SLUŽBENI GLASNIK
ZADARSKE ŽUPANIJE

Broj 11
ISSN 1849-7527

ZADAR, 13. travnja 2022. godine
GODINE: XXIX

AKT ŽUPANIJSKE SKUPŠTINE

1. Odluka o donošenju Plana razvoja Zadarske županije 2021.-2027.

AKTI ŽUPANA

2. Rješenje o razrješenju člana školskog odbora Osnovne škole Petar Zoranić Nin
3. Rješenje o imenovanju predstavnika osnivača u školski odbor Osnovne škole Petar Zoranić Nin

AKT OPĆINE POVLJANA

4. Odluka o imenovanju osobe za zastupanje Općine Povljana kao osnivač- član trgovačkog društva „Vodovod Hrvatsko primorje-južni ogranak“ d.o.o., Senj

AKTI OPĆINE PRIVLAKA

5. Odluka o donošenju Izvješća o provedbi Plana gospodarenja otpadom
6. Statutarna odluka o izmjenanama i dopunama Statuta Općine Privlaka
7. Odluka o izradi IV. Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Općine Privlaka
8. Odluka o komunalnom redu Općine Privlaka
9. Odluka o komunalnim djelatnostima na području Općine Privlaka
10. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o ustrojstvu i djelokrugu Jedinstvenog upravnog odjela Općine Privlaka
11. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o koeficijentima za obračun plaće službenika i namještenika
12. Odluka o povećanju temeljnog kapitala Općinskog komunalnog društva „Artić“ d.o.o.
13. Odluka o ukidanju statusa javnog dobra u općoj uporabi na k.č. 2727, k.o. Privlaka
14. Odluka o proglašenju komunalne infrastrukture -groblja javnim dobrom u općoj uporabi
15. Odluka o proglašenju komunalne infrastrukture- nerazvrstane ceste javnim dobrom u općoj uporabi
16. Zaključak o prihvaćanju Izvješća o radu načelnika Općine Privlaka za razdoblje od 01.01.2021. - 31. 12. 2021. godine
17. Odluka o izdavanju suglasnosti na Plan upisa djece u dječji vrtić "Sabunić" za pedagošku godinu 2022./2023.
18. Odluka o prethodnoj suglasnosti za usklađivanje osnovice za obračun plaće zaposlenika u Dječjem vrtiću Sabunić
19. Odluka o kupnji nekretnine

AKT TRGOVAČKOG DRUŠTVA KOMUNALNO ARTIĆ d.o.o.

20. Opći uvjeti parkiranja

AKTI OPĆINE STARIGRAD

21. Odluka o usvajanju Izvješća o radu Općinskog načelnika Općine Starigrad za razdoblje od 01. srpnja 2021. do 31. prosinca 2021. godine
22. Odluku o usvajanju Godišnjeg izvještaja o izvršenju Proračuna Općine Starigrad za 2021. godinu
23. Odluka o usvajanju Izvještaja o izvršenju Plana razvojnih programa Općine Starigrad za 2021. godinu
24. Odluka o usvajanju Izvješća o izvršenju Programa građenja komunalne infrastrukture na području Općine Starigrad za 2021. godinu
25. Odluka o usvajanju Izvješća o izvršenju Programa održavanja komunalne infrastrukture na području Općine Starigrad za 2021. godinu
26. Odluka o usvajanju Izvješća o izvršenju Programa javnih potreba u sportu u 2021. godini
27. Odluku o usvajanju Izvješća o izvršenju Programa javnih potreba u kulturi za 2021. godinu
28. Odluku o usvajanju izvješća o izvršenju Programa javnih potreba u školstvu, predškolskom odgoju i naobrazbi Općine Starigrad u 2021. godini
29. Odluku o usvajanju Izvješća o izvršenju Programa socijalne skrbi Općine Starigrad za 2021. godinu
30. Odluku o usvajanju Izvješća o izvršenju Programa korištenja naknade za zadržavanje nezakonito izgrađenih zgrada u prostoru za 2021. godinu
31. Suglasnost na izvještaj o izvršenju Financijskog plana Dječjeg vrtića „Osmjeh“ za 2021. godinu
32. Odluka o izradi izmjena i dopuna Urbanističkog plana uređenja luke Starigrad

REPUBLIKA HRVATSKA

ZADARSKA ŽUPANIJA

ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

KLASA: 302-02/19-02/4

URBROJ: 2198-2-22-23

Zadar, 5. travnja 2022. godine

Temeljem članka 12. stavka 3. Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 123/17) članka 25. stavka 1. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 147/14, 123/17, 118/18) i članka 12. Statuta Zadarske županije („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 15/09, 7/10, 11/10, 4/12, 2/13, 14/13, 3/18, 5/20, 5/21), Županijska skupština Zadarske županije na 6. sjednici održanoj dana 5. travnja 2022. godine, donosi

ODLUKU

o donošenju Plana razvoja Zadarske županije 2021. - 2027.

I.

Donosi se Plan razvoja Zadarske županije 2021. - 2027. (u daljnjem tekst: Plan razvoja).

II.

Plan razvoja sastavni je dio ove Odluke i nalazi se u prilogu.

III.

Zadužuje se Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA za praćenje i godišnje podnošenje izvješća o provedbi Plana razvoja Županijskoj skupštini.

IV.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenom glasniku Zadarske županije“.

PREDSJEDNIK

dr. sc. Zoran Šikić, v.r.

PRILOG - Plan razvoja Zadarske županije 2021. - 2027.

PLAN RAZVOJA ZADARSKE ŽUPANIJE 2021. – 2027.

Zajedništvom u sigurniju budućnost

IMPRESSUM

Izdavač
Zadarska županija
Božidar Longin, dipl.ing.

Izrađivač
Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA
Marina Dujmović Vuković, mag.iur.

Suradnici

Sveučilište u Zadru
Prof. dr. sc. Josip Faričić
Izv. prof. dr. sc. Božena Krce Miočić

Vanjsko vrednovanje (ex ante evaluacija)
Plavi partner d.o.o.

Fotografije
Boris Zubčić, dipl.oec.

Kartografski prikazi
Lovre Panđa, mag. geogr.

Lektura i korektura
TRIGONUM&ORBIS d.o.o.

Logotip i slogan
Media oglasi d.o.o.

Priprema za tisak
Studio Raster

Izrazi koji se koriste u ovom dokumentu, a imaju rodno značenje, koriste se neutralno i odnose se jednako na muški i ženski spol.

Angažman Agencije za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA na izradi Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. omogućava projekt ZADRA NOVA ZA VAS, financiran iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020., Europskog fonda za regionalni razvoj.

Sadržaj

Predgovor 4

1. Uvod 6

2. Srednjoročna vizija razvoja 11

3. Opis srednjoročnih razvojnih potreba i razvojnih potencijala 12

4. Usklađenost s Nacionalnom razvojnom strategijom, sektorskim i višesektorskim strategijama te dokumentima prostornog uređenja 45

5. Opis prioriteta javne politike u srednjoročnom razdoblju 47

6. Popis posebnih ciljeva i ključnih pokazatelja ishoda 55

7. Terminski plan provedbe projekata od strateškog značaja 91

7.1 Terminski plan provedbe strateških projekata važnih za razvoj JP(R)S-a iz nadležnosti JP(R)S-a ili povezanih tijela 91

7.2 Terminski plan provedbe strateških projekata važnih za razvoj JP(R)S-a čija provedba nije u nadležnosti JP(R)S-a 99

8. Indikativni financijski plan 104

9. Okvir za praćenje i vrednovanje 107

10. Prilozi 109

Popis kratica 110

Popis slika 112

Popis tablica 112

Popis izvora 112

Popis sudionika u izradi Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. 113

Predgovor

Tijekom 29 godina svoga postojanja, Zadarska županija afirmirala se kao jedna od najrazvijenijih u Hrvatskoj. Njezinim osnivanjem 1993. na temelju Zakona o područjima županija, gradova i općina u RH, dobili smo priliku upravljati vlastitim razvojem u izravnoj komunikaciji s tijelima državne vlasti i ostalim sudionicima sveukupnog razvoja. Unatoč brojnim izazovima koji su nam se našli na tom putu, postigli smo puno. Zaposlenost je unatoč krizi povećana, te je sa 56.960 zaposlenih na dan 31. prosinca 2021. godine u Zadarskoj županiji zabilježena najviša stopa zaposlenosti u posljednjem desetljeću. U tijeku je rekordan investicijski ciklus od 3,5 milijarde kuna, a brojni projekti realiziraju se u svim dijelovima županije. Danas je, konačno, naša županija u cijelosti očišćena od minskoeksplozivnih i neeksplozivnih ubojnih sredstava i na svom području više nemamo minski sumnjivih područja. Sve navedeno ne bi bilo ostvareno bez kontinuiranog i promišljenog strateškog planiranja i upravljanja. Međutim, privremeni rezultati Popisa stanovništva iz 2021. godine ukazuju nam dodatne izazove zbog kojih je važnost i nužnost strateškog planiranja na regionalnoj razini izražena više nego ikada prije.

U vrijeme kada smo svi pogođeni posljedicama krize prouzrokovane pandemijom, više nego ikada važno je strateški planirati i što više se okretati prema EU sredstvima. Pomnim strateškim djelovanjem, uključivanjem svih dionika i razmjenom ideja stvorili smo preduvjete za lakše prevladavanje izazova. Dosadašnja iskustva pokazala su kako je upravo to najbolji način da se uspješno prevladaju krize koja nas uvijek nauče zajedništvu i solidarnosti.

Pod regionalnim razvojem podrazumijeva se proces postizanja održivog razvoja. Cijeli proces temelji se na partnerskom pristupu svih dionika koji djeluju u određenom području. Plan razvoja Zadarske županije krovni je akt strateškog planiranja na regionalnoj razini. Njime predlažemo željene smjerove u kojima će se dalje razvijati naša županija. On je temeljna podloga koja se koristi za izradu projekata koji se prijavljuju za bespovratna sredstva u nadolazećoj financijskoj perspektivi.

Ovaj akt odgovara na tri ključna pitanja – „Gdje smo sada?“, „Kamo želimo stići?“ te „Kako do tamo doći?“. Kroz opsežnu analizu stanja koja je obuhvatila prikaz stanja do kraja 2020. godine, definirano je gdje smo sada, kroz viziju je prezentirano kamo želimo stići a kako do tamo doći razrađeno je kroz ciljeve i mjere. Vizija je središnja točka koju želimo doseći i prema kojoj usmjeravamo svoje djelovanje. Zadarsku županiju 2027. vidimo kao ravnomjerno razvijenu i gospodarski konkurentnu. Županiju koja će nastaviti biti predvodnica plavog i zelenog gospodarskog rasta Jadranske Hrvatske. Međutim, ne smijemo zaboraviti ni na inovativni i održivi razvoj koji mora biti jedan temeljnih prioriteta daljnjeg razvoja županije. Solidarna smo županija koja misli o stanovnicima svih životnih dobi te stoga je važno i dalje njegovati sigurno i poticajno okruženje.

Izgradnja konkurentnog i inovativnog gospodarstva i društva nije ostvariva bez kompetentne, profesionalne i pouzdane javne regionalne samouprave. Kontinuiranim unaprjeđenjem, te novim ustrojem i organizacijom poslovnih procesa upravnih tijela Zadarske županije od 22. listopada 2021. godine učinjeni su novi iskoraci prema poboljšanju kvalitete i učinkovitosti upravnih tijela te povezanih javnopravnih tijela Zadarske županije kao regionalne samouprave koja optimalno koristi sve svoje resurse i ide u korak sa suvremenim potrebama te dosezima društva i gospodarstva.

Ciljevi koje smo postavili izazovni su, ali uz kontinuirani rad i dostižni. Kroz cijeli ovaj proces uključeno je više od 129 različitih institucija, organizacija, tvrtki i udruga te više od 312 stručnjaka iz različitih razvojnih sektora te je na taj način ostvaren snažan partnerski konsenzus.

Sve navedeno daje nam opravdani razlog da gledamo u budućnost s velikim optimizmom. Daljnjim zajedničkim djelovanjem jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave, gospodarskim i obrazovno-znanstvenim sektorom te civilnim društvom nadamo se ostvarenju svih postavljenih ciljeva iz ovoga dokumenta. Jedino zajedničkim djelovanjem, utemeljenim na već istaknutom partnerskom pristupu, možemo Zadarsku županiju nastaviti graditi prema budućnosti kakvu želimo.

Božidar Longin, dipl.ing.
Župan Zadarske županije

1. Uvod

1.1. Općenito o Planu razvoja Zadarske županije 2021.-2027.

Plan razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. temelj je strateškog planiranja razvoja za Zadarsku županiju kojim se definira vizija, prioriteti i posebni ciljevi za provedbu strateških ciljeva Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine. Ovaj akt rezultat je dugotrajnog procesa strateškog planiranja na regionalnoj razini, građen na temeljima prethodnih postupaka, kojim se definira cjelovit sustav strateškog planiranja na razini Zadarske županije.

Izradom Plana razvoja održava se kontinuitet postojanja i provedbe procesa strateškog planiranja razvoja na području županije. Prvi dokument strateškog planiranja razvoja za područje Zadarske županije, Regionalni operativni program (ROP) Zadarske županije, usvojen je 2003. godine. Uslijedile su prva Županijska razvojna strategija, koja se odnosila na razdoblje 2011.–2013. godine, zatim Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020., čije se trajanje produljuje do kraja 2021. godine sukladno naputku Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije, a radi okolnosti proizašlih iz posljedica pandemije bolesti COVID-19.

Donošenjem Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske u prosincu 2017. uspostavljen je novi okvir kojim se po prvi put ujednačava i uređuje sustav strateškog planiranja i upravljanje javnim politikama koje sukladno svojim nadležnostima izrađuju, donose i provode javna tijela. Hijerarhijski najviši akt strateškog planiranja u RH je Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. (NN 13/2021-230) koja svojim razvojnim smjerovima i intervencijskom logikom postavlja osnovni strateški okvir za izradu Plana razvoja Zadarske županije 2021.-2027.

1.2. Zakonodavni i institucionalni okvir

Proces izrade Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. odvija se sukladno Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem RH (NN 123/17), Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17, 118/18), Zakonu o proračunu (NN 87/08, 136/12, 15/15) te pratećim podzakonskim aktima, od kojih su najznačajniji:

- Uredba o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja (NN 89/2019)
- Pravilnik o rokovima i postupcima praćenja i izvještavanja o provedbi akata strateškog planiranja (NN 6/18)
- Pravilnik o provedbi postupka vrednovanja (NN 66/19)
- Uredba o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada partnerskih vijeća (NN 103/15).

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU donijelo je u svibnju 2020. *Priručnik o strateškom planiranju* (s Dodatkom) u kojemu su objavljene tehničke i metodološke upute te predlošci za pripremu, izradu, donošenje, provedbu, praćenje i vrednovanje akata strateškog planiranja. U svrhu osiguravanja ujednačenog pristupa izradi i pravilne primjene odredbi zakonodavnog okvira na lokalnoj i regionalnoj razini Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU u lipnju 2021. donijelo je *Upute za izradu planova razvoja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave* s predlošcima.

Institucionalni okvir izrade Plana razvoja Zadarske županije čine Županijska skupština Zadarske županije, Zadarska županija, regionalni koordinator Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA,

Koordinacijsko tijelo te brojni dionici javnog, privatnog i civilnog sektora uključeni kroz rad Partnerskog vijeća, radnih skupina te Odbora i tima za vrednovanje.

Županijska skupština Zadarske županije, na sjednici održanoj 31. listopada 2019., donijela je *Odluku o pokretanju postupka izrade Plana razvoja Zadarske županije za razdoblje 2021. – 2027.* (KLASA: 302-02/19-2/4, URBROJ: 2198/1-02-19-4). Predmetnom Odlukom regionalni koordinator Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA ovlašten je za koordinaciju i izradu Plana razvoja.

Partnersko vijeće Zadarske županije savjetodavno je tijelo koje se osniva u svrhu osiguravanja ostvarenja načela partnerstva u pripremi i praćenju provedbe Plana razvoja, u pripremi izvješća o napretku u provedbi Plana razvoja te vrednovanju. Partnersko vijeće Zadarske županije osnovano je 2. prosinca 2019., *Odlukom o osnivanju Partnerskog vijeća Zadarske županije* (KLASA: 302-02/19-2/5, URBROJ: 2198/1-01-19-3). Tijekom procesa izrade Plana razvoja Zadarske županije Partnersko vijeće Zadarske županije je u okviru održanih sjednica sudjelovalo u procesu analize i identifikacije potreba razvoja, određivanja i odabira prioriteta i s njima povezanih ciljeva, dodjeljivanja sredstava te utvrđivanja pokazatelja ostvarenja planskog dokumenta. Regionalni koordinator Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA predstavnike Partnerskog vijeća po donošenju Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. uključuje u odbor za praćenje provedbe planskog dokumenta u skladu s odredbama Uredbe o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada partnerskih vijeća (čl. 14., st. 2.).

U svrhu izrade akta ustrojena je Radna skupina za izradu Plana razvoja Zadarske županije. U radnu skupinu imenovani su predstavnici JLP(R)S te stručnjaci iz javnog, civilnog i privatnog sektora u skladu s načelom partnerstva. Sastavnice radne skupine su Izvršna radna skupina i Tematske radne skupine Izvršnu radnu skupinu čine predstavnici upravnih odjela Zadarske županije te regionalnog koordinatora Agencije za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA. U procesu izrade Plana razvoja ustrojene su četiri tematske radne skupine, i to:

- Gospodarstvo i društvo
- Zelena i digitalna tranzicija
- Jačanje otpornosti na krize
- Ravnomjeran regionalni razvoj.

U tematske radne skupine uključeni su predstavnici Izvršne radne skupine, odnosno upravnih odjela Zadarske županije i Agencije za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA, Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske obrtničke komore, predstavnici poduzetnika i ostalih gospodarskih udruženja, predstavnici znanstveno-istraživačkog sektora, predstavnici civilnog sektora te JLP(R)S. Uloga Radne skupine za izradu Plana razvoja pri obavljanju svojih dužnosti je pružanje stručnog mišljenja, predlaganja djelovanja, davanje smjernica pri izradi akta strateškog planiranja. uključujući:

- Sudjelovanje u izradi stručnih podloga za definiranje strateškog okvira
- Identificiranje ključnih razvojnih potreba, izazova i potencijala za razvoj i kreiranje SWOT analize
- Identificiranje prioritetnih razvojnih politika
- Oblikovanje prijedloga vizije, posebnih ciljeva i pokazatelja ishoda do 2027. godine
- Poticanje kvalitetnije i učinkovitije suradnje među institucijama uključenima u proces izrade akta te posebice provođenje međusektorskog usuglašavanja
- Suradnja sa stručnjacima angažiranima za potrebe koordinacije radnih i fokusnih skupina
- Izrada prijedloga financijskog okvira i okvira za praćenje ostvarenja posebnih ciljeva

- Sudjelovanje u izradi konačnog prijedloga akta strateškog planiranja.

U skladu sa člankom 47., 48. i 49. Zakona o regionalnom razvoju (NN 147/14, 123/17, 118/18), Plan razvoja Zadarske županije podliježe postupku praćenja, vrednovanja (tijekom izrade, provedbe te nakon provedbe) i izvještavanja. Postupak vrednovanja akata strateškog planiranja je neovisna usporedba i ocjena očekivanih i ostvarenih rezultata, ishoda i učinaka provedbe akata strateškog planiranja. Institucionalni okvir za provedbu vrednovanja čine tijela za vrednovanje Odbor za vrednovanje i Tim za vrednovanje. Postupak i okvir praćenja i vrednovanja detaljnije je opisan pod točkom 9. Plana razvoja Zadarske županije.

1.3. Proces izrade i struktura Plana razvoja Zadarske županije 2021.–2027.

Proces izrade Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. odvijao se u skladu s metodološkim okvirom Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije koji, među ostalim, nalaže i veću potrebu usklađivanja različitih akata strateškog planiranja na svim razinama, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj uz naglasak na informiranje i participaciju ključnih dionika i javnosti u navedenim procesima.

Sadržaj Plana razvoja Zadarske županije 2021.-2027. propisan je čl. 11., st. 1. i 2. Uredbe o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja (NN 89/2019) te ima odgovarajući obvezni sadržaj koji uključuje:

1) Uvod
2) Srednjoročna vizija razvoja
3) Opis srednjoročnih razvojnih potreba i razvojnih potencijala
4) Usklađenost s Nacionalnom razvojnom strategijom, sektorskim i višesektorskim strategijama te dokumentima prostornog uređenja
5) Opis prioriteta javne politike u srednjoročnom razdoblju
6) Popis posebnih ciljeva i ključnih pokazatelja ishoda
7) Terminski plan provedbe strateških projekata
8) Indikativni financijski plan
9) Praćenje i vrednovanje
10) Prilozi.

Uz propisani sadržaj akta strateškog planiranja, Priručnikom i Dodatkom priručniku o strateškom planiranju kao obvezni dodaci navode se:

- Analiza stanja sa SWOT analizom
- Sažetak rezultata prethodnog vrednovanja
- Sažetak provedenog postupka savjetovanja s javnošću
- Tablični prikaz Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027.

Uz navedene obvezne dodatke, dodaci Planu razvoja Zadarske županije 2021.-2027. su i:

- Analiza upitnika za predstavnike Jedinica lokalne samouprave
- Analiza upitnika za građane "Budućnost Zadarske županije kakvu želimo".

Metodološki pristup izradi Plana razvoja temelji se na općeprihvaćenom modelu u strateškom planiranju s temeljnim koracima preporučenim Priručnikom i Uputama.

Analiza stanja, kao i konzultacije s brojnim dionicima uključenima u proces, u fokus su stavile prostorne karakteristike Zadarske županije. Analiza stanja obuhvaća ocjenu vanjskog i unutarnjeg okruženja primjenom kvantitativnih i kvalitativnih metoda analize. Od kvantitativnih metoda koristila se analiza sekundarnih podataka te provedba anketnih istraživanja s ciljem prikupljanja primarnih podataka. Dobiveni podaci obradili su se metodama deskriptivne statistike i metodom analize sadržaja.

Za izradu analize stanja korišteni su relevantni dostupni sekundarni podaci koje objavljuju Državni zavod za statistiku, agencija FINA, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, županijske podružnice Hrvatske gospodarske komore i Hrvatske obrtničke komore te druga javno-pravna tijela.

Provedba istraživanja s ciljem prikupljanja primarnih podataka provedeni su anketnim istraživanjem, a obuhvatili su jedinice lokalne samouprave i stanovništvo Zadarske županije. Prikupljanje podataka od jedinica lokalne samouprave provedeno je u dvije faze. Prva faza prikupljanja podataka usmjerila se na dobavu podataka koji nisu dostupni kao sekundarni podaci javnopravnih tijela, a korištena je metoda anketnog upitnika. Druga faza prikupljanja informacija od jedinica lokalne samouprave je kvalitativna, a provedena je u svrhu identifikacije razvojnih potreba i potencijala, određivanja prioritetnih javnih politika te kao priprema za formuliranje vizije i posebnih ciljeva. Metoda prikupljanja podataka je polustrukturirani intervju, a u istraživanju su sudjelovale 32 od 34 jedinice lokalne samouprave u Zadarskoj županiji.

Anketiranje građana provedeno je u svrhu oblikovanja vizije razvoja Zadarske županije te sagledavanja stavova građana o prioritetnim razvojnim politikama, kao i potrebama i potencijalima. Istraživanje je provedeno *online*. Nedostatak ove metode jest pogreška pokrivenosti koji proizlazi iz činjenice da se Internetom ne služi cijela populacija. Slijedom navedenoga uzorak u ovom istraživanju je prigodan.

Od kvalitativnih metoda koristila se razmjena ideja (*brainstorming*) u okviru radnih skupina te rasprave u okviru fokus skupina. Radne i fokus skupine formirale su se sukladno analizi dionika prema sektorima obuhvaćenim osnovnom analizom. Odabir sektora temeljio se na rezultatima i iskustvima prethodnih procesa strateškog planiranja te prema područjima definiranim za potrebe izrade Nacionalne razvojne strategije, a čime se osigurava provedba načela točnosti i cjelovitosti te načela održivosti.

Prikupljeni podaci zajedno sa zaključcima fokus skupina upotrijebili su se za formulaciju prijedloga SWOT analize, a koje su bile definirane tijekom rada tematskih radnih skupina. U fazi definiranja problema koristila se analiza metodom problemskog stabla.

Rezultati vrednovanja prethodno provedenog akta strateškog planiranja Županijske razvojne strategije do 2020. godine uzeti su u obzir prilikom izrade Plana Razvoja Zadarske županije 2021. - 2027. Iskustvo stečeno u ranije provedenim procesima strateškog planiranja, uključujući preporuke i zaključke vrednovanja, doprinijeli su kvaliteti izrade Plana razvoja, s osobitim naglaskom na preporuku da se prilikom njegove izrade posebna pažnja posveti tehnološkom razvoju i inovacijama, što će podjednako pomoći razvoju svih relevantnih sektora društveno-gospodarskog razvoja.

U kreiranju metodologije i provedbi pripadajućih aktivnosti izrade Plana razvoja Zadarske županije poštivala su se i primjenjivala načela točnosti i cjelovitosti, učinkovitosti i djelotvornosti, odgovornosti i usmjerenosti na rezultat, održivosti, partnerstva kao i načelo transparentnosti. U procesu izrade Plana

razvoja osobito je vidljivo poštivanje i primjena načela partnerstva. Sukladno načelu partnerstva i suradnje javnog, privatnog i civilnog sektora, u procesu izrade Plana razvoja Zadarske županije ostvareno je uključivanje svih relevantnih partnerskih institucija u svim fazama izrade Plana razvoja.

2. Srednjoročna vizija razvoja

Kako bi se u nadolazećem razdoblju osigurao društveno-gospodarski razvitak Zadarske županije, potrebno je strateški planirati te sinergijski uskladiti napore ustanova i institucija koje upravljaju razvojem. Da bi se u najvećoj mogućoj mjeri unaprijedila kvaliteta života stanovnika svih dijelova županije, potrebno je već sada definirati strateške smjernice te pripadajuću viziju budućeg razvoja, čijoj će realizaciji doprinijeti ostvarenje posebnih ciljeva.

Plan razvoja Zadarske županije definira sljedeću viziju razvoja u srednjoročnom razdoblju:

Zadarska županija 2027. godine?

Konkurentna i razvijena županija koja predvodi u plavom i zelenom rastu gospodarstva Jadranske Hrvatske.

Županija inovativnog i održivog razvoja sa sigurnim i poticajnim okruženjem za sve njezine stanovnike.

Vizija Plana razvoja Zadarske županije predstavlja željeno stanje u okruženju, gospodarstvu i društvu Zadarske županije u 2027. godini. U gospodarskom smislu, vizija prikazuje razvijeno i inovativno gospodarstvo Zadarske županije, povoljnu poslovnu klimu kako za malo i srednje poduzetništvo, tako i za privlačenje investitora, ali i sredstava iz EU fondova. Zadarska županija je perspektivna i gospodarski konkurentna regija uravnoteženog i održivog rasta i razvoja koji se temelji na industrijskoj proizvodnji, digitalizaciji gospodarstva i inovacijama. Županija je privlačne i poželjne klime za investitore te za poslovanje malog i srednjeg poduzetništva, s kvalitetnom mrežom potporne poduzetničke infrastrukture.

Također, iz vizije je vidljivo i da će Zadarska županija do 2027. godine, zahvaljujući investicijama u infrastrukturu i nove tehnologije na najbolji mogući način iskoristiti svoje prirodne blagodati i geografske potencijale za razvoj ribarstva i marikulture te poljoprivrede (posebice ekološke). Obrađene poljoprivredne površine i procvat ekološke poljoprivrede te kontinuirani razvoj ribarstva i marikulture, pozicionira Zadarsku županiju kao predvodnicu plavog i zelenog gospodarskog rasta Jadranske Hrvatske. Zadarska županija je, prema viziji Plana razvoja, čista i ekološki osviještena oaza Mediterana, regija očuvane prirodne i kulturne baštine. Održivi cjelogodišnji turizam razvijen je na području cijele županije, a poseban uzlet vidljiv je u segmentu ruralnog turizma.

Osim navedenoga, vizija predstavlja sliku poticajnog i sigurnog okruženja, koje omogućuje mladima balans između poslovnog, društvenog i privatnog života, a stanovnicima treće životne dobi mirnu i sigurnu starost. Zadarska županija pruža sigurno i zdravo okruženje za ostanak, ali i povratak mladih ljudi te za mirnu, sigurnu i aktivnu starost. Svim žiteljima Županije su dostupne kvalitetna i moderna zdravstvena skrb i socijalne usluge.

3. Opis srednjoročnih razvojnih potreba i razvojnih potencijala

GLOBALNI RAZVOJNI TRENDOVI (s osvrtom na EU i Hrvatsku)

Dosadašnji razvoj te izazove i prilike budućega razvoja Zadarske županije potrebno je sagledati u globalnom, europskom i nacionalnom kontekstu. Suvremeni svijet obilježava nekoliko procesa koji ga zahvaćaju i prožimaju. Ponajprije je riječ o globalizaciji koja je posljedica međunarodne suradnje na različitim društvenim i gospodarskim poljima, omogućene svestranim i sve utjecajnijim komunikacijama. Povezanost svjetskih struktura i procesa očituje se na različitim prostornim razinama pa tako i na najmanja područja izravno ili posredno utječu primjerice financijski i s njima povezani robni tokovi, migracije, pandemije i dr. Sveopću modernizaciju prati sve intenzivnija primjena informacijskih tehnologija, tercijarizacija gospodarstva, urbanizacija i nastojanje k unaprjeđenju kvalitete života. Ti se procesi na osobit način zbivaju u Europi, poglavito u okviru Europske unije i s njom blisko povezanih društava i ekonomija izvan EU, poput Norveške, Švicarske, Islanda i odnedavno Ujedinjenog Kraljevstva. Europa kao cjelina, unatoč mnogim regionalnim razlikama te svojevrsnoj identitetskoj krizi i sve manjoj uvjerljivosti na globalnoj vojno-političkoj sceni, jedan je od najrazvijenijih dijelova svijeta u kojemu se u demokratskom participativnom ozračju nastoji ostvarivati održiv i pametan rast (mjestimično i od-rast) kao osnova društveno-gospodarskog razvitka. Premda najmlađa članica i k tome na periferiji u odnosu na razvojnu jezgru Europske Unije, Hrvatska nastoji slijediti pravnu stečevinu toga političko-ekonomskog sustava koja uz regulaciju pridonosi i koheziji u pogledu temeljnih standarda i pokazatelja u svim relevantnim područjima života i rada. Prepoznati su, prihvaćeni te u Nacionalnoj razvojnoj strategiji implementirani mnogi postulati i razvojni smjerovi koji razvojne potrebe nastoje uskladiti s potrebom zaštite okoliša i ublažavanja klimatskih promjena, te jačati društvene i gospodarske sustave kako bi bili otporniji na mnoge krize uzrokovane prirodnim prijetnjama te političkim i ekonomskim turbulencijama. Poticanje konkurentnosti i inovativnosti gospodarstva i društva, oporavak i jačanje otpornosti na krize, zelena i digitalna tranzicija te uravnoteženi regionalni razvoj kao nacionalni strateški smjerovi, okvir su i županijskim posebnim ciljevima.

Zadarska županija u tim okolnostima ima potrebu, štoviše obvezu, definirati svoje mjesto i svoje strateške smjernice kako bi u najvećoj mogućoj mjeri unaprijedila kvalitetu života stanovnika, koji imaju priliku ostvariti svoje potrebe, a pritom se uspješno nositi s izazovima u pogledu stvaranja novih vrijednosti u različitim gospodarskim djelatnostima, osiguravanja visokih dometa u sferi javne uprave, zdravstvene i socijalne skrbi, obrazovanja, kulture, znanosti i sporta, skrbeći u svemu tome o zaštiti prirode i čuvajući temeljne odrednice kulturnoga identiteta. Jedinstvena po geografskom položaju u središnjem dijelu Jadranske Hrvatske, Zadarska županija ima veliki potencijal koji se temelji na komplementarnosti prirodnom i kulturnom baštinom bogatih cjelina otoka, priobalja, ravnokotarskoga i bukovičkog zaobalja, velebitskog i ličko-pounskog prostora. Ta geografska raznolikost ujedno je otežavajuća okolnost zbog činjenice da nije lako funkcionalno integrirati te raznolike dijelove regionalnog sustava, s obzirom na intenzitet korištenja prirodnih resursa, neravnomjernu naseljenost i postojeće ekonomske trendove.

Dok se u skladu s globalnim i na Sredozemlju posebno istaknutom procesu litoralizacije društvene i gospodarske aktivnosti okupljaju u uskom obalnom pojasu, otočno pročelje (posebno mali i od kopna udaljeni otoci) i ruralno (posebno brdsko-planinsko) zaobalje bivaju na periferiji, na marginama razvojnih tokova. Konvergencija prema obali rezultira intenzivnom depopulacijom i gospodarskim

zapuštanjem otoka i zaobalja. Istodobno, obalni pojas i pripadajući akvatorij postaje arena na kojoj se sučeljavaju različiti interesi, od onih ekstremno zaštitarskih u pogledu očuvanja i zaštite obalnih i morskih ekosustava do onih krajnje utilitarnih u kojima iščezava bilo kakva skrb o javnom dobru i sve je podređeno ubrzanoj komercijalizaciji i stjecanju što veće financijske dobiti.

Demografski i gospodarski razvoj u Zadarskoj županiji izrazito je polariziran uslijed koncentracije ljudskih i materijalnih resursa u regionalnom središtu dok, uz rijetke iznimke, sav preostali prostor djeluje poput periferije s prstenastim obličjem marginalizacije čiji se intenzitet povećava s vremenskom udaljenošću od centra i iskazuje proporcionalno manjom dostupnošću dobara i usluga. Nema jačih subregionalnih središta koja bi u većoj mjeri pridonijela harmoničnom razvoju cijele županije. Dometi Biograda, Benkovca, Obrovca, Paga i Gračaca su u tom smislu zanemarivi, nadjačani su gravitacijskim utjecajem Zadra čija se važnost sve više ističe i u pojedinim dijelovima susjednih županija. Pritom je otežavajuća okolnost i velika usitnjenost upravno-teritorijalnog ustroja jer se mnoga općinska središta nisu uspjela dokazati kao svrhoviti mikroregionalni generatori razvitka u domenama lokalne samouprave. Dok neke jedinice lokalne samouprave okupljaju više desetaka naselja, ustrojene su i one sa samo jednim naseljem, a kod nekih je povezanost među naseljima slabija nego li je povezanost pripadajućih im naselja sa županijskim središtem. Očito je potrebno takvu prostornu fragmentaciju umanjiti barem funkcionalnom integracijom JLS-a na konkretnim programima (npr. komunalne infrastrukture) i u pogledu zajedničkog nastupa u odnosu na projektne prijave različitih aktivnosti koje je moguće (su)financirati iz strukturnih i investicijskih fondova EU i nacionalnih izvora.

Uz prostornu polarizaciju, problem budućem razvoju Zadarske županije predstavlja i prevelika usmjerenost na razvoj uslužnih djelatnosti, posebno trgovine, turizma i ugostiteljstva, dok se proizvodne primarne i sekundarne djelatnosti prepuštaju izazovima tržišnog gospodarstva EU u kojemu nije lako konkurirati količinom i cijenama čak i uz pretpostavku visoke kvalitete proizvoda s obzirom na originalnost, tradiciju, tehnologiju i uložene kompetencije. Sektorska diversifikacija i prostorna disperzija gospodarstva zasigurno bi pridonijele uravnoteženom razvoju Županije. Gospodarski prosperitet je pak osnova demografske stabilnosti ili barem ublažavanja negativnih demografskih trendova (jer je u postojećim okolnostima na nacionalnoj i europskoj razini iluzorno očekivati pozitivne efekte pronatalitetne politike) kao i jačanja institucija i civilnog društva. Pri tom je potrebno uspostaviti reverzibilnu vezu različitih ključnih dionika: javne uprave, gospodarskih subjekata, akademske zajednice, sustava obrazovanja i civilnoga društva. Njihova je sinergija preduvjet jačanju konkurentnosti, relevantnosti i otpornosti. Ostvarenje te namjere ishod je kojemu bi trebalo težiti i svakako ga ugraditi u ovaj i sve druge županijske strateške dokumente.

Zadarska županija ne može se sama nositi sa svim izazovima jer u njezinoj nadležnosti nisu sva područja ključna za ostvarenje osnovnih regiji primjerenih ciljeva. Država je umnogome učinila velike, štoviše ključne pomake, primjerice u osiguravanju domovinske sigurnosti i političke stabilnosti, izgradnji pravnog sustava, izgradnji prometne infrastrukture (autocesta, luka Gaženica i dr.), u uspostavi različitih programa potpore (premda oni mogu pridonijeti i inerciji pojedinih sustava, npr. poljoprivrede) i izgradnji institucija (posebno u pogledu objedinjavanja ureda državne uprave sa županijskim tijelima regionalne uprave i samouprave). Međutim, nisu riješeni mnogi problemi s različitim negativnim učincima u pojedinim društvenim i gospodarskim sferama, a to su preveliko porezno opterećenje, tromost i nedovoljna digitalizacija javne uprave, neujednačenost sudskih praksi, nedovoljna financijska decentralizacija i, posebno, nesređeni imovinsko-pravni odnosi sa sadržajno zastarjelim (iako digitaliziranim) katastrom koji se za veliki dio Županije u osnovi nije mijenjao više od

jednoga stoljeća. Također, izazov s kojim se nije lako nositi na regionalnoj i lokalnoj razini je prenormiranost, a pritom sadržajna neusklađenost normativnih akata i nedovoljna primjena istih. To, unatoč monetarnoj stabilnosti i smanjenju javnoga duga (u predpandemijskom razdoblju), zasigurno negativno utječe na investicijsku klimu.

RAZVOJNI IZAZOVI I POTENCIJALI ZADARSKE ŽUPANIJE U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU

1. Osnovna obilježja Zadarske županije

Zadarska županija je središnje položena hrvatska obalna regija koja obuhvaća geografski profil od otoka, priobalja, ravnokotarskoga i bukovičkog zaobalja, velebitskoga prostora do ličko-pounskog prostora. To je prostor velike geomorfološke razvedenosti i najvećim dijelom umjereno tople vlažne klime (s pretežito suhim i vrućim ljetima) te dijelom šumsko-snježne klime u visinski istaknutijim predjelima. Premda su vodni resursi bogati (Zrmanja, Vransko jezero i dr.), neravnomjerno su raspoređeni tako da na otocima nema većih površinskih pojava niti većih podzemnih zaliha vode. Jedan od ključnih prirodnih resursa je more kao izvor života i kao medij komunikacije. Geomorfološka, klimatska i hidrografska obilježja pogoduju velikoj bioraznolikosti.

Slika 1. *Geografski položaj Zadarske županije*
Izvor: ZADRA NOVA, 2021.

Zahvaljujući razvoju mreže naselja koja se stoljećima zasnivala na vrednovanju prirodnih resursa i komunikacija, kao i modernim procesima urbanizacije i litoralizacije, Županija je u demografskom pogledu raščlanjena na gusto naseljeni obalni pojas veće gospodarske dinamike i koncentracije ljudskih resursa (posebno u Zadru) i na rijetko naseljeni i intenzivnom depopulacijom zahvaćen ruralni prostor otoka i zaobalja. Od ukupno 170.017 stanovnika Zadarske županije prema Popisu stanovništva i

stanova 2011., u naselju Zadar živjelo je 71.471 stanovnika (42% stanovništva cijele Županije). Izrazita fragmentacija Županije u pogledu ustroja velikog broja jedinica lokalne samouprave, ne pridonosi koheziji njezinih prirodnih i funkcionalnih cjelina.

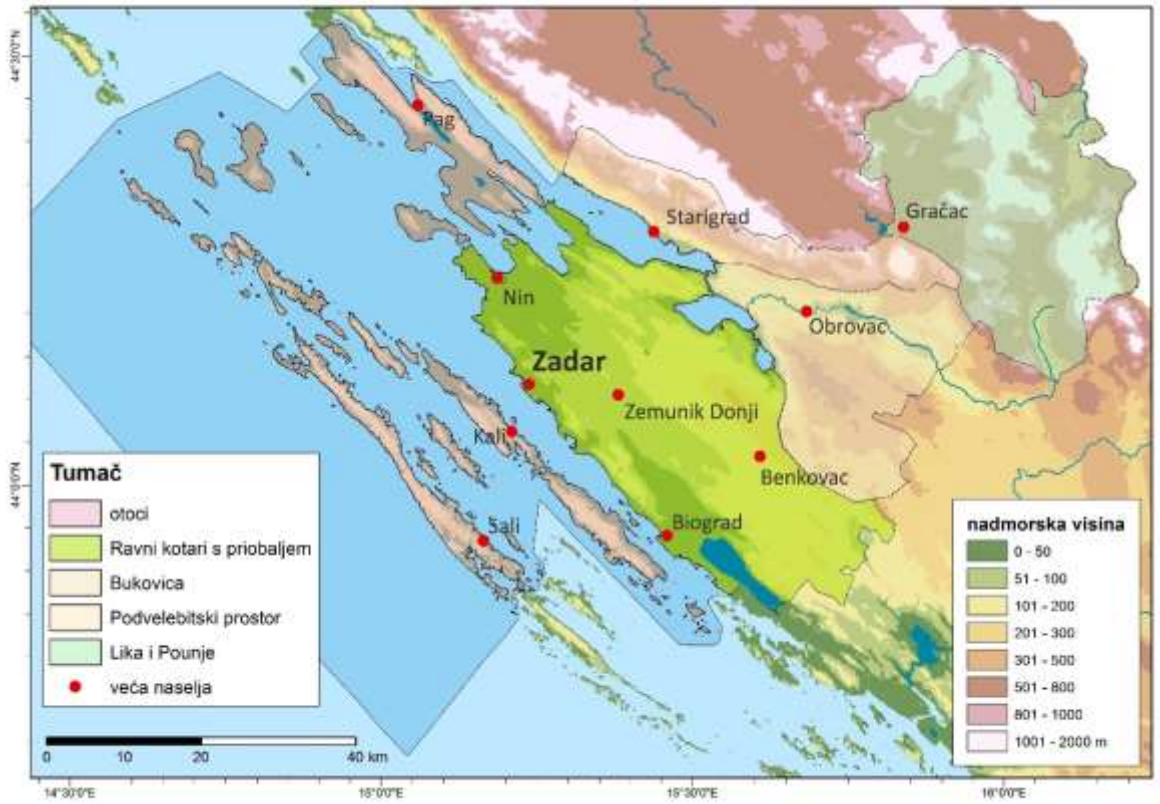

Slika 2. *Osnovne prostorne cjeline Zadarske županije*
Izvor: Faričić, J., Marelić, T. (2014.), Prirodno-geografske osnove razvitka Zadarske županije, u: *Potencijali društveno-gospodarskog razvitka Zadarske županije*, ur. J. Faričić, Sveučilište u Zadru, Zadarska županija, Grad Zadar i Hrvatska gospodarska komora, Županijska komora Zadar, Zadar, 44-61.

Uspostava ravnoteže između potrebe za razvitkom i zašite okoliša, odnosno ambijenta u kojemu nije potrebno skrbiti samo o prirodnoj baštini nego i o kvaliteti života čovjeka kao dijela prirode, predstavlja jedan od najvećih suvremenih globalnih izazova koji se odražava i u Zadarskoj županiji. Razvoj stoga nije dovoljno temeljiti na ekonomskom rastu, već i na konceptu ili od-rasta (*degrowth*) tamo gdje je geografski ili sektorski već postignut vrhunac rasta koji bi dalje išao isključivo na štetu okoliša i zdravlja ljudi.

Svakako, osnovna geografska obilježja Zadarske županije jasno upućuju na velike potencijale koji proizlaze iz velike bioraznolikosti na dodiru Sredozemlja i Dinarida, kao i iz očuvanosti prirodne baštine, posebno u ruralnom dijelu ove središnje položene hrvatske jadranske regije. Komplementarnost prirodno različitih geografskih cjelina može pridonijeti smanjenju sezonalnosti pojedinih gospodarskih djelatnosti i većoj sinergiji među njima. Uz prirodne, ključni su razvojni resursi ljudski potencijali koji se zasnivaju na stečenom obrazovnom i kulturnom kapitalu, kao i onom koji bi i dalje trebalo razvijati.

Uz potencijale, pri planiranju razvoja Zadarske županije potrebno je uzeti u obzir i mnoge izazove. Veliki dijelovi obale i mora izloženi su saturaciji izgradnjom i intenzivnom eksploatacijom, s time da su u pojedinim prostorima neke aktivnosti izrazito koncentrirane, što nalaže pojačani nadzor i odgovarajuću reakciju. To se posebno odnosi na emisiju CO_2, ispuste otpadnih voda u more i krš, probleme s neprimjerenim tretiranjem komunalnog i drugih vrsta otpada i saturaciju okoliša štetnim tvarima na mjestima s intenzivnom poljoprivredom i marikulturom. Posebno je važno pronaći prikladnu prilagodbu na klimatske promjene koje, uz ostalo, prate ekstremne meteorološke prilike te izdizanje razine mora.

Poseban izazov za razvoj Zadarske županije čini neravnomjeran prostorni raspored stanovništva, posebno biološki i ekonomski aktivnoga koje je koncentrirano u Zadru i u malobrojnim drugim većim naseljima. Demografska situacija je posljednjih godina relativno stabilna, ali zabrinjavajući je prirodni pad broja stanovnika s obzirom na veći broj umrlih u odnosu na broj rođenih, kao i intenzivna relokacija stanovništva iz ruralnoga zaobalnog i otočnog prostora u uski urbani obalni pojas.

Tablica 1. *Stanovništvo po jedinicama lokalne samouprave u Zadarskoj županiji prema Popisima iz 2001. i 2011. te Procjeni broja stanovnika u 2019.*

R.br.	JLS	Popis 2001.	Popis 2011.	Procjena 2019.	Pad/rast 2011.-2019.	Udio (%) pada/rasta 2011.-2019.
1.	Grad Zadar	72.718	75.062	75.627	565	0,75
2.	Grad Biograd n/M	5.259	5.569	5.878	309	5,55
3.	Grad Benkovac	9.786	11.026	8.724	-2.302	-20,88
4.	Grad Obrovac	3.387	4.323	3.649	-674	-15,59
5.	Grad Pag	4.350	3.846	3.731	-115	-2,99
6.	Grad Nin	4.603	2.744	2.943	199	7,25
7.	Općina Bibinje	3.923	3.985	4.200	215	5,40
8.	Općina Galovac	1.190	1.234	1.262	28	2,27
9.	Općina Gračac	3.923	4.690	2.873	-1.817	-38,74
10.	Općina Jasenice	1.329	1.398	1.362	-36	-2,58
11.	Općina Kali	1.731	1.638	1.655	17	1,04
12.	Općina Kolan*	–	791	911	120	15,17
13.	Općina Kukljica	650	714	744	30	4,20
14.	Općina Lišane Ostrovičke	764	698	548	-150	-21,49
15.	Općina Novigrad	2.368	2.375	2.068	-307	-12,93
16.	Općina Pakoštane	3.884	4.123	4.226	103	2,50
17.	Općina Pašman	2.004	2.082	2.317	235	11,29
18.	Općina Polača	1.434	1.468	1.299	-169	-11,51
19.	Općina Poličnik	4.664	4.469	4.588	119	2,66
20.	Općina Posedarje	3.513	3.607	3.557	-50	-1,39
21.	Općina Povljana	713	759	756	-3	-0,40
22.	Općina Preko	3.871	3.805	4.005	200	5,26
23.	Općina Privlaka	2.199	2.253	2.308	55	2,44
24.	Općina Ražanac	3.107	2.940	2.957	17	0,58

R.br.	JLS	Popis 2001.	Popis 2011.	Procjena 2019.	Pad/rast 2011.-2019.	Udio (%) pada/rasta 2011.-2019.
25.	Općina Sali	1.820	1.698	1.958	260	15,31
26.	Općina Stankovci	2.088	2.003	1.836	-167	-8,34
27.	Općina Starigrad	1.893	1.876	1.910	34	1,81
28.	Općina Sukošan	4.402	4.583	4.914	331	7,22
29.	Općina Sv. Filip i Jakov	4.482	4.606	4.703	97	2,11
30.	Općina Škabrnja	1.772	1.776	1.684	-92	-5,18
31.	Općina Tkon	707	763	810	47	6,16
32.	Općina Vir	1.608	3.000	3.984	984	32,80
33.	Općina Vrsi**	–	2.053	2.064	11	0,54
34.	Općina Zemunik Donji	1.903	2.060	2.004	-56	-2,72
	UKUPNO	162.045	170.017	168.055	-1.962	-1,15

*Općina Kolan u vrijeme popisa stanovništva obavljenog 2001. bila je dio Grada Paga

**Općina Vrsi u vrijeme popisa stanovništva obavljenog 2001. bila je dio Grada Nina

Izvor: Popis stanovništva 2001., Popis stanovništva 2011.; Procjena stanovništva RH u 2019., DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Velika fragmentarnost upravno-teritorijalnog ustroja na razini jedinica lokalne samouprave, ne pridonosi očekivanoj sinergiji. Učinkovito rješenje tog problema u zadanim okolnostima tog ustroja bilo bi u funkcionalnom objedinjavanju jedinica lokalne samouprave na konkretnim projektima, poput onih vezanih uz komunalnu infrastrukturu. Uz to, važno je disperzirati poslove iz nadležnosti regionalne (samo)uprave u subregionalne centre te uključivanje sektorski različitih dionika u planiranje, provedbu i nadzor aktivnosti koje se temelje na valorizaciji prirodnih i drugih raspoloživih resursa.

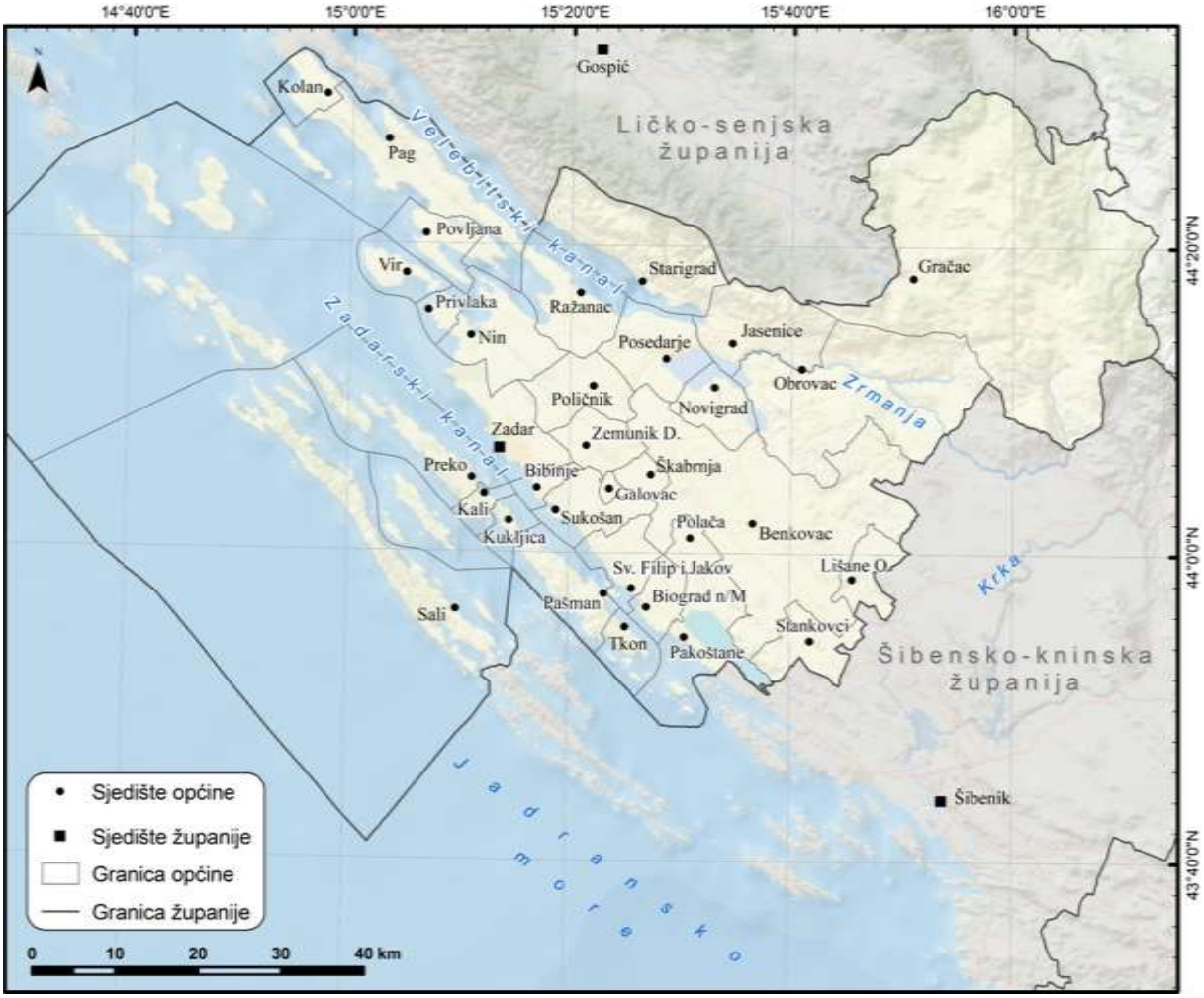

Slika 3. Upravno-teritorijalni ustroj Zadarske županije Izraditi kvalitetnu kartu

Izvor: ZADRA NOVA, 2021.

2. Gospodarstvo i razvoj poduzetništva

Gospodarstvo Zadarske županije obilježava sektorska polarizacija, što je u skladu trendovima u cijeloj državi, kao i u velikom dijelu mediteranskih članica EU. Dugogodišnjim razvojem turizma nauštrb razvoja drugih gospodarskih djelatnosti, došlo je do osiromašenja svih segmenata gospodarstva. Deindustrijalizacijom Zadar je u gospodarskom smislu značajno oslabio u nacionalnim okvirima u odnosu na razdoblje prije Domovinskog rata. U 2017. godini BDP Zadarske županije iznosio je 12.424 milijuna HRK (73.601 HRK po stanovniku). Zadarska županija je osma hrvatska županija po iznosu ostvarenog bruto društvenog proizvoda (BDP), a BDP Zadarske županije čini 3,4% BDP-a Hrvatske. Najveći izazov ovog strateškog dokumenta, uz demografsku obnovu, leži upravo u unaprjeđenju gospodarstva i stvaranja poželjne poduzetničke klime u županiji. U usporedbi s nacionalnim i EU dosezima trenutno stanje u Zadarskoj županiji obilježava ispodprosječna razina razvijenosti gospodarstva, relativno niska razina investicijskih ulaganja, niska produktivnost i rentabilnost.

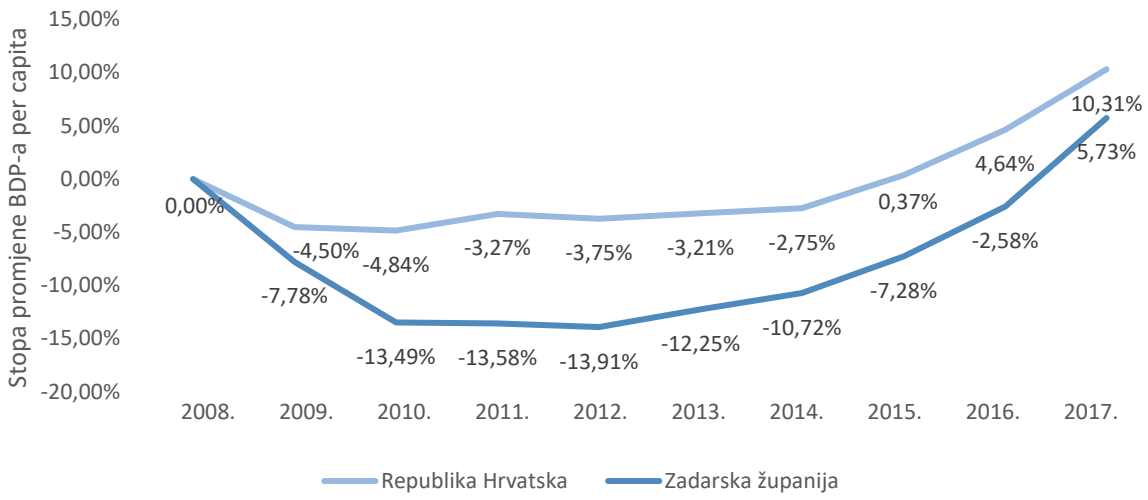

Slika 4. *Stopa promjene bruto društvenog proizvoda per capita (BDP pc) u odnosu na 2008. godinu za RH i Zadarsku županiju 2008. – 2017. (ESA 2010)*
Izvor: Bruto domaći proizvod – pregled po županijama, DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Zadarska županija kao temeljni potencijal za privlačenje investicija, uz povoljan geografski položaj i bogate prirodne resurse, ima kvalitetnu prometnu povezanost. Nažalost, dobra prometna povezanost ipak je prvenstveno prilagođena turističkim kretanjima, dok za protok robe i usluga nedostaje kvalitetna povezanost željeznicom, kao preduvjet učinkovitom intermodalnom prometnom sustavu kojega cestovni promet ne može posve nadomjestiti. Teretna luka Gaženica ima nizak promet već dulji niz godina s tim da je dosta učinjeno u izgradnji kvalitetne lučke infrastrukture. Upravo su ta dva oblika povezanosti i u ekološkom i u ekonomskom smislu temelj za razvoj kvalitetnog gospodarstva u Zadarskoj županiji.

Zadarska županija se ističe iznimno kvalitetnom mrežom potporne poduzetničke infrastrukture koja uključuje poduzetničke zone, razvojne agencije te inkubatore čiji se kapacitet širi zbog postojanja visoke razine potražnje za njegovim uslugama. Poticanje razvoja poduzetništva provodi se i kroz različite linije kreditnih i drugih potpora. Potpore poduzetničkoj i gospodarskoj aktivnosti, kako bi bile uspješne, treba osmisliti na brz i jednostavan način. Jednostavnost je uz potporu temelj za privlačenje poduzetnika na prijavu na pozive za financiranje njihovih razvojnih projekata iz fondova Europske unije. Iako Županija ostvaruje visoku razinu povlačenja sredstava, vidljivo je kako u segmentu gospodarstva i transfera tehnologija postoji prostor za napredak. Ulaganja u osnaživanje poduzetničkog potencijala nisu u dovoljnoj mjeri uspjela potaknuti razvoj poduzetništva, što je vidljivo iz ekonomskih pokazatelja. Stoga je potrebno u narednom razdoblju podizati ukupnu razinu poduzetničke spremnosti stanovništva županije, kako bi se ostvario rast broja malih i srednjih poduzetnika, te uspješnih *start up* pothvata. Potrebno je kontinuirano poticati poduzetničke inicijative, stvarati stabilne gospodarske uvjete u Županiji, urediti imovinsko-pravne odnose u svim dijelovima Županije te, koliko je u moći lokalne i regionalne (samo)uprave, osigurati vladavinu prava na prostoru Županije. Važno je naglasiti i kontinuiranu potrebu za smanjenjem postojanja sive ekonomije i za njezinim uključivanjem u legalne gospodarske tokove.

Smjerovi razvoja gospodarske i poduzetničke aktivnosti u Županiji nisu do sada bili dovoljno jasno istaknuti. Snažno oslanjanje na turističke aktivnosti dovelo je do gotovo monostrukturnog gospodarstva u kojem samo turistička privreda (u svojoj ukupnosti) bilježi pozitivne trendove. Druge gospodarske aktivnosti bilježe kontinuirani pad, a razvoj nekih sektora smatra se ugrozom za turističku aktivnost. Stoga je u prvom koraku važno definirati koje su to gospodarske djelatnosti ekološki prihvatljive, temeljene na znanju i zelenim tehnologijama te visokoj dodanoj vrijednosti. Pri tome postoje jako dobri temelji razvoja metaloprerađivačkog sektora (sve manje Zadar, a sve više Benkovac i Murvica) s time da postoji i mogućnost razvoja industrije visokih tehnologija zasnovane na kvalitetno obrazovanim kadrovima koji se obrazuju u sklopu jednoga od regionalnih centara kompetencija sa sjedištem u Zadru. Također, postoje potencijali za daljnji razvoj prehrambene industrije kako bi se postigla veća dodana vrijednost nego li je ona koja se naslanja na najveći dio poljoprivredne proizvodnje u Županiji.

Tablica 2. *Struktura gospodarstva Zadarske županije po prihodima 2016. – 2019. godine*

	Djelatnost	2016. tis. HRK	2017. tis. HRK	2018. tis. HRK	2019. tis. HRK
1.	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	1.214.980	1.172.208	1.278.085	1.267.631
2.	Rudarstvo	32.206	45.418	101.413	105.032
3.	Prerađivačka industrija	2.599.684	2.766.965	3.077.420	3.199.968
4.	Opskrba el. energijom, plinom, vodom i gospodarenje otpadom	423.117	476.066	497.128	586.418
5.	Građevinarstvo	1.073.367	1.232.923	1.303.156	1.678.525
6.	Trgovina na veliko i malo	2.975.550	3.327.548	3.489.838	3.762.350
7.	Prijevoz i skladištenje	1.326.629	1.297.002	1.531.156	1.552.667
8.	Djelatnost pružanja smještaja	1.462.504	1.620.128	1.608.604	1.692.016
9.	Ostalo	1.586.684	1.813.937	2.108.811	2.189.806
	UKUPNO	12.694.721	13.752.195	14.995.611	16.034.413

Izvor: FINA, 2020., obrada ZADRA NOVA

Kao jedan od razvojnih modela s ciljem osnaživanja gospodarstva na načelima komplementarnosti je osnivanje klastera. Ovdje je važno prepoznati potencijale koje trenutno imaju pojedine industrije (npr. metalurgija, prerađivačka industrija…) te gospodarske djelatnosti u tzv. zelenom i plavom sektoru, kao i one koje se zasnivaju na neposrednoj eksploataciji prirodnih resursa (solarstvo, kamenarstvo, punjenje pitke vode). U njima, uz resurse i tradiciju, velike mogućnosti postoje ako se implementiraju načela pametne specijalizacije. Sukladno prepoznatim i odabranim smjerovima razvoja gospodarstva potrebno je osigurati dovoljan broj kvalificirane radne snage, posebice iz područja STEM-a.

Prema podatcima objavljenim u publikaciji *Gospodarski profil Zadarske županije* (HGK, Županijska komora Zadar, 2020.), trenutačan raspored poduzetničkih aktivnosti u Županiji je relativno neravnomjeran jer postoji izrazita koncentracija u Zadru, gdje se nalazi preko 60% ekonomskih kapaciteta Županije (ostvarenih prihoda, zaposlenih, izvoza, broja tvrtki). Stoga je potrebno planove

razvoja gospodarstva i poduzetništva osmisliti kako bi se gospodarska aktivnost disperzirala u cijeloj Županiji, u skladu s posebnostima, mogućnostima i potrebama lokalnih zajednica.

Sredstva namijenjena poticanju razvoja gospodarstva potrebno je usmjeriti na način kako bi se potaknula zamjena zastarjelih i ekološki neprihvatljivih tehnologija, unaprijedila razina inovativnosti i ulaganja u istraživanje i razvoj. U okviru ostvarenja tog cilja potrebno je poticati suradnju privatnog i obrazovnog sektora radi primarnog i cjeloživotnog obrazovanja kvalitetnih i stručnih kadrova, ali i suradnju privatnog sektora i znanstvene zajednice kako bi se ostvario kvalitetan transfer tehnologija što je preduvjet unaprjeđenju gospodarskih aktivnosti. Samo kvalitetna suradnja svih dionika može dovesti do održivog, pametnog, na inovacijama temeljenog razvoja gospodarstva Županije, koje će u konačnici dovesti do razvoja onih segmenata gospodarstva koji ostvaruju visoke dodane vrijednosti, a istodobno su ekološki prihvatljivi.

3. Tehnološki razvoj, digitalno društvo i inovacije

Razvoj informacijskih tehnologija i visokih tehnologija umnogome pridonosi razvoju društva i gospodarstva. U tom pogledu digitalna transformacija je nužnost, ali ne i jedina bitna u daljnjem razvijanju tehnološki napredne proizvodnje. Rastuće Sveučilište u Zadru i njegova usmjerenost k razvoju studijskih programa iz područja STEM-a, posebice IT, jedan je od ključnih potencijala jer se na bolji način treba nositi s velikim izazovom koji predstavlja nedostatak ljudskih potencijala u cjelokupnom području tehnološkog razvoja i inovacija. Potrebno je stoga poboljšati kapacitete Sveučilišta u Zadru kao jednog od nositelja gospodarskog razvoja i znanstveno-istraživačkih djelatnosti.

Tehnologijska i razvojno-istraživačka infrastruktura i usluge nisu dovoljno razvijene, a razina ulaganja u istraživanje i razvoj u gospodarstvu je niska. To pak utječe na nisku razinu inovativnosti proizvodnje. Važno je snažnije povezivanje javnog, privatnog i znanstveno-istraživačkog sektora u istraživanju i razvoju, transferu tehnologija i pametnoj specijalizaciji Županije. Regionalna specijalizacija trebala bi ići u smjeru novih tehnologija i inovacija u funkciji ekološki prihvatljive proizvodnje u primarnom i sekundarnom sektoru.

Osim toga, važno je u većoj mjeri koristiti postojeće potporne linije u okviru EU za proces pametne specijalizacije, potpore digitalnom društvu, istraživanju i razvoju i k tome osmisliti sustav potpore za razvoj istraživanja i transfer tehnologija. Pri tome su mala i srednja poduzeća očekivani zametak budućeg razvoja pa ih treba podržavati, posebno ona koja svoje poslovanje i rast zasnivaju na primjeni znanja, razvoju tehnologija i inovacija.

4. Hrana i bioekonomija

Zadarska županija ima izvrsne prirodne preduvjete za razvoj zelene i plave ekonomije. Proizvodnja hrane koja je ekološki prihvatljiva, zdrava i prilagođena različitim gastronomskim zahtjevima, može značajno nadići lokalne potrebe. Ta je mogućnost do sada ostvarena samo u nekim poljima (npr. ribarstvo i marikultura). Naime, proizvodnja, priprema i konzumacija zdrave hrane važan su dio mediteranskog identiteta zadarske regije.

Ključni potencijal za poljoprivredu su velike površine zemljišta koje se mogu koristiti u ekološkom i integriranom poljodjelstvu i stočarstvu. Pri tome su važne autohtone sorte i tradicijski proizvodi kao

sastavni dio mediteranske prehrane. Upravo sredozemno podneblje utječe na uzgoj kultura koje imaju visoku vrijednost na tržištu, ali s druge strane utječe i na varijabilnost uroda s obzirom na nedostatak oborina u ljetnim mjesecima i nedovoljno razvijen sustav navodnjavanja koji se, nakon nekih parcijalno učinkovitih rješenja u prošlosti, počeo sustavno izgrađivati tek posljednjih godina. Također, klimatske promjene utječu na pojavu ekstremnih vremenskih pojava koje uzrokuju štete na poljoprivrednim kulturama što je potrebno prevenirati različitim agrotehničkim zahvatima, a potrebno je u većoj mjeri poticati proizvođače na primjenu financijskih mjera osiguranja od takvih šteta kako se ne bi oslanjali samo na zakonski predviđene minimalne naknade u slučaju proglašenih elementarnih nepogoda.

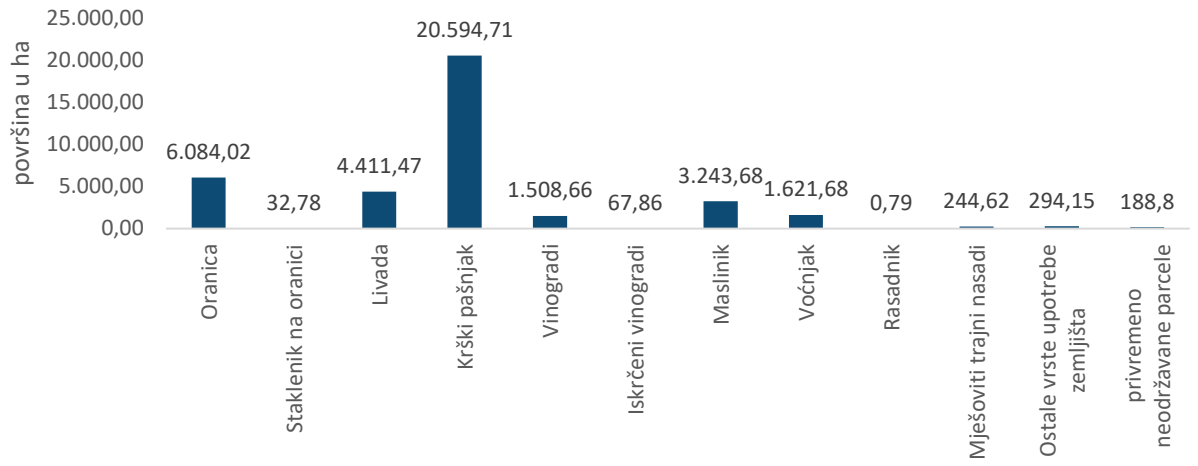

Slika 5. *Poljoprivredne površine u Zadarskoj županiji prema vrsti i površini parcele (u hektarima)*
Izvor: Prikaz broja i površina ARKOD-a po naseljima i vrsti uporabe poljoprivrednih zemljišta za 31.12.2019., ARKOD, APPRRR, 2020., obrada ZADRA NOVA

Velik je izazov organizirati učinkovitu poljoprivredu u uvjetima usitnjenih i raštrkanih posjeda pri čemu bilo kakve agrotehničke i druge zahvate otežavaju neriješeni imovinsko-pravni odnosi i zastarjeli katastarski podatci. U djelokrugu je Županije da potiče funkcionalno (ako već nije moguće vlasničko) okrupnjavanje posjeda putem zakupa kao i poticanje zadrugarstva koje neće ugroziti partikularne, a osigurat će zajedničke interese proizvođača hrane biljnog, životinjskog i ribljeg podrijetla.

Educiranost svih dionika u poljoprivredi nije dovoljna, a što uz mnoge druge uzroke, utječe na probleme u odabiru proizvodnog asortimana poljodjelskih kultura, neprimjereno korištenje fitofarmaceutskih sredstava i na problem dugoročnog osiguravanja stabilne isporuke kvalitetnih prehrambenih proizvoda kao i funkcionalnih veza s prehrambenom industrijom. Potrebno je stoga intenzivirati edukaciju putem programa cjeloživotnog obrazovanja i radionica za sve koji se bave poljoprivrednom proizvodnjom kao temeljnom ili kao dopunskom djelatnošću.

Ključni čimbenik plave ekonomije je more koje se ne tretira samo kao izvor hrane u pogledu održivog ribolova i marikulture, već i kao medij na kojem se ostvaruju različite pomorske djelatnosti i koji je osnovni privlačni čimbenik obalnog turizma. U djelokrugu je Županije izgradnja logističke potpore pri čemu ključno značenje imaju ribarske luke i (remontno) brodogradilište. Uz to, od velikog su značenja i ribarske i komunalne lučice i istezališta (škverovi) duž obale kopna i na otocima, koje uz profesionalne

ribare koristi lokalno stanovništvo baveći se različitim oblicima tradicijskog ribolova čime svojim kućanstvima priskrbljuju svježu hranu iz mora, i to često u uvjetima otežane opskrbe hranom iz gradskih središta na kopnu.

Tablica 3. *Ulov morske ribe u Zadarskoj županiji za razdoblje 2016.–2019. godine (kg)*

Rb.	Vrsta	2016.	2017.	2018.	2019.*
1.	Bijela riba	303.057,37	385.970,14	411.032,55	300.283,55
2.	Glavonošci	130.452,34	90.726,03	94.899,38	81.295,77
3.	Hrskavična riba	20.230,90	22.077,40	17.874,76	16.837,45
4.	Mala plava riba	33.180.937,79	31.955.092,64	30.411.121,00	20.600.363,61
5.	Ostali organizmi	140,10	280,15	1.202,55	25.414,30
6.	Rakovi	42.434,37	43.970,50	54.173,21	21.783,25
7.	Školjkaši	956,90	424,80	495,50	289,50
8.	Velika plava riba	42.559,39	38.799,26	38.622,45	2.428,20
	UKUPNO	33.720.769,16	32.537.340,92	31.029.421,40	21.048.695,63

* preliminarni podatci

Izvor: Uprava za ribarstvo, Ministarstvo poljoprivrede, 2020., obrada ZADRA NOVA

Izazov uspostave svrhovitog i harmoničnog odnosa između svih elemenata plave ekonomije zahtijeva ulaganje u razvoj sekundarnog, tercijarnog i cjeloživotnog obrazovanja koji, s jedne strane pridonosi kvalitetnoj proizvodnji i preradi hrane iz mora, a s druge strane omogućuje holistički pristup vrednovanju dragocjenih morskih resursa. Uz učinkovit nadzor koji obuhvaća češću i sveobuhvatniju kontrolu, izbjegao bi se nekontrolirani izlov morskih organizama i umanjile posljedice prevelike koncentracije marikulturnih aktivnosti u pojedinim dijelovima zadarskog akvatorija. Unatoč unaprjeđenjima u pogledu nadzora nad ribolovnim naporom, potrebno je povećati i nadzor nad svim sudionicima gospodarskog i drugih oblika ribolova te dosljedno provoditi mjere zaštite ugroženih staništa ili ugroženih vrsta. S obzirom na mnoge pozitivne učinke marikulture tu je granu plave ekonomije potrebno i dalje razvijati, ali ju i redistribuirati na više pogodnih lokacija, uz pridržavanje visokih ekoloških standarda i vodeći računa o potrebama drugih (posebno lokalnih) korisnika mora i obale.

5. Turizam

Zahvaljujući atraktivnim kulturno-povijesnim i prirodnim obilježjima, Zadarska županija u posljednja dva desetljeća ostvaruje snažan rast u broju dolazaka i noćenja turista. Od 2015. do 2019. godine zabilježen je stabilan rast svih turističkih pokazatelja s prosječnom stopom rasta od 5% u dolascima te 4,4% u noćenjima. U 2019. prvi put je nadmašen broj od 2 milijuna dolazaka te 15 milijuna noćenja. Do zaokreta trendova dolazi 2020. godine kada je, uslijed mjera za sprječavanje širenja koronavirusa, zabilježen snažan pad svih turističkih pokazatelja, pa je u toj godini ostvareno tek 49% u dolascima i 65% u noćenjima u odnosu na isto razdoblje 2019.

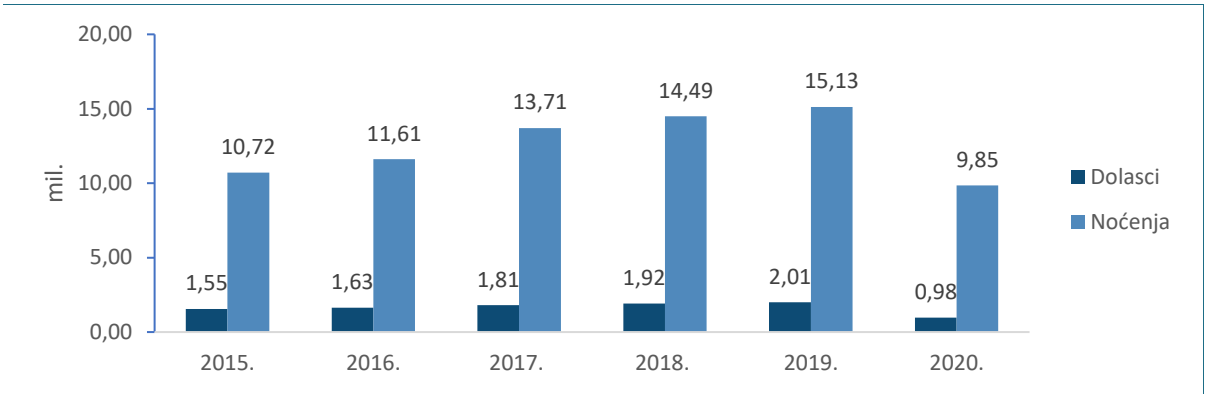

Slika 6. *Prikaz broja noćenja i dolazaka u Zadarskoj županiji od 2015. do 2020. godine (u mil.)*
Izvor: Turistička zajednica Zadarske županije, 2021., obrada ZADRA NOVA

Privlačnosti destinacije doprinose, između ostalog, visoka razina sigurnosti, stil življenja, gostoljubivost te očuvanost autohtonosti prostora i lokalne zajednice, posebno u zaobalju i na otocima. Mnogi dijelovi Županije nisu još uvijek dovoljno turistički valorizirani, iako svojim obilježjima omogućuju razvoj cijelog niza specifičnih oblika turizma, posebice kulturnog turizma u koji su uključeni kreativni i vjerski turizam. Ruralna otočna i kopnena područja svojom prirodnom osnovom nude potencijal za snažniji razvoj sezonski neosjetljivih ili manje osjetljivih oblika turizma poput *eko*, *agro*, *gastro*, *eno*, avanturističkog te nautičkog turizma. Koncentracija turističkih kretanja u Zadarskoj županiji većinom je vezana za priobalje te se temelji na kupališnom turizmu, tj. masovnoj manifestaciji *3S turizma* (*sun, sea, sand*), koji je sezonski iznimno osjetljiv, vezan je uz temperaturu mora pogodnu za kupanje pa je njegovo konzumiranje moguće isključivo u ljetnim mjesecima. U tom razdoblju se javlja i visoka razina dodatne turističke ponude, a koja nije uvijek na primjerenoj razini kvalitete. Izvan ljetnih mjeseci dodatna turistička ponuda je oskudnija čime se smanjuje ukupna atraktivnost destinacije. U strukturi gostiju prevladavaju strani državljani koji čine 82% svih dolazaka i 71,9% svih noćenja u 2019. godini, odnosno, 74% svih dolazaka i 61,8% svih noćenja u 2020. godini.

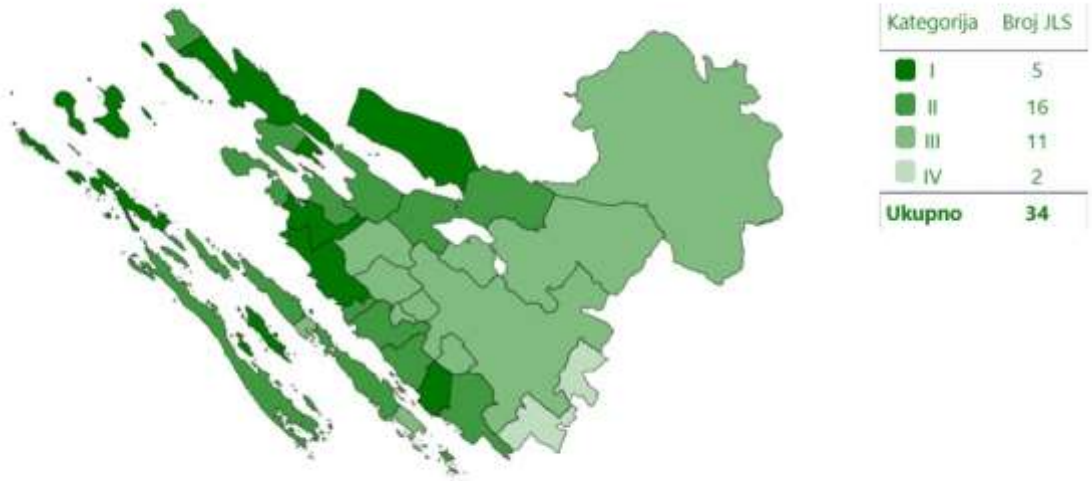

Slika 7. *Indeks turističke razvijenosti 2019. po jedinicama lokalne samouprave Zadarske županije*

Izvor: Institut za turizam, http://www.iztzg.hr/hr/itr/ (31.12.2020.)

Prometna dostupnost Županije je jako dobra. Izgradnja Luke Gaženica, rekonstrukcija Zračne luke Zadar s mrežom linija koju s relativno velikim brojem europskih emitivnih točaka održavaju niskotarifni avioprijevoznici, autocesta i kvalitetna ostala cestovna infrastruktura, kao i do sada najbolja povezanost kopna i naseljenih otoka, omogućili su turistima jednostavan dolazak u destinaciju. Istodobno, to predstavlja izazov u održivom upravljanju destinacijom u smislu upravljanja prometom, ali i nosivim kapacitetom destinacije. Sklapanje ugovora s niskotarifnim zračnim prijevoznicima o marketinškoj insentivizaciji koja pospješuje povezivanje zadarske turističke regije i brojnih europskih emitivnih tržišta,, dovelo je do povećanja broja turista, naročito iz relativno udaljenih tržišta Velike Britanije i skandinavskih zemalja. To povezivanje odvija se prije, u vrijeme i poslije ljetne sezone, pa se u tom razdoblju visoke potražnje turista koji u destinaciju dolaze automobilom dodatno opterećuju prometna i komunalna infrastruktura. U priobalju tada, uslijed prekomjernih turističkih kretanja (*overtourism*), posljedično dolazi do prekoračenja nosivosti kapaciteta pojedinih turističkih mjesta. Stoga je u budućem razdoblju neophodno odrediti optimalni nosivi kapacitet pojedinih turističkih mjesta te osmisliti načine poticanja razvoja ponude u turistički nerazvijenim područjima u razdoblju smanjenih turističkih kretanja kako bi se ravnomjerno rasporedila turistička potražnja i održivo upravljalo razvojem destinacije. S ciljem prostorne redistribucije turističke potražnje potrebno je unaprijediti povezanost unutar Županije, posebno (infrastrukturno i organizacijom javnog prostora) između mjesta u zaobalju i pomorskog prometa među otocima. S ciljem kvalitetne održive povezanosti potrebno je pokrenuti uvođenje ekološki prihvatljivih prijevoznih sredstava (hibridnih i elektro plovila i vozila), te povezivanje destinacije s emitivnim tržištima brzim i udobnim željezničkim prijevozom. Istodobno, važno je naglasiti kako je komunalna infrastruktura u Zadarskoj županiji, posebno u priobalju i na otocima, nedovoljna za prijam velikog broja turista tijekom ljetnih mjeseci. Tada je pojačan pritisak na prometnu infrastrukturu (posebno na promet u mirovanju), vodoopskrbu, elektroopskrbu, sustav odvodnje i zbrinjavanja komunalnog otpada, a što nadilazi postojeće kapacitete koje, radi kvalitete života domaćeg i sezonskog stanovništva, treba znatno unaprijediti.

Nažalost, snažan rast broja turističkih dolazaka ne prati i rast u kvaliteti i promjeni strukture smještajnih objekata. Tako se u Zadarskoj županiji najveći broj kreveta nalazi u privatnom smještaju, koji, osim samog smještaja, ne nudi nikakve dodatne usluge. Prema broju kreveta, dakle, dominira privatni smještaj sa 57,16% registriranih kreveta, a slijede kampovi s 18,37% dok su hoteli i turistička naselja zastupljeni s tek 4,77% ukupnog kapaciteta. Upravo stoga se u Županiji bilježi relativno niska razina turističke potrošnje. Prema podatcima objavljenim u publikaciji *Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj – TOMAS HRVATSKA 2019* (Institut za turizam, Zagreb, 2020.), turisti prosječno potroše 94,14 EUR, od čega najviše na smještaj (45,75 EUR), hranu u restoranu i barovima (17,61 EUR) te u trgovini (16,06 EUR), a slijedi lokalni prijevoz (6,63 EUR), kultura i zabava (3,35 EUR), izleti (1,98 EUR) te sport i rekreacija (1,77 EUR). Još uvijek se bilježe i pojave nelegalnog iznajmljivanja smještajnih kapaciteta, odnosno nelegalne konkurencije kroz sivu ekonomiju.

Zadarska županija je umnogome ovisna o turizmu, a negativni aspekti tog stanja došli su do punog izražaja u vrijeme pandemije COVID-19 kada su značajno smanjena turistička kretanja. Visoka ovisnost o turizmu, zajedno sa slabljenjem poljoprivrede i drugih gospodarskih djelatnosti, posebice prerađivačke industrije, dovela je i do smanjenja učinaka akceleratorske funkcije turizma u Županiji. Turizam svoj puni efekt postiže tek ostvarenjem svoje akceleratorske funkcije, tj. kroz poticanje razvoja

cjelokupnog gospodarstva, plasirajući kroz turizam domaće proizvode (nevidljivi izvoz) uz uravnoteženje platne bilance Zadarske županije.

Turizam je visoko osjetljiv na razne sigurnosne i druge ugroze poput ekonomskih kriza, onečišćenja okoliša, ratnih sukoba ili pandemija. Stoga je potrebno izraditi krizne planove za različite vrste ugroza s ciljem podizanja razine njegove otpornosti. Nadalje, potrebno digitalizirati turistički sustav, implementirajući u njega visoko sofisticirane informacijsko-komunikacijske tehnologije koje će doprinijeti njegovoj učinkovitijoj otpornosti. Kako bi se unaprijedio turistički sustav, potrebno je osmišljavati primjerena softverska rješenja, ali i koristiti velike baze podataka, VR, AR, MR i XR tehnologije. Unaprjeđenje korištenja ITK tehnologija ima za cilj određene mikro destinacije, a u konačnici i ukupno područje Županije pretvoriti u pametnu (SMART) turističku destinaciju.

Visoka sezonalnost turizma ima za posljedicu i problem sezonske zaposlenosti. Kvalitetna radna snaga u turizmu teži cjelogodišnjem zaposlenju koje je nažalost iznimno rijetko u turizmu, uslijed čega dolazi do migriranja te radne snage (prostorno ili u drugu djelatnost) tako da je, primjerice, u Županiji u predpandemijskom razdoblju zabilježen nedostatak kvalitetne domaće radne snage u turizmu. U Zadarskoj županiji pokrenut je niz projekata i potpora za unaprjeđenje kvalitete kadrova u turizmu, pa u narednom razdoblju treba nastaviti s podrškom programima obrazovanja mladih u sektoru turizma kao i edukacije odraslih s ciljem unaprjeđenja znanja i kompetencija već zaposlenih u turizmu.

U predstojećem strateškom razdoblju potrebno je unaprijediti turističku ponudu prije svega u kvalitativnom smislu, a mjestimično ju (geografski i sektorski) kvantitativno ograničiti ili čak i smanjiti (npr. u pogledu broja neprimjerenih privatnih smještajnih kapaciteta, u pogledu broja automobila koji zauzimaju parkirne ali i druge javne površine u jezgrama naselja i dr.). Potrebno je osmisliti sustave potpore za unaprjeđenje kvalitete smještaja, posebno kod privatnog smještaja koji želi obogatiti svoju ponudu dodatnim uslugama i pretvaranjem u B&B ili male obiteljske hotele. K tome, potrebno je osmisliti sustav unaprjeđenja kvalitete destinacije kroz stvaranje difuznih hotela koji objedinjuju više ponuđača u jedinstvenu uslugu. Unaprjeđenje turističke ponude potrebno je ostvariti i u infrastrukturi (različite staze, plaže, kamping odmorišta, smeđa signalizacija, itd.).

Kvalitetu svake destinacije određuje razina kvalitete njezina najlošijeg segmenta. Stoga je vrlo važno uspostaviti kontinuiranu suradnju između različitih dionika u destinaciji koji će međusobnom interakcijom dovesti do sinergijskog učinka unaprjeđenja i stvaranja održivog sustava. U tu je svrhu potrebno osmisliti kontinuirane programe edukacije svih (su)dionika u turizmu Zadarske županije kao destinacije.

6. Kultura i kreativne industrije

Bogata materijalna i nematerijalna kulturna baština Zadarske županije, zbog nedostatka sredstava ostaje ponekad nedostatno valorizirana, a ponekad je i posve zapuštena. U ukupnom broju registriranih kulturnih dobara Zadarske županije najveći dio pripada nepokretnim materijalnim, a najmanje nematerijalnim kulturnim dobrima. Jedan od glavnih problema razvoja kulturne ponude Županije, kao i kulturne ponude Hrvatske, leži u nedovoljnim i nestabilnim financijskim sredstvima usmjerenim u kulturne i kreativne industrije. Stoga je potrebno educirati djelatnike u kulturi i osmisliti sustav kojim bi se kulturna i kreativna industrija mogla samofinancirati, uz implementaciju novih znanja i tehnologija u njihovu istraživanju, zaštiti, predstavljanju i valorizaciji. Naravno, to nije moguće učiniti

u svim oblicima kulture već je potrebno sustavno, promišljeno ulagati financijska sredstva na nacionalnoj, županijskoj i lokalnoj razini. Također, nije moguće financijski u potpunosti udovoljiti potrebama odgoja i obrazovanja koje su usmjerene k tome da materijalna i nematerijalna baština (p)ostanu sastavni dio svakidašnjice, kao jedan od glavnih elemenata identiteta.

Jedan od mogućih načina valoriziranja baštine ogleda se u stvaranju proizvoda kulturnog turizma. Za stvaranje takvih proizvoda potrebno je, uz očuvanost baštine, stvoriti i interpretacijski kontekst koji bi na pravilan i zanimljiv način pridonio plasmanu kulturnog proizvoda na turističko tržište, ali i koristiti nove IKT tehnologije kako bi sadržaj bio atraktivniji i kako bi se promidžbenim aktivnostima lakše i brže dopiralo do potencijalnih korisnika. Pri tome potrebno je istodobno paziti i na komponentu održive valorizacije baštine, te se za svako korištenje baštine u kulturnom proizvodu mora izračunati kapacitet nosivosti. Potrebno je osmisliti i implementirati inovativne načine financiranja koji zahtijevaju i unaprjeđenje znanja djelatnika u kulturnim i kreativnim industrijama. Također, važno je kod lokalnog stanovništva pobuditi svjesnost o važnosti baštine koju posjeduje Zadarska županija i poticati njegovo uključivanje u različite aktivnosti koje doprinose očuvanju i valorizaciji baštine. Baštinu je moguće valorizirati i kroz razvoj kreativnih industrija, posebice u filmskoj ili glazbenoj industriji, na koje se naslanjaju filmski i drugi oblici turizma.

Glede kreativnih industrija, jedan od temeljnih problema predstavlja nedosljedna ili nedorečena zakonska regulativa koja je posebno kompleksna u području intelektualnog vlasništva. Potom se kao problem ističe i nedovoljno održavana, ponegdje i prilično zapuštena baština koja k tome često nije označena ni prometno dostupna. Kako bi se ta baština adekvatno valorizirala često su potrebna značajnija financijska sredstva, što je problem u kulturnim organizacijama koje većinom imaju relativno male proračune. Jedna od mogućnosti za unaprjeđenje stanja kulturne baštine svakako je u korištenju sredstava iz europskih fondova, što nalaže potrebu za unaprjeđenjem znanja kadrova u kulturi i turizmu. Organizacijske strukture u kulturnim organizacijama nerijetko su zastarjele, postoji nedostatak kvalitetnih kadrova u različitim segmentima kulture, a u kontekstu valorizacije posebno je naglašen nedostatak specifičnih znanja vezanih uz poslovne procese. Istodobno, za istraživanja, ali i očuvanje baštine, potrebno je koristiti novorazvijene tehnologije (digitalizacija, proširena stvarnost, 3D skeneri, modelarstvo, bespilotne letjelice, LiDAR, itd.) i znanstvene spoznaje. To je, uz valorizaciju postojeće kulturne baštine, moguće implementirati u audio-vizualnom sektoru, na polju dizajna, videoigara (poželjno onih edukativnog i znanstveno-popularnog sadržaja ili pak onih koji potiču međukulturne veze i kognitivne sposobnosti na raznim poljima stvarnoga života) i dr.

Važno je istaknuti da je EU prepoznala kreativne industrije kao snažne pokretače gospodarstva. Kreativne industrije se pretežito sastoje od mikro, malih i srednjih poduzetnika. One svojim djelovanjem baziranim na kreativnosti pojedinca, uključuju veći broj djelatnosti stavljenih u funkciju stvaranja jedinstvenoga kreativnog proizvoda. U Zadarskoj županiji kreativne industrije su na relativno niskoj razini razvoja, iako postoji značajan potencijal za njihov razvitak uz podršku i novostvorenog tematskog inkubatora namijenjenog isključivo tim industrijama.

Zbog izrazito visoke sezonalnosti turizma u Zadarskoj županiji, većina se kulturnih događanja odvija tijekom ljetnih mjeseci i to u prostorima s velikom koncentracijom turističkih kretanja. Stoga je potrebno osmisliti načine za vremensku i prostornu redistribuciju kulturnih događanja na cijelo područje Županije, tijekom cijele godine. Smanjenje sezonalnosti moguće je i kroz stvaranje kulturnih proizvoda sukladno potrebama lokalnog stanovništva, te poticanje njihova uključivanja u potražnju kulturnih i kreativnih industrija. Korištenje novih tehnologija u upravljanju te prezentaciji i promociji

kulturne baštine je neophodno. Potrebno je osmisliti sustave za upravljanje kulturnim događanjima kako bi se izbjeglo njihovo preklapanje, te unaprijediti razinu korištenja alata digitalnog marketinga u valorizaciji baštine. Korištenje društvenih medija i osmišljavanje sustava za promociju potrebno je implementirati na način da se obuhvate i lokalno stanovništvo i turisti.

7. Odgoj i obrazovanje

Odgoj i obrazovanje ključna su područja u pogledu unaprjeđenja kvalitete života i formiranja odgovornih nositelja društvenoga i gospodarskog života. U Zadarskoj županiji institucionalno su razvijene sve razine obrazovanja s time da je, kao i u mnogim drugim sektorima, evidentna njihova izrazita koncentracija u Zadru, što je u skladu s institucijskim kapacitetima ali i demografskim kontekstom. Uz opću socijalizacijsku funkciju, važno je sekundarno i tercijarno obrazovanje u većoj mjeri prilagoditi potrebama društva i gospodarstva, ali osim usklađenosti obrazovanja s potrebama tržišta, treba alimentirati i druge potrebe pojedinaca i skupina s obzirom da znanost i obrazovanje nije poželjno svoditi isključivo u okvire trenutačnih gospodarskih struktura.

Veliki potencijal u području odgoja i obrazovanja čini razvijena mreža ustanova predškolskoga odgoja te primarnog, sekundarnog i tercijarnog obrazovanja. Sveučilište u Zadru stožerna je akademska ustanova u Županiji. Uključeno je kao suosnivač u jednu od europskih sveučilišnih alijansi, i to u EU CONEXUS – *European University for Smart Urban Coastal Sustainability* (Europsko Sveučilište za pametno i održivo upravljanje obalnim prostorima) koji se bavi problematikom izrazito važnom za Zadarsku županiju. Osim toga, u društvenom i gospodarskom životu Zadarske županije značajno sudjeluju i kompetentni stručnjaci koji su obrazovanje stekli na studijima drugih hrvatskih i inozemnih sveučilišta.

Sa sustavom odgoja i obrazovanja povezan je i veliki intelektualni kapital koji, nažalost, nije u cijelosti uključen u razvoj gospodarstva i izgradnju društvenih struktura. U Zadarskoj županiji nema dovoljne povezanosti sekundarnog i tercijarnog obrazovanja s društvenim i gospodarskim potrebama zajednice (upisne kvote u srednjim školama i na pojedinim sastavnicama Sveučilišta u Zadru nisu posve usklađene s tržištem rada). Potrebno je stoga nastavne programe u srednjim školama i studijskim programima na Sveučilištu prilagoditi sadašnjim i pretpostavljenim (na temelju uočenih trendova) budućim potrebama društva i gospodarstva.

Razvojni izazov predstavlja raspršenost prostornih i ljudskih resursa zbog izrazito velike razlike u gustoći naseljenosti stanovništva u područjima gdje djeluju srednje škole izvan područja grada Zadra. Potrebno je razmotriti drugačije modele podizanja kvalitete odgojno-obrazovnog procesa kako bi se zadržao i privukao veći broj učenika srednjih škola od postojećih trendova. Pojedine školske zgrade ne zadovoljavaju suvremene obrazovne standarde pa je potrebno učiniti iskorake koji će omogućiti kvalitetne materijalne preduvjete i rad s novim tehnologijama u odgojno-obrazovnom procesu, a na prostoru grada Zadra dodatno i nastavu u jednoj smjeni.

Smanjenje broja učenika i studenata u Zadarskoj županiji prati negativne demografske trendove u Županiji, ali i u cijeloj Hrvatskoj, pri čemu je posebno zabrinjavajuće iseljavanje visokokvalificirane i visokoobrazovane radne snage izvan zemlje. Zbog toga je potrebno u većoj mjeri stipendirati učenike i studente u deficitarnim zanimanjima s područja tehnike, biotehnologije, medicine i prirodoslovlja (pri čemu stipendijama treba osigurati sve troškove života i školovanja, a zauzvrat treba tražiti bar na neko

vrijeme obvezu rada u JLS ili u Županiji gdje takvi učenici i studenti imaju prebivalište). Konačno, važno je poticati kulturu meritokracije kao temeljnog kriterija pri zapošljavanju i uključivanju mladih u sve procese društvenoga i gospodarskoga života.

8. Tržište rada

Kao jedan od primarnih čimbenika gospodarstva, rad je temelj razvoja svake zajednice. S negativnim demografskim trendovima koji su zahvatili najveći dio Županije sve važnije postaje pitanje ponude na tržištu rada. Od 2015. godine je vidljiv trend opadanja radno sposobnog stanovništva Zadarske županije, pa su tako prema *Procjeni stanovništva Republike Hrvatske u 2019. godini* na području Županije zabilježena 105.572 radno sposobna stanovnika, što je za gotovo 3,5% manje nego u 2015. godini.

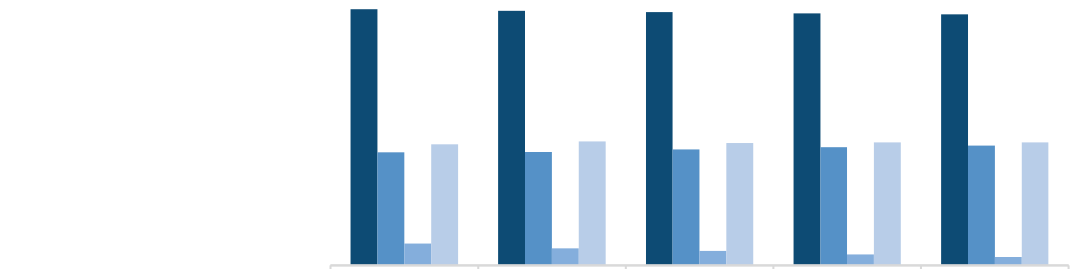

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Radno sposobno stanovništvo	3.587	3.566	3.546	3.531	3.519
Zaposleni	1.585	1.590	1.625	1.655	1.679
Nezaposleni	306	240	205	152	119
Neaktivni	1.695	1.735	1.716	1.724	1.721

Slika 8. *Radno sposobno stanovništvo u RH u razdoblju 2015. - 2019., u tis.*
Izvor: Aktivno stanovništvo u Republici Hrvatskoj u 2015 – 2019. prosjek godine, tablica 1. Radno sposobno stanovništvo prema aktivnosti i spolu, DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Istodobno, trenutačna gospodarska situacija koja je opterećena problemima izazvanim pandemijom uzrokovanom virusom Sars-CoV-2, izgledno će dovesti do smanjenja potražnje za radnom snagom. Stoga je istodobno potrebno unaprijediti kvalitetu radne snage i njezinu prilagodbu potrebama i potražnji na tržištu rada.

U Zadarskoj županiji je stopa zaposlenosti relativno stabilna i u vrijeme aktualne pandemije. Od 2013. do 2019. godine stopa registrirane nezaposlenosti je u opadanju na razini Republike Hrvatske pa tako i u Zadarskoj županiji. U prvoj godini promatranja na županijskoj razini iznosila je 22,5%, a na nacionalnoj 21,5%, da bi trendom pada u 2019. godini došla na razinu od 9,2% u Zadarskoj županiji, te 9,1% na razini Republike Hrvatske. U Županiji je visok udio nezaposlenosti mlade populacije, tj. stanovništva starosti od 25 do 29 godina. Upravo taj kontingent stanovništva je prosječno višeg obrazovanja, što je presudan razvojni potencijal Županije, posebno u segmentu poticaja poduzetničke aktivnosti. Stopa nezaposlenosti je veća kod žena u odnosu na mušku populaciju. Stoga je i u budućnosti upravo mlade i žene potrebno tretirati kao ranjive skupine kojima su neophodni poticaji i sustavne potpore za zapošljavanje i samozapošljavanje. Negativne posljedice na tržištu rada zasigurno ima i sezonalnost turizma koji najviše pridonosi županijskom BDP-u. U 2019. godini najviše

nezaposlenih je bilo u siječnju – njih 5.785, dok ih je najmanje bilo u lipnju – njih 3.051. Prevladavajući turizam utječe na visoku razinu sezonske zaposlenosti što je velik problem na tržištu rada. To se, posljedično, odražava i na zadovoljstvo zaposlenjem kao i na fluktuaciju radne snage.

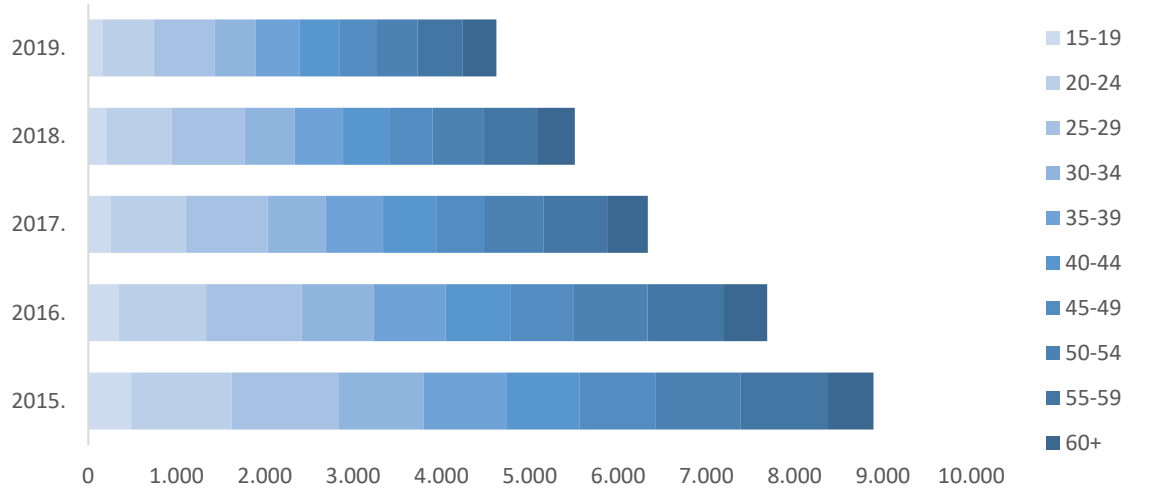

Slika 9. *Broj nezaposlenih osoba po dobnoj strukturi u Zadarskoj županiji za razdoblje 2015. – 2019. g.*
Izvor: Mjesečni statistički bilten 12/2015, 12/2016, 12/2017, 12/2018, 12/2019, str. 28.i 29., HZZ PS Zadar, 2020., obrada ZADRA NOVA

Prema podatcima Državnog zavoda za statistiku, prosječna neto plaća u 2018. godini na području Republike Hrvatske iznosila je 6.164 HRK, a u Zadarskoj županiji 5.809 HRK, što je 5,8% manje u odnosu na nacionalni prosjek. Pandemija COVID-19 do sada (travanj 2021.) nije izazvala veće promjene u stopi nezaposlenosti u Županiji, što je dijelom rezultat potpornih mjera države, a dijelom posljedica relativne stabilnosti gospodarstva.

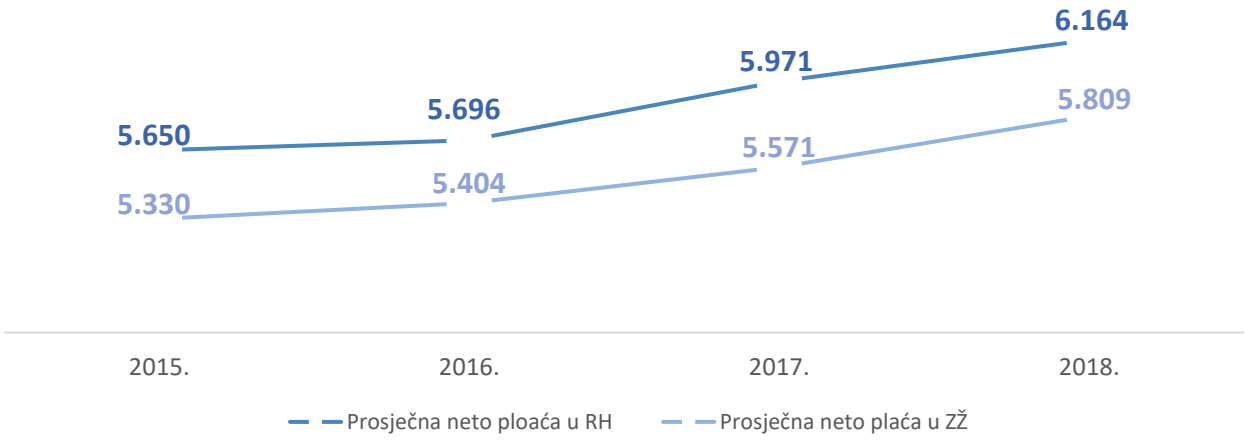

Slika 10. *Prosječne neto isplaćene plaće u RH i Zadarskoj županiji u razdoblju 2015. – 2019. godine (HRK)*

Izvor: Zaposlenost i plaće 2016., 2017., 2018., tablica 3.3.. Zaposlenost i plaće – pregled po županijama, tablica 9.4.1., DZS, 2019. obrada ZADRA NOVA,

Posljednjih godina su konkretni, ali ne i sasvim dovoljni iskoraci učinjeni u usklađivanju obrazovnih programa s potrebama tržišta rada na svim razinama obrazovanja. Srednjoškolsko obrazovanje kao i Sveučilište u Zadru usmjerilo je svoj razvoj prema unaprjeđenju postojećih i razvoju novih studijskih programa u skladu sa zahtjevima tržišta rada u Županiji i u Hrvatskoj. Kako bi se taj proces uspješno vodio i dalje unaprijedio, potrebna je međurazinska suradnja u obrazovnim institucijama, ali i konkretne povratne informacije iz proizvodnog i uslužnog sektora. Istodobno je potrebno razviti sustav stipendiranja deficitarnih zanimanja kroz koji će objediniti sredstva gospodarstva s onima županijske i lokalne (samo)uprave kako bi se potaknulo najuspješnije učenike i studente da upisuju i pohađaju te programe, ali i njihov ostanak u Županiji nakon završetka obrazovanja.

Relativno niska razina poduzetničke aktivnost u Županiji djelomično je uvjetovana nedostatkom poduzetničkih kompetencija kod radno sposobnog stanovništva. Kao jedan od ciljeva u razvoju trebalo bi uvesti besplatno poduzetničko obrazovanje za različite dobne ili predmetne skupine u sklopu edukacija putem programa cjeloživotnog učenja. Da bi se ubuduće izbjegla poduzetnička tromost, važno je u odgojno-obrazovne ustanove na svim razinama (od vrtića do sveučilišta) uvesti kurikulume prilagođene dobi i s elementima različitih poduzetničkih kompetencija.

9. Zdravstvena zaštita

Zdravstvena je zaštita jedan od temeljnih uvjeta osiguranja visokog životnog standarda. Mreža zdravstvenih ustanova u Zadarskoj županiji u najvećoj mjeri pokriva potrebe stanovništva, s time da su ruralni periferni prostori u otočnom i brdsko-planinskom dijelu Županije udaljeni od ustanova u kojima brzo i učinkovito mogu dobiti kvalitetnu medicinsku skrb. Uz Opću bolnicu Zadar koja se, zajedno sa svojom Poliklinikom, kvalitetom usluga i na znanstvenim istraživanjem utemeljenog rada, afirmirala kao medicinska ustanova koja nadilazi granice Županije, Specijalne bolnice za ortopediju Biograd na moru i Psihijatrijske bolnice na Ugljanu dodatno pridonose omogućavanju zdravstvene zaštite.

Jedan od ključnih izazova zdravstvenog sustava Zadarske županije je jačanje sustava preventivne zdravstvene zaštite i širenje, odnosno popunjavanje praznih mjesta u mreži javne zdravstvene službe.

Ulaganjem u bolničku infrastrukturu i medicinsku opremu u skladu sa suvremenim medicinskim standardima i dostignućima te uvođenjem telemedicine i daljnje digitalizacije zdravstvenog sustava, potrebno je dodatno unaprijediti zdravstvenu skrb građana i skratiti liste čekanja.

Zdravstveni djelatnici u obvezi su stalnog stručnog usavršavanja i cjeloživotnog učenja, a mogućnost obrazovanja medicinskih sestara na srednjoškolskoj razini i nastavak obrazovanja na zdravstvenim studijima Sveučilišta u Zadru, bitna je pretpostavka dugoročnog razvoja i transformacije bolničkog sustava, odnosno podizanja Opće bolnice Zadar s opće na kliničku razinu. Stoga je sustavno ulaganje u zdravstveno-obrazovnu infrastrukturu i obrazovanje svih razina zdravstvenog osoblja, ključni preduvjet kvalitetne zdravstvene zaštite stanovnika Zadarske županije.

Tablica 4. *Broj liječnika, kreveta, iskorištenost kapaciteta i prosječno trajanje liječenja u 2018. godini*

R.br.	Ustanova	Broj doktora medicine	Broj kreveta	Broj kreveta po doktoru	Iskorištenost kapaciteta %	Prosječno trajanje liječenja (u danima)
1.	**Opća bolnica Zadar**					
1.1.	Stacionarna djelatnost	173	429	2,5	68,5	5,3
1.2.	Dnevna bolnica i hemodijaliza	21	116	5,5	96,4	1,1
2.	**Specijalna bolnica za ortopediju Biograd n/M**					
2.1.	Stacionarna djelatnost	29	120	4,1	78,6	9,2
2.2.	Dnevna bolnica	1	10	10	37,8	1,0
3.	**Psihijatrijska bolnica Ugljan**					
3.1.	Stacionarna djelatnost	17	483	28,4	75	116,5
3.2.	Dnevna bolnica	4	30	7,5	56,3	38,3

Izvor: Zdravstveno-statistički ljetopis Zadarske županije za 2018. g., ZJZZ, 2019., obrada ZADRA NOVA

Otežavajuća je okolnost iseljavanje liječnika, medicinskih sestara i medicinskih tehničara u razvijenije države koje nude veća primanja i bolje mogućnosti profesionalnog usavršavanja. To, svakako, nije jedini izazov za uspješno planiranje razvoja zdravstvenog sustava. Jedan od najvažnijih je otežana dostupnost zdravstvene zaštite u ruralnim otočnim i brdsko-planinskim dijelovima Županije. Dobni sastav stanovništva s velikim udjelom staroga stanovništva, generira češće i kompleksnije medicinske tretmane. Potrebno je stoga osnivati mobilne timove s ciljem povećanja dostupnosti zdravstvene zaštite te osigurati brz i siguran prijevoz za pacijente na otocima i u brdsko-planinskim dijelovima Županije kojima je potrebna hitna medicinska pomoć (unutar tzv. zlatnog sata).

U Zadarskoj županiji kontinuirano se povećava potreba za aktivnom i sveobuhvatnom palijativnom skrbi za osobe oboljele od neizlječivih bolesti ili se nalaze na kraju svog života, a u svrhu podizanja kvalitete života osobe i njezine obitelji tijekom trajanja neizlječive bolesti i/ili u posljednjim trenutcima života. Palijativna skrb je zakonom definirana kao dio sustava zdravstvene zaštite, ali ima i dimenziju socijalne skrbi kao jedne od usluga unutar palijativne zdravstvene zaštite (socijalni radnik je jedan od članova palijativnog tima). U sklopu Doma zdravlja Zadarske županije organiziran je rad Centra za palijativnu skrb. U tijeku je realizacija projekta Centar za koordinaciju palijativne skrbi Zadarske županije u Babindubu koji će podići kvalitetu palijativne skrbi i palijativne zdravstvene njege. Uz taj planirani Centar, potrebno je osigurati mobilne timove s ciljem osiguravanja palijativne skrbi u perifernim dijelovima Županije.

10. Socijalna zaštita

Socijalna zaštita predstavlja skup mjera i aktivnosti usmjerenih na smanjivanje socijalnih rizika kroz društvenu brigu o starijim i nemoćnim osobama te osobama u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Uz to, ona je i važan čimbenik održivog razvoja. Zadarsku županiju obilježava trend starenja populacije (pod starijom populacijom smatra se životna dob iznad 65 godina) te je društvena briga o starijim osobama postala iznimno važnim pitanjem. U Županiji postoji kvalitetan institucionalni i strateški okvir socijalne zaštite koji se prvenstveno temelji na nacionalnom okviru. Iz toga proizlazi i relativno široka mreža javnih i privatnih domova za skrb o starijima, no broj mjesta u njima je nedostatan i prostorno su neravnomjerno raspoređeni. U mreži socijalnih usluga Zadarske županije su Dom za starije i nemoćne osobe Zadar, Dom za odrasle osobe Zemunik Donji, Dom za odrasle osobe sv. Frane i dio smještaja za starije i nemoćne osobe u okviru Psihijatrijske bolnice Ugljan, a izvan mreže socijalnih usluga djeluju fizičke osobe koje obavljaju djelatnost smještaja starijih i nemoćnih, odnosno obiteljski domovi i ostali pravni subjekti (obrti, doo-i…) te jedan privatni dom za starije i nemoćne osobe sa statusom ustanove - Dom Ivan Pavao II. u Biljanima Donjim.

Naime, najveći udio starijeg stanovništva živi na otocima i rijetko naseljenim područjima. Na 17 naseljenih otoka Zadarske županije živi 20.914 stanovnika od kojih je 27,2% starijih od 65 godina (5.707), što je za 10% više od prosjeka Hrvatske (RH: 17,7% stanovništva starijeg od 65 godina). Istodobno se javlja i problem neadekvatne palijativne skrbi, što ozbiljno opterećuje obitelji, domove za skrb o starijima, ali i cijeli zdravstveni sustav. Kvalitetno rješenje problema palijativne skrbi bi značajno unaprijedilo cjelokupni sustav socijalne zaštite.

Nedostatna financijska sredstva za kvalitetno održavanje i unaprjeđenje sustava socijalne zaštite jedan su od najvećih problema, koji će vremenom postajati sve izraženiji zbog trenda starenja stanovništva, povećanja broja osoba s posebnim potrebama i sl. Mogućnost korištenja sredstava iz Europskog socijalnog fonda za sektor socijalne zaštite u svrhu unaprjeđenja kapaciteta i osoblja uključenih u socijalnu zaštitu, jedna je od temeljnih razvojnih mogućnosti koje su na raspolaganju. Stoga je potrebno unaprijediti projektna i financijska znanja zaposlenika u socijalnoj zaštiti i poticati njihovu educiranost za prijavu i provođenje projektnih aktivnosti. Također, potrebno je osmisliti načine kako nekretnine u vlasništvu države i jedinica lokalne samouprave prenamijeniti u centre za razne oblike socijalne zaštite, ali i sustave edukacije za djelatnike u socijalnoj zaštiti kako bi stekli višu razinu kompetencija, znanja i vještina.

Iznimno je važno razviti svijest u lokalnoj zajednici o ulozi, značaju i djelovanju sustava socijalne zaštite te uspostaviti međusektorsku suradnju kako bi se učinkovito koristili resursi i postigli sinergijski učinci. Prema posljednjem Izvješću o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj, u Zadarskoj županiji je u svibnju 2019. godine živjelo 14.285 osoba s invaliditetom, od čega je 9.548 muških (67%) i 4.737 ženskih (33%) osoba. Osobe s invaliditetom čine 8,5% ukupnog stanovništva Županije.

Zadarska županija će puštanjem u rad Centra Mocire unaprijediti ukupnu razinu brige o rehabilitaciji i pružanju pomoći djeci s teškoćama u razvoju, no i u tom slučaju ostaje aktualnim problem centraliziranosti i nejednake dostupnosti zaštite svim stanovnicima Županije, zbog čega je potrebno raditi na kvalitetnim i jednostavnim mogućnostima dosezanja tih usluga svim potrebitima. Kako bi učinak ovog Centra bio potpun, kroz međusektorsku povezanost cilj je razvijati programe rane intervencije i inkluzije. Potrebno je osvijestiti i kvalitetno osmisliti sustave skrbi o raznim ugroženim skupinama kao što su osobe s bolestima demencije, s PTSP-om, osobe s različitim ovisnostima (o drogi, alkoholu, kockanju i dr.). Posebnu skrb valja osigurati braniteljima putem veteranskih modela zdravstvene i socijalne skrbi.

Poticanjem izvaninstitucionalnih oblika skrbi te razvojem sustava poticaja za poduzetničke pothvate u okviru socijalne zaštite (privatni domovi za starije, ustanove za palijativnu skrb i sl.), unaprijedio bi se cijeli sustav, prvenstveno bi se smanjio aktualni nedostatak kapaciteta, te bi se stvorile bolje pretpostavke za daljnji razvoj održivog sustava socijalne skrbi.

11. Sigurnost

Sustav sigurnosti u Zadarskoj županiji je vrlo razvijen. Institucionalno je izgrađen i operativan, a potrebno ga je i dalje unaprjeđivati ulaganjem u edukaciju nositelja kao i ulaganjem u opremu i tehnologiju. Temelji se na ustanovama sustava sigurnosti prokušanim u brojnim kriznim situacijama tijekom Domovinskog rata kao i elementarnih nepogoda (požari, poplave).

Kvalitetan sigurnosni sustav treba se nositi s izazovima koji imaju više različitih uzroka. Klimatske promjene popraćene su pojavama ekstremnih meteoroloških prilika (poplave, suše, požari, orkanski vjetrovi, a za sada ne u značajnijoj mjeri i izdizanje razine mora) koje mogu ugroziti sigurnost ljudi i materijalnih dobara. Potrebno je stoga educirati različite dobne skupine o mogućnostima raznovrsnih prirodnih ugroza, razvijati sigurnosnu kulturu i odgovornost građana te jačati institucijske kapacitete i međusektorsku suradnju za kvalitetnije nošenje u kriznim situacijama. Također, važno je dalje raditi na izgradnji sustava nadzora od požara kojim će biti obuhvaćeni i oni teže dostupni dijelovi Županije.

Potencijalnu ugrozu čini povećanje koncentracije stanovništva u mjesecima s velikim brojem turista, a potrebno je uzeti u obzir i mogućnosti značajnijeg onečišćenja mora u skladu s intenziviranjem pomorskog prometa. I u tom pogledu važan je učinkovit sustav nadzora kao i osnivanje i svrhovito djelovanje timova za kriznu komunikaciju.

Ugroza od minskoeksplozivnih i neeksplozivnih ubojnih sredstava u područjima koja su tijekom Domovinskog rata bila u blizini bojišnica ili pod neprijateljskom okupacijom, predstavlja još uvijek ozbiljan sigurnosni rizik. Postignut je veliki napredak u razminiranju takvih područja, pa su minski kontaminirane zone danas puno manje, ali taj posao još nije u potpunosti dovršen.

12. Komunalna infrastruktura

Zadarska županija je bogata podzemnim i pitkim vodama, no zbog nedovoljno sustavnog plana vodoopskrbe na svim razinama, kao i relativno nekvalitetno izgrađene vodovodne mreže, dolazi do velikih gubitaka vode. Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (*Izvještaj o zdravstvenoj ispravnosti vode za ljudsku potrošnju u Republici Hrvatskoj za 2019. godinu*, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb, 2020.), broj priključenih stanovnika na javnu vodoopskrbu u Zadarskoj županiji iznosi 156.641, a udio priključenosti iznosi 92,1%, dok u cijeloj Hrvatskoj taj udio iznosi 91,5%. Kod ispitivanja vode za piće iz distribucijske mreže, utvrđeno je više neispravnih uzoraka u odnosu na prosjek u ostatku zemlje (u RH prosjek neispravnih uzoraka iznosio je 6,9%, dok je za Zadarsku županiju prosjek iznosio 7,8%). Vodoopskrbni i komunalni sustav je nedovoljno razvijen posebno na otocima, koji najčešće nemaju zadovoljavajuće razvijenu niti osnovnu infrastrukturu (npr. velik je problem sa septičkim jamama iskopanim u vodopropusnim stijenama što neposredno ugrožava krško podzemlje i more), a cijene komunalnih usluga (ako ih uopće ima) na otocima su više nego u priobalnom i zaobalnom području. Glede vodoopskrbe u posebno lošoj situaciji su otoci koji administrativno pripadaju Gradu Zadru (mali su, od kopna su udaljeni i nisu povezani u regionalni vodoopskrbni sustav pa ovise o prikupljanju kišnice i opskrbi specijaliziranim brodom vodonoscem). Kao još veći problem

ističe se nedovoljna izgrađenost sustava odvodnje potrebnog za pravilno sakupljanje te pročišćavanje otpadnih voda. Prema podacima prikupljenim od jedinica lokalne samouprave Zadarske županije iz veljače 2021. godine, ukupan broj priključaka na kanalizacijski sustav iznosi 19.812. Gotovo polovica jedinica lokalne samouprave na području Županije je bez sustava javne odvodnje, ali se uočava pozitivan trend jer se ukupna duljina kanalizacijske mreže u Zadarskoj županiji, u prethodnom 6-godišnjem razdoblju, svake godine povećavala u odnosu na prethodnu godinu.

U cijeloj Županiji nije dovoljno razvijen sustav recikliranja otpada. Prema podacima o ukupnom odloženom otpadu u Republici Hrvatskoj u 2019. godini (*Ukupne odložene količine otpada u 2019. godini, po županijama*, Pregled podataka o odlaganju i odlagalištima otpada za 2019. godinu, MINGOR, Zagreb, 2020), Zadarska županija zauzima prvo mjesto u količini ukupnog odloženog otpada s 325.731,09 tona. K tome, veliki je broj ilegalnih i zatvorenih nesaniranih odlagališta. Svi ti problemi posebno su izraženi u ljetnim mjesecima kada je povećan pritisak na komunalnu infrastrukturu zbog velikog broja turista koji borave u Županiji.

Stoga se u narednom razdoblju kao jedna od razvojnih potreba nameće unaprjeđenje sustava (kvalitetom, brojem korisnika i implementacijom tehnoloških rješenja) vodoopskrbe, odvodnje i zbrinjavanja otpada na području cijele Županije. Kvaliteti sustava za zbrinjavanje otpada na razini Županije u planskom razdoblju zasigurno će najviše pridonijeti izgradnja Centra za gospodarenje otpadom u Biljanima Donjim.

Slika 11. *Centar za gospodarenje otpadom Biljane Donje – prikaz planiranih sadržaja*
Izvor: Eko d.o.o. Zadar, 2020.

Istodobno je potrebno osmisliti i sustavno provoditi programe informiranja i edukacije lokalnog stanovništva, turista i gospodarskih subjekata o održivom korištenju vode, održivom gospodarenju otpadom i otpadnim vodama (onima koji se generiraju na kopnu i otocima, ali i onima koje se skupljaju na brodovima, uključujući i one koji su u funkciji nautičkog turizma). Potrošnja vode u ljetnim mjesecima je povećana kao rezultat vrhunca turističke sezone i povećane potrošnje vode za

zalijevanje/navodnjavanje u poljoprivredi. Primjerice, u 2018. godini je u kolovozu potrošnja bila tri puta veća nego u siječnju. U prethodnom 4-godišnjem razdoblju ukupna potrošnja vode u Zadarskoj županiji svake godine se povećavala, te je u 2018. godini iznosila 9.064.515,39 m^3. Važna je edukacija i o obnovljivim izvorima energije kao i sustavni pristup korištenju različitih obnovljivih izvora energije. U tom pogledu Županija ima velike potencijale za kvalitetno i održivo korištenje, odnosno ekološki prihvatljivo vrednovanje ponajprije energije sunca i vjetra. Važno je razviti transparentan i na unaprijed zadanim kriterijima utemeljen sustav potpore za poticanje uključivanja lokalnog stanovništva, ali i poduzetnika u taj brzo rastući segment gospodarstva. Za razvoj energetike potrebno je osigurati kvalitetnu radnu snagu koja trenutno nedostaje u Županiji, bilo kroz sustave stipendiranja ili potpore novim obrazovnim programima, ali i privlačenjem stručnjaka.

Zadarska županija pokrenula je procese plinofikacije koje je potrebno kontinuirano unaprjeđivati i poticati plinofikaciju u svim dijelovima Županije.

Unaprjeđenje gospodarstva, malog i srednjeg poduzetništva kao i razvoja znanstvenih i obrazovnih institucija, nemoguće je bez kvalitetnog i pouzdanog pristupa širokopojasnom internetu i drugim elektroničkim komunikacijskim uslugama na cijelom području Županije, stoga je to nužni preduvjet za razvoj različitih segmenata društvenog i gospodarskog razvoja.

Unaprjeđenje razine komunalne infrastrukture u Županiji u sljedećem planskom razdoblju, izazov je u kontekstu održivog razvoja. Posebno u smislu pronalaženja optimalne ravnoteže između potreba lokalnog stanovništva i velikog broja turista u vršnim mjesecima sezone te visokih izdataka za unaprjeđenje komunalne infrastrukture kroz izgradnju sustava i korištenje novih tehnologija. Preduvjet tim aktivnostima su riješeni imovinsko-pravni odnosi i kvalitetna prostorno-planska dokumentacija koja se temelji na realnim očekivanjima potreba i opterećenja prostora. Izgradnja nove i unaprjeđenje kvalitete postojeće komunalne infrastrukture kao i podizanje energetske učinkovitosti, svakako se temelje na mogućnosti korištenja EU fondova, ali i na funkcionalnom objedinjavanju na razini projekata u kojima je partnerski povezano više susjednih jedinica lokalne samouprave.

13. Okoliš

Zadarska županija je prostor velike i raznolike prirodne baštine u kojoj se ističu različiti, vrlo osjetljivi kopneni i morski ekosustavi. Po tome se osobito ističu zaštićeni dijelovi prirode.

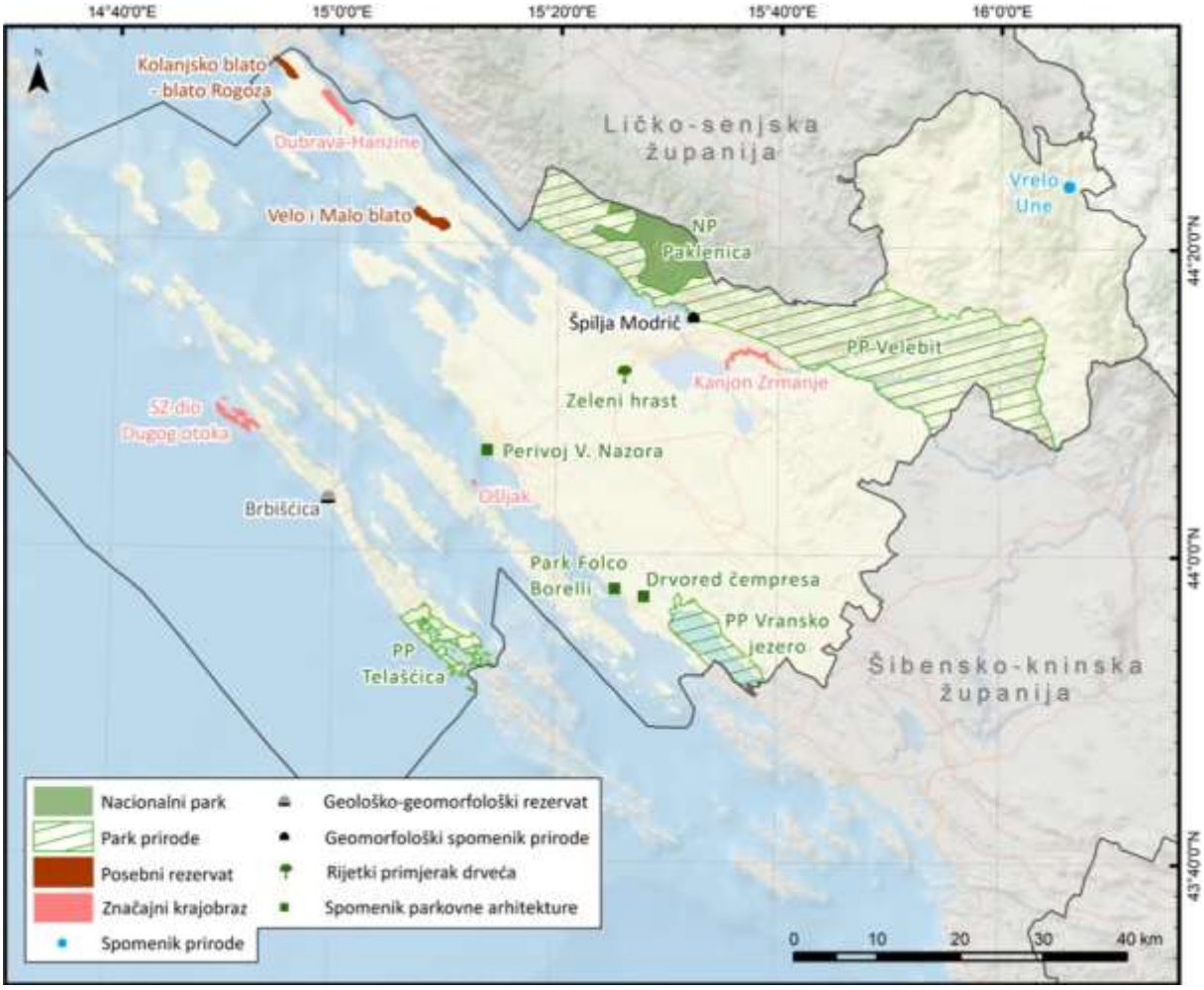

Slika 12. *Zaštićeni dijelovi prirode u Zadarskoj županiji*
Izvor: ZADRA NOVA, 2021.

Kopno i otoke obilježava prirodni fenomen krš sa specifičnim mehanizmom otjecanja voda i često vrlo oskudnim uvjetima za rast i razvoj biljnih i životinjskih zajednica. Te biocenoze kao i zrak, tlo, kopnene vode i more, izloženi su različitim ljudskim aktivnostima, posebno u zonama gušće naseljenosti i intenzivnijega gospodarstva. Zbog toga su razmjerno česte pojave onečišćenja (rjeđe i zagađenja ili trajne devastacije) okoliša. Obala kopna i otoka je kao prostor višestrukih kontakata i konflikata najviše izložena negativnim posljedicama intenzivnoga korištenja. Potrebno je stoga smanjiti pritisak na obalu betonizacijom i drugim zloupotrebama pomorskoga javnog dobra i drugih atraktivnih dijelova prostora. Naime, prostor je potrebno tretirati kao dragocjeni resurs *per se*. Nužno je sustavno inventarizirati i po potrebi zaštititi ugrožene biljne i životinjske zajednice, a istodobno spriječiti širenje alohtonih vrsta životinja (npr. krupne divljači na otocima) i biljaka (posebno invazivnih vrsta pri čemu su neke opasni alergeni). Istodobno je potrebno smanjiti unos štetnih tvari u tlo i vode koje se koriste u poljoprivredi te smanjiti emisiju CO_2 i drugih štetnih plinova korištenjem ekološki prihvatljivijih energenata. S tim ciljem potrebno je i reducirati neke aktivnosti češćim korištenjem javnog prometa i prilagođenim korištenjem alternativnih oblika prijevoza (bicikl, električni romobil), odnosno smanjenjem korištenja osobnih automobila. Isto tako, potrebno je svesti na najmanju moguću mjeru svjetlosno onečišćenje uvođenjem ekološki prihvatljivih sustava javne rasvjete, ne samo u gradovima već u svim naseljenim

mjestima i na osvijetljenim dijelovima pojedinih objekata prometne infrastrukture. Uz različite programe zaštite okoliša, potrebno je prostor namijenjen stanovanju i gospodarskom vrednovanju obogaćivati novim zelenim površinama kojih u najvećim naseljima u Županiji nedostaje. Zakonski minimumi predviđeni prostorno-planskom dokumentacijom za udjele površina koji nisu obuhvaćeni gradnjom i trebaju biti pošteđeni betona i asfalta ponekad se dvojako tumače, pa je u toj dokumentaciji potrebno jasnije istaknuti obvezu uspostave zelenih zona kvalitetnim urbanističkim parternim rješenjima.

14. Promet

Zadarska županija je dobro povezana s drugim hrvatskim regijama u gotovo svim prometnim granama. Unutar Županije prometni je sustav visoko razvijen. Najveći nedostatak je nefunkcionalnost željezničke veze s ostatkom Hrvatske koji nepovoljno utječe i na razvoj trgovačkog dijela zadarske luke. Tijekom turističke sezone značajno je povećan pritisak na prometnu infrastrukturu te je smanjena sigurnost sudionika u cestovnom i pomorskom prometu.

Kao najvažniji potencijali ističu se jako dobar geoprometni položaj na sjecištu jadranske longitudinale i jedne od panonsko-jadranskih transverzala te izvrsna temeljna prometna infrastruktura (autocesta, luka Gaženica, zračna luka). To omogućuje intermodalni promet i primjenu pametnih rješenja uz napredno korištenje informatičkih tehnologija.

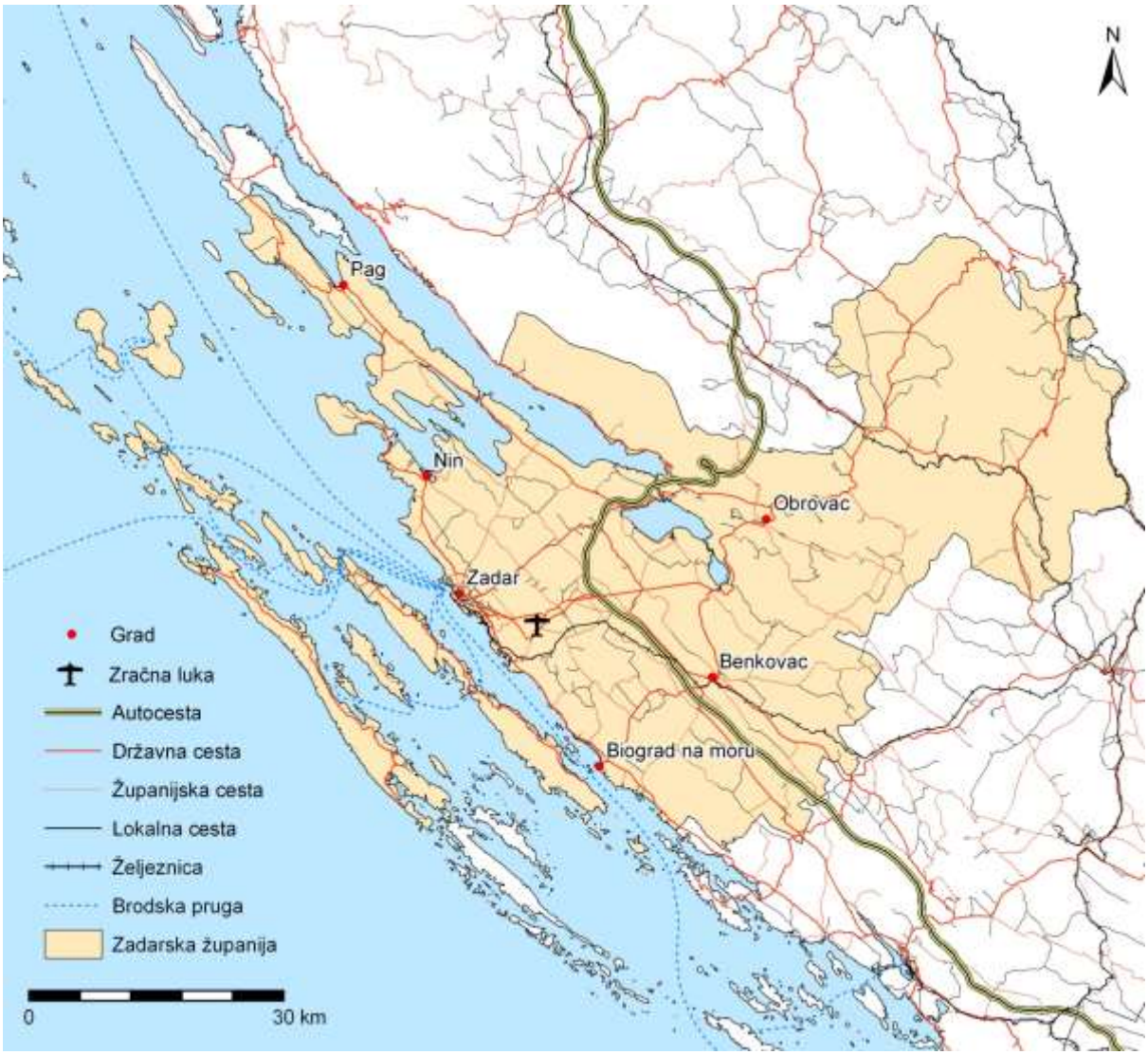

Slika 13. *Prometni sustav Zadarske županije*

Izvor: Pejdo, A., Ikić, D., Razvoj prometne infrastrukture Zadarske županije u okvirima hrvatskog i europskog prometnog sustava, u: *Potencijali društveno-gospodarskog razvitka Zadarske županije*, ur. J. Faričić, Sveučilište u Zadru, Zadarska županija, Grad Zadar i Hrvatska gospodarska komora, Županijska komora Zadar, Zadar, 84-104.

U postojećim okolnostima nekoliko je ključnih problema koji opterećuju prometni sustav kao i prostor općenito. Jedan od ključnih izazova prometnog sustava Zadarske županije je izgradnja suvremene željezničke pruge prilagođene nagibnim i drugim brzim vlakovima uz prikladno povezivanje s Gaženicom koje će izbjeći promet kroz naselja, posebno ne na razini drugih prometnica.

Slika 14. Luka Gaženica – glavno županijsko intermodalno čvorište
Izvor: ZADRA NOVA, 2021.

Poseban problem predstavlja već spomenuta velika emisija CO_2 i drugih štetnih plinova što je moguće znatno smanjiti korištenjem obnovljivih izvora energije ili ekološki prihvatljivijih energenata. Velika je opterećenost prometne infrastrukture u ljetnim mjesecima, kako zbog velikog intenziteta cestovnog i pomorskog prometa tako i nedostatka prostora namijenjenog prometu u mirovanju. Uzrok gustoće cestovnog prometa u naseljima je u nedovoljnom korištenju javnog prijevoza i alternativnih oblika prometa (bicikli, pješačke zone i dr.). Stoga je potrebno povećati frekvenciju i gustoću te prostornu dostupnost javnoga prijevoza.

Uz nedostatak parkirnih mjesta te uzurpaciju pješačkih zona ili 'zagušivanje' kolnika parkiranim automobilima, posebno je izražen i nedostatak komunalnih vezova za brodice u Zadru, ali i u većini drugih luka i lučica na kopnenoj obali i na otocima. U tom se pogledu čine konkretni iskoraci, ali ih treba intenzivirati, a u projektiranje novih prometnih rješenja uz vrhunske stručnjake uključiti i lokalno stanovništvo, odnosno one koji tijekom cijele godine koriste prometnu infrastrukturu. Povećanje kapaciteta komunalnih vezova za brodice i uređenje stalnog i privremenog korištenja komunalnog veza jedan je od preduvjeta za o(p)stanak otočnog stanovništva.

Nedovoljno je razvijena kapilarna prometna infrastruktura otežana ili onemogućena gustom i spontanom izgradnjom u gradovima, a slabo je razvijena u ruralnom prostoru. K tome ne postoje javne putničke veze među otocima, čak i među onima u sastavu istih jedinica lokalne samouprave. Otežavajuća je okolnost reljefna razvedenost, posebno brdsko-planinskog i otočnog dijela županije, kao i usitnjenost i raspršenost naseljenih otoka pa je teško očekivati izrazito velike iskorake te

prostorno i vremenski kontinuirana kvalitetna rješenja za te izazove. Tamo gdje je opravdano i moguće, potrebno je poticati unaprjeđenje prometne povezanosti radi veće dostupnosti dobara i usluga. U tom pogledu potrebno je unaprijediti veze otoka s kopnom te otoka međusobno (osobito onih susjednih te onih u sastavu iste JLS) putem modernih brodova pogonjenih ekološki prihvatljivim pogonskim gorivima. Moguća su i druga rješenja, primjerice izgradnja mosta Pašman–kopno već bi trebao biti sredstvo za revitalizaciju tih otoka koji, poput Paga, neće izgubiti svoju otočnost.

15. Regionalni razvoj i institucionalno upravljanje

Zadarska županija je jedinica područne (samo)uprave koja je višestruko opravdala svoje postojanje. Županija je izvrstan prostorni okvir za unutarregionalne društvene i gospodarske aktivnosti. Zadarska regija je važna prostorna cjelina okupljena oko Zadra koja ne podliježe gravitacijskim utjecajima niti jednoga drugog regionalnog središta, osim glavnoga grada države.

Institucije Zadarske županije umnogome pridonose funkcionalnoj integraciji velikog dijela kontaktnoga sjevernodalmatinsko-južnoličkog prostora. Unutar Županije ustrojene su JLS koje uglavnom odgovaraju prostornoj organizaciji i svrhovito doprinose komunalnoj opremljenosti naselja. Međutim, pojedine JLS imaju nedostatne kapacitete za kvalitetno obavljanje komunalnih poslova, pa bi pojedine djelatnosti ovih JLS što prije funkcionalno objediniti. Ako se ni to ne pokaže korisnim, u doglednoj budućnosti trebalo bi razmišljati o okrupnjavanju s time da bi trebalo voditi računa da se kvaliteta usluga i zastupljenost, tj. reprezentativna participativnost u tijelima lokalne samouprave u niti jednom pogledu ne umanji. Instrument ITU-a pokazao se jako dobar, ali trebalo bi ubuduće više pažnje posvetiti ruralnim u odnosu na većinu društveno-gospodarskih aktivnosti perifernim prostorima.

Potrebno je istaknuti da su u Županiji izgrađene mnoge institucije koje podupiru i pomažu različite aspekte razvoja (*ZADRA NOVA*, *INOVACIJA*, *AGRRA* i dr.). Uz ostalo, one potiču međuregionalnu projektnu suradnju unutar Hrvatske i sa susjednim državama, posebno onima u okviru EU.

Nekoliko je ključnih izazova koji ipak otežavaju, a kadšto i potpuno onemogućuju razvoj i implementaciju svrhovitih projektnih ideja. To je ponajprije nedovoljna financijska decentralizacija koja jedinicu područne (samo)uprave u nekim područjima djelovanja pretvara u transmitera s državne razine alociranih namjenskih sredstava (školstvo, zdravstvo) bez velikoga manevarskog prostora za samostalne društveno i gospodarski opravdane inicijative. Otežavajuća je okolnost i činjenica da je u državi obavljena raspodjela ingerencija mnogih sastavnica javne uprave pri kojoj je Zadar ostao bez uloge prvorazrednoga regionalnog središta u korist Splita. S druge strane, administrativna usitnjenost na razini JLS s nedovoljnim kapacitetima za pripremi, prijavi i provedbu različitih projekata (su)financiranih iz EU fondova smanjuje mogućnost na pametnom, održivom i uključivom rastu zasnovanog razvoja.

Potrebno je osigurati status Zadra kao prvorazrednog regionalnog središta koji je u svim aspektima javne uprave hijerarhijski podređen samo središnjim državnim tijelima u glavnome gradu. Istodobno je nužno osigurati organizacijsku transformacija JLS u svrhu funkcionalnog objedinjavanja poslova i kvalitetnijeg funkcioniranja svih tih jedinica, ali i relocirati pojedine poslove iz djelokruga područne (samo)uprave u subregionalna središta s ciljem harmoničnog teritorijalnog razvoja cijele Županije. Nužna je i veća participacija JLS u instrumentima kohezivne politike (ITU i dr.).

15.1. Otoci

Otočni prostor Zadarske županije obilježava geografska usitnjenost i raspršenost što otežava sinergijske učinke komplementarnog društveno-gospodarskog razvoja. Intenziteti depopulacije i starenja stanovništva te posljedičnih negativnih društveno-gospodarskih procesa povećavaju se s udaljenošću od kopna. S obzirom na bogatu pri

rodnu i kulturnu baštinu otoci su atraktivan prostor koji se posljednjih desetljeća postupno transformira od radno-rezidencijalnog prostor u područje za odmor i rekreaciju. Tu funkcionalnu promjenu prati preobrazba otočnog krajolika pri čemu naseljenost i turističko vrednovanje, a s time i pritisak na prostorne resurse koncentrirani uz uski obalni rub otočnih naselja te pojedinih prisojnih i reljefno-oceanografski prikladnijih otočnih uvala. Deagrarizacija je zahvatila većinu otoka pa su mnoge obradive površine napuštene i prepuštene širenju autohtone sredozemne, ali i alohtone vegetacije (posebno alepskog bora).

Lokalne otočne zajednice nositelju su višestoljetno oblikovanoga identiteta u kojemu prevladavaju mediteranski elementi zasnovani na vrednovanju blagoga podneblja, krškog reljefa, malobrojnih ali dragocjenih pojava slatke vode te, posebno, mora kao izvora života i medija komunikacije. U skladu s tim tradicionalnu jezgru otočne ekonomije čine mediteranska poljoprivreda (pri čemu tržišno značajnije efekte ostvaruje samo maslinarstvo, a ostali oblici agrarne proizvodnje svedeni su na manje obradive površine u neposrednoj blizini naselja) i različiti oblici pomorstva (brodarstvo i ribarstvo, dok postupno nestaje brodogradnja) kojima se posljednjih desetljeća najprije pridružio, a zatim društvenim i gospodarskim efektima prevladao turizam.

Nakon višedesetljetnog zanemarivanja otočnog prostora, moderna hrvatska država te Zadarska županija i otočne jedinice lokalne samouprave, uključujući Grad Zadar i Općinu Pakoštane kojima pripadaju pojedini naseljeni zadarski otoci, usmjerila je veliku pozornost u osiguravanju kvalitetnih (brzo)brodskih i trajektnih veza, izgradnji i održavanju temeljne lučke infrastrukture (uključujući luke i lučice za javni linijski putnički promet i ribarsku luku U Veloj Lamjani), prožiljavanju otoka kapilarnom prometnom infrastrukturom, zbrinjavanju komunalnog otpada te postupnim uključivanjem većih i kopnu bližih otoka u regionalni vodoopskrbni sustav. Stjecajem različitih okolnosti nedovoljna pozornost posvećena je problemima odvodnje, većina otoka nije uključena u regionalni vodoopskrbni sustav, a mnoga naselja imaju problem s nedostatkom kvalitetnih komunalnih vezova. Intenzivniji razvoj poljoprivrede ali i drugih djelatnosti onemogućuje smanjenje kontingenta radno aktivnog stanovništva te velika usitnjenost posjeda koji su pritom često blokirani različitim režimima uslijed neriješenih imovinsko-pravnih odnosa i zastarjelih katastarskih evidencija. To umnogome otežava razvoj otoka, a ujedno, u pogledu odvodnje, ugrožava osjetljive otočne i morske ekosustave pa je potrebno uložiti značajnije iskorake u osiguravanju tih infrastrukturnih preduvjeta života na otocima. Isto tako, s obzirom na potrebu umrežavanja otoka u regionalne i druge razvojne sustave, neophodno je osigurati širokopojasni Internet svim otočnim kućanstvima te društvenim i gospodarskim subjektima. Prevladavajuće staro stanovništvo potrebito je kvalitetnije medicinske, socijalne i interdisciplinarne palijativne skrbi koju bi na manjim otocima mogli osigurati mobilni stručni timovi. U budućem planskom razdoblju potrebno je u većoj mjeri prakticirati načelo participativnosti različitih dionika kako bi se izbjegla marginalizacija lokalnog stanovništva i skrb o javnom dobru nasuprot partikularnim interesima onih dionika koji otočni i pripadajući morski prostor promatraju usko sektorski, s naglašenim utilitarnim predznakom (posebno u turizmu i marikulturi), pri čemu su zaštita okoliša i kulturne baštine posve zanemareni.

15.2. Brdsko-planinski prostori

Brdsko-planinski dio Zadarske županije je u društveno-gospodarskom pogledu periferan, kao što je s istovrsnim prostorima slučaj i u drugim hrvatskim regionalnim cjelinama. Naseljenost je svedena na minimum zbog višedesetljetne depopulacije povezana s nedovoljnom prometnom povezanošću i skromnom gospodarskom diversifikacijom. To je ujedno prostor bogate i umnogome očuvane prirodne baštine koja je pod različitim režimima zaštite (Nacionalni park Paklenica, Park prirode Velebit). Te ključne činjenice čine okvir budućega razvitka: taktilnog prema prirodi i prilagođenoga malobrojnim i u prostoru disperziranim lokalnim, pretežito seoskim, zajednicama. U tim okolnostima potrebno je osigurati razvoj ekološke poljoprivrede, uključujući i pašnjačko stočarstvo i pčelarstvo, održivo gospodarenje šumama u velebitskom i ličko-pounskom prostoru, kao i pažljivu eksploataciju izvora vode i drugih sirovina (npr. benkovački kamen). Sve to bilo bi optimalno povezati s različitim održivim oblicima turizma.

Slično kao i na otocima, prevladavajuće staro stanovništvo potrebito je kvalitetnije medicinske, socijalne i interdisciplinarne palijativne skrbi koju bi mogli osigurati mobilni stručni timovi.

Naselja s urbanim obilježjima (Obrovac, Gračac, a dijelom i Benkovac koji je na granici Bukovice i Ravnih kotara) nisu dovoljno jaka središta koja bi gradskim funkcijama kvalitetno servisirala, odnosno prožela ruralni brdsko-planinski prostor koji im gravitira pa su potrebne jače spone sa županijskim središtem kao i relokacija pojedinih upravnih i drugih sadržaja u ta mala gradska naselja kako bi oni stanovništvu bile dostupniji .

4. Usklađenost s Nacionalnom razvojnom strategijom, sektorskim i višesektorskim strategijama te dokumentima prostornog uređenja

Prema članku 4. Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske akti strateškog planiranja, odluke i djelovanje u okviru postupaka strateškog planiranja i provedbe moraju se temeljiti na ishodima prethodnih postupaka i biti usklađeni s ostalim aktima strateškog planiranja više ili jednake hijerarhijske razine.

Uredba o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave definira također kako srednjoročni planovi razvoja moraju biti usklađeni s višim hijerarhijskim aktima odnosno s Nacionalnom razvojnom strategijom, sektorskim i višesektorskim strategijama te dokumentima prostornog uređenja.

Plan razvoja Zadarske županije za razdoblje 2021. – 2027. usklađen je s međunarodnim i nacionalnim aktima strateškog planiranja te doprinosi ostvarenju njihovih ciljeva.

Na međunarodnoj razini Plan razvoja Zadarske županije usklađen je i doprinosi ciljevima iz Programa Ujedinjenih naroda o održivom razvoju do 2030. godine (tzv. Agenda 2030.) odnosno dokumenta *Promijenimo ovaj svijet: Agenda 2030 za održivi razvoj*. Budući da pri usvajanju Agende Europska unija ima vodeću ulogu, Europska komisija je nastavno na nju izradila Komunikaciju *Budući koraci za održivu europsku budućnost – europsko djelovanje za održivost* kojom je postavljen okvir Europske unije za postizanje ciljeva održivog razvoja te provedbu Agende 2030. Samim time, Plan razvoja Zadarske županije usklađen je i s navedenim aktom. Ciljevi Agende 2030. te Komunikacije *Budući koraci za održivu europsku budućnost – europsko djelovanje za održivost* baziraju se na održivosti koja je jedna od temeljnih smjernica daljnjih razvojnih smjerova na međunarodnoj, nacionalnoj, ali i regionalnoj te lokalnoj razini. Gospodarska, socijalna i društvena održivost sukladno navedenim aktima, proteže se i kroz cijeli Plan razvoja Zadarske županije za razdoblje 2021. – 2027. Plan razvoja Zadarske županija doprinosi i ostvarenju Europskog zelenog plana do 2050. (strategije koja je usvojena 2019. godine, a doprinosi postizanju gospodarske održivosti Europske unije na način da klimatske i ekološke izazove koji se nameću u ovo suvremeno vrijeme pretvara u prilike).

Budući da su otoci Republike Hrvatske područja s otočnim posebnostima u interesu Republike Hrvatske, ali i Zadarske županije, posebno je važan planski pristup otočnom razvoju. Sukladno navedenom Plan razvoja Zadarske županije usklađen je Nacionalnim planom razvoja otoka 2021. – 2027., kao i s Deklaracijom o pametnim otocima koja sadrži smjernice za razvoj pametnih, uključivih i uspješnih otočnih zajednica za inovativnu i održivu Europu na temelju inicijativa otočnih jedinica lokalne samouprave i drugih dionika na otocima.

Na nacionalnoj razini Plan razvoja Zadarske županije usklađen je s hijerarhijski najvišim strateškim aktom Republike Hrvatske *Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine* (dalje u tekstu: NRS 2030). Nacionalnom razvojnom strategijom utvrđeni su razvojni smjerovi i strateški ciljevi kako trebaju pridonijeti tome da Hrvatska što bolje iskoristi svoje potencijale te se suoči s gospodarskim i društvenim izazovima koje je prouzročila globalna kriza. Na temelju strateških ciljeva *Konkurentno i inovativno gospodarstvo*, *Obrazovani i zaposleni ljudi*, U*činkovita i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom*, *Zdrav, aktivan i kvalitetan život*, *Demografska, revitalizacija i bolji položaj obitelji*, *Sigurnost za stabilan razvoj*, *Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost*, *Samodostatnost u hrani i razvoju biogospodarstva*, *Održiva mobilnost*, *Digitalna tranzicija društva i gospodarstva*, *Razvoj potpomognutih područja i područja s*

razvojnim posebnostima te *Jačanje regionalne konkurentnosti* razrađeni su posebni ciljevi Plana razvoja Zadarske županije te je na taj način Plan razvoja Zadarske županije u potpunosti usklađen s Nacionalnom razvojnom strategijom.

Plan razvoja Zadarske županije za razdoblje 2021. – 2027. u određenim svojim dijelovima usklađen je sa Strategijom prometnog razvoja Republike Hrvatske 2017. – 2030., Strategijom i akcijskim planom zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025., Strategijom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske, Planom gospodarenja otpada Republike Hrvatske za razdoblje 2017. – 2022., Strategijom prilagodbe klimatskih promjena u RH za razdoblje do 2040. s pogledom na 2070. godinu., Integriranim nacionalnim energetskim i klimatskim planom za Republiku Hrvatsku za razdoblje od 2021. do 2030., Strategijom energetskog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050.

Od dokumenata prostornog uređenja Plan razvoja Zadarske županije usklađen je s Prostornim planom Zadarske županije te Prostornim planovima gradova i općina s područja Zadarske županije.

5. Opis prioriteta javne politike u srednjoročnom razdoblju

Globalni razvojni izazovi 21. stoljeća predvođeni upravo procesima globalizacije, a zatim i povezanim procesima tehnološkog razvoja te prijetećim klimatskim promjenama, oblikovali su prioritete javnih politika od globalne, europske, nacionalne pa sve do regionalne i lokalne razine. Prioritetna područja javnih politika donesena u okviru Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine, regionalnoj i lokalnoj samoupravi ponudila su strukturirani i zajednički odgovor suvremenim razvojnim izazovima, kao i preporučeni model za iskorištavanje svih svojih razvojnih potencijala. Međutim, da bi Zadarska županija mogla uspješno uskladiti napore svih javnih politika i time ponuditi odgovor na brojna razvojna pitanja, već danas mora imati jasnu viziju svoj budućeg razvoja te ciljeve koje je nužno ostvariti u srednjoročnom razdoblju, ovdje uzimajući sve njezine cjeline s razvojnim posebnostima, a osobito: otoke, brdsko-planinska područja, potpomognuta područja te ruralne i urbane cjeline.

Vizija razvoja Zadarske županije kao konkurentne i razvijene županije koja predvodi u plavom i zelenom rastu gospodarstva Jadranske Hrvatske te kao županije inovativnog i održivog razvoja sa sigurnim i poticajnim okruženjem za sve njezine stanovnike, ostvarit će se kroz sinergijsko djelovanje javnih politika raspoređenih u četiri prioritetna smjera usmjerena ka konkurentnosti i inovativnosti gospodarstva i društva, izgradnji poticajnog okruženja otpornog na krize (izazove), resursnoj učinkovitosti i povezanosti te uravnoteženom i pametnom regionalnom razvoju.

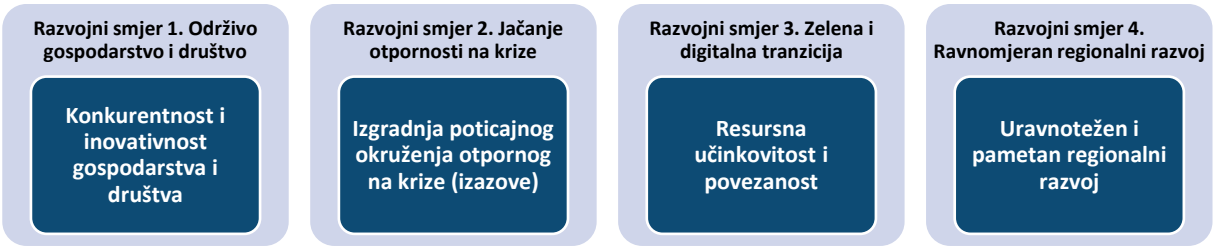

1. Konkurentnost i inovativnost gospodarstva i društva

„Samo produktivno, inovativno i zahvaljujući tome konkurentno gospodarstvo može se prilagoditi izazovima globalnih promjena, ali i ponuditi prilike za ostvarivanje očekivanja različitih slojeva društva.“ **Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske 2030.**

Tehnološku transformaciju gospodarstva i društva donijela je četvrta industrijska revolucija na način potpuno neusporediv s učincima prijašnjih tehnoloških revolucija. Nove tehnologije izmijenile su načine poslovanja, radne odnose, ali i druge društvene navike poput načina komuniciranja, provođenja slobodnog vremena, kulture, odnosa s prijateljima i s obitelji, aspekte ponašanja i privatnosti, te u konačnici – sigurnosti.

U ovim okolnostima usmjerenost javnih politika prema *razvoju globalno konkurentne, zelene i digitalne industrije* mora ostati prioritet. Zadarska županija kroz posebni cilj *Poticanje industrijske tranzicije prema nišama visoke dodane vrijednosti* učinit će iskorak prema konkurentnijem, produktivnijem i inovativnijem gospodarstvu. Upravo prerađivačka industrija Zadarske županije, zastupana najprominentnijim predstavnicima u metaloprerađivačkoj i prehrambenoj industriji, uz kreativne industrije, pomorstvo, poljoprivredu, ribarstvo i akvakulturu može biti nositelj gospodarske transformacije Zadarske županije. Poticanjem snažnijeg razvoja Pametne industrije, a prije svega automatizaciji, digitalizaciji i primjeni okolišno prihvatljivih rješenja u Zadarskoj županiji podjednako se

zahvaća sve ostale gospodarske djelatnosti u dostizanju industrijske tranzicije prema sektorima i nišama visoke dodane vrijednosti, pridonoseći tako razvoju gospodarstva u cjelini u skladu s trendovima četvrte industrijske revolucije.

S druge strane temelj na kojem počiva gospodarstvo Zadarske županije su mikro, mala i srednja poduzeća čineći udio od 99,83% svih registriranih tvrtki na ovom području. Posebnim ciljem *Stvaranje snažnog malog i srednjeg poduzetništva i poticajnog poslovnog okruženja*, a u skladu s prioritetom javne politike *Razvoj poduzetništva i obrta* nastoji se kreirati učinkovit gospodarski ekosustav s razvijenom poslovnom infrastrukturom i poslovnim potpornim institucijama namijenjenim osnaživanju poduzetnika početnika (*start-up*) i rastućih poduzeća (*scale-up*), a sve to kroz razvoj poduzetničkih vještina, digitalizaciju, automatizaciju te primjenu novih tehnologija u svim segmentima poslovanja, razvoju i komercijalizaciji novih proizvoda te poticanju internacionalizacije. Daljnjim ulaganjem u poduzetničku potpornu infrastrukturu na cijelom području Zadarske županije uz širenje usluga poslovnih potpornih institucija i primjenu suvremenih tehnologija stvaraju se preduvjeti za snažniji razvoj poduzetništva u urbanom području Zadra, ali i na otocima te ruralnim područjima Zadarske županije.

Kao glavna zamjerka gospodarskom razvoju Zadarske županije, a koja na podjednako utječe na rast, kako malih i srednjih poduzeća, tako i onih velikih, jest nedovoljno ulaganje u istraživanje i znanost na regionalnoj razini te transfer znanja i inovacija u društvo i gospodarstvo. Sve snažniji razvoj Sveučilišta u Zadru, uspostava znanstvene jedinice Opće bolnice Zadar, kao i kapaciteti istraživačkog laboratorija u okviru Centra za prehrambenu tehnologiju i biotehnologiju Zadar, Prehrambeno biotehnološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu predstavljaju zdravo polazište za daljnje jačanje znanstveno-istraživačkog sektora Zadarske županije. Međutim, iskorak koji je potrebno učiniti u sljedećem srednjoročnom razdoblju je premostiti jaz između znanstveno-istraživačkog sektora i gospodarstva kroz transfer znanja i inovacija te pružiti podršku znanstveno-istraživačkoj dimenziji poslovnog sektora u skladu s prioritetnim područjem javnih politika *Razvoj znanosti i tehnologije*, odnosno posebnim ciljem *Jačanje uloge znanosti i istraživanja u gospodarstvu Zadarske županije.*

Upravo turizam kao društvena pojava najbolje oslikava kako su tehnološke promjene predvođene digitalizacijom utjecale na društvene i gospodarske tokove. Nove okolnosti povezane s pandemijom, povećana svijest o okolišnim pitanjima i različiti sigurnosni aspekti ukazali su na ranjivost turizma te na potrebu za *Razvojem održivog, inovativnog i otpornog turizma* kao prioritetnom području javnih politika u Republici Hrvatskoj, ali i na području Zadarske županije. Gospodarstvo Zadarske županije već uvelike počiva na turističkim kretanjima, no u urbanim područjima te priobalju tijekom ljetnih mjeseci često prekomjernim (*overtourism*), a istovremeno u ruralnim te brdsko-planinskim područjima uglavnom nedostatnim. Odmak od masovnosti prema *Zadarskoj županiji kao prepoznatljivoj destinaciji održivog, pametnog i cjelogodišnjeg turizma,* kao što je to obuhvaćeno predmetnim posebnim ciljem, postići će se ulaganjem u unaprjeđenje turističkog ekosustava, pametnije upravljanje resursima i razvoj pametnih vještina. Razvoj pametne destinacije, povezane infrastrukture i nastavak ulaganja u identificirane ključne specifične oblike turizma omogućit će turističkim dionicima kreiranje ponude cjelovitog turističkog doživljaja te pomak ka turističkim proizvodima više dodane vrijednosti s naglaskom na produljenje sezone i turističku valorizaciju ruralnih te brdsko-planinskih područja, ali i otoka koje pak dodatno koči nedovoljna trajektna i brzobrodska povezanost koja je poglavito prilagođena domicilnom stanovništvu i njihovom putovanju na posao/s posla i drugim potrebama (*commuting*), te je kao takva u koliziji s potrebama turista/posjetitelja. Neraskidiva spona turističke

valorizacije kulturne baštine te kulturnih sadržaja ističe se i kod dinamike održavanja, kao i kod prostorne distribucije kulturnih sadržaja. Koncentracija kulturnih sadržaja u urbanom području grada Zadra, kao i usmjerenost s većinom sadržaja prema ljetnim mjesecima posljedica je nedostatnih financijskih sredstava te relativno malog broja konzumenata, zbog čega se održivost razvoja kulture ogleda kroz razvoj kulturnog turizma i kreativnih industrija kao uslužnih sektora više dodane vrijednosti. Bogata materijalna i nematerijalna kulturna i povijesna baština Zadarske županije povremeno zbog nedostatka sredstava ostaje nedostatno valorizirana, a njezina zaštita, očuvanje, prezentacija i ekonomsko vrednovanje ostaju prioritet i u sljedećem srednjoročnom razdoblju. Prioritetnim područjem javne politike *Poticanje razvoja kulture i medija* te pripadajućim posebnim ciljem *Očuvanje i valorizacija kulturne i povijesne baštine uz razvoj kreativnih industrija i dostupnost kulturnih sadržaja na području cijele Zadarske županije* uz prethodno navedeno ulaganje u zaštitu i očuvanje kulturne baštine potiče se ulaganje i u umjetničku proizvodnju i distribuciju kulturnih i kreativnih sadržaja, jačanje aktivnog sudjelovanja građana u kulturi, a posebice razvoj publike na području cijele županije. Centrom kreativnih industrija Zadarska županija upisala se u kartu Hrvatske kao jedan od pionira u razvoju kulturnih i kreativnih industrija s osobitim naglaskom na industriju videoigara (*gaming* industriju) te audio-vizualne djelatnosti. Uz daljnju primjenu novih tehnologija, a posebice informacijsko-komunikacijske tehnologije, kulturne i kreativne industrije u fokusu su Zadarske županije kao jedan od načina očuvanja baštine i identiteta te nositelja konkurentnosti i inovativnosti gospodarstva i društva.

Posebnim ciljem *Povećanje usklađenosti odgojno-obrazovnog sustava s potrebama društva i gospodarstva* obuhvatilo se više prioritetnih javnih politika, i to međusobno neraskidivih: 1. *Pristupačnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*, 2. *Stjecanje i razvoj temeljnih i strukovnih kompetencija*, 3. *Unaprjeđenje visokog obrazovanja*, te 4. *Usklađeno i perspektivno tržište rada*. Upravo se u području odgoja i obrazovanja najviše isprepleću uloge središnje države te regionalne i lokalne samouprave ograničavajući tako mogući okvir za djelovanje regionalne i lokalne samouprave u srednjoročnom razdoblju. Kod predškolskog odgoja fokus u svim dijelovima Zadarske županije ostaje na povećanju pristupačnosti kvalitetnog ranog i predškolskog odgoja za svako dijete i to kroz širenje mreže ustanova te poboljšanje kvalitete i dostupnosti programa predškolskog odgoja i obrazovanja. Unaprjeđenje i modernizacija obrazovne infrastrukture ostaje ključni segment djelovanja na svim razinama obrazovanja kako bi obrazovni sustav mogao ići u korak s društvenim i gospodarskim postignućima, a uvjeti za učenje i rad bili u skladu sa najsuvremenijim standardima u ovome području. Tromost obrazovnog sustava u mnogim se segmentima očituje kroz neusklađenost s potrebama tržišta rada, odnosno gospodarstva i društva. Sve izraženiji trend koji zahvaća Jadransku Hrvatsku u cjelini, pa samim time i Zadarsku županiju, jest nedostatak kvalificirane radne snage koji se očituje u većini ključnih gospodarskih djelatnosti. Dinamika implementacije gospodarskih i društvenih inovacija ubrzava se, transformirajući tradicionalne oblike rada te kreirajući tako potrebu za kontinuiranim prilagođavanjem i unaprjeđivanjem vještina sudionika tržišta rada, i to ne samo za tržište rada današnjice, već za tržište rada i potrebe društva u budućnosti. Jačanjem Sveučilišta u Zadru, daljnjim unaprjeđenjem regionalnih centara kompetentnosti i strukovnog obrazovanja u cjelini, kao i promicanjem cjeloživotnog učenja, Zadarska županija može pružiti odgovor na izazove i potrebe regionalnog tržišta rada, uz osobitu skrb prema osposobljavanju i integraciji teško zapošljivih skupina u tržište, ali i razvojem pametnih vještina za industrijsku tranziciju Zadarske županije.

Izgradnja konkurentnog i inovativnog gospodarstva i društva nije ostvariva bez kompetentne, profesionalne i pouzdane javne uprave koja optimalno koristi sve svoje resurse. Posebnim ciljem

Poboljšanje kvalitete i učinkovitosti javnopravnih tijela lokalne i regionalne samouprave obuhvaćaju se dva prioritetna područja javnih politika: *Kompetentna, dostupna i učinkovita javna uprava* te *Poboljšanje upravljanja državnom imovinom.* Tehnološke promjene i u ovome pogledu ključ su promjena, a kroz optimizaciju i digitalizaciju usluga i procesa unaprijedit će se učinkovitost, kvaliteta, transparentnost i dostupnost usluga javnog sektora. Kako bi se postigla učinkovitost potrebna je suradnja među svim akterima razvoja i to na svim razinama, od lokalne do međuregionalne i međunarodne, te na različitim područjima, poput komunalnih poslova i provedbe projekata financiranih sredstvima EU fondova. EU fondovi Zadarskoj županiji u proteklom razdoblju omogućili su značajno jačanje standarda, a posebice u segmentu revitalizacije imovine u javnom vlasništvu u funkciju društva i gospodarstva. Međutim, za još učinkovitije korištenje fondova EU te pripremu i provedbu razvojnih projekata regionalna i lokalna samouprava mora dodatno ojačati kapacitete te intenzivirati aktivnosti na uređenju imovinsko-pravnih odnosa.

2. Izgradnja poticajnog okruženja otpornog na krize (izazove)

***„Mjesto u koje se moje dijete želi vratiti..."* Vizija Zadarske županije s aspekta sudionika Anketnog istraživanja za građane "Budućnost Zadarske županije kakvu želimo"**

Izgradnja poticajnog okruženja otpornog na izazove nastoji se kreirati kroz četiri posebna cilja s povezanim prioritetnim područjima javnih politika, usmjerena s jedne strane prema osiguravanju poticajnog okruženja za mlade i obitelj te s druge strane prema osiguravanju zdravog, kvalitetnog i sigurnog okruženja.

Izazovi koje je donijela pandemija dodatno su naglasili važnost koju za zajednicu ima *Kvalitetna i zdravstvena zaštita i zdravstvena skrb* kao prioritetno područje javne politike. Tehnološke promjene i demografski izazovi s aspekta starenja stanovništva oblikovali su prioritete javnih politika u nadolazećem razdoblju. Pripadajućim posebnim ciljem *Poboljšanje dostupnosti i kvalitete zdravstvene zaštite i socijalne skrbi uz daljnji razvoj i jačanje programa prevencije za zdrav i kvalitetan život* obuhvaćena je nužna modernizacija zdravstvene infrastrukture i usluga na području Zadarske županije, a u skladu sa standardima kvalitete i rastućim potrebama zajednice. Dodatna pažnja posvetit će se najranjivijim skupinama kroz razvoj sustava potpore i programa onkološkim i kroničnim bolesnicima, osobama u palijativnoj skrbi i hospicijima, osobama s invaliditetom, djeci i zaštiti žena. Unaprjeđenje kvalitete i dostupnosti zdravstvenih usluga postići će se kroz primjenu novih tehnologija, novih metoda liječenja i najsuvremenije opreme, uz razvoj telemedicine čime će se omogućiti bolja i brža zdravstvena skrb na otocima i udaljenim područjima. Upravo prostorne i demografske karakteristike Zadarske županije uz gravitirajući utjecaj na svoje okruženje, postojeću infrastrukturu, ljudske i institucionalne resurse osnova su na kojem će se temeljiti budući razvoj Zadra kao kliničkog bolničkog centra.

Posebni cilj *Poboljšanje dostupnosti i kvalitete zdravstvene zaštite i socijalne skrbi uz daljnji razvoj i jačanje programa prevencije za zdrav i kvalitetan život* povezan je i s prioritetnim politikama iz područja *Socijalne solidarnosti i odgovornosti*, *Dostojanstvenog starenja* i *Zaštite dostojanstva hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji*. Demografski izazovi povezani sa starenjem stanovništva stvaraju pritisak na kapacitete za smještaj starijih i nemoćnih, a posebice na kapacitete za smještaj osoba oboljelih od Alzheimerove bolesti i drugih demencija. Unaprjeđenje usluga te kapaciteta važno je i u području pružanja potpore obiteljima djece s poteškoćama u razvoju, osobama s invaliditetom te drugim ranjivim skupinama. Ovim se posebnim ciljem i povezanim politikama nastoji doprinijeti unaprjeđenju kvalitete života najranjivijih skupina našeg društva kroz poboljšanje, širenje kapaciteta i

osuvremenjivanje infrastrukture te usluga socijalne skrbi, ali i daljnji razvoj potpora te modela pružanja izvaninstitucionalne skrbi.

Dvama posebnim ciljevima obuhvaćena je nužnost prevencije za zdrav, aktivan i kvalitetan život svakog stanovnika, i to kroz Posebni cilj *Poboljšanje dostupnosti i kvalitete zdravstvene zaštite i socijalne skrbi uz daljnji razvoj i jačanje programa prevencije za zdrav i kvalitetan život* te Posebni cilj *Razvoj i unaprjeđenje učinkovitosti sustava sporta za poticanje rekreacije i vrhunske sportske rezultate*. Ovim ciljevima obuhvaćena je provedba politika *Promicanje zdravlja, zdravih prehrambenih navika i aktivnog života kroz sport.* Grad Zadar kao nositelj titule Europskog grada sporta u 2021. godini ističe se kvalitetnom sportskom infrastrukturom na području Zadarske županije, međutim daljnja ulaganja potrebna su radi nedovoljne specijalizacije sportskih objekata, kako na području grada tako i izvan, te izrazite neujednačenosti u brojnosti i kvaliteti sportskih građevina te sportskih i rekreativnih sadržaja i programa u gradovima i općinama izvan područja grada Zadra.

Kompleksnost prioritetnog područja javne politike *Ublažavanje negativnih demografskih trendova i izgradnja poticajnog okruženja za mlade i obitelj* počiva na činjenici kako je ovaj segment teško razdvojiv od svih ostalih javnih politika s obzirom na to da je njihova ukupnost upravo ta koja neko područje čini atraktivnim za život i stvaranje obitelji. Međutim, ovom javnom politikom nastoji se dodatno istaknuti potreba za demografskom revitalizacijom Zadarske županije, posebice njezinih ruralnih područja te otoka, potreba za kvalitetnim usklađivanjem obiteljskog života i poslovnih obveza, kao i prilagodba ostale društvene infrastrukture potrebama obitelji s djecom. Povezanim posebnim ciljem *Razvoj Zadarske županije kao poticajnog okruženja za mlade i obitelj* naglasak se stavlja na razvoj i unaprjeđenje društvene infrastrukture te sustava potpora i programa mladima i obiteljima s djecom utemeljenom na ispitivanju realnih potreba te životnih navika i stavova mladih obitelji o demografskih kretanjima u Zadarskoj županiji.

Izgradnja poticajnog okruženja otpornog na krize (izazove) prije svega podrazumijeva izgradnju sigurnog okruženja, okruženja sposobnog nositi se s ugrozama uzrokovanim raznovrsnim ljudskim i/ili prirodnim faktorima. Uz prioritetne javne politike nacionalne razine koje obuhvaćaju aspekte obrambene sposobnosti, unutarnje sigurnost, borbu protiv radikalizma, ekstremizma i terorizma, na regionalnoj razini Zadarska županija usmjerava se ka *Jačanju otpornosti na rizike od katastrofa i unaprjeđenje sustava civilne zaštite* uz *Unaprjeđenje sustava vatrogastva*. Ove su politike obuhvaćene posebnim ciljem *Unaprjeđenje sustava za jačanje otpornosti Zadarske županije*, a ključna područja financiranja uključuju ulaganje u daljnji razvoj infrastrukture, primjenu novih tehnika i tehnologije te jačanje ljudskih kapaciteta i uvjeta rada sigurnosnih službi i sustava civilne zaštite.

3. Resursna učinkovitost i povezanost Zadarske županije

„Zadarska županija je županija primjerena za život mladih obitelji, privlačna turistička, nautička i ruralna destinacija. Na području županije uzgajaju se autohtoni proizvodi koji povezuju zeleno i plavo, poljoprivredu i ribarstvo. Županija je koja obiluje prirodnim različitostima i bogatstvima te kulturno povijesnom baštinom – „Hrvatska u malom“. Zadarska županije je veliki potencijal u gospodarskom smislu, idealnog geostrateškog i geoprometnog položaja te očuvanog okoliša.“
Vizija Zadarske županije s aspekta predstavnika jedinica lokalne samouprave iskazana u okviru istraživanja “Budućnost Zadarske županije kakvu želimo“

Doprinos Zadarske županije zelenoj i digitalnoj tranziciji Republike Hrvatske ogleda se kroz šest posebnih ciljeva te deset povezanih prioritetnih područja javnih politika usmjerenih ka zaštiti okoliša i prirode te unaprjeđenju resursne učinkovitosti i povezanosti Zadarske županije.

Kao što je već istaknuto, Zadarska županija je prostor velike i raznolike prirodne baštine među kojima se najviše ističu zaštićeni dijelovi prirode, te ujedno i vrlo osjetljivi kopneni i morski ekosustavi. U skladu s prioritetnim područjem javnih *politika Zaštita prirodnih resursa i borba protiv klimatskih promjena* za područje Zadarske županije formirana su dva posebna cilja. Posebnim ciljem *Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša, očuvanja prirodne baštine i održivog upravljanja prostornim resursima* djelovanje javnih politika usmjerava se ka daljnjem unaprjeđenju upravljanja zaštićenim dijelovima prirode, očuvanju bioraznolikosti, ali i praćenju stanja i zaštiti svih okolišnih sastavnica. S druge strane upravljanje morem i obalnim područjem, prostorno planiranje urbanih područja te postojeća izgrađena područja zahtijevaju novi pristup upravljanju ovim područjima kroz integralno upravljanje, razvoj zelene infrastrukture i kružnu obnovu prostora i zgrada. Posebnim ciljem *Unaprjeđenje kvalitete i održivosti komunalnih infrastrukturnih sustava i usluga* dodatno se pridonosi zaštiti okoliša kao jednog od najdragocjenijih resursa Zadarske županije, i to prije svega unaprjeđenjem sustava gospodarenja otpadom uz poticanje prijelaza na kružno gospodarstvo te daljnjim razvojem sustava vodnog gospodarstva.

Zelenu i digitalnu tranziciju Zadarske županije čini i energetska tranzicija Zadarske županije predvođena posebnim ciljem *Unaprjeđenje energetske učinkovitosti i infrastrukture uz tranziciju prema čistoj energiji i OiE* u skladu s prioritetnim područjem javne politike *Energetska samodostatnost te tranzicija na čistu energiju.* Kako bi se zadovoljile energetske potrebe svih dijelova Zadarske županije potrebno je daljnje unaprjeđenje energetske infrastrukture i sustava energoopskrbe, uz kontinuirano povećanje korištenja obnovljivih izvora energije te poticanje prijelaza na čiste tehnologije povezane s vodikom. Uz nastavak napora na unaprjeđenju energetske učinkovitosti infrastrukture u javnom i privatnom vlasništvu naglasak će se staviti na poticanje uporabe obnovljivih izvora energije, ali i na poticanje inovacija u energetskom sektoru.

Potreba za dostizanjem klimatske neutralnosti te jačanju otpornosti na klimatske promjene osobito je značajna za sektore poljoprivrede i akvakulture. Zadarska županija smatra se jednim od najvažnijih poljoprivrednih područja Jadranske Hrvatske te vodećom županijom u akvakulturi i ribarstvu sa značajnim udjelom ovih sektora u gospodarstvu Zadarske županije. Upravo na rezultatima ovih sektora Zadarska županija mora učiniti iskorak kroz industrijsku tranziciju od tradicionalne proizvodnje prema pametnoj poljoprivredi, ribarstvu i akvakulturi i proizvodima visoke dodane vrijednosti. Posebni ciljevi *Razvoj konkurentne, otporne i održive poljoprivrede i prehrambenog sektora* te *Razvoj konkurentnog, održivog i otpornog ribarstva i akvakulture* usmjereni su ka uspostavi regionalnog eko i inovacijskog sustava za poduzetnike u ovim sektorima uz poticanje primjene digitalnih i drugih inovativnih tehnika i tehnologija i integriranje u strateške lance vrijednosti hrane. Za razvoj konkurentne, otporne i održive akvakulture, poljoprivrede i sektora hrane nužna je usmjerenost na sljedeća prioritetna područja javnih politika: *Povećanje produktivnosti poljoprivrede i akvakulture i njihove otpornosti na klimatske promjene na okolišno prihvatljiv i održiv način, Smanjenje upotrebe pesticida i povećanje ekološke proizvodnje u skladu s novim smjerovima EU-a u okvirima zelenog plana te strategije „od polja do stola" i strategije EU-a za bioraznolikosti* te *Jačanje konkurentnosti i inovativnosti u poljoprivredi i akvakulturi.*

Resursna učinkovitost i povezanost Zadarske županije ostvaruje se i kroz dva horizontalna segmenta koja dotiču sve gospodarske i društvene djelatnosti – kroz sektor prometa i kroz elektroničke komunikacijske sustave.

Dobra prometna povezanost jedna je od najvažnijih sastavnica društvenog i gospodarskog razvoja te nositelj uravnoteženog regionalnog razvoja. U tom pogledu Zadarska županija odlikuje se dobrom međuregionalnom povezanošću, izuzev željezničkog prometa, te s nedovoljno razvijenom kapilarnom prometnom infrastrukturom i javnim prijevozom za uspostavu održive mobilnosti unutar same regije. Posebnim ciljem *Unaprjeđenje prometne povezanosti i modernizacija prometnih sustava za održivo i sigurno prometovanje* naglasak je stavljen na cjelokupnu revitalizaciju prometnog sustava Zadarske županije za daljnje unaprjeđenje lokalne, međuregionalne i međunarodne povezanosti u skladu s četiri povezana prioritetna područja javnih politika: *Modernizacija željezničkih pruga, promicanje integriranog urbanog prijevoza i prijevoza tereta željeznicom*, *Uspostava novih prometnih procesa u svim vidovima prometa i autonomnih sustava za mobilnost, Razvoj pomorskog prometa* te *Razvoj zračnog prometa.* Razvoj suvremene željeznice i produljenje glavne stajanke Zračne luke Zadar, uz daljnji razvoj luke Gaženica, Zadarsku županiju stavit će uz bok najbolje povezanih regija Europe. S druge strane unaprjeđenje infrastrukture i organizacije cestovnog prometa za poboljšanje povezanosti kontinentskog zaleđa s funkcijama glavnih gravitacijskih centara u Zadarskoj županiji uz unaprjeđenje pomorskog prometa i povezanosti otoka (uključujući međuotočnu povezanost) i povezane procese modernizacije i uvođenja ekološki prihvatljivih prometnih rješenja pridonijet će cjelokupnom podizanju razine učinkovitosti i funkcionalnosti prometnog sustava i iskorak prema klimatskoj neutralnosti i ravnomjernijem regionalnom razvoju.

Posebnim ciljem *Razvoj i poticanje primjene kvalitetnih i prostorno ravnomjerno dostupnih elektroničkih komunikacijskih sustava* u nadolazećem razdoblju nastoji se intenzivirati digitalna tranzicija Zadarske županije kroz dva segmenta i povezana područja javnih politika: s aspekta osiguravanja potrebnih infrastrukturnih preduvjeta i s aspekta razvoja nužnih digitalnih kompetencija. U skladu s prioritetnim područjem javnih politika *Razvoj širokopojasnih elektroničkih komunikacijskih mreža* predviđa se razvoj i izgradnja širokopojasne infrastrukture i elektroničkih komunikacijskih mreža vrlo velikog kapaciteta na širem području županije, a kao značajan doprinos ravnomjernijem regionalnom razvoju. U skladu s drugim prioritetnim područjem javnih politika *Razvoj digitalnih kompetencija i digitalnih radnih mjesta* nastoji se intenzivirati aktivnosti na podizanju digitalnih kompetencija i stvaranje uvjeta za digitalnu transformaciju i primjenu naprednih tehnologija u gospodarstvu i društvu, a posebice javnoj upravi te lokalnoj i regionalnoj samoupravi. Uz dobru prometnu povezanost digitalna tranzicija Zadarske županije može biti jedan od nositelja uravnoteženog i pametan regionalni razvoj Zadarske županije čime se uz sinergiju svih posebnih ciljeva i povezanih prioritetnih područja javnih politika zaokružuje zelena i digitalna tranzicija Zadarske županije.

4. Uravnotežen i pametan regionalni razvoj

***„Jednaku za svih, posebno za otoke i zadarsko zaleđe“* Vizija Zadarske županije s aspekta sudionika Anketnog istraživanja za građane “Budućnost Zadarske županije kakvu želimo“**

Vizija razvoja Zadarske županije ne može se ostvariti bez stvaranja sigurnog i poticajnog okruženja za sve njezine stanovnike. Unutarnje razlike u razvijenosti Zadarske županije rezultat su kompleksnih i dugotrajnih procesa i trendova koji nisu zahvatili isključivo Zadarsku županiju, već su kao takvi prisutni

i u ostalim dijelovima Hrvatske. S druge strane zelena i digitalna tranzicija, zdravstveni i sigurnosni izazovi nude nova rješenja i novu priliku ovim područjima. Prostorna raznolikost Zadarske županije je s jedne strane čimbenik njezine privlačnosti, a s druge otežavajući faktor razvoja, primarno zadarskog zaleđa, brdsko-planinskih područja te otoka. Uravnotežen i pametan regionalni razvoj Zadarske županije planira se ostvariti kroz realizaciju dva posebna cilja: *Povećanje teritorijalne kohezije Zadarske županije i poticanje ravnomjernog i održivog razvoja s naglaskom na otoke, brdsko-planinska i potpomognuta područja* te *Jačanje pozicije regionalnoga gospodarstva, pametne specijalizacije i razvoj pametnih gradova.* Prvi posebni cilj naslonjen je na prioritetna područjima javnih politika *Razvoj potpomognutih područja i brdsko-planinskih područja* te *Razvoj pametnih i održivih otoka*. Demografska i gospodarska revitalizacija potpomognutih, ruralnih i brdsko-planinskih područja te otoka naslonit će se na razvoj pametnih sela te pametnih otoka poticanjem razvoja lokalnog gospodarstva. Ključna ulaganja usmjerit će se ka unaprjeđenju lokalne prometne i komunalne infrastrukture te uvođenju širokopojasnog interneta kao temeljnim razvojnim čimbenicima.

S druge strane gradovi neupitno ostaju generatori rasta regija. Zadarska regija kao prostorna cjelina okupljena oko zadarskog urbanog centra ne podliježe gravitacijskim utjecajima niti jednoga drugoga grada osim glavnog grada države. Snaga neke regije i pripadajućeg urbanog područja između ostalog počiva na atraktivnosti tog područja za poslovanje i život, na snazi gospodarstva i, konačno, regionalnoj konkurentnosti. Posebnim ciljem *Jačanje pozicije regionalnoga gospodarstva, pametne specijalizacije i razvoj pametnih gradova* obuhvaćena su dva prioritetna područja javnih politika kojima se nastoji odgovoriti na ključne društvene i gospodarske izazove Zadarske županije i pripadajućeg urbanog područja grada Zadra, a to su: *Pametna specijalizacija i jačanje pozicije regionalnoga gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti* te *Razvoj pametnih i održivih gradova.* Već započeti procesi pametne specijalizacije gospodarstva Zadarske županije u nadolazećem razdoblju nastavljaju se kroz regionalnu inovacijsku politiku i stvaranje regionalnog i eko inovacijskog sustava poduzetnika uz jačanje pozicije regionalnog gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti.

Urbano područje grada Zadra kao najznačajniji nositelj gospodarskog rasta te društvenih djelatnosti u Zadarskoj županiji usmjerit će se ka pametnom i održivom razvoju kroz integrirana ulaganja u prostor užeg i šireg urbanog centra, a s naglaskom na poboljšanje urbane infrastrukture, unaprjeđenje urbane mobilnosti te bolje upravljanje utemeljeno na razvoju i primjeni integriranih inovativnih rješenja.

6. Popis posebnih ciljeva i ključnih pokazatelja ishoda

Razvojni smjer 1. Održivo gospodarstvo i društvo

Strateški cilj 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo

POSEBNI CILJ 1.
Poticanje industrijske tranzicije prema nišama visoke dodane vrijednosti

Izazovi klimatskih promjena, globalizacije i 4. industrijske revolucije dodatno naglašeni posljedicama globalne pandemije ukazali su na nužnost reindustrijalizacije gospodarstva Zadarske županije s naglaskom na sveopću modernizaciju, dekarbonizaciju te tranziciju prema sektorima, odnosno nišama visoke dodane vrijednosti.

Sektorska polarizacija gospodarstva Zadarske županije okarakterizirana dugogodišnjim procesom deindustrijalizacije te razvojem turizma na uštrb razvoja drugih gospodarskih djelatnosti, uz zastupljenost tradicionalne proizvodnje te nedovoljno razvijene sektore s proizvodima visoke dodane vrijednosti značajno su oslabili gospodarstvo Zadarske županije u odnosu na razdoblje prije Domovinskog rata. S druge strane prerađivačka industrija zastupana najprominentnijim predstavnicima u metaloprerađivačkoj i prehrambenoj industriji uz kreativne industrije, pomorstvo, poljoprivredu, ribarstvo i akvakulturu mogu biti nositelji gospodarske transformacije Zadarske županije.

Međutim, za iskorak prema konkurentnijem i održivijem gospodarstvu nužan je zaokret iz dugogodišnje usmjerenosti ovih sektora od tradicionalnog ka suvremenom poslovanju, a osobito digitalizaciji, tehnološkoj automatizaciji, kao i uvođenju ostalih inovativnih, visokih tehnologija u poslovne i proizvodne procese te finalne proizvode. Otkrića u disciplinama poput umjetne inteligencije, nanotehnologije, biotehnologije i drugih KET područja ključan su razvojni potencijal za povećanje produktivnosti, diversifikaciju i modernizaciju poslovnih procesa te otvaranje novih mogućnosti ulaganja. Neophodno je da se Zadarska županija, prateći globalne trendove, usmjeri upravo na izgradnju konkurentnog gospodarstva temeljenog na znanju, kreativnim industrijama i novim, pametnim i čistim tehnologijama.

U svrhu poticanja industrijske tranzicije Zadarske županije prema sektorima te nišama visoke dodane vrijednosti ključno je ulaganje u razvoj i unaprjeđenje regionalne infrastrukture i stvaranje poticajnog poduzetničkog okruženja za privlačenje investicija i daljnji razvoj proizvodnog sektora i sektora više i visoke dodane vrijednosti. Ključnu odrednicu smjera industrijske tranzicije Zadarske županije odredit će ulaganje u razvoj *tehnopolisa* za industriju 4.0.+ koji će obuhvatiti specijaliziranu poduzetničku potpornu infrastrukturu s demonstracijskim, inovacijskim, *coworking* i edukacijskim centrima.

Osim izgradnje specijalizirane poduzetničke potporne infrastrukture za poticanje razvoja sektora visoke dodane vrijednosti, a osobito pametne industrije, kontinuirano će se raditi na unaprjeđenju i osuvremenjivanju usluga poduzetničkih potpornih institucija namijenjenim osnaživanju poduzetnika početnika (*start-up*) i rastućih poduzeća (*scale-up*). Ovime se osobito potiču investicije u svrhu kreiranja i komercijalizacije novih finalnih proizvoda namijenjenih regionalnom tržištu, ali i izvozu.

Sam proces reindustrijalizacije nužno će pratiti potpora uvođenju naprednih i zelenih tehnoloških rješenja usmjerenih ka dekarbonizaciji, digitalizaciji i modernizaciji proizvodnog sektora, ali i razvoj pametnih vještina koje ovakav proces neminovno donosi sa sobom. Razvojem pametnih vještina za industrijsku tranziciju osigurat će se razvoj potrebnih znanja i vještina, jačanje učinka istraživanja,

transfer inovacija i znanja, bolje korištenje dostupnih informacijskih i komunikacijskih tehnologija te pretvorba inovativnih ideja u nove, konkurentne proizvode i usluge koje rezultiraju rastom i kvalitetnim poslovima u okviru pametnih tvrtki i tvornica budućnosti.

Mjere za poticanje industrijske tranzicije prema nišama visoke dodane vrijednosti

- Mjera 1.1.: Razvoj i unaprjeđenje regionalne infrastrukture u cilju jačanja atraktivnosti regija za privlačenje investicija
- Mjera 1.2.: Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja za razvoj proizvodnog sektora i sektora više i visoke dodane vrijednosti
- Mjera 1.3.: Uvođenje zelenih tehnologija, modernizacija i dekarbonizacija proizvodnog sektora
- Mjera 1.4.: Poticanje novih investicija u svrhu kreiranja i komercijalizacije novih finalnih proizvoda i povećanja izvoza
- Mjera 1.5.: Razvoj pametnih vještina za industrijsku tranziciju.

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
OI.02.1.04 Dodana vrijednost proizvodnje kao postotak BDP-a i po stanovniku: - DVP kao % BDP-a: - DVP po stanovniku	- 82,17 (2018.) - 65.409,00 (2018.)	- 84,00 - 70.000,00
OI.02.4.26 Produktivnost rada mjerena kao prihod po zaposlenom, HRK:	589.565,00 (2019.)	700.000,00
OI.02.1.11 Izvoz dobara i usluga (u % BDP-a), %:	27,50 (2018.)	50,00

Razvojni smjer 1. Održivo gospodarstvo i društvo

Strateški cilj 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo

POSEBNI CILJ 2.
Stvaranje snažnog malog i srednjeg poduzetništva i poticajnog poslovnog okruženja

Ovim posebnim ciljem podupirat će se snažan razvoj poduzetničke infrastrukture i potpornih institucija, financiranje razvoja i komercijalizacije novih proizvoda, internacionalizacija poslovanja, poticanje digitalizacije i modernizacije poslovnih i proizvodnih procesa, društveno poduzetništvo i poduzetništvo žena i mladih. S obzirom na to da je zbog izrazite koncentracije poduzetničkih aktivnosti u Zadru trenutačan raspored aktivnosti unutar županije relativno neravnomjeran, posebna pozornost obratit će se na razvoj otočnog i ruralnog gospodarstva, izjednačavajući uvjete poslovanja (vodovod, odvodnja, prometna povezanost, Internet i dr.).

Mikro, mala i srednja poduzeća ključna su za konkurentnost i prosperitet gospodarstva. O važnosti istih svjedoči podatak kako u 2019. godini u gospodarstvu Zadarske županije sudjeluju s udjelom od 99,83% svih tvrtki. Međutim, mikro, mala i srednja poduzeća na području Županije nedovoljno su konkurentna i kapacitirana za izlazak na dinamično i zahtjevno EU i globalno tržište. Kako bi se povećala konkurentnost poduzetnika (i gospodarstva općenito) Zadarske županije u nadolazećem razdoblju poseban naglasak će se staviti na ulaganja u digitalizaciju, inovacije, istraživanje i razvoj, te jačanje nedovoljno razvijene suradnje privatnog i obrazovnog sektora. Osim navedenog, dodatni napori i sredstva će se uložiti i u umrežavanje svih ključnih dionika unutar sektora

gospodarstva organiziranjem raznih *offline* i *online evenata,* edukacija, radionica, sastanaka, konferencija, poslovnih mreža itd. Transformacija društva i gospodarstva ka digitalnom je nužnost, posebno uzimajući u obzir stanje na tržištu rada Zadarske županije, koje navodi kako je na razini županije u 2019. godini od ukupno zaposlenih tek njih 1,14% zaposleno u djelatnosti informacija i komunikacija i koje sa svojim kapacitetima potencijalnih zaposlenika ne odgovara potražnji s druge strane.

Ekonomski pokazatelji dokazuju kako ulaganja u osnaživanje poduzetničkog potencijala nisu u dovoljnoj mjeri uspjela potaknuti razvoj poduzetništva. U narednom razdoblju podizat će se ukupna razina poduzetničke spremnosti stanovništva županije, kako bi se ostvario rast broja mikro, malih i srednjih poduzetnika, umrežavanje istih, razvoj novih proizvoda i usluga, kao i rast broja uspješnih *start-up* i *scale-up* pothvata. Nužno je, između ostalog, kontinuirano poticati poduzetničke inicijative i stvarati stabilne gospodarske uvjete u županiji, urediti imovinsko-pravne odnose u svim njenim dijelovima, a samim time i kontinuirano unaprjeđivati kvalitetu javnih usluga prema građanima i poduzećima. Poticanje razvoja poduzetništva Zadarske županije provodit će se i kroz linije financijskih i ostalih potpora namijenjenih poduzetništvu i obrtništvu, a posebice u području olakšanja pristupa internacionalizaciji i financiranju razvoja i komercijalizacije novih proizvoda te digitalizaciji, automatizaciji i svekolikoj modernizaciji poslovnih i proizvodnih procesa. Potpore poduzetničkoj i gospodarskoj aktivnosti će biti provedene na jednostavniji i brži način, posebno uzimajući u obzir činjenicu kako su jednostavnost i potpora temelj za privlačenje poduzetnika na prijavu razvojnih projekata za financiranje iz fondova Europske unije.

Poduzetnička potporna infrastruktura nužan je preduvjet za razvoj zdravog okruženja za male i srednje poduzetnike. Ulaganje u razvoj i unaprjeđenje poslovne infrastrukture i stvaranje poticajnog poduzetničkog okruženja nužni su i za potrebe privlačenja investicija na području Županije. Iako se Zadarska županija ističe iznimno kvalitetnom mrežom potporne poduzetničke infrastrukture koja uključuje razvojne agencije, centre kompetencija, poduzetničke zone, specijalizirane inkubatore i *coworking* prostore, i dalje je izražena potreba za izgradnjom novih i širenjem postojećih poduzetničkih zona, ali i ostale poduzetničke potporne infrastrukture. U nadolazećem razdoblju nastavit će se ulaganja u razvoj gospodarskih zona, specijaliziranih inkubatora i *coworking* prostora kako bi se privukla ulaganja i stvarale mogućnosti za razvoj i širenje poslovanja malih i srednjih poduzetnika te otvaranje novih radnih mjesta na području Zadarske županije.

Prepoznata je važnost poticanja razvoja uslužnog sektora više dodane vrijednosti, društvenog poduzetništva i poticanja poduzetništva žena i mladih. Također, izuzetno je važno poticati poduzeća koja imaju potencijal da se s lokalnog i/ili regionalnog tržišta snažnije uključe na svjetsko tržište, kao i poticati poduzeća u kojima produktivnost i izvozni potencijali brzo rastu te koja poslovanje internacionaliziraju u početnoj fazi poslovanja. Mikro, malo i srednje poduzetništvo treba preuzeti ključnu ulogu u zelenom i digitalnom gospodarskom rastu i razvoju, u svrhu čega će se stvarati učinkovit gospodarski ekosustav, te na taj način potaknuti razvoj poduzetništva i vještina, modernizaciju i internacionalizaciju poslovanja.

Mjere za stvaranje snažnog malog i srednjeg poduzetništva i poticajnog poslovnog okruženja

- Mjera 2.1.: Razvoj, modernizacija i jačanje kapaciteta poduzetničke infrastrukture i potpornih institucija

- Mjera 2.2.: Uspostava potpornih modela za olakšanje pristupa internacionalizaciji i financiranju razvoja i komercijalizacije novih proizvoda
- Mjera 2.3.: Poticanje digitalizacije i modernizacije poslovnih i proizvodnih procesa
- Mjera 2.4.: Razvoj društvenog poduzetništva i poticanje poduzetništva žena i mladih.

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
OI.02.1.07 Udio prihoda malih i srednjih poduzeća u ukupnom prihodu svih poduzeća, %:	54,36 (2019.)	60,00
OI.02.4.06 Broj novih malih i srednjih poduzeća po godini:	389 (2019.)	500

Razvojni smjer 1. Održivo gospodarstvo i društvo

Strateški cilj 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo

POSEBNI CILJ 3.
Povećanje uloge znanosti i istraživanja u gospodarstvu Zadarske županije

Glavna zamjerka razvoju Zadarske županije jest nedovoljno ulaganje u istraživanje i znanost, kao i slab transfer znanja i inovacija u društvo i gospodarstvo. Kako bi se ostvarila perspektivna budućnost svakog razvijenog društva na pragu 4. industrijske revolucije, nužno je osigurati konkurentnost njegovog gospodarstva, demografsku vitalnost njegovog stanovništva te znanje i vještine njegovih ljudi, i to upravo kroz ulaganje u obrazovanje, znanost i istraživanje.

Premda Zadarska županija već sada posjeduje značajan znanstveno-istraživački potencijal u vidu sve snažnijeg razvoja Sveučilišta u Zadru, znanstvene jedinice Opće bolnice Zadar, kao i istraživačkog laboratorija u okviru Centra za prehrambenu tehnologiju i biotehnologiju Zadar, Prehrambeno biotehnološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, sveukupan znanstveno-istraživački sektor na cjelokupnom području još uvijek nije dosegao svoj puni potencijal u području stvaranja novih ideja koje posjeduju međunarodni značaj ili primjenjivost za inovacije i poduzetništvo. Za značajnije pokretanje razvoja temeljem istraživačko-razvojnih aktivnosti i primjene znanja nužno je uspostaviti okruženje koje će omogućiti ulaganja u razvojne i znanstveno-istraživačke projekte sa značajnim utjecajem na društvenu i gospodarsku dobrobit.

U nadolazećem razdoblju jačanje kapaciteta znanstveno-istraživačkih institucija planirano je kroz ulaganja u rekonstrukciju, uređenje i opremanje postojećih te izgradnju novih objekata s laboratorijima, eksperimentalnim poligonima te edukacijskim i demonstracijskim centrima. Predviđena su ulaganja u uređenje i opremanje postojećih objekata te uspostava istraživačko-obrazovnog središta Sveučilišta u Zadru u okviru izgradnju zgrade STEM odjela s dormitorijem te otočnih znanstveno-istraživačkih centara. Uz infrastrukturne zahvate kontinuirano će se poticati ulaganja u suvremenu opremu, a osobito za GIS laboratorij, enološko-pedološki laboratorij, laboratorij kompleksa Baštica, opremu za arheološka istraživanja te laboratorij za psihološku analizu i sl. Kako bi se istražile posljedice pandemije uzrokovane COVID-om 19 nabavit će se oprema za zdravstvene studije. Planirana znanstvena infrastruktura poglavito će biti namijenjena radu odjela za geografiju, odjela za ekologiju, agronomiju i akvakulturu, odjela za zdravstvene studije i pomorskog odjela, te će imati razvojnu ulogu za Sveučilište, ali i za cjelokupnu Zadarsku županiju. Osim Sveučilišta u Zadru, Opća bolnica Zadar i Centar za prehrambenu tehnologiju i biotehnologiju

Zadar također raspolažu s istraživačkim kapacitetima, ali ih treba dalje jačati te u nadolazećem razdoblju širiti znanstveno-istraživačku infrastrukturu i poticati izvrsnu znanost.

Uz osnaživanje znanstveno-istraživačkog sektora ovim posebnim ciljem predviđa se i dodatno jačanje i razvoj sustava za transfer znanja i tehnologija. Unatoč tome što su učinjeni prvi iskoraci Sveučilišta u Zadru, osnivanjem sastavnica namijenjenih olakšavanju transfera znanja i inovacija u društvo i gospodarstvo (Ured za znanost, projekte i transfer tehnologija te Tehnologija, inovacije, poduzetništvo d.o.o.), još uvijek je potrebno dodatno razvijati i poticati umrežavanje i suradnju između znanstvenika i gospodarstvenika na području Zadarske županije, kako bi se transferom znanja i inovacija olakšavao razvitak gospodarstva Zadarske županije.

Uz jačanje kapaciteta i razvoj znanstveno-istraživačkih institucija u nadolazećem razdoblju ulagat će se u jačanje znanstvenoistraživačke dimenzije poslovnog sektora. U tom smislu jačat će se kapaciteti poduzetničkih potpornih institucija, osmisliti sustav potpora za poticanje istraživanja kao što su potpore poduzetnicima koji svoje poslovanje i rast zasnivaju na primjeni znanja, razvoju tehnologija i inovacija te razvijati programi kojima će se olakšati daljnji transfer znanja u gospodarstvo i društvo.

Sve navedene planirane investicije u infrastrukturu i opremu znanstveno-istraživačkog sektora unaprjeđuju i razvijaju studije znanosti i tehnologije i stvaraju radne uvjete za znanstvenike i istraživače koji će ih ohrabrivati na ostanak u zemlji, kao i poticati povratak hrvatskih znanstvenika iz inozemstva te dolazak inozemnih istraživača. Najveća snaga znanstveno-istraživačkog sektora i najznačajnija sastavnica ljudskog kapitala koji je postavljen kao preduvjet za veću inovativnost poslovnog sektora su znanstvenici. U nadolazećem razdoblju poseban će se naglasak staviti na promicanje znanosti među mladima i promicanje inovatorstva. U tu svrhu iznimno je važno osigurati veću dostupnost sredstava za znanstvenike i poticati kvalitetu znanosti i visokog obrazovanja u svrhu dostizanja europskih standarda izvrsnosti u svim znanstvenim disciplinama.

Mjere za povećanje uloge znanosti i istraživanja u gospodarstvu Zadarske županije

- Mjera 3.1.: Jačanje kapaciteta znanstveno-istraživačkih institucija
- Mjera 3.2.: Jačanje znanstvenoistraživačke dimenzije poslovnog sektora
- Mjera 3.3. Jačanje i razvoj kapaciteta sustava za transfer znanja i tehnologija

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
OI.02.9.41 Broj podnesenih prijava zaštite industrijskog vlasništva	79 (2019.)	120
OI.02.4.11 Udio rashoda JLP(R)S za istraživanje i razvoj u ukupnim rashodima, %:	1,71 (2019.)	5,00
OI.02.4.27 Bruto investicije u intelektualnu imovinu, u tis.	17.965 (2019.)	20.000

POSEBNI CILJ 4.
Razvoj Zadarske županije kao prepoznatljive destinacije održivog, pametnog i cjelogodišnjeg turizma

Gospodarstvo Zadarske županije već uvelike počiva na turističkim kretanjima, no u urbanim područjima te priobalju tijekom ljetnih mjeseci često prekomjernim (*overtourism*), a istovremeno u ruralnim te brdsko-planinskim područjima uglavnom nedostatnim. Okarakterizirana kao ljetna turistička destinacija kupališnog 3S turizma (*sun*, *sea*, *sand*), Zadarska županija suočava se sa svim negativnim aspektima sezonski osjetljivog masovnog turizma. Nove okolnosti povezane s pandemijom, povećana svijest o okolišnim pitanjima i različiti sigurnosni aspekti ukazali su na ranjivost takvog oblika turizma te na potrebu za r*azvojem održivog, inovativnog i otpornog turizma* kao prioritetnom području javnih politika Zadarske županije. Odmak od masovnosti prema *Zadarskoj županiji kao prepoznatljivoj destinaciji održivog, pametnog i cjelogodišnjeg turizma,* kako je to obuhvaćeno predmetnim posebnim ciljem, postići će se ulaganjem u sustav upravljanja destinacijom, unaprjeđenjem turističke infrastrukture, daljnjim razvojem ključnih specifičnih oblika turizma te promotivnim aktivnostima u svrhu povećanja prepoznatljivosti destinacije.

Razvoj i daljnje unaprjeđenje sustava upravljanja destinacijom osnova je za razvoj Zadarske županije kao pametne destinacije, a obuhvaća ulaganja u unaprjeđenje turističkog ekosustava, pametnije upravljanje resursima i razvoj pametnih vještina. Već započeto umrežavanje turističkih dionika javnog i privatnog sektora, projektno i funkcionalno objedinjavanje destinacijskih menadžment organizacija promicat će se i u nadolazećem razdoblju. Suradnja javnog, privatnog, a posebice znanstveno-istraživačkog sektora bit će nužna kod razvoja sustava određivanja i praćenja nosivosti pojedinih mikro-destinacija, dok će primjena novih informacijsko-komunikacijskih tehnologija uvelike izmijeniti dosadašnje načine suradnje na svim razinama sustava upravljanja destinacijom. Upravo jedan od ključnih segmenata izgradnje pametne destinacije bit će korištenje informacijsko-komunikacijskih tehnologija i inovativnih softverskih rješenja, primjena velikih baza podataka, kao i VR, AR, MR i XR tehnologija. Međutim, uz primjenu novih tehnologija dodatno će se istaknuti potreba i za ulaganjem u programe obrazovanja mladih u sektoru turizma, kao i edukacije odraslih s ciljem unaprjeđenja znanja i kompetencija već zaposlenih u turizmu kako bi mogli ići u korak s inovacijama u sektoru. Upravo turizam kao društvena pojava najbolje oslikava kako su tehnološke promjene predvođene digitalizacijom utjecale na društvene i gospodarske tokove, od pojedinačnih segmenata kao načina odabira destinacije, komunikacije s domaćinima u destinaciji pa sve do cjelokupnog turističkog doživljaja i povratne informacije (*feedback-a*). Razvoj pametne destinacije, povezane infrastrukture i nastavak ulaganja u identificirane ključne specifične oblike turizma omogućit će turističkim dionicima kreiranje ponude cjelovitog turističkog doživljaja te pomak ka turističkim proizvodima više dodane vrijednosti s naglaskom na produljenje sezone i turističku valorizaciju urbanih, otočnih, ruralnih te brdsko-planinskih područja.

Iznimno kvalitetna i bogata kulturna i prirodna atrakcijska osnova razlog su zašto Zadarska županija kao turistička destinacija u posljednja dva desetljeća ostvaruje snažan rast broja turističkih dolazaka i noćenja. Ipak, mnogi dijelovi Zadarske županije još uvijek nisu dovoljno turistički valorizirani, iako svojim obilježjima omogućuju razvoj cijelog niza specifičnih oblika turizma. U tu svrhu u nadolazećem razdoblju nastavit će se ulaganja u unaprjeđenje javne turističke infrastrukture povezane s razvojem ključnih specifičnih oblika turizma, pri čemu će se staviti naglasak na zaštitu pomorskog dobra, i to i kopnenog i morskog dijela. Ruralna otočna i kopnena područja svojom prirodnom osnovnom nude potencijal za snažniji razvoj sezonski neosjetljivih specifičnih oblika

turizma, posebice eko, agro, gastro i eno turizma. Na cijelom području Zadarske županije poticat će se razvoj kulturnog turizma (koji uključuje kreativni i vjerski turizam), zdravstvenog te avanturizma. Na urbanom području grada Zadra poticat će se realizacija programa i različitih turističkih sadržaja izvan glavne turističke sezone, a sve u svrhu podizanja ukupne atraktivnosti te prepoznatljivosti destinacije tijekom cijele godine. Podrška razvoju specifičnih oblika turizma i unaprjeđenju kvalitete turističke ponude Zadarske županije uz javnu turističku infrastrukturu svakako mora obuhvatiti i daljnji razvoj sustava potpora poboljšanju kvalitete privatnih smještajnih objekata, s posebnim naglaskom na unaprjeđenje kvalitete i profesionalizacije privatnog smještaja pretvaranjem u B&B, male obiteljske ili difuzne hotele, ali obvezno u skladu s prostornim, infrastrukturnim i demografskim mogućnostima pojedinog područja.

Duga turistička tradicija pozicionirala je Zadarsku županiju kao jednu od najpoželjnijih destinacija jadranske obale, no zbog imidža ljetne turističke destinacije kupališnog 3S turizma u nadolazećem razdoblju bit će nužno uložiti dodatne napore u repozicioniranju Zadarske županije kao cjelogodišnje destinacije održivog i pametnog turizma s brojnim i kvalitetnim kulturnim i turističkim sadržajima dostupnim tijekom cijele godine.

Svim navedenim omogućit će se prevladavanje prepreka razvoju funkcionalne i održive turističke regije i omogućiti pametne mikro-regionalne specijalizacije u različitim nišama specifičnih oblika turizma. Istovremeno, osigurat će se pozitivan multiplikacijski učinak turizma ostvarenjem svoje akceleratorske funkcije kroz poticanje razvoja cjelokupnog gospodarstva, a osobito poljoprivrede, digitalizacije, prometa, energije i okoliša, sporta i kreativnih industrija.

Mjere za razvoj Zadarske županije kao prepoznatljive destinacije održivog, pametnog i cjelogodišnjeg turizma

- Mjera 4.1.: Razvoj sustava upravljanja destinacijom
- Mjera 4.2.: Razvoj i unaprjeđenje turističke infrastrukture
- Mjera 4.3.: Razvoj ključnih specifičnih oblika turizma
- Mjera 4.4.: Povećanje prepoznatljivosti destinacije.

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
OI.02.8.03 Neto stopa popunjenosti kreveta i spavaćih soba u hotelima i sličnom smještaju (Iskorištenost kapaciteta u danima od siječnja do prosinca):	- 34 (2020.) - 65 (2019.)	80
OI.02.8.50 Indeks turističke razvijenosti Zadarske županije (aritmetička sredina):	21,97 (2019.)	25,00
OI.02.8.25 Prosječna potrošnja turista po danu, u eurima:	94,14 (2019.)	150,00

POSEBNI CILJ 5.
Očuvanje i valorizacija kulturne i povijesne baštine uz razvoj kreativnih industrija i dostupnost kulturnih sadržaja na području cijele Zadarske županije

Kultura na području Zadarske županije složena je cjelina koja se sastoji od institucija, udruga, materijalne i nematerijalne baštine te svih ostalih segmenata koji se ubrajaju u kulturni život županije. Zajedničko obilježje svih sastavnica kulturne ponude uglavnom su nedostatna financijska sredstva zbog čega bogata materijalna i nematerijalna baština, kojom Zadarska županija obiluje, nerijetko ostaje nedovoljno valorizirana, a ponekad i zapuštena. Posljedica nedostatnih financijskih sredstava te relativno malog broja konzumenata jest i koncentracija kulturnih sadržaja u urbanom području grada Zadra, kao i usmjerenost s većinom sadržaja prema ljetnim mjesecima. Upravo zato unapređenje sustava upravljanja kulturnom i povijesnom baštinom uz jačanje financijskih, institucionalnih i ljudskih resursa u kulturi i kreativnim industrijama postaju ključna odrednica razvoja ovog sektora u nadolazećem razdoblju. Uz jačanje ljudskih resursa kroz edukaciju djelatnika nužno je osmišljavanje sustava kojim bi se kulturna i kreativna industrija mogle (u određenoj mjeri) samofinancirati, a osobito uz primjenu novih znanja i tehnologija (digitalizacija, proširena stvarnost, 3D skeneri, modelarstvo, bespilotne letjelice, LiDAR itd.) u njihovu istraživanju, zaštiti, predstavljanju i valorizaciji.

Očuvanje kulturne i povijesne baštine kroz pravilno upravljanje omogućit će da se kulturna dobra zaštite i valoriziraju i kroz stvaranje novih proizvoda kulturnog turizma na području županije. Kako bi se to realiziralo, uz ulaganja u rekonstrukciju i zaštitu nepokretne i pokretne materijalne i nematerijalne kulturne baštine, potrebno je stvoriti interpretacijski kontekst koji će na što konkurentniji i zanimljiviji način pridonijeti plasmanu kulturnog proizvoda na turističko tržište. Posebno će se ulagati u nove informacijsko-komunikacijske tehnologije i inovativna softverska rješenja, kao i VR, AR, MR i XR tehnologije pomoću kojih se ostvaruje atraktivniji sadržaj te lakše plasiraju promotivne aktivnosti kojima se dopire do potencijalnih korisnika. U cijelom procesu željenih razvojnih područja posebno je važna i institucionalna i financijska podrška kulturi, a zasebno i kreativnim industrijama. Uz institucionalno djelovanje, izuzetno je bitno buditi svijest o važnosti same baštine i kod samog lokalnog stanovništva te udruga u kulturi uz poticanje na aktivno djelovanje kada je u pitanju očuvanje i valoriziranje iste. S druge strane kreativne industrije se uglavnom sastoje upravo od privatnog sektora, odnosno mikro, malih i srednjih poduzetnika. Centrom kreativnih industrija Zadarska županija upisala se u kartu Hrvatske kao jedan od pionira u razvoju kulturnih i kreativnih industrija s osobitim naglaskom na industriju videoigara (*gaming* industriju) te audio-vizualne djelatnosti. Upravo kroz Centar kreativnih industrija kao nositelj razvoja kreativnih industrija u Zadarskoj županiji nastavit će se potpore mikro, malim i srednjim poduzetnicima u valorizaciji kulturne baštine kroz filmsku, glazbenu i industriju videoigara.

Za razvoj kulture općenito nužno je i dalje razvijati infrastrukturu te poboljšati koordinaciju svih dionika u kulturi i kreativnim industrijama. Ljudski resursi u kulturi neizostavni su nosioci kulturnog života i upravo zato važno je poticati slobodu kulturnog i umjetničkog stvaranja kao i publiku. Ovim posebnim ciljem osobito se nastoji učiniti odmak od organizacije kulturnih sadržaja isključivo u urbanom području grada Zadra kroz provedbu prostorne redistribucije kulturnih sadržaja prema drugim dijelovima Zadarske županije. Uz prostornu redistribuciju nužno je provesti i onu vremensku, čime sama kulturna događanja moraju biti dostupna neovisno o ljetnoj sezoni, tijekom cijele godine,

prema afinitetima publike. Kako ne bi dolazilo do njihovih preklapanja, razvit će se platforma kojom će se pridonijeti boljoj koordinaciji vremenskog održavanja i sadržaja kulturnih manifestacija na području Zadarske županije.

Mediji i medijska pismenost još su jedan od segmenata kulture i ulaganja u njihov daljnji razvoj uvelike određuju i razvoj kvalitete medijskog, komunikacijskog i društvenog okruženja. Nove tehnologije donijele su i nove oblike medijskog izražavanja pri čemu će edukacija mladih biti prioritet. U nadolazećem razdoblju nastavit će se ulaganja u ljetna kina, rekonstrukcije muzeja te ostalih kulturnih ustanova, ali i signalizacija, brendiranje te valorizacija kulturne baštine. Korištenje društvenih medija i ostalih komunikacijskih alata implementirat će se na način da se obuhvate i lokalno stanovništvo i turisti. Uz daljnju primjenu novih tehnologija, a posebice informacijsko-komunikacijske tehnologije, kulturne i kreativne industrije u fokusu su Zadarske županije kao jedan od načina očuvanja baštine i identiteta te nositelja konkurentnosti i inovativnosti gospodarstva i društva.

Mjere za očuvanje i valorizaciju kulturne i povijesne baštine uz razvoj kreativnih industrija i dostupnost kulturnih sadržaja na području cijele Zadarske županije

- Mjera 5.1.: Unapređenje sustava upravljanja, očuvanja i valorizacije kulturne i povijesne baštine
- Mjera 5.2.: Jačanje financijskih, institucionalnih i ljudskih resursa u kulturi i kreativnim industrijama
- Mjera 5.3.: Unapređenje infrastrukture i poboljšana koordinacija dionika u kulturi i kreativnim industrijama
- Mjera 5.4.: Poboljšanje kvalitete i dostupnosti kulturnih sadržaja izvan urbanih područja
- Mjera 5.5.: Razvoj medija i medijske pismenosti.

Pokazatelj ishoda:	Početna vrijednost:	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.8.48 Rashodi za kulturu JLP(R)S, po stanovniku, HRK:	188,63 (2019.)	210,00
OI.02.8.49 Broj posjetitelja ustanova u kulturi i kulturnih manifestacija na području županije:	372.080 (2019.)	430.000

Razvojni smjer 1. Održivo gospodarstvo i društvo

Strateški cilj 2. Obrazovani i zaposleni ljudi

POSEBNI CILJ 6.
Povećanje usklađenosti odgojno-obrazovnog sustava s potrebama društva i gospodarstva

Odgoj i obrazovanje temeljni su segmenti na području Zadarske županije u pogledu unaprjeđenja kvalitete života, a samim time i formiranja nositelja društvenog i gospodarskog života na području Zadarske županije. Odgojno-obrazovni sustav Zadarske županije čine sve ustanove koje sudjeluju u procesu odgoja i obrazovanja, u kojima se odvijaju odgojno-obrazovni programi (vrtići, škole, sveučilište, obrazovanje odraslih, učenički i studentski domovi...).

Na području Zadarske županije važno je da odgojno-obrazovni programi budu jednako dostupni te jednako kvalitetni na svim njenim područjima te da odgojno-obrazovna infrastruktura zadovoljava

suvremene obrazovne potrebe i standarde. Upravo zato, važno je i dalje nastaviti aktivnosti pripreme i provedbe projekata kojima će se odgojno-obrazovni programi učiniti dostupnijima svim dobnim skupinama, posebno onima najmlađima. Naime, postoji jasna potreba za otvaranjem novim odgojnih skupina za djecu jasličke dobi. Nastavit će se poticati izgradnja vrtića u što većem broju gradova i općina na području Zadarske županije, a u suradnji s lokalnim zajednicama Zadarska županije izgraditi i opremiti 40 dječjih igrališta.

Izgradnja nove osnovnoškolske i srednjoškolske infrastrukture jedan je od strateških projekata u području obrazovanja u sljedećem razdoblju. Projektom Izgradnje i rekonstrukcije osnovnih i srednjih škola Zadarske županije obuhvatit će se ulaganja u izgradnju, rekonstrukciju i opremanje obrazovne infrastrukture čime će se poboljšati uvjeti za učenike i nastavno osoblje te omogućiti realizacija nastave u jednoj smjeni za što veći broj učenika, kao i primjena novih tehnologija u odgojno-obrazovnim programima. Uz opću socijalizacijsku funkciju, sekundarno i tercijarno obrazovanje usmjeravat će se prema stvarnim potrebama društva i gospodarstva, a prije svega tržišta rada. Međutim, u provedbi ovog procesa osobito će se voditi računa o uočenim trendovima s obzirom na to da obrazovanje i znanost nije poželjno svoditi isključivo u okvire trenutačnih gospodarskih struktura, već se treba razmotriti i sve buduće potrebe društva i gospodarstva. Za razvoj u tom smjeru postavljen je već veliki temelj u strukovnom školstvu kroz osnivanje regionalnih centara kompetentnosti i to u sektorima strojarstva i zdravstva. Daljnje razvijanje ovih sektora unaprijedit će i kvalitetu strukovnog obrazovanja na području Zadarske županije. Uz ulaganja u školsku infrastrukturu, nastavit će se financirati i troškovi prijevoza, smještaja i nastavnih materijala učenicima deficitarnih zanimanja. Ustrojit će se centri izvrsnosti u školskim ustanovama radi edukacije učitelja, nastavnika i profesora kako bi se stekla suvremena znanja u prepoznavanju i radu s nadarenim učenicima. Kroz razvoj odgojno-obrazovnog sustava, posebna pozornost pridodat će se razvoju digitalizacije u ovom području, ali i edukaciji stručnog kadra prema pristupu novim tehnologijama.

Sveučilište u Zadru istaknuta je akademska zajednica, te kao takva daje prepoznatljivost ne samo gradu Zadru, već cijeloj Zadarskoj županiji. Daljnja ulaganja u infrastrukturu, kapacitete, programe i prepoznatljivost Sveučilišta doprinijet će i unaprjeđenju cijelog visokog obrazovanja na području županije. Kao i na nacionalnoj razini, na području Zadarske županije uvelike se osjeti trend izljeva visokoobrazovane i visokokvalificirane radne snage. Stipendiranjem učenika i studenata koji se školuju za deficitarna zanimanja, posebno u područjima tehnike, biotehnologije, medicine i prirodoslovlja (pri čemu stipendijama treba osigurati sve troškove života i školovanja, ali za uzvrat treba tražiti bar na neko vrijeme obvezu rada u JLS ili u županiji gdje takvi učenici i studenti imaju prebivalište) može se osigurati da takva radna snaga bar jedan dio svoga radnog vijeka djeluje na području Zadarske županije te doprinese njezinom razvoju u cijelosti. I dalje će se konkretnim mjerama poticati kvaliteta znanosti i visokog obrazovanja, a posebno će se poticati povezivanje znanosti, istraživanja i gospodarstva. Osim toga, dalje će se razvijati, povećavati i unaprjeđivati i kapaciteti Sveučilišta u Zadra kroz brendiranje Zadra kao sveučilišnog grada, a iskorak je potrebno učiniti kroz viziju dodatnog razvoja STEM područja.

Poticanjem usklađivanja srednjoškolskih kvota te kvota na pojedinim sastavnicama Sveučilišta u Zadru, sa stvarnim potrebama tržišta rada, postići će se sinergija ova dva područja - obrazovanja i tržišta rada, a samim time ostvarit će se i veća zaposlenost na području Zadarske županije. Novi trendovi u gospodarstvu i društvu vođeni 4. industrijskom revolucijom istaknuli su potrebu za unaprjeđenjem kvalitete radne snage, novim znanjima i vještinama te ubrzanom prilagodbom

potrebama i potražnji na tržištu rada. Daljnji razvoj programa prekvalifikacije, doškolovanja i osposobljavanja mogu pružiti odgovor na potrebe za novim znanjima i vještinama te na taj način omogućiti veću razinu zaposlenosti. Tehnološke promjene na području informacijsko-komunikacijske tehnologije i digitalizacije transformiraju tradicionalne načine rada i donose nove izazove u kreiranju programa i mjera za unaprjeđenje regionalnog tržišta rada. Posebna pozornost posvetit će se prilagodbi i jačanju sustava za unaprjeđenje regionalnog tržišta rada u novim okolnostima 4. industrijske revolucije s posebnim naglaskom na poticanje samozapošljavanja, ali i osposobljavanju i integraciji teško zapošljivih skupina u tržište rada.

Mjere za povećanje usklađenosti odgojno-obrazovnog sustava s potrebama društva i gospodarstva

- Mjera 6.1.: Unaprjeđenje obrazovne infrastrukture (obrazovni objekti, sportski objekti, učionice)
- Mjera 6.2.: Povećanje dostupnosti i osiguravanje jednakih uvjeta za sudjelovanje u programima ranog i predškolskog odgoja te svim razinama obrazovanja
- Mjera 6.3.: Unaprjeđenje visokog obrazovanja i jačanje prepoznatljivosti Zadra kao sveučilišnog grada
- Mjera 6.4.: Daljnji razvoj regionalnih centara kompetentnosti i unaprjeđenje kvalitete strukovnog obrazovanja
- Mjera 6.5.: Poticanje razvoja obrazovnih programa kroz prekvalifikaciju, doškolovanje i osposobljavanje
- Mjera 6.6.: Poticanje suradnje i jačanje sustava, programa i mjera za unaprjeđenje regionalnog tržišta rada i poticanje samozapošljavanja
- Mjera 6.7.: Podrška osposobljavanju i integraciji teško zapošljivih skupina u tržište rada.

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
OI.02.2.60 Broj dječjih vrtića i drugih pravnih osoba koje ostvaruju programe predškolskog odgoja:	85 (2019.)	90
OI.02.2.58 Rashodi za odgojno obrazovni sustav JLPRS, po stanovniku HRK:	478,57 (2019.)	560,00
OI.02.16.25 Zaposleni na puno radno vrijeme po stanovniku	0,31 (2019.)	0,40

Razvojni smjer 1. Održivo gospodarstvo i društvo

Strateški cilj 3.učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom

POSEBNI CILJ 7.
Poboljšanje kvalitete i učinkovitosti javnopravnih tijela lokalne i regionalne samouprave

Izgradnja konkurentnog i inovativnog gospodarstva i društva nije ostvariva bez kompetentne, profesionalne i pouzdane javne uprave koja optimalno koristi sve svoje resurse i ide u korak sa suvremenim potrebama te dosezima društva i gospodarstva. Posebnim ciljem *Poboljšanje kvalitete i učinkovitosti javnopravnih tijela lokalne i regionalne samouprave* obuhvaćena je potreba za sveukupnim unapređenjem poslovanja i uspostavom moderne i transparentne lokalne i područne (regionalne) uprave i samouprave, daljnjim jačanjem ljudskih potencijala, a osobito kapaciteta za

učinkovito korištenje fondova EU te upravljanjem imovinom u vlasništvu lokalne i regionalne samouprave, kao i potreba za jačanjem lokalne, regionalne i međunarodne suradnje, poglavito pri provedbi razvojnih procesa.

Kao nužnost kod djelovanja i sa svrhom poboljšanja ukupne učinkovitosti tijela područne (regionalne) i lokalne samouprave Zadarske županije ističe se primjena informacijsko-komunikacijskih tehnologija u svakodnevnim aktivnostima poslovanja, jačajući tako produktivnost te stvarajući preduvjete za nove investicije, gospodarski rast i napredak Zadarske županije. Proces sveobuhvatne digitalizacije javnih usluga obuhvatit će objedinjavanja baza podataka, modernizaciju sadašnjeg IT sustava na novi, fleksibilan sustav uz korištenje otvorenih rješenja i manje troškove, uvođenje novih GIS sustava te projekte poput digitalizacije Zavoda za prostorno uređenje Zadarske županije i digitalizacije arhivske građe. Kroz projekt E-županija provest će se katalogizacija i razvoj eUsluga regionalne uprave i samouprave putem jedinstvene platforme čime će se unaprijediti učinkovitost, kvaliteta, transparentnost i dostupnost usluga regionalne uprave i samouprave i povezanih javnopravnih tijela i postići status „pametne županije“. Poticat će se daljnji razvoj i implementacija eUsluga lokalne uprave te ustanova i trgovačkih društava u njihovu vlasništvu, kao i realizacija projekata iz područja informatičkih i telekomunikacijskih tehnologija u okviru razvoja pametnog grada (eZadrani), olakšavajući time dostupnost i primjenu javnih usluga građanima.

Jačanje ljudskih kapaciteta u području primjene novih tehnologija, strateškom planiranju, pripremi i provedbi razvojnih projekata i onih financiranih sredstvima EU te drugim relevantnim područjima provodit će se kroz provedbu obrazovanja i osposobljavanja kojima će se unaprjeđivati vještine službenika u lokalnoj i regionalnoj samoupravi kako bi se omogućilo usklađivanje znanja i vještina s promjenama u okruženju. Kompetentna i profesionalna lokalna i regionalna uprava i samouprava počivat će na vrednovanju ljudskih resursa temeljem profesionalnih rezultata i načela jednakog tretmana.

EU fondovi Zadarskoj županiji u proteklom razdoblju omogućili su značajno jačanje standarda, a posebice u segmentu revitalizacije imovine u javnom vlasništvu u funkciji razvoja društva i gospodarstva. Međutim, za još učinkovitije korištenje fondova EU te pripremu i provedbu razvojnih projekata regionalna i lokalna samouprava dodatno će jačati kapacitete te intenzivirati aktivnosti na uređenju imovinsko-pravnih odnosa te stavljanje u funkciju imovine u vlasništvu lokalne i regionalne samouprave kao preduvjet učinkovitijeg poslovanja te racionalizacije troškova uz bolju dostupnost usluga korisnicima Zadarska županija.

Osnaživanje ljudskih resursa, uvođenjem novih tehnologija u rad javne uprave kao i poboljšanjem međusobne koordinacije i komunikacije među svim dionicima, unaprjeđuju se institucionalni kapaciteti i povećava se kvaliteta rada na dobrobit svih dionika. Kako bi se postigla učinkovitost promicat će se suradnja među svim akterima razvoja i to na svim razinama, od lokalne do međuregionalne i međunarodne, te na različitim područjima, poput komunalnih poslova i provedbe projekata financiranih sredstvima EU fondova.

Jedinice lokalne samouprave na području Zadarske županije odgovaraju prostornoj organizaciji te doprinose komunalnoj opremljenosti naselja. No, nedovoljna financijska sredstva predstavljaju problem u razvoju pojedinih jedinica lokalne samouprave, poglavito nerazvijenih dijelova Zadarske županije, koji zaostaju u razvoju u usporedbi sa centrom Zadarske županije - Gradom Zadrom. Administrativna usitnjenost na razini jedinica lokalne samouprave te nedovoljni kapaciteti za pripremu i provedbu projekata financiranih iz EU fondova, predstavljaju dodatnu otežavajuću

okolnost pri razvoju. U nadolazećem razdoblju stavi će se naglasak na osiguravanje statusa Zadra kao prvorazrednog regionalnog središta koji je u svim aspektima javne uprave hijerarhijski podređen samo središnjim državnim tijelima u glavnome gradu. Istodobno će se promicati uzajamna suradnja jedinica lokalne samouprave i njihova organizacijska transformacija u pravcu funkcionalnog objedinjavanja poslova i kvalitetnijeg funkcioniranja pojedinih jedinica, ali i relocirati pojedine poslove iz djelokruga područne (samo)uprave u subregionalna središta s ciljem harmoničnog teritorijalnog razvoja cijele Županije.

Posebni napori ulagat će se u podizanje kvalitete komunikacije javnopravnih tijela lokalne i regionalne uprave i samouprave te suradnju i otvorenost prema savjetovanju i sudjelovanju građana i organizacija civilnog društva u oblikovanju i provedbi razvojnih politika na području Zadarske županije.

Mjere za poboljšanje kvalitete i učinkovitosti javnopravnih tijela lokalne i regionalne samouprave

- Mjera 7.1.: Optimizacija i digitalizacija usluga i procesa javne uprave
- Mjera 7.2.: Jačanje ljudskih potencijala u javnom sektoru
- Mjera 7.3.: Razvoj civilnog društva i osnaženje kapaciteta i suradnje među svim akterima razvoja
- Mjera 7.4.: Jačanje kapaciteta za učinkovito korištenje fondova EU te pripremu i provedbu razvojnih projekata
- Mjera 7.5.: Poticanje snažnije međuregionalne i međunarodne suradnje
- Mjera 7.6.: Unaprjeđenje sustava upravljanja imovinom u vlasništvu lokalne i regionalne samouprave.

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
OI.02.14.54 Ukupni proračunski prihodi poslovanja JLP(R)S po stanovniku, HRK:	6.917,02 (2019.)	8.900,00
OI.02.14.55 Ugovorena sredstva fondova EU u BDP-u županije, %:	3,60 (2018.)	5,00

Razvojni smjer 2. Jačanje otpornosti na krize

Strateški cilj 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život

POSEBNI CILJ 8.

Poboljšanje dostupnosti i kvalitete zdravstvene zaštite i socijalne skrbi uz daljnji razvoj i jačanje programa prevencije za zdrav i kvalitetan život

Zdravstvena zaštita na području Zadarske županije organizirana je kroz djelovanje mreže zdravstvenih ustanova na području županije. U najvećoj mjeri pokrivene su potrebe svih stanovnika, no problem se iskazuje s ruralnim i udaljenim mjestima, od kojih je kvalitetna zdravstvena skrb uglavnom jako udaljena. Upravo zato u narednom periodu planira se raditi na nabavci novih, modernih prijevoza kako bi se sanirala ta problematika. Osim navedenog oformit će se i mobilni timovi, a sve s ciljem povećanja dostupnosti zdravstvene zaštite te osigurati siguran prijevoz za pacijente koji žive na otocima i brdsko-planinskim dijelovima županije. Potrebno je stvoriti sve preduvjete da se i njima osigura hitna medicinska pomoć unutar zlatnog sata. Osim razvoja zdravstvene infrastrukture, prema standardima kvalitete i potrebama zajednice, važan je i razvoj telemedicine – spoja tehnologije i medicine kojom će se omogućiti dijagnostika i liječenje pacijenata na daljinu, a ujedno i unaprijediti već istaknuta potreba za unaprjeđenjem kvalitete i dostupnosti zdravstva na otocima i ruralnim područjima.

Nositelj kvalitete zdravstvenog sustava na području Zadarske županije svakako je kvalificirano i kvalitetno medicinsko osoblje koje se kroz daljnje educiranje sve više usavršava. Međutim, jedan od glavnih izazova s kojima se suočava Zadarska županija, kao i cijela Republika Hrvatska, odljev je upravo liječnika i ostalog medicinskog osoblja u druge razvijenije sredine. Bitnu ulogu u razvoju i osposobljavaju medicinskog osoblja na području Zadarske županije ima upravo regionalni centar kompetentnosti u zdravstvu – Medicinska škola Ante Kuzmanića te Sveučilište u Zadru sa svojim Odjelom za zdravstvene studije. Opća bolnica Zadar sa Zavodom za javno zdravstvo Zadarske županije, u suradnji sa Sveučilištem u Zadru, a ponajprije znanstveno kvalificirani liječnici koji djeluju u tim ustanovama osnova su razvoja kliničkog bolničkog centra koji bi ubuduće trebao nadići sadašnju ulogu koju imaju bolničke ustanove u županiji. Potrebna su daljnja ulaganja u edukaciju liječnika i ostalog medicinskog osoblja.

Osim navedenog, nastavit će se i s modernizacijom cijelog zdravstvenog sustava u skladu sa suvremenom medicinskom doktrinom, opremanjem medicinsko-tehnološkom opremom, poticanjem energetske učinkovitosti i održivim korištenjem resursa u zdravstvenim ustanovama. Digitalizacijom zdravstvenog sustava unaprijedit će se zdravstvena skrb građana i dodatno skratiti liste čekanja. Modernizacijom bolničkog sustava u skladu sa suvremenom medicinskom doktrinom ostvarit će se preduvjeti za uspostavu OB Zadar kao snažnog regionalnog centra (kliničkog bolničkog centra) u skladu s potrebama okruženja te gravitacijskim utjecajem grada Zadra. U nadolazećem razdoblju posebno su obuhvaćena ulaganja u bolničku infrastrukturu i odjele te suvremenu medicinsku opremu među kojom se ističe linearni akcelerator te daljnja digitalizacija zdravstvenog sustava i uvođenje telemedicine. Jedan od ključnih prioriteta u nadolazećem razdoblju je jačanje sustava preventivne medicine i uloga mreže zavoda za jadno zdravstvo s posebnim naglaskom na prevenciju i ranu dijagnostiku. Dodatna pažnja posvetit će se najranjivijim skupinama u zdravstvenom sustavu kroz razvoj sustava potpore i programa onkološkim i kroničnim bolesnicima, osobama u palijativnoj skrbi, osobama s invaliditetom, djeci i zaštiti žena.

Socijalna zaštita na području Zadarske županije sastoji se od svih segmenata koji obuhvaćaju brigu o osjetljivim i potrebitima članovima zajednice. Kao i u cijeloj Republici Hrvatskoj, i na području Zadarske županije prisutan je trend starenja stanovništva pa je upravo zato briga o starijima i nemoćnima jedan od prioriteta danjeg razvoja Zadarske županije. Kao i zdravstvenu zaštitu, i socijalnu zaštitu je iznimno bitno razvijati na otocima i ruralnim područjima. Moderna infrastruktura u ovom području nešto je što socijalnu skrb čini bližom standardima kvalitete, ali i potrebama zajednice. Najveća ograničenja u razvoju socijalne skrbi na području Zadarske županije svakako su nedostatna financijska sredstva pa je zato iznimno važno koristiti EU fondove, odnosno sredstva iz Europskog socijalnog fonda kako bi se unaprijedilo ovo područje. Na području grada Zadra otvorit će se Centar Mocire čime se omogućava rehabilitaciji i pružanju pomoći djeci s teškoćama u razvoju, a zatim se otvara izazov za rješavanje istog problema i izvan samog urbanog područja županije. Kako bi učinak ovog Centra bio potpun, kroz međusektorsku povezanost dodatno će se poticati razvoj programa rane intervencije i inkluzije. Posebna će se pozornost obratiti na unaprjeđenje socijalne skrbi onih najranjivijih i najpotrebitijih skupina društva kao što su osobe s invaliditetom, osobe s bolestima demencije, s PTSP-om, osobe s različitim ovisnostima (o drogi, alkoholu, kockanju i dr.) te osobe na rubu siromaštva. Potrebno je osigurati mogućnost prenoćišta za žene. Posebnu skrb valja osigurati braniteljima putem veteranskih modela zdravstvene i socijalne skrbi.

Izvaninstitucionalna socijalna skrb također je jedan od prioriteta, unaprjeđujući nju socijalna skrb postaje dostupnija i kvalitetnija cijelom stanovništvu Zadarske županije. Jedna od glavnih mjera Zadarske županije u sljedećem razdoblju je povećanje naknade sufinanciranja za smještaj umirovljenika u privatnim domovima, povećanje smještajnih kapaciteta domova za starije i nemoćne u Zadru i Preku, te pojačan nadzor nad kvalitetom pružene skrbi. Posebice treba istaknuti i potrebu za unaprjeđenjem infrastrukture za dostojanstvenu treću dob. U nadolazećem razdoblju naglasak će se staviti na izgradnju i uređenje domova za starije i nemoćne u svrhu stvaranja što kvalitetnijih i boljih uvjeta i brige za stare i nemoćne žitelje Zadarske županije, a dodatno će se podupirati programi na području pružanja socijalnih usluga i radu sa starijim sugrađanima te braniteljskim udrugama. Na području Zadarske županije posebno je izražena potreba za razvojem palijativne skrbi. Osim planiranog centra za palijativnu skrb na Babindubu, osnivanje dodatnih mobilnih timova osigurat će i unaprijediti palijativnu skrb u perifernim dijelovima županije.

U razvoju cijelog zdravstvenog sustava te sustava socijalne ii dugotrajne skrbi, razvijat će se i sustav digitalizacije kako bi se ova područja učinila transparentnijima te još dostupnijima korisnicima.

Mjere za poboljšanje dostupnosti i kvalitete zdravstvene zaštite i socijalne skrbi uz daljnji razvoj i jačanje programa prevencije za zdrav i kvalitetan život

- Mjera 8.1.: Razvoj i modernizacija zdravstvene infrastrukture i usluga u skladu sa standardima kvalitete i potrebama zajednice, i razvoj telemedicine
- Mjera 8.2.: Razvoj i modernizacija infrastrukture i usluga socijalne skrbi u skladu sa standardima kvalitete i potrebama zajednice
- Mjera 8.3.: Daljnji razvoj i provedba programa promocije zdravlja, prevencije i ranog otkrivanja bolesti te programa prevencije u sustavu socijalne skrbi
- Mjera 8.4.: Razvoj i primjena modela osiguravanja dostatne zdravstvene radne snage te popunjavanje mreže javno zdravstvenog sustava na otocima i u ruralnom području
- Mjera 8.5.: Unaprjeđenje razine zdravstvene zaštite i socijalne skrbi na otocima i u ruralnim područjima

Pokazatelj ishoda:	Početna vrijednost:	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.05.51 Rashodi za zdravstvo JLP(R)S, po stanovniku, HRK:	3.634,63 (2019.)	4.000,00
OI.02.3.63 Rashodi za socijalnu zaštitu JLP(R)S, po stanovniku, HRK:	281,98 (2019.)	310,00
OI.02.5.04 Gustoća liječnika (na 10 000 stanovnika): - Doktora medicine: - Zdravstvenih djelatnika:	 - 31,82 (2019.) - 150,75 (2019.)	 34,00 160,00

Razvojni smjer 2. Jačanje otpornosti na krize

Strateški cilj: 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život

POSEBNI CILJ 9.

Razvoj i unaprjeđenje učinkovitosti sustava sporta za poticanje rekreacije i vrhunske sportske rezultate

Športska zajednica Zadarske županije krovno je tijelo sustava športa na području Zadarske županije. Na regionalnoj razini sustav javnog športa strukturno pripada u djelatnost Upravnog odjela za obrazovanje, kulturu i šport Zadarske županije. Na razini jedinica lokalnih samouprava, općine i gradovi najčešće imaju jedinstvene upravne odjele u sklopu kojih se odvija i skrb o stanju športa ili je takva skrb pak u domeni upravnih odjela općih društvenih djelatnosti. Kako bi sustav športa na području Zadarske županije bio što uspješni, potrebno je sinergija svih dionika koji upravljaju i koordiniraju njegovim razvojem. Kvalitetnije upravljanje športom moguće je unaprijediti i edukacijom zaposlenih u ovom segmentu pa će se u nadolazećem razdoblju i dalje provoditi mjere kojima će se unaprijediti postojeći sustav upravljanja i razvoja športa.

Športske udruge i klubovi su temeljne jedinice djelatnosti športa. Zbog toga je izuzetno važno da se stremi prema tome da udruge i klubovi zapošljavaju što educiraniji i što stručniji kadar. Kadar koji već djeluje u udrugama i klubovima potrebno je motivirati na daljnje educiranje i usavršavanje. Kvalitetna športska infrastruktura jedan je od preduvjeta za daljnji razvoj sporta na području Zadarske županije. Zajedno s unaprjeđenim sustavom športa stvara preduvjete za konkurentan natjecateljski šport. Da športska infrastruktura odgovara standardima i potrebama zajednice, posebno je važno u sustavu predškolskog, školskog i akademskog sporta. U tim sustavima razvijat će se novi programi te proširivati postojeći, ali izuzetno je bitno i osigurati školske dvorane te ih učiniti adekvatnijima i dostupnijima. Osim školske športske infrastrukture, ulagat će se i u športsku infrastrukturu općenito, kako zatvorenu, tako i otvorenu.

Rekreativno bavljenje športom obuhvaća sve oblike aktivnosti. Na području Zadarske županije šport i športska rekreacija prepoznaju se kao jedno od važnih područja kvalitete života, zdravlja i radne sposobnosti stanovništva Zadarske županije. Rekreativni sadržaj razvijat će se dalje kroz poticanje i unaprjeđenje dostupnosti rekreacije i vježbanja građana, posebno na otvorenom, iz čega proizlaze dugoročni benefiti. Izuzetno je važno omogućiti i da rekreativni sadržaj bude dostupan stanovništvu na otocima i u ruralnim sredinama. Upravo zato provodit će se konkretne sportske aktivnosti usmjerene upravo prema tim područjima Zadarske županije. Podizanjem svijesti svakog pojedinca o važnosti vježbanja za zdravlje podiže se i opća svijest o zdravstvenom značaju tjelesne aktivnosti,

zato je planirano kroz promotivna događanja i aktivnosti i dalje propagirati vježbanje kao zdrav način života.

Mjere za razvoj i unaprjeđenje učinkovitosti sustava sporta za poticanje rekreacije i vrhunske sportske rezultate

- Mjera 9.1.: Unaprjeđenje sportske infrastrukture i sustava za konkurentan natjecateljski sport
- Mjera 9.2.: Unaprjeđenje sportske infrastrukture i sustava predškolskog, školskog i akademskog sporta
- Mjera 9.3.: Poticanje i unaprjeđenje dostupnosti rekreacije i tjelesnog vježbanja građana.

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
OI.02.05.48 Rashodi za sport JLP(R)S, po stanovniku, HRK:	279,07 (2019.)	310,00
OI.02.05.49 Broj vrhunskih i vrsnih sportaša:	33 (2021.)	70

Razvojni smjer 2. Jačanje otpornosti na krize

Strateški cilj 6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji

POSEBNI CILJ 10.
Razvoj zadarske županije kao poticajnog okruženja za mlade i obitelj

Negativni prirodni prirast, visoki postotak starije populacije u ukupnom broju stanovnika te neuravnotežena naseljenost i ispodprosječna gustoća naseljenosti županije u odnosu na prosjek RH, ukazuju na potrebu snažnijeg aktiviranja programa i mjera jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave s ciljem prevencije ili ublažavanja depopulacije, odnosno povećanja stope nataliteta.

Pandemija korona virusa dodatno je naglasila međuovisnost demografskih kretanja i gospodarskog okruženja, s negativnim posljedicama na tržište rada (poglavito u turizmu), na politiku plaća u javnom i privatnom sektoru, kao i na strah od nezaposlenosti uslijed rizika koji u uvjetima takve zdravstvene krize pojačavaju nesigurnost. Novonastale prilike zahtijevaju, više nego u prethodnome razdoblju, promišljen i djelotvoran odgovor kroz programe i mjere za demografsku revitalizaciju županije. U tu svrhu, županija će u skladu s financijskim mogućnostima, kroz svoje javne politike posebnu pozornost posvetiti razvoju poticajnog društvenog i ekonomskog okruženja za mlade i obitelj.

Učinci demografske politike ovisit će prvenstveno o postignutoj kvaliteti življenja i održivom gospodarskom rastu bez kojega nije moguće postići povjerenje u stabilno i poticajno društveno i ekonomsko okruženje. Stoga je nezamislivo programe i mjere demografske politike uspješno provoditi ako nisu u sinergiji s djelotvornim gospodarskim politikama županije. S ciljem povećanja stope nataliteta i poboljšanja društvenih i ekonomskih uvjeta za ostanak, povratak i dolazak mladih ljudi u Zadarsku županiju, unaprijedit će se postojeće i oblikovati nove inicijative i mjere za unaprjeđenje obiteljskog i poslovnog života u županiji.

Stvaranje poticajnog okruženja za mlade i obitelj, u sklopu strateškog cilja demografske revitalizacije Zadarske županije, ostvarivat će se kroz konkretne mjere poput razvoja i unaprjeđenja sustava potpora i programa temeljenih na istraživanju životnih navika i stavova mladih obitelji o

demografskim kretanjima u Zadarskoj županiji. Razvoj sustava potpora (ovisno o istraživanju) uključivat će naknade za novorođenu djecu, subvencioniranje stambenih kredita za višečlane i mlade obitelji na području cijele Zadarske županije te druge mjere. Unaprjeđenje dostupnosti društvene infrastrukture za mlade i obitelj postići će se izgradnjom dječjih vrtića i igrališta te drugih sadržaja za djecu i mlade. Osim izgradnje dječjih vrtića i dječjih igrališta, poseban naglasak će se staviti na osiguravanje smjenskog rada i produženog boravka u dječjim vrtićima (i osnovnim školama) kako bi se mladim obiteljima/roditeljima omogućilo nesmetano izvršavanje svojih radnih i poslovnih obaveza. S istim ciljem programima javnih potpora podupirat će se i organizacije civilnoga društva koje se bave pitanjima mladih i obitelji, te promovirati i zagovarati sve realno ostvarive ideje i projekte u svrhu ostvarenja ovoga cilja.

Mjere za razvoj Zadarske županije kao poticajnog okruženja za mlade i obitelj

- Mjera 10.1.: Razvoj i unaprjeđenje sustava potpora i programa temeljenih na istraživanju životnih navika i stavova mladih obitelji o demografskim kretanjima u Zadarskoj županiji
- Mjera 10.2.: Unaprjeđenje dostupnosti društvene infrastrukture za mlade i obitelji.

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
OI.02.3.02 Postotak stanovništva od 0 do 14 godina u ukupnom stanovništvu	14,85 (2019.)	15,00
OI.02.3.64 Iznos isplaćenih potpora za novorođenu djecu, HRK	2.900.000 (2020.)	3.200.000
OI.02.3.67 Saldo ukupne migracije, po županiji	419 (2019.)	500

Razvojni smjer 2. Jačanje otpornosti na krize
Strateški cilj 7. Sigurnost za stabilan razvoj

POSEBNI CILJ 11.
Unaprjeđenje sustava za jačanje otpornosti Zadarske županije

Izgradnja poticajnog okruženja otpornog na krize (izazove) prije svega podrazumijeva izgradnju sigurnog okruženja, sposobnog nositi se s ugrozama uzrokovanim raznovrsnim ljudskim i/ili prirodnim faktorima.

Sigurnost žitelja Zadarske županije je na visokoj razini, a u prilog tome govori stabilan i razvijen sustav zaštite i spašavanja predvođen sigurnosnim službama iz sustava Civilne zaštite Zadarske županije te razvijenim planovima i procjenama pomoću kojih se procjenjuju rizici ugroze stanovništva i materijalnih i kulturnih dobara i okoliša od velikih nesreća. Klimatske promjene povećavaju rizike od prirodnih katastrofa i pojave ekstremnih vremenskih prilika (poplave, suše, požari, orkanski vjetrovi, a za sada ne u značajnijoj mjeri i izdizanje razine mora) koje mogu ugroziti sigurnost ljudi i materijalnih dobara. S druge strane na području Zadarske županije nalazi se industrijska zona Gaženica te poslovne zone Benkovac, Stankovci, Poličnik i Bibinje koje predstavljaju opasnost po pitanju tehničko-tehnoloških nesreća. Sve institucije koje obavljaju djelatnosti zaštite i spašavanja ulagat će u prevenciju, uklanjanje i ublažavanje rizika koji mogu izazvati ranjivost kritične infrastrukture te mjere jačanja otpornosti sustava i djelotvornosti odgovora kod prirodnih katastrofa i tehničko-tehnoloških ugroza, kao i savladavanju njihovih posljedica. U nadolazećem razdoblju promicat će se urbanistička i druga rješenja u prostoru namijenjena prevenciji, uklanjanju i ublažavanju rizika od prirodnih katastrofa, poput kišnih vrtova, retencija i protupožarnih puteva.

Posebna pozornost stavit će se na koordinaciju i umrežavanje svih dionika iz sustava civilne zaštite i spašavanja te brzo informiranje građana u kriznim situacijama.

Kako bi se stupanj sigurnosti stanovništva Zadarske županije podigao na višu razinu nužna su daljnja ulaganja u jačanje kapaciteta sigurnosnih službi i sustava civilne zaštite kroz razvoj infrastrukture i primjenu novih tehnika i tehnologija (poput digitalizacije, bespilotnih letjelica i sustava za nadzor prioritetnih područja), jačanje ljudskih kapaciteta i uvjeta rada, nabavku opreme i sanitetskih vozila. U nadolazećem razdoblju posebno će se investirati u unaprjeđenje sustava vatrogastva, prije svega kroz izgradnju i opremanje vatrogasnih domova (planirani u Pašmanu, Obrovcu i Starigradu), ali i druge infrastrukture te nabavke opreme i vozila. Poseban naglasak će se staviti na investiranje u adekvatnu infrastrukturu za HGSS i izgradnju helidroma na otocima.

Iako je vidljiv trend kontinuiranog smanjenja minski sumnjivih područja i dalje stanovništvu Zadarske županije prijeti opasnost i ugroza od minskoeksplozivnih i neeksplozivnih ubojnih sredstava, te je proces razminiranja potrebno u skoroj budućnosti dovršiti.

Mjere za unaprjeđenje sustava za jačanje otpornosti Zadarske županije

- Mjera 11.1.: Jačanje kapaciteta sigurnosnih službi i sustava civilne zaštite kroz ulaganja u razvoj infrastrukture i primjenu novih tehnika i tehnologija
- Mjera 11.2.: Jačanje ljudskih kapaciteta i uvjeta rada sigurnosnih službi i sustava civilne zaštite
- Mjera 11.3.: Povećanje djelotvornosti sustava za provedbu prevencije i smanjenja rizika te djelotvornosti odgovara kod katastrofa i tehničko-tehnoloških ugroza.

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
OI.02.10.34 Rashodi za civilnu zaštitu, po stanovniku, HRK:	76,61 (2019.)	80,00
OI.02.10.33. Broj članova operativnih snaga civilne zaštite (na 10 000 stanovnika):	47 (2019.)	50
OI.02.16.57 Broj požara na 10 000 stanovnika	76 (2019.)	65

Razvojni smjer 3. Zelena i digitalna tranzicija

Strateški cilj 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost

POSEBNI CILJ 12.
Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša, očuvanja prirodne baštine i održivog upravljanja prostornim resursima

Zadarska županija prostor je velike i raznolike prirodne baštine u kojoj se ističu različiti, vrlo osjetljivi kopneni i morski ekosustavi. Krajobrazne posebnosti i staništa s velikom biološkom raznolikošću te brojnim ugroženim i endemičnim vrstama bogatstvo su Zadarske županije, dio njezinog identiteta i značajna atrakcijska osnova. Po tome se osobito ističu zaštićeni dijelovi prirode. Međutim, antropogeni utjecaji i pritisak na okoliš u trajnom su porastu i potrebno je osigurati učinkovitost sustava i mjera te razviti navike i način života koji će omogućiti smanjenje tog utjecaja.

Na kakvoću okolišnih sastavnica na području Zadarske županije nepovoljno može utjecati povećana urbanizacija i promet, industrija, a posebice nepropisno korištenje kemijskih sredstava u poljoprivredi te pojava ekstremnih klimatskih uvjeta (duga sušna razdoblja, poplave) ugrožavajući kakvoću života stanovnika Zadarske županije te razvoj pojedinih gospodarskih grana poput poljoprivrede, marikulture i turizma. Za unaprjeđenje zaštite svih okolišnih sastavnica (zrak, vode, more, tlo, krajobraz, biljni i životinjski svijet te zemljina kamena kora) potrebno je uspostaviti i unaprijediti sustav praćenja kakvoće okoliša (more, voda, tlo, zrak, krajobraz te zemljina kamena kora) i prirode (vrste i staništa) ulaganjem u suvremenu mjernu opremu i tehnologije, primjenu informacijsko-komunikacijskih tehnologija i geoprostornog informacijskog sustava (GIS) za prikazivanje podataka o stanju okoliša i prirode.

Bogata prirodna baština Zadarske županije (nacionalni park i parkovi prirode, značajni krajobrazi, spomenici prirode i parkovi, posebni rezervati i Natura 2000 vrste i staništa) atrakcijski je element valoriziran kroz različite oblike turizma. Međutim, u nadolazećem razdoblju nužno je dodatno ojačati sustav upravljanja, očuvanja i njezine valorizacije kroz unaprjeđenje infrastrukture za posjetitelje, određivanje nosivog kapaciteta odabranih zaštićenih područja i primjenu novih tehnologija za očuvanje, nadzor i promociju.

S druge strane upravljanje morem i obalnim područjem, prostorno planiranje urbanih područja te postojeća izgrađena područja zahtijevaju novi pristup upravljanju ovim područjima kroz integralno upravljanje, razvoj zelene infrastrukture i kružnu obnovu prostora i zgrada.

Prostorno planiranje bit će u fokusu nadolazećeg financijskog razdoblja. Veliku važnost pri unaprjeđenju sustava zaštite okoliša te održivog upravljanja prostornim resursima bit će poticanje *brownfield* investicija – odnosno ulaganja u revitalizaciju napuštenih, zapuštenih, neiskorištenih ili zagađenih zemljišta i infrastrukture, kojima se pokreće nova aktivnost i potiče kružno gospodarenje prostorom i zgradama te na taj način direktno i pozitivno utječe na okoliš. Ulaganja u kružnu obnovu prostora i zgrada osobito će biti u fokusu kod revitalizacije infrastrukture u vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. A sličan primjer predstavljaju i projekti obnove derutnih zgrada u zaštićenim jezgrama gradova Obrovca, Benkovca i Zadra.

Razvoj zelene infrastrukture u urbanim područjima te iskorak prema Zadru kao zelenom gradu zaustavit će trend smanjenja zelenih površina u urbanim područjima i nedostatak javnih parkova u novim gradskim četvrtima. Uz različite programe zaštite okoliša, prostor namijenjen stanovanju i gospodarskom vrednovanju obogaćivat će se novim zelenim površinama kojih u najvećim naseljima u Županiji nedostaje. Zakonski minimumi predviđeni prostorno-planskom dokumentacijom za udjele

površina koji nisu obuhvaćeni gradnjom i trebaju biti pošteđeni betona i asfalta ponekad se dvojako tumače, pa će se u predmetnoj dokumentaciji jasnije istaknuti obveza uspostave zelenih zona kvalitetnim urbanističkim parternim rješenjima. U svrhu unapređenja upravljanja zelenom infrastrukturom objedinit će se do sada kreirane zasebne i nepovezane podloge i projekte inventarizacije zelenih površina u jedinstven i cjelovit katastar zelenila urbanih područja. Projektima poput uređenja i revitalizacije urbane šume Musapstan, zatim projekta *Wings for Natura* na području Grada Nina promicat će se održivi razvoj prirodne baštine, ali i promicati važnost edukacije građana o nužnosti očuvanja okoliša kroz njihovo izravno uključivanje u različite inicijative i projekte zaštite i valorizacije okoliša i prirodne baštine.

Obala kopna i otoka je kao prostor višestrukih kontakata i konflikata najviše izložena negativnim posljedicama intenzivnoga korištenja. Potrebno je stoga smanjiti pritisak na obalu betonizacijom i drugim zloupotrebama pomorskoga javnog dobra i drugih atraktivnih dijelova prostora uvođenjem integralnog upravljanja morem i obalnim područjem. Potrebno je utvrditi i registrirati granice pomorskog dobra na cijelom području Zadarske županije.

Isto tako, potrebno je svesti na najmanju moguću mjeru svjetlosno onečišćenje uvođenjem ekološki prihvatljivih sustava javne rasvjete, ne samo u gradovima već u svim naseljenim mjestima i na osvijetljenim dijelovima pojedinih objekata prometne infrastrukture.

Zadarska županija kroz održivo gospodarenje prostornim resursima, treba cjeloviti integralni pristup koji objedinjuje razvoj infrastrukture, sustav zaštite okoliša i prirode, te sustave vezane uz obnovljive izvore energije. Kao nužnost u uspostavljanju ravnoteže između rasta i razvoja i aktivnog gospodarskog života, te s druge strane potrebe očuvanja okoliša na cjelovitom području Zadarske županije, potrebno je odrediti nosivost kapaciteta okoliša, te uspostaviti sustave za praćenje kakvoće svih sastavnica okoliša. Očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti u uvjetima konstantnog povećanog pritiska na okoliš, predstavlja preduvjet zdravog i sigurnog života za sve stanovnike Zadarske županije.

Mjere za unaprjeđenje sustava zaštite okoliša, očuvanja prirodne baštine i održivog upravljanja prostornim resursima

- Mjera 12.1.: Unapređenje sustava za praćenje stanja i zaštitu svih okolišnih sastavnica (zrak, vode, more, tlo, krajobraz, biljni i životinjski svijet te zemljina kamena kora)
- Mjera 12.2.: Unapređenje sustava upravljanja, očuvanja i valorizacije prirodne baštine
- Mjera 12.3.: Potpore očuvanju bioraznolikosti zaštićenih područja i područja Natura 2000 - ciljnih vrsta i staništnih tipova
- Mjera 12.4.: Integralno upravljanje morem i obalnim područjem
- Mjera 12.5.: Poticanje kružnog gospodarenja prostorom i zgradama (*brownfield* investicija)
- Mjera 12.6.: Razvoj zelene infrastrukture na urbanim područjima i stvaranje zelenih gradova.

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
OI.02.6.5 Kopnena i morska zaštićena područja (% ukupne teritorijalne površine), %:	10,36 (2021.)	12,00
OI.02.6.62 Rashodi za zaštitu okoliša na području županije, po stanovniku, HRK:	419,91 (2019.)	450,00

Razvojni smjer 3. Zelena i digitalna tranzicija

Strateški cilj 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost

POSEBNI CILJ 13.
Unaprjeđenje kvalitete i održivosti komunalnih infrastrukturnih sustava i usluga

Posebnim ciljem *Unaprjeđenje kvalitete i održivosti komunalnih infrastrukturnih sustava i usluga* pridonosi se zaštiti okoliša kao jednog od najdragocjenijih resursa Zadarske županije, i to prije svega unaprjeđenjem sustava gospodarenja otpadom uz poticanje prijelaza na kružno gospodarstvo te daljnjim razvojem sustava vodnog gospodarstva.

Zadarsku županiju karakteriziraju bogati izvori pitke vode, no zbog nedovoljno izgrađene i zastarjele vodovodne mreže dolazi do velikih gubitaka vode u sustavu, a problem predstavljaju i povećana potrošnja vode u sušnim ljetnim mjesecima uslijed povećanog broja turista tijekom turističke sezone, kao i sve veći broj izgrađenih objekata koji stvaraju dodatan pritisak na okoliš. Vodoopskrbni i komunalni sustav je nedovoljno razvijen na otocima, a posebice su u nepovoljnoj situaciji udaljeni i mali otoci koji administrativno pripadaju Gradu Zadru jer su upravo zbog udaljenosti od kopna i malog broja stanovnika ostali nepovezani u regionalni vodoopskrbni sustav. Kao još istaknutiji problem javlja se nedovoljno izgrađena mreža sustava javne odvodnje potrebnog za pravilno sakupljanje i pročišćavanje otpadnih voda. Ulaganjem u modernizaciju i proširenje vodovodne mreže, sustava javne odvodnje, a posebice rješavanjem pitanja komunalne infrastrukture otoka, ali i pitanja prikupljanja otpadnih voda nautičkog turizma, znatno će se pridonijeti sveopćem očuvanju prirode i zaštiti okoliša, ali i daljnjeg napretka odnosno rasta gospodarstva. Nužni preduvjet ka unapređenju komunalne infrastrukture predstavljaju riješeni imovinsko-pravni odnosi te prostorno-planska dokumentacija. Izgradnja i unapređenje komunalne infrastrukture svoje uporište imat će u korištenju EU fondova, te na međusobnoj suradnji više susjednih jedinica lokalne samouprave kroz realizaciju projekata aglomeracija u zajedničkom interesu. Realizacijom postojećih i planiranih projekata aglomeracija na području Zadarske županije poboljšat će i unaprijediti postojeće stanje, kroz izgradnju, rekonstrukciju i nadogradnju komunalne infrastrukture vodnog gospodarstva u skladu s potrebama stanovništva. Trajno će se ulagati u programe smanjenja gubitaka vode iz vodoopskrbnih sustava, ali i poticati primjena inovativnih rješenja i tehnologija u vodnom gospodarstvu.

Unaprjeđenju sustava gospodarenja komunalnim otpadom i poticanju prijelaza na kružno gospodarstvo najviše će pridonijeti dovršetak izgradnje te stavljanje u funkciju Centra za gospodarenje otpadom Biljane Donje. Dovršetkom ovog centra trajno će se zatvoriti odlagališta Baštijunski brig (Biograd na Moru), Jagodnja Gornja (Polača), Kljakovača – Bilišane (Obrovac), Sveti Kuzam (Pag) i Diklo (Zadar) i započeti njihova trajna sanacija. Ilegalna odlagališta otpada također značajno zagađuju prostor županije, a uz njihovu sanaciju u svrhu prevencije ilegalnog odlaganja otpada provest će se programi edukacije i informiranja lokalnog stanovništva i gospodarskih subjekata o održivom gospodarenju otpadom te aktivnosti podizanja svijesti o potrebi zaštite i sprječavanja daljnje ugroze okoliša. Na području cijele Zadarske županije provest će se aktivnosti uspostave i unaprjeđenja sustava kružnog gospodarenja otpadom jačanjem kapaciteta komunalnih poduzeća kroz izgradnju i opremanje novih i proširenje postojećih postrojenja za oporabu i reciklažnih centara i sortirnica, pretovarnih stanica, reciklažnih dvorišta te nabavu povezne opreme, vozila i drugih povezanih tehnologija u skladu sa suvremenim standardima sektora.

Uz unaprjeđenje i izgradnju sustava odvodnje, vodoopskrbe te zbrinjavanja otpada na području cijele županije obuhvaćene su i aktivnosti unaprjeđenja male komunalne infrastrukture i usluga

uključivši projekte izgradnje novih i širenje postojećih groblja s pratećom infrastrukturom, uređenja javnih trgova, nerazvrstanih cesta, poljskih i protupožarnih šumskih puteva te drugih elemenata iz kategorije male komunalne infrastrukture.

Mjere za unaprjeđenje kvalitete i održivosti komunalnih infrastrukturnih sustava i usluga

- Mjera 13.1.: Unaprjeđenje sustava gospodarenja komunalnim otpadom i poticanje prijelaza na kružno gospodarstvo
- Mjera 13.2.: Unaprjeđenje kvalitete i održivo upravljanje sustava vodoopskrbe i odvodnje (vodnog gospodarstva)
- Mjera 13.3.: Unaprjeđenje kvalitete i razvoj male komunalne infrastrukture i usluga.

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
OI.02.6.18 Stupanj recikliranja komunalnog otpada	15,6 (2018.)	25,00
OI.02.6.35 Stanovništvo priključeno na javnu vodoopskrbu, % :	92,13 (2019.)	97,00
OI.02.6.36 Stanovništvo priključeno na uređaje za pročišćavanje otpadnih voda:	19.812 (2021.)	40.000

Razvojni smjer 3. Zelena i digitalna tranzicija

Strateški cilj 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost

POSEBNI CILJ 14.

Unaprjeđenje energetske učinkovitosti i infrastrukture uz tranziciju prema čistoj energiji i OiE

Osiguranje kvalitetne radne snage, potpora novim obrazovnim programima, programi stipendiranja, nameću se kao nužnost za trenutni i budući razvoj energetike, u skladu s europskim i globalnim trendovima kao zamašnjaku razvoja. Partnerski pristup jedinica lokalne samouprave na području Zadarske županije, uz funkcionalno objedinjavanje na razini projekata, te korištenje sredstava iz EU fondova, poželjni su i svrsishodni načini podizanja energetske učinkovitosti odnosno realizacije projekata. Upravo kroz usmjeravanje na obnovljive izvore energije i korištenje čistih tehnologija, učinkovitije upravljanje resursima, osigurava se kvalitetniji i održiviji rast, kao i građanima čišću i dostupniju energiju, uz očuvanje okoliša za sve sadašnje i buduće generacije. Svoj razvoj Zadarska županija treba temeljiti i na razvoju alternativnih izvora energije, uz istodobno jačanje istraživanja i razvoja proizvoda i usluga u energetskom sektoru i kroz primjenu novih tehnologija.
Zelenu i digitalnu tranziciju Zadarske županije predvode ulaganja u energetsku tranziciju što počiva na prioritetnom području javnih politika *Energetska samodostatnost te tranzicija na čistu energiju*. U skladu s globalnim trendovima, unaprjeđenje i ulaganje u energetsku učinkovitost i infrastrukturu predstavlja nužnost u smislu postizanja energetske sigurnosti, pozitivnih učinaka na okoliš te postizanja financijskih ušteda, djelujući pritom na konkurentnost i razvoj gospodarstva Zadarske županije u cjelini.

Kako bi se zadovoljile energetske potrebe svih dijelova Zadarske županije potrebno je daljnje unaprjeđenje energetske infrastrukture i sustava energoopskrbe uz kontinuirano održavanje visoke pouzdanosti prijenosnog sustava i sigurnosti opskrbe korisnika električnom energijom propisane kvalitete te daljnjim razvojem energetske infrastrukture za prirodni plin. Zadarska županija nastavit će aktivnosti poboljšanja energetske učinkovitosti u svim sektorima, između ostalog, poticanjem prelaska objekata od javnog značaja poput bolnica, škola, vrtića, domova za starije, gospodarskih

subjekata te višestambenih zgrada s potrošnje derivata nafte (mazut, loživo ulje, ukapljeni naftni plin) na plin, električnu energiju i druge okolišno prihvatljivije načine opskrbe energijom.

Povećanje energetske učinkovitosti infrastrukture i zgrada u javnom i privatnom sektoru provodit će se kroz aktivnosti energetske obnove zgrada i druge infrastrukture u javnom vlasništvu, ali i kroz daljnje sufinanciranje mjera energetske obnove višestambenih zgrada i obiteljskih kuća. Nastavit će se priprema i razvoj projekata podizanja energetske učinkovitosti javne rasvjete te povezani projekti podizanja svijesti stanovništva o potrebi smanjenja svjetlosnog onečišćenja. U sektoru prometa podržat će se projekti unaprjeđenja energetske učinkovitosti kroz razvoj i implementaciju inteligentnog prometnog sustava (ITS – *Intelligent Transport System*) na području grada Zadra kao prometnog središta Zadarske županije, zatim sufinanciranjem i poticanjem izgradnje punionica za električna vozila te vozila na električni ili alternativni pogon.

Uz nastavak napora na unaprjeđenju energetske učinkovitosti infrastrukture u javnom i privatnom vlasništvu naglasak će se staviti na poticanje uporabe obnovljivih izvora energije, ali i na poticanje inovacija u energetskom sektoru. Na području Zadarske županije prisutni su veliki potencijali za iskorištavanje obnovljivih izvora energije – vjetra, sunca, vode i biomase. Upravo u svrhu iskorištavanja potencijala kojima raspolaže te jačanja infrastrukture za efektivnije iskorištavanje obnovljivih izvora energije planirana je daljnja izgradnja vjetroelektrana. Upravo energija vjetra se najčešće koristi od obnovljivih izvora energije, dok su potencijali energije od sunca, vode i biomase nedovoljno iskorišteni na području županije. Zamjetno je nedovoljno korištenje u javnom sektoru elektro i toplinskih postrojenja koja koriste energiju sunca. Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije u javnom i privatnom sektoru provodit će se uz aktivnosti energetske obnove zgrada i druge infrastrukture u javnom vlasništvu, ali i kroz daljnje sufinanciranje uvođenja sustava poput solarnih toplinskih sustava za pripremu potrošne tople vode i/ili grijanje prostora, sustava s fotonaponskim modulima za proizvodnju električne energije za potrebe kućanstva, dizalica toplina i kotlova na drvnu biomasu za obiteljske kuće. Na vanjskom nizu otoka koji administrativno pripadaju Gradu Zadru provest će se ispitivanje mogućnosti korištenja energije iz mora.

Svoj razvoj Zadarska županija temeljit će i na razvoju alternativnih izvora energije, uz istodobno jačanje istraživanja i razvoja proizvoda i usluga u energetskom sektoru i kroz primjenu novih tehnologija. Poticanjem inovacija i ulaganjima u istraživanje i razvoj u energetskom sektoru, poput ulaganja u čiste tehnologije povezane s vodikom, pridonijet će se razvoju kružnoga gospodarstva te energetskoj samodostatnosti, smanjenju rizika od klimatskih promjena te stvaranju novih radnih mjesta u energetskom sektoru. Aktivnosti povećanja energetske učinkovitosti, korištenja obnovljivih izvora energije te ulaganja u čiste tehnologije povezane s vodikom poticat će se i u sektoru gospodarstva, a posebice proizvodnog sektora, što će uz smanjenje troškova na energetsku opskrbu imati neminovno pozitivan utjecaj na okoliš te dodatno pridonijeti uspostavi inovativnog i konkurentnog gospodarstva Zadarske županije.

Osiguranje kvalitetne radne snage, potpora novim obrazovnim programima, programi stipendiranja, nameću se kao nužnost za trenutni i budući razvoj energetike, u skladu s europskim i globalnim trendovima kao zamašnjaku razvoja. Partnerski pristup jedinica lokalne samouprave na području Zadarske županije, uz funkcionalno objedinjavanje na razini projekata, te korištenje sredstava iz EU fondova, poželjni su i svrsishodni načini podizanja energetske učinkovitosti odnosno realizacije projekata. Upravo kroz usmjeravanje na obnovljive izvore energije i korištenje čistih tehnologija,

učinkovitije upravljanje resursima, osigurava se kvalitetniji i održiviji rast, kao i građanima čišću i dostupniju energiju, uz očuvanje okoliša za sve sadašnje i buduće generacije.

Mjere za Unaprjeđenje energetske učinkovitosti i infrastrukture uz tranziciju prema čistoj energiji i OiE

- Mjera 14.1.: Unapređenje, modernizacija i razvoj energetske infrastrukture i sustava energoopskrbe
- Mjera 14.2.: Povećanje energetske učinkovitosti infrastrukture i zgrada u javnom i privatnom sektoru
- Mjera 14.3.: Poticanje i povećanje korištenja obnovljivih izvora energije u javnom i privatnom sektoru
- Mjera 14.4.: Poticanje inovacija u energetskom sektoru i prijelaza na čiste tehnologije.

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
OI.02.6.37 Potrošnja primarne energije (*Neposredna potrošnja energije na području Zadarske županije*, PJ):	10,2197 (2019.)	10,1827
OI.02.11.44 Broj javno dostupnih punionica za vozila na električni pogon:	40 (2020.)	80

Razvojni smjer 3. Zelena i digitalna tranzicija

Strateški cilj 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva

POSEBNI CILJ 15.
Razvoj konkurentne, otporne i održive poljoprivrede i prehrambenog sektora

Zadarska županija ima izvrsne prirodne preduvjete, geografski položaj i klimu za razvoj zelenog gospodarstva te se smatra jednim od najvažnijih poljoprivrednih područja Jadranske Hrvatske. Proizvodnja hrane koja je ekološki prihvatljiva, zdrava i različitim gastronomskim zahtjevima prilagođena te ima mogućnost značajno nadići lokalne potrebe.

Ključni potencijal za poljoprivredu Zadarske županije su velike površine kvalitetnog, plodnog i nezagađenog poljoprivrednog zemljišta pogodnog za daljnji razvoj ekološke i integrirane poljoprivrede koja na tržištu može ponuditi kvalitetne proizvode. Pri tome su važne autohtone sorte i tradicijski proizvodi koji su sastavni dio mediteranske prehrane, a koji nisu u dovoljnoj mjeri gospodarski valorizirane. Uzrok tome je složen, dugotrajan i financijski zahtjevan proces zaštite i registracije naziva proizvoda zaštićenom oznakom izvornosti. Nužno ulaganje u ekološku proizvodnju i zaštitu autohtonih poljoprivrednih proizvoda, sorti i pasmina provest će se kroz programe i projekte poticanja plasmana, brendiranja, promocije i popularizacije lokalnih autohtonih proizvoda Zadarske županije.

Velik je izazov organizirati učinkovitu poljoprivredu u uvjetima usitnjenih i raštrkanih posjeda pri čemu bilo kakve agrotehničke i druge zahvate otežavaju neriješeni imovinsko-pravni odnosi i zastarjeli katastarski podatci. Ovakvi uvjeti onemogućuju suvremenu i konkurentnu poljoprivrednu proizvodnju. Međutim, slabost poljoprivrednog sektora Zadarske županije očituje se i kroz niske razine udruživanja poljoprivrednika, odnosno nerazvijenost poljoprivrednih zadruga te slabu opremljenost malih OPG-a. Ključni problem dionika poljoprivrede sa područja Zadarske županije, ali i na nacionalnoj razini predstavlja neorganiziranost tržišta poljoprivrednih proizvoda, zbog čega su

proizvođači prepušteni sami sebi. Zbog svega navedenoga dodatno će se poticati koordinaciju i umrežavanje između proizvođača povećanjem razine organiziranosti u proizvođačke organizacije i udruživanja (zadrugarstvo), uz istovremeno unaprjeđenje suradnje poljoprivredno-prehrambenih proizvođača s partnerima u proizvodnji, preradi i distribuciji, a u svrhu integracije u poljoprivredno-prehrambene lance vrijednosti.

Značajan problem za poljoprivrednike Zadarske županije predstavlja i još uvijek ograničen obuhvat sustava navodnjavanja. Nedostatak kvalitetnog sustava navodnjavanja jedan je od ključnih prepreka i u razvoju otočke poljoprivrede, poglavito maslinarstva kao jedne od njezinih glavnih grana. U nadolazećem razdoblju dovršit će se sustavi navodnjavanja na području Baštice, Lišanskog polja te Vranskog polja, a dodatno će se intenzivirati mogućnosti korištenja podzemnih voda te pitanja navodnjavanja na otocima. Nedostatna i neadekvatna logistička infrastruktura i oprema onemogućuju povećanje otpornosti, produktivnosti i održivosti tržišno orijentirane poljoprivredne proizvodnje i prerade. Zbog svega navedenoga ustrajat će se na potporama za male poljoprivrednike, uvođenju nove opreme, alata i strojeva; novih (digitalnih) tehnologija i novih praksi u proizvodne procese i plasman poljoprivrednih proizvoda. Posebno će se promicati korištenje digitalnih tehnologija koje mogu značajno smanjiti troškove povezivanja prodavača i kupaca; troškove marketinga i certificiranja proizvoda, smanjiti nejednakosti u pristupu informacijama, znanju, tehnologijama i tržištima itd.

Nedovoljna educiranost dionika u poljoprivredi Zadarske županije uzrokuje probleme u odabiru proizvodnog asortimana poljodjelskih kultura, neprimjereno korištenje fitofarmaceutskih sredstava i problem osiguravanja za dulje razdoblje stabilne isporuke kvalitetnih prehrambenih proizvoda. Prijenosom znanja, prakse i inovacija posebno će se unaprijediti upravljanje poslovanja dionika u poljoprivredi, financijsku pismenost i marketinške vještine, korištenje (digitalnih) alata u poljoprivredno-prehrambenom sektoru i ruralnim područjima.

Ključnu odrednicu razvoja konkurentne i održive poljoprivrede i prehrambeno-prerađivačkog sektora Zadarske županije uz sustave navodnjavanja odredit će ulaganje u razvoj *tehnopolisa* koji će obuhvatiti specijaliziranu poduzetničku potpornu infrastrukturu za prehrambeno-prerađivačku industriju (hrana) s edukacijskim, demonstracijskim, inovacijskim i *coworking* centrima. Razvojem suvremene potporne infrastrukture za potrebe poljoprivredne proizvodnje predviđa se razvoj infrastrukture koja potiče poduzetništvo i inovacije pružajući poduzetnicima pristup visoko kvalitetnim uslugama, kao i modernu infrastrukturu za obavljanje poslovnih djelatnosti (npr. svježa hrana prikladna za uporabu i/ili brzu pripremu, razvoj pakiranja/ambalaže; povezivanje s ICT, korištenje novih tehnologija; certificiranje hrane). Razvoj *tehnopolisa* će pridonijeti povezivanju znanstvenog sektora i gospodarstva kroz aktivnosti istraživanja i inovacija. Osim specijaliziranih inkubatora *tehnopolis* će sadržavati *coworking* prostor, edukacijske centre s pokušalištima i demonstracijske centrima na više lokacija. S obzirom na geografske uvjete i klimatske izazove poljoprivreda na otocima značajno se razlikuje od poljoprivrede u zaleđu. S ciljem budućeg razvoja i očuvanja života na otoku nužno je ulaganje u pametnu i digitalnu poljoprivredu te razvoj i testiranje inovativnih rješenja, a sve s ciljem optimizacije proizvodnje hrane i/ili stvaranja proizvoda visoke dodatne vrijednosti.

Mjere za razvoj konkurentne, otporne i održive poljoprivrede i prehrambenog sektora

- Mjera 15.1.: Razvoj potporne infrastrukture za potrebe poljoprivredne proizvodnje

- Mjera 15.2.: Poticanje uvođenja novih tehnologija i proizvodnih praksi za potrebe povećanja otpornosti, produktivnosti i održivosti poljoprivredne proizvodnje i prerade
- Mjera 15.3.: Poticanje ulaganja u ekološku proizvodnju i zaštitu autohtonih poljoprivrednih proizvoda, sorti i pasmina
- Mjera 15.4.: Potpore organiziranju i udruživanju poljoprivrednih proizvođača u svrhu integracije poljoprivredno-prehrambene u lance vrijednosti.

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
OI.02.12.77 Subjekti upisani u Upisnik poljoprivrednih proizvođača:	8.000 (2019.)	8.500
OI.02.12.79 Udio prihoda poljoprivrednog sektora u BDP-u županije, % *(A01 + (C10 - C102) + C11)* :	5,38% (2018.)	7,00%
OI.02.12.10 Područje pod ekološkom poljoprivredom, ha:	8.492 (2020.)	10.000

Razvojni smjer 3. Zelena i digitalna tranzicija

Strateški cilj 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva

POSEBNI CILJ 16.
Razvoj konkurentnog, održivog i otpornog ribarstva i akvakulture

Zadarska županija predvodnik je akvakulture i ribarstva na Jadranu te vodeća u Republici Hrvatskoj. Ribarstvo predstavlja tradicionalnu djelatnost zadarske obale i otoka. U Zadarskoj županiji se ulovi i istovaruje više od 50% ukupnog ulova ribe na hrvatskoj strani Jadrana. Karakteristika ribarstva Zadarske županije je i dobra organiziranost i gospodarska aktivnost ribara kroz zadruge, što je dodatno osnaženo osnivanjem 3 LAGUR-a (lokalna akcijska grupa u ribarstvu), čiju djelatnost treba i dalje poticati, među ostalim i kako bi se uskladili ulovni i prerađivački kapaciteti. Potpore organiziranju i udruživanju u sektoru ribarstva uz povezivanje sa sektorom prerade bit će usmjerene ka uspostavi regionalnog eko i inovacijskog sustava za poduzetnike sektora ribarstva i akvakulture te integriranju u strateške lance vrijednosti hrane.

Na području Zadarske županije djeluju riboprerađivačke tvrtke koje su nositelji ribarstva i akvakulture županije, ali i šire. Jedan od temeljnih problema ribarstva i akvakulture je nedovoljan broj i neadekvatna iskrcajna mjesta u odnosu na potrebe ribolovne flote Zadarske županije (koja čini gotovo 15% ukupne ribolovne flote Republike Hrvatske). Daljnji rast i razvoj konkurentnog, održivog i otpornog ribarstva i akvakulture potrebno je ojačati ulaganjima u infrastrukturu i suprastrukturu u lučkim i ribarskim lukama (izgradnja/rekonstrukcija pogona za uzgoj i preradu) te uvođenjem novih tehnologija i praksi u proizvodne procese. Ključna je izgradnja ribarskih luka, vezova i adekvatnih remontnih brodogradilišta i uspostava adekvatne logističke potpore za opskrbu ribarskih plovila gorivom. U nadolazećem razdoblju investirat će se u provođenje 2. faze ribarske luke Vela Lamjana u Kalima te početak radova na ribarskoj luci u Biogradu na moru. Međutim, ne smiju se zanemariti ulaganja u ribarske i komunalne lučice i istezališta (škverovi) duž obale kopna i na otocima, koje uz profesionalne ribare koristi lokalno stanovništvo koje se bave različitim oblicima tradicijskog ribolova.

Značajna prijetnja, a ujedno i izazov ribarstvu Zadarske županije predstavlja i neizgrađena mreža odvodnje otpadnih voda na području obale te problem zbrinjavanja otpadnih voda zbog visoke razine saliniteta. Kako bi se količina otpadnih voda smanjila, a ujedno i povećala kvaliteta proizvoda iz mora, intenzivirat će se ulaganja u infrastrukturu kojom bi se zbrinule otpadne vode riboprerađivačke industrije, ali i domaćinstava na otocima. Unatoč unaprjeđenjima u pogledu nadzora nad ribolovnim naporom, dodatno će se povećati i nadzor nad svim sudionicima gospodarskog i drugih oblika ribolova te dosljedno provoditi mjere zaštite ugroženih staništa ili ugroženih vrsta.

Izazov je uspostaviti svrhovit i harmoničan odnos među svim elementima plavog gospodarstva, ali je stoga važno ulagati u razvoj sekundarnog, tercijarnog i cjeloživotnog obrazovanja koji s jedne strane pridonosi kvalitetnoj proizvodnji i preradi hrane iz mora, a s druge strane omogućuje holistički pristup vrednovanju dragocjenih morskih resursa. Potrebno je transferom znanja, prakse i inovacija unaprijediti upravljanje poslovanja dionika u ribarstvu i marikulturi, financijsku pismenost i marketinške vještine te korištenje (digitalnih) alata. Spomenuto se planira ostvariti daljnjim razvojem ribarske suprastrukture u luci Gaženica u vidu razvoja ribarskog HUB-a kao baze (*tehnopolisa utemeljenog na* specijaliziranom poduzetničkom inkubatoru za ribarstvo i akvakulturu s edukacijskim, demonstracijski i *coworking* centrima) u kojem se susreću javni, privatni i akademski sektor. HUB će gospodarskim subjektima omogućiti lakši izlazak na tržište te izravno povezivanje s inovacijama, znanstvenim istraživanjima o novim tehnologijama u području uzgoja te obuci potrebnog stručnog kadra. Nadalje, potpora razvoju ribarstva i marikulture ostvarit će se i izgradnjom i uspostavom centra za školjkarstvo u Selinama, čime se direktno osigurava kvalitetna podrška za rast i razvoj školjkarstva Zadarske županije.

S obzirom na mnoge pozitivne učinke marikulture tu je granu plavog gospodarstva potrebno i dalje razvijati, ali uz redistribuiranje na više za to pogodnih lokacija, uz pridržavanje visokih ekoloških standarda, vodeći računa o zaštiti okoliša i o potrebama drugih (posebno lokalnih) korisnika mora i obale.

Mjere za razvoj konkurentnog, održivog i otpornog ribarstva i akvakulture

- Mjera 16.1.: Razvoj potporne infrastrukture i suprastrukture za potrebe sektora ribarstva i akvakulture
- Mjera 16.2.: Poticanje uvođenja novih tehnologija i ekoloških praksi za potrebe povećanja otpornosti i održivosti sektora ribarstva i akvakulture
- Mjera 16.3.: Potpore organiziranju i udruživanju u sektoru ribarstva uz povezivanje sa sektorom prerade.

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
OI.02.12.80 Udio prihoda sektora ribarstva i marikulture u BDP-u županije *(A03 + C102)*:	9,62% (2018.)	12,50%
OI.02.12.18 Ulovi – unutarnje vode, t:	21.048 (2018.)	25.000

Razvojni smjer 3. Zelena i digitalna tranzicija

Strateški cilj 10. Održiva mobilnost

POSEBNI CILJ 17.

Unaprjeđenje prometne povezanosti i modernizacija prometnih sustava za održivo i sigurno prometovanje

Zadarska županija prepoznatljiva je po iznimno dobroj prometnoj povezanosti. Dobra prometna povezanost preduvjet je i razvoja gospodarstva u cjelini. Osim što je dobro povezana s ostalim regijama, i to različitim oblicima prometa, i sam prometni sustav na području Zadarske županije je dobro razvijen i unaprjeđen. Najveći nedostatak prometnog sustava na području županije, ali i prometnog sustava kada se promatra povezanost Zadarske županije s drugim regijama svakako je nedostatak funkcionalne željeznice. U tijeku je izrada studije o izmještanju dijela željeznice sa sadašnje trase unutar naselja u svrhu buduće izgradnje suvremene željezničke pruge prilagođene nagibnim i drugim brzim vlakovima uz prikladno povezivanje s lukom Gaženica. Stavljanjem željeznice u funkciju te povezivanjem iste s lukom Gaženicom i Zračnom lukom Zadar ostvarit će se preduvjeti za uspostavu intermodalnog prijevoza te multimodalnog čvorišta koji će Zadarsku županiju staviti uz bok najbolje povezanih regija Europe. Proširenjem kapaciteta putničkog terminala, glavne stajanke i uzletno-sletne staze Zračne luke Zadar stvorit će se preduvjeti za primanje interkontinentalnih letova, a uz razvoj mreže helidroma dostići će se zadovoljavajuća razina infrastrukture u sektoru zračnog prometa Zadarske županije.

U cestovnom prometu Zadarske županije nameću se brojni izazovi. Velika je opterećenost prometne infrastrukture u ljetnim mjesecima, kako zbog velikog intenziteta cestovnog prometa, tako i nedostatka prostora namijenjenog prometu u mirovanju, uz osobit manjak cjelovitih biciklističkih i pješačkih staza. Posebno su opterećena uža urbana područja te pojedine trase na području cijele županije. Stanje prometnica u ruralnim područjima županije lošije je u odnosu na urbana, te će se njihovom obnovom ujedno unaprijediti i kvaliteta života stanovništva u tim dijelovima Zadarske županije. U nadolazećem razdoblju posebno će se ulagati u daljnji razvoj prometne infrastrukture, sanaciju i modernizaciju postojećih prometnica, ali i izgradnju novih prometnica te kapilarne prometne infrastrukture s ciljem unaprjeđenja prometnog sustava, unaprjeđenja sigurnosti prometovanja i smanjenja štetnih utjecaja na okoliš. Uz ulaganja u cestovnu infrastrukturu, financijska sredstva ulagat će se i u samu organizaciju cestovnog prometa, a posebno prometa u mirovanju. U tom smislu podržat će se projekti unaprjeđenja energetske učinkovitosti i uvođenja novih tehnologija kroz razvoj i implementaciju inteligentnog prometnog sustava (ITS – *Intelligent Transport System*) na području grada Zadra kao prometnog središta Zadarske županije, ali i na širem području Zadarske županije. U svrhu smanjenja opterećenja cestovne infrastrukture posebno će se ulagati u razvoj biciklističkih i pješačkih staza, a težit će se svakako i povećanju frekvencije i gustoće javnog prijevoza i alternativnih oblika prijevoza.

Uz razvoj luke Gaženica potrebno je nastaviti daljnji razvoj i unaprjeđenje mreže pomorske infrastrukture i usluga. Kvalitetna pomorska infrastruktura i usluge jedan je od preduvjeta za o(p)stanak otočnog stanovništva te će se u nadolazećem financijskom razdoblju nastaviti ulaganja na ovom području, uz poticanje dodatnih sadržaja za otočko stanovništvo u luci Gaženica. Uz pomorsku infrastrukturu na otocima nužno je povećanje kapaciteta komunalnih vezova za brodice i uređenje stalnoga i privremenog korištenja komunalnog veza na cijelom obalnom području Zadarske županije. Reljefna razvedenost, usitnjenost i raspršenost naseljenih otoka otežavajuća je okolnost

za unaprjeđenje prometne povezanosti otoka, no u nadolazećem razdoblju potrebno je dodatno unaprijediti veze otoka s kopnom, otoka međusobno (odnosno razviti tzv. međuotočnu povezanost), ali i povezati funkcije naselja na otocima. U tom smislu za postizanje optimalne razvijenosti prometnog sustava potrebno je uvođenje i razvoj sustava integriranog prijevoza putnika uz poticanje primjene ekološki prihvatljivih prometnih rješenja općenito, a posebice na otocima. Uz unapređenje povezanosti otoka jednako je važno unaprijediti i povezanost kontinentskog zaleđa s funkcijama glavnih gravitacijskih centara u Županiji.

Unaprjeđenjem prometne infrastrukture i organizacije prometnog sustava uz uvođenje novih tehnologija dodatno će se postići podizanje razine učinkovitosti i funkcionalnosti prometnog sustava u turističkoj sezoni, ali i u otežavajućim vremenskim uvjetima. Uz javni prijevoz značajnu ulogu u rasterećenju prometa imati će mreže biciklističkih staza, kao jedan od neiskorištenih potencijala Zadarske županije. Osim što se time rasterećuju već spomenute gužve u prometu, njihov razvoj doprinosi atraktivnosti Zadarske županije kao destinacije rekreativnog i aktivnog turizma.

Mjere za unaprjeđenje prometne povezanosti i modernizaciju prometnih sustava za održivo i sigurno prometovanje

- Mjera 17.1.: Razvoj i unaprjeđenje Zračne luke Zadar i uspostava mreže heliodroma
- Mjera 17.2.: Unapređenje infrastrukture i organizacije cestovnog prometa i prometa u mirovanju
- Mjera 17.3.: Razvoj i unaprjeđenje mreže pomorske infrastrukture i usluga
- Mjera 17.4.: Poticanje razvoja intermodalnog prijevoza i uspostava multimodalnog prometnog čvorišta
- Mjera 17.5.: Uvođenje sustava integriranog prijevoza putnika i poticanje primjene ekološki prihvatljivih prometnih rješenja
- Mjera 17.6.: Podizanje razine učinkovitosti i funkcionalnosti prometnog sustava u turističkoj sezoni i u otežavajućim vremenskim uvjetima
- Mjera 17.7.: Unapređenje međuotočne povezanosti i povezanosti otoka i kontinentskog zaleđa s funkcijama glavnih gravitacijskih centara u Županiji

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
OI.02.11.02 Zračni prijevoz putnika glavnim zračnim lukama:	801.347 (2019.)	840.000
OI.02.11.46 Broj putnika na državnim linijama Agencije za obalni linijski promet:	13.808.890 (2019.)	14.000.000
OI.02.11.47 Ukupan broj prevezenih putnika po linijama autobusnog prijevoza (gradski, prigradski, otoci):	7.834.667 (2020.)	7.900.000

Razvojni smjer 3. Zelena i digitalna tranzicija

Strateški cilj 11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva

POSEBNI CILJ 18.
Razvoj i poticanje primjene kvalitetnih i prostorno ravnomjerno dostupnih elektroničkih komunikacijskih sustava

Dostupnost visokokvalitetne i napredne komunikacijske infrastrukture uz podizanje razine digitalnih kompetencija društva nužan su preduvjet za uspješnu provedbu digitalne tranzicije Zadarske županije. Sama dostupnost širokopojasnog pristupa *per se* s brzinama manjim od 100 Mbit/s više nije dostatan čimbenik razvoja digitalnog društva, a pri tome podrazumijeva se – i gospodarstva.

Prema statusu infrastrukture u Zadarskoj županiji evidentan je digitalni jaz između urbanih i ruralnih područja (brdsko-planinska područja te otoci), što se ogleda u neravnomjernom razvoju i dostupnosti određenih usluga unutar elektroničkih komunikacijskih sustava. U nadolazećem razdoblju nužna su ulaganja u razvoj širokopojasne infrastrukture i elektroničkih komunikacijskih mreža vrlo velikog kapaciteta i brzina od 1 Gbit/s i više, uz razvoj pokretnih elektroničkih komunikacijskih mreža nove generacije (5G mreža) na cijelom području Zadarske županije kao preduvjet i zalog ravnomjernog razvoja. Ključan iskorak unaprjeđenja iskazat će se i u povećanju pouzdanosti i kvalitete pristupa (po pitanju poteškoća u prijenosu i latencije veze) te osobito simetričnosti brzina pristupa (u oba smjera - prema korisniku, i od korisnika). Novu razvojnu platformu donijet će i daljnji razvoj IoT mreže (Interneta stvari, eng. *Internet of Things*) širenjem broja krajnjih IoT uređaja koji razmjenjuju podatke u realnom vremenu.

Unaprjeđenje fizičke elektroničke komunikacijske infrastrukture pridonijet će razvoju novih poslovnih modela utemeljenih na IoT, virtualnoj stvarnosti, umjetnoj inteligenciji, automatizaciji, novim aplikacijama i drugim naprednim rješenjima, a svoju primjenu osim u gospodarskoj djelatnosti imat će i u segmentu javnog sektora s konkretnom primjenom u sferi komunalnih usluga (daljinsko očitanje vodomjera, upravljanje javnom rasvjetom, kontrola popunjenosti spremnika za otpad i sl.), ali i u drugim segmentima poslovanja lokalne i područne uprave i samouprave.

Kroz razvoj i modernizaciju te primjenu elektroničkih komunikacijskih sustava pojednostavnit će se i komunikacija između građana i javnog sektora, kao i javnog i privatnog sektora. Digitalizacijom lokalne i područne (regionalne) samouprave te povezanih javnopravnih tijela povećat će se učinkovitost u djelovanju, omogućiti jednostavnija dostupnost javnih usluga (posebice u udaljenim područjima) te povećati transparentnost. Procesom sveobuhvatne digitalizacije javnih usluga za građane omogućit će se bržu, jednostavniju i transparentniju komunikaciju objedinjavanjem baza podataka, te kroz modernizaciju i digitalizaciju arhivske, knjižne, muzejske, glazbene te druge građe, čineći ih tako dostupnijima svim građanima.

Bitnu ulogu u pogledu digitalne transformacije Zadarske županije imat će aktivno sudjelovanje svih građana u samom procesu što neće biti moguće bez adekvatnih digitalnih kompetencija. U nadolazećem razdoblju ključno ulaganje bit će u programe podizanja digitalnih kompetencija svih društvenih skupina, i to s aspekta sudjelovanja u tržištu rada te gospodarskom djelovanju, ali i s društvenog aspekta korisnika različitih digitalnih usluga javnog i privatnog sektora.

Mjere za razvoj i poticanje primjene kvalitetnih i prostorno ravnomjerno dostupnih elektroničkih komunikacijskih sustava

- Mjera 18.1.: Razvoj i izgradnja širokopojasne infrastrukture i elektroničkih komunikacijskih mreža vrlo velikog kapaciteta

- Mjera 18.2.: Podizanje digitalnih kompetencija i stvaranje uvjeta za digitalnu transformaciju i primjenu naprednih tehnologija u gospodarstvu i društvu.

Pokazatelj ishoda:	Početna vrijednost:	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.7.05 Kućanstva sa širokopojasnim pristupom internetu:	50.199 (2019.)	56.500
OI.027.35 Broj novih e-usluga za građane	0 (2020.)	2

Razvojni smjer 4. Ravnomjeran regionalni razvoj
Strateški cilj 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima

POSEBNI CILJ 19.
Povećanje teritorijalne kohezije Zadarske županije i poticanje ravnomjernog i održivog razvoja s naglaskom na otoke, brdsko-planinska i potpomognuta područja

Potreba za poticanjem ravnomjernog i održivog razvoja Zadarske županije nameće se iz različitosti njezinih prirodno-geografskih obilježja koja se ogledaju u razvedenoj obali s brojnim otocima, ravničarskom području s Ravnim kotarima kao i jedinicama lokalne samouprave koje imaju status brdsko-planinskog i potpomognutog područja.

Krajnji cilj teritorijalne kohezije jeste da ni jedan građanin ne bi smio biti zakinut u pogledu pristupa javnim službama, stanovanja ili prilika za zapošljavanje samo zbog toga što živi u nekom dijelu županije. Uravnotežen i održivi razvoj županije, građanima treba omogućiti optimalno iskorištavanje značajki područja u kojima žive. Uz osiguranje statusa Zadra kao prvorazrednog regionalnog središta, cilj je harmoničan teritorijalni razvoj cijele županije uz poticanje veće participacije jedinica lokalne samouprave u instrumentima kohezivne politike.

Stoga će se mjere demografske i gospodarske revitalizacije provoditi u skladu s ciljevima ravnomjernog i održivog razvoja županije, a poglavito će biti usmjerene na potpomognuta i brdsko planinska područja te na ruralna područja i razvoj pametnih sela. Isto tako, u svrhu ravnomjernog razvoja svih dijelova županije, mjerama će se postupno ostvarivati cilj održivog razvoja otočnih prioritetnih područja i razvoja pametnih otoka kao i urbanih područja i razvoja pametnih gradova.

Većina manje razvijenih dijelova županije suočava se s jednakim preprekama razvoju kao i županija u cjelini, ali u manje razvijenim dijelovima županije, poglavito u jedinicama lokalne samouprave koje su prema indeksu razvijenosti ispod prosjeka Republike Hrvatske, te prepreke imaju još snažniji vidljiviji učinak na ekonomske i socijalne ishode. Povećanjem teritorijalne kohezije i poticanjem ravnomjernog i održivog razvoja pridonijet će se boljem standardu i kvaliteti života svih dijelova županije. Demografska i gospodarska revitalizacija potpomognutih i brdsko-planinskih područja temeljit će se na unaprjeđenju prometne, komunalne, socijalne i druge društvene infrastrukture i njima pripadajućih usluga. Posebice će se ulagati u razvoj širokopojasne infrastrukture i elektroničkih komunikacijskih mreža vrlo velikog kapaciteta te poduzetničke potporne infrastrukture i usluga u svrhu poticanja razvoja lokalnih gospodarstava. Ključnu ulogu u razvoju ovih područja te realizaciji strateških projekata imat će zajedničke razvojne inicijative više jedinica lokalne samouprave u čemu će predvoditi gradovi Benkovac i Obrovac kao nositelji razvoja ovoga područja. Prostorne

karakteristike brdsko-planinskog područja Zadarske županije, odnosno Općine Gračac i Općine Starigrad izrazit su razvojni potencijal, ali i otežavajuća okolnost kod prometnog povezivanja i pružanja pravovremene zdravstvene skrbi posebice kod nepovoljnih vremenskih prilika. U nadolazećem razdoblju osobito će se ulagati u bolju prometnu, ali i komunikacijsku povezanost te razvoj telemedicine i mobilnih timova za pružanje zdravstvene skrbi.

Indeks razvijenosti računa se za cijelo područje jedinice lokalne samouprave zbog čega iz istoga nije moguće pratiti razinu razvijenosti pojedinih naselja u obuhvatu jedinice lokalne samouprave, a kao parametri ne razmatraju se niti dostupnost različitih upravnih, financijskih i drugih funkcija te sadržaja po pojedinoj jedinici lokalne samouprave. U nadolazećem razdoblju ispitat će se mogućnost nadopune indeksa razvijenosti novim elementima s ciljem izrade modela evidencije standarda za jedinica lokalne samouprave Zadarske županije, a u svrhu daljnjih provedbe razvojnih politika i projekata na slabije razvijenim područjima unutar pojedinih jedinica lokalne samouprave.

Ovaj problem osobito je izražen kod pitanja razvoja otoka općenito, a onda je još dodatno istaknut kod otoka u specifičnom položaju poput onih koji administrativno pripadaju Gradu Zadru. Održivi razvoj otočnih područja i razvoj pametnih otoka zasnivat će se na integriranom pristupu razvoju usmjerenom na demografsku i gospodarsku revitalizaciju, a prije svega temeljit će se na unaprjeđenju prometne i komunikacijske povezanosti. U nadolazećem razdoblju nastavit će se ulagati u kapitalne infrastrukturne projekte lučke infrastrukture, modernizaciju i nadogradnju morskih luka od županijskog i lokalnog značaja, ali i cestovnu prometnu povezanost. Reljefna razvedenost, usitnjenost i raspršenost naseljenih otoka otežavajuća je okolnost za unaprjeđenje prometne povezanosti otoka, no u nadolazećem razdoblju potrebno je dodatno unaprijediti veze otoka s kopnom, otoka međusobno (odnosno razviti tzv. međuotočnu povezanost), ali i povezati funkcije naselja na otocima. Uz prometnu infrastrukturu značajnija ulaganja obuhvatit će razvoj elektroničke komunikacijske mreže velikih brzina što će dodatno pridonijeti razvoju gospodarstva, ali i dostupnosti javnih usluga na otocima kroz korištenje telemedicine, eObrazovanja i drugih eUsluga javnog sektora, a u skladu s konceptom *pametnih otoka*. Osjetljivi otočni ekosustavi zahtijevaju posebnu skrb u vidu daljnjeg razvoja vodnogospodarske infrastrukture, sustava gospodarenja otpadom te drugih projekata usmjerenih zaštiti prirode i okoliša i jačanja otpornosti otoka na klimatske promjene. Upravo specifičnost i očuvanost otočnih prostora postaje poluga za prepoznatljivost otočnih proizvoda i usluga. A uz osnovnu komunalnu infrastrukturu u nadolazećem razdoblju posebno će se usmjeriti na razvoj poduzetničkog okruženja i poduzetničke potporne infrastrukture. Iz područja zdravstva unaprijedit će se sustav hitne medicinske pomoći kroz projekte usmjerene na bolju dostupnost hitne medicinske službe na otocima i uspostavu mobilnih ordinacija, podići će se kvaliteta i povećati dostupnost zdravstvene i socijalne skrbi na otocima i općenito u ruralnim dijelovima županije.

Osim ravnomjernog razvoja, izuzetno je bitno da se županija razvija i održivo. Prema OECD klasifikaciji ruralnih područja čak 92 % od ukupnog broja naselja u Zadarskoj županiji nalazi se u ruralnom području. Slijedom navedenog demografska i gospodarska revitalizacija ruralnih područja i razvoj *pametnih sela* od neizmjerne su važnosti za daljnji razvoj i teritorijalnu koheziju Zadarske županije. Jednako kao i na području cijele županije revitalizacija ruralnih područja Zadarske županije temeljit će se na daljnjem unaprjeđenju prometne, komunalne, socijalne i druge društvene infrastrukture i njima pripadajućih usluga. Razvoj pametnih sela nije moguć bez razvoja širokopojasne infrastrukture i elektroničkih komunikacijskih mreža vrlo velikog kapaciteta što će uz

digitalizaciju i poticaje za ulaganja u ekološku poljoprivredu, zaštitu autohtonih poljoprivrednih proizvoda i razvoj ruralnog i eko turizma biti prioritet u nadolazećem razdoblju.

Radi postizanja ovog cilja potrebna je učinkovita koordinacija između sektorskih politika na svim razinama, od lokalne do europske. Europski fondovi predstavljat će važan izvor financiranja koji u kombinaciji sa županijskom politikom ravnomjernog i održivog razvoja predstavljaju potencijal za smanjenje unutarnjih razlika u razvijenosti. U razdoblju do 2027. fondovi EU će predstavljati znatnu podršku razvoju, poglavito brdsko-planinskih i potpomognutih područja i otoka s ciljem njihove demografske revitalizacije, održivog razvoja, smanjenja socijalnih nejednakosti i stvaranja boljih uvjeta za život i poslovanje.

Mjere za razvoj povećanje teritorijalne kohezije Zadarske županije i poticanje ravnomjernog i održivog razvoja s naglaskom na otoke, brdsko-planinska i potpomognuta područja

- Mjera 19.1.: Demografska i gospodarska revitalizacija potpomognutih i brdsko-planinskih područja
- Mjera 19.2.: Demografska i gospodarska revitalizacija ruralnih područja i razvoj pametnih sela
- Mjera 19.3.: Demografska i gospodarska revitalizacija otočnih područja i razvoj pametnih otoka.

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
OI.02.13.36 Broj JLS koji imaju indeks razvijenosti ispod 100:	7 (2020.)	5
OI.02.12.81 Udio stanovništva koje živi na otocima u ukupnom broju stanovnika županije,%:	12,42 (2019.)	13,5
OI.02.13.35 Broj stanovnika mikroregije zaleđa Zadarske županije	27.436 (2019.)	28.000

Razvojni smjer 4. Ravnomjeran regionalni razvoj
Strateški cilj 13. Jačanje regionalne konkurentnosti

POSEBNI CILJ 20.
Jačanje pozicije regionalnoga gospodarstva, pametne specijalizacije i razvoj pametnih gradova

Daljnji razvoj pametne specijalizacije od strateške je važnosti za ravnomjeran razvoj Zadarske županije i cjelokupne Republike Hrvatske. Pametna specijalizacija i jačanje pozicije regionalnog gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti nužan su preduvjet ostvarenju strateškog cilja jačanja regionalne konkurentnosti.

Zadarska županija svoj će razvojni iskorak zasnivati na gospodarskim granama u kojima ima konkurentske prednosti i koje će biti okosnica teritorijalnog brendiranja i promocije regionalnog gospodarstva. Naglasak će biti na razvoju sektora s potencijalom rasta, ali i o očuvanju radnih mjesta u strateški važnim sektorima. Pametna specijalizacija u izvozno orijentiranim sektorima koji se temelje na znanju i inovacijama nudi priliku za transformaciju regionalnog i nacionalnog gospodarstva i povećanje njegove produktivnosti i konkurentnosti uz primjenu okolišno održivih tehnologija.

Identificirani razvojni izazovi na području Županije uključuju slab tehnološki razvoj temeljem vlastitih istraživanja i ulaganja poduzeća u istraživanje i razvoj, nedovoljnu suradnju između poslovnog sektora i sustava obrazovanja i istraživanja, nespremnost poduzetnika u kreiranju ukupnog izvoznog proizvoda, kao i nedovoljno razvijenu tehnološku i razvojno-istraživačku infrastrukturu i usluge. Kako bi se suočili s preprekama razvoju, identificirane su razvojne potrebe u području tehnološkog razvoja, digitalnog društva i inovacija, koje će se podupirati i unaprjeđivati u nadolazećem razdoblju, a to su: regionalna specijalizacija u smjeru novih tehnologija i inovacija u funkciji proizvodnje, podržavanje poduzeća koja svoje poslovanje i rast zasnivaju na primjeni znanja, razvoju tehnologija i inovacija i koja su usmjerena na proizvodnju proizvoda više dodane vrijednosti, povećanje kapaciteta Sveučilišta u Zadru kao jednog od nositelja gospodarskog razvoja i znanstveno-istraživačkih djelatnosti, pružanje podrške projektima malih i srednjih poduzetnika sa obrazovno-znanstvenom zajednicom, i snažnije povezivanje javnog, privatnog i znanstveno-istraživačkog sektora i pametna specijalizacija.

Regionalna specijalizacija usmjerit će se prema novim tehnologijama i inovacijama u funkciji ekološki prihvatljive proizvodnje u primarnom i sekundarnom sektoru. Pritom, za proces pametne specijalizacije u većoj mjeri koristit će se postojeće potporne linije u okviru EU.

Zajedničkim djelovanjem politika pametne specijalizacije, koje se oslanjaju na osobitost područja i njegov teritorijalni kapital te horizontalnih politika unaprijedit će se i osnažiti pozicija regionalnog gospodarstva za sudjelovanje u domaćim i globalnim lancima vrijednosti i otključati potencijal razvoja regije. Definiranjem strateških lanaca vrijednosti i ulaganjima ojačat će se unutarnji potencijali rasta Zadarske županije i omogućiti uvođenje strukturnih promjena u gospodarstvo i industrijsku tranziciju regije.

Stvorit će se inovacijski ekosustavi koji će okupiti ključne razvojne dionike. Pri tome su mala i srednja poduzeća očekivani zametak budućeg razvoja pa će ih se osobito podržavati, a posebice one koji svoje poslovanje i rast zasnivaju na primjeni znanja, razvoju tehnologija i inovacija. Kako bi se povećala regionalna konkurentnost gospodarstva Zadarske županije poduzimat će se mjere i provoditi politike koje će povećavati inovativnost kroz snažnije stvaranje i prijenos znanja i interakciju između znanstveno-istraživačkog, kreativnog i proizvodnog sektora, što između ostalog podrazumijeva i uspostavu centara kompetencija, digitalno-inovacijskih centara i centara za transfer tehnologije. Mehanizmi poticanja ulaganja u istraživanje i razvoj omogućit će daljnji porast poslovnih ulaganja u istraživanje, razvoj i inovacije. Pritom, privlačit će se i strana ulaganja visokotehnoloških korporacija s ciljem proširivanja mogućnosti za uklapanje u lance visoke dodane vrijednosti na temelju pametne specijalizacije.

Kroz ovaj cilj potrebno je poticati preduvjete za uspostavu lokalnog proizvodnog sustava u cilju umrežavanja prehrambeno-prerađivačkog sektora i turizma, ali i revitalizaciju kulturnog turizma kroz proces turističke valorizacije kulturne i prirodne baštine.

S druge strane urbano područje grada Zadra neupitan je generator razvoja Zadarske županije. Zadarske regija kao prostorna cjelina okupljena oko urbanog centra grada Zadra ne podliježe gravitacijskim utjecajima niti jednoga drugoga grada osim glavnom grada Republike Hrvatske. Slijedom navedenoga urbano područje grada Zadra kao najznačajniji nositelj gospodarskog rasta te društvenih djelatnosti u Zadarskoj županiji usmjerit će se ka pametnom i održivom razvoju kroz integrirana ulaganja u prostor užeg i šireg urbanog centra, a s naglaskom na poboljšanje urbane infrastrukture, unaprjeđenje urbane mobilnosti, ulaganja u ljude, pametno i održivo gospodarstvo

te bolje upravljanje utemeljeno na razvoju i primjeni integriranih inovativnih rješenja te prema realizaciji projekata u smjeru dostizanja statusa *pametnog grada*.

Mjere koje će omogućiti ostvarenje cilja poticanje daljnjeg razvoja pametne specijalizacije su primjena regionalne inovacijske politike i stvaranje regionalnog inovacijskog sustava (RIS), unaprjeđenje regionalnog eko i inovacijskih sustava za poduzetnike, jačanje pozicije regionalnog gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti kroz uvođenje strukturnih promjena, turistička valorizacija prirodne i kulturne baštine, teritorijalno brendiranje i promocija regionalnoga gospodarstva te održivi razvoj urbanih područja i razvoj pametnih gradova.

Mjere za jačanje pozicije regionalnoga gospodarstva poticanjem pametne specijalizacije i pametnih gradova

- Mjera 20.1.: Primjena regionalne inovacijske politike i stvaranje regionalnog inovacijskog sustava (RIS)
- Mjera 20.2.: Unaprjeđenje regionalnog eko i inovacijskih sustava za poduzetnike
- Mjera 20.3.: Jačanje pozicije regionalnog gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti kroz uvođenje strukturnih promjena
- Mjera 20.4.: Turistička valorizacija prirodne i kulturne baštine
- Mjera 20.5.:Teritorijalno brendiranje i promocija regionalnoga gospodarstva
- Mjera 20.6.: Održivi razvoj urbanih područja i razvoj pametnih gradova.

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
OI.02.13.37 Indeks gospodarske snage županije	89,8 (2020.)	100,00
OI.02.9.39 Broj sporazuma o znanstvenoj i/ili tehnološkoj suradnji i programa prema razini suradnje	25 (2020.)	30
0I.02.13.09 Stanovništvo koje živi u područjima s integriranim strategijama urbanog razvoja:	114.272 (2019.)	118.000

7. Terminski plan provedbe projekata od strateškog značaja

7.1 Terminski plan provedbe strateških projekata važnih za razvoj JP(R)S-a iz nadležnosti JP(R)S-a ili povezanih tijela

PROJEKT OD STRATEŠKOG ZNAČAJA 1:	
Izgradnja i razvoj regionalnog inovacijskog ekosustava za poduzetnike	
KRATKI OPIS PROJEKTA:	Projekt podrazumijeva gradnju i opremanje poduzetničke potporne infrastrukture s ciljem potpore provedbi industrijske tranzicije Zadarske županije, a obuhvaća izgradnju i opremanje specijaliziranih poduzetničkih inkubatora, edukacijskih i demonstracijskih centara s pokušalištima i *coworking* prostorima u području poljoprivredno-prehrambene industrije, kreativnih industrija i novih tehnologija. Projekt je usredotočen na provedbu zelene i digitalne tranzicije Zadarske županije i podrazumijeva implementaciju okolišno prihvatljivih tehnologija te ICT rješenja koje donosi industrija 4.0. s osobitim fokusom na industriju baziranu na visokim tehnologijama.
TERMINSKI PLAN PROVEDBE PROJEKTA	**DATUM POČETKA PROVEDBE:** 12/2021 **DATUM ZAVRŠETKA PROVEDBE:** 12/2026
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA:	▪ Izrađena projektno-tehnička dokumentacija ▪ Izgrađen i opremljen specijalizirani poslovni inkubator za Industriju 4.0. „CENTAR NOVIH TEHNOLOGIJA“ ▪ Izgrađen i opremljen specijalizirani poslovni inkubator za prehrambeno-prerađivačku industriju *„Centar kompetencija za preradu ribe i voća – PLAVO – ZELENI CENTAR“* ▪ Izgrađen i opremljen poljoprivredno-edukacijski centar Zemunik ▪ Rekonstruiran i opremljen multifunkcionalni edukacijski centar u Mazinu „Amazing“ ▪ Razvoj mreže luksuznih teritorijalnih brendova „Magazini soli“ Pag
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST:	113.000.000,00 HRK
NOSITELJ/I:	Zadarska županija
PLANIRANI IZVORI FINANCIRANJA:	Vlastita sredstva nositelja projekta, sredstva državnog proračuna i državnih ustanova, sredstva fondova EU, sredstva ostalih izvora
DOPRINOS POSEBNIM CILJEVIMA:	PC.1. Poticanje industrijske tranzicije prema sektorima/nišama visoke dodane vrijednosti

PROJEKT OD STRATEŠKOG ZNAČAJA 2:

Izgradnja osnovnih i srednjih škola Zadarske županije

KRATKI OPIS PROJEKTA:

Na području Zadarske županije važno je da odgojno-obrazovni programi budu jednako dostupni i jednako kvalitetni na svim njenim područjima te da odgojno-obrazovna infrastruktura zadovoljava potrebe i standarde. Projektom Izgradnje i rekonstrukcije osnovnih i srednjih škola Zadarske županije obuhvatit će se ulaganja u obrazovnu infrastrukturu čime će se poboljšati uvjeti obrazovanja za učenike i nastavno osoblje. Projekt obuhvaća izradu projektno-tehničke dokumentacije, izgradnju, energetsku obnovu i rekonstrukciju i dogradnju osnovnoškolske i srednjoškolske obrazovne infrastrukture. Od osnovnoškolske infrastrukture predviđena je izgradnja OŠ Starigrad te dogradnju OŠ Jasenice, OŠ Sv. Filip i Jakov, OŠ Biograd na Moru te OŠ s dvoranom u Pridrazi. Od srednjoškolske infrastrukture predviđena je izgradnja prirodoslovno-grafičke škole, škole za primijenjenu umjetnost i dizajn te SŠ Bartula Kašića Pag.

TERMINSKI PLAN PROVEDBE PROJEKTA

DATUM POČETKA PROVEDBE: 12/2021 **DATUM ZAVRŠETKA PROVEDBE:** 12/2026

KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA:

- Izrađena projektno-tehnička dokumentacija
- Izgrađena i opremljena OŠ Starigrad
- Dogradnja i opremanje OŠ Biograd na Moru
- Dogradnja i opremanje OŠ s dvoranom u Pridrazi
- Dogradnja i opremanje OŠ Jurja Dalmatinca Pag
- Dogradnja i opremanje OŠ s dvoranom u Salima
- Izgrađena i opremljena prirodoslovno-grafička škola
- Izgrađena i opremljena SŠ Bartula Kašića Pag

UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST:

185.731.797,87 HRK

NOSITELJ/I:

Zadarska županija

PLANIRANI IZVORI FINANCIRANJA:

Vlastita sredstva nositelja projekta, sredstva državnog proračuna i državnih ustanova, sredstva fondova EU, sredstva ostalih izvora

DOPRINOS POSEBNIM CILJEVIMA:

PC.6. Povećanje usklađenosti odgojno-obrazovnog sustava s potrebama društva i gospodarstva

PROJEKT OD STRATEŠKOG ZNAČAJA 3:

Pametna bolnica

KRATKI OPIS PROJEKTA:	Projekt *Pametna bolnica* namijenjen je modernizaciji bolničkog sustava u skladu sa suvremenom medicinskom doktrinom čime će se ostvariti preduvjeti za uspostavu OB Zadar kao snažnog regionalnog centra u skladu s potrebama okruženja te gravitacijskim utjecajem grada Zadra. Projektom su obuhvaćena ulaganja u bolničku infrastrukturu i bolničke odjele, suvremenu medicinsku opremu, među kojom se posebno izdvaja linearni akcelerator te daljnju digitalizaciju zdravstvenog sustava i uvođenje telemedicine. Ostvarenjem takvog zdravstvenog sustava omogućit će se potpuno i kvalitetno pružanje zdravstvene skrbi stanovnicima Zadarske županije, dok će liječnička skrb izvan Zadarske županije biti potrebna tek u iznimnim slučajevima.
TERMINSKI PLAN PROVEDBE PROJEKTA	**DATUM POČETKA PROVEDBE:** 12/2021 **DATUM ZAVRŠETKA PROVEDBE:** 12/2026
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA:	▪ Izrađena projektno-tehnička dokumentacija ▪ Obnova i uređenje bolničkih odjela i ambulanti (Interne medicine, Odjela za oftalmologiju, Audiologije, Odjela za pedijatriju i drugih odjela) ▪ Unapređenje dijagnostike i liječenja (nabava linearnog akceleratora, uređenje i nabava opreme za odjele citologije i patologije) ▪ Razvoj i unaprjeđenje dodatnih sadržaja ▪ Nabava suvremene medicinske opreme (robot za urologiju i druge odjele) ▪ Implementacija pametnog bolničkog sustava i uvođenje telemedicine
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST:	82.637.500,00 HRK
NOSITELJ/I:	Opća bolnica Zadar
PLANIRANI IZVORI FINANCIRANJA:	Vlastita sredstva nositelja projekta, sredstva državnog proračuna i državnih ustanova, sredstva fondova EU, sredstva ostalih izvora
DOPRINOS POSEBNIM CILJEVIMA:	PC.8. Poboljšanje dostupnosti i kvalitete zdravstvene zaštite i socijalne skrbi uz daljnji razvoj i jačanje programa prevencije za zdrav i kvalitetan život

PROJEKT OD STRATEŠKOG ZNAČAJA 4:

Unaprjeđenje infrastrukture za dostojnu treću dob

KRATKI OPIS PROJEKTA:	Projektom *Unaprjeđenje infrastrukture za dostojnu treću dob* obuhvaćene su aktivnosti proširenja kapaciteta domova za starije i nemoćne te Centra za palijativnu skrb Zadarske županije u svrhu stvaranja što kvalitetnijih i boljih uvjeta i brige za stare i nemoćne žitelje Zadarske županije. Projekt obuhvaća izgradnju i uređenje domova za starije i nemoćne u Poličniku, Obrovcu, Biogradu na Moru te rekonstrukciju i opremanje Centra za palijativnu skrb Zadarske županije.
TERMINSKI PLAN PROVEDBE PROJEKTA	**DATUM POČETKA PROVEDBE:** 12/2021 **DATUM ZAVRŠETKA PROVEDBE:** 12/2027
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA:	▪ Izrađena projektno-tehnička dokumentacija ▪ Izgrađen i opremljen staračkidom Biograd na Moru ▪ Uređena i opremljena postojeća zgrada doma umirovljenika Obrovac ▪ Izgrađen i opremljen staračkidom Poličnik ▪ Uređen i opremljen Centar za pružanje usluga u zajednici Gornje Raštane ▪ Rekonstruirana i energetski obnovljena zgrada na Babindubu za potrebe Centra za koordinaciju palijativne skrbi Zadarske županije
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST:	96.760.170,00 HRK
NOSITELJ/I:	Zadarska županija
PLANIRANI IZVORI FINANCIRANJA:	Vlastita sredstva nositelja projekta, sredstva državnog proračuna i državnih ustanova, sredstva fondova EU, sredstva ostalih izvora
DOPRINOS POSEBNIM CILJEVIMA:	PC.8. Poboljšanje dostupnosti i kvalitete zdravstvene zaštite i socijalne skrbi uz daljnji razvoj i jačanje programa prevencije za zdrav i kvalitetan život

PROJEKT STRATEŠKOG ZNAČAJA 5:

Izgradnja Centra za gospodarenje otpadom Biljane Donje

KRATKI OPIS PROJEKTA:	Projektom će se izgraditi Centar za gospodarenje otpadom Biljane Donje na površini od oko 46 hektara. Centar predviđa prikupljanje otpada koji je nastao na području Zadarske županije i dijelu Ličko-senjske županije (gradovi Gospić i Novalja, te općine Karlobag, Perušić, Donji Lapac, Udbina i Lovinac) uključujući: komunalni, neopasni proizvodni i građevni otpad.
TERMINSKI PLAN PROVEDBE PROJEKTA	**DATUM POČETKA PROVEDBE:** 07/2015 **DATUM ZAVRŠETKA PROVEDBE:** 12/2023
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA:	▪ Izrađena projektno-tehnička dokumentacija ▪ Etapa 1 – faza 1-1 Zona 12 – Pristupna cesta ▪ Etapa 2 – faza 2-1 Zona 4 – Trafostanica TS1 ▪ Etapa 3 – faza 3-3 Zona 2 – Reciklažno dvorište otvorenog tipa ▪ Etapa 3 – faza 3-4 Zona 3 – Transportni centar ▪ Etapa 3 – faza 3-8 Zona 8 – Prostor za recikliranje i obradu građevinskog otpada ▪ Etapa 3 – faza 3-1 Zona 1 – Upravna zgrada ▪ Etapa 3 – faza 3-11 Zona 9 – Odlagalište inertnog otpada ▪ Etapa 3 – faza 3-7 Zona 6 – Natkriveno skladište ▪ Etapa 3 – faza 3-2 Zone 10 i 11 – Ulazno izlazna zona ▪ Etapa 3 – faza 3-5 Zona 4 – Pogon za mehaničko-biološku obradu ▪ Etapa 3 – faze 3-10 Zona 5 – Odlagalište neopasnog otpada
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST:	486.217.920,80 HRK
NOSITELJ/I:	EKO D.O.O. ZADAR
PLANIRANI IZVORI FINANCIRANJA:	Vlastita sredstva nositelja projekta, sredstva državnog proračuna i državnih ustanova, sredstva fondova EU, sredstva ostalih izvora
DOPRINOS POSEBNIM CILJEVIMA:	PC.13. Unaprjeđenje kvalitete i održivosti komunalnih infrastrukturnih sustava i usluga

PROJEKT OD STRATEŠKOG ZNAČAJA 6:

Energetska obnova javnih zgrada Zadarske županije

KRATKI OPIS PROJEKTA:

Projektom će se energetski obnoviti zgrade javne namjene Zadarske županije i povezanih javnopravnih tijela. Projekt obuhvaća obnovu toplinske izolacije objekata, zamjenu vanjske stolarije energetski učinkovitijom, ugradnju novih instalacija odnosno zamjenu sustava grijanja i sustava za pripremu potrošne tople vode, zamjenu energenta ekološkima te modernizaciju unutarnje rasvjete ugradnjom LED rasvjetnih tijela. Provedbom projekta ostvarit će se smanjenje potrošnje energije za grijanje/hlađenje (Qh,nd) na godišnjoj razini (kWh/god) kao i smanjenje emisije CO^2 što sve doprinosi zaštiti okoliša. Ujedno, postići će se viša razina udobnosti i kvaliteta rada za djelatnike, kao i kvaliteta korištenja usluga unutar predmetnih objekata. Projektom su obuhvaćene zgrade u funkciji upravnih odjela Zadarske županije, regionalnih razvojnih agencija, zdravstva i obrazovanja.

TERMINSKI PLAN PROVEDBE PROJEKTA

DATUM POČETKA PROVEDBE: 12/2021 **DATUM ZAVRŠETKA PROVEDBE:** 12/2024

KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA:

- Izrađena projektno-tehnička dokumentacija
- Energetska obnova zgrade Zadarske županije (I. Mažuranića 28, Zadar)
- Energetska obnova zgrade Zadarske županije (I. Mažuranića 30, Zadar)
- Energetska obnova zgrade Zadarske županije (I. Mažuranića 32, Zadar – obrtnička škola)
- Energetska obnova zgrade Zadarske županije (B. Peričića 6, Zadar-stara onkologija)
- Energetska obnova zgrade Zadarske županije (Obala kneza Branimira 10a, Zadar)
- Energetska obnova u RJ Benkovac, RJ Obrovac i RJ Pag
- Energetska obnova Specijalne bolnice za ortopediju Biograd
- Energetska obnova škole i sportske dvorane OŠ Zemunik
- Energetska obnova škole i sportske dvorane OŠ Jurja Dalmatinca Pag
- Energetska obnova zgrade Ekonomsko-birotehničke i trgovačke škole Zadar
- Energetska obnova Srednje škole Benkovac
- Energetska obnova Srednje škole Biograd na Moru

UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST:

55.893.147,25 HRK

NOSITELJ/I:

Zadarska županija

PLANIRANI IZVORI FINANCIRANJA:

Vlastita sredstva nositelja projekta, sredstva državnog proračuna i državnih ustanova, sredstva fondova EU, sredstva ostalih izvora

DOPRINOS POSEBNIM CILJEVIMA:

PC.14. Unaprjeđenje energetske učinkovitosti i infrastrukture uz tranziciju prema čistoj energiji i OiE

PROJEKT STRATEŠKOG ZNAČAJA 7:	
Sustav javnog navodnjavanja Vransko polje	
KRATKI OPIS PROJEKTA:	Projektom SJV Vransko polje kroz dva podsustava izgradit će se dvije akumulacije s razvodnom mrežom cjevovoda koje će se vodom opskrbljivati iz nadzemnih vodotokova tijekom zimskih mjeseci, dok će se ljeti iz njih navodnjavati poljoprivredne površine. SJV Vransko polje I faza ima površinu obuhvata 1650 ha i obuhvaća područje kontaktne zone parka prirode Vransko polje na kojem se nalaze poljoprivredne površine u vlasništvu ili u zakupu više pravih i fizičkih osoba. Osiguranjem dovoljnih količina vode za razvoj poljoprivrede povećat će se produktivnost i otpornost poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene.
TERMINSKI PLAN PROVEDBE PROJEKTA	**DATUM POČETKA PROVEDBE:** 12/2021 **DATUM ZAVRŠETKA PROVEDBE:** 12/2026
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA:	▪ Izrađena projektno-tehnička dokumentacija ▪ Izgrađene dvije akumulacije s razvodnom mrežom cjevovoda
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST:	262.000.000,00 HRK
NOSITELJ/I:	Zadarska županija
PLANIRANI IZVORI FINANCIRANJA:	Vlastita sredstva nositelja projekta, sredstva državnog proračuna i državnih ustanova, sredstva fondova EU, sredstva ostalih izvora
DOPRINOS POSEBNIM CILJEVIMA:	PC.15. Razvoj konkurentne, otporne i održive poljoprivrede i prehrambenog sektora

PROJEKT STRATEŠKOG ZNAČAJA 8:

Razvoj ribarske luke s pripadajućom suprastrukturom u Gaženici – RIBARSKI HUB

KRATKI OPIS PROJEKTA:	Sektor plavog rasta je sektor u kojem Zadarska županija, kao najribarskija u Republici Hrvatskoj vidi sebe kao predvodnicu. Provedba projekta Ribarske luke Gaženica odvija se u više faza. Prvi dio projekta izgradnje ribarske luke započet je u rujnu 2020., a čine ga 3 faze: 1. faza – obala i *travel* lift, 2. faza – manipulativni i servisni prostor, interne prometnice, zelene površine, 3. faza – skladište i pomoćni prostori. Sljedećim fazama projekta obuhvaćene su dodatne investicije u daljnje poboljšanje infrastrukture i superstrukture namijenjene razvoju ribarstva i ribarske industrije. U VI. fazi izgradnje planiran je novi obalni zid na zapadnoj strani ribarske luke s manipulativnom površinom, prometnicom te daljnji razvoj suprastrukture namijenjene razvoju ribarstva i ribarske industrije (razvoj ribarskog HUB-a). Plavi centar s ribarskim HUB-om bit će središnja točka okupljanja djelatnosti ribarstva i akvakulture na području Zadarske županije. Planirana uloga HUB-a je potaknuti poduzetništvo i inovacije u ribarstvu i akvakulturi pružajući poduzetnicima stručnu potporu i modernu infrastrukturu za obavljanje poslovnih djelatnosti. Planirani dijelovi centra su: specijalizirani poduzetnički inkubator za ribarstvo i akvakulturu, edukacijski centar, demonstracijski centar i *cowork* prostor. Provedbom projekta osigurat će se infrastruktura i logistika za održivi ribolov i akvakulturu kao i zaštita i razvoj ribolovnih resursa.
TERMINSKI PLAN PROVEDBE PROJEKTA	**DATUM POČETKA PROVEDBE:** 12/2021 **DATUM ZAVRŠETKA PROVEDBE:** 12/2026
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA:	▪ Dovršetak faza I. – III. ▪ Izrađena projektno-tehnička dokumentacija za fazu VI. ▪ Izgrađen novi obalni zid s manipulativnom površinom i prometnom infrastrukturom ▪ Razvijena ribarska supratstruktura: specijalizirani poslovni inkubator za ribarstvo i akvakulturu
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST:	67.871.453,25 HRK
NOSITELJ/I:	Lučka uprava Zadar, Zadarska županija
PLANIRANI IZVORI FINANCIRANJA:	Vlastita sredstva nositelja projekta, sredstva državnog proračuna i državnih ustanova, sredstva fondova EU, sredstva ostalih izvora
DOPRINOS POSEBNIM CILJEVIMA:	PC.16. Razvoj konkurentnog, održivog i otpornog ribarstva i akvakulture

7.2 Terminski plan provedbe strateških projekata važnih za razvoj JP(R)S-a čija provedba nije u nadležnosti JP(R)S-a

7.2.1.Terminski plan provedbe strateških projekata važnih za razvoj JP(R)S-a u nadležnosti jedinica lokalne samouprave te drugih javnopravnih tijela s područja Zadarske županije

PROJEKT STRATEŠKOG ZNAČAJA 1: **NOVI KAMPUS – Centar novih tehnologija, edukacije i kulturnih resursa Sveučilišta u Zadru**	
KRATKI OPIS PROJEKTA:	Cilj projekta je osigurati najbolje okruženje za visoko obrazovanje i znanstveno-istraživački rad kvalitetnim studijskim programima, razvojem obrazovne i znanstveno-istraživačke infrastrukture u prostoru Novog kampusa Sveučilišta u Zadru i izdvojenom istraživačko-obrazovnom centru na Molatu. Projekt obuhvaća izgradnju sveučilišne infrastrukture za razvoj pametnih vještina u STEM području, izgradnju sveučilišnog multifunkcionalnog knjižnično-informacijskog centra te uređenje postojećih objekata s ciljem opremanja i uspostave istraživačko-obrazovnog središta Sveučilišta u Zadru s laboratorijima i eksperimentalnim poligonima na Molatu kao dislociranom istraživačko-obrazovnom središtu. Kroz projekt će se izgraditi potrebna infrastruktura zgrade STEM odjela te opremiti suvremenom istraživačkom infrastrukturom namijenjenom studijima iz STEM područja, kao i navigacijskim simulatorom namijenjenom unaprjeđenju studija pomorstva. Osnaživanje Sveučilišta u Zadru u STEM području imat će razvojnu ulogu kako za Sveučilište, tako i za sam grad i županiju.
TERMINSKI PLAN PROVEDBE PROJEKTA	**DATUM POČETKA PROVEDBE:** 12/2021 **DATUM ZAVRŠETKA PROVEDBE:** 12/2026
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA:	▪ Izrađena projektno-tehnička dokumentacija ▪ Izgrađena i opremljena zgrada STEM odjela Sveučilišta u Zadru ▪ Izgrađen sveučilišni ,multifunkcionalni knjižnično-informacijski centar (Sveučilišna knjižnica) ▪ Izgrađena i opremljena zgrada istraživačko-obrazovnog središta Sveučilišta u Zadru na Molatu
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST:	490.000.000,00 HRK
NOSITELJ/I:	Sveučilište u Zadru
PLANIRANI IZVORI FINANCIRANJA:	Vlastita sredstva nositelja projekta, sredstva državnog proračuna i državnih ustanova, sredstva fondova EU, sredstva ostalih izvora
DOPRINOS POSEBNIM CILJEVIMA:	PC.1. Poticanje industrijske tranzicije prema sektorima/nišama visoke dodane vrijednosti

PROJEKT STRATEŠKOG ZNAČAJA 2:

Izgradnja komunalne infrastrukture gospodarske zone Crno

KRATKI OPIS PROJEKTA:	Projektom se predviđa izgradnja i stavljanje u funkciju druge i treće faze komunalne infrastrukture Poduzetničke zone Crno. Opći cilj projekta je ulaganje u poduzetničku infrastrukturu s ciljem poboljšanja kvalitete takve infrastrukture, kako bi se privukla ulaganja i stvarale mogućnosti za razvoj i širenje poslovanja MSP-ova te otvaranje novih radnih mjesta na Urbanom području Zadra. Ovim ciljem Poduzetničku zonu Crno želi se učiniti prepoznatljivom u regiji i atraktivnom domaćim i stranim investitorima, što će u konačnici rezultirati razvojem novih tehnologija i proizvoda, koncentracijom specijaliziranih znanja i vještina, povećanjem konkurentnosti i izvoza, smanjenjem nezaposlenosti i dinamičnim gospodarskim rastom UP Zadra. Projektom će se izraditi cesta, te sva ostala infrastruktura potrebna za funkcioniranje zone koja se uglavnom nalazi u koridoru cestovne mreže (fekalna kanalizacijska mreža, oborinska kanalizacijska mreža s pripadajućim građevinama odvodnje, vodovodna mreža, elektroenergetska mreža, mreža kabelske kanalizacije (DTK), javna rasvjeta, hortikulturno uređenje javnih zelenih površina duž koridora cestovne mreže).
TERMINSKI PLAN PROVEDBE PROJEKTA	**DATUM POČETKA PROVEDBE:** 12/2021 **DATUM ZAVRŠETKA PROVEDBE:** 12/2026
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA:	▪ Izrađena projektno-tehnička dokumentacija ▪ Izgrađena druga faza komunalne infrastrukture Poduzetničke zone Crno ▪ Izgrađena treća faza komunalne infrastrukture Poduzetničke zone Crno
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST:	47.412.600,00 HRK
NOSITELJ/I:	Grad Zadar
PLANIRANI IZVORI FINANCIRANJA:	Vlastita sredstva nositelja projekta, sredstva državnog proračuna i državnih ustanova, sredstva fondova EU, sredstva ostalih izvora
DOPRINOS POSEBNIM CILJEVIMA:	PC.2. Stvaranje snažnog malog i srednjeg poduzetništva i poticajnog poslovnog okruženja

PROJEKT STRATEŠKOG ZNAČAJA 3:

Sanacija i zatvaranje odlagališta komunalnog otpada Diklo

KRATKI OPIS PROJEKTA:	Sanacija i zatvaranje odlagališta otpada Diklo jedan je od prioriteta definiran strateškim planovima Grada Zadra u segmentu gospodarenja otpadom te u skladu s preuzetim obvezama Republike Hrvatske pristupanjem Europskoj uniji i nacionalnom zakonskom paketu proisteklom iz preuzetih obveza. Strateško je opredjeljenje naše države sanirati i zatvoriti sva postojeća odlagališta otpada, te istovremeno uspostaviti mrežu županijskih i regionalnih Centara za gospodarenje otpadom (CGO) i time ostvariti integralni sustav gospodarenja otpadom na području čitave Republike Hrvatske do kraja 2018. godine. Time će se ispuniti i obveza izgradnje svih centara za gospodarenje otpadom i sanacije svih postojećih odlagališta komunalnog otpada, koju je Republika Hrvatske preuzela u pregovorima za pristupanje Europskoj uniji u poglavlju 27. – Okoliš.
TERMINSKI PLAN PROVEDBE PROJEKTA	**DATUM POČETKA PROVEDBE:** 12/2021 **DATUM ZAVRŠETKA PROVEDBE:** 12/2023
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA:	▪ Izrađena projektno-tehnička dokumentacija ▪ Sanirano i zatvoreno odlagalište komunalnog otpada Diklo
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST:	90.000.000,00 HRK
NOSITELJ/I:	Grad Zadar
PLANIRANI IZVORI FINANCIRANJA:	Vlastita sredstva nositelja projekta, sredstva državnog proračuna i državnih ustanova, sredstva fondova EU, sredstva ostalih izvora
DOPRINOS POSEBNIM CILJEVIMA:	PC.13. Unaprjeđenje kvalitete i održivosti komunalnih infrastrukturnih sustava i usluga

PROJEKT STRATEŠKOG ZNAČAJA 4:

Sanacija odlagališta komunalnog otpada Baštijunski Brig

KRATKI OPIS PROJEKTA:	Projektom će se sanirati i zatvoriti odlagalište otpada i izgraditi te opremiti sortirnica otpada. Provedbom postupka sanacije odlagališta kontinuirano se smanjuju negativni utjecaji otpada na okoliš i prirodne resurse. Cilj je u čitavom razdoblju trajanja odlagališta otpada smanjiti štetne utjecaje na okoliš, osobito onečišćenje površinskih voda, podzemnih voda, tla i zraka, uključujući efekt stakleničkih plinova i smanjiti rizike za ljudsko zdravlje do kojeg bi moglo doći uslijed odlaganja otpada i vijeka trajanja odlagališta otpada, odnosno cilj je dovesti odlagališta otpada u stanje prihvatljivo za okoliš. Izgradnjom sortirnice povećat će se stopa odvojeno prikupljenog komunalnog otpada i smanjiti količina otpada koji se odlaže na odlagalište. Projektom će se potaknuti odvajanje te prikupljanje otpada iz kućanstava kao i njihovo zbrinjavanje umjesto odbacivanja takvog otpada u miješani komunalni otpad ili u manjoj mjeri u okoliš.
TERMINSKI PLAN PROVEDBE PROJEKTA	**DATUM POČETKA PROVEDBE:** 12/2021 **DATUM ZAVRŠETKA PROVEDBE:** 12/2024
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA:	▪ Izrađena projektno-tehnička dokumentacija ▪ Zatvoreno i sanirano odlagalište otpada Baštijunski brig ▪ Izgrađena i opremljena sortirnica otpada Biograd na Moru
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST:	45.000.000,00 HRK
NOSITELJ/I:	Grad Biograd na Moru
PLANIRANI IZVORI FINANCIRANJA:	Vlastita sredstva nositelja projekta, sredstva državnog proračuna i državnih ustanova, sredstva fondova EU, sredstva ostalih izvora
DOPRINOS POSEBNIM CILJEVIMA:	PC.13. Unaprjeđenje kvalitete i održivosti komunalnih infrastrukturnih sustava i usluga

PROJEKT STRATEŠKOG ZNAČAJA 5:

Otočne aglomeracije

KRATKI OPIS PROJEKTA:	Projektom će se izgraditi vodnokomunalna infrastruktura na otocima Zadarske županije, a obuhvaćene su aglomeracije Pašman-Tkon, Ugljan, Vir te Pag-Povljana-Kolan. Projektom će se povećati stopa priključenosti na sustav vodoopskrbe i javne odvodnje na području aglomeracije i osigurati adekvatno pročišćavanje otpadnih voda, odnosno povećat će se učinkovitost i pouzdanosti sustava javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda. Izgradnjom sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda znatno će se pridonijeti sveopćem očuvanju okoliša na području Zadarske županije.
TERMINSKI PLAN PROVEDBE PROJEKTA	**DATUM POČETKA PROVEDBE:** 12/2021 **DATUM ZAVRŠETKA PROVEDBE:** 12/2027
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA:	▪ Izrađena projektno-tehnička dokumentacija aglomeracije Pag-Povljana-Kolan ▪ Izrađena projektno-tehnička dokumentacija aglomeracije Dugi otok ▪ Izgrađena vodnokomunalna infrastruktura aglomeracije Pašman-Tkon ▪ Izgrađena vodnokomunalna infrastruktura aglomeracije Preko - Kali ▪ Izgrađena vodnokomunalna infrastruktura aglomeracije Vir
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST:	1.095.823.893,00 HRK
NOSITELJ/I:	Komunalna društva
PLANIRANI IZVORI FINANCIRANJA:	Vlastita sredstva nositelja projekta, sredstva državnog proračuna i državnih ustanova, sredstva fondova EU, sredstva ostalih izvora
DOPRINOS POSEBNIM CILJEVIMA:	PC.13. Unaprjeđenje kvalitete i održivosti komunalnih infrastrukturnih sustava i usluga

8. Indikativni financijski plan

Provedba Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. oblikovana je razradom indikativnog financijskog okvira te formiranjem mehanizama za provedbu posebnih ciljeva identifikacijom projekata od strateškog značaja za razvoj Zadarske županije. Indikativni financijski plan obuhvaća prikaz financijskih pretpostavki proračuna Zadarske županije za provedbu posebnih ciljeva, kao i ukupne procijenjene vrijednosti strateških projekata lokalne i područne samouprave za cjelokupno razdoblje provedbe Plana razvoja Zadarske županije.

Planirani izvori financijskih sredstava po posebnim ciljevima Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. odnose se na državni proračun, proračun Zadarske županije te proračune jedinica lokalne samouprave. Uz njih, planirani izvor su i Europski strukturni i investicijski (ESI) fondovi, Mehanizam za oporavak i otpornost te programi teritorijalne suradnje i Programi Unije.

Sredstva prikazana financijskim okvirom za provedbu Plana razvoja Zadarske županije iskazana su kroz tri kategorije, sredstva proračuna Zadarske županije (uključivši vlastite i namjenske prihode korisnika) u razdoblju provedbe Plana razvoja, sredstva potrebna za realizaciju strateških projekata Zadarske županije i povezanih javnopravnih tijela, sredstva potrebna za realizaciju strateških projekata jedinica lokalne samouprave i povezanih javnopravnih tijela te ukupnu alokaciju za provedbu pojedinog posebnog cilja.

Posebni ciljevi utvrđeni Planom razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. detaljnije će se razraditi kroz provedbeni program Zadarske županije te programe jedinica lokalne samouprave, a obuhvatit će informacije o alokaciji, izvorima financiranja, nositeljima projekata te planiranim sredstva s poveznicom na program u proračunu po godinama za provedbu pojedinih mjera.

Indikativni financijski okvir za provedbu Plana razvoja Zadarske županije prikazan je u Tablici 5.

Tablica 5. *Indikativni financijski okvir Plana razvoja Zadarske županije 2021. - 2027., u HRK*

NAZIV POSEBNOG CILJA	PRORAČUN ZADARSKE ŽUPANIJE 2021.-2027.	SREDSTVA EU FONDOVA I DRŽAVNOG PRORAČUNA ZA PROJEKTE REGIONALNE SAMOUPRAVE	SREDSTVA EU FONDOVA I DRŽAVNOG PRORAČUNA ZA PROJEKTE LOKALNE SAMOUPRAVE	UKUPNA ALOKACIJA ZA PROVEDBU POSEBNOG CILJA ZA PERIOD 2021.-2027.
PC.1. Poticanje industrijske tranzicije prema nišama visoke dodane vrijednosti	53.227.181,00	251.720.000,00	37.800.300,26	342.747.481,26
PC.2. Stvaranje snažnog malog i srednjeg poduzetništva i poticajnog poslovnog okruženja	23.256.240,00	51.000.000,00	449.962.600,00	473.218.840,00
PC.3. Povećanje uloge znanosti i istraživanja u gospodarstvu Zadarske županije	53.227.181,00	255.650.000,00	7.400.000,00	316.277.181,00
PC.4. Razvoj Zadarske županije kao prepoznatljive destinacije održivog, pametnog i cjelogodišnjeg turizma	198.399.635,00	166.000.000,00	1.244.343.249,75	1.528.742.884,75
PC.5. Očuvanje i valorizacija kulturne i povijesne baštine uz razvoj kreativnih industrija i dostupnost kulturnih sadržaja na području cijele Zadarske županije	102.452.777,00	41.250.000,00	470.470.210,00	614.172.987,00
PC.6. Povećanje usklađenosti odgojno-obrazovnog sustava s potrebama društva i gospodarstva	3.077.147.313,94	489.331.797,87	205.920.984,00	3.772.400.095,81
PC.7. Poboljšanje kvalitete i učinkovitosti tijela lokalne i regionalne samouprave	587.058.133,48	21.100.000,00	46.556.000,00	654.714.133,48
PC.8. Poboljšanje dostupnosti i kvalitete zdravstvene zaštite i socijalne skrbi uz daljnji razvoj i jačanje programa prevencije za zdrav i kvalitetan život	5.379.287.330,27	526.372.682,25	117.933.312,28	6.023.593.324,80
PC.9. Razvoj i unaprjeđenje učinkovitosti sustava sporta za poticanje rekreacije i vrhunske sportske rezultate	17.885.000,00	15.000.000,00	152.906.977,25	170.791.977,25
PC.10. Razvoj Zadarske županije kao poticajnog okruženja za mlade i obitelj	28.567.000,00	20.000.000,00	144.481.766,83	173.048.766,83

PC.11. Unaprjeđenje sustava za jačanje otpornosti Zadarske županije	224.858.587,52	8.000.000,00	74.976.790,00	307.835.377,52
PC.12. Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša, očuvanja prirodne baštine i održivog upravljanja prostornim resursima	212.796.121,93	1.000.000,00	164.094.483,00	377.890.604,93
PC.13. Unaprjeđenje kvalitete i održivosti komunalnih infrastrukturnih sustava i usluga	7.000.000,00	307.025.000,00	4.605.823.805,00	4.919.848.805,00
PC.14. Unaprjeđenje energetske učinkovitosti i infrastrukture uz tranziciju prema čistoj energiji i OiE	165.485.997,25	56.030.147,25	174.954.846,50	396.470.991,00
PC.15. Razvoj konkurentne, otporne i održive poljoprivrede i prehrambenog sektora	111.708.625,00	315.600.000,00	47.450.000,00	474.758.625,00
PC.16. Razvoj konkurentnog, održivog i otpornog ribarstva i akvakulture	39.134.736,20	46.500.000,00	2.050.000,00	87.684.736,20
PC.17. Unaprjeđenje prometne povezanosti i modernizacija prometnih sustava za održivo i sigurno prometovanje	56.630.000,00	869.656.000,00	2.015.529.450,76	2.941.815.450,76
PC.18. Razvoj i poticanje primjene kvalitetnih i prostorno ravnomjerno dostupnih elektroničkih komunikacijskih sustava	15.000.000,00	20.000.000,00	139.750.000,00	139.750.000,00
PC.19. Povećanje teritorijalne kohezije Zadarske županije i poticanje ravnomjernog i održivog razvoja s naglaskom na otoke, brdsko-planinska i potpomognuta područja	15.793.381,45	16.000.000,00	31.690.543,00	63.483.924,45
PC.20. Poticanje daljnjeg razvoja pametne specijalizacije i pametnih gradova te urbanih sredina	9.812.418,00	20.600.000,00	5.600.000,00	69.289.918,00
PROCJENA UKUPNIH POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVEDBU PLANA RAZVOJA ZADARSKE ŽUPANIJE 2021. – 2027.	**10.325.500.478,04**	**3.246.115.627,37**	**10.101.895.018,37**	**23.505.788.623,78**

Izvor: ZADRA NOVA, 2021.

9. Okvir za praćenje i vrednovanje

Okvir za praćenje i vrednovanje Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. postavljen je u skladu s odredbama Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem (NN 123/2017), Pravilnika o provedbi postupka vrednovanja (NN 66/2019) i Pravilnika o rokovima i postupcima praćenja i izvještavanja o provedbi akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 06/2019).

Postupak vrednovanja Plana razvoja je neovisna usporedba i ocjena očekivanih i ostvarenih rezultata, ishoda i učinaka provedbe akata strateškog planiranja i provodi se u skladu s Planom vrednovanja Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. godine (KLASA: 302-02/19-01/04, URBROJ: 2198-1-95/05-6-20-90 – Plan vrednovanja), koji je izradila Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA (ZADRA NOVA) i samim time pokrenula postupak vrednovanja Plana razvoja.

Tijekom procesa izrade Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. proveden je postupak prethodnog vrednovanja. Prethodnim vrednovanjem (ex-ante) osigurano je neovisno stručno mišljenje o relevantnosti i koherentnosti Plana razvoja. Predmet prethodnog vrednovanja obuhvatio je ocjenu izrađene analize srednjoročnih razvojnih potreba i potencijala, ocjenu definiranih ciljeva i prioriteta te pokazatelja, ocjenu provedbenih mehanizama Plana razvoja te izrađenog financijskog okvira za provedbu identificiranih mjera. Provedenim prethodnim vrednovanjem postignuta je usklađenost, sinergija te se otvaraju mogućnosti da se svi raspoloživi resursi iskoriste na optimalan način za postizanje razvojnih ciljeva Zadarske županije. Vrednovanje tijekom izrade pružilo je potrebnu osnovu za praćenje i buduće vrednovanje, na način da je osiguralo oblikovanje jasnih i mjerljivih ciljeva te pokazatelja za praćenje ostvarenja ciljeva Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027.

Sažetak provedbe prethodnog vrednovanja dodatak je Planay razvoja Zadarske županije 2021. – 2027.

Planom vrednovanja Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. godine uz provedbu postupka prethodnog vrednovanja predviđa se provedba vrednovanja tijekom provedbe te vrednovanja nakon provedbe (naknadno vrednovanje) Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. godine.

Vrednovanje tijekom provedbe (srednjoročno vrednovanje) pomaže donositeljima odluka da tijekom provedbe utvrde nedostatke u provedbi Plana razvoja, i slijedom toga poduzmu potrebne korake ukoliko su potrebne njegove izmjene. Tijekom provedbe Plana razvoja po potrebi će se provesti i tematska vrednovanja čiji će se plan razraditi naknadno. Predviđeno je da Izvješće o provedbi Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. bude izrađeno u IV. kvartalu 2024. godine. Vrednovanje na taj način postaje upravljački alat kojim se pomaže učinkovitija provedba Plana razvoja.

Sukladno članku 22. Pravilnika, vrednovanje nakon provedbe (naknadno vrednovanje) se provodi po završetku provedbe Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. godine. Vrednovanje nakon provedbe sažeto ponavlja i ocjenjuje cjelokupni utjecaj/učinak Plana razvoja, odnosno njihovu djelotvornost i učinkovitost. Predviđeno je da Izvješće nakon isteka ukupnog razdoblja provedbe Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. bude izrađeno u IV. kvartalu 2028. godine.

Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem te podzakonskim propisima uvedene su izmjene u proces praćenja i izvještavanja akata strateškog planiranja kroz uvođenje sustavnog praćenja uspješnosti provedbe ciljeva i mjera akata strateškog planiranja u svrhu učinkovitog upravljanja i kontinuiranog unapređivanja javnih politika korištenjem rezultata praćenja i izvještavanja.

Institucionalni okvir za praćenje i izvještavanje o provedbi Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. čine upravni odjeli Zadarske županije i regionalni koordinator Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA te druga javna tijela koja imaju obveze i odgovornosti praćenja i izvještavanja o provedbi akata strateškog planiranja sukladno Zakonu.

Budući da Plan razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. svojim prioritetnim politikama, ciljevima i mjerama sačinjava okvir za izradu provedbenih programa jedinica lokalne samouprave, te akcijskim planom ujedno obuhvaća projekte jedinica lokalne samouprave i povezanih javnopravnih tijela, u prikupljanje i dostavu podataka o postizanju pokazatelja ishoda uključuju se i jedinice lokalne samouprave.

U okviru obveza proizašlih iz odredbi Zakona, Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA kao nositelj izrade Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. izrađuje te podnosi predstavničkom tijelu jedinice područne (regionalne) samouprave godišnje izvješće o napretku u provedbi posebnih ciljeva i ostvarenju pokazatelja ishoda Plana razvoja.

Izvješćem o napretku provedbe Plana razvoja Zadarske županije kroz analizu ishoda i rezultata provedenih ciljeva i mjera omogućit će se pružanje pravovremenih i relevantnih osnova donositeljima odluka prilikom određivanja prioriteta razvojne politike, povezivanje politike, programa, prioriteta, mjera i razvojnih projekata, utvrđivanje nenamjernih pozitivnih i negativnih posljedica provedbe Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027.te u konačnici osiguranje transparentnosti i odgovornosti za korištenje javnih sredstava i izvještavanje javnosti o učincima potrošnje javnih sredstava.

10. Prilozi

Dodatak 1. Tablični prikaz Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027.

Dodatak 2. Osnovna analiza stanja

Dodatak 3. SWOT ANALIZA: Analiza snaga, slabosti, prilika i prijetnji Zadarske županije

Dodatak 4. Analiza upitnika za predstavnike jedinica lokalne samouprave

Dodatak 5. Analiza upitnika za građane „Budućnost Zadarske županije kakvu želimo”

Dodatak 6. Izvješće o provedenom savjetovanju s javnošću

Dodatak 7. Mišljenje Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja o potrebi provedbe strateške procjene utjecaja na okoliš

Dodatak 8. Završno izvješće prethodnog vrednovanja Plana razvoja Zadarske županije 2021.-2027.

Popis kratica

AGGRA	Agencija za ruralni razvoj Zadarske županije
APPRR	Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
AR	Augmented Reality / Proširena stvarnost
ARKOD	Sustav za digitalnu identifikaciju zemljišnih parcela
BDP	Bruto domaći proizvod
BDP pc	Bruto domaći proizvod per capita / Bruto domaći proizvod po stanovniku
B&B	Bed and Breakfast / Noćenje s doručkom
br.	Broj
COVID-19	Coronavirus disease 2019 - Koronavirus
čl.	Članak
DESI	The Digital Economy and Society Indeks/Indeks digitalnog gospodarstva i društva
d.o.o.	Društvo s ograničenom odgovornošću
DVP	Dodana vrijednost proizvodnje
DZS	Državni zavod za statistiku
EnU	Energetska učinkovitost
ESA	European System of Accounts / Europski sustav nacionalnih i regionalnih računa
EU	Europska unija
EUR	Euro
FINA	Financijska agencija - Fina
Gbit/s	Gigabit po sekundi
GCI	Global Competitiveness Index / Indeks globalne konkurentnosti
GERD	Gross domestic expenditure on Research and Development / Udio ukupnih izdataka za istraživanje i razvoj
GIS	Geoprostorni informacijski sustav
Ha	hektar
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HGSS	Hrvatska gorska služba spašavanja
HRK	Hrvatska kuna
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
I dr.	I drugo
I sl.	I slično
ICT	Informacijske i komunikacijske tehnologije
INOVACIJA	Ustanova za razvoj kompetencija, inovacija i specijalizacije Zadarske županije
IoT	Internet of Things / Internet stvari
IT	Informacijska tehnologija
Itd.	I tako dalje
ITS	Intelligent Transport System / Inteligentni prometni sustav
ITU	Integrirana teritorijalna ulaganja
JLS	Jedinica lokalne samouprave
JLP(R)S	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
JP(R)S	Jedinica područne (regionalne) samouprave
kg	kilogram
kWh	Kilovatsat
LAGUR	lokalna akcijska grupa u ribarstvu
LED	Light Emitting Diode / Svjetleća dioda
LiDAR	Light Detection and Ranging / Svjetlosno zamjećivanje i klasifikacija
LoRa	Long Range Radio / Radio frekvencija velikog dometa
mil.	milijun
MINGOR	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
MR	Mixed Reality / Miješana stvarnost
MRRFEU	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije

MSP	Malo i srednje poduzetništvo
n/m	Na moru
NN	Narodne novine
NRS	Nacionalna razvojna strategija
OB	Opća bolnica
OECD	Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj / Organisation for Economic Co-operation and Development
OiE	Obnovljivi izvori energije
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
OŠ	Osnovna škola
PISA	Program međunarodne procjene znanja i vještina učenika
PJ	Petadžul
PC	Posebni cilj
PS	Područna služba
QH,nd.	Godišnja potrebna toplinska energija za grijanje za stvarne klimatske podatke
R.br.	Redni broj
RH	Republika Hrvatska
ROP	Regionalni operativni program
SŠ	Srednja škola
st.	Stavak
str.	Stranica
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics/Znanost, tehnologija, inženjerstvo i matematika
t	tona
Tis.	Tisuća
ur.	Urednik
VPŽ	Virovitičko-podravska županija
VR	Virtual Reality / Virtualna stvarnost
ZADRA NOVA	Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA
ZG	Zagreb
XR	Extended Reality / Produžena stvarnost

Popis slika

Slika 1.	Geografski položaj Zadarske županije
Slika 2.	Osnovne prostorne cjeline Zadarske županije
Slika 3.	Upravno-teritorijalni ustroj Zadarske županije
Slika 4.	Stopa promjene bruto društvenog proizvoda per capita (BDP pc) u odnosu na 2008. godinu za RH i Zadarsku županiju 2008. – 2017. (ESA 2010)
Slika 5.	Poljoprivredne površine u Zadarskoj županiji prema vrsti i površini parcele (u hektarima)
Slika 6.	Prikaz broja noćenja i dolazaka u Zadarskoj županiji od 2015. do 2020. godine (u mil.)
Slika 7.	Indeks turističke razvijenosti 2019. po jedinicama lokalne samouprave Zadarske županije
Slika 8.	Radno sposobno stanovništvo u RH u razdoblju 2015. - 2019., u tis.
Slika 9.	Broj nezaposlenih osoba po dobnoj strukturi u Zadarskoj županiji za razdoblje 2015. – 2019. g.
Slika 10.	Prosječne neto isplaćene plaće u RH i Zadarskoj županiji u razdoblju 2015. – 2019. godine (HRK)
Slika 11.	Centar za gospodarenje otpadom Biljane Donje – prikaz planiranih sadržaja
Slika 12.	Zaštićeni dijelovi prirode u Zadarskoj županiji
Slika 13.	Prometni sustav Zadarske županije
Slika 14.	Luka Gaženica – glavno županijsko intermodalno čvorište

Popis tablica

Tablica 1.	Stanovništvo po jedinicama lokalne samouprave u Zadarskoj županiji prema Popisima iz 2001. i 2011. te Procjeni broja stanovnika u 2019.
Tablica 2.	Struktura gospodarstva Zadarske županije po prihodima 2016. – 2019. godine
Tablica 3.	Ulov morske ribe u Zadarskoj županiji za razdoblje 2016.–2019. godine (kg)
Tablica 4.	Broj liječnika, kreveta, iskorištenost kapaciteta i prosječno trajanje liječenja u 2018. godini
Tablica 5.	Indikativni financijski okvir Plana razvoja Zadarske županije 2021. - 2027., u HRK

Popis izvora

Cjelokupan popis korištenih izvora sadržan je u Prilogu II. Osnovna analiza stanja

Popis sudionika u izradi Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027.

IZRAĐIVAČ

Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA

KOORDINATOR IZRADE PLANA RAZVOJA ZADARSKE ŽUPANIJE2021. – 2027.

Marina Dujmović Vuković, ravnateljica Agencije za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA

TIM ZA IZRADU PLANA RAZVOJA ZADARSKE ŽUPANIJE 2021. – 2027.

Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA

1. Martina Matešić, voditeljica Odjela za strateško planiranje i upravljanje razvojem
2. Ana Škunca, voditeljica Odsjeka za razvoj otoka
3. Jelena Zelanto, viša savjetnica za strateško planiranje i koordinaciju razvoja Zadarske županije
4. Lucija Katalinić, savjetnica otočni koordinator.
5. Šenol Selimović, savjetnik za strateško planiranje i koordinaciju razvoja Zadarske županije
6. Josip Mišulić, viši stručni suradnik za strateško planiranje i koordinaciju razvoja Zadarske županije

TIM ZA IZRADU ANALITIČKIH PODLOGA PLANA RAZVOJA ZADARSKE ŽUPANIJE 2021. – 2027.

Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA

1. Martina Matešić, voditeljica Odjela za strateško planiranje i upravljanje razvojem
2. Ana Škunca, voditeljica Odsjeka za razvoj otoka
3. Jelena Zelanto, viša savjetnica za strateško planiranje i koordinaciju razvoja Zadarske županije
4. Lucija Katalinić, savjetnica otočni koordinator
5. Šenol Selimović, savjetnik za strateško planiranje i koordinaciju razvoja Zadarske županije
6. Toni Sikirić, savjetnik za strateško planiranje i koordinaciju razvoja Zadarske županije
7. Josip Mišulić, viši stručni suradnik za strateško planiranje i koordinaciju razvoja Zadarske županije
8. Pavao Parunov, viši stručni suradnik za strateško planiranje i koordinaciju razvoja Zadarske
9. Maja Podrug Kasalo, viša stručna suradnica koordinatorica lokalnih inicijativa za zapošljavanje
10. Sanja Peričić, voditeljica Odjela za regionalni razvoj
11. Maja Bašić, savjetnica na ugovorenom projektu
12. Zvonimir Žuža, savjetnik na ugovorenom projektu
13. Zvonimir Nekić, viši stručni suradnik na ugovorenom projektu
14. Nika Cohen, viša savjetnica na ugovorenom projektu
15. Karla Ciketić, viša stručna suradnica na ugovorenom projektu
16. Matea Karaban, viša stručna suradnica na ugovorenom projektu
17. Paulo Sarić, savjetnik na ugovorenom projektu
18. Petra Mišković Korparić, savjetnica na pripremi projekata
19. Marina Milovac, viša stručna suradnica na pripremi projekata

20. Matea Šaban, viša stručna suradnica na pripremi projekata
21. Ana Maričić, viša stručna suradnica na ugovorenom projektu
22. Gregor Budan Dorkin, viši referent na pripremi projekata u Odjelu za pripremu programa i projekata

SURADNICI ZA IZRADU ANALITIČKIH PODLOGA

Prof. dr. sc. Josip Faričić, Sveučilište u Zadru
Izv. Prof. dr. sc. Božena Krce Miočić, Sveučilište u Zadru

SURADNICI ZA PROCJENU UTJECAJA NA OKOLIŠ

1. Ivan Juratek, Dvokut ECRO
2. Danijela Jančijev, Dvokut ECRO

TIM ZA VREDNOVANJE

1. Jadranka Petek, zamjenica ravnateljice
2. Željko Pletikosa, pomoćnik ravnateljice
3. Ive Surić, voditelj Odjela za provedbu programa i projekata
4. Martina Vukašina, voditeljica Odjela za provedbu projekata međuregionalne i transnacionalne suradnje
5. Matilda Kardum, v.d. voditeljice Odjela za pripremu programa i projekata

SURADNICI U PRETHODNOM VREDNOVANJU

1. Željko Tufekčić, Plavi Partner d.o.o.
2. Marija Tufekčić, Plavi Partner d.o.o.
3. Andrija Vranjković, Plavi Partner d.o.o.
4. Nina Leko, Plavi Partner d.o.o.

ODBOR ZA VREDNOVANJE

1. Lovro Jurišić, pročelnik Upravnog odjela za gospodarstvo, turizam, infrastrukturu i EU fondove, Zadarske županije / Ante Župan, zamjenik pročelnice Ureda župana
2. Stefani Mikulec Perković, voditeljica Odsjeka za ITU mehanizme, Upravno odjel za EU fondove, Grad Zadar
3. Stjepan Gverić, ravnatelj Zavoda za prostorno uređene Zadarske županije
4. Tomislav Rajić, voditelj službe, Uprava za strateško planiranje i koordinaciju fondova EU, Sektor za strateško planiranje i upravljanje razvojem, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU
5. Marija Bosnić, voditeljica Odsjeka za strateško planiranje i koordinaciju Zadarske županije, Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA

RADNA SKUPINA ZA IZRADU PLANA RAZVOJA ZADARSKE ŽUPANIJE

1. Katarina Miletić, pročelnica Ureda župana, Zadarska županija
2. Krešimir Laštro, pročelnik Upravnog odjela za pomorsko dobro, more i promet, Zadarska županija
3. Daniel Segarić, pročelnik Upravnog odjela za poljoprivredu, ribarstvo, vodno gospodarstvo, ruralni i otočni razvoj, Zadarska županija
4. Marta Hordov, pomoćnica pročelnika za gospodarstvo i turizam, Zadarska županija
5. Davor Lonić, pomoćnik pročelnika za regionalni razvoj, Zadarska županija
6. Branka Erlić, pročelnica Upravnog odjela za financije i proračun, Zadarska županija
7. Ivan Šimunić, pročelnik Upravnog odjela za obrazovanje, kulturu i šport, Zadarska županija
8. Ines Vitaljić, viša stručna suradnica za socijalnu skrb, udruge i mlade u Upravnom odjelu za zdravstvo, socijalnu skrb, udruge i mlade, Zadarska županija
9. Jurica Vučetić, pomoćnik pročelnika Upravnog odjela za povjerene poslove državne uprave u Zadarskoj županiji
10. Marina Dujmović Vuković, ravnateljica Agencije za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA
11. Martina Matešić, voditeljica Odjela za strateško planiranje i upravljanje razvojem, Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA
12. Jelena Zelanto, viša savjetnica za strateško planiranje i koordinaciju razvoja Zadarske županije, Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA
13. Šenol Selimović, savjetnik za strateško planiranje i koordinaciju razvoja Zadarske županije, Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA
14. Josip Mišulić, viši stručni suradnik za strateško planiranje i koordinaciju razvoja Zadarske županije, Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA
15. Ana Škunca, voditeljica Odsjeka za razvoj otoka, Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA
16. Lucija Katalinić, savjetnica otočni koordinator, Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA

TEMATSKE RADNE SKUPINE ZA IZRADU PLANA RAZVOJA ZADARSKE ŽUPANIJE 2021. – 2027.

Tematska radna skupina

GOSPODARSTVO I DRUŠTVO

1. Marta Hordov, pomoćnica pročelnika za gospodarstvo i turizam Upravnog odjela za gospodarstvo, turizam, infrastrukturu i EU fondove, Zadarska županija
2. Ivan Šimunić, pročelnik Upravnog odjela za obrazovanje, kulturu i šport, Zadarska županija
3. Ivana Štulina, savjetnica Ustanove za razvoj kompetencija, inovacija i specijalizacije Zadarske županije INOVAcija
4. Branimir Baždarić, savjetnik za ribarstvo i marikulturu u Agenciji za ruralni razvoj Zadarske županije AGRRA
5. Dina Bušić, pročelnica Upravnog odjela za kulturu i šport, Grad Zadar
6. Dinko Basioli, viši stručni suradnik u Hrvatskoj gospodarskoj komori - Županijska komora Zadar
7. Klaudia Gašpić, stručni suradnik za organizaciju rada cehova u Obrtničkoj komori Zadarske županije

8. Mira Bačić, stručna savjetnica u Odjelu za analitiku, statistiku i informatiku u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje - Područni ured Zadar
9. Božena Krce Miočić, zamjenica pročelnice Odjela za turizam i komunikacijske znanosti Sveučilišta u Zadru
10. Tihomir Tomčić, ravnatelj Strukovne škole Vice Vlatković
11. Marina Fuzul Marin, pedagoginja u Dječjem vrtiću Radost
12. Tatjana Beneti, pomoćnica direktora Marex Elektrostroj d.o.o.
13. Frane Skoblar, predsjednik Nadzornog odbora Turisthotel d.d.
14. Hrvoje Perica, voditelj Odjela Muzej grada Zadra, Narodni muzej Zadar
15. Marin Ćurković, ravnatelj Zavičajnog muzeja Benkovac
16. Andrej Fric, predsjednik Zajednice udruga Centar nezavisne kulture

Tematska radna skupina

ZELENA I DIGITALNA TRANZICIJA

1. Krešimir Laštro, pročelnik Upravnog odjela za pomorsko dobro, more i promet, Zadarska županija
2. Daniel Segarić, pročelnik Upravnog odjela za poljoprivredu, vodno gospodarstvo, ruralni i otočni razvoj, Zadarska županija
3. Dolores Barać, rukovoditelj područnog ureda, Centar za stočarstvo, Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu
4. Ana Đinđić, Zavod za prostorno uređenje Zadarske županije
5. Žana Klarić, voditeljica odsjeka za zaštitu okoliša Upravnog odjela za komunalne djelatnosti i zaštitu okoliša, Grad Zadar
6. Ana Bajlo, voditeljica Odsjeka za energetsku učinkovitost Upravnog odjela za prostorno uređenje i građenje, Grad Zadar
7. Branimir Baždarić, savjetnik za ribarstvo i marikulturu u Agenciji za ruralni razvoj Zadarske županije AGRRA
8. Tomislav Šarić, Odjel za ekologiju, agronomiju i akvakulturu Sveučilišta u Zadru
9. Josip Orović, zamjenik pročelnika Pomorskog odjela Sveučilišta u Zadru
10. Morana Bačić, stručna voditeljica Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Zadarske županije Natura Jadera
11. Natalija Andačić, ravnateljica Javne ustanove Nacionalni park Paklenica
12. Zvonimir Benčik, Hrvatske šume d.o.o., Šumarija Zadar
13. Josip Klišmanić, direktor Zračne luke Zadar d.o.o.
14. Marta Gundić, Županijska lučka uprava Zadar
15. Smiljan Peša, voditelj tehničke službe u Odvodnja d.o.o.
16. Branka Kozulić, Čistoća Zadar d.o.o.
17. Dragan Maračić, Čistoća Zadar d.o.o.
18. Branimir Jurić, Hrvatska elektroprivreda ODS d.o.o.- Elektra Zadar
19. Boris Petrač, Marikomerc d.o.o.
20. Alen Lovrinov, Ribarska zadruga Omega 3

Tematska radna skupina

JAČANJE OTPORNOSTI NA KRIZE

1. Ines Vitaljić, viša stručna suradnica za socijalnu skrb, udruge i mlade u Upravnom odjelu za zdravstvo, socijalnu skrb, udruge i mlade, Zadarska županija
2. Mira Bačić, stručna savjetnica u Odjelu za analitiku, statistiku i informatiku u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje - Područni ured Zadar
3. Martina Čuljak Jovančević, ravnateljica Centra za socijalnu skrb Zadar
4. Vesna Dujić, ravnateljica Doma sv. Frane
5. Dajana Abdić Radonić, HVIDRA Zadar
6. Marko Mašina, Odjel EU fondova Opće bolnice Zadar
7. Ivica Pintur, voditelj službe pravnih, računovodstvenih, administrativnih i tehničkih poslova Zavoda za hitnu medicinu Zadar
8. Marija Škrgatić, Zavod za javno zdravstvo Zadarske županije
9. Danijela Stipanić Graf, Psihijatrijska bolnica Ugljan
10. Jana Mijailović, Hrvatska gorska služba spašavanja- stanica Zadar
11. Marina Magaš, Ministarstvo unutarnjih poslova RH, Policijska uprava Zadarska
12. Željko Birkić, glavni tajnik Športske zajednice Zadarske županije
13. Ivan Šimunić, pročelnik Upravnog odjela za obrazovanje, kulturu i šport, Zadarska županija

Tematska radna skupina

RAVNOMJERAN REGIONALNI RAZVOJ

1. Katarina Miletić, pročelnica Ureda župana, Zadarska županija
2. Branka Erlić, pomoćnica pročelnice Upravnog odjela za financije i proračun, Zadarska županija
3. Ivan Šimunić, pročelnik Upravnog odjela za obrazovanje, kulturu i šport, Zadarska županija
4. Jurica Vučetić, pomoćnik pročelnika Upravnog odjela za povjerene poslove državne uprave Zadarske županije, Zadarska županija
5. Daniel Segarić, pročelnik Upravnog odjela za poljoprivredu, vodno gospodarstvo, ruralni i otočni razvoj, Zadarska županija
6. Davor Lonić, pomoćnik pročelnika za regionalni razvoj Upravnog odjela za gospodarstvo, turizam, infrastrukturu i EU fondove, Zadarska županija
7. Igor Ramov, Zavod za prostorno uređenje Zadarske županije
8. Ivana Štulina, savjetnica Ustanove za razvoj kompetencija, inovacija i specijalizacije Zadarske županije INOVAcija
9. Senad Salihović, savjetnik Agencije za ruralni razvoj Zadarske županije AGRRA
10. Josip Faričić, prorektor za strategiju razvoja i izdavaštvo Sveučilišta u Zadru
11. Sanja Rukavina, voditeljica Lokalne akcijske grupe Mareta
12. Ivica Katić, pročelnik Upravnog odjela za gospodarstvo, obrtništvo i razvitak otoka, Grad Zadar
13. Davorka Krnčević, privremena ravnateljica Razvojne agencije Grada Benkovca
14. Josipa Knežević, Odsjek za EU fondove, Grad Obrovac
15. Paula Marušić, viši referent za opće i administrativne poslove u Jedinstvenom upravnom odjelu, Općina Zemunik Donji
16. Marin Čavić, pročelnik Jedinstvenog upravnog odjela, Općina Starigrad
17. Lucija Benić, Općina Pašman
18. Vesna Krezić, privremena ravnateljica Razvojne agencije Općine Gračac

19. Svjetlana Valjin, pomoćnica pročelnice Odsjeka za komunalni sustav i prostorno uređenje Općine Gračac
20. Vladimir Radulić, pročelnik Jedinstvenog upravnog odjela, Općina Sali
21. Denis Barić, predsjednik Udruge za razvitak hrvatskih otoka Otočni Sabor

SUDIONICI FOKUS GRUPA ZA IZRADU PLANA RAZVOJA ZADARSKE ŽUPANIJE

FOKUS GRUPA DEMOGRAFIJA I SOCIJALNE POLITIKE

1. Dario Kovač, Caritas Zadarske nadbiskupije
2. Ines Vitaljić, viša stručna suradnica za socijalnu skrb, udruge i mlade u Upravnom odjelu za zdravstvo, socijalnu skrb, udruge i mlade, Zadarska županija
3. Barbara Čirjak, Rehabilitacijski centar Sv. Filip i Jakov
4. Danijela Stipanić Graf, Psihijatrijska bolnica Ugljan
5. Denis Simičić, HVIDRA Zadar
6. Dajana Abdić Radonić, HVIDRA Zadar
7. Josip Vidov, Volonterski centar Zadar
8. Vesna Dujić, ravnateljica Doma sv. Frane
9. Martina Čuljak Jovančević, ravnateljica Centra za socijalnu skrb Zadar

FOKUS GRUPA ZDRAVLJE I KVALITETA ŽIVOTA

1. Ines Vitaljić, viša stručna suradnica za socijalnu skrb, udruge i mlade u Upravnom odjelu za zdravstvo, socijalnu skrb, udruge i mlade, Zadarska županija
2. Danijela Stipanić Graf, Psihijatrijska bolnica Ugljan
3. Nataša Skitarelić, pročelnica Odjela za zdravstvene studije, Sveučilište u Zadru
4. Marijana Matek, Odjel za zdravstvene studije, Sveučilište u Zadru
5. Marija Eškinja, Specijalistička bolnica za ortopediju Biograd na moru
6. Marina Čajić, Dom zdravlja Zadarske županije
7. Dubravka Finka, HZZO PS Zadar / predsjednica Županijskog povjerenstva za prava pacijenata
8. Marko Mašina, Odjel EU fondova Opće bolnice Zadar
9. Mirta Gluščević , Odjel EU fondova Opće bolnice Zadar

FOKUS GRUPA PROMET I MOBILNOST

1. Đoni Štambuk, Lučka uprava Zadar
2. Dino Županović, Sveučilište u Zadru
3. Dražen Malčić, Ministarstvo unutarnjih poslova RH, Policijska uprava Zadarska
4. Krešimir Laštro, pročelnik Upravnog odjela za pomorsko dobro, more i promet, Zadarska županija
5. Slobodan Erslan, Liburnija d.o.o.
6. Bojan Ramov, Županijske ceste Zadarske županije
7. Marin Dvornik, T.D. Obala i lučice d.o.o.
8. Josip Klišmanić, direktor Zračne luke Zadar d.o.o.

FOKUS GRUPA ODGOJ I OBRAZOVANJE

1. Ivan Hajdić, Upravni odjel za odgoj i školstvo, Grad Zadar
2. Ivan Šimunić, pročelnik Upravnog odjela za obrazovanje, kulturu i šport, Zadarska županija
3. Tihomir Tomčić, ravnatelj Strukovne škole Vice Vlatković
4. Jagoda Gluščević, Pučko otvoreno učilište Zadar
5. Maja Brkljača, Srednja škola Benkovac
6. Anita Basioli, Medicinska škola Ante Kuzmanića
7. Ana Dunatov, Dječji vrtić Sunce
8. Martina Rudić, Dječji vrtić Sunce
9. Sandra Šango, Gimnazija Vladimir Nazor
10. Daliborka Luketić, Sveučilište u Zadru
11. Nino Majica, Srednja škola Biograd na Moru
12. Denis Vidaković, Srednja škola Benkovac

FOKUS GRUPA KULTURA I KREATIVNE INDUSTRIJE

1. Ivan Šimunić, pročelnik Upravnog odjela za obrazovanje, kulturu i šport, Zadarska županija
2. Andrej Fric, predsjednik Zajednice udruga Centar nezavisne kulture
3. Ante Mihić, Knjižnica Sali
4. Andrea Beljo, Knjižnica Jurja Barakovića, Ražanac
5. Tihana Jurišić, Gradska knjižnica Biograd na Moru
6. Borjan Andrija Peša, Grad Nin
7. Marin Ćurković, Zavičajni muzej Benkovac
8. Mirjana Zubčić, KUD Luzarica, Pridraga
9. Ines Narančić, KUD Luzarica, Pridraga
10. Marina Brkić, Pučko otvoreno učilište Obrovac
11. Marko Lukić, Sveučilište u Zadru
12. Mladen Pešić, Međunarodni centar za podvodnu arheologiju
13. Marina Lončar, Znanstvena knjižnica
14. Katica Burin Ćenan, Sveučilište u Zadru
15. Lucija Mikas, Udruga U pokretu
16. Robert Bacalja, djelatnik u kulturi
17. Eugen Sikirić, KUD Bibinje
18. Eugenia Sikirić, KUD Bibinje
19. Hrvoje Perica, Narodni Muzej Zadar
20. Ivana Zrilić, Ustanova za razvoj kompetencija, inovacija i specijalizacije Zadarske županije INOVAcija
21. Tina Jurjako, Grad Zadar
22. Sunčica Špoljarević, Koncertni ured Zadar
23. Nena Ninčević Mandić, Hrvatsko narodno Kazalište Zadar
24. Tado Oršolić, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

FOKUS GRUPA SIGURNOST

1. Marko Mašina, Odjel EU fondova Opće bolnice Zadar
2. Mirta Gluščević, Odjel EU fondova Opće bolnice Zadar
3. Ivan Peša, Hrvatske vode
4. Zoran Kurtov, Ministarstvo obrane RH, ispostava Zadar
5. Ivica Katić, pročelnik Upravnog odjela za gospodarstvo, obrtništvo i razvitak otoka, Grad Zadar
6. Ivka Ćorić, Zadarska Županija
7. Marko Dukić, pročelnik HGSS-a Zadar
8. Ljilja Balorda, Zavod za javno zdravstvo Zadarske županije
9. Alan Medić, voditelj službe za epidemiologiju, Zavod za javno zdravstvo Zadarske županije Zadar
10. Ivana Šimić, Zavod za hitnu medicinu Zadar

FOKUS GRUPA GOSPODARSTVO I RAZVOJ PODUZETNIŠTVA

1. Ivica Katić, pročelnik Upravnog odjela za gospodarstvo, obrtništvo i razvitak otoka, Grad Zadar
2. Dinko Basioli, viši stručni suradnik u Hrvatskoj gospodarskoj komori - Županijska komora Zadar
3. Ivan Pupovac, Tankerska plovidba d.d.
4. Karlo Selan, voditelj odjela marketinga Maraska d.d.
5. Martina Pernar Škunca, Paška sirana d.d.
6. Božena Krce Miočić, zamjenica pročelnice Odjela za turizam i komunikacijske znanosti Sveučilišta u Zadru
7. Zvonimir Žuža, savjetnik na ugovorenom projektu, Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA
8. Ivana Štulina, savjetnica Ustanove za razvoj kompetencija, inovacija i specijalizacije Zadarske županije INOVAcija

FOKUS GRUPA HRANA I BIOEKONOMIJA

1. Daniel Segarić, pročelnik Upravnog odjela za poljoprivredu, vodno gospodarstvo, ruralni i otočni razvoj, Zadarska županija
2. Gordana Dragun, voditeljica područne jedinice Zadarske županije, Ministarstvo poljoprivrede RH
3. Valentina Andrić, voditeljica službe, Ministarstvo poljoprivrede RH
4. Ivica Katić, pročelnik Upravnog odjela za gospodarstvo, obrtništvo i razvitak otoka, Grad Zadar
5. Sanja Glavan, Centar za razvoj i edukaciju Poličnik
6. Petar Pedišić, Hrvatska gospodarska komora, Županijska komora Zadar
7. Tomislav Kos, Sveučilište u Zadru
8. Josip Bobanović, OPG Bobanović
9. Blaž Bilaver, OPG Ante Bilaver
10. Ante Budimir, Olvin Plus d.o.o.
11. Sanja Rukavina, voditeljica Lokalne akcijske grupe Mareta

12. Stipan Pešić, PIK Vinkovci
13. Sašo Vujević, PUZ Krupa
14. Tomislav Glavić, predsjednik udruge vinara ZŽ, Ker – Vin
15. Radoslav Bobanović, OPG Bobanović, PZ Mas – Vin
16. Branimir Baždarić, savjetnik za ribarstvo i marikulturu u Agenciji za ruralni razvoj Zadarske županije AGRRA
17. Boris Petrač, Marikomerc d.o.o.
18. Davor Barić, Pelagos Net Farma d.o.o.
19. Neven Bosnić, Riba projekt d.o.o.
20. Alen Lovrinov, Ribarska zadruga Omega 3
21. Šime Kosor, Ribarska zadruga Omega 3
22. Zlatko Elveđi, Udruga pčelara Dalmatina
23. Melita Puhov, Poljoprivredna, prehrambena i veterinarska škola Stanka Ožanića
24. Ivan Čupić, FLAG Lostura, LAG Laura
25. Marijana Pirović, FLAG Lostura
26. Ana Maričić, viša stručna suradnica na ugovorenom projektu

FOKUS GRUPA TEHNOLOŠKI RAZVOJ, DIGITALNO DRUŠTVO I INOVACIJE

1. Lovro Jurišić, pročelnik Upravnog odjela za gospodarstvo, turizam, infrastrukturu i EU fondove, Zadarska županija
2. Tatjana Beneti, pomoćnica direktorice, Marex Elektrostroj d.o.o.
3. Ana Baričić, direktorica, Marex Elektrostroj d.o.o.
4. Ivana Štulina, savjetnica Ustanove za razvoj kompetencija, inovacija i specijalizacije Zadarske županije INOVAcijaToni Sikirić – Agencija Zadra Nova
5. Željko Vidović, Zajednica tehničke kulture Zadarske županije
6. Ozren Ivanov, Reem Elektronic, d.o.o.
7. Alan Kociper, Inovativni Zadar d.o.o.
8. Ana Odvitović, Inovativni Zadar d.o.o.
9. Elvis Peričić, MUP RH, PU Zadarska
10. Franjo Pehar, Sveučilište u Zadru
11. Ivan Perić, Hrvatski Telekom d.d.
12. Tomislav Marfat, HSTEC d.d.

FOKUS GRUPA TURIZAM

1. Tomislav Klarin, Sveučilište u Zadru, Odjel za turizam i komunikacijske znanosti
2. Marija Dejanović, Turistička zajednica Grada Nina
3. Marta Hordov, Zadarska županija
4. Jasna Babić, Turistička zajednica Ravni Kotari
5. Ante Peroš, Turist Hotel d.d.
6. Mihaela Kadija, Turistička zajednica Zadarske županije
7. Đuro Župan, Riva rafting centar, putnička agencija d.o.o.
8. Meri Matešić Sičić, Marina Dalmacija
9. Marijana Prtenjača, Ilirija d.d.
10. Mario Paleka, Turistička zajednica Grada Zadra

11. Ante Galić, Turistička zajednica Grada Zadra

FOKUS GRUPA TERITORIJALNI RAZVOJ I INSTITUCIONALNO UPRAVLJANJE

1. Ivan Šimunić, pročelnik Upravnog odjela za obrazovanje, kulturu i šport, Zadarska županija
2. Josip Šare, LAG Bura
3. Josip Faričić, prorektor za strategiju razvoja i izdavaštvo Sveučilišta u Zadru
4. Silvija Domitrović Došen, LAG Mareta
5. Davor Lonić, pomoćnik pročelnika za regionalni razvoj Upravnog odjela za gospodarstvo, turizam, infrastrukturu i EU fondove, Zadarska županija
6. Martin Varenjina, Zadarska županija
7. Vlado Kovačević, Agencija za ruralni razvoj Zadarske županije AGRRA
8. Silvestar Petrov, Udruga prizma

PARTNERSKO VIJEĆE ZADARSKE ŽUPANIJE

1. Božidar Longin, župan Zadarske županije, član
2. Marina Dujmović Vuković, Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA, članica
3. Lovro Jurišić, Upravni odjel za gospodarstvo, turizam, infrastrukturu i EU fondove, Zadarska županija, član
4. Bibijana Baričević, Upravni odjel za financije i proračun, Zadarska županija, članica
5. Olivio Meštrović, Upravni odjel za prostorno uređenje, zaštitu okoliša i komunalne poslove, Zadarska županija, član
6. Krešimir Laštro, Upravni odjel za pomorsko dobro, more i promet, Zadarska županija, član
7. Ante Ćurković, Upravni odjel za EU fondove, Grad Zadar, član
8. Darko Kasap, Upravni odjel za prostorno uređenje i graditeljstvo, Grad Zadar, član
9. Ivan Knez, Grad Biograd na Moru, član
10. Paulina Kulaš/ Josipa Rubelj Grad Benkovac, članica
11. Ivona Stulić Sipina, Grad Nin, članica
12. Gordana Renić, Grad Obrovac, članica
13. Marija Radoslović, Grad Pag, članica
14. Vesna Krezić, Općina Gračac, članica
15. Petar Bogović, Općina Poličnik, član
16. Dražena Strihić, Općina Preko, članica
17. Josip Faričić, Sveučilište u Zadru, član
18. Ivo Marin, Obrtnička komora Zadarske županije, član
19. Denis Ikić, HGK Županijska komora Zadar, član
20. Željko Marić, HZZ - Područna služba Zadar, član
21. Stjepan Gverić, Zavod za prostorno uređenje Zadarske županije, član
22. Ivana Mamić, Agencija za ruralni razvoj Zadarske županije AGRRA, članica
23. Katarina Colić, Ustanova za razvoj kompetencija, inovacija i specijalizacije Zadarske županije INOVAcija, članica
24. Željko Čulina, Opća bolnica Zadar, član
25. Tihomir Tomčić, Regionalni centar kompetentnosti u sektoru strojarstva, član
26. Anita Basioli, Regionalni centar kompetentnosti u sektoru zdravstva, članica
27. Milko Belevski, Gradska knjižnica Zadar, član

28. Ivan Čupić, LAG Laura, član
29. Nina Mrkonja, LAGUR Plodovi mora, članica
30. Marko Rapan, Zračna luka Zadar, član
31. Hrvoje Perica, Narodni muzej Zadar, član
32. Mihaela Kadija, TZ Zadarske županije, članica
33. Željka Jurlina, Udruga Eko Zadar, članica
34. Damir Perić, Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Zadarske županije NATURA JADERA, član
35. Denis Barić, Otočni sabor – Udruga za razvitak hrvatskih otoka, član
36. Katarina Miletić, Ured župana, Zadarska županija, zamjenica člana
37. Željko Pletikosa, Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA, zamjenik članice
38. Bernard Maruna, Upravni odjel za zdravstvo, socijalnu skrb, udruge i mlade, Zadarska županija, Zadarska županija, zamjenik člana
39. Nikica Miletić, Upravni odjel za javnu nabavu i upravljanje imovinom, zamjenik članice
40. Danijel Segarić, Upravni odjel za poljoprivredu, vodno gospodarstvo, ruralni i otočni razvoj, Zadarska županija, zamjenik člana,
41. Ivan Šimunić, Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i šport, Zadarska županija, zamjenik člana
42. Dina Bušić, Upravni odjel za kulturu i šport, Grad Zadar, zamjenica člana
43. Stefani Mikulec Perković, Odsjek za provedbu ITU mehanizma, Grad Zadar, zamjenica člana
44. Nikola Mikulić, Grad Biograd na Moru, zamjenik člana
45. Marija Bešlić/Jelena Marić, Grad Benkovac, zamjenica članice
46. Borjan Andrija Peša, Grad Nin, zamjenik članice
47. Ingrid Prelas, Grad Obrovac, zamjenica članice
48. Marina Fabijanić, Grad Pag, zamjenica članice
49. Ivica Musić, Općina Lišane Ostrovičke, zamjenik članice
50. Joso Klapan, Općina Novigrad, zamjenik člana
51. Zoran Morović, Općina Sali, zamjenik članice
52. Irena Kozulić, Sveučilište u Zadru, zamjenica člana
53. Hrvoje Grandov, Udruženje obrtnika Zadar, zamjenik člana
54. Dinko Basioli, HGK Županijska komora Zadar, zamjenik člana
55. Mira Bačić, HZZ - Područna služba Zadar, zamjenica člana
56. Lana Stipičić, Zavod za prostorno uređenje Zadarske županije, zamjenica člana
57. Andrea Erceg, Agencija za ruralni razvoj Zadarske županije AGRRA, zamjenica članice
58. Vedrana Kevrić, Ustanova za razvoj kompetencija, inovacija i specijalizacije Zadarske županije INOVAcija, zamjenica članice
59. Zoran Škrgatić, Zavod za javno zdravstvo Zadar, zamjenik člana
60. Jelena Franulović, Škola za primijenjenu umjetnost i dizajn, zamjenica člana
61. Sandra Šango, Gimnazija Vladimira Nazora Zadar, zamjenica članice
62. Eda Obućina, Pučko otvoreno učilište Zadar, zamjenica člana
63. Sanja Rukavina, LAG Mareta, zamjenica člana
64. Marija Sjauš Baždarić, LAGUR Tri mora, zamjenica članice
65. Edio Bilaver, Zračna luka Zadar, zamjenik člana
66. Iris Pavić-Tumpa, Kazalište lutaka, zamjenica člana
67. Ina Sikirić, TZ Zadarske županije, zamjenica članice
68. Ira Ćurković, Udruga Eko Zadar, zamjenica članice

69. Taida Garibović,Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Zadarske županije,
70. Mladen Lucin, Otočni sabor – Udruga za razvitak hrvatskih otoka, zamjenik člana

Prilog 1. Tablični prikaz Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027.

NOSITELJ IZRADE AKTA:	Javna ustanova Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA	NAZIV AKTA:	Plan razvoja Zadarske županije 2021. - 2027.	ROK VAŽENJA AKTA:	2021. - 2027.

Redni broj posebnog cilja	Strateški cilj NRS-a 2030.	Pokazatelj učinka NRS-a 2030.	NAZIV POSEBNOG CILJA	Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost vrijednost pokazatelja ishoda	Ciljna vrijednost pokazatelja ishoda	Ukupan procijenjeni trošak provedbe posebnog cilja	Planirani izvor financiranja u proračunu JP(R)S	Doprinos zelenoj tranziciji (DA/NE)	Doprinos digitalnoj transformaciji (DA/NE)	Doprinos cilju održivog razvoja - SDG
1	SC 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo	BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, u % prosjeka EU-a Indeks globalne konkurentnosti (GCI) Udio ukupnih izdataka za istraživanje i razvoj (GERD) u BDP-u Europska ljestvica uspjeha u inoviranju Vrijednost izvoza roba i usluga, u % BDP-a	Poticanje industrijske tranzicije prema nišama visoke dodane vrijednosti	OI.02.1.04 Dodana vrijednost proizvodnje kao postotak BDP-a i po stanovniku: DVP kao % BDP-a: DVP po stanovniku	82,17 (2018.) 65.409,00 (2018.)	84,00 70.000,00	342.747.481,26 kn	EU sredstva, državni proračun, županijski proračun	DA	DA	9
				OI.02.4.26 Produktivnost rada mjerena kao prihod po zaposlenom, HRK:	589.565,00 (2019.)	700.000,00					
				OI.02.1.11 Izvoz dobara i usluga (u % BDP-a), %:	27,50 (2018.)	50					
2	SC 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo	BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, u % prosjeka EU-a Indeks globalne konkurentnosti (GCI) Udio ukupnih izdataka za istraživanje i razvoj (GERD) u BDP-u Europska ljestvica uspjeha u inoviranju	Stvaranje snažnog malog i srednjeg poduzetništva i poticajnog poslovnog okruženja	OI.02.1.07 Udio prihoda malih i srednjih poduzeća u ukupnom prihodu svih poduzeća, %:	54,36 (2019.)	60,00	473.218.840,00 kn	EU sredstva, državni proračun, županijski proračun	DA	DA	8
				OI.02.4.06 Broj novih malih i srednjih poduzeća po godini:	389 (2019.)	500					
3	SC 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo	BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, u % prosjeka EU-a Indeks globalne konkurentnosti (GCI) Udio ukupnih izdataka za istraživanje i razvoj (GERD) u BDP-u Europska ljestvica uspjeha u inoviranju Vrijednost izvoza roba i usluga, u % BDP-a	Povećanje uloge znanosti i istraživanja u gospodarstvu Zadarske županije	OI.02.9.41 Broj podnesenih prijava zaštite industrijskog vlasništva	79 (2019.)	120	316.277.181,00 kn	EU sredstva, državni proračun, županijski proračun	DA	DA	9
				(OI.02.4.11 - preformuliran) Udio rashoda JLPRS za istraživanje i razvoj u ukupnim rashodima, %:	1,71 (2019.)	5,00					
				OI.02.4.27 Bruto investicije u intelektualnu imovinu, u tis.	17.965 (2019.)	20.000					
4	SC 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo	BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, u % prosjeka EU-a Indeks globalne konkurentnosti (GCI) Udio ukupnih izdataka za istraživanje i razvoj (GERD) u BDP-u Europska ljestvica uspjeha u inoviranju Vrijednost izvoza roba i usluga, u % BDP-a	Razvoj Zadarske županije kao prepoznatljive destinacije održivog, pametnog i cjelogodišnjeg turizma	OI.02.8.03 Neto stopa popunjenosti kreveta i spavaćih soba u hotelima i sličnom smještaju/ Iskorištenost kapaciteta u danima od siječnja do prosinca:	34 (2020.) 65 (2019.)	80	1.528.742.884,75 kn	EU sredstva, državni proračun, županijski proračun	DA	DA	8
				OI.02.8.50 Indeks turističke razvijenosti Zadarske županije (aritmetička sredina):	21,97 (2019.)	25,00					
				OI.02.8.25 Prosječna potrošnja turista po danu, u eurima:	94,14 (2019.)	150,00					
5	SC 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo	BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, u % prosjeka EU-a Indeks globalne konkurentnosti (GCI) Udio ukupnih izdataka za istraživanje i razvoj (GERD) u BDP-u Europska ljestvica uspjeha u inoviranju	Očuvanje i valorizacija kulturne i povijesne baštine uz razvoj kreativnih industrija i dostupnost kulturnih sadržaja na području cijele Zadarske županije	OI.02.8.48 Rashodi za kulturu JLP(R)S, po stanovniku, HRK:	188,63 (2019.)	210,00	614.172.987,00 kn	EU sredstva, državni proračun, županijski proračun	DA	DA	11
				OI.02.8.49 Broj posjetitelja ustanova u kulturi i kulturnih manifestacija na području županije:	372.080 (2019.)	430.000					
		PISA - Program međunarodne procjene znanja i vještina učenika Obuhvat djece od 4 godine do početka obveznog obrazovanja (predškolski odgoj)		OI.02.2.58 Rashodi za odgojno obrazovni sustav JLPRS, po stanovniku HRK:	478,57 (2019.)	560,00					
				OI.02.16.25 Zaposleni na puno radno vrijeme po stanovniku	0,31 (2019.)	0,40					

6	SC 2. Obrazovani i zaposleni ljudi	(predškolski odgoj) Duljina vremena kojeg učenici provode u nastavnom procesu (primarno i sekundarno obrazovanje)* Postotak visokoobrazovanih u dobnoj skupini 30-34 Stopa zaposlenosti (dobna skupina 20 - 64 godine) Stopa sudjelovanja odraslih (dobna skupina 25 – 64) u cjeloživotnom obrazovanju Udio privremeno zaposlenih u ukupno zaposlenima (ugovori na određeno vrijeme)	Povećanje usklađenosti odgojno-obrazovnog sustava s potrebama društva i gospodarstva	OI.02.2.60 Broj dječjih vrtića i drugih pravnih osoba koje ostvaruju programe predškolskog odgoja:	85 (2019.)	90	3.772.400.095,81 kn	EU sredstva, državni proračun, županijski proračun	DA	DA	4
7	SC 3. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom	Pokazatelj vremena rješavanja prvostupanjskih parničnih i trgovačkih predmeta Indeks globalne konkurentnosti (GCI) - Stup 1. „Institucije”	Poboljšanje kvalitete i učinkovitosti javnopravnih tijela lokalne i regionalne samouprave	OI.02.14.54 Ukupni proračunski prihodi poslovanja JLP(R)S po stanovniku, HRK:	6.917,02 (2019.)	8.900,00	654.714.133,48 kn	EU sredstva, državni proračun, županijski proračun	DA	DA	10
				OI.02.14.55 Ugovorena sredstva fondova EU u BDP-u županije, %:	3,60 (2018.)	5,00					
8	SC 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život	Očekivani broj godina zdravog života Osobe u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti	Poboljšanje dostupnosti i kvalitete zdravstvene zaštite i socijalne skrbi uz daljnji razvoj i jačanje programa prevencije za zdrav i kvalitetan život	OI.02.05.51 Rashodi za zdravstvo JLP(R)S, po stanovniku, HRK:	3.634,63 (2019.)	4.000,00	6.023.593.324,80 kn	EU sredstva, državni proračun, županijski proračun	DA	DA	3
				OI.02.3.63 Rashodi za socijalnu zaštitu JLP(R)S, po stanovniku, HRK:	281,98 (2019.)	310,00					
				OI.02.5.04 Gustoća liječnika (na 10 000 stanovnika): - Doktora medicine: - Zdravstvenih djelatnika:	31,82 (2019.) 150,75 (2019.)	34,00 160,00					
9	SC 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život	Očekivani broj godina zdravog života Osobe u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti	Razvoj i unaprjeđenje učinkovitosti sustava sporta za poticanje rekreacije i vrhunske sportske rezultate	OI.02.05.48 Rashodi za sport JLP(R)S, po stanovniku, HRK:	279,07 (2019.)	310,00	170.791.977,25 kn	EU sredstva, državni proračun, županijski proračun	DA	DA	3
				OI.02.05.49 Broj vrhunskih i vrsnih sportaša:	33 (2021.)	70					
10	SC 6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji	Stopa totalnog fertiliteta	Razvoj Zadarske županije kao poticajnog okruženja za mlade i obitelj	OI.02.3.02 Postotak stanovništva od 0 do 14 godina u ukupnom stanovništvu	14,85 (2019.)	15,00	173.048.766,83 kn	EU sredstva, državni proračun, županijski proračun	DA	DA	3
				OI.02.3.64 Iznos isplaćenih potpora za novorođenu djecu, HRK	2.900.000 (2020.)	3.200.000					
				OI.02.3.67 Saldo ukupne migracije, po županiji	419 (2019.)	500					
11	SC 7. Sigurnost za stabilan razvoj	BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, u % prosjeka EU-a Pojava kriminala, nasilja ili vandalizma po postotku prijava	Unaprjeđenje sustava za jačanje otpornosti Zadarske županije	OI.02.10.34 Rashodi za civilnu zaštitu, po stanovniku, HRK:	76,61 (2019.)	80,00	307.835.377,52 kn	EU sredstva, državni proračun, županijski proračun	DA	DA	16
				OI.02.16.57 Broj požara na 10 000 stanovnika	76 (2019.)	65					
				OI.02.10.33. Broj članova operativnih snaga civilne zaštite (na 10 000 stanovnika):	47 (2019.)	50					
12	SC 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost	Emisije stakleničkih plinova (bazna godina – 1990.) Stopa recikliranja komunalnog otpada Udio obnovljivih izvora energije u bruto ukupnoj potrošnji energije	Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša, očuvanja prirodne baštine i održivog upravljanja prostornim resursima	OI.02.6.5 Kopnena i morska zaštićena područja (% ukupne teritorijalne površine), %:	10,36 (2021.)	12,00	377.890.604,93 kn	EU sredstva, državni proračun, županijski proračun	DA	DA	13
				OI.02.6.62 Rashodi za zaštitu okoliša na području županije, po stanovniku, HRK:	419,91 (2019.)	450,00					
13	SC 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost	Emisije stakleničkih plinova (bazna godina – 1990.) Stopa recikliranja komunalnog otpada Udio obnovljivih izvora energije u bruto ukupnoj potrošnji energije	Unaprjeđenje kvalitete i održivosti komunalnih infrastrukturnih sustava i usluga	OI.02.6.18 Stupanj recikliranja komunalnog otpada	15,6 (2018.)	25,00	4.919.848.805,00 kn	EU sredstva, državni proračun, županijski proračun	DA	DA	12
				OI.02.6.35 Stanovništvo priključeno na javnu vodoopskrbu, % :	92,13 (2019.)	97,00					
				OI.02.6.36 Stanovništvo priključeno na uređaje za pročišćavanje otpadnih voda:	19.812 (2021.)	40.000					
14	SC 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost	Emisije stakleničkih plinova (bazna godina – 1990.) Stopa recikliranja komunalnog otpada Udio obnovljivih izvora energije u bruto ukupnoj potrošnji energije	Unaprjeđenje energetske učinkovitosti i infrastrukture uz tranziciju prema čistoj energiji i OiE	OI.02.6.37 Potrošnja primarne energije (Neposredna potrošnja energije na području Zadarske županije, PJ):	10,2197 (2019.)	10,1827	396.470.991,00 kn	EU sredstva, državni proračun, županijski proračun	DA	DA	7
				OI.02.11.44 Broj javno dostupnih punionica za vozila na električni pogon:	40 (2020.)	80					
15	SC 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva	Produktivnost rada u poljoprivredi	Razvoj konkurentne, otporne i održive poljoprivrede i prehrambenog sektora	OI.02.12.77 Subjekti upisani u Upisnik poljoprivrednih proizvođača:	8.000 (2019.)	8.500,00	474.758.625,00 kn	EU sredstva, državni proračun, županijski proračun	DA	DA	12
				OI.02.12.79 Udio prihoda poljoprivrednog sektora u BDP-u županije, %:	5,38% (2018.)	7					
				OI.02.12.10 Područje pod ekološkom poljoprivredom, ha:	8.492 (2020.)	10.000					

16	SC 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva	Produktivnost rada u poljoprivredi	Razvoj konkurentnog, održivog i otpornog ribarstva i akvakulture	OI.02.12.80 Udio prihoda sektora ribarstva i marikulture u BDP-u županije:	9,62% (2018.)	12,50	87.684.736,20 kn	EU sredstva, državni proračun, županijski proračun	DA	DA	12
				OI.02.12.18 Ulovi – unutarnje vode, t:	21.048 (2018.)	25.000,00					
17	SC 10. Održiva mobilnost	Indeks globalne konkurentnosti (GCI), komponentna „Infrastruktura"	Unaprjeđenje prometne povezanosti i modernizacija prometnih sustava za održivo i sigurno prometovanje	OI.02.11.02 Zračni prijevoz putnika glavnim zračnim lukama:	801.347 (2019.)	840.000	2.941.815.450,76 kn	EU sredstva, državni proračun, županijski proračun	DA	DA	10
				OI.02.11.46 Broj putnika na državnim linijama Agencije za obalni linijski promet:	13.808.890 (2019.)	14.000.000					
				OI.02.11.47 Ukupan broj prevezenih putnika po linijama autobusnog prijevoza (gradski, prigradski, otoci):	7.834.667 (2020.)	7.900.000					
18	SC 11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva	DESI indeks gospodarske i društvene digitalizacije	Razvoj i poticanje primjene kvalitetnih i prostorno ravnomjerno dostupnih elektroničkih komunikacijskih sustava	OI.02.7.05 Kućanstva sa širokopojasnim pristupom internetu:	50.199 (2019.)	56.500	139.750.000,00 kn	EU sredstva, državni proračun, županijski proračun	DA	DA	10
				OI.027.35 Broj novih e-usluga za građane	0 (2020.)	2,00					
19	SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima	Razlika u regionalnom BDP-u po stanovniku (omjer BDP-a po stanovniku ZG (najrazvijenija županija) u odnosu na VPŽ (najmanje razvijena županija)	Povećanje teritorijalne kohezije Zadarske županije i poticanje ravnomjernog i održivog razvoja s naglaskom na otoke, brdsko-planinska i potpomognuta područja	OI.02.13.36 Broj JLS koji imaju indeks razvijenosti ispod 100:	7 (2020.)	5	63.483.924,45 kn	EU sredstva, državni proračun, županijski proračun	DA	DA	10
				OI.02.12.81 Udio stanovništva koje živi na otocima u ukupnom broju stanovnika županije,%:	12,42 (2019.)	13					
				OI.02.13.35 Broj stanovnika mikroregije zaleđa Zadarske županije	27.436 (2019.)	28.000					
20	SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti	Regionalni indeks konkurentnosti (EU)*	Jačanje pozicije regionalnoga gospodarstva, pametne specijalizacije i razvoj pametnih gradova	OI.02.13.37 Indeks gospodarske snage županije	89,8 (2020.)	100	69.289.918,00 kn	EU sredstva, državni proračun, županijski proračun	DA	DA	9
				0I.02.13.09 Stanovništvo koje živi u područjima s integriranim strategijama urbanog razvoja:	114.272 (2019.)	118.000					
				OI.02.9.39 Broj sporazuma o znanstvenoj i/ili tehnološkoj suradnji i programa prema razini suradnje	25 (2020.)	30,00					

PLAN RAZVOJA ZADARSKE ŽUPANIJE 2021. – 2027.

DODATAK II. OSNOVNA ANALIZA STANJA

Zadar, ožujak 2021. godine

SADRŽAJ

1. OSNOVNA OBILJEŽJA ZADARSKE ŽUPANIJE 9
1.1. PROSTORNA OBILJEŽJA 9
1.1.1. Položaj i osnovne karakteristike Zadarske županije 9
1.1.2. Površina i teritorijalno ustrojstvo 10
1.1.3. Prostorno-razvojne cjeline Zadarske županije 11
1.1.4. Reljefna i hidrološka obilježja prostora 14
1.1.5. Klimatska obilježja Zadarske županije 15
1.2. STANOVNIŠTVO NA PODRUČJU ZADARSKE ŽUPANIJE 16
1.2.1. Analiza broja stanovnika na području Zadarske županije 17
1.2.2. Osnovne značajke prirodnog kretanja stanovništva 19
1.2.3. Migracijska kretanja na području Zadarske županije 20
1.2.4. Dobno-spolna struktura stanovništva 21
1.2.5. Obrazovna struktura stanovništva 22
1.3. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE 23
2. GOSPODARSTVO I RAZVOJ PODUZETNIŠTVA 24
2.1. INSTITUCIONALNO I STRATEŠKO UPRAVLJANJE 24
2.2. PREGLED GOSPODARSKE SITUACIJE 25
2.2.1. Utjecaj pandemije na gospodarstvo Zadarske županije 33
2.3. STRUKTURA PODUZETNIŠTVA ZADARSKE ŽUPANIJE 35
2.3.1. Trendovi gospodarstva Zadarske županije po sektorima i veličini poduzetnika 35
2.3.2. Pregled poduzeća po jedinicama lokalne samouprave 37
2.3.3. Mikro, malo i srednje poduzetništvo 39
2.3.4. Utjecaj pandemije na mikro, male i srednje poduzetnike 40
2.3.5. Obrtništvo 41
2.4. VANJSKOTRGOVINSKA RAZMJENA 42
2.5. KONKURENTNOST REGIONALNOG GOSPODARSTVA 47
2.5.1. Razvijenost poslovnog okruženja 49
2.5.2. Razvijenost poslovnog sektora 52
2.6. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE 54
3. TEHNOLOŠKI RAZVOJ, DIGITALNO DRUŠTVO I INOVACIJE 55
3.1. INSTITUCIONALNI I STRATEŠKI OKVIR 55
3.2. POTPORNA INFRASTRUKTRA ZA TEHNOLOŠKI RAZVOJ I INOVACIJE 57
3.3. DIGITALNO DRUŠTVO 58
3.3.1. Digitalizacija javne uprave 60

3.3.2. Digitalizacija sustava obrazovanja 61
3.4. OBRAZOVANJE I ISTRAŽIVANJE U PODRUČJU RAZVOJA TEHNOLOGIJA I INOVATIVNOSTI 62
3.5. NOVA ZNANJA I INOVACIJE U GOSPODARSTVU 64
3.6. UDRUŽIVANJE I SURADNJA GOSPODARSKOG SEKTORA 67
3.7. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE 69
4. HRANA I BIOEKONOMIJA 70
4.1. POLJOPRIVREDA 70
4.1.1. Institucionalni i strateški okvir upravljanja poljoprivredom 70
4.1.2. Struktura poljoprivrednih površina u Zadarskoj županiji 71
4.1.3. Struktura poljoprivrednih gospodarstava 73
4.1.4. Biljna proizvodnja 74
4.1.4.1. Povrćarstvo 74
4.1.5.2. Voćarstvo 75
4.1.4.3. Ljekovito bilje 76
4.1.4.4. Žitarice 77
4.1.4.5. Vinarstvo i vinogradarstvo 77
4.1.4.6. Maslinarstvo 78
4.1.5. Ekološka i integrirana poljoprivreda 79
4.1.6. Stočarstvo 80
4.1.7. Šumarstvo 82
4.1.8. Lovstvo 84
4.1.9. Poljoprivredne zadruge 84
4.1.10. Zaštita autohtonih proizvoda Zadarske županije 85
4.1.11. Gospodarska analiza sektora poljoprivrede 85
4.2. RIBARSTVO 86
4.2.1. Institucionalni i strateški okvir upravljanja ribarstvom 86
4.2.2. Ribolovno područje Zadarske županije 86
4.2.3. Karakteristike ribolovne flote i statistika morskog ulova Zadarske županije 87
4.2.4. Ulov ribe 88
4.2.5. Iskrcaj ribe 89
4.2.6. Akvakultura 92
4.2.7. Prerada 92
4.2.8. Ribarska infrastruktura 93
4.2.9. Ribarske zadruge 95
4.2.10. Gospodarska analiza sektora ribarstva 96
4.3. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE 97

5. TURIZAM 99
5.1. INSTITUCIONALNI I STRATEŠKI OKVIR 99
5.2. ANALIZA TURISTIČKIH POKAZATELJA 99
5.2.1. Struktura smještajnih kapaciteta 102
5.2.2. Financijski pokazatelji djelatnosti 105
5.2.3. Profil turista Zadarske županije 106
5.2.4. Analiza promidžbenih inicijativa u turizmu 107
5.3. INDEKS TURISTIČKE RAZVIJENOSTI ZADARSKE ŽUPANIJE 109
5.4. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE 111
6. KULTURA I KREATIVNE INDUSTRIJE 113
6.1. INSTITUCIONALNI I STRATEŠKI OKVIR 113
6.2. KULTURNO-POVIJESNA BAŠTINA 114
6.2.1. Materijalna kulturna dobra 115
6.2.2. Nematerijalna kulturna dobra 120
6.3. REVITALIZACIJA I VALORIZACIJA KULTURNE BAŠTINE 123
6.4. MUZEJSKA DJELATNOST 126
6.5. KAZALIŠNA DJELATNOST 130
6.7. AUDIOVIZUALNE DJELATNOSTI U KULTURI 134
6.8. KULTURA NA OTOCIMA I RURALNIM PODRUČJIMA 137
6.8.1. Kultura na otocima 137
6.8.2. Kultura u ruralnim prostorima zadarskog priobalja i zaobalja 138
6.9. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE 139
7. ODGOJ I OBRAZOVANJE 141
7.1. INSTITUCIONALNI I STRATEŠKI OKVIR 141
7.2. PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE 142
7.3. OSNOVNOŠKOLSKO OBRAZOVANJE 144
7.4. SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE 148
7.5. ŠKOLE NA OTOCIMA 153
7.6. VISOKO OBRAZOVANJE 155
7.7. CJELOŽIVOTNO OBRAZOVANJE 163
7.8. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE 165
8. TRŽIŠTE RADA 166
8.1. STRATEŠKI I INSTITUCIONALNI OKVIR 166
8.2. ANALIZA RADNO SPOSOBNOG STANOVNIŠTVA 167
8.3. ANALIZA AKTIVNOG STANOVNIŠTVA 168
8.3.1. Nezaposleni 168

8.3.2. Mjere aktivne politike zapošljavanja 174
8.3.3. Zaposleni 175
8.3.4. Plaće 180
8.4. ANALIZA NEAKTIVNOG STANOVNIŠTVA 182
8.5. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE 183
9. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA 185
9.1. INSTITUCIONALNI I STRATEŠKI OKVIR 185
9.2. STRUKTURNA OBILJEŽJA SUSTAVA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE 185
9.2.1. Zdravstvene ustanove na području Zadarske županije 186
9.2.2. Državne zdravstvene ustanove na području Zadarske županije 188
9.3. STANJE ZDRAVLJA 193
9.3.1. Vodeće bolesti 195
9.4. PROJEKTI I MJERE ZA UNAPRJEĐENJE ZDRAVSTVENOG SUSTAVA 195
9.5. PANDEMIJA UZROKOVANA VIRUSOM SARS-CoV-2 196
9.5.1. Odražavanje pandemije COVID-19 na zdravstveni sustav Zadarske županije 197
9.5.2. Cijepljenje 197
9.6. SPORTSKA REKREACIJA KAO PREVENCIJA BOLESTI 198
9.7. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE 199
10. SOCIJALNA ZAŠTITA 200
10.1. INSTITUCIONALNI I STRATEŠKI OKVIR 200
10.2. SOCIJALNI STATUS STANOVNIŠTVA 200
10.2.1. Umirovljenici 203
10.2.2. Nezaposleni 204
10.2.3. Osobe s invaliditetom 205
10.2.4. Djeca s teškoćama u razvoju 206
10.2.5. Naknade za novorođenu djecu 207
10.3. STRUKTURNA OBILJEŽJA SUSTAVA SOCIJALNE SKRBI 208
10.4. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE 212
11. SIGURNOST 214
11.1. INSTITUCIONALNI I STRATEŠKI OKVIR 214
11.2. PRIRODNE KATASTROFE I OPASNOSTI 215
11.2.1. Požari 215
11.2.2. Potresi 217
11.2.3. Poplave 218
11.2.4. Suše 221
11.2.5. Olujno ili orkansko nevrijeme i jak vjetar 221

11.2.6. Ekstremne temperature 222
11.2.7. Epidemije i pandemije 222
11.2.7.1. Gripa 223
11.2.7.2. Epidemija/Pandemija COVID-19 uzrokovana koronavirusom SARS-CoV-2 223
11.3. TEHNIČKO-TEHNOLOŠKE KATASTROFE (UZROKOVANE LJUDSKIM FAKTOROM) 224
11.3.1. Tehničko-tehnološke katastrofe i velike nesreće izazvane nesrećama u gospodarskim objektima i prometu 224
11.3.2. Ratna djelovanja i terorizam 226
11.3.3. Ugroza od minskoeksplozivnih i neeksplodiranih ubojnih sredstava 227
11.4. ŽUPANIJSKI CENTAR 112 228
11.5. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE 229
12. KOMUNALNA INFASTRUKTURA 231
12.1. INSTITUCIONALNI I STRATEŠKI OKVIR 231
12.2. VODNO GOSPODARSTVO 231
12.2.1. Vodoopskrba na području Zadarske županije 232
12.2.2. Stanje vodoopskrbe na otocima Zadarske županije 233
12.2.3. Vodoopskrbni sustav Zadarske županije 234
12.2.4. Projekti vodnog gospodarstva 235
12.3. ODVODNJA OTPADNIH VODA 236
12.3.1. Institucionalni i strateški okvir 236
12.3.2. Javna odvodnja na području Zadarske županije 237
12.3.3. Stanje javne odvodnje na otocima Zadarske županije 239
12.3.4. Projekti razvoja sustava javne odvodnje 240
12.4. GOSPODARENJE OTPADOM 241
12.4.1. Institucionalni i strateški okvir 241
12.4.2. Davatelji usluga javne usluge prikupljanja otpada i odlagališta otpada 242
12.4.3. Centar za gospodarenje otpadom Biljane Donje 246
12.4.4. Podaci o količini otpada 247
12.4.5. Sustav za recikliranje otpada 251
12.5. DIGITALNA ZEMALJSKA TELEVIZIJA 252
12.6. ELEKTRONIČKE KOMUNIKACIJE 253
12.7. POŠTA 254
12.8. ENERGETSKA UČINKOVITOST 255
12.8.1. Institucionalni i strateški okvir 255
12.8.2. Ukupna neposredna potrošnja u Zadarskoj županiji 256
12.8.3. Neposredna potrošnja u sektoru industrije 257

12.8.4. Neposredna potrošnja energije u prometu 257
12.8.5. Neposredna potrošnja u kućanstvima 259
12.8.6. Neposredna potrošnja u uslužnim djelatnostima 259
12.8.7. Neposredna potrošnja energije u objektima u vlasništvu Zadarske županije 260
12.9. OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE 261
12.10. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE 262
13. ODRŽIVI OKOLIŠ 264
13.1. INSTITUCIONALNI I STRATEŠKI OKVIR 264
13.2. TLO 265
13.3. VODE 266
13.3.1. Slatka voda 266
13.3.2. More 268
13.3.2.1. Kakvoća mora 268
13.4. ZRAK 269
13.5. VEGETACIJA 270
13.5.1. Fauna 271
13.5.2. Biološka raznolikost 272
13.6. PODRUČJE ZAŠTITE PRIRODE I NATURA 2000 273
13.7. PRIRODNA BAŠTINA 274
13.8. BUKA I SVJETLOSNA ONEČIŠĆENJA 275
13.8.1. Zaštita od buke 275
13.8.2. Zaštita od svjetlosnog onečišćenja 277
13.9. RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE 278
14. PROMET 280
14.1. INSTITUCIONALNI I STRATEŠKI OKVIR 280
14.2. PROMETNI POKAZATELJI 280
14.2.1. Cestovni promet 280
14.2.2. Željeznički promet Zadarske županije 284
14.2.3. Zračni promet 285
14.2.4. Pomorski promet 285
14.3. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE 290
15. REGIONALNI RAZVOJ I INSTITUCIONALNO UPRAVLJANJE 291
15.1. SUSTAV DRŽAVNE UPRAVE 291
15.2. ZADARSKA ŽUPANIJA 292
15.3. JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE ZADARSKE ŽUPANIJE 296
15.4. PREGLED JAVNOPRAVNIH TIJELA NA PODRUČJU ZADARSKE ŽUPANIJE 298

15.5. INSTITUCIONALNI OKVIR ZA UPRAVLJANJE 299
15.6. RAZVIJENOST GRADOVA I OPĆINA ZADARSKE ŽUPANIJE I PODRUČJA S RAZVOJNIM POSEBNOSTIMA 301
15.7. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE 307
POPIS KRATICA 308
POPIS SLIKA 310
POPIS TABLICA 314
POPIS IZVORA 318

1. OSNOVNA OBILJEŽJA ZADARSKE ŽUPANIJE

1.1. PROSTORNA OBILJEŽJA

Povoljan geografski položaj svake regije od presudnog je značaja za njezin sveukupan razvoj i funkcionalne odnose unutar nje. Polazeći stoga od važnosti kvalitetne analize prostornih obilježja, u ovom se poglavlju analiziraju položaj i osnovne značajke Zadarske županije: površina i teritorijalno ustrojstvo, prostorno–razvojne cjeline, reljefna i hidrološka obilježja prostora te klimatska obilježja.

1.1.1. Položaj i osnovne karakteristike Zadarske županije

Zadarska županija zemljopisno je **smještena na središnjem dijelu hrvatske obale Jadrana**, te povezuje sjeverno i južno hrvatsko primorje. Položaj uz obalu Jadranskog mora od velike je važnosti za prometni i gospodarski razvoj županije, te omogućuje izvrsnu povezanost s državnim i međunarodnim okruženjem.

Brojnost otoka, morskih prolaza, kanala, razvedena obala, morske površine duboko uvučene u kopno, uz plodno područje Ravnih kotara kao i brojna brdsko-planinska krška područja, predstavljaju posebnost i bogatstvo županijskog područja te ga čine jednim od najraznolikijih područja Republike Hrvatske.[1]

Najvećim dijelom Zadarska županija prostire se na području Južne Hrvatske (Dalmacija), dok se preostali manji dio prostire u Gorskoj Hrvatskoj gdje obuhvaća područje istočnog dijela ličko–krbavskog prostora s Pounjem. Otočni dio Zadarske županije geografski okružuju sljedeće otočne skupine: kornatska, žutsko-sitska, murterska te cresko-lošinjska.

S kopnene strane, županiju okružuju planinski lanac Dinarida, odnosno masiv Velebita, Plješivica, Ličko sredogorje, Ujilica (BiH), te sjevernodalmatinska zaravan. Veći dio kopnenog dijela Zadarske županije prostire se na području Ravnih kotara gdje se nalazi većina obradivih površina pogodnih za poljoprivrednu proizvodnju. Izdašne su rezerve vode od rijeka Zrmanje i Krke, te Vranskog jezera i niza manjih vodotoka.[2]

U administrativnom smislu, Zadarska županija graniči sa Šibensko-kninskom i Ličko-senjskom županijom, dok na sjeverozapadu ima morsku granicu s Primorsko- goranskom županijom. Zadarska županija na istoku graniči, u duljini od 24 km, s Bosnom i Hercegovinom, dok se zapadna međunarodna morska granica s Italijom proteže u duljini od 83,43 km.

[1] *Prostorni plan Zadarske županije, Izmjene i dopune*, Zadarska županija, Zadar, 2015.
[2] *Gospodarske specifičnosti Zadarske županije*, HGK, dostupno na: https://www.hgk.hr/zupanijska-komora-zadar/geografske-specificnosti-zadarske-zupanije (20.07.2020.)

Slika 1.1. Položaj, gradovi i općine Zadarske županije
Izvor: Zadarska županija, www.zadarska-zupanija.hr (22.02.2021.)

Po geoprometnom položaju unutar RH, Zadarska županija ima ključnu ulogu u povezivanju sjevera i juga Hrvatske, kako cestovnim tako i željezničkim prometom. Tu ulogu ostvaruje povezanošću državnim cestama i autocestom A1 (tzv. Dalmatina), a zračnim linijama putem Zračne luke Zadar omogućuje vezu županije i ovog dijela Hrvatske s brojnim odredištima u Europi i svijetu. Željeznički promet, odnosno tzv. Lička željeznička pruga povezuje Zadarsku, Šibensko-kninsku i Splitsko-dalmatinsku županiju sa središnjom Hrvatskom. U Zadru kao najvažnijem središtu Zadarske županije, siječe se jedna od paneuropskih transverzala Sjever–Jug te Jadransko–jonska longitudinala. Za geoprometni položaj Zadarske županije veliku važnost ima i međunarodni trajektni pravac Zadar–Ancona koji pomorskim putem povezuje hrvatsku i talijansku stranu Jadrana.[3]

1.1.2. Površina i teritorijalno ustrojstvo

Zadarska županija zauzima prostor ukupne površine 7.276,23 km² što čini 8,3% površine Republike Hrvatske. Kopneni dio površine Zadarske županije zauzima 3.643,33 km² (6,4% površine RH), a morski dio 3.632,9 km² (11,6% teritorijalnih voda Hrvatske). Prema površini kopnenog dijela, Zadarska je županija peta po veličini u Republici Hrvatskoj, dok je Zadar, administrativno središte županije, po broju stanovnika peti po veličini grad u Hrvatskoj.

Teritorijalni ustroj Zadarske županije čine ukupno 34 jedinice lokalne samouprave, od čega 28 općina (Bibinje, Galovac, Gračac, Jasenice, Kali, Kolan, Kukljica, Lišane Ostrovičke, Novigrad, Pakoštane, Pašman, Polača, Poličnik, Posedarje, Povljana, Preko, Privlaka, Ražanac, Sali, Stankovci, Starigrad, Sukošan, Sveti Filip i Jakov, Škabrnja, Tkon, Vir, Vrsi i Zemunik Donji) te 6 gradova (Zadar, Benkovac, Biograd na Moru, Obrovac, Pag i Nin). Benkovac je s površinom od 514 km² najveći grad županije,

[3] Ibid.

slijedi Obrovac površine 352,73 km², a na trećem mjestu je Zadar s površinom od 191,71 km². Po površini najveća općina u županiji (ali i u Hrvatskoj) je Gračac s 955,45 km².

Prema Prostornom planu, gotovo tri četvrtine površine Zadarske županije (70%), spada u kontinentalno područje, dok preostalih 30% površine zauzimaju otoci i obalno područje. Zadarska županija ima najduže obalno područje u Republici Hrvatskoj s ukupno oko 1.300 km morske obale, što je svakako jedna od njezinih brojnih komparativnih prednosti.

Prema nomenklaturi prostornih jedinica za statistiku Europske unije (NUTS), **Zadarska županija predstavlja zasebnu statističku regiju na razini NUTS 3**, a sastavni je dio Jadranske Hrvatske koja je statistička regija na razini NUTS 2. Naime, Republika Hrvatska je administrativno podijeljena na dvadeset županija i Grad Zagreb, što prema NUTS-u odgovara podjeli na regije NUTS 3 razine (21 NUTS 3 regija). Te regije razine NUTS 3 objedinjene su u višu statističku razinu, odnosno u dvije regije na NUTS 2 razini, i to: Jadranska Hrvatska i Kontinentalna Hrvatska. Razinu NUTS 1 regije čini područje cijele Republike Hrvatske. Ovakva podjela utvrđena je od strane Državnog zavoda za statistiku 2012. godine da bi krajem 2019. Državni zavod za statistiku odredio novu Nacionalnu klasifikaciju statističkih regija 2021. (HR NUTS 2021.) kojom se na razini NUTS 2 uvode četiri neadministrativne jedinice nastale grupiranjem županija kao administrativnih jedinica niže razine, i to: Panonska Hrvatska, Sjeverna Hrvatska, Jadranska Hrvatska i Grad Zagreb. Statističke regije prve i treće razine (NUTS 1 i NUTS 3) ostaju nepromijenjene (Narodne novine 125/2019).

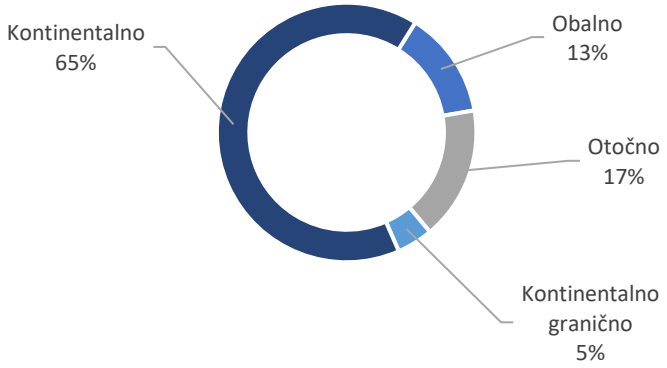

Slika 1.2. Prikaz udjela kontinentalnog, obalnog i otočnog područja Zadarske županije
Izvor: Prostorni plan Zadarske županije, Zadarska županija, 2015.

1.1.3. Prostorno-razvojne cjeline Zadarske županije

Prostornim planom Zadarske županije, s obzirom na njezina prirodno-geografska obilježja, županija je podijeljena na sedam prostorno-razvojnih i geomorfoloških cjelina, i to: Zadarska urbana regija, Zadarski otoci, Ravnokotarski zaobalni prostor, Prostor (Pod)Velebitskog kanala, Bukovica, Ličko-pounski prostor te Otok Pag (dio).

Zadarska urbana regija

Zadarska urbana regija je najrazvijeniji i najviše urbaniziran dio Zadarske županije, s dominantnom ulogom Zadra kao sveopćeg centra kojemu cjelokupni prostor županije gravitira. Zadarska urbana regija prostire se duž obalnog prostora, od Općine Vir do Općine Pakoštane. Na tome području, osim Zadra kao najvećeg grada cijele županije, ističe se i Biograd kao subregionalni centar. Čak 66,11%

stanovništva Zadarske županije živi na tome području (110.739), a gustoća naseljenosti tog prostora iznosi 210 stanovnika/km², na ukupnoj površini od 526,63 km².

Zadarski otoci

Otočni prostor Zadarske županije jedno je od njezinih najosjetljivijih i najugroženijih područja sa specifičnim demografskim i razvojnim problemima kao što su: starenje i raseljavanje stanovništva te posljedično odumiranje gospodarskih aktivnosti koje bi trebale biti jamac ostanka ljudi na otocima. U nešto povoljnijem položaju u odnosu na ostale otoke nalaze se otoci Ugljan i Pašman, s obzirom na blizinu Zadra i Biograda, a koji se razvijaju kao prigradske zone spomenutih gradova. Gustoća naseljenosti tog područja gotovo desetorostruko zaostaje za Zadarskom urbanom regijom te iznosi 27 stanovnika/km². Otočna područja na prostoru Zadarske županije dijele se na sjevernu usitnjenu skupinu, ugljansko-pašmanski niz, te dugootočku skupinu. Sjevernu usitnjenu skupinu čine Silba, Olib, Premuda, Ist, Škarda, Molat te Tun. U ugljansko-pašmansku skupinu otoka spadaju Ugljan, Sestrunj, Rivanj, Ošljak, Pašman, Babac te Vrgada. Dugootočka skupina, uz Dugi otok, obuhvaća Ravu, Iž, Zverinac, Lavdaru te Katinu.[4]

Ravnokotarski zaobalni prostor

Prostor ravnih kotara jedan je od najplodonosnijih poljoprivrednih područja u Republici Hrvatskoj te svakako najznačajniji kraj Jadranske Hrvatske po udjelu obradivih poljoprivrednih površina. Poljoprivreda na području Ravnih kotara važna je odrednica razvoja i opstanka stanovništva tog područja, a važna je u opskrbi cijelog područja Zadarske županije, kako na priobalnom području tako i u njezinoj unutrašnjosti. Unaprjeđivanjem uzgoja raznih kultura, Ravni kotari su veliki potencijal kao značajno područje za proizvodnju i izvoz hrane (povrća i voća) i cvijeća. [5] Ravni kotari odlikuju se visokom razinom očuvanosti prirode te brojnim zaštićenim područjima prirode. Zbog svojih geomorfoloških obilježja, geografskog položaja i klimatskih uvjeta na tome području, Ravni kotari su strateški važno područje i razvojni resurs. Ravnokotarski zaobalni prostor obuhvaća 6 općina s ukupno 18.385 stanovnika, dok gustoća naseljenosti iznosi 31 stanovnika/km^2. Jedinice lokalne samouprave na tome prostoru su: Grad Benkovac (dio Grada Benkovca je u Bukovici) te općine Lišane Ostrovičke, Stankovci, Polača, Zemunik Donji, Galovac, Poličnik, Vrsi i Škabrnja. Područje šire okolice Benkovca poznato je i po eksploataciji pločastog vapnenca iznimno važnoga graditeljskog materijala. [6]

Prostor Velebitskog kanala

Prostor Velebitskog kanala je specifičan krajobraz s izrazito složenim geomorfološkim obilježjima, smješten između Velebita i Ravnih kotara, uključujući Novigradsko more, Karinsko more i ušće Zrmanje. Taj dio Zadarske županije čini pet općina (Starigrad, Jasenice, Novigrad, Posedarje i Ražanac) smještenih s južne i sjeverne strane Velebitskog kanala, dok gustoća stanovništva iznosi 24 stanovnika/ km^2. Bogatstvo prirodnih znamenitosti kojima obiluje ovo područje – poput zaštićenog kanjona rijeke Zrmanje, Parka prirode Velebit te Nacionalnog parka Paklenica, uz očuvan biljni i životinjski svijet, predstavljaju osnovu na kojoj se temelji i razvija turizam ovoga kraja. Raznolikost i bogatstvo ovog prostora u velikoj mjeri čini planinski prostor koji dominira u reljefu Zadarske županije, dajući tako prepoznatljivost ovom dijelu Republike Hrvatske. Osim planinskog dijela, prostor

[4] *Prostorni plan Zadarske županije, Izmjene i dopune*, Zadarska županija, 2015.
[5] Magaš, Damir. (2001). *Osnovna geografska obilježja - Zadarska županija* / Main geographical features - The County of Zadar., str. 21.
[6] *Regija Ravni kotari*, Ethno Dalmatia, dostupno na: http://www.ethnodalmatia.com/hr/destinacije/sjeverna-dalmacija/item/regija-ravni-kotari (24.07.2020.)

Velebitskog kanala odlikuje se i duboko usječenim dolinama, spiljama i jamama koje također čine atraktivnu osnovu i doprinose razvitku turizma na tom području.[7]

Bukovica

Prostor Bukovice je u zaobalju Zadarske županije. To je prostor tipičnog krškog pobrđa, tj. sredogorja i krških zaravni, smještenog podno južnog Velebita, prostirući se na teritoriju triju jedinica lokalne samouprave – Obrovca, (dijela) Benkovca i Lišana Ostrovičkih. Bukovica je kraj s oskudnim površinama plodnog poljoprivrednog zemljišta, te je glavna djelatnost na tom području stočarstvo (uzgoj ovaca i koza). S tek 10 stanovnika/km^2, jedno je od najslabije naseljenih područja ne samo u Zadarskoj županiji već i na području cijele Hrvatske. Radi se o siromašnom krškom prostoru gdje se uslijed prirodnih obilježja nije uspjela razviti ratarska proizvodnja. Zalihe ugljena i boksita na bukovičkom prostoru uglavnom su potrošene, odnosno nisu rentabilne za eksploataciju. Kompenzacija tih prirodnogeografskih nedostataka i ograničenja može se pronaći u razvitku turizma, lovstva, vađenju i korištenju kamena, vodeći pritom brigu o zaštiti prirode.[8]

Ličko-pounski prostor

Ličko-pounski dio Zadarske županije u cijelosti je u sastavu Općine Gračac. Zadar je gravitacijsko središte tog dijela Like. Obilježje Ličko-pounskog prostora čini bogatstvo porječja rijeka ponornica, dok se uz Velebit u krajoliku ističu i južni dijelovi planine Plješevice. Potencijali koji se naslanjaju na geomorfološke osnove ovog kraja, jesu u razvoju ratarstva te stočarstva uz mogućnosti razvoja šumarstva i lovstva. Važnu ulogu u razvitku tog prostora i što boljeg uključivanja u život županije ima cestovna povezanost putem autoceste koja povezuje sjever i jug Hrvatske, posebno nakon probijanja tunela kroz Velebit.[9] I na tom području prisutni su izraziti problemi vezani uz nedovoljno razvijene gospodarske aktivnosti i nisku kvalitetu života kao što je to slučaj s područjem Bukovice, a što je vidljivo i po maloj gustoći stanovništva od samo 5 stanovnika/km^2.

Otok Pag (dio)

Specifičnost područja Paga je u tome što je riječ o jedinom otoku u Republici Hrvatskoj koji je administrativno podijeljen između dvije županije: sjeverni dio otoka pripada Ličko-senjskoj županiji, a južni dio je u Zadarskoj županiji (Grad Pag, te općine Kolan i Povljana). Uz središnji i južni dio otoka Paga Zadarskoj županiji pripadaju i otoci Maun i Škrda. Površina dijela otoka koji je pod nadležnošću Zadarske županije iznosi 200,17 km^2. Osim južnog dijela otoka koji je administrativno vezan uz Zadar, cijeli otok je u gravitacijskoj zoni Zadra u pogledu korištenja gospodarskih, prometnih, zdravstvenih te kulturnih potencijala Zadarske županije. Takvom gravitacijskom efektu svakako je pripomogla činjenica izgradnje Paškog mosta koji je ta dva područja značajno približio zemljopisno i društveno-gospodarski. [10]

[7] *Prostorni plan Zadarske županije, Izmjene i dopune,* Zadarska županija, 2015.
[8] Magaš, Damir. (2001). *Osnovna geografska obilježja - Zadarska županija* / Main geographical features - The County of Zadar., str. 23.
[9] Ibid., str. 24.
[10] *Prostorni plan Zadarske županije, Izmjene i dopune*, Zadarska županija, 2015.

Slika 1.3. Geografski položaj prostorno-razvojnih cjelina Zadarske županije
Izvor: Prostorni plan Zadarske županije, Izmjene i dopune, Zadarska županija, 2015.

1.1.4. Reljefna i hidrološka obilježja prostora

Prostor Zadarske županije karakterizira šarolik i bogat kontrast brojnih, raznolikih geomorfoloških cjelina**. Razlikuju se tako niske ravnokotarske udoline i lička polja te brdoviti, brežuljkasti, gorski i planinski krajevi Bukovice, Like i Velebita. Obala je izrazito razvedena**, a najbolji je primjer dalmatinskog tipa obale, koji je kao pojam ušao u svjetske geografske i oceanografske radove. Čine ga kopnene obalne i otočne morfostrukture koje se pružaju paralelno u više nizova. Vrlo duga razvedena obala s mnogim zaljevima, uvalama, poluotocima i rtovima (duljine oko 1.250 km), uz 200 otoka, otočića, grebena i hridi raznih veličina (među kojima je najveći Dugi otok), bitna je odrednica priobalja Zadarske županije.

More te nadzemne i podzemne vode čine vodno bogatstvo Zadarske županije. Kakvoća mora na području Županije je visoka, prosječni salinitet je 38‰, temperatura mora zimi iznosi oko 11°C, dok u ljetnom razdoblju iznosi oko 26°C.[11] Rijeke na području Zadarske županije često su usječene u krškim terenima, u uske doline tipa sutjeski i kanjona. Najistaknutije tekućice na prostoru Županije su Zrmanja, Una, Otuča, Ričica, Miljašić Jaruga, Bašćica, Kličevica i Kotarka. Zbog svojih privlačnih izvora te slapišta, turističku vrijednost, odnosno atraktivnost, imaju Una i Zrmanja, a turističku i društveno reljefnu vrijednost ima i Vransko jezero smješteno u blizini Biograda i Pakoštana.

Spomenuta različitost prostora Zadarske županije prikladna je osnova za razvoj mnogih gospodarskih područja, i to poljoprivrede, ribarstva i marikulture, te posebice za razvoj turističkog sektora kojemu pogoduju brojni elementi bio- i georaznolikosti. Morska obala je najatraktivniji je dio Županije i do sada najvažniji s aspekta gospodarskog korištenja prirodnih resursa. Spomenuta visoka kakvoća i ugodna temperatura mora na ovom području doprinose razvoju kupališnog turizma koji je značajan s aspekta gospodarske aktivnosti, ne samo za Zadarsku županiju već i za prostor cijele hrvatske obale

[11] Jadransko more. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020., dostupno na: https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=28478 (27.07.2020.)

Jadrana. Bolja iskoristivost morskih obalnih područja omogućena je izgradnjom i razvojem prometne infrastrukture te povezivanjem Vira i Paga putem mosta s kopnom, a ostalih otoka češćim i bržim trajektnim i brodskim vezama omogućavajući tako i intenzivniju izgradnju te razvoj kopnenog dijela obale.[12]

1.1.5. Klimatska obilježja Zadarske županije

Geografski položaj i velika reljefna raznolikost utječu na vremenske prilike, odnosno na klimatska obilježja Zadarske županije. Najveći dio Zadarske županije ima različite podtipove **umjereno tople kišne klime**. Na primorskom području Županije ljeta su uglavnom suha i topla, dok su razdoblja zime uglavnom blaga i kišovita, što su obilježja ***sredozemne klime*** (klime masline). Obilježje ***submediteranske*** klimatske zone su oštrije zime na području Bukovice i Ravnih kotara te nešto veća količina oborina u ljetnim mjesecima nego li su u području uz morsku obalu i na otocima. Uz Bukovicu i Ravne kotare i u području Velebitskog kanala karakterističnije su oštrije zime s većim kolebanjima temperatura.

U višim planinskim predjelima prevladava snježno-šumska klima za koju su karakteristične hladne i snježne zime, odnosno ugodna ljeta sa svježim noćima. Temperaturni ekstremi se pojačavaju udaljavanjem od obale, prvenstveno zbog slabljenja morskog utjecaja i istovremenog jačanja kontinentalnih obilježja, s time da kontinentalni uvjeti ublažavaju ljetni maksimum na Ličko-pounskom dijelu Zadarske županije. Gorski te brdski predjeli Like i Bukovice imaju svježije ljetne noći što za posljedicu ima niže prosječne temperature koje se na vrhuncima planina još više spuštaju, sve do oko 10°C. Opću cirkulaciju zraka obilježava izrazita vjetrovitost, a tipični vjetrovi u Zadarskoj županiji su bura (osobite jakosti na području otoka Paga te Velebitskog kanala), jugo (vlažan i topliji vjetar popraćen velikim valovima uz obalno područje koji nosi naoblaku i kišu) i maestral. I bura i jugo karakteristični su vjetrovi u zimskim mjesecima, kada mogu uzrokovati i prekid veza s otocima, a povremeno i prekide cestovnog prometa, dok u ljetnima prevladava maestral (sjeverozapadni vjetar) koji je povoljan jer ublažava ljetne vrućine i dobra je osnova za nautički turizam. Neugodan i hladan poput bure relativno je čest i istočnjak (levant), dok je u ljetnim mjesecima za nevera potencijalno opasan vjetar zapadnjak (polenat). Među tim vjetrovima najistaknutija je bura koja je ostavila znatne tragove na biljnom pokrovu, poljoprivrednim aktivnostima te izvršila utjecaj na tip izgradnje nastambi, gospodarskih objekata, te na izgradnju i razmještaja naselja, luka, itd., a uz prekid prometa može izazvati velike štete voćnjacima, vinogradima i povrtnjacima mehaničkim udarima i posolicom.

Bura je najčešće suh i hladan vjetar koji sa sobom nosi vedro vrijeme. Nerijetko na području Županije, zbog velikih valova uzrokovanih burom ili jugom, manji brodovi koji povezuju obalu i naselja na otocima, ne mogu ploviti te se moraju skloniti u neku od luka, dok se na kopnu posljedice očituju uslijed jakih povremenih udara (refula) te drugih pratećih meteoroloških pojava poput poledice, i snijega na cestama, poglavito lošijim i uskim, te na željezničkim prugama zbog visoka snijega. Snijeg je redovita pojava na planinskom i ličkom predjelu Županije, dok je u preostalim dijelovima dosta rjeđa pojava, pogotovo uz obalna područja te na otocima.[13]

Temeljem provedene analize kroz 30-godišnje razdoblje (1981.-2011.), a na temelju podataka meteorološke postaje Zadar, **prosječna godišnja količina oborina iznosila je 915 mm**, dok je u prosjeku bilo 107 dana s kišom te jedan dan sa snijegom. U srpnju se javljala najmanja količina oborina

[12] *Prostorni plan Zadarske županije, Izmjene i dopune*, Zadarska županija, 2015.
[13] Ibid.

(27,5 mm). U navedenom 30-godišnjem razdoblju analiza, srednja godišnja temperatura iznosila je 15,3°C. Siječanj i veljača bili su najhladniji mjeseci s prosječnom temperaturom od 7,3°C, dok su srpanj i kolovoz najtopliji mjeseci s prosječnom temperaturom od 36,2°C. Prosječna vrijednost relativne vlage zraka je 72%. Područje Zadra u navedenom razdoblju bilo je iznad prosjeka Republike Hrvatske po prosječnom broju sunčanih sati godišnje (2.475 sati), mjesec srpanj imao je najveći broj sunčanih sati u prosjeku (356 sati), a prosinac je bio mjesec s najmanje sunčanih sati (109 sati). Na južnijim otocima padne najmanje padalina, u prosjeku između 800 i 900 mm godišnje (Sestrice Tajerske, Dugi otok, Pašman), dok na području sjevernijih otoka te na području Ravnih Kotara padne između 900 i 1100 mm. Na planinskim predjelima i području Like padne najviše kiše, i to između 1200 i 2300 mm.[14]

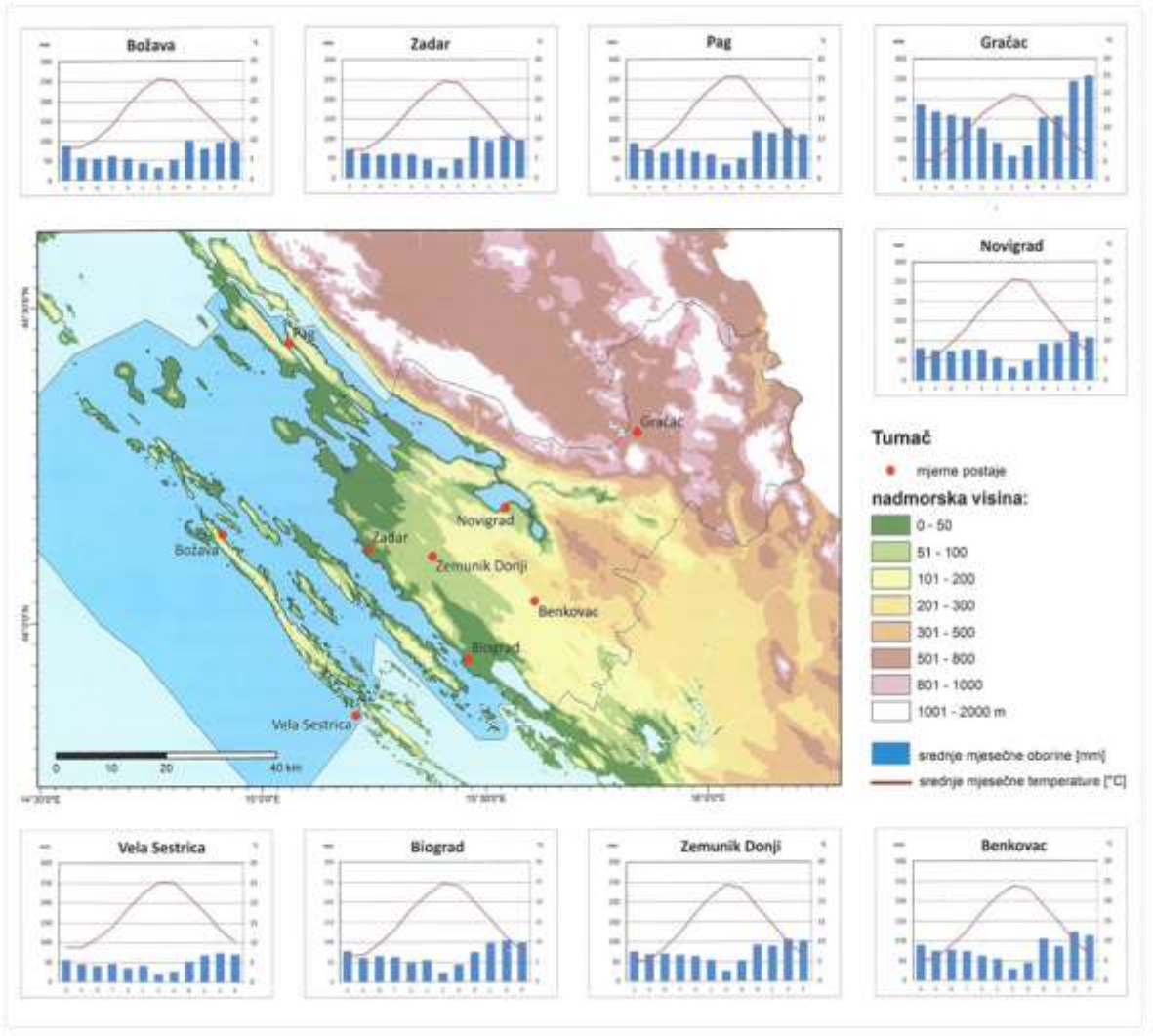

Slika 1.4. Klimatski dijagrami za odabrane meteorološke postaje u Zadarskoj županiji (1981. – 2011.)
Izvor: Faričić J., Marelić T.: Potencijali društveno-gospodarskog razvitka Zadarske županije, Sveučilište u Zadru, 2014.

1.2. STANOVNIŠTVO NA PODRUČJU ZADARSKE ŽUPANIJE

Stanovništvo je neizostavni parametar planiranja društvenog, gospodarskog i kulturnog razvoja društva. Temelj je napretka svake zajednice te pokretač društvenih, kulturnih i gospodarskih promjena. Demografska analiza Zadarske županije obuhvaća sljedeća poglavlja i pokazatelje: analizu

[14] Faričić, J., Marelić, T. (2014.): *Potencijali društveno-gospodarskog razvitka Zadarske županije*, Sveučilište u Zadru, Zadar

broja stanovnika (uključujući i popisne podatke i procjenu broja stanovnika), osnovne značajke prirodnog kretanja stanovništva, migracijska kretanja te dobno-spolnu i obrazovnu strukturu stanovništva.

1.2.1. Analiza broja stanovnika na području Zadarske županije

Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine Zadarska županija imala je 170.017 stanovnika, od toga 86.513 žena, dok je muškaraca bilo 83.504. Prema Procjeni broja stanovnika 2019. godine, izračunatoj na temelju podataka Popisa 2011. godine, prirodnog kretanja i migracijskog salda, **u 2019. godini na području Zadarske županije živjelo je 168.055 osoba (od toga 83.036 muškarca i 85.177 žena), odnosno 1,15% manje stanovnika nego 2011. godine.**

U usporedbi s drugim županijama Zadarska županija bilježi slabiji pad broja stanovnika. Istarska županija bilježi porast od 0,58% stanovnika dok Grad Zagreb bilježi porast od 2,22%. Sve ostale županije u Republici Hrvatskoj imaju negativnu razliku broja stanovnika između 2011. i 2019. godine. Najveći demografski pad imaju Vukovarsko-srijemska (-15,89%), Požeško-slavonska (-15,09%) te Ličko-senjska (-12,60%) županija.

Rast broja stanovnika zabilježen je u otočnim, obalnim i priobalnim JLS, a pad broja stanovnika je važno demografsko obilježje JLS u zaleđu Zadarske županije (Tablica 1.1.). Najveći rast je zabilježen u JLS na otocima, u općinama Vir (+32,80%), Kolan (+15,17%), Sali (+15,31) i Pašman (+11,39%), dok je najveći pad zabilježen u zaleđu Zadarske županije, u općinama Gračac (-38,74%) i Lišane Ostrovičke (-20,88%) te gradovima Benkovcu (-20,88%) i Obrovcu (-15,59%).

Tablica 1.1. Analiza broja stanovnika prema Procjeni broja stanovnika u 2019. g. i Popisu iz 2011. g.

R.br.	JLS	Popis 2011.	Procjena 31.12.2019.	Pad/rast	% pada / rasta
1.	Grad Zadar	75.062	75.627	565	0,75
2.	Grad Biograd n/M	5.569	5.878	309	5,55
3.	Grad Benkovac	11.026	8.724	-2.302	-20,88
4.	Grad Obrovac	4.323	3.649	-674	-15,59
5.	Grad Pag	3.846	3.731	-115	-2,99
6.	Grad Nin	2.744	2.943	199	7,25
7.	Općina Bibinje	3.985	4.200	215	5,40
8.	Općina Galovac	1.234	1.262	28	2,27
9.	Općina Gračac	4.690	2.873	-1.817	-38,74
10.	Općina Jasenice	1.398	1.362	-36	-2,58
11.	Općina Kali	1.638	1.655	17	1,04
12.	Općina Kolan	791	911	120	15,17
13.	Općina Kukljica	714	744	30	4,20
14.	Općina Lišane Ostrovičke	698	548	-150	-21,49
15.	Općina Novigrad	2.375	2.068	-307	-12,93
16.	Općina Pakoštane	4.123	4.226	103	2,50
17.	Općina Pašman	2.082	2.317	235	11,29
18.	Općina Polača	1.468	1.299	-169	-11,51
19.	Općina Poličnik	4.469	4.588	119	2,66

20.	Općina Posedarje	3.607	3.557	-50	-1,39
21.	Općina Povljana	759	756	-3	-0,40
22.	Općina Preko	3.805	4.005	200	5,26
23.	Općina Privlaka	2.253	2.308	55	2,44
24.	Općina Ražanac	2.940	2.957	17	0,58
25.	Općina Sali	1.698	1.958	260	15,31
26.	Općina Stankovci	2.003	1.836	-167	-8,34
27.	Općina Starigrad	1.876	1.910	34	1,81
28.	Općina Sukošan	4.583	4.914	331	7,22
29.	Općina Sv. Filip i Jakov	4.606	4.703	97	2,11
30.	Općina Škabrnja	1.776	1.684	-92	-5,18
31.	Općina Tkon	763	810	47	6,16
32.	Općina Vir	3.000	3.984	984	32,80
33.	Općina Vrsi	2.053	2.064	11	0,54
34.	Općina Zemunik Donji	2.060	2.004	-56	-2,72
Ukupno		170.017	168.055	-1.962	-1,15

Izvor: Popis stanovništva 2011.; Procjena stanovništva RH u 2019.g., DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine većina gradova Zadarske županije imala je porast broja stanovnika u odnosu na Popis stanovništva 2001. godine. Grad Zadar imao je rast od 3,12% u desetogodišnjem razdoblju, međutim prema Procjeni stanovništva 2019. godine Grad Zadar ima slabo vidljiv porast broja stanovnika od tek +0,75%. Manji gradovi Zadarske županije prema Popisu stanovništva 2011. imali su rast u većem postotku – Benkovac (+11,25%), Biograd na Moru (+5,57%) i Obrovac (+21,65%), međutim prema Procjeni stanovništva 2019. godine Grad Benkovac i Grad Obrovac bilježe veliki pad broja stanovnika (Benkovac preko 20%, a Obrovac preko 15%), dok gradovi Nin i Biograd na Moru i dalje bilježe blagi porast.

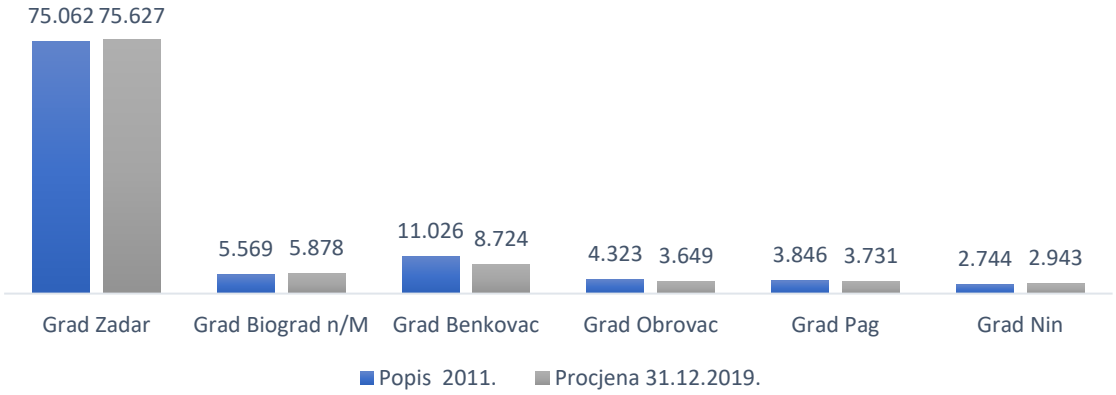

Slika 1.5. Usporedba broja stanovnika u gradovima ZŽ (Popis 2011. i Procjena 2019.)
Izvor: Popis stanovništva 2011.; Procjena stanovništva RH u 2019.godini., DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Od 28 općina Zadarske županije prema Procjeni stanovništva 2019. godine utvrđeno je kako 5 općina ima manje od 1.000 stanovnika (Kolan, Kukljica, Lišane Oštrovičke, Povljana i Tkon), dok 8 općina ima manje od 2.000 stanovnika. Međutim, 14 općina ima više od 2.000 stanovnika što je porast u odnosu na Popis stanovništva iz 2011. godine.

Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine, 92,6% stanovnika Zadarske županije se izjasnilo Hrvatima, što ukazuje na to da je Zadarska županija po svom nacionalnom sastavu vrlo homogena iako su u nacionalom sastavu Zadarske županije zastupljene i 22 nacionalne manjine. Najbrojnija je srpska

nacionalna manjina koja čini 4,81% stanovništva županije, zatim albanska 0,53%, i bošnjačka manjina 0,32%, dok slovenska manjina ima najmanji udio u ukupnom broju stanovništva županije s tek 0,16%.[15]

59,88% stanovništva Zadarske županije živi u gradovima. Gustoća naseljenosti u gradu Zadru, središtu Županije, je 392 stanovnika po km², dok je gustoća naseljenosti u Zadarskoj županiji je 46,66 stanovnika/km², što je iznad prosjeka Republike Hrvatske (23 stanovnika/km²). Prema kriteriju OECD -a[16] na regionalnoj razini, Zadarska županija spada u značajno ruralne regije s 15-50% stanovništva koje živi u ruralnim područjima.

Godine 2013. prekinut je pozitivan trend rasta broja stanovnika u Zadarskoj županiji. Lagani pad prema Procjenama broja stanovnika Državnog zavoda za statistiku uočen je 2014. godine (-0,10%), dok je 2015. godine zabilježen najveći pad (-0,75%), nakon čega se nastavlja negativan trend sve do 2019. godine, kada je pad broja stanovnika u Zadarskoj županiji zaustavljen.

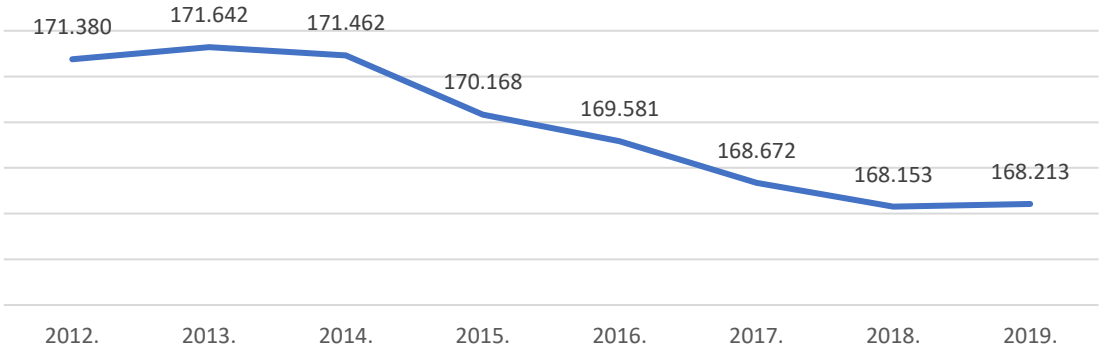

Slika 1.6. Procjena broja stanovnika u Zadarskoj županiji 2012. – 2019. g.[17]
Izvor: Procjena stanovništva u RH 2021. - 2019.g., DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

1.2.2. Osnovne značajke prirodnog kretanja stanovništva

Prirodno kretanje stanovništva podrazumijeva omjer broja rođenih i umrlih u nekom razdoblju, a dinamika tog omjera u nekom razdoblju predstavlja prirodno kretanje stanovništva.

Tablica 1.2. Prirodno kretanje stanovništva u Zadarskoj županiji 2007. – 2019. godine

God.	Rođeni ZŽ			Umrli		Prirodni prirast	Vitalni indeks	Prirodni prirast RH	Vitalni indeks RH
	Ukupno	Živorođeni	Mrtvo rođeni	Ukupno	Od toga dojenčadi				
2007.	1.683	1.676	7	1.794	8	-118	93,4	-10.457	80,0
2008.	1.789	1.784	5	1.784	4	0	100,0	-8.393	83,9
2009.	1.836	1.828	8	1.867	6	-39	97,9	-7.837	85,0
2010.	1.784	1.776	8	1.751	8	25	101,4	-8.735	83,2
2011.	1.681	1.676	5	1.704	9	-28	98,4	-9.822	80,7
2012.	1.775	1.766	9	1.889	5	-123	93,5	-9.939	80,8
2013.	1.694	1.688	6	1.787	5	-99	94,5	-10.447	79,3

[15] *Dodatak 2 - Osnovna analiza, Županijska razvojna strategija Zadarske županije 2016. - 2020.*, Zadarska županija, Zadar 2017. str.13

[16] Kriterij prema gustoći naseljenosti odnosno definicija OECD-a - najčešći je međunarodno priznat i korišten kriterij za razlikovanje ruralnih i urbanih područja. Na lokalnoj razini područja se klasificiraju kao ruralna ili urbana temeljem praga od 150 stanovnika po km².

[17] Procjena broja stanovnika za 2019. godinu nije ista, jer su izvor dvije različite publikacije DZS-a

2014.	1.642	1.635	7	1.933	5	-298	84,6	-11.273	77,8
2015.	1.573	1.568	5	2.072	7	-504	75,7	-16.702	69,2
2016.	1.578	1.571	7	1.950	11	-379	80,6	-14.005	72,8
2017.	1.537	1.532	5	2.159	6	-627	71,0	-16.921	68,4
2018.	1.546	1.535	11	1.982	8	-447	77,4	-15.761	70,1
2019.	1.551	1.543	8	1.938	1	-395	79,6	-15.659	69,8

Izvor: Prirodno kretanje stanovništva 2007.- 2019. godine., DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Zadarska županija prati trend negativne prirodne promjene broja stanovnika na državnoj razini, međutim znatno manjim intenzitetom od razine RH. Vitalni indeks Zadarske županije od 2007. do 2019. godine bolji je u odnosu na vitalni indeks Republike Hrvatske i to u prosjeku 11,4% godišnje, u 2019. godini prirodna promjena u Zadarskoj županiji je bila -395 (umrlo je 1.938 ljudi, a rođeno ih je 1.551).

Svi gradovi u Zadarskoj županiji prema podacima Državnog zavoda za statistiku za 2019. godinu, imaju negativnu prirodnu promjenu, s time da najmanji pad ima Biograd na Moru (-2), a najveći Benkovac (-55). Od općina najveći (ali ipak niski) prirodni prirast imaju Općine Bibinje (3) i Privlaka (1), a najveći prirodni pad imaju Općine Preko (-39), Gračac (-31) i Sv. Filip i Jakov (-24).

U 2019.[18] godini stopa nataliteta u Zadarskoj županiji je iznosila 9,10‰, dok je u Republici Hrvatskoj iznosila 8,9‰. U 2019. godini je u Zadarskoj županiji zabilježen pad broja živorođene djece u odnosu na prethodnu godinu za 0,2%, tj. rođeno je 3 djece manje nego u 2018. godini. U 2019. godini je rođeno ukupno 1.551 dijete, od toga 1.543 živorođene djece i 8 mrtvorođene djece.

U 2019. godini stopa mortaliteta u Zadarskoj županiji je iznosila 11,50‰, dok je u Republici Hrvatskoj iznosila 12,7‰. U 2019. godini zabilježen je pad broja umrlih osoba u odnosu na prethodnu godinu, tj. umrle su 44 osobe ili 2,22% manje nego u prethodnoj godini.

1.2.3. Migracijska kretanja na području Zadarske županije

Zadarska županija je 2008. godine imala pozitivan migracijski saldo, koji je u zatim imao trend opadanja (Tablica 1.3.). Zbog pristupanja Hrvatske Europskoj Uniji, što je olakšalo ekonomsku migraciju, u 2014. godini dolazi do velike negativne promjene u migracijskom saldu. Takav trend se nastavio do 2018. godine kada se smanjio za 146,68% u odnosu na prethodnu godinu, što je **naznaka pozitivnog trenda, koji se nastavlja i u 2019. godini kada je saldo ukupne migracije pozitivan (+419)**.

Tablica 1.3. Migracijska kretanja u Zadarskoj županiji 2008. - 2019. godine

Godina	Doseljeni		Odseljeni		Saldo ukupne migracije
	Iz druge županije	Iz inozemstva	U druge županije	U inozemstvo	
2008.	1.661	1.368	1.019	504	**1.456**
2009.	1.480	669	923	477	**749**
2010.	1.460	373	796	368	**669**
2011.	1.643	563	931	533	**742**
2012.	1.749	473	949	546	**727**
2013.	1.577	561	1.059	718	**361**
2014.	1.600	534	1.255	1.248	**-369**
2015.	1.571	612	1.259	1.542	**-324**

[18] Za izračun je korišten broj stanovnika prema Procjeni stanovništva 2019. godine

2016.	1.480	745	1.110	1.283	**-168**
2017.	1.455	732	1.197	1.367	**-377**
2018.	1.343	1.289	1.086	1.370	**176**
2019.	2.668	2.145	2.477	1.917	**419**

Izvor: Migracija stanovništva RH 2008. - 2019. godine., DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

1.2.4. Dobno-spolna struktura stanovništva

Na području Zadarske županije **kontinuirano se raste broj stanovnika starijeg od 65 godina, dok se istovremeno smanjuje broj mlađeg stanovništva**. Prema Procjeni stanovništva 2019. godine, udio stanovništva u dobi 0 – 14 godina (24.980 ili 14,82%) znatno je manji od udjela stanovništva od 65 i više godina (37.934 ili 22,51%), što je pokazatelj starenja stanovništva.

Prema Procjeni stanovništva za 2019. godinu, na području Zadarske županije u skupini +65, visok je udio stanovnika starijih od 85 godina, čak 11%. Uspoređujući podatke iz Popisa stanovništva 2011. godine, kada je udio starijih od 85 godina u skupini 65+ činio 8,56%, vidljiv je **trend produljenja trajanja života**. Prema Popisu stanovništva 2011. godine Zadarska županija je u skupini sedam županija s najvišim udjelom stanovništva u skupini 65+ (Dubrovačko-neretvanska s 9,68%, Splitsko-dalmatinska s 8,85%, Grad Zagreb s 8,83%, Istarska s 8,78% te Primorsko-goranska s 8,67%).

Tablica 1.4. Stanovništvo prema starosti i spolu na području Zadarske županije u 2019. godini

Dob	Muškarci	Žene	Ukupno
0-4	4.004	3.773	**7.777**
5-9	4.348	4.128	**8.476**
10-14	4.490	4.237	**8.727**
15-19	4.306	4.210	**8.516**
20-24	5.356	4.966	**10.322**
25-29	5.174	4.991	**10.165**
30-34	5.133	4.878	**10.011**
35-39	5.530	5.423	**10.953**
40-44	5.586	5.486	**11.072**
45-49	5.272	5.201	**10.473**
50-54	5.649	5.571	**11.220**
55-59	5.534	5.515	**11.049**
60-64	5.925	5.866	**11.791**
65-69	5.533	5.835	**11.368**
70-74	4.304	4.990	**9.294**
75-79	3.328	4.101	**7.429**
80-84	2.248	3.421	**5.669**
85 i više	1.316	2.585	**3.901**
Ukupno	**83.036**	**85.177**	**168.213**

Izvor: Procjena stanovništva u RH u 2019.godini, DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Prema Popisu stanovništva 2011. godine, prosječna dob stanovništva Zadarske županije je bila 41,9 godina, dok je prosjek dobi stanovništva Republike Hrvatske bila 41,7 godina.

Najveći udio starijeg stanovništva živi u demografski ugroženim područjima (otoci i rijetko naseljena područja), na svih 17 naseljenih otoka Zadarske županije (9 općina i jedan grad) živi 20.914 stanovnika

od kojih je 27,2% starijih od 65 godina (5.707), što je za 10% više od prosjeka Hrvatske (17,7% stanovništva starijeg od 65 godina)[19].

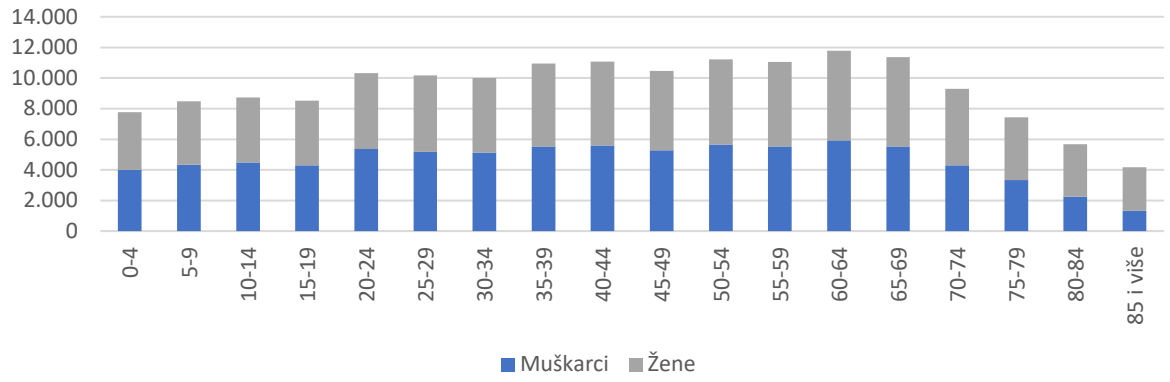

Slika 1.7. Procjena st. prema dobnim skupinama i spolu u Zadarskoj županiji, sredinom 2019.godine
Izvor: Procjena stanovništva u RH u 2019.godini, DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Analizirajući dobne skupine prema spolu, vidljivo je da je **veći udio žena u starijim dobnim skupinama**, dok je u mlađim dobnim skupinama veći broj muškaraca[20]. Udio stanovnika starijih od 65 godina po gradovima i općinama Zadarske županije pokazuje kako je u svim općinama i gradovima veći broj žena u navedenoj dobi.[21]

1.2.5. Obrazovna struktura stanovništva

Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine, 53,15% radno sposobnog stanovništva Zadarske županije ima završeno srednjoškolsko obrazovanje, 19,37% radno sposobnog stanovništva ima završeno osnovnoškolsko obrazovanje i 7,87% radno sposobnog stanovništva ima završene razrede osnovne škole od 4.-7. razreda[22], što je vidljivo u Tablici 1.5.

Tablica 1.5. Obrazovna struktura radno sposobnog stanovništva u Zadarskoj županiji 2011. godine

Spol	Bez škole	1.-3. razred	4.-7. razred	Osnovna škola	Srednja škola	Ukupno	Visoko obrazovanje			Ukupno
							Stručni studij	Sveučilišni studij	Doktor znanosti	
Svega	4.153	2.145	11.266	27.742	76.097	**143.180**	8.102	12.854	223	**21.179**
Muško	770	441	3.727	12.110	42.067	**69.766**	4.260	5.854	144	**10.258**
Žensko	3.383	1.704	7.539	15.632	34.030	**73.414**	3.842	7.000	79	**10.921**

Izvor: Popis stanovništva 2011., DZS, obrada ZADRA NOVA

Usporedbom obrazovne strukture radno sposobnog stanovništva Zadarske županije s Republikom Hrvatskom iz 2011. godine u odnosu na 2001. godinu, bilježi se **kontinuirani porast visoko obrazovanog stanovništva na području Zadarske županije** i Republike Hrvatske. U Zadarskoj županiji je 2001. godine 480 studenata završilo/diplomiralo sveučilišni ili stručni studij, taj broj kontinuirano raste iz godinu u godinu te je 2011. godine čak 1.305 studenata završilo sveučilišni ili stručni studij, u narednim godinama se prekida trend rasta te broj ostaje okvirno isti, pa 2018. godine iznosi 1.343.

[19] *Dodatak 2 - Osnovna analiza, Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020.*, Zadarska županija, 2017., str. 14
[20] *Ibid.,* str.15
[21] Socijalni plan Zadarske županije 2015. - 2020., Zadarska županija, 2015., str.3
[22] *Dodatak 2 - Osnovna analiza, Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020.*, Zadarska županija, 2017. Str. 15

RAZVOJNI IZAZOVI

Starenje stanovništva
Udio starijih od 65 u Zadarskoj županiji je viši od nacionalnog prosjeka
Neravnomjerna raspoređenost stanovništva na području županije; velika koncentracija u urbanoj regiji grada Zadra
Gustoća naseljenosti je ispod prosjeka RH
Kontinuiran pad broja stanovnika u županiji

RAZVOJNE POTREBE

Kreirati sustav pronatalitetne politike temeljen na povećanju životnog standarda
Unaprijediti socio-ekonomske uvijete na slabije razvijenim područjima županije (uključujući i otoke)

1.3. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE

Zadarska županija je središnje položena hrvatska obalna regija koja obuhvaća geografski profil od otoka, priobalja, ravnokotarskoga i bukovičkog zaobalja, velebitskoga prostora do ličko-pounskog prostora. To je prostor velike geomorfološke razvedenosti i najvećim dijelom umjereno tople vlažne klime (s pretežito suhim i vrućim ljetima) te dijelom šumsko-snježne klime u visinski istaknutijim predjelima i velike bioraznolikosti. Premda su vodni resursi bogati (Zrmanja, Vransko jezero i dr.) neravnomjerno su raspoređeni tako da na otocima nema većih površinskih pojava niti većih podzemnih zaliha vode. Jedna od ključnih prirodnih resursa je more kao izvor života i medij komunikacije. Zahvaljujući razvoju mreže naselja koja se stoljećima zasnivala na vrednovanju prirodnih resursa i komunikacija, kao i modernim procesima urbanizacije i litoralizacije, Županija je u demografskom pogledu raščlanjena na gusto naseljeni obalni pojas veće gospodarske dinamike i koncentracije ljudskih resursa (posebno u Zadru) i na rijetko naseljeni i intenzivnom depopulacijom zahvaćen ruralni prostor otoka i zaobalja. Velika fragmentacija Županije u pogledu ustroja velikog broja jedinica lokalne samouprave ne pridonosi koheziji prirodnih i funkcionalnih cjelina.

Razvojni potencijali

- Velika bioraznolikost i očuvanost prirodne baštine
- Komplementarnost prirodno različitih geografskih cjelina koja može pridonijeti smanjenju sezonalnosti pojedinih gospodarskih djelatnosti i većoj sinergiji među njima
- Ljudski resursi koji se zasnivaju na obrazovnom i kulturnom kapitalu

Razvojni izazovi

- Veliki dijelovi obale i mora izloženi su saturaciji izgradnjom i intenzivnom eksploatacijom
- Neravnomjeran prostorni raspored stanovništva, posebno biološki i ekonomski aktivnoga
- Velika fragmentarnost upravno-teritorijalnog ustroja na razini jedinica lokalne samouprave

Razvojne potrebe

- Funkcionalno objedinjavanje jedinica lokalne samouprave
- Disperzija poslova iz nadležnosti regionalne (samo)uprave u subregionalne centre
- Uključivanje sektorski različitih dionika u planiranje, provedbu i nadzor aktivnosti koje se zasnivaju na valorizaciji prirodnih resursa

2. GOSPODARSTVO I RAZVOJ PODUZETNIŠTVA

Analiza gospodarstva ima za cilj utvrditi najznačajnije potencijale gospodarskog rasta i razvoja konkurentnog gospodarstva Zadarske županije te prioritetna područja na koja je posebno potrebno usmjeriti mjere i aktivnosti u sljedećem planskom razdoblju. U svrhu analize gospodarstva Zadarske županije u nastavku se daje pregled institucionalnog i strateškog okvira upravljanja, trendova u gospodarstvu, stanje vanjskotrgovinske razmjene, malo i srednje poduzetništvo, obrtništvo te konkurentnosti regionalnog gospodarstva s aspekta razvijenosti poslovnog sektora i poslovnog okruženja.

2.1. INSTITUCIONALNO I STRATEŠKO UPRAVLJANJE

Koordinacija, usmjeravanje te upravljanje sektorom gospodarstva provodi se na nacionalnoj, županijskoj i lokalnoj razini. Na nacionalnoj razini institucionalni okvir čine Vlada Republike Hrvatske te različita središnja tijela državne uprave: Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja (energetika, rudarstvo, industrija, trgovina), Ministarstva prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine (građevinarstvo), Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture (brodogradnja, promet), Ministarstva poljoprivrede (poljoprivreda, stočarstvo, ribarstvo, šumarstvo), Ministarstva turizma i sporta (turizam). Uz navedena tijela središnje državne uprave, značajnu ulogu u koordinaciji i usmjeravanju razvoja gospodarskih djelatnosti ima i Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije te nacionalne agencije osnovane za obavljanje stručno-analitičkih i izvršno-operativnih poslova kojima potiču pojedine aspekte gospodarskog razvoja (Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije HAMAG BICRO; Centar za praćenje poslovanja energetskog sektora i investicija; Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost; Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju; Hrvatska poljoprivredna agencija).[23]

Potporu gospodarskim subjektima na nacionalnoj i regionalnoj razini pružaju tijela i pravne osobe s javnim ovlastima i njihove podružnice, kao što su Hrvatska gospodarska komora Županijska komora Zadar, Hrvatska obrtnička komora te druge institucije, poput Hrvatske udruge poslodavaca, Hrvatskog saveza zadruga te Hrvatske banke za obnovu i razvitak.[24]

Na županijskoj razini Upravni odjel za gospodarstvo, turizam, infrastrukturu i EU fondove Zadarske županije poduzima niz aktivnosti u cilju razvoja konkurentnog i održivog gospodarstva Zadarske županije. Osim nadležnog odjela Zadarske županije, na regionalnoj razini djeluju Ustanova za razvoj kompetencija, inovacija i specijalizacije Zadarske županije INOVAcija, koja pruža stručnu pomoć malim i srednjim poduzetnicima te potiče inovativnost poslovnog sektora te Agencija za ruralni razvoj Zadarske županije AGRRA koja djeluje s ciljem podrške poduzetničkim aktivnostima u poljoprivredi.[25]

Na lokalnoj razini najznačajniji su gradovi i općine koji različitim programima i projektima ciljano usmjeravaju razvoj gospodarstva na svojim područjima.

Temeljni važeći strateški dokument iz područja gospodarstva je Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. Godine. Dodatkom 4. Nacionalne razvojne strategije predviđeno je

[23] *Razvoj gospodarskih djelatnosti u prostoru*, IRMO, 2014., str. 17., MINGOR, dostupno na: https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/1065 (31.12.2020.)

[24] *Osnovna analiza - Dodatak 2., Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020*., Zadarska županija, 2017., str. 24.

[25] Ibid.

donošenje sektorskih nacionalnih planova, od kojih su najznačajniji: Nacionalni plan razvoja poduzetništva 2021. - 2030., Nacionalni plan za digitalnu transformaciju gospodarstva 2021. – 2027. , Nacionalni plan poticanja inovacija 2021. – 2027., Nacionalni plan za internacionalizaciju gospodarstva 2021. – 2029. te Strategija pametne specijalizacije 2021. – 2029.[26]

2.2. PREGLED GOSPODARSKE SITUACIJE

Pregled položaja Zadarske županije u hrvatskom gospodarstvu i širem okruženju prikazan je kroz analizu bruto domaćeg proizvoda (BDP) kao najčešće korištenog makroekonomskog pokazatelja stanja gospodarskih aktivnosti nekog područja. Bruto domaći proizvod (BDP) predstavlja vrijednost ukupne proizvodnje dobara i usluga određene prostorne jedinice tijekom godine, a mjeri se kao vrijednost kupljenih finalnih proizvoda. Radi usporedbe prostornih jedinica različite demografske veličine korišten je BDP *per capita* ili BDP po stanovniku (BDP pc) kao relativni, usporedivi pokazatelj razine proizvodne razvijenosti pojedine države ili regije.[27] Pregled gospodarstva dan je i kroz sagledavanje stanja gospodarskog razvoja Zadarske županije u odnosu na Republiku Hrvatsku i Europsku uniju kako bi se analiziralo gospodarsko okruženje, popratili trendovi te nadomjestila nedostupnost podataka o bruto domaćem proizvodu (BDP) na NUTS 3 razini za razdoblje nakon 2017. godine.

Tablica 2.1. Bruto domaći proizvod za RH i prema NKPJS-u 2012. i županije u 2017. godini

NKPJS 2012. – 2. razina i županije	Bruto domaći proizvod, mil. HRK	Bruto domaći proizvod, mil. EUR	Struktura po županijama (RH = 100)	BDP po stanovniku, HRK	BDP po stanovniku, EUR	Indeksi (RH = 100)	BDP po stanovniku po SKM (EU 28 = 100)
Republika Hrvatska	366.426	49.118	100,0	88.726	11.893	100,0	61,7
Kontinentalna Hrvatska	247.188	33.135	67,5	89.984	12.062	101,4	62,6
Grad Zagreb	125.020	16.758	34,1	155.541	20.850	175,3	108,2
Zagrebačka županija	21.034	2.820	5,7	67.457	9.042	76,0	46,9
Krapinsko-zagorska županija	7.324	982	2,0	57.918	7.764	65,3	40,3
Varaždinska županija	12.746	1.709	3,5	75.514	10.122	85,1	52,5
Koprivničko-križevačka županija	7.362	987	2,0	67.363	9.030	75,9	46,8
Međimurska županija	8.250	1.106	2,3	74.280	9.957	83,7	51,6
Bjelovarsko-bilogorska županija	6.504	872	1,8	59.214	7.937	66,7	41,2
Virovitičko-podravska županija	3.711	497	1,0	48.080	6.445	54,2	33,4
Požeško-slavonska županija	3.463	464	0,9	49.604	6.649	55,9	34,5
Brodsko-posavska županija	7.187	963	2,0	49.885	6.687	56,2	34,7
Osječko-baranjska županija	19.190	2.572	5,2	67.657	9.069	76,3	47,0
Vukovarsko-srijemska županija	8.322	1.116	2,3	52.026	6.974	58,6	36,2
Karlovačka županija	7.660	1.027	2,1	64.668	8.669	72,9	45,0
Sisačko-moslavačka županija	9.414	1.262	2,6	61.593	8.256	69,4	42,8
Jadranska Hrvatska	119.239	15.984	32,5	86.227	11.558	97,2	60,0
Primorsko-goranska županija	31.088	4.167	8,5	108.365	14.526	122,1	75,3
Ličko-senjska županija	3.181	426	0,9	69.201	9.276	78,0	48,1
Zadarska županija	12.424	1.665	3,4	73.601	9.866	83,0	51,2
Šibensko-kninska županija	7.353	986	2,0	72.466	9.714	81,7	50,4
Splitsko-dalmatinska županija	30.703	4.116	8,4	68.226	9.145	76,9	47,4
Istarska županija	23.092	3.095	6,3	110.906	14.866	125,0	77,1

[26] *Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.*, NN 13/2021, od 11.02.2021., str. 135.

[27] Ibid., str. 26.

Dubrovačko-neretvanska županija	11.398	1.528	3,1	93.810	12.575	105,7	65,2

Izvor: Bruto domaći proizvod za Republiku Hrvatsku, NKJPS 2012.- 2. razina i županije u 2017., DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

U 2017. godini BDP Zadarske županije iznosio je 12.424 mil. HRK. Ostvarenim rezultatom Zadarska županija je osma hrvatska županija po iznosu ostvarenog bruto društvenog proizvoda (BDP-a), a BDP Zadarske županije čini tek 3,4% BDP-a Hrvatske, odnosno 10,4% BDP-a Jadranske Hrvatske. Tako BDP pet gospodarski najjačih županija (Grad Zagreb, Primorsko-goranska, Splitsko-dalmatinska, Istarska i Zagrebačka) čini čak 62% ukupnog BDP-a Hrvatske, BDP Grada Zagreba točno trećinu, a BDP gospodarski najslabije Ličko-senjske županije nešto ispod 1% ukupnog BDP-a RH. Ovakvi rezultati proizlaze iz velike razlike u gospodarskoj snazi pojedinih županija, a posebice zbog snage i veličine urbanih središta (Zagreb, Split i Rijeka).[28]

U Zadarskoj županiji BDP po stanovniku u 2017. godini dosegnuo je 73.601 HRK čime su nakon punih osam godina napokon nadmašene vrijednosti iz 2008. godine. Pozitivni trendovi rasta BDP-a po stanovniku značajni su zadnjih nekoliko godina, a posebno u odnosu na 2016. godinu kada je Zadarska županija ostvarila rast od 8,53%, što je druga najveća stopa promjene na području Republike Hrvatske, odmah iza Šibensko-kninske županije (9,64%). **Time je Zadarska županija zauzela 7. mjesto najuspješnijih županija u RH na temelju ostvarenog BDP-a po stanovniku u 2017. godini.**

Tablica 1.2. Kretanje BDP (mil. HRK) i BDP *per capita* (HRK) na razini RH i Zadarske županije 2008. - 2017.godine

	RH (BDP, mil. kn)	% pad/rast BDP-a	RH (BDP, per capita)	% pad/rast BDP per capita	ZŽ (BDP, mil.kn)	% pad/rast BDP-a	ZŽ (BDP, per capita)	% pad/rast BDP per capita
2008.	346.735	-	80.433,00	-	11.682	-	63.612,00	-
2009.	330.771	-4,6	76.811,00	-4,5	10.841	-7,2	64.195,00	0,9
2010.	328.824	-0,6	76.536,00	-0,4	10.218	-5,7	60.219,00	-6,2
2011.	333.215	1,3	77.801,00	1,65	10.252	0,3	60.161,00	-0,1
2012.	330.509	-0,8	77.412,00	-0,5	10.253	-	59.930,00	-0.4
2013.	331.209	0,2	77.850,00	0,6	10.477	2,2	61.085,00	1,9
2014.	331.343	0,04	78.820,00	1,2	10.647	1,6	62.153,00	1,7
2015.	339.696	2,5	80.726,00	2,4	10.999	3,3	64.545,00	3,8
2016.	351.169	3,4	84.164,00	4,3	11.500	4,6	67.814,00	5,0
2017.	366.426	4,3	88.726,00	5,4	12.424	8,0	73.601,00	8,5

Izvor: Bruto domaći proizvod – pregled po županijama, DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Usporedbom gospodarskih kretanja na nacionalnoj razini s onima na području Zadarske županije te drugim regijama u Republici Hrvatskoj moguće je utvrditi kako Zadarska županija i dalje ostvaruje ispodprosječnu razinu BDP-a po stanovniku (indeks 83,0).

[28] *ŽUPANIJE – razvojna raznolikost i gospodarski potencijali* 2018./2019., HGK, 2019., str. 7.

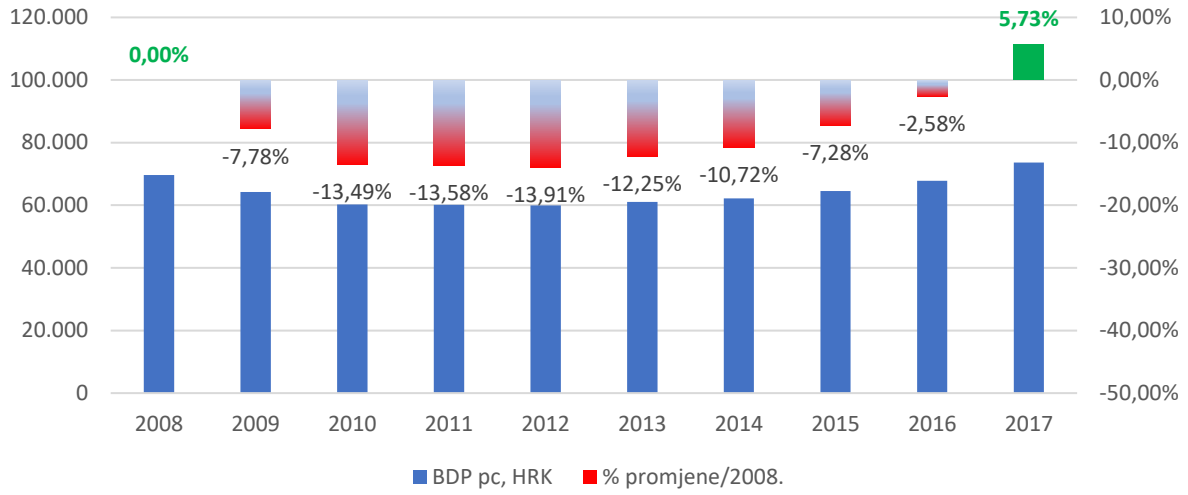

Slika 2.1. BDP *per capita* i stopa promjene u odnosu na 2008. godinu za Zadarsku županiju 2008. – 2017., tekuće cijene (ESA 2010)

Izvor: Bruto domaći proizvod – pregled po županijama, DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Gospodarska kretanja u Republici Hrvatskoj u proteklom razdoblju obilježio je dugotrajan i postupan oporavak od krize 2008. godine nakon koje je uslijedilo sedmogodišnje razdoblje pada razine gospodarskih aktivnosti. Globalna gospodarska kretanja odrazila su se i na stanje gospodarstva u Zadarskoj županiji te je nakon prosječne stope rasta od 9,0% uslijedio pad BDP-a od 7,2% u prvoj godini (2008: 11.681.564 HRK; 2009: 10.841.291 HRK), a potom još dodatnih 5,8% u drugoj godini recesije (2010: 10.217.583 HRK). Najnižu razinu BDP-a u odnosu na predkriznu 2008. godinu Zadarska županija dosegnula je u drugoj godini recesije 2010. kada je pad BDP-a bio čak 12,5%.

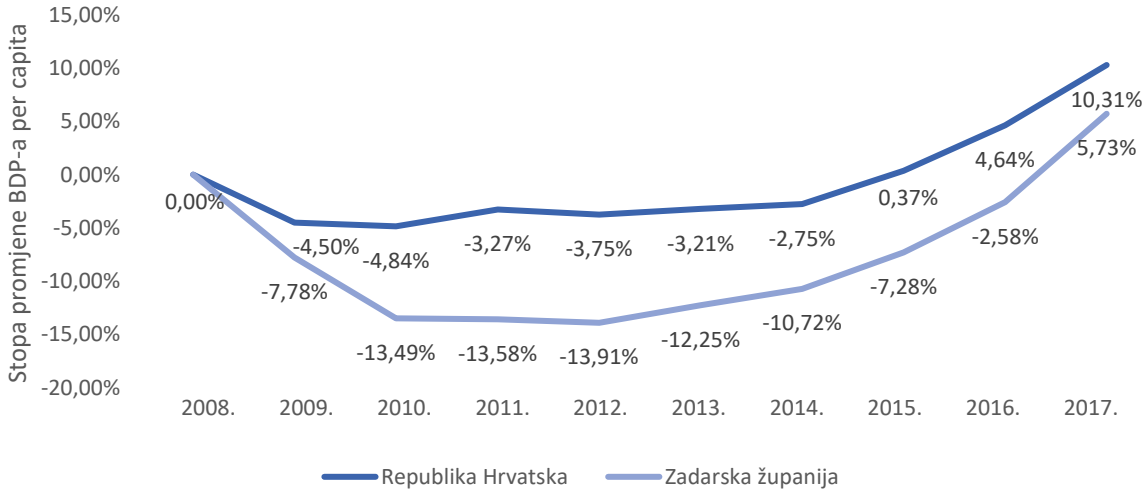

Slika 2.2. Stopa promjene bruto društvenog proizvoda *per capita* (BDP pc) u odnosu na 2008. godinu za RH i Zadarsku županiju 2008. – 2017. (ESA 2010)

Izvor: Bruto domaći proizvod – pregled po županijama, DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Mjereno BDP-om po stanovniku negativni rezultati gospodarskih aktivnosti u Zadarskoj županiji u navedenom razdoblju još su izrazitiji, a najniža razina BDP-a po stanovniku zabilježena je 2012. godine s padom od 13,9% u odnosu na 2008. godinu (2008.: 69.612 HRK; 2012.: 59.930 HRK). Snažan utjecaj globalne gospodarske krize na gospodarstvo Zadarske županije očituje se i kod usporedbe gospodarskih kretanja s drugim županijama.

Negativni trendovi gospodarstva Zadarske županije obuhvatili su razdoblje od 2009. do 2015. godine u kojem su tvrtke s područja Zadarske županije bilježile višak rashoda u odnosu na prihode. Do zaokreta trendova dolazi 2015. godine kada gospodarstvo Zadarske županije prvi put nakon šest godina ostvaruje agregiranu dobit prije oporezivanja od ukupno 341,7 mil. HRK. U razdoblju nakon 2015. godine gospodarstvo Zadarske županije nastavlja s rastom agregirane dobiti prije oporezivanja, a rekordnu razinu postiže 2019. godine kada iznosi 976,5 mil. HRK.

U 2019. godini gospodarstvo Zadarske županije karakterizira rast svih relevantnih pokazatelja uspješnosti gospodarstva. Ukupni prihodi poduzetnika sa sjedištem u Zadarskoj županiji iznosili su 16 milijardi kuna, a u odnosu na prethodnu 2018. godinu uvećani su za 7,8%. U istom razdoblju zabilježeni su ukupni rashodi u iznosu od 15,1 milijardu HRK ili 5,8% više nego u prethodnoj godini. Zabilježena dobit razdoblja iskazana je u iznosu od 1,2 milijarde HRK (8,1% više), dok je gubitak u ovom razdoblju čak 38,2% manji, odnosno iznosi 379,3 mil. HRK. Najistaknutija stavka je neto dobit u iznosu od 823,4 mil. HRK koja je čak 65% veća nego u 2018. godini.

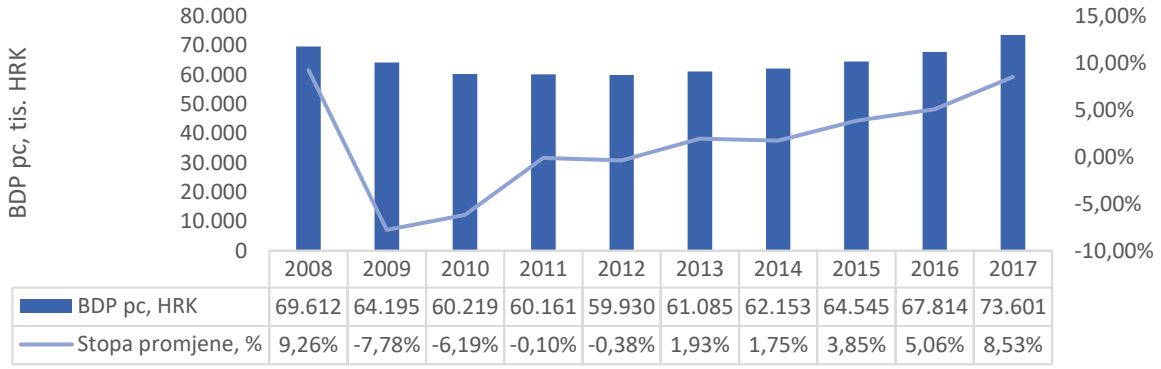

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
BDP pc, HRK	69.612	64.195	60.219	60.161	59.930	61.085	62.153	64.545	67.814	73.601
Stopa promjene, %	9,26%	-7,78%	-6,19%	-0,10%	-0,38%	1,93%	1,75%	3,85%	5,06%	8,53%

Slika 2.3. BDP *pc* i godišnja stopa promjene za Zadarsku županiju 2008. – 2017., tekuće cijene (ESA 2010)

Izvor: Bruto domaći proizvod – pregled po županijama, DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Tijekom 2019. godine rasli su prihodi od prodaje za 2,6% u usporedbi s 2018. godinom te su dosegli iznos od 3,7 milijardi HRK. Istovremeno je zabilježen i snažniji rast uvoza za 3,3%, međutim i uvećanje trgovinskog salda za 1,9% čime je trgovinski suficit premašio 2 milijarde HRK.

Vrijednost aktive gospodarstva Zadarske županije uvećana je za 7,6% te je prešla iznos od 30 milijardi HRK. Uvećanje je zabilježeno i po stavkama *Kapital i rezerve* za 10,1%, *Rezerviranja* 23,5%, *Dugoročne obveze* za 13,3%, dok je već drugu godinu za redom zabilježen pad na stavci *Bruto investicija*. Značajnije smanjenje po ovoj stavci zabilježeno je 2018. godine kada je *Bruto investicija samo u novu dugotrajnu imovinu* bila za čak 50% manja od vrijednosti investicija u 2017. godini. Pad po predmetnoj stavci u 2019. godini u odnosu na 2018. je dodatnih 3,4%.

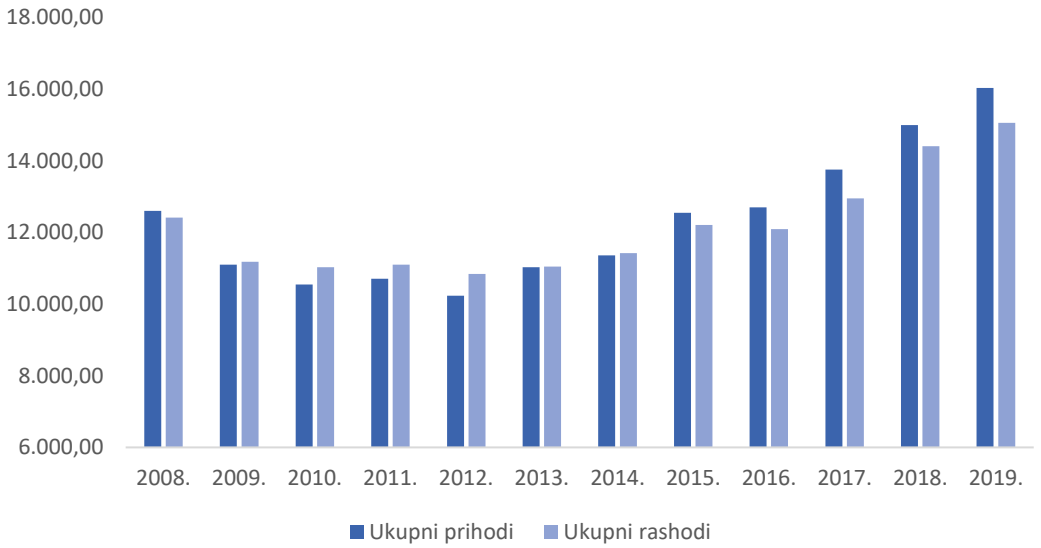

Slika 2.4. Kretanje ukupnih prihoda i rashoda gospodarstva Zadarske županije 2008. – 2019. godine (mil. HRK)
Izvor: FINA, prema Analiza gospodarstva Zadarske županije u 2019. godini, HGK, 2020.

Gospodarstvo na nacionalnoj razini ostvarilo je više stope rasta ukupnih prihoda (10,4%), ali i ukupnih rashoda (10,8%) od Zadarske županije, kao i više stope izvoza (5,6%) te uvoza (7,6%). Istovremeno gospodarstvo Zadarske županije bilježi značajan rast agregirane dobiti prije oporezivanja (54,7%), odnosno neto dobiti koja je čak 65% viša nego u 2018. godini, dok nacionalno gospodarstvo bilježi stope rasta agregirane dobiti prije oporezivanja od 3,2%, odnosno rast neto dobiti od 0,7% u odnosu na 2018. godinu. Međutim, kod pitanja ulaganja u novu dugotrajnu imovinu za razliku od Zadarske županije koja je bilježila pad u posljednje dvije godine, nacionalno gospodarstvo zabilježilo je porast vrijednosti investicija od 17,2%.

U gospodarstvu Republike Hrvatske Zadarska županija sudjeluje s tek 2% u ukupnim prihodima i rashodima, odnosno s 2,6% u ukupnoj neto dobiti razdoblja. U usporedbi s drugim županijama Zadarska županija zauzela je 10. mjesto po ukupnim prihodima, odnosno sedmo mjesto prema dobiti razdoblja. U gospodarstvu Zadarske županije dominiraju poduzetnici s područja grada Zadra koji s 8,8 milijardi HRK prihoda zauzimaju 9. mjesto, odnosno s 497,1 mil. HRK dobiti osmo mjesto na nacionalnoj rang listi. U ukupnim prihodima u Zadarskoj županiji poduzetnici s područja grada Zadra sudjeluju s 55,1%, a u neto dobiti razdoblja s čak 60,4%.

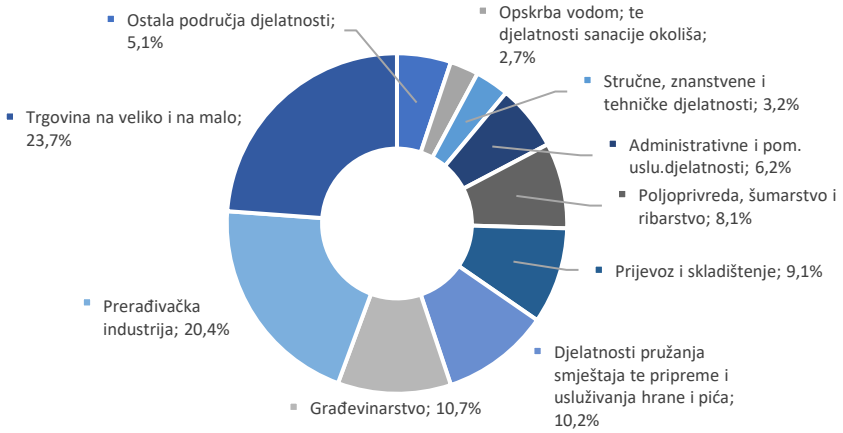

Slika 2.5. Struktura ukupnih prihoda gospodarstva Zadarske županije u 2019. godini
Izvor: Analiza gospodarstva Zadarske županije u 2019. godini, HGK,2020., obrada ZADRA NOVA

Gospodarstvo Zadarske županije temelji se na sektorima trgovine, prerađivačke industrije, turizma, pomorskog prometa, građevinarstva te ribarstva i poljoprivrede.[29] Ovi sektori u strukturi ostvarenih prihoda u 2019. godini čine najznačajniji dio u ukupno ostvarenim prihodima što ukazuje na nastavak trendova iz prethodnih godina.

Trgovina i prerađivačka industrija su dominantni sektori u Zadarskoj županiji na temelju visine ostvarenih prihoda (Slika 2.5.). Udio djelatnosti Trgovine na veliko i malo u 2019. godini iznosio je 23,7% ukupnih prihoda gospodarstva Zadarske županije, što je nešto više nego u prethodnoj godini, ali znatno manje nego u godinama prije krize kada je ovo područje bilo izrazito dominantno u gospodarstvu Zadarske županije s gotovo 34,8%. Unatoč tome Trgovina na veliko i malo i dalje zadržava svoj vodeći položaj u gospodarstvu Zadarske županije, kako po ukupnim prihodima i rashodima, tako i po broju zaposlenih u Zadarskoj županiji. U djelatnosti Trgovine na veliko i na malo broj zaposlenih bio je za 5,9% veći, a prihodi su povećani za 18,8% u odnosu na 2018. Za razliku od prošlogodišnjeg gubitka u iznosu od 36,4 mil. HRK, u 2019. godini iskazana je bruto dobit od 188,6 mil. HRK. Sektor bilježi i povećanje prihoda od prodaje u inozemstvu za 25,4% i bruto investicija za 11,3%.[30]

Osim trgovine u zadnjih 10 i više godina u gospodarstvu Zadarske županije dominira sektor prerađivačke industrije, usko povezan uz preradu ribljih i poljoprivrednih sirovina. Kako po ostvarenim prihodima i veličini poslovanja, tako i po broju zaposlenih, prerađivačka industrija nalazi se neposredno uz sektor trgovine u gospodarstvu Zadarske županije.

Tako je udjel prerađivačkog sektora industrije u 2018. godini činio gotovo 20,4% ukupnih prihoda gospodarstva Zadarske županije. Za razliku od sektora Trgovine koja postupno smanjuje svoj udjel ukupnih prihoda u gospodarstvu Zadarske županije, Prerađivačka industrija ga kontinuirano povećava od 2015. godine, otkada je udjel prerađivačke industrije stalno na razinama iznad 20%. U 2018. godini u odnosu na prethodnu godinu zabilježen je rast ukupnih prihoda od 8,2%, prihod od prodaje u inozemstvu za 7,2%, ali su smanjene investicije u dugotrajnu imovinu za 42,0%.

Također, i u 2019. godini Prerađivačka industrija, kao najvažniji segment Industrijskog sektora, povećala je broj zaposlenih za 6,0%, ukupne prihode za 3,4%, manje od povećanja rashoda, pa je bruto dobit manja za 22,6% u odnosu na prethodnu godinu. Prihodi od prodaje u inozemstvu povećani su za 4,1%, dok su bruto investicije bile veće za 48,0%. Najveći broj zaposlenih je u odjeljcima djelatnosti Proizvodnja prehrambenih proizvoda (1.270 zaposlenika) i Proizvodnja metala (1.260 zaposlenika). Proizvodnja metala prednjači i u ostvarenim ukupnim prihodima (1.379,1 mil. HRK), ostvarenoj bruto dobiti (62,0 mil. HRK), prihodima od prodaje u inozemstvu (1.037,9 mil. HRK) i bruto investicijama (218,5 mil. HRK). Većina drugih odjeljaka poslovala je s dobiti, značajniji gubitak zabilježen je jedino u odjeljku Proizvodnja strojeva i uređaja (-8,0 mil. HRK).[31]

Osim Trgovine i Prerađivačke industrije u 2019. godini u strukturi ostvarenih ukupnih prihoda gospodarstva Zadarske županije treće mjesto zauzima Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane s 10,2%. Ukupni prihodi u ovoj djelatnosti nastavljaju svoj kontinuirani rast, kako u fizičkom obujmu dolazaka i noćenja turista, tako i u financijskoj uspješnosti. Turistički promet, s 2,02 milijuna dolazaka i 15,13 milijuna noćenja rekordan je do sada u Zadarskoj županiji. U 2019. godini ostvareni su dosad najbolji rezultati poslovanja. U odnosu na prethodnu godinu, zaposlenih je bilo

[29] *Osnovna analiza - Dodatak 2., Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020*., Zadarska županija, 2017., str. 31.
[30] *Gospodarska kretanja Zadarske županije broj 36*, HGK, 2020., str. 7.
[31] Ibid., str. 6.

6,6% više, prihodi su rasli 7,6%, bruto dobit 4,3%, prihodi od prodaje u inozemstvu 18,1%. Bruto investicije su bile za 30,3% manje nego u 2018. godini, međutim njihov iznos od 328,3 mil. HRK pojedinačno je bio najveći među svim područjima djelatnosti gospodarstva Zadarske županije.[32]

Značajni sektori, kako po ostvarenim financijskim rezultatima, tako i po broju zaposlenih, su Prijevoz i skladištenje s 9,1%, Građevinarstvo s 10,7% te Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo s udjelom od 8,1% u ukupno ostvarenim prihodima gospodarstva Zadarske županije u 2019. godini.

Promatrano u razdoblju 2014. – 2019. godine **udjel djelatnosti Trgovine** u ukupnim prihodima gospodarstva Zadarske županije iznosio je između 24,3 % i 22,6 %.

Prerađivačka industrija prati sektor Trgovine i sudjeluje u promatranom razdoblju u ukupnim prihodima gospodarstva Zadarske županije između 22,9% i 20,1%. Ohrabrujuć je trend što prerađivačka industrija u zadnjem desetljeću kontinuirano bilježi rast za razliku od kretanja trgovačke djelatnosti koja bilježi značajan pad u odnosu na predkriznu 2007. godinu i koja i dalje postupno smanjuje svoj udjel u ukupnim prihodima gospodarstva Zadarske županije.

Turizam, odnosno Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, bilježi kontinuirani rast kako u broju dolazaka te noćenja turista, tako i u ostvarenim financijskim rezultatima.[33] Broj dolazaka i noćenja u Zadarskoj županiji je u stalnom porastu. U odnosu na 2015. godinu, broj dolazaka je u 2018. godini porastao za 30,4 %, a broj noćenja za 24,05%. Sektor turizma u ukupnim prihodima Zadarske županije u razdoblju 2014. – 2019. godine sudjeluje s između 10,2% i 11,8%. Razdoblje 2014. – 2019. godine karakterizira nastavak trenda iz prethodnog razdoblja.

Djelatnosti prijevoza i skladištenja kontinuirano ostvaruju rast prihoda i participiraju u ukupnim prihodima gospodarstva Zadarske županije po stabilnoj stopi s između 12,2% i 9,4% ponajviše zahvaljujući najvećoj hrvatskoj brodarskoj kompaniji sa sjedištem u Zadru.

[32] Ibid., str. 7.

[33] *Gospodarska kretanja Zadarske županije broj 34*, HGK, 2018., str. 7.

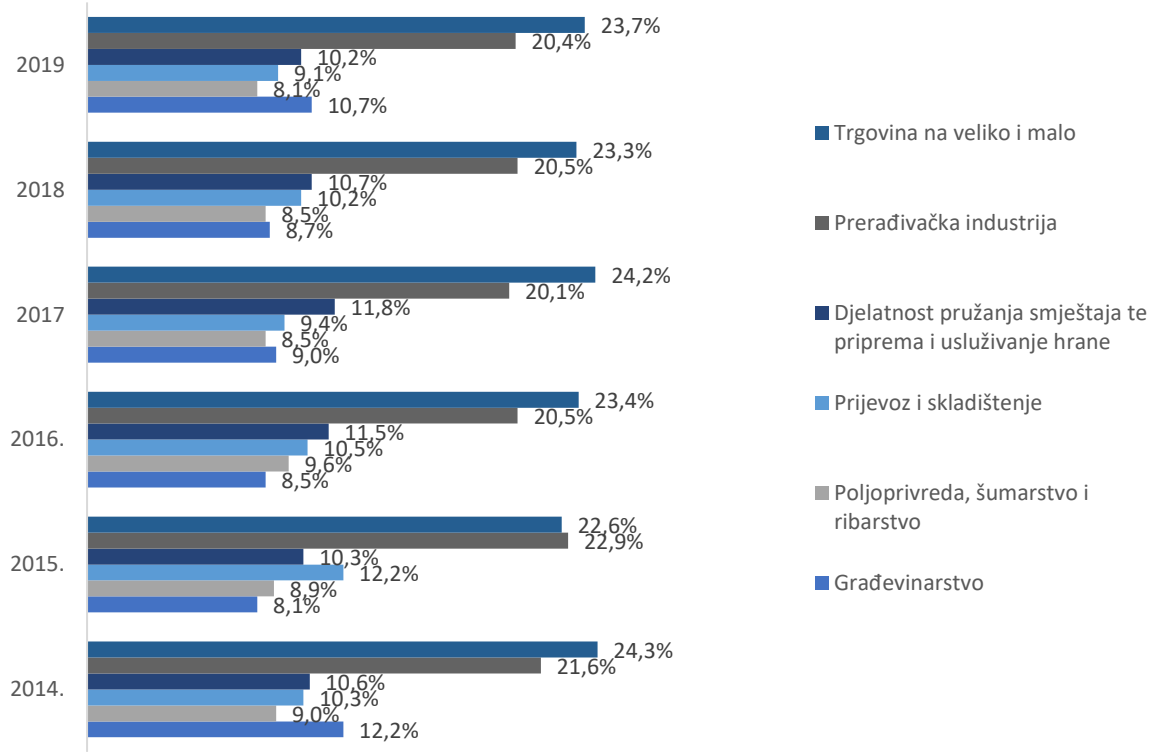

Slika 2.6. Struktura ukupnih prihoda gospodarstva Zadarske županije 2014. – 2019.
Izvor: FINA, prema Analiza gospodarstva Zadarske županije u 2019. godini, HGK, 2020.

Djelatnost poljoprivrede, šumarstva i ribarstva značajno sudjeluje u ukupnom gospodarstvu Zadarske županije, posebno ribarstvo koje je svakako jedan od najvažnijih sektora Zadarske županije. Ono je tradicionalna djelatnost, ali i djelatnost koja je jedna od najznačajnijih u strukturi gospodarstva ne samo Zadarske županije, već i šire. U sektoru ribarstva Zadarska je županija u mnogočemu najznačajnija županija u RH, a posebno u ribolovu i marikulturi.[34]

Djelatnost građevinarstva u Zadarskoj županiji, jednako kao i na nacionalnoj razini, nakon duboke i dugotrajne krize u razdoblju 2014. – 2019. bilježi rast prihoda, a još više i rashoda. Udjel građevinarstva u strukturi prihoda županijskog gospodarstva među najnižima je u zadnjih deset godina. Građevinarstvo je djelatnost u kojoj se promjene nabolje ne događaju naglo već je potreban dugi niz godina za oporavak koji je zabilježen u protekle tri godine, a posebno u 2019. godini kada su se ostvarili značajno bolji financijski rezultati.

Kretanja gospodarstva Zadarske županije u razdoblju od 2016. do 2019. godine ukazuju na nastavak trendova iz proteklog desetljeća, odnosno kontinuitet dominacije djelatnosti Trgovine na veliko i malo, Prerađivačke industrije te Djelatnosti pružanja smještaja, a zatim Građevinarstva te Djelatnosti prijevoza i skladištenja. U promatranom razdoblju (2016. – 2019.) najveću stopu rasta bilježi Djelatnost građevinarstva koju karakterizira snažni oporavak nakon kriznih godina od gotovo 56% u odnosu na početnu 2016. godinu.

[34] *Osnovna analiza - Dodatak 2., Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020.*, Zadarska županija, 2017., str. 100.

Tablica 2.2. Struktura gospodarstva Zadarske županije po prihodima 2016. – 2019. godine

	Djelatnost	2016. tis. HRK	2017. tis. HRK	2018. tis. HRK	2019. tis. HRK
1.	**Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo**	1.214.980	1.172.208	1.278.085	1.267.631
2.	**Rudarstvo**	32.206	45.418	101.413	105.032
3.	**Prerađivačka industrija**	2.599.684	2.766.965	3.077.420	3.199.968
4.	**Opskrba el. energijom, plinom, vodom i gospodarenje otpadom**	423.117	476.066	497.128	586.418
5.	**Građevinarstvo**	1.073.367	1.232.923	1.303.156	1.678.525
6.	**Trgovina na veliko i malo**	2.975.550	3.327.548	3.489.838	3.762.350
7.	**Prijevoz i skladištenje**	1.326.629	1.297.002	1.531.156	1.552.667
8.	**Djelatnost pružanja smještaja**	1.462.504	1.620.128	1.608.604	1.692.016
9.	**Ostalo**	1.586.684	1.813.937	2.108.811	2.189.806
10.	**Ukupno**	12.694.721	13.752.195	14.995.611	16.034.413

Izvor: FINA, 2020., obrada ZADRA NOVA

Sektor Prerađivačke industrije također bilježi kontinuirani rast, te je u promatranom razdoblju evidentiran rast od 23%. Navedeni podaci ukazuju na pozitivne trendove, pogotovo u usporedbi udjela Prerađivačke industrije u ukupnim prihodima gospodarstva koji bilježe blagi rast, za razliku od djelatnosti Trgovine koja svojim udjelom u ukupnom gospodarstvu lagano stagnira. Uz prethodno istaknute sektore kontinuirani rast u cijelom promatranom razdoblju ostvaruje i Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane i pića.

2.2.1. Utjecaj pandemije na gospodarstvo Zadarske županije

Prognoze te analize učinaka pandemije koronavirusa na gospodarstva država i regija predmet su sve većeg broja autora s područja ekonomskih znanosti, ali i institucija koje djeluju u području poticanja razvoja gospodarstva. U svrhu prognoziranja očekivanih učinaka korištene su različite metode te podaci dostupni za 2020. godinu. Pojedini autori kao Aračabić (2020.) analiziraju utjecaj koronakrize na tekuće pokazatelje u gospodarstvu te provode usporedbe s iskustvima iz prijašnjih recesija hrvatskog gospodarstva 1998. – 1999. te 2009. – 2014. Slijedeći iskustvenu metodu zaključuje se kako su gospodarske recesije u Hrvatskoj duboke i dugotrajne, a jednak zaključak može se primijeniti i na gospodarstvo Zadarske županije.[35] Negativni trendovi gospodarstva Zadarske županije obuhvatili su razdoblje od 2009. do 2015. godine u kojem su tvrtke s područja Zadarske županije bilježile višak rashoda u odnosu na prihode, a BDP je nakon prosječne stope rasta od 9,0% u predkriznom razdoblju zabilježio pad od 7,2% u prvoj godini, te potom još dodatnih 5,8% u drugoj godini recesije. Najnižu razinu BDP-a u odnosu na predkriznu 2008. godinu Zadarska županija dosegnula je u drugoj godini recesije 2010. kada je pad BDP-a bio čak 12,5%, dok je povratak na predkrizno razdoblje zabilježen gotovo osam godina kasnije, odnosno tek 2017. godine. Podaci o visini BDP-a na razini županija bit će dostupni tek tijekom 2022. godine, dok je Državni zavod za statistiku objavio prve procjene na razini Republike Hrvatske za prva tri tromjesečja koje ukazuju da je BDP u trećem tromjesečju 2020. godine

[35] Aračabić, V. (2020.) *Korona kriza: pouke iz dosadašnjih recesija*, Ekonomski lab, dostupno na: https://arhivanalitika.hr/blog/korona-kriza-pouke-iz-dosadasnjih-recesija/ (11.11.2020.)

manji za 10,0% nego u istom tromjesečju 2019., što je ipak nešto blaži pad nego onaj zabilježen u drugom tromjesečju 2020. godine, kada je iznosio 15,4%.[36]

Hrvatska gospodarska komora Županijska komora Zadar objavila je sažetak analize utjecaja pandemije koronavirusa na gospodarstvo Zadarske županije koristeći se podacima o zaposlenosti i nezaposlenosti, podacima o broju i vrijednostima fiskaliziranih računa, zatim o broju otvorenih i zatvorenih tvrtki te podacima o poslovanju u prvih devet mjeseci 2020. godine sukladno izvješćima Zagrebačke burze i anketiranjem gospodarstvenika, a zaključci su izneseni kako slijedi:

- struktura gospodarstva Zadarske županije takva je da ima veliku zastupljenost sektora koji su i inače najviše pogođeni koronakrizom, odnosno uslužne djelatnosti i turizam s pratećim djelatnostima te djelatnosti prijevoza i industrija zabave koji čine više od četvrtine gospodarstva Zadarske županije,
- izvansezonska zaposlenost u Zadarskoj županiji u 2020. bila je veća nego 2019., a takav trend se nastavlja i u siječnju 2021. godine,
- ukupan iznos fiskaliziranih računa za 25,8% bio je manji nego 2019. godine,
- pad fizičkog obujma turističkog prometa bio je blaži od državnog prosjeka (51,4 % manji dolazak gostiju i 34,9% manji broj noćenja nego u prethodnoj godini),
- broj novootvorenih poduzeća na području Zadarske županije bio je za 36,4% veći nego u 2019. godini,
- anketa provedena među gospodarstvenicima ukazuje na blagi optimizam prema očekivanim rezultatima u 2021. godini.[37]

Dostupni podaci ukazuju kako su pandemija koronavirusa te restriktivne mjere provedene u svrhu suzbijanja pandemije imale izrazit utjecaj na gospodarstvo, međutim ističu se bitne razlike između prijašnjih recesija u odnosu na sadašnju situaciju. Prije svega ukupni osnovni pokazatelji gospodarstva Republike Hrvatske i Zadarske županije znatno su bolji nego što su bili 2009. godine, ukupno okruženje i situacija u bliskom okruženju je iskazana kao povoljna, nacionalne mjere za pomoć gospodarstvu i očuvanje radnih mjesta zaustavile su gubitak radnih mjesta, dok je za gospodarski oporavak, razvoj i jačanje otpornosti gospodarstva Republike Hrvatske osigurano 24,2 milijardi eura sredstava Europske unije u okviru novog sedmogodišnjeg razdoblja. Ovi čimbenici ukazuju na potencijal za brži oporavak gospodarstva, no isti će značajno ovisiti i o duljini ukupnog trajanja pandemije.

RAZVOJNI IZAZOVI

Županija i dalje bilježi ispodprosječnu razinu razvijenosti (mjereno BDP-om po stanovniku)
Nedovoljna razina poduzetničke aktivnosti, posebice u ruralnim područjima (otoci i unutrašnjost županije)
Značajne unutar županijske razlike u razvijenosti gospodarstva, pristupna koncentracija poduzetništva u gradu Zadru
Nastavak pada proizvodnog obrtništva, dominacija uslužnog obrtništva s niskom dodanom vrijednosti

[36] *Učinci pandemije bolesti COVID-19 na društveno-ekonomske pokazatelje*, DZS, 2021., dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv/Covid-19/bdp_3_q.html (01.02.2021)

[37] *Utjecaj koronavirusa na gospodarstvo Zadarske županije u 2020. godini*, HGK Županijska komora Zadar, 2021. dostupno na: https://www.hgk.hr/zupanijska-komora-zadar/utjecaj-korona-virusa-na-gospodarstvo-zadarske-zupanije-u-2020-godini (24.02.2021.)

Zastupljena tradicionalna proizvodnja, nedovoljno razvijeni sektori s proizvodima više dodane vrijednosti
Unatoč oporavku ukupnog prerađivačkog sektora, negativne rezultate bilježe sektor proizvodnje ostalih nemetalnih proizvoda, proizvodnje pića, proizvodnje strojeva i uređaja, proizvodnja namještaja, proizvodnja papira i proizvoda od papira
Nepovoljna struktura izvora sredstava ukupnog gospodarstva Zadarske županije, velika zaduženost uz dominaciju kratkoročnih obveza

RAZVOJNE POTREBE

Odrediti prioritetne sektore razvoja gospodarstva te iste sustavno poticati (institucionalna, zakonodavna i financijska podrška)
Izraditi program i provoditi mjere za slabije razvijena područja Zadarske županije (s naglaskom na otoke i unutrašnjost županije)
Osigurati poticajno i privlačno okruženje za prerađivačke tvrtke visokih tehnologija (adekvatna infrastruktura, savjetodavna podrška, uključivanje obrazovnih i znanstvenih institucija).
Pružati potporu postojećim proizvodnim tvrtkama za izgradnju i proširenje proizvodnih kapaciteta te nabavu novih tehnologija
Poticati osnivanja novih proizvodnih tvrtki visokih tehnologija

2.3. STRUKTURA PODUZETNIŠTVA ZADARSKE ŽUPANIJE

U 2019. godini u Zadarskoj županiji broj aktivnih poduzetnika bio je 5.144, kod kojih je bilo 27.197 zaposlenih, što je u odnosu na prethodnu godinu povećanje broja zaposlenih za 7,3%.[38] U 2018. godini broj poduzetnika bio je 4.755 kod kojih je bilo 25.584 zaposlenih. Trend rasta primjetan je i kad se analizom obuhvate i brojke iz ranijih godina, pa je tako 2017. godine 4.273 poduzetnika zapošljavalo 23.534 osobe, dok je 2016. godine 3.918 poduzetnika zapošljavalo 21.644 osobe.

2.3.1. Trendovi gospodarstva Zadarske županije po sektorima i veličini poduzetnika

U strukturi prihoda gospodarstva Zadarske županije analizirano prema sektorima i veličini poduzetnika prihodi mikropoduzetnika najznačajniji su u sektoru Trgovine na veliko i malo, u Građevinarstvu te u sektoru Pružanja smještaja, dok su u sektoru Poljoprivrede i usluga Prijevoza i skladištenja mikropoduzetnici manje zastupljeni. Mali poduzetnici najznačajniji su u strukturi prihoda Trgovine na veliko i malo i Građevinarstvu, a srednje veliki poduzetnici najzastupljeniji su u sektoru Poljoprivrede, šumarstva i ribarstva te u sektoru Prerađivačke industrije te u sektoru Građevinarstva i usluga Pružanja smještaja. Tvrtke u kategoriji velikih poduzetnika nisu zastupljene u sektoru Građevinarstva u Zadarskoj županiji. Veliki poduzetnici nositelji su prerađivačke djelatnosti i sektora prijevoza i skladištenja. Struktura zastupljenosti sektora kao i struktura vrste poduzetništva po sektorima ujednačena je u svim promatranim godinama, te stoga gore navedene činjenice predstavljaju trend kretanja strukture gospodarstva Zadarske županije.

[38] *Rezultati poslovanja poduzetnika Zadarske županije u 2019. godini*, FINA, 2020.

U strukturi ukupnih prihoda gospodarstva Zadarske županije promatrano po veličini poduzetnika u svim promatranim godinama malo poduzetništvo ostvaruje najveći prihod, zatim slijede srednje veliki poduzetnici, veliki poduzetnici, dok udio u prihodima gospodarstva ostvaruju mikro poduzetnici.

Tablica 2.3. Struktura mikro, malog, srednjeg i velikog poduzetništva u gospodarstvu Zadarske županije po prihodima 2016. – 2019. godine

2019. godina (tis. HRK)						
	Poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo	**Prerađivačka industrija**	**Građevinarstvo**	**Trgovina na veliko i malo**	**Prijevoz i skladištenje**	**Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane**
MIKRO	100.279	384.617	516.762	783.615	235.966	532.108
MALO	275.718	623.643	683.443	1.688.184	254.250	265.442
SREDNJE	379.786	815.757	478.320	975.189	160.790	419.074
VELIKO	511.849	1.375.951	-	315.362	901.661	475.392
UKUPNO	1.267.631	3.199.968	1.678.525	3.762.350	1.552.667	1.692.016
2018. godina (tis. HRK)						
MIKRO	141.997	317.609	413.968	812.873	209.267	507.813
MALO	190.060	585.017	510.635	1.440.663	249.871	304.127
SREDNJE	511.432	832.453	378.553	930.508	446.302	365.482
VELIKO	434.597	1.342.341	-	305.793	625.715	431.181
UKUPNO	1.278.085	3.077.420	1.303.156	3.489.838	1.531.156	1.608.604
2017. godina (tis. HRK)						
MIKRO	102.561	269.169	367.308	843.865	187.203	443.418
MALO	295.529	762.092	441.849	1.359.168	204.639	327.787
SREDNJE	386.103	550.638	423.766	1.124.516	416.947	453.948
VELIKO	388.015	1.185.066	-	-	488.213	394.975
UKUPNO	1.172.208	2.766.965	1.232.923	3.327.548	1.297.002	1.620.128
2016. godina (tis. HRK)						
MIKRO	119.188	272.604	301.957	743.685	161.080	441.131
MALO	349.681	599.154	475.293	1.301.261	167.161	292.389
SREDNJE	384.368	519.641	196.117	930.604	399.055	380.450
VELIKO	361.743	1.208.284	-	-	599.333	348.534
UKUPNO	1.214.980	2.599.684	1.073.367	2.975.550	1.326.629	1.462.504

Izvor: FINA, 2020., obrada ZADRA NOVA

2.3.2. Pregled poduzeća po jedinicama lokalne samouprave

Grad Zadar je administrativno, obrazovno i gospodarsko središte županije. U njemu se nalazi preko 60% ekonomskih kapaciteta županije (ostvarenih prihoda, zaposlenih, izvoza, broja tvrtki).[39]

S vrijednošću od 8.833,8 mil. HRK ukupnih prihoda tvrtke sa sjedištem na administrativnom području grada Zadra održavaju svoj iznimno visoki udjel u prihodima cjelokupnog gospodarstva. U odnosu na 2018. godinu ostvarile su rast od 7,7%, gotovo identičan rastu županijskog gospodarstva. Značajne prihode imaju poduzetnici na administrativnom području Poličnika (1.532,2 mil. HRK), Biograda na Moru (1.334,4 mil. HRK) i Benkovca (875,5 mil. HRK).[40]

Osim u gradu Zadru zamjećuje se trend povećanja broja poduzetnika u jedinicama lokalne samouprave u ruralnim područjima koje su ulagale u razvoj poduzetničkih zona, poput općina Poličnik i Bibinje te Sukošan. Ujedno, veća poduzetnička aktivnost zabilježena je u većim županijskim gradovima, Biogradu na Moru i Benkovcu. Na rang listi 34 jedinice lokalne samouprave Zadarske županije poduzetnici Zadra najbrojniji su (2.948) te prvi po broju zaposlenih (16.220), po ukupnom prihodu (8,8 milijardi HRK) i neto dobiti (497,1 milijun HRK). Najveći broj zaposlenih u 2019. godini zapošljavaju poduzetnici registrirani u gradu Zadru, ukupno 59,63% što je razumljivo s obzirom na prisutnu koncentraciju poduzetništva u gradu Zadru.[41] Nakon Zadra slijedi Biograd na Moru, Benkovac, Sukošan i Poličnik, gdje poduzetnici zapošljavaju 19% zaposlenih u Zadarskoj županiji iz čega proizlazi da je gospodarstvo Zadarske županije koncentrirano uglavnom u navedenim područjima.

Tablica 2.4. Broj tvrtki i broj zaposlenih po JLS u mikro, malim, srednjim i velikim tvrtkama u 2019. godini

GRAD/OPĆINA	MIKRO (broj zaposlenih/broj tvrtki)	MALO (broj zaposlenih/broj tvrtki)	SREDNJE (broj zaposlenih/broj tvrtki)	VELIKO (broj zaposlenih/broj tvrtki)	UKUPNO (broj zaposlenih/broj tvrtki)
BIBINJE	202	174	0	0	356
	79	6	0	0	85
BENKOVAC	361	517	0	579	1.457
	132	19	0	1	152
BIOGRAD	410	488	521	334	1654
	261	32	5	1	299
OBROVAC	138	110	1	0	248
	53	7	1	0	61
ŠKABRNJA	69	0	0	0	69
	25	0	0	0	25
NOVIGRAD	27	34	0	0	61
	26	3	0	0	29
PAG	161	139	286	0	586
	79	6	3	0	88
PAKOŠTANE	170	116	59	0	342
	89	7	1	0	97

[39] *Gospodarski profil Zadarske županije*, HGK Županijska komora Zadar, dostupno na: https://www.hgk.hr/zupanijska-komora-zadar/gospodarski-profil-zadarske-zupanije (31.12.2020.)

[40] *Rezultati poslovanja poduzetnika Zadarske županije u 2019. godini*, FINA, 2020.

[41] *Osnovna analiza - Dodatak 2., Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020.*, Zadarska županija, 2017., str. 34.

PAŠMAN	105	20	0	0	125
	50	4	0	0	54
SUKOŠAN	209	214	114	0	537
	133	9	1	0	143
SV. FILIP I JAKOV	107	40	0	0	147
	66	3	0	0	69
POLAČA	42	40	0	0	82
	12	2	0	0	14
POLIČNIK	174	266	220	775	1.400
	77	15	4	1	97
GALOVAC	6	0	0	0	6
	7	0	0	0	7
ZEMUNIK DONJI	88	128	180	0	392
	44	4	1	0	49
STANKOVCI	71	39	123	0	233
	33	3	1	0	37
JASENICE	34	0	0	0	34
	15	0	0	0	15
POSEDARJE	114	19	60	0	193
	50	2	1	0	53
STARIGRAD	82	5	121	0	203
	41	1	1	0	43
RAŽANAC	60	0	0	0	60
	45	0	0	0	45
KOLAN	60	114	0	0	174
	27	5	0	0	32
NIN	169	124	0	0	289
	89	8	0	0	97
GRAČAC	104	20	0	0	124
	49	3	0	0	52
VRSI	72	0	83	0	155
	28	0	1	0	29
VIR	206	144	0	0	350
	134	6	0	0	140
PRIVLAKA	75	12	0	0	87
	52	1	0	0	53
PREKO	193	112	0	0	305
	127	6	0	0	133
KALI	107	269	164	0	540
	35	12	2	0	49
KUKLJICA	57	49	0	0	87
	26	2	0	0	28
TKON	32	40	97	0	169
	20	3	1	0	24
LIŠANE OSTROVIČKE	15	17	0	0	32
	10	1	0	0	11

POVLJANA	31	12	0	0	43
	17	1	0	0	18
SALI	125	102	75	0	302
	63	3	1	0	67
ZADAR	6.003	4.890	3.541	2.277	16.771
	2.708	205	25	6	2.944
UKUPNO	9.879	8.254	5.645	3.965	27.743
	4.702	379	49	9	5.139

Izvor: Digitalna komora, HGK, 2020., obrada ZADRA NOVA

2.3.3. Mikro, malo i srednje poduzetništvo

Mikro, mala i srednja poduzeća zamašnjaci su pokretanja gospodarskog rasta kako u Zadarskoj županiji, tako i u čitavoj Republici Hrvatskoj. Pri prikazu strukture poduzeća po veličini u pregled ulazi 4.755 pravnih subjekata koji su do kraja travnja 2019. godine podnijeli godišnja financijska izvješća FINA-i. U gospodarstvu Zadarske županije dominiraju male tvrtke, njih ukupno 4.698 (349 malih i 4.349 mikro poduzetnika) što čini 98,8 % svih tvrtki u Zadarskoj županiji. Srednje velikih tvrtki bilo je 49, što čini 1,03 % tvrtki na području županije, dok je velikih tvrtki bilo 8, što je samo 0,17 % svih tvrtki u županiji.

Prema podacima dostavljenima FINA-i, od ukupno 25.584 zaposlena na području Zadarske županije najviše njih zapošljavaju mikropoduzetnici, čak 35,5% (9.074) te mali poduzetnici, 27,5%. Prosječne plaće su niže kod mikro i malih poduzetnika, a više od prosjeka kod srednjih i osobito kod velikih poduzetnika.

Tablica 2.5. Ukupni prihodi i rashodi gospodarstva Zadarske županije u 2018. po veličini poduzetnika (u HRK)

Veličina poduzetnika	**Ukupni prihodi**			**Ukupni rashodi**		
	2017.	**2018.**	**Indeks**	**2017.**	**2018.**	**Indeks**
Veliki	2.846.987.178	3.222.341.652	113,2	2.608.766.647	2.936.812.195	112,6
Srednji	3.799.157.152	3.906.208.628	102,8	3.518.804.198	3.886.605.641	110,5
Mali	4.126.066.553	4.434.645.124	107,5	3.947.973.148	4.201.923.660	106,4
Mikro	2.707.466.751	3.432.415.843	126,8	2.630.905.218	3.380.257.369	128,5
Ukupno	13.479.677.634	14.995.611.247	111,2	12.706.449.211	14.405.598.865	113,4

Izvor: Gospodarska kretanja Zadarske županije broj 35, HGK, 2019., obrada ZADRA NOVA

Svi segmenti gospodarstva, neovisno o veličini gospodarskih subjekata, ostvarili su agregiranu dobit. Najveći rast ukupnih prihoda zabilježen je kod mikropoduzetnika, čak 26,8% veći od prethodne godine. Veliki poduzetnici povećali su prihode za 13,2%, srednji za 2,8%, a mali za 7,5%.[42]

Podaci iz 2018. godine pokazuju kako velike tvrtke imaju dobru pokrivenost vlastitih sredstava u pasivi (47,58%), dok male (11,87%) i srednje tvrtke (39,6%) imaju nepovoljnu strukturu pasive što uzrokuje nedovoljno ulaganja u dugotrajnu imovinu, slabu konkurentnost tvrtki te slabe izvozne rezultate. Nedovoljna konkurentnost uzrokovana je i nedostatkom inovacija i ulaganja u istraživanje i razvoj te nedovoljnim aktivnostima umrežavanja. Mala i srednja poduzeća u Zadarskoj županiji, ali i na

[42] *Gospodarska kretanja Zadarske županije broj 35*, HGK, 2019., str. 27.

nacionalnoj razini, nisu dovoljno kapacitirana za izlazak na zahtjevno i dinamično EU i globalno tržište[43] što ne znači da oni svojim kooperantskim uslugama i proizvodima ne doprinose većim gospodarskim subjektima u njihovim izvoznim rezultatima.

Mikropoduzetnici imaju 28,9% vrijednosti imovine (od ukupno 28,07 milijardi HRK aktive cjelokupnoga gospodarstva), ali u izvorima sredstava njima pripada tek 7,2% od ukupno 7,62 milijarde kuna vlastita kapitala i rezervi gospodarstva Zadarske županije, što ukazuje na veliku zaduženost ovog dijela gospodarstva. Nešto povoljnija situacija zabilježena je kod malih poduzetnika, koji imaju 22,3% aktive uz 15,2% udjela u vlastitom kapitalu. Srednji poduzetnici dodatno su u povoljnijem položaju s 27,1% udjela u aktivi i 39,6% udjela u kapitalu i rezervama. Tako mikro i mali poduzetnici imaju veći udjel u rashodima nego u prihodima, a srednji poduzetnici imaju isti udjel.[44]

U ukupnoj vrijednosti od 2,41 milijarde HRK bruto investicija u dugotrajnu imovinu sudjelovali su srednji poduzetnici s 42,1%, mikro s 23,7%, veliki s 18,2%, a mali poduzetnici sa 16,0%. Zamjetno je slab udjel mikro i malih poduzetnika u strukturi prihoda od prodaje u inozemstvu, odnosno u izravnom izvozu proizvoda i usluga - zajedno samo 12,7%.[45]

Mali i srednji poduzetnici zauzimaju značajnu ulogu u gospodarstvu Zadarske županije, međutim još uvijek postoje brojne prepreke koje usporavaju ostvarivanje njihovih punih potencijala. Godišnje izvješće Svjetske banke *Doing Business 2020.* objavljeno 24. listopada 2019. Hrvatsku pozicionira na 51. mjesto u ukupnom poretku svih država, što je napredak od sedam mjesta u odnosu na godinu prije. U usporedbi s 27 država članica Europske unije Republika Hrvatska smjestila se na 19. mjestu. *Doing Business* je izvješće koje prati napore država na jačanju pravnih institucija te smanjenju složenosti i troškova regulativnih procesa za male i srednje poduzetnike, a napredak je zabilježen u sljedećim segmentima: digitalizirana uknjižba zemljišta 2019. godine, smanjenje iznosa vodnih doprinosa kod ishođenja građevinske dozvole za gradnju skladišta i poslovnih objekata, snižen je trošak registracije vlasništva uslijed rezanja poreza na promet nekretnina na 3%, a ujedno je i smanjeno vrijeme potrebno za registraciju vlasništva, smanjen broj poreznih plaćanja na 12 godišnje, što uključuje i glavna neporezna davanja te smanjenje broja dana ishođenja električnog priključka sa 65 na 33 dana.[46] Od najvećih prepreka i dalje se ističe velik broj fiskalnih, parafiskalnih i poreznih nameta koje karakteriziraju brojne izmjene i spore reforme što negativno utječe na poslovno okruženje.

2.3.4. Utjecaj pandemije na mikro, male i srednje poduzetnike

Kriza uzrokovana pandemijom korona virusa imat će značajan utjecaj na malo i srednje poduzetništvo koje je zbog svojih karakteristika (niske razine kapitala i obrtnih sredstava) izloženo i tijekom normalnih ciklusnih kretanja gospodarstva, a posebice u vrijeme velikih kriza. Međutim, upravo zbog svoje veličine ona su i najprilagodljiviji dio gospodarstva te često i najinovativniji. Učinak restriktivnih mjera ekonomskog zatvaranja (eng. *lockdown*) bio je razarajući za brojne sektore. Zbog obustave rada tijekom mjera sprječavanja širenja pandemije koronavirusa očekuje se da su najjače pogođena mala i srednja poduzeća u uslužnom sektoru poput turizma i ugostiteljstva te u djelatnostima usko povezanim s njima (putničke agencije, prijevoznici, mali obiteljski hoteli, OPG-ovi, trgovine,

[43] *Osnovna analiza - Dodatak 2., Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020.*, Zadarska županija, 2017., str. 38.
[44] *Gospodarska kretanja Zadarske županije br. 35*, HGK, Zadar, 2019., str. 7.
[45] Ibid. str. 8.
[46] *Evo što za Hrvatsku znači Doing Business 2020 izvješće*, Poslovni dnevnik, 26. listopada 2019., dostupno na: https://www.poslovni.hr/hrvatska/evo-sto-za-hrvatsku-znaci-doing-business-2020-izvjesce-358945, (13.11.2020.)

iznajmljivači turističkih plovila, restorani i kafići, frizeri, kozmetičari i dr.). Osim uslužnih djelatnosti i mnoge industrijske djelatnosti bile su suočene sa smanjenjem potražnje uzrokovane mjerama potpunog gospodarskog zatvaranja te otežanom komunikacijom distribucijskih lanaca. Međutim, treba istaknuti iznimno brzu prilagodbu pojedinih djelatnosti potpunom prelasku na *online* poslovanje i poslovanje s dostavom (restorani, trgovine prehrambenim i ostalim proizvodima, OPG-ovi), te provoznu (*drive-in)* prodaju (poput, primjerice, tržnica), što potvrđuje gore istaknutu veliku prilagodljivost malih i srednjih poduzeća novim okolnostima te uspješno održavanje određene razine potražnje kod kupaca njihovih proizvoda za vrijeme zatvaranja (*lockdowna)* i zabrane tzv. „normalnog" rada.[47]

Kako bi ublažila posljedice krize te mjera ekonomskog zatvaranja, Vlada Republike Hrvatske donijela je paketa od 66 mjera pomoći gospodarstvu uslijed posljedica uzrokovanih pandemijom koronavirusa (COVID – 19) te osigurala brojne potpore u svrhu očuvanja radnih mjesta i likvidnosti odnosno održavanja tog dijela gospodarstva. Mjere su obuhvatile otpis poreznih i drugih davanja, naplatu PDV-a po naplati računa, povoljnije zajmove i kreditna jamstva za obrtna i druga potrebna sredstva poslovanja, reprogramiranje ili potpuni moratorij za postojeće kredite te druge mjere za održavanje likvidnosti poslovanja poput beskamatnih kredita turističkom sektoru. Za opstanak malih poduzetnika u Hrvatskoj zasigurno je najznačajnija mjera usmjerena zadržavanju postojećih radnih mjesta kroz isplatu minimalnih plaća po radniku u iznosu od 4.000,00 HRK, a ovisno o pogođenosti pojedinog sektora.[48] Iako su brojna poduzeća koristila različite mjere za očuvanje radnih mjesta te je prema podacima Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje do listopada 2020. godine poslodavcima isplaćeno gotovo 7 milijardi HRK, odnosno uz iznos otpisanih doprinosa, više od 10 milijardi HRK[49] izvjesno je da sva mikro, mala i srednja poduzeća neće moći preživjeti prilagodbu na „novo normalno" poslovanje i u ovom će razdoblju svakako bolje proći one tvrtke koje su spremnije na bržu prilagodbu poslovanja, koje su fleksibilnije i u smislu tržišnih zaokreta, imaju veće kapacitete za brzu digitalizaciju dijelova poslovanja i brže stvaraju nove proizvode i usluge.[50]

2.3.5. Obrtništvo

Obrtništvo je samostalno i trajno obavljanje dopuštenih gospodarskih djelatnosti od strane fizičkih osoba sa svrhom postizanja dobiti koja se ostvaruje proizvodnjom, prometom ili pružanjem usluga na tržištu.[51] U Zadarskoj županiji bilo je 4.745 aktivnih obrta u 2020. godini. Broj aktivnih obrta u odnosu na proteklo razdoblje karakterizira blagi rast.

U strukturi obrtništva Zadarske županije značajno dominira uslužno zanatstvo s niskom dodanom vrijednošću proizvodnje. Uslužnim obrtima bavi se 36,5% obrtnika u 2020. godini, Ugostiteljstvom i turizmom 24,9%, Trgovinom 13,2%, Proizvodnim zanatima bavi se samo 5,6% obrtnika, Prijevozom osoba i stvari 8,5% dok se Ribarstvom, poljoprivredom i akvakulturom bavi 5,9% obrtnika.

[47] Čučković, N. (2020.): *Mala i srednja poduzeća u borbi s krizom: Ključna riječ – prilagodba*, dostupno na: https://seebiz.eu/kolumne/mala-i-srednja-poduzeca-u-borbi-s-krizom-kljucna-rijec-prilagodba/233224/ (13.11.2020.)
[48] Ibid.
[49] *Glavni cilj mjera potpore je osigurati zaposlenost i plaće u sektorima koji su posebno pogođeni pandemijom Covida-19*, MINT, 2020., dostupno na: https://mint.gov.hr/vijesti/glavni-cilj-mjera-potpore-je-osigurati-zaposlenost-i-place-u-sektorima-koji-su-posebno-pogodjeni-pandemijom-covida-19/21972 (31.12.2020.)
[50] Čučković, N. (2020.): *Mala i srednja poduzeća u borbi s krizom: Ključna riječ – prilagodba*, dostupno na: https://seebiz.eu/kolumne/mala-i-srednja-poduzeca-u-borbi-s-krizom-kljucna-rijec-prilagodba/233224/ (13.11.2020.)
[51] Zakon o obrtu, NN 143/2013, od 02.12.2013., čl. 2.

Tablica 2.6. Cehovski ustroj u aktivnim obrtima prema oznaci glavne djelatnosti (RH i Zadarska županija)

Područje	Proizvodno zanatstvo	Uslužno zanatstvo	Ugostiteljstvo i turizam	Trgovina	Prijevoz osoba i stvari	Ribarstvo, marikultura i poljodjelstvo	Frizeri, kozmetičari, njega tijela, fitness	UKUPNO Aktivni obrti	Udjel Aktivni obrti u RH
Ukupno aktivni obrti RH	7.846	41.537	11.884	9.170	8.165	3.903	6.766	89.271	100 %
	8,8%	46,5%	13,3%	10,3%	9,1%	4,4%	7,6%		
Zadarska županija	267	1.733	1.182	626	403	279	255	4.745	5,3%
	5,6%	36,5 %	24,9	13,2	8,5 %	5,9 %	5,4 %		

Izvor: Statističke informacije, lipanj 2020., HOK, 2020., obrada ZADRA NOVA

U ukupnoj vlasničkoj strukturi obrta u Zadarskoj županiji žene su zastupljene s 32,3%, a muškarci su vlasnici 67,7% ukupnog broja obrta. U dobnoj strukturi vlasnika obrta može se istaknuti da su vlasnici obrta uglavnom ljudi između 34 i 54 godine, i to 58,5% ili 2.842 obrta. U Zadarskoj županiji bilo je samo 96 obrta ili 2% svih obrta u vlasništvu osoba do 24 godine.

RAZVOJNI IZAZOVI

Slaba izvozna orijentiranost mikro i malih poduzeća te nedovoljno konkurentni proizvodi za izlazak na inozemna tržišta
Usitnjenost, nedovoljna povezanost, suradnja i opredijeljenost poduzetnika za udruživanje
Veliki broj fiskalnih, parafiskalnih i poreznih nameta koje karakteriziraju brojne izmjene i spore reforme što negativno utječe na poslovno okruženje
Slaba iskorištenost EU fondova namijenjenih privatnom sektoru i nedovoljna ponuda specijaliziranih konzultantskih usluga
Velika sezonalnost poslovanja u obrtništvu i pojava nelojalne konkurencije (siva ekonomija)
Nedostatak inovacija i ulaganja u istraživanje i razvoj
Slabija uključenost žena u poduzetništvo u odnosu na nacionalnu razinu

RAZVOJNE POTREBE

Poticati aktivnosti umrežavanja poduzetnika i njihov zajednički nastup na tržištu – stvoriti prepoznatljive tržišne brendove
Podržati programe koji pridonose integriranju malih i srednjih poduzeća u gospodarske tokove Europske unije
Financirati sektore i područja koji su od strateškog značaja za razvoj regionalnog gospodarstva, a koji nisu financirani iz nacionalnih i EU izvora financiranja
Razvijati nove usluge poduzetničkih potpornih institucija (PPI) za potporu MSP-ovima u svim fazama poslovanja
Poboljšanje i stvaranje nove poslovne infrastrukture za MSP
Poboljšati pristup financijskim sredstvima MSP-ovima (bespovratna sredstva, kreditna sredstva, jamstvene sheme, tehnička pomoć)

2.4. VANJSKOTRGOVINSKA RAZMJENA

Izvozno orijentirano gospodarstvo održava pozitivnu bilancu razmjene roba i usluga s inozemstvom, a izvozom usluga turističkog i brodarskog sektora ta je izvozna orijentacija još naglašenija.[52]

[52] *Gospodarski profil Zadarske županije*, HGK Županijska komora Zadar, dostupno na: https://www.hgk.hr/zupanijska-komora-zadar/gospodarski-profil-zadarske-zupanije (31.12.2020.)

Tablica 2.8. Robna razmjena Zadarske županije i udjel u RH 2013. – 2019. godine

	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Robni izvoz, tis. EUR	171.168	182.028	234.854	226.710	245.574	265.817	272.596
Robni uvoz, tis. EUR	160.027	179.639	231.240	224.724	250.318	257.829	283.826
Saldo robne razmjene, mil. EUR	11.141	2.389	3.614	1.986	-2.212	7.988	-11.230
Udjel izvoza županije u RH, %	1,8	1,80	2,0	1,8	1,8	1,8	1,8
Udjel uvoza županije u RH, %	1,0	1,0	1,3	1,1	1,1	1,1	1,1
Rang u RH po vrijednosti izvoza	14.	14.	14.	14.	14.	15.	15.
Vrijednost izvoza *pc*, EUR	998	1.062	1.380	1.337	1.456	1.576	1.621
Rang u RH po izvozu *pc*	16.	17.	15.	15.	15.	16.	16.

Izvor: Robna razmjena županija RH s inozemstvom u 2019. godini – privremeni podaci, str.35, HGK, 2020., obrada ZADRA NOVA

Gospodarstvo Zadarske županije u godinama nakon krize bilježilo je pozitivnu vanjskotrgovinsku bilancu u svim promatranim godinama, izuzev 2017. godine kada je vanjskotrgovinska bilanca bila u deficitu. Također, do 2015. godine udjel izvoza Zadarske županije u izvozu RH konstantno se povećavao do rekordnih 2% iste godine, a nakon toga je u blagom padu što se relativnog udjela tiče. 2016. godine izvoz se i apsolutno smanjio s 234.854 milijuna EUR na 226.710 milijuna EUR. U 2017. godini prvi put nakon recesijske 2008. godine zabilježen je vanjskotrgovinski deficit od 2.212 mil. EUR, a u 2019. godini on iznosi čak 11.230 milijuna EUR.

Tablica 2.9. Izvozni rezultati Zadarske županije 2014. – 2019. godine

Stavke	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Ukupni prihodi (mil. HRK)	11.354,7	12.547,0	12.694,7	13.752,2	14.870,0	16.034,4
Prihodi od prodaje u inozemstvu (mil. HRK)	2.547,3	3.158,8	2.932,9	2.992,6	3.628,9	3.722,0
Udjel u ukupnim prihodima	22,4 %	25,2 %	23,1 %	21,8 %	24,4 %	23,2 %
Robni izvoz (mil. HRK)	1.388,8	1.790,5	1.711,1	1.834,2	1.973,0	2.023,4
Nerobni izvoz - izvoz usluga (mil. HRK)	1.158,5	1.368,3	1.221,8	1.158,4	1.747,0	1.698,6
Udjel izvoza roba	54,5 %	56,7 %	58,3 %	61,3 %	54,4 %	54,4 %
Udjel izvoza usluga	45,5 %	43,3 %	41,7 %	38,7 %	45,6 %	45,6 %

Izvor: FINA, prema Analiza gospodarstva Zadarske županije u 2019. godini, HGK, 2020., obrada ZADRA NOVA

Prema godišnjim financijskim izvještajima poduzetnika u 2019. godini, gospodarstvo Zadarske županije ostvarilo je prihode od prodaje u inozemstvu u iznosu od 3,72 mlrd. HRK što je povećanje u odnosu na prethodnu 2018. godinu od 2,56%.[53] Udjel izvoza u ukupnim prihodima u 2019. godini iznosio je 23,2%, i nešto je manji nego prethodne 2018. godine. Udjel izvoza se u ukupnim prihodima Zadarske županije od 2015. do 2019. godine kreće na razini od oko 22% do čak i više od 25,5%.

Glavno obilježje vanjskotrgovinskog suficita Zadarske županije je da se u recesijskom i postrecesijskom razdoblju prvenstveno oslanjao na nerobni izvoz usluga koji je premašivao i 50% u ukupnom izvozu (57,2% 2010. godine). Ipak, od 2011. do 2019. godine taj se iznos kontinuirano smanjivao do rekordno niskih 38,7% u 2017. godini. Posljednja godina za koju su podaci dostupni, 2019., pokazuje uzlazni trend udjela izvoza usluga u ukupnom izvozu, koji je iznosio 45,6%, kao i prethodne 2018. godine što je najviši udjel u posljednjih 5 godina. Sve do posljednje promatrane godine robni izvoz je značajno rastao, te je udjel istoga u ukupnom izvozu veći u odnosu na izvoz usluga još od 2012. godine. Tako je posebno značajno povećanje robnog izvoza s 2014. na 2015. od čak 28,92% te čak 63,11% u odnosu na 2010. godinu. Povećanje robnog izvoza u 2018. godini u odnosu na prethodnu je za čak 7,1%, ali u

[53] *Gospodarska kretanja Zadarske županije broj 36*, HGK, 2020., str. 44.

istom tom razdoblju izvoz usluga porastao je za ogromnih 50,8%. U 2019. godini robni izvoz je rastao za 2,55% dok se istovremeno prvi put u postkriznom razdoblju izvoz usluga smanjio za 2,77%.

Vanjskotrgovinsku razmjenu Zadarske županije karakteriziraju dvije stvari: visoki udjel nerobnog izvoza, odnosno izvoza usluga u ukupnom izvozu (vozarine brodarskih tvrtki na inozemnom tržištu i turističke usluge fakturirane stranim kupcima) te pozitivna bilanca robne razmjene u kriznom razdoblju od 2009. godine.[54]

Tablica 2.10. Struktura **robnog izvoza** Zadarske županije po djelatnostima (%) 2017. - 2019. godine

	Djelatnost	2017.	2018.	2019.
C	Prerađivačka industrija	64,4	62,9	63,8
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	31,8	33,0	31,3
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	1,8	2,1	2,7
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	0,4	0,9	0,5
B	Rudarstvo i vađenje	0,6	0,4	0,4
F	Građevinarstvo	0,5	0,3	0,6
E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	0,1	0,2	0,3
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	0,1	0,0	0,0
H	Prijevoz i skladištenje	0,1	0,0	0,0
L	Poslovanje nekretninama	0,1	0,0	0,0
J	Informacije i komunikacije	0,0	0,0	0,0
M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	0,0	0,0	0,0
S	Ostale uslužne djelatnosti	0,0	0,0	0,0

Izvor: Robna razmjena županija RH s inozemstvom (2017., 2018., 2019.), HGK, 2020., obrada ZADRA NOVA

Tablica 2.11. Struktura **robnog uvoza** Zadarske županije po djelatnostima (%) 2017. - 2019. godine

	Djelatnost	2017.	2018.	2019.
C	Prerađivačka industrija	47,5	44,2	45,3
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	21,1	26,3	25,5
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	19,4	18,1	17,0
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	5,4	4,6	6,4
B	Rudarstvo i vađenje	0,9	0,6	0,5
F	Građevinarstvo	0,5	0,9	0,7
E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	0,0	0,0	0,0
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	1,4	2,2	2,3
H	Prijevoz i skladištenje	1,4	2,2	1,0
L	Poslovanje nekretninama	0,6	0,2	0,0
J	Informacije i komunikacije	0,0	0,1	0,1
M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	0,2	0,4	0,2
S	Ostale uslužne djelatnosti	0,0	0,0	0,0

Izvor: Robna razmjena županija RH s inozemstvom (2017., 2018., 2019.), HGK, 2020., obrada ZADRA NOVA

Prema područjima djelatnosti, odnosno poduzetnicima iz pojedinih djelatnosti, robnu razmjenu Zadarske županije predvodi Prerađivačka industrija, i to sa 63,8% robnog izvoza i 45,3% robnog uvoza u 2019. godini. Izvoz ovog područja djelatnosti najvećim dijelom obuhvaća proizvode metalske industrije (aluminijski odljevi i folije), a u uvozu uglavnom repromaterijal za potrebe iste industrije. Nakon Prerađivačke industrije slijedi Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo s 31,3% izvoza i 25,5% robnog uvoza. Najveći dio izvoza te djelatnosti odnosi se na uzgojenu tunu i bijelu ribu, a najveći dio uvoza odnosi se na opremu i hranu za uzgoj ribe. [55]

[54] Ibid., str. 8.

[55] Ibid. str. 47.

Prerađivačka industrija te Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo bilježe pozitivan trgovinski saldo u poslovanju s inozemstvom, dok Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane te sektor Trgovine na veliko i malo bilježe negativan trgovinski saldo u poslovanju s inozemstvom.

Tablica 2.12. Najveći izvoznici u Zadarskoj županiji u 2018. godini

Rb.	Naziv poslovnog subjekta	Grad/općina	Izvoz u HRK
1.	ALUFLEXPACK NOVI d.o.o.	Poličnik	672.178.445
2.	TANKERSKA PLOVIDBA d.d.	Zadar	580.958.657
3.	LTH METALNI LIJEV d.o.o.	Benkovac	350.961.705
4.	CROMARIS d.d.	Zadar	326.976.712
5.	TANKERSKA NEXT GENERATION d.d.	Zadar	297.585.817
6.	TURISTHOTEL d.d.	Zadar	205.632.850
7.	KALI TUNA d.o.o.	Kali	126.258.485
8.	CESTE ZADARSKE ŽUPANIJE d.o.o.	Zadar	87.967.052
9.	ANGELINA TOURS d.o.o.	Biograd na Moru	84.696.387
10.	HSTEC d.d.	Zadar	54.669.213
11.	JADRAN-TUNA d.o.o.	Biograd na Moru	54.366.849
12.	KORNAT ITTICA d.o.o.	Pakoštane	49.489.194
13.	RIBARSKA ZADRUGA OMEGA 3	Kali	41.680.988
14.	PELAGOS NET FARMA d.o.o.	Zadar	41.287.975
15.	ILIRIJA d.d.	Biograd na Moru	37.017.116
16.	ZRAČNA LUKA ZADAR d.o.o.	Zemunik donji	35.647.494
17.	MARINA DALMACIJA d.o.o.	Sukošan/Bibinje	34.110.095
18.	INTERMOD d.o.o.	Zadar	30.376.332
19.	HOTEL ALAN d.d.	Starigrad Paklenica	28.560.001

Izvor: FINA, prema Gospodarska kretanja Zadarske županije br. 35, HGK, 2019., obrada ZADRA NOVA

Izvoz usluga u prvom redu čine brodske vozarine tvrtki Tankerska plovidba d.d. i Tankerska Next Generation d.d. te turističke usluge fakturirane stranim kupcima. U robnom izvozu dominiraju srednje velike i velike tvrtke u prerađivačkom sektoru, Aluflexpack Novi d.o.o., LTH Metalni lijev d.o.o. te HSTEC d.d., dok u sektoru uzgoja i prerade ribe dominiraju tvrtke Cromaris d.d., Kali tuna d.o.o., Jadran-tuna d.o.o. te Ribarska zadruga Omega 3 i Pelagos net farma d.o.o.[56]

Tablica 2.13. Robna razmjena Zadarske županije s inozemstvom u 2018. g., prema zemljama partnerima, u tis. HRK

Zemlja partner	Robni izvoz	Udjel (%)	Zemlja partner	Robni uvoz	Udjel (%)
Italija	376.260	19,1	Italija	526.651	27,5
Slovenija	337.397	17,1	Njemačka	371.385	19,4
Njemačka	279.414	14,2	Slovenija	184.303	9,6
Japan	205.296	10,4	Francuska	177.842	9,3
Francuska	172.394	8,7	Španjolska	87.446	4,6
Češka	70.897	3,6	Belgija	59.900	3,1
Poljska	68.732	3,5	Austrija	53.158	2,8
Austrija	62.630	3,2	Nizozemska	48.440	2,5
Španjolska	62.248	3,2	Grčka	41.186	2,2
Srbija	49.838	2,5	Bosna i Hercegovina	38.008	2,0

[56] *Osnovna analiza - Dodatak 2., Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020.*, Zadarska županija, 2017., str. 36.

Bosna i Hercegovina	37.146	1,9	Poljska	37.752	2,0
Kanada	28.171	1,4	Mađarska	35.904	1,9
Mađarska	24.545	1,2	Švedska	33.615	1,8
Ujedinjena Kraljevina	23.817	1,2	Srbija	33.115	1,7
Švicarska	21.473	1,1	Češka	29.435	1,5
Belgija	19.116	1,0	Tunis	20.042	1,0
Grčka	18.488	0,9	Slovačka	16.456	0,9
Albanija	12.106	0,6	Kina	15.967	0,8
Kina	11.755	0,6	Sjeverna Makedonija	10.619	0,6
Danska	10.846	0,5	Ujedinjena Kraljevina	10.614	0,6
Rusija	9.883	0,5	Turska	10.367	0,5
Ostali	70.596	3,6	Ostali	70.368	3,7
Ukupno	1.973.047	100	Ukupno	1.912.573	100

Izvor: Gospodarska kretanja Zadarske županije br. 35, HGK, 2019., obrada ZADRA NOVA

Italija, Njemačka i Slovenija najveći su vanjskotrgovinski partneri Zadarske županije. S tim zemljama obavi se više od polovice cjelokupne robne razmjene (50,4% robnog izvoza i 56,5% robnog uvoza). U izvozu na četvrtom mjestu u 2018. godini bio je Japan, najveći svjetski uvoznik uzgojene tune.[57]

U prvih šest mjeseci 2020. došlo je do osjetnog smanjivanja vrijednosti robnog izvoza i uvoza. Rezultat je to negativnog utjecaja pandemije izazvane širenjem koronavirusa, odnosno globalno otežanog protoka roba te smanjene domaće i inozemne potražnje. Za Hrvatsku su pritom najznačajnija zbivanja na području Europske unije na čije tržište Hrvatska plasira oko 70% svog robnog izvoza. Na razini EU-a je u prvih šest mjeseci 2020. došlo do realnog pada BDP-a od 8,3% te do realnog pada robnog uvoza od čak 9,7%. Pritom je u Italiji, koja je pojedinačno najveće tržište Hrvatske i najveći vanjskotrgovinski partner Zadarske županije, došlo do pada BDP-a od 12%, a uvoza od čak 14,1%. Sve je to dovelo do pada izvoza Hrvatske od 5,9 % te do pada uvoza za 11,3% na godišnjoj razini (uzimajući u obzir prvih šest mjeseci 2020.). Promatrano prema tržištima najveći pad vrijednosti izvoza zabilježen je prema pet najvećih vanjskotrgovinskih partnera (Italija, Njemačka, Slovenija, Austrija i BiH). Pad izvoza prema Italiji iznosio je čak 33,5% odnosno 242 milijuna eura. Ipak treba naglasiti da je Hrvatska zabilježila manji pad vrijednosti izvoza u odnosu na druge članice EU-a te da se prema podacima Eurostata nalazi tek na 22.mjestu.[58]

RAZVOJNI IZAZOVI

Visok udjel izvoza usluga u ukupnim prihodima od izvoza Zadarske županije – što znači da se gospodarstvo Zadarske županije još uvijek u velikoj mjeri oslanja na turizam i poslovanje jedne od najvećih tvrtki – Tankerske plovidbe
U izvoznim aktivnostima slabo su zastupljene mikro i male tvrtke, većina izvoza otpada na velike tvrtke
U izvoznim aktivnostima nedovoljno zastupljeni inovativni proizvodi i usluge visoke dodane vrijednosti

RAZVOJNE POTREBE

[57] *Gospodarska kretanja Zadarske županije broj 36*, HGK, 2020., str. 46.

[58] *Znatno smanjena vrijednost robnog izvoza i uvoza*, HGK, 2020., dostupno na: https://www.hgk.hr/znatno-smanjena-vrijednost-robnog-izvoza-i-uvoza (06.11.2020.)

Poticati umrežavanje malih i srednjih poduzetnika radi kreiranja cjelovitih finalnih proizvoda konkurentnih za izlazak na inozemna tržišta
Poticati individualne nastupe kao i udruženja poduzetnika za zajednički nastup na inozemnim tržištima – sajmovi, izložbe i slične manifestacije (institucionalna i financijska podrška)
Daljnje obrazovanje i savjetovanje poduzetnika o planiranju i provedbi izvoznih aktivnosti
Pružati podršku aktivnostima/projektima MSP-ova usmjerenih na izvoz

2.5. KONKURENTNOST REGIONALNOG GOSPODARSTVA

Konkurentnost regionalnog gospodarstva može se promatrati kroz različite pokazatelje. Primjerice, korištenjem BDP-a *per capita* koji je glavni pokazatelj i pri usporedbi regionalne razvijenosti EU i njezinih NUTS 3 regija.[59] BDP po stanovniku u Zadarskoj županiji u 2017. godini iznosio je 73.601 HRK čime su nakon punih osam godina napokon nadmašene vrijednosti iz 2008. godine. Pozitivni trendovi rasta BDP-a po stanovniku značajni su zadnjih nekoliko godina, a posebno u odnosu na 2016. godinu kada je Zadarska županija ostvarila rast od 8,53%, što je druga najveća stopa promjene na području Republike Hrvatske, odmah iza Šibensko-kninske županije (9,64%). Time je Zadarska županija zauzela 7. mjesto najuspješnijih županija u RH na temelju ostvarenog BDP-a *per capita* u 2017. godini.

Na razini EU28 BDP-a *per capita* Zadarska županija, kao i veći dio RH, znatno zaostaje u odnosu na prosjek EU28 (indeks 49) što nas svrstava u nedovoljno razvijene regije EU-a.[60] Osim ovog pokazatelja realniju, skupnu sliku regionalne razvijenosti daje HGK indeks gospodarske snage koji obuhvaća sedam najvažnijih pokazatelja, i to: BDP po stanovniku, ukupni prihod poduzetnika po zaposlenom, prosječnu neto plaću, neto dobit poduzetnika po zaposlenom, prihod na inozemnom tržištu poduzetnika po zaposlenom, stopu nezaposlenosti i projekcije rasta stanovništva.[61] Dobiveni rezultati pokazuju velike razlike među županijama RH, veliku gospodarsku snagu Grada Zagreba i njegov snažan utjecaj na prosjek RH, ali i znatno zaostajanje ostalih dijelova RH.
Promatrano na EU razini, od 274 NUTS2 regije Europske unije Kontinentalna Hrvatska nalazi se na 234. mjestu, dok se Jadranska Hrvatska nalazi na 242. mjestu što je pokazatelj loše trenutne pozicije te velikog prostora za napredak naših regija u budućnosti.[62]

Tablica 2.14. Poredak županija prema odabranim pokazateljima i HGK indeksu gospodarske snage županija

Županija	BDP po stanovniku, prosjek 2014.-2016., indeksi, RH=100	Prosječne neto plaće po zaposlenom, prosjek 2015.-2017., indeksi, RH=100	Ukupni prihodi poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2016.-2018., indeksi, RH=100	Neto dobit poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2016.-2018., indeksi, RH=100	Prihod na inozemnom tržištu po zaposlenom, prosjek 2016.-2018., indeksi, RH=100	Stopa nezaposlenosti, prosjek, 2016.-2018., indeksi RH u odnosu na županiju	Demografija - indeks promjene broja stanovnika 2021./2011.	HGK indeks gospodarske snage, RH=100
Grad Zagreb	176,7	117,5	129,1	136,2	96,1	216,9	100,9	149,3
Istarska	125,9	99,1	85,2	102,8	149,2	214,7	98,8	129,0
Varaždinska	84,0	81,9	77,9	57,9	146,0	194,7	98,1	106,0

[59] *HGK indeks gospodarske snage županija*, HGK, 2019., str. 9.
[60] *Razvijenost statističkih regija NUTS 3 razine u Europskoj uniji*, HGK, Zagreb, 2019., str. 9, (podatak se odnosi na 2015. godinu)
[61] *ŽUPANIJE – razvojna raznolikost i gospodarski potencijali 2020./2021.*, HGK, 2020. str. 100.
[62] Ibid., str. 5.

Primorsko-goranska	121,5	99,8	79,6	72,7	87,3	135,8	97,0	105,8
Zagrebačka	76,8	97,1	117,8	96,8	92,9	122,0	102,3	97,6
Međimurska	84,9	82,7	65,2	58,1	113,0	148,4	97,9	94,8
Dubrovačko-neretvanska	100,2	100,4	69,7	102,7	70,5	87,8	98,4	92,8
Vukovarsko-srijemska	57,8	85,7	121,2	96,2	215,1	55,8	92,3	91,8
Zadarska	81,1	94,2	76,1	91,4	95,4	104,8	102,1	91,5
Krapinsko-zagorska	65,4	85,3	76,8	76,9	131,5	126,4	97,0	90,6
Koprivničko-križevačka	82,3	91,4	83,7	63,4	106,5	109,4	96,5	90,5
Karlovačka	75,5	92,6	73,7	95,2	92,8	82,4	90,2	84,4
Osječko-baranjska	78,5	90,7	85,1	75,4	92,7	56,0	96,1	81,1
Splitsko-dalmatinska	77,4	93,7	77,6	82,5	62,6	65,9	98,1	79,8
Šibensko-kninska	78,8	92,6	69,7	75,2	63,9	72,6	89,2	78,4
Ličko-senjska	76,5	89,9	66,9	76,3	67,7	73,0	85,6	77,2
Sisačko-moslavačka	72,3	91,4	72,4	38,9	126,0	49,0	87,1	75,3
Brodsko-posavska	55,8	88,6	67,4	50,7	118,6	60,5	93,4	72,7
Bjelovarsko-bilogorska	68,0	83,8	65,7	43,8	50,5	61,3	91,8	68,0
Požeško-slavonska	56,8	86,9	60,1	46,6	66,0	72,0	89,5	67,5
Virovitičko-podravska	54,8	82,8	65,6	47,9	85,2	49,5	92,3	66,2

Izvor: ŽUPANIJE – razvojna raznolikost i gospodarski potencijali, HGK, 2019./2020.

Promatrajući cjelokupno razdoblje od kada HGK izračunava indeks gospodarske snage Zadarska se županija u 2018. godini najviše približila državnom prosjeku s indeksom gospodarske snage od 92,2 što je rast od 1,2% u odnosu na 2016. godinu odnosno 0,9 % u odnosu na 2017. godinu. Međutim, 2019. godine indeks gospodarske snage pada na 91,5 što Zadarsku županiju spušta sa sedmog na deveto mjesto na ljestvici županija.

Jedino Grad Zagreb, Istarska, Varaždinska i Primorsko-goranska županija imaju indeks iznad nacionalnog prosjeka. Najniže su pozicionirane Virovitičko-podravska, Požeško-slavonska i Bjelovarsko-bilogorska županija, čiji se indeksi nalaze na razini od oko 2/3 prosjeka Republike Hrvatske.[63] Promatrajući pojedine pokazatelje, kao što je projekcija demografskih kretanja, uočava se da uz Grad Zagreb i Zagrebačku županiju još jedino Zadarska županija ima pozitivan demografski saldo. Indeks stope nezaposlenosti u Zadarskoj županiji u odnosu na prosjek RH također pokazuje da je stopa nezaposlenih značajno manja od nacionalnog prosjeka. Ipak, i kod nje se bilježi negativno kretanje jer je u 2018. godini njezin indeks bio 106,6, a u 2019. godini 104,8. Prema indeksu neto plaće po zaposlenom u Zadarskoj županiji, kao i prihodima na inozemnom tržištu po zaposlenom, Zadarska je županija gotovo dostigla prosjek RH.

Tablica 2.15. Promjene rangiranja županija prema HGK indeksu gospodarske snage 2018. - 2019.

	Promjena pozicije prema indeksu, 2019./2018.

[63] Ibid.

Županija	Smjer promjene	Broj mjesta promjene
Grad Zagreb	•	0
Istarska	•	0
Varaždinska	↑	+1
Primorsko-goranska	↓	-1
Zagrebačka	•	0
Međimurska	•	0
Dubrovačko-neretvanska	↑	+1
Vukovarsko-srijemska	↑	+3
Zadarska	↓	-2
Krapinsko-zagorska	•	0
Koprivničko-križevačka	↓	-2
Karlovačka	•	0
Osječko-baranjska	↑	+1
Splitsko-dalmatinska	↓	-1
Šibensko-kninska	•	0
Ličko-senjska	↑	+1
Sisačko-moslavačka	↓	-1
Brodsko-posavska	•	0
Bjelovarsko-bilogorska	•	0
Požeško-slavonska	•	0
Virovitičko-podravska	•	0

Izvor: ŽUPANIJE – razvojna raznolikost i gospodarski potencijali, HGK, 2019./2020.

Zadarska županija se prve tri godine mjerenja indeksa gospodarske snage nalazila na sedmom mjestu, ali je 2019. godine pala na deveto mjesto.

2.5.1. Razvijenost poslovnog okruženja

U svrhu razvoja i izgradnje kvalitetnog poslovnog okruženja osnivaju se poduzetničke zone i potporne institucije. Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture (NN 93/13, 114/13, 41/14, 57/18) navodi da poduzetničke zone i potporne institucije omogućavaju obavljanje poduzetničkih aktivnosti u standardiziranim uvjetima visoke infrastrukturne opremljenosti, kako u fazi početnog investiranja, tako i u fazi proširenja postojećih investicijskih aktivnosti poduzetnika koji posluju unutar poduzetničke infrastrukture.[64]

U 2020. godini u Zadarskoj županiji registrirane su 74 poslovne zone. Od toga broja ukupno je aktivnih njih 27. Poslovne su zone različitih veličina (od 1 ha do 400 ha) i različitih namjena.

Brojne opremljene gospodarske zone nude povoljne mogućnosti za nove investicije u prerađivačkoj industriji i trgovini, s osiguranom poduzetničkom infrastrukturom. Poslovna zona Crno najveća je planirana poslovna zona u Zadarskoj županiji i obuhvaća gotovo 400 ha. Odlikuje ju izvrstan položaj u odnosu na sve oblike transporta (autocesta A1, željeznica, pomorska i zračna luka su u blizini), ali do izrade ove analize nije započela gradnja infrastrukture.

[64] *Poduzetnička infrastruktura*, Središnji državni portal, dostupno na: https://gov.hr/moja-uprava/poslovanje/pokretanje-poslovanja/poduzetnicka-infrastruktura/1842 (31.12.2020.)

Najveći broj poduzetnika te zaposlenih u zonama krajem 2019. godine imala je Općina Poličnik, u čijim zonama Murvica Donja i Grabi posluje 48 poduzetnika koji zapošljavaju oko 1.400 zaposlenika. Ostale veće zone u Zadarskoj županiji su Industrijska zona Biograd na Moru (15 aktivnih poduzetnika, 179 zaposlenih), zona Novi Stankovci u Općini Stankovci (10 aktivnih poduzetnika, 200 zaposlenih) te zona Vela Lamjana u Općini Kali (4 aktivna poduzetnika, 135 zaposlenih).[65]

Tablica 2.16. Pregled aktivnih poduzetničkih zona u Zadarskoj županiji u 2020. godini

Br.	Naziv poduzetničke zone	Jedinica lokalne samouprave	Broj aktivnih poduzetnika	Broj zaposlenih
1.	Šopot	Grad Benkovac	7	178
2.	Benkovačko selo	Grad Benkovac	3	60
3.	Komunalno servisna zona Bučina	Grad Biograd na Moru	4	41
4.	Industrijska zona Biograd na Moru	Grad Biograd na Moru	15	179
5.	Zona poljoprivrednih gospodarstava "Jankolovica"	Grad Biograd na Moru	1	128
6.	Zona poljoprivrednih gospodarstava "peradarska"	Grad Biograd na Moru	1	17
7.	Mirila	Grad Nin	3	7
8.	Poljica Brig	Grad Nin	1	7
9.	Bivši Bagat	Grad Nin	2	35
10.	Karlovac 1 i 2	Grad Obrovac	1	6
11.	Sridnjak	Općina Bibinje	9	30
12.	Lonići	Općina Bibinje	4	110
13.	Vela Lamjana	Općina Kali	4	135
14.	Novigrad 1	Općina Novigrad	1	2
15.	Servisna zona Pakoštane	Općina Pakoštane	6	83
16.	Primat	Općina Polača	3	40
17.	Kamenolomi	Općina Polača	5	70
18.	Murvica Donja	Općina Poličnik	23	680
19.	PZ Grabi	Općina Poličnik	25	750
20.	Posedarje – Slivnica	Općina Posedarje	2	14
21.	Poslovna zona Povljana	Općina Povljana	2	15
22.	Vrdijan	Općina Preko	1	10
23.	Ugljan-Fortašćina-Strihine	Općina Preko	2	5
24.	Lokardenjak	Općina Sali	1	70
25.	Dumboka	Općina Sali	1	4
26.	Zaglavski vršak	Općina Sali	1	6
27.	Novi Stankovci	Općina Stankovci	10	200

Izvor: Prema podacima dostavljenim od JLS Zadarske županije, 2021., obrada ZADRA NOVA

U Zadarskoj je županiji u posljednjih nekoliko godina učinjeno mnogo na razvoju poslovne infrastrukture i to prvenstveno zahvaljujući sredstvima Europske unije. Izgrađeni su poslovni inkubatori koji pružanjem svojih poslovnih i tehničkih usluga, uz povoljnu naknadu za najam poslovnih prostora, olakšavaju početnu fazu rada poduzetnicima i stvaraju poticajno poslovno okruženje.

InZad poslovni inkubator nalazi se u poslovnoj zoni na Novom Bokanjcu. Objekt nudi preko 1200 m² neto korisne površine. Izgrađen je 2007. godine, a 2018. godine obnovljen je sredstvima EU-a u iznosu

[65] *Osnovna analiza - Dodatak 2., Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020.*, Zadarska županija, 2017., str.49., izvor podataka jedinice lokalne samouprave Zadarske županije.

od 6,17 milijuna kuna. Sastoji se od 28 poslovnih prostora različitih veličina i namjena (uredi, manje proizvodne hale), raspoređenih na tri etaže.[66]

U Poličniku, poslovnoj zoni Grabi, izgrađen je Centar za razvoj i edukaciju, poznat kao i Pčelarski centar. On će služiti kao središte za unaprjeđenje poslovanja u industrijama koje kao sirovine koriste pčelinje proizvode. Ukupna vrijednost projekta iznosi 27,8 milijuna kuna, od čega su 20 milijuna kuna bespovratna sredstva Europskog fonda za regionalni razvoj. Centar će pružati usluge inkubacije i konzultantske usluge mikro, malim i srednjim poduzetnicima te specijalizirane edukativne usluge.[67]

U Biogradu na Moru izgrađen je Poduzetnički inkubator vrijedan 38 milijuna kuna, od čega je 20 milijuna bespovratnih sredstava iz EU fonda za regionalni razvoj. Njime se nastoje riješiti problemi niske održivosti malih i srednje velikih poduzeća na širem području grada Biograda. Korisnici Poduzetničkog inkubatora Biograd na Moru imaju na raspolaganju ukupno 9 hala za proizvodnju i 17 poslovnih ureda na tri etaže (2.403 m^2).[68]

U Zadru je izgrađen **Centar za kreativne industrije**. Vrijednost projekta je 30 milijuna kuna, a 20 milijuna kuna je iz Europskog fonda za regionalni razvoj. Centar za kreativne industrije ima 1.650 m^2 (tri kata i podrum), a namijenjen je prvenstveno malim i srednjim poduzetnicima.

U Zadru je planirana izgradnja novog poduzetničkog inkubatora na predjelu Biloga Briga, a trebala bi započeti početkom 2021. godine. Vrijednost projekta je gotovo 25 milijuna kuna uz EU sufinanciranje od 18,3 milijuna kuna.

Tablica 2.17. Inozemna izravna ulaganja (FDI) kumulativno 1993. - 2018.

Županija	Izravna ulaganja kumulativno 1993. – 2018., mil. EUR	Izravna ulaganja kumulativno 1993. – 2018. po stanovniku, u EUR
Republika Hrvatska	30.792,2	7.456,6
Kontinentalna Hrvatska	*23.391,5*	*8.529,0*
Grad Zagreb	19.973,1	24.880,5
Zagrebačka	1.533,6	4.924,6
Krapinsko-zagorska	262,8	2.080,1
Varaždinska	397,1	2.355,7
Koprivničko-križevačka	89,5	820,2
Međimurska	111,8	1.007,5
Bjelovarsko-bilogorska	86,6	788,9
Virovitičko-podravska	16,0	207,6
Požeško-slavonska	45,2	649,6
Brodsko-posavska	153,3	1.065,8
Osječko-baranjska	381,1	1.346,6
Vukovarsko-srijemska	135,5	850,8
Karlovačka	176,6	1.493,6
Sisačko-moslavačka	29,2	191,5
Jadranska Hrvatska	*7.400,6*	*5.355,2*
Primorsko-goranska	2.013,5	7.023,5
Ličko-senjska	123,4	2.685,5
Zadarska	560,5	3.323,2
Šibensko-kninska	283,2	2.791,6
Splitsko-dalmatinska	2.091,1	4.651,0

[66] *O nama*, Inovativni Zadar d.o.o., dostupno na: https://inzad.hr/o-nama-1/ (31.12.2020.)
[67] *20 milijuna kuna bespovratnih sredstava Općini Poličnik za izgradnju Centra za razvoj i edukaciju,* Općina Poličnik, dostupno na: https://www.opcina-policnik.hr/vijesti/obavijesti/20-milijuna-kuna-bespovratnih-sredstava-opcini-policnik-za-izgradnju-centra-za-razvoj-i-edukaciju (31.12.2020.)
[68] *Poziv za poduzetnike i potencijalne poduzetnike*, Grad Biograd na Moru, dostupno na: https://biogradnamoru.hr/obavijesti/1428-poziv-za-poduzetnike-i-potencijalne-poduzetnike (31.12.2020.)

Istarska	1.699,1	8.159,6
Dubrovačko-neretvanska	629,9	5.189,3

Izvor: ŽUPANIJE – razvojna raznolikost i gospodarski potencijali, HGK, 2019./2020.

Izravna strana ulaganja u Zadarskoj županiji također su pokazatelj razvijenosti poslovnog okruženja. Analiza izravnih inozemnih ulaganja u Zadarsku županiju pokazuje da je u razdoblju od 1993. do 2018. godine na području županije uloženo oko 560,5 mil. EUR što je 1,8% ostvarenih izravnih inozemnih ulaganja u Hrvatskoj u istom razdoblju. U promatranom razdoblju inozemna su ulaganja u Grad Zagreb činila gotovo 65% svih inozemnih ulaganja u RH.[69]

U promatranom razdoblju inozemnih ulaganja vidljivo je da osim Grada Zagreba i Zagrebačka županija, Primorsko-goranska, Splitsko-dalmatinska i Dubrovačko-neretvanska županija imaju veća inozemna ulaganja od Zadarske županije. Međutim, u usporedbi s ostatkom RH Zadarska je županija među atraktivnijima za strana ulaganja. U razdoblju od 1993. do 2018. visina inozemnih ulaganja u Zadarskoj županiji iznosila je 3.232,2 EUR po stanovniku.

Izravna strana ulaganja u 2017. godini u Zadarskoj županiji iznosila su 123,4 mil. EUR, dok su u 2018. ona bila niža i iznosila 94,4 mil EUR.

Tablica 2.18. Inozemna izravna ulaganja (FDI), najvažnije zemlje ulagači i najvažnije djelatnosti ulaganja (1993. – 2018.)

Područje obuhvata	Najveći ulagači po zemljama	Vrijednost ulaganja, mil. EUR	Djelatnosti u koje je najviše uloženo	Vrijednost ulaganja, mil. EUR
Republika Hrvatska	Austrija	4.414,2	Financijske uslužne djelatnosti, osim osiguranja i mirovinskih fondova	7.168,1
	Nizozemska	4.011,5	Trgovina na veliko, osim trgovine motornim vozilima i motociklima	2.949,3
	Italija	3.416,3	Poslovanje nekretninama	2.180,6
Zadarska županija	Slovenija	503,8	Vlasnička ulaganja u nekretnine	292,5
	Nizozemska	103,8	Proizvodnja metala	111,2
	Austrija	95,5	Vodeni prijevoz	68,7

Izvor: ŽUPANIJE – razvojna raznolikost i gospodarski potencijali, HGK, 2019./2020.

Najveća ulaganja u Zadarsku županiju bila su iz Slovenije, Nizozemske i Austrije. Struktura ulaganja u promatranom razdoblju ukazuje da je najveći interes ulagača bio u području ulaganja u nekretnine (292,5 mil. EUR), proizvodnju metala (111,2 mil. EUR) i vodeni prijevoz (68,7 mil. EUR).

2.5.2. Razvijenost poslovnog sektora

U analizi razvijenosti poslovnog sektora svakako kao jedan od pokazatelja moraju biti bruto investicije u dugotrajnu imovinu. Bruto investicije 2017. godine u novu dugotrajnu imovinu iznosile su 2,39 mlrd. HRK što čini 5,1% svih ulaganja u novu dugotrajnu imovinu u RH, a u 2018. taj iznos je još manji i iznosi 1,98 mlrd. kuna odnosno svega 4% od ukupnih bruto ulaganja na nacionalnoj razini. Zadarska je županija po bruto investicijama na 6. mjestu u 2017. godini te na 7. mjestu u 2018. godini u ukupnom poretku županija RH.[70]

[69] *Osnovna analiza - Dodatak 2., Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020.,* Zadarska županija, 2017., str. 50.

[70] *Investicije u 2018. godini*, DZS, 2019.

Prema pokazatelju produktivnosti rada mjerenim odnosom ukupnih prihoda i broja zaposlenih Zadarska županija je u odnosu na druge županije u 2019. bila na 13. mjestu po uspješnosti.[71]

Poduzetnici u Zadarskoj županiji u 2019. godini ostvarili su 589.566 HRK po zaposleniku čime su postigli značajno slabije rezultate od nacionalnog prosjeka koji je iznosio 820.938 HRK. Promatrajući 2017. i 2018. godinu vidljivo je da je Zadarska županija ostvarivala približno iste ukupne prihode po zaposlenom, i to 567.049 HRK po zaposlenom u 2018. godini, i 565.212,90 HRK po zaposlenom u 2017. godini, što je indeksno gledano rast od 0,03%. Na nacionalnoj razini je u istom razdoblju ostvarivan ukupni prihod po zaposlenom u iznosu od 764.300,20 HRK u 2018. godini, te 703.877 kn gledajući godinu prije. Dakle, 2017. godine u Zadarskoj županiji ukupni prihod po zaposlenom bio je 24,5% niži u odnosu na nacionalnu razinu, dok je u 2018. godini isti pokazatelj bio čak 34,78% niži od nacionalnog, a u 2019. godini iznos ukupnog prihoda po zaposleniku bio je 28,18 % niži nego na nacionalnoj razini.

S aspekta ekonomičnosti poslovanja u 2019. godini poduzetnici Zadarske županije bili su uspješni. Na 1.000 HRK rashoda ostvarili su 1.064 HRK prihoda, dok je nacionalni prosjek iznosio 1.052 HRK prihoda na 1.000 HRK rashoda. U 2018. godini poduzetnici su u Zadarskoj županije na 1.000 HRK rashoda ostvarivali 1.044 HRK prihoda, dok su na istu visinu rashoda poduzetnici u RH ostvarivali 1.056 HRK prihoda. Iz navedenih podataka vidljivo je da je ekonomičnost Zadarskih poduzetnika u 2019. godini u odnosu na prethodnu 2018. porasla za gotovo 2 %, dok je u istom razdoblju ekonomičnost poduzetnika na nacionalnoj razini smanjena za 0,4%.[72]

RAZVOJNI IZAZOVI

Nekoordinirani razvoj tijekom godina, bez strateških usmjerenja
Veliki broj potencijalnih poduzetničkih zona u županiji od kojih tek mali broj aktivno djeluje, dok je većina bez potrebne infrastrukture
Nedostatak kvalitetnih i educiranih kadrova za potrebe gospodarstva
Nedostatak proizvoda visoke dodane vrijednosti i zastarjelost proizvodne opreme
Unatoč pozitivnim kretanjima investicija u dugotrajnu imovinu, radi se o malom broju velikih i srednje velikih tvrtki u urbanim područjima
Niska produktivnost i rentabilnost poduzetnika
Nedovoljno korištenje suvremenog marketinga u poduzećima
Slaba razvijenost i raširenost proizvodnih klastera

RAZVOJNE POTREBE

Sustavno poboljšavati poslovno okruženje u županiji i jedinicama lokalne samouprave za razvoj poduzetništva i privlačenje investicija
Završiti sve predviđene poslovne zone i omogućiti njihovo poslovanje korištenjem EU fondova
Poticati umrežavanje poduzetnika i osnivanje proizvodnih klastera
Poticati suradnju privatnog i obrazovnog sektora radi primarnog i cjeloživotnog obrazovanja kvalitetnih i stručnih kadrova
Smanjivati sve administrativne zapreke u županiji i jedinicama lokalne samouprave u svim fazama ciklusa poduzetničkoga pothvata

[71] *Rezultati poslovanja poduzetnika Zadarske županije u 2019. godini*, FINA, 2020.
[72] *Registar godišnjih financijskih izvještaja*, FINA, 2020.

2.6. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE

Dugogodišnjim razvojem turizma na uštrb razvoja drugih gospodarskih djelatnosti, došlo je do osiromašenja svih segmenata gospodarstva, te je Zadar u gospodarskom smislu značajno oslabio u nacionalnim okvirima u odnosu na period prije Domovinskog rata. Najveći izazov ovog strateškog dokumenta uz demografsku obnovu leži upravo u unaprjeđenju gospodarstva i stvaranja poželjne poduzetničke klime u županiji.

Razvojni potencijali

- Dobra prometna povezanost za razvoj gospodarstva – luka, autocesta
- Postojanje potporne poduzetničke infrastrukture (inkubatori, poduzetničke zone, razvojne agencije) uključivo i za tvrtke visokih tehnologija
- Postojanje niza kreditnih ili potpornih linija za razvoj gospodarstva i poduzetništva

Razvojni izazovi

- Dugogodišnji nekoordinirani, i strateški nepromišljan razvoj
- Snažna ovisnost ukupnog gospodarstva o turizmu koji je sezonski orijentiran
- Ispodprosječna razina razvijenosti, niska produktivnost i rentabilnost
- Nedostatak visokoeduciranog kadra iz područja STEM-a
- Korištenje zastarjelih tehnologijama, nedostatak inovacija i ulaganja u istraživanje i razvoj, transfer tehnologije
- Neravnomjerna raspoređenost poduzetničkih aktivnosti u županiji, koncentracija poduzetništva u gradu Zadru
- Postojanje sive ekonomije

Razvojne potrebe

- Poticati suradnju privatnog i obrazovnog sektora radi primarnog i cjeloživotnog obrazovanja kvalitetnih i stručnih kadrova
- Smanjivati zapreke i osmisliti sustav aktivne potpore gospodarstvu u županiji i jedinicama lokalne samouprave u svim fazama ciklusa poduzetničkoga pothvata
- Poticati osnivanje klastera
- Stvaranje poduzetničke i investicijske klime na prostoru cijele županije
- Unaprjeđenje usluga poduzetničkih potpornih institucija (PPI) u svim fazama poslovanja i razvoj prateće infrastrukture
- Poboljšanje iskoristivosti EU fondova namijenjenih privatnom sektoru
- Poticati suradnju gospodarstva i akademske zajednice, te transfer znanja i tehnologija

3. TEHNOLOŠKI RAZVOJ, DIGITALNO DRUŠTVO I INOVACIJE

U okviru ovog poglavlja definira se institucionalni i strateški okvir u području tehnološkog razvoja, digitalnog društva i inovacija, daje se pregled poslovne infrastrukture u funkciji razvoja predmetnog područja, obrađuje se pitanje transformacije društva i gospodarstva ka digitalnom, što uključuje digitalizaciju javne uprave i sustava obrazovanja. Osim toga, obrađuje se i tema obrazovanja i istraživanja u području razvoja tehnologija i inovativnosti, kao i novih znanja i inovacija u gospodarstvu.

3.1. INSTITUCIONALNI I STRATEŠKI OKVIR

Na području Zadarske županije institucionalni okvir čine različite ustanove i organizacije koje djeluju s ciljem poticanja tehnološkog razvoja, digitalnog društva i inovacija, a obuhvaćaju poduzetničke potporne institucije, organizacije civilnog društva te institucije u području znanosti.

Kao poduzetničke potporne institucije djeluju Ustanova za razvoj kompetencija, inovacija specijalizacije Zadarske županije INOVAcija, Centar za razvoj i edukaciju te Inovativni Zadar d.o.o.

Ustanova za razvoj kompetencija, inovacija specijalizacije Zadarske županije INOVAcija osnovana je s ciljem razvoja i poticanja implementacije strategije pametne specijalizacije na području Zadarske županije. [73] Strateški cilj Ustanove INOVAcija jest izgraditi mrežu poduzetničkih potpornih institucija te razvojno-istraživačke, kao i poslovne infrastrukture kako bi se potpomoglo stvaranje mreže gospodarskih subjekata zasnovanih na znanju i visokim tehnologijama koji će osnažiti Zadarsku županiju i pretvoriti je u atraktivan razvojno orijentiran gospodarski prostor. [74]

Ustanova Centar za razvoj i edukaciju Poličnik osnovana je s ciljem poticanja poslovanja u industrijama koje kao sirovine koriste pčelinje proizvode – vosak, propolis, pčelinji otrov, pelud, matičnu mliječ i med (prvenstveno farmaceutska, prehrambena i kozmetička industrija), a u djelatnostima ustanove sukladno statutu ulazi provedba politike i programa pametne regionalne specijalizacije, poticanje inovacija i inovativnosti poslovnog sektora i njegovo povezivanje s obrazovnim, istraživačkim i znanstvenim institucijama te poticanje tehnološkog transfera i komercijalizacije rezultata istraživanja.[75]

Inovativni Zadar d.o.o. osnovan je s primarnim ciljem poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva na području Grada Zadra. Ideja je bila pružanjem poslovnih i tehničkih usluga, a sve uz povoljan zakup poslovnog prostora olakšati početak rada poduzetnicima početnicima. Mogućnost korištenja prostora ove tvrtke pogodan je za čitav niz djelatnosti uglavnom vezanih uz ICT tehnologije, a ideja je da osim potpore malom i srednjem poduzetništvu Inovativni Zadar bude nositelj koordiniranog i integriranog razvoja ICT usluga i infrastrukture za potrebe lokalne uprave. Pozitivne posljedice ovakvog pristupa trebale bi biti efikasnija i transparentnija lokalna uprava, budući je konačni cilj razvoj što većeg broja on-line servisa i usluga lokalne uprave namijenjenih građanima, poduzetnicima i turistima. U 2020. godini Inovativni Zadar d.o.o. je imao 26 korisnika.[76]

Na području Zadarske županije dvije su ustanove upisane u upisnik znanstvenih organizacija. **Opća bolnica Zadar** je institucija koja se prilikom provođenja svojih znanstveno-nastavnih aktivnosti

[73] *Strategije pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje od 2016. do 2020. godine*, NN 32/2016, od 13.04.2016., dostupno na: https://www.obzor2020.hr/userfiles/obzor2020/pdfs/Strategija_pametne_specijalizacije_RH_2016_2020.pdf, (15.12.2020.)

[74] Inovacija, dostupno na: https://www.inovacija-zadar.hr/o-nama/ (14.12.2020.)

[75] *Osnovna analiza - Dodatak 2., Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020*., Zadarska županija, 2017., str.54.

[76] Inovativni Zadar d.o.o., dostupno na : https://inzad.hr/o-nama-1/ (14.12.2020.)

rukovodi sa odgovarajućim strateškom aktima Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta te aktima obrazovnih institucija kojima služi kao nastavna baza. Opća bolnica Zadar također sudjeluje u raznim projektima koji provode istraživačke aktivnosti kao što su PATH, PaSQ, ECDC – praćenje CVK bakterijemija, UTI – infekcija urinarnog trakta, WHO – kirurška profilaksa, multiplorezistentni mikroorganizmi.[77] Na temelju dopusnice izdane od strane Ministarstva znanosti i obrazovanja OB Zadar je u 2020. godini dobila ovlaštenje za provedbu znanstvenih aktivnosti u području biomedicine i zdravstva, čime su stvoreni preduvjeti za rad Znanstvene jedinice u sklopu OB Zadar, u čijem sklopu je takva Znanstvena jedinica već djelovala od 1977. do 2007. godine.[78]

U sklopu **Sveučilišta u Zadru** kao temeljne institucije visokoškolskog obrazovanja na području Zadarske županije djeluje **Ured za znanost, projekte i transfer tehnologija** čiji je rad utemeljen na kontinuiranom praćenju specijaliziranih Europskih strukturnih i investicijskih fondova i programa Unije, izradi projektne dokumentacije za dobivanje sredstava iz fondova te obavljanje svih potrebnih poslova s ciljem planiranja i provedbe znanstvenih, infrastrukturnih, i stručnih projekata Sveučilišta u Zadru. Osnovna djelatnost Ureda je stvaranje uvjeta za modernu znanstveno-istraživačku i tehnološku infrastrukturu s ciljem razvitka obrazovnih programa Sveučilišta, interakcije s gospodarstvom, visokoškolskim ustanovama, istraživačkim organizacijama, unaprjeđenje obrazovnih programa i sustava te poboljšanje pristupa visokom obrazovanju za studente. Godine 2019. Sveučilište u Zadru je osnovalo i trgovačko društvo **Tehnologija, inovacije, poduzetništvo d.o.o.** (TIP d.o.o.). Temeljna djelatnosti tvrtke je savjetovanje u vezi s poslovanjem i ostalim upravljanjem. TIP d.o.o. u okviru svog poslovanja pruža poduzetnicima pomoć u njihovu sveukupnom razvoju, posebice u području razvitka inovacija, savjetodavne, mentorske, poslovne, financijske, razvojno-istraživačke i tehničko-tehnološke usluge te pružanju pomoći za upravljanjem intelektualnim vlasništvom. Tvrtka je usmjerena i na prikupljanje znanja i olakšavanje razvitka lokalnog, regionalnog i nacionalnog gospodarstva, prijenos znanja te na razvoj suradnje između znanstvenika i gospodarstva, čime se omogućuje povoljno poduzetničko okruženje, razvija se poduzetnička klima te se stvaraju preduvjeti za razvoj poduzetničkih sposobnosti na području Grada Zadra i cijele Zadarske županije.[79]

Zajednica tehničke kulture u Zadarskoj županiji djeluje s ciljem poticanja stvaralačkog i znanstvenog rada, tehničkog odgoja i obrazovanja, znanstvenog i tehničkog opismenjivanja te promicanja dostignuća u tehničkoj kulturi. Tehnička kultura ima za cilj podizanje razine tehnološke pismenosti stanovništva kroz različita polja djelovanja. Osnaživanje pojedinca na način da se podiže njegova razina znanja i vještina u području tehničke kulture dovodi do jačanje njegove konkurentnosti na tržištu rada, ali i do poboljšanja kvalitete vlastitog života koji je danas uglavnom ovisan o informacijskim tehnologijama. Tehničko kulturno opismenjavanje zajednice kroz uvođenje inovacija i kritičkog promišljanja u području tehničke kulture stvara temelj konkurentnog gospodarstva 21. stoljeća. Kao krovna organizacija koja potiče navedene aktivnosti u Zadarskoj županiji je Zajednica tehničke kulture Zadarske županije koja je sastavni dio je nacionalne krovne organizacije Hrvatske zajednice tehničke kulture. Zajednica tehničke kulture Zadarske županije okuplja:

1. Aeroklub „Zadar“, Zadar
2. Astronomsko astronautičko društvo „Zadar“, Zadar
3. CB radio klub „Donat“, Zadar
4. Društvo energetičara „Zadar“, Zadar

[77] OB Zadar, 2020., dostupno na: https://www.bolnica-zadar.hr (14.12.2020.)
[78] Ibid.
[79] Sveučilište u Zadru, dostupno na: https://unizd.hr (14.12.2020.)

5. Društvo informatičara „Zadar“, Zadar
6. Društvo pedagoga tehničke kulture „Zadar“, Zadar
7. Foto klub „Kornat“, Kukljica
8. Foto-kino-video klub „Zadar“, Zadar
9. Hrvatska gorska služba spašavanja – Stanica Zadar, Zadar
10. Planinarski klub „Sveti Bernard“, Zadar
11. Planinarsko društvo „Paklenica“, Zadar
12. Radio klub „Jadera“, Zadar
13. Radio klub „Zadar“, Zadar
14. Ronilački klub „KPA Zadar“, Zadar
15. Ronilački klub „Sveti Roko“, Bibinje
16. Udruga inovatora „Zadar“, Zadar
17. Udruga tehničke kulture „Faust Vrančić“, Obrovac
18. Foto video film atelje Karin, Karin

3.2. POTPORNA INFRASTRUKTRA ZA TEHNOLOŠKI RAZVOJ I INOVACIJE

Potporna infrastruktura u funkciji tehnološkog razvoja i poticanja inovacija na području Zadarske županije obuhvaćena je poduzetničkom potpornom infrastrukturom u vidu *coworking* prostora te specijaliziranih poduzetničkih inkubatora. Specijalizirani poduzetnički inkubatori na području Zadarske županije su Centar za kreativne industrije i Centar za razvoj i edukaciju Poličnik.

Centar za kreativne industrije je specijalizirani poduzetnički inkubator za kreativnu industriju s težištem na IT-u i audiovizualnoj industriji. Lokacija objekta Centra za kreativne industrije ukupne površine 1.560 m² je u gradu Zadru. Izgradnja Centra za kreativne industrije je najvećim djelom financirana sredstvima Europskog fonda za regionalni razvoj u sklopu projekta ukupne vrijednosti 24.426.848,76 HRK kojemu je nositelj Ustanova za razvoj kompetencija, inovacija i specijalizacije Zadarske županije INOVAcija. Izgradnjom Centra za kreativne industrije doprinosi se jačanju konkurentnosti navedenog sektora gospodarstva i povećanju zaposlenosti putem stvaranja potrebne infrastrukture i osiguravanja potrebne opreme. Također Centar za kreativne industrije predstavlja prostor u kojem se može odvijati razmjena znanja između industrije i obrazovnog sustava kroz organizaciju događaja i edukacija.[80]

Centar za razvoj i edukaciju je specijalizirani poslovni inkubator za industrije koje kao sirovine koriste pčelinje proizvode – vosak, propolis, pčelinji otrov, pelud, matičnu mliječ i med. Ponajviše su obuhvaćene prehrambena i kozmetička industrija. Centar pruža usluge inkubacije i konzultantske usluge poduzetnicima, specijalizirane obrazovne usluge poslovnim subjektima, zaposlenima, nezaposlenima, studentima i učenicima koji planiraju poduzetničke poduhvate, te nudi usluge razvoja proizvoda i podrške te povećanje konkurentnosti proizvodnje uz stručni nadzor. Unutar Centra nalazit će se nekoliko zasebnih funkcionalnih cjelina, koje će ujedno služiti kao praktikumi za učenje i aktivno sudjelovanje u tehnološkim procesima pod stručnim vodstvom.[81]

Od ostale infrastrukture s potencijalom za poticanje inovacija obuhvaćeni su poduzetnički inkubatori u Zadru i Biogradu te *coworking* prostori COIN ZADAR te CODE HUB.

[80] Inovacija, 2020. dostupno na: https://www.inovacija-zadar.hr (10.12.2020.)
[81] Centar za razvoj i edukaciju Poličnik, 2020., dostupno na: https://www.centar-policnik.eu/o-centru/ (10.12.2020.)

COIN coworking je zajednički prostor za rad i suradnju poduzetnika, startup-ova i samozaposlenih. Postojanje mogućnosti korištenja ovog tipa prostora rezultira unaprjeđenjem uvjeta u kojima posluju mali i srednji poduzetnici. Prostor koriste poduzetnici različitih profila koji žele unaprijediti svoj posao u okruženju stimulativne zajednice kreirajući prostor za razvoj novih inovativnih proizvoda i usluga. Stalni korisnici su različitih struka a djelatnosti su sljedeće: *web* i *software developeri*, agencije za promidžbu, agencije za poslovno savjetovanje, turističke agencije, agencije za poslovanje nekretninama, arhitekti, grafički dizajn, video produkcija, sportska djelatnost. Tijekom 2016. godine COIN je ugostio 100-njak korisnika, od kojih na je dnevnoj bazi svakodnevno njih 15 koristilo COIN kao svoj poslovni prostor. Broj stalnih korisnika kontinuirano je rastao kroz godine, a u prosincu 2019. godine COIN je imao 32 stalna korisnika, od kojih je 18 svakodnevno koristilo prostor, a 14 povremeno. Tijekom 2020. godine broj korisnika COIN-a je varirao ovisno o epidemiološki mjerama donesenim radi sprječavanja širenja bolesti COVID-19 koje su bile na snazi u određenom trenutku.

CODE HUB je *coworking* prostor namijenjen postojećim i potencijalnim IT poduzetnicima i studentima i ostalim ciljanim skupinama projekta CODE. Otvoren je u Zadru u srpnju 2018. godine u zgradi Studentskog doma Sveučilišta kao rezultat aktivnosti projekta CODE čiji je glavni cilj unapređenje poduzetničkog okruženja u prekograničnom području kroz razvoj poslovne infrastrukture i usluga podrške inovativnim poduzetničkim idejama. Projektom je, među ostalim, predviđeno uspostaviti model suradnje privatnog i javnog sektora radi pokretanja i razvoja IT klastera, provedba različitih specijaliziranih treninga i edukacija vezanih za razvoj ciljanih skupina u IT sektoru, odnosno pokretanje *coworking* prostora u gradovima partnerima. Prostor Code Huba u Zadru je u 2020. godini imao 115 upisanih korisnika.

3.3. DIGITALNO DRUŠTVO

U ovom dijelu obrađuje se pitanje transformacije društva i gospodarstva ka digitalnom, data je analiza glavnih pokazatelja odnosno kategorija relevantnih za digitalizaciju, prikazano je stanje u obrazovanju te javnoj upravi po pitanju digitalizacije, te prikazani su relevantni podaci vezani uz područje istraživanja i razvoja.

Europska komisija je uspostavila program **Digitalna Europa** za oblikovanje i potporu digitalnoj transformaciji europskih društava i gospodarstava. Ovim programom obuhvaćena su ulaganja u **pet ključnih digitalnih sektora:** računalstvo visokih performansi (superračunalstvo), umjetnu inteligenciju, kibersigurnost i povjerenje, napredne digitalne vještine te osiguranje široke upotrebe i implementacije digitalnih tehnologija u svim dijelovima gospodarstva i društva.[82] Programom Digitalna Europa ulaže se u izgradnju digitalnih kapaciteta i infrastrukture unutar EU-a, čime se europskim građanima, poduzećima te europskim regijama olakšava poslovanje i očuvanje konkurentnosti na globalnom tržištu.

Prema **analizi DESI indeksa** (*The Digital Economy and Society Index*) za 2019. godinu, Hrvatska se nalazi na 21. mjestu među 28 država članica Europske unije (uključujući Veliku Britaniju) te se nalazi u kategoriji manje uspješnih zemalja. Analiza pokazuje kako je Hrvatska ostvarila napredak u kategorijama uporabe Interneta, digitalnih javnih usluga i ljudskom kapitalu. Na području integracije digitalne tehnologije ostvaren je blagi napredak. Hrvatske tvrtke koriste *cloud* tehnologije i

[82] *Digitalna Europa za razdoblje od 2021. do 2027*., Europska Komisija, 2019., dostupno na : https://ec.europa.eu/croatia/news/eu_negotiators_agree_to_set_up_new_european_rules_to_improve_fairness_of_online_platforms%27_trading_practices_hr (11.11.2020.)

mogućnosti internetske trgovine iznad europskog prosjeka te se povećava korištenje e-računa, pridonoseći tako putem digitalizacije, građanima lakše korištenje njihovih roba i usluga.[83]

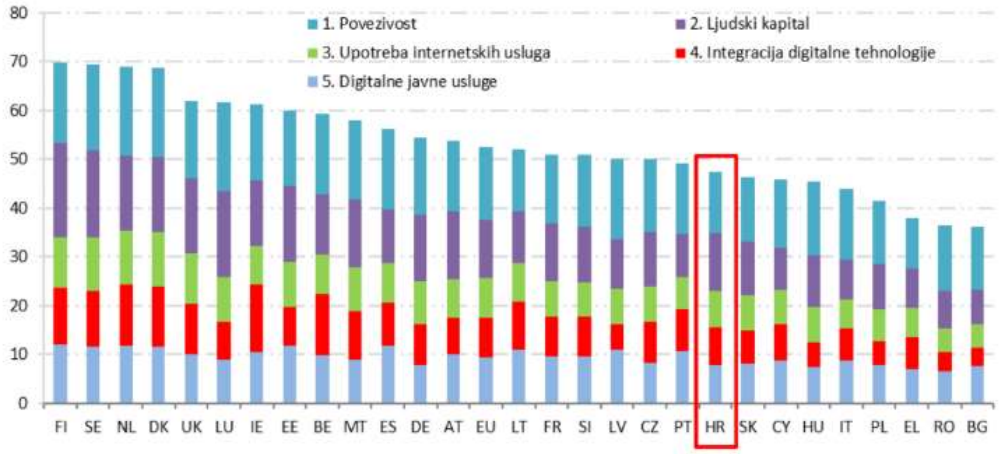

Slika 3.1. Indeks digitalnoga gospodarstva i društva (DESI), poredak za 2019. godinu
Izvor: DESI (The Digital Economy and Society Index),2020.(

Prema DESI indeksu (*The Digital Economy and Society Index*) za **2020. godinu** Hrvatska je ostala na istoj poziciji kao prethodne 2019. godine. Izvješće za Hrvatsku pokazuje da se slabiji rezultati ostvaruju na području digitalnih javnih usluga i području povezivosti. Od 2015. godine kad je počelo za Hrvatsku mjerenje indeksa digitalne konkurentnosti gospodarstva i društva, Hrvatska je ostvarila napredak na svim područjima, **no još u većini područja zaostaje** za prosjekom Europske unije.[84]

Jedan od pokazatelja stanja digitalne transformacije je i **stanje na tržištu rada** koje upućuje na stanje ljudskog kapitala. Djelatnost koja u najvećoj mjeri obuhvaća digitalne vještine je djelatnost Informacije i komunikacije, prema NKD (2007). Glavne komponente ovog područja su izdavačke djelatnosti, uključujući izdavanje softvera, zatim proizvodnja filmova, video filmova i televizijskog programa, djelatnosti snimanja zvučnih zapisa i izdavanja glazbenih zapisa, emitiranje programa, telekomunikacije, računalno programiranje, savjetovanje i djelatnosti povezane s njima te informacijske uslužne djelatnosti[85]. Na nacionalnoj razini u **rujnu 2020. godine**[86], tek je **3.36%** ukupno zaposlenih zaposleno u ovoj djelatnosti. Na razini **Zadarske županije**, u 2019. godini je od ukupno zaposlenih tek njih **1.14%** zaposleno u navedenoj djelatnosti. Tržište rada sa svojim kapacitetima potencijalnih zaposlenika ne odgovara potražnji s druge strane. Od 2017. godine brojevi zaposlenih u toj djelatnosti su u **stalnom rastu**, dok su žene podzastupljena populacija s obzirom da su u 2019. godini činile tek 27.75 % radne snage djelatnosti Informacije i komunikacija.

[83] Ibid.
[84] Sandalić, D. (ur.) (2020.) *Digitalna transfomracija u Hrvatskoj 2020*., Zagreb: Apsolon d.o.o., dostupno na: https://digitalni-indeks.hr/wp-content/plugins/b4b-angular-plugin/views//assets/data/studija_2020.pdf (11.11.2020.)
[85] *Metadata, Statistička klasifikacija ekonomskih djelatnosti u Europskoj zajednici*, Rev. 2., Europska komisija, Eurostat, 2020., dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=DSP_NOM_DTL_VIEW&StrNom=NACE_REV2&StrLanguageCode=HR&IntPcKey=&IntKey=18514214&StrLayoutCode=HIERARCHIC&IntCurrentPage=1 (15.11.2020.)
[86] *Zaposleni prema djelatnosti u rujnu 2020.,* DZS, 2020., dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/09-02-01_09_2020.htm (12.11.2020.)

Slika 3.2. Kretanje broja slobodnih radnih mjesta u djelatnosti Informacije i komunikacije u Zadarskoj županiji 2015.-2019. (NKD 2007.)
Izvor: HZZ PS Zadar, 2020., obrada ZADRA NOVA

3.3.1. Digitalizacija javne uprave

Prema izvješću Europske komisije o stupnju digitalizacije javnih uprava i dostupnosti digitalnih usluga zemalja članica *eGovernment Benchmark 2019.*[87], hrvatska javna uprava je jedna od najslabije digitaliziranih u Europskoj uniji. Izvješće ocjenjuje 4 glavne kategorije: usmjerenost na korisnike, transparentnost, prekograničnu mobilnost, te dostupnost ključnih usluga. Na začelju liste prema stupnju digitalizacije nalaze se Rumunjska, Slovačka, Hrvatska te Cipar. Procjena Europske komisije jest da imamo 46% digitaliziranih usluga, u odnosu na prosjek EU od 65%. Nedostatak cjelokupne digitalizacije odražava se najviše na ekonomski rast i rast investicija, ponajviše stranog kapitala koji uslijed nedostatne digitalizacije, ulaže u društva koja su digitalno razvijenija.[88]

Pojam **„e-uprave“** odnosi se na digitalizaciju javne uprave, a s obzirom na vrstu i odnose među korisnicima digitalnih sučelja za razmjenu i pohranu informacija, razlikuju se slijedeće vrste e-uprave:

- Između uprave i građana
- Između uprave i privatnog sektora
- Između uprave i tijela jedinica lokalne i područne samouprave te drugih državnih organa i institucija
- Između uprave i njezinih službenika.

U Hrvatskoj je 2014. godine uspostavljen **sustav e-Građani**, sa svrhom modernizacije i pojednostavljenja komunikacije građana i javnog sektora, te privatnog i javnog sektora. Uz pojednostavljenje komunikacije, ovim sustavom se povećava transparentnost u radu odnosno pružanju javnih usluga. Na razini cjelokupne RH, bilježi se kontinuiran **rast korisnika** svake godine, kao i proširenje dostupnih usluga putem sustava e-Građani.

U Statističkom izvještaju iz nacionalnog identifikacijskog i autentifikacijskog sustava (NIAS) za razdoblje od 1. lipnja 2014. do 31. svibnja 2020. godine dan je prikaz broja jedinstvenih korisnika (broj e-Građana koji su se barem jednom autentificirali kroz sustav, na jednu od usluga) po svim županijama te omjer broja korisnika u pojedinoj županiji u odnosu na ukupni broj korisnika na području čitave Republike Hrvatske.

Tablica 3.1. Rang lista županija u RH po broju jedinstvenih korisnik sustava e-Građani

R.br.	Naziv Županije	Broj jedinstvenih korisnika	Udjel %
1.	Grad Zagreb	293.343	28,92%
2.	Splitsko-dalmatinska	91.411	9,01%
3.	Primorsko-goranska	82.216	8,11%
4.	Zagrebačka	73.349	7,23%
5.	Istarska	56.629	5,58%
6.	Osječko- baranjska	56.411	5,56%
7.	Varaždinska	41.970	4,14%
8.	**Zadarska**	**34.834**	**3,43%**

[87] *eGovernment Benchmark 2019: trust in government is increasingly important for people*, Europska Komisija, 2019. dostupno na : https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/egovernment-benchmark-2019-trust-government-increasingly-important-people (12.11.2020.)
[88] Ibid.

9.	Sisačko-moslavačka	30.065	2,96%
10.	Krapinsko-zagorska	28.612	2,82%
11.	Vukovarsko-srijemska	27.153	2.68%
12.	Međimurska	26.960	2,66%
13.	Brodsko-posavska	24.486	2,41%
14.	Dubrovačko-neretvanska	24.231	2,39%
15.	Koprivničko-križevačka	22.773	2,25%
16.	Karlovačka	22.579	2,23%
17.	Bjelovarsko-bilogorska	18.669	1,84%
18.	Šibensko-kninska	17.374	1,71%
19.	Virovitičko-podravska	13.201	1,30%
20.	Požeško-slavonska	11.690	1,15%
21.	Nepoznato	8.405	0,83%
22.	Ličko-senjska	7.912	0,78%
	UKUPNO	1.014.273	99,99%

Izvor: Portal otvorenih podataka Republike Hrvatske, 2020., obrada ZADRA NOVA

Povećanju broja korisnika usluge e-Građanin, znatno je doprinijela situacija uzrokovana **krizom** uzrokovanom pandemijom COVID-19 od ožujka 2020. godine, kada su se izdavale e-propusnice kojima se građanima omogućavalo kretanje unutar jedinica lokalne samouprave te između županija. Zbog novonastale situacije, velik broj građana je po prvi put koristio usluge sustava e-Građanin.

3.3.2. Digitalizacija sustava obrazovanja

Digitalizacija sustava obrazovanja predstavlja važan korak u ukupnoj digitalizaciji društva. Reformu obrazovanja Hrvatska je započela 2016. godine, dok je od 2017. godine u reformu uključena i **digitalna transformacija** koja uključuje poboljšanje digitalnih vještina učenika, nastavnika, učitelja, stručnih suradnika i ravnatelja te opremanje škola.[89] Godine 2018. reformirani su kurikulumi Informatike, nastavnici su educirani za provedbu i podučavanje novih digitalnih vještina. Ministarstvo znanosti i obrazovanja objavilo je **Strateški okvir za digitalno sazrijevanje škola i školskog sustava** u Republici Hrvatskoj (2030). Strategija digitalnog sazrijevanja ponajprije je namijenjena ravnateljima i nastavnicima kao nositeljima procesa proučavanja i upravljanja školama. Proces strateškog planiranja pokrenut je kako bi se usmjerile politike, aktivnosti i projekti u području primjene tehnologije u školskom sustavu do 2030. godine.[90] Kao važna mjera za napredak digitalne budućnosti u sustavu obrazovanja je uvođenje izobrazbe o digitalnim vještinama u školama.

Digitalnom izobrazbom učenika u školama u vremenu brzih tehnoloških napredaka može se osigurati konkurentnost radne snage na suvremenom tržištu rada. Stručni razvoj područja primjene digitalnih tehnologija u obrazovanju nemoguć je bez snažnog i razvijenog istraživačkog kapaciteta domaćih znanstveno-istraživačkih ustanova, te obrazovnih ustanova koje su sposobne primijeniti znanja stvorena kroz provođenje istraživačkih aktivnosti u svojoj praksi.[91] Osnovne i srednje škole Zadarske županije će u skoroj budućnosti sigurno morati transformirati svoj način djelovanja na način da se ono temelji na informacijsko-komunikacijskim tehnologijama, koje međutim ne smiju posve nadomjestiti oblike rada u nastavnom procesu u kojemu je važno razvijati mnoge kompetencije kojima nisu poželjni ili nisu mogući e-supstituti (na polju odgoja, socijalnih interakcija i dr.). Situacija uzrokovana **Covid-19 pandemijom** odrazila se i na obrazovni sustav i pitanje digitalizacije cjelokupnog školstva i obrazovanja u RH. Nužno je bilo uspostaviti nastavu na daljinu te privesti školsku odnosno akademsku godinu kraju.

[89] *Akcijski plan za provedbu nastave na daljinu*, MZO, 2020.
[90] *Strateški okvir za digitalno sazrijevanje škola i školskog sustava u Republici Hrvatskoj* (2030.), MZO, Zagreb, 2020.
[91] Ibid.

Nastava na daljinu krenula je 16. ožujka 2020. godine, uspostavljena je suradnja sa nacionalnim televizijskim kućama radi emitiranja školskog programa putem televizije. Također je uspostavljena komunikacija putem društvenih mreža i mobilnih aplikacija, za nesmetano odvijanje nastave na daljinu u situaciji uzrokovanoj pandemijom na svjetskoj razini. Omogućen je besplatan pristup edukativnim sadržajima na internetu svim učenicima i studentima, a na mnoge su načine korišteni i informacijski sustavi namijenjeni obrazovanju (MS Teams, Merlin i dr.). Nastava na daljinu na svim razinama obrazovanja frontalno je primijenjena i krajem 2020. i početkom 2021. godine.

3.4. OBRAZOVANJE I ISTRAŽIVANJE U PODRUČJU RAZVOJA TEHNOLOGIJA I INOVATIVNOSTI

U **2019.** godini u Republici Hrvatskoj, na **istraživačko-razvojnu djelatnost** utrošeno je **4,5 milijardi** HRK, što je za gotovo petinu više u odnosu na ulaganja u 2018. godini. Udio izdataka za istraživanje I razvoj u BDP-u za 2019. godinu iznosio je 1,11%. Od ukupnog utroška sredstava za istraživanje i razvoj, najviše je utrošeno u poslovnom sektoru: 49%, dok je na području visokog obrazovanja utrošeno 32,3%, te preostalih 18,7% u državnome i privatnome sektoru. **Najveći dio izvora** financiranja sredstava za istraživanje i razvoj kod poduzeća su vlastita sredstva (70,3%), dok državni i privatni neprofitni sektor, te visoko obrazovanje većinom financira državna i lokalna uprava. Ukupno zaposlenih u području istraživačko-razvojne djelatnosti bilo je 23.859, a od tog broja žena je bilo 11.784 (49,4%). Kako bi se realno prikazao stvarni angažman zaposlenih na IR-u, prema normama međunarodne statistike upotrebljava se ekvivalent pune zaposlenosti (**FTE**). Izraženo ekvivalentom pune zaposlenosti u 2019. u djelatnosti istraživanja i razvoja ukupno je bilo zaposleno 14.491,7 čovjek-godina (osoba zaposlenih puno radno vrijeme),od toga 47,6% žena. Istraživača izraženih FTE-om bilo je 8.820,1.[92]

Ulaganja u istraživanje i razvoj na području RH u stalnom su porastu, također i izdaci za istraživanje i razvoj kao udio u Bruto društvenom proizvodu **bilježe kontinuirani rast** udjela iz godine u godinu. Povećanjem izdataka odnosno s novim ulaganjima, osigurava se daljnji razvitak i konkurentnost na globalnom tržištu. Ipak ta su ulaganja mnogo manja nego li je prosjek EU-a, što znači da je potrebno znatno više ulagati u znanstvena istraživanja i poticati njihovu značajniju implementaciju u društveni i gospodarski razvoj.

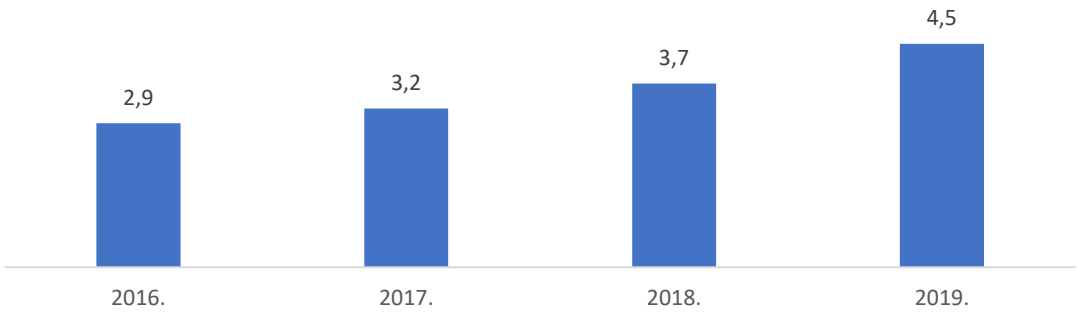

Slika 3.3. Ulaganja u Istraživanje i razvoj u RH od 2016. do 2019. godine, izraženo u milijardama HRK
Izvor: Priopćenja i Statistička izvješća, DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

[92] *Istraživanje i razvoj u 2019., Priopćenje br. 8.2.1*, DZS, 2020.

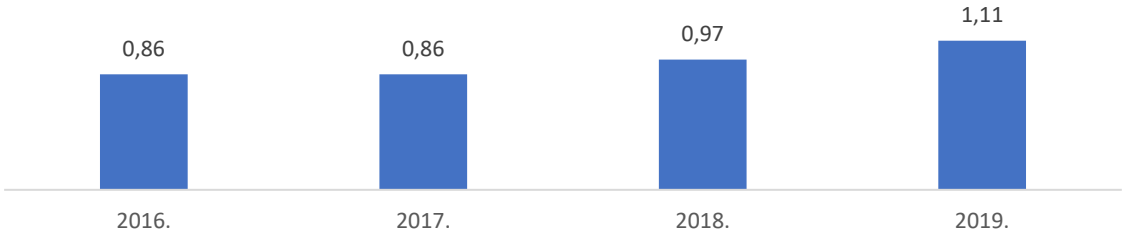

Slika 3.4. Izdaci za istraživanje i razvoj kao udio u BDP-u od 2016.-2019. godine, Izraženo u postotcima
Izvor: Ciljevi održivog razvoja, DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Na području Zadarske županije, temeljni institucionalni izvor istraživanja i razvoja čini **Sveučilište u Zadru**, kao jedino visoko učilište na području županije. Do prije nekoliko godina Sveučilište je zahvaljujući svojoj tradiciji bilo više usmjereno na humanistička i društvena područja znanosti. Od 2002. godine, znanstvena područja koja pripadaju **STEM** području počinju činiti sve važniji sastavni dio sveučilišne nastavne i znanstvene djelatnosti. U tom pogledu ističu se znanstveni i nastavni sadržaji iz nautike, brodostrojarstva, agronomije, marikulture, informacijskih tehnologija, biomedicine i zdravstva i primijenjene geografije dok se priključenjem Sveučilišta alijansi europskih sveučilišta EU-CONXUS i drugim oblicima internacionalizacije znanstvenih istraživanja otvaraju nove perspektive. Sveučilište u Zadru je početkom 2020. godine bilo nositelj ili partner u provedbi 95 projekata od čega je njih 18 bilo u STEM području, a 4 interdisciplinarno.

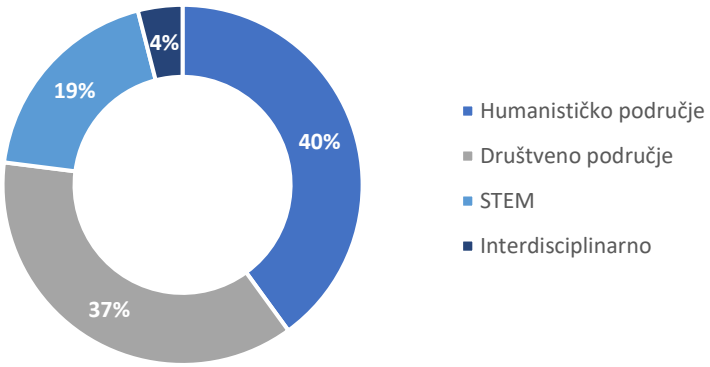

Slika 3.5. Zastupljenost znanstvenih područja u projektima u provedbi na Sveučilištu u Zadru
Izvor: Ured za znanost, projekte i transfer tehnologija, Sveučilište u Zadru, 2020., obrada ZADRA NOVA

Godine 2019. Sveučilište u Zadru je osnovalo i trgovačko društvo Tehnologija, inovacije, poduzetništvo d.o.o. Tvrtka je osnovana s ciljem transfera znanja i tehnologija te približavanja sveučilišnih aktivnosti potrebama gospodarstva. Na taj način se Sveučilište prilagodilo praksama koje provode europska i druga svjetska sveučilišta.

Sukladno Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije, Vlada RH donijela je u rujnu 2016. godine Program razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, kojim su uspostavljeni **regionalni centri kompetentnosti**. Regionalni centri kompetentnosti predstavljaju mjesta izvrsnosti strukovnog obrazovanja, stručnog usavršavanja i cjeloživotnog obrazovanja te druge oblike formalnog i neformalnog obrazovanja (primjerice učenje temeljeno na radu i sl.). Temeljna obilježja centara kompetentnosti su inovativni modeli učenja, izvrsnost nastavnika i predavača, visokokvalitetna

infrastruktura, te suradnja sa socijalnim partnerima, javnim sektorom , gospodarskim subjektima i drugim zainteresiranim institucijama.[93]

Na području **Zadarske županije** regionalnim centrima kompetentnosti imenovane su **dvije strukovne škole** – Medicinska škola Ante Kuzmanića u (pod)sektoru zdravstva te Strukovna škola Vice Vlatkovića u (pod)sektoru strojarstva. Obje strukovne škole provedbom predviđenih projekta ojačat će svoje prostorne, materijalne, kadrovske i institucionalne kapacitete za provedbu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kroz unaprjeđenje prostornih i materijalnih kapaciteta za učenje temeljeno na radu. Također, u suradnji s predstavnicima gospodarskog sektora i visokog obrazovanja razvijat će nove standarde zanimanja, standarde kvalifikacija, strukovne kurikulume i kurikulume za obrazovanje odraslih koji su usklađeni s potrebama tržišta rada u (pod)sektorima **strojarstva i zdravstva**. Ulaganjima u digitalizaciju nastavnih procesa omogućit će se kvalitetniji svakodnevni rad nastavnika uz jačanje njihovih vlastitih digitalnih vještina te lakše i učinkovitije usvajanje gradiva i stjecanje potrebnih ishoda učenja za učenike i odrasle polaznike regionalnih centara kompetentnosti.

3.5. NOVA ZNANJA I INOVACIJE U GOSPODARSTVU

Rast gospodarstva nezamisliv je bez inovacija i primjene novih znanja u poslovanju. Kako bi se poslovanje razvijalo u suvremenom svijetu koje je obilježeno velikom konkurencijom i naprednim stručnim i znanstvenim otkrićima, potrebno je motivirati poduzetnike da postanu inovatori te podržavati njihovu kreativnost i osobnost u procesu razvoja poslovanja.[94]

U Izvješću o globalnoj konkurentnosti 2019.[95] godine, Hrvatska se nalazi na 63. mjestu među 141 gospodarstava svijeta te je poboljšala svoju poziciju za 5 mjesta u odnosu na godinu ranije. Konkurentnost određenog područja čine i kapaciteti inovacija. U tom smislu, pokazatelji inovacija su patenti, žigovi i industrijski dizajni za neko područje. Navedeni pokazatelji ukazuju na produktivnost gospodarstva u aspektu inoviranja novih tehnologija, rješenja i dizajna. **Na području inovacija, stanje u Zadarskoj županiji je ispod zadovoljavajućeg.** U odnosu na većinu drugih županija Jadranske Hrvatske, broj patenata, žigova i industrijskih dizajna za Zadarsku županija je općenito nizak.

Patent je pravo, priznato od strane ovlaštenog tijela, za izum kojim se nudi rješavanje nekog tehničkog problema i odnosi se na proizvod, postupak ili primjenu. Od 2015. do 2019. godine subjekti na području županije su podnijeli 12 patentnih prijava do čega su odobrene tek dvije, i to 2018. godine.

[93] *Regionalni centri kompetentnosti*, MZO, 2020., dostupno na : https://mzo.gov.hr, (16.11.2020.)
[94] Gregorić, M., Hegeduš, I., Kolenko, K. (2018.) *Važnost inovacija i poduzetništva za ekonomski razvoj Republike Hrvatske*, Obrazovanje za poduzetništvo, br. 8., posebno izdanje, str.23-43., dostupno na: https://hrcak.srce.hr/196926 (16.12.2020.)
[95] Schwab, K. (2019.) *The Global Competitiveness Report*, World Economic Forum, Cologny/Geneva, dostupno na: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf (16.12.2020.)

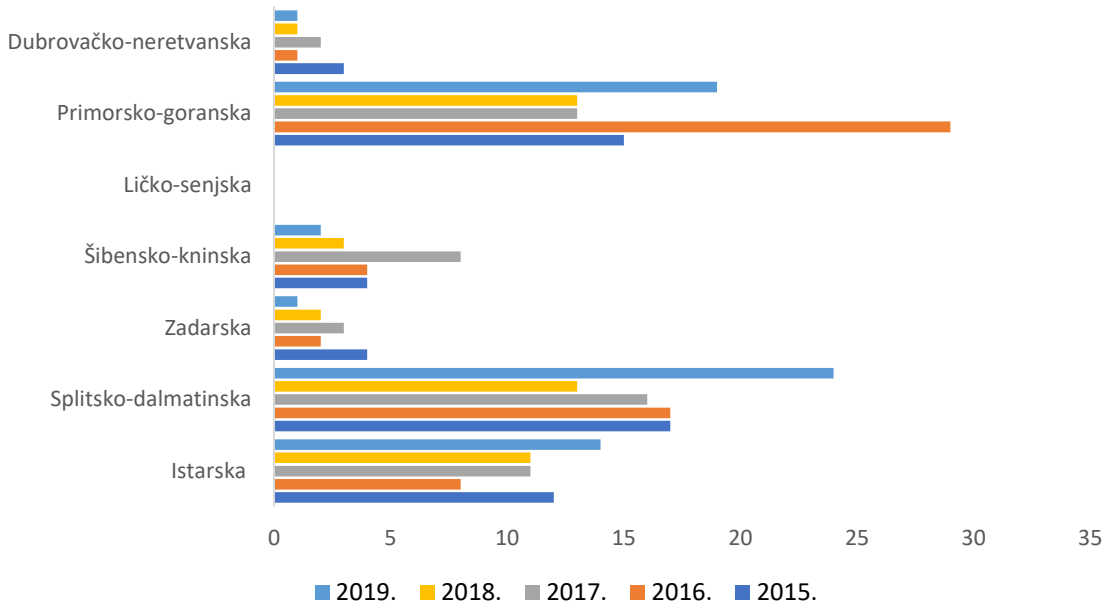

Slika 3.6. Patentne prijave po županijama Jadranske Hrvatske u razdoblju od 2015. do 2019. godine
Izvor: Državni zavod za intelektualno vlasništvo, 2020., obrada ZADRA NOVA

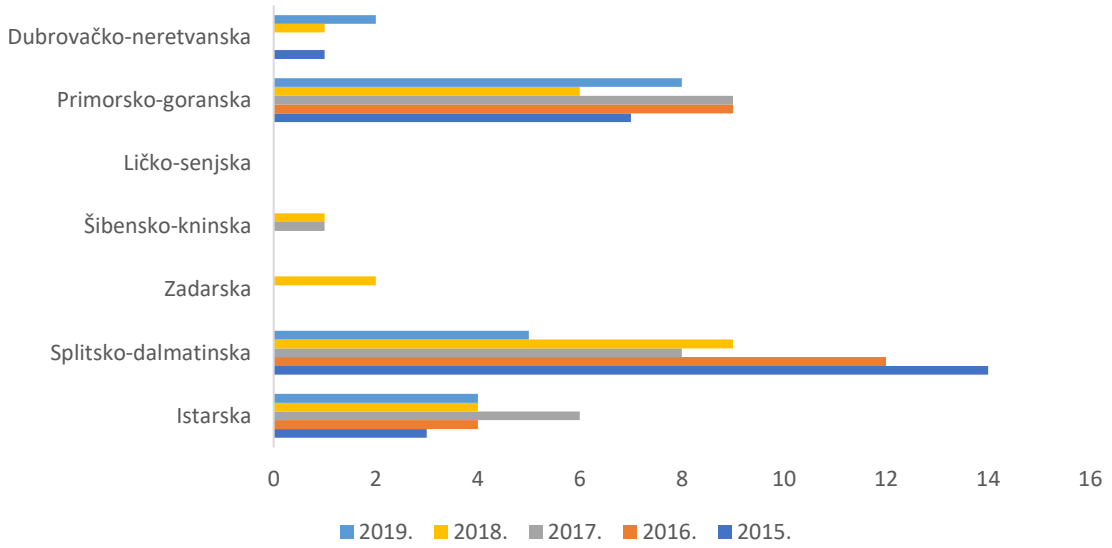

Slika 3.7. Priznati patenti po županijama Jadranske Hrvatske u razdoblju od 2015. do 2019. godine
Izvor: Državni zavod za intelektualno vlasništvo, 2020., obrada ZADRA NOVA

Žig („trademark“) je oblik tržišne zaštite kojom vlasnik žiga posjeduje isključivo pravo da određeni proizvod ili usluga stavlja na tržište i obilježava ga. Žigom su najčešće zaštićeni proizvodi i usluge koji se značajno razlikuju, po utjecaju, kvaliteti ili ciljanoj populaciji, i prepoznati su kao takvi. U odnosu na prijavljene i odobrene patente, Zadarska županija pokazuje blago bolje stanje ali je i dalje ispod prosjeka za područje Jadranske Hrvatske. Od 2015. do 2019. podnesene su ukupno 182 prijave za registraciju žigova (prosjek po županiji je 216).

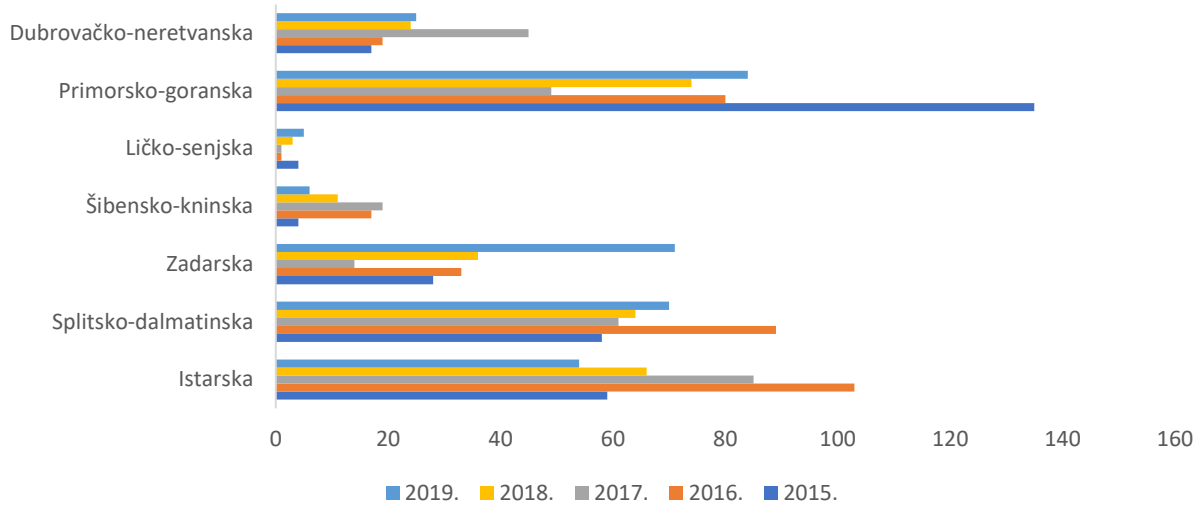

Slika 3.8. Prijave žigova po županijama Jadranske Hrvatske u razdoblju od 2015. do 2019. godine
Izvor: Državni zavod za intelektualno vlasništvo, 2020., obrada ZADRA NOVA

Od 182 prijave, Državni zavod za intelektualno vlasništvo odobrio je registraciju 44 žiga. Prosjek registriranih žigova po županiji iznosi 171 žig.

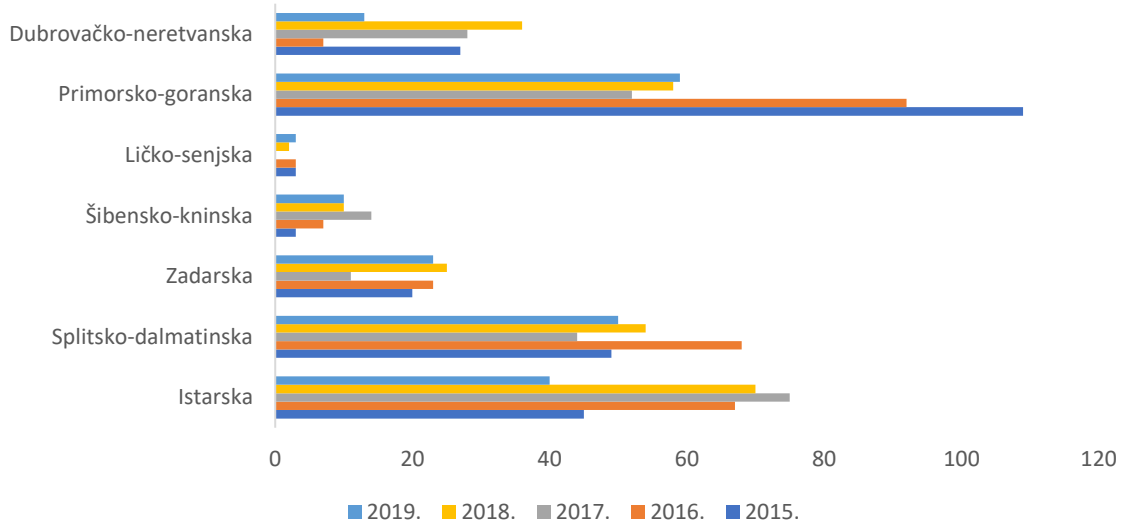

Slika 3.9. Registrirani žigovi po županijama Jadranske Hrvatske u razdoblju od 2015. do 2019. godine
Izvor: Državni zavod za intelektualno vlasništvo, 2020., obrada ZADRA NOVA

Još jedan oblik intelektualnog vlasništva je i industrijski dizajn. Registriranjem industrijskog dizajna, proizvod se zahvaljujući vizualnim i prostornim karakteristikama može zaštiti kao inovativan i individualan pa je samim time i dodatno komercijalno vrijedan.

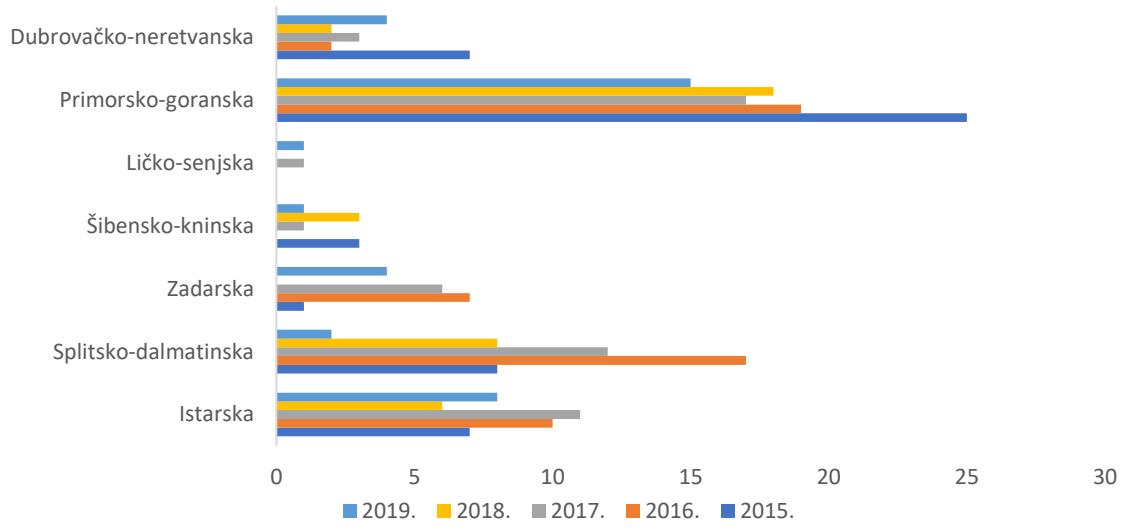

Slika 3.104.1.1. Prijave industrijskih dizajna po županijama Jadranske Hrvatske od 2015. do 2019. godine
Izvor: Državni zavod za intelektualno vlasništvo, 2020., obrada ZADRA NOVA

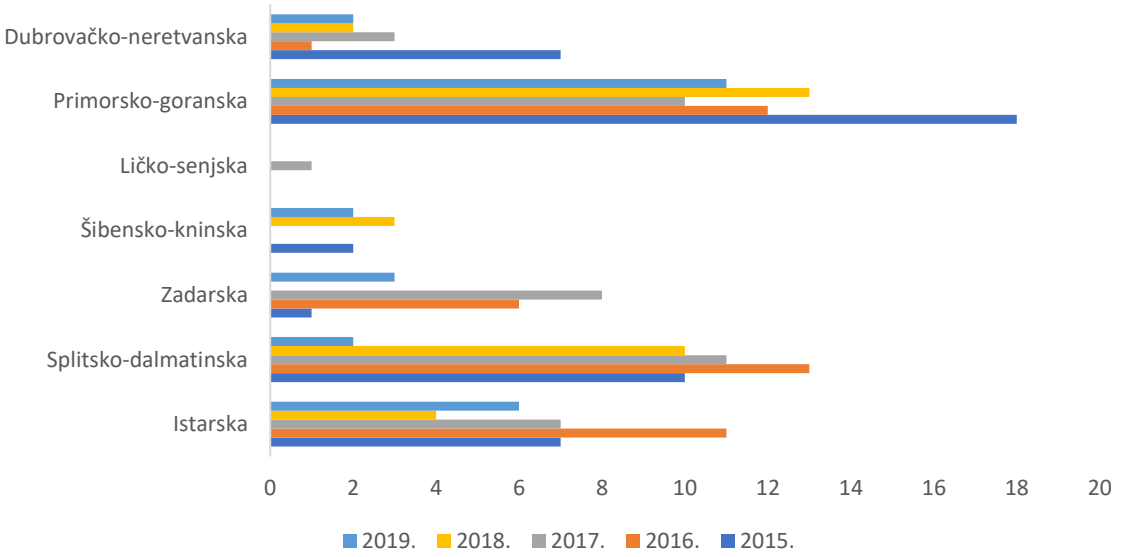

Slika 3.11. Registrirani industrijski dizajni po županijama Jadranske Hrvatske od 2015. do 2019. godine
Izvor: Državni zavod za intelektualno vlasništvo, 2020., obrada ZADRA NOVA

Prema broju prijava industrijskog dizajna, Zadarska županija pokazuje na stanje slično kao i kod prijave žigova. Od 2015. do 2019. godine subjekti na području Zadarske županije podnijeli su 18 prijava za registracijom. Prosječno, županije Jadranske Hrvatske su u istom razdoblju prijavile po 32 industrijska dizajna. Svi prijavljeni dizajni na području županije su ujedno i uspješno registrirani.

3.6. UDRUŽIVANJE I SURADNJA GOSPODARSKOG SEKTORA

S ciljem razmjene znanja i drugih kapaciteta, konkurentnost gospodarskog sektora je moguće povećati inovativnim oblicima udruživanja i suradnje koji istovremeno i educiraju dionike o načinima poslovanja u poduzetništvu.

Zadarska županija je u svrhu razvoja i poticanja implementacije strategije pametne specijalizacije osnovala Ustanovu za razvoj kompetencija, inovacija i specijalizacije Zadarske županije **INOVAciju**. Kroz rad INOVAcije realizirala se izgradnja Centra za kreativne industrije i Centra za razvoj i edukaciju. Centar za kreativne industrije i Centar za razvoj i edukaciju predstavljaju značajan pomak u pružanju pomoći gospodarskom sektoru putem stvaranja potrebne infrastrukture i osiguravanja potrebne opreme za rad. Rezultati funkcioniranja navedenih potpornih institucija će biti vidljivi za vrijeme implementacije plana razvoja Zadarske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine.

Primjer dobre prakse u ovom smislu čine i aktivnosti projekta STRONGER. Projekt je za cilj imao ojačati i organizacije i istraživačke institucije koje pružaju podršku poslovanju kroz savjetodavne usluge u području plasmana proizvoda, uspostavljanja i promocije prekograničnog klastera za sakupljače, uzgajivače i prerađivače bilja. Dana 31. siječnja.2020. godine, nakon 27 mjeseci, projekt je završio s provedbom. Projektom se osnovao prvi prekogranični klaster potpomognut grupnom e-platformom za poslovnu suradnju (po modelu B2B), e-učenje i funkcionalna potpora radu klastera. Osnažili su se znanstveno-istraživački kapaciteti i poduzetničke potporne institucije kako bi bolje i učinkovitije pružali usluge malim poduzetnicima u sektoru proizvodnje i prerade začinskog i ljekovitog bilja; tradicionalno u kontekstu podrške ženskom poduzetništvu. [96]Ukupna vrijednost projekta iznosila je 979.310,00 EUR, od čega Ustanovi INOVAcija pripalo 182.983,00 EUR. Programom je osigurano 85% bespovratnih sredstava. Preko 50 zainteresiranih za mogućnosti gospodarske valorizacije ljekovitog bilja s područja Jadranske Hrvatske je prošlo specijalizirane edukacije, a njih 7 je prošlo program savjetovanja koji je vezan za poboljšanje proslovnih procesa. Ustanova INOVAcija je kroz specijalizirane obuke osposobila tri trenera za daljnju podršku prerađivačima. Kroz projekt je nabavljen službeni automobil Ustanove, dok je Centar za razvoj i edukaciju u Poličniku opremljen namještajem i informatičkom opremom.

RAZVOJNI IZAZOVI

Slab tehnološki razvoj temeljem vlastitih istraživanja i ulaganja poduzeća u istraživanje i razvoj
Nedovoljna suradnja između poslovnog sektora i sustava obrazovanja i istraživanja
Nespremnost poduzetnika u kreiranju ukupnog izvoznog proizvoda(inovativnost u pogledu dizajna proizvoda i marketinga)
Nedovoljno razvijena tehnologijska i razvojno-istraživačka infrastruktura i usluge
Nedostatni ljudski potencijali u cjelokupnom području tehnološkog razvoja i inovacija
Mali broj zaposlenih u ICT sektoru u odnosu na prosjek RH
Nedostatak inovacija u gospodarstvu te mali broj inovativnih proizvoda na tržištu
Nekonkurentnost javnog sektora za visokotehnološki obrazovane osobe

RAZVOJNE POTREBE

Regionalna specijalizacija u smjeru novih tehnologija i inovacija u funkciji proizvodnje
Podržavati poduzeća koja svoje poslovanje i rast zasnivaju na primjeni znanja, razvoju tehnologija i inovacija i koja su usmjerena na proizvodnju proizvoda više dodane vrijednosti
Povećati kapacitete Sveučilišta u Zadru kao jednog od nositelja gospodarskog razvoja i znanstveno-istraživačkih djelatnosti

[96] *Stronger –Zajedno jači kroz razvoj poduzetništva*, 2020. (16.11.2020.)

Pružati podršku projektima malih i srednjih poduzetnika sa obrazovno-znanstvenom zajednicom
Snažnije povezivanje javnog, privatnog i znanstveno-istraživačkog sektora i pametna specijalizacija

3.7. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE

Razvoj informacijskih tehnologija i visokih tehnologija realnost umnogome pridonosi razvoju društva i gospodarstva. U tom pogledu digitalna transformacija je nužnost, ali ne i jedina bitna u unaprjeđenju tehnološki napredne proizvodnje.

Razvojni potencijali

- Rastuće Sveučilište u Zadru i njegova usmjerenost prema razvoju studijskih područjima iz područja STEM-a posebice IT
- Postojanje više MSP koji mogu biti zametak budućeg razvoja
- Postojanje potpornih linija u okviru EU za proces pametne specijalizacije, potpore digitalnom društvu, istraživanju i razvoju

Razvojni izazovi

- Nedovoljna suradnja između poslovnog sektora i istraživanja, i time povezana nedostatna razina transfera tehnologije
- Nedovoljno razvijena tehnologijska i razvojno-istraživačka infrastruktura i usluge
- Nedostatni ljudski potencijali u cjelokupnom području tehnološkog razvoja i inovacija
- Niska razina ulaganja u istraživanje i razvoj u gospodarstvu
- Niska razina inovativnosti proizvodnje

Razvojne potrebe

- Osmisliti sustav potpore za razvoj istraživanja i transfer tehnologija
- Snažnije povezivanje javnog, privatnog i znanstveno-istraživačkog sektora u istraživanju i razvoju, transferu tehnologija i pametnoj specijalizaciji županije
- Regionalna specijalizacija u smjeru novih tehnologija i inovacija u funkciji proizvodnje
- Poboljšati kapacitete Sveučilišta u Zadru kao jednog od nositelja gospodarskog razvoja i znanstveno-istraživačkih djelatnosti
- Podržavati poduzeća koja svoje poslovanje i rast zasnivaju na primjeni znanja, razvoju tehnologija i inovacija

4. HRANA I BIOEKONOMIJA

4.1. POLJOPRIVREDA

Na području Zadarske županije maslinarstvo, vinogradarstvo i stočarstvo (uzgoj ovaca i koza) imaju dugu tradiciju. Geografski položaj Županije, uz povoljnu klimu te velike površine kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta, glavni su preduvjeti za poljoprivrednu proizvodnju, odnosno uzgoj različitih poljoprivrednih kultura. Postojeći uvjeti omogućuju razvoj ekološke i integrirane poljoprivrede koja na tržištu može ponuditi visokokvalitetne proizvode. Uspješan razvoj i unaprjeđenje poljoprivrede potiče i razvoj pratećih djelatnosti kao i cjelokupni održivi razvoj Zadarske županije.

U nastavku se daje uvid u analizu sektora poljoprivrede koja obuhvaća: institucionalni i strateški okvir upravljanja poljoprivredom, strukturu poljoprivrednih gospodarstava i površina u Zadarskoj županiji, biljnu proizvodnju, voćarstvo, povrćarstvo, uzgoj ljekovitog bilja, žitarica, maslina te vinarstvo i vinogradarstvo. Ovo poglavlje sadrži također i analizu ekološke i integrirane proizvodnje na području Zadarske županije, stočarstvo, šumarstvo, lovstvo i zaštitu autohtonih proizvoda te gospodarsku analizu sektora poljoprivrede.

4.1.1. Institucionalni i strateški okvir upravljanja poljoprivredom

Ministarstvo poljoprivrede nadležno je za provedbu strateških mjera Vlade RH koje se odnose na poljoprivredni sektor. Zakonskim i podzakonskim aktima osnovane su sljedeće pravne osobe druge razine zadužene za pojedine resore unutar poljoprivrednog sektora:

1. Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu
2. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Zadarska županija pruža institucionalnu podršku na regionalnoj razini, u svom djelokrugu obavlja poslove iz područja poljoprivrede koji doprinose gospodarskom razvoju Županije. Na razini Županije uređeno je ustrojstvo i djelokrug upravnih tijela Županije od kojih je za poljoprivredni sektor najvažniji Upravni odjel za poljoprivredu, ribarstvo, vodno gospodarstvo, ruralni i otočni razvoj. Navedeni Odjel obavlja upravne i stručne poslove u području poljoprivrede, šumarstva, lovstva, ribarstva i vodnog gospodarstva, poslove ruralnog razvitka odnosno poslove vezane uz djelovanje poljoprivrednih gospodarstava, razvoja i obnove sela i seoskih područja. Institucionalnu podršku sektoru poljoprivrede na lokalnoj razini čine sljedeće institucije[97]:

1. AGRRA – Agencija za ruralni razvoj Zadarske županije
2. ZADRA NOVA – Agencija za razvoj Zadarske županije
3. Lokalne akcijske grupe – odlučuju o smjeru i strategijama razvoja ruralnih područja te donose odluke o financiranju projekata

Od 2016. do 2020. godine Zadarska županija je podupirala poljoprivredu te ribarstvo i marikulturu kroz *Program potpore ruralnom razvoju* u ukupnom iznosu od gotovo 3 milijuna kuna, raspoređeno na 347 poljoprivrednih gospodarstava. Kroz *Potpore udrugama u poljoprivredi i ruralnom razvoju* u 2018. godini, odobrene su potpore u ukupnom iznosu od 89.601,61 HRK, a u 2019. potpore su iznosile 90.313,26 HRK. Iz proračuna Zadarske županije u 2018. godini odobreno je 54.790,86 HRK za pet

[97] *Dodatak 2 - Osnovna analiza, Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020.,* Zadarska županija, 2017. Str. 71.

korisnika kroz *Program za ostvarivanje potpora iz područja ribarstva i marikulture*, dok je kroz isti Program u 2019. godini odobreno 59.469,01 HRK za pet korisnika.

Na području Zadarske županije provodi se značajan broj projekata iz sektora poljoprivrede financiranih sredstvima iz EU fondova kao što su izgradnja sustava navodnjavanja Baštice i Lišanskog polja. U poduzetničkoj zoni Grabi izgrađen je **Centar za razvoj i edukaciju** obuhvaća izgradnju i opremanje specijaliziranog poslovnog inkubatora za industrije koje kao sirovine koriste pčelinje proizvode (ukupna vrijednost projekta 25.857.851,20 HRK). Zadarska županija priprema projekt **Plavo-zeleni centar** – izgradnja poduzetničke infrastrukture, specijaliziranog poduzetničkog inkubatora za prehrambeno-prerađivačku industriju i to „plavi" dio za preradu ribe i „zeleni" dio za preradu voća, koja potiče poduzetništvo i inovacije pružajući poduzetnicima pristup visoko kvalitetnim uslugama kao i modernu infrastrukturu za obavljanje poslovnih djelatnosti.

4.1.2. Struktura poljoprivrednih površina u Zadarskoj županiji

Za potrebe izrade analize strukture poljoprivrednih površina korišteni su podaci iz ARKOD sustava koji predstavlja evidenciju uporabe poljoprivrednog zemljišta u digitalnom obliku. Poljoprivredne površine u ARKOD sustavu razvrstane su u sljedeće kategorije: oranica, staklenici na oranici, livada, krški pašnjak, vinogradi, iskrčeni vinogradi, maslinik, voćnjak, rasadnik, miješani trajni nasadi, ostale vrste upotrebe zemljišta, privremeno neodržavane parcele.

Tablica 4.1. Struktura županija prema poljoprivrednoj površini i broju poljoprivrednih gospodarstava u 2019. g.

ŽUPANIJA (PREMA SJEDIŠTU PG-A)	POVRŠINA (ha)	BROJ PG	BROJ PARCELA	PROSJEČNA POVRŠINA (ha) PO PG-u	PROSJEČAN BROJ PARCELA PO PG-u
ZADARSKA	**36.630,55**	**7.674**	**2.628**	**4,8**	**0,3**
ŠIBENSKO-KNINSKA	22.164,78	5.140	1.958	4,3	0,4
SPLITSKO-DALMATINSKA	21.346,55	11.457	2.975	1,9	0,2
DUBROVAČKO-NERETVANSKA	9.416,41	7.797	1.826	1,2	0,2
ISTARSKA	24.970,58	6.005	3.261	4,1	0,5
PRIMORSKO-GORANSKA	15.471,91	3.242	1.346	4,8	0,4
LIČKO-SENJSKA	47.939,16	4.916	2.421	9,7	0,5
UKUPNO JADRANSKA HRVATSKA	**177.939,94**	**46.231**	**16.415**	**3,8**	**0,3**
UKUPNO RH	**1.145.175,25**	**159.681**	**60.581**	**7,2**	**0,4**

Izvor: Upisnik poljoprivrednika, ARKOD, APPRRR, 2020., obrada ZADRA NOVA

Prosječna poljoprivredna površina po poljoprivrednom gospodarstvu u Zadarskoj županiji je 4,8 ha što je svrstava na treće mjesto među županijama Jadranske Hrvatske. U usporedbi s prosječnom površinom u ha po PG-u na razini RH (7,2 ha), sve su županije Jadranske regije, osim Ličko-senjske županije ispod državnog prosjeka.

Ovaj broj je na razini prosjeka u RH koji iznosi 0,4 parcele po PG-u. **Iz dostupnih podataka razvidno je da poljoprivredu Zadarske županije karakterizira mala prosječna veličina gospodarstva (4,8 ha) i usitnjenost posjeda (u prosjeku 0,3 parcela)**. Poljoprivredom se kao dopunskom aktivnošću bavi

mnogo veći broj stanovnika županije nego li su oni evidentirani u sustavu poljoprivrednih gospodarstava. Broj obradivih čestica je dakle, znatno veći nego li je onaj obuhvaćen statistikom ARCOD-a, ali su pravi razmjeri geografskog aspekta poljoprivredne proizvodnje nepoznati zbog činjenice da katastarski podatci (o kategorijama korištenja zemljišta) već desetljećima nisu ažurirani. K tome, metodološki su manjkavi podatci Popisa poljoprivrede provedenog 2003. (obrađeni su na razini JLS-a, ali prema prebivalištu posjednika pa je tako npr. u Gradu Zagrebu registrirano oko 14.500 stabala maslina, od kojih 13.500 daju plod), a detaljni podatci Popisa poljoprivrede provedenog 2020. još nisu dostupni.

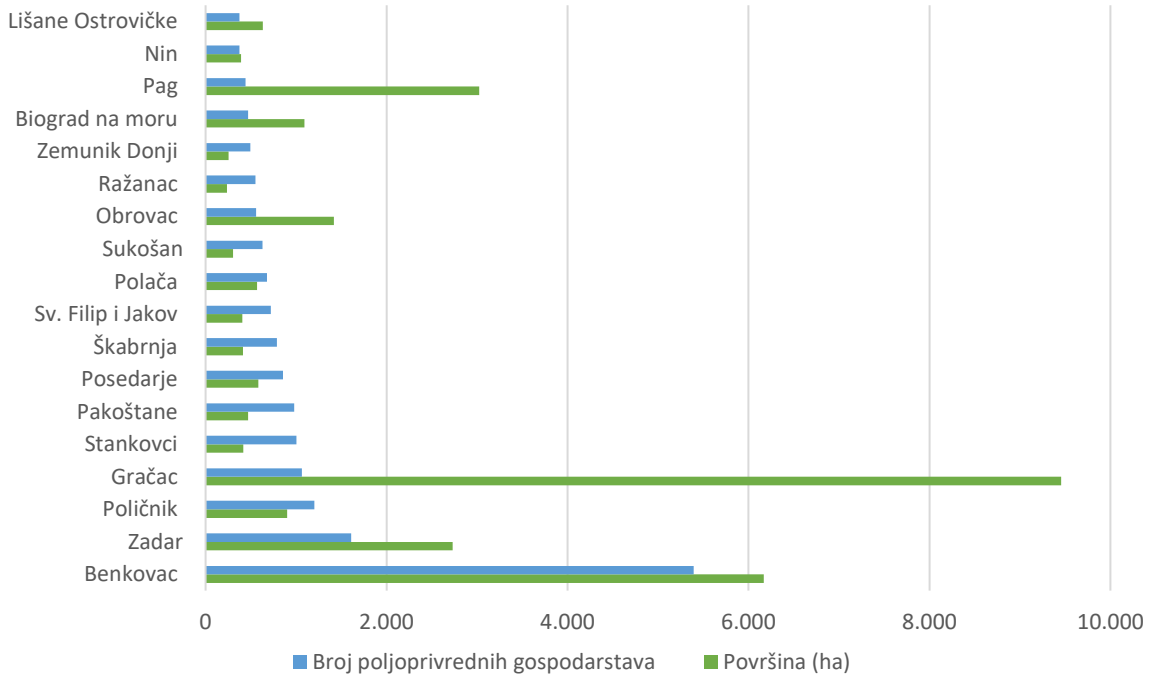

Slika 4.1. Poljoprivredna gospodarstva po površini po JLS Zadarske županije u 2019.g.
Izvor: Prikaz broja, površine ARKOD-a i broja PG-a s obzirom na veličinu i sjedište PG-a, 31.12.2019., ARKOD, APPRR, 2020., obrada ZADRA NOVA

Najveća poljoprivredna površina u Zadarskoj županiji nalazi se na upravnim područjima Gračaca, Benkovca, Paga i Zadra. Po broju poljoprivrednih gospodarstava, na području Grada Benkovca se nalazi 5.394 poljoprivrednih gospodarstava, tako da Grad Benkovac čini udio od čak 26,5% ukupnog broja gospodarstava u Županiji.

Prema strukturi poljoprivrednih zemljišta u Zadarskoj županiji, najveću površinu od 20.594,71 ha zauzimaju krški pašnjaci, što je 53,8% ukupnih poljoprivrednih površina Županije. Slijede oranice koje prekrivaju 15,9% ukupne poljoprivredne površine, livade se prostiru na 11,5%, a maslinici na 8,5% ukupne poljoprivredne površine. Najmanje površine zauzimaju voćnjaci i vinogradi.

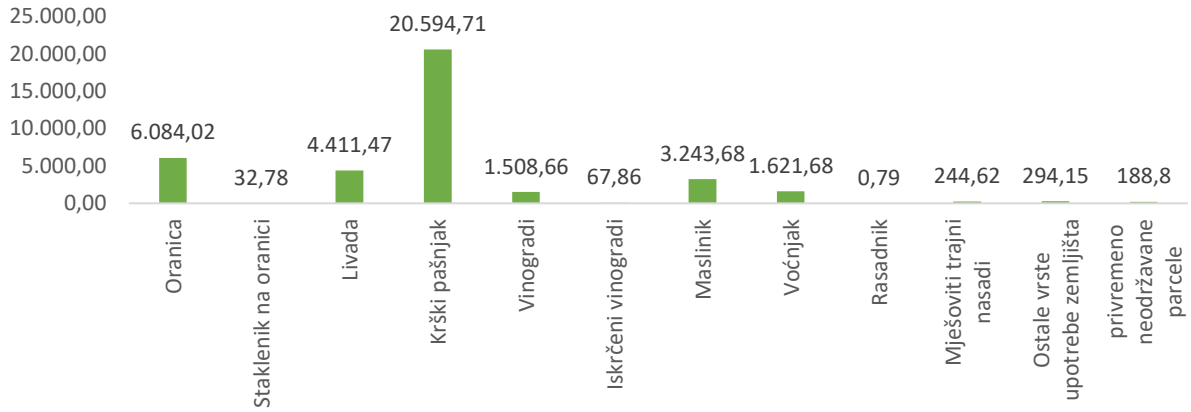

Slika 4.2. Poljoprivredne površine u Zadarskoj županiji prema vrsti i površini parcele

Izvor: Prikaz broja i površina ARKOD-a po naseljima i vrsti uporabe poljoprivrednih zemljišta za 31.12.2019., ARKOD, APPRRR, 2020., obrada ZADRA NOVA

4.1.3. Struktura poljoprivrednih gospodarstava

Na području Zadarske županije u 2019. godini u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava bilo je upisano 8.000 poljoprivrednih gospodarstava.

Tablica 4.2. Kretanje broja poljoprivrednih gospodarstava prema tipu u Zadarskoj županiji 2016. – 2019. g.

TIP PG-a	2016.	2017.	2018.	2019.
Obiteljsko gospodarstvo	7.329	7.332	7.556	7.807
Obrt	57	51	51	54
Trgovačko društvo	74	81	85	92
Zadruga	26	23	24	24
Ostali	9	10	10	10
UKUPNO	**7.495**	**7.497**	**7.726**	**8.000**

Izvor: Upisnik poljoprivrednika, ARKOD, APPRRR, 2019., obrada ZADRA NOVA

Od ukupnog broja PG-a u 2019. godini, 97% su obiteljska poljoprivredna gospodarstva. Iz prethodne tablice evidentan je kontinuiran porast poljoprivrednih gospodarstava.

Prema podacima iz Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju za 2019. godinu, **preko 68% ukupnih nositelja OPG-a u Zadarskoj županiji starosne su dobi iznad 55 godina.** U starosnu skupinu **iznad 65 godina ulazi čak 46% nositelja OPG-a.** To je čak i iznad prosjeka za RH gdje udio ukupnih nositelja OPG-a sa 65 i više godina iznosi 39%.

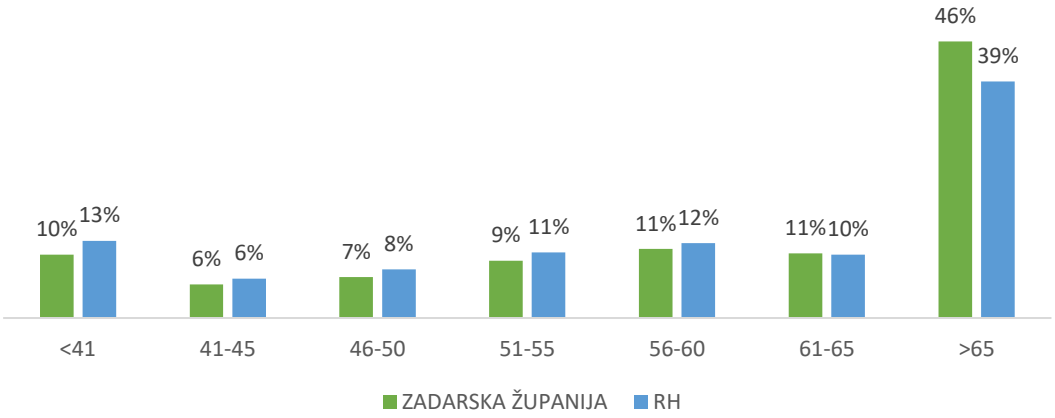

Slika 4.3. Dobna struktura nositelja OPG-a u Zadarskoj županiji i RH (po razredima u %)
Izvor: Upisnik poljoprivrednika, ARKOD, APPRRR, 2019., obrada ZADRA NOVA

35% nositelja OPG-a u Zadarskoj županiji ima završenu srednju školu, a fakultetsko obrazovanje ima 6% nositelja OPG-a. Slična je struktura i na nacionalnoj razini. U usporedbi s podacima iz 2015. godine, vidljiv je blagi porast nositelja OPG-a sa srednjoškolskim obrazovanjem i fakultetskim obrazovanjem.

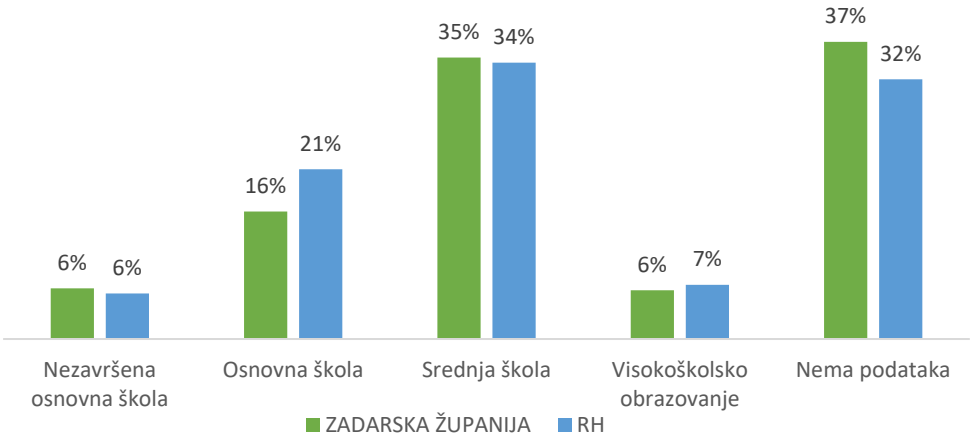

Slika 4.4. Obrazovna struktura nositelja OPG-a u Zadarskoj županiji i RH
Izvor: Upisnik poljoprivreda, ARKOD, APPRRR, 2019., obrada ZADRA NOVA

Kao najveći problemi s kojima se suočavaju nositelji (malih) poljoprivrednih gospodarstava ističu se nedostatak opreme te nepostojanje adekvatnih prodajno-doradbenih i skladišnih kapaciteta kao i neuređeno tržište.

4.1.4. Biljna proizvodnja

S obzirom na zemljopisni položaj, područje Zadarske županije obilježavaju idealni klimatski i pedološki uvjeti za biljnu proizvodnju. Na širem području Županije tradicionalno se uzgaja voće (višnja maraska, breskva, nektarina, bajam, trešnja, smokva i jabuka), povrće, masline, vinova loza te ljekovito bilje.

4.1.4.1. Povrćarstvo

Prema podacima APPRRR-a za 2019. godinu, različite povrtne kulture u Zadarskoj županiji uzgajaju se na ukupno 1.304,9 ha površina. U uzgoju povrća na području Županije zastupljene su sljedeće povrtne kulture: artičoka, batat, blitva, bob, brokula, buća, bundeva, celer, češnjak, cikla, cvjetača,

endivija, grah, grašak, kelj, koraba, krastavci, krumpir, kupus, luk, matovilac, mrkva, paprika, patlidžan, peršin, poriluk, radič, rajčica, rikola, rotkvica, salata, slanutak, špinat, tikvice.

Najveća površina nalazi se pod miješanim povrtnim kulturama (što podrazumijeva uzgoj različitih sezonskih kultura na jednoj parceli), a ona zauzima 740,01 ha zemljišta, što je 56,7% ukupne površine pod povrtnim kulturama. Slijedi proizvodnja mrkve na 139 ha (10,6% površina) te krumpira koji se uzgaja na 127,22 ha (9,7% površina). Krumpir se, primjerice, 2015. godine uzgajao na 24% ukupnih površina pod povrtnim kulturama, što znači da se u četiri godine (2015.-2019.) bilježi smanjenje površine uzgoja krumpira za čak 50,5%. Luk se uzgaja na 41,69 ha, peršin na 39,01 ha, kupus na 29,67 ha, tikvice na 20,83 ha i rajčica na 18,31 ha.

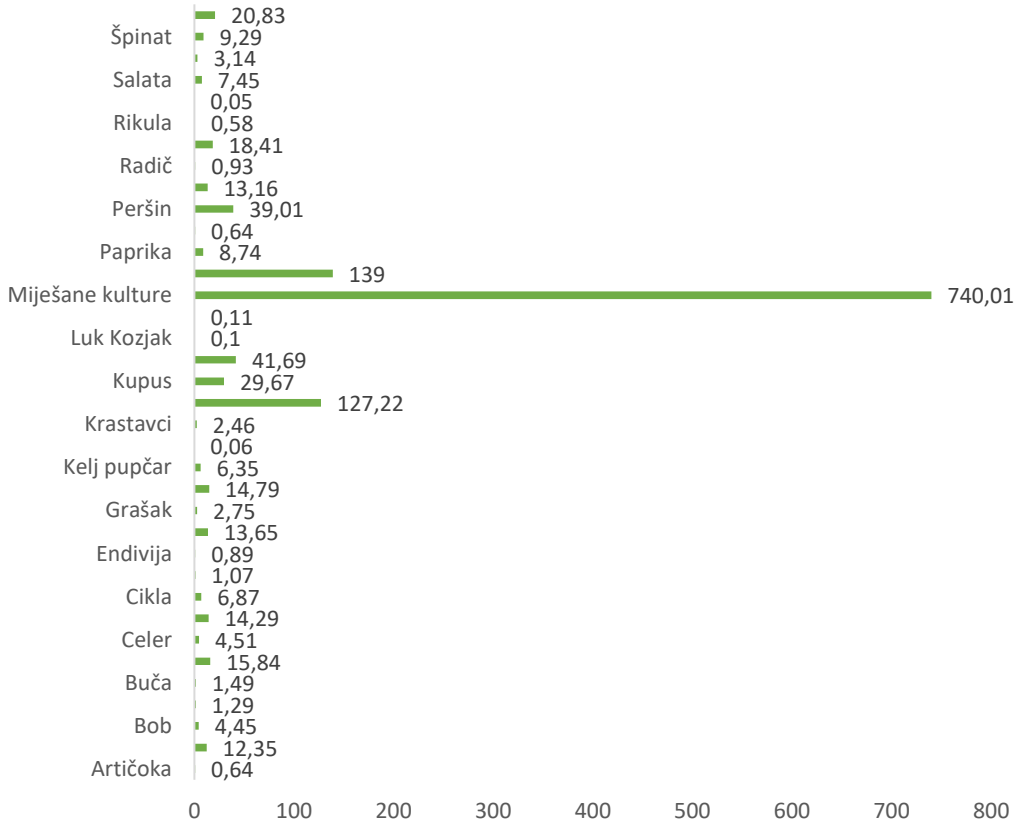

Slika 4.5. Uzgoj različitih povrtnih kultura na površinama, u ha u Zadarskoj županiji u 2019. g.
Izvor: APPRRR, 2019., obrada ZADRA NOVA

4.1.5.2. Voćarstvo

Prema podacima APPRRR-a za 2019. godinu, različite voćne vrste u Zadarskoj županiji uzgajaju se na ukupno 1.689,23 ha površina. Na području Županije, prema površinama u ha na kojima se uzgajaju, najzastupljenije voćne vrste su badem (uzgaja se na 19,4% ukupnih površina pod voćnim nasadima) i višnja (uzgaja se na 17,9% površina), a po udjelu površina slijede mješoviti voćni nasadi, što podrazumijeva uzgoj različitih sezonskih kultura na jednoj parceli (15,4% površina).

U usporedbi s podacima iz 2015. godine, može se vidjeti kako je uzgoj badema premašio uzgoj višanja i trešanja. Površine na kojima se uzgaja badem su 50% veće u odnosu na površine na kojima se uzgajao 2015. godine.

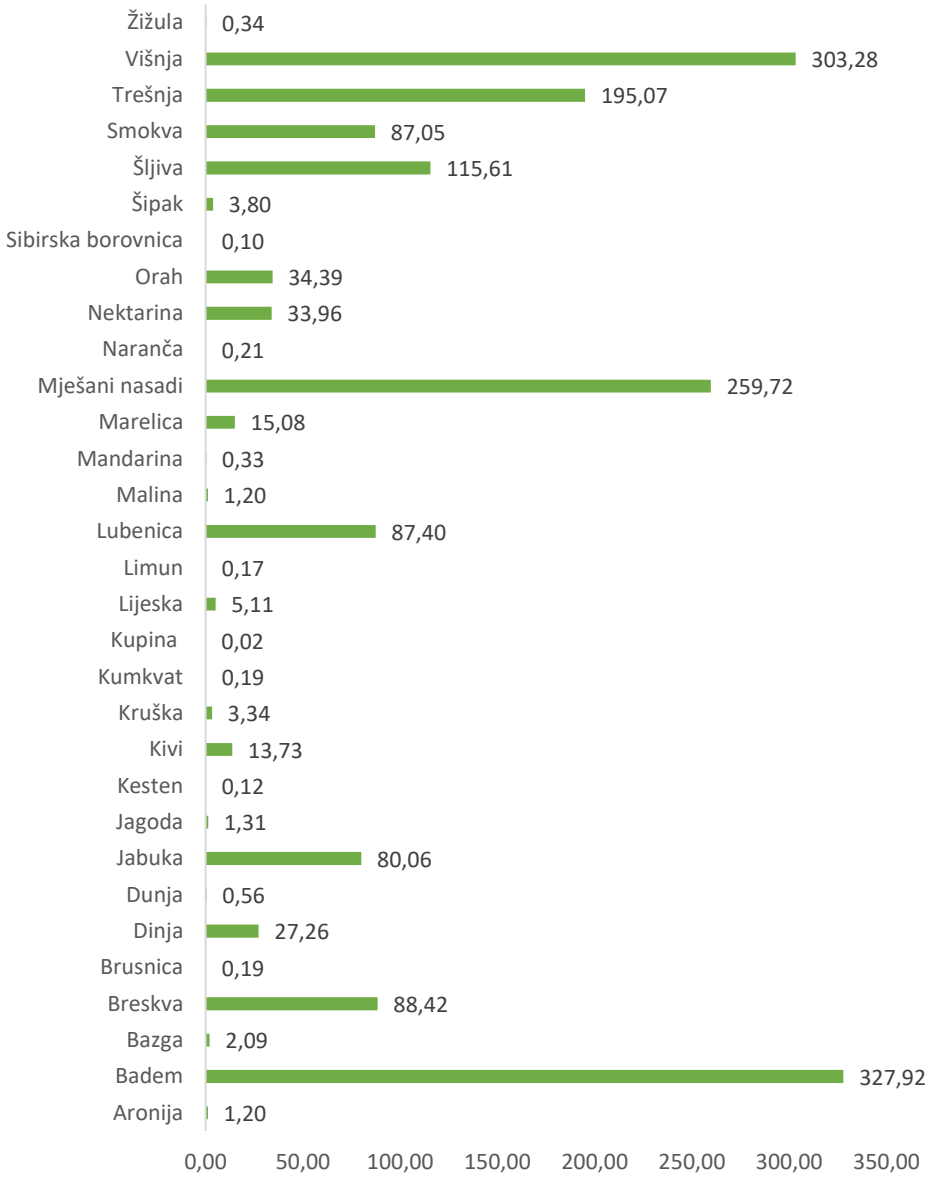

Slika 4.6. Uzgoj različitih voćnih vrsta na površinama, u ha, u Zadarskoj županiji u 2019. g.
Izvor: APPRRR, 2019., obrada ZADRA NOVA

4.1.4.3. Ljekovito bilje

Prema podacima APPRRR-a za 2019. godinu, različito ljekovito bilje uzgaja se na svega 298,5 ha površina Zadarske županije. Smilje se uzgaja na 96,5 % ukupnih površina pod ljekovitim biljem, lavanda na 2,4% ukupnih površina, a matičnjak na 0,9% površina.

Klimatske prilike i vrste tla u Zadarskoj županiji izuzetno su pogodni za uzgoj različitih vrsta ljekovitog bilja. Ružmarin se uzgaja na svega 0,2 ha zemljišta. Na području Zadarske županije u prirodi se nalaze kamilica, lovor, majčina dušica, gospina trava, trputac i drugo ljekovito bilje koje se koristi ekstenzivno, bilo u pčelarstvu bilo u proizvodnji različitih ljekovitih i aromatičnih pripravaka.

4.1.4.4. Žitarice

Žitarice se u Zadarskoj županiji uzgajaju na ukupnoj površini od 1.203,46 ha, i to poglavito: heljda, ječam jari, ječam ozimi, kukuruz, kukuruz šećerac, kukuruz kokičar, pšenica jara, pšenica ozima, tritikale jare, tritikale ozime, tvrda pšenica jara, tvrda pšenica ozima, zob jara i zob ozima. Najveću površinu, od čak 30%, zauzima uzgoj kukuruza, pa slijedi ječam ozimi koji prekriva ukupno 21,7% površina, pšenica ozima na 20,8 % ukupnih površina i ječam jari koji zauzima 18,7% ukupnih površina.

4.1.4.5. Vinarstvo i vinogradarstvo

Vinogradarstvo ima dugu tradiciju i važna je grana poljoprivredne proizvodnje u Zadarskoj županiji. S obzirom na geografske, pedološke i klimatske prilike Zadarska županija ima goleme potencijale u proizvodnji vina. Zadarsko područje bogato je autohtonim sortama grožđa, koje je potrebno zaštititi.

Tablica 4.1. Županije Jadranske Hrvatske prema površini zemljišta pod vinogradima, br. parcela i br. PG

ŽUPANIJA	POVRŠINA (ha)	BROJ PARCELA	BROJ PG-a	PROSJEČAN BROJ PARCELA PO PG-u	PROSJEČNA POVRŠINA PO PG-U
Dubrovačko-neretvanska	2.124,00	13.447	3.181	4,2	0,7
Istarska	2.947,76	6.282	2.756	2,3	1,1
Ličko-senjska	16,84	110	63	1,7	0,3
Primorsko-goranska	194,87	1.533	361	4,2	0,5
Splitsko-dalmatinska	1.648,73	10.701	4.183	2,6	0,4
Šibensko-kninska	913,27	3.126	2.062	1,5	0,4
Zadarska	**1.452,30**	**4.032**	**2.814**	**1,4**	**0,5**
UKUPNO JH	9.298,15	39.231	15.420	2,5	0,6
UKUPNO RH	**19.022,09**	**73.670**	**37.9133**	**0,2**	**0,1**

Izvor: Podaci iz Vinogradarskog registra za 2019., APPRRR, 2020., obrada ZADRA NOVA

Iz analize podataka Vinogradarskog registra za 2019. godinu proizlazi kako ukupne površine poljoprivrednog zemljišta pod vinogradima u Jadranskoj Hrvatskoj (JH) čine 48% svih površina pod vinogradima Republike Hrvatske. **Od ukupnih površina pod vinogradima Jadranske Hrvatske, 15% otpada na površine na području Zadarske županije.** U apsolutnoj vrijednosti, na području Zadarske županije, pod nasadima vinograda upisano je 1.452,30 ha, što svrstava ovu Županiju na 4. mjesto među županijama Jadranske Hrvatske.

Također, u Vinogradarski registar (u koji se upisuje svaka fizička ili pravna osoba koja koristi vinograd, proizvodi grožđe, mošt i/ili vino ili obavlja djelatnost punjenja), u 2019. godini upisano je ukupno 2.814 poljoprivrednih gospodarstva s područja Zadarske županije. Prosječna površina vinograda po PG-u u Zadarskoj županiji je 0,5 ha, dok je prosječan broj parcela po PG-u 1,4**.** Iz toga se, nadalje, može izračunati kako je prosječna površina parcele vinograda po PG-u 0,36 ha.

Što se tiče vlasničke strukture vinograda, 80% površina vinograda Zadarske županije je u vlasništvu obiteljskih gospodarstava. U Vinogradarskom registru je u 2019. godini registrirano 28 obrta, 23 pravne osobe i 1.589 fizičkih osoba.

Prema podacima iz *Vinogradarskog registra*, u Zadarskoj županiji je za vinsku godinu 2018. (01.08.2018. – 31.07.2019.) zabilježena ukupna proizvodnja od 6,205.96 hl vina što čini svega 2% ukupne proizvodnje Jadranske Hrvatske, odnosno 0,8% ukupne proizvodnje u RH (Tablica 4.4.).

Tablica 4.2. Struktura vinske proizvodnje po županijama Jadranske Hrvatske

Županija	Grožđe(t)	Vino (hl)	Broj podnositelja
Dubrovačko-neretvanska	12.172,12	86.943,83	294
Istarska	18.420,69	122.412,39	774
Ličko-senjska	65,17	400,75	8
Splitsko-dalmatinska	4.782,79	28.347,24	501
Šibensko-kninska	3.580,82	22.291,89	311
Zadarska	**1.126,37**	**6.205,96**	**196**
Jadranska Hrvatska	40.147,96	266.602,06	2.084
Hrvatska	**109.137,88**	**732.578,35**	**3.820**

Izvor: Podaci iz Vinogradarskog registra za 2019., APPRRR, 2020., obrada ZADRA NOVA

Od ukupne proizvodnje vina u Zadarskoj županiji za 2019. godinu, 54% je proizvodnja vrhunskog vina dok proizvodnja vina bez zaštićene oznake izvornosti (ZOI) iznosi 31% ukupne proizvodnje.

Proizvođači vina ističu kako je potrebno očuvati autohtone sorte, a time i kreirati vinske *brandove* sa subregionalnim identitetom, uz adekvatnu promociju te unaprijediti i povećati plasman vina i na lokalnom tržištu. S obzirom na već istaknuto nepostojanje tržišnog reda, potrebno je regulirati cijene vina s područja Zadarske županije. Vinari navode i potrebu za tehnološkom modernizacijom proizvodnje vina, a time i edukaciju gospodarskih subjekata u vinogradarstvu i vinarstvu.

4.1.4.6. Maslinarstvo

Prema evidenciji u ARKOD sustavu za 2019. godinu, pod nasadima maslina u Zadarskoj županiji upisano je 2.581,57 ha površina, što je svrstava na treće mjesto među županijama Jadranske Hrvatske.

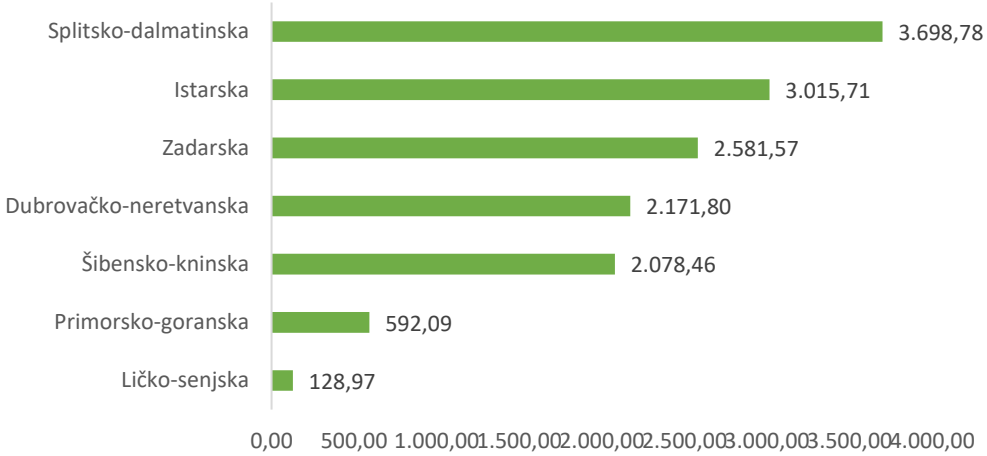

Slika 4.7. Površine u ha, po županijama na kojima se uzgajaju masline
Izvor: Registri, APPRRR, 2020., obrada ZADRA NOVA

Dominantna sorta masline na području Zadarske županije je oblica (orkula), a u ostatku sortimenta zastupljenije sorte masline su drobnica, oštrica, *leccino*, *ascolana tenera* i *pendolino*.

RAZVOJNI IZAZOVI

Usitnjenost i raštrkanost: male površine poljoprivrednih zemljišta i veliki broj parcela
Nesređeni katastar i zemljišne knjige

Nedostatak kvalificirane radne snage
Starosna struktura nositelja OPG-a
Nedostatna opremljenost malih OPG-a
Nepostojanje adekvatnih prodajno-doradbenih i skladišnih kapaciteta
Nepostojanje uređenog tržnog reda

RAZVOJNE POTREBE

Poticanje korištenja raspoloživog poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu RH
Povećanje površina pod povrćem i ulaganje u proizvodnju u zaštićenom prostoru
Izgradnja prodajnih, preradbenih i skladišnih kapaciteta
Uređenje rasadničarske proizvodnje
Navodnjavanje
Očuvanje autohtonih vrsta/sorta
Kreiranje vinskih „brandova“ sa specifičnim subregionalnim identitetom i njihova promocija
Edukacija gospodarskih subjekata u vinogradarstvu i vinarstvu
Tehnološka modernizacija proizvodnje vina
Plasman vina na lokalnom tržištu
Reguliranje cijena vina s područja Zadarske županije
Registracije oznaka izvornosti i zemljopisnog podrijetla proizvoda od masline
Poticanje proizvođačkih organizacija i zadružnog povezivanja poljoprivrednih gospodarstava
Transfer znanja do krajnjeg korisnika/poljoprivrednika
Stipendiranje učenika i studenata poljoprivrednih zanimanja

4.1.5. Ekološka i integrirana poljoprivreda

Ekološka i integrirana poljoprivreda je dio sustava održivog razvoja, temelji se na brizi za tlo ali i ostala prirodna bogatstva s ciljem očuvanja postojećeg stanja ili njegova poboljšanja, a istodobno prihvatljiva s ekonomskog i socijalnog stajališta.

Na području Zadarske županije, na dan 17.1.2020. godine, registrirana su 253 ekološka proizvođača. Bilježi se trend porasta ekološke proizvodnje u posljednjih pet godina tako da je broj registriranih ekoloških proizvođača, u odnosu na 2015. godinu, porastao je za 47%.

Tablica 4.3. Broj registriranih ekoloških proizvođača u Zadarskoj županiji 2015. – 2019. godine

Županija	Broj registriranih ekoloških proizvođača po godinama				
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Zadarska	120	151	177	206	253

Izvor: Popis subjekata u ekološkoj proizvodnji, Ministarstvo poljoprivrede, 2020., obrada ZADRA NOVA

Prema podacima iz Ministarstva poljoprivrede za 2018. godinu, na području Zadarske županije registrirano je 6.750 ha površina koje se nalaze pod ekološkom proizvodnjom. Polovica ekoloških poljoprivrednih površina nalazi se pod trajnim travnjacima (52%), dok je 44% ukupnih površina pod trajnim nasadima, a 4% zauzimaju oranice i vrtovi.

Od ukupnih poljoprivrednih površina pod ekološkom proizvodnjom u 2019. godini, najveći dio (73%) otpada na krške pašnjake. Na 10% od ukupnih ekoloških površina uzgajaju se masline, dok krmno bilje zauzima 6%, ukupnih površina.

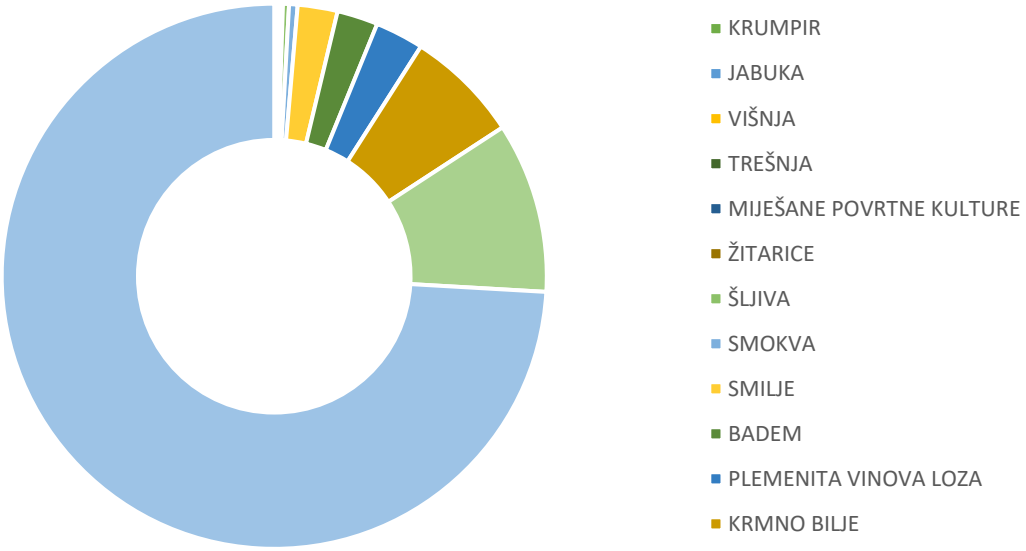

Slika 4.8. Poljoprivredne površine pod ekološkom proizvodnjom, u 2019. godini
Izvor: Popis subjekata u ekološkoj proizvodnji, Ministarstvo poljoprivrede, 2020., obrada ZADRA NOVA

RAZVOJNI IZAZOVI

Nedostatni sustavi potpora za ekološku poljoprivrednu proizvodnju
Zastupljenost konvencionalne poljoprivrede koja onemogućuje rast i razvoj ekološke i integrirane poljoprivrede
Malo domaće tržište za razmjerno skupe proizvode ekološke poljoprivrede

RAZVOJNE POTREBE

Značajne nekorištene poljoprivredne površine dobar su potencijal za razvoj ekološke poljoprivrede
Promocija i poticanje komercijalizacije ekoloških i proizvoda dobivenih integriranom poljoprivrednom proizvodnjom
Poticanje uzgoja autohtonih sorti i pasmina prema ekološkim načelima
Promocija eko i agroturizma
Organizacija edukacija/radionica na temu prednosti ekološke i integrirane proizvodnje
Dostupnost EKO proizvoda (reguliranje cijena)

4.1.6. Stočarstvo

U stočarstvu Zadarske županije najzastupljenije su grane ovčarstvo i kozarstvo. Prema *Registru stočarskih farmi* u 2019. godini, u Zadarskoj županiji je bilo registrirano 155 gospodarstava, što predstavlja porast od 35% u odnosu na 2018. godinu.

Od 2007. do 2019. godine na području Zadarske županije registrirano je 5.478 posjednika.

Ovčarstvo

Prema podacima iz *Godišnjeg izvještaja ovčarstva, kozarstva i malih životinja*, u Republici Hrvatskoj je u 2019. godini uzgojeno 699.870 ovaca, a od toga u Zadarskoj županiji 113.133 grla (što predstavlja 16% ukupnog broja na razini RH) na 1.690 gospodarstava. U Zadarskoj županiji zastupljene su u uzgoju Paška ovca, Lička pramenka i Dalmatinska pramenka. Proizvodnja i isporuka ovčjeg mlijeka najveća je u Zadarskoj županiji, koja je vodeća po broju proizvođača s udjelom od 54,2%.

Kozarstvo

U 2019. godini, u RH je u uzgoju bilo oko 82.290 koza. U Zadarskoj županiji su zastupljene Hrvatska šarena koza (12,3%) i Hrvatska bijela koza (0,7%). Udio Zadarske županije u ukupnom uzgoju kozarstva u RH je 13%. Od 2014. godine Zadarska županija bilježi trend porasta proizvodnje kozjeg mlijeka. U 2019. godini udio Zadarske županije u ukupnoj proizvodnji kozjeg mlijeka u RH je 6%.

Peradarstvo

Udio Zadarske županije u uzgoju izvornih pasmina peradi u RH iznosi 3,6%. U Zadarskoj županiji je 2018. godine ukupno sneseno 28.945 jaja, nasađeno 8.619 jaja, 8.020 izvaljenih pilića i 7.278 odgojenih pilića.

Govedarstvo

U Zadarskoj županiji 39% stada ima manje od 6 krava, dok nema ni jednog stada s više od 250 krava. Udio Zadarske županije u ukupnom broju goveda u RH iznosi 1,29%, dok uzgoj krava iznosi 1,97%. Od 2014. godine isporučena količina kravljeg mlijeka u Zadarskoj županiji je u stalnom padu. Broj proizvođača mlijeka u Zadarskoj županiji je pao za 50% u odnosu na 2014. godinu, dok udio Županije u ukupnom broju proizvođača mlijeka iznosi 0,1%.

Svinjogojstvo

U Zadarskoj županiji je registriran samo jedan uzgajivač koji uzgaja do 5 krmača i jedan uzgajivač koji u uzgoju ima 10 – 19 krmača.

Konjogojstvo

U Zadarskoj županiji je registriran ukupno 591 kopitar što čini 2,14% ukupnog uzgoja u RH, dok 64% uzgoja u Županiji čini uzgoj magaraca, zatim 34,7 % uzgoj konja i 0,5% uzgoj mazge te 0,17% mule. Broj vlasnika kopitara u Zadarskoj županiji čini udio od 2,4% u RH, a udio posjednika kopitara u Županiji u odnosu na RH je 2,25% .

RAZVOJNI IZAZOVI

Neorganiziranost tržišta (nema zagarantiranog otkupa i zajamčenih cijena)
Mala prosječna veličina stada
Dobna struktura (mali broj uzgajivača mlađih od 40 godina)
Nezainteresiranost uzgajivača za stjecanje novih znanja, vještina te tehnoloških i organizacijskih promjena

RAZVOJNE POTREBE

Udruživanje uzgajivača u poljoprivredne zadruge
Poticanje otvaranja novih klaonica
Poticanje razvoja malih farmi
Poticati program stručnog obrazovanja za zanimanje ovčar i kozar
Poticanje konkurentnog ekološkog ovčarstva, kozarstva te ekološke proizvodnje

Pokretanje procesa zaštite priznatih izvornih pasmina i koza u RH oznakom zaštite izvornosti ili zemljopisnog podrijetla

4.1.7. Šumarstvo

Prema vrstama šumskih zajednica kojima raspolaže, Zadarska županija obuhvaća dvije biogeografske regije: najvećim dijelom nalazi se u mediteranskoj regiji dok manji, sjeverni dio Županije pripada eurosibirsko–sjevernoameričkoj regiji. Šume mediteranske regije sastoje se od zimzelenih i listopadnih šuma. Ove šume imaju značajnu socijalnu i ekološku funkciju, ali nisu pogodne za ekonomsku eksploataciju. Provodi se gospodarenje šumama koje podržava biološku raznolikost, prirodnost i stabilnost šumskih ekosustava.

Prema Zakonu o šumama, šume i šumska zemljišta su specifično prirodno bogatstvo te s općekorisnim funkcijama šuma iziskuju zaseban način upravljanja i gospodarenja. Temeljno načelo upravljanja šumama je održivo gospodarenje kojim se nastoji održati ravnoteža između proizvodnje biomase, općih koristi od šuma te sveukupnog korištenja. Održivo gospodarenje šuma podrazumijeva korištenje šuma i šumskih zemljišta na način da se održi njihova bioraznolikost, produktivnost, sposobnost obnavljanja, vitalnost i potencijal, a da se istovremeno ispunjavaju bitne gospodarske, ekološke i socijalne funkcije. Ovakav način upravljanja se osigurava provedbom propisa šumskogospodarskih planova, koji su izrađeni na temelju osnovnih principa održivog upravljanja, očuvanja i unaprjeđenja šuma i šumskih ekosustava, te zakonskih i podzakonskih akata. Gospodarenje šumama, kakvo je danas najzastupljenije, koje se temelji isključivo na prihodima drvne industrije ne može biti optimalno. Potrebno je razmotriti druge koristi šuma koje uključuju socijalne, rekreacijske, estetske i ekološke vrijednosti.

Helsinški proces iz 1993. godine definira šest temeljnih mjerila za održivo gospodarenje u kojima su osim proizvodnih funkcija šume istaknute i opće korisne funkcije šuma i socijalno-ekonomska funkcija:

- održavanje i odgovarajuće poboljšanje šumskih ekosustava i njihov doprinos globalnome ciklusu ugljika,
- održavanje zdravlja i vitalnosti šumskog ekosustava,
- održavanje i poticanje proizvodnih funkcija šume,
- održavanje, očuvanje i odgovarajuće poboljšanje biološke raznolikosti u šumskom ekosustavu,
- održavanje i odgovarajuće poboljšanje zaštitnih funkcija u upravljanju šumom (posebno tla i vode),
- održavanje drugih socijalno-ekonomskih funkcija i uvjeta

Navedena mjerila su ugrađena su u Zakon o šumama iz 2005. godine u članku 7. kao sveeuropski kriteriji za održivo gospodarenje šumama.

Šume imaju izuzetnu važnost u biološkom i ekološkom smislu, vezivanjem ugljika umanjuju emisiju stakleničkih plinova. U Zadarskoj županiji šumama i šumskim zemljištem upravlja trgovačko društvo u vlasništvu Republike Hrvatske "Hrvatske šume d.o.o.". Šume su pod nadležnošću triju uprava šuma: podružnica Gospić, Senj i Split. Teritorij županije je podijeljen na devet šumarija (Donji Lapac, Gračac, Sv. Rok, Pag, Benkovac, Biograd, Obrovac, Šibenik, Zadar.

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede – Uprave šumarstva, lovstva i drvne industrije, **ukupna površina šuma i šumskog zemljišta na području Zadarske županije je 222.022,41 ha**, od toga 194.963,28 ha u državnom vlasništvu. Od ukupne površine šuma i šumskih zemljišta trgovačko društvo

Hrvatske šume d.o.o. gospodare s 191.427,84 ha, a preostalih 3.535,44 ha koriste tijela državne uprave i pravne osobe čiji je osnivač RH. Ukupna površina šuma privatnih šumoposjednika na području Zadarske županije je 27.039,13 ha.

Na području Nacionalnog parka Paklenica se nalazi sastojina iskonskih bukovih šuma koja je uvrštena na Popis svjetske baštine UNESCO-a. Obuhvaća 2.031,87 ha na lokacijama Suva draga – Klimenta I Oglavinovac – Javornik.

Važnost očuvanja šuma Zadarske županije kroz ekološku vrijednost odnosi se na ulogu šuma u vezivanju ugljika iz atmosfere u biomasu, čime se smanjuje emisija stakleničkih plinova. Također, šume imaju i vrlo važu ulogu s biološkog stajališta kao glavni izvor za očuvanje biološke raznolikosti.

Šumarstvo kao gospodarska grana treba biti prepoznato kao temelj razvoja i drugih gospodarskih sektora i grana, kao što su turizam, lovstvo, drvno-prerađivačka industrija i dr., iz kojih se dobiva korist u vidu raznih drvnih i nedrvnih proizvoda[98].

U upisniku dobavljača šumskog reprodukcijskog materijala upisan je RASADNIK PIKET d.o.o. sa sjedištem u Zemuniku Donjem.

Na otocima i u velikom dijelu kopnenoga obalnog pojasa na velikim je površinama koje se katastarski vode kao obradivo zemljište raširen je alepski bor. Njime su inicijalno pošumljavane zone bez vegetacije, a zatim je došlo do nekontroliranog širenja te alohtone vrste pa statistički nije evidentirana većina površina koje su obrasle tim borom.

S obzirom na geografski položaj i značajne površine pod šumama i drugim raslinjem, kao i razdoblja suša, Zadarska županija ima potencijal ugroze požarima otvorenog tipa. Požari raslinja stvaraju znatne izravne i neizravne štete, a njihovo gašenje ponekad iziskuje angažiranje velikog materijalnog, tehničkog i kadrovskog potencijala sustava civilne zaštite[99]. Ovaj je aspekt opterećenja šumskih ekosustava također posebno naglašen uz obalni pojas. Požari mogu nastati prirodnim putem, ali češći je slučaj da su uzrokovani ljudskim djelovanjem, bilo da je riječ o nepažnji ili namjernom zapaljenju prirodnih površina. Uređenost i sastav šumskih zajednica također ima utjecaj na količinu i intenzitet požara. Tako uređena šuma, s izgrađenom mrežom šumskih i protupožarnih prosjeka, može doprinijeti nešireniu, odnosno lakšem zaustavljanju požara. Degradirane, teško prohodne šume sa smanjenim intenzitetom komunikacija (šumskih prosjeka, prometnica) otežat će pristup gašenju požara, a ujedno će omogućiti lakše i brže širenje vatrene linije[100].

RAZVOJNI IZAZOVI

Nepostojanje ažuriranoga katastra šuma, odnosno šumskog zemljišta
Rascjepkani šumski privatni posjedi
Nesustavno gospodarenje šumama u privatnom vlasništvu
Slaba educiranost privatnih vlasnika o upravljanju šumskih resursima
Nedovoljna razina svijesti korisnika šume o opasnosti od požara

RAZVOJNE POTREBE

[98] *Program zaštite okoliša Grada Zadra*, Grad Zadar, 2016., str.30

[99] *Procjena rizika od velikih nesreća za područje Zadarske županije*, Zadarska županija, 2019., str. 127

[100] *Program zaštite okoliša Grada Zadra*, Grad Zadar, 2016., str.30

Osnivanje udruge koja će okupljati privatne vlasnike šuma
Provoditi preventivne mjere zaštite od požara

4.1.8. Lovstvo

Gospodarenje lovištima u Zadarskoj županiji obuhvaća uzgoj, zaštitu, lov i korištenje divljači i njezinih dijelova. Prema podacima Lovačkog saveza Zadarske županije, na njezinu je području formirano 55 lovišta ukupne površine 364.255 ha, što čini 7% ukupne površine lovišta Hrvatske.

Na području Zadarske županije, od spomenutih 55 lovišta, 20 je državnih – površine 141.978 ha (39% ukupne površine lovišta Županije) i 35 zajedničkih lovišta – površine 222.277 ha (61% ukupne površine lovišta Županije).

Prema geografskoj konfiguraciji, 84% površina lovišta nalaze se na kontinentalnom području županije, dok je 16% površina na otocima.

Na području Zadarske županije registrirano je 28 lovoovlaštenika, a čine ih 16 lovačkih udruga/društava i 12 pravnih osoba.

Najbrojnije vrste sitne divljači u Zadarskoj županiji su: zec obični, fazan, jarebica kamenjarka, trčka skvržulja, lisica kuna bjelica, vrana siva, golub grivnjaš i prepelica pućpura. Od krupne divljači najbrojnije su: divlje svinje, srne obične, mufloni, divokoze, jelen obični i medvjed.

RAZVOJNI IZAZOVI

Nedovoljna povezanost lovo-ovlaštenika kao poduzetnika i niska razina organizacije za nastup na EU i svjetskom tržištu
Nedovoljna korištenost naizgled neiskoristivih dijelova divljači (kože, kosti, dlaka i perja)
Nepostojanje proizvodnih prerađivačkih pogona i radionica za zbrinjavanje, preradu i izradu
Nesustavno gospodarenje lovištima (npr. nema kontrole nad divljom svinjom na otocima)

RAZVOJNE POTREBE

Jačanje lovnog turizma i njegovo povezivanje s agroturizmom
Sinergija između lovo-zakupnika i domicilnog stanovništva
Poticanje interesnog udruživanja lovo-ovlaštenika, uključivanje u rad Lokalnih akcijskih grupa (LAG-ova)

4.1.9. Poljoprivredne zadruge

Zastupljenost zadruga po županijama, mjereno prema broju stanovnika u njima, je različita. Po tome, najviše zadruga imaju Šibensko-kninska (4,7 zadruga na 10.000 stanovnika) i Bjelovarsko-bilogorska županija (4,6 na 10.000 stanovnika). Najmanje zadruga na 10.000 stanovnika imaju Primorsko-goranska županija, Grad Zagreb i Međimurska županija (svaka po jednu zadrugu na 10.000 stanovnika). Poljoprivredne zadruge ostvaruju 51,9% svih prihoda zadruga te upravljaju s 50,3% imovine zadruga.

Danas na području Zadarske županije djeluje 85 zadruga u koje je učlanjeno 1.600 zadrugara. One se pretežito bave poljoprivrednom djelatnošću, a uz nju su zastupljene i prerađivačka industrija i

trgovina. Iako relativno mlada, osnovana 2008. godine, ribarska zadruga OMEGA 3 iz mjesta Kali koja se bavi ulovom i prodajom sitne plave ribe, jedna je od najuspješnijih zadruga u Hrvatskoj.

4.1.10. Zaštita autohtonih proizvoda Zadarske županije

Na nacionalnoj razini, od ukupno 16 proizvoda čiji su nazivi zaštićeni oznakom izvornosti na razini EU, tri ih je s područja Zadarske županije, a to su **Paška janjetina, Paška sol i Paški sir**. Identificirane ključne autohtone namirnice s područja Županije su: višnja maraska, plava riba (u zadarskom akvatoriju), maslinovo ulje, Ninska sol, šokol, janjetina i jaretina, baškotin, kolacić, štrika, ovčja skuta, med, češnjak, crno vino i prošek, dagnja (Novigradska dagnja), smokva[101].

Udruga uzgajivača školjkaša "Novigradska dagnja" u suradnji sa Sveučilištem u Zadru i Agencijom za ruralni razvoj Zadarske županije započela je postupak zaštite "Novigradske dagnje" oznakom izvornosti.

RAZVOJNI IZAZOVI

Nepoznavanje prednosti i prava koja proizlaze iz zaštite autohtonih proizvoda
Nedostatak informacija i znanja o zaštiti autohtonih proizvoda
Nedostatna sredstva za financiranje postupka zaštite naziva proizvoda oznakama

RAZVOJNE POTREBE

Informiranje proizvođača o postupcima zaštite autohtonih proizvoda
Poticati plasman autohtonih proizvoda kroz turizam/ugostiteljstvo
Poticanje brendiranja, promocije i popularizacije lokalnih proizvoda Zadarske županije

4.1.11. Gospodarska analiza sektora poljoprivrede

Prema podacima iz *Gospodarskih kretanja Zadarske županije br. 35*., u izdanju HGK-Županijske komore Zadar, **u prosincu 2019. godine, djelatnost A 01 (Biljna i stočarska proizvodnja, lovstvo i uslužne djelatnosti povezane s njima) vidljiv je značajan porast ukupne aktive za 33% i povećanje stavki kapitala i rezervi za 26%**. Dugoročne obveze su nepromijenjene dok su kratkoročne obveze povećane za 90%. Zaposlenost je porasla za 15% u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu.

Tablica 4.4. Izabrane stavke bilance djelatnosti A 01 (Biljna i stočarska proizvodnja, lovstvo i uslužne djelatnosti povezane s njima) za 2017. i 2018. godinu

BILANCA	AOP	2017.	2018.	INDEX
Ukupno aktiva	065	327.699.506	436.690.853	133
Kapital i rezerve	067	143.069.752	180.527.346	126
Dugoročne obveze	095	103.645.733	104.159.660	100
Kratkoročne obveze	107	66.263.018	125.972.029	190
Zaposleni u djelatnosti A 01		307	353	115
Broj poduzeća djelatnosti A 01 koja su predala financijska izvješća: 94				

Izvor: Gospodarska kretanja Zadarske županije 33, 34, 35, HGK, obrada ZADRA NOVA

[101] *Dodatak 2 – Osnovna analiza, Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020*., Zadarska županija, 2017., str.85

4.2. RIBARSTVO

Zadarska županija je predvodnik ribarstva i marikulture u Hrvatskoj. Kao jedan od najvažnijih sektora Županije, ribarstvo predstavlja tradicionalnu djelatnost zadarske obale i otoka, ali i jednu od najznačajnijih u strukturi gospodarstva ne samo Zadarske županije, već i puno šire. U nastavku analize ovog sektora daje se uvid u ribolovna područja i uzgajališta Zadarske županije, ribarsku infrastrukturu, karakteristike ribolovne flote, podatke o ulovu u Zadarskoj županiji, te općenito u gospodarsku analizu sektora ribarstva.

4.2.1. Institucionalni i strateški okvir upravljanja ribarstvom

Zadarska županija čini institucionalnu podršku poljoprivredi i ribarstvu na regionalnoj razini. Na razini Županije uređeno je ustrojstvo i djelokrug upravnih tijela Županije od kojih je za poljoprivredni sektor najvažniji Upravni odjel za poljoprivredu, ribarstvo, vodno gospodarstvo, ruralni i otočni razvoj.[102] Institucionalnu podršku sektoru poljoprivrede na lokalnoj razini čine sljedeće institucije:

1. AGRRA - Agencija za ruralni razvoj Zadarske županije
2. ZADRA NOVA - Agencija za razvoj Zadarske županije
3. Lokalne akcijske grupe – odlučuju o smjeru i strategijama razvoja ribarstva te donose odluke o financiranju projekata

4.2.2. Ribolovno područje Zadarske županije

U Republici Hrvatskoj ribolovno more obuhvaća vanjsko ribolovno more i unutarnje ribolovno more, a dijeli se na 11 ribolovnih zona prema *Pravilniku o granicama u ribolovnom moru Republike Hrvatske* (NN 05/11). Ribolovne zone su podijeljene na podzone (prikaz na Slici dolje).

Slika 4.9. Ribolovne zone i podzone u RH
Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Uprava za ribarstvo, 2020.

[102] *Dodatak 2 – Osnovna analiza, Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020.*, Zadarska županija, 2017. str. 88.

Unutrašnje ribolovne zone u Zadarskoj županiji su E7 i F1, karakteriziraju ih plitki kanali koji su pogodni za mrijest i rast ribljih vrsta. B2 i B3 su vanjske ribolovne podzone s većom dubinom koja omogućuje izlov gospodarski važnih pelagijskih vrsta.

4.2.3. Karakteristike ribolovne flote i statistika morskog ulova Zadarske županije

Ribolovnu flotu Zadarske županije čini 448 plovila, što predstavlja 14,4% ukupne ribolovne flote RH, odnosno 29% ukupne ribolovne tonaže i 20,4 % kW ukupne snage. U odnosu na 2015. godinu, u Zadarskoj je županiji vidljiv pad od ukupno 117 plovila, odnosno za 20%. Pad broja plovila na razini RH u razdoblju od 2015. do 2019. godine, iznosi pak 23%.

Tablica 4.5. Kretanje stanja ribolovne flote u Zadarskoj županiji u razdoblju od 2015. do 2019. godine

Godina	Područje	Broj plovila	GT	Kw
2015.	RH	4.039	40.000	310.000
	Zadarska županija	565	24.463,00	173.144,00
	Ukupno ZŽ (%)	**14**	**61**	**56**
2016.	RH	3.134	35.152,40	271.114,90
	Zadarska županija	461	10.412,00	55.037,00
	Ukupno ZŽ (%)	**14,7**	**29,6**	**20,7**
2017.	RH	3149	34.004,24	266.421,89
	Zadarska županija	460	10.137,00	55.037,00
	Ukupno ZŽ (%)	**14,6**	**29,8**	**20,7**
2018.	RH	3149	34.004	266.421,00
	Zadarska županija	460	10.137,00	55.037,00
	Ukupno ZŽ (%)	**14,6**	**29,8**	**20,7**
2019.	RH	3107	33.649	262.751,00
	Zadarska županija	448	9.770,65	53.553,00
	Ukupno ZŽ (%)	**14,4**	**29,0**	**20,4**

Izvor: Veličina, karakteristike i struktura ribolovne flote u 2107. u usporedbi s 2015. i 2016., Veličina karakteristike i struktura ribolovne flote u 2019. u usporedbi s 2018.; HGK, 2020., obrada ZADRA NOVA

Pokazatelji smanjenja ribolovne flote u 2019. godini, samo su nastavak trenda u posljednje četiri godine, uzrokovane sve restriktivnijim mjerama upravljanja ribolovom.

Tablica 4.6. Struktura plovila po dužini na području Zadarske županije i RH u 2019.

Godina	Područje	Dužine				
		do 12 m	12 - 18 m	18 - 24 m	preko 24 m	Ukupno
2018.	RH	2.685	287	84	93	3.149
	Zadarska županija	361	33	27	39	460
2019.	RH	2.657	273	87	90	3.107
	Zadarska županija	356	28	26	38	448

Izvor: Struktura ribarskih plovila u Republici Hrvatskoj i Zadarskoj županiji po duljini u 2015., 2016. i 2017. godini, Struktura ribarskih plovila u Republici Hrvatskoj i Zadarskoj županiji po duljini u 2018. i 2019. godini; HGK, 2020., obrada ZADRA NOVA

Najveći udio u ukupnoj ribolovnoj floti RH čine plovila do 12 m duljine (85,5%), a udio Zadarske županije iznosi 13,4%. Zadarska županija k tome, na razini RH, ima najveći udio u kategoriji plovila većih od 18 m.

Prema izvješću *Gospodarska kretanja Zadarske županije, br. 35*, u Zadarskoj županiji je 2019., u odnosu na 2018. godinu, smanjen ukupan broj ribarskih brodova u svim kategorijama, osim u kategoriji dužine 18-24 m.

Tablica 4.7. Broj plovila prema vrsti ribolovnih alata na području RH i Zadarske županije; kretanje broja u razdoblju od 2015. do 2019. godine

Broj plovila prema vrsti ribolovnih alata	Republika Hrvatska					Zadarska županija					Udio (%) ZŽ u RH				
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Plivarice	214	219	176	176	169	75	72	63	63	60	35	32	35	35	35
Koćarice	547	433	376	376	351	102	52	45	45	41	18	12	11	11	11
Ukupno	**761**	**652**	**552**	**552**	**520**	**177**	**124**	**108**	**108**	**101**	**23**	**19**	**19**	**19**	**19**

Izvor: Gospodarska kretanja Zadarske županije, 33, 34 i 35., HGK, 2020., obrada ZADRA NOVA

U 2019. godini u Zadarskoj županiji se smanjio broj plivarica i koća u odnosu na 2015. godinu za 43%. Udjeli Zadarske županije u alatima plivarica i koćarica su nepromijenjeni u odnosu na 2018. godinu, što ukazuje na stabilnost i adekvatnost postojećeg broja plovila. Daljnji lagani pad ovih ribolovnih alata može se povezati i s postupkom autorizacije što je dodatno ograničilo rad pojedinih brodova i uzrokovalo izlazak iz ribolova.[103]

4.2.4. Ulov ribe

Statistički registriran ulov ribe u Zadarskoj županiji najvećim se dijelom odnosi na malu plavu ribu. U 2019. godini mala plava riba činila je gotovo 98% evidentirane ulovljene ribe.

Tablica 4.8. Ulov morske ribe u Zadarskoj županiji za razdoblje 2016. – 2019. godine (kg)

Rb.	Vrsta	2016.	2017.	2018.	2019.[104]
1.	Bijela riba	303.057,37	385.970,14	411.032,55	300.283,55
2.	Glavonošci	130.452,34	90.726,03	94.899,38	81.295,77
3.	Hrskavična riba	20.230,90	22.077,40	17.874,76	16.837,45
4.	Mala plava riba	33.180.937,79	31.955.092,64	30.411.121,00	20.600.363,61
5.	Ostali organizmi	140,10	280,15	1.202,55	25.414,30
6.	Rakovi	42.434,37	43.970,50	54.173,21	21.783,25
7.	Školjkaši	956,90	424,80	495,50	289,50
8.	Velika plava riba	42.559,39	38.799,26	38.622,45	2.428,20
SVEUKUPNO		33.720.769,16	32.537.340,92	31.029.421,40	21.048.695,63

Izvor: Uprava za ribarstvo, Ministarstvo poljoprivrede, 2020., obrada ZADRA NOVA

Ukupan ulov ribe u Republici Hrvatskoj u 2019. godini, iznosio je 63.343.451,58 t, od čega na području Zadarske županije 33,23%. Zabilježen je blagi pad u ukupnom ulovu ribe kako u RH tako i u

[103] *Gospodarska kretanja zadarske županije broj 35.*, HGK, Zadar, 2019, .str.48

[104] preliminarni podaci

Zadarskoj županiji. Navedeni pad uzrokovan je negativnim trendovima stoka/izlova male plave ribe koji je za posljedicu imao provedbu značajnih mjera regulacije ribolova od 2014. godine i pojave lovostaja za plavu ribu. U odnosu na 2016. godinu, Zadarska županija bilježi pad ulova od 12.672 t.

Rast ulova je zabilježen kod bijele ribe, rakova i ostalih organizama u koje spadaju spužve, morski crvi, volci i koralji. Najveći ulov ribe u Zadarskoj županiji čine srdela, inćun i šarun. Ulov srdele bilježi pad od 4.049 t, dok inćun bilježi rast od 2.000 t.

4.2.5. Iskrcaj ribe

U Zadarskoj županiji se iskrca **34,1% ukupnog iskrcaja ribe u RH**. Na području Zadarske županije nalaze se 46 iskrcajnih mjesta od toga 27 nalazi na otocima. Najveći iskrcaj ribe zabilježen je u Kalima (Vela Lamjana) gdje se iskrca 7.609.318,8 kg ribe, slijedi iskrcaj u Zadru – Adria (iskrcajno mjesto u Gaženici) s udjelom od 4.908.676,12kg ribe te Biograd na moru s 4.196.641,619 kg ribe. Kao što je zabilježen smanjen ulov ribe u Zadarskoj županiji u **2018. godini zabilježen je i manja količina iskrcane ribe**. Od 2014. godine do 2018. godine zabilježen je pad od 10.050 t.

Tablica 4.9. Ulov (iskrcaj) ribe i drugih morskih organizama (kg), Zadarska županija

Izvor:

Iskrcajno mjesto	Iskrcaj ribe (2015. – 2019.)
BIOGRAD - GLAVNI MUL	4.196.641,62
BRBINJ - LUČINA	11.692,70
BRGULJE	8.419,50
IST - KOSIRAČA	865,30
IŽ - BRŠANJ	764,50
JAKIŠNICA	818,80
JESENICE - MASLENICA TRAJEKTNO PRISTANIŠTE VAN FUNKCIJE)	180,70
KALI - VELA LAMJANA	7.609.318,80
KRAJ	4.586,40
KUKLJICA - KOD GOSPE OD SNIGA	6.268,00
KUKLJICA - RIBARKI GAT	585,00
KUKLJICA - STARI GAT	72,00
LUKORAN	140,00
MANDRE	415.204,30
MILETIĆI	584,00
MOLAT - LUČINA	4.046,55
MULINE	217,00
NOVIGRAD (DALMACIJA)	38.078,60
OLIB	1.283,50
PAKOŠTANE	26.148,10
PAŠMAN	1.057,50
POVLJANA	154.634,15
PREKO	14.685,25
PREMUDA - KRIJAL	1.274,90
PRIVLAKA	48.602,00
PROBOJ	27.911,68
RAŽANAC	11.109,50
SALI - MARDEŠIĆ	756.061,40
SILBA - PORAT	13.990,00
ŠIMUNI	63.838,29
SUKOŠAN	14.435,50
TKON	73.230,70
TOVARNELA	3.359,80
TURANJ	6.738,50
UGLJAN	125.963,50
VELI RAT	5.032,00
VIR	783.455,00
VLAŠIĆI - OTOK PAG	293,65
ZADAR - ADRIA	4.908.676,12
ZADAR - BREGDETTI	5.712,68
ZADAR - FOŠA	13.220,00
ZADAR - GAŽENICA	2.986.431,89
ZADAR - KOD MOSTA	963.067,36
ZAGLAV	4.816,00
ŽIGLJEN	15,00
ŽMAN	741,30
Ukupno:	**23.314.269,04**

Uprava za ribarstvo, Ministarstvo poljoprivrede, 2020., obrada ZADRA NOVA

U Republici Hrvatskoj je od 2015. godine do 2019. godine zabilježen pad ukupnog iskrcaja morskih organizama u grupama: bijela riba, glavonošci, mala plava riba, velika plava riba, te znatan pad školjkaša od 2015. (962.433,55 kg) do 2019. (253.874,75 kg). Od grupa morskih organizama koji bilježe porast od 2015. do 2019. ističu se rakovi sa 871.955,42 kg 2015. godine na 1.016.628,10 kg 2019. godine, te različite vrste u kategoriji *ostalih organizama* bilježe znatniji rast.

Tablica 4.10. Ukupni iskrcaj u RH po grupama morskih organizama 2015. – 2019. (kg)

REPUBLIKA HRVATSKA	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
BIJELA RIBA	3.635.626,43	3.223.366,79	3.591.920,83	3.498.163,98	3.586.417,39
GLAVONOŠCI	1.313.474,96	1.127.215,19	945.075,67	745.943,02	788.111,71
HRSKAVIČNA RIBA	217.037,57	201.072,46	218.724,42	201.572,60	228.693,49
MALA PLAVA RIBA	65.624.957,04	65.081.623,46	62.323.243,79	62.973.534,53	57.031.033,62
VELIKA PLAVA RIBA	232.155,14	202.499,28	152.325,43	215.326,42	221.536,52
RAKOVI	871.955,42	921.837,36	1.071.667,41	1.179.004,54	1.016.628,10
ŠKOLJKAŠI	962.443,55	751.056,70	479.587,72	393.525,96	253.874,75
OSTALI ORGANIZMI	78.537,60	69.222,82	87.888,46	189.566,78	217.156,00
UKUPNO	**72.936.187,71**	**71.577.894,06**	**68.870.433,73**	**69.396.637,83**	**63.343.451,58**

Izvor: Uprava za ribarstvo, Ministarstvo poljoprivrede, 2020., obrada ZADRA NOVA

Iskrcaj plovila iz Zadarske županije čini 46,2% ukupnog iskrcaja ribolovne flote u RH, što predstavlja značajan podatak jer plovila iz Zadarske županije ne moraju vršiti iskrcaj u matičnoj županiji već i u drugim županijama, što ovisi o lokaciji ulova.

Odluka o popisu iskrcajnih mjesta za ribarska plovila koja obavljaju gospodarski ribolov na moru utvrđuje popis iskrcajnih mjesta za ribarska plovila koja obavljaju gospodarski ribolov na moru, uzimajući pritom u obzir i članak 22. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1967/2006 od 21. prosinca 2006. o mjerama upravljanja za održivo iskorištavanje ribolovnih resursa u Sredozemnom moru, o izmjeni Uredbe (EEZ) br. 2847/93 te stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1626/94 (SL L 409, 30. 12. 2006.). Drugim riječima, predmetna Odluka utvrđuje popis iskrcajnih mjesta za sva plovila koja obavljaju gospodarski ribolov:

1. Ribolovnim alatima:
- pridnenom povlačnom mrežama koćom
- okružujućom mrežom plivaricom – srdelarom
- dredžama
- plutajućim parangalima
- potegačama
- malim plivaricama

2. U područjima s posebnim režimom upravljanja – Jabučka kotlina

3. Obuhvaćen višegodišnjim planovima upravljanja:
- ribolov plavoperajne tune
- ribolov igluna

Potrebno je naglasiti da se ne evidentira sav ulov ribe, glavonožaca i drugih morskih organizama jer u ribolovnom naporu sudjeluju i brojni korisnici dozvola za rekreacijski i sportski ribolov (koji zakonito mogu dnevno uloviti do 5 kg ribe) kao i oni koji nemaju nikakve povlastice i dozvole za ribolov. Premda su u pogledu nadzor učinjeni značajni iskoraci, on nije dovoljan pa su u praksi zabilježeni, odnosno poznati različiti oblici krivolova (s obzirom na nedopušten alat, količinu tog alata, količinu ulovljene ribe, veličinu ulovljenih jedinki, sezonski i teritorijalni lovosataja itd.) i nefiskaliziranog plasmana ribe na tržište.

4.2.6. Akvakultura

Na razini Republike Hrvatske u 2018. godini, registriran je ukupno 171 uzgajivač morske ribe, od čega 31 na području Zadarske županije. Ukupan broj uzgajališta u Republici Hrvatskoj je 474, od kojih se 61 **nalazi u Zadarskoj županiji.** Najveći broj uzgajivača u Županiji bavi se uzgojem školjkaša i bijele ribe, dok se uzgojem tune bave dva uzgajivača od sveukupno 4 registrirana u cijeloj RH. Na području Županije, nalazi se i jedno mrjestilište, odnosno, jedan uzgajivač koji se bavi uzgojem riblje mlađi.

Tablica 4.11. Broj uzgajivača i uzgajališta bijele ribe, školjka i tune na području RH i Zadarske županije u 2018.g

Zadarska županija	**Bijela riba**	**Školjke**	**Tuna**	**Ukupno**
Broj uzgajivača	8	13	2	23
Broj uzgajališta	30	15	15	60
Republika Hrvatska	**Bijela riba**	**Školjke**	**Tuna**	**Ukupno**
Broj uzgajivača	29	129	4	153
Broj uzgajališta	69	325	17	411

Izvor: Registar dozvola u akvakulturi, 2019., Uprava ribarstva, Ministarstvo poljoprivrede, 2019., obrada ZADRA NOVA

Tablica4.12. Kretanje ukupne proizvodnje u marikulturi u RH u razdoblju od 2014. do 2018. g. (u tonama)

Vrsta	**2014.**	**2015.**	**2016.**	**2017.**	**2018.**	**2019.**
Dagnja	714	746	699	920	882	947
Kamenica	32	52	64	62	54	61
Jakovljeva kapica	0	0,016	0,06	0,04	0,06	0,02
Tuna	2.224	2.603	2.934	2.162	3.227	2.747
Lubin	3.215	4.075	5.310	5.616	6.220	6.089
Komarča	3.655	4.488	4.101	4.830	5.591	6.774
Hama	60	67	125	253	808	725
Zubatac	7	4	1	0	0	0
Kalifornijska pastrva	13	0	0	0	0	0
Romb	0,5	7	1	0	0	0
Pagar	40	0	0	0	0	0
UKUPNO (t)	**9.960**	**12.043**	**13.235**	**13.843**	**16.782**	**17.343**

Izvor: Akvakultura, Uprava ribarstva, Ministarstvo poljoprivrede, 2020., obrada ZADRA NOVA

4.2.7. Prerada

Zadarska županija predvodnik je ribarstva i marikulture u Hrvatskoj. U Zadarskoj županiji se ulovi i istovaruje više od 50% ukupnog ulova ribe na hrvatskoj strani Jadrana. Veliku zaslugu za to ima i mjesto Kali s najvećom ribarskom flotom na Jadranu, ali i sa snažnim tvrtkama koje u tom mjestu imaju svoja uzgajališta poput Cromarisa i Kali tune. Najznačajniji riboprerađivači na području Zadarske županije su svakako Omega 3 iz mjesta Kali na Ugljanu (prva proizvođačka organizacija u ribarstvu na području čitave Republike Hrvatske), zatim Ostrea, koja se bavi preradom slanih inćuna, Mardešić d.o.o. iz mjesta Sali na Dugom otoku koji godišnje proizvede oko 1.000 tona ribljih konzervi i to sardine, sardine s povrćem i rajčicom, te Mišlov d.o.o. koji je u lipnju 2015. godine otvorio pogon za preradu plave ribe u Poličniku čime je proširio svoju djelatnost na preradu i veleprodaju proizvoda ribarstva.[105]

[105] *Dodatak 2 – Osnovna analiza, Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020.*, Zadarska županija, 2017. Str. 94.

Tablica 4.13. Popis riboprerađivača u Zadarskoj županiji

NAZIV OBJEKTA	ANDRESA OBJEKTA	MJESTO I POŠTANSKI BROJ	SANTE DJELATNOS	NAPOMENA
Mardešić d.o.o.	Sali II 1	Dugi otok, Sali, 23281	VIII	
Adria octopus d.o.o.	Plitvička 6	Biograd n/m, 23210	VIII	
Cromaris d.o.o.	Gaženica 4/b	Zadar, 23000	VIII	
Kali tuna d.o.o.	Vela Lamjana b.b.	Kali, 23272	VIII	
Kornat ittica d.o.o.	Škabrnjska ulica 5	Pakoštane 23211	VIII	
Parma fish d.o.o.	Ulica hrvatske vlade 1	Stankovci, 23422	VIII	
Ribarska sloga d.o.o.	Uvala Batalaža b.b.	Kali, 23272	VIII	Mirovanje 01. 03. 2019.
Noclerius d.o.o.	Hrvatskog proljeća 18	Gračac, 23440	VIII	
Šiš-Mar, ribarsko-prerađivački obrt	Put Nehaja b.b., Kali, otok Ugljan	Kali, 23272	VIII	Mirovanje 15. 12. 2018.
Metro cash&carry d.o.o. VPC Zadar	Murvica 1d, Poličnik	Poličnik, 23241	0,VIII	
Davor obrt za trgovinu ribom na veliko i malo	Dobropoljana 30	Pašman, Neviđane, 23264	0,VIII	
Ribarski obrt Balk	Grgura Ninskog 5	Zadar, 23000	VIII	
Tajer d.o.o.	Grgura Budislavića 82	Zadar, 23000	VIII	
Limbora d.o.o.	Tkon b.b.	Tkon, 23212	VIII	
Adriatic shell j.d.o.o.	Ulica prva 13a	Ljubački stanovi, 23248	VII, VIII	Fleksibilnost
Ribarska zadruga Omega 3	Poslovna zona Šopot	Benkovac, 23420	0,VIII	
Marikomerc d.o.o.	Poslovna zona Grabi 54	Poličnik, 23241	0,VIII	
Jadran tuna d.o.o.	Vukovarska 86	Biograd n/m, 23210	0,VIII	
Orada j.d.o.o.	Braće Fabijanić 4	Pag, 23250	0,VIII	
Ribarski obrt Moćun	Kaljskih ribara i pomoraca 26	Kali, 23272	VIII	
Mišlov d.o.o.	Grabi 44	Poličnik, 23241	VIII	
Padrele riba d.o.o.	Poslovna zona Lonići	Bibinje, 23205	0,VIII	
Teši tunolov d.o.o.	Grabi 60	Poličnik, 23241	VIII	
Pelagos net farma d.o.o.	Gaženička cesta 28b	Zadar, 23000	0,VIII	
Tajler d.o.o.	k.o. Poličnik č.z. 481/36, Poslovna zona Grabi	Poličnik, 23241	0,VIII	
Žuvela d.o.o.	Industrijska zona Šopot b.b.	Benkovac, 23420	0,VIII	
Denis Ramov	Put Ploča 6a	Zadar, 23000	VIII	

Izvor: Služba za podršku u korištenju mjera ribarstvene politike, Ministarstvo poljoprivrede, 2020., obrada ZADRA NOVA

4.2.8. Ribarska infrastruktura

Pod ribarskom infrastrukturom podrazumijevamo sve što je potrebno za neometano obavljanje prometa ribom: obalna infrastruktura, poduzetničke zone (prihvat, skladištenje i prerada ribe), brodogradilišta, mjesta za opskrbu gorivom, zbrinjavanje otpada.

Osnovni problem iskrcajnih mjesta u Zadarskoj županiji je nedovoljna duljina raspoložive obale za plovila dulja od 15 m, te iskrcaj ribe na mjestima koja ne udovoljavaju temeljnim higijensko- sanitarnim uvjetima. Iz navedenih razloga planirana je izgradnja tri ribarske luke (Vela Lamjana, ribarska luka Gaženica i ribarska luka u Tkonu s iskrcajnim mjestom u Biogradu).

U tijeku je modernizacija ribarske luke Vela Lamjana koja uključuje: dogradnju glavnog lukobranskog objekta, produžavanje obale za prihvat ribarskih brodova i prekrcaj ribe, operativni vez za prihvat brodica ukupne dužine 71 m, površinu za odlaganje ribarske opreme i kolni pristup.

Ribarska luka Gaženica provodi projekt uspostavljanja ukrcajno-iskrcajnih mjesta za ribarske brodove. U prvoj fazi radova proširit će se obala, izgraditi servisni plato za spuštanje i dizanje brodova, skladište te će se urediti prilazna prometnica i parkirališta s pripadajućom infrastrukturom.

Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture i Županijska lučka uprava Zadar sklopili su sporazum o financiranju izrade projektno-tehničke dokumentacije u projektu izgradnje ribarske infrastrukture luke Biograd na moru.

Smještaj za većinu ribarskih plovila (preko 15 m) se rješava u formi privezišta gdje se brodovi vežu jedan uz drugoga i tada samo neki brodovi imaju izravan pristup obali. Na takvim privezištima otežan je ukrcaj i iskrcaj opreme i alata te redovno održavanje brodova. Glavna privezišta za brodove nalaze se u Kalima, Zadru (gradska luka i Gaženica), Biograd, Tkon i Kukljica (popis iskrcajnih mjesta prikazan u Tablici 4.16.).

Održavanje ribolovne flote se odvija u remontnim brodogradilištima koja su nužna kako bi se održala vrijednost plovila i sigurnost plovidbe. Na području Županije se nalaze dva remontna brodogradilišta:

- Nauta Lamjana, dioničko društvo za proizvodnju i popravak brodova "u stečaju", Kali
- Brodogradilište Filipi, društvo s ograničenom odgovornošću za gradnju, popravak, iznajmljivanje brodova, prijevoz putnika morem i trgovinu Sukošan, Ždralovac

Uz navedena brodogradilišta servisiranje plovila se vrši u marini Dalmacija, te na rezalištima športskih ribolovnih društava.

Tablica 4.14. Popis iskrcajnih mjesta u Zadarskoj županiji u 2020. godini

MJESTO	GEOGRAFSKA DUŽINA	GEOGRAFSKA ŠIRINA
Mandre	14,91926	44,47775
Šimuni	14,95898	44,46883
Pag	15,05209	44,4466
Proboj	15,03927	44,40336
Vir	15,10571	44,29431
Novigrad	15,54791	44,18328
Zadar – kod mosta	15,22882	44,11581
Zadar – Gaženica	15,25745	44,09573
Turanj	15,40864	43,9655
Biograd – glavni mul	15,43962	43,93805
Kali – Batalaža	15,21114	44,06158
Kali – Vela Lamjana	15,20296	44,04495
Kukljica – ribarski gat	15,24811	44,03399

Tkon	15,41956	43,92304
Silba – porat	14,69169	44,37369
Molat – Lučina	14,87214	44,21244
Sali – Mardešić	15,16832	43,93468

Izvor: Odluka o popisu iskrcajnih mjesta za ribarska plovila koja obavljaju gospodarski ribolov na moru, NN 10/2020

Ribarska plovila uglavnom koriste dizelsko gorivo, dok samo manji broj plovila koristi benzinske izvanbrodske motore. „Plavi dizel“ dostupan je ribarskim plovilima na 21 benzinskoj postaji u Zadarskoj županiji.

Zadarska županija nema riješen sustav odvodnje otpadnih voda iz pogona prerade što je od iznimne važnosti za budući razvoj proizvodnih objekata. Problem otpadnih voda predstavlja velik problem obzirom da direktno utječe na certificiranje proizvoda za tržište Europske unije.

4.2.9. Ribarske zadruge

Zadruga je dobrovoljno samostalno društvo kojim upravljaju njezini članovi s ciljem unaprjeđenja pojedinačnih i zajedničkih gospodarskih, ekonomskih i socijalnih interesa te ostvaruju ciljeve zbog kojih je zadruga i osnovana. Zadarska županija ima dugu tradiciju zadrugarstva koje značajno doprinosi unaprjeđenju ribarstva na njezinu području. Jedna od najistaknutijih ribarskih zadruga u RH je ribarska zadruga Omega 3 iz mjesta Kali, osnovana 2008. godine. Zadruga je otvorila pogon za skladištenje i preradu sitne plave ribe u Šopotu primjenjujući nove tehnologije u izlovu i obradi morskih proizvoda kako bi unaprijedila mikroekonomske pokazatelje malih i srednjih poduzeća s ciljem jačanja konkurentnosti na stranim tržištima.

Tablica 4.15. Ribarske zadruge u Zadarskoj županiji

Ribarske Zadruge u Zadarskoj županiji	**Broj članova**
Ribarska zadruga Omega 3	16
Ribarska zadruga Zadar	10
Ribarska zadruga Rivanj	7

Izvor: Uprava za stručnu podršku razvoju poljoprivrede i ribarstva, Ministarstvo poljoprivrede, 2021., obrada ZADRA NOVA

Lokalne akcijske grupe u ribarstvu (FLAG)

Lokalne akcijske grupe u ribarstvu (FLAG) predstavljaju partnerstvo između nositelja ribarskog sektora i ostalih lokalnih dionika iz privatnog i javnog sektora. Partnerstvo je uspostavljeno s ciljem održivog razvoja ribarstva i marikulture sa zadaćom izrade i provedbe zajedničke strategije za svoje područje. FLAG je pravna osoba s usvojenim statutom, definiranim ciljevima i usvojenom lokalnom razvojnom strategijom te mogućnošću da novi zainteresirani dionici mogu lako pristupiti.

Lokalna akcijska grupa (LAG) je javno-privatno partnerstvo predstavnika javnog, gospodarskog i civilnog sektora na određenom ruralnom području koje povezuju zajedničke značajke kao što su:

- zajednička tradicija
- lokalni identitet
- osjećaj pripadnosti
- potrebe i očekivanja.

Tablica 4.16. Lokalne akcijske grupe u ribarstvu (FLAG) u RH

Hrvatska	**14**
Istarska županija	4
Splitsko-dalmatinska županija	2
Šibensko-kninska županija	1

Dubrovačko-neretvanska županija	1
Ličko-senjska i Primorsko-goranska županija	1
Primorsko-goranska županija	2
Zadarska županija	**3**

Izvor: FLAG mreža, 2020., obrada ZADRA NOVA

LAGUR Plodovi mora obuhvaća područja: Grad Zadar, Općina Sali, Općina Kali, Općina Kukljica i Općina Preko. **FLAG Lostura** obuhvaća područja: Grad Biograd, Općina Sv. Filip i Jakov, Općina Pakoštane, Općina Pašman, Općina Tkon. **Područje LAGURA Tri mora** obuhvaća: Grad Obrovac, Općina Jasenice, Općina Novigrad, Općina Poličnik, Općina Posedarje, Općina Ražanac i Općina Starigrad.

4.2.10. Gospodarska analiza sektora ribarstva

Tablica 4.17. Izabrane stavke bilance djelatnosti A 03 (Ribarstvo) za 2017. i 2018.g.

Bilanca	**2017.**	**2018.**
Ukupno aktiva	2.066.069,26	2.252.693,48
Kapital i rezerve	585.037,18	629.889,65
Dugoročne obveze	411.840,99	343.362,74
Kratkoročne obveze	1.008.538,83	1.206.895,81
Zaposleni djelatnosti A 03	1.362	1.368
Broj poduzeća djelatnosti A 03 koja su predala izvještaj	79	77

Izvor: Gospodarska kretanja Zadarske županije 33, 34 i 35, HGK, obrada ZADRA NOVA

Promatrajući stavke bilance u Tablici razvidno je povećanje od 9% ukupne aktive u razdoblju od 2017. do 2018. godine. U istome razdoblju stavka kapital i rezerve povećana je za 7,6%, a smanjena stavka dugoročnih obveza za 19,9% te povećane kratkoročne obveze za 19,6%. Broj zaposlenih u ovoj djelatnosti porastao je u tome razdoblju za 0,4%.

RAZVOJNI IZAZOVI

Veličina sektora i razvojne potrebe ograničene nacionalnom razinom upravljanja biološkim resursima
Neusklađenost dimenzija kapaciteta flote s kapacitetom namjenski uređene obale
Kapaciteti flote ograničeni su na vrijednost koju je RH unijela u trenutku pristupanja EU i smije se samo smanjivati
Iskrcajna mjesta u dobrom dijelu, sadržajno ili organizacijski, ne udovoljavaju stvarnim potrebama
Nedovoljna iskorištenost otpada od riblje industrije
Nedovoljna povezanost proizvođača
Dugotrajan i zahtjevan proces dodjele koncesija na pomorskom dobru što, u konačnici, predstavlja prepreku u uzgoju bijele ribe
Niska potrošnja ribe i drugih morskih organizama *per capita*
Dobna struktura ribara (zastupljenost starijih dobnih skupina)
Nedovoljan broj zaštićenih autohtonih proizvoda
Nedostatak prostora na pomorskom dobru i na kopnu za potrebe razvoja akvakulture

Neriješen tretman fekalnih otpadnih voda na otocima i u poslovnim zonama
Visoke koncesijske naknade
Degradacija kvalitete ribe zbog lošeg transporta i skladištenja, neprofesionalne manipulacije i nepravovremenog iskrcaja

RAZVOJNE POTREBE

Izgradnja i uređenje obalne infrastrukture za potrebe ribarskih brodova ZŽ i migratorne flote RH koja iskrcava ribu na području Zadarske županije
Izgradnja iskrcajnog mjesta na sjeveru Županije
Izgradnja i uređenje primjerenih iskrcajnih mjesta za manja plovila
Različita koncentracija sudionika u ribarstvu, različita količina iskrcane ribe i različit položaj u prostoru određuju potrebe za različitom razinom uređenja iskrcajnih mjesta
Izgradnja remontnih brodogradilišta
Nabava brodske opreme
Za potrebe iskrcajnih mjesta na dijelu obale izgraditi otpremne i purifikacijske centre te definirati prostore za te sadržaje
Standardizirati iskrcajna mjesta
Nastaviti provedbu Integralnog upravljanja obalnim područjem Zadarske županije kroz izradu podloga za proširenje marikulture
Daljnje jačanje udruživanja u ribarstvu s ciljem osnivanja organizacija proizvođača
Razvoj obiteljskih manufaktura za izradu finalnog proizvoda u procesu prerade
Izgradnja pogona za zbrinjavanje otpada i otpadnih voda iz prerađivačkih pogona
Riješiti problem onečišćenja mora fekalijama (na otocima)
Povezivanje turističkog i ribarskog sektora te plasman i promocija proizvoda kroz ribolovni turizam
Korištenje EU fondova za razvoj infrastrukture (u ribarskim lukama i na iskrcajnim mjestima)
Povećanje uzgoja školjkaša koji je trenutno daleko ispod svojih prirodnih potencijala
Promocija visoke nutritivne vrijednosti ribe i školjkaša
Potrebno predvidjeti mogućnost uzgoja školjkaša u polikulturi s ribom već na razini prostornog planiranja i određivanja zona za uzgoj
Diperzirati marikulturu na više prikladnih mjesta, podalje od otočnih i obalnih naselja, a ne ju izrazito koncentrirati u nekim dijelovima akvatorija
Osnivanje Centra kompetencije Sektora u ZŽ koji će se baviti znanstvenim istraživanjima o novim tehnologijama u području uzgoja te obuci potrebnog stručnog kadra
Povećanje kapaciteta postojećih mrjestilišta i izgradnja novih
Osiguravanje dovoljnog broja iskrcajnih mjesta

4.3. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE

Zadarska županija ima izvrsne prirodne preduvjete za razvoj zelene i plave ekonomije. Proizvodnja hrane koja je ekološki prihvatljiva, zdrava i različitim gastronomskim zahtjevima prilagođena ima mogućnost, koja je do sada samo u nekim poljima (u ribarstvu i marikulturi) i ostvarena, značajno nadići lokalne potrebe. Proizvodnja, priprema i konzumacija zdrave hrane sastavni je dio mediteranskog identiteta zadarske regije.

Razvojni potencijali

- Velike površine zemljišta koje se mogu koristiti u ekološkom i integriranom poljodjelstvu i stočarstvu

- Autohtone sorte i tradicijski proizvodi koji su sastavni dio mediteranske prehrane
- More kao izvor hrane u pogledu održivog ribolova i marikulture
- Sekundarno i tercijarno obrazovanje koji pridonose kvalitetnoj proizvodnji i preradi hrane

Razvojni izazovi

- Usitnjenost i raštrkanost posjeda
- Neriješeni imovinsko-pravni odnosi i zastarjeli katastarski podatci
- Nedovoljna educiranost svih dionika u poljoprivredi i ribarstvu
- Osiguravanje za dulje razdoblje stabilne isporuke kvalitetnih prehrambenih proizvoda
- Nekontrolirani izlov morskih organizama (unatoč unaprjeđenjima u pogledu nadzora nad ribolovnim naporom)
- Prevelika koncentracija marikulturnih aktivnosti u pojedinim dijelovima zadarskog akvatorija

Razvojne potrebe

- Funkcionalno (ako nije moguće vlasničko) okrupnjavanje posjeda putem zakupa
- Intenziviranje zadrugarstva koje neće ugroziti partikularne, a osigurat će zajedničke interese proizvođača hrane biljnog, životinjskog i ribljeg podrijetla
- Intenzivirati edukaciju putem programa cjeloživotnog obrazovanja i radionica za sve koji se bave poljoprivrednom proizvodnjom kao temeljnom ili kao dopunskom djelatnošću
- Povećati nadzor nad svim sudionicima gospodarskog i drugih oblika ribolova i dosljedno provoditi mjere zaštite nad ugroženim staništima ili nad ugroženim vrstama
- Redistribucija marikulture na više za to pogodnih lokacija, a da se vodi računa o zaštiti okoliša i o potrebama drugih (posebno lokalnim) korisnicima mora i obale

5. TURIZAM

Udio turizma u ukupnim gospodarskim kretanjima Zadarske županije, ali i multiplikativni efekti koje ima na gospodarstvo, prostor te društvo u cjelini zahtijevaju dodatno propitivanje stanja turističkog razvoja u Zadarskoj županiji. Ovom analizom obuhvaćeni su institucionalni okvir upravljanja turizmom, analiza turističkih pokazatelja, profil turista Zadarske županije, struktura smještajnih kapaciteta, prikaz financijskih pokazatelja djelatnosti te indeks razvijenosti

5.1. INSTITUCIONALNI I STRATEŠKI OKVIR

Institucionalni okvir upravljanja turizmom na području Zadarske županije čine Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, nadležni upravni odjeli Zadarske županije, jedinice lokalne samouprave te sustav turističkih zajednica za područje Zadarske županije. Sukladno odredbama Zakona o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 52/19, 42/20) turističke zajednice su organizacije koje djeluju po načelu destinacijskog menadžmenta, a osnivaju se radi promicanja i razvoja turizma Republike Hrvatske i gospodarskih interesa pravnih i fizičkih osoba koje pružaju ugostiteljske usluge i usluge u turizmu ili obavljaju drugu djelatnost neposredno povezanu s turizmom na način da upravljaju destinacijom na razini za koju su osnovane.[106]

Sustav turističkih zajednica Zadarske županije čine 32 lokalne turističke zajednice te Turistička zajednica Zadarske županije kao regionalna destinacijska menadžment organizacija.[107] Od 32 lokalne turističke zajednice, 22 turističke zajednice osnovane su za upravljanje destinacijom koja obuhvaća isključivo područje jedne jedinice lokalne samouprave. Četiri jedinice lokalne samouprave na svome području imaju više osnovanih turističkih zajednica, i to: Grad Zadar (TZ Grada Zadra, TZ mjesta Silba), Grad Nin (TZ Grada Nina i TZ mjesta Zaton), Općina Preko (TZ Općine Preko, TZ mjesta Ugljan) te Općina Sali (TZ Općine Sali, TZ mjesta Božava), a samo jedna lokalna turistička zajednica (TZ Ravni kotari) djeluje na području više jedinica lokalne samouprave i obuhvaća područja općina Lišane Ostrovičke, Polača, Stankovci, Zemunik Donji, Škabrnja, Galovac i Grad Benkovac. Sukladno podacima iz Upisnika turističkih zajednica Ministarstva turizma i sporta Republike Hrvatske na dan 15. studenog 2020. godine, samo za područje Općine Gračac nije ustrojena lokalna turistička zajednica.

Uz sustav turističkih zajednica utjecaj na turistički razvoj imaju i druge institucije, a prije svega Sektor za turizam i Ceh ugostitelja i turističkih djelatnika Hrvatske gospodarske komore, Obrtnička komora Zadarske županije te različita udruženja.

Temeljni strateški okvir za razvoj turizma na regionalnoj razini postavio je Glavni plan razvoja turizma Zadarske županije 2013. – 2023.

5.2. ANALIZA TURISTIČKIH POKAZATELJA

U svrhu identifikacije trendova u turizmu Zadarske županije analiziraju se opća kretanja u turizmu, odnosno dolasci i noćenja, njihova dinamika kroz godinu te distribucija u prostoru. Analiza turističkih pokazatelja obuhvaća razdoblje od 2015. do 2019. godine, dok se zasebno se promatraju podaci iz 2020. godine kada je zabilježen snažan pad turističkih pokazatelja uvjetovan pandemijom koronavirusa SAR-COV-2 (COVID-19).

[106] Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma, NN 52/19, 42/20, čl. 4.
[107] *Statut turističke zajednice Zadarske županije*, od 31.08.2020, TZ Zadarske županije, Zadar, 2020., čl. 1.

Turizam je i dalje jedan od najznačajnijih smjerova u razvoju gospodarstva Zadarske županije. U 2019. godini zajedno s ostalim priobalnim županijama čini 87,1% svih dolazaka i čak 95,3% svih noćenja u Republici Hrvatskoj u 2019. godini. U ukupnim turističkim kretanjima Republike Hrvatske s 2.015.717 dolazaka te 15.128.176 noćenja Zadarska županija je na 5. mjestu po broju dolazaka te na 4. mjestu po broju noćenja. U Republici Hrvatskoj sudjeluje s 9,7% svih dolazaka te 13,9% svih noćenja. Na vodećem mjestu u broju dolazaka i noćenja nalazi se Istarska županija, a slijede Splitsko-dalmatinska i Primorsko-goranska županija te u broju dolazaka Dubrovačko-neretvanska. U 2020. godini s 980.820 dolazaka te 9.847.958 noćenja Zadarska županija je na 4. mjestu po broju dolazaka te 3. mjestu po broju noćenja s porastom učešća na 12,64% u dolascima te 18,10% u noćenjima. Vodeće mjesto zadržala je Istarska županija, dok su značajniji pad u učešću zabilježile Splitsko-dalmatinska i Dubrovačko-neretvanska županija.

Za potrebe utvrđivanja trendova u turističkim kretanjima u Zadarskoj županiji analiziraju se ukupni dolasci i noćenja od 2015. do 2020. godine. **U Zadarskoj županiji je od 2015. do 2019. godine zabilježen stabilan rast svih turističkih pokazatelja** s prosječnom stopom rasta od 5% u dolascima te 4,4% u noćenjima. U odnosu na 2014. godinu, 2019. godine zabilježeno je 37,2% više dolazaka i čak 50% više noćenja te je prema podacima Turističke zajednice Zadarske županije iz sustava eVisitor i eCrew u Zadarskoj županiji u 2019. prvi put nadmašen broj od 2 mil. dolazaka te 15 mil. noćenja. **Do zaokreta trendova dolazi 2020. godine kada je pod utjecajem mjera za sprječavanje širenja koronavirusa zabilježen snažan pad svih turističkih pokazatelja**, te je realizirano tek 49% u dolascima i 65% u noćenjima u odnosu na isto razdoblje 2019. godine.

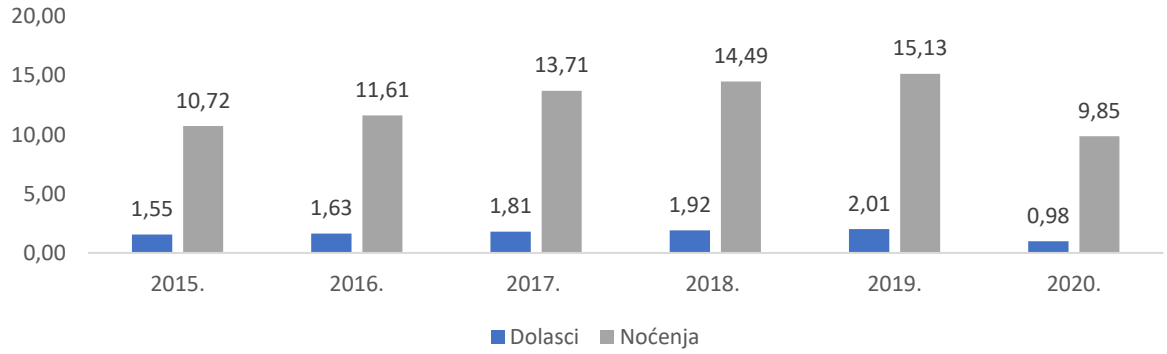

Slika 5.1. Prikaz broja noćenja i dolazaka u Zadarskoj županiji od 2015. do 2020. godine (u mil.)
Izvor: Turistička zajednica Zadarske županije, 2021., obrada ZADRA NOVA

Dinamika ostvarenja turističkog prometa promatrano po mjesecima i dalje upućuje na izrazitu sezonalnost turizma Zadarske županije. Najveći promet ostvaruje se tek u dva mjeseca u godini, odnosno u srpnju i kolovozu, u kojima je u 2019. godini zabilježeno čak 56% ukupnih dolazaka te 67% ukupnih noćenja. Nešto intenzivnija aktivnost bilježi se i u svibnju, lipnju i rujnu koji zajedno čine 31% ukupnih dolazaka te 27% ukupnih noćenja u 2019. godini. Od siječnja do travnja te od listopada do prosinca turistički promet u Zadarskoj županiji je i dalje zanemariv. U 2020. godini dinamika ostvarenja turističkog prometa promatrano po mjesecima odgovara distribuciji iz prethodnog razdoblja[108], no uz karakterističnu sezonalnost dodatno je uvjetovana mjerama ograničenja prelaska preko graničnih prijelaza većine država koja su identificirana kao najznačajnija emitivna tržišta Zadarske županije. Slijedom navedenoga u srpnju i kolovozu 2020. godini ostvareno je 75% cjelokupnog prometa promatrane godine i u dolascima i u noćenjima.

[108] *Analiza gospodarstva Zadarske županije u 2019. godini*, HGK, 2020., str. 72.

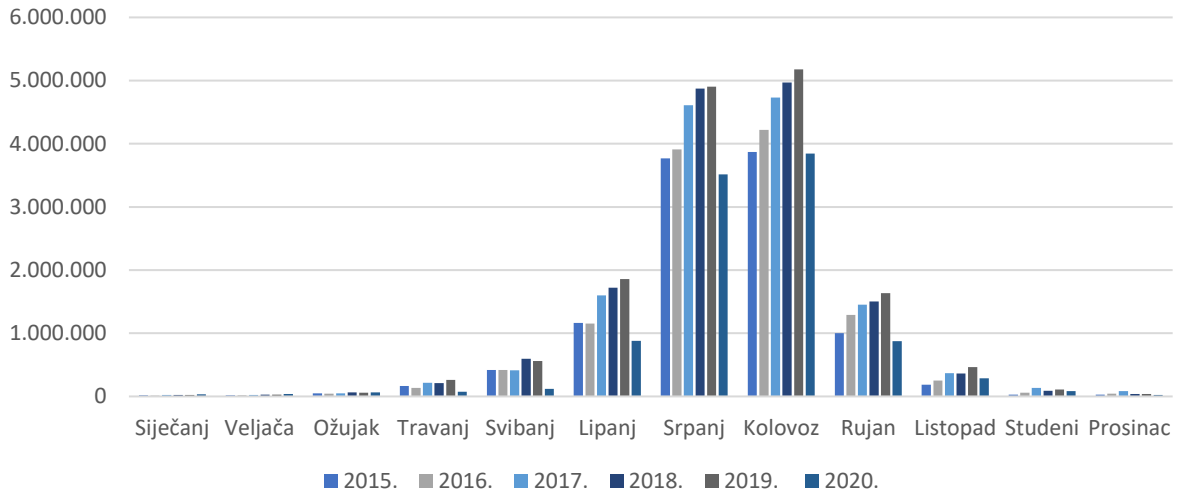

Slika 5.2. Prikaz broja noćenja po mjesecima za područje Zadarske županije od 2015. do 2020. godine
Izvor: Turistička zajednica Zadarske županije, 2021., obrada ZADRA NOVA

Zadarsku županiju karakterizira i nejednak prostorni razmještaj turističke aktivnosti stoga je temeljem zajedničkih obilježja u prethodnim procesima strateškog planiranja prostor Zadarske županije podijeljen na 8 turističkih i prostorni-razvojnih cjelina definiranih Glavnim planom razvoja turizma Zadarske županije 2013. – 2023. Analizom turističkih pokazatelja prema prostorno-razvojnim cjelinama utvrđuje se intenzitet turizma među prostorno-razvojnim cjelinama i opterećenost destinacija turističkim aktivnostima. Najveći broj dolazaka (56,4%) i noćenja (45,5%) bilježi Zadarska rivijera, međutim stopa turističke gustoće (TDR) je sa 57 noćenja dnevno na jedinicu površine (km^2) najveća na području Rivijere Biograd. Stopa turističkog intenziteta najviša je na području Rivijere Pag s preko 3.000 dolazaka na sto stanovnika ove rivijere. Promatrano prema jedinicama lokalne samouprave najveći broj dolazaka i noćenja ostvaruju gradovi Zadar i Biograd na Moru te Općina Vir sa čak 50,6% svih dolazaka i 41% svih noćenja u Zadarskoj županiji. S druge strane gotovo neznatan turistički promet imaju Lika i gornje Pounje, Ravni kotari te Bukovica i Pozrmanje. Takav razmještaj turističkih aktivnosti proizlazi iz usmjerenosti dosadašnjeg turističkog razvoja Zadarske županije na kupališni turizam s obzirom na to da je i dalje primarni motiv dolaska u županiju upravo more i plaža.[109]

Tablica 5.1. Prikaz turističkih prostorno-razvojnih cjelina Zadarske županije prema odabranim pokazateljima

Prostorno-razvojna cjelina	Površina u km^2	Br. stanovnika	Noćenja (2019.)	Dolasci (2019.)	Stopa tur. gustoće (TDR)	Stopa tur. intenziteta (TIR)
Zadarska rivijera	385,82	93.680	6.881.039	1.136.476	48,86	1.213,15
Biogradska rivijera	165,73	14.298	3.449.230	392.438	57,02	2.744,71
Ugljansko-pašmanska	134,19	9.002	854.146	77.009	17,44	855,47
Dugootočka rivijera	124,47	1.698	368.684	31.373	8,12	1.847,64
Rivijera Pag	200,17	5.396	1.660.769	179.771	22,73	3.331,56
Podvelebitski kanal	491,16	12.196	1.549.853	162.579	8,65	1.333,05
Ravni kotari	830,4	24.734	163.576	15.939	0,54	64,44
Bukovica i Pozrmanje	352,73	4.323	197.255	18.827	1,53	435,51
Lika i gornje Pounje	955,45	4.690	3.624	1.305	0,01	27,83
Zadarska županija	3.643,33	170.017	15.128.176	2.015.717	11,38	1.185,60

Izvor: ZADRA NOVA, 2020.

U 2020. godini upravo urbana područja, odnosno gradovi Zadar, Biograd i Nin zabilježili su značajno smanjenje broja dolazaka i noćenja. Grad Zadar je zabilježio najznačajniji pad te je u 2020. godini

[109] *Osnovna analiza - Dodatak 2., Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020.*, Zadarska županija, 2017., str. 64.

ostvareno tek 30% dolazaka, odnosno 43% noćenja u odnosu na 2019. godinu. Učešće TZ Grada Zadra u ukupnim noćenjima u Zadarskoj županiji smanjilo se sa 14,52% 2019. godine na 9,50% u 2020. godini. Najmanji pad zabilježile su otočne jedinice lokalne samouprave. TZ Ugljan i TZ Pašman ostvarile su preko 90% turističkog prometa 2019. godine, dok se u broju noćenja učešće TZ Vir povećalo sa 17,36% na 23,29%.

U strukturi gostiju prevladavaju strani državljani te čine 82% svih dolazaka i 71,9% svih noćenja u 2019. godini, kao i 74% svih dolazaka i 61,8% svih noćenja u 2020. godini. Promatrano prema emitivnim tržištima najveći pojedinačni udio imaju domaći gosti te su u 2019. godini ostvarili 28,1% noćenja te 18% svih dolazaka, a u 2020. godini 26,04% svih dolazaka te 38,17% svih noćenja. Od stranih državljana najviše gostiju u Zadarskoj županiji tradicionalno dolazi s područja središnje Europe, a posebice iz Njemačke (udio u dolascima: 14,8%, udio u noćenjima: 15,7%), Slovenije (udio u dolascima: 10,8%, udio u noćenjima: 12,7%), Austrije (udio u dolascima: 6,4%, udio u noćenjima: 5,4%), Poljske (udio u dolascima: 6,1%, udio u noćenjima: 5,7%), Češke(udio u dolascima: 6,0%, udio u noćenjima: 12,7%) i Slovačke (udio u dolascima: 4,8%, udio u noćenjima: 4,7%). Slična struktura zadržala se i tijekom 2020. godine, a najviše u broju dolazaka i noćenja ostvarili su gosti iz Slovenije (udio u dolascima: 17,3%, udio u noćenjima: 16,8%), Njemačke (udio u dolascima: 16,6%, udio u noćenjima: 15,5%) i Poljske (udio u dolascima: 9,0%, udio u noćenjima: 6,6%).

U destinaciji turisti ostvaruju 7 do 8 noćenja. Prosječan broj noćenja po gostu kontinuirano raste od 2015. godine kada je iznosio 6,9 noćenja, i to sve do 2019. kada je zabilježen neznatan pad u odnosu na 2018. godinu. Prosječan broj noćenja u 2019. godini je iznosio 7,5 noćenja, a u 2018. 7,6 noćenja. U destinaciji najdulje ostaju domaći gosti s prosječnim brojem od 13,8 noćenja po gostu, državljani Srbije koji ostvaruju u prosjeku 11 noćenja te Makedonije koji ostvaruju 10,3 noćenja. Slijede Slovenci sa 8,9 te Nijemci sa 8,0 noćenja. U destinaciji se najkraće zadržavaju gosti iz Kine (1,2 noćenja), Koreje (1,1 noćenja) te ostalih azijskih zemalja (1,6 noćenja). 2020. godina donijela je povećanje prosječnog broja noćenja na 10,0 noćenja, a u destinaciji su najviše ostvarili domaći gosti (14,7 noćenja), državljani Albanije (12,7 noćenja), Srbije (11,7 noćenja) te Makedonije (10,8 noćenja). Najkraće su se zadržali gosti iz azijskih zemalja (2,6 noćenja) te Španjolske (3,3 noćenja).

5.2.1. Struktura smještajnih kapaciteta

Smještajne kapacitete u turizmu u Zadarskoj županiji čine hoteli i turistička naselja, kampovi, privatan smještaj, odmarališta, marine i vikend-kuće. Ukupan smještajni kapacitet Zadarske županije u 2019. godini je 191.025 kreveta u 37.432 registrirana objekta. **U strukturi smještajnih objekata prevladava privatni smještaj** s čak 98,5% registriranih objekata. Promatrano prema broju kreveta ponovno dominira privatni smještaj sa 57,16% registriranih kreveta, slijede kampovi s 18,37% dok su hoteli i turistička naselja zastupljeni s tek 4,77% ukupnog kapaciteta. Koncept difuznih i integralnih hotela u Zadarskoj županiji još uvijek nije dovoljno prepoznat što potvrđuje podatak kako je na području županije registriran samo jedan difuzni hotel i jedan integralni hotel.

Trend rasta broja dolazaka i noćenja pratio je i **kontinuirani rast u broju smještajnih kapaciteta.** Ukupan broj kreveta 2019. godine se u odnosu na prethodnu godinu povećao za 5,49%. Najveći rast zabilježen je u kategoriji turističkih naselja (23,98%), dok je ukupni smještajni kapacitet u hotelima smanjen za 11,51%. U odnosu na 2015. godinu, privatni smještajni kapaciteti u 2019. godini narasli su za 42,9%, dok je u hotelskom smještaju kapacitet smanjen za 1,9%.

U 2020. godini dolazi do neznatnog pada broja smještajnih kapaciteta i to 2,2% u broju registriranih kreveta te 3,0% u registriranim objektima. Pad je zabilježen u svim smještajnim kategorijama, osim u

Tablica 5.2. Smještajni kapaciteti u Zadarskoj županiji u 2019.i 2020. godini

	2019. godina			2020. godina		
	Broj objekata	Broj osoba	Struktura	Broj objekata	Broj osoba	Struktura
HOTELI						
5* Hoteli	1	420	0,22	1	420	0,22
4* Hoteli	26	3.389	1,77	25	3.349	1,79
3* Hoteli	25	2.670	1,40	21	2.518	1,35
2* Hoteli	2	96	0,05	2	96	0,05
1* Hoteli	-	-	0,00	-	-	0,00
3* Aparthotel	-	-	0,00	3	91	0,05
Integralni hotel	1	30	0,02	1	30	0,02
Difuzni hotel	2	20	0,01	1	8	0,00
Bez kategorizacije	3	128	0,07	3	111	0,06
Ukupno hoteli	**60**	**6.753**	**3,54**	**57**	**6.623**	**3,54**
TURISTIČKA NASELJA						
4* Turistička naselja	1	534	0,28	2	1.838	0,98
3* Turistička naselja	5	1.829	0,96	4	1.039	0,56
Ukupno turistička naselja	**6**	**2.363**	**1,24**	**6**	**2.877**	**1,54**
KAMPOVI-PRAVNE OSOBE						
5* Kampovi	1	1.107	0,58	1	720	0,39
4* Kampovi	9	11.835	6,20	10	12.051	6,45
3* Kampovi	13	4.125	2,16	14	4.813	2,58
2* Kampovi	15	7.482	3,92	15	7.482	4,00
1* Kampovi	1	90	0,05	1	90	0,05
Kampirališta	40	2.766	1,45	38	2.637	1,41
Kamp odmorište	5	303	0,16	7	483	0,26
Kamp privremeno rješenje	7	1.815	0,95	4	830	0,44
Ukupno kamp-pravne osobe	**91**	**29.523**	**15,46**	**90**	**29.106**	**15,57**
KAMP-FIZIČKE OSOBE						
4* Kampovi	22	273	0,14	22	273	0,15
3* Kampovi	87	1.521	0,80	90	1.602	0,86
2* Kampovi	82	1.244	0,65	82	1.244	0,67
1* Kampovi	117	2.009	1,05	110	1.919	1,03
Kamp selo	11	447	0,23	17	602	0,32
Kamp odmorište	5	75	0,04	5	71	0,04
Ukupno kamp-fizičke osobe	**324**	**5.569**	**2,92**	**326**	**5.711**	**3,06**
KAMPOVI SVEUKUPNO	**415**	**35.092**	**18,37**	**416**	**34.817**	**18,63**
APARTMANI/SOBE/STUDIO/KUĆE ZA ODMOR-PRAVNE OSOBE						
5* Kuće za odmor	6	56	0,03	13	112	0,06
4* Apart./sobe/kuće za odmor	920	2.596	1,36	926	2.681	1,43
3* Apart./sobe/kuće za odmor	2.582	6.718	3,35	2.590	6.781	3,63
2* Apart./sobe/kuće za odmor	980	2.697	1,41	980	2.689	1,44
1* Apart./sobe/kuće za odmor	100	300	0,16	83	252	0,13
Ukupno apartmani- pravne osobe	**4.588**	**12.367**	**6,47**	**4.592**	**12.515**	**6,70**
APARTMANI/SOBE/STUDIO/KUĆE ZA ODMOR-FIZIČKE OSOBE						
5* Apart./sobe/kuće za odmor	36	173	0,09	41	205	0,11
4* Apart./sobe/kuće za odmor	1.582	5.120	2,68	1.710	5.750	3,08
3* Apart./sobe/kuće za odmor	20.737	60.260	31,55	20.015	58.379	31,24
2* Apart./sobe/kuće za odmor	8.727	26.018	13,62	8.266	24.599	13,16
1* Apart./sobe/kuće za odmor	1.167	3.195	1,67	1.077	2.940	1,57
Apartmani/Sobe/kuće za odmor-SELO	48	153	0,08	68	206	0,11
Ukupno	**32.297**	**94.919**	**46,69**	**31.177**	**92.079**	**49,27**
APARTMANI/SOBE SVEUKUPNO	**36.885**	**107.286**	**56,16**	**35.769**	**104.594**	**55,97**
PANSION Standard	12	544	0,28	13	568	0,30
PANSION Komfor	10	313	0,16	10	313	0,17
GUESTHOUSE Komfor	1	139	0,70	1	139	0,07
Ukupno	23	996	0,52	**24**	**1.020**	**0,55**
ODMARALIŠTA I NEKATEGORIZIR	**43**	**2.113**	**1,11**	**38**	**2.076**	**1,11**
POMOĆNE POSTELJE-SVI		**36.422**	**19,06**		**34.872**	**18,66**
U K U P N O	**37.432**	**191.025**	**100,00**	**36.310**	**186.879**	**100,00**

Izvor: TZ Zadarske županije, Zadarska županija, 2021., obrada ZADRA NOVA

kategoriji turističkih naselja koji bilježe rast u broju registriranih kreveta za 21,8% te u privatnom smještaju na ruralnim područjima gdje je zabilježen rast od 34,6%.

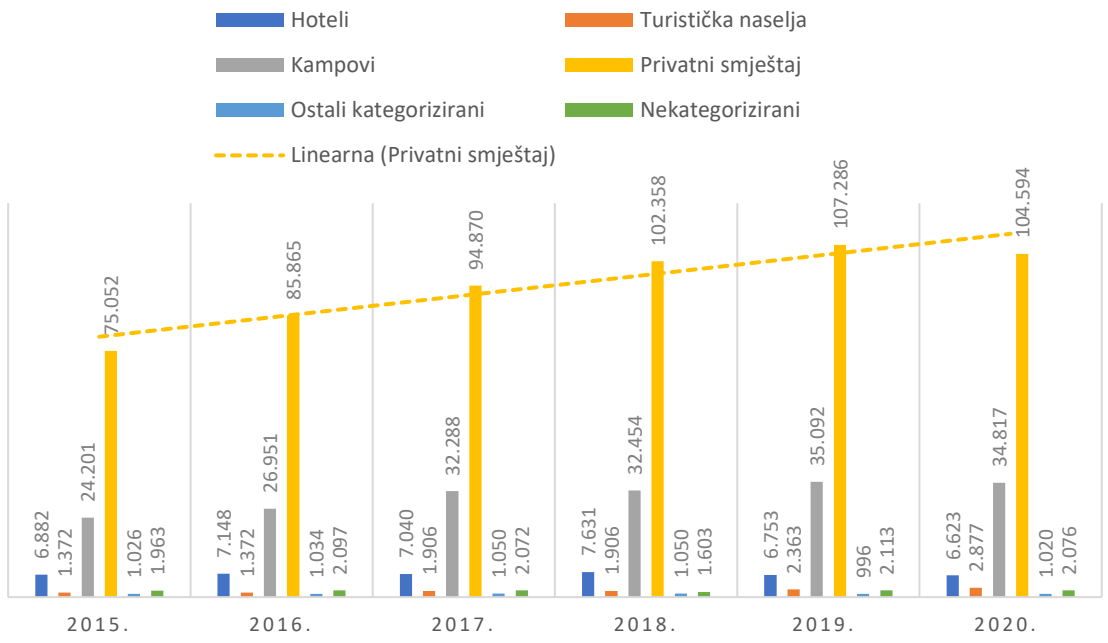

Slika 5.3. Kretanje rasta kapaciteta po vrsti turističkog smještaja za razdoblje od 2015. do 2020 godine[110]
Izvor: Turistička zajednica Zadarske županije, 2021., obrada ZADRA NOVA

U strukturi smještajnih kapaciteta s obzirom na kvalitetu istih prevladavaju objekti srednje kvalitete. Najviše registriranih objekata je u kategoriji 3 zvjezdice (Tablica 5.2.). Evidentan je nedostatak visoko kvalitetnog smještaja u turizmu jer u Zadarskoj županiji posluju tek jedan hotel i jedan kamp kategoriziran sa najvišom kategorijom.

Prema pojedinim vrstama smještaja u ukupnim dolascima u 2019. godini ponovno se ističe smještaj u privatnim domaćinstvima s 41% dolazaka, slijede hoteli i turistička naselja s 22% te kampovi s 15% dolazaka. Po broju noćenja jednako tako dominira smještaj u privatnim domaćinstvima s 36%, a visok udio od 29% otpada na nekomercijalni smještaj. Kampovi su zastupljeni s 14%, a hoteli s tek 9%. U 2020. godini objekti u domaćinstvu ostvarili su 46,1% dolazaka te 35% noćenja, a značajan porast u učešću ostvarili su kampovi i ostali ugostiteljski objekti za smještaj iz skupine kampovi s 23,2,9% dolazaka te 15,9% noćenja. Najveći broj noćenja u 2020. godini ostvaren je u nekomercijalnom smještaju (39,5%).

U lukama nautičkog turizma Zadarske županije u 2019. godini ostvareno je ukupno 115.944 dolazaka (6%), odnosno 738.538 noćenja (5%). Zadarska županija ima izrazit potencijal u razvoju nautičkog turizma. U usporedbi s ostalim primorskim županijama ima najveći akvatorij (1.155.124 m^2), najveći broj nautičkih luka (47) te ima i najveći broj sidrišta na svome području (41% u ukupnom broju sidrišta Republike Hrvatske). Međutim, po broju vezova prednjači Šibensko-kninska županija (3.966), a slijedi je Zadarska (3.908), Istarska (3.085) te Primorsko-goranska (3.008). Najveći broj marina ima Šibensko-kninska županija (ukupno 14 + 1 suha marina, od čega čak 2 marine 1. kategorije), koja je ujedno u 2019. godini ostvarila i najveće prihode u nautičkom turizmu. Zadarska županija ima ukupno 8 marina

[110] Smještajnim kapacitetom se smatra broj kreveta po smještajnoj jedinici, odnosno broj osoba koji može noćiti u smještajnoj jedinici. Privatni smještaj podrazumijeva apartmane, sobe, studija i kuće za odmor. Smještajni kapacitet u ovoj kategoriji uz fizičke osobe kao iznajmljivače uključuje i pravne osobe.

te 4 suhe marine, od čega je 50% marina 2. kategorije te 50% 3. kategorije. U 2020. godini zabilježen je pad od 47,3% u registriranom broju dolazaka (58.951) te 43,9% u broju noćenja (414.319) na plovnim objektima u Zadarskoj županiji.

Promatrano s aspekta iskorištenosti kapaciteta u danima ipak prednjače objekti iz kategorije hoteli I turistička naselja sa 155 dana, slijede kampovi sa 62 dana, a na posljednje mjesto dolaze objekti u domaćinstvu s 58 dana. Usporedno s podacima iz 2015. godine dolazi do pada iskorištenosti kapaciteta u hotelskim objektima i turističkim naseljima (2015.: 188 dana) te kampovima (2015.: 81 dan) dok je privatni smještaj zadržao jednaku iskorištenost (2015.: 58 dana). U 2020. godini dolazi do pada u iskorištenosti kapaciteta u svim kategorijama objekata, najvišu iskorištenost zabilježili su hoteli i turistička naselja međutim s tek 54 dana, dok su kampovi i objekti u domaćinstvu ostvarili nešto više od 30 dana. Upravo podaci iskorištenosti kapaciteta u danima ponovno potvrđuju izrazitu sezonalnost turizma Zadarske županije.

5.2.2. Financijski pokazatelji djelatnosti

Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane ima značajan udio u gospodarstvu Zadarske županije. U ukupnim prihodima gospodarstva Zadarske županije u 2019. godini sudjeluje s 10,55%., a promatrano od 2015. godine, ova djelatnost bilježi kontinuirani rast prihoda i rashoda (Slika 5.4.), pa tako u odnosu na 2018. godinu bilježi rast prihoda od 7,6% te ukupnih rashoda od 7,9%.[111]

Slika 5.4. Kretanje ukupnih prihoda i rashoda u Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u gospodarstvu Zadarske županije (mil. HRK)
Izvor: FINA prema Gospodarska kretanja Zadarske županije br. 36, HGK, 2020.

U 2019. godini stavka bruto dobit rasla je za 4,3%, a ostvarena dobit iznosila je 159 mil. kuna. Prema podacima Hrvatske gospodarske komore – Županijske komore Zadar Bruto investicije u Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane su bile za 30% manje nego u 2018. godini, međutim njihov iznos od 328,3 mil. kuna pojedinačno je bio najveći među svim područjima djelatnosti Zadarske županije. Ovoj djelatnosti pripada i najveći dio aktivne cjelokupnog gospodarstva (16,5%) dok joj u strukturi vrijednosti vlastitih sredstava (stavka Kapital i rezerve, AOP067) pripada više od četvrtine (25,7%).[112] Među top 10 poduzetnika Zadarske županije prema rang listi FINA-e nalazi se tvrtka Turisthotel d.d. i to 6. po ukupnih prihodima, 2. po ukupnoj dobiti te 3. po broju zaposlenih. Među top 10 poduzetnika po dobiti razdoblja nalaze se još i Tankerkomerc d.d., Ilirija d.d. te Marina Dalmacija d.o.o.

[111] *Analiza gospodarstva Zadarske županije u 2019. godini*, HGK, 2020., str. 77.
[112] Ibid., str. 6.

Ocjena utjecaja pandemije konoravirusa na financijske pokazatelje djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane bit će moguća tek po objavi godišnjih financijskih izvještaja za 2020. godinu. U svrhu ocjene utjecaj koronavirusa na gospodarstvo Zadarske županije Hrvatska gospodarska komora analizirala je dostupne podatke o broju i vrijednostima fiskaliziranih računa te poslovanju u prvih devet mjeseci 2020. (izvješća sa Zagrebačke burze i anketiranje gospodarstvenika). Iako se većina prihoda gospodarstva, a posebice djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane ostvaruje bezgotovinskom naplatom računa, fiskalizirani računi mogu biti pokazatelj rasta ili pada poslovanja djelatnosti. Prema podacima Porezne uprave te Hrvatske gospodarske komore do studenog 2020. godine u odnosu na isto razdoblje 2019. godine na području Zadarske županije u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane fiskalizirano je 36,2% računa manje, a njihov ukupni iznos bio je manji za 40,3%. Prema analizi Hrvatske gospodarske komore Županijske komora Zadar dvije velike tvrtke iz sektora turizma zajedno su do kraja 3. tromjesečja imale 233 mil. HRK ukupnih prihoda ili 52,2% prihoda ostvarenih u prva tri tromjesečja prethodne. godine. Bruto dobit za to razdoblje bila im je 35,0 mil. HRK ili tek 21,2% prošlogodišnje bruto dobiti u istom razdoblju.[113] Zaključno, podaci o padu prihoda promatranih tvrtki, kao i podaci o padu u broju i ukupnom iznosu fiskaliziranih računa u suglasju su sa ukupnim fizičkim obujmom turističkog prometa u Zadarskoj županiji te mogu upućivati na opći pad financijskih pokazatelja djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u 2020. godini.

5.2.3. Profil turista Zadarske županije

Za izradu profila i stavova turista Zadarske županije korišteni su podaci Instituta za turizam proizašli iz istraživanja *Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj – TOMAS HRVATSKA 2019* te se za potrebe ove analize iznose osnovni zaključci:

● **Prosječna dob turista u Zadarskoj županiji u 2019. godini je bila 40.5 godina**, a najviše turista koji su posjetili županiju pripada skupini od 30 do 49 godina (58,2%). Najveći broj gostiju pripada **generacijskoj skupini Y (1981.-1995.)** 42,8% te **generacijskoj skupini X (1961.-1980.)** 41,3%.

● **Više od 80% gostiju je visokoobrazovano** i ima osobne mjesečne prihode više od 2.000 eura. 54,4% ispitanika navelo je osobne mjesečne prihode od 2.000,00 eura do 4.000,00 eura, dok više od 4.000,00 eura mjesečno zarađuje 30,1% ispitanika.

● **Najčešće su u turističkom posjetu s članovima obitelji.** 50,7% gostiju putuje s obitelji, a 37,2% samo s partnerom. Tek 6,3% putuje s prijateljima, odnosno 5,8% sami.

● **Glavni razlog putovanja u Zadarsku županiju je odmor za 95,4%, turista**. Poslovno u Zadarsku županiju dolazi tek 1,5%.

● **More i priroda glavni su motivi dolaska u Zadarsku županiju**. More je među glavnim motivima odabralo 85,4% gostiju te prirodu 67,9% gostiju.

● **Najčešći izvor informacija o županiji je Internet (45,3%) i to prvenstveno društveni mediji**, a potom mrežne stranice turističkih zajednica.

[113] *Utjecaj koronavirusa na gospodarstvo Zadarske županije*, HGK Županijska komora Zadar, 2021., dostupno na: https://www.hgk.hr/zupanijska-komora-zadar/utjecaj-koronavirusa-na-gospodarstvo-zadarske-zupanije, pristup: 09.02.2021.

● **Smještaj rezerviraju kroz izravni kontakt sa smještajnim objektom.** 54,2% gostiju smještaj rezervira direktno kroz izravni kontakt sa smještajnim objektom, 38,2% posredstvom turističke ili putničke agencije i ne koriste paket aranžmane (95,6%)

● **Najčešće korišteno prijevozno sredstvo je automobil** (60,8%), a specifičnost je relativno visoki udjel turista koji u destinaciju dolaze zrakoplovom.

● **Aktivnosti za vrijeme boravka u Zadarskoj županiji su plivanje, kupanje (86,8%)**, odlazak u restorane (68,5%), razgledavanje gradova (51,6%) posjet povijesnim građevinama (26,6%) , kupovina (24,1%) te posjet zaštićenim prirodnim područjima (23,0%).

● **Gosti su najzadovoljniji ljepotom prirode i krajolika, ljepote mjesta, osjećajem osobne sigurnosti te ukupnim boravkom.** Visoko su ocijenjeni i atmosfera u destinaciji, gostoljubivost lokalnog stanovništva i prilagođenost destinacije djeci.

● **Kao razlog nezadovoljstva ističu manjak mogućnosti za zabavu i noćni život, događanja i manifestacije**, gastronomsku ponudu u mjestu, biciklističke rute i staze, sportske sadržaje, lokalni javni prijevoz i promet u mjestu.

● **U destinaciji prosječno potroše 94,14 EUR, od čega najviše na smještaj (45,75 EUR)**, hranu u restoranu i barovima (17,61 EUR) te u trgovini (16,06 EUR), a slijedi lokalni prijevoz (6,63 EUR), kultura i zabava (3,35 EUR), izleti (1,98 EUR) te sport i rekreacija (1,77 EUR).

5.2.4. Analiza promidžbenih inicijativa u turizmu

Za izradu analize promidžbenih inicijativa u turizmu Zadarske županije težište je stavljeno na aktivnosti Turističke zajednice Zadarske županije kao regionalne destinacijske menadžment organizacije koja za primarni cilj ima inspirirati i potaknuti goste na dolazak u Zadarsku županiju kao destinaciju, povećati svijest o samoj destinaciji i njenim proizvodima unutar ciklusa kupnje te povećati potražnju za destinacijom na odabranim emitivnim tržištima.[114] Tijekom 2017. godine Turistička zajednica Zadarske županije pokrenula je izradu Strategije brendiranja turističke destinacije Zadarske županije u svrhu kreiranja strategije i novog vizualnog identiteta destinacije, a temeljem prethodno provedenih istraživanja stavova gostiju s ključnih emitivnih tržišta te lokalnih turističkih zajednica, tvrtki i drugih ključnih dionika s područja Zadarske županije.

Rezultati provedenog istraživanja stavova gostiju s ključnih emitivnih tržišta istaknuli su **nisku razinu prepoznatljivosti Zadarske županije te gradova i općina u samoj županiji**: tek je 36% ispitanika izjavilo da je čulo za Zadar i okolicu, dok je samo 16% upoznato s turističkom ponudom regije. Od destinacija u okviru Zadarske županije najviše ispitanika istaknulo je gradove Zadar i Pag, a ostale destinacije nisu istaknuli kao dovoljno poznate. Najmanje su prepoznate destinacije koje nisu smještene uz obalu. Kao turističke atrakcije koje ispitanici najčešće vezuju uz Zadarsku županiju ističu se Pozdrav suncu, Morske orgulje, rimski forum i Sv. Donat.[115] Navedenim istraživanjem istaknuto je kako je imidž Zadarske županije „kao tople i gostoljubive destinacije, izražene prirodne raznolikosti, očuvanog okoliša i čistog mora te zanimljive nautičarima“ jednak imidžu ostalih regija Jadranske Hrvatske koje su ispitanici naveli kao neposredne konkurente Zadarskoj županiji, ali i da se ostale konkurentske regije uključene

[114] *Izvješće o izvršenju programa rada za 2019. godinu*, Turistička zajednica Zadarske županije, Zadar, 2020.
[115] *Izvješće o izvršenju programa rada za 2018. godinu*, Turistička zajednica Zadarske županije, Zadar, 2019.

u istraživanje više vezuju uz dobru prometnu dostupnost i bogat noćni život nego uz prirodne ljepote, koje samim time Zadarska županija može koristiti kao svoju kompetitivnu prednost.[116]

Temeljem provedenih istraživanja, strategije brendiranja turističke destinacije Zadarske županije te u skladu s Glavnim planom razvoja turizma Zadarske županije, ocjenama konkurentnosti i atraktivnosti proizvodnih kategorija i konkretne tržišne situacije individualnih proizvoda definirani su proizvodi od posebnih interesa koji čine užu osnovu novog turističkog brenda Zadarske županije: **nautika, sunce i more te avanture i aktivnosti**, dok proširenu proizvodnu ponudu tvore **kultura i rustikalna gastronomija**. Strategija brendiranja usvojena je 2018. godine te je u punoj primjeni od 2019. godine s ključnom porukom **„Say YES to Everything/Reci DA svemu!"** (Slika 5.5.). Turistička zajednica Zadarske županije definiranu brend arhitekturu primjenjuje u svim svojim aktivnostima komuniciranja i potporama. Za potrebe prilagodbe okolnostima proizašlim iz pandemije virusa COVID-19 u tijeku je adaptacija kreativnog rješenja za SayYES kampanju 2021. koja komunicira distancu i sigurnost u prirodnom okruženju s domaćim proizvodima.

Slika 5.5. Osnovni koncept brenda turističke destinacije Zadarske županije
Izvor: Brend-priručnik turističke destinacije Zadarske županije, TZ Zadarske županije, 2018., obrada ZADRA NOVA

Svi **identificirani primarni proizvodi – aktivni turizam (*outdoor*) s potproizvodima ciklo-turizam i pješački (*trail*) turizam, kulturni i doživljajni turizam, nautički turizam, ruralni turizam i eno-gastro turizam** snažno su zastupljeni na mrežnim (web) stranicama i pripadajućim podstranicama kojima upravlja Turistička zajednica Zadarske županije, stranicama lokalnih turističkih zajednica te u promidžbenim materijalima, sajamskim nastupima, programima studijskih putovanja novinara i blogera te agenata. Međutim, uz prethodno istaknute kanale, **internetsko oglašavanje zauzima primarnu poziciju u promidžbenim aktivnostima destinacije** kroz primjenu „native" oglašavanja, odnosno sponzoriranih članaka (*advertoriala*) objavljenih na vodećim portalima odabranih tržišta (Njemačka, Austrija, Slovenija, Ujedinjeno kraljevstvo, Benelux, Skandinavija i Italija). Tijekom 2019. godine ukupan broj čitanja *advertoriala* preko svih tržišta iznosio je 264.592 s prosjekom čitanja od 3 minute (s rasponom od 1:44 do 6:69 min.). Uz *advertoriale* najveći doseg prema ciljanoj publici ostvaren je kroz prikazivanje oglasa na relevantnim medijima/portalima (Display, Mobile,

[116] Ibid.

Programmatic, Google Display Network te kampanje na društvenim mrežama Facebooku i Instagramu) gdje je ukupno realizirano 47.965.132 impresija oglasa koji su rezultirali s 338.215 klikova na iste.

Posebno se ističe povećanje svijesti o učinkovitosti udruženog oglašavanja i zajedničkih inicijativa u promidžbenim aktivnostima subregionalnih destinacija. Tijekom 2019. godine provedene su dvije udružene kampanje: udružena kampanja TZ Grada Zadra, TZ Grada Nina, TZ Grada Paga, TZ Grada Biograda n/M, i TZO Starigrada SayYes! brend koncepta te udružena digitalna kampanja usmjerena isključivo na nautiku temeljem suradnje TZ Zadarske županije, TZ Grada Zadra, TZ Grada Biograda n/M, TZO Preko i TZO Sali. U 2019. godini osnovana je TZ Ravni kotari koja će zajedničkom brend-strategijom te pripadajućim promidžbenim aktivnostima obuhvatiti područja općina Lišane Ostrovičke, Polača, Stankovci, Zemunik Donji, Škabrnja, Galovac i Grad Benkovac, dok je krajem 2020. godine započela priprema za projektno udruživanje 10 turističkih zajednica TZO Sali, TZO Kali, TZO Preko, TZO Kukljica, TZO Tkon, TZO Pašman, TZM Ugljan, TZM Božava, TZM Silba, TZ Grada Zadra (za otočna mjesta: Brgulje, Ist, Veli Iž, Mali Iž, Molat, Olib, Premuda, Rava, Zapuntel) pod jednim brendom – zadarski arhipelag odnosno *Zadar Region Island Adventure*.

5.3. INDEKS TURISTIČKE RAZVIJENOSTI ZADARSKE ŽUPANIJE

Za potrebe praćenja u stupnju turističke razvijenosti i planiranja turističkog razvoja jedinice lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj rangirane su prema indeksu turističke razvijenosti. Prema izrađivaču tog kompozitnog pokazatelja, Institutu za turizam njegova osnovna svrha je formuliranje hrvatske turističke politike na način da se maksimalno iskoriste raspoloživi resursi u svim dijelovima Hrvatske, uz istodobno osiguravanje održivosti turističkih aktivnosti s ekološkog, socijalnog i ekonomskog motrišta. Indeks turističke razvijenosti je kompozitni pokazatelj koji se izračunava temeljem podataka o ukupnom broju kreveta te broju kreveta u hotelima i sličnim smještajnim objektima, broju dolazaka, broju noćenja i broju zaposlenih u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane. Pokazatelji su promatrani u apsolutnim i relativnim vrijednostima, a svi su gradovi i općine razvrstani su u pet razreda.

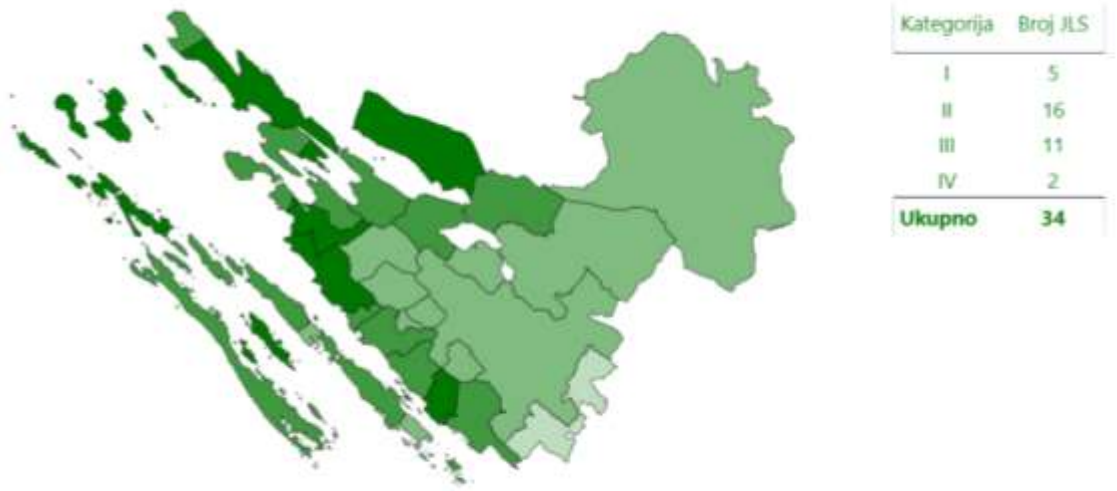

Kategorija	Broj JLS
I	5
II	16
III	11
IV	2
Ukupno	**34**

Slika 5.6. Indeks turističke razvijenosti 2019. po jedinicama lokalne samouprave Zadarske županije
Izvor: Institut za turizam, http://www.iztzg.hr/hr/itr/ (31.12.2020.)

Na području Zadarske županije u najviši razred razvijenosti spada 5 jedinica lokalne samouprave, a najviše jedinica lokalne samouprave ulazi u II. kategoriju razvijenosti. U pretposljednji razred

razvijenosti ulaze tek dvije općine, a u nultoj kategoriji u Zadarskoj županiji nije rangirana niti jedna jedinica lokalne samouprave.

Pregled jedinica lokalne samouprave prema kategorijama i indeksu razvijenosti je kako slijedi:

I. **Kategorija:** Grad Nin (34,96), Grad Biograd na Moru (33,64), Općina Starigrad (32,34), Grad Zadar (32,18), Grad Pag (30,95)
II. **Kategorija:** Općina Sveti Filip i Jakov (29,22), Općina Pakoštane (29,12), Općina Sali (29,07), Općina Kolan (28,10), Općina Privlaka (27,27), Općina Sukošan (26,15), Općina Ražanac (25,90), Općina Pašman (25,43), Općina Preko (25,42), Općina Vir (25,24), Općina Povljana (23,33), Općina Posedarje (23,17), Općina Kukljica (22,92), Općina Vrsi (21,24), Općina Jasenice (21,09), Općina Bibinje (20,30)
III. **Kategorija:** Grad Obrovac (19,09), Općina Novigrad (18,74), Općina Tkon (16,89), Općina Kali (16,64), Grad Benkovac (16,40), Općina Galovac (15,11), Općina Polača (15,02), Općina Poličnik (14,67), Općina Gračac (13,05), Općina Zemunik (12,52), Općina Škabrnja (10,77)
IV. **Kategorija:** Općina Stankovci (7,56), Općina Lišane Ostrovičke (4,23).

Najviše ocjene razvijenosti imaju Zadarska, Biogradska i Paška rivijera što je u skladu s prethodno iznesenim podacima o turističkoj gustoći, stopi turističkog intenziteta te drugim turističkim pokazateljima.

RAZVOJNI IZAZOVI

Zadarska županije je prepoznata kao isključivo ljetna (sezonska) destinacija
Kratka turistička sezona kao posljedica prevladavajućeg kupališnog turizma (izrazita sezonalnost turizma Zadarske županije)
Nedostatak kvalitetnih turističkih sadržaja koji bi privukli goste izvan glavne sezone
Nedostatak kvalitetnih turističkih sadržaja koji bi privukli goste u kontinentalno zaleđe Zadarske županije
Loša struktura smještajnih kapaciteta s naglaskom na privatni smještaj (u strukturi smještajnih objekata prevladava privatni smještaj s čak 98,26% registriranih smještajnih objekata)
Nedostatak kvalitetnih (luksuznih) smještajnih kapaciteta, a osobito hotelskog smještaja (u strukturi hotelskih smještajnih kapaciteta prevladavaju hoteli s tri zvjezdice)
Veliki broj ilegalnih kampova na području županije
Nedovoljno korištenje postojećih kapaciteta/resursa zbog slabe koordiniranosti turističkih dionika, javnog i privatnog sektora
Slabo udruživanje u stvaranju zajedničke turističke ponude i promocije
Nedovoljno korištenje novih tehnologija u turističkoj promociji Zadarske županije
Ne postoji marketing i strategija manifestacija (ima puno manifestacija, u nekim dijelovima i previše, ali nisu usklađene i nisu ciljane)
Nedostatak kvalificirane sezonske radne snage u turizmu
Problem zagušenja prometne infrastrukture i vodoopskrbnog sustava i sustava odvodnje kao posljedica velikog broja gostiju u vrijeme glavne sezone

RAZVOJNE POTREBE

Razvoj selektivnih vrsta turizma (Zadarska županija ima potencijal za razvoj sljedećih vrsta turizma: kupališni turizam, kulturni turizam, gastro turizam, vjerski turizam, agro/seoski turizam, nautički i kamping turizam, MICE turizam, ciklo turizam, avanturistički turizam te speleoturizam)
Obogatiti ponudu turističkih i kulturnih sadržaja izvan glavne sezone, iskoristiti trend vikend putovanja, tzv. „city-break“
Razviti turističku ponudu u turistički slabije razvijenim područjima županije
Potaknuti daljnji razvoj hotelijerstva s naglaskom povećanja kapaciteta te njihove kvalitete (kategorije)
Poboljšanje kvalitete i poticanje profesionalizacije jedinica privatnog smještaja kroz njihovu prenamjenu u male obiteljske hotele i razvoj difuznih hotela
Potaknuti investicije u turizam te potaknuti ulaganje u poboljšanje kvalitete postojeće turističke ponude kroz subvencioniranje
Unaprijediti informacije o destinacijskoj ponudi te ih približiti turistima kroz nove tehnologije
Unaprijediti sustav upravljanja destinacijom kroz umrežavanje dionika turističkog sustava
Ojačati ljudske potencijale u turizmu kroz razvoj novih kurikuluma za potrebe turizma te razvoj sustava cjeloživotnog obrazovanja sukladno potrebama turističkog tržišta

5.4. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE

Zbog svoje iznimno kvalitetne atrakcijske osnove Zadarska županija u posljednja dva desetljeća bilježi snažan rast u broju dolazaka i noćenja turista, no nažalost taj snažan rast ne prati i rast u kvaliteti i promjeni strukture smještajnih objekata. Visoka sezonalnost turizma, uz sezonski overtourism te nedostatak kvalificirane radne snage također su problemi turizam u Županiji. U sljedećem strateškom razdoblju potrebno je osmisliti optimalan način za razvoj kvalitetnog, održivog turizma.

Razvojni potencijali

- Visoko kvalitetna kulturna i prirodna atrakcijska osnova
- Očuvana autohtonost prostora i lokalne zajednice u zaobalju i na otocima
- Snažan potencijal za razvoj specifičnih oblika turizma
- Iznimno kvalitetna prometna infrastruktura (autocesta, Luka Gaženica, Zračna luka Zadar)
- Gostoprimstvo
- Pokretanje gospodarstva županije kroz pojačavanje akceleratorske funkcije turizma
- Visoko sigurna destinacija

Razvojni izazovi

- Iznimno visoka ovisnost cjelokupnog gospodarstva županije o turizmu
- Loša struktura i niska razina kvalitete smještajnih kapaciteta
- Visoko izražena sezonalnost, s prekoračenjem nosivog kapaciteta destinacije (overtourism)
- Nedostatna ponuda turističkih sadržaja u sezoni, a gotovo zanemariva izvan sezone
- Niska razina turističke potrošnje
- Nedostatak kvalificirane radne snage
- Visoka razina sezonskog zapošljavanja
- Postojanje sive ekonomije u turističkoj ponudi
- Nedostatna prometna i komunalna infrastruktura za prijem velikog broja turista u sezoni
- Nekoordiniranost i nedostatna suradnja između dionika u turizmu
- Nedostatno korištenje novih tehnologija u promociji i distribuciji turističkih usluga

- Ugovor s niskotarifnim zračnim prijevoznicima (Ryanair)
- Nepostojanje željezničke veze s emitivnim tržištima
- Nedostatna cestovna i pomorska povezanost između mjesta u županiji

Razvojne potrebe

- Unaprijediti kvalitetu smještajnih kapaciteta
- Poboljšanje kvalitete i poticanje profesionalizacije jedinica privatnog smještaja kroz njihovu prenamjenu u male obiteljske hotele i razvoj difuznih hotela
- Unaprijediti promociju destinacijske ponude, s posebnim naglaskom na velika „umorna“ tržište (Njemačka, Austrija, Italija) i kvalitetnije korištenje novih tehnologija
- Unaprijediti sustav upravljanja destinacijom kroz umrežavanje dionika turističkog sustava
- Ojačati ljudske potencijale u turizmu kroz razvoj novih kurikuluma za potrebe turizma
- Unaprjeđenje otpornosti turističkog sektora na vanjske ugroze razvojem kriznih planova

6. KULTURA I KREATIVNE INDUSTRIJE

Neizostavan čimbenik identiteta i održivog razvoja Zadarske županije je kulturno-povijesna baština, koju čine materijalna i nematerijalna dobra od umjetničkog, paleontološkog, arheološkog, antropološkog i znanstvenog značenja. Kroz ovaj sektor analizira se kulturno-povijesna baština materijalna i nematerijalna dobra, muzejska djelatnost, kazališna djelatnost, knjižnična i arhivska djelatnost, audiovizualne djelatnosti i novi mediji te kultura kao kreativna industrija.

6.1. INSTITUCIONALNI I STRATEŠKI OKVIR

Na lokalnoj i regionalnoj razini, planiranje kulture kao djelatnosti je zasada najčešće obuhvaćalo samo područje Grada Zadra, te je iz toga razloga potrebno analizu i planiranje razvijati na širem području Zadarske županije, posebice na ruralnom području i na otocima. Neke od istaknutijih institucija i ustanova koje djeluju u sektoru kulture na području Zadarske županije su:

- Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i šport Zadarske županije
- Upravni odjel za kulturu i šport Grada Zadra
- INOVACIJA, Zadar Film Commission/Filmski ured Zadar
- Državni arhiv u Zadru
- HNK Zadar
- Muzeji (Narodni muzej, Arheološki muzej, Muzej antičkog stakla, Zavičajni muzej Benkovac…)
- Međunarodni centar za podvodnu arheologiju u Zadru (MCPA)
- Koncertni ured Zadar
- Kazalište lutaka Zadar
- Gradska knjižnica Zadar
- Znanstvena knjižnica Zadar

Najvažniji strateški dokument u sektoru kulture je **Plan razvoja kulture Grada Zadra 2019. – 2026**., a kulturu na županijskoj razini obuhvaća i **Glavni plan razvoja turizma Zadarske županije 2013. – 2023**. Kulturna djelatnost je obuhvaćena i Županijskom razvojnom strategijom do 2020. godine.

Dvije ustanove u kulturi sa Zadarskom županijom kao osnivačem su izradile vlastite strateške dokumente kojima upravljaju razvojem: (1) Strateški plan razvoja kulturne ustanove Narodni muzej Zadar za razdoblje 2017. – 2020., (2) Strateški plan razvoja kulturne ustanove Kazalište lutaka za razdoblje 2017. – 2020. Gradska knjižnica Zadar također ima također svoj strateški akt - Strateški plan razvoja Gradske knjižnice Zadar za razdoblje od 2017. Do 2020. Sve strategije su istekle, a nisu usvojeni novi strateški dokumenti.

Početkom 2020. počeli su radovi na rekonstrukciji zapuštene vojne zgrade, u Vojarni Stjepana Radića, koja će postati društveno-kulturni centar (radni naziv: Centar za mlade), čime će se od 2022. godine riješiti dugogodišnji problem nedostatka prostora za mnoge aktivne udruge u gradu Zadru. Projektom će se rekonstruirati dvoetažni prostor površine 4498,24 m2, koji se nalazi pokraj postojeće Gradske knjižnice. Novouređeni prostori bit će prilagođeni potrebama udruga, čije su potrebe utvrđene kroz analizu stanja i kroz izradu Smjernica za model upravljanja. U funkciji će biti višefunkcionalni prostori za urede, dvorane za predavanja, radionice, velika multimedijska dvorana za koncerte i projekcije, dvorane za ples i drugo.

6.2. KULTURNO-POVIJESNA BAŠTINA

Povoljan prirodni položaj Zadarske županije uvjetovao je naseljavanje još od razdoblja prapovijesti. Na ovom prostoru nastala su najvažnija liburnska središta: Iader, Asseria, Aenona, Nedinium, Argyruntum, Corinium, Sidrona i dr. Dolaskom Rimljana ta središta su romanizirana, a danas su lokaliteti s prvorazrednim spomenicima rimske civilizacije.

Brojni lokaliteti i artefakti iz različitih povijesnih razdoblja neizostavan su dio proučavanja prošlosti čovječanstva. Sitni nalazi i vrijedni spomenici čuvaju se u muzejima na cijelom području Zadarske županije. Najveći dio prapovijesnog i antičkog materijala izložen je u Arheološkom muzeju Zadar. Antička građa čuva se i u Muzeju antičkog stakla čiji postav sadrži zbirku od preko 5000 staklenih predmeta.

Najbrojnija je kulturna baština srednjeg i novog vijeka. U novije vrijeme sve više pažnje pridaje se adekvatnoj i prijeko potrebnoj zaštiti iste. Značaj ovog područja u srednjem vijeku nezaobilazan je budući da je u neposrednoj blizini Zadra oblikovana jezgra hrvatske države o čemu svjedoče brojni elementi graditeljske baštine kao i epigrafski spomenici i pisani dokumenti koji se čuvaju u Zadru i u brojnim mjestima zadarskoga priobalja i zaobalja.

Područje cijele Zadarske županije iznimno je bogato kulturno-povijesnom materijalnom i nematerijalnom, pokretnom i nepokretnom baštinom. Međutim, baština Ravnih kotara, Bukovice i ličko-pounskog područja slabije je turistički valorizirana i prepoznata od one u priobalju i na otocima.

Središte Zadarske županije je grad Zadar. Zadar je poznat kao grad bogate kulturno-povijesne baštine, čiji je kulturni identitet prepoznat na svjetskoj razini.

Slika 6.1. Struktura kulturnih dobara prema registru kulturnih dobara RH
Izvor: Registar kulturnih dobara Ministarstva kulture, Ministarstvo kulture, 2020., obrada ZADRA NOVA

Na području Zadarske županije nalazi se 445 kulturnih dobara i ona čine 5,43% u ukupnom broju kulturnih dobara Republike Hrvatske. U ukupnom broju kulturnih dobara Zadarske županije najveći udio pripada nepokretnim materijalnim kulturnim dobrima (62,25%), a najmanje nematerijalnim kulturnim dobrima – tek 2,25%[117].

[117] *Dodatak 2 – Osnovna analiza, Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020.,* Zadarska županija, 2017. Str. 155

6.2.1. Materijalna kulturna dobra

Kulturno povijesni spomenici, zajedno s bogatstvom etnološke baštine, predstavljaju iznimno vrijedan resurs koji može značajno pridonijeti gospodarskom razvoju. Poticanjem gospodarskog razvoja kroz jačanje i valoriziranje kulturne baštine doprinijet će se većoj kvaliteti života na području Zadarske županije. Najznačajniji kulturno povijesni spomenici na području Zadarske županije su:

Rimski forum – Rimski forum smješten je na zapadnom dijelu zadarske gradske jezgre. Najveći je istraženi rimski forum na istočnoj obali Jadrana. Izgradnja foruma odvijala se u nekoliko građevinskih faza, a sam početak seže u 1. st. pr. Kr. Forum je bio okružen trjemovima sa sjeverne, južne i istočne strane. Zapadna strana trga otvarala se prema hramu na uzvišenom kapitoliju koji je također bio okružen trjemovima sa tri strane. Tako je trg sa hramom, bazilikom i tavernama činio povezani i ograđeni kompleks Zapadni dio foruma veličala su i dva monumentalna stupa od kojih je jedan i danas na izvornom mjestu. Današnji izgled južne strane foruma sa rekonstrukcijom ostataka rimske bazilike i srednjovjekovnog trga sa zdencem kreirao je arhitekt Ante Uglešić . Projektom su različite povijesne faze prikazane na suvremeni način i funkcionalno odgovaraju današnjim potrebama javnog života grada**.**

Gradski bedemi – Gradski bedemi mogu se pratiti kroz četiri faze izgradnje: ranocarska iz vremena cara Augusta, kasnoantička iz 6. st. i srednjovjekovna iz kraja 11. i početka 12. st. i zatim ona iz 16. st. (s Kopnenim vratima). Najbolja lokacija za sagledavanje kronologije izgradnje bedema je Prolaz cara Augusta. Najveći dio zadarskih bedema potječe iz 16. st. i 17. st. Zbog izgradnje novog obrambenog sustava tijekom 16. i 17. stoljeća porušeni su mnogi vrijedni srednjovjekovni objekti, među kojima je glavna bazilika zadarske komune: Sv. Marija Velika, crkva u kojoj se dotada čuvala škrinja svetog Šimuna. Zbog izgradnje utvrde Forte porušeno je cijelo zadarsko predgrađe: Varoš svetog Martina.
Rušenjem zadarskih zidina krajem 19. stoljeća, na zapadnoj i sjeverozapadnoj strani gradske jezgre, oblikovana je zadarska riva koja danas ima vrijednost zelene površine i time je posebna turistička atrakcija. Međutim, kada se govori o formiranju rive kakva danas jest treba napomenuti i to da je ona doživjela niz preinaka nakon rušenja zidina. Austrijska uprava krajem 19. i početkom 20. stoljeća izgradila je niz velikih zgrada od kojih se nakon razaranja u 2. svjetskom ratu očuvalo samo njih tri.
Bedemi su zbog svoje važnosti uvršteni i na UNESCO-ov Popis svjetske baštine kao dio kulturnog dobra 2017. godine. Najduži niz očuvan je na istočnom dijelu grada , a obnovljen je u sklopu projekta „ZADAR BAŠTINI – Integrirani kulturni program Grada Zadra 2020“. Uređenje i revitalizacija Bedema doprinijeli su novom konceptu prezentacije kulture.

Crkva sv. Šime – Gradnja crkve okvirno se datira u 5. st., a brojni autori smatraju da se radi o najbolje očuvanoj starokršćanskoj crkvi na zadarskom području. Prvotno je bila posvećena sv. Stjepanu Prvomučeniku, a titular mijenja 1632. godine kada je u crkvu donesena škrinja s relikvijama sv. Šime (Bogoprimca). Škrinja Sv. Šime predstavlja izniman primjer srednjovjekovne zlatarske umjetnosti u Hrvatskoj. Smještena je na glavnom oltaru, a njenu izradu naručila je kraljica Elizabeta Kotromanić. Sv. Šime je jedan od četiriju zaštitnika grada Zadra koji se slavi svake godine 8. listopada.

Crkva sv. Donata – Crkva sv. Donata prepoznatljivi je simbol grada Zadra. Podignuta je krajem 8. st. u ranom srednjem vijeku na ruševinama rimskog foruma, a početkom 9. st. provedena je dogradnja gornje galerije i stubišta. Crkva je podignuta na samom pločniku rimskog foruma koji je danas vidljiv u unutrašnjosti crkve, a kao materijal za izgradnju korišteni su kameni elementi rimskih građevina na

forumu. Izvorno je bila posvećena Sv. Trojstvu, a današnje ime koristi se od 15. st. po biskupu Donatu koji ju je dao sagraditi. Crkva pripada tipu raščlanjenih centralnih crkvi, a svojim oblikom i veličinom ističe se među najpoznatijim europskim predromaničkim crkvama. Bogoslužje se unutar crkve već dugo ne odvija, ali se posljednjih pedesetak godina crkva koristi kao prostor za održavanje poznatih „Glazbenih večeri u Donatu" i drugih kulturnih manifestacija.

Katedralni kompleks – Katedralni kompleks smješten je na dijelovima nekadašnjeg rimskog foruma. Početak nastanka kompleksa datira se u 4. ili 5. st. Najstariji kršćanski objekt u sklopu tog kompleksa je **kršćanski oratorij.** Nastao je na prostoru starijih rimskih građevina na sjevernom dijelu Foruma. Oratorij je služio kao dvorana za potrebe molitve vjernika potvrđuje nalaz svećeničke klupe (subselij). Na prostoru oratorija nastao je **katakumenej** odnosno današnja sakristija. Riječ je o jednobrodnoj prostoriji koja je u starokršćanskim bazilikama prvenstveno služila za pripremu krštenja koje se odvijalo u baptisteriju (krstionica). **Krstionica** odnosno baptisterij u potpunosti je srušen za vrijeme Drugog svjetskog rata, a danas se na istom mjestu nalazi rekonstrukcija s izvornim materijalom. Dio katedralnog kompleksa čini i dijakonikon, čija je namjena čuvanje liturgijskih knjiga, posuđa i ruha. Crkva sv. Donata također je dio katedralnog kompleksa. Direktno je povezana sa krstionicom i katedralom. Njezin zvonik također je dio katedralnog kompleksa.

Katedrala sv. Stošije – Katedrala sv. Stošije nastala je na mjestu starokršćanske bazilike koja je bila posvećena Sv. Petru. Glavna je zgrada katedralnog kompleksa ujedno i najveća katedrala u Dalmaciji. Relikvije Sv. Stošije čuvaju se u sarkofagu čiju je izradu naručio biskup Donat. Crkva ima i kriptu i to je jedina kripta na području grada Zadra.

Crkva sv. Krševana – Romanička crkva nosi ime po jednom od svetaca zaštitnika grada Zadra, svetom Krševanu. Izgrađena je u 10. stoljeću, a u sadašnjem obliku posvećena 1175. godine. Pripada trobrodnom tipu s tri polukružne apside. Pokraj crkve se nalazi zvonik iz 15. st. i ostatci benediktinskog samostana. U sklopu samostana djelovao je i skriptorij u kojem su nastali brojni rukopisi izrazito značajni za proučavanje cjelokupne hrvatske prošlosti.

Crkva sv. Frane i samostan franjevaca – Riječ je o vrlo važnoj crkvi s obzirom na to da je ona najstarija dalmatinska gotička crkva iz 13. stoljeća. Uz crkvu se nalazi i samostan čija je gradnja započela 1249. godine. Vrlo važan podatak je i taj da se u sakristiji crkve sv. Frane potpisao Zadarski mir 1358. godine.

Narodni trg – u srednjem vijeku je poznat pod imenom *Platea magna* (Veliki trg) s pripadajućim zgradama gradske uprave (Gradska vijećnica, Gradska loža, Gradska straža). **Gradska vijećnica** izgrađena je 1934. godine na mjestu starije vijećnice. **Gradska loža** izgrađena je 1565. godine na mjestu ranije srednjovjekovne lože, a služila je za potrebe političkih i pravnih skupova. Danas je prostor namijenjen likovnim izložbama. **Gradska straža** smještena je nasuprot zgrade Gradske lože, prepoznatljiva je po tornju sa satom koji je u funkciji i danas. Na zapadnom dijelu Narodnog trga smještena je **Crkva sv. Lovre** iz 11. st.

Kneževa i Providurova palača – tvore značaju građevinsku cjelinu smještenu na istočnoj strani zadarske gradske jezgre. Palače su korištene u funkciji državnih zgrada. Kneževa palača je izgrađena u 13. st., na mjestu ranijih rimskih građevina. Sastoji se od četiri krila među kojima je smješteno unutarnje dvorište s pilonima i trjemovima. Na katu palače smještena je vijećnica i ostale dvorane.

Najveća razaranja palača je pretrpjela tijekom Domovinskog rata. Istočno od Kneževe palače sagrađena je Providurova palača u 17. st. Grad Zadar uspješno je realizirao projekt "Obnove i turističke valorizacije kulturno turističkog kompleksa Kneževe palače" koji je među prvima u RH odobren za financiranje iz strukturnih fondova EU na natječaju za razvoj poslovne infrastrukture iz Operativnog programa Regionalna konkurentnost 2007.—2013. Projekt obnove Providurove palače sufinancira se iz poziva na dodjelu bespovratnih sredstava "Priprema i provedba Integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine" u okviru Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija" 2014. - 2020.

Morske orgulje i Pozdrav Suncu – smješteni su na zapadnom dijelu zadarske rive. Jedinstvena arhitektonska djela osmislio je poznati arhitekt Nikola Bašić. Morske orgulje, orguljarskog ateliera Heferer, sastoje se od cijevi različitih promjera koje su ugrađene u rivu. Specifični zvukovi orgulja rezultat su djelovanja energije mora (valova koji potiskuju zrak koji različitom brzinom struji kroz cijevi). Instalacija Pozdrav Suncu sastoji se od preko 300 staklenih solarnih ploča. Ploče upijaju sunčevu energiju tijekom dana, a poslije zalaska sunca čine jedinstvenu svjetlosnu igru. Sklad postignut postavljanjem ovih jedinstvenih arhitektonskih djela predstavlja unikatan primjer urbanog hedonizma.

Neizostavna atrakcija grada Zadra su i **barkajoli** ili zadarski „gondolijeri" koji prevoze turiste s jednog na drugi kraj gradske luke. Tradicija barkajola prenosi se generacijama, a duga je već 600 godina.

Područje Zadarske županije bogato je kulturno-povijesnom baštinom, koja je u većoj mjeri valorizirana u priobalju i gradovima, dok je zaleđe (Ravni kotari, Bukovica, Velebit te Ličko-pounsko područje) slabije turistički valorizirano. Zadarski arhipelag fenomen je vrijedan turističkog posjeta koji u obilju prirodnih ljepota čuva i raznoliku paletu kulturno-povijesnih znamenitosti. Posebnu pažnju među otocima zauzima najveći **otok Pag**, mjesto duge tradicije proizvodnje sira, soli i baškotina te izrade paške čipke koja je zaštićena kao UNESCO-ovo nematerijalno dobro. Međutim, na Pag se posebno ističe i po suhozidnoj gradnji koje je jedno od naših nematerijalnih dobara uvrštenih u UNESCO popis kao specifičan način gradnje diljem Mediterana. Na tom otoku izgrađen je i veliki broj starokršćanskih crkava. Kontinuitet sakralnih građevina može se pratiti i u kasnijim razdobljima. Međutim, unutar impozantnog broja sakralnih ostataka i nalaza posebnu pažnju privlači relikvija Svetog Trna s Kristove krune. Relikvija se od 15. st. čuva u Samostanu benediktinki sv. Margarite u Pagu. Izložena je u sklopu Izložbe crkvene umjetnosti paškog benediktinskog samostana. Unikatna relikvija primjer je izvrsnog potencijala za turističku valorizaciju na svjetskoj razini.

Kako bi se potaknuo razvoj održivih oblika turizma potrebno je poticati valorizaciju sveukupne baštine Zadarske županije, a poglavito zadarskog zaleđa koje je trenutno slabije turistički valorizirano. U vrijednoj kulturno-povijesnoj baštini zadarskog zaleđa brojni su ostatci fortifikacijskih sustava među kojima se ističu gradina Asseria, Kaštel Benković, utvrda Vrana, Kula Jankovića (Islam Grčki), tvrđava Ostrovica (Lišane Ostrovičke), utvrda Pustograd (Tkon), utvrda Fortica (Novigrad), Kaštel Perušić (Benkovac), Benje Posedarski, Kličevica (Benkovac), kaštel Ražanac, Večka kula (Starigrad). Na području zadarskog arhipelaga ističu se utvrda Kaštelina na Viru i Sveti Mihovil na Ugljanu.

Utvrda Vrana – Stari grad Vrana smješten je nedaleko od Biograda na Moru. Vrana je poznato srednjovjekovno središte u kojem se čuvala kraljevska kruna. Ovim područjem u prošlosti su upravljali

benediktinci, templari i ivanovci. Utvrda Vrana korištena je u vojne, sakralne i civilne svrhe. Nakon osmanlijskog osvajanja služila je kao njihovo snažno uporište. Razorena je tijekom osmanlijsko-mletačkih sukoba, a zatim prepuštena propadanju. Posljednjih nekoliko godina na utvrdi se provode potrebna arheološka istraživanja, a potrebna je njena cjelokupna obnova kako bi se spriječila daljnja devastacija.

U blizini utvrde smješten je **Mašković han** koji je ujedno najzapadniji primjer turske civilne arhitekture. Han je obnovljen 2014. godine u sklopu projekta „Obnova Maškovića hana i gospodarska revitalizacija mjesta Vrane". Provedba projekta doprinijela je turističkom potencijalu Vrane koji je podignut na novu razinu. Privlačenje većeg broja posjetitelja može se očekivati jačanjem ostalih kulutno-povijesnih dobara na ovom području.

Asseria – Lokalitet Asseria smješten je nedaleko od današnjeg mjesta Podgrađe kod Benkovca. Asseria se iz liburnskog naselja razvila u rimski municipij. Prepoznatljiva je po megalitskim bedemima koji na mjestima dosežu i do 7 metara visine.

Kličevica – Srednjovjekovna utvrda Kličevica smještena je nedaleko od Benkovca. Hrvatski plemići Kurjakovići zaslužni su za izgradnju utvrde 1453. godine. Utvrda je bila smještena na nekadašnjoj granici između Hrvatsko-ugarskog kraljevstva i Mletačke Republike. Na utvrdi su provedena zaštitna arheološka istraživanja pri čemu su pronađeni brojni sitni uporabni predmeti. Brojne utvrde i fortifikacije s područja Benkovca značajne su za proučavanje hrvatske povijesti, a većina je u stanju propadanja.

Područje Zadarske županije prekriveno je ostatcima crkvi, samostana, tradicijskih kuća i naselja. U velikom fundusu kulturne baštine zadarskog područja ističu se mirila te natpisi i rukopisi na glagoljici.

Mirila – pogrebna spomen mjesta ili posljednja počivališta duša. Vrijeme nastanka datira se od 17. do 20. st. Karakteristična je za područje južnog Velebita. Velika koncentracija Mirila nalazi se na planinskim obroncima Općine Starigrad, a najzastupljenija su u okolici Ljubotića. Nekadašnji stanovnici Velebita svoje pokojnike nosili su prema mjesnom groblju. Kako su groblja bila udaljena nekoliko kilometara, nosačima pokojnika trebao je odmor. Mjesto na kojem bi odmorili i položili pokojnika označili bi s jednim kamenom uz glavu pokojnika, a drugi uz noge pokojnika. Na taj način zapravo bi dobili mjeru pokojnika odakle i naziv za mirila.

Glagoljski natpisi i rukopisi – Na zadarskom području očuvano je mnoštvo glagoljskih natpisa i grafita. Glagoljski natpisi pronađeni su na nadvratnicima crkava, kuća i samostana, nadgrobnim pločama, krunama bunara i u obliku urezanih grafita na pragovima, a ponekad i na žbuci izvedeni bojom. Neka od mjesta gdje su pronađeni natpisi su: Zadar, Ćokovac, Sali, Tkon, Sukošan, Posedarje, Turanj, Vrgada, Zaglav i dr. Glagoljica je očuvana i u brojnim rukopisima, uglavnom su to misali, brevijari i druge knjige korištene u bogoslužju te, posebno, matične knjige (krštenih, vjenčanih, krizmanih i umrlih) koje su na glagoljici vođene od 16. st. do početka 19. st.. Glagoljski rukopisi očuvani su u župnim uredima, neki od njih su: u Ravi, Velom Ižu, Dragovama, Božavi, Solinama, Velom Ratu, Molatu, Silbi, Olibu, Murvici, Bibinju, Sukošanu, Arbanasima, Ždrelcu, Banju, Pašmanu, Kožinu i Diklu. Danas se glagoljski rukopisi čuvaju u Državnom arhivu u Zadru i u Nadbiskupskom arhivu u Zadru.

Na zadarskom području smješten je **grad Nin**, jedan od najstarijih mediteranskih gradova. Star gotovo tri tisuće godina neiscrpan je izvor kulturne baštine i uvelike doprinosi razvoju kulturnog turizma u Zadarskoj županiji. U povijesti je bio liburnsko središte, zatim rimski municipij, a u srednjem vijeku hrvatski kneževski i kraljevski grad. Danas se često spominje kao europsko središte izvrsnosti. Neke od značajnijih znamenitosti i spomenika su: rimski mozaici, antički hram, Višeslavova krstionica, crkva sv. Anselma (nekoć katedrala), crkva sv. Ambroza, crkva sv. Nikole u Prahuljama, Gospa od Zečeva na istoimenom otočiću, brodovi Condura croatica i Serilia liburnica. Posebno je važna crkva Sv. Križa, koja je ujedno i simbol grada Nina.

Crkva sv. Križa u Ninu – Crkva sv. Križa smještena je u središtu grada. Izgrađena je u 9. st. na ranijim rimskim građevinama. Uz crkvu sv. Donata predstavlja najpoznatiju predromaničku crkvu. Crkva se koristila kao kapela, a ističe se zbog svojih specifičnosti i glagoljskog natpisa nad vratima.

Tvrđava sv. Mihovila – Tvrđava je smještena na istoimenom brdu iznad mjesta Preka na otoku Ugljanu. Podigla ju je Mletačka republika u 13. stoljeću. Iako je tvrđava danas u ruševnom stanju, postala je popularno izletište. Jedan od razloga tome je i predivan pogled s tvrđave na grad Zadar skupa sa zaleđem i otocima zadarskog arhipelaga.

Ostaci tvrđave Zvonigrad – Zvonigrad je nekoć bila starohrvatska kraljevska utvrda koju je podigao hrvatski kralj Dmitar Zvonimir. Utvrda je bila smještena na gornjoj Zrmanji ponad kraljevskoga grada Knina, a osnovna zadaća bila joj je čuvanje prolaza kroz dolinu gornje Zrmanje na nekoć važnom prometnom smjeru koji je povezivao kontinentalnu Hrvatsku sa primorjem. Tijekom 16 st. mletačko-turski ratovi su opustošili taj kraj, a nedugo zatim i tvrđava je porušena. Do dan danas je ostala u tom istome stanju, jedna ruševna gradina na kojoj se razaznaju kule, a leži na istaknutom velebitskom brijegu ponad doline Gornje Zrmanje uz cestu Gračac – Knin, u blizini naselja Hrvatska Palanka.

Dvojna bazilika u Podvršju – premda značajniji ostaci iz rimskog doba za sada nisu dokumentirani, otkriće ranokršćanske dvojne bazilike u Podvršju svjedoči da je i tijekom kasne antike područje između dvaju plodnih polja ostalo centar naseljenosti. Pretpostavlja se da je negdje u blizini bazilike ranije postojao antički hram, od kojeg su pojedini dijelovi dospjeli u ziđe bazilike. Taj važan ranokršćanski spomenik nije preživio najezdu barbara. Zapaljen je i zapušten, a težište života preselilo se iz pitome udoline ponovo na poluotok Ljubu, strateški položaj koji je u tim nemirnim vremenima bilo lakše braniti.[118] Na Ljubi se, na liburnskim temeljima, razvilo snažno uporište, posebno u srednjem vijeku kada je bio jedna od najvažnijih točaka templara, a zatim ivanovaca.

Magazin soli na Pagu – skladišta soli koja su spomeničke kategorije. Nalaze se nasuprot gradske jezgre na Prosiki. Prva tri skladišta podignuta su u 17. Stoljeću, a ostalih šest za vrijeme Druge austrijske uprave. Svjedok su utilitarne arhitekture prošlog vremena. Priprema se projekt kojim će se rekonstruirati i prenamijeniti tri magazina soli u interaktivni prikaz proizvodnje soli.

[118] Općina Ražanac (11.11.2020.)

6.2.2. Nematerijalna kulturna dobra

Nematerijalna kulturna dobra s područja Zadarske županije su: govor zadarskih Arbanasa, ojkanje ili orzanje, glagoljaško pjevanje, tradicijsko lončarstvo otoka Iža, silbenski tanac, paška čipka, paški teg, pivanje na kanat na otoku Pagu, tradicionalna proizvodnja paškog sira, Pokrivaca (paško oglavlje), glazbena praksa Tovareća mužika iz Sali, tradicijski godišnji običaj neviska koleda, umijeće gradnje suhozida, posmrtni običaji vezani uz mirila ili počivala, priprema tradicijskog ličkog sira škripavca, svetkovina Gospe od Zečeva iz Nina, umijeće izrade ukrasnog veza, priprema sira iz mješine s područja Dalmatinske zagore, Velebita i Like, umijeće izrade ukrasnog veza/četverokuka, mediteranska prehrana te tradicijski ribolov s običajima i vjerovanjima na razini hrvatskog Jadrana te klapsko pjevanje na razini RH. Većina nabrojanih dobara kvalitetno je prezentirana u lokalnim sredinama. Međutim, manji broj zahtijeva dodatnu prezentaciju i jačanje kako bi nastavili kontinuitet prenošenja generacijama. Neka od tih nematerijalnih dobara su:

Govor zadarskih Arbanasa – Arbanasi su ime zadarske gradske četvrti. Naseljavanje Arbanasa započelo je početkom 18. st., dolaskom katoličkog albanskog stanovništva iz okolice Skadarskog jezera na granici današnje Crne Gore i Albanije. Njihov arbanaški govor nastao je miješanjem gegskog narječja i jezika nove domovine. Arbanaškim govorom danas se koristi svega tristotinjak osoba starije životne dobi.

Ojkanje ili orzanje – Ojkanje je dijaloško pjevanje, a izvodi se potresanjem glasa. Stručnjaci smatraju da je ojkanje ostatak predslavenskog pjevanja s prostora antičke Dalmacije. Naziva se još i orzanje ili rozganje. U Zadarskoj županiji zastupljeno je u Podvelebitskom području, Bukovici i Ravnim kotarima. Za ojkanje su karakteristični kratki stihovi u obliku šaljive rime. Zahvaljujući narodnim pjevačima, tradicija ojkanja prenosila se generacijama. Danas se tradicija ojkanja njeguje zahvaljujući folklornim društvima. Jedan od takvih primjera je KUD Sv. Nikola Tavelić iz Lišana Ostrovičkih koji je 2011. godine pokrenuo manifestaciju „Večer ojkavice“ kako bi očuvali ovu vrstu pjevanja.

Umijeće gradnje suhozida – Umijeće gradnje suhozida predstavlja gradnju kamenih konstrukcija pri čemu se ne koriste vezivna sredstva. Suhozidi su karakteristični za cijelo zadarsko područje. Godine 2018. umijeće gradnje suhozida uvršteno je na UNESCO-ov popis nematerijalne kulturne baštine. Na području Zadarske županije često se održavaju radionice umijeća gradnje suhozida koje provodi Udruga Dragodid.

Majstorska cesta- Jasenice, zaštićeno kulturno dobro, otvorena 1832., prvi je suvremeni cestovni promet preko Malog Alana na Velebitu, spoj Dalmacije i kopnene Hrvatske

Smotra folklora Zadarske županije – održava se u ljetnim mjesecima te okuplja trideset i dva kulturno umjetnička društva iz jadranskog i dinarskog dijela Zadarske županije. Narodni muzej je nositelj smotre folklora. Kroz samu smotru sudionici, ali i šira javnost upoznaju se sa glazbom pojedinih folklora, tradicionalnim nošnjama, plesom, koji su važan dio kako kulturnog identiteta tako i kulturne baštine Zadarske županije.

Silbenski tanac- jedinstven ples s početka 18. st., važan simbol identiteta i žive plesne tradicije otoka Silbe

KUD-ovi – na području Zadarske županije djeluje veliki broj kulturno-umjetničkih društava, čak njih 44 (stanje na dan 14.12.2020.):

Tablica 6.1. KUD-ovi koji djeluju na području Zadarske županije

R.br.	Naziv	Sjedište
1.	KUD Kuntrada	Zaton
2.	KUD Sv. Nikola	Božava
3.	KUD Fortica	Novigrad
4.	KUD Sv. Ivan Krstitelj	Gorica
5.	KUD Sv. Mihovil	Poljana
6.	KUD Sv. Ante	Lukoran
7.	KUD Kukljica	Kukljica
8.	KUD Privlaka	Privlaka
9.	KUD Ugljanski Baul	Ugljan
10.	KUD Zlatna luka	Sukošan
11.	KUD Sidraga	Tinj
12.	KUD Sv. Duh	Posedarje
13.	KUD Sv. Roko	Sveti Filip i Jakov
14.	KUD Nadin	Nadin
15.	KUD Sv. Ante	Nadin
16.	KUD Skuti materini	Vrgada
17.	KUD Bokolje	Dobropoljana
18.	KUD Carza	Poličnik
19.	KUD Preko	Preko
20.	KUD Družina	Pag
21.	KUD Škabrnja	Škabrnja
22.	KUD Sv. Kuzman i Damjan	Slivnica
23.	KUD Nevijana	Neviđane
24.	KUD Sv. Luka	Ždrelac
25.	KUD Pakoštane	Pakoštane
26.	KUD Sv. Donat	Zadar
27.	KUD Ruža Hrvatska	Karin Gornji
28.	KUD Paljuv	Paljuv
29.	KUD Kolajna	Zadar
30.	KUD Sv. Nikola Tavelić	Lišane Ostrovičke
31.	Amatersko KUD Sloga	Sali
32.	KUD Banj	Banj
33.	KUD Sv. Mihovil	Galovac
34.	KUD Podgorac	Starigrad
35.	KUD Sv. Ivan Glavosjek	Donje Raštane
36.	KUD Luzarica	Pridraga
37.	KUD BIK	Zadar
38.	KUD Sv. Ivan Medviđa	Biograd n/m
39.	KUD Šokadija i prijatelji	Gračac

40.	KUD Ljiljan	Zadar
41.	KUD Parking i komunalno redarstvo	Zadar
42.	KUD Sv. Ante	Drage
43.	KUD Sv. Luka	Škabrnja
44.	KUD Kralj Tomislav	Biograd n/m
45.	KUD Gradina	Polača
46.	KUD Baul	Petrčane
47.	KUD Branimir	Benkovac
48.	KUD Ivan Goran Kovačić	Bibinje
49.	KUD Bartol Kašić	Kolan
50.	Izvorna folklorna skupina Silba	Silba
51.	KUD Branimir	Nin
52.	KUD Popovići	Popovići
53.	KUD Vicko Zmajević	Zadar
54.	KUD Vukšić	Vukšić
55.	KUD Sv. Šime	Rtina
56.	KUD Slog	Veli Iž
57.	KUD Crno	Crno
58.	KUD Radovin	Radovin
59.	KUD Sv. Lovre	Vrsi
60.	KUD Sv. Jeronim	Vlašić
61.	KUD Vinac	Stankovci
62.	KUD Kamen Bukovica	Popovići
63.	KUD Zadarski tanac	Zadar
64.	Izvorna pjevačka skupina Sokolovi Ravni kotari	

Izvor: Registar udruga, 2021., obrada ZADRA NOVA

U sklopu Smotre folklora Zadarske županije, stručni žiri odabire kulturno-umjetnička društva iz županije koja će nastupati na nacionalnim smotrama folklora kao što su: Vinkovačke jeseni, Državna smotra izvornog folklora, Đakovački vezovi itd.

Klapsko pjevanje – tradicionalna je hrvatska vokalna glazba bez pratnje instrumenta, a o važnosti iste govori to da je 2012. godine klapsko pjevanje uvršteno na UNESCO-v popis nematerijalne svjetske baštine. Klape postaju sve popularnije među širom javnosti o čemu govori i velika posjećenost ***Smotra klape Zadarske županije*** kao i manifestacije ***Raspivano Bibinje*** *(*najstariji je klapski susret Zadarske županije) koja već 40 godina okuplja klape. Već 30 godina organizira se i ***Susret dalmatinskih klapa u Sv. Filipu i Jakovu***, gdje se ogledaju i natječu klape iz cijele Dalmacije.

Festival dječjih klapa – Gradska knjižnica Zadar u suradnji s maestrom Ljubom Stipišićem Delmatom pokrenula je 2009. godine ***1. festival dječjih klapa*** koji se od onda svake godine održava u Zadru te od 2012. godine u prostorima Hrvatskog narodnog kazališta Zadar. Cilj Festivala je promicanje kulturne i tradicionalne vrijednosti hrvatske baštine na našem području, koje pridonosi obogaćenju kulturnog života zajednice te potiče djecu i mlade na uključivanje i sudjelovanje u njegovanju tog oblika kulturne baštine. Festival okuplja mlade pjevače u dvije kategorije do 14 godina i do 16 godina od Istre do Korčule uključujući i međunarodne goste iz Crne Gore (Kotor).

6.3. REVITALIZACIJA I VALORIZACIJA KULTURNE BAŠTINE

Na području Zadarske županije provode se projekti revitalizacije i turističke valorizacije kulturne baštine:

Projekt **„Obnova Maškovića hana i gospodarska revitalizacija mjesta Vrane“**, odobren je za financiranje u okviru programa IPA 2009 – komponenta pomoć u tranziciji i jačanje institucija. Ukupna vrijednost projekta iznosila je 2.638.086,10 €. Radovi na obnovi Maškovića hana dovršeni su 2014. godine. Nositelj projekta bilo je Ministarstvo kulture, a krajnji korisnik Općina Pakoštane. Provedba projekta doprinijela je otvaranju novih radnih mjesta, poboljšanju turističke ponude i gospodarskom razvoju mjesta Vrane.

Projekt **''Sustainable tourism management of Adriatic HERitage – HERA – Održivo turističko upravljanje jadranskom baštinom“** – odobren je za financiranje u sklopu Programa jadranske prekogranične suradnje Europske unije na prvom pozivu za strateške projekte. Ukupna vrijednost projekta iznosila je 66.319.516,00 HRK. Nositelj projekta bila je Zadarska županija uz 19 projektnih partnera. Provedba projekta započela je 1. studenog 2013. godine, a završila je 23. studenog 2016. godine. Cilj projekta bio je razviti zajedničku prekograničnu platformu za upravljanje i promociju održivog turizma na jadranskom području baziranog na zajedničkom kulturnom nasljeđu. U sklopu projekta obnovljene su gradske zidine i tri građevine koje su dio gradskih zidina (**Prolaz cara Augusta**, **Vrata sv. Krševana** i **Mali Arsenal**).

Projekt **„Revitalizacija i uređenje Zavičajnog muzeja Benkovac“**, odobren je za financiranje u okviru Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija" 2014. – 2020. Nositelj projekta je Zavičajni muzej Benkovac, a partneri su Grad Benkovac i Razvojna agencija Grada Benkovca. Provedbom projekta će se urediti Zavičajni muzej Grada Benkovca s ciljem zaštite kulturne baštine (zgrade u kojoj se muzej nalazi) i unaprijediti kulturna i turistička ponuda u Gradu Benkovcu tijekom cijele godine osiguravanjem ponude (infrastrukturni i sadržajni zahvati) za daljnji razvoj turizma u kontinentalnom dijelu Zadarske županije. Provedba projekta započela je u svibnju 2020. godine, a planirani završetak je prosinac 2022. godine, a ukupna vrijednost projekta je 9.422.021,75 HRK.

Projekt **„Razvoj tematskih ruta starih antičkih i srednjovjekovnih gradova na prostoru Grada Benkovca – od mora do Velebita preko Ravnih Kotara i Bukovice“,** odobren za financiranje iz Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija" 2014. – 2020. Nositelj projekta je Grad Benkovac, a partneri na projektu su Turistička zajednica Ravni Kotari, Zavičajni muzej Benkovac i Razvojna agencija Grada Benkovca. Ciljevi projekta su: Potaknuti razvoj turizma kroz obnovu, valorizaciju, prezentaciju i interpretaciju kulturne baštine na putu od mora do Velebita kroz Ravne Kotare i Bukovicu te razvoj mreže biciklističkih i pješačkih staza u službi te interpretacije; te izgraditi i obnoviti kulturnu i turističko-rekreativnu infrastrukturu. Provedba projekta započela je u listopadu 2020., a planirani završetak je listopad 2022. Ukupna vrijednost projekta: 4.888.933,97 HRK.

Kao nastavak projekta HERA razvio se projekta **HERCULTOUR – „HERa trademark, CULtural TOURism routes and visitor centres strengthening“** u sklopu INTERREG Programa prekogranične suradnje Italija – Hrvatska 2014. – 2020. Uz Zadarsku županiju kao vodećeg partnera na projektu sudjeluju još tri partnera iz Hrvatske i tri iz Italije. Projekt uključuje upravljanje i promidžbu kulturnim i turističkim rutama te posjetiteljskim centrima koji nose oznaku HERA što na području grada Zadra uključuje Mali

Arsenal, Prolaz cara Augusta i Vrata sv. Krševana, zatim Asseriju, Kaštel Benković u Benkovcu, Stari grad Pag i Nin na području Zadarske županije.

Projekt **„Obnova i turistička valorizacija kulturno povijesnog kompleksa Kneževe palače“** odobren je za financiranje u okviru Operativnog programa Regionalna konkurentnost 2007. – 2013. Nositelj projekta bio je Grad Zadar, a projektni partneri bili su: Narodni muzej Zadar, Turistička zajednica grada Zadra, Sveučilište u Zadru i Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA. Ukupna vrijednost projekta iznosila je 37.799.651,00 HRK. Provedba projekta započela je 2. listopada 2014. godine, a trajala je ukupno 26 mjeseci. Provedba projekta doprinijela je stvaranju prepoznatljivosti novog integriranog kulturno-turističkog proizvoda Zadra kroz obnovu i turističku valorizaciju Kneževe palače. Nositelj projekta Grad Zadar ustupio je prostor Kneževe palače na korištenje, upravljanje i održavanje Narodnom muzeju Zadar i Koncertnom uredu Zadar.

Projekt **„ZADAR BAŠTINI– Integrirani kulturni program Grada Zadra 2020“** odobren je za financiranje u okviru Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija" 2014. – 2020. Nositelj projekta je Grad Zadar, a projektni partneri su: Narodni muzej Zadar, Turistička zajednica grada Zadra, Sveučilište u Zadru i Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA. Konzervatorski odjel u Zadru sudjeluje kao suradnik na projektu. Ukupna vrijednost projekta iznosi 66.461.390,13 HRK. Provedbom projekta doprinijeti će se stvaranju novog Integriranog kulturno-turističkog proizvoda Grada Zadra kroz obnovu i turističku valorizaciju nepokretnih kulturnih dobara te unaprjeđenje sustava za upravljanje i promociju turističke destinacije. Projektom se pristupilo rekonstrukciji i revitalizaciji Providurove palače, uređenju i revitalizaciji Bedema zadarskih pobuna te jačanju kapaciteta za promociju kulturno-turističkih proizvoda. Unutar Kneževe i Providurove palače integrirat će se odjeli Narodnog muzeja u Zadru te će zajedno činiti Baštinski muzej/Muzej 2 Palače.

Projekt **„RUINS –Održiva prenamjena, očuvanje i moderno upravljanje povijesnim ruševinama u Središnjoj Europi – izrada integriranog modela i smjernica prema najboljim primjerima europske prakse“**. Vodeći partner bilo je Tehnološko Sveučilište iz Lublina, a ostali projektni partneri bili su Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA i još sedam partnera iz Slovačke, Slovenije, Poljske, Italije i Češke te Grad Zadar. Ukupna vrijednost projekta iznosila je 1.765.421,00 €. Provedba projekta započela je 1. lipnja 2017., a završila je 30. rujna 2020. Tema projekta bile su srednjovjekovne ruševine kojih u Europi postoji barem nekoliko tisuća. Provedbom projekta na području Zadarske županije obnovljena je crkva Sv. Stošije na Puntamici i izrađen je Plan upravljanja sv. Stošijom. Primjer revitalizacije Crkve sv. Stošije doprinijet će daljnjem razvoju i provedbi projekata povezanih s očuvanjem srednjovjekovnih ruševina na području Zadarske županije.

Projekt „VirtualArch"

Visualize to Valorize - For a better utilisation of hidden archaeological heritage in Central Europe-

Grad Zadar u suradnji s Gradskom knjižnicom Zadar zamijenio je donedavno postavljeni “city light” s najsuvremenijim informativnim totemom na kojemu će se prikazivati kulturno-umjetnički i drugi informativni sadržaji, nabavljenim u sklopu EU projekta Visualize to Valorize – For a better utilisation of hidden archaeological heritage in Central Europe, akronima „VirtualArch“ kojeg je u suradnji s 10 partnera iz cijele Europe provodio Grad Zadar

Projekt **„Kulturna ruta putevima liburnskog, rimskog i hrvatskog nasljeđa Zadarske županije“**, odobren je za financiranje iz Europskog fonda za regionalni razvoj putem Operativnog programa Konkurentnost i kohezija. Nositelj projekta bila je Zadarska županija, a projektni partneri bili su: Grad Benkovac, Grad Pag, Grad Nin i Zavičajni muzej Benkovac. Ukupna vrijednost projekta iznosila je 5.230.860,80 HRK. Provedba projekta započela je u listopadu 2018. godine, a završila je u listopadu 2020. godine. Provedba projekta doprinijela je održivom društveno-gospodarskom razvoju Zadarske županije, valorizacijom kulturne baštine i njenom integracijom s kulturno-turističkom ponudom destinacije u svrhu poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva te rasta zaposlenosti.

Projekt **"Obnova kompleksa bivše crkve i samostana sv. Nikole u Zadru"** – odobren je za financiranje iz poziva na dostavu projektnih prijedloga „Obnova kulturne baštine urbanog područja Zadar“, u okviru Prioritetne osi 6 „Zaštita okoliša i održivost resursa“, unutar Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. Nositelj projekta je Međunarodni centar za podvodnu arheologiju u Zadru, a projektni partner je Turistička zajednica grada Zadra. Ukupna vrijednost projekta iznosi 29.985.487,36 HRK. Provedba projekta započela je 1. svibnja 2020. godine, a završava 31. prosinca 2022. godine. Svrha projekta je obnova i valorizacija kompleksa bivše crkve i samostana sv. Nikole u Zadru s ciljem povećanja broja novozaposlenih u turističkom sektoru te porastom očekivanog broja posjetitelja kulturne baštine. Provedbom projekta, omogućit će se otvaranje novog kulturnog, znanstvenog i obrazovnog središta na području Zadarske županije.

Bogata kulturna baština u sinergiji s okolišnom i društvenom održivosti od izrazite je važnosti za turistički razvoj Zadarske županije. Nužno je da se kulturne znamenitosti pravovremeno prepoznaju i zaštite na adekvatan način, a potom i predstave javnosti na inovativni način vodeći se pritom načelima održivog razvoja.

RAZVOJNI IZAZOVI

Mali udio turista zainteresiranih za kulturni sadržaj
Nedostatak studija za konzervatore i srodne djelatnosti te nemogućnost usavršavanja
Nedostatak projektnih ideja zaštite i valorizacije kulturne baštine
Nedostatak adekvatnog financiranja

RAZVOJNE POTREBE

Iskoristiti napredak znanosti i tehnologije za kvalitetniju zaštitu kulturne baštine
Utvrditi nosive kapacitete spomeničke baštine
Povećati kapacitete u svrhu prijava na natječaje za sredstva iz nacionalnih i EU fondova
Povećati promociju kulturne baštine
Povećati valorizaciju nematerijalne kulturne baštine
Educirati voditelje KUD-ova
Razvijati i poticati uključivanje djece u KUD-ove
Ostvariti bolju suradnju muzeja sa Konzervatorskim odjelom
Ostvariti bolju povezanost sa sektorom turizma u svrhu kvalitetnije ponude
Spriječiti devastaciju kulturne baštine
Nedovoljna uključenost građana u revitalizaciju, očuvanje i ponovni razvoj kulturne baštine
Povećati digitalizaciju kulturne baštine (u muzejima, virtualne šetnje kroz povijesne gradove, e-sadržaji)/ Povećati inovativne sadržaje u kulturnoj baštini

6.4. MUZEJSKA DJELATNOST

Prema Muzejskom dokumentacijskom centru, na području Zadarske županije djeluje ukupno 15 muzeja i to dva državna muzeja, četiri regionalna i devet lokalnih muzeja. Od toga su pet općih muzeja (jedan nacionalni i četiri zavičajna muzeja), dok ih je osam specijaliziranih (tri arheološka, jedan pomorski i četiri etnografske muzejske zbirke).

Tablica 6.2. Kategorizacija muzeja na području Zadarske županije

NAZIV	DJELOKRUG	VRSTA
Arheološki muzej Zadar	regionalni	specijalizirani muzej – arheološki
Arheološki muzej Zadar – Muzej ninskih starina	lokalni	specijalizirani muzej – arheološki
Etnografska zbirka Bibinje	lokalni	muzejska zbirka – etnografski
Etnografska zbirka Kolan	lokalni	muzejska zbirka – etnografski
Kula Stojana Jankovića	regionalni	opći muzej – zavičajni
Muzej antičkog stakla u Zadru	državni	specijalizirani muzej – arheološki
Narodni muzej Zadar	regionalni	opći muzej – nacionalni
Narodni muzej Zadar - Područna etnografska zbirka Veli Iž	lokalni	muzejska zbirka – etnografski
Narodni muzej Zadar - Područna kulturno-povijesna zbirka Mali Iž	lokalni	muzejska zbirka – etnografski
Pomorsko-povijesna zbirka Zavoda za povijesne znanosti HAZU	regionalni	specijalizirani muzej – pomorski
Stalna izložba crkvene umjetnosti (SICU)	državni	specijalizirani muzej – umjetnički
Zavičajni muzej Benkovac	lokalni	opći muzej – zavičajni
Zavičajni muzej Biograd na Moru	lokalni	opći muzej – zavičajni
Zavičajni muzej Obrovac	lokalni	opći muzej – zavičajni

Izvor: Upisnik javnih i privatnih muzeja u RH, Muzejski dokumentacijski centar, 2020., obrada ZADRA NOVA

Kategorizacija muzeja određena je Pravilnikom o stručnim i tehničkim standardima za određivanje vrste muzeja, za njihov rad, te za smještaj muzejske građe i muzejske dokumentacije.

Zahvaljujući kulturnoj manifestaciji Noć muzeja koja se od 2008. godine održava jednom godišnje i s ciljem populariziranja muzejske djelatnosti, muzeji na nacionalnoj razini bilježe rast posjetitelja.

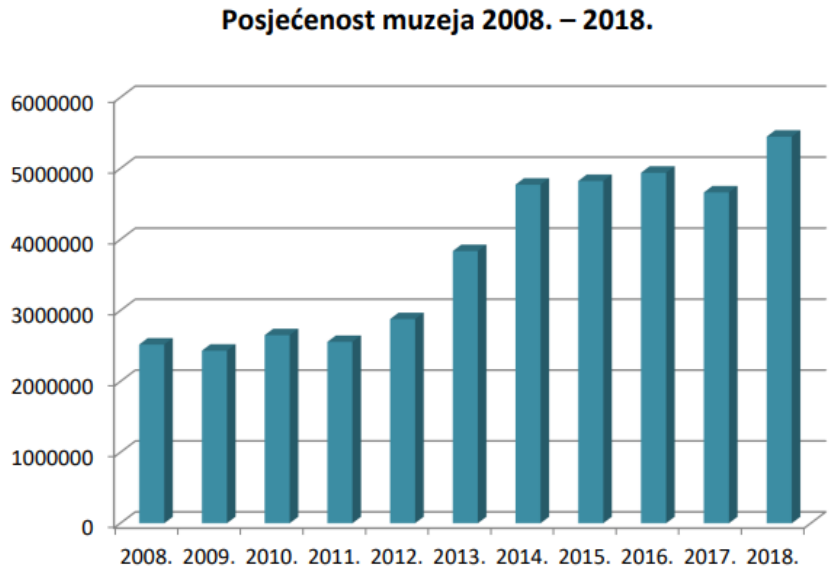

Slika 6.2. Posjećenost muzeja 2008. – 2018. na nacionalnoj razini
Izvor: Upisnik javnih i privatnih muzeja u RH, Muzejski dokumentacijski centar, 2020.

Najznačajniji muzeji Zadarske županije su:

Arheološki muzej Zadar – utemeljen je 1832. godine i smješten je u centru grada Zadra. Muzej se sastoji od više odjela: odjel za prapovijesnu, antičku, srednjovjekovnu arheologiju, odjel za podmorska arheološka istraživanja, odjel za pedagoško-andragošku djelatnost, konzervatorsko-restauratorski odjel, knjižnica i suvenirnica. Od 1962. godine u Arheološkom muzeju organiziraju se različite radionice na kojima se izrađuju odljevi i kopije arheoloških predmeta, koji su zapravo suveniri namijenjeni prodaji. U sklopu Arheološkog muzeja je i Muzej ninskih starina. **Muzej ninskih starina** stalni je postav prapovijesnog, antičkog, srednjovjekovnog te novovjekovnog razdoblja. Unutar Arheološkog muzeja su stalni postavi antičkih i prapovijesnih zbirki.

Narodni muzej Zadar – muzej se sastoji od četiri odjela: Prirodoslovni odjel, Etnološki odjel, odjel Muzej grada Zadra i Galerija umjetnina. Narodni muzej posjeduje dvije područne zbirke: Etnografsku zbirku Veli Iž i Kulturno-povijesnu zbirku Mali Iž kao i tri izložbena paviljona: Gradsku ložu, Kneževu palaču i Mali arsenal. Otegotna okolnost Narodnom muzeju Zadar je ta što su sve jedinice prostorno razdvojene što je organizacijski i financijski problem. Fundus muzeja sadrži preko 100 tisuća predmeta kojima predstavlja identitet Zadra, ali i cijele Zadarske županije. Suradnjom s drugim ustanovama Narodni muzej Zadar organizira stručne i znanstvene skupove, radionice, razne kulturne manifestacije, promocije knjiga i slično. Vezano za problematiku prostorne razdvojenosti, u budućnosti bi taj problem trebao biti riješen. Obnovom Kneževe palače i Providurove palače financiranih sredstvima EU, Narodni muzej Zadar bit će prostorno objedinjen te će se svi muzejski odjeli naći na jednom mjestu. Očekuje se da će porasti broj posjetitelja zbog modernijeg koncepta izlaganja muzejske građe te jednostavnijeg pristupa svim sadržajima u isto vrijeme.

Muzej antičkog stakla u Zadru – obuhvaća zbirku od oko 2000 staklenih predmeta iz starog vijeka, nađenih u Zadru, Ninu, Starigradu kao i Asseriji kod Benkovca. Lokacija muzeja je obnovljena i dograđena palača Cosmacendi te se do muzeja dolazi preko novo obnovljenog Muraja. Osim stalnog postava, tijekom cijele godine u Muzeju antičkog stakla djeluje staklarska radionica u kojoj se metodom ručnog puhanja izrađuju replike antičkog stakla te radionica izrade staklenog nakita metodom rada na plameniku i izrade suvenira metodom fuzije. U muzeju se nalaze i dvije polivalentne dvorane za povremene izložbe, predavanja, predstavljanje knjiga i projekciju dokumentarnih filmova o izradi stakla te suvremena i veoma bogata suvenirnica u kojoj se mogu kupiti brojne publikacije i različiti suveniri izrađeni u muzejskim radionicama[119].

Stalna izložba crkvene umjetnosti (SICU) – datira u 1972. godinu, a sastavni je dio samostana sv. Marije u Zadru. Stalni postav obuhvaća Zlato i srebro Zadra, koje su stoljećima čuvale, a pojedine primjere i same izradile sestre benediktinke. Gledajući na veliku vrijednost umjetnina, rijetko koji grad u Hrvatskoj i u svijetu se može pohvaliti tako zavidnom zbirkom crkvenih umjetnina od VIII. do XVIII. stoljeća. Stalna izložba crkvene umjetnosti je važno turističko odredište, a daljnjoj popularizaciji trebao bi pridonijeti suvremenije organiziran muzejski postav.

Zavičajni muzej Benkovac – sa skupljanjem muzejske građe datira u 19. st. kada se osim arheološke građe skuplja i etno građa iz privatnih zbirki. Godine 1977. počela je djelovati mala zavičajna zbirka pri Narodnom sveučilištu Benkovac, temelj za osnivanje Zavičajnog muzeja benkovačkog kraja. Zavičajni muzej Benkovac osnivan je 1983. godine, obuhvaćajući arheološku zbirku od preko 15.000 predmeta, etnološku zbirku od preko 100 predmeta, kulturno-povijesnu zbirku, zbirku fotografija, razglednica te knjižnicu. Od 2007. godine Zavičajni muzej Benkovac djeluje kao samostalna ustanova, a ne više kao dio Arheološkog muzeja Zadra.

Zavičajni muzej Biograd Na Moru – samostalna je i jedina kulturna ustanova u biogradskom području, a čuva baštinu iz biogradskog primorja i okolice. Zgrada u kojoj je smješten muzej spomenik je kulture koji je podignut na ruševinama srednjovjekovnih zidina pri kraju 18. i početkom 19. stoljeća. Zavičajni muzej Biograd na Moru ima u svojem sastavu: Arheološku zbirku, Zbirku "Teret potopljenog broda iz XVI. stoljeća", Etnografsku zbirku, Povijesni odjel i Zbirku umjetničkih slika.

Najvažniji muzeji Zadarske županije bilježe rast posjetitelja do 2017. godine, pri čemu se posebno ističe Arheološki muzej. U naredne dvije godine broja posjetitelja muzeja je smanjen, uz iznimku Muzeja antičkog stakla koji kontinuirano bilježi blagi rast broja posjetitelja.

[119] *Dodatak 2 – Osnovna analiza, Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020.*, Zadarska županija, 2017. Str.160

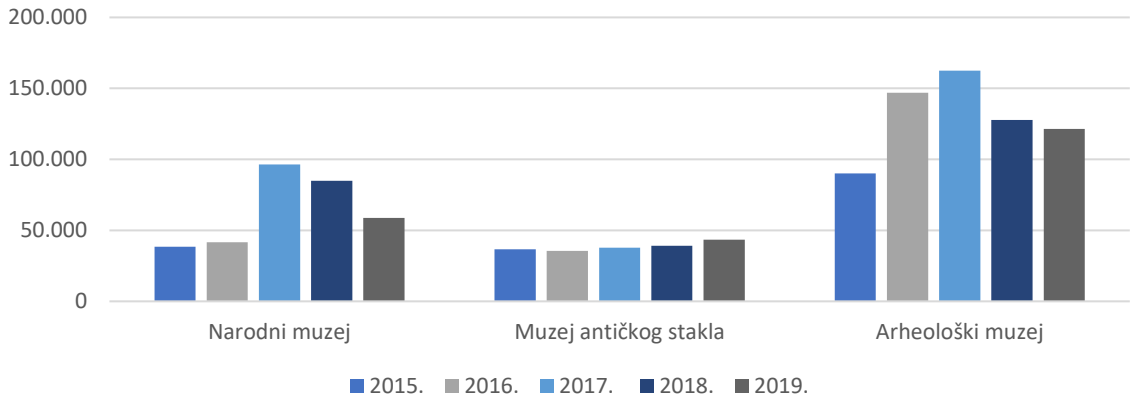

Slika 6.3. Kretanje broja posjetitelja najznačajniji muzeja 2015. - 2019. g.
Izvor: Upisnik javnih i privatnih muzeja u RH, Muzejski dokumentacijski centar, Ustanove pojedinačno, 2020., obrada ZADRA NOVA

Najposjećeniji muzej na području Zadarske županije u 2019. godini je bio Arheološki muzej. Najveći porast broja posjetitelja vidljiv je kod Zavičajnog muzeja Benkovac +75%.

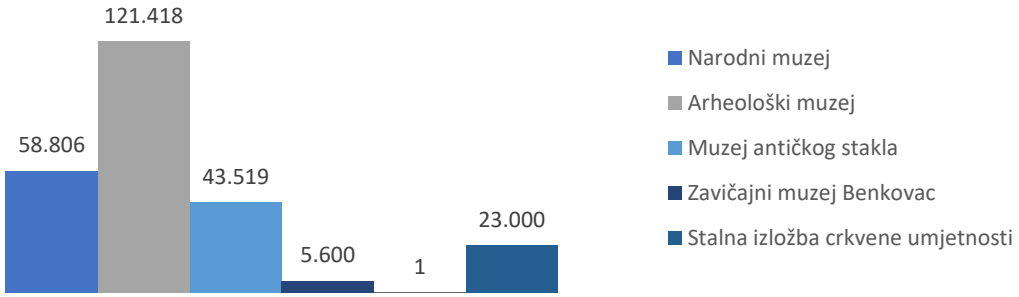

Slika 6.4. Broj posjetitelja muzeja Zadarske županije 2019. godine
Izvor: Ustanove pojedinačno, obrada ZADRA NOVA

Za dodatan razvoj muzejske, ali i kazališne djelatnosti zasigurno će značajan biti projekt REMEMBER (*REstoring the MEmory of Adriatic ports sites. Maritame culture to foster Balanved tErritorial growth*) koji je započeo s provedbom 1. siječnja 2020. godine te traje do 30. lipnja 2021. Vrijednost projekta je 2.813.460 eura, a glavni cilj je omogućiti održivi i uravnoteženi razvoj prirodne i kulturne baštine te osigurati ih temeljem razvoja pojedine regije.

RAZVOJNI IZAZOVI

Nedostatak adekvatnog financiranja
Nedostatna mobilnost kulturnih djelatnika
Nedostatak projektnih ideja
Nedovoljno razvijena publika

RAZVOJNE POTREBE

Povećati marketinške aktivnosti i dostupnost svih informacija digitalnim kanalima
Razvijati publiku (unaprijediti i produbiti odnose s postojećom publikom te razvijati pristup prema novoj publici)
Povezivanje sa sektorom turizma kao i drugim kulturnim dionicima
Iskorištavanje dostupnih EU financijskih sredstava
Suradnja s drugim državama iz EU područja

Iskorištavanje mogućnosti koje nudi program Erasmus+
Digitalizacija sadržaja
Virtualno prikazivanje aktivnosti
Jačanje kapaciteta tehnološke pismenosti
Poboljšanje tehnološke imovine za stvaranje i prikazivanje virtualnih sadržaja

6.5. KAZALIŠNA DJELATNOST

Na području Zadarske županije službeno su registrirana 4 profesionalna kazališta. Po Očevidniku kazališta Republike Hrvatske to su:

- Hrvatsko narodno kazalište Zadar
- Kazalište lutaka Zadar
- Teatar "Teatro Verdi"
- Umjetnička organizacija "Dragon Teatar".

Kazališni život imao je u Zadru dugu tradiciju koja je u pogledu institucionalnog kontinuiteta naprasno prekinuta razaranjima tijekom Drugoga svjetskog rata.

Hrvatsko narodno kazalište Zadar je profesionalno kazalište osnovano 1944. godine. Prva profesionalna predstava održana u kazalištu bila je *Dundo Maroje* Marina Držića. Smješteno je na lokaciji Plemićkog kazališta (*Teatro nobile*) osnovanog 1783., a u zgradi nekadašnjeg Kino-varietea *Teatro Nazionale* uređenog 1924. Ansambl HNK Zadar prestao je djelovati 1962. Godine 1968. zgrada je rekonstruirana i uređena je nova kazališna dvorana. Tijekom 1993. godine osniva se Glumački studio HKK Zadar, a 1995. **Zadarsko kazališno ljeto**. Osim toga u sklopu HNK Zadar jedno vrijeme djelovao je Dramski studio HKK kojem je nastojao osnovati kazališni ansambl. Nakon niza pokušaja ansambl se osniva 2006. godine te se napokon Hrvatsko narodno kazalište Zadar može pohvaliti vlastitim glumačkim snagama. Od 2006. godine do danas kazalište je realiziralo više od 30 priznatih produkcija te osvojilo brojne nagrade. Važno je istaknuti da je Zadarsko kazalište od svojih samih početaka bila velika podrška **Glazbenim večerima sv. Donata** koje kao međunarodni festival počinje s djelovanjem 1961. godine. Program Hrvatskoga narodnog kazališta Zadar dijeli se na program za pretplatnike te program izvan pretplate sa sezonom od listopada do lipnja, te djeluje kroz Zadarsko kazališno ljeto od lipnja do kolovoza. U posljednjih nekoliko godina HNK Zadar godišnje ima 2-3 produkcije odnosno koprodukcije. S obzirom na nesrazmjer umjetničkog (3) naspram administrativnom i tehničkom osoblju (15) u strukturi zaposlenih (Tablica 6.3.), teško je očekivati veći broj predstava u vlastitoj produkciji, stoga se program većinski bazira na programima drugih nositelja.

Tablica 6.3. Struktura zaposlenih u HNK Zadar u razdoblju 2014. – 2018. g.

HNK	Umjetničko osoblje	Administrativno osoblje	Tehničko osoblje	Ukupan broj zaposlenih
2014.	2	8	7	17
2015.	2	9	7	18
2016.	3	8	7	18
2017.	3	8	7	18
2018.	3	8	7	18

Izvor: HNK Zadar, 2020., obrada ZADRA NOVA

Tijekom 2019. godine u produkciji Hrvatskog narodnog kazališta Zadar organizirana su 34 dramska programa, 22 koncerta, 14 plesnih predstava, 5 ostalih programa te 14 programa za Zadarsko kazališno

ljeto (10 dramskih programa, 1 plesni program, 3 glazbena programa). Od 2016. godine konstantan je porast broja posjetitelja, pa su tako u 2019. godini HNK Zadar posjetila 30.294 posjetitelja.

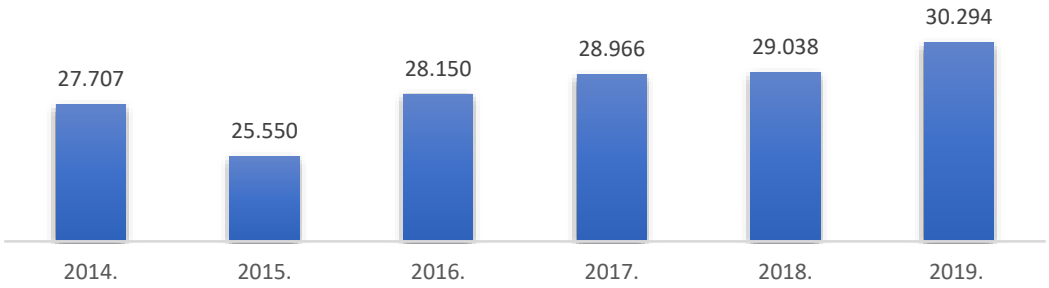

Slika 6.5. Posjećenost HNK Zadar u razdoblju 2015. - 2019. g.
Izvor: HNK Zadar, 2020., obrada ZADRA NOVA

Kazalište lutaka Zadar osnovano je 1. studenog 1951. godine. Program kazališta je namijenjen djeci i mladima, a kako bi se privukla zrelija publika rade se lutkarske predstave nastale prema djelima starije hrvatske baštine. U Kazalištu lutaka Zadar izvedeno je više od 300 naslova domaćih i stranih autora, a predstave su obišle brojne festivale u zemlji i inozemstvu. Kazalištu lutaka od 2018. godine pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture RH, Zadarske županije i Grada Zadra, organizira Mediteranski lutkarski festival - „MEDITERANEO". Kazalište trenutno zapošljava 30 djelatnika, od čega njih 12 čini umjetnički ansambl, 13 djelatnika tehnički odjel i 5 administrativno-upravljačko osoblje KLZ-a. KLZ posjeduje novu zgradu s dvije dvorane (velika i mala) i svu potrebnu tehničku opremu za realizaciju kazališnih predstava, koncerata, predavanja i izložbi. U 2019. godini kazalište je posjetilo 50.752 posjetitelja (program kazališta u dvorani broji 27.846; teren 15.056; ostali programi 7.850).

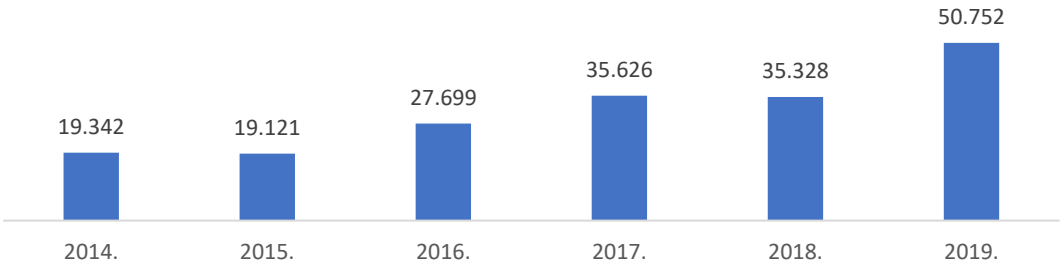

Slika 6.6. Broj posjetitelja Kazališta lutaka 2014. – 2019.
Izvor: Kazalište lutaka Zadar, 2020., obrada ZADRA NOVA

Kazalište lutaka Zadar bilježi stalni rast posjetitelja. U prostoru kazališta se redovno održavaju i dječje radionice te povremeno i dječji koncerti. Kazalište nudi povoljnije ulaznice za organizirane dolaske, a pojedine skupine ostvaruju pravo na *gratis* ulaznice i popuste na cijenu ulaznice.

Stalno zaposlene osobe imaju HNK i Kazalište lutaka dok preostala dva kazališta nemaju stalno zaposlene djelatnike već povremeno angažiraju usluge, najčešće putem autorskih ugovora i ugovora o djelu.

RAZVOJNI IZAZOVI

Centraliziranost kazališne djelatnosti i kulture
Nedostatak adekvatnog financiranja koje onemogućuje angažman većeg broja glumaca i drugoga profesionalnog kazališnog osoblja

Nedostatna mobilnost kulturnih djelatnika
Nedostatak projektnih ideja
Izražena centraliziranost kulturne djelatnosti na području grada Zadra
Nedostatak adekvatnih prostora za veći broj ljudi (osobito u vrijeme epidemije)

RAZVOJNE POTREBE

Ojačati kapacitete za prijavu na natječaje za sredstva iz nacionalnih i EU fondova
Ostvariti međusektorsku povezanost posebno sa turističkim sektorom
Povećati broj godišnjih pretplatnika
Povećati marketinške djelatnosti u svrhu popularizacije
Rasporediti ravnomjerno događanja kroz godinu
Razvijati publiku (unaprijediti i produbiti odnose s postojećom publikom te razvijati pristup prema novoj publici)
Razviti mogućnost online predstava
Digitalizacija sadržaja
Virtualno prikazivanje aktivnosti
Poboljšanje tehnološke imovine za stvaranje i prikazivanje virtualnih sadržaja

6.6. KNJIŽNIČNA I ARHIVSKA DJELATNOST

Na području Zadarske županije nalazi se jedna županijska knjižnica (Gradska knjižnica Zadar), 4 gradske (Biograd, Benkovac, Pag i Obrovac) te 6 općinskih knjižnica (Sali, Kali, Gračac, Novigrad, Ražanac, Kolan) te knjižnični stacionari na otoku Silbi i Olibu i knjižnična stanica Bokanjac.[120] Na području županije djeluju i Sveučilišna knjižnica koja je u sastavu Sveučilišta u Zadru te Znanstvena knjižnica Zadar.

Gradska knjižnica Zadar središnja je knjižnica Grada Zadra koja samostalno djeluje još od 1949. godine. Tijekom godina aktivnog rada osnovano je više ogranaka (Arbanasi, Bili Brig, Crno, Ploča) na području Zadarske županije. Tijekom 2019. godine u prostoru Knjižnice održano je preko 1.409 različitih događanja s 26.980 posjetitelja. Očekuje se da će se djelovanje te knjižnice značajno pojačati osnivanjem odjela za mlade koji će biti smješten u novoj zgradi Centra za mlade.

Knjižnica posjeduje i dva **bibliobusa** koji obilaze 78 stajališta na području grada i okolice. Jedan bibliobus ima kapacitet od 4.500 jedinica, a drugi 3.000 jedinica građe. Knjižnična građa bibliobusa se redovito izmjenjuje i nadopunjuje kako bi iskoristio sve kapacitete iz spremišta. U pripremi je i prostor unutar Providurove palače koji će biti dostupan Gradskoj knjižnici Zadar pa će se knjižnični sadržaj, s naglaskom na Zavičajnoj zbirci, moći koristiti u samom centru grada. Konstantan rast uviđa se i kroz sve veću adaptaciju knjižnice novom digitalnom dobu. O uspješnosti adaptacije govori i sve veća posjećenost građana *online* stranicama knjižnice. ***Online* obnova zaduženja u 2018. porasla je 20% s obzirom na prethodnu godinu, a 2019. čak 105%.**

S 46 zaposlenih pruža usluge za 16.510 korisnika. Obzirom na veliki broj korisnika, u planu je zapošljavanje dodatnog osoblja. Gradska knjižnica Zadar središnje je mjesto okupljanja brojnih

[120] *Dodatak 2 – Osnovna analiza, Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020.*, Zadarska županija, 2017. str. 165

Zadrana svih generacija te je, uz svoju primarnu djelatnost, važno društveno okupljalište koje promiče interakciju i otvorenu konverzaciju. Broj aktivnih korisnika knjižnice blago raste (2016. – 15.833, a 2017. – 15.865 korisnika), a treba naglasiti i dobru dobnu raspoređenost korisnika knjižnice. Od 16.510 aktivnih korisnika u 2019. godini, usluge knjižnice je koristilo 8.082 djece osnovnih i srednjih škola te studenata.[121]

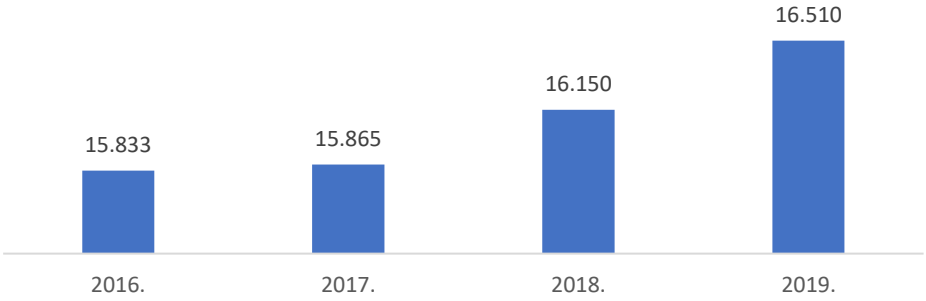

Slika 6.7. Broj korisnika Gradske knjižnice Zadar u razdoblju 2016. - 2019.
Izvor: Gradska knjižnica Zadar,2020., obrada ZADRA NOVA

Znanstvena knjižnica Zadar pravni je slijednik više knjižnica. *Biblioteca Comunale Paravia* koja je najvažnija među njima osnovana je 1855., a s radom je započela 1857. godine. Knjižnica sadrži veliki fond po čemu je druga u Republici Hrvatskoj. Od 1949. stječe pravo na obavezan primjerak svih izdanja tiskanih u Hrvatskoj. Osim toga, jedna je od petnaest knjižnica u Hrvatskoj koja ima knjižničnu uslugu za slijepe i slabovidne osobe. Uz pomoć financijskih sredstava EU pokrenut je i projekt *Talking Books* u cilju osnivanja studio i nabavljanja opreme za snimanje zvučnih knjiga. **Samo tijekom 2019. godine knjižnica je imala čak 32.024 posjetitelja.**

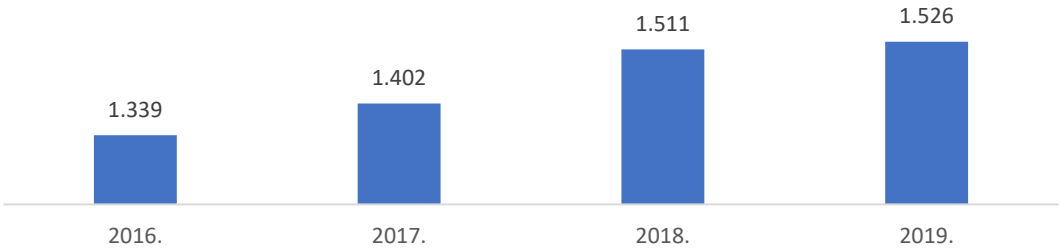

Slika 6.8. Broj korisnika Znanstvene knjižnice Zadar u razdoblju 2016. - 2019. g.
Izvor: Znanstvena knjižnica Zadar, obrada ZADRA NOVA

Državni arhiv u Zadru obavlja javnu arhivsku službu na području Zadarske županije (osim na području Gračaca). Kao ustanova, osnovan je 1624. godine kao arhiv generalnog providura za Dalmaciju. Kasnije je, u doba austrijske uprave, djelovao u sklopu Namjesništva za Dalmaciju. Arhiv sadrži povijesnu građu iz područja cijele Dalmacije i Boke kotorske što je povezano uz činjenicu da je Zadar stoljećima bio sjedište mletačke Dalmacije i Albanije. U arhivu se čuvaju neki od najznačajnijih dokumenata za prošlost Hrvatske i susjednih država. U posljednje vrijeme velika pažnja posvećena je digitalizaciji građe i on-line dostupnosti, pa je i broj posjeta mrežnoj stranici arhiva porastao na oko 20.500 godišnje (sa 135.000 pregleda pojedinih mrežnih mjesta), a korisnici nisu samo iz Hrvatske već i iz mnogih zemalja svijeta.

Arhiv Zadarske nadbiskupije – Od samog početka postojanja Zadarske (nad)biskupije najvrjedniji spisi čuvali su se u posebnim ormarima ili škrinjama. O dobroj brizi o istima govori i činjenica da su mnogi spisi nastali djelovanjem Ordinarijata i drugih crkvenih ustanova sačuvani do danas. Nadbiskupski arhiv

[121] Gradska knjižnica Zadar (11.11.2020.)

je po ugovoru o pohrani između Državnog arhiva u Zadru i Zadarske nadbiskupije, i uz suglasnost Ministarstva kulture, 15. studenog 2004., otvoren javnosti. Tijekom 2005. godine prebačen je u nove prostore zgrade Nadbiskupskog ordinarijata na Trgu sv. Stošije. Po prvi put Arhiv je dobio poseban prostor i stručnoga arhivista te se u jednoj ustanovi združeni Nadbiskupijski arhiv, Arhiv Ninske biskupije, Arhiv Metropolitanskoga kaptola i Arhiv župe Sv. Stošije. Preuzeti su i arhivi pojedinih župa kao i pojedinaca. Takav novi Arhiv Zadarske nadbiskupije počeo je radom početkom 2006. godine. Po ugovoru s Državnim arhivom u Zadru Zadarska nadbiskupija je osigurala prostor i opremu, a Državni arhiv u Zadru se obvezao priskrbiti 2 djelatnika arhivista koji će se brinuti o gradivu, sređivati ga i davati na korištenje.

Knjižnica samostana sv. Frane – Samostan sv. Frane smješten je u zadarskoj gradskoj jezgri. Osnivanje samostana datira u 1212. godinu kada su franjevci došli na jadransku obalu, a o njegovoj važnosti govore brojni dokumenti iz 13. stoljeća. U Knjižnici se uz teološku literaturu nalazi velik broj rječnika i gramatika mnogih jezika (hrvatskog, odnosno ilirskog, latinskog, talijanskog, njemačkog, engleskog, francuskog, hebrejskog itd.), a izuzetno su vrijedni i prijevodi teoloških tekstova na hrvatski jezik. Uz to, u Knjižnici je velik broj knjiga iz područja kanonskog prava. Godine 2008. pokrenut je projekt čišćenja i inventarizacije fonda knjižnice uz pomoć Sveučilišta u Zadru. Fond knjižnice sv. Frane procijenjen je na oko 40.000 svezaka.

RAZVOJNI IZAZOVI

Nedostatak financijskih sredstava
Ograničeni prostorni resursi
Fragmentiranost pojedinih ustanova iz područja knjižničarstva
Neadekvatna zakonska regulativa

RAZVOJNE POTREBE

Obnoviti infrastrukturu knjižnica diljem županije
Povećati kapacitete spremišta za arhivsko gradivo
Potaknuti veću konzumaciju knjižne građe među starijom populacijom
Ostvariti veću međusektorsku povezanost
Ojačati kapacitete za prijavu na natječaje za sredstva uz nacionalnih i EU fondova namijenjenih kulturi
Povećanje konzumacije knjižnične građe među mladima
Prilagodba novim digitalnim vremenima

6.7. GLAZBENA I AUDIOVIZUALNA DJELATNOSTI U KULTURI

U ovom sektoru od 2014. godine institucionalno djeluje Koncertni ured Zadar, koji uz dugogodišnje i tradicionalne manifestacije, organizira Koncertnu sezonu Zadar s četiri različita ciklusa tijekom godine kao i ostala dodatna događanja u Kneževoj palači. Dugogodišnje manifestacije u organizaciji Koncertnog ureda (Glazbene večeri u sv. Donatu, Međunarodno natjecanje pjevačkih zborova) koje su ranijih godina organizirali HNK Zadar, a još ranije Koncertna direkcija Zagreb s podružnicom Koncertni ured Zadar, su tradicionalno dobro posjećene, a održavaju se na više lokacija: Sveučilište u Zadru, Koncertna dvorana braće Bersa u Kneževoj palači, crkva sv. Donata i sv. Nikole, katedrala sv. Stošije, Kazalište lutaka Zadar, HNK Zadar i dr.[122]

[122] *Plan razvoja kulture Grada Zadra 2019. – 2026.,* Grad Zadar, 2020. Str. 56

U kontekstu veće participacije građana treba naglasiti kako ovi prostori nemaju veći kapacitet koji bi zajedno s programom privukao i mogao ugostiti veći broj građana i zainteresirao ih za događanja. O potrebi izgradnje suvremeno opremljene koncertne dvorane većeg kapaciteta jasno govore podaci o rastu broja posjetitelja u posljednje 4 godine, otkada je Ured započeo s radom, a osobito od kada je na korištenje i upravljanje dobio dio prostora Kneževe palače. Takav prostor mogao bi poslužiti i za druge namjene, a Zadar kao jedno od najvažnijih kulturnih središta Hrvatske u tom pogledu ima začuđujući deficit.[123]

Tablica 6.4. Broj posjetitelja događanja u organizaciji Koncertnog ureda Zadar

Godina	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Broj događanja	48	51	90	111	178
Broj korisnika	9.007	10.847	16.683	20.495	20.655

Izvor: Koncertni ured Zadar (13.11.2020.), obrada ZADRA NOVA

Tablica 6.5. Broj koncerata u produkciji Koncertnog ureda Zadar 2015. - 2018. g.

	Pretplata	Bersa	ZKO	Izvan	GVD	MNPZ	KvartArt	Klub	Mladi	Ples	SVE
2015.	9	4	3	1	9	0	0	0	4	0	30
2016.	9	4	3	1	10	4	0	0	2	0	33
2017.	9	4	5	12	11	0	4	2	3	1	51
2018.	9	4	5	3	13	4	6	6	10	4	64

Izvor: Koncertni ured Zadar, 2020., obrada ZADRA NOVA

Broj koncerata u produkciji Koncertnog ureda bilježi značajan rast iz godine u godinu, zahvaljujući u prvom redu razvoju novih programa i ciklusa. Međunarodno natjecanje pjevačkih zborova odvija se svake druge godine, a valja istaknuti porast broja koncerata Zadarskog komornog orkestra, koncerata u sklopu Glazbenih večeri u sv. Donatu, kao i broj koncerata namijenjenih mladima (ciklus Klub u Kneževoj i Mladi u Kneževoj), plesnih programa u sklopu ciklusa Ples u Kneževoj te koncerata u sklopu projekta KvartArt.

Za razliku od gradova poput Rijeke ili Dubrovnika, koji imaju javnu ustanovu u kulturi koja se bavi filmom, u Zadru ne postoji takva ustanova. Jedino mjestu u gradu u kojem građani mogu kontinuirano imati doticaj s filmskom umjetnosti je kino-lanac Blitz-Cinestar čija zadarska ispostava prikazuje strane i domaće komercijalne filmove. U 2017. godini kino je zabilježilo preko 170.000 posjeta[124]. Međutim, filmski program definiran je isključivo komercijalnim potrebama, tako da građani, izuzev posebnih rijetkih projekcija u sklopu programa civilnih udruga, nemaju priliku biti u doticaju s filmskom produkcijom koja nije namijenjena širokoj komercijalnoj distribuciji. To se posebno odnosi na hrvatsku filmsku produkciju.

Od 2009. do 2016. godine u Zadru je organiziran međunarodni filmski festival Avvantura Film Festival s fokusom na europske koprodukcije, u organizaciji tvrtke Avvantura d.o.o.. U trajanju od tjedna dana, svake je godine uz filmski program, festival imao i bogat edukativni i *networking* sadržaj realiziran u suradnji s domaćim i inozemnim partnerima. U razdoblju od sedam godina ovaj projekt je bio iznimna

[123] Ibid.

[124] Prema podacima DZS, u 2017. godini su u Zadarskoj županiji postojala dva kinematografa sa 184.140 posjetitelja. Radi se o trgovačkom društvu i kino-lancu Blitz-Cinestar d.o.o. te kino u Sv. Filipu i Jakovu. Podjela broja posjetitelja među kinima nije poznata, ali se može pretpostaviti da se tek neznatni dio odnosi na kino program u Sv. Filipu i Jakovu.

prilika za brojne projekcije nekomercijalnih filmova različitih autora, a što je bilo iznimno dobro prihvaćeno i posjećeno od strane lokalne publike.[125]

S obzirom na navedeno, u ljeto 2019. godine pokrenuta je inicijativa pod nazivom *Kino Zona* koju vodi udruga Centar nezavisne kulture u suradnji s Koncertnim uredom Zadar uz potporu Grada Zadra. Ova inicijativa uključuje ljetne projekcije filmova nezavisnih produkcija na otvorenom te zimski program koji se od listopada 2019. odvija u prostoru Koncertne dvorane braće Bersa u Kneževoj palači i u Kazalištu lutaka Zadar bilježi veliku popunjenost i značajan interes građana.

Osim Zadra niti jedan drugi grad u Županiji nema prikladan prostor za koncerte i kino-projekcije, a za te se prigode povremeno rabe školske sportske dvorane i sl. prostori koji ne udovoljavaju minimalnim standardima u pogledu ozvučenja, udobnosti i dr. Na području Zadarske županije djeluje i Filmski ured Zadar u sklopu Ustanove za razvoj kompetencija, inovacija i specijalizacije Zadarske županije INOVAcija. To je prvi hrvatski regionalni Filmski ured, a osnovan je u rujnu 2014. godine.

RAZVOJNI IZAZOVI

Netransparentnost financiranja subjekata u sektoru kulture
Nedostatak suvremeno opremljene koncertne dvorane većeg kapaciteta
Nedostatak adekvatne infrastrukture i usluga za razvoj audiovizualnih umjetnosti i novih medija te snimanja koprodukcija
Nedovoljan broj stručnjaka osposobljenih za rad na filmskom setu
Centraliziranost audiovizualnih umjetnosti
Loša povezanost obrazovnih institucija sa subjektima na području audiovizualnih umjetnosti i novih medija

RAZVOJNE POTREBE

Uskladiti obrazovni program s razvojem audiovizualnih djelatnosti i medija i njihovim potrebama
Ojačati kapacitete za prijave na natječaje za sredstva iz nacionalnih i EU fondova
Omogućiti edukaciju deficitarnih zanimanja
Suvremeno opremljena koncertna dvorana većeg kapaciteta
Povezati se sa sektorom turizma i turističkim zajednicama
Pojačati marketinšku djelatnost
Poticati prateće djelatnosti u filmskoj industriji
Omogućiti porezne olakšice gospodarstvenicima zainteresiranim za ulaganje u audiovizualne djelatnosti i nove medije
Ostvariti međusektorsko povezivanje
Omogućiti uspostavu nezavisnog kinoprikazivača
Povezati se sa zainteresiranim partnerima iz drugih zemalja u svrhu ostvarivanja koprodukcije

[125] *Plan razvoja kulture Grada Zadra 2019. - 2026.*, Grad Zadar, 2020., str. 71

6.8. KULTURA NA OTOCIMA I RURALNIM PODRUČJIMA

U velikom broju otočnih i ruralnih naselja postoje izgrađeni objekti (tzv. domovi kulture) u kojima su se odvijali kulturni programi, ali ti su prostori velikim dijelom prenamijenjeni u prodavaonice, ambulante, i za druge uslužne namjene. Sakralne građevine velikog broja naselja se kao kulturna dobra nalaze na popisu kulturno-povijesne i prirodne baštine[126].

6.8.1. Kultura na otocima

Velik broj otočnih stanovnika bavi se turizmom, zahvaljujući čemu, u ljetnim mjesecima otoci oživljavaju te nude brojne zabavne i kulturne programe. Stanovništvo na otocima često je okupljeno u različite inicijative i udruge s ciljem zaštite svojih običaja i načina života te organizira dramske predstave i koncerte, sportska i zabavna događanja, radne akcije čišćenja i drugo. Na otocima je registrirano ukupno 13 udruga koje u svom imenu nose ime otoka odnosno promiču otočne vrijednosti.[127]

Tijekom 2019. godine Ministarstvo kulture je za zaštitu kulturne baštine na otocima zadarskog arhipelaga odobrilo 1,945.213 HRK. Općina Preko je dobila sredstva za projekt revitalizacije vjetrenjača na Ošljaku kao i za nastavak obnove Tvrđave sv. Mihovila. Osim toga Općina Tkon sredstva je dobila za obnovu zvonika crkve sv. Tome Apostola i obnove Ugrinić dvora. Sredstva su odobrena i za obnovu kulturne baštine na otoku Premudi, Silbi i u gradu Pagu.

Svako mjesto na otoku zadarskog arhipelaga nastoji očuvati svoju baštinu i običaje tako da većina mjesta ima lokalni KUD koji skrbi o tome. Važno je naglasiti kako većina njih ipak nema adekvatan prostor gdje se okupljaju tako da u tu svrhu uglavnom služe mjesni odbori, škole i slično. U Velom Ižu se nalazi i etnografska zbirka koji ima oko 800 predmeta isključivo domaće etnološke građe te prikazuje raznolikost iških običaja, načina života i djelatnosti koje su se obavljale na otoku.

Neke od kulturnih manifestacija na zadarskim otocima:

Saljske užance – manifestacija je kulturno-zabavnog karaktera koja se održava više od 50 godina u ljetnim mjesecima na Dugom Otoku. Program traje tri dana tijekom vikenda koji prethodi blagdanu Vele Gospe. Petak je namijenjen za *Ribarsku noć* kojom se otvara manifestacija i u sklopu koje se priređuje natjecanje u pripremi gastronomskih specijaliteta. Subotom se održavaju razna sportska natjecanja te zabavni program pod imenom *Saljska noć*. Nedjeljom se već tradicionalno organiziraju budnice te u popodnevnim satima *Trke tovarov*.

Priješka legrica – središnja je fešta na otoku Ugljanu koja se održava od 1986. godine. Ime te manifestacije potječe od tal. *allegro* što znači veselo. Program počinje u popodnevnim satima sa igrama poput utrke u vrećama, ljudske kariole, utrke s kablićima itd. Cijela fešta je popraćena bogatom gastronomskom ponudom.

Gospa od Sniga – fešta je i blagdan koji se slavi svake godine u mjestu Kukljica na otoku Ugljanu. Još od 1514. godine svaki 5. kolovoza namijenjen je slavlju u tom mjestu. Dan tradicionalno započinje procesijom koja vodi kroz cijelo mjesto sve do crkve uz pratnju kukljiških ribarskih brodova i brodica.

Škraping – jedinstven je među manifestacijama na hrvatskim otocima. To je međunarodna treking utrka na otoku Pašmanu. Utrka spada u domenu ekstremnih sportova jer se odvija po oštrom i nepristupačnom otočnom kamenju. Utrka se održava tijekom ožujka, a okuplja velik broj ljudi iz cijelog

[126] Ibid.
[127] Ibid.

svijeta. Svake godine utka okupi preko 1.000 natjecatelja, a osim adrenalina u ponudi je i različita gastronomija. U sklopu Škrapinga održava se i Sajam otočnih proizvoda na kojem sudjeluje oko 40 izlagača autohtonih proizvoda.

Tovareća mužika – svirači tradicionalno pušu u rogove, udaraju u metalne dijelove alatki i u željezne pegle. Svirači su u prvom dijelu nastupa odjeveni u tradicionalnu ribarsku nošnju s mornarskim kapama, a drugom dijelu nastupa odjeveni su u svečanije odore. Dubok dojam na slušateljstvo ostavlja ritmičnost melodije, izvođena na raznim vrstama bubnjeva te starinskim željeznim peglama ispunjenim kamenčićima. Poseban doživljaj je Budnica, koja se izvodi u nedjelju ujutro za vrijeme Saljskih užanci. Udruga Tovareća mužika svojim nastupom upotpunjuje različite događaje po Zadarskoj županiji, a i diljem Hrvatske.

6.8.2. Kultura u ruralnim prostorima zadarskog priobalja i zaobalja

Pored dosadašnje turističke djelatnosti u ruralnim prostorima Zadarske županije sve više se pozicionira seoski turizam, kao jedan od važnih gospodarskih grana. Kako bi se privukao što veći broj turista gradovi, općine i njihove turističke zajednice, u ljetnim mjesecima organiziraju brojne kulturne, etno i gastro manifestacije. Pri razvijanju novih kulturnih sadržaja vodi se sustavna briga o zaštiti i očuvanju bogate kulturno-povijesne baštine zadarskog zaleđa s ciljem njihove gospodarske iskoristivosti i održivosti u životu lokalne zajednice.

Klape – Klape s prostora zadarskog zaobalja imaju važnu ulogu u razvoju klapskog pjevanja i širenju tradicijskih običaja Ravnih kotara. Neke od poznatijih i aktivnijih su: klapa *Asseria* iz Benkovca, *Koporan* iz Poličnika, *Težaci* iz Paljuva i *Kandelora* iz Zemunika Donjeg. Klapa *Asseria* je organizator susreta dalmatinskih klapa u kaštelu Benković u sklopu kulturne manifestacije Benkovačko ljeto.

Benkovački sajam – Na području Ravnih kotara i Bukovice poseban doživljaj stvara benkovački sajam koji se već preko 100 godina održava 10. dana u svakom mjesecu, a nudi istinski doživljaj ljudi i običaja tog kraja, autentične proizvode i hranu koji se još uvijek proizvode ručno u kućnoj radinosti.

Dani vitezova Vranskih – povijesnog kulturni događaj koji se održava zadnjeg vikenda kolovoza, oživljava sadržaje i kulise davnih vremena. Održava se neposredno uz Maškovića han. Prikazuju se srednjovjekovni tabori, viteški turniri, stari zanati, igrokazi, vitezovi-konjanici iz cijele Hrvatske, sokolari, pitoreskne nošnje, uniforme i ratne naprave. Program je popaćen bogatom kulinarskom ponudom plodova Vranskog polja.

Vlajternativa festival –festival alternativne glazbe koji se održava početkom kolovoza u Benkovcu, na kojem sudjeluju bendovi s područja cijele Hrvatske.

Etnofestival – etno i gastro manifestacija, koja se održava svake godine u Benkovcu s ciljem promocije tradicionalnih načina pripreme jela, izrade nošnji, oruđa za rad i sl.

Mauzolej obitelji Meštrović – sagrađen u obliku grobne kapele posvećene Sv. Jeleni Križarici smješten je u središtu rimokatoličkog groblja u Benkovcu. Predstavlja jedno od najcjelovitijih arhitektonskih ostvarenja kipara Ivana Rendića i jedno od najboljih secesijskih ostvarenja na širem zadarskom području.

RAZVOJNI IZAZOVI

Nedostatak adekvatnih prostora za održavanje kulturnih manifestacija

Nedovoljna zaštićenost i valoriziranost kulturne baštine na ruralnim područjima
Nedovoljna promocija kulturne baštine kroz turizam na ruralnim područjima
Slaba uključenost djece i mladih (posebice sa ruralnih područja i otoka) u kulturu
Nedostatak formalnog stručnog vodstva KUD-ova

RAZVOJNE POTREBE

Ojačati kapacitete za prijavu na natječaje za sredstva iz nacionalnih i EU fondova
Rasporediti ravnomjerno događanja kroz godinu
Pojačati marketinšku djelatnost
Poboljšati međusektorsko povezivanje

6.9. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE

Temeljni problem razvoja kulturne ponude županije, kao i kulturne ponude Hrvatske leži u nedostatnom i stihijskom financiranju. Bogata materijalna i nematerijalna kulturna baština stoga ostaje nedostatno valorizirana, ponekad i zapuštena. Stoga je potrebno educirati djelatnike u kulturi i osmisliti sustav kojim bi se kulturna i kreativna industrija većinski mogla samofinancirati, uz implementaciju novih znanja i tehnologija kako u zaštiti i tako i u njezinoj valorizaciji i prezentaciji.

Razvojni potencijali

- Bogata materijalna i nematerijalna kulturna baština
- Razvoj proizvoda kulturnog turizma
- Spremnost lokalnog stanovništva na uključivanje u aktivnosti vezane za kulturnu baštinu
- Mogućnost razvoja filmskog turizma

Razvojni izazovi

- Kontinuirani nedostatak financijskih sredstava i netransparentnost financiranja subjekata u sektoru kulture
- Nedosljedna ili nedorečena zakonska regulativa, posebice u dijelu intelektualnog vlasništva
- Nedostatna potražnja za kulturnim uslugama, kako lokalnog stanovništva tako i turist
- Nedostatak kvalitetnih kadrova u svim segmentima kulture
- Dio baštine je zapušten i/ili nevaloriziran
- Centraliziranost upravljanja kulturom, te visoka koncentriranost kulturne djelatnosti na području grada Zadra
- Nedostatak adekvatnih prostora za kulturna događanja koji bi omogućavao prijem većeg broja ljudi
- Sezonska orijentiranost kulturnih događanja

Razvojne potrebe

- Ispitivanje kulturnih potreba lokalnog stanovništva i turista i osmišljavanje kulturnih proizvoda sukladno njihovim potrebama
- Podizanje razine svijesti lokalnih stanovnika o potrebi očuvanja i valorizacije baštine u najširem smislu
- Kvalitetnija zaštite kulturne baštine
- Podizanje razine različitih specifičnih znanja djelatnika u kulturi, ali i članova neprofitnih operacija (stručnih, o EU fondovima, ekonomskih i sl.)

- Korištenje novih tehnologija u prezentaciji i promociji kulturne baštine
- Mogućnost međunarodne suradnje na području kulture (kroz razne programe mobilnosti)
- Disperzija kulturnih događanja vremenski i prostorno
- Održivo upravljati kulturnom baštinom s precizno izračunatim kapacitetima nosivosti i korištenjem novih znanstvenih spoznaja i tehnologija

7. ODGOJ I OBRAZOVANJE

Obrazovni sustav Republike Hrvatske sastoji se od predškolskog, osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja. Redoviti sustav obrazovanja uključuje osnovno i srednje obrazovanje, dok posebno obrazovanje uključuje obrazovanje djece i mladeži s teškoćama u razvoju, obrazovanje odraslih i osnovno umjetničko obrazovanje koje priprema djecu za nastavak školovanja u srednjim umjetničkim školama.[128] Na području Zadarske županije ukupno djeluje 58 matičnih i 78 područnih osnovnoškolskih i srednjoškolskih ustanova te 2 matične i 1 područna umjetnička škola.

7.1. INSTITUCIONALNI I STRATEŠKI OKVIR

Djelatnost odgoja i obrazovanja obavlja se na nacionalnoj i županijskoj razini. Ministarstvo znanosti i obrazovanja obavlja upravne i druge poslove u području predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja u zemlji i inozemstvu. Također, nadležno je i u poslovima koji se odnose na razvoj visokoga obrazovanja, ostvarivanja nacionalnih strategija i programa za visoko obrazovanje. Agencija za odgoj i obrazovanje osnovana je od strane Republike Hrvatske, a prava i dužnosti osnivača obavlja Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Njezina djelatnost je obavljanje stručnih i savjetodavnih poslova u odgoju i obrazovanju.

Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i šport Zadarske županije i Upravni odjel za odgoj i školstvo Grada Zadra čine institucionalnu podršku na regionalnoj razini. Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i šport u svom djelokrugu obavljaju upravne i stručne poslove u području srednjeg i osnovnog obrazovanja, kulture, športa i tehničke kulture te prati i potiče razvitak znanosti i tehnologije. Upravni odjel za odgoj i školstvo Grada Zadra osigurava financijske i materijalne uvjete za rad gradskih ustanova odgoja i obrazovanja, vodi brigu o objektima gradskih ustanova odgoja i obrazovanja, stipendira darovite srednjoškolce i studente, sudjeluje u organizaciji posebnih prigoda iz područja obrazovanja i odgoja.

Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske donosi državni pedagoški standard, jedinstven dokument za predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski odgojno-obrazovni sustav.

Strateški dokumenti nacionalne razine koji imaju utjecaj na razvoj sustava obrazovanja:

- ***Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije*** pridonosi stvaranju modernijeg i inovativnijeg sustava obrazovanja, znanosti i tehnologije te ju je donio Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske.
- ***Strateški plan Ministarstva znanosti i obrazovanja za razdoblje 2020. – 2022. godine***

Zadarska županija, donosi strateške dokumente za uspješniji razvoj sustava obrazovanja:

- *Socijalni plan Zadarske županije 2015. – 2020. godine*
- *Strategija razvoja ljudskih potencijala Zadarske županije 2014. – 2020. godine*

[128] *Statistički ljetopis RH 2018,* Državni zavod za statistiku, 2019., str. 481

7.2. PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

Predškolski odgoj obuhvaća programe odgoja, obrazovanja, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi koji se ostvaruju u dječjim vrtićima sukladno Zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju.[129]Predškolski odgoj i obrazovanje provodi se među djecom od navršenih 6 mjeseci života do polaska u osnovnu školu.

Na području Zadarske županije ukupno djeluje 85 dječjih vrtića sa svojim područnim objektima. Od toga je 59 osnovano od strane jedinica lokalne samouprave, 21 privatno vlasništvo, 4 vjerske zajednice te je 1 osnovala zajednica Talijana. U pedagoškoj godini 2015./2016. godini, u Zadarskoj županiji je djelovalo ukupno 80 dječjih vrtića od čega ih je 55 bilo osnovano od strane jedinica lokalne samouprave, 22 vrtića su bila u privatnom vlasništvu, 2 vrtića u vlasništvu vjerskih zajednica dok je postojao još jedan pravni subjekt s programom predškolskog obrazovanja. U razdoblju od 2015./2016. pedagoške godine, otvoreno je 5 novih vrtića od čega su gotovo svi novootvoreni vrtići ili u privatnom vlasništvu ili su osnovani od strane vjerskih zajednica dok je od strane jedinica lokalne samouprave osnovan jedan vrtić. **Međutim, u pedagoškom razdoblju od 2002./2003. do 2015./2016. osnovana su 34 vrtića pa se može reći kako je to razdoblje obilježilo intenzivno ispunjavanje potreba u razvoju institucionalnog predškolskog odgoja.**

Grad Zadar je osnivač dječjih vrtića Radost i Sunce sa svojim područnim objektima te dječjeg vrtića Latica. Dječji vrtić Latica je specijalizirana pedagoška ustanova koja provodi različite posebne edukacijsko-rehabilitacijske programe za djecu rane i predškolske dobi s teškoćama u razvoju uz suglasnost Ministarstva znanosti i obrazovanja.[130] U pedagoškoj godini 2019./2020. gotovo svi registrirani privatni vrtići na području Zadarske županije nalaze se na području Grada Zadra, osim DV Tulipan koji se nalazi u Općini Polača. Na području Grada Zadra djeluju 2 podružnice vjerskih dječjih vrtića Jordanovac i Blagovijest te DV Golubica osnovan od strane Samostana benediktinki Svete Marije.

Dječjim vrtićima osnovanim od strane privatnih, vjerskih ili drugih osnivača Grad Zadar pruža podršku sufinancirajući izvođenje redovitog cjelodnevnog 10-satnog programa predškolskog odgoja. Isplaćuje potporu u visini bruto plaće zaposlenog odgojitelja utvrđenu na način i u visini kako se utvrđuje bruto plaća odgojitelja u predškolskim ustanovama kojima je Grad osnivač.[131]

Jedinice lokalne samouprave osnovale su dječje vrtiće smještene u ostalim gradovima i općinama Zadarske županije. Uz navedeno, na području Općine Bibinje također djeluje 1 podružnica vjerske zajednice DV Svete Male Marije Terezije.

Dječji vrtići na području Grada Zadra imaju vrlo raznoliku ponudu programa (redoviti desetosatni i petosatni programi njege, odgoja, naobrazbe, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi, 2,5 satni program predškole, programi za djecu predškolske dobi s posebnim potrebama, program ranog učenja engleskog jezika, katoličkog vjeronauka, drugi programi umjetničkog, kulturnog i športskog sadržaja), dok vrtići u manjim općinama većinom provode jedan do tri programa (cjelodnevni, poludnevni,

129 Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, NN 10/97, 107/07, 94/13, 98/19, čl. 1., st.2.
130 Dječji vrtić Latica., dostupno na: https://www.dv-latica.hr/home/o-nama.html (31.12.2020.)
131 Vrtići drugih osnivača, Grad Zadar, dostupno na: https://www.grad-zadar.hr/vrtici-drugih-osnivaca-481/ (14.3.2021.)

kraći program predškole).[132]

Broj upisane djece je u pedagoškom razdoblju od 2002./2003. do 2015./2016. kontinuirano rastao. U ovom razdoblju broj upisane djece je porastao za čak 40.5% s prosječnim rastom od 2.9% godišnje.

U pedagoškom razdoblju od 2015./2016. do 2018./2019. broj upisane djece se nastavio povećavati te je tako narastao za 9,2% s prosječnim godišnjim rastom od 2,3%.

Tablica 7.1. Struktura upisane djece u ustanove predškolskog odgoja u Zadarskoj županiji

Pedagoška godina	Broj upisane djece (ukupno)	Djeca do 3 godine	Od 3 do 5 godina	Od 5 do 7 godina i stariji
2019./2020.	5.359	767	1.917	2.675
2018./2019.	5.310	720	1.850	2.740
2017./2018.	5.305	636	1.998	2.671
2016./2017.	5.197	569	1.797	2.831
2015./2016.	4.818	519	1.718	2.581

Izvor: Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja, Državni zavod za statistiku, 2020., obrada ZADRA NOVA

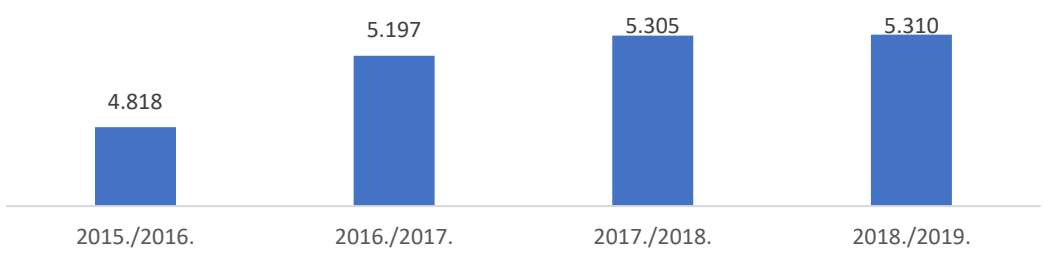

Slika 7.1. Kretanje broja upisane djece u ustanove predškolskog odgoja u Zadarskoj županiji
Izvor: Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja, DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Glavninu upisane djece **čine djeca u dobi od 5 do 7 godina, njih 51.6%** u pedagoškoj godini 2018./2019. Prema dobnoj strukturi, rast upisane djece je vidljiv za sve dobne skupine, ali posebno za djecu do 3 godine. U toj skupini, broj upisane djece je porastao za čak 27.9%. I u prethodnom razdoblju, od pedagoške godine 2002./2003. do 2015./2016. bilježi se porast upisane djece u ovoj kategoriji. Porast upisanih u ovoj dobnoj skupini se ostvaruje i na nacionalnoj razini i to od 10.5% u posljednje četiri pedagoške godine.

DV Radost, DV Sunce, DV Maslačak, DV Ribica, DV Golubica, DV Klokan, DV Šuškalica sudjeluju u projektu „Mreža ZaDar“ – mreža inovativnih vrtića po mjeri djece i roditelja. Sudjelovanjem u tom projektu unaprijedit će svoj rad organiziranjem produljenog boravka i smjenskog rada na području Grada Zadra.

[132] Ibid.

Od 2015. do 2019. godine obnovljeni dječji vrtići su[133]: **DV Otok Pašman, DV Srdelica (Općina Kali), DV Bubamara (Grad Benkovac), DV Baltazar (Općina Gračac), DV Cvrčak (Općina Posedarje), DV Zlatna lučica (Općina Sukošan), DV Tkon (Općina Tkon), DV Lastavica (Općina Preko).**

U 2019. godini je započela izgradnja novog dječjeg vrtića u **Gradu Benkovcu** te u **Općini Sali**. Novi dječji vrtići su u međuvremenu izgrađeni u **Kukljici, Pakoštanima i Povljani**. **Općina Novigrad** je u fazi izgradnje dječjeg vrtića.

Većina obnove i izgradnje novih objekata je sufinancirana proračunskim sredstvima dok glavninu sredstava čine EU fondovi ili poticaji Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku.

Prema podatcima Državnog zavoda za statistiku u pedagoškoj godini 2018./2019. bilježi se 860 zaposlenika, od čega 490 odgojitelja i učitelja te 39 zdravstvenih radnika.

RAZVOJNI IZAZOVI

Neujednačena dostupnost usluga predškolskog obrazovanja na području Zadarske županije
Nedostatan broj predškolskih ustanova u ruralnim područjima
Nedostatan broj programa u dječjim vrtićima u ruralnim područjima i na otocima
Nedostatna opremljenost predškolskih ustanova
Nedostatna infrastruktura ustanova za osobe s invaliditetom

RAZVOJNE POTREBE

Izgraditi adekvatan broj predškolskih ustanova u ruralnim područjima
Povećati broj programa u dječjim vrtićima u ruralnim područjima i na otocima
Poboljšati prostorne uvjete te osigurati potrebna sredstva za opremanje vanjskih dvorišta predškolskih ustanova
Unaprijediti infrastrukturu ustanova za pristup osobama s invaliditetom

7.3. OSNOVNOŠKOLSKO OBRAZOVANJE

Prema državnom pedagoškom standardu osnovne škole se dijele na redovite, posebne, umjetničke i škole na jeziku i pismu nacionalnih manjina. Redovite osnovne škole su odgojno-obrazovne ustanove koje rade prema redovitome nastavnom planu i programu namijenjenome djeci čija kronološka, obrazovna, socijalna i emotivna dob odgovara razrednome stupnju kojim su obuhvaćena. Posebne odgojno-obrazovne ustanove rade prema posebnim nastavnim planovima i programima i ustrojavaju se za obvezno osnovno školovanje djece s teškoćama. Posebne programe mogu provoditi i redovite osnovne škole kao dio svoje djelatnosti.[134]

[133] DV u Zadarskoj županiji, obrada ZADRA NOVA

[134] Državni pedagoški standard, NN 63/2008, 90/2010, čl. 4, st. 1., 2., 3., 4.

Broj učenika u svim redovnim školama u RH je u razdoblju od školske godine 2013./2014. do 2020./2021. pao za ukupno 9,90%. Ovaj pad je u Zadarskoj županiji nešto manji te se bilježi 7,40% manje učenika. Škole na otocima bilježe još manji pad – 5,83%.

Prema Ministarstvu znanosti i obrazovanja na području Republike Hrvatske u školskoj godini 2020./2021. djelovalo je 919 matičnih osnovnih škola te su u svom sastavu imale 1.135 područnih ustanova.

Pad broja učenika u svim redovnim osnovnim školama Republike Hrvatske od školske godine 2013./2014. do 2020./2021. je za ukupno 4,98%. Stanje u Zadarskoj županiji je mnogo bolje te se bilježi pad od 1,41%, dok osnovne škole na otocima bilježe pad od 4,24%.

Zadarska županija je u školskoj godini 2020./2021. činila 4,99% ukupnog broja osnovnih i srednjoškolskih ustanova na nacionalnoj razini. U županiji djeluje jedna škola koja se evidentira kao škola s djelovanjem u brdsko-planinskom području (Srednja škola Kneza Branimira – Benkovac) te je u školskoj godini 2020./2021. imala 323 učenika, raspoređenih u 19 odjela. U usporedbi s drugim hrvatskim županijama Zadarska županija ima najmanji broj škola koje se evidentiraju kao brdsko-planinske.

Prema podatcima Ministarstva znanosti i obrazovanja na području županije u 2020. godini aktivno djeluje 38 matičnih te 78 područnih osnovnih škola. Zadarska županija osnivač je 27 osnovnih škola, 19 srednjih škola te Glazbene škole Blagoje Bersa (suosnivač sa Gradom Zadrom). Grad Zadar je osnivač 9 osnovnih škola i suosnivač Glazbene škole Blagoje Bersa. U osnovnim školama u županiji je u školskoj godini 2019./2020. bilo upisano 13.631 učenika od čega je 6.998 učenika polazilo osnovne škole na području Grada Zadra. Prosječan broj učenika po školi na području Grada Zadra je u školskoj godini 2019./2020. iznosio 477, a na području županije 231.

U školskoj godini 2020./2021. je upisano 13.534 učenika, što čini 4,31 % od ukupnog broja osnovnoškolaca na nacionalnoj razini. Glavnina djece, točnije 7.029 pohađaju škole na administrativnom području Grada Zadra što je 51,9 % od ukupnog broja osnovnoškolskih učenika Zadarske županije. Najveći broj učenika njih 7.002, odnosno 51,7 %, pohađa osnovne škole čiji je osnivač Grad Zadar. Na području Grada Zadra u školskoj godini 2020./2021., najviše upisanih učenika imaju OŠ Šimuna Kozičića Benje (1.141), OŠ Bartula Kašića (1.127) i OŠ Smiljevac (1.005).

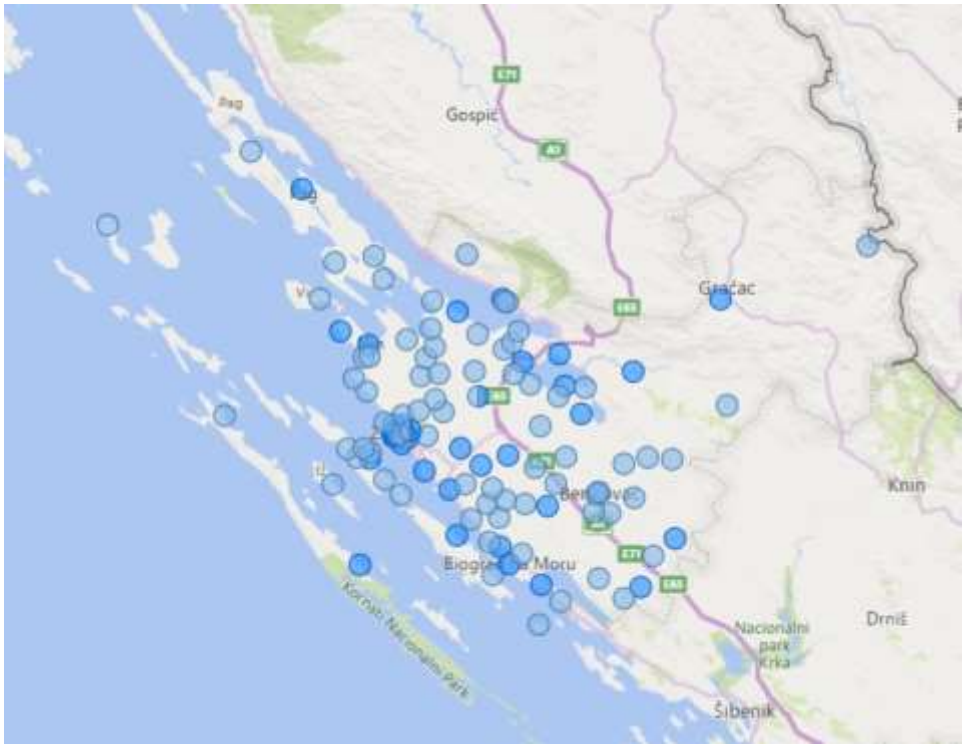

Slika 7.2. Prikaz osnovnih škola na području Zadarske županije
Izvor: E-rudnik, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2020., obrada ZADRA NOVA

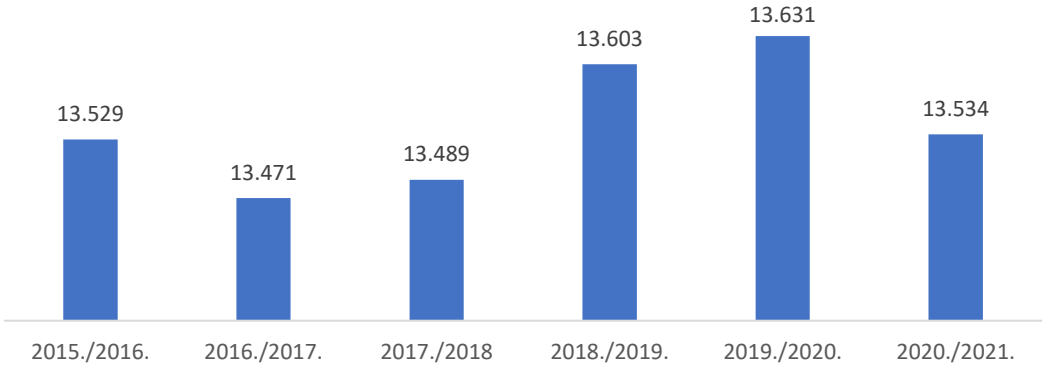

Slika 7.3. Kretanje broja upisanih učenika u OŠ Zadarske županije 2015. – 2020. g.
Izvor: E-rudnik, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2020., obrada ZADRA NOVA

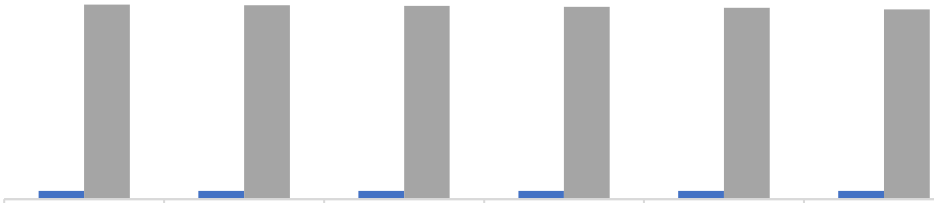

	2015./2016.	2016./2017.	2017./2018.	2018./2019.	2019./2020.	2020./2021.
OŠ u ZŽ	13.529	13.471	13.489	13.603	13.631	13.534
OŠ u RH	322.347	321.427	320.392	318.875	317.014	314.297

Slika 7.4. Usporedba broja upisanih učenika u Zadarskoj županiji na nacionalnoj razini 2015. – 2020. g.
Izvor: E-rudnik, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2020., obrada ZADRA NOVA

Na području Zadarske županije također djeluju 2 matične i 1 područna umjetnička škola (glazbena i plesna umjetnost) te ih je ukupno u školskoj godini 2020./2021. pohađalo 523 učenika, raspoređenih u 35 odjela. Zadarska županija je osnovala 2 te vjerska zajednica 1 umjetničku školu.

U školskoj godini 2020./2021. je 893 učenika u 70 ustanova osnovnoškolskog obrazovanja bilo obuhvaćeno programima za učenike s teškoćama u razvoju. Na području Grada Zadra djeluje 1 matična (Osnovna škola Voštarnica – Zadar) i 1 područna osnovna škola u Benkovcu koje provode samo programe za učenike s teškoćama u razvoju. U školskoj godini 2020./2021 pohađalo ih je 112 učenika.

Na području Grada Zadra provodi se projekt „Škola PUNa mogućnosti“ kojim se osiguravaju pomoćnici u nastavi učenicima s teškoćama u razvoju. U projektu sudjeluju OŠ Stanovi, OŠ Krune Krstića, OŠ Petra Preradovića, OŠ Šimuna Kožičića Benje, OŠ Šime Budinića, OŠ Smiljevac, OŠ Bartula Kašiča i OŠ Zadarski otoci.

Zadarska županija provodi projekt „Inkluzija – korak bliže društvu bez prepreka“ kojim se radom pomoćnika u nastavi s učenicama s teškoćom u razvoju omogućuje socijalna uključenost i integracija u redoviti obrazovni sustav.

Programom produženog boravka u osnovnim školama Grada Zadra u školskoj godini 2020./2021. je obuhvaćeno 25 odgojno-obrazovnih skupina u 7 ustanova (OŠ Petra Preradovića, OŠ Šime Budinića, OŠ Krune Krstiča, OŠ Bartula Kašića, OŠ Stanovi OŠ Smiljevac, OŠ Zadarski otoci).

U školskoj godini 2019./2020. na području Zadarske županije je bilo zaposleno 1.482 učitelja.

RAZVOJNI IZAZOVI

Ostarjela školska oprema
Ulaganja u infrastrukturu osnovnoškolskih ustanova na otocima Zadarske županije
Nedostatnost prostora za djecu s poteškoćama u razvoju te nedostatak obrazovnih programa nakon osnovne škole
Nedostatak stručnog kadra iz pojedinih područja (defektolog, fizika, matematika, informatika)
Problem kadra s neodgovarajućom stručnom spremom
Problem dislociranosti u ruralnim područjima te nedostatak izvannastavnih aktivnosti
Opterećenost minimalnog financijskog standarda osnovnih škola troškovima prijevoza učenika
Nepostojanje uvjeta za organiziranje cjelodnevne nastave

RAZVOJNE POTREBE

Izraditi dugoročne planove za neutraliziranje trenda smanjenja broja učenika
Obnova postojećih osnovnih škola na području otoka Zadarske županije i osuvremenjivanje školske opreme
Osigurati potreban prostor za djecu s poteškoćama u razvoju
Osigurati obrazovne programe za djecu s poteškoćama u razvoju nakon osnovne škole
Dodatno educirati nastavnike

Ulagati u školovanje deficitarnog kadra
Omogućiti školama organizaciju izvannastavnih aktivnosti u ruralnim područjima
Omogućiti uvođenje standarda za ocjenjivanje kvalitete nastavnih programa i nastavnika u skladu s EU smjernicama
Stvoriti uvjete za organizaciju cjelodnevne nastave

7.4. SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE

Djelatnost srednjeg odgoja i obrazovanja obavljaju srednjoškolske ustanove (srednje škole i učenički domovi) i druge javne ustanove. Srednje škole ovisno o vrsti obrazovnog programa dijele se na gimnazije, strukovne i umjetničke škole.

Programi srednjeg obrazovanja obuhvaćaju:

- programe za stjecanje niže razine srednjeg obrazovanja
- programi za stjecanje srednjeg obrazovanja
- programi osposobljavanja i usavršavanja

U Republici Hrvatskoj u školskoj godini 2020./2021. aktivno djeluje 401 dok na području Zadarske županije 20 redovnih srednjih škola. Većina ih je koncentrirana na području Grada Zadra – njih 15. Zadarska županija je osnivač 18 srednjih škola dok je su vjerska zajednica (Zadarska nadbiskupija) i fizička osoba osnivači po jedne srednje škole. Na području županije također aktivno djeluje 1 srednjoškolski đački dom.

U srednjim školama u županiji je u školskoj godini 2019./2020. bilo upisano 6.196 učenika. Prosječan broj učenika po pojedinoj srednjoj školi na području Grada Zadra iznosi 360 učenika. U školskoj godini 2020./2021. bilježi se blagi porast broja učenika – njih 6.306. Raspoređeni su u 324 odjela te je prosječan broj učenika po odjelu 19,46. Od ukupnog broja srednjoškolaca njih 5.498 (87,19%) pohađaju srednje škole smještene na području Grada Zadra, a ostatak, njih 808 (12,81%) idu u jednu od škola na području gradova Benkovac, Biograd na Moru, Obrovac, Pag i Općine Gračac.

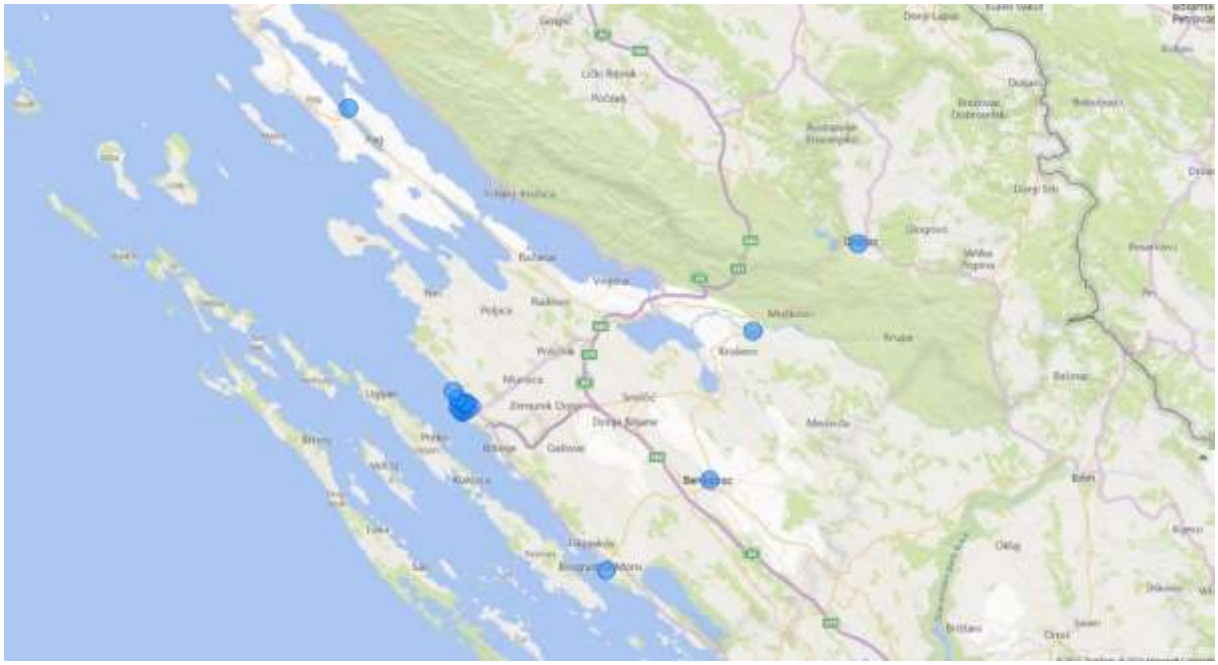

Slika 7.5. Prikaz srednjih škola na području Zadarske županije
Izvor: E-rudnik, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2020., obrada ZADRA NOVA

Broj upisanih učenika u srednje škole Republike Hrvatske je od školske godine 2015./2016. u stalnom padu pa trend pada učenika prate i srednje škole na području Zadarske županije. Broj upisane djece u školskoj godini 2020./2021. bilježi blagi porast od 0,54% u odnosu na 2019./2020. Međutim, pad broja učenika je sporiji nego na nacionalnoj razini.

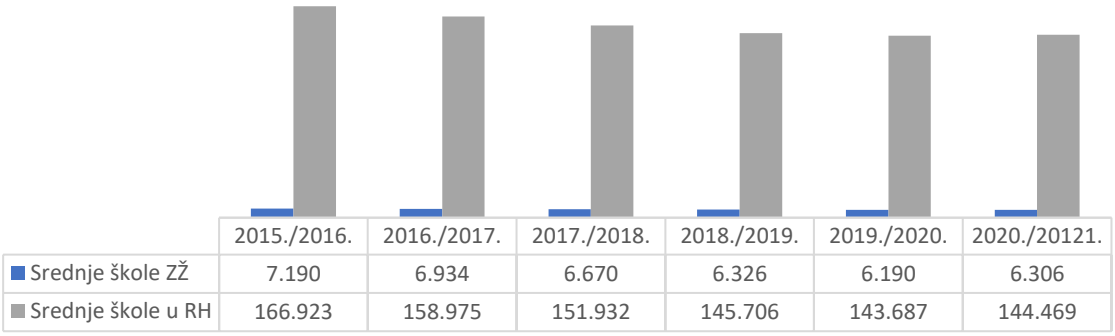

	2015./2016.	2016./2017.	2017./2018.	2018./2019.	2019./2020.	2020./20121.
Srednje škole ZŽ	7.190	6.934	6.670	6.326	6.190	6.306
Srednje škole u RH	166.923	158.975	151.932	145.706	143.687	144.469

Slika 7.6. Kretanje broja upisanih učenika u SŠ Zadarske županije i na nacionalnoj razini
Izvor: E-rudnik, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2021., obrada ZADRA NOVA

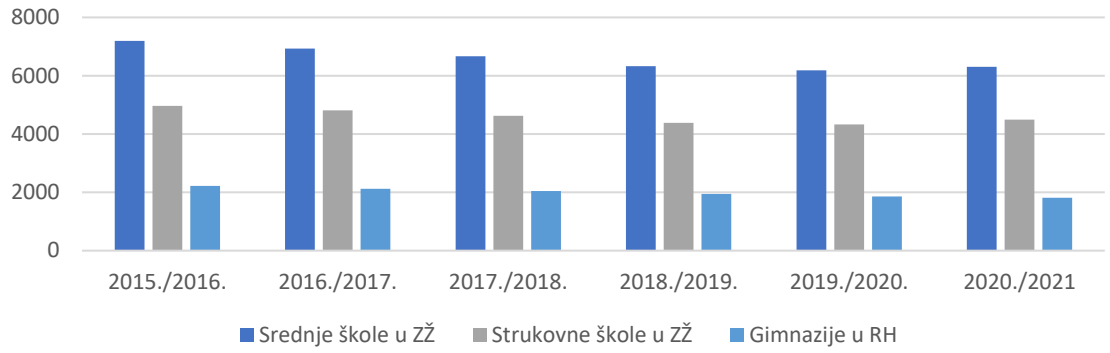

Slika 7.7. Kretanje broja učenika u srednjim školama Zadarske županije
Izvor: E-rudnik, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2020., obrada ZADRA NOVA

Usporede li se podaci o broju upisanih učenika po strukturi srednjih škola, vidljivo je kako se pad učenika ne razlikuje značajno između srednjih strukovnih škola i gimnazija. Međutim, ako se kretanje broja upisanih uzima u obzir u duljem razdoblju (od školske godine 2013./2014. do 2020./2021.), broj upisanih učenika u srednje škole na području županije je pao za čak 18.07%, a na nacionalnoj razini iznosi 19.03%. Intenzivniji pad učenika na nacionalnoj razini se bilježi u strukovnim školama. S druge strane, na razini Zadarske županije, veći pad je zabilježen kod upisa u gimnazijske programe**.** Najveći broj učenika imaju Strukovna škola Vice Vlatkovića Zadar (622), Hotelijersko-turistička i ugostiteljska škola Zadar (574)i Gimnazija Vladimira Nazora (523), a najmanji Srednja škola Gračac (50).

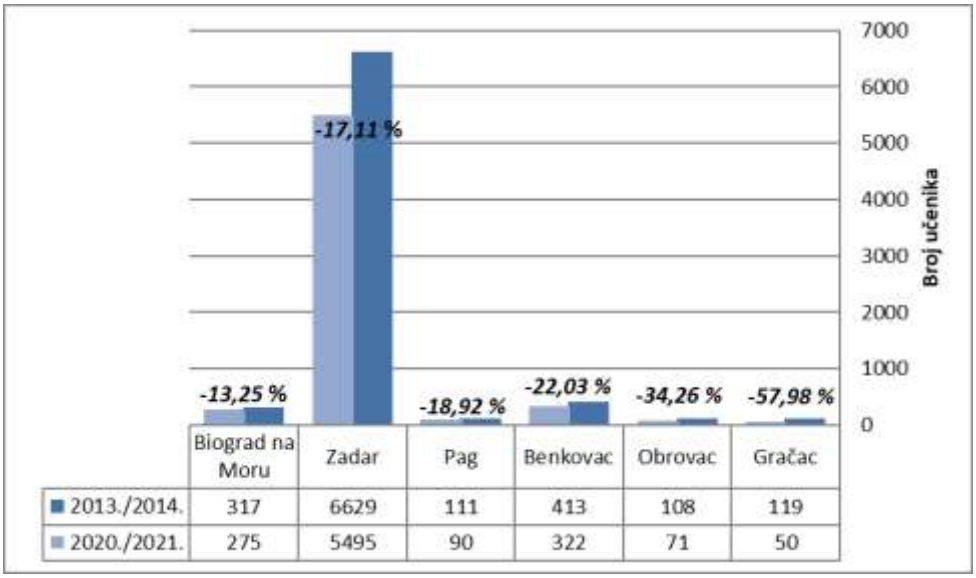

	Biograd na Moru	Zadar	Pag	Benkovac	Obrovac	Gračac
2013./2014.	317	6629	111	413	108	119
2020./2021.	275	5495	90	322	71	50

Slika 7.8. Pad broja učenika u SŠ po JLS u razdoblju 2013./2014. - 2020./2021.
Izvor: E-rudnik, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2020., obrada ZADRA NOVA

U istom razdoblju, vidljiva je i visoka heterogenost u padu i rastu broja učenika u srednjim školama po jedinicama lokalne samouprave Zadarske županije. Gradovi Obrovac i Benkovac bilježe pad od čak 34,26% i 22,03%. Među općinama, najveći pad bilježi Općina Gračac s čak 57,98% manje upisanih učenika.

U školskoj godini 2020./2021., 32 učenika u 2 ustanove (Hotelijersko-turistička i ugostiteljska škola i Poljoprivredna, prehrambena i veterinarska škola Stanka Ožanića Zadar) je bilo obuhvaćeno programima za učenike s teškoćama.

Na području Grada Zadra aktivno djeluje jedna glazbena škola (Glazbena škola Blagoja Berse Zadar), u školskoj godini 2020./2021. upisano je 118 učenika, raspoređenih u 8 odjela te ju je vlasništvu Zadarske županije. U razdoblju od 2013./2014. do 2020./2021. školske godine broj upisanih polaznika povećao se za 18,00%.

Radi velike koncentracije srednjih škola na području grada Zadra, velik broj učenika iz okolnih mjesta putuje svakodnevno ili tjedno u Zadar i povratno u mjesto prebivališta. Dio učenika koji pohađa neku od srednjih škola u Zadru, s mjestom prebivališta izvan grada, obitavaju u Srednjoškolskom đačkom domu u Zadru. Dom raspolaže sa 294 mjesta (180 muški i 114 ženski) te zapošljava 37 osoba, od čega je 10 odgojitelja.

Hrvatski zavod za zapošljavanje je 2020. godine proveo analizu i potrebu za kvalificiranom radnom snagom te izradio preporuku za obrazovnu upisnu politiku i politiku stipendiranja za Zadarsku županiju. Deficitarna srednjoškolska zanimanja na području Zadarske županije su konobar, kuhar, zidar, pekar, stolar, tesar, elektroinstalater, soboslikar, armirač, bravar, slastičar, vrtlar, instalater kućnih instalacija, vozač motornog vozila, dimnjačar, medicinska sestra, hotelijersko-turistički tehničar, farmaceutski tehničar, tehničar zaštite osoba i imovine i strojarski te računalni tehničar. Grad Zadar te općine Kolan i Pašman dodjeljuju stipendije za srednjoškolce koji se školuju za deficitarna zanimanja.

Tablica 7.2. Broj i iznos stipendija darovitim i uspješnim učenicima u 2019. i 2020. godini (HRK)

Naziv JLS	Broj stipendija 2019. godine	Ukupan iznos 2019. godine	Broj stipendija 2020. godine	Ukupan iznos 2020. godine
Benkovac	26	62.400,00	29	26.100,00
Bibinje	-	-	-	-
Biograd na Moru	-	-	-	-
Galovac	-	-	-	-
Gračac	-	-	-	-
Jasenice	-	-	-	-
Kali	-	-	-	-
Kolan	-	-	4	18.000,00
Kukljica	-	-	-	-
Lišane Ostrovičke	-	-	-	-
Nin	12	60.000,00	14	70.000,00
Novigrad	-	-	-	-
Obrovac	-	-	-	-
Pag	17	24.800,00	7	13.200,00
Pakoštane	-	-	-	-
Pašman	-	-	2	21.000,00
Polača	-	-	-	-
Poličnik	-	-	-	-
Posedarje	-	-	-	-
Povljana	-	-	-	-
Preko	-	-	-	-
Privlaka	-	-	-	-
Ražanac	-	-	-	-
Sali	39	84.800,00		162.200,00
Stankovci	-	-	-	-
Starigrad	-	-	-	-
Sukošan	50	89.200,00	32	116.000,00
Sveti Filip i Jakov	-	-	-	-

Škabrnja	30	30.000,00	-	-
Tkon	7	11.700,00	7	14.100,00
Vir	21	315.000,00	27	405.000,00
Vrsi	9	24.300,00	14	37.800,00
Zadar	48	129.600,00	38	114.000,00
Zemunik Donji	-	-	-	-
UKUPNO	**259**	**831.800,00**	**174**	**997.400,00**

Izvor: Podaci jedinica lokalne (područne) samouprave, 2021., obrada ZADRA NOVA

Grad Zadar je u školskoj godini 2019./2020. isplatio 48 stipendija darovitim i uspješnim učenicima, u vrijednosti od 129.600,00 HRK, a 2020./2021. 38 ukupne vrijednosti 114.000,00 HRK. Prema broju dodijeljenih stipendije ističe se Općina Vir s 21 dodijeljenom stipendijom u vrijednosti od 315.000,00 kn u školskoj godini 2019./2020. te 27 stipendija u vrijednosti od 405.000,00 kn u školskoj godini 2020./2021. Uz Grad Zadar, stipendije za srednjoškolce dodjeljuju gradovi Benkovac, Nin, Pag te općine Kolan, Pašman, Sali, Sukošan, Škabrnja, Tkon, Vir i Vrsi. Na području Zadarske županije u školskoj godini 2019./2020. ukupno je dodijeljeno 259 stipendija ukupne vrijednosti 831.800,00 HRK te u školskoj godini 2020./2021. 174 ukupne vrijednosti 997.400,00 HRK.

Tablica 7.3. Ukupan iznos sufinanciranja troškova javnog prijevoza redovitih učenika srednjih škola (HRK)

JLS	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Benkovac	-	-	-	-	-	-
Bibinje	-	-	-	-	-	-
Biograd na Moru	-	-	-	-	-	-
Galovac	-	-	-	-	-	-
Gračac	47.971,80	47.175,90	48.658,88	68.224,34	47.960,00	40.624,90
Jasenice	54.012,00	51.876,00	48.237,00	28.091,00	25.403,00	15.598,80
Kali	-	-	-	-	-	-
Kolan	78.638,26	80.477,65	127.034,93	169.831,60	138.617,77	80.331,69
Kukljica	-	-	-	-	-	-
Lišane Ostovičke	-	-	-	-	-	-
Nin	71.430,00	64.168,00	75.790,65	46.721,30	39.809,00	27.079,40
Novigrad	-	-	-	-	-	-
Obrovac	-	-	-	-	-	-
Pag	5.148,99	28.179,47	48.084,40	34.201,88	37.754,65	34.377,42
Pakoštane	-	-	-	-	-	-
Pašman	-	-	-	-	-	-
Polača	-	-	-	-	-	-
Poličnik	155.691,60	148.689,90	137.236,30	69.447,03	81.754,47	54.557,55
Posedarje	177.869,50	129.144,00	151.511,00	71.663,00	62.651,00	40.820,00
Povljana	65.000,00	70.000,00	70.000,00	55.000,00	25.000,00	15.500,00
Preko	-	-	-	-	-	-
Privlaka	55.317,00	46.431,00	43.477,50	29.715,10	30.252,00	19.959,80
Ražanac	69.532,00	75.602,00	74.936,00	93.156,00	102.374,00	98.798,00
Sali	-	-	-	-	-	-
Stankovci	37.635,00	36.702,00	34.214,00	32.027,00	29.593,00	16.600,00
Starigrad	72.748,50	63.768,00	54.241,50	32.341,30	30.099,20	20.181,00
Sukošan	142.352,85	134.364,00	117.283,10	79.277,60	81.653,00	65.059,50
Sveti Filip i Jakov	-	-	-	-	-	-
Škabrnja	-	-	-	-	-	-
Tkon	19.500,00	71.500,00	32.500,00	-	-	-
Vir	25.000,00	27.000,00	42.805,50	26.936,50	28.502,00	15.070,00

Vrsi	-	-	-	-	-	17.808,00
Zadar	-	-	-	-	-	-
Zemunik Donji	103.980,75	98.554,50	103.048,20	90.440,08	85.963,14	75.683,34
UKUPNO	**1.181.828,25**	**1.173.632,42**	**1.209.058,96**	**927.073,73**	**847.386,23**	**562.366,06**

Izvor: Podaci jedinica lokalne (područne) samouprave Zadarske županije, 2021., obrada ZADRA NOVA

Na području Zadarske županije iznos sufinanciranja troškova javnog prijevoza redovitih učenika srednjih škola bilježi pad od čak 52,42% od 2015. do 2020. godine. Najveći iznos sufinanciranja iznosio je 1.181.828,25 HRK 2015. godine, dok se najmanji bilježi 2020. godine - 562.366,06 kn. U razdoblju od 2015. do 2020. godine najveće smanjenje sufinanciranja bilježi Općina Posedarje za 77,1%, zatim slijedi Općina Povljana 76,2% i Općina Starigrad za 72,3%. Grad Pag bilježi povećanje sufinanciranja u razdoblju od 2015. do 2020. godine za 85% te Općina Ražanac za 29,62%.

Na području županije nedostaje profesora iz prirodnih znanosti. Prema Državnom zavodu za statistiku u školskoj godini 2019./2020. na području Zadarske županije u srednjim školama je bilo zaposleno 1.142 nastavnika.

RAZVOJNI IZAZOVI

Pad broja učenika
Slaba povezanost sektora istraživanja, obrazovanja i tržišta rada
Nedostatak financijskih sredstava za realizaciju kapitalnih investicija u školstvu
Neusklađenost upisa u srednje škole s potrebama tržišta rada
Veliki broj izostanaka iz škole
Slaba motiviranost učenika za trogodišnje strukovne škole

RAZVOJNE POTREBE

Izraditi dugoročne planove i potrebe za srednjoškolskim obrazovanjem vezano za potrebe društva i gospodarstva
Osigurati dodatno financiranje za obnovu i osuvremenjivanje srednjih škola te poboljšati prostorne uvjete istih
Modernizirati đački dom
Utjecati na upis učenika u srednje škole deficitarnih zanimanja te smanjiti upisne kvote u školama u kojima se obrazuju zanimanja za koja ne postoji društveni i gospodarski interes
Stipendirati učenike srednjih škola deficitarnih zanimanja

7.5. ŠKOLE NA OTOCIMA

Na području Republike Hrvatske aktivno djeluju 53 matične i 69 područnih redovnih otočnih ustanova. Na otocima Zadarske županije djeluje 5 matičnih i 16 područnih ustanova, od čega jednu ustanovu čini Srednja škola Bartula Kašića na otoku Pagu, a ostalo su osnovne škole.

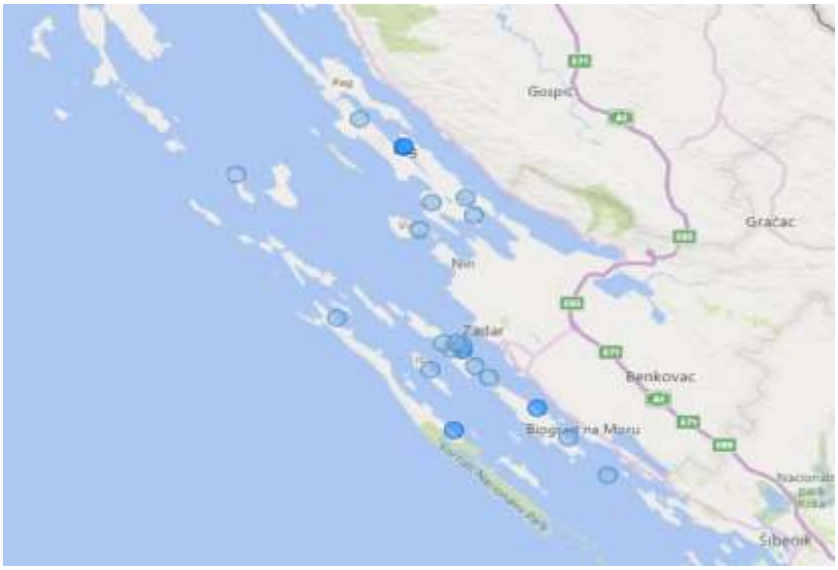

Slika 7.9. Osnovne i srednje škole na otocima Zadarske županije
Izvor: E-rudnik, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2021., obrada ZADRA NOVA

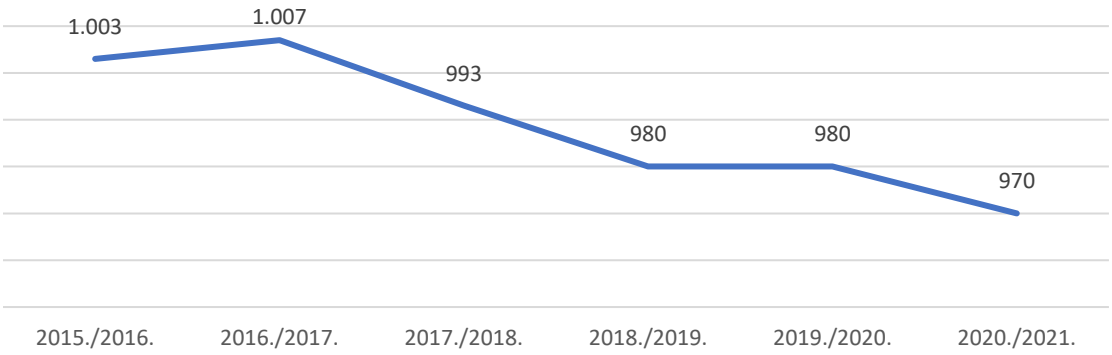

Slika 7.10. Kretanje broja upisanih učenika na otocima Zadarske županije
Izvor: E-rudnik, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2021., obrada ZADRA NOVA

U razdoblju od školske godine 2013./2014. do 2020./2021. može se primijetiti pad broja upisanih učenika za 5,83%. Najveći pad broja upisanih učenika bilježi se za gimnazijsko obrazovanje, čak 23,53%. Na početku ovog razdoblja, upisanih je bilo 1.030, a na kraju 970. Od ukupnog broja učenika njih 880 upisano je osnovnu školu te raspoređeno u 76 odjela dok ostatak od 90 učenika pohađa srednju školu (gimnazijsko i strukovno trogodišnje obrazovanje) podijeljenu u 7 odjela. U školskoj godini 2020./2021. najveći broj učenika (203) zabilježen je u Osnovnoj školi Jurja Dalmatinca Pag.

Tablica 7.4. Broj upisanih učenika u završnim razredima na otocima

Škola	**2020./2021. – završni razredi**
OŠ A.G. MATOŠA NOVALJA – PODRUČNA ŠKOLA KOLAN	-
OŠ BIOGRAD – PODRUČNA ŠKOLA TKON	-
OŠ JURJA DALMATINCA PAG	37
OŠ JURJA DALMATINCA PAG – PODRUČNA ŠKOLA DINJIŠKA	-
OŠ JURJA DALMATINCA PAG – PODRUČNA ŠKOLA POVLJANA	-
OŠ JURJA DALMATINCA PAG – PODRUČNA ŠKOLA VLAŠIĆI	-
OŠ ZADARSKI OTOCI – ZADAR – PODRUČNA ŠKOLA SILBA	Bez učenika

OŠ ZADARSKI OTOCI – ZADAR PODRUČNA ŠKOLA VELI IŽ	2
OŠ PRIVLAKA – PODRUČNA ŠKOLA VIR	-
OŠ VALENTIN KLARIN PREKO	43
OŠ VALENTIN KLARIN PREKO – PODRUČNA ŠKOLA KALI	-
OŠ VALENTIN KLARIN PREKO – PODRUČNA ŠKOLA KUKLJICA	-
OŠ VALENTIN KLARIN PREKO – PODRUČNA ŠKOLA LUKORAN	-
OŠ VALENTIN KLARIN PREKO – PODRUČNA ŠKOLA POLJANA	-
OŠ VALENTIN KLARIN PREKO – PODRUČNA ŠKOLA SUTOMIŠĆICA	-
OŠ VALENTIN KLARIN PREKO – PODRUČNA ŠKOLA UGLJAN	-
OŠ PETAR LORINI	3
OŠ PETAR LORINI – PODRUČNA ŠKOLA BOŽAVA	2
OŠ VLADIMIR NAZOR	14
OŠ PAKOŠTANE – PODRUČNA ŠKOLA „DR.BLAŽ JURIŠIĆ“, VRGADA	Bez učenika
SREDNJA ŠKOLA BARTULA KAŠIĆA PAG	21

Izvor: E-rudnik, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2021., obrada ZADRA NOVA

Među navedenim školama, 2 škole u školskoj godini 2020./2021. godini nisu imali upisane učenike u završne razrede. Većina škola nema stalno popunjene sve razrede, a razredi s manjim brojem učenika nastavu slušaju s drugim razredima.

U školskoj godini 2020./2021. 48 učenika u 4 matične i 5 područnih škola je bilo obuhvaćeno programima za učenike s teškoćama.

Na području Općine Preko djeluje 1 područni odjel glazbene škole, osnovan od strane Zadarske županije te je u školskoj godini 2020./2021 upisano 29 učenika raspoređenih u 5 odjela.

U mnogim otočnim školama predmetna nastava nije stručno pokrivena, posebno u prirodoslovnom području. U nekim školama uspješno je implementirana nastava na daljinu kako bi se učenicima omogućila pokrivenost svih predmeta kvalificiranim nastavnicima.

7.6. VISOKO OBRAZOVANJE

Djelatnost visokog obrazovanja obavljaju visoka učilišta u što spadaju sveučilišta, veleučilišta i visoke škole. Sveučilišni studiji osposobljavaju studente za obavljanje poslova u znanosti i visokom obrazovanju te obuhvaćaju tri razine: preddiplomski, diplomski i poslijediplomski studij. Glavna visokoškolska ustanova u Zadarskoj županiji je Sveučilište u Zadru. Ono baštini tradiciju sveučilišta osnovanog 1396. godine. To je bilo filozofsko-teološko visoko učilište dominikanskog reda i najstarije je hrvatsko sveučilište. Od 16. st. imalo je status privilegiranog sveučilišta koje je imalo pravo dodjeljivati doktorate znanosti.

Sveučilište u Zadru je najveće potpuno integrirano sveučilište u Republici Hrvatskoj. Sveučilište među svojim sastavnicama broji 27 odjela, 2 centra za nastavni rad i 4 znanstveno-istraživačka centra. Sveučilište nudi široki opseg preddiplomskih, diplomskih i poslijediplomskih studija, najviše iz područja društvenih i humanističkih znanosti. Na sveučilištu redovno studira oko 5000 studenata[135]. Zapošljava ukupno 620 djelatnika, od toga u nastavi 420 (od toga 311 doktora znanosti i 16 magistara znanosti). U administrativnim i tehničkim službama Sveučilišta zaposleno je 200

[135] Uredi za studije, Sveučilište u Zadru, 2020.

djelatnika, a k tome je u Agenciji za studentski standard zaposleno 38 djelatnika[136]. Najveći broj akademskog osoblja zaposlen je u humanističkom znanstvenom području (53,08%) te u društvenom znanstvenom području (24,41%), a slijede ih STEM (14,93%) te interdisciplinarna područja znanosti (5,45%). Najmanji broj zaposlenih je u umjetničkom području (2,13%).[137]

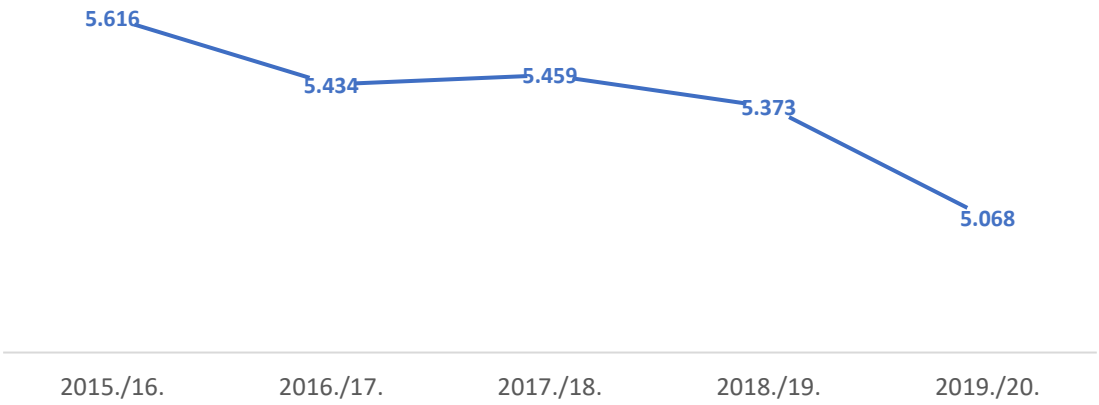

Slika 7.11. Kretanje broja upisanih studenata na Sveučilištu u Zadru 2015. - 2019. g.
Izvor: Uredi za studije, Sveučilište u Zadru, 2020., obrada ZADRA NOVA

Sveučilište na godišnjoj razini broji od 5000 do 5500 upisanih studenata. Od 2015. do 2019. godine bilježi se pad broja upisanih studenata za 9,8%. U odnosu na 2015. godinu, a istodobno je porastao broj studija koji se održavaju na preddiplomskoj i diplomskoj razini[138]. Pad broja studenata je u vezi s padom broja učenika u cijeloj Hrvatskoj i istodobnim povećanjem broja javnih i privatnih visokih učilišta. Mreža visokih učilišta nije usklađena s realnim potrebama hrvatskoga društva i gospodarstva, postoje jaka nastojanja da se obrazovanje sve više tretira kao usluga, a ne kao javno dobro pa je posljedično na svim hrvatskim javnim sveučilištima smanjen broj studenata, posebno u prostoru s najvećom depopulacijom (Sveučilište u Osijeku). Povećanje broja programa je rezultat nastojanja da se obogati ponuda studijskih programa, posebno onih izravnije prilagođenih potrebama društva i gospodarstva. Godine 2015. izvodila su se 32 preddiplomska sveučilišna studija, a u 2020. godini njih 35. S izvođenjem je započeo i jedan preddiplomski stručni studij (Informacijske tehnologije). Trenutno se izvodi 44 diplomskih sveučilišnih studija u odnosu na 41 u 2015. godini. Izvodi se i integrirani preddiplomski i diplomski Učiteljski studij. Broj poslijediplomskih sveučilišnih studija je ostao nepromijenjen te se izvodi jedan poslijediplomski specijalistički studij. Nastavne i znanstveno-istraživačke aktivnosti se odvijaju na 7 lokacija u Zadru te u Gospiću Odjel za nastavničke studije, koji je do 2011. godine bio u sastavu Sveučilišta u Rijeci.

Tablica 7.5. Kretanje broja upisanih studenata na preddiplomske studije Sveučilišta u Zadru

Jednopredmetni studij				
Akademska godina	2016./2017.	2017./2018.	2018./2019.	2019./2020.
Arheologija	145	138	132	111
Brodostrojarstvo i tehnologija pomorskog prometa	173	171	145	146
Hrvatski jezik i književnost	154	143	128	90
Informacijske znanosti	97	106	104	80
Informacijske tehnologije		33	49	61

[136] Uredi za studije, Sveučilište u Zadru, 2020.
[137] *Strategija razvoja Sveučilišta u Zadru 2017. – 2022. godine*, Sveučilište u Zadru, str. 16
[138] Agencija za znanost i visoko obrazovanje, 2020.

Kultura i turizam	300	307	307	273
Menadžment	300	299	321	320
Nautika i tehnologija pomorskog prometa	355	330	294	260
Podvodne znanosti i tehnologije	118	136	138	121
Povijest	53	62	58	53
Povijest umjetnosti	34	23	15	11
Psihologija	117	120	127	122
Primijenjena ekologija u poljoprivredi	181	175	145	127
Primijenjena geografija	62	56	66	68
Rani i predškolski odgoj i obrazovanje	269	298	297	317
Predškolski odgoj (stručni)	53	25	6	6
Sestrinstvo	176	163	157	175
Ukupno	2.587	2.585	2.489	2.341

Dvopredmetni studij				
Akademska godina	2016./2017.	2017./2018.	2018./2019.	2019./2020.
Anglistika	269	274	297	279
Etnologija i antropologija	100	102	105	109
Filozofija	146	152	144	108
Francuski jezik i književnost	167	176	191	173
Geografija	106	102	90	68
Grčki jezik i književnost	31	23	20	16
Hrvatski jezik i književnost	-	-	-	24
Language and Communication in a Multilingual Society	-	-	15	32
Latinski jezik i književnost	55	42	37	25
Njemački jezik i književnost	161	135	128	110
Pedagogija	162	154	167	160
Povijest	70	72	60	65
Povijest umjetnosti	95	123	117	106
Ruski jezik i književnost	97	100	109	106
Sociologija	138	133	139	141
Španjolski jezik i književnost	139	151	160	147
Talijanski jezik i književnost	158	166	170	144
Talijanski jezik i književnost; smjer: prevoditeljski	68	65	72	54
Teološko-katehetski studij	60	66	67	59
Ukupno	1.011	1.018	1.044	963

Izvor: Uredi za studije, Sveučilište u Zadru, 2020., obrada ZADRA NOVA

Tablica 7.6. Kretanje broja upisanih studenata na diplomske studije i integriranje preddiplomske i diplomske studije Sveučilišta u Zadru

Jednopredmetni studij				
Akademska godina	2016./2017.	2017./2018.	2018./2019.	2019./2020.
Arheologija	67	59	63	64
Dvogodišnji studij Informacijskih znanosti - izv.	59	55	58	39
Ekologija u kulturi i turizmu	1	-	-	-
Hrvatski jezik i književnost; smjer: nastavnički	118	107	98	80

Informacijske znanosti	54	52	39	47
Kulturna sociologija	4	3	4	1
Kulturna i prirodna baština u turizmu	41	29	31	15
Lingvistika	1	3	1	1
Menadžment	182	142	135	138
Novinarstvo i odnosi s javnostima	52	45	36	20
Održivo upravljanje vodenim ekosustavima		30	45	61
Poduzetništvo u kulturi i turizmu	83	86	70	84
Povijest; smjer: nastavnički	42	22	21	24
Povijest umjetnosti; smjer: znanstveni	1	-	-	-
Povijest umjetnosti; smjer konz. i muz. galerijski	10	12	8	10
Prevoditeljski studij talijanistike	-	1	1	1
Primijenjena geografija	38	46	41	32
Psihologija	91	100	83	86
Rani i predškolski odgoj i obrazovanje	44	99	113	127
Razlikovni modul ranog i predšk. odgoja i obraz.	34	-	26	-
Ruski jezik i književnost; smjer: nastavnički	7	3	4	4
Sestrinstvo	38	38	17	32
Suvremena talijanska filologija; smjer: nastavnički	1	1	1	-
Ukupno	968	933	895	866

Dvopredmetni studij				
Akademska godina	2016./2017.	2017./2018.	2018./2019.	2019./2020.
Anglistika; smjer: nastavnički	104	111	108	95
Anglistika; smjer: znanstveni	38	48	56	65
Etnologija i antropologija	30	42	49	50
Filozofija; smjer: nastavnički	65	68	63	68
Francuski jezik i književnost; smjer: nastavnički	47	41	36	30
Francuski jezik i književnost; smjer: prevoditeljski	49	44	49	45
Geografija; smjer: nastavnički	31	34	37	40
Grčki jezik i književnost; smjer: nastavnički	8	10	12	4
Hispanistika; smjer: opći	11	16	22	20
Hispanistika; smjer: prevoditeljski	30	39	39	43
Latinski jezik i književnost; smjer: nastavnički	15	13	18	15
Lingvistika	4	5	8	10
Njemački jezik i književnost; smjer: nastavnički	97	110	101	76
Njemački jezik i književnost; smjer: prevoditeljski	20	26	29	28
Pedagogija	122	127	134	132
Povijest; smjer: nastavnički	19	24	33	33
Povijest umjetnosti; smjer: nastavnički	2	5	8	11
Povijest umjetnosti; smjer: opći	-	-	4	5
Prevoditeljski studij talijanistike	45	49	52	37
Ruski jezik i književnost; smjer: nastavnički	48	52	44	37
Ruski jezik i književnost; smjer: prevoditeljski	35	30	31	34
Sociologija	66	77	82	72

Suvremena talijanska filologija; smjer: nastavnički	82	89	79	80
Teološko-katehetski studij	4	14	20	34
Ukupno	486	537	557	532

Izvor: Uredi za studije, Sveučilište u Zadru, 2020., obrada ZADRA NOVA

Tablica 7.7. Kretanje broja studenata na integrirani preddiplomski i diplomski učiteljski studij u Zadru i Gospiću

Akademska godina	2016./2017.	2017./2018.	2018./2019.	2019./2020.
Učiteljski studij u Zadru	230	226	242	231
Učiteljski studij u Gospiću	152	160	146	135
Ukupno	382	386	388	366

Izvor: Uredi za studije, Sveučilište u Zadru, 2020., obrada ZADRA NOVA

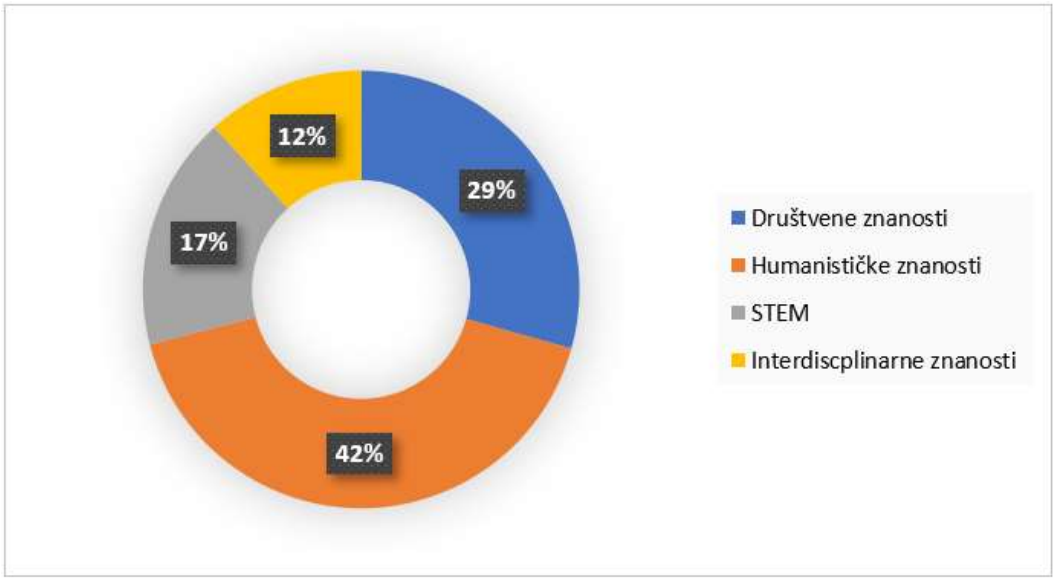

Slika 7.12. Prvostupnici prema području završenog preddiplomskog studija u razdoblju 2016. – 2019. g.
Izvor: Uredi za studije, Sveučilište u Zadru, 2020., obrada ZADRA NOVA

Znanstveno usmjerenje Sveučilište, pa time i ponuda obrazovnih programa, primarno su usmjereni na humanističke i društvene znanosti. Osim znanstvene produkcije, to je vidljivo i prema ostvarenim diplomama prvostupnika na preddiplomskim razinama studija. U razdoblju od 2016. do 2019. godine, najviše prvostupnika se bilježi iz područja humanističkih i društvenih znanosti. Broj diploma u iz STEM područja i interdisciplinarnih znanosti je znatno manji – 17% i 12%.

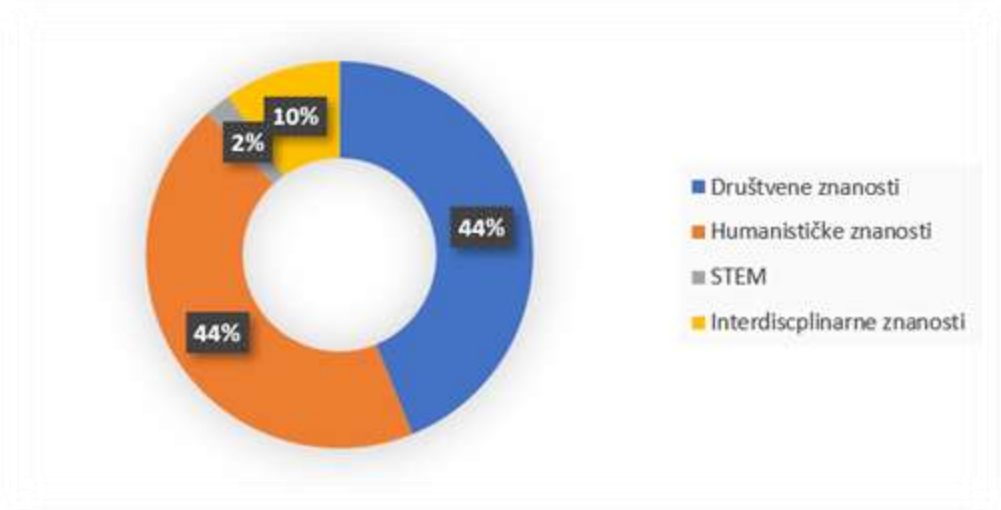

Slika 7.13. Magistri prema području završenog diplomskog studija 2016. – 2019. g.
Izvor: Uredi za studije, Sveučilište u Zadru, 2020., obrada ZADRA NOVA

Na razini ostvarenih diploma diplomskih studija, njih 88% je ostvareno iz humanističkih i društvenih znanosti. Iz interdisciplinarnih znanosti ostvareno je 10%, a iz STEM područja samo 2% diploma.

Važan čimbenik u razvoju i jačanju kapaciteta u visokom obrazovanju čini i međunarodna mobilnost studenata i nastavnog osoblja u svrhu razmjene i stjecanja znanja, iskustva i vještina. Sveučilište u Zadru mobilnost ostvaruje putem Erasmus, Erasmus+, CEEPUS i drugih programa. Odlazna mobilnost studenata i nastavnog i nenastavnog osoblja Sveučilišta u Zadru je u posljednje 4 godine u porastu.

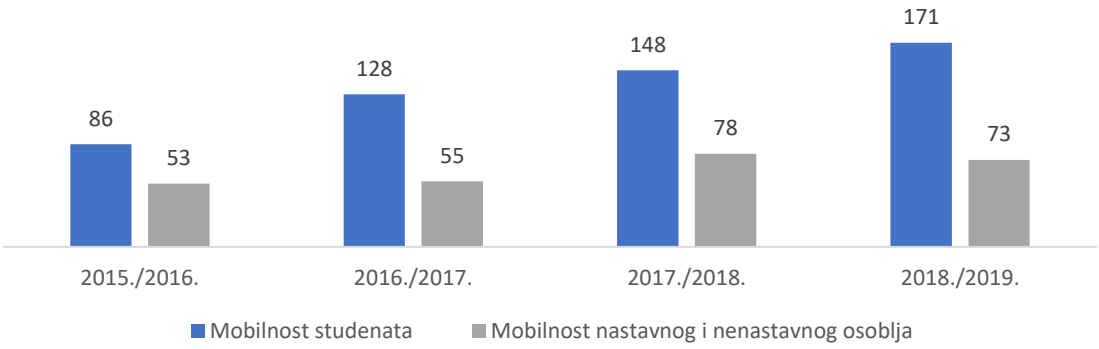

Slika 7.14. Mobilnost studenata i osoblja Sveučilišta u Zadru
Izvor: Ured za međunarodnu suradnju, Sveučilište u Zadru, 2020., obrada ZADRA NOVA

Sveučilište ima 7 poslijediplomskih sveučilišnih studija (Sociologija regionalnog i lokalnog razvoja, Međunarodni odnosi, Kvaliteta u odgoju i obrazovanju, Jadran – poveznica među kontinentima, Humanističke znanosti, Društvo znanja i prijenos informacija i Arheologija istočnog Jadrana) i 1 poslijediplomski specijalistički studiji (Vođenje i upravljanje odgojno-obrazovnom ustanovom).

Sveučilište je opremilo Sveučilišni laboratorij te od Grada Benkovca na korištenje dobilo poljoprivredno zemljište na kojem je osnovano Sveučilišno dobro Baštica za potrebe izvođenja nastavnih i znanstveno-istraživačkih aktivnosti.

Sveučilište je osnovalo 4 znanstveno-istraživačka centra, a to su:

- Centar za jadranska onomastička istraživanja
- Centar Stjepan Matičević

- Centar za istraživanje krša i priobalja
- Centar za interdisciplinarno istraživanje mora i pomorstva (CIMMAR).

Također, na Sveučilištu djeluje Centar za tjelovježbu i studentski sport te Centar za strane jezike. Centar za strane jezike ima 189 kolegija razvrstanih u 3 skupine (strani jezik struke, strani jezik (za početnike) i vježbe prevođenja na pet razina od A1 do C1). U sklopu Sveučilišta od 2010. godine djeluje knjižara Citadela.

Sveučilište u Zadru nudi mogućnost smještaja u Studentski dom. Dom se sastoji od ukupno 94 sobe (18 trokrevetnih i 76 dvokrevetnih), te može prihvatiti 206 studenata.[139] Pravo smještaja ostvaruju redoviti studenti sukladno rezultatima natječaja. Smještajni kapacitet je vrlo malen s obzirom na to da čak 2/3 upisanih studenata ima prebivalište izvan Zadarske županije. Također, tijekom ljetnih mjeseci smještajni su kapaciteti Sveučilištu potrebni radi organizacije seminara i ljetnih škola.[140] Radi velikih potreba za smještajem, Sveučilište je pripremilo projekt izgradnje studentskog doma i studentske menze. Provedba tog projekta sufinanciranog najvećim dijelom iz sredstava EU je u tijeku. Završetak radova očekuje se do početka akademskoj god. 2021./22.

Studentima se daje mogućnost prijave za smještaj u Srednjoškolski đački dom ukoliko nisu dobili smještaj u Studentskom domu. Agencija za studentski standard Sveučilišta u Zadru organizira prehranu studenata.

U sklopu Novog kampusa Sveučilišta u Zadru planirana je izgradnja zgrade STEM odjela sa studentskim dormitorijem. Planirana je i obnova stare Tehničke škole te rekonstrukcija i opremanje vojnog objekta u uvali Lučina na otoku Molatu koji je namijenjen provedbi aktivnosti u sklopu programa Arhipelogos. U sklopu znanstvenog, visokoobrazovanog i tehnološkog programa Arhipelagos Sveučilište želi dislocirati dio svojih aktivnosti u otočni prostor s ciljem revitalizacije otoka.

Usvojena je Strategija razvoja Sveučilišta u Zadru 2017. – 2022. godine. To je temeljni strateški dokument kojim se određuje daljnji razvojni smjer Sveučilišta u Zadru. Glavni ciljevi su unapređenje uvjeta rada studentima i djelatnicima, jačanje kadrovske struke, implementacija inovativnih procesa i internacionalizacija Sveučilišta.[141]

U području visokog obrazovanja u Zadarskoj županiji djeluje i ekspozitura Veleučilišta Baltazar Krčelić sa studijskim programima koji se izvode u Biogradu.

Tablica 7.8. Broj upisanih studenata prve godine i prijelazi s drugih visokih učilišta na više godine

GODINA	1. godina		2. godina		3. godina		UKUPNO
	RED	IZV	RED	IZV	RED	IZV	
2016.	5	21	0	0	0	1	**27**
2017.	8	21	0	5	1	1	**36**
2018.	9	25	0	4	0	4	**42**
2019.	3	31	0	1	0	1	**36**
2020.	4	25	0	4	0	0	**33**
UKUPNO	**29**	**123**	**0**	**14**	**1**	**7**	**174**

[139] Uredi za studije, Sveučilište u Zadru, 2020., obrada: ZADRA NOVA
[140] *Strategija razvoja Sveučilišta u Zadru 2017. - 2022. godine*, Sveučilište u Zadru, str. 19.
[141] Ibid., str. 4.

Izvor: Veleučilište Baltazar, 2021., obrada ZADRA NOVA

Broj upisanih studenata prve godine i studenata koji su prešli s drugih visokih učilišta na više godine blago varira iz godine u godinu, uglavnom se kreće između 27-42 studenta po godini, od čega većina studenata pohađa izvanredan oblik nastave.

Tablica 7.9. Broj i iznos stipendija darovitim i uspješnim studentima u 2019. i 2020. godini (HRK)

Naziv JLS	Broj stipendija 2019. godine	Ukupan iznos 2019. godine	Broj stipendija 2020. godine	Ukupan iznos 2020. godine
Benkovac	60	282.600,00	36	167.400,00
Bibinje	64	403.800,00	62	351.000,00
Biograd na Moru	69	483.000,00	73	511.000,00
Galovac	-	-	-	-
Gračac	15	101.500,00	30	249.000,00
Jasenice	15	75.000,00	17	85.000,00
Kali	21	121.100,00	22	127.400,00
Kolan	18	81.000,00	20	180.000,00
Kukljica	20	79.999,91	18	69.590,31
Lišane Ostrovičke	6	21.600,00	8	25.600,00
Nin	14	98.000,00	18	126.000,00
Novigrad	24	64.800,00	20	53.100,00
Obrovac	51	378.000,00	53	420.000,00
Pag	37	131.100,00	24	73.600,00
Pakoštane	-	-	-	-
Pašman	24	148.000,00	26	152.000,00
Polača	-	-	-	-
Poličnik	67	301.500,00	50	225.000,00
Posedarje	55	199.200,00	46	132.800,00
Povljana	8	56.000,00	12	72.000,00
Preko	43	129.000,00	42	117.600,00
Privlaka	21	141.740,00	21	119.700,00
Ražanac	8	40.000,00	14	29.400,00
Sali		121.200,00	31	
Stankovci	34	346.000,00	30	312.000,00
Starigrad	11	84.500,00	13	84.750,00
Sukošan	86	155.200,00	42	150.000,00
Sveti Filip I Jakov	36	176.000,00	37	190.000,00
Škabrnja	-	-	-	-
Tkon	12	52.001,34	15	59.000,67
Vir	-	-	-	-
Vrsi	21	94.500,00	19	85.500,00
Zadar	278	2.176.100,00	284	2.264.000,00
Zemunik Donji	24	98.000,00	26	111.120,00
UKUPNO	**1.142**	**6.640.441,25**	**1.109**	**6.543.560,98**

Izvor: Podaci jedinica lokalne samouprave Zadarsku županije, 2021., obrada ZADRA NOVA

U akademskoj godini 2019./2020. Grad Zadar je isplatio 278 stipendija za darovite i uspješne studente ukupne vrijednosti 2.176.100,00 kn te 2020./2021. 284 stipendije vrijednosti 2.264.000,00 HRK. Nakon Grada Zadra slijedi Grad Biograd na Moru s dodijeljene 73 stipendije ukupne vrijednosti 511.000,00 kn te Općina Bibinje s 62 stipendije vrijednosti 351.000,00 HRK u akademskoj godini 2020./2021.. Na području Zadarske županije većina jedinica lokalne samouprave isplaćuju stipendije studentima te je

u akademskoj godini 2019./2020. dodijeljeno 1.142 stipendije, ukupne vrijednosti 6.640.441,25 HRK, a 2020./2021. 1.109 ukupne vrijednosti 6.543.560,98 HRK.

7.7. CJELOŽIVOTNO OBRAZOVANJE

Institucije koje provede programe u sklopu cjeloživotnog obrazovanja su pučka otvorena učilišta, osnovne škole, srednje škole, visoka učilišta, škole stranih jezika, ustanove za smještaj i skrb osoba s posebnim potrebama te penološke i druge ustanove, ako ispunjavaju uvjete.

Tablica 7.10. Ustanove koje provode programe cjeloživotnog obrazovanja na području Zadarske županije

Ponuđač obrazovanja	Srednjoškolski program (formalno)	Programi u 2015.	Ostali programi (formalno i neformalno)	Programi u 2015.
ACRO – Ustanova za obrazovanje odraslih	0	Novootvoreno	2	Novootvoreno
Pučko otvoreno učilište ZADAR	0	0	28	23
Pučko otvoreno učilište Biograd n/M	0	0	3	3
Pučko otvoreno učilište ERUDIO	2	2	58	60
Algebra centar Zadar	Promjenjivo	0	Promjenjivo	Promjenjivo
Pučko otvoreno učilište AS-ZADAR	10	12	28	36
Pučko otvoreno učilište ZNANJE	0	0	3	4
Srednja strukovna škola Vice Vlatković	47	47	3	3
Pomorska škola Zadar	2	2	0	0
Gimnazija Vladimira Nazora	1	1	0	0
Zadarska privatna gimnazija	1	1	0	0
Poljoprivredna, prehrambena i veterinarska škola Stanka Ožanića	0	Novootvoreno	1	Novootvoreno
Srednja škola Bartula Kašića Pag	0	1	0	1
Srednja škola Kneza Branimira Benkovac	17	17	17	17
Medicinska škola Ante Kuzmanića	0	1	0	1
Ekonomsko-birotehnička i trgovačka škola	1	0	1	0
Tehnička škola	6	1	6	1
Hotelijersko-turistička i ugostiteljska škola	9	0	9	0
Učilišni centar Velebit	5	Novootvoreno	8	Novotvoreno
Učilište FINIS	2	Novootvoreno	18	Novootvoreno
UKUPNO	**103**	**84**	**175**	**149**

Izvor: Ustanove pojedinačno, 2021., obrada ZADRA NOVA

U odnosu na 2015. godinu, na području Zadarske županije djeluju još četiri ustanove koje provode programe u sklopu cjeloživotnog obrazovanja: ACRO – Ustanova za obrazovanje odrasli, Poljoprivredna, prehrambena i veterinarska škola Stanka Ožanića, Učilišni Centar Velebit i Učilište FINIS. U odnosu na 2015. godinu, broj srednjoškolskih programa u ovim ustanovama je narastao sa 84 na 103 programa. Drugi programi su također u rastu – 2015. se održavalo 149 programa za osposobljavanje i usavršavanje, a 2020. godine njih 175.

Uz navedene ustanove u kojima se provode programi cjeloživotnog obrazovanja nekoliko takvih programa izvodi se i na Sveučilištu u Zadru. To su programi za obrazovanje pomoraca, turističkih vodiča i za stjecanje nastavničkih kompetencija.

Sudjelovanje odraslih u cjeloživotnom obrazovanju te stjecanje tercijarnog obrazovanja su i dalje ispod prosjeka EU[142]. Troškovi dodatnog obrazovanja su često previsoki za većinu polaznika ciljanih skupina, neovisno o statusu zaposlenja. Osim toga, stanovnici najčešće nisu ni dovoljno dobro informirani o ovim mogućnostima. Hrvatski zavod za zapošljavanje stoga kontinuirano provodi mjere s ciljem podizanja razine obrazovanja i opsega kompetencija: a) obrazovanje zaposlenih b) obrazovanje nezaposlenih c) obrazovanje nezaposlenih za završetak osnovne škole i stjecanje prvog zanimanja d) aktivacijski program.

U 2018. i 2019. godini je na području Zadarske županije proveden projekt „Nova znanja za EU projekte lokalnog razvoja“, ukupne vrijednosti 994.250,71 HRK. Kroz aktivnosti ovog projekta ukupno je 42 dugotrajno nezaposlenih osoba dodatno obrazovano kroz program obrazovanja u području pripreme i provedbe EU projekata.

Na području RH djeluje 25 regionalnih centara kompetentnosti od čega su 2 na području Zadarske županije – Strukovna škola Vice Vlatkovića (u sektoru strojarstva) i Medicinska škola Ante Kuzmanića (u sektoru zdravstva). Cilj uspostave ovakvih centara je bolje povezivanje strukovnog obrazovanja s tržištem rada i gospodarstva. Kao regionalni centar kompetentnosti, Strukovna škola Vice Vlatkovića je dobila 29.924.449,28 bespovratnih sredstava za projektni prijedlog „Bolji uvjeti za učenje kroz rad – Unapređenje infrastrukture Strukovne škole Vice Vlatkovića – regionalnog centra kompetentnosti u sektoru strojarstva“ na natječaju „Uspostava infrastrukture regionalnih centara kompetentnosti u strukovnom obrazovanju kao podrška procesu reforme strukovnog obrazovanja i osposobljavanja“ u okviru Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija 2014-2020.“ Navedena sredstva osiguravaju materijalan i drugi razvoj škole kao centra za stjecanje vještina u sektoru strojarstva, i za redovne učenike ali i za programe osposobljavanje i usavršavanja.

RAZVOJNI IZAZOVI

Iznimno nizak udio stanovništva uključenog u programe cjeloživotnog obrazovanja
Nezainteresiranost poslodavca za daljnja usavršavanja njihovih zaposlenika u cilju stjecanja novih znanja i vještina
Nedovoljno razvijena svijest i neinformiranost nezaposlenih i zaposlenih o značenju i potrebi cjeloživotnog učenja za daljnji razvoj
Smanjeno ulaganje resursa poslodavaca u dodatno obrazovanje
Previsoka cijena obrazovanja odraslih osoba
Nedovoljna educiranost i informiranost o EU fondovima

RAZVOJNE POTREBE

Izraditi dugoročne planove kako bi se postigao veći broj odraslih u nekom od oblika usavršavanja
Osigurati edukacije za poslodavce za daljnja usavršavanja njihovih zaposlenika

[142] *Education and Training Monitor 2019: Croatia*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2019., dostupno na: https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/et-monitor-report-2019-croatia_hr.pdf (31.12.2020.)

Osmišljavanje programa za cjeloživotno učenje te uključivanje postojećih obrazovnih institucija
Omogućiti edukacije nezaposlenih i zaposlenih o projektima i EU fondovima
Prilagoditi cijene obrazovanja prema životnim standardima u RH
Sufinancirati ustanove koje pružaju cjeloživotno obrazovanje
Izraditi novi model upisa komplementaran s potrebama regionalnog tržišta rada

7.8. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE

Odgoj i obrazovanje ključna su područja u pogledu unaprjeđenja kvalitete života i formiranja odgovornih nositelja društvenoga i gospodarskog života. U Zadarskoj županiji institucionalno su razvijene sve razine obrazovanja s time da je, ako i u mnogim drugim sektorima, evidentna izrazita koncentracija u Zadru, što je u skladu s institucijskim kapacitetima ali i demografskim procesima. Uz općeobrazovnu funkciju važno je u većoj mjeri sekundarno i tercijarno obrazovanje prilagoditi potrebama društva i gospodarstva, tj. uz tržišne potrebe alimentirati i druge potrebe pojedinaca i skupina s obzirom da znanost i obrazovanje nije poželjno svoditi isključivo u okvire trenutačnih gospodarskih struktura.

Razvojni potencijali

- Razvijena mreža ustanova predškolskoga odgoja te primarnoga, sekundarnog i tercijarnoga obrazovanja
- Veliki intelektualni kapital (koji nije u cijelosti uključen u razvoj gospodarstva i izgradnju društvenih struktura)

Razvojni izazovi

- Nedovoljna povezanost sekundarnog i tercijarnog obrazovanja s potrebama društvene i gospodarske zajednice (upisne kvote u srednjim školama i na pojedinim sastavnicama Sveučilišta u Zadru nisu posve usklađene s tržištem rada)
- Raspršenost prostornih i ljudskih resursa s obzirom na postojanje velikog broja srednjih škola istoga ili sličnoga obrazovnog profila
- Neprimjerenost pojedinih školskih zgrada suvremenim obrazovnim standardima (rad u jednoj smjeni, rad s novim tehnologijama i dr.)
- Smanjenje broja učenika i studenata koje prate negativne demografske trendove u Zadarskoj županiji, ali i cijeloj Hrvatskoj
- Iseljavanje visokokvalificirane i visokoobrazovane radne snage izvan Hrvatske

Razvojne potrebe

- Prilagoditi nastavne programe u srednjim školama i studijskim programima na Sveučilištu u Zadru sadašnjim i pretpostavljenim (na temelju uočenih trendova) budućim potrebama društva i gospodarstva
- Prilagodba školskih zgrada suvremenim obrazovnim standardima i opremanje svih škola (rad u jednoj smjeni, rad s novim tehnologijama i dr.)
- Razmotriti objedinjavanje istovrsnih ili programima sličnih srednjih škola u veće škole
- U većoj mjeri stipendirati učenike i studente u deficitarnim zanimanjima u područjima tehnike, biotehnologije, medicine i prirodoslovlja (pri čemu stipendijama treba osigurati sve troškove života i školovanja ali za uzvrat treba tražiti bar na neko vrijeme obvezu rada u JLS ili u županiji gdje takvi učenici i studenti imaju prebivalište)
- Poticati kulturu meritokracije kao temeljnog preduvjeta pri zapošljavanju i uključivanju u sve sfere društvenoga i gospodarskoga života

8. TRŽIŠTE RADA

Tržište rada je ukupnost odnosa ponude i potražnje ljudskoga rada.[143] Zaposlenost je stanje ljudi koji obavljaju neki koristan posao za sebe ili su plaćeni kako bi radili za nekoga drugoga te dijeli stanovništvo na nezaposlene, zaposlene i radno neaktivne.[144]

8.1. STRATEŠKI I INSTITUCIONALNI OKVIR

Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike i Hrvatski zavod za zapošljavanje provode institucionalnu podršku na regionalnoj razini. Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike obavlja upravne i druge poslove u području politike zapošljavanja, uređivanja radnih odnosa, tržište rada i aktivne politike zapošljavanja, evidencije nezaposlenosti i pomoći pri zapošljavanju. Također, nadležan je i u poslovima koji se odnose na programe radnih prekvalifikacija i povećanja zaposlenosti, sustav i politiku mirovinskog osiguranja, unapređenja sustava zaštite na radu te međunarodnu suradnju na području rada i zapošljavanja. Hrvatski zavod za zapošljavanje je javna ustanova čiji je osnivač Republika Hrvatska te ima glavnu ulogu u reguliranju ponude i potražnje na tržištu rada Republike Hrvatske. Ustrojen je Zakonom o tržištu rada.

Upravni odjel za zdravstvo, socijalnu skrb, udruge i mlade Zadarske županije i Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područni ured Zadar te ispostave u Benkovcu, Biogradu na Moru, Gračacu, Pagu i Obrovcu čine institucionalnu podršku na regionalnoj razini.

Centar za inicijative u zapošljavanju i razvoju ljudskih potencijala djeluje kao poseban odsjek unutar Odjela za regionalni razvoj Agencije za razvoj Zadarske županije ZADRE NOVE. Obavlja poslove vezane uz poticanje, pripremanje, implementaciju, praćenje i evaluaciju projekata i drugih inicijativa s područja zapošljavanja i razvoja ljudskih potencijala.[145]

Strateški dokumenti nacionalne razine u području tržište rada:

- Plan implementacije Garancije za mlade za razdoblje od 2019. do 2020. godine
- Smjernice za razvoj i provedbu aktivne politike zapošljavanja u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2018. do 2020. godine
- Strategija cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere u Republici Hrvatskoj 2016. – 2020. godine

Zadarska županija donosi *Strategiju razvoja ljudskih potencijala Zadarske županije 2014. – 2020. godine* u kojoj se prikazuje demografsko, socijalno i gospodarsko stanje s naglaskom na tržište rada. Strateški dokument, *Socijalni plan Zadarske županije 2015. – 2020. godine* ima za cilj osigurati okvir za praćenje i vrjednovanje mjera socijalne zaštite koje se planiraju provoditi kako bi se na vrijeme uočili i u što većoj mjeri izbjegli potencijalni rizici (osobni, gospodarski, socijalni i drugi) koji određene skupine stanovništva dovode u stanje siromaštva i socijalne isključenosti.[146]

[143] *Tržište rada*, Hrvatski obiteljski leksikon, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, dostupno na: http://enciklopedija.lzmk.hr/clanak.aspx?id=40823 (16.11.2020)
[144] *Zaposlenost*, Hrvatski obiteljski leksikon, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, dostupno na: https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=66883 (16.11.2020)
[145] *Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020.,* Zadarska županija, 2017.
[146] Socijalni plan Zadarske županije 2015. – 2020. godine.

8.2. ANALIZA RADNO SPOSOBNOG STANOVNIŠTVA

Radni kontingent se odnosi na broj radno sposobnog stanovništva, tj. stanovništvo u dobi od 15 do 64 godine života. Radno sposobno stanovništvo se dijeli na aktivne (zaposleni i nezaposleni) i neaktivne.

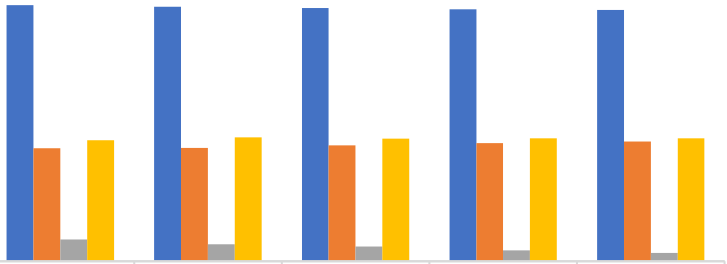

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Radno sposobno stanovništvo	3.587	3.566	3.546	3.531	3.519
Zaposleni	1.585	1.590	1.625	1.655	1.679
Nezaposleni	306	240	205	152	119
Neaktivni	1.695	1.735	1.716	1.724	1.721

Slika 8.1. Radno sposobno stanovništvo u RH u razdoblju 2015. - 2019., u tis.

Izvor: Aktivno stanovništvo u Republici Hrvatskoj u 2015 – 2019. prosjek godine, tablica 1. Radno sposobno stanovništvo prema aktivnosti i spolu, DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Prema podatcima Državnog zavoda za statistiku promatrajući razdoblje 2015. – 2019. vidljivo je smanjenje broja radno sposobnog stanovništva za 68.000 ljudi, odnosno 1,9%. Za razliku od pada broja radno sposobnog stanovništva broj zaposlenih kontinuirano raste iz godinu u godinu. Godine 2015. je zabilježeno 1.585.000, dok 2019. iznosi 1.679.000 zaposlenih što je povećanje od 5,6%. Broj nezaposlenih se smanjio za 61,1%. U 2015. godini bilježi se broj neaktivnog stanovništva (1.695.000) veći nego broj zaposlenih za 110.000 ljudi. Broj neaktivnog stanovništva je u stalnom porastu te 2019. godine iznosi 1.721.000.

Državni zavod za statistiku u prvom tromjesečju 2020. godine evidentirao je 3.514.000 radno sposobnog stanovnika na području Republike Hrvatske, od čega 1.834.000 žena i 1.680.000 muškaraca.

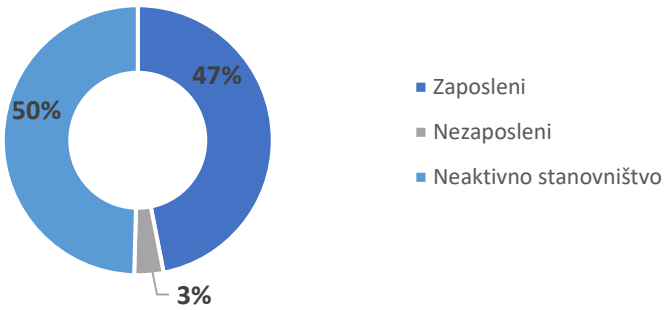

Slika 8.2. Radno sposobno stanovništvo u RH u prvom tromjesečju 2020. g.

Izvor: G-1 Radno sposobno stanovništvo u prvom tromjesečju 2020. godine, DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Prema Državnom zavodu za statistiku u 2020. godini od ukupnog broja radno sposobnog stanovništva 46,9% stanovnika Republike Hrvatske je zaposleno, 3,5% nezaposleno, a čak je 49,6% neaktivnog stanovništva. U radno neaktivno stanovništvo spadaju svi oni koji ne rade, a nemaju status nezaposlenih u dobi između 15. i 65. godine života (u toj su skupini najbrojniji učenici, studenti i umirovljenici). Na području Jadranske Hrvatske 1.192.000 je radno sposobnih stanovnika, od čega je 562.000 ekonomsko aktivnih osoba.

8.3. ANALIZA AKTIVNOG STANOVNIŠTVA

Aktivno stanovništvo ili radno aktivno stanovništvo je zaposleni dio stanovništva koji se bavi nekom djelatnošću od koje stječe dohodak, za razliku od uzdržavanog dijela stanovništva.[147] Aktivno stanovništvo se dijeli na zaposlene i nezaposlene.

8.3.1. Nezaposleni

Nezaposlene osobe su starije od 16 godina, sposobne i voljne raditi i aktivno traže posao, ali su bez posla. Stopa nezaposlenosti je broj nezaposlenih radnika podijeljen s ukupnim brojem radno sposobnog stanovništva.

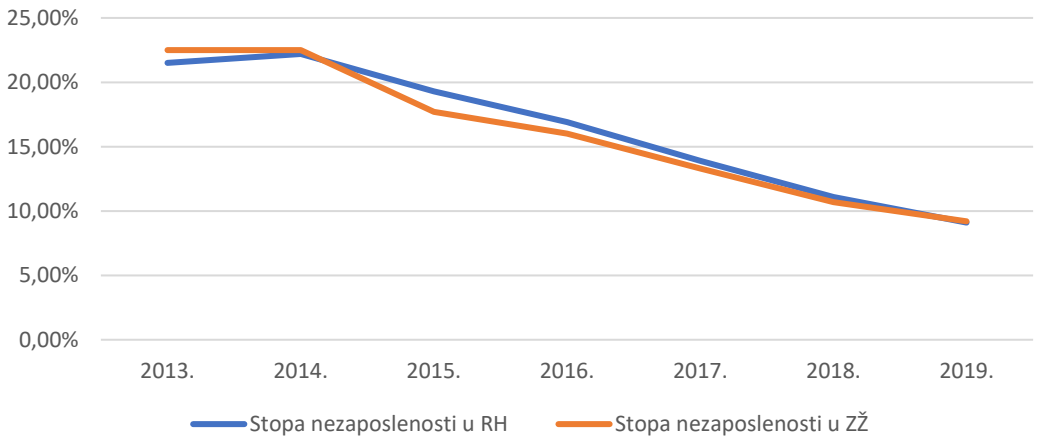

Slika 8.3. Stopa registrirane nezaposlenosti u RH i Zadarskoj županiji za razdoblje 2013. – 2019.
Izvor: Zaposlenost i plaće – pregled po županijama 2013. – 2019., DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Trend kretanja nezaposlenosti u Zadarskoj županiji karakterizira sličnost s kretanjem na nacionalnoj razini. **Od 2013. godine do 2019. godine stopa registrirane nezaposlenosti je u opadanju** na razini Republike Hrvatske pa tako i u Zadarskoj županiji. U prvoj godini promatranja na županijskoj razini iznosila 22,5%, a na nacionalnoj 21,5%, da bi trendom pada u 2019. godini došla na razinu od 9,2% u Zadarskoj županiji, te 9,1% na razini Republike Hrvatske. S trendom oporavka gospodarstva te rasta BDP-a i gospodarske aktivnosti padala je i nezaposlenost (ne zanemarujući faktor trenda iseljavanja stanovništva zadnjih godina).

[147] *Aktivno stanovništvo*, Hrvatski obiteljski leksikon, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, dostupno na: https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=1238 (16.11.2020)

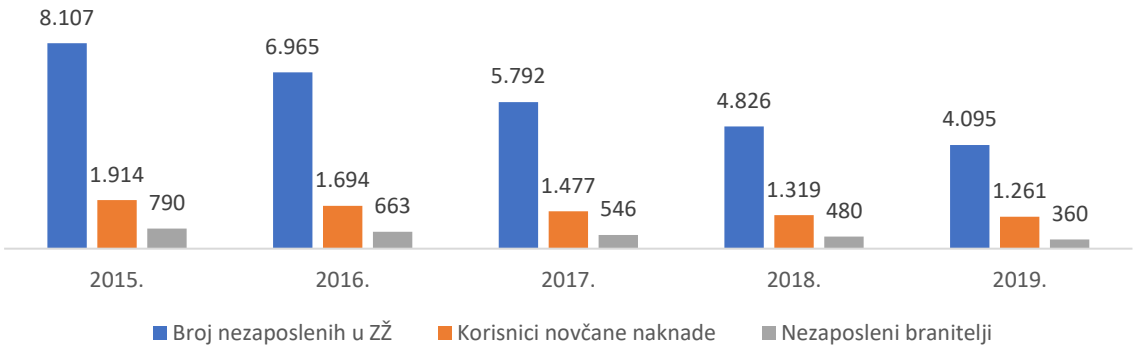

Slika 8.4. Broj nezaposlenih osoba u Zadarskoj županiji u razdoblju 2015. – 2019. g.
Izvor: Mjesečni statistički bilten 12/2019, 12/2018, 12/2017, 12/2016, str. 28, 30 i 32, HZZ PS Zadar, 2020., *obrada ZADRA NOVA*

U 2015. godini bilo je 8.107, dok je u 2019. registrirano 4.095 nezaposlenih osoba. Promatrajući navedeno razdoblje vidljiv je pad broja nezaposlenih za 49,49% u Zadarskoj županiji. U 2015. godini od ukupnog broja nezaposlenih osoba njih 1.914 je primalo novčanu naknadu, a u 2019. se broj smanjio za 34,18% te je iznosio 1.261. Također, smanjio se broj nezaposlenih branitelja Republike Hrvatske za 54,34%. Godine 2015. je zabilježeno 790 nezaposlenih branitelja, a 2019. godine njih je bilo 360.

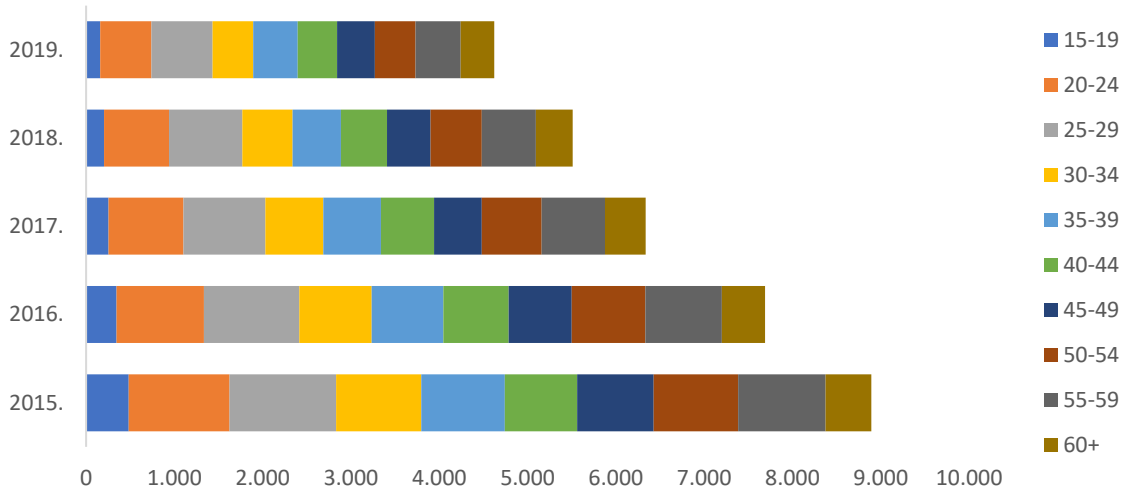

Slika 8.5. Broj nezaposlenih osoba po dobnoj strukturi u Zadarskoj županiji za razdoblje 2015. – 2019. g.
Izvor: Mjesečni statistički bilten 12/2015, 12/2016, 12/2017, 12/2018, 12/2019, str. 28.i 29., HZZ PS Zadar, 2020., obrada ZADRA NOVA

Prema podatcima Hrvatskoj zavoda za zapošljavanje od 2015. do 2019. godine smanjio se broj nezaposlenih u svim dobnim skupinama. **Iz godine u godinu bilježi se visok udio nezaposlenosti mlađe populacije od 20 do 29 godina**. Najveće smanjenje za 67,25% bilježi se u dobnoj skupini 15 – 19 godina. Krajem 2015. godine broj nezaposlenih u dobnoj skupini 25 – 29 godina iznosio je 1.209 osoba, a u prosincu 2019. godine 691 osoba, što je u tom razdoblju pad od 42,85%.

Krajem 2018. godine na području Republike Hrvatske u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje bilo je 148.919 nezaposlenih osoba, dok se u prosincu 2019. godine nalazila 131.753 osoba, što je 11,5% manje. Na području Zadarske županije krajem 2018. godine prema dostupnim podatcima je bilo 5.512 nezaposlenih osoba, a krajem 2019. godine 4.623, što je smanjenje za 16,13%.

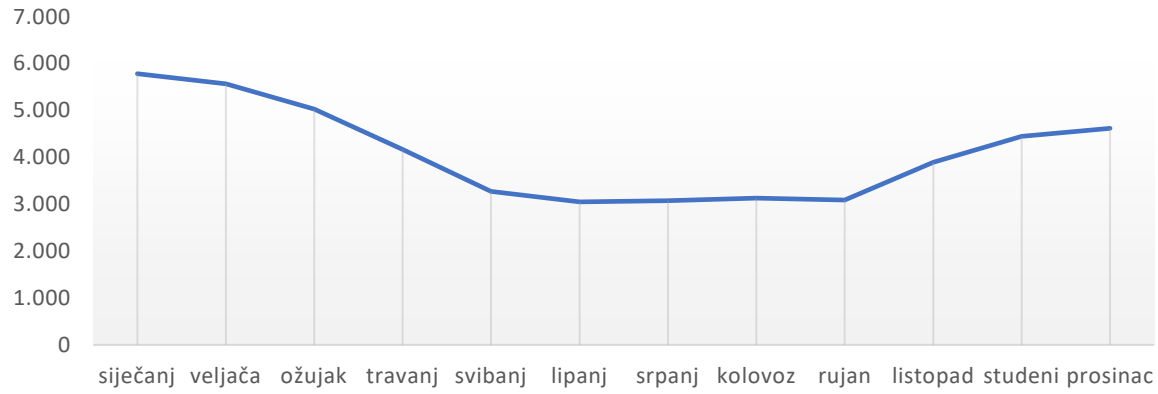

Slika 8.6. Broj nezaposlenih u Zadarskoj županiji po mjesecima 2019. godini
Izvor: Statistički mjesečni bilten 12/2019, str. 24. i 25., HZZ PS Zadar, 2020., obrada ZADRA NOVA

Broj nezaposlenih osoba tijekom godine je pod utjecajem sezonskih čimbenika. Broj nezaposlenih je najviši početkom godine, dok u proljetnim i ljetnim mjesecima dolazi do izrazitog smanjivanja te se ponovno povećava od listopada pa sve do kraja godine. Najviše nezaposlenih je bilo u siječnju – njih 5.785, dok najmanje u lipnju 2019. godine – njih 3.051.

Problem nedostatka kvalificirane radne snage traje dulje razdoblje, posebice tijekom ljetne sezone u uslužnim djelatnostima. Nedostatku radne snage umnogome je pridonio trend iseljavanja stanovništva u razvijenije zemlje Europske unije u potrazi za boljim uvjetima rada. Otjecanjem radne snage u europske zemlje te nedostatkom kvalificiranih radnika dolazi do uvoza radnika iz slabije razvijenih zemalja.

Kako bi se zadržala profesionalnost jedan od preduvjeta je zapošljavanje kvalificirane radne snage. Upisne kvote u obrazovnim ustanovama potrebno je prilagoditi potrebama na tržištu rada. Primjerice, u Republici Hrvatskoj 2018. godine 3.800 učenika se željelo školovati za kuhara, dok je upisano njih 1.200. Hrvatski zavod za zapošljavanje je proveo analizu i potrebu za kvalificiranom radnom snagom te izradio preporuku za obrazovnu upisnu politiku i politiku stipendiranja za Zadarsku županiju.

Tablica 8.1. Obrazovni programi kojima treba povećati broj upisanih i stipendiranih učenika/studenata u Zadarskoj županiji

Dvogodišnji ili trogodišnji srednjoškolski	Konobar/ konobarica; Kuhar/ kuharica; Zidar/ zidarica; Pekar/pekarica; Stolar/ stolarica; Tesar/ tesarica; Elektroinstalater/ elektroinstalaterka; Soboslikar/ soboslikarica; Armirač/ armiračica; Bravar/ bravarica; Slastičar/ slastičarka; Vrtlar/ vrtlarica; Instalater/ instalaterka kućnih instalacija; Vozač/ vozačica motornog vozila; Dimnjačar/ dimnjačarka
Četverogodišnji ili petogodišnji srednjoškolski	Medicinska sestra/ medicinski tehničar; Hotelijersko turistički tehničar/ hotelijersko turistička tehničarka; Farmaceutski tehničar/ farmaceutska tehničarka; Tehničar zaštite osoba i imovine/ tehničarka zaštite osoba i imovine; Strojarski računalni tehničar/ strojarska računalna tehničarka
Stručni studij	Strojarstvo
Sveučilišni studij	Medicina; Matematika (nastavnički smjer) Sestrinstvo; Farmacija; Računarstvo; Građevinarstvo; Rehabilitacija; Fizika (nastavnički smjer);

	Elektrotehnika; Strojarstvo; Informatika (nastavnički smjer); Biologija (nastavnički smjer); Glazbena pedagogija; Likovna kultura (nastavnički smjer)

Izvor: Preporuke za obrazovnu upisnu politiku i politiku stipendiranja Zadarske županije, HZZ PS Zadar, 2019.

Tablica 8.2. Obrazovni programi u kojima treba smanjiti broj upisanih i stipendiranih učenika/studenata u ZŽ

Trogodišnji srednjoškolski	Cvjećar/ cvjećarica; Automehaničar/ automehaničarka; Frizer/ frizerka
Četverogodišnji srednjoškolski	Ekonomist/ ekonomistica; Komercijalist/ komercijalistica; Poslovni tajnik/ poslovna tajnica; Tehničar cestovnog prometa/ tehničarka cestovnog prometa; Arhitektonski tehničar/ arhitektonska tehničarka; Tehničar za računalstvo/ tehničarka za računalstvo; Grafički urednik-dizajner/ grafička urednica-dizajnerica; Tehničar za mehatroniku/ tehničarka za mehatroniku; Prehrambeni tehničar/ prehrambena tehničarka; Tehničar za elektroniku/ tehničarka za elektroniku
Stručni studij	Upravni studij; Predškolski odgoj; Ekonomija
Sveučilišni studij	Kultura i turizam; Učiteljski studij; Ekonomija; Pravo

Izvor: Preporuke za obrazovnu upisnu politiku i politiku stipendiranja Zadarske županije, HZZ PS Zadar, 2019.

Grad Zadar provodi program stipendiranja studenata koji se školuju za deficitarna zanimanja (medicina, informatika, biologija, matematika, fizika, kemija, elektrotehnika i računarstvo, farmacija, strojarstvo, logopedija). Od ukupno 115 stipendija u akademskoj godini 2020./2021. 30 je namijenjeno za studente deficitarnih zvanja, od toga 15 za studente prve godine i 15 za studente starijih godišta.

Grad Pag dodjeljuje stipendije za studijska (građevinarstvo, geodezija, računarstvo, informatika, teološko-katehetski studij) i učenička deficitarna zanimanja (kuhar, konobar, medicinar, električar/ elektromehaničar, vodoinstalater, tokar, bravar, urar).

Grad Benkovac dodjeljuje stipendije studentima koji su upisali program deficitarnih zanimanja, a to su: magistar logopedije, magistar edukacijske rehabilitacije, magistar matematike, magistar fizike, magistar kemije, magistar etnologije i doktor medicine.

Općina Kolan i Općina Pašman dodjeljuju stipendije učenicima koji se obrazuju za deficitarna zanimanja.

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja raspisalo je Otvoreni javni poziv za dodjelu bespovratnih sredstava za projekt „Stipendiranje učenika u obrtničkim zanimanjima“, namijenjen učenicima srednjih škola koji se obrazuju za deficitarna zanimanja.

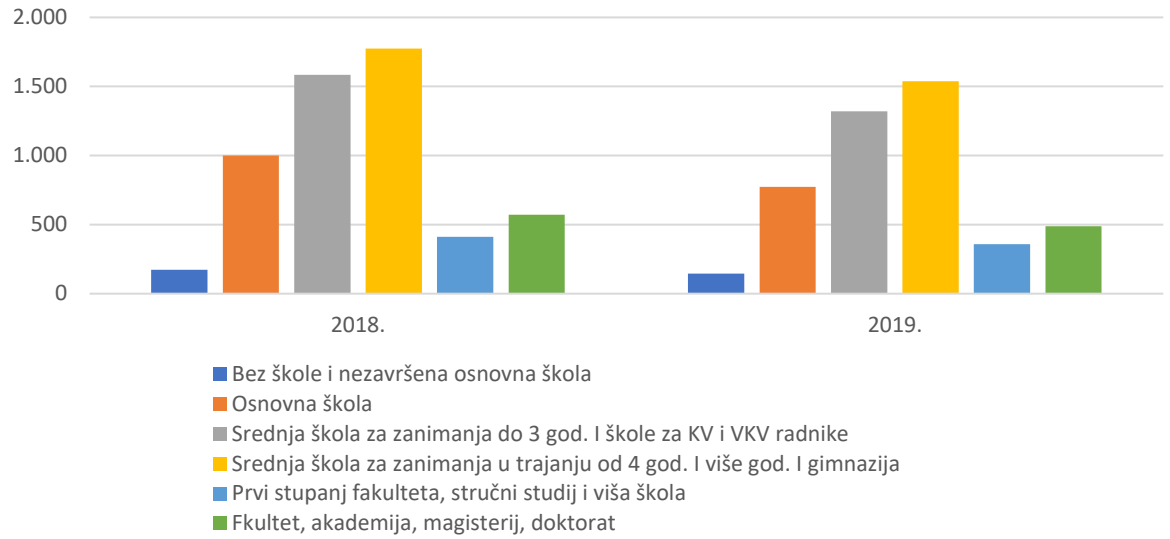

Slika 8.7. Broj nezaposlenih u Zadarskoj županiji prema obrazovanju u 2018. i 2019. godini
Izvor: Godišnjak 2018. i 2019. godine, HZZ PS Zadar, 2020., obrada ZADRA NOVA

U usporedbi 2018. i 2019. godine vidljiv je pad broja nezaposlenih u svim obrazovnim skupinama. Najveći pad se bilježi kod osoba sa samo završenom osnovnom školom. U strukturi nezaposlenosti prema razini obrazovanja i spolu krajem 2019. godine na području Zadarske županije registrirano je 4.623 osobe, od čega 2.025 muškaraca i 2.598 žena. Najveći broj nezaposlenih osoba – njih 1.539 (592 muškarca i 947 žena) je sa završenom srednjom školom u trajanju od 4 i više godina i gimnazijom. Zatim slijede osobe sa završenom srednjom školom za zanimanja do 3 godine i škola za KV i VKV radnike – njih 1.320 (752 muškarca i 568 žena), 773 osobe sa osnovnom školom (334 muškarca i 439 žena), 488 osoba (153 muškarci i 335 žene) s fakultetom, akademijom, magisterijem znanosti, doktoratom znanosti, 359 (123 muškarca i 236 žena) osoba sa završenim prvim stupnjem fakulteta, stručnim studijem i višom školom. Najmanji broj nezaposlenih osoba je bez škole i nezavršenom osnovnom školom – njih 144 (71 muškarac i 73 žene). Od ukupnog broja nezaposlenih u 2019. godini zabilježeno je 115 (2,49%) osoba s invaliditetom.

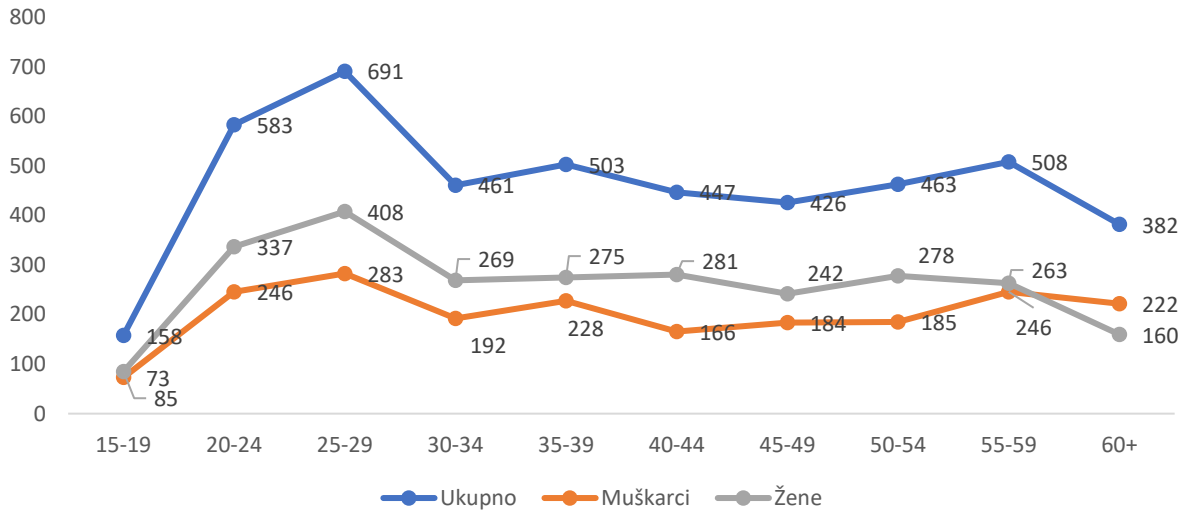

Slika 8.8. Registrirane nezaposlene osobe Zadarske županije po dobi i spolu u prosincu 2019. g.
Izvor: Mjesečni statistički bilten 12/2019, HZZ PS Zadar, str 28. i 29., obrada ZADRA NOVA

U 2019. godini zabilježen je najveći broj nezaposlenih osoba u Zadarskoj županiji, u dobi od 25 do 29 godina – njih 691 (14,9%), dok najmanji broj bilježi dobna skupina 15 – 19 godina – njih 158, što čini 3,4% od ukupno nezaposlenih osoba. Na nacionalnoj razini, dobna skupina 55 – 59 godina bilježi najveću nezaposlenost – njih 17.313 što je 13,1% od ukupno nezaposlenih osoba u Republici Hrvatskoj. Najmanji broj nezaposlenih je u dobnoj skupini 15 – 19 godina – njih 5.595 (4,2%). U svim dobnim skupinama vidljiva je veća nezaposlenost žena, osim u dobnoj skupini 60 i više gdje je više nezaposlenih muškaraca.

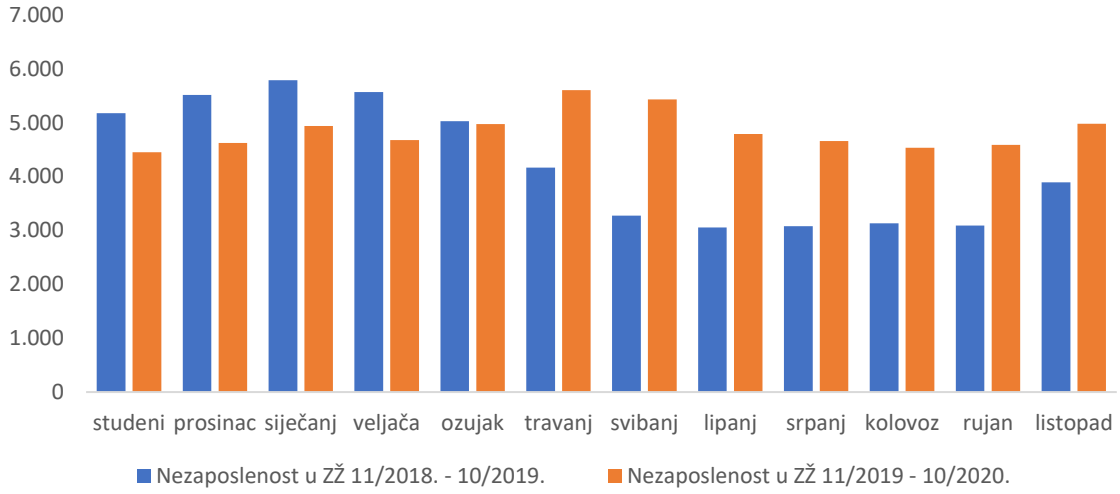

Slika 8.9. Nezaposlenost u Zadarskoj županiji uzrokovana virusom COVID-19
Izvor: Mjesečni statistički bilten, HZZ PS Zadar, 2020., obrada ZADRA NOVA

Novonastala situacija uzrokovana epidemijom COVID-19 snažno je utjecala na nezaposlenost u Zadarskoj županiji. Broj nezaposlenih se normalno kretao do ožujka 2020. godine te je iznosio 4.972 osobe, u usporedbi sa ožujkom 2019. gdje zabilježeno 5.028 nezaposlenih. U uvjetima karantene, mnoge su tvrtke smanjile broj zaposlenih te je nastao veći, za taj dio godine neuobičajen, pritisak na burzu rada. Usporedi li se travanj 2019. (4.166 nezaposlenih osoba) i 2020. godine (5.599 nezaposlenih

osoba), vidljivo je povećanje nezaposlenosti za 25,6%. U svibnju 2020. godine bilježi se najveći porast nezaposlenosti od čak 39,73% u odnosu na svibanj 2019. godine; broj nezaposlenih se povećao za 2.158 osoba u Zadarskoj županiji.

8.3.2. Mjere aktivne politike zapošljavanja

Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava i Hrvatski zavod za zapošljavanje provode niz mjera aktivne politike zapošljavanja s ciljem poticanja zapošljavanja, dodatnih edukacija radnika i očuvanja radnih mjesta.[148] U nadležnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje obuhvaćeno je 7 mjera aktivne politike zapošljavanja:

1. Potpore za zapošljavanje
   1.1. Potpore za zapošljavanje za stjecanje prvog radnog iskustva/ pripravništvo
2. Potpore za usavršavanje
3. Potpore za samozapošljavanje
4. Obrazovanje i osposobljavanje
   4.1. Obrazovanje nezaposlenih
   4.2. Obrazovanje zaposlenih
   4.3. Osposobljavanje na radnom mjestu
   4.4. Obrazovanje za završetak osnovne škole i stjecanje prvog zanimanja
   4.5. Aktivacijski programi
5. Javni rad
6. Potpore za očuvanje radnih mjesta
   6.1. Potpore za očuvanje radnih mjesta u sektoru proizvodnje tekstila, odjeće, obuće, kože i drva
7. Stalni sezonac.

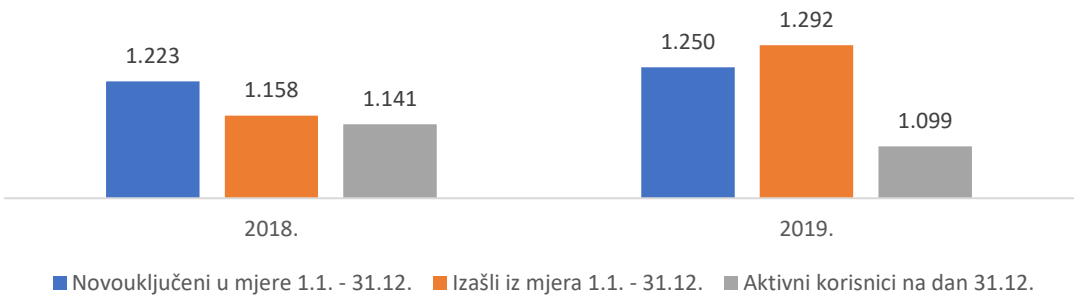

Slika 8.10. Korisnici mjera aktivne politike zapošljavanja u Zadarskoj županiji u 2018. i 2019. godini
Izvor: Mjesečni statistički bilten 12/2018. i 12/2019., HZZ PS Zadar, 2020., obrada ZADRA NOVA

U prosincu 2019. godine zabilježeno je 1.099 aktivnih korisnika mjera aktivne politike zapošljavanja, što je za 3,7% manje u odnosu na prethodnu godinu. U prosincu 2018. godine zabilježeno je 1.141 aktivni korisnik.

Potpore za samozapošljavanje su državne potpore koje se dodjeljuju nezaposlenim osobama koje se odluče na pokretanje vlastitog posla, a prijavljene su u evidenciju Zavoda. Potpore za proširenje

[148] *Mjere aktivne politike zapošljavanja*, Središnji državni portal, 2021. dostupno na: https://gov.hr/moja-uprava/poslovanje/potpore-poslodavcima/mjere-aktivne-politike-zaposljavanja/1784 (31.12.2020.)

poslovanja su potpore koje se dodjeljuju poslovnim subjektima koji su već ostvarili potporu za samozapošljavanje i čije su ugovorne obveze istekle te su dokazali da su ispunili sve obveze prema zavodu.[149] Cilj mjere je financijska podrška nezaposlenim osobama kako bi mogle pokrenuti vlastiti posao.

Novonastala situacija u gospodarstvu, uzrokovano epidemijom COVID-19 Hrvatski zavod za zapošljavanje aktivnosti usmjerava na očuvanje radnih mjesta u sektorima koji su najugroženiji. Kako bi se osigurala radna mjesta uvedena je mjera: Potpora za očuvanje radnih mjesta u djelatnostima pogođenima Korona virusom (uzročnikom pandemije COVID-19).

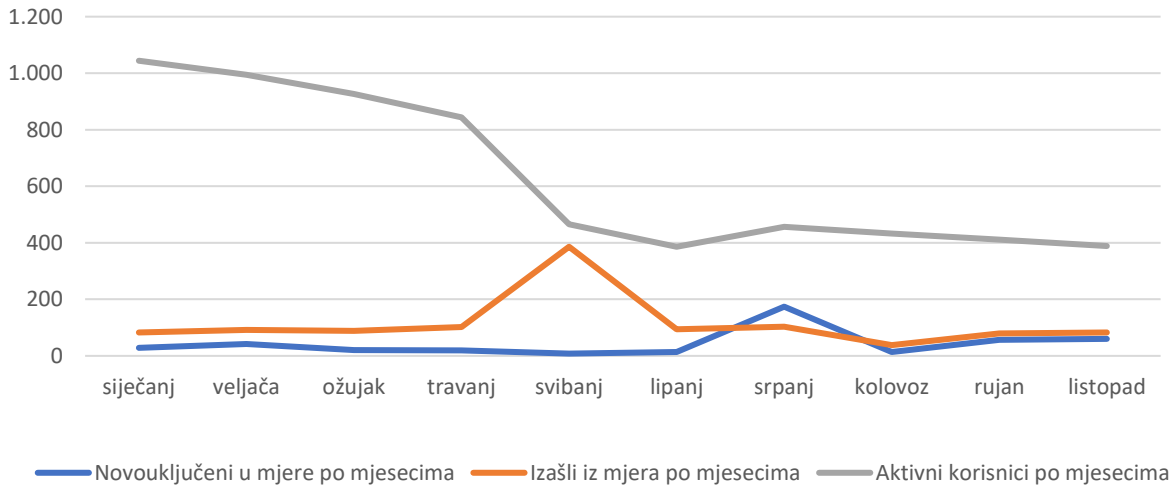

Slika 8.11. Korisnici mjera aktivne politike zapošljavanja u Zadarskoj županiji u razdoblju 1./2020. – 10./2020.
Izvor: Mjesečni statistički bilten, HZZ PS Zadar, 2020.

8.3.3. Zaposleni

Zaposleni su osobe koje su u referentnom tjednu obavljale bilo kakav posao za novac ili plaćanje u naturi. To su svi zaposlenici, samozaposlene osobe i članovi obitelji koji pomažu u poslovnom subjektu u vlasništvu člana obitelji ili u nekome drugom obliku obiteljske djelatnosti. Također, osobe koje su radile za naknadu prema ugovoru o djelu, autorskom ugovoru, na temelju drugoga ugovornog odnosa ili za neposredno plaćanje u novcu ili naturi.[150]

[149] Potpora za samozapošljavanje, HZZ, dostupno na: http://mjere.hr/mjere/potpore-za-samozaposljavanje/ (31.12.2020.)
[150] *Aktivno stanovništvo u Republici Hrvatskoj u prvom tromjesečju 2020.*, DZS, 2020., dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/09-02-06_01_2020.htm (31.12.2020.)

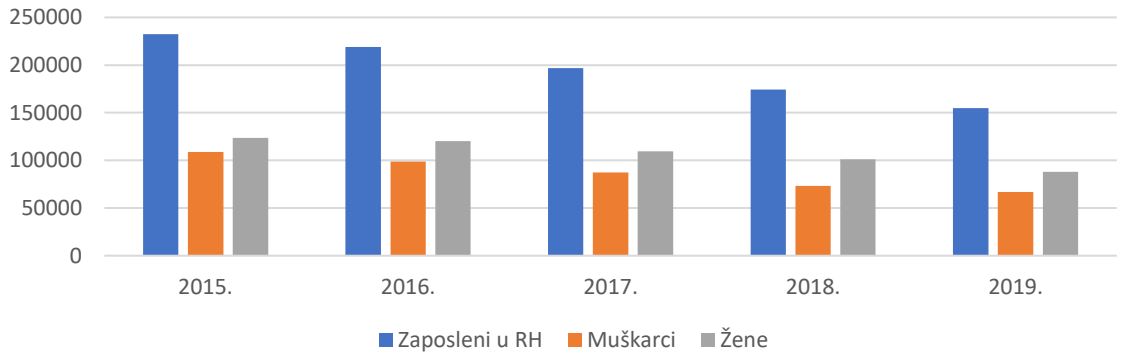

Slika 8.12. Novozaposleni s evidencije HZZ u RH u razdoblju 2015. – 2019. g.
Izvor: Mjesečni statistički bilten 12/2016., 12/2017., 12/2018., 12/2019., 10/2020., HZZ PS ZADAR, 2020.

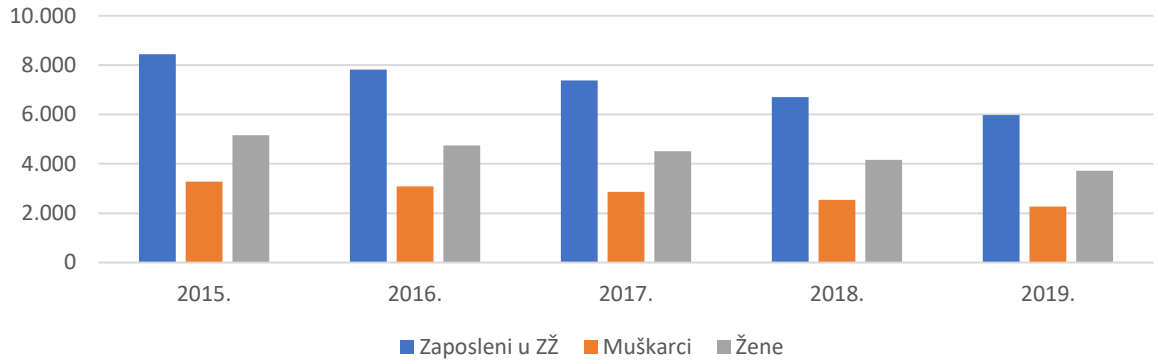

Slika 8.13. Novozaposleni s evidencije HZZ u Zadarskoj županiji u razdoblju 2015. – 2019. g.
Izvor: Mjesečni statistički bilten 12/2016., 12/2017., 12/2018., 12/2019., 10/2020., HZZ PS Zadar, 2020.

Vidljivo je smanjenje broja novozaposlenih iz registra Hrvatskog zavoda za zapošljavanje kako u Republici Hrvatskoj tako i u Zadarskoj županiji. U 2015. godini je zabilježeno 232.499 novih zaposlenja, dok u 2019. godini 154.832 (smanjenje za 33,4%). Od ukupnog broja novozaposlenih iz registra 66.695 je muškaraca te 88.137 žena. Na području Zadarske županije zabilježeno je smanjenje za 29,6% te je u 2019. godini broj zaposlenih povećan za 5.980,od čega 2.263 muškarca te 3.717 žena.

Tablica 8.3. Zaposleni po djelatnostima u Zadarskoj županiji u razdoblju 2015. – 2019. godina

	2015.		**2016.**		**2017.**		**2018.**		**2019.**	
	Br.	**%**	**Br.**	**%**	**Br.**	**%**	**Br.**	**%**	**Br.**	**%**
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	**1.216**	3,5	**1.330**	3,9	**1.501**	4,2	**1.565**	4,1	**1.726**	4,3
Rudarstvo i vađenje	**263**	0,8	**279**	0,8	**326**	0,9	**281**	0,7	**158**	0,4
Prerađivačka industrija	**3.039**	8,8	**2.855**	8,3	**3.147**	8,8	**3.249**	8,4	**3.382**	8,5
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	**412**	1,2	**404**	1,2	**403**	1,1	**350**	0,9	**335**	0,8
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te	**1.106**	3,2	**1.190**	3,5	**1.201**	3,3	**1.222**	3,2	**1.290**	3,2

djelatnosti sanacije okoliša										
Građevinarstvo	**1.737**	5,0	**1.945**	5,7	**2.150**	6,0	**2.369**	6,1	**2.979**	7,5
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla	**5.487**	15,8	**5.403**	15,8	**5.631**	15,7	**6.787**	17,6	**6.665**	16,7
Prijevoz i skladištenje	**1.622**	4,7	**1.616**	4,7	**1.795**	5,0	**1.853**	4,8	**1.906**	4,8
Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	**2.031**	5,9	**2.258**	6,6	**2.542**	7,1	**2.834**	7,3	**2.722**	6,8
Informacije i komunikacije	**313**	0,9	**294**	0,9	**280**	0,8	**384**	1,0	**454**	1,1
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	**1.062**	3,1	**962**	2,8	**988**	2,8	**979**	2,5	**1.041**	2,6
Poslovanje nekretninama	**185**	0,5	**216**	0,6	**202**	0,6	**201**	0,5	**201**	0,5
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	**1.275**	3,7	**1.302**	3,8	**1.372**	3,8	**1.385**	3,6	**1.473**	3,7
Administrativne i pomoćne uslužne Djelatnosti	**1.893**	5,5	**1.484**	4,3	**1.542**	4,3	**1.699**	4,4	**1.749**	4,4
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	**4.078**	11,8	**3.958**	11,5	**3.920**	10,9	**4.219**	11,0	**4.240**	10,6
Obrazovanje	**4.496**	13,0	**4.493**	13,1	**4.502**	12,5	**4.529**	11,7	**4.678**	11,7
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	**3.079**	8,9	**2.946**	8,6	**2.982**	8,3	**3.120**	8,1	**3.284**	8,2
Umjetnost, zabava i rekreacija	**916**	2,6	**867**	2,5	**915**	2,6	**1.012**	2,6	**1.032**	2,6
Ostale uslužne djelatnosti	**450**	1,3	**474**	1,4	**484**	1,3	**531**	1,4	**532**	1,3
UKUPNO	**34.660**		**34.276**		**35.883**		**38.569**		**39.847**	

Izvor: Zaposleni prema područjima djelatnosti i po županijama stanje 31.03.2015./ 2016./ 2017./ 2018./ 2019, DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Prema Državnom zavodu za statistiku na području Republike Hrvatske 2015. godine je zabilježeno 1.127.051 zaposlenih osoba, a 2019. njih 1.255.691, što je povećanje za 10,3%. Većina zaposlenih se nalazi u C (Prerađivačka industrija) i G (Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla) djelatnosti. Broj zaposlenika u prerađivačkoj industriji kontinuirano raste te je najviše zaposlenih bilo u 2018. godini (215.070) što čini 17,5% od ukupnog broja zaposlenih prema područjima djelatnosti. U G djelatnosti je 2019. godine zabilježeno 198.184 zaposlenika.

Na području Zadarske županije povećao se broj zaposlenih povećao se za 13,0% u razdoblju od 2015. do 2019. godine. Godine 2015. je zabilježeno 34.660 zaposlenih, a 2019. njih 39.847. Kao i u većini županija Jadranske Hrvatske, najveći udio zaposlenih čine zaposleni u G djelatnosti (Trgovina na veliko

i na malo; popravak motornih vozila i motocikla). U razdoblju od 2015. do 2019., u toj djelatnosti se u Zadarskoj županiji nalazi između 15,7% i 17,6% ukupno zaposlenih. Broj zaposlenih je u tom razdoblju i za tu djelatnost kontinuirano rastao, s vrhuncem u 2018. godini kada je zabilježeno 17,6% zaposlenih.

U Zadarskoj županiji, kao i u drugim županijama s razvijenom turističkom djelatnosti, prerađivačka industrija nije najzastupljeniji sektor kao na području Republike Hrvatske, kada je u pitanju radna snaga. U odnosu na 2015. godinu kada je od ukupnog broja zaposlenih bilo 8,8% zaposleno, 2019. se smanjio na 8,5% na području Zadarske županije. Uz uslužne djelatnosti, najviše zaposlenih nalazi se u P (Obrazovanje) te O (Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje) djelatnosti.

Iako je druga po broju zaposlenih najzastupljenija djelatnost Obrazovanja s godinama se bilježi kontinuirani pad. U 2015. godini bilo 13,0% od ukupno zaposlenih, a 2019. 11,7%, što čini pad od 1,3%. U prvom tromjesečju 2019. godine bilježi se 4.678 zaposlenih u djelatnosti obrazovanja dok Javna uprava i obrana te Obvezno socijalno osiguranje broje 4.240 ukupno zaposlenih. Također, djelatnost Javne uprave i obrane te Obvezno socijalno obrazovanje bilježe pad od 1,2% u istom razdoblju.

Zaposlenost u stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima je ostala nepromijenjena, te djelatnost Informacija i komunikacija (ICT) bilježi blagi porast od 0,2% u posljednjih pet godina.

U blagom rastu su djelatnosti u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu (s 3,5% na 4,3%) dok je djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane porasla za 0,9% (s 5,9% na 6,8%). Najveće povećanje od 2,5% u razdoblju od 2015. do 2019. godine vidljivo je u djelatnosti Građevinarstvo. 2015. godine je zabilježeno 1.737 zaposlenih dok se 2019. broj povećao na 2.979 zaposlenika. Ovakva struktura zaposlenosti ukazuje na orijentiranost gospodarstva Zadarske županije na uslužne djelatnosti i razvoj turizma.

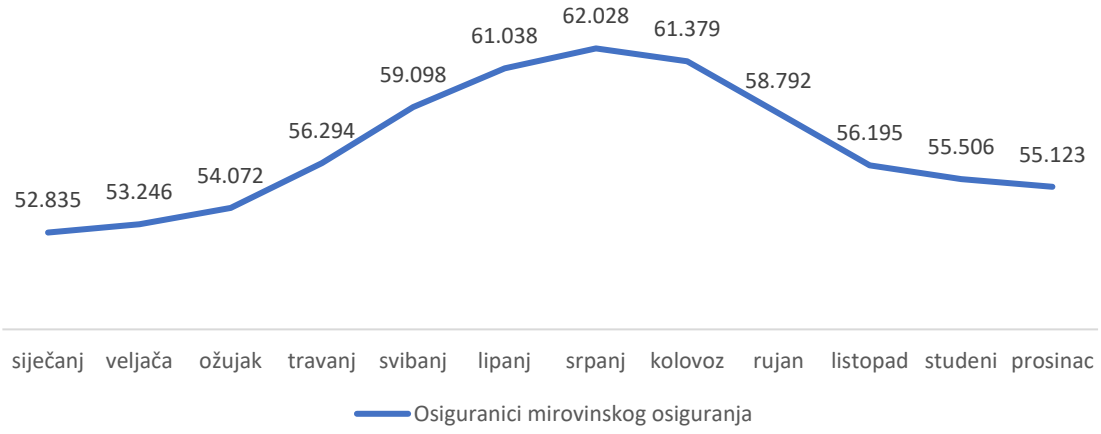

Slika 8.14. Osiguranici HZMO na području Zadarske županije u 2019. g.
Izvor: Statističke informacije Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, brojevi 1 – 12/2019., HZMO, 2020.

Prosječan broj osiguranika Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje na području Zadarske županije u 2019. godini je iznosio 57.133. Najmanji broj osiguranika bilježi se početkom godine te iznosi 52.835, dok najveći je zabilježen u srpnju – njih 62.028, što je povećanje od 14,8%. Navedeno povećanje je rezultat zapošljavanja u turističkoj djelatnosti tijekom ljetne sezone.

Tablica 8.4. Osiguranici HZMO u Zadarskoj županiji po djelatnostima u 5/2018. i 5/2019. g.

	2018.	2019.

	Br.	%	Br.	%
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	**2.933**	5,5	**3.116**	5,3
Rudarstvo i vađenje	**238**	0,4	**245**	0,4
Prerađivačka industrija	**4.736**	8,8	**4.914**	8,3
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	**355**	0,7	**359**	0,6
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	**1.256**	2,3	**1.303**	2,2
Građevinarstvo	**4.153**	7,8	**4.705**	8,0
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla	**9.753**	18,2	**10.383**	17,6
Prijevoz i skladištenje	**2.580**	4,8	**2.878**	4,9
Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	**4.728**	8,8	**7.261**	12,3
Informacije i komunikacije	**516**	1,0	**575**	1,0
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	**1.503**	2,8	**1.525**	2,6
Poslovanje nekretninama	**344**	0,6	**385**	0,7
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	**2.450**	4,6	**2.733**	4,6
Administrativne i pomoćne uslužne Djelatnosti	**2.670**	5,0	**3.042**	5,1
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	**4.116**	7,7	**4.064**	6,9
Obrazovanje	**4.755**	8,9	**4.778**	8,1
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	**3.702**	6,9	**3.771**	6,4
Umjetnost, zabava i rekreacija	**1.177**	2,2	**1.419**	2,4
Ostale uslužne djelatnosti	**1.212**	2,3	**1.285**	2,2
Djelatnost kućanstva kao poslodavca; djelatnost kućanstva koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	**296**	0,6	**295**	0,5
Djelatnost izvanteritorijalnih organizacija i tijela	**1**	0	**1**	0
Nepoznato	**68**	0,1	**61**	0,1
UKUPNO	**53.542**		**59.098**	

Izvor: Statističke informacije Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje broj 5/2018. i 5/2019., HZMO, 2020.

Usporedi li se svibanj 2018. i 2019. godine vidljivo je povećanje broja osiguranika mirovinskog osiguranja za 9,4%. Od ukupnog broja – njih 59.098 u svibnju 2019. godine 17,6% (10.383) osiguranika je zaposleno u G (trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla) djelatnosti. Najveće povećanje od čak 3,5% za jednu godinu odnosi se na djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane te u svibnju 2019. godine broji 7.261 osiguranika. O (javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje) i P (obrazovanje) djelatnosti bilježe najveći pad od 0,8% u svibnju 2019. u odnosu na 2018. godinu.

Tablica 8.5. Zaposleni prema stupnju stručnog obrazovanja u ZŽ na dan 31. ožujka

Stupanj stručnog obrazovanja	2015.	2016.	2017.	2018.
Visoko	7.319	7.450	7.638	7.994
Više	2.559	2.604	2.661	2.748
Srednje	16.635	17.225	18.240	20.377
Niže	861	834	698	828
VKV (visokokvalificiran)	233	237	228	166
KV (kvalificiran)	1.793	1.792	1.734	1.722
PKV (polukvalificiran)	194	204	141	181
NKV (niskokvalificiran)	1.863	1.739	1.682	1.698
UKUPNO	31.457	32.085	33.022	35.714

Izvor: Zaposlenost i plaće u 2015., 2016., 2017., 2018., tablica 2.5., DZS, 2019., obrada ZADRA NOVA

Prema Državnom zavodu za statistiku na području Zadarske županije najviše je zaposlenika sa srednjim stupnjem obrazovanja. U razdoblju 2015. – 2018. godine bilježi se povećanje za 3.742 zaposlenika, odnosno 18,4% te u 2018. godini iznosi 20.377. Broj zaposlenih sa visokom stručnim obrazovanjem se povećava iz godine u godinu te 2018. godine bilježi 7.994 osobe. U ožujku 2018. bilježi se pad broja zaposlenih VKV, KV, PKV i NKV zaposlenika u odnosu na ožujak 2015. godine.

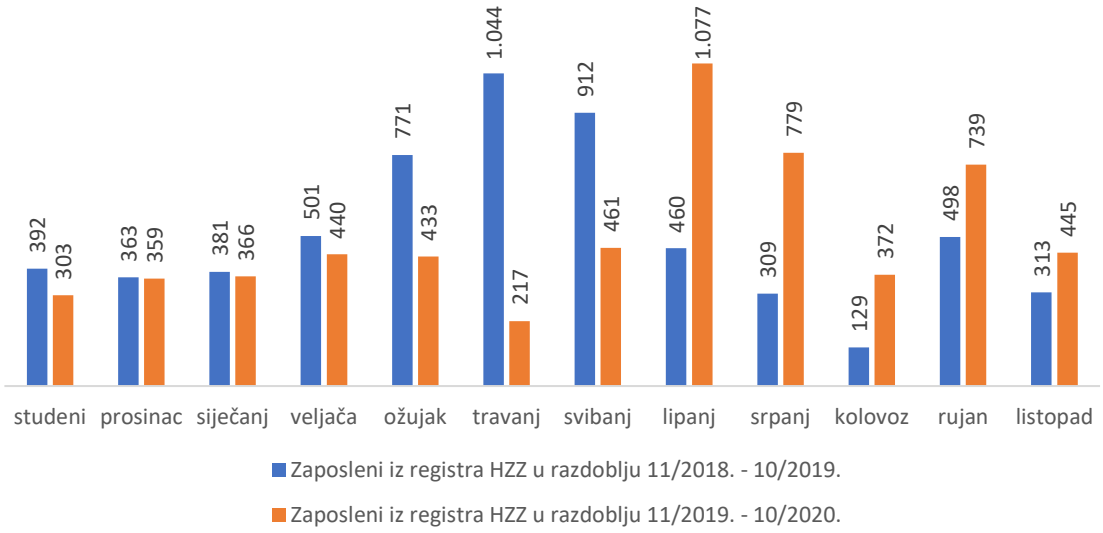

Slika 8.15. Zaposleni iz registra HZZ na području Zadarske županije u razdoblju 11/2018. - 10/2020. g.
Izvor: Statistički mjesečni bilten 11/2018, 10/2020., HZZ, 2020., obrada ZADRA NOVA

Epidemija bolesti COVID-19 uzrokovala je smanjenje broja zaposlenih iz registra Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. U veljači 2020. godine je zabilježen manji broj zaposlenih za 43,8% u odnosu na veljaču 2019. U travnju, mjesecu najsnažnijeg zapošljavanja sezonskih radnika u turizmu, bilježi se 217 zaposlenih iz registra te je to najveći pad ako usporedimo travanj 2019.. Smanjio se broj zaposlenih se za čak 79,2%. Travanj i svibanj 2020. godine su obilježeni strogom karantenom uzrokovanom epidemijom te se konstantno povećavao broj nezaposlenih. Usporavanjem širenja epidemije, povećalo se i zapošljavanje. U lipnju 2020. godine bilježi se 1.077 novozaposlenih u odnosu na 2019. kada ih je u istom razdoblju bilo zaposleno 460. Pozitivan trend u odnosu na 2019. godinu se bilježi sve do studenog.

8.3.4. Plaće

Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća obuhvaća plaće zaposlenih u pravnim osobama za izvršene poslove prema osnovi radnog odnosa i naknade za godišnji odmor, plaćeni dopust, blagdane i neradne dane određene zakonom, bolovanja do 42 dana, odsutnost zbog stručnog obrazovanja, zastoje na poslu bez krivnje zaposlenoga, naknadu za topli obrok i primitke prema osnovi naknada, potpora i nagrada u iznosima na koje se plaćaju doprinosi, porezi i prirezi.[151] Prosječna mjesečna bruto plaća

[151] *Zaposlenost i plaće*, DZS, 2020., dostupno na: https://www.dzs.hr/hrv/dbhomepages/zaposlenost%20i%20place/zaposlenost%20i%20place.htm (31.12.2020.)

obuhvaća sve vrste neto isplata prema osnovi radnog odnosa i zakonom propisana obvezatna izdvajanja, doprinose, poreze i prireze.[152]

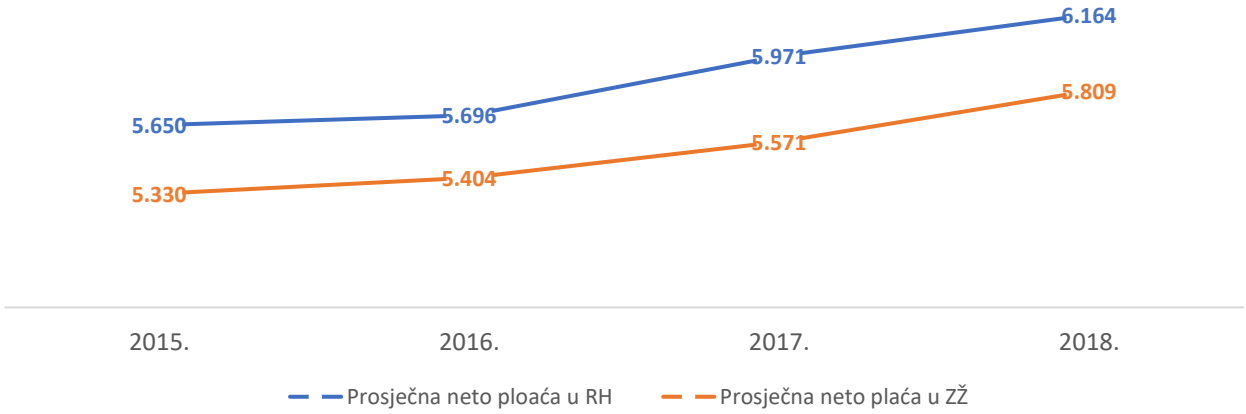

Slika 8.16. Prosječne neto isplaćene plaće u RH i Zadarskoj županiji u razdoblju 2015. – 2019. godine (HRK)
Izvor: Zaposlenost i plaće 2016., 2017., 2018., tablica 3.3.. Zaposlenost i plaće – pregled po županijama, tablica 9.4.1., DZS, 2019. obrada ZADRA NOVA,

Prema podatcima Državnog zavoda za statistiku prosječna neto plaća u 2018. godini na području Republike Hrvatske je iznosila 6.164 HRK, a u Zadarskoj županiji 5.809 HRK, što je 5,8% manje u odnosu na nacionalni prosjek. Kroz razdoblje 2015. – 2018. godine plaće su kontinuirano u porastu kako na nacionalnoj tako i na regionalnoj razini. Usporedbom neto plaća u 2015. i 2019. godini dobijemo povećanje od 8,2% za Zadarsku županiju.

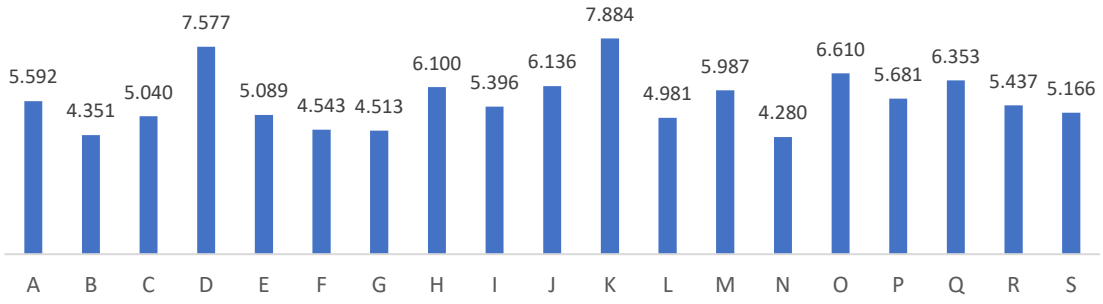

Slika 8.17. Prosječna neto isplaćena plaća po djelatnostima u Zadarskoj županiji u 2017. g. (HRK)
Izvor: Zaposlenost i plaće u 2018. godini, DZS, 2019., obrada ZADRA NOVA

U 2017. godini, prema podatcima Državnog zavoda za statistiku, na području Zadarske županije je isplaćena najveća prosječna neto plaća u K (financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja) djelatnosti 7.884 HRK, zatim slijedi D (opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija) 7.577 HRK te O (javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje) 6.610 HRK, dok najmanja u B (rudarstvo i vađenje) djelatnosti 4.351 HRK. Prosječna isplaćena neto plaća za 2017. godinu je iznosila 5.571 HRK

[152] *Zaposlenost i plaće*, DZS, 2020., dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv/DBHomepages/Zaposlenost%20i%20place/metodologija_place.htm (31.12.2020.)

te prema tom podatku čak 10 djelatnosti (B, C, E, F, G, I, L, N, R, S) bilježe plaću nižu od prosjeka Zadarske županije.

Prema stupnju stručne spreme, zaposlenici D (opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija) djelatnosti sa visokim stupnjem obrazovanja su imali najveću prosječnu neto isplaćenu plaću u 2017. godini 10.485 HRK. Zatim slijede, zaposlenici s visokim stupnjem obrazovanja u K djelatnosti s isplaćenom neto plaćom od 10.331 HRK te Q (djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi) djelatnost 10.221 HRK. Najlošije su plaćeni nekvalificirani (NKV) radnici te su njihove plaće ispod prosjeka Zadarske županije. Najveća zabilježena isplaćena neto plaća u 2017. godini za NKV radnika je iznosila 4.760 HRK u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, dok je najmanja iznosila 2.965 HRK u K djelatnosti.

8.4. ANALIZA NEAKTIVNOG STANOVNIŠTVA

Neaktivno stanovništvo su osobe mlađe od 15 godina te sve osobe stare 15 i više godina koje nisu zaposlene. Djele se na umirovljenike, osobe koje se bave obvezama u kućanstvu, učenike ili studente te ostale neaktivne osobe.[153]

Prema podatcima Državnog zavoda za statistiku u 2020. godini od ukupnog broja radno sposobnog stanovništva Republike Hrvatske čak 49,6% je neaktivno. Broj neaktivnog stanovništva je u stalnom porastu te 2019. godine iznosi 1.721.000 te je veći od broja zaposlenih (1.679.000).

Tablica 8.6. Korisnici starosne i prijevremene starosne mirovine koji rade do polovice punog radnog vremena na dan 31. prosinca 2018. i 2019. godine

	2018.			**2019.**		
	Muškarci	Žene	**Ukupno**	Muškarci	Žene	**Ukupno**
Zadarska županija	103	65	**168**	230	120	**350**
Republika Hrvatska	3.189	1.949	**5.138**	7.272	4.535	**11.807**

Izvor: Statističke informacije broj 6/2018., 12/2019., HZMO, 2020., obrada ZADRA NOVA

Prema podatcima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje 31. prosinca 2019. godine zabilježeno je ukupno 11.807 (7.272 muškaraca i 4.535 žena) korisnika starosne i prijevremene starosne mirovine koji rade do polovice punog radnog vremena na području Republike Hrvatske. Najveći broj ih je zaposleno u G (trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala) djelatnosti – njih 2.277 te zatim slijedi u M (Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti) djelatnosti – njih 2.009. Na području Zadarske županije je u istom razdoblju zabilježeno 350 korisnika, od čega 230 muškaraca i 120 žena. U razdoblju od jedne godine broj zaposlenih umirovljenika se povećao sa 168 na 350 u 2019. godini, što je povećanje za 52%.

Krajem 2019. godine u Zadarskoj županiji je zabilježeno 39.004 korisnika mirovina koji su pravo na mirovinu ostvarili prema Zakonu o mirovinskom osiguranju te prosjek mirovine iznosi 2.602,64 HRK. Najveći broj – njih 28.694 odnosi se na starosne mirovine te prosječna mirovina iznosi 2.731,27 HRK. Zatim slijede obiteljske – njih 7.168 (prosječna mirovina 2.253,58 HRK) te invalidske mirovine – njih 3.142 (prosječna mirovina 2.224,21 HRK).

[153] *Metodološka objašnjenja, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.,* DZS, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censusmetod.htm (31.12.2020.)

Prema Zakonu o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih osoba na području Zadarske županije bilježi se 729 korisnika sa prosječnom mirovinom 4.141,04 HRK. Od ukupnog broja 347 se odnosi na starosne, 340 invalidske te 42 obiteljske mirovine. U Zadarskoj županiji je 3.717 korisnika koji su pravo na mirovinu ostvarili prema Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji, od čega su najveći broj zauzele invalidske mirovine – njih 2.952.

RAZVOJNI IZAZOVI

Veliki udio ekonomski neaktivnog stanovništva Županije
Visok udio nezaposlenosti mlađe populacije od 25 do 29 godina
Veća stopa nezaposlenosti žena u odnosu na muškarce
Nepovezanost obrazovnog sustava s tržištem rada
Nepostojanje strukturiranih programa stipendiranja na razini gradova/općina za poticanje deficitarnih zanimanja na području Zadarske županije

RAZVOJNE POTREBE

Povezati ključne dionike iz područja obrazovanja i gospodarstva kako bi se producirala radna snaga sukladno zahtjevima tržišta rada
Poticanje gradova i općina za izradu programa stipendiranja deficitarnih zanimanja
Sustavno provoditi analize lokalnog tržišta rada kako bi škole i sveučilište provodili upisne kvote i nastavne planove i programe sukladno potrebama tržišta rada i smanjila se produkcija suficitarnih zanimanja

8.5. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE

Kao jedan od primarnih faktora proizvodnje rad predstavlja temelj razvoja svake zajednice. S negativnim demografskim trendovima koji se bilježe na prostoru županije pitanje ponude na tržištu rada postaje sve važnije. Istovremeno loša gospodarska situacija, koja će dodatno se pogoršati zbog pandemije korona virusom dovesti će do smanjenja potražnje za radnom snagu. Stoga je istovremeno potrebno unaprijediti kvalitete radne snage i njezinu prilagodbu potrebama tržišta rada, kao i potražnje na tržištu rada.

Razvojni potencijali

- Visok udio ekonomski neaktivnog stanovništva Županije
- Visok udio nezaposlenosti mlađe populacije od 25 do 29 godina
- Postojanje mreže odgojno obrazovne institucija na svim razinama u županiji
- Stabilnost stope zaposlenosti.

Razvojni izazovi

- Veća stopa nezaposlenosti žena u odnosu na muškarce
- Nepovezanost obrazovnog sustava s tržištem rada
- Visoka sezonska zaposlenost
- Niža prosječna neto plaća od hrvatskog prosjeka

Razvojne potrebe

- Poticanje lokalne uprave, samouprave i gospodarstva za izradu programa stipendiranja deficitarnih zanimanja
- Povezati ključne dionike iz područja obrazovanja na svim razinama i gospodarstva kako bi se obrazovala radna snaga sukladno zahtjevima tržišta rada
- Prilagodba obrazovnih i obrazovno odgojnih programa na svim razinama s potrebama tržišta rada, na temelju kvalitetno provedene analize
- Unaprjeđenje poduzetničkih kompetencija stanovništva

9. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Zdravstvena zaštita u zakonskoj normi podrazumijeva sustav društvenih, skupnih i individualnih mjera, usluga i aktivnosti za očuvanje i unaprjeđenja zdravlja, sprječavanja bolesti, rano otkrivanje bolesti, pravodobno liječenje te zdravstvenu njegu, rehabilitaciju i palijativnu skrb.[154] Na zdravstvenu zaštitu i skrb ima pravo svaka osoba, a zdravstvena politika podrazumijeva niz socijalnih i gospodarskih mjera kojima se uređuju uvjeti za napredak zdravstvene zaštite na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.[155]

9.1. INSTITUCIONALNI I STRATEŠKI OKVIR

Institucionalni okvir upravljanja zdravstvom na području Zadarske županije čine Ministarstvo zdravstva, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za hitnu medicinu, Upravni odjel za zdravstveno, socijalnu skrb, udruge i mlade Zadarske županije te Upravni odjel za socijalnu skrb i zdravstvo Grada Zadra.

Strateški okvir za razvoj zdravstva na nacionalnoj razini čini Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012.–2020., i dva strateška plana Ministarstva zdravstva: Strateški plan Ministarstva zdravstva za razdoblje 2019.–2021. godine, te Strateški plan Ministarstva zdravstva za razdoblje 2020.–2022. godine. Uz navedene dokumente bitni značaj za razvoj zdravstvene skrbi na području Republike Hrvatske ima i Strateški plan razvoja ljudskih resursa u zdravstvu 2015.–2020., National Healthy Care Strategy 2012.–2020., te Strateški plan razvoja eZdravlja u Republici Hrvatskoj-SPeZ. [156]

Javnu politiku u posljednjih nekoliko godina strateški su definirali i Strateški plan promicanja i zaštite oralnog zdravlja 2015. – 2017., Strateški plan razvoja palijativne skrbi u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2014. – 2016. [157]

Zdravstvo na županijskoj razini strateški je definirano **Strategijom razvoja Zadarske županije 2014.-2020.**

9.2. STRUKTURNA OBILJEŽJA SUSTAVA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zakon o zdravstvenoj zaštiti (NN 100/18, 125/19) definira da je standard obavljanja zdravstvenih djelatnosti utemeljen na *zdravstvenim mrežama* kojima se na području Hrvatske određuje minimalan broj zdravstvenih ustanova te privatnih zdravstvenih djelatnika s kojima HZZO sklapa ugovore o provođenju zdravstvene zaštite iz osnovnog zdravstvenog osiguranja. Prema članku 44. navedenog zakona definiraju se i mjerila za određivanje mreže javne zdravstvene službe i to:

- zdravstveno stanje, broj, dobna i socijalna struktura stanovništva
- jednaki uvjeti odnosno mogućnosti za korištenje zdravstvenih ustanova
- potreban opseg pojedine djelatnosti iz članka 29. ovoga Zakona
- stupanj urbanizacije područja, prometne povezanosti, specifičnosti naseljenosti te dostupnosti na demografski ugroženim područjima, osobito na otocima
- utjecaj okoliša na zdravlje stanovništva i gospodarske mogućnosti.

[154] Zakon o zdravstvenoj zaštiti, NN 100/18, 125/19, 147/20, čl. 4.
[155] Ibid., čl.6.
[156] *Nacionalne strategije*, Središnji državni portal, Ministarstvo zdravstva, dostupno na: https://zdravlje.gov.hr/nacionalne-strategije/1522 (31.12.2020.)
[157] Ibid.

Standardi su definirani kroz četiri osnovne kategorije zdravstvenih mreža i to: mrežu javne zdravstvene službe, mrežu hitne medicine, mrežu ugovornih subjekata medicine rada i mrežu timova sanitetskog prijevoza.[158]

9.2.1. Zdravstvene ustanove na području Zadarske županije

Zdravstvene ustanove na području Zadarske županije mogu se podijeliti na 12 skupina:

1. Opća bolnica Zadar
2. Specijalna bolnica za ortopediju Biograd n/m
3. Psihijatrijska bolnica Ugljan
4. Dom zdravlja Zadarske županije
   RJ Benkovac
   RJ Biograd n/m
   RJ Gračac
   RJ Obrovac
   RJ Pag
   RJ Zadar
5. Zavod za hitnu medicinu Zadarske županije
6. Zavod za javno zdravstvo Zadar
7. Ljekarna Zadar
8. Privatne poliklinike
9. Privatne ordinacije opće medicine
10. Privatne stomatološke ordinacije
11. Privatne specijalističke ordinacije
12. Privatne ljekarne

Zadarska županija, kao ustanova, osnivač je sedam ustanova na području Zadarske županije i to: Doma zdravlja Zadarske županije, Zavod za javno zdravstvo Zadar, Psihijatrijska bolnica Ugljan, Opća bolnica Zadar, Zavod za hitnu medicinu Zadarske županije, Specijalna bolnica za ortopediju Biograd n/m i Ljekarna Zadar. Sukladno Zakonu, Javnu zdravstvenu službu na temelju koncesije fizičke osobe i zdravstvene ustanove, koncesiju za obavljanje javne zdravstvene službe, sukladno mreži javne zdravstvene službe, odnosno mreži ugovornih subjekata medicine rada, daje župan uz suglasnost resornog ministra. Temeljem odluke župana i suglasnosti ministra te zaključenih ugovora o koncesiji, javnu zdravstvenu službu na primarnoj razini zdravstvene zaštite na području Županije obavljaju koncesionari navedeni po djelatnostima: obiteljska medicina, dentalna medicina, zdravstvena zaštita žena, zdravstvena zaštita dojenčadi i predškolske djece, laboratorijska dijagnostika, zdravstvena njega u kući i medicina rada.

Tablica 9.1. Djelatnici po pojedinim državnim ustanovama u Zadarskoj županiji u 2019. godini na neodređeno i određeno vrijeme (na datum 31.12.2019.)[159]

Zdravstvena ustanova ordinacija	Ukupno zaposlenih	Zdravstveni djelatnici	Ostali

[158] Stupanjem Zakona o zdravstvenoj zaštiti na snagu 1. siječnja 2019. mreža telemedicinskih centara je prebačena u mrežu hitne medicine. Zakon o zdravstvenoj zaštiti, NN 100/18, 125/19, 147/20

[159] *Zdravstveno-statistički ljetopis 2019.*, Zavod za javno zdravstvo Zadar, 2020., str.67.

Domovi zdravlja Zadarske županije	243[160]	218	25
Ljekarna Zadar	56[161]	40	16
Opća bolnica Zadar	1.327[162]	1.042	285
Psihijatrijska bolnica Ugljan	286[163]	171	115
Specijalna bolnica za ortopediju Biograd n/m	231[164]	174	57
Zavod za hitnu medicinu Zadarske županije	267[165]	159	108
Zavod za javno Zdravstvo	131[166]	93	40
Ukupno u Zadarskoj županiji	**2.541**	**1.897**	**644**

Izvor: Zdravstveno-statistički ljetopis Zadarske županije za 2019. godinu, ZZJZ, 2020., obrada ZADRA NOVA

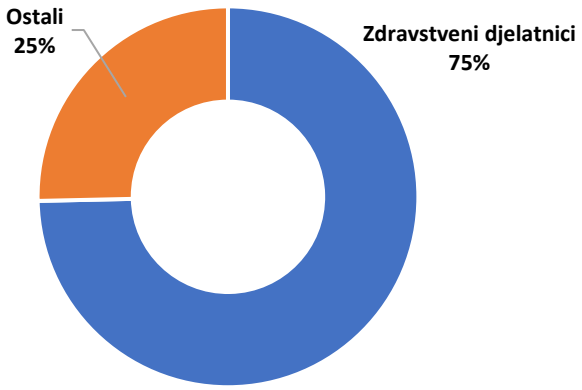

Slika 9.1. Omjer zdravstvenog i ostalog osoblja u državnim zdravstvenim ustanovama[167]
Izvor: Zdravstveno-statistički ljetopis Zadarske županije za 2018. godinu, ZJZZ, 2019., obrada ZADRA NOVA

Tablica 9.2. Privatne zdravstvene ustanove i ordinacije u Zadarskoj županiji u 2019. godini s ugovorom i bez ugovora s HZZO-om[168]

Zdravstvena ustanova ordinacija	Broj ustanova/ ordinacija	Ukupno zaposlenih	Zdravstveni djelatnici	Ostali
Poliklinike, klinike i centri	25	90	89	1
Specijalističke ordinacije	32	69	67	2
Ljekarne	46	177	170	7
Ordinacije opće/obiteljske medicine	69	136	136	0
Ordinacije dentalne medicine	79	157	157	0
Ustanove za zdravstvenu njegu	6	47	47	0
Ukupno u Zadarskoj županiji	**257**	**676**	**666**	**10**

Izvor: Zdravstveno-statistički ljetopis Zadarske županije za 2019.,ZJZZ, 2020., obrada ZADRA NOVA

[160] 199 na neodređeno, 44 određeno
[161] 55 na neodređeno, 1 određeno
[162] 1.215 na neodređeno, 112 na određeno
[163] 250 na neodređeno, 36 na određeno
[164] 216 na neodređeno, 15 na određeno
[165] 225 na neodređeno, 42 na određeno
[166] 113 na neodređeno, 18 na određeno
[167] *Zdravstveno-statistički ljetopis 2019.*, Zavod za javno zdravstvo Zadar, 2020., str.67.
[168] Ibid., str.68.

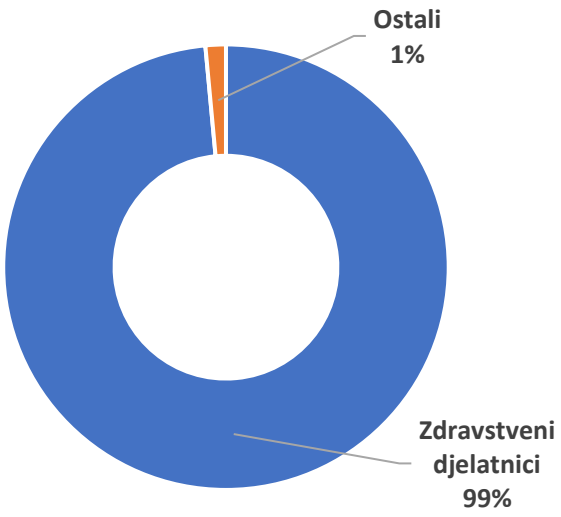

Slika 9.2. Omjer zdravstvenog i ostalog osoblja u privatnim zdravstvenim ustanovama i ordinacijama u Zadarskoj županiji u 2018. g.[169]

Izvor: Zdravstveno-statistički ljetopis Zadarske županije za 2018. g., ZJZZ, 2019., obrada ZADRA NOVA

U prikazanim tablicama vidljiv je omjer državnog i privatnog zdravstvenog sektora, odnosno omjer zdravstvenog i nezdravstvenog osoblja u državnim i privatnim ustavovama i ordinacijama. U državnim i privatnim ustanovama i ordinacijama, prema očekivanom, prevladava zdravstveno osoblje. Ipak, znatno veći udio nezdravstvenog osoblja je upravo u državnim ustanovama i ordinacijama.

9.2.2. Državne zdravstvene ustanove na području Zadarske županije

Dom zdravlja Zadarske županije od 25 djelatnosti koje može obavljati na primarnoj razini zaštite, a koje su definirane člankom 30. Zakona o zdravstvenoj zaštiti, obavlja 9 djelatnosti i to na sljedećih šest radnih jedinica:

1. RJ Benkovac
2. RJ Biograd n/m
3. RJ Gračac
4. RJ Obrovac
5. RJ Pag
6. RJ Zadar

Tablica 9.3. Specijalističko konzilijarne djelatnosti koja se obavlja u Domu zdravlja ZŽ

Specijalističko konzilijarne djelatnosti	Broj ordinacija/mjesta u mreži
Radiološka dijagnostika (RTG zubi)	1
Ortodoncija	0
Oralna kirurgija	2

Izvor: Dom zdravlja, 2020., obrada ZADRA NOVA

Dom zdravlja Zadarske županije nema zaposlenih ortodonta, ali Zadar ima ortodonte koji imaju sklopljene ugovore s HZZO-om.

[169] Ibid.

Zadarska županija osnivač je zdravstvene ustanove **Ljekarna Zadar** koja svoju djelatnost provodi u **sedam**[170] organizacijskih jedinica, od kojih su šest u Gradu Zadru (Centar, Donat, Jadran, Bokanjac, Voštarnica i Varoš), te jedna jedinica u Preku. U odnosu na 2015. godinu zatvorile su se dvije jedinice **(u Ninu i Benkovcu).** Također su i 44 privatne ljekarne na području županije.

Zavod za hitnu medicinu Zadarske županije ima sjedište u Zadru i 8 ispostava i to u Biogradu na Moru, Benkovcu, Ninu, Pagu, Posedarju, Starigradu, Gračacu i u Preku/Kalima, kao i timove na šest lokacija u pripravnosti. Unutar Zavoda je i sanitetska djelatnost koja broji 76 djelatnika i 6 radnih jedinica (Zadar, Benkovac, Biograd, Obrovac, Pag i Gračac)[171].

Opća bolnica Zadar ima 20 medicinskih odjela i 3 službe koje se obavljaju na dvije lokacije u 17 zgrada[172]. U sklopu projekta „Izgradnja i opremanje dnevnih bolnica Odjela za pulmologiju, onkologiju, infektologiju i dermatologiju Opće bolnice Zadar te adaptacija i opremanje dnevne bolnice Službe za kirurgiju“ omogućio se prelazak s akutne bolničke skrbi na dnevne bolnice što je ujedno i jedan od glavnih ciljeva Nacionalnog plana za razvoj kliničkih bolničkih centara, kliničkih bolnica i općih bolnica u Republici Hrvatskoj, kao i jedna od ključnih mjera definiranih u nacionalnom programu reformi Republike Hrvatske.[173]

Poliklinika Opće bolnice Zadar je preselila prvi odjel i započela s radom 2. srpnja 2018. godine. Preseljenje je planirano u tri faze, zadnja faza je u tijeku, a sam projekt pod naslovom ***Rušenje postojeće zgrade i izgradnja zgrade Dnevnih bolnica odjela za pulmologiju, odjela za onkologiju, odjela za infektologiju i odjela za dermatologiju, te adaptacije dnevne bolnice Službe za kirurgiju*** traje do 1. siječnja 2020. godine. Ukupna vrijednost mu je 49.999.865,00 HRK, a sufinanciran je iz Europskog fonda za regionalni razvoj.[174]

Specijalna bolnica za ortopediju Biograd na Moru rad je organizirala kroz tri bolnička odjela i pet ambulanti. Ta bolnica jedina je takva ustanova u RH u kojoj se ugovaraju tri djelatnosti – ortopedija (operacijsko liječenje i vertebrološki odsjek), fizikalna medicina (rehabilitacija i liječenje ortopedskih bolesnika, traumatoloških pacijenata, neuroloških pacijenata i metaboličke bolesti lokomotornog sustava) i produženo liječenje (liječenje subakutnih stanja nakon ortopedskih kirurških zahvata i akutnih stanja nekirurških bolesti u ortopediji, neurologiji i internoj medicini sa posteljnim, dijagnostičkim i drugim mogućnostima prilagođenim namjeni Specijalne bolnice).[175] Još jedna specifičnost i dodatna mogućnost koju nudi ova bolnica, je mogućnost rehabilitacije nakon operacije na istom mjestu.

[170] *Zdravstveno-statistički ljetopis 2018*., ZJZ Zadar, 2019., str.188.
[171] ZZHMZŽ, dostupno na: https://www.zhmzz.hr/ispostave (31.12.2020.)
[172] *O bolnici*, OB Zadar, dostupno na: https://www.bolnica-zadar.hr/o-bolnici/ (25.03.2020.)
[173] OB Zadar, dostupno na: https://www.bolnica-zadar.hr/eudnevnabolnica/o_projektu.html (31.12.2020.)
[174] OB Zadar, dostupno na: https://www.bolnica-zadar.hr/potpisan-ugovor-sa-izvodacem-radova-za-izgradnju-dnevne-bolnice/ (31.12.2020.)
[175] *Katalog projekata zdravstvenog turizma*, Ministarstvo zdravlja, 2016., str.52.-54.

Osim proračunskim sredstvima, bolnica svoj rad financira i donacijama koje bilježe znatan porast u 2019. godini u usporedbi s prethodnom 2018. (vidi tablicu dolje).

Tablica 9.4. Donirana sredstva Specijalnoj bolnici za ortopediju Biograd

Godina	2018.	2019.
Iznos donacije	18.895,50	111.024,90

Izvor: Izvještaji o donacijama za 2018. i 2019. godinu, Specijalna bolnica za ortopediju Biograd[176]

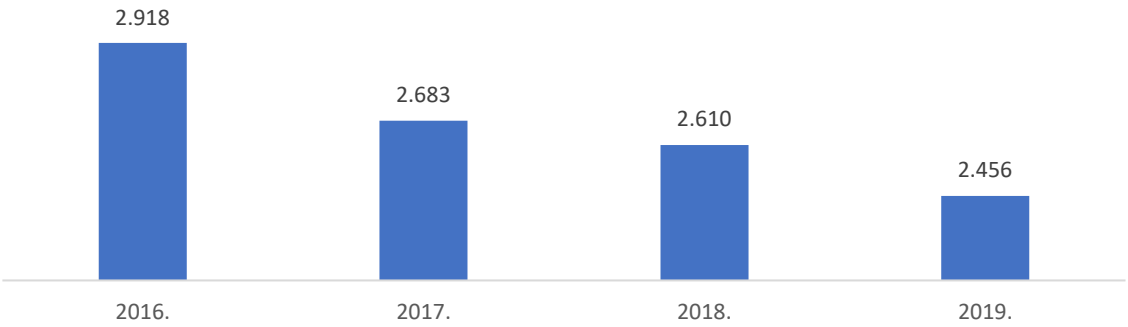

Slika 9.3. Broj domaćih korisnika bolnice (po korištenju postelje, ne dnevnom posjetu)
Izvor: Specijalna bolnica za ortopediju Biograd na Moru, 2020., obrada ZADRA NOVA

Broj domaćih korisnika je u opadanju dok je broj stranih korisnik a bolnice i dalje zanemariv (svega 2 korisnika u 2018. godini).

Tablica 9.5. Broj liječnika, kreveta, iskorištenost kapaciteta i prosječno trajanje liječenja u 2018. godini

R.br.	Ustanova	Broj doktora medicine	Broj kreveta	Broj kreveta po doktoru	Iskorištenost kapaciteta %	Prosječno trajanje liječenja (u danima)
1.	**Opća bolnica Zadar**					
1.1.	Stacionarna djelatnost	173	429	2,5	68,5	5,3
1.2.	Dnevna bolnica i hemodijaliza	21	116	5,5	96,4	1,1
2.	**Specijalna bolnica za ortopediju Biograd n/M**					
2.1.	Stacionarna djelatnost	29	120	4,1	78,6	9,2
2.2.	Dnevna bolnica	1	10	10	37,8	1,0
3.	**Psihijatrijska bolnica Ugljan**					
3.1.	Stacionarna djelatnost	17	483	28,4	75	116,5
3.2.	Dnevna bolnica	4	30	7,5	56,3	38,3

Izvor: Zdravstveno-statistički ljetopis Zadarske županije za 2018. g., ZJZZ, 2019., obrada ZADRA NOVA

U Općoj bolnici Zadar najdulje traju liječenja u područjima psihijatrijske, palijativne i neurološke specijalnosti, dok su najkraća ona iz ginekološke i oftalmološke specijalnosti.

[176] Izvještaji za prethodne godine nisu dostupni na stranicama bolnice. *Financijski izvještaji*, Specijalna bolnica za ortopediju Biograd na Moru, 2020.

Raspoređivanje timova zdravstvene zaštite na području županije temelji se na teritorijalnom ustroju županije te se za svaku jedinicu lokalne samouprave određuje potreban broj zdravstvenih timova u određenim djelatnostima. Značajne promjene dogodile su se 2009. godine kada se određeni broj djelatnosti na primarnoj razini dao u koncesiju privatnim zdravstvenim radnicima. Namjera je bila poboljšati infrastrukturne uvjete rada u Mreži davanjem mogućnosti privatnim zdravstvenim radnicima za ulaganja u zdravstvenu infrastrukturu. Člankom 103. Zakona o zdravstvenoj zaštiti koji je na snazi od 1. siječnja 2019. godine Dom zdravlja je obvezan osigurati da u svakoj djelatnosti koju obavlja ima **do 25% ordinacija**. Prije izmjene zakona je bilo 30%.

Tablica 9.6. Mreža javne zdravstvene službe

Djelatnost	Potreban broj timova	Ukupan ugovoreni broj timova	Prazna mjesta	Popunjenost mreže %
Opća obiteljska medicina	101	99	2	98,01
Dentalna	90	79	11	87,77
Zaštita djece	14	10	4	71,42
Zaštita žena	13	10	3	76,92
Laboratorijska dijagnostika	7	7	0	100
Zdravstvena njega	49	49	0	100
Medicina rada	7	5	2	71,42
Higijensko- epidemiološka zdravstvena zaštita	5	5	0	100
Zdravstvena zaštita ment. zdravlja, prevencije i izvanbol. liječenja ovisnosti	3	3	0	100
Patronaža zdravstvene zaštite	37	37	0	100
Palijativna skrb	3	2	1	66,66
Zdravstvena zaštita školske djece i studenata	8	7	1	87,5
Javno zdravstvo	2	2	0	100

Izvor: Ugovoreni sadržaji zdravstvene zaštite u RH, HZZO, 2020., obrada ZADRA NOVA

Mreže laboratorijske dijagnostike, zdravstvene njege, higijensko-epidemiološke zdravstvene zaštite, zaštite mentalnog zdravlja i javnog zdravstva su u potpunosti popunjene. Zatim slijedi mreža opće obiteljske medicine gdje nedostaju svega dva tima da bi bila u potpunosti popunjena (timovi nedostaju u Biogradu na Moru i Pakoštanima). U mreži dentalne medicine nedostaje 11 timova (2 u Benkovcu i Zadru te po jedan tim u Biogradu na Moru, Gračacu, Kalima, Pakoštanima, Posedarju, Ražancu te Sv. Filip i Jakovu). Mrežom zaštite djece je predviđeno 14 timova, ali četiri tima nedostaju i to u Biogradu na Moru, Pagu (ugovara se u Pagu ili Novalji za cijeli otok Pag) te dva tima u Zadru. Što se tiče mreže zaštite žena nedostaju tri tima i to sva tri u Zadru. Što se tiče mreže medicine rada, nedostaju dva tima u županiji da bi mreža bila potpuna. Za mrežu koordinatora palijativne skrbi su predviđena 2+1 tim, što znači da se preporuča zbog posebnih dodatnih potreba koje uvjetuju ruralna područja, otoci i sl. može se dodatno osigurati još jedan koordinator. U mreži u djelatnosti preventivno odgojnih mjera za zdravstvenu zaštitu školske djece i studenata pri Zavodu za javno zdravstvo Zadar od potrebnih 8 djeluje 7 timova.

Mreža hitne medicine propisana Zakonom o zdravstvenoj zaštiti u potpunosti je popunjena u Zadarskoj županiji, a ima 61 tim. Broji 35 T1 i 15 T2, 5 MDPJ i 6 timova u pripravnosti. T1 čine doktor medicine ili doktor medicine specijalist hitne medicine u timu s prvostupnikom/com sestrinstva ili

medicinskom sestrom/medicinskim tehničarem ili vozačem. T2 čine prvostupnik/ca sestrinstva s medicinskom sestrom/medicinskim tehničarem. MDPJ odnosno medicinsko dojavno-prijavna jedinica sa zdravstvenim djelatnicima, a tim u pripravnosti čine doktor medicine s medicinskom sestrom/medicinskim tehničarem i vozač.

Mrežu sanitetskog prijevoza sačinjava 21 tim, a tim obuhvaća medicinsku sestru/medicinskog tehničara i vozača.

Telemedicina jest sustav koji uporabom telekomunikacijske tehnologije podupire izmjenu podataka i pružanje zdravstvene zaštite na daljinu. U užem smislu, riječ je o prijenosu osnovnih podataka o bolesniku računalnim mrežama, npr. slika dobivenih različitim pretragama (radiografijom, kompjutoriziranom tomografijom, magnetskom rezonancijom, ultrazvukom, patohistološkom analizom i dr.)[177].

Na nacionalnoj razini određuje se Mreža telemedicinskih centara regulirana Odlukom o donošenju mreže telemedicinskih centara koja definira kako *mrežom telemedicinskih centara se određuje potreban broj zdravstvenih ustanova, trgovačkih društava koja obavljaju zdravstvenu djelatnost te privatnih zdravstvenih radnika s odobrenjem za rad telemedicinskog centra koje daje Hrvatski zavod za hitnu medicinu.*[178]

Mrežu telemedicinskih centara na području Zadarske županije čine tri telemedicinska pristupna centra, dva u Općoj bolnici Zadar (radiologija i neurologija) te jedan u Specijalnoj ortopedskoj bolnici u Biogradu na Moru (radiologija).

U Zadarskoj županiji u 2018. godini u zdravstvenim ustanovama je bilo zaposleno[179]:

- u državnim ustanovama 389 liječnika na neodređeno i 42 liječnika na određeno vrijeme
- u privatnim zdravstvenim ustanovama i poliklinikama 115 liječnika,

i u odnosu na 2015. godinu zabilježen je porast od 45 liječnika na neodređeno, odnosno 5 liječnika na određeno radno vrijeme u državnim ustanovama.

U 2018. godini, osim zdravstvenih ustanova i privatnih zdravstvenih radnika koji djelatnost obavljaju u mrežama javnih službi, djeluju još i **34 privatne ordinacije** različitih specijalnosti poput psihijatrije, dermatovenerologije, oftalmologije i slično te **22 privatne ustanove**[180] (centri, klinike i poliklinike). Privatne ustanove i ordinacije nisu u mreži javne zdravstvene službe te pružaju usluge po cijenama koje sami određuju.

Jedan od kriterija razvijenosti sustava zdravstvene zaštite jest obrazovni sustav zdravstvenih djelatnika koji mora udovoljavati minimalnim standardima. Liječnici opće obiteljske medicine prema tim standardima moraju biti specijalisti struke.

Tablica 9.7. Odnos broja specijalističkih ordinacija opće medicine i ordinacija opće medicine

Godina	Broj ugovorenih timova u ZŽ	Specijalističke ordinacije opće medicine	Ordinacije opće medicine	Specijalističke ordinacije u %	Specijalističke ordinacije u RH u %

[177] *Telemedicina*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020., dostupno na: https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=60734 (17.11.2020.)
[177] Ibid.
[178] Odluka o donošenju mreže telemedicinskih centara, NN 115/19, NN103/20, čl.1., st.1.
[179] *Zdravstveno-statistički ljetopis Zadarske županije za 2018. godinu*, ZZJZ Zadar, 2019., str. 65.-68.
[180] Ibid., str. 67.

2016.	98	25	73	34,20%	48,60%
2017.	99	27	72	37,50%	47,90%
2018.	99	28	71	39,40%	45,10%

Izvor: Zdravstveno-statistički ljetopis Zadarske županije za 2018. g., obrada ZADRA NOVA

Vidljivo je da je broj specijalističkih ordinacija opće medicine u Zadarskoj županiji ispod prosjeka Republike Hrvatske. Broj specijalista opće medicine je u blagom porastu te je prema podacima Doma zdravlja Zadarske županije trenutno na specijalizaciji 7 liječnika, te će taj broj narasti, ali ne dovoljno da bude udio jednak udjelu na razini države jer će dio liječnika otići u mirovinu. Takav trend pridonosi opterećenju brojem pacijenata po liječniku.

9.3. STANJE ZDRAVLJA

Praćenjem provedbe programa obveznih cijepljenja u Republici Hrvatskoj (redovito za svaku godinu, tzv. kalendar cijepljenja) preko izvješća svih cjepitelja (njih više od 1.000 u Republici Hrvatskoj) o obavljenim obveznim imunizacijama dobiva se cjelovit uvid u procijepljenost koja mora biti preko 90% i o kojoj bitno ovisi uspješnost suzbijanja bolesti. Prema podacima Zavoda za javno zdravstvo Zadar za 2018. godinu u svim područjima Zadarske županije procijepljenost je veća od 96% što udovoljava zakonom propisanom obuhvatu. Nekoliko godina unazad, epidemiološki pokazatelji stanja zdravlja pokazuju sličan poredak kretanja zaraznih bolesti u Zadarskoj županiji, pri čemu je najzastupljenija gripa, koju slijede kozice, streptokokne angine i enterokolitis.

Tablica 9.8. Godišnje izvješće o obveznim imunizacijama za 2018. godinu

Godišnje izvješće o izvršenim obveznim imunizacijama za 2018. godinu						
Cijepljenje	**Predviđeno**	**Cijepljeno**	**Nije cijepljeno**			**Obuhvat % (cijepljeni/predviđeni) x 100**
			Zbog kontraindikacija	**Drugi razlog**	**Ukupno necijepljeno**	
Difterija, tetanus i pertusis (DTP) primarno (sve tri doze)	1.476	1.418	14	44	58	96,07
DTP docjepljivanje (prvo, druga godina života)	1.641	1.574	14	53	67	95,92
DTP drugo docjepljivanje (naknada propuštenih iz ranijih godina)	1.409	1.288	20	101	121	91,41
Difterija i tetanus (dT) – docjepljivanje – 24 – god.	16	3	0	13	13	18,75
Pneumokokno cjepivo, sve tri doze	0	0	0	0	0	0,00
Difterija i tetanus (dT) Docjepljivanje (1. razr.)	208	168	8	32	40	80,77
Difterija i tetanus (dT)	1.636	1.578	12	46	58	96,45

Docjepljivanje (8. razred)						
Difterija i tetanus (dT) Docjepljivanje (4. razred SŠ)	12	9	2	1	3	75
Tetanus docjepljivanje (60 god.)	1.647	788	15	844	859	47,84
Poliomijelitis primarno (sve tri doze)	1.467	1.418	19	39	58	96,07
Poliomijelitis docjepljivanje 1. (druga godina)	1.641	1.574	12	55	67	95,92
Poliomijelitis docjepljivanje 2. (1. razred OŠ)	1.456	1.330	19	107	126	91,35
Poliomijelitis docjepljivanje 3. (8. razred OŠ)	1.636	1.578	7	51	58	96,45
Haemohilus influenza tip B (sve tri doze)	1.476	1.418	16	42	58	96,07
Haemohilus influenza tip B docjepljivanje (druga godina)	1.641	1.574	14	53	67	95,92
Ospice, rubeola i parotitis, primarno	1.794	1.675	19	100	119	93,37
Ospice, rubeola i parotitis, docjepljivanje	1.079	1.020	16	43	59	94,53
BCG (rodilište/prva godina)	1.527	1.483	13	31	44	97,12
PPD testiranje (7. razred OŠ)	0	0	0	0	0	0,00
Tuberkuloza docjepljivanje (tuberkulin negativne osobe)	0	0	0	0	0	0,00
Hepatitis B (potpuno dojenačka dob)	1.746	1.418	19	39	58	96,07
Hepatitis B (potpuno 6. razred OŠ)	1.340	1.284	16	40	56	95,82

Izvor: Zdravstveno-statistički ljetopis Zadarske županije za 2019. godinu, ZJZZ, 2020., obrada ZADRA NOVA

Cjepivo protiv tetanusa za 60-godišnjake je jedino cjepivo iz Programa obveznih cjepiva u Republici Hrvatskoj za koje ni u jednoj godini nije postignut traženi cjepni obuhvat. Razlog slabom odazivu svakako je nesuradljivost navedene populacije.

9.3.1. Vodeće bolesti

Vodeće bolesti po pobolu, mortalitetu te troškovima liječenja u Hrvatskoj, pa tako i u Zadarskoj županiji jesu kardiovaskularne bolesti, zloćudne bolesti i ozljede. U 2018. godini u Zadarskoj županiji vodeći uzrok smrtnosti jesu bolesti cirkulacijskog sustava (38,1%), novotvorine (28,3%), endokrine bolesti (6,6%) te ozljede, otrovanja i ostale posljedice vanjskih uzroka (5,8%)[181].

U 2018. godini stopa smrtnosti dojenčadi u Zadarskoj županiji iznosi 5,2%, odnosno 1% više od prosjeka Republike Hrvatske.

Kod muškaraca su najčešće novotvorine debelog crijeva, pluća i prostate, dok je kod žena najveći broj novotvorina dojke, debelog crijeva i pluća.

Prema podacima Službe za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo Zadar u 2019. godini je bilo 505 opijatskih ovisnika na 100.000 stanovnika.[182]

Kao što je i prepoznato među razvojnim ograničenjima prošle Županijske razvojne strategije, otočko stanovništvo Zadarske županije ima ograničen pristup zdravstvenoj skrbi pa je tako i hitna medicina ograničeno dostupna. U posljednjih pet godina, ovom se ograničenju nastojalo razvojno pristupiti kroz sredstva EU fondova.

9.4. PROJEKTI I MJERE ZA UNAPRJEĐENJE ZDRAVSTVENOG SUSTAVA

U 2019. je u okviru Poziva Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije **„Uspostava hitne pomorske medicinske službe brzim brodicama“**[183] potpisan ugovor sa Zavodom hitne medicine Zadarske županije. Ugovorom je definirana nabava brze brodice za hitnu medicinsku službu kao i nabava automatskih biokemijskih analizatora krvi koji će biti stacionirani u ispostavama Zavoda za hitnu medicinu. Na ovaj način će otočko dodatno stanovništvo biti dodatno povezano s obalnim područjem radi kvalitetne i učinkovite medicinske skrbi.

Pristup zdravstvenoj skrbi, odnosno primarnoj zdravstvenoj zaštiti, se unaprijedio se i projektom **„Poboljšanje pristupa primarnoj zdravstvenoj zaštiti s naglaskom na udaljena i deprivirana područja kroz ulaganje u potrebe pružatelja usluga zdravstvene zaštite na primarnoj razini na otocima Zadarske županije“**[184] čija je provedba završila 2019. godine. Projekt je provodio UO za zdravstvo, socijalnu skrb, udruge i mlade, a cilj projekta je bio poboljšati pristup primarnoj zdravstvenoj zaštiti s naglaskom na udaljena područja i to putem nabave dijagnostičko-terapijske i medicinsko-tehničke

[181] *Zdravstveno-statistički ljetopis Zadarske županije za 2018. godinu,* ZZJZ Zadar, 2019., str.39.

[182] *Zdravstveno-statistički ljetopis Zadarske županije za 2018. godinu,* ZZJZ Zadar, 2019., str.135.

[183] *Pozivi*, efondovi, MRRFEU, 2018., dostupno na: https://efondovi.mrrfeu.hr/MISCms/Pozivi/Poziv?id=55c74322-bc5c-48c3-a22a-95f86c950593 (17.11.2020.)

[184] *Poboljšanje pristupa primarnoj zdravstvenoj zaštiti s naglaskom na udaljena i deprivirana područja kroz ulaganja u potrebe pružatelje usluga zdravstvene zaštite na primarnoj razini na otocima Zadarske županije ,* Zadarska županija, 2017., dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/novosti-zdravstvo-socijalnu-skrb/item/981-poboljsanje-pristupa-primarnoj-zdravstvenoj-zastiti-s-naglaskom-na-udaljena-i-deprivirana-podrucja-kroz-ulaganja-u-potrebe-pruzatelje-usluga-zdravstvene-zastite-na-primarnoj-razini-na-otocima-zadarske-zupanije (17.11.2020.)

opreme kako bi se unaprijedile usluge primarne zdravstvene zaštite. Osim nabave, PZŽ je unaprijeđena i manjim infrastrukturnim zahvatima u ordinacijama domova zdravlja i koncesionara. Aktivnosti projekta su obuhvatile područje: Vir, Ist, Pašman, Molat, Dugi otok i Pag. Time je ujedno i smanjen broj upućivanja na više razine PZŽ za 5% na ovim područjima.

U okviru Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020." financirani su projekti **specijalističkog usavršavanja doktora medicine**[185] na nacionalnoj razini i to na prioritetnim područjima u kojima postoji nepopunjenost Mreže javne zdravstvene službe na razini primarne zdravstvene zaštite. Ciljevi tih projekata su unaprijediti deficitarne specijalizacije i na taj način osigurati bolju pokrivenost zdravstvene skrbi i jačanje mreže primarne zdravstvene zaštite. Na području Zadarske županije, financira se specijalističko usavršavanje za doktore medicine u Domu zdravlja i u Zavodu za hitnu medicinu. Financiranje specijalističkih usavršavanja je predviđeno do sredine 2023. godine.

U aspektu podizanja svijesti i jačanja prevencije bolesti, proveden je projekt **„MELAdetect – Rano otkrivanje melanoma kože, sluznica i oka"**[186], sufinanciran iz Interreg IPA programa prekogranične suradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2014. – 2020. Glavni cilj ovog projekta bio je podići svijest i unaprijediti metode za prevenciju i liječenje melanoma kože, oka i sluznice. Aktivnostima projekta, dodatno su educirani zdravstveni i nezdravstveni djelatnici kojima ja ujedno i provedbom raznih radionica dana mogućnost umrežavanja i razmjene iskustava na ovu temu. Projektom je proveden i pilot korištenja E-Health alata kao novog načina za pristup informacijama i liječenje bolesnika.

9.5. PANDEMIJA UZROKOVANA VIRUSOM SARS-CoV-2

Pandemiju COVID-19 (skraćeno od Corona Virus Disease 2019) prouzrokovao je novi virus povezan s istom porodicom virusa kao teški akutni respiratorni sindrom (SARS) i nekim vrstama prehlade. Riječ je o virusu SARS-CoV-2 koji se prenosi direktnim kontaktom, disajnim (respiratornim) kapljicama poput kašlja i kihanja te dodirivanjem površina obuhvaćenih virusom. Prvi slučajevi pojavili su se u Kini krajem 2019. godine, a već u ožujku 2020. epidemija je proglašena pandemijom. Riječ je o prvoj pandemiji nakon pandemije svinjske gripe 2009. godine.

Prvi slučaj na prostoru Republike Hrvatske zabilježen je u veljači 2020. godini. Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo u Republici Hrvatskoj, od početka pandemije u Hrvatskoj do dana 31. prosinca 2020. zabilježeno je 210.837 osoba zaraženih virusom SARS-CoV-2, od čega se do navedenog datuma oporavilo 198.018 osoba. Ukupno je kroz 2020. godinu umrlo 3.920 osoba s virusom SARS-CoV-2. Na području Zadarske županije, na dan 31. prosinca 2020., zabilježeno je 2.597 osoba zaraženih virusom SARS-CoV-2.

Tablica 9.9. Broj zaraženih, preminulih i izliječenih od COVID-19 (stanje 31.12.2020.g.)

	Broj zaraženih	Broj preminulih	Broj oporavljenih
Svijet	82.676.050	1.806.072	51.918.900
Republika Hrvatska	210.837	3.920	198.018

[185] *Specijalističko usavršavanje doktora medicine Zavoda za hitnu medicinu Zadarske županij*e, ZZHMZŽ, 2018. dostupno na:https://www.zhmzz.hr/images/eu/Specijalisti%C4%8Dko_usavr%C5%A1avanje_doktora_medicine_Zavoda_za_hitnu_medicinu_Zadarske_%C5%BEupanije.pdf (16.11.2020.)

[186] *Programi i projekti*, Zavod za javno Zdravstvo Zadar, 2019., dostupno na: https://www.zjz-zadar.hr/hr/programi-i-projekti/MELAdetect (31.12.2020.)

Zadarska županija	6.738	116	6.333

Izvor: Koronavirus.hr, HZJZ, 2021., obrada ZADRA NOVA

Iako dio inficiranih može biti u potpunosti asimptomatski, najčešći simptomi COVID-19 su kašalj, vrućica, nedostatak daha, bol u mišićima, gubitak okusa i mirisa itd. Vrijeme inkubacije traje između jednog do 14 dana, mada se najčešće radi o razdoblju od 5 dana. Kako bi se dijagnosticirala bolest, pacijentima se uzima bris iz grla i nosa.

Kako bi se suzbila ova pandemija, mnoge zemlje, među njima i Hrvatska, odlučile su se za uvođenje mjera poput nošenja maski, obavezne fizičke distance, zabrane odvijanja događanja s velikim brojem sudionika, privremen obustava rada pojedinih objekata itd. Za područje Zadarske županije, od početka pandemije, nadležan je Stožer civilne zaštite Zadarske županije koji prema preporukama Nacionalnog stožera koordinira mjere suzbijanja širenja virusa.

9.5.1. Odražavanje pandemije COVID-19 na zdravstveni sustav Zadarske županije

Ukoliko se posumnja da postoji rizik da je osoba zaražena virusom SARS-CoV-2, provodi se testiranje u Zavodu za javno zdravstvo Zadarske županije te COVID ambulanti na Ravnicama. Osobe s blagim i lakšim simptomima i oblicima virusa šalju se na kućnu njegu, uz obaveznu samoizolaciju, dok se osobe kod kojih se jave komplikacije zbrinjavaju u Opću bolnicu Zadar te Ortopedsku bolnicu Biograd na Moru. U Ortopedsku bolnicu Biograd na Moru, koja je kraće vrijeme bila prenamijenjena u COVID bolnicu, hospitalizirali su se bolesnici s lakšim simptomima kako bi se rasteretio rad Opće bolnice Zadar i kako bi svi pacijenti mogli dobiti adekvatnu liječničku skrb.

Za vrijeme trajanja pandemije prouzrokovane virusom SARS-CoV-2 Hrvatski zavod za javno zdravstvo izdao je preporuke za rad zdravstvenih ustanova u Zadarskoj županiji među kojima je obavezno osigurano vidljivo mjesto na ulasku koje sadrži obavijest, upute i preporuke o pridržavanjima higijenskih uvjeta i održavanju fizičke distance od 1,5 m te dostupnosti punktova s dezinfekcijskim sredstvima, zabranjenom ulasku svih osoba koji imaju simptome akutne infekcije dišnih putova, obaveza o prilagodbi društvenih događanja brojem ljudi s obzirom na veličinu prostorije i fizičku udaljenost, preporuka o korištenju videokonferencijskih sustava za sastanke.

Zdravstvene ustanove, kao i sve druge javne, vodile su evidenciju svih prisutnih osoba radi lakšeg naknadnog epidemiološkog praćenja kontakata u slučaju pojave zaraze virusom SARS-CoV-2. Zaposlenici, podrazumijevajući pod time i zdravstveno i nezdravstveno osoblje, obavezno je raditi cijelo vrijeme pod maskama.

Pristup bolničkim ustanovama odvija se tek nakon provedene trijaže gdje se mjeri temperatura i uzima epidemiološka anamneza. U slučaju da je temperatura veća od 37,2°C posjetiteljima nije moguće ući u bolničku ustanovu.

9.5.2. Cijepljenje

Hrvatska je sudjelovala u nabavi cjepiva protiv virusa SARS-CoV-2, koje je predvodila Europska komisija.

Prema do sada potpisanim ugovorima, do kraja 2021. godine očekuje se 5.600.000 doza cjepiva. Količina koja je do sada ugovorena dovoljna je za cijepljenje 2.800.000 stanovnika Republike Hrvatske (s obzirom da se sva, osim jednog cjepiva, primjenjuju u dvije doze). [187]

Cijepljenje se provodi po Planu cijepljenja i to na način da cjepivo prvo dobivaju djelatnici i korisnici domova za starije. Zatim na red dolaze zdravstveni djelatnici te sve osobe starije od 65 godina i sve osobe s kroničnim oboljenjima.

U Republiku Hrvatsku pristiglo je 26. prosinca 2020. godine 9.750 doza, od čega je u Zadarsku županiju pristiglo 210 doza. Prema planu cijepljenja, cijepljenje se prvo odvijalo u domovima za starije i nemoćne: Domu Sv. Frane, Domu na Sfingi te domovima u Zemuniku i Biljanima Donjim.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo navodi kako su kontraindikacije za cijepljenje akutne bolesti i preosjetljivost na sastojke cjepiva. Trudnoća se ne smatra kontraindikacijom nego dolazi u obzir ako potencijalna korist prelazi potencijalni rizik od cijepljenja. Prebolijevanje virusa SARS-CoV-2 također nije kontraindikacija za cijepljenje i osoba se može cijepiti čim ozdravi. [188]

9.6. SPORTSKA REKREACIJA KAO PREVENCIJA BOLESTI

Tjelesna aktivnost stanovništva, između ostalog, doprinosi i očuvanju zdravlja. Osim što se tjelesnom aktivnošću zadovoljavaju i osnovne fiziološke potrebe za kretanjem, potiče se i poboljšanje fizičkog i mentalnog zdravlja. Redovita tjelesna aktivnost odgađa ili sprječava čitav niz kroničnih bolesti poput hipertenzije, koronarne srčane bolesti, moždanog udara, dijabetesa, raka dojke i debelog crijeva, depresije itd. Poboljšava zdravlje kostiju, ali je i ključna predispozicija za potrošnju energije što je temelj kontrole tjelesne mase.[189]

Pod tjelesnom aktivnošću razlikujemo tri temeljna oblika aktivnosti i to: bavljenje športskim aktivnostima, rekreaciju i svakodnevnu tjelesnu aktivnost koju obavlja neki pojedinac vrši pri obavljanju svakodnevnih obaveza.

Provedena anketa na području Zadarske županije pokazala je kako se čak 52,9% ispitanika bavi športom ili vježbanjem na tjednoj osnovi, a od toga čak 20,8% prevladavajući motiv za bavljenje športom navodi upravo bolje zdravlje.

RAZVOJNI IZAZOVI

Nedostatak medicinskog osoblja, velika opterećenost liječnika obiteljske medicine
Nedovoljna dostupnost medicinskih usluga na otocima i ruralnim područjima
Nedovoljan i neadekvatan prijevoz bolesnika na otocima u slučajevima hitnoće
Ograničena dostupnost palijativne skrbi
Prevelik pritisak na zdravstveni sustav za vrijeme turističke sezone
Nedostatak opreme

RAZVOJNE POTREBE

Veće ulaganje u kadrove

[187] *Cijepljenje protiv bolesti COVID-19: organizacija i primjena*, HZJZ, 2020., dostupno na: https://www.hzjz.hr/sluzba-epidemiologija-zarazne-bolesti/cijepljenje-protiv-covid-19-organizacija-i-primjena/ (31.12.2020.)
[188] Ibid.
[189] *Tjelesna aktivnost utječe na zdravlje*, NZJZ Split, 2020., dostupno na: http://www.nzjz-split.hr/index.php/sluzbe/sluzba-za-epidemiologiju-i-prevenciju-nezaraznih-bolesti/31-procitajte-i-ovo-nezarazna/202-tjelesna-aktivnost-utjece-na-zdravlje (16.11.2020.)

Poticati stručne kadrove na rad u ruralnim područjima i otocima
Veće ulaganje u infrastrukturu i opremu
Poboljšati infrastrukturu i kapacitete palijativne skrbi
Povećati broj mobilnih timova na području Zadarske županije
Ulagati u prijevozna sredstva u slučaju hitnoće na otocima

9.7. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE

Zdravstvena zaštita važna je za osiguranje visokoga životnog standarda. Mreža zdravstvenih ustanova u Zadarskoj županiji u najvećoj mjeri pokriva potrebe stanovništva, s time da su ruralni periferni prostori u otočnom i brdsko-planinskom dijelu županije udaljeni od ustanova u kojima mogu brzo dobiti kvalitetnu medicinsku skrb. Uz Opću bolnicu Zadar koja se, zajedno s Poliklinikom zadarske podružnice Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, kvalitetom usluga i na znanstvenim istraživanjem utemeljenog rada s pacijentima afirmirala kao medicinska ustanova koja nadilazi granice županije, specijalizirane bolnice u Biogradu i Ugljanu pridonose omogućavanju zdravstvene zaštite.

Razvojni potencijali

- Kvalificiran i liječnici i drugo medicinsko osoblje koje najvećim dijelom redovito sudjeluje u programima usavršavanja
- Odjel za zdravstvene studije Sveučilišta u Zadru i Medicinska škola kao regionalni centar kompetencija za područje zdravstva
- Opća bolnica Zadar sa Zavodom za javno zdravstvo Zadarske županije i znanstveno kvalificirani liječnici kao osnova razvoja kliničkog bolničkog centra

Razvojni izazovi

- Nedovoljna kvaliteta zdravstvene zaštite u ruralnim otočnim i brdsko-planinskim dijelovima županije
- Dobni sastav stanovništva s velikim udjelom staroga stanovništva generira češće i kompleksnije medicinske tretmane i povećava frekvenciju potrebe za palijativnom skrbi koja u velikoj mjeri uključuje i medicinsku komponentu
- Iseljavanja liječnika, medicinskih sestara i medicinskih tehničara u razvijenije države s većim primanjima i mogućnostima profesionalnog usavršavanja

Razvojne potrebe

- Ulaganje u edukaciju liječnika i drugog medicinskog osoblja te stipendiranje učenika i studenata u području biomedicine i zdravstva
- Osnivanje mobilnih timova s ciljem povećanja dostupnosti zdravstvene zaštite u perifernim dijelovima Županije
- Osnivanje mobilnih timova s ciljem osiguravanja palijativne skrbi u perifernim dijelovima Županije
- Osiguravanje brzoga i sigurnog prijevoza za pacijente na otocima i u brdsko-planinskim dijelovima županije kojima je potrebna hitna medicinska pomoć

10. SOCIJALNA ZAŠTITA

Prema MOR-u (Međunarodna organizacija rada) socijalna sigurnost «znači zaštitu koju društvo osigurava svojim članovima kroz različite javne mjere protiv ekonomskih (gospodarskih) i socijalnih nedaća koje bi ih inače pogodile zbog gubitka ili značajnog smanjenja zarade uzrokovanog bolešću, materinstvom, nesrećom na radu, nezaposlenošću, invalidnošću, starošću ili smrću; te osiguranje zdravstvene (medicinske) njege i pomoći obiteljima s djecom». Socijalna sigurnost stanovništva jedno je od temeljnih načela održivog razvoja.

Ovaj sektor obuhvaća analizu i opis socijalnog statusa stanovništva Zadarske županije te sustav socijalne skrbi na području Zadarske županije.

10.1. INSTITUCIONALNI I STRATEŠKI OKVIR

Institucionalnu podršku socijalnoj sigurnosti stanovništva na lokalnoj razini čine:

- Zadarska županija – UO za zdravstvo, socijalnu skrb, udruge I mlade
- Centar za socijalnu skrb Zadarske županije,
- Hrvatski zavod za zapošljavanje – PS Zadar
- Kabinet za ranu intervenciju
- Volonterski centar Zadarske županije
- Društvo crvenog križa Zadarske županije
- Caritas Zadarske nadbiskupije
- Domovi za odrasle, udruge, itd.

Suradnja i umreženost ustanova, institucija i udruga sektora socijalne zaštite Zadarske županije je zadovoljavajuća, međutim ističu se problemi; (1) financiranja (manjak proračunskih sredstava te nemogućnost prijavljivanja na natječaje zbog nejasno definiranoga zakonodavnog okvira koji se odnosi na zdravstveni i socijalni sektor); (2) nedovoljan broj stručnog kadra (socijalni radnici, njegovatelji i logopedi).

Savjet za socijalnu skrb Zadarske županije izradio je planski dokument **Socijalni plan Zadarske županije 2015. – 2020.** koji obuhvaća analizu kapaciteta, dostupnost mreže socijalnih usluga i specifične ciljeve razvoja institucionalnih i izvaninstitucionalnih socijalnih usluga, s posebnim naglaskom na usluge za skupine u većem riziku od socijalne isključenosti.

10.2. SOCIJALNI STATUS STANOVNIŠTVA

Analiza socijalnog statusa stanovništva polazi od pregleda demografskih pokazatelja Zadarske županije, koji ukazuju na činjenicu da je na području županije **sve više starijeg stanovništva (+65), a sve manje stanovništva mlađe životne dobi**. Navedeni podatak utječe na oblike socijalnih politika i vrste socijalne zaštite.

U Zadarskoj županiji u 28 općina i 6 gradova prema Procjeni stanovništva za 2019. godinu živi 168.213 stanovnika, od kojih je 37.934 (22,51%) stanovništva starije od 65 godina i taj je broj u stalnom porastu. U skupini +65, visok je udio stanovnika starijih od 85 godina, čak 11%. Uspoređujući podatke iz Popisa stanovništva 2011. godine, kada je udio starijih od 85 godina u skupini 65+ činio 8,56%, vidljiv je trend produljenja trajanja života.

Najveći udio starijeg stanovništva živi na otocima i rijetko naseljenim područjima. Na 17 naseljenih otoka Zadarske županije živi 20.914 stanovnika od kojih je 27,2% starijih od 65 godina (5.707), što je za 10% više od prosjeka Hrvatske (17,7% stanovništva starijeg od 65 godina).

Popisom stanovništva 2011. utvrđeno je da su glavni izvori sredstava u Zadarskoj županiji prihodi od samostalnog rada i mirovine.

Tablica 10.1. Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život

	Zadarska županija	**Republika Hrvatska**
Prihodi od stalnog rada	48.973	1.397.825
Prihodi od povremenog rada	5.895	103.913
Prihodi od poljoprivrede	1.535	79.288
Starosna mirovina	25.720	611.187
Ostale mirovine	17.312	485.408
Prihodi od mirovine	1.303	24.456
Socijalna naknada	6.717	178.860
Ostali prihodi	3.992	95.410
Povremene potpore	4.067	66.940
Bez prihoda	58.936	1.377.746
Nepoznato	501	2.808
Ukupno	**170.017**	**4.284.889**

Izvor: Popis stanovništva 2011.g., DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Prilikom Popisa stanovništva 2011. godine prikupljani su podaci o teškoćama u obavljanju svakodnevnih aktivnosti i otežanom funkcioniranju u svakodnevnom životu (zbog bolesti, invalidnosti ili starosti). U *Socijalnom planu Zadarske županije* navedeno je kako je **na području Zadarske županije evidentirano ukupno 9.527 osoba s poteškoćama kojima je potrebna pomoć drugih osoba**, dok njih 7.996 već koristi pomoć drugih osoba (teški invalidi ili druge osobe s teškoćama).

Tablica 10.2. Broj korisnika i prava u socijalnoj skrbi u Zadarskoj županiji (stanje 31.12.2019.)

R br.	**PRAVO U SOCIJALNOJ SKRBI**	**CZSS ODNOSNO PODRUŽNICA CZSS (PO CZSS)**						**UKUPNO ŽUPANIJA**
		Zadar CZSS	Gračac PO CZSS	Obrovac PO CZSS	Pag PO CZSS	Benkovac CZSS	Biograd n/M CZSS	
I	**ZAJAMČENA MINIMALNA NAKNADA:** 1. Ukupno naknada (samaca i kućanstava)	432	101	132	10	162	68	**905**
	2. Ukupno obuhvaćenih osoba	576	163	187	13	227	77	**1.243**
II	**NAKNADA ZA OSOBNE POTREBE KORISNIKA SMJEŠTAJA**	177	13	0	3	31	36	**260**
III	**JEDNOKRATNA NAKNADA:** 1. Ukupno naknada u izvještajnoj godini	1.103	172	152	65	128	256	**1.876**
	2. Različiti korisnici (samci i kućanstvo) kojima je jednom ili više puta	709	102	104	39	117	161	**1.232**

	odobrena naknada u izvještajnoj godini							
IV	**NAKNADE U VEZI S OBRAZOVANJEM**	2	-	-	-	2	-	**4**
V	**OSOBNA INVALIDNINA**	913	39	49	32	195	112	**1.340**
VI	**DOPLATAK ZA POMOĆ I NJEGU**	1.651	146	201	67	453	362	**2.880**
VII	**STATUS RODITELJA NJEGOVATELJA ILI NJEGOVATELJ**	108	3	8	4	22	15	**160**
VIII	**NAKNADA DO ZAPOSLENJA**	9	1	-	-	3	2	**15**
IX	**SOCIJALNE USLUGE** (ukupno korisnika) POMOĆ U KUĆI	44	72	40	-	94	0	**250**
	PSIHOSOCIJALNA PODRŠKA	25	-	-	1	2	1	**29**
	RANA INTERVENCIJA	5	-	-	-	2	-	**7**
	POMOĆ PRI UKLJUČIVANJE U PROGRAME ODGOJA I OBRAZOVANJA (INTEGRACIJA)	2	-	-	-	-	-	**2**
	BORAVAK	131	2	0	0	1	2	**136**
	ORGANIZIRANO STANOVANJE	3	1	0	0	3	1	**8**
LOKALNA I REGIONALNA POMOĆ								
X	**NAKNADA ZA TROŠKOVE STANOVANJA**	-	-	-	-	-	-	**0**
XI	**NAKNADA ZA TROŠKOVE OGRJEVA -** u izvještajnoj godini	-	-	-	-	-	-	**243**

Izvor: Godišnje statističko izvješće o primjenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u RH u 2019.g., Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, 2020., obrada ZADRA NOVA

Prema *Središnjem državnom portalu* zajamčena minimalna naknada je pravo na novčani iznos kojim se osigurava zadovoljavanje osnovnih životnih potreba samca ili kućanstva koji nemaju dovoljno sredstava za podmirenje osnovnih životnih potreba, a nisu ih u mogućnosti ostvariti radom, primitkom od imovine, kao ni od obveznika uzdržavanja.

U Zadarskoj županiji zabilježen je **kontinuirani pad korisnika zajamčene minimalne naknade**. U 2019. godini je registrirano 1.243 korisnika, što je za 53,4% manje u odnosu na 2016. godinu kada ih je bilo 2.673. Najveći pad broja korisnika zajamčene minimalne naknade bilježi Grad Biograd n/m (-66,67%) u kojem je u 2019. godini bilo registrirano 77 korisnika, potom slijede Grad Pag (-63,9%) te Grad Zadar (-59,1%). **Najmanji pad bilježe gradovi u kontinentalnom dijelu županije**, odnosno u zaleđu: Obrovac (-48,0%), Benkovac (-40,2%) te Gračac (-39,4%).

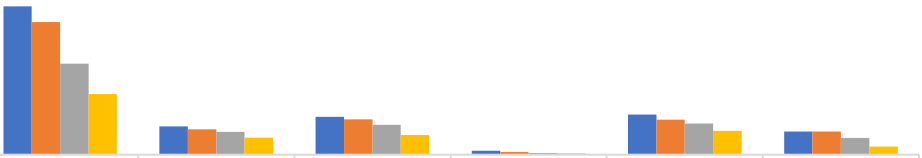

	Zadar	Gračac	Obrovac	Pag	Benkovac	Biograd n/m
2016.	1.409	269	360	36	380	219
2017.	1.262	240	336	24	332	219
2018.	864	217	285	15	297	159
2019.	576	163	187	13	227	77

Slika 10.1. Broj korisnika obuhvaćenih zajamčenom min. naknadom u razdoblju 2016. – 2019.g.
Izvor: Godišnje statističko izvješće o primjenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u RH u 2019.g., Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, 2020., obrada ZADRA NOVA

U nastavku teksta kratko su razrađene najosjetljivije skupine društva obuhvaćene socijalnom zaštitom:

- Umirovljenici
- Nezaposleni
- Osobe s invaliditetom
- Djeca s teškoćama

10.2.1. Umirovljenici

U Zadarskoj županiji kontinuirano raste broj umirovljenika koji su stekli pravo na mirovinu prema Zakonu o mirovinskom osiguranju (NN 157/13, 151/14, 33/15, 93/15, 120/16, 18/18, 62/18, 115/18, 102/19 – ZMO). Od 2015. godine (kada je bilo registrirano 40.714 umirovljenika) do 2019. godine vidljiv je porast od gotovo 3%, odnosno 1.220 umirovljenika.

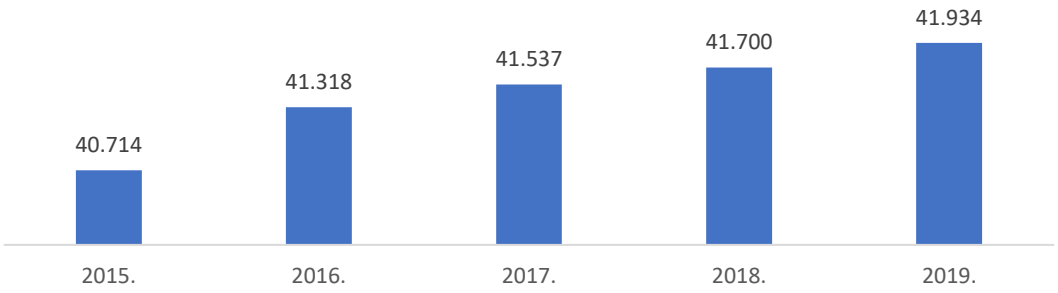

Slika 10.2. Prikaz 2. Broj umirovljenika koji su stekli pravo na mirovinu prema ZMO
Izvor: Statističke informacije, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, 2020., obrada ZADRA NOVA

Prema vrsti mirovina kod umirovljenika koji su je stekli prema ZMO najbrojnija jest starosna mirovina (30.794 korisnika), zatim obiteljska (7.878 korisnika) i invalidska mirovina (3.262 korisnika). Prosječni iznos mirovine umirovljenicima koji su stekli pravno na mirovinu prema ZMO u 2019. godini na području Zadarske županije je 2.498,66[190] HRK.

[190] *Statističke informacije za 2019. godinu*, HZMO, 2020., obrada ZADRA NOVA

10.2.2. Nezaposleni

Zadarska županija bilježi pad stope nezaposlenosti od 2013. godine (kada je iznosila 18,7%), pa je tako 2019. godine stopa nezaposlenosti na razini županije 4,09%. Na razini Republike Hrvatske 2013. godine stopa nezaposlenosti bila je 19,3%, no s oporavkom gospodarstva nezaposlenost se kontinuirano smanjivala te na razini RH u 2019. godini iznosi 7,9%.

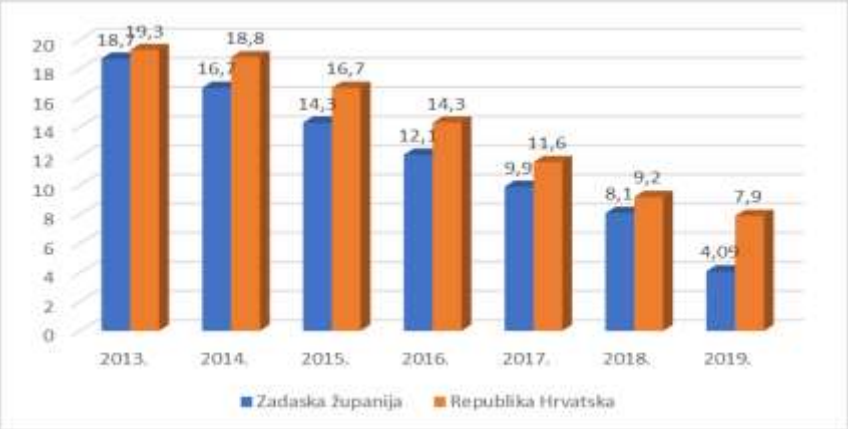

Slika 10.3. Stopa registrirane nezaposlenosti u ZŽ i RH u razdoblju 2013. – 2019. g.
Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje - PS Zadar, 2020, obrada ZADRA NOVA

U pogledu dobne strukture nezaposlenosti, zabilježen je **pad stope nezaposlenosti mladih osoba** (20-29 godina). Dok je primjerice 2014. godine 2.470 mladih osoba bilo nezaposleno, 2019. godina ta je brojka pala na 1.048 osoba, što je pad nezaposlenosti od 57,6% među mladima u tom razdoblju.

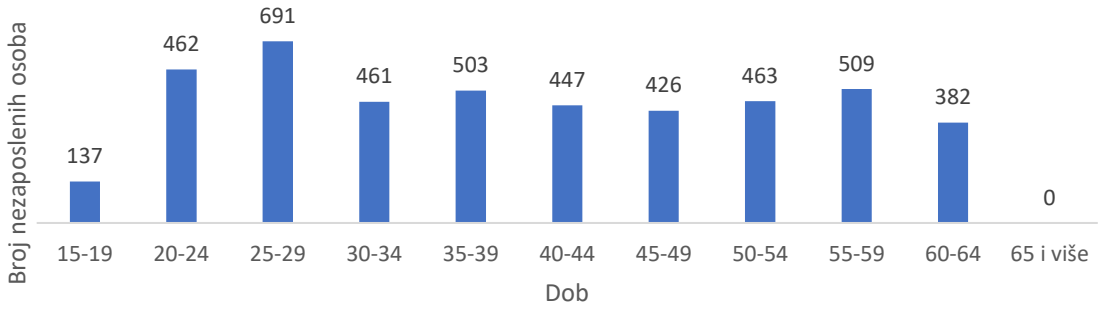

Slika 10.4. Registrirana nezaposlenost po dobi u Zadarskoj županiji 2013. - 2019. g.
Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje - PS Zadar, 2020., obrada ZADRA NOVA

U strukturi nezaposlenosti po razini obrazovanja u 2019. godini najviše je nezaposlenih sa završenom srednjom školom (2.415), dok je nezaposlenih osoba sa završenom osnovnom školom 737, a osobe sa završenim fakultetom, stručnim studijem ili višom školom 486. Najmanje je nezaposlenih prvostupnika fakulteta, stručnih studija i viših škola (316) te osoba bez škole ili s nezavršenom osnovnom školom (140). Takvih je osoba inače malo u ukupnom stanovništvu.

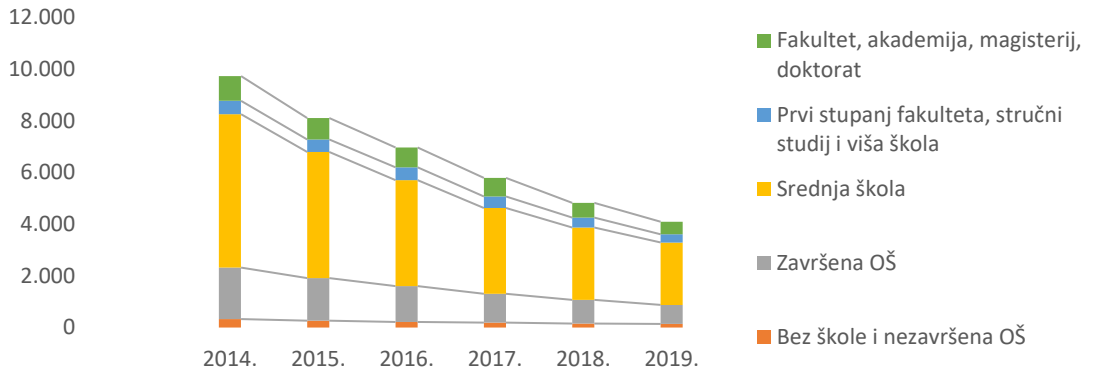

Slika 10.5. Struktura nezaposlenosti po obrazovnoj strukturi u Zadarskoj županiji 2013. - 2019. godine
Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje - PS Zadar, 2020, obrada ZADRA NOVA

Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područni ured Zadar provodi niz mjera aktivne politike koje se ujedno provode i na nacionalnoj razini. Spomenutim mjerama aktivne politike zapošljavanja potiče se zapošljavanje, samozapošljavanje, obrazovanje te uključivanje u programe javnih radova specifičnih ciljanih skupina i očuvanje radnih mjesta kod poslodavaca koji su u poteškoćama.

10.2.3. Osobe s invaliditetom

Prema posljednjem Izvješću o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj, u Zadarskoj županiji je u svibnju 2019. godine živjelo 14.285 osoba s invaliditetom od čega je 9.548 muških (67%) i 4.737 ženskih (33%) osoba, te na taj način osobe s invaliditetom čine 8,5% ukupnog stanovništva županije. Najveći broj osoba s invaliditetom, njih 6.513 (46%) je u dobnoj skupini 65+, međutim invaliditet je prisutan u svim dobnim skupinama, a u 10% udjelu prisutan je i u dječjoj dobi (0-19) godina.

U 2018. godini zabilježen je **pad broja osoba s invaliditetom** u odnosu na prethodno razdoblje. U Zadarskoj županiji je 2018. godine registrirano oko 3% manje osoba s invaliditetom nego 2013. godine, a kada uspoređujemo podatak iz svibnja 2019. godine, vidljivo je smanjenje broja osoba s invaliditetom za 7% u odnosu na 2013. godinu.

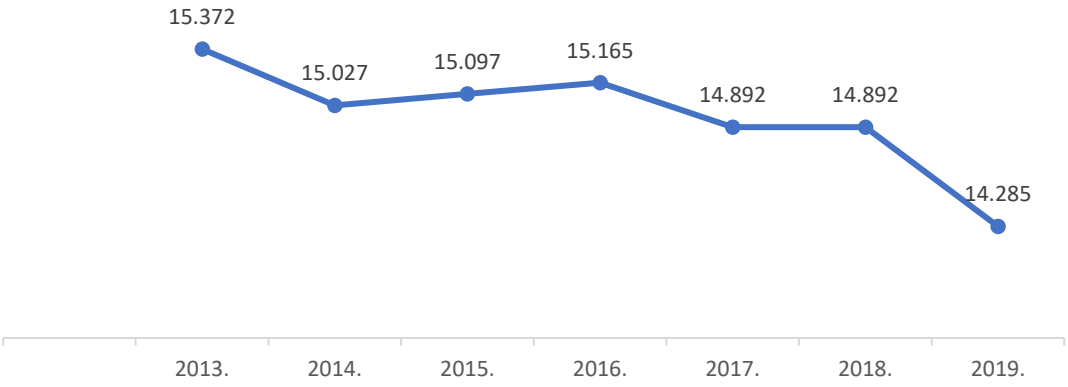

Slika 10.6. Osobe s invaliditetom u Zadarskoj županiji 2013. – 2019. g.
Izvor: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopisi za 2013. – 2019., HZJZ, 2020., obrada ZADRA NOVA

Osobe s invaliditetom s područja Zadarske županije, na temelju Zakona o Hrvatskom registru o osobama s invaliditetom (NN 64/01), imaju sljedeća oštećenja: mentalna (34%), oštećenja

lokomotornog sustava (26,4%), oštećenje drugih organa (23,3%) te središnjeg živčanog sustava (11,8%), dok je najmanje oštećenja povezanih s autizmom (0,6%).

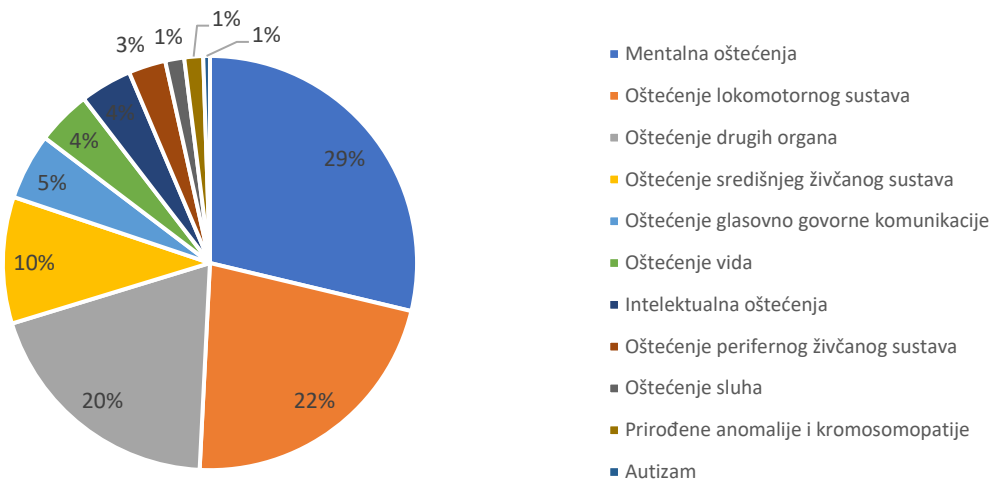

Slika 10.7. Vrste oštećenja koje uzrokuju invaliditet ili pridonose stupnju funkcionalnog oštećenja (05/2019)
Izvor: Izvješće o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj u 2019.g., HZJZ, 2020., obrada ZADRA NOVA

U Zadarskoj županiji 71% osoba s invaliditetom nema završenu osnovnu školu ili ima samo osnovnoškolsko obrazovanje, 24% njih ima srednju stručnu spremu dok je 2% osoba s visokom ili višom stručnom spremom, a 3% osoba s invaliditetom ima završeno specijalno obrazovanje.

10.2.4. Djeca s teškoćama u razvoju

Na području Zadarske županije djeluje **Kabinet za ranu intervenciju** financiran od strane Caritasa Zadarske nadbiskupije, Grada Zadra i Zadarske županije. Kabinet se bavi rehabilitacijom djece s teškoćama i pružanjem podrške njihovim obiteljima, kroz: poticanje emocionalnog razvoja, ranu psiho-motoričku stimulaciju, rano jezično-govorno poticanje, potpomognutu komunikaciju, program rane oralno-motoričke stimulacije i usvajanje vještina hranjenja, edukacijske radionice za grupe roditelja i stručnjake. Prema riječima stručnjaka koji su prisustvovali sastanku fokus grupe na temu Demografija socijalne politike; djeca s teškoćama u razvoju su i dalje u nepovoljnom položaju, jer se na području Zadarske županije ne pruža adekvatna i kvalitetna pomoć i podrška obiteljima djece s poteškoćama. Posebice se ističe nedostatak stručnog kadra, primjerice logopeda, na području cijele županije, ali konkretno i u Kabinetu za ranu intervenciju.

Prema odredbama Pravilnika o postupku utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta, Ured državne uprave (od 1. siječnja 2020. Upravni odjel za povjerene poslove državne uprave Zadarske županije) izdaje rješenja o primjerenom obliku školovanja. Djeca s teškoćama u razvoju imaju pravo na **pomoćnika u nastavi** koji im pruža neposrednu potporu tijekom odgojno-obrazovnoga procesa u zadacima koji zahtijevaju komunikacijsku, senzornu i motoričku aktivnost učenika.

U školskoj godini 2019./2020. angažirano je 87 pomoćnika u nastavi za škole kojima je osnivač Zadarska županija te 89 pomoćnika (67 preko EU projekta i 22 na gradskom proračunu) u školama kojima je osnivač Grad Zadar, a u narednim godinama predviđeno je povećanje broja asistenata u nastavi.

10.2.5. Naknade za novorođenu djecu

Zadarska županija osigurava u proračunu sredstva za naknade za novorođenu djecu. Za prvo i drugo dijete novčana pomoć iznosi 1.000,00 kuna, a za treće i svako sljedeće novorođeno dijete 5.000,00 kuna.

U Općini Sali na Dugom otoku, naknada za svako novorođeno dijete iznosi 60.000 kuna, u šest jednakih godišnjih rata od po 10.000 kuna.

Tablica 10.3. Naknade za novorođenu djecu u 2019. i 2020. g. u JLS Zadarske županije (HRK)

Rb.	Naziv JLS	Naknada za I. dijete	Naknada za II. dijete	Naknada za III. dijete
1.	Benkovac	1.000,00	2.000,00	3.000,00
2.	Bibinje	5.000,00	5.000,00	5.000,00
3.	Biograd na Moru	1.000,00	3.000,00	5.000,00
4.	Galovac	1.000,00	1.000,00	1.000,00
5.	Gračac	1.500,00	2.000,00	2.500,00
6.	Jasenice	5.000,00	10.000,00	35.000,00
7.	Kali	5.000,00	7.000,00	30.000,00
8.	Kolan	5.000,00	10.000,00	15.000,00
9.	Kukljica	5.000,00	5.000,00	5.000,00
10.	Lišane Ostrovičke	2.000,00	4.000,00	8.000,00
11.	Nin	2.500,00	5.000,00	10.000,00
12.	Novigrad	1.500,00	2.500,00	4.000,00
13.	Obrovac	5.000,00	5.000,00	5.000,00
14.	Pag	5.000,00	10.000,00	30.000,00
15.	Pakoštane	5.000,00	5.000,00	5.000,00
16.	Pašman	12.000,00	24.000,00	36.000,00
17.	Polača	5.000,00	5.000,00	5.000,00
18.	Poličnik	2.000,00	3.000,00	5.000,00
19.	Posedarje	3.000,00	3.000,00	4.500,00
20.	Povljana	5.000,00	10.000,00	15.000,00
21.	Preko	7.500,00	15.000,00	30.000,00
22.	Privlaka	3.000,00	5.000,00	10.000,00
23.	Ražanac	2.000,00	3.000,00	5.000,00
24.	Sali	60.000,00	60.000,00	60.000,00
25.	Stankovci	/	/	/
26.	Starigrad	2.500,00	5.000,00	7.000,00
27.	Sukošan	1.500,00	1.500,00	3.000,00
28.	Sveti Filip i Jakov	1.500,00	1.500,00	1.500,00
29.	Škabrnja	1.000,00	2.000,00	3.000,00
30.	Tkon	6.000,00	8.000,00	10.000,00
31.	Vir	/	/	/
32.	Vrsi	12.000,00	13.000,00	14.000,00
33.	Zadar	2.000,00	3.000,00	4.000,00
34.	Zemunik Donji	1.000,00	1.500,00	2.000,00

Izvor: JLS pojedinačno, 2021., obrada ZADRA NOVA

10.3. STRUKTURNA OBILJEŽJA SUSTAVA SOCIJALNE SKRBI

Na području Zadarske županije provodi se niz različitih socijalnih usluga kojima se nastoji poboljšati kvaliteta života stanovništva, a posebice najranjivijih skupina (djeca, obitelji, stari i nemoćni, osobe s invaliditetom i nezaposleni).

Djelatnost socijalne skrbi obavljaju: ustanove socijalne skrbi, udruge, vjerske zajednice, druge pravne osobe, obrtnici, fizičke osobe kao profesionalnu djelatnost te udomiteljske obitelji. Sustav socijalne skrbi čine ustanove socijalne skrbi razvrstane u četiri kategorije:

1) centri za socijalnu skrb,
2) domovi socijalne skrbi,
3) centri za pružanje usluga u zajednici,
4) centri za pomoć u kući[191].

U ustanovama socijalne skrbi Zadarske županije zaposleno je 450 osoba među kojima je značajan udio socijalnih radnika koji djelatnost obavljaju sukladno prihvaćenim standardima. Potreba za većim brojem socijalnih radnika i njegovateljica je stalno prisutna.

Tablica 10.4. Zaposlenici u ustanovama socijalne skrbi u 2019. g. u Zadarskoj županiji

R. br.	Zaposlenici	Radni odnos						Ukupno	
		Neodređeno vrijeme		Određeno vrijeme - zamjena za bolovanje, rodiljski dopust i sl.		Određeno vrijeme - nije zamjena			
		svega	žene	svega	žene	svega	žene	svega	žene
I	**STRUČNI RADNICI**								
1.	Socijalni radnik VSS	33	33	1	1	1	1	35	34
2.	Socijalni radnik VŠS	4	4	-	-	-	-	4	4
3.	Pravnik	10	8	2	2	-	-	12	10
4.	Upravni pravnik	-	-	-	-	-	-	-	-
5.	Psiholog	5	3	1	1	-	-	6	4
6.	Defektolog-Edukacijski rehabilitator	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	Socijalni pedagog	1	1	-	-	-	-	1	1
8.	Sociolog	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	Ostali	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ukupno I	**53**	**49**	**4**	**4**	**1**	**1**	**58**	**54**
II	**Ravnatelj CZSS, predstojnik podružnice CZSS**	**6**	**4**	**-**	**-**	**-**	**-**	**6**	**4**
III	**DRUGI RADNICI**								

[191] *Dodatak 2 – Osnovna analiza, Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020*., Zadarska županija, 2017. str.183

1.	Administrativni radnici	9,5	9,5	1	1	-	-	10,5	10,5
2.	Voditelj računovodstva	3	2	-	-	-	-	3	2
3.	Blagajnik - likvidator	4	4	-	-	-	-	4	4
4.	Računovodstveni referent	1	1	-	-	-	-	1	1
5.	Ostali financijsko-računovodstveni radnici	-	-	-	-	-	-	-	-
6.	Tehnički radnici (telefonist, vozač, čistačica, zaštitar)	1	1	-	-	-	-	1	1
7.	Ostali	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ukupno III	**18,5**	**17,5**	**1**	**1**	**-**	**-**	**19,5**	**18,5**
	Sveukupno (I + II + III)	**77,5**	**70,5**	**5**	**5**	**1**	**1**	**83,5**	**76,5**

Izvor: Godišnje statističko izvješće o zaposlenicima u ustanovama socijalne skrbi u 2019. godini, Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, 2020., obrada ZADRA NOVA

Mreža centara za socijalnu skrb Zadarska županije sastoji se od Centra za socijalnu skrb u Zadru s podružnicama Gračac, Obrovac i Pag te Centra za socijalnu skrb u Biogradu n/M i Centra za socijalnu skrb u Benkovcu.

Tablica 10.5. Odnos broja socijalnih radnika u Centrima za socijalnu skrb i gravitirajućeg broja stanovnika

Centar za socijalnu skrb	Lokacija	Socijalni radnici	Gravitirajući broj stanovnika
Zadar	Zadar	37	123.319
	Gračac	2	4.690
	Obrova	3	4.323
	Pag	1	5.398
	Obiteljski centar	2	
Biograd		4	17.141
Benkovac		4	15.146
UKUPNO		**53**	**170.017**

Izvor: Ustanove pojedinačno, 2020., obrada ZADRA NOVA

Broj socijalnih radnika u Centru za socijalnu skrb u Zadru je porastao za 18 socijalnih radnika od 2014. godine, čime se znatno poboljšao pojedinačni pristup u skrbi za najranjivije skupine društva. Podružnica Obiteljski centar je aktivna pod CZSS Zadar od 2014. godine.

Osim centara socijalne skrbi djeluju i domovi socijalne skrbi za obavljanje socijalnih usluga, između ostalih i usluge smještaja (trajnog i privremenog). U Zadarskoj županiji djeluje 5 domova socijalne skrbi i jedan Centar za rehabilitaciju koji pružaju i usluge smještaja korisnika.

Tablica 10.6. Institucije sa smještajnim kapacitetom za više od 20 korisnika

R.br.	Institucije	Smještajni kapacitet (korisnika)
1.	Dom za starije i nemoćne osobe Zadar	331
2.	○ Podružnica Preko	21
3.	○ Podružnica Sali	20

4.	Dom za odrasle osobe Sv. Frane Zadar	60
5.	Dom za odrasle osobe Zemunik	150
6.	Dom za odgoj djece i mladeži Zadar	15
7.	Centar za rehabilitaciju Sv. Filip i Jakov	92
8.	Dom za starije i nemoćne Ivan Pavao II. – Biljane Donje	134
	UKUPNO	**823**

Izvor: Zadarska županija, 2020., obrada ZADRA NOVA

Dom za starije i nemoćne osobe Zadar ima kapacitet od **394** mjesta. U Zadru 353 mjesta, (adaptacijom u 2019. godini se povećao kapacitet za 22 mjesta), u podružnici Preko 21 mjesto te u podružnici Sali 20 mjesta. U 2020. godini se očekuje kraj adaptacije prostora u Zadru te će se kapacitet povećati za još 33 mjesta.[192]

Dom za odrasle osobe sv. Frane u Zadru pruža institucionalnu skrb za maksimalno **60** korisnika, te izvaninstitucionalnu skrb kroz Službu za pomoć i njegu u kući za 70 korisnika, dostavu obroka za 60 korisnika, kroz usluge dnevnog boravka na dislociranoj jedinici doma u Zadru za 14 korisnika te sustavom Halo pomoć za 95 korisnika[193].

Dom za odrasle osobe Zemunik pruža institucionalnu skrb za 147 bolesnika, a ukupni kapacitet jest 150 kreveta. Dom provodi program za pomoć i njegu u kući za osobe starije od 65 godina i osobe s invaliditetom za 60 korisnika[194].

Centar za rehabilitaciju Sv. Filip i Jakov pruža uslugu smještaja za 80 korisnika (svi kreveti popunjeni) i 1 korisnika u poludnevnom boravku[195].

Dom za odgoj djece i mladeži Zadar ima 16 kreveta za dugotrajni smještaj. Osim smještaja pruža uslugu poludnevnog boravka za 76 korisnika kao i savjetovanje za 9 korisnika[196].

Dom za starije i nemoćne Ivan Pavao II u Biljanima Donjim je privatna ustanova koja ima kapacitet od 100 kreveta i u 2019. godini je bilo 97 korisnika[197].

Jedan od najvećih problema ovog sektora je **nedostatak domova za starije i nemoćne** posebice na otocima i ruralnim područjima, **visoka cijena smještaja u privatnim domovima** te **nedostatak palijativne skrbi**.

Tablica 10.7. Institucije za smještaj i boravak do 20 korisnika

R.br.	Institucija	Smještajni kapacitet (korisnika)
1.	Obiteljski dom Filipi - Zadar	20

[192] *Program i plan rada Doma za starije i nemoćne osobe Zadar u 2020. godini*, Dom za starije i nemoćne osobe Zadar, 2019., str.3.
[193] *Plan i program rada ustanove za 2020. godinu*, Dom za odrasle osobe Sv. Frane, 2020., str. 4.-7.
[194] *Plan i program rada ustanove za 2020. godinu*, Dom za odrasle osobe Zemunik, 2019., str.1.
[195] *Plan i program rada za 2021. godinu*, Centar za rehabilitaciju sv. Filip i Jakov, 2020.
[196] *Djelatnosti doma*, Dom za odgoj djece i mladeži Zadar, 2020. , dostupno na: https://domzaodgoj-zadar.hr/djelatnosti-doma/#boravak (31.12.2020.)
[197] Dom za starije i nemoćne Ivan Pavao II, 2020., dostupno na: http://www.dom-ivanpavaoii.com/ (31.12.2020.)

2.	Obiteljski dom Čerina - Zadar	20
3.	Obiteljski dom Vuković - Zadar	20
4.	Poslovna jedinica Fraj j.d.o.o. - Zadar	12
5.	Poslovna jedinica Dom Blanka - Zadar	20
6.	Poslovna jedinica Njega Hera - Zadar	20
7.	Poslovna jedinica Dom Keti - Zadar	20
8.	Obiteljski dom Marijo Babić - Zadar	17
9.	Poslovna jedinica Dom Smiljevac - Zadar	11
10.	Poslovna jedinica Božica Dom - Zadar	14
11.	Poslovna jedinica Dom Eufemija - Zadar	11
12.	Obiteljski dom Jozo Pezer – Zadar	18
13.	Obiteljski dom Domus Solis - Zadar	20
14.	Obiteljski dom Jurjević - Benkovac	11
15.	Obiteljski dom Maslina – Benkovac	10
16.	Obiteljski dom Moja Nana – Gornji Karin, Obrovac	20
17.	Obiteljski dom Vujević - Galovac	20
18.	Obiteljski dom Zubak - Sukošan	10
19.	Obiteljski dom Gorica - Gorica, Sukošan	20
20.	Obiteljski dom Cerin - Privlaka	16
21.	Obiteljski dom Kaštelanac – Turanj, Sv. Filip i Jakov	20
22.	Obiteljski dom Giovanni - Vrsi	10
23.	Obiteljski dom Biograd – Rabra – Kakma, Polača	20
	UKUPNO	**380**

Izvor: Zadarska županija, 2020., obrada ZADRA NOVA

Unatoč infrastrukturnim problemima, institucije koje djeluju na području socijalne zaštite nastoje taj nedostatak nadoknaditi s drugim oblicima pomoći kao što su usluge Pomoć u kući, Halo pomoć te ostalim oblicima izvaninstitucionalnih potpora koje je potrebno i ubuduće razvijati.

RAZVOJNI IZAZOVI

Nedostatni institucionalni kapaciteti za smještaj starijih i nemoćnih
Nedovoljan broj stručnih suradnika po ustanovama
Nejednaka dostupnost usluga na području županije (ruralno stanovništvo)
Needuciranost socijalnih udruga o korištenju EU fondova za provedbu programa i projekata
Nedostatan broj odjela specijaliziranih za osobe oboljele od Alzheimerove bolesti i drugih demencija
Nedovoljno razvijen sustav palijativne skrbi
Nedostaje centar za rehabilitaciju i sustavno pružanje pomoći djeci s teškoćama
Potreba za veteranskim centrima (branitelji)
Nedostatak međuresorne suradnje
Nedostatan broj specijaliziranih timova za mentalno zdravlje, za sve populacijske skupine
Relativna zatvorenost ustanova socijalne skrbi prema zajednici
Nedostatak kvalificirane sezonske radne snage u turizmu

RAZVOJNE POTREBE

Izgradnja novih ili prenamjena nekretnina u gradskom vlasništvu u ustanove socijalne skrbi

Povećati broj stručnih radnika po ustanovama i u sustavu socijalne skrbi
Povećati dostupnost socijalnih usluga na ruralnim područjima
Dodatno educirati socijalne udruge o iskorištavanju EU fondova
Povećati broj odjela u domovima socijalne skrbi specijaliziranih za osobe oboljele od Alzheimerove bolesti i drugih demencija
Izgradnja centra za rehabilitaciju i sustavno pružanje pomoći djeci s teškoćama u razvoju
Osigurati prostor za veteranski centar koji bi omogućio braniteljima svu potrebnu pomoć i socijalne usluge
Razvijati programe rane intervencije za skrb o djeci do treće godine života
Poticati izvaninstitucionalne oblike skrbi
Poticati razvoj obiteljskih domova za skrb o starijima
U trajno stručno usavršavanje uključiti i pružatelje usluga socijalne skrbi izvan institucije (obiteljski domovi, udruge koje provode određeni program)
Formirati mobilne timove palijativne skrbi za otočna i periferna kopnena ruralna područja

10.4. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE

Socijalna zaštita predstavlja brigu o različitim osjetljivim i potrebitim članovima zajednice. Stanovništvo županije pokazuje trend starenja populacije, te je briga o starijim osobama postala jedno od temeljnih pitanja. Problemi nedostatnih financijskih sredstava za kvalitetno održavanje i unaprjeđenje sustava socijalne zaštite jedan je od najvećih problema, koji će s vremenom postojati sve veći zbog trenda starenja stanovništva, povećanja broja osoba s posebnim potrebama i sl. Uz to kao jedan od problema nameće se i neriješeno pitanje palijativne skrbi.

Razvojni potencijali

- Postojanje institucionalnog i strateškog okvira socijalne zaštite na nacionalnom i županijskom nivou
- Postojanje mreže javnih i privatnih domova za skrb o starijima
- Mogućnost korištenja sredstava iz Europskog socijalnog fonda za unaprjeđenje socijalne skrbi
- Razvoj Centra Mocire za rehabilitaciju i sustavno pružanje pomoći djeci s teškoćama
- Postojanje nekretnina u vlasništvu države, jedinica lokalne uprave i samouprave koje se mogu prenamijeniti u centre za razne oblike socijalne zaštite

Razvojni izazovi

- Nedostatni kapaciteti za smještaj starijih i nemoćnih u institucije, te nepostojanje centara za brigu o različitim potrebitim skupinama (bolestima demencije, PTSP – branitelji)
- Nedostatak stručne radne snage
- Nedostatan broj djelatnika po ustanovama
- Nejednaka prostorna dostupnost socijalne skrbi
- Neriješeno pitanje palijativne skrbi
- Nedostatak međuresorne suradnje

Razvojne potrebe

- Unaprjeđenje broja djelatnika i razine njihova znanja u sustavu socijalne zaštite te socijalnim udrugama (stručnih, ekonomskih i sl.)
- Unaprjeđenje kvaliteta i broja smještajnih objekata za brigu o starijima, osoba s posebnim potrebama, različitim bolestima demencije, palijativne skrbi
- Ujednačiti dostupnost socijalnih usluga na području cijele županije
- Razvijati programe rane intervencije i inkluzije
- Poticati izvaninstitucionalne oblike skrbi te razviti sustav poticaja za poduzetničke pothvate u okviru socijalne zaštite (privatni domovi za starije, ustanove za palijativnu skrb i sl.)
- Osvještavanje lokalne zajednice o postojanju i aktivnostima organizacija socijalne zaštite

11. SIGURNOST

Sigurnost stanovništva, te dobrobit i prosperitet građana temeljni su pokazatelj kvalitete i uspješne države/županije, demokratskoga političkog sustava i stabilnog društva.
U ovom dijelu analizirat će se moguće opasnosti po stanovništvo, okoliš, materijalna i kulturna dobra, kao i nastanak i posljedice velikih katastrofa i nesreća te potrebna sredstva za zaštitu i spašavanje, njihova spremnost na djelovanje u zaštiti i spašavanju. Opasnosti i ugroze koje će biti razrađene dijele se na prirodne i tehničko-tehnološke katastrofe, tj. one uzrokovane ljudskim faktorom.

11.1. INSTITUCIONALNI I STRATEŠKI OKVIR

Zaštita i spašavanje ostvaruju se djelovanjem operativnih snaga zaštite i spašavanja u JLP(R)S, te na razini RH. U akcijama zaštite i spašavanja za potrebe Zadarske županije prvenstveno se angažiraju pravne osobe i službe koje se u okviru svoje djelatnosti bave određenim vidovima zaštite i spašavanja sa sredstvima i opremom kojom raspolažu. Nositelji mjera za ublažavanje i otklanjanje posljedica prirodnih nepogoda i tehničko-tehnoloških katastrofa su operativne snage sustava Civilne zaštite Zadarske županije.

U okviru svojih redovnih djelatnosti zaštitom i spašavanjem bave se:

- Stožer zaštite i spašavanja Zadarske županije
- Zapovjedništvo civilne zaštite Zadarske županije
- Vatrogasna zajednica Zadarske županije
- Postrojbe civilne zaštite Zadarske županije
- Zavod za hitnu medicinu Zadarske županije
- Zavod za javno zdravstvo Zadar
- Opća bolnica Zadar
- Dom zdravlja Zadarske županije
- Specijalna bolnica za ortopediju Biograd na Moru
- Psihijatrijska bolnica Ugljan
- Ljekarna Zadar
- Hrvatska gorska služba spašavanja (HGSS), Stanica Zadar
- Društvo Crvenog križa Zadarske županije
- Veterinarska stanica Zadar
- Savjetodavna služba, Podružnica Zadarske županije.

Pored operativnih snaga sustava CZ Zadarske županije nositelji određenih mjera su:

- Centar za socijalnu skrb
- Policijska uprava Zadarska
- Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Područni ured za zaštitu i spašavanje Zadar
- Državni hidrometeorološki zavod
- HEP ODS d.o.o., Elektra Zadar
- Hrvatske vode Split – ispostava ''Zrmanja – zadarsko primorje''
- Hrvatske šume d.o.o..

Sigurnost građana Zadarske županije je na visokoj razini, a u prilog tome govori sastav Civilne zaštite Zadarske županije koji sačinjavaju članovi iz raznih sektora. Sve institucije koje obavljaju djelatnosti zaštite i spašavanja trebaju ulagati u prevenciju, odnosno jačanje ljudskih kapaciteta i nabavku opreme i sanitetskih vozila. Posebno se ističe potreba za ulaganjem u ljudske kapacitete, opremu te adekvatnu infrastrukturu za HGSS, te izgradnja heliodroma na otocima.

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, u okviru svojih prava i obveza utvrđenih Ustavom i Zakonom o sustavu civilne zaštite (NN 82/15, 118/18, 31/20), uređuju i planiraju, organiziraju, financiraju i provode zaštitu i spašavanje.
Zadarska županija je izradila dokument **Procjena rizika od velikih nesreća za područje Zadarske županije** koji ističe da najveća opasnost prijeti od požara, te **Procjenu ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara te okoliša od katastrofa i velikih nesreća za Zadarsku županiju** u kojoj se razrađuju moguće ugroze po stanovništvo, materijalna i kulturna dobra i okoliš od opasnosti, nastanka i posljedica katastrofa i velikih nesreća, potrebna sredstva za zaštitu i spašavanje, kao i njihova spremnost za djelovanje u zaštiti i spašavanju. Osim spomenutih akata, Zadarska županija svake godine izrađuje **Plan djelovanja Zadarske županije u području prirodnih nepogoda** za narednu godinu.

11.2. PRIRODNE KATASTROFE I OPASNOSTI

Prirodne katastrofe i opasnosti po stanovništvo, okoliš, materijalna i kulturna dobra su:

- požari,
- potresi,
- poplave,
- suše,
- olujno i orkansko nevrijeme i jak vjetar,
- ekstremne temperature
- epidemije i pandemije.

11.2.1. Požari

Zadarska županija ima potencijal ugroze požarima otvorenog tipa radi dugih razdoblja suše tijekom četiri najtoplija mjeseca, te zbog geografskog položaja i pokrivenosti šumama i drugim raslinjem**.** Meteorološki indeks opasnosti od šumskih požara tijekom četiri najtoplija mjeseca **pokazuje visoku i vrlo visoku potencijalnu opasnost za lipanj i rujan te ekstremnu opasnost za srpanj i kolovoz**.

Na Slici 11.1. područja obilježena crvenom bojom predstavljaju zone visokog rizika za velike požare. Vidljivo je da je cijelo područje Zadarske županije u zoni vrlo visokog rizika od požara.

Slika 11.1. Procjena rizika od požara za područje RH
Izvor: Procjena rizika od velikih nesreća za područje Zadarske županije, Zadarska županija, 2019.

Procjena rizika od velikih nesreća za područje Zadarske županije navodi kako je prostor Zadarske županije podijeljen je na 47 požarnih područja i 43 požarne zone. Grad Zadar podijeljen je na 8 požarnih područja i 33 požarne zone, a grad Pag na 10 požarnih zona. Ostali gradovi i općine podijeljene su na požarna područja prema mogućnosti djelovanja vatrogasnih postrojbi u vremenu od 15 minuta. Povezanost naselja, cestovna otvorenost i dostupnost šumskih i poljoprivrednih površina na većem dijelu županije je adekvatna te vatrogascima omogućuje brzu reakciju. **Izuzetak su otoci na kojima je cestovna infrastruktura nedovoljno ili nikako izgrađena** (Silba, Premuda, Olib, Sestrunj, Rivanj, Rava, Ist, itd.) te Velebit na kojoj je izgrađenost cesta za vatrogasna vozila ispod svih kriterija, tako da se tijekom eventualnih akcija gašenja mora računati na zračne snage (protupožarni zrakoplovi *canadair*, interventne postrojbe i helikopteri).

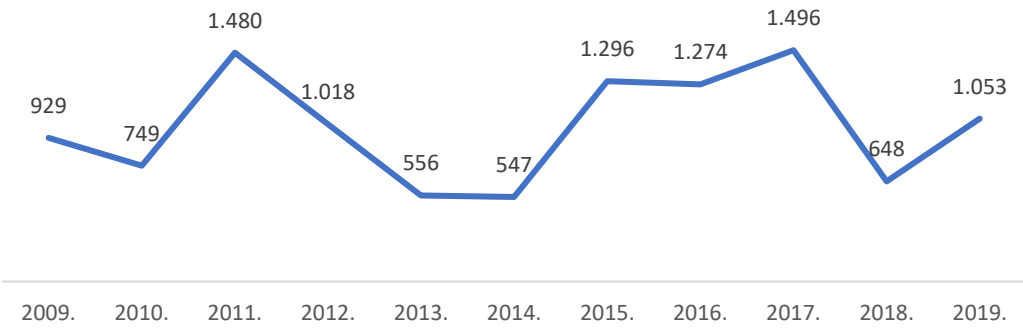

Slika 11.2. Broj otvorenih požara u Zadarskoj županiji u razdoblju 2009. – 2019. g.
Izvor: Javna vatrogasna postrojba Zadarske županije, 2020., obrada ZADRA NOVA

Tijekom protekloga desetgodišnjeg razdoblja, na području Zadarske županije zabilježeno je 13.217. **Promatrano desetgodišnje razdoblje pokazuje da većina zabilježenih požara otpada na požare otvorenih prostora (83,8%)**, potom požare građevina (12,7%) i naposljetku požare prometnih sredstava (3,5%). Prema ukupnom broju požara ističu se 2011. godine (1.480 požara) i 2017. godina (1.496 požara u kojima je izgorjelo ukupno 26.664 ha).

Na području Zadarske županije trenutno djeluje 40 vatrogasnih postrojbi DVD-a, 4 javne vatrogasne postrojbe profesionalnih vatrogasaca (JVP) i Aerodromska profesionalna vatrogasna postrojba.

Prema podacima s popisa stanovništva 2011. godine, u Zadarskoj županiji evidentirano je 4.703 djelatnika obučena prema Pravilniku o programu i načinu osposobljavanja pučanstva za provedbu preventivnih mjera zaštite od požara, gašenje požara i spašavanje ljudi i imovine ugroženih požarom (NN 61/94). Od zadnjeg popisa stanovništva do kraja 2019. godine osposobljeno je još 809 vatrogasaca s područja Zadarske županije.[198]

11.2.2. Potresi

Pojava potresa se ne može predvidjeti unatoč svim suvremenim tehnologijama, a budući da potrese nije moguće ni spriječiti, provođenje mjera za ublažavanje posljedica potresa i pripremljenost društvene zajednice u slučaju njegove pojave, od velike su važnosti.

Učinci potresa na okoliš mogu biti (1) primarni koji podrazumijevaju rušenje zgrada, nastajanje štete na infrastrukturi, zarobljene ljude u urušenim zgradama i prekid komunalnih usluga, te (2) sekundarni, a odnose se na popratne pojave kao što su požari, poplave, klizanje tla, te bolesti.

Prema Procjeni rizika od velikih nesreća za Zadarsku županiju područje Zadarske županije obuhvaća područje ugroženo potresom intenziteta VII° i VIII° po EMS ljestvici[199] zbog čega mogu nastati znatne materijalne štete i ljudske žrtve.

Kroz 2020. godinu područje kontinentalne Hrvatske (Zagreb, Sisak, Petrinja) pogodilo je više razornih potresa intenziteta V, VI° EMS ljestvice, a neki su se osjetili i na području Zadarske županije, ali nisu uzrokovali materijalne štete ni ljudske žrtve. Međutim, u **studenom 2020. godine Zadarsko područje pogodio je potres VI° EMS ljestvice**. Epicentar potresa bio je 11 kilometara sjeverozapadno od Posedarja, na dubini od svega 10 kilometara. Zabilježene su manje materijalne štete.

Na području Zadarske županije zabilježeni su potresi intenziteta V, VI, VII i VIII° MSK ljestvice koji su se osjetili na području Županije, ali nisu imali značajnijih posljedica. **U posljednjih 100 godina nije zabilježen niti jedan potres magnitude VII i VIII stupnjeva EMS ljestvice**.

[198] *Dodatak 2 – Osnovna analiza, Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020*., Zadarska županija, 2017., str. 110

[199] Intenzitet potresa utvrđuje se prema različitim opisnim ljestvicama. U RH je danas u uporabi ljestvica od 12 stupnjeva EMS-64

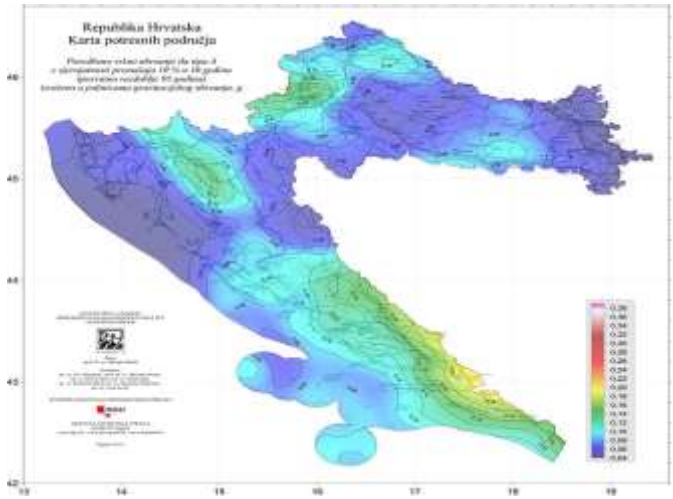

Slika 11.3. Karta potresnih područja RH za poredbeno povratno razdoblje TNCR=95 godina
Izvor: Karte potresnih područja Republike Hrvatske, PMF, 2019.

11.2.3. Poplave

Poplave su prirodni fenomeni koji se ne mogu izbjeći, ali se poduzimanjem preventivnih mjera rizici mogu se svesti na prihvatljivu razinu.

Prema *Procjeni ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara te okoliša od katastrofa i velikih nesreća-Zadarska županija* područje Zadarske županije obuhvaća područje malog sliva „Zrmanja – zadarsko primorje“ – Branjeno područje 26, iz kojeg je izuzeto područje sjeveroistočnog dijela Općine Gračac koji pripada slivu rijeke Une. To slivno područje ima sličnu specifičnu problematiku obrane od poplava na vodama prvog i drugog reda koja je prvenstveno karakterizirana velikim oscilacijama protoka unutar vodotokova kao i kratkoćom vremena propagacije poplavnih valova.

Na području Zadarske županije nalaze se četiri brane s akumulacijama:

- brana akumulacije Vlačine
- brana akumulacije Grabovac na vodotoku Bašćica
- brana i akumulacija Razovac
- na rijeci Zrmanji s branom i akumulacijom Štikada u koju se ulijeva rijeka Ričica u blizini Gračaca.

Brane Vlačine i Grabovac koriste se za navodnjavanje i obranu od poplava te njima upravljaju Hrvatske vode. Pri gradnji brana vodilo se računa da budu otporne na potrese pa je vjerojatnost pucanja brana na području Zadarske županije vrlo niska.

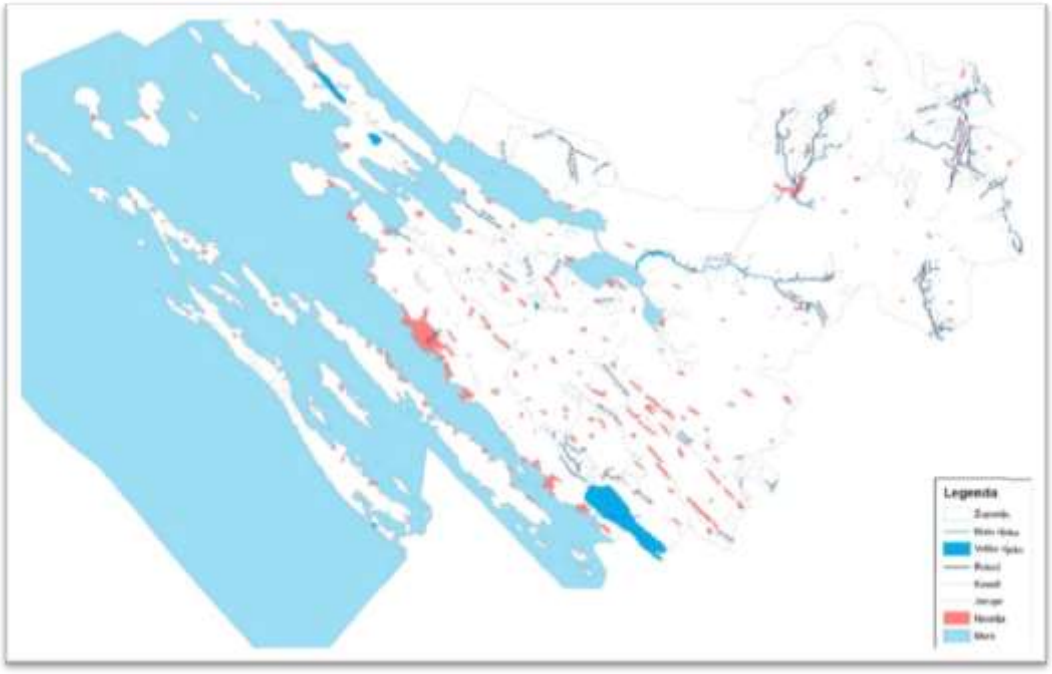

Slika 11.4. Hidrografska mreža Zadarske županije
Izvor: Procjena ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara te okoliša od katastrofa i velikih nesreća, Zadarska županija, 2015.

Na području Zadarske županije je više površinskih vodotoka koji mogu uzrokovati poplave: Vodotok Ričina, Miljašić jaruga, Sukošanski potok, Bašćica, Kotarka, Krneza, Ražanačka jaruga i Krivac, rijeka Zrmanja kao najveći vodotok, te rijeka Otuča na gračačkom platou i odvodni sustav Nadin – Polača – Vrana – more.

Prostornim planom Zadarske županije te planovima JLP(R)S u sastavu Zadarske županije utvrđene su osnove mjera i uređenja prostora kao i smjernice u građenju na područjima ugroženim poplavama.

Uzroci poplava su uglavnom velike količine oborina. Najviše oborina u Zadarskoj županiji bude u jesen, nešto manje zimi i na proljeće, dok se ljeti količina oborina znatno smanjuje.

Na području Zadarske županije i velikog dijela Hrvatske u rujnu 2017. prevladalo je vrlo kišno do ekstremno kišno razdoblje. Tada je proglašena elementarna nepogoda za područje gradova Zadar i Nin, te općina Preko, Sv. Filip i Jakov, Poličnik, Kukljica, Ražanac, Pakoštane, Bibinje, Sukošan, Zemunik Donji, Pašman, Starigrad, Sali i Vrsi, Privlaka i Kali. **Elementarna nepogoda uzrokovana poplavama koje su poharale navedeno područje u razdoblju od 11. rujna 2017. do 14. rujna 2017 godine izazvala je izuzetno velike šteta** na stambenim objektima, infrastrukturi, komunalnim objektima, javnim objektima kao što su škole i zdravstvene ustanove, gospodarskim objektima i poljoprivredi[200].

[200] *Proglašena elementarna nepogoda*, Zadarska županija, dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/index.php/novosti/item/767-proglasena-elementarna-nepogoda-podrucje-gradova-zadar-i-nin-te-opcina-preko-sv-filip-i-jakov-policnik-kukljica-razanac-pakostane-bibinje-sukosan-zemunik-donji-pasman-starigrad-sali-i-vrsi (31.12.2020.)

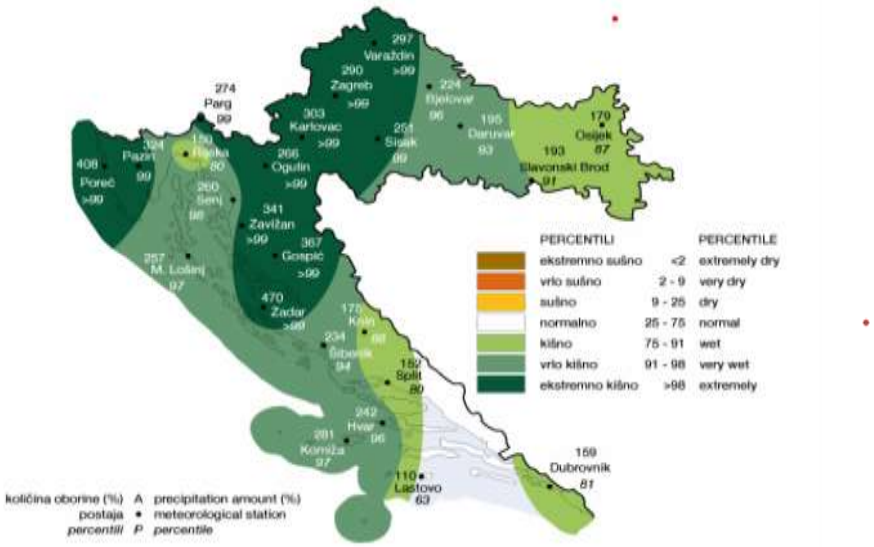

Slika 11.5. Oborinske prilike za rujan 2017. godine na području RH

Izvor: Procjena rizika od velikih nesreća za područje Zadarske županije, Zadarska županije, 2019.

U rujnu 2017. godine na meteorološkoj postaji Zadar zabilježene su rekordne mjesečne količine oborina. Tadašnje rujanske količine oborine nadmašile su najveće rujanske količine u povijesti mjerenja, što je izazvalo probleme na širem području Zadarske županije.

U rujnu 2017. godine na glavnoj meteorološkoj postaji Zadar izmjereno je 459,6 mm oborine, dok je godišnji prosjek za promatrano razdoblje 151,2 mm oborine.

Tablica 11.1. Mjesečne količine oborina (mm) - GMP Zadar

god	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2009	203,9	78,3	58,5	95,1	14,3	80,6	12,7	13,0	63,1	105,2	157,1	127,3
2010	188,4	135,9	53,2	51,7	82,2	28,1	45,3	30,8	127,5	34,9	193,4	138,3
2011	35,6	5,6	35,2	11,9	24,3	44,1	43,6	0,0	19,9	122,7	26,0	139,9
2012	12,4	16,4	0,2	111,3	39,8	27,5	14,0	0,6	259,8	154,5	147,1	137,2
2013	171,5	85,6	136,5	79,2	134,2	80,4	0,9	54,6	123,6	109,0	195,7	16,0
2014	83,0	182,2	46,8	69,8	40,2	49,8	341,3	61,1	239,7	13,7	108,4	128,5
2015	61,6	148,2	47,0	28,1	116,9	8,9	10,1	85,3	85,9	283,1	72,9	0,3
2016	95,7	124,6	81,3	35,2	111,8	55,8	0,7	60,9	93,3	85,8	97,9	0,3
2017	73,5	104,6	43,5	98,7	38,7	15,6	16,8	1,1	**459,6**	54,2	142,8	90,1
2018	87,1	125,6	176,9	30,1	85,6	50,3	31,0	67,5	39,3	47,7	124,0	56,8

Izvor: Državni hidrometeorološki zavod, 2020, obrada ZADRA NOVA

U Zadarskoj županiji od poplava su najviše ugrožena sljedeća područja:

- Grad Biograd na Moru
- Grad Benkovac
- Grad Obrovac
- Općina Jasenice
- Općina Pakoštane

- Općina Polača
- Općina Posedarje
- Općina Gračac.

11.2.4. Suše

Suša ili dulje razdoblje bez oborine često uzrokuju štete u poljoprivredi, vodnom gospodarstvu, te drugim gospodarskim djelatnostima, a pogoduje nastajanju i širenju požara. Posljedice klimatskih promjena očituju se u sve učestalijim sušnim razdobljima tijekom ljeta.

U Ravnim kotarima i području uz obalu uobičajen je srednji broja dana bez oborina dok se na otocima broj bezoborinskih dana povećava. Na području Zadarske županije godišnje bude oko 263 dana bez oborine. Najviše bezoborinskih dana u bude u srpnju i kolovozu (26 dana mjesečno), dok ih je najmanje u studenom (oko 19 dana). **Ekstremne suše tijekom ljetnih mjeseci zahvaćaju veći dio Zadarske županije (Slika 11.6.)**.

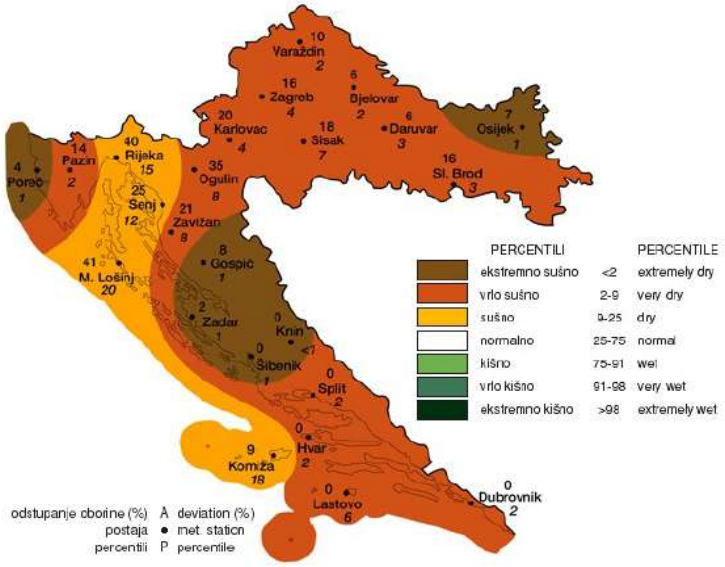

Slika 11.6. Prikaz odstupanja količine oborina na području Zadarske županije
Izvor: Plan djelovanja Zadarske županije u području prirodnih nepogoda za 2020. godinu, Zadarska županija, 2019.

Na području Zadarske županije 2008., 2012., i 2015. godine proglašena je prirodna (elementarna) nepogoda uzrokovana sušom koja je nanijela velike štete poljoprivrednim usjevima i smanjila poljoprivredne prinose.

11.2.5. Olujno ili orkansko nevrijeme i jak vjetar

Meteorološka postaja na Puntamici (Zadar) mjeri i raspolaže s mjerenim podacima brzine i smjera vjetra za područje cijele Zadarske županije.

Područje oko Paškog mosta te masleničko područje je najugroženije od olujnog i orkanskog nevremena. Na tom području je elektrodistribucijska mreža je direktno ugrožena udarima vjetra, što može izazvati lokalne prekide opskrbe električnom energijom. Može također doći do nesreća u pomorskom prometu, oštećenja plovila ili potonuća, što može uzrokovati izlijevanje opasnih tvari u more te ugrozu ljudskih života.

Prema *Procjeni ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara te okoliša od katastrofa i velikih nesreća u Zadarskoj županiji* u 20-godišnjem razdoblju, jak vjetar na postaji Zadar zabilježen je prosječno 39 dana u godini, a olujni vjetar samo 1 dan. Najveći broj takvih dana javlja se u hladnijem dijelu godine. Poljoprivredni usjevi su najviše ugroženi od jakih i olujnih vjetrova, naročito ako su praćeni i olujnim nevremenom s tučom. Učinci olujnog/orkanskog i jakog vjetra u Zadarskoj županiji mogu izazvati otežano odvijanje cestovnog i pomorskog prometa. Posebno je ugroženo prometovanje Masleničkim i Paškim mostom te pomorski promet između kopna i otoka.

Na području Zadarske županije se ne očekuju učinci olujnog ili orkanskog, te jakog vjetra sa obilježjem katastrofe ili velike nesreće, iako su moguće velike nesreće na razini JLS.

11.2.6. Ekstremne temperature

Ekstremne temperature na području Zadarske županije pojavljuju se u ljetnim mjesecima, tijekom turističke sezone kada je koncentracija ljudi, a samim tim i opasnost daleko veća.

L**jeto 2018. godine bilo je ekstremno toplo na području Zadarske županije.** Od 15. svibnja do 15. rujna, temeljem prognoze temperature zraka za tekući i sljedeća četiri dana, DHMZ objavljuje upozorenja na opasnost od vrućine i toplinskog vala.

Slika 11.7. Odstupanje srednje mjesečne temperature zraka za kolovoz 2018. g.
Izvor: Državni hidrometeorološki zavod, 2019.

11.2.7. Epidemije i pandemije

Najučestalije zarazne bolesti u Zadarskoj županiji (osim *Influenze*) su: *Varicella*, *Angina streptococcica, Pneumonia-bronchopneumonia, Enterocolitis, Helmintoses, Herpes zoster, Scabies i Scarlatina.*[201] U proljeće 2020. godine na području Zadarske županije pojavili su se prvi slučajevi nove zarazne bolesti COVID-19, koja se proširila do pandemijskih razmjera (ovaj dio razmotren je u posebnom poglavlju).

[201] *Zdravstveno-statistički ljetopis Zadarske županije za 2018. godinu,* Zavod za javno zdravstvo Zadar, 2019., str.118.

11.2.7.1. Gripa

Virus influence ili gripe pojavljuje se tijekom zimskih mjeseci i uzrokuje veći ili manji pobol stanovništva. U Hrvatskoj je zaključno s 19. travnja 2020. godine, službeno registrirano ukupno 59.710 oboljelih od te zarazne bolesti (sezona 2019./2020.). Zadarska županija sa stopom od 205,2 prijava gripe na 100 tisuća stanovnika nalazi se na 13. mjestu po broju oboljelih. Među pristiglim prijavama gripe, stopa incidencije je uobičajeno najveća kod djece predškolske dobi.[202]

Svake godine nakon sezone gripe prikupljaju se procjene potreba za cijepljenje osoba za koje je cijepljenje preporučeno i besplatno, na temelju istih se naručuje cjepivo i distribuira. Cijepljenje osoba koje pripadaju tim kategorijama provodi se u ordinacijama primarne zdravstvene zaštite i u zavodima za javno zdravstvo.

11.2.7.2. Epidemija/Pandemija COVID-19 uzrokovana koronavirusom SARS-CoV-2

Koronavirus koji je uzrokovao pandemiju koja je od kraja 2019. zahvatila cijelo čovječanstvo je novi soj virusa, koji do sada nije bio otkriven kod ljudi. Svjetska zdravstvena organizacija ga je nazvala SARS-CoV-2, a bolest koju uzrokuje naziva se COVID-19. Otkriven je u Kini krajem 2019. godine, dok je u Republici Hrvatskoj prvi slučaj zabilježen krajem veljače 2020. godine.[203]

Koronavirus najčešće uzorkuje simptome poput povišene temperature, suhog kašlja, nedostatka zraka te naglog gubitka mirisa, okusa ili promjene okusa, dok se rjeđe javljaju bolovi u tijelu, glavobolja, umor te povraćanje. Mnogi zarazu poistovjećuju sa simptomima gripe ili prehlade. [204]

Teže oblike bolesti COVID-19 najčešće imaju osobe s respiratornim, kardiovaskularnim, malignim bolestima, dijabetesom, bubrežnim bolestima, imunodeficijencijama, i osobe starije životne dobi. COVID-19 je nova bolest te se još uvijek prikupljaju znanstvene spoznaje i informacije o utjecaju pojedinih zdravstvenih stanja na povećanje rizika za teške oblike bolesti COVID-19[205].

Tablica 11.2. Broj zaraženih, preminulih i izliječenih od COVID-19 (stanje 31.12.2020.g.)

	Broj zaraženih	Broj preminulih	Broj oporavljenih
Svijet	82.676.050	1.806.072	51.918.900
Republika Hrvatska	210.837	3.920	198.018
Zadarska županija	6.738	116	6.333

Izvor: Koronavirus.hr, HZJZ, 2021., obrada ZADRA NOVA

Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, od početka pandemije u Hrvatskoj do dana 31. prosinca 2020. zabilježeno je 210.837 osoba zaraženih virusom COVID-19, od čega se do navedenog datuma oporavilo 198.018 osoba. Ukupno je 2020. godine umrlo 3.920 osoba s virusom SARS-CoV-2. Zadarska županija od početka epidemije, do 31. prosinca 2020. godine bilježi ukupno 6.738 zaraženih. Kroz 2020. godinu u Zadarskoj županiji preminulo je 116 bolesnika pozitivnih na COVID-19, a oporavilo ih se 6.333.

Stožer civilne zaštite Zadarske županije od početka epidemije nadležan je za praćenje epidemije na regionalnoj/lokalnoj razini, u suradnji i prema preporukama Nacionalnog stožera. Testiranja na novi

[202] *Gripa u Hrvatskoj u sezoni 2019./2020. (19.4.2020.),* HZJZ, dostupno na: https://www.hzjz.hr/sluzba-epidemiologija-zarazne-bolesti/gripa-u-hrvatskoj-u-sezoni-2019-2020-19-4-2020/ (31.12.2020.)

[203] *O bolesti,* Koronavirus.hr, dostupno na: https://www.koronavirus.hr/sto-moram-znati/o-bolesti/103 (05.01.2021.)

[204] Ibid.

[205] *Bolesti i zdravstvena stanja koja mogu povećati rizik za teže oblike bolesti COVID-19,* Koronavirus.hr, dostupno na: https://www.koronavirus.hr/sto-moram-znati/o-bolesti/bolesti-i-zdravstvena-stanja-koja-mogu-povecati-rizik-za-teze-oblike-bolesti-covid-19/783 (05.01.2021.)

virus SARS-CoV-2 obavljaju se u Zavodu za javno zdravstvo Zadarske županije. Bolesnici s težim oblicima bolesti se hospitaliziraju u Općoj bolnici Zadar, dok se oni s lakšim oblicima bolesti, a potreban im je nadzor liječnika, hospitaliziraju u Ortopedsku bolnicu Biograd n/m koja je prenamijenjena u svrhu liječenja COVID-19 bolesnika.

Europska agencija za lijekove (EMA) je krajem prosinca 2020. godine preporučila davanje uvjetnog odobrenja za stavljanje u promet **cjepiva Comirnaty proizvođača BioNTech, Pfizer, Moderna te Astra-Zeneca**. Europska komisija (EK) je također donijela Provedbenu odluku o davanju uvjetnog odobrenja za stavljanje predmetnog cjepiva protiv bolesti COVID-19 u promet. Cjepivo Comirnaty namijenjeno je za prevenciju bolesti COVID-19 u osoba u dobi od 16 i više godina.

Povjerenstvo za humane lijekove (CHMP) pri EMA-i je dana 6. listopada 2020. godine započelo postupnu ocjenu dokumentacije (engl. *rolling review*) predmetnog cjepiva. Slijedom zahtjeva za davanje odobrenja za stavljanje u promet predmetnog cjepiva zaprimljenog 1. prosinca 2020. godine, CHMP je nastavio sa znanstveno-stručnom ocjenom te je na izvanrednoj sjednici 21. prosinca 2020. godine zaključio svoju ocjenu, potvrdivši da je cjepivo odgovarajuće u pogledu kakvoće, sigurnosti i djelotvornosti, odnosno da su koristi primjene cjepiva veće od rizika.[206]

Prve doze cjepiva u RH su pristigle 26. prosinca 2020. godine (9.750 doza), a već 27. prosinca 2020. godine je krenula distribucija po županijama, te je u Zadarsku županiju pristiglo 210 doza. Zavod za javno zdravstvo Zadarske županije organizirao je cijepljenje prvim dozama u četiri najveća doma za starije i nemoćne – Dom na Sfingi, Dom Sv. Frane te domovima u Biljanima Donjim i Zemuniku. Uz njih cijepili su se i djelatnici Hitne medicinske pomoći koji dolaze u dodir s COVID-19 pacijentima. Nakon toga, svakog tjedna pristižu nove doze cjepiva, te se na taj način ulazi u novu i najučinkovitiju fazu borbe protiv pandemije.

11.3. TEHNIČKO-TEHNOLOŠKE KATASTROFE (UZROKOVANE LJUDSKIM FAKTOROM)

Katastrofe uzrokovane ljudskim faktorom su:

- Tehničko-tehnološke katastrofe i velike nesreće izazvane nesrećama u gospodarskim objektima
- Ratna djelovanja i terorizam
- Ugroza od minskoeksplozivnih i neeksplozivnih ubojnih sredstava

11.3.1. Tehničko-tehnološke katastrofe i velike nesreće izazvane nesrećama u gospodarskim objektima i prometu

Prema *Procjeni rizika od velikih nesreća za Zadarsku županiju*, tehničko-tehnološke nesreće mogu nastati zbog istjecanja opasne tvari i/ili eksplozije u pogonu/postrojenju s opasnom tvari, što može rezultirati požarom, disperzijom toksičnog plina ili oblaka, ovisno o smjeru vjetra, na okolno područje, te zagađenjima tla, zraka i vode te ugrožavanjem života i zdravlja ljudi.

[206] *Odobreno cjepivo protiv bolesti COVID-19 proizvođača BioNTech i Pfizer*, Agencija za lijekove i medicinske proizvode - HALMED, 2020., dostupno na: https://www.halmed.hr/Novosti-i-edukacije/Novosti/2020/Odobreno-cjepivo-za-lijecenje-bolesti-COVID-19-proizvodaca-BioNTech-i-Pfizer/2487 (05.01.2020.)

Industrijska zona Gaženica te poslovne zone Benkovac, Stankovci, Poličnik i Bibinje, predstavljaju najveću opasnost po pitanju tehničko-tehnoloških nesreća u Zadarskoj županiji.

Iz priložene tablice vidljivo je da su benzinske postaje te prekrcajni terminali Tankerkomerc, Kepol Terminal i Luka Zadar mjesta potencijalne opasnosti od istjecanja, zapaljenja i/ili eksplozije većih količina naftnih derivata.

Tablica 11.3. Popis privrednih subjekata s posljedicama koje bi eventualna nesreća izazvala u okruženju

Pravna osoba	Djelatnost	Opasna tvar
ADRIA d.d.	proizvodnja ribljih prerađevina	amonijak
AUTOline d.o.o. Zagreb	centar rabljenih vozila	ekstra lako lož ulje
BP PETROL	prodaja motornih i dizelskih goriva	motorni benzin, dizel gorivo
BP ADRIA OIL d.o.o.	prodaja motornih i dizelskih goriva	dizel, benzin
BP CRODUX	prodaja motornih i dizelskih goriva	dizel, benzin
BP TIFON	prodaja motornih i dizelskih goriva	dizel, benzin
BP "TRI BARTOLA"	prodaja motornih i dizelskih goriva	dizel, benzin
Dom za starije i nemoćne osobe Zadar	smještaj i briga starih i nemoćnih	lako lož ulje, ukapljeni naftni plin
HEP	opskrba električnom energijom	dizel gorivo, transformatorsko ulje
Hoteli Borik d.d.	turizam	ekstra lako lož ulje
Hoteli Zadar d.d.	turizam	lož ulje, ukapljeni naftni plin
INA d.d.	prodaja motornih i dizelskih goriva	motorni benzin, dizel gorivo
INTERMOD d.o.o.	turizam	ukapljeni naftni plin
KEMOPLAST TRADE d.d.	proizvodnja plastičnih masa	olovni stabilizator
KALI TUNA d.o.o.	ulov, uzgoj i prerada ribe	amonijak
KEPOL TERMINAL	skladištenje, prekrcaj i trgovina kemijskih proizvoda i naftnih derivata	dizel, benzin, stiren
LIBURNIJA d.o.o.	prijevoz putnika	eurodizel
MARASKA d.d.	proizvodnja i prodaja alkoholnih i bezalkoholnih pića	lako lož ulje, etanol
MARDEŠIĆ d.o.o.	ulov, uzgoj i prerada ribe	amonijak
MARITUNA d.d.	ulov, uzgoj i prerada ribe	amonijak
MGT d.o.o. - Asfaltna baza	proizvodnja asfalta	ekstra lako lož ulje
OPĆA BOLNICA ZADAR	palijativa skrb	srednje lož ulje, kisik, ukapljeni naftni plin
PERCO d.o.o.	turizam	ukapljeni naftni plin, ekstra lako lož ulje
PROplin d.o.o.	kontrola, ispitivanje i obnavljanje plinskih boca	UNP
SAS strojogradnja	proizvodnja specijalnih alatnih strojeva	lož ulje, acetilen
SOJARA d.d.	proizvodnja prehrambenih proizvoda	lož ulje, heksan, kloridna kiselina, natrijev hidroksid
SREDNJOŠKOLSKI ĐAČKI DOM	obrazovanje	ekstra lako lož ulje
TANKERKOMERC d.d.	trgovina, turizam i usluge	lož ulje, benzin, dizel
TURISTHOTEL d.d.	turizam	lako lož ulje

VODOVOD d.o.o.	usluge opskrbe pitkom vodom	klor
SPORTSKI CENTAR VIŠNJIK	upravljanje športskim objektima	ekstra lako lož ulje
TOČIONICA PLINA ZID	prodaja ukapljenog plina	UNP
ODVODNJA ZADAR	pročišćavanje otpadnih voda	dizel, benzin
ZRAČNA LUKA ZADAR	zračni promet	Benzin, lož ulje, UNP

Izvor: Procjena rizika od velikih nesreća, Grad Zadar, 2018.; Procjena ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara te okoliša od opasnosti, nastanka i posljedica velikih nesreća, Zadarska županija, 2015., obrada ZADRA NOVA

Nekoliko tvrtki s područja Zadarske županije, u kojima su prisutne opasne tvari, obveznici su izrade Procjene ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara te okoliša od katastrofa i velikih nesreća, Operativnog plana zaštite i Unutarnjeg plana zaštite i spašavanja. Jedna od tih tvrtki je Tankerkomerc d.d. U okolici Tankerkomerca d.d. nalaze se javni i industrijski objekti prikazani na slijedećoj slici.

Slika 11.8. Javni objekti u okruženju Tankerkomerca d.d.
Izvor: Procjena rizika od velikih nesreća za područje Zadarske županije, Zadarska županija, 2019.

Procjena rizika od velikih nesreća za područje Zadarske županije navodi da se područje postrojenja Kepol Terminal d.o.o. i Tankerkomerc d.d. nalazi se unutar industrijske zone Gaženica u jugoistočnom dijelu grada Zadra. Sa sjeverne strane nalazi se željeznička pruga Zadar – Knin, s južne strane je skladište Kepol d.o.o., a sa zapadne strane proteže se Gaženička cesta te teretna luka Zadar. Postrojenje je smješteno na ograđenoj površini od 60.000 m². Na lokaciji Tankerkomerca d.d. nalaze se spremnici različitih veličina s opasnim tvarima. Terminal i trgovina tekućom robom se ne nalazi unutar područja ekološke mreže, te nije unutar područja zaštićenih dijelova prirode.

11.3.2. Ratna djelovanja i terorizam

Protiv Republike Hrvatske trenutačno nije i vrlo vjerojatno u skoroj budućnosti neće biti izražena neposredna konvencionalna prijetnja. Ipak, ona se ne smije u potpunosti isključiti, jer je na globalnoj razini u posljednje vrijeme posebno izražena prijetnja međunarodnog terorizma.

Mete terorističkih napada na području Zadarske županiju mogu biti su vojni objekti te industrijski, energetski i drugi infrastrukturni objekti (Luka Zadar, Zračna luka Zadar, Paški i Maslenički most, tunel

Sv. Rok, dalekovodi i sl.). Objekti u kojima može biti ugrožen veći broj ljudi su škole, hoteli, bolnice, crkve, trgovački centri i dr. po gradovima i općinama unutar županije[207].

11.3.3. Ugroza od minskoeksplozivnih i neeksplodiranih ubojnih sredstava

U Zadarskoj županiji bilježi se trend konstantnog smanjenja minski sumnjivih područja te je 2014. godine minski sumnjivo područje umanjeno sa 51,75 km² na 45,90 km², dok je na dan 31.12.2018. godine minama zagađeno područje od 30,93 km². **Trenutno na području Zadarske županije ima oko 20 km² minski sumnjivih područja**. Trend je još izraženiji ako se referentnom godinom uzme 2011. kada je površina minski sumnjivog područja iznosila 65,26 km²[208].

Slika 11.9. Površina MSP u Zadarskoj županiji 2014. - 2020. g.
Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova, 2021., obrada ZADRA NOVA

Ukupno ugovorena sredstva u razminiranje minski sumnjivih područja Zadarske županije od 1.siječnja 2016. godine, zaključno s 30. studenim 2019. godine iznosila su 118.114.536,56 HRK.

Minski sumnjivo područje u Zadarskoj županiji na dan 1. prosinca 2019. godine zauzima 21,5 km².

Slika 11.10. Minski sumnjiva područja na području Zadarske županije na dan 01.12.2019.g.
Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova, 2019., obrada ZADRA NOVA

[207] *Dodatak 2 – Osnovna analiza, Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020.*, Zadarska županija, 2017., Str. 115.
[208] Ibid., str. 103.

Najveće područje zagađeno minama nalazi se na području Općine Jasenice (7,1 km²), Grada Benkovca (6,5 km²), Općine Pakoštane (4,4 km²) i Općine Polača (2,6 km²).

Slika 11.11. Karta zagađenosti minama na području Zadarske županije
Izvor: Ravnateljstvo civilne zaštite, Ministarstvo unutarnjih poslova, 2020.

11.4. ŽUPANIJSKI CENTAR 112

Jedinstveni europski broj za hitne službe 112 u Republici Hrvatskoj uveden je u operativnu funkciju 11. veljače 2005. godine i djeluje u 20 županijskih centara.

Slika 11.12. Broj poziva u Županijski centar 112
Izvor: Zadarski list (09.03.2020.), obrada ZADRA NOVA

Od 2017. do 2019. zabilježen je porast poziva prema Županijskom centru 112. U 2017. godini bilo je 38.115 poziva upućenih prema Županijskom centru 112, samo 11. rujna iste godine, kada je proglašena elementarna nepogoda uzrokovana poplavom, Centar 112 je zaprimio preko 1.500 poziva građana. U

2018. godini zaprimljeno je 40.258 poziva, što je povećanje od 2.143 poziva. Tijekom 2019. godine prema Centru je upućeno bilo je 43.565 poziva, što je 3.307 poziva više nego 2018. godine. Najveći broj poziva odnosio se na sigurnosne i medicinske intervencije.

RAZVOJNI IZAZOVI

Ranjivost od posljedica velikih nesreća i katastrofa
Ne postoji mogućnost predviđanja većih prirodnih nepogoda
Nedostatak određenih sredstva i opreme za provedbu svih potrebitih segmenata u mjerama zaštite i spašavanja

RAZVOJNE POTREBE

Razminirati preostalo područje pod minama
Smanjiti utjecaj industrijskih procesa na kvalitetu tla
Razviti sustav djelovanja u slučaju iznenadnog zagađenja, havarije i dr.
Preventivno razvijati sigurnosnu kulturu i odgovornost građana
Kontinuirano provoditi edukacije građanstva za postupanje u velikim nesrećama i katastrofama
Poboljšati infrastrukturu zaštite od požara i tehnoloških eksplozija
Jačanje ljudskih kapaciteta za zaštitu i spašavanje, te izgradnja centra za HGSS
Nabava sanitetskih vozila
Izgradnja centra za HGSS
Izgradnja i uspostava heliodroma na otocima Zadarske županije

11.5. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE

Sustav sigurnosti u Zadarskoj je županiji vrlo razvijen. Institucionalno je izgrađen i operativan, a potrebno ga je i dalje unaprjeđivati ulaganjem u edukaciju nositelja kao i ulaganjem u opremu i tehnologiju.

Razvojni potencijali

- Ustanove sustava sigurnosti prokušane u brojnim kriznim situacijama tijekom obrambenoga Domovinskog rata i elementarnih nepogoda (požari i poplave)

Razvojni izazovi

- Pojava ekstrema vezanih uz klimatske promjene (poplave, suše, požari, orkanski vjetrovi, za sada ne u značajnijoj mjeri i izdizanje razine mora)
- Povećanje koncentracije stanovništva u mjesecima s velikim brojem turista
- Ugroza od minskoeksplozivnih i neeksplozivnih ubojnih sredstava u područjima nekadašnjih bojišnica iz razdoblja velikosrpske okupacije
- Mogućnosti značajnijeg onečišćenja mora u skladu s intenziviranjem pomorskog prometa

Razvojne potrebe

- Educirati različite dobne skupine o mogućnostima različitih prirodnih ugroza te razvijati sigurnosnu kulturu i odgovornost građana
- Jačati institucijske kapacitete i međusektorsku suradnju za kvalitetnije nošenje u kriznim situacijama

- Izgraditi sustav nadzora od požara i onečišćenja kojim će biti obuhvaćeni i teže dostupni dijelovi županije
- Osnivanje timova za kriznu komunikaciju.

12. KOMUNALNA INFASTRUKTURA

U ovom poglavlju analizira se vodoopskrba na području Zadarske županije te posebno stanja vodoopskrbe na otocima Zadarske županije, vodoopskrbni sustav Zadarske županije, pregled projekata vodnog gospodarstva, analiza javne odvodnje na području Zadarske županije te stanje javne odvodnje na otocima, analizu gospodarenja otpadom, pregled davatelja usluga javne usluge prikupljanja otpada i odlagališta otpada, osvrt na Centar za gospodarenje otpadom Biljane Donje, analizu podataka o količini otpada te sustava za recikliranje otpada.

Također, daje se uvid u elektroničke komunikacije, digitalnu zemaljsku televiziju, poštu, energetsku učinkovitost kroz neposrednu potrošnju u Zadarskoj županiji s naglaskom na potrošnju u sektoru industrije, prometu, kućanstvima, uslužnim djelatnostima te objektima u vlasništvu Zadarske županije te je napravljen i pregled obnovljivih izvora energije.

12.1. INSTITUCIONALNI I STRATEŠKI OKVIR

Pitanje obavljanja i financiranja komunalnih djelatnosti, građenja i održavanja komunalne infrastrukture regulirano je **Zakonom o komunalnom gospodarstvu (NN 68/18, 110/18, 32/20)**, kojim je definirano kako su jedinice lokalne samouprave dužne u donošenju i provođenju programa građenja i održavanja komunalne infrastrukture, poštovati javni interes i omogućiti ostvarivanje pojedinačnih interesa.[209]

Na županijskoj razini, sljedeći **upravni odjeli Zadarske županije, ustanove i poduzeća** su nadležni na području komunalne infrastrukture :

- Upravni odjel za poljoprivredu, ribarstvo, vodno gospodarstvo, ruralni i otočni razvoj
- Upravni odjel za prostorno uređenje, zaštitu okoliša i komunalne poslove
- Upravni odjel za gospodarstvo, turizam, infrastrukturu i EU fondove,
- EKO d.o.o. za gospodarenje otpadom Zadarske županije
- Elektra Zadar HEP ODS te
- Ostala komunalna poduzeća/ustanove na razini JLS (38 registriranih pravnih subjekata u području djelatnosti Komunalnih usluga i vodnog gospodarstva).

12.2. VODNO GOSPODARSTVO

Vodama se upravlja prema načelu jedinstva vodnog sustava i načelu održivog razvitka kojim se zadovoljavaju potrebe sadašnje generacije i ne ugrožavaju pravo i mogućnost budućih generacija da to ostvare za sebe.[210] Vodne usluge su djelatnosti od općeg interesa i obavljaju se kao javna služba. **Javna vodoopskrba** je djelatnost zahvaćanja podzemnih i površinskih voda u svrhu ljudske potrošnje te isporuka do krajnjeg korisnika vodne usluge, ili do drugog isporučitelja vodnih usluga ili do javne slavine putem građevina za javnu vodoopskrbu te upravljanje tim građevinama. Tu također potpada i pokretna isporuka vode za ljudsku potrošnju – primjerice vodonoscem, što je najčešće slučaj kod opskrbe otoka pitkom vodom.[211]

Na županijskoj razini **Upravni odjel za poljoprivredu, ribarstvo, vodno gospodarstvo, ruralni i otočni razvoj** Zadarske županije je nadležan na području vodnog gospodarstva.

[209] Zakon o komunalnom gospodarstvu, Narodne novine br. 68/18, 110/18, 32/20, čl. 5.
[210] Zakon o vodama, Narodne novine br. 66/2019, čl. 6. st. 2.
[211] Zakon o vodnim uslugama, Narodne novine br. 66/2019, čl. 3. st. 1.

12.2.1. Vodoopskrba na području Zadarske županije

Javna vodoopskrba na području Zadarske županije u nadležnosti je **šest komunalnih društava** sa sjedištima u Zadru, Biogradu, Benkovcu, Gračacu, Pagu i Povljani. Postoji još sedam komunalnih poduzeća koja se bave distribucijom vode sa sjedištima u naseljima Kukljica, Preko, Kali, Sali, Pašman, Tkon i Vir ali su gotovo sva orijentirana na prihvat vode iz većih vodoopskrbnih sustava.[212] Zadarska županija dio je **vodnog područja dalmatinskih slivova**, a zbog karakteristika krškog reljefa unatoč bogatoj hidrografiji podzemlja ima **problema s vodoopskrbom**.

Na području Županije nedovoljan je broj rijeka, jezera i drugih površinskih voda da bi se potrebe potrošača adekvatno namirile. **Tijekom ljetnih mjeseci najveći su problemi s nestašicom vode**, zbog male količine padalina, poglavito na područjima otoka te u Ravnim Kotarima i Bukovici. **Najistaknutije tekućice** u Zadarskoj županiji su: Zrmanja, Una, Otuča, Ričica, Miljašić Jaruga, Bašćica, Kličevica i Kotarka. **Otvoreni vodotoci** na području Zadarske županije veliko su prirodno bogatstvo koje se dijelom može rabiti **za vodoopskrbu**, te također i za hidroenergiju. Na područjima koja su udaljenija od naselja, kopnene vode su uglavnom dobre kvalitete, dok u blizini naseljenih mjesta vode su ugrožene kroz različite oblike i intenzitete onečišćenja. Ističu se onečišćenja rijeke Zrmanje nizvodno od Obrovca, potoka Ričine u Zadru, Ričice i Otuče kod Gračaca. Vodno blago Zadarske županije čine pretežito otvoreni vodotoci koji se formiraju na sjeveru Županije, dok je priobalje, a pogotovo otoci, područje na kojem nema dovoljno vodnih resursa, posebno ne površinskih pojava vode[213].

Postojeća vodocrpilišta i vodozahvate karakterizira veća izdašnost u mjesecima kad je manja potražnja za vodom, dok u ljetnom razdoblju s malom količinom oborina i kada je najveća potražnja za vodom, s obzirom na vrhunac turističke sezone, ta izdašnost značajno pada. **Alternativni izvori** vodoopskrbe mogu se usmjeriti prema izvorima od Kupe do Kaštela Žegarskog ili na zahvate podzemnih voda bušotinama, za što bi trebalo izraditi opsežna hidrogeološka istraživanja. [214]

Polazeći od kriterija da su regionalna i subregionalna **vodocrpilišta** i **vodozahvati** minimalne izdašnosti od 50 l/s, na prostoru Zadarske županije mogu se izdvojiti: vodozahvat Berberov Buk, vodozahvat Muškovci, vodocrpilište Golubinka, vodocrpilište Bokanjac, vodocrpilište Kakma, vodocrpilište Turanjsko Jezero, vodozahvat Štikada, te vodozahvat u Srbu.[215] Najznačajniji priobalni izvor vode u širem zadarskom području predstavlja izvor Golubinka u blizini Ljubačkog zaljeva. Potrebne količine vode za navodnjavanje osiguravaju se korištenjem postojećih vodnih potencijala (vodotoci, oborinske vode, izvorišta, podzemne vode, pročišćene otpadne vode, vodoopskrbni sustavi u vrijeme smanjene potrošnje i dr.). **Sustavi za navodnjavanje su**: Baštica 1 (akumulacija Grabovac), Baštica 2 (akumulacija Vlačine), Kožlovačko-morpolačko polje (akumulacija Kulina), Kulsko-korlatsko polje (akumulacija Kotao), Povljana (akumulacija), Škabrnja (akumulacija), Vransko polje (akumulacije u skladu sa studijom), Oko (izvor Oko), Zaton (izvori: Vrulj, Dražnik), Ljubač (izvor Greb), Žegarsko polje (rijeka Zrmanja), Muškovci (rijeka Zrmanja), Krupa (rijeka Zrmanja), Rašinovac (akumulacija Boljkovac) i Lišane (akumulacija).[216]

Posebne vodoopskrbne sustave imaju Biograd na Moru s okolnim mjestima, zatim Novigrad, Ražanac, Gračac, Srb, Bruvno i Mazin. Biograd na Moru osim posebnog vodoopskrbnog sustava ima i dodatne lokalne vodovode, kao i okolica Zadra i Nina, Posedarje te Starigrad-Paklenica (Bokanjačko blato,

[212] *Vodoopskrbni plan Zadarske županije*, Hrvatske Vode, Zagreb, 2008., str.40.
[213] *Prostorni plan Zadarske županije, Izmjene i dopune*, Zadarska županija, 2015., str. 26., (20.10.2020.)
[214] *Osnovna analiza - Dodatak 2., Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020.*, Zadarska županija, 2017., str.140.
[215] Ibid., str.88.
[216] Ibid., str.142.

Golubinka, Vrana, Kakma, Paklenica i dr.). Isto tako izgrađen je i spoj regionalnog sustava s vodoopskrbnim sustavom Šibensko-kninske županije. [217]

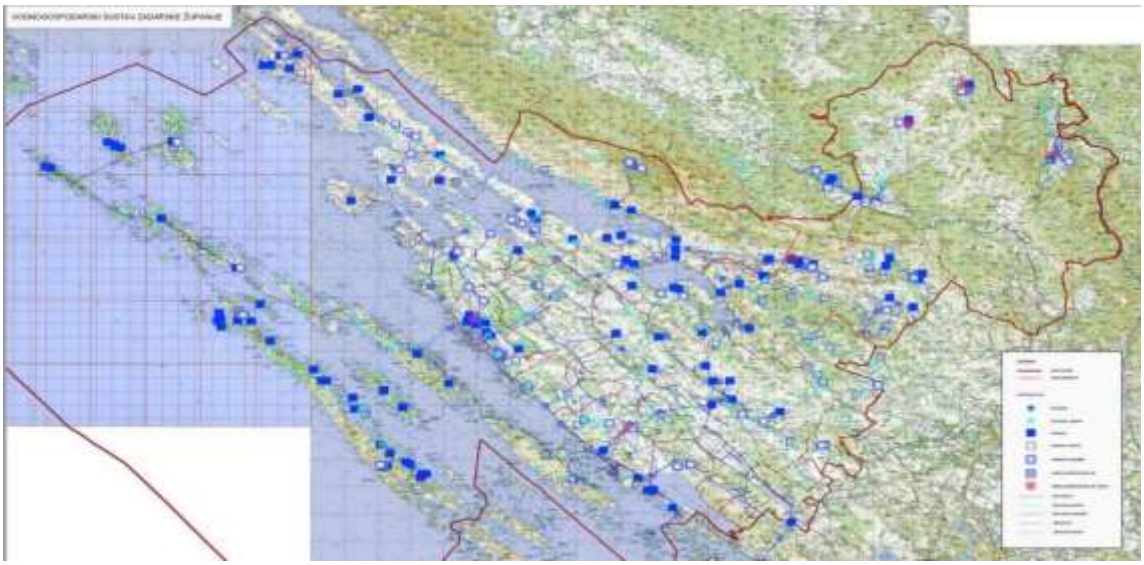

Slika 12.1. Vodovodna mreža Zadarske županije
Izvor: Prostorni plan Zadarske županije, Zadarska županija, 2015.

Do izgradnje jedinstvenog vodoopskrbnog sustava otoka, vodoopskrba se vrši pojedinačno po naseljima, mjesnim mrežama, te vodospremama s mogućnošću punjenja putem brodova vodonosaca ili desalinizacijom bočate vode.[218]

12.2.2. Stanje vodoopskrbe na otocima Zadarske županije

Dugi otok i Zverinac nemaju javnu vodovodnu i kanalizacijsku mrežu. Južni dio otoka (mjesta Sali, Zaglav, Žman i Luka) dobivaju vodu magistralnim cjevovodom iz Žmanskog polja, dok preostala mjesta na otoku vodu dobivaju najvećim dijelom brodom vodonoscem, a manjim dijelom putem autocisterne. U većem dijelu godine na tim otocima i na drugim zadarskim otocima koji nisu priključeni u regionalni vodoopskrbni sustav kućanstva potrebe za vodom namiruju prikupljanjem kišnice u cisternama (gusternama).

Na području otoka **Pašmana** za distribuciju pitke vode nadležno je komunalno društvo Komunalac d.o.o. iz Biograda na moru, a formirano je i komunalno poduzeće u nadležnosti Općine Pašman (JKU Otok Pašman) koje je zaduženo za izgradnju mreže te priključivanje korisnika na području te općine.

Ugljan vodu dobiva iz zadarskog vodovoda putem podmorskog cjevovoda dok je sekundarna vodovodna mreža, vlasništvo općina na otoku. Vodovodne mreže izgrađene su u naseljima Preko i Kukljica, iz vodosprema se gravitacijski opskrbljuju Kukljica i Kali i brodogradilište u Veloj Lamljani. **Ošljak, Rivanj i Sestrunj** u pravilu se koriste gusternama, dok se vodoopskrba odvija pomoću vodonosaca.

Pag vodu dobiva iz vodovoda Hrvatsko primorje (južni ogranak) koji opskrbljuje sjeverni dio otoka, dok se iz crpilišta Vrčići opskrbljuje južni dio otoka.[219]

[217] Ibid., str. 139.
[218] Vodovod d.o.o. Zadar, 2020., dostupno na: https://www.vodovod-zadar.hr/ (15.10.2020.)
[219] Komunalno društvo Pag, dostupno na: https://kd-pag.hr/vodovod-pag/stanje-vodoopskrbe.html (20.11.2020.)

Na otoku **Viru** je u tijeku je izgradnja i dogradnja sustava vodoopskrbe u sklopu projekta aglomeracije Nin – Privlaka – Vrsi.

Vrgada je podmorskim je cjevovodom spojena s vodoopskrbnim sustavom na kopnu.

Otoci koji administrativno pripadaju Gradu Zadru imaju najlošiju vodooproskbnu situaciju. Vodovod Zadar pruža usluge javne vodoopskrbe na području **Ista, Iža, Molata, Oliba, Premude i Silbe**, na način da se voda dovozi brodom vodonoscem u izgrađen sustav vodospreme, i to najčešće na Iž i Silbu. Sustav vodospreme ne postoji na otoku **Rava** (premda u oba naselja postoje seoske cisterne) već stanovnici tog otoka sakupljaju kišnicu u svojim privatnim cisternama koje ljeti dopunjuju vodom koja ima se dovozi vodonoscem.

12.2.3. Vodoopskrbni sustav Zadarske županije

Vodoopskrbni sustav Zadra predstavlja **najveći sustav vodoopskrbe na području Zadarske županije**, a u potpunosti je pod upravljanjem komunalnog poduzeća **Vodovod d.o.o. Zadar**. Prostire se na području tri grada (Zadar, Obrovac, Nin) te na području 14 općina (Bibinje, Galovac, Jasenice, Kali, Novigrad, Poličnik, Posedarje, Privlaka, Ražanac, Starigrad, Sukošan, Škabrnja, Vrsi i Zemunik Donji). Složeni i zahtjevni vodoopskrbni sustav prostire se na oko 135.000 ha površine, s oko 1532 km cjevovoda (ukupna duljina cjevovoda iznosi oko 1.248 km, uz dodatnih oko 284 km priključnih vodova). Na području koje obuhvaća vodoopskrbni sustav živi oko 120.000 ljudi s tim da se oko 115.000 ljudi opskrbljuje vodom iz sustava javne vodoopskrbe, što iznosi oko **96%** pokrivenosti. S obzirom na turističku aktivnost, tijekom ljetnih mjeseci broj ljudi (broj stanovnika i osoba s privremenim boravištem) raste i do 200.000.[220]

Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, **u Zadarskoj županiji broj priključenih stanovnika** na javnu vodoopskrbu iznosi **156.641**, a udio priključenosti iznosi **92,1%**, dok na teritoriju cjelokupne RH taj udio iznosi **91,5%**. Na temelju rezultata ispitivanja **zdravstvene ispravnosti** vode za ljudsku potrošnju provedenog od strane Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo u 2019. godini, glede ispitivanja vode na crpilištima sirove neprerađene vode, podaci za Zadarsku županiju pokazuju da je utvrđeno više uzoraka neispravne vode od prosjeka za čitavu Republiku Hrvatsku, dok je kod ispitivanja vode za piće iz distribucijske mreže također utvrđeno više neispravnih uzoraka u odnosu na ostatak RH, odnosno prosjek u ostatku zemlje (u RH prosjek neispravnih uzoraka iznosio je **6,9%,** dok je za Zadarsku županiju prosjek neispravnih uzoraka iznosio **7,8%**).[221]

Tablica 12.1. Potrošnja vode u Zadarskoj županiji (m^3) u razdoblju od 2014. do 2018. godine

Mjesec	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Siječanj	517.079,47	442.019,33	520.362,21	501.512,99	411.621,89
Veljača	471.579,90	530.204,72	486.624,30	483.239,51	481.105,79
Ožujak	446.867,89	436.071,68	476.210,31	477.050,24	439.567,42
Travanj	490.449,45	531.416,51	556.346,13	576.629,22	583.531,42
Svibanj	642.456,88	636.784,04	657.787,71	649.519,43	654.223,43
Lipanj	759.730,05	814.979,58	695.640,98	872.260,25	891.524,45
Srpanj	882.287,69	1.092.996,70	1.027.076,03	1.126.262,32	1.025.724,24
Kolovoz	1.020.227,20	1.229.349,17	1.242.576,50	1.395.084,97	1.383.971,15
Rujan	945.444,02	1.062.021,06	1.025.954,34	1.086.106,41	1.084.678,56

[220] Vodovod d.o.o. Zadar, 2020., dostupno na: https://www.vodovod-zadar.hr/ (15.10.2020.)

[221] *Izvještaj o zdravstvenoj ispravnosti vode za ljudsku potrošnju u Republici Hrvatskoj za 2019. godinu*, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb, 2020.

Listopad	604.286,58	641.789,91	743.209,13	734.230,60	822.568,54
Studeni	558.505,87	634.107,22	532.680,59	481.234,80	592.933,10
Prosinac	476.743,23	421.681,73	548.962,82	601.658,49	693.065,40
UKUPNO	**7.815.658,23**	**8.473.421,65**	**8.513431,05**	**8.984.789,23**	**9.064.515,39**

Izvor: Vodovod d.o.o. Zadar, 2020., obrada ZADRA NOVA

Potrošnja vode u ljetnim mjesecima je povećana kao rezultat vrhunca turističke sezone. Godine 2018. u kolovozu je potrošnja bila tri puta veća nego u siječnju. U prethodnom četverogodišnjem razdoblju ukupna potrošnja vode u Zadarskoj županiji **svake godine se povećavala**, te je u 2018. godini iznosila **9.064.515,39 m³.**

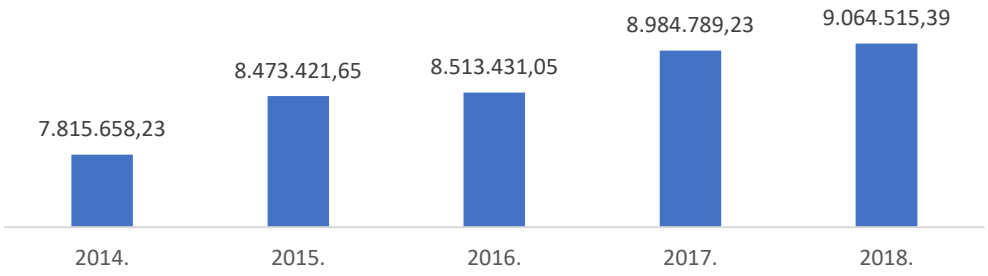

Slika 12.2. Porast potrošnje vode po godinama, u m³
Izvor: Vodovod d.o.o. Zadar, 2020., obrada ZADRA NOVA

12.2.4. Projekti vodnog gospodarstva

Projekti koji se provode na području Zadarske županije vezani uz vodno gospodarstvo, obuhvaćaju opsežne radove kojima se rekonstruira postojeća te izgrađuje nova vodoopskrbna mreža, s ciljem izgradnje što učinkovitije i kvalitetnije infrastrukture na području vodnog gospodarstva. Postojećim projektima i izgradnjom odnosno rekonstrukcijom nastoje se smanjiti gubici u vodovodnoj mreži, povećava se kvaliteta vodovodnih mreža i kakvoća vode koja se distribuira prema krajnjim korisnicima. Projekti vezani uz vodno gospodarstvo osnova su budućeg razvitka gradova i općina na čijim područjima se projekti realiziraju, s obzirom da su nužni preduvjeti na kojima se može temeljiti budući razvoj.

Sustav javne odvodnje i vodoopskrbe aglomeracija Zadar – Petrčane: Projekt se provodi na teritoriju koji obuhvaća Zadar, Crno, Petrčane te Kožino. Ukupna vrijednost projekta iznosi 567.052.215,00 HRK, od čega bespovratna sredstva iz Kohezijskog fonda iznose 313.659.754,75 HRK. Projektom se osigurava unapređenje javnog vodoopskrbnog sustava kroz rekonstrukciju i izgradnju javne vodoopskrbe, odnosno 40.5 km cjevovoda te 2.723 priključaka.[222]

Razvoj vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda aglomeracije Biograda na Moru, Pašman i Tkon: Projekt će se sufinancirati sredstvima EU fondova u visini od 585 milijuna HRK, a preostali dio od 227,5 milijuna HRK planira se financirati sredstvima Hrvatskih voda, Državnog proračuna RH, te sredstvima jedinica lokalne samouprave. Obuhvaća područja: Grada Biograda na Moru, Općine Pakoštane, Općine Sv. Filip i Jakov, te Općine Pašman i Općine Tkon. Projektom je planirano proširenje vodoopskrbne mreže (56,8 km, 3 crpne stanice, 2 vodospreme) te također i rekonstrukcija postojeće vodoopskrbne mreže u duljini od 4,7 km. Kad je riječ o sanaciji i rekonstrukciji

[222] *Projekt poboljšanja vodno-komunalne infrastrukture aglomeracije Zadar-Petrčane*, dostupno na: https://strukturnifondovi.hr/natjecaji/projekt-poboljsanja-vodno-komunalne-infrastrukture-aglomeracije-zadar-petrcane/, (16.10.2020.)

sustava javne vodoopskrbe ona uključuje također i cjevovod prema otoku Pašmanu i to na dijelu između kopna i otoka Babac. [223]

Aglomeracija Preko – Kali: Aglomeracija Preko – Kali ukupne je vrijednosti 225 mil. HRK, od čega je 202,5 mil. HRK osigurano kroz sredstva Državnog proračuna RH, fondova Europske unije, proračuna Hrvatskih voda dok preostali dio će osigurati jedinice lokalne samouprave, odnosno općine Preko i Kali. Aglomeracija Preko – Kali obuhvaća cijelu Općinu Kali, dio Preka, Poljane, Sutomišćice i Lukorana. U svim tim mjestima znatno će se poboljšati vodoopskrba, te su projektom predviđene i dvije nove vodospreme u Preku i Kukljici.[224]

Poboljšanje vodnokomunalne infrastrukture aglomeracije Nin – Privlaka – Vrsi: Obuhvaća područje: Nin (Grbe, Nin, Ninski Stanovi, Žerava, Poljica-Brig, Zaton), Privlaka (Privlaka, Sabunike) i Vrsi (Vrsi, Mulo, Zukve). Riječ je o projektu kojim će se u sklopu izgradnje mreže odvodnje, također i obnoviti vodovodna mreža u Gradu Ninu i općinama Privlaka, Vir i Vrsi, ukupne vrijednosti: 397,2 mil. HRK, a sufinancira se s 224,9 mil. HRK bespovratnih EU sredstava. Nešto više od 20% vrijednosti projekta financirat će Hrvatske vode, dok će preostali iznos, 7,7%, platiti jedinice lokalne samouprave u kojima se projekt provodi. Kroz projekt će se sanirati vodovodna mreža u duljini od 31,8 km.[225]

RAZVOJNI IZAZOVI

Nedovoljno izgrađena vodovodna mreža u odnosu na potrebe stanovništva za pitkom vodom te preopterećenost komunalne infrastrukture tijekom ljetnih mjeseci
Neriješeni imovinsko-pravni odnosi
Veliki gubici vode u vodoopskrbnom sustavu
Neadekvatno riješen sustav vodoopskrbe na otocima
Neusklađenost prostornih planova susjednih JLP(R)S kod planiranja komunalne infrastrukture

RAZVOJNE POTREBE

Očuvanje postojećeg stupnja nezagađenosti podzemnih voda
Nastavak pripreme i provedbe projekata Aglomeracije
Korištenje EU sredstava za financiranje projekata
Povećanje postotka priključenosti stanovništva na vodoopskrbne sustave

12.3. ODVODNJA OTPADNIH VODA

U ovom dijelu obrađuje se pitanje odvodnje otpadnih voda odnosno sustava javne odvodnje na području Zadarske županije, priključenosti prema jedinicama lokalne samouprave, stanja na otocima Županije, te se navode projekti koji se provode kako bi se postojeće stanje javne odvodnje unaprijedilo.

12.3.1. Institucionalni i strateški okvir

Javna odvodnja je djelatnost skupljanja komunalnih otpadnih voda, njihova pročišćavanja i ispuštanja u prirodni prijamnik putem građevina za javnu odvodnju te upravljanje tim građevinama, javna

[223] *Sustav javne vodoopskrbe te odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda aglomeracije Biograd*: *Studija o procjeni utjecaja zahvata na okoliš,* WYG International Ltd/Komunalac d.o.o., 2019.
[224] *Održana koordinacija na projektu Aglomeracija Preko – Kali*, Općina Preko, 2020.
[225] *O projektu: Nin-Privlaka-Vrsi*, Hrvatske vode, 2020., dostupno na: https://www.voda.hr, (19.10.2020.)

odvodnja je i djelatnost pražnjenja i odvoza komunalnih otpadnih voda iz individualnih sustava odvodnje.[226] Sustav javne odvodnje je tehnički i tehnološki povezani skup građevina za javnu odvodnju od priključka korisnika vodne usluge do krajnje točke ispuštanja. Javna odvodnja kao i javna vodoopskrba potpada pod vodne usluge, te predstavlja djelatnost od općeg interesa i obavlja se kao javna služba. Jedinice lokalne samouprave dužne su osigurati pružanje vodnih usluga, suosnivanjem javnih isporučitelja vodnih usluga. [227] Na županijskoj razini **Upravni odjel za poljoprivredu, ribarstvo, vodno gospodarstvo, ruralni i otočni razvoj** Zadarske županije je nadležan na području javne odvodnje.

Na području Zadarske županije javna odvodnja u nadležnosti je **17 komunalnih društava** sa sjedištima u Zadru, Benkovcu, Biogradu, Viru, Gračacu, Dugom otoku, Pagu, Polači, Stankovcima, Bibinjama, Sukošanu, Kalima, Kukljici, Preku, Vrsima, Zemuniku, te u Pakoštanima. Najveća tvrtka za upravljanje sustavima odvodnje na području Zadarske županije je Odvodnja d.o.o. iz Zadra.

12.3.2. Javna odvodnja na području Zadarske županije

Na području Zadarske županije i dalje je prisutan **zaostatak razvijenosti usluga javne odvodnje** za uslugama javne vodoopskrbe, pri čemu je dakle znatno veći dio stanovništva priključen na sustav javne vodoopskrbe u odnosu na udio priključenosti na sustav javne odvodnje. Odvodnja otpadnih voda je organizirana na razini pojedinačnih lokalnih uprava, ali se teži **izgradnji zajedničkih sustava odvodnje** za veću aglomeraciju, za što učinkovitiji sustav javne odvodnje.[228]

Tablica 12.2.Broj priključaka i pokrivenost (u %) jedinica lokalne samouprave sustavom odvodnje otpadnih voda

Naziv JLS	Broj priključaka na sustav odvodnje otpadnih voda	% pokrivenosti JLS sustavom odvodnje otpadnih voda
Benkovac	1.145	27%
Bibinje	289	83,40%
Biograd na Moru	2.562	53,90%
Galovac	0	0%
Gračac	486	20%
Jasenice		90%
Kali	120	17%
Kolan	532	26%
Kukljica	85	90%
Lišane Ostrovičke	0	0%
Nin		0%
Novigrad	100	10%
Obrovac	355	21,27%
Pag	2.759	85%
Pakoštane	0	0%
Pašman	10	1%
Polača	0	0%
Poličnik	0	0%
Posedarje	0	0%
Povljana	550	90%
Preko	1.035	32%
Privlaka	0	0%

[226] Zakon o vodnim uslugama, Narodne novine br. 66/2019, čl. 3. st. 1.
[227] Ibid., čl. 4. st. 3.
[228] *Osnovna analiza - Dodatak 2., Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020*., Zadarska županija, 2017., str.142.

Ražanac	0	0%
Sali	336	70%
Stankovci	0	0%
Starigrad	0	0%
Sukošan	153	73,90%
Sveti Filip i Jakov	1.232	66%
Škabrnja	0	0%
Tkon	0	%
Vir	1.700	20%
Vrsi	0	0%
Zadar	6.360	70%
Zemunik Donji	3	0.02%
UKUPNO	19.812	-

Izvor: Jedinice lokalne samouprave Zadarske županije, obrada ZADRA NOVA, 2021.

Prema postotku priključenosti na javni sustav odvodnje Zadarske županije razlikuju se jedinice lokalne samouprave s razvijenijim sustavom javne odvodnje, sa slabije razvijenim sustavom javne odvodnje te jedinice lokalne samouprave bez izgrađenog sustava javne odvodnje:[229]

Jedinice lokalne samouprave s razvijenijim sustavom javne odvodnje su: Kukljica (90%), Jasenice (90%), Povljana (90%), Pag (85%), Bibinje (83,4%), Sukošan (73,9%), Zadar (70%), Sali (70%), Sv. Filip i Jakov (66%), te Biograd na Moru (53,9%).

Jedinice lokalne samouprave sa slabije razvijenim sustavom javne odvodnje su: Preko (32 %), Benkovac (27%), Kolan (26%), Obrovac (21,27%), Gračac (20%), Vir (20%), Kali (17%), Novigrad (10%), Pašman (1%) te Zemunik Donji (0,02%).

Jedinica lokalne samouprave bez sustava javne odvodnje su: Galovac, Lišane Ostrovičke, Nin, Pakoštane, Polača, Poličnik, Posedarje, Privlaka, Ražanac, Stankovci, Starigrad, Škabrnja, Tkon i Vrsi.

Trenutno stanje na razini Zadarske županije predstavlja još uvijek nedovoljan broj stanovnika priključenog na sustave javne odvodnje, odnosno još uvijek **neadekvatna izgrađenost sustava odvodnje** potrebnih za pravilno sakupljanje te pročišćavanje otpadnih voda. Prema podacima prikupljenima od jedinica lokalne samouprave Zadarske županije iz veljače 2021. godine, **ukupan broj priključaka** na kanalizacijski sustav iznosi **19.812**. Prema dostavljenim podacima 14 jedinica lokalne samouprave Zadarske županije nema izgrađen sustav javne odvodnje, a još dvije jedinice lokalne samouprave imaju zanemariv postotak priključenosti odnosno broj priključaka (Pašman i Zemunik Donji), gotovo polovica jedinica na području Županije je bez sustava javne odvodnje. Ostatak domaćinstava koja nisu priključena, otpadne vode rješava sabirnim i septičkim jamama koje su propusne, te se na taj način ugrožava okoliš, predstavljajući **prijetnju** za biljni i životinjski svijet te za javno zdravstvo u cjelini. Stara kanalizacijska mreža i neadekvatni podmorski ispusti postoje uglavnom u priobalnom području. **Dodatno opterećenje** za trenutno nedovoljno izgrađen sustav odvodnje, javlja se na područjima Županije gdje je razvijenija turistička djelatnost, naročito u ljetnim mjesecima kad zbog velikog broja gostiju dolazi do još većeg problema zbrinjavanja otpadnih voda. Za naselja odnosno građevine koje neće moći biti uključene u sustav odvodnje, odnosno do njihovog uključivanja u sustav obvezna je izgradnja **trodijelnih nepropusnih** septičkih jama, radi zadovoljavanja osnovnih ekoloških, odnosno sanitarno-tehničkih preduvjeta zaštite okoliša. Upravo **zaštitom okoliša**, a posebice mora u

[229] Prema podacima jedinica lokalne samouprave Zadarske županije, siječanj/veljača 2021. godine, obrada ZADRA NOVA

koje se nerijetko ispuštaju nepročišćene otpadne vode, stvaraju se preduvjeti za očuvanje i razvoj turizma, važne gospodarske grane Zadarske županije-, te također i za očuvanje izvorišta pitke vode.

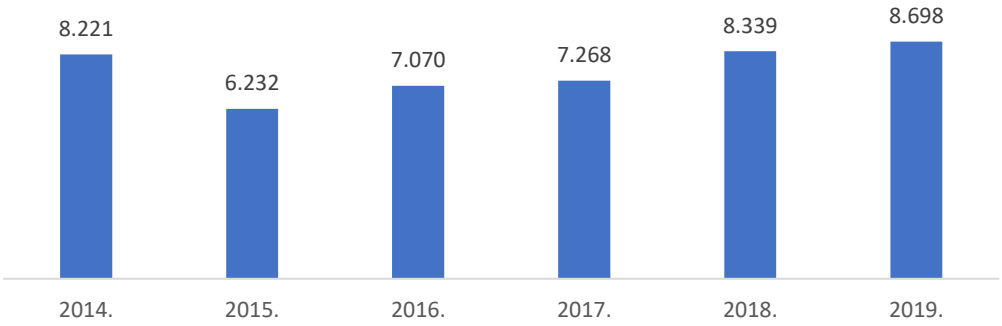

Slika 12.3. Količina ispuštenih otpadnih voda u Zadarskoj županiji; izraženo u m³
Izvor: Priopćenja i statistička izvješća, DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, količina ispuštenih **otpadnih voda** u Zadarskoj županiji se od 2015. godine nadalje svake godine **povećavala**. To je svakako utjecalo na potrebu za dodatnim proširenjima odnosno novom izgradnjom sustava javne odvodnje na području Županije.

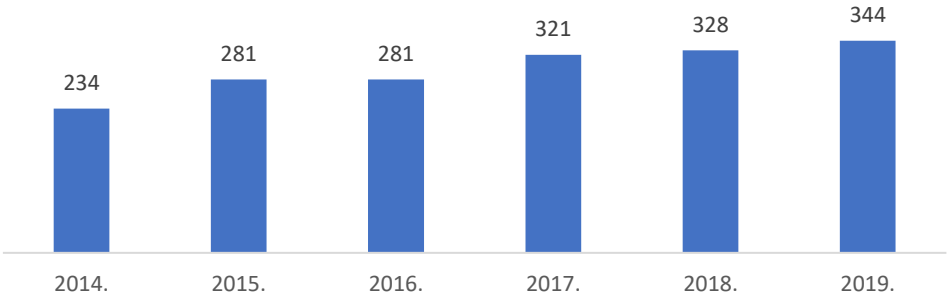

Slika 12.4. Ukupna duljina kanalizacijske mreže u Zadarskoj županiji; izraženo u kilometrima (km)
Izvor: Priopćenja i statistička izvješća, DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Ukupna **duljina kanalizacijske mreže** u Zadarskoj županiji u prethodnom se šestogodišnjem razdoblju svake godine **povećavala** u odnosu na prethodnu godinu. Rezultat je to ulaganja na području javne odvodnje kojima se nastoji povećati priključenost stanovništva, unaprijediti sustave odvodnje te očuvati okoliš kroz smanjenje upotrebe sabirnih i septičkih jama, te sprječavanjem neadekvatnih ispuštanja otpadnih voda. Kroz spomenute projekte aglomeracija na području cijele Zadarske županije, u nadolazećem razdoblju duljina kanalizacijske mreže, odnosno priključenost stanovništva na sustave odvodnje dodatno će se povećati.

12.3.3. Stanje javne odvodnje na otocima Zadarske županije

Na otocima na području Zadarske županije manja je priključenost stanovništva na sustave javne odvodnje u odnosu na usluge javne vodoopskrbe. Na većini otoka stanovništvo se koristi **septičkim i sabirnim jamama**, koje su, kako je prethodno navedeno, uglavnom propusne te time imaju negativan utjecaj na okoliš. Velik je problem što u jezgrama starih otočnih naselja putevi jako uski i do kuća ne mogu doći vozila specijalizirana za crpljenje otpadnih voda pa stanovnici namjerno kopaju propusne septičke jame jer ne mogu kvalitetno crpiti i kada bi to htjeli činiti. Poboljšanje postojeće situacije vezano je uz projekte aglomeracija, koji se trenutno provode, te obuhvaćaju područja Pašmana, Tkona, Preka, Kali, Paga te Vira. Postojeće septičke jame moraju se kvalitetno sanirati kako bi postale sasvim nepropusne, i time se zaustavio njihov nepovoljan utjecaj na okoliš i javno zdravstvo u cjelini. To je

moguće i primjenom tehnoloških inovacija s ciljem pročišćavanja otpadnih voda i dobivanja tehničke vode koja bi se mogla koristiti u poljoprivredi.

Između Grada **Paga**, Općine Kolan i Općine Povljana te direktora komunalnih društava potpisan je sporazum o udruživanju u projekt aglomeracije za dio otoka Paga koji se nalazi u Zadarskoj županiji. Tim projektom u sklopu aglomeracije će se potpuno unaprijediti i izgraditi sustav odvodnje na područjima tih Općina i području Grada Paga.[230]

Vir – u sklopu aglomeracije Nin – Privlaka – Vrsi vrši se izgradnja sustava odvodnje za područje svih objekata na otoku Viru. Završetak cjelokupnog procesa u sklopu kojeg je i izgradnja vodovodne mreže očekuje se do 2025. godine.

Pašman – Izgradnja sustava odvodnje u sklopu aglomeracije Biograd na moru – Pašman – Tkon, obuhvaća završetak izgradnje kanalizacijske mreže uz rekonstrukciju postojećih cjevovoda.

Ugljan – Aglomeracija Preko – Kali je projekt kojim će se na području općina Preko i Kali izgraditi kanalizacijski sustav.

12.3.4. Projekti razvoja sustava javne odvodnje

Projekti vezani uz sustav javne odvodnje na području Zadarske županije, provode se u sklopu **aglomeracija** u kojima uz izgradnju i nadogradnju sustava javne odvodnje, se usporedno vrši i izgradnja i rekonstrukcija vodovodne mreže. Projektima aglomeracija koji obuhvaćaju velik dio Zadarske županije, nastoji se u sklopu izgradnje i rekonstrukcije sustava javne odvodnje, umanjiti odnosno spriječiti neadekvatna ispuštanja otpadnih voda. Na taj način dolazi do poboljšanja kvalitete života, poboljšanja higijensko-sanitarnih uvjeta života, očuvanja okoliša i izvorišta pitke vode. Sanacija te rekonstrukcija i izgradnja sustava javne odvodnje, predstavljaju jedan od temeljnih preduvjeta budućeg razvitka, kako za ispunjavanje osnovnih preduvjeta života stanovništva, tako i za razvitak gospodarstva. Osim gore spomenutih aglomeracija koje su vezane uz područja otoka Zadarske županije, za razvitak javne odvodnje u tijeku su i sljedeće aglomeracije:

Zadar – Petrčane: Projektom se namjerava postići razvoj sustava prikupljanja i obrade otpadnih voda s ciljem doprinosa poboljšanju stanja mora i voda te povećanja priključenosti stanovništva na sustave javne odvodnje i pročišćavanja. Uz pozitivan utjecaj koji projekt ima za okoliš, povećat će se i stupanj izgrađenosti sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda u gradu Zadru, dok se provedbom projekta na razini aglomeracije Zadar – Petrčane, planira **povećanje priključenosti** stanovništva na sustav javne odvodnje sa sadašnjih 70% na **90%** stanovništva.[231]

Karinsko – Novigradsko more: Predstavnici **dva grada i 13 općina** Zadarske županije potpisali su Sporazum o sufinanciranju projekta *Izrada studijske dokumentacije za izgradnju vodno-komunalne infrastrukture aglomeracija Karinskog i Novigradskog mora*. Potpisnici Sporazuma kojim će se prostorno obuhvatiti pola Zadarske županije, te izgraditi sustavi javne vodoopskrbe i javne odvodnje, predstavnici su: gradova Benkovac i Obrovac, te na razini općina: Poličnik, Posedarje, Ražanac,

[230] Općina Kolan, 2018., dostupno na : https://www.kolan.hr (03.11.2020.)
[231] Odvodnja d.o.o. Zadar, 2020., dostupno na: https://www.odvodnja.hr/, (03.11.2020.)

Novigrad, Zemunik Donji, Stankovci, Starigrad, Škabrnja, Polača, Jesenice, Galovac te Lišane Ostrovičke.[232]

RAZVOJNI IZAZOVI

Nedovoljan broj stanovnika priključen na sustav odvodnje
Neriješeni imovinsko-pravni odnosi
Neriješena odvodnja otpadnih voda na otocima
Postojeći način zbrinjavanja otpadnih voda u pojedinim dijelovima Županije (septičkim i sabirnim jamama) su prijetnja za okoliš
Neusklađenost prostornih planova susjednih JLP(R)S kod planiranja komunalne infrastrukture

RAZVOJNE POTREBE

Primjena novih tehnoloških rješenja
Nastavak pripreme i provedbe projekata Aglomeracije
Korištenje EU sredstava za financiranje projekata
Povećanje postotka priključenosti stanovništva na javne sustave odvodnje

12.4. GOSPODARENJE OTPADOM

Zaštiti okoliša pristupa se iz više različitih aspekata, a jedan od njih je gospodarenje otpadom. Gospodarenje otpadom obuhvaća djelatnosti prikupljanja, prijevoza, oporabe, zbrinjavanja i druge obrade otpada, uključujući nadzor nad tim postupcima te nadzor i mjera koje se provode na lokacijama nakon zbrinjavanja otpada.[233] Cilj utvrđenih mjera je sprečavanje ili smanjenje štetnog djelovanja otpada na ljudsko zdravlje i okoliš na način da se smanji količina otpada u nastanku te da sustav gospodarenja otpadom ne upotrebljava postupke rizične po ljudsko zdravlje i okoliš, uz korištenje vrijednih svojstava otpada.[234]

Učinkovito gospodarenje otpadom vrlo je važan dio održivog razvoja Zadarske županije i ima značajan utjecaj na zaštitu i održavanje kakvoće okoliša, zdravlje stanovništva i gospodarsko stanje.

U poglavlju o gospodarenju otpadom analiza se sustav gospodarenja otpadom kroz institucionalni i strateški okvir, dostupnost komunalnih usluga, značajke odlagališta i budućeg Centra za gospodarenje otpadom Biljane Donje, količina otpada prikupljenog na području Zadarske županije i trenutni sustav za recikliranje otpada.

12.4.1. Institucionalni i strateški okvir

Institucionalni okvir za gospodarenje otpadom postavljen je na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Na nacionalnoj razini nadležno je **Ministarstvo gospodarstva i održivog okoliša** Republike Hrvatske, Uprava za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom. Za područje Zadarske županije u vidu gospodarenja otpadom nadležan je **Upravni odjel za prostorno uređenje, zaštitu okoliša i komunalne poslove Zadarske županije**. U djelokrugu Upravnog odjela su upravni i stručni poslovi u području prostornog uređenja i zaštite okoliša i prirode s ciljem ostvarivanja uvjeta za održivi

[232] *Projekt stoljeća: Dva grada i 12 općina zajednički u povijesnom projektu*, Zadarska županija, 2020., dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr, (02.11.2020.)
[233] Zakon o održivom gospodarenju otpadom, Narodne novine br. 94/13, 73/17, 14/19, 98/19, čl. 4.
[234] Ibid., čl. 1.

razvitak Zadarske županije, poslovi gospodarenja otpadom i komunalnog gospodarstva te praćenje rada javnih ustanova i trgovačkih društava kojima je osnivač ili suosnivač Zadarska županija. Također, obavlja poslove izdavanja lokacijskih i građevinskih dozvola i drugih akata te poslove u provedbi dokumenata prostornog uređenja i gradnje u nadležnosti Županije (Zadarska županija, 2020.). Za gospodarenje otpadom na regionalnoj razini te upravljanje Centrom za gospodarenje otpadom Biljane Donje društvenim ugovorom o osnivanju sklopljenim 2. svibnja 2008. godine Zadarska županija, Grad Zadar i Grad Benkovac osnivaju **EKO d.o.o. za gospodarenje otpadom** (Eko d.o.o. Zadar, 2020.).

Jedinice lokalne samouprave dužne su na svom području osigurati uvjete i provedbu propisanih mjera gospodarenja otpadom te su utvrđene sljedeće obaveze:

- obavljanje javne usluge prikupljanja miješanoga komunalnog otpada i biorazgradivog komunalnog otpada
- odvojeno prikupljanje problematičnog otpada, otpadnog papira i kartona, metala, stakla, plastike i tekstila, krupnog komunalnog otpada i drugog otpada
- sprječavanje odbacivanja otpada suprotno načinu utvrđenim Zakonom i uklanjanje tako odbačenog otpada
- provedba Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske
- donošenje i provedba plana gospodarenja otpadom jedinice lokalne samouprave
- provođenje edukativno-informativnih aktivnosti
- mogućnost provedbe akcija prikupljanja otpada
- predaja miješanog komunalnog otpada u centar za gospodarenje otpadom sukladno Planu gospodarenja otpadom Republike Hrvatske (MINGOR, 2020.).

Strateški okvir gospodarenja otpadom čine sljedeći dokumenti:

- Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine
- Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017. – 2022. godine
- Planovi gospodarenja otpadom jedinica lokalne samouprave na području Zadarske županije.

12.4.2. Davatelji usluga javne usluge prikupljanja otpada i odlagališta otpada

Sustavom organiziranog prikupljanja otpada na području Zadarske županije obuhvaćeno je 100% kućanstava jedinica lokalne samouprave.

Aktivno djeluje 15 davatelja javne usluge prikupljanja miješanoga komunalnog otpada i biorazgradivoga komunalnog otpada i odvoze ga na tri službena odlagališta neopasnog otpada (Tablica 12.3.). Unatoč dostupnosti usluge odvoza otpada diljem cijele Zadarske županije i brojnim komunalnim poduzećima, ilegalno odlaganje je i dalje prisutno. Najčešće vrste otpada koje se odlažu na ilegalnim odlagalištima su građevinski otpad, otpad nastao rušenjem objekata i bijela tehnika.[235] U Zadarskoj županiji 2019. godine evidentirano je 195 lokacija ilegalnih odlagališta otpada, a 2020. godine 222 lokacija. S obzirom na broj evidentiranih lokacija u 2020. godini, ističu se Grad Benkovac (60 lokacija), Gračac (46 lokacija), Posedarje (24 lokacije) te Grad Zadar (30 lokacija). Također, u 2020. godini zaprimljene su 142 prijave nepropisno odbačenog otpada, što je povećanje u odnosu na prethodnu godinu kada je zaprimljeno 96 prijava.

[235] *Plan gospodarenja otpadom Zadarske županije*, Zadarska županija, 2009.

Tablica 12.3. Davatelji javne usluge prikupljanja otpada i postojeće građevine za gospodarenje otpadom po jedinicama lokalne samouprave Zadarske županije za 2020. godinu

Jedinica lokalne samouprave	Davatelj javne usluge prikupljanja otpada	Odlagalište na području JLS	Reciklažno dvorište (RD) / mobilno reciklažno dvorište (MRD)
Grad Benkovac	Benković d.o.o.	/	1 RD
Grad Biograd na Moru	Bošana d.o.o.	/	1 RD
Grad Nin	Čistoća d.o.o., Komunalac d.o.o.	/	1 MRD
Grad Obrovac	Infra-grad d.o.o.	/	/
Grad Pag	Čistoća Pag d.o.o.	Sv. Kuzam	1 RD
Grad Zadar	Čistoća d.o.o.	Diklo	2 RD, 1 MRD
Općina Bibinje	Bibinjac d.o.o.	/	1 RD
Općina Galovac	Čistoća d.o.o.	/	/
Općina Gračac	Gračac čistoća d.o.o.	/	2RD, 1 MRD
Općina Jasenice	Čistoća d.o.o.	/	1 MRD
Općina Kali	Čistoća d.o.o.	/	/
Općina Kolan	Čistoća Kolan d.o.o., Arburoža d.o.o. Novalja	Caska[236]	1 RD u Novalji, 1 MRD
Općina Kukljica	Čistoća d.o.o.	/	1 RD
Općina Lišane Ostovičke	Benković d.o.o.	/	1 RD, 1 MRD
Općina Novigrad	Čistoća d.o.o.	/	1 RD, 2 MRD
Općina Pakoštane	Loši d.o.o.	/	1 MRD
Općina Pašman	Čistoća d.o.o.	/	1 RD, 1 MRD
Općina Polača	Komunalno društvo Polača d.o.o.	Jagodnja Gornja	1 MRD
Općina Poličnik	Čistoća d.o.o.	/	1 MRD
Općina Posedarje	Čistoća d.o.o.	/	1 MRD
Općina Povljana	Čistoća Povljana d.o.o.	/	/
Općina Preko	Čistoća d.o.o.	/	1 MRD
Općina Privlaka	Čistoća d.o.o.	/	1 MRD
Općina Ražanac	Čistoća d.o.o.	/	/
Općina Sali	Mulić d.o.o.	/	/
Općina Stankovci	Michieli - Tomić d.o.o.	/	/
Općina Starigrad	Čistoća d.o.o.	/	1 MRD
Općina Sukošan	Čistoća d.o.o.	/	/
Općina Sv. Filip i Jakov	Čistoća d.o.o.	/	1 RD
Općina Škabrnja	Čistoća d.o.o.	/	1 MRD
Općina Tkon	Javna komunalna ustanova Prvenj	/	/
Općina Vir	Čisti otok d.o.o.	/	1 MRD
Općina Vrsi	Čistoća d.o.o.	/	1 MRD
Općina Zemunik Donji	Čistoća d.o.o.	/	1 MRD

Izvor: Prema podacima JLS, ZADRA NOVA, 2021.

Prema statusu operativnosti u Zadarskoj županiji 4 su aktivna odlagališta i 30 zatvorenih odlagališta.

Aktivna odlagališta su sljedeća:

- Diklo (Zadar)
- Jagodnja Gornja (Polača)
- Kljakovača – Bilišane (Obrovac)
- Sveti Kuzam (Pag).

Zatvorena odlagališta su sljedeća:

- Glavica (Drage) (Kukuljica)
- Kličevica (Šopot) (Benkovac)
- Tri luke (Tkon)

[236] Odlagalište Caska nalazi se u Ličko-senjskoj županiji, stoga se ne uvrštava na popis odlagališta Zadarske županije

- Zagračina (Sali)
- Veli Dočić (Sali)
- Dračevac (Mišjak) (Jasenice)
- Velika Crnika (Kolan)
- Bravarić (Novigrad)
- Beljavka (Zadar)
- Brgulje i Zapuntel (Zadar)
- Draga (Zadar)
- Grabi (Poličnik)
- Iž (Zadar)
- Krš-Golubinka (Stankovci)
- Medivjak (Zadar)
- Molat (Zadar)
- Njivice (Posedarje)
- Olib (Zadar)
- Ostrovica (Lišane Ostrovičke)
- Rapišti (Galovac)
- Sekinka (Galovac)
- Škulića Glavica (Ražanac)
- Šopot-Torine (Benkovac)
- Vlačine (Škabrnja)
- Zarabanž (Lokve) (Kali)
- Zverinac (Sali)
- Samograd (Starigrad)
- Baštijunski brig (Biograd na moru)
- Stražbenica (Gračac)
- Vulina Draga (Povljana).[237]

Prema statusu sanacije aktivna odlagališta neopasnoga komunalnog te komunalnog i proizvodnog otpada na području Zadarske županije su u tri faze:

- sanacija u pripremi – Diklo
- sanacija u tijeku – Kljakovača – Bilišane (Obrovac)
- sanacija završena (otpad se odlaže na sanitaran način) –, Sveti Kuzam i Jagodnja Gornja.[238]

Odlagalište neopasnog otpada Diklo nalazi se na području grada Zadra, a za odlaganje koristi se od 1963. godine. Odlagalištem upravlja komunalno poduzeće Čistoća d.o.o. Zadar u vlasništvu Grada Zadra i 14 jedinica lokalne samouprave. Otpad koji se odlaže na navedenom odlagalištu potječe iz 18 jedinica lokalne samouprave Zadarske županije (Gradovi Zadar i Nin te Općine Galovac, Jasenice, Kali, Kukljica, Novigrad, Pašman, Poličnik, Posedarje, Preko, Privlaka, Ražanac, Starigrad, Sukošan, Sv. Filip i Jakov, Škabrnja, Vir, Vrsi i Zemunik Donji), odnosno obuhvaćeno je 72.005 korisnika usluge odvoza miješanog komunalnog otpada, od čega 67.047 kućanstava, 2.505 obrta te 2.453 pravne osobe.[239]

[237] *Dinamika zatvaranja odlagališta neopasnog otpada na području Republike Hrvatske*, Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Zagreb, 2018., str. 81 – 86.; Pregled podataka o odlaganju i odlagalištima otpada za 2019. godinu, Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Zagreb, 2020., str. 24.
[238] Ibid.
[239] Čistoća d.o.o. Zadar, 2020., dostupno na: http://www.cistoca-zadar.hr (14.11.2020.)

Najveće je odlagalište u Zadarskoj županiji ukupnog projektiranog kapaciteta od 3.320.000 m^3, dok je raspoloživi kapacitet 231.733 m^3. Ukupna površina je 457.302 m^2.[240] Na prostoru odlagališta, također se nalazi i reciklažno dvorište. U 2019. godini na odlagalište je odloženo ukupno 309.293,71 t otpada. Odlagalište Diklo trenutno je u pripremnoj fazi sanacije i planirano je njegovo zatvaranje nakon uspostave Centra za gospodarenje otpadom Biljane Donje.

Odlagalište neopasnog otpada **Jagodnja Gornja** nalazi se na području općine Polača i koristi se od 1999. godine, a njime upravlja Komunalno društvo Polača d.o.o. Ukupno projektirani kapacitet iznosi 68.000 m^3, dok raspoloživi kapacitet iznosi 25.211 m^3. Ukupna površina iznosi 30.675 m^2.[241] U 2019. godini odloženo je ukupno 4.254,07 t otpada. Odlagalište je sanirano, te se otpad odlaže na sanitaran način. Odlaganje otpada na navedenom odlagalištu je planirano do popunjavanja kapaciteta, odnosno uspostave Centra za gospodarenje otpadom Biljane Donje.[242]

Odlagalište neopasnog otpada **Kljakovača** nalazi se na području grada Obrovca. Otpad se odlaže u prirodnoj depresiji, koja je iskopom boksitne rude dodatno produbljena. Pravna osoba koja upravlja odlagalištem je tvrtka Infra-Grad d.o.o. Ukupno projektirani kapacitet odlagališta iznosi 80.050 m^3. U 2019. godini na odlagalištu Kljakovača odloženo je 4.156,05 t. Na odlagalištu otpada Kljakovača sanacija postojećeg dijela odlagališta je u tijeku, a obuhvaća sanaciju odlagališta, odnosno premještanje postojećeg otpada na novu brtvenu odlagališnu plohu te izgradnju nove brtvene odlagališne plohe za novi otpad do otvaranja Županijskog centra za gospodarenje otpadom u Biljanima Donjim.

Odlagalište neopasnog otpada **Sv. Kuzam** nalazi se na području grada Paga i koristi se od 1982. godine. Pravna osoba koja upravlja odlagalištem je komunalno poduzeće Čistoća Pag d.o.o. Ukupno projektirani kapacitet na odlagalištu Sv. Kuzam iznosi 99.045 m^3, dok raspoloživi kapacitet iznosi 25.000 m^3.[243] Ukupna površina odlagališta iznosi 39.544 m^2. Provedena je sanacija odlagališne plohe 2016. godine, te se otpad odlaže na sanitaran način. U 2019. godini provedena je sanacija odlagališta, a 2020. izgrađena je nova ploha za odlaganje MKO s područja grada Paga i općine Povljana. U 2019. godini odloženo je ukupno 1.644,76 t otpada. Također, na prostoru odlagališta je uspostavljeno reciklažno dvorište za područje Grada Paga, a u tijeku je provedba projekta izgradnje hale sa sortirnom linijom za ručno sortiranje prethodno izdvojenih sastavnica komunalnog otpada (papira, plastike, metala i tekstila) te odgovarajuće preše za baliranje otpada, kao i nabava zatvorenoga mobilnog kontejnerskog sklopa za provedbu procesa ubrzane aerobne razgradnje biorazgradivog otpada u kontroliranim uvjetima.[244]

Na otocima koji administrativno pripadaju Gradu Zadru (Iž, Rava, Molat, Ist, Premuda, Silba, Olib) određene su površine na kojima se prikupljeni otpad privremeno skladišti u spremnike te se prevozi na kopno. To su mini pretovarne stanice, sastavljene od nekoliko rolo kontejnera za glomazni otpad, zatvorenih kontejnera za odvojeno skupljanje otpada i *press* kontejnera za komunalni otpad. Prikupljeni otpad se trajektom odvozi na kopno i odlaže na odlagalištu Diklo.[245] Također predviđena je izgradnja mini pretovarnih stanica na svim otocima zadarskog arhipelaga .

[240] *Dinamika zatvaranja odlagališta neopasnog otpada na području Republike Hrvatske*, Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Zagreb, 2018., str. 81 – 86.
[241] Ibid.
[242] Ibid.
[243] Ibid.
[244] *Radovi na odlagalištu otpada Sv. Kuzam u gradu Pagu*, Grad Pag, 2020. (14.11.2020.)
[245] *Izvješće o provedbi Plana gospodarenja otpadom Grada Zadra za 2018. godinu*, Grad Zadar, 2019., str. 14.

Na području primorske Hrvatske, a prema tome i Zadarske županije, izražena je sezonalnost gospodarske aktivnosti, koja je najintenzivnija u ljetnim mjesecima, a u manjoj mjeri proljetnim i jesenskim mjesecima. Razlog tome je prevladavajuća turističko-ugostiteljska djelatnost upravo u tim razdobljima u godini (sezona i podsezona). U turističkim odredištima (najčešće priobalnim naseljima i otocima) proizvodnja otpada višestruko se poveća uslijed većeg protoka ljudi, što na okoliš ima značajan štetan utjecaj. Tada je sustav gospodarenja otpadom pod većim opterećenjem i uobičajena je sezonska prilagodba rasporeda javnih komunalnih usluga vezanih uz otpad da bi se osiguralo učinkovito funkcioniranje sustava.

12.4.3. Centar za gospodarenje otpadom Biljane Donje

Osnova planiranog održivog sustava gospodarenja otpadom na području Zadarske županije Centar je za gospodarenje otpadom Biljane Donje. U tijeku je projektna faza pripreme lokacije i ishođenja dokumentacije. Na lokaciji je predviđena izgradnja postrojenja za mehaničko-biološku obradu otpada (ukupnog kapaciteta oko 88.000 t godišnje), reciklažno dvorište, prostor za reciklažu građevnog otpada, odlagališta za neopasni otpad (12 ha) i inertni otpad (5,9 ha), prostora za obradu otpadnih voda i odlagališnog plina te ostali sadržaji neophodni za rad Centra za gospodarenje otpadom.[246] U okviru projekta, predviđena je i izgradnja pretovarnih stanica u Biogradu na Moru, Pagu i Gračacu.[247] Očekivani rezultati su uspostavljanje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom u Zadarskoj županiji i dijelu Ličko-senjske županije, smanjenje štetnih utjecaja na okoliš i uspostava samoodrživog financiranja sustava gospodarenja komunalnim otpadom.[248]

Slika 12.5. Centar za gospodarenje otpadom Biljane Donje – prikaz planiranih sadržaja
Izvor: Eko d.o.o. Zadar, 2020.

Projekt Centra za gospodarenje otpadom Biljane Donje ukupno je vrijedan 486.217.920,80 HRK i sufinanciran je bespovratnim sredstvima Europske unije iz Kohezijskog fonda (u okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.) u maksimalnom iznosu do 370.816.907,39 HRK (76,3%). Na nacionalnoj razini, Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost sudjelovao je u

[246] Eko d.o.o. Zadar, 2020., dostupno na: http://eko-go.hr/cgo-biljane-donje/projekt-cgo/ (14.11.2020.)
[247] *Potpisani 18 milijuna kuna vrijedni ugovori za tri pretovarne stanice*, Zadarska županija, 2018., dostupno na: https://zadarska-zupanija.hr/index.php/novosti/item/1308-potpisani-18-milijuna-kuna-vrijedni-ugovori-za-tri-pretovarne-stanice (15.11.2020.)
[248] Eko d.o.o. Zadar, 2020., dostupno na: http://eko-go.hr/cgo-biljane-donje/projekt-cgo/ (14.11.2020.)

maksimalnom iznosu do 66.782.031,42 HRK (13,7%) te na lokalnoj razini Grad Zadar, Grad Benkovac i Zadarska županija u iznosu od 48.621.792,08 HRK (10%).[249] Centrom za gospodarenje otpadom Biljane Donje upravljat će trgovačko društvo za gospodarenje otpadom Zadarske županije, Eko d.o.o., u vlasništvu Grada Zadra, Grada Benkovca i Zadarske županije.[250]

12.4.4. Podaci o količini otpada

Prema podacima o ukupnom odloženom otpadu u Republici Hrvatskoj u 2019. godini, Zadarska županija zauzela je prvo mjesto u količini ukupnog odloženog otpada s 325.731,09 t odložene u 2019. godini [251], a slijede Grad Zagreb s 226.558,69 t i Splitska-dalmatinska županija s 221.338,70 t odloženog otpada. Prema količini odloženog biorazgradivog komunalnog otpada s 65.522,60 t Zadarska županija je na trećem mjestu, nakon Splitsko-dalmatinske (139.822,43 t) te Grada Zagreba (226.558,69 t).

Tablica 12.4. Ukupne odložene količine otpada u 2019. godini, po županijama

Županija	Ukupno odloženo svih vrsta otpada u županiji (t)	Odloženo biorazgradivog komunalnog otpada u županiji (t)	Odloženo ostalog biorazgradivog otpada u županiji (t)	Udio županije u ukupno odloženom otpadu svih vrsta	Udio županije u odloženom biorazgradivom komunalnom otpadu
Zagrebačka	41.004,13	24.103,47	50,1	2,5%	3,5%
Krapinsko-zagorska	19.429,68	7.444,76	0	1,2%	1,1%
Sisačko-moslavačka	36.584,23	20.153,30	340,45	2,3%	3,0%
Karlovačka	51.615,86	23.051,50	231,27	3,2%	3,4%
Varaždinska	4.048,73	2.669,72	0	0,3%	0,4%
Koprivničko-križevačka	45.971,30	17.977,75	0	2,8%	2,6%
Bjelovarsko-bilogorska	43.347,21	19.758,21	290,18	2,7%	2,9%
Primorsko-goranska	129.831,31	16.402,16	1.570,11	8,0%	2,4%
Ličko-senjska	29.718,73	18.072,23	0	1,8%	2,7%
Virovitičko-podravska	19.288,84	9.471,34	5,71	1,2%	1,4%
Požeško-slavonska	12.585,02	7.220,07	2,78	0,8%	1,1%
Brodsko-posavska	34.983,45	19.829,17	212,73	2,2%	2,9%
Zadarska	325.731,09	65.522,60	410,89	20,2%	9,6%
Osječko-baranjska	107.921,17	38.859,73	25.953,59	6,7%	5,7%
Šibensko-kninska	46.812,57	29.500,15	99,57	2,9%	4,3%
Vukovarsko-srijemska	58.801,82	34.940,09	0	3,6%	5,1%
Splitsko-dalmatinska	221.338,70	139.822,43	486,5	13,7%	20,6%
Istarska	90.815,28	10.422,24	559,6	5,6%	1,5%
Dubrovačko-neretvanska	44.500,93	28.844,16	0	2,8%	4,2%
Međimurska	24.682,76	8.706,83	110,48	1,5%	1,4%
Grad Zagreb	226.558,69	136.308,23	4.724,54	14,0%	20,1%
Ukupno odloženo u RH (t)	1.615.571,50	679.080,13	35.048,50	100,00%	100,00%

Izvor: Pregled podataka o odlaganju i odlagalištima otpada za 2019. godinu, MINGOR, 2020.

[249] Ibid.
[250] Ibid.
[251] Uključeno je 8 odlagališta koja su bila aktivna ili u fazama sanacije tijekom 2019. godine, od koji je 4 zatvoreno do kraja iste godine te su samo 4 nastavila s radom u 2020. godini

Prema podacima Izvješća Zadarske županije o provedbi Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za 2018. godinu, na području Zadarske županije ukupno je prikupljeno 95.248 t miješanog komunalnog otpada, biorazgradivog otpada i odvojeno prikupljenog otpada. U ukupnoj količini prikupljenog istog otpada, komunalni miješani otpad u prosjeku je činio 93,38%, dok su druge dvije kategorije u većini jedinica lokalne samouprave bile zanemarive ili se te kategorije otpada nisu odvojeno prikupljale. Biorazgradivi otpad odvojeno se prikupljao u samo 6 jedinica lokalne samouprave, a odvojeno prikupljanje otpada se provodilo u 20 jedinica lokalne samouprave (od ukupnih 34 jedinice lokalne samouprave na području Zadarske županije). Prema količini odvojeno prikupljenog otpada, ističu se Općina Vir, koja je postigla najveće količine odvojeno prikupljenog otpada, zatim Općina Sukošan, Grad Zadar i Grad Pag. Prema podacima prikupljenim od jedinica lokalne samouprave, broj jedinica koje su na svom području uspostavile odvojeno prikupljanje otpada povećao se na 26 u 2020. godini.

Tablica 12.5. Količine prikupljenog miješanog komunalnog, biorazgradivog i odvojeno prikupljenog otpada po jedinicama lokalne samouprave u Zadarskoj županiji 2018. godine

Jedinica lokalne samouprave	Ukupno otpada (t)	Miješani komunalni otpad (%)	Biorazgradivi otpad (%)	Odvojeno prikupljen otpad (%)
Grad Benkovac	3.192,7	95,0	3,0	2,0
Grad Biograd na Moru	9.729,0	96,0	2,0	2,0
Grad Nin	3.118,0	98,0	/	1,0
Grad Obrovac	/	/	/	/
Grad Pag	1.913,6	80,4	3,6	16,0
Grad Zadar	4.2876	83,3	0,5	16,2
Općina Bibinje	1.890,2	99,0	/	0,3
Općina Galovac	279,6	100,0	/	/
Općina Gračac	1.286,0	100,0	65 % MKO	/
Općina Jasenice	/	/	/	/
Općina Kali	/	/	/	/
Općina Kolan	846,1	95,0	/	5,0
Općina Kukljica	/	/	/	/
Općina Lišane Ostrovičke	102,9	100,0	/	/
Općina Novigrad	5.602,0	100,0	/	/
Općina Pakoštane	1.422,1	99,0	/	1,0
Općina Pašman	1.117,5	99,0	/	1,0
Općina Polača	405,03	100,0	64 % MKO	/
Općina Poličnik	1.669,5	91,0	/	9,0
Općina Posedarje	/	/	/	/
Općina Povljana	/	/	/	/
Općina Preko	2.110,8	92,0	/	8,0
Općina Privlaka	1.655,0	91,2	0,2	8,0
Općina Ražanac	1.083,5	92,0	/	8,0
Općina Sali	1.060,3	100,0	/	/
Općina Stankovci	/	/	/	/
Općina Starigrad	1.884,7	98,0	/	2,0
Općina Sukošan	2.724,0	82,0	/	/
Općina Sv. Filip i Jakov	37,3	97,0	/	3,0
Općina Škabrnja	290,4	95,0	/	5,0
Općina Tkon	346,4	93,0	/	7,0
Općina Vir	7.799,4	59,0	15,0	26,0
Općina Vrsi	/	/	/	/
Općina Zemunik Donji	806,0	93,0	/	7,0
ZADARSKA ŽUPANIJA	**95.248,0**			

Izvor: Izvješće Zadarske županije o provedbi Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za 2018. godinu i Objedinjena izvješća jedinica lokalne samouprave Zadarske županije o provedbi Plana gospodarenja otpadom za 2018. godine, Zadarska županija, 2019., obrada ZADRA NOVA

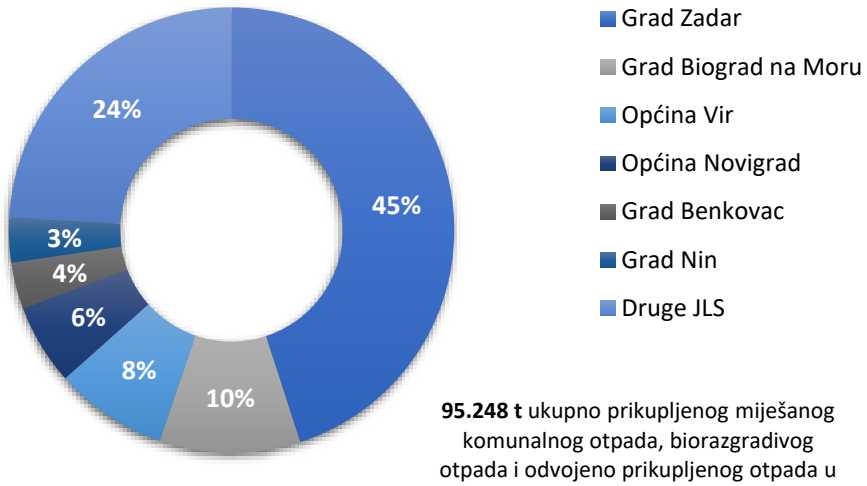

95.248 t ukupno prikupljenog miješanog komunalnog otpada, biorazgradivog otpada i odvojeno prikupljenog otpada u Zadarskoj županiji u 2018. godini

Slika 12.6. JLS s najvećim udjelom u ukupnoj količini prikupljenog miješanog komunalnog, biorazgradivog i odvojeno prikupljenog otpada u Zadarskoj županiji u 2018. godini

Izvor: Izvješće Zadarske županije o provedbi Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za 2018. godinu i Objedinjena izvješća jedinica lokalne samouprave Zadarske županije o provedbi Plana gospodarenja otpadom za 2018. godine, Zadarska županija, 2019., obrada ZADRA NOVA

Prema Izvješćima o komunalnom otpadu (2015. – 2019.), uočljiv je trend porasta proizvodnje komunalnog otpada na području Zadarske županije (s izuzetkom 2017. godine), koji je istovremeno u skladu s nacionalnom razinom (Slika 12.6.). Sukladno trendu, tijekom navedenog razdoblja se povećala količina komunalnog otpada po stanovniku Zadarske županije i 2019. godine iznosila je 660 kilograma po stanovniku, dok je nacionalni prosjek iznosio 423 kilograma po stanovniku

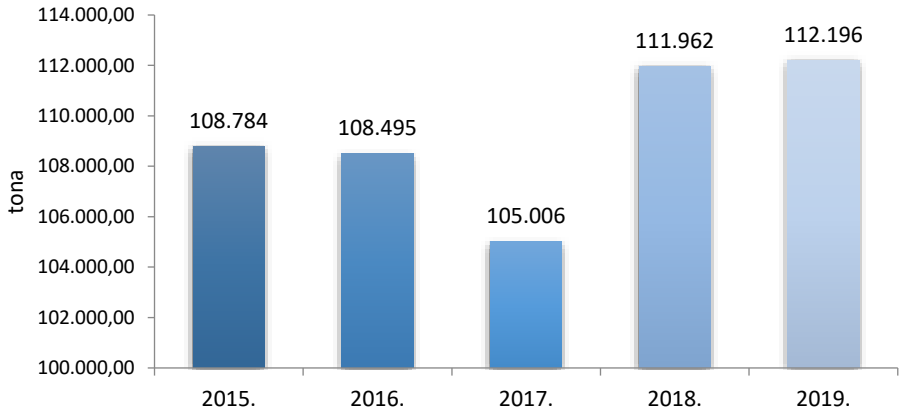

Slika 12.7. Ukupna količina proizvedenog komunalnog otpada u Zadarskoj županiji 2015. - 2019. godine

Izvor: Izvješća o komunalnom otpadu za 2015., 2016., 2017., 2018., 2019. godinu, Zadarska županija, 2020., obrada ZADRA NOVA

Značajan utjecaj na količinu komunalnog otpada ima turistička djelatnost, čiji je udio u ukupnoj količini proizvedenog komunalnog otpada u Zadarskoj županiji 2019. godine iznosio 21,95 % (Slika 12.8.). Važno je naglasiti da se to povećanje proizvodnje komunalnog otpada koncentrira tijekom ljetne sezone (obično u srpnju i kolovozu). Zbog toga često dolazi do preopterećenja sustava gospodarenja otpadom. Sukladno trendu, tijekom navedenog razdoblja se povećala količina komunalnog otpada po stanovniku Zadarske županije i 2019. godine.

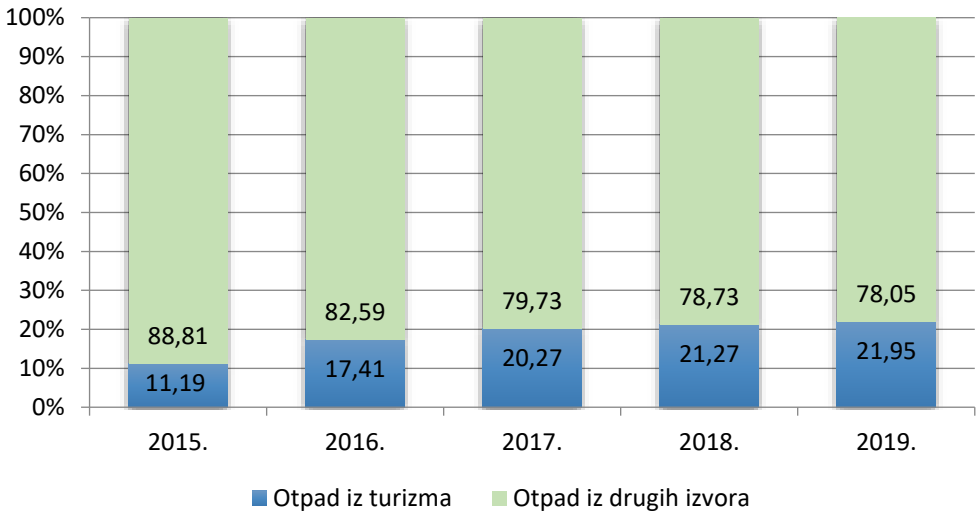

Slika 12.8. Komunalni otpad u Zadarskoj županiji prema izvoru nastanka 2015. – 2019. godine
Izvor: Izvješća o komunalnom otpadu za 2015., 2016., 2017., 2018., 2019. godine, Zadarska županija, 2020., obrada ZADRA NOVA

Na području Zadarske županije tijekom 2019. godine, odvojeno je prikupljeno 8.359,19 t komunalnog otpada, od čega je očekivano najzastupljenija kategorija glomaznog otpada (3.548,30 t), a zatim slijede biootpad (2.188,60 t), papir (1.605,32 t), plastika (712,38 t), staklo (136,37 t), metal (124,24 t) i tekstil (43,98 t).[252]

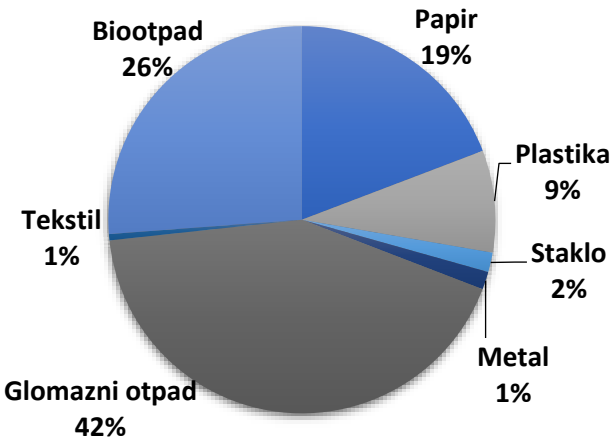

Slika 12.9. Odvojeno prikupljen komunalni otpad u Zadarskoj županiji 2019. godine
Izvor: Izvješća o komunalnom otpadu za 2015., 2016., 2017., 2018., 2019. godine, Zadarska županija, obrada ZADRA NOVA

[252] *Količine odvojeno sakupljenog komunalnog otpada u sklopu javne usluge i usluge povezane s javnom uslugom po JLS*, MINGOR, 2019., dostupno na: http://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/otpad-registri-oneciscavanja-i-ostali-sektorski-pritisci/gospodarenje-otpadom-0, (17.11.2020.)

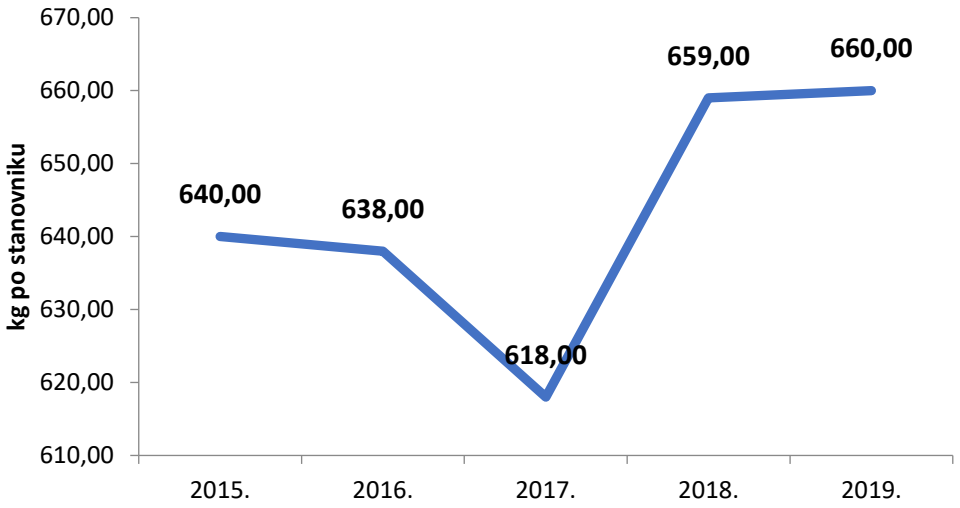

Slika 12.10. Količina komunalnog otpada po stanovniku u Zadarskoj županiji 2015. – 2019. godine
Izvor: Izvješća o komunalnom otpadu za 2015., 2016., 2017., 2018., 2019. godine, Zadarska županija, 2020., obrada ZADRA NOVA

12.4.5. Sustav za recikliranje otpada

Sustav za recikliranje otpada na području Zadarske županije još uvijek nije uspostavljen pa se većina otpada i dalje prikuplja pod kategorijom miješanoga komunalnog otpada. Tek nakon otvaranja Centra za gospodarenje otpadom Biljane Donje moći će se u cijelosti pristupiti reciklaži otpada i njegovom vrednovanju kao vrijedne i gospodarski iskoristive sirovine. Razvrstavanje otpada na kućnom pragu omogućeno je u ograničenim okvirima te tek u manjem broju jedinica lokalne samouprave, i to putem spremnika dodijeljenih kućanstvima za biorazgradivi otpad i odvoz plastike i papira, odloženih u posebno označenim vrećama. Grad Zadar je 2020. godine uveo kontejnere s (narančastim poklopcima) predviđene za odlaganje reciklažnog otpada, što uz kante za biorazgradivi otpad značajno olakšava građanima pravilno odlaganje otpada.

Diljem Zadarske županije u 2020. godini u funkciji je bilo 14 reciklažnih dvorišta, a u 20 jedinica lokalne samouprave građanima je osigurana usluga mobilnog reciklažnog dvorišta. Mobilno reciklažno dvorište, u vlasništvu Čistoće d.o.o., prema utvrđenom rasporedu prikuplja otpad u 18 gradova i općina (Zadar, Nin, Galovac, Jasenice, Kukljica, Novigrad, Pašman, Poličnik, Posedarje, Preko, Privlaka, Ražanac, Starigrad, Sukošan, Sv. Filip i Jakov, Škabrnja, Vrsi i Zemunik Donji). Reciklažna dvorišta građanima omogućuju odlaganje odvojeno prikupljenog otpada u sljedećim kategorijama: [253]

- Otpad koji se može reciklirati: plastična ambalaža i ostala plastika, glomazni otpad, papir i karton, tekstil, biorazgradivi otpad, boce i limenke, metalna ambalaža (limenke), staklena ambalaža
- Opasni otpad: elektronički i električni otpad, fluorescentne cijevi i štedne žarulje, stare gume, metali, građevinski otpad, staro motorno ulje, otpadna maziva ulja, otpadna jestiva ulja, stare baterije i akumulatori, stari lijekovi, pesticidi, boje, kiseline i lužine, deterdženti, fotografske kemikalije.

[253] Čistoća d.o.o. Zadar, 2020., dostupno na: http://www.cistoca-zadar.hr (15.11.2020.)

RAZVOJNI IZAZOVI

Odlagalište Diklo ne udovoljava propisanim standardima Europske unije
Sanacija zatvorenih odlagališta nije u potpunosti provedena
Postoji velik broj ilegalnih odlagališta
Stanovništvo nije dovoljno educirano o gospodarenju otpadom
Gospodarenje otpadom na otocima nije na zadovoljavajućoj razini

RAZVOJNE POTREBE

Uspostava Centra za gospodarenje otpadom Biljane Donje
Uspostava učinkovitog odvojenog prikupljanja otpada na kućnom pragu
Edukacija stanovništva o važnosti i prednostima pravilnog postupanja s otpadom i smanjenju proizvodnje otpada na izvoru uporabom predmeta koji se mogu iskoristiti više puta.
Osigurati sustav pretovarnih stanica

12.5. DIGITALNA ZEMALJSKA TELEVIZIJA

Zemaljski televizijski signal putem kojeg građani RH gledaju programe nacionalnih, regionalnih i lokalnih televizijskih nakladnika u 2020. godini unaprijeđen je uvođenjem frekvencijski učinkovitijeg **DVB-T2 signala,** kojim je korisnicima omogućena slika HD kvaliteti (eng. *High Definition*) i interaktivne HbbTV usluge. DVB-T2 i H.265/HEVC su najmodernije tehnologije zasnovane na zrelim standardima i omogućuju učinkovito korištenje frekvencijskog spektra i visoku kompresiju video signala. [254]

Korištenje DVB-T2 sustava nameće regulatorni okvir Europske unije kroz UHF odluka EU 2017/899 te Prvu i Drugu digitalna dividendu. DVB-T2 svojim karakteristikama omogućuje učinkovitije korištenje frekvencijskog spektra, što je nužno jer se UHF spektar koji se tradicionalno koristio za odašiljanje zemaljske televizije stalno smanjuje dodjelom najprije pojasa 800 MHz (tzv. Prva digitalna dividenda), a zatim i pojasa 700 MHz (tzv. Druga digitalna dividenda) za mobilne širokopojasne komunikacije.[255]

DVB-T2 u usporedbi s DVB-T standardom nudi veći izbor parametara, modulacijskih postupaka i zaštitnih intervala te se njihovom kombinacijom može odabrati potrebna varijanta sustava za različite primjene, od npr. manjeg kapaciteta multipleksa s većom robusnošću signala potrebnih za *indoor* prijam do većeg kapaciteta, ali uz manju robusnost signala za fiksni prijam krovnom antenom (*rooftop*). Sustavi digitalne zemaljske televizije u Republici Hrvatskoj namijenjeni su prvenstveno za fiksni prijam krovnom antenom. Za takve uvjete DVB-T2 može imati oko 50% veći kapacitet u odnosu na DVB-T. Primjena novog DVB-T2 signala zahtjeva TV prijamnik koji podržava DVB-T2 s HEVC/H.265 sažimanjem ili digitalni prijamnik spojen na TV uređaj. [256]

Također, postavljanjem novog odašiljača od strane OIV-a u 2019. godini na otoku Ugljan, točnije na vrhu Mala Glava, podignula se kvaliteta radio-komunikacijskih, telekomunikacijskih usluga, ali i signala mobilne telefonije [257]

[254] *Zašto DVB-T2 HEVC?*, Odašiljači i veze d.o.o., 2020., dostupno na https://oiv.hr/hr/vijesti/izdvojeno/zasto-dvb-t2-hevc/ (31.12.2020.)
[255] Ibid.
[256] Ibid.
[257] Ibid.

12.6. ELEKTRONIČKE KOMUNIKACIJE

Elektroničke komunikacije postaju jedan od temeljnih čimbenika društveno-gospodarskog razvoja što je prepoznato Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine te nacrtom Nacionalnog plana razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2021. do 2027. godine (u postupku javnog savjetovanja). Osobit naglasak stavljen je na digitalni jaz ruralnih i urbanih područja koji je prepoznala i Europska komisija kroz Akcijski plan za širokopojasni pristup internetu u ruralnim područjima. Stanje elektroničkih komunikacija u Zadarskoj županiji prikazano je pregledom dostavljenih podataka od strane operatera elektroničkih komunikacija. Porast broja širokopojasnih priključaka u Zadarskoj županiji u 2019. godini iznosi 1.9% u odnosu na 2018. godinu. Sve županije Jadranske Hrvatske bilježe porast u odnosu na 2019. godinu. Najmanji broj priključaka zabilježen je u Ličko-senjskoj županiji za što bi razlog mogao biti, između ostalog, manje turističke aktivnosti.

Tablica 12.6. Broj širokopojasnih priključaka po županijama Jadranske Hrvatske

Županija	Broj priključaka			Gustoća priključaka u %	
	2018.	2019.	Stopa Q4 2019./Q4 2018., u %	2018.	2019.
Republika Hrvatska	1.128.273	1.154.773	2.3	26.3	26.5
Jadranska Hrvatska	418.812	429.061	2.4	28.3	28.5
Primorsko-goranska	95.354	97.518	2.2	32.2	32.4
Ličko-senjska	10.900	10.906	0.05	21.4	21.5
Zadarska	**48.868**	**49.778**	**1.8**	**28.7**	**28.9**
Šibensko-kninska	28.136	28.534	1.4	25.7	25.9
Splitsko-dalmatinska	133.436	136.786	2.4	29.3	29.6
Istarska	67.535	70.350	4.0	32.5	32.9
Dubrovačko-neretvanska	34.583	35.186	1.7	28.2	28.4

Izvor: HAKOM, 2020. obrada ZADRA NOVA

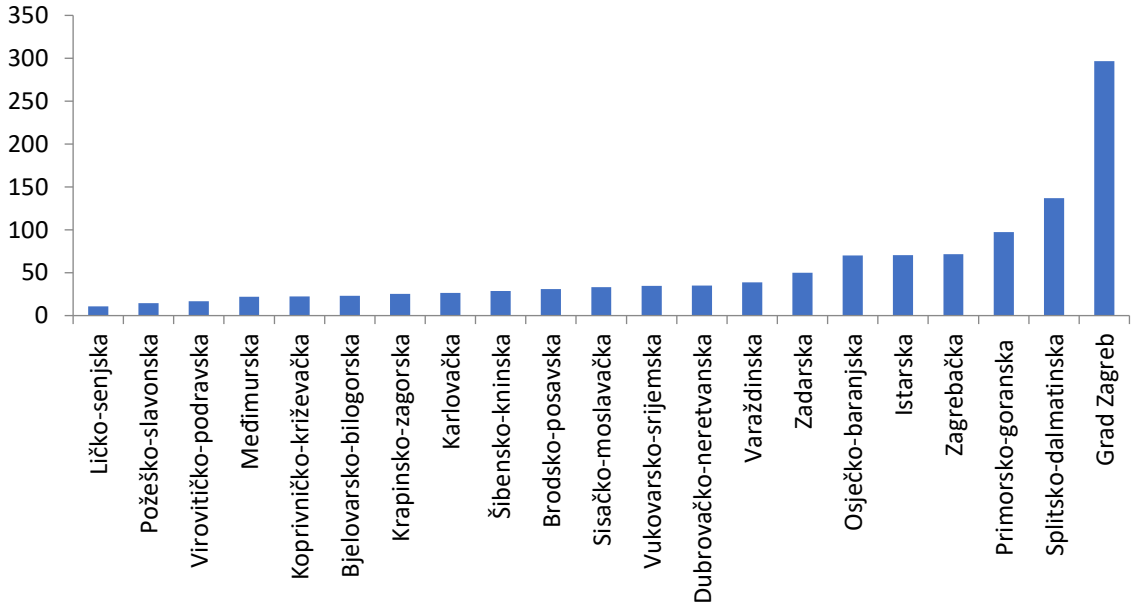

Slika 12.111. Broj širokopojasnih priključaka po županijama RH (u tis.)
Izvor: HAKOM, 2020., obrada ZADRA NOVA

Gustoća širokopojasnih priključaka u županiji malo je veća od one koju ostvaruje državna mreža (26,33%) te iznosi oko 28,74%. Isto tako, vidljivo je kako županije Jadranske Hrvatske imaju veću gustoću u odnosu na županije Kontinentalne Hrvatske (uz iznimku grada Zagreba) što bi se moglo povezati s povećanom turističkom aktivnošću. Prema statusu infrastrukture i u Zadarskoj županiji prisutan je digitalni jaz između urbanih i ruralnih područja u pristupu širokopojasnom internetu.

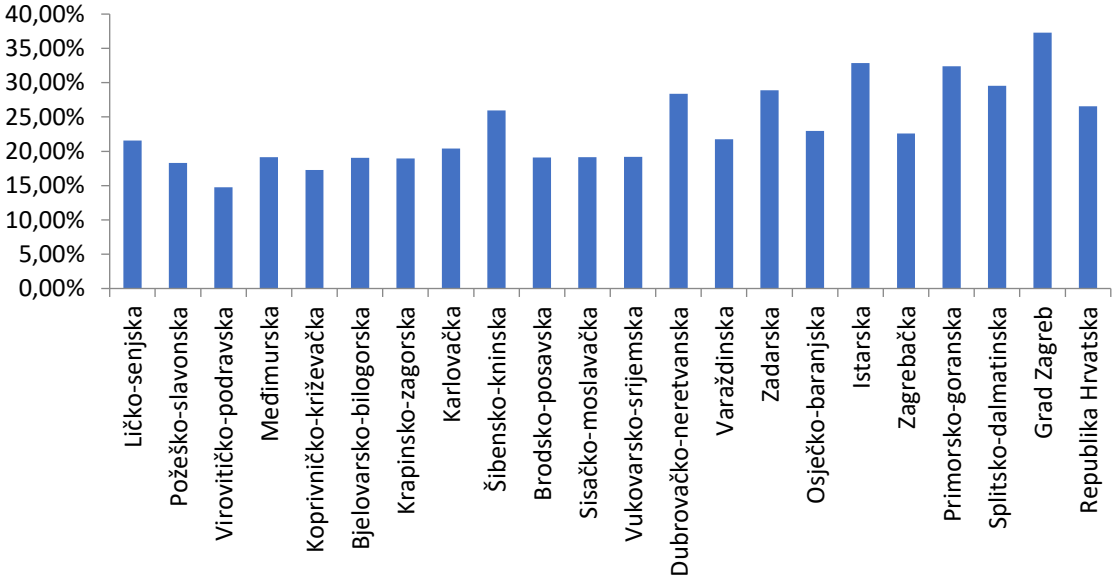

Slika 12.12. Gustoća širokopojasnih priključaka po županijama RH
Izvor: HAKOM, 2020., obrada ZADRA NOVA

U 2019. godini OIV je pustio u pogon novi odašiljač na otoku Ugljan, točnije na vrhu Mala Glava. Novi odašiljač je zamijenio stari odašiljač koji se nalazio na Svetom Mihovilu i tako dodatno omogućio nastavak projekta obnove utvrde Svetog Mihovila. Također, poboljšale su se kvalitete usluga radijskih i televizijskih sadržaja, ali i mobilnih signala na području Zadarske županije i šire.

12.7. POŠTA

Prema podacima sa stranica Hrvatske pošte, na području Zadarske županije djeluje **57 ureda Hrvatske pošte**, kojih je najviše gradu Zadru (6). Poštanske usluge koje se nude uključuju otpremu i prijam pošiljki, paketa, dopisnica i razglednica, brzojava, preporučenih i vrijednosnih pošiljki u tuzemstvu i inozemstvu.

Usluge uključuju i dopremu/prijem pošiljki s opasnom robom, usluge HP Expressa te usluge plaćanja računa, isplata mirovine, slanja/primanja novca i mjenjačnice.[258] Također, na području Zadarske županije postoji i nekolicina privatnih kurirskih službi što dodatno ojačava poštansku mrežu u županiji. Poštanska mreža u Zadarskoj županiji je dobro razvijena i optimalna u odnosu na razmještaj stanovništva.

RAZVOJNI IZAZOVI

Neriješeni imovinsko-pravni odnosi kod izgradnje infrastrukture
Velik digitalni jaz između urbanih i ruralnih područja u pristupu širokopojasnom internetu
Velik digitalni jaz između urbanih i ruralnih područja u pristupu suvremenim elektroničkim komunikacijskim uslugama

[258] Hrvatska pošta, 2020., dostupno na: https://www.posta.hr/pretrazivanje-postanskih-ureda/263?pojam=zadar&page=1, (31.12.2020.)

RAZVOJNE POTREBE

Osiguravanje kvalitetnog i pouzdanog širokopojasnog pristupa i drugih elektroničkih komunikacijskih usluga u ruralnim i udaljenim područjima (npr. manji otoci) koja su pogođena dugotrajnim negativnim demografskim i gospodarskim trendovima
Osiguravanje kvalitetnog i pouzdanog širokopojasnog pristupa i drugih elektroničkih komunikacijskih usluga na svim lokacijama na kojima se nalaze javni korisnici (za digitalizaciju javne uprave, sustava obrazovanja, zdravstva i sl.)
Osiguranje dostupnosti mreža vrlo velikog kapaciteta za poslovne korisnike

12.8. ENERGETSKA UČINKOVITOST

U ovom poglavlju prikazati će se stanja i potreba u neposrednoj potrošnji energije. Sektori potrošnje neposredne energije dijele se na industriju, promet i opću potrošnja, a opća potrošnja se dalje dijeli na usluge poljoprivrede, kućanstva i graditeljstvo. Nadalje, graditeljstvo i poljoprivreda čine manji udio u ukupnoj potrošnji energije. Također, prikazat će se energetska potrošnja zgrada koje su u nadležnosti Zadarske županije. S obzirom na to da su te zgrade u nadležnosti Zadarske županije, jedino na njih županija može imati direktan utjecaj na neposrednu potrošnju energije.

Zbog potreba boljeg uvida u sveukupnu izravnu potrošnju i sastav energenata, Zadarska županija bi nadolazećem razdoblju trebala započeti izradu novi energetske bilance. S obzirom na to da je zadnja energetska bilanca bila napravljena za 2012. godinu, nastale su nove i različite promjene koje su utjecale na strukturu i količinu potrošnje energije u Zadarskoj županiji.

12.8.1. Institucionalni i strateški okvir

U Republici Hrvatskoj energetska učinkovitost uređena je Zakonom o energetskoj učinkovitosti (NN 127/14, 116/18, 25/20), Zakonom o energiji (NN 120/12, 14/14, 95/15, 102/15, 86/18) i Zakonom o Fondu za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost (NN 107/03, 144/12).

U institucionalnom okviru Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja i Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost nadležni (FZOEU) su za pitanja energetske učinkovitost. Djelokrug Ministarstva obuhvaća poslove koji se odnose na zaštitu i očuvanje okoliša i prirode u skladu s politikom održivog razvoja Republike Hrvatske; poslove u vezi s gospodarenjem otpadom i procjene utjecaja na okoliš; poslove u vezi s ublažavanjem klimatskih promjena i prilagodbom klimatskim promjenama; poslove koji se odnose na upravljanje vodama te upravne i druge poslove iz područja energetike.[259]FZOEU središnje je mjesto prikupljanja i ulaganja izvanproračunskih sredstava u programe i projekte zaštite okoliša i prirode, energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije. FZOUE obuhvaća poslove u svezi s financiranjem pripreme, provedbe i razvoja programa projekata u području očuvanja, održivog korištenja, zaštite i unapređivanja okoliša u području energetske učinkovitosti i korištenju obnovljivih izvora energije. [260]

Na županijskoj razini **Upravni odjel za gospodarstvo, turizam, infrastrukturu i EU fondove** je nadležan za pitanja energetske učinkovitosti te obavlja poslove iz područja energetike i koordinira provedbu

[259] MINGOR, 2020., dostupno na: https://gospodarstvo.gov.hr (13.11.2020.)
[260] FZOEU, 2020., dostupno na: https://www.fzoeu.hr (13.11.2020.)

programa i projekata regionalne energetske politike.[261] Zadarska županija donosi strateško planske dokumente za učinkovitije i uspješnije upravljanje energetskom učinkovitost. Planski dokument koji sadrži strateške smjernice za energetsku učinkovitost je *Akcijski plan energetske učinkovitosti Zadarske županije za razdoblje 2020. – 2022. godine*

12.8.2. Ukupna neposredna potrošnja u Zadarskoj županiji

Prema podacima iz 2012. godine, kada je izrađena zadnja energetska bilanca u Zadarskoj županiji ukupna neposredna potrošnja energije iznosila je 10,4299 PJ[262]. Industrija je činila 7,70% u ukupnoj neposrednoj potrošnji, promet 49,83% te opća potrošnja 42,47% u ukupnoj neposrednoj potrošnji energije. Prema strukturi energenata, najveći su udio zauzimali derivati nafte (63,66%). Električna energija imala je 24,24% udio, biomasa 12,09% te prirodni plin 0,02%.[263]

Za potrebe izrade Akcijskog plana energetske učinkovitosti za razdoblje 2020. – 2022. godine izrađena je procjena neposredne potrošnje energije prema kojoj bi najveći udio na području Zadarske županije činio prometni sektor s udjelom od 50%. Kućanstva bi obuhvaćala 29% neposredne potrošnje energije, usluge bi imale udio od 11,6% te industrija s 9,5%.

Tablica 12.7. Neposredna potrošnja energije na području Zadarske županije prema energentima i sektorima potrošnje (u PJ)[264]

Energenti/Sektori potrošnje	Industrija	Promet	Kućanstva	Usluge	Ukupno
Motorni benzin	-	1,2302	-	-	**1,2302**
Dizelsko gorivo	-	3,7781	-	-	**3,7781**
Preostali derivati nafte (ekstra lako loživo ulje, loživo ulje, ukapljeni naftni plin)	0,2312	0,0530	0,2307	0,3507	**0,8656**
Prirodni plin	0,0839	0,0023	0,0250	0,0581	**0,1693**
Ogrjevno drvo i biomasa	0,1176	-	1,3972	0,0003	**1,5151**
Električna energija	0,5403	0,0003	1,3466	0,7742	**2,6614**
UKUPNO	**0,9730**	**5,0639**	**2,9995**	**1,1833**	**10,2197**

Izvor: Akcijski plan energetske učinkovitosti Zadarske županije za razdoblje 2020. – 2022. godine, Zadarska županija, 2020.

Procjenjuje se da u Zadarskoj županiji po strukturi energenata u neposrednoj potrošnji prevladava dizelsko gorivo s 26%. Također, veliki udio od 15% čini biomasa i ogrjevno drvo koji su pretežito korišteni u kućanstvima. Od preostalih derivata nafte koji čine udio od oko 8% prevladava ekstra lako loživo ulje, a u vrlo malom udjelu se pojavljuju ukapljeni naftni plin i lož ulje. Motorni benzin čini oko 12% udjela neposredne potrošnje. Prirodni plin i dalje čini mali udio u ukupnoj neposrednoj potrošnji, tj. oko 1,7%.[265]

Plinofikacija na području Zadarske županije započela je u travnju 2011. godine te su na plinsku distributivnu i opskrbnu mrežu bili priključeni prvi korisnici u lipnju 2012 godine. Tako su prema energetskoj bilanci iz 2012. godine obuhvaćeni prvi korisnici plinske mreže, stambeni kompleks Crvene kuće i poslovni subjekt Maraska. Ukupno distribuirana količina prirodnog plina u 2012. godini iznosila je prema podacima iz energetske bilance 0,0017 PJ.[266]

Prema podacima tvrtke EVN Croatia Plin, koncesionara za izgradnju plinske mreže na području Zadarske županije, do kraja 2019. godine izgrađena je plinska mreža na području Zadarske županiji u

[261] Zadarska županija, 2020., dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr, (13.11.2020.)
[262] Petadžul (PJ)- mjerna jedinica za rad (W), energiju (E) i toplinu (Q), 1 PJ=10^{15} džula
[263] *Akcijski plan energetske učinkovitosti Zadarske županije za razdoblje 2020. – 2022. godine*, Zadarska županija, Zadar, 2020., str. 12.
[264] Ibid., str. 13.
[265] Ibid., str. 13.
[266] Ibid., str. 14.

ukupnoj duljini od 43 kilometara te se na njoj nalazi ukupno 696 korisnika, od toga 647 kućanstava te 49 poslovnih korisnika. Krajem 2019. godine na plinsku mrežu Zadarske županije priključeno je ukupno 15 korisnika javnog značaja: Dom za starije i nemoćne osobe Zadar, Opća bolnica Zadar, Specijalna bolnica za ortopediju Biograd, Dječji vrtić Radost, P. O. Grigor Vitez Zadar, Centar za socijalnu skrb Benkovac, Dječji vrtić Biograd, HP-Hrvatska pošta d.d., Trajektni terminal Zadar – Gaženica, Srednja škola Biograd – OMM1 i Srednja škola Biograd – OMM2, Dječji vrtić Bubamara Benkovac, Športski centar Višnjik d.o.o. Zadar, Opća bolnica Zadar – Bolnička kotlovnica, Vatrogasna postrojba grada Biograda n/m i Dječji vrtić Radost, P. O. Višnjik Zadar. Ukupna količina distribuiranog plina u Zadarskoj županiji u 2019. godini iznosila je 46.428,691 kwH (0,1670) (Tablica 12.8.).[267] Zbog visoke cijene priključka i instalacija plinofikacijom, uz rijetke iznimke, nisu obuhvaćena kućanstva.

Tablica 12.8. Distribucija prirodnog plina na području Zadarske županije (u kWh i PJ)

Sektor potrošnje	kWh	PJ
Kućanstva	6.938.708	0,0250
Industrija	23.325.253	0,0839
Usluge	16.164.730	0,0581
UKUPNO	**46.428.691**	**0,1670**

Izvor: Akcijski plan energetske učinkovitosti Zadarske županije za razdoblje 2020. – 2022. godine, Zadarska županija, 2020.

12.8.3. Neposredna potrošnja u sektoru industrije

S obzirom na podatke o potrošnji energije u sektoru industrije na području Zadarske županije, uočljiva je slaba razvijenost industrije. Prema podacima iz Akcijskog plana, ukupna neposredna potrošnja energije u sektoru industrije na području Zadarske županije iznosi 0,9730 PJ odnosno 270.496,02 MWh (Tablica 12.13).

Tablica 12.9. Neposredna potrošnja energije u industriji na području Zadarske županije (u MWh i PJ)

Energenti	MWh	PJ
Derivati nafte: ekstra lako loživo ulje, loživo ulje, ukapljeni naftni plin	64.278,20	0,2312
Prirodni plin	23.325,25	0,0839
Ogrjevno drvo i biomasa	32.703,02	0,1176
Električna energija	150.189,55	0,5403
UKUPNO	**270.496,02**	**0,9730**

Izvor: Akcijski plan energetske učinkovitosti Zadarske županije za razdoblje 2020. – 2022. godine, Zadarska županija, 2020.

Povećanje neposredne potrošnje energije u industriji u Zadarskoj županiji u odnosu na zadnju energetsku bilancu iz 2012. godine odgovara povećanju industrijske proizvodnje u istom razdoblju. Izgradnja plinske mreže u Zadarskoj županiji uzrokovala je promjenu u strukturi energenata u industriji, međutim, promjena nije toliko značajna s obzirom da se veći broj tvornica nalazi izvan područja plinofikacije. Prirodni plin trenutno ima 8,62% udio u ukupnoj neposrednoj potrošnji energije u industriji Zadarske županije dok je u 2012. godini njegov je udio bio zanemariv.[268]

12.8.4. Neposredna potrošnja energije u prometu

U segmentu prometa razmatrana je potrošnja energije u cestovnom prometu na području Zadarske županije. Analiza je napravljena na temelju broja i strukture registriranih vozila na području Zadarske

[267] Ibid., str. 14.
[268] Ibid., str. 15.

županije prema kategoriji, vrsti pogonskog goriva i starosti vozila. Analiza je pokazala da se zbog turističkih dolazaka na području Zadarske županije broj stanovnika u srpnju i kolovozu u prosjeku poveća za oko 20-25%, a osim toga, mnogima Zadarska županija nije konačno odredište nego kroz nju putuju na druge destinacije prema jugu Hrvatske i s time također doprinose ukupnom broju prijeđenih kilometara na cestama Zadarske županije. Uzimajući navedeno u obzir, u izračunatoj potrošnji energije u sektoru prometa, koja je prikazana u nastavku, nalazi se i potrošnja koju ostvaruju turisti tijekom turističke sezone.[269]

Tablica 12.10. Broj vozila registriranih na području Zadarske županije u 2019. godini prema kategoriji vozila i pogonskom gorivu

Kategorija vozila	Motorni benzin	Ukapljeni naftni plin	Prirodni plin	Dizelsko gorivo	Električna energija	Hibrid	Plug-in Hibrid	Ukupno
Mopedi i motocikli (L1-L7)	8.140	-	-	2	83	-	-	**8.225**
Osobna vozila (M1)	33.688	1.545	4	33.962	10	151	13	**69.373**
Autobusi do 5t (M2)	-	-	-	42	-	-	-	**42**
Autobusi iznad 5t (M3)	-	-	-	281	-	-	-	**281**
Kamioni do 3,5t (N1)	341	39	1	6.796	5	-	-	**7.182**
Kamioni iznad 3,5t (N2)	-	-	-	993	-	1	-	**994**

Izvor: Akcijski plan energetske učinkovitosti Zadarske županije za razdoblje 2020. – 2022. godine, Zadarska županija, 2020.

Primjetno je da se na području Zadarske županije pretežito koriste vozila na dizelsko gorivo (50,06%) i motorno gorivo (47,84%). Ostali oblici energenata su u zanemarivim udjelima osim ukapljenoga naftnog plina (1,79%).

Procjena potrošnje energije u cestovnom prometu napravljena je na osnovi podataka o strukturi registriranih vozila na području Zadarske županije. U procjeni potrošnje je uračunata i potrošnja koju ostvaruju turisti tokom turističke sezone.

Najveća potrošnja energije je zabilježena uslijed potrošnje dizel goriva te iznosi 69.545.005,45 kWh, a emisija štetnih plinova 18.568,51 tCO_2. Vidljivo je manja potrošnja benzina, a samim time i manja emisija štetnih plinova.

Tablica 12.11. Procjena potrošnje energije za različite vrste vozila (u kWh)

Vrsta vozila	Prosječan broj prijeđeni h km (tis.)	Procjena potrošnje energije (kWh) benzin	Procjena potrošnje energije (kWh) dizel	Procjena potrošnje energije (kWh) UNP	Procjena potrošnje energije (kWh) SPP	tCO_2 benzin	tCO_2 dizel
Automobil	713.820	19.550.123	48.166.850	1.996.750	1.154.357	4887,530828	1.2860,54919
Kamion	243.580	6.671.176	16.436.190	681.360	393.906	1667,794064	4388,46288
Lako dostavno vozilo	19.599	536.786	1.322.513	54.824	31.695	134,1965523	353,111095
Autobus	13.073	358.051	882.154	50.806	21.141	89,51298194	235,5353139

[269] Ibid., str. 16.

Mopedi i motocikli	40.566	1.111.022	2.737.295	113.474	65.601	277,7557025	730,8579735
Ukupno	1.030.638	28.227.160	69.545.005	2.897.216	1.666.702	7.056,790129	18.568,51646

Izvor: Akcijski plan energetske učinkovitosti Zadarske županije za razdoblje 2020. – 2022. godine, Zadarska županija, 2020.

Tablica 12.12. Neposredna potrošnja energije u cestovnom prometu Zadarske županije (u MWh i PJ)

Energenti	MWh	PJ
Motorni benzin	341.985,70	1,2302
Ukapljeni naftni plin (UNP)	14.721,65	0,0530
Stlačeni prirodni plin (SPP)	641,99	0,0023
Dizelsko gorivo	1.050.312,83	3,7781
Električna energija	72,95	0,0003
UKUPNO	**1.407.735,13**	**5,0639**

Izvor: Akcijski plan energetske učinkovitosti Zadarske županije za razdoblje 2020. – 2022. godine, Zadarska županija, 2020.

12.8.5. Neposredna potrošnja u kućanstvima

Prema procjenama izrađenim u svrhu izrade Akcijskog plana učinkovitosti Zadarske županije ukupna neposredna potrošnja u kućanstvima na području Zadarske županije iznosi 2,9995 odnosno 833.869,78 MWh (Tablica 12.13.).

Tablica 12.13. Neposredna potrošnja energije u kućanstvima na području Zadarske županije

Energenti	MWh	PJ
Derivati nafte: ekstra lako loživo ulje, ukapljeni naftni plin	56.166,44	0,2020
Prirodni plin	6.938,71	0,0250
Ogrjevno drvo i biomasa	396.400,53	1,4259
Električna energija	374.364,10	1,3466
UKUPNO	**833.869,78**	**2,9995**

Izvor: Akcijski plan energetske učinkovitosti Zadarske županije za razdoblje 2020. – 2022. godine, Zadarska županija, 2020.

U strukturi energenata prevladava biomasa i ogrjevno drvo sa 47,54% udjela. Sljedeći najzastupljeniji energent je električna energija s 44,89%. Treći energenti su derivati nafte, ekstra lako loživo ulje i ukapljeni naftni plin, s udjelom od 6.74%. Prirodni plin je korišten u najmanjem udjelu u kućanstvima, minornih 0,83%. Na plinsku distribucijsku mrežu spojeno je 647 korisnika u skupini kućanstva.[270]

12.8.6. Neposredna potrošnja u uslužnim djelatnostima

Prema procjenama akcijskog plana ukupna neposredna potrošnja u uslužnim djelatnostima na području Zadarske županije iznosi 1,1833 PJ odnosno 328.952,32 MWh (Tablica 12.14.).

Tablica 12.14. Neposredna potrošnja energije u uslužnom sektoru na području Zadarske županije

Energenti	MWh	PJ
Derivati nafte: ekstra lako loživo ulje, ukapljeni naftni plin	97.488,32	0,3507
Prirodni plin	16.164,73	0,0581
Ogrjevno drvo i biomasa	75,90	0,0003
Električna energija	215.235,66	0,7742
UKUPNO	**328.952,35**	**1,1833**

Izvor: Akcijski plan energetske učinkovitosti Zadarske županije za razdoblje 2020. – 2022. godine, Zadarska županija, 2020.

U strukturi energenata prevladava električna energija sa udjelom od 65,43%. Sljedeći najzastupljeniji energenti su derivati nafte koji čine 29,64% ukupne potrošene energije u uslužnom sektoru. Treći

[270] Ibid., str. 19.

energent je prirodni plin koji čini 4,91% ukupne potrošene energije u tom sektoru, a ogrjevno drvo i biomasa su prisutni u zanemarivom udjelu od 0,02%.

12.8.7. Neposredna potrošnja energije u objektima u vlasništvu Zadarske županije

Akcijskim planom energetske učinkovitosti Zadarske županije zasebno su obrađeni objekti u vlasništvu Zadarske županije i ustanova kojima je Županija osnivač. Podaci u Akcijskom planu temeljeni su na prikupljenim podacima iz Informacijskog sustava za gospodarenje energijom (ISGE). Prema dostupnim podacima ukupna potrošnja energije u objektima obuhvaćenim analizom u 2018. godini bila je približno 25.000 MWh (Tablica 15).

Tablica 12.15. Potrošnja energije u objektima u vlasništvu Zadarske županije ili ustanovama kojima je Zadarska županija osnivač

Energent	Potrošnja u 2018. godini (kWh)	Emisije CO_2 (t)
Električna energija	7.554.118	1.773,78
Ekstra lako loživo ulje	9.406.601	2.817,94
Prirodni plin	7.081.913	1.559,42
Ukapljeni naftni plin	47.156	12,30
Drvo	60.000	0,00
UKUPNO	**24.149.788**	**6.163,44**

Izvor: Akcijski plan energetske učinkovitosti Zadarske županije za razdoblje 2020. – 2022. godine, Zadarska županija, 2020.

U strukturi energenata prevladava ekstra loživo ulje s 38,95% koji se koristi za grijanje u većini zgrada. Prirodni plin zastupan je s 29% ukupne neposredne potrošnje energije u objektima u vlasništvu Zadarske županije ili ustanovama kojima je Zadarska županije osnivač. Opća bolnica Zadar i Specijalna bolnica za ortopediju Biograd na moru su najveći potrošači tog energenta. Električna energija ima udio od 31% u ukupnoj potrošnji navedenih zgrada. U nekolicini manjih objekata koristi se isključivo električna energija, čak i za grijanje. U Srednjoj školi u Biogradu na Moru koristi se prirodni plin, u jednoj osnovnoj školi ogrjevno drvo, a u bolnici na Ugljanu djelomično (u manjoj količini) koristi se ukapljeni naftni plin. U svim preostalim objektima se kao energent za grijanje koristi ekstra lako loživo ulje. [271]

Tablica 12.16. Specifična potrošnja energije u objektima u vlasništvu Zadarske županije i ustanova kojima je Zadarska županija osnivač

ISGE šifra	Objekt	Specifična potrošnja energije za grijanje objekta (kWh/m2)	Godišnja potrošnja toplinske energije (kWh)
HR-23275-0001-0	Psihijatrijska bolnica Ugljan – U OBNOVI	263,21	2.481.277
HR-23422-0001-1	OŠ Petar Zoranić, Stankovci	242,24	205.660
HR-23222-0008-1	OŠ Galovac – PŠ Gorica	227,65	77.857
HR-23222-0007-1	OŠ Galovac	186,87	157.346
HR-23000-0135-0	Opća bolnica Zadar (kompleks)	181,40	5.933.000
HR-23440-0003-1	SŠ Gračac	177,50	321.446
HR-23206-0001-1	OŠ Sukošan – PŠ Debeljak	153,28	30.657
HR-23243-0050-1	OŠ Petar Zoranić – PŠ Rovanjska	146,72	38.000
HR-23244-0001-1	OŠ Starigrad	132,12	84.555
HR-23000-0007-1	OŠ Vladimira Nazora – PŠ Prkos	116,39	19.553
HR-23241-0072-0	OŠ Poličnik	115,16	113.431
HR-23226-0001-1	OŠ Braće Radić, Pridraga	106,26	96.700
HR-23312-0002-1	OŠ Novigrad	104,61	73.229
HR-23000-0037-1	Hotelijersko-turistička i Ugostiteljska škola, Ekonomsko-birotehnička i Trgovačka škola	103,86	455.000
HR-23207-0002-1	OŠ Sveti Filip i Jakov	103,09	60.000

[271] Ibid., str. 24.

HR-23423-0001-1	OŠ Polača	102,85	201.371
HR-23312-0003-1	OŠ Novigrad – PŠ Paljuv	97,19	38.000
HR-23000-0091-1	Glazbena škola Blagoje Bersa	94,21	139.426
HR-23248-0006-0	OŠ Jurja Barakovića, Ražanac	91,19	60.000
HR-23000-0001-1	Zgrada gimnazije u Zadru – U OBNOVI	96,51	580.000
HR-23242-0001-1	OŠ Braća Ribar, Posedarje	89,58	131.000
HR-23243-0001-1	OŠ Petar Zoranić, Jasenice	88,11	100.000
HR-23206-0002-0	OŠ Sukošan	87,70	232.852
HR-23205-0001-0	OŠ Stjepana Radića, Bibinje	86,94	302.911
HR-23000-0034-1	Gimnazija Franje Petrića	79,85	87.196
HR-23000-0040-1	Medicinska škola Ante Kuzmanića i Poljoprivredna, prehrambena i veterinarska škola Stanka Ožanića	78,01	305.000
HR-23000-0005-1	Obrtnička škola Gojka Matuline	75,65	187.000
HR-23222-0006-1	OŠ Zemunik	75,52	145.000
HR-23420-0005-0	OŠ Benkovac	72,68	133.000
HR-23281-0002-1	OŠ Petar Lorini, Sali	72,21	40.797
HR-23210-0004-0	SŠ Biograd	67,05	207.913
HR-23211-0004-1	OŠ Pakoštane	65,93	90.000

Izvor: Akcijski plan energetske učinkovitosti Zadarske županije za razdoblje 2020. – 2022. godine, Zadarska županija, 2020.

Zadarska županija je u prošlom trogodišnjem razdoblju kontinuirano provodila aktivnu politiku u pogledu poboljšanja energetske učinkovitosti u svim sektorima, a pogotovo u zgradama čiji je vlasnik ili korisnik kao i u sektoru kućanstava.

Provodile su se mjere cjelovitih energetskih obnova zgrada u nadležnosti Zadarske županije, a obuhvaćaju aktivnosti: izrada energetskih pregleda, izrada projektne dokumentacije, izrada projektnih prijava i stjecanje bespovratnih sredstava za provedbu obnova, raspisivanje javnih nabava i na kraju provedba energetskih obnova s cjelovitim nadzorom i praćenjem provedbe projekata, izvještavanjem i stvarnim stjecanjem bespovratnih sredstava. Cjelovito su obnovljene Osnovna škola Jurja Dalmatinca Pag, Osnovna Škola Vladimira Nazora Škabrnja i Osnovna Škola Nikole Tesle Gračac, a u tijeku su radovi na energetskoj obnovi zgrade više škola u Perivoju Vladimira Nazora i radovi na energetskoj obnovi pet zgrada Psihijatrijske bolnice Ugljan.[272]

12.9. OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE

Obnovljivi izvori energije u hrvatskom se Zakonu o energiji definiraju kao: „izvori energije koji su sačuvani u prirodi i obnavljaju se u cijelosti ili djelomično, posebno energija vodotoka, vjetra, neakumulirana sunčeva energija, biodizel, biomasa, bioplin, geotermalna energija itd.“[273]

U obnovljive izvore energije ubrajaju se:

- Hidroelektrane
- Sunčane elektrane
- Bioelektrane-toplane
- Vjetroelektrane
- Geotermalni izvori
- I mnogi drugi koji koriste tehnologije prirodnih ciklusa pretvori energije[274]

Područje Zadarske županije sadržava sve značajne potencijale za iskorištavanje obnovljivih izvora energije – vjetra, sunca, vode i biomase. Vjetroelektrana Ravna 1 prva je vjetroelektrana na području

[272] Ibid., str. 9.
[273] *Obnovljivi izvori energije*, FZOEU, 2020., dostupno na http://www.fzoeu.hr/hr, (16.11.2020.)
[274] HEP, 2020., dostupno na: https://www.hep.hr/proizvodnja/obnovljivi-izvori-energije, (16.11.2020.)

Republike Hrvatske, a smještena je u predjelu Ravna na otoku Pagu od 2004. godine. Vjetroelektrana ima nazivnu snagu 5,95 MW. Prema dostavljenim informacijama Grada Paga rezultati provedenog mjerenja praćenja smjerova i brzine vjetra 1998. godine pokazali su kako na Pagu ima približno 1.600 vjetrovitih sati godišnje, a prosjek brzine vjetra zabilježen je između 6 i 6,5m/s.

Za 2020. godinu zakazana su nekolicina velikih projekata u kojima će se ojačati infrastruktura za efektivnije iskorištavanje obnovljivih izvora energije. Neki od tih su vjetroelektrana Korlat, sunčana elektrana Obrovac i Stankovci.

Vjetroelektrana Korlat je prva elektrana u portfolju HEP. Izgrađena je na istoimenoj lokaciji, te se nalazi osam kilometara sjeverozapadno od Benkovca. Priključna snaga vjetroelektrane iznosi 58 MW, dok je očekivana godišnja proizvodnja od oko 170 GWh, što čini 1 % godišnje potrošnje električne energije u Hrvatskoj. Proizvedena električna energija bit će dovoljna za opskrbu više od 50 tisuća kućanstava. Ukupna je vrijednost investicije više od 500 milijuna kuna. Vjetroelektrana ima 18 vjetroagregata pojedinačne instalirane snage 3,6 MW.[275]

Sunčana elektrana Obrovac gradi se na području bivše tvornice glinice. Priključna snaga elektrane bit će 5,5 MW. Očekivanom godišnjom proizvodnjom električne energije od oko 8,9 milijuna kWh moći će se zadovoljiti potrebe 2.800 kućanstava.[276]

Sunčana elektrana Stankovci, priključne snage 2,5 MW, u drugoj će se polovici 2020. izgraditi na području Proizvodne zone Stankovci. Očekivana godišnja proizvodnja od 4,6 milijuna kWh električne energije bit će dovoljna za opskrbu 1.500 kućanstava. [277]

RAZVOJNI IZAZOVI

Složena zakonska regulativa za ulaganje u OiE
Dugotrajni postupci uključena izgradnje elektro energetske infrastrukture u prostorne planove
Neriješeni imovinsko pravni odnosi
Dug povrat investicije
Nedostatak ljudskih potencijala u području EnU i OiE
Nedostatak znanja i educiranosti gospodarstva vezano uz korištenje obnovljivih izvora energije
Onemogućeno ili otežano financiranje i visoke cijene energetske obnove objekata sa statusom kulturnog dobra

RAZVOJNE POTREBE

Podizanje svijesti o mjerama energetske učinkovitosti i korištenju obnovljivih izvora energije
Povećanje energetske učinkovitosti i korištenja OIE u javnom sektoru
Daljnja plinofikacija ostalih dijelova županije
Razvoj poticaja za plinofikaciju kućanstava

12.10.KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE

Unaprjeđenje razine komunalne infrastrukture u županiji je predstavlja u sljedećem strateškom razdoblju jedan je od najvećih izazova posebice u kontekstu održivog razvoja. Pronalaženje optimalne

[275] HEP, 2020., dostupno na: https://www.hep.hr/projekti/obnovljivi-izvori-energije/vjetroelektrana-korlat/3468, (16.11.2020.)
[276] HEP, 2020., dostupno na: https://www.hep.hr/projekti/obnovljivi-izvori-energije/neintegrirane-sunceve-elektrane/3422, (16.11.2020.)
[277] Ibid.

ravnoteže između potreba lokanog stanovništva i velikog broja turista u vršnim mjesecima sezone s visokim izdacima predstavlja temeljni izazov.

Razvojni potencijali

- Bogatstvo podzemnih i pitkih voda
- Postojanje EU fondova za unaprjeđenje komunalne infrastrukture, obnovu i energetsku učinkovitost

Razvojni izazovi

- Nepostojanje sustavnog plana vodoopskrbe i odvodnje na svim razinama
- Nedovoljna i nekvalitetno izgrađena vodovodna mreža, posebice na otocima
- Nekvalitetno zbrinjavanje otpadnih voda na nekim dijelovima županije, posebice otocima
- Nedostatno recikliranje otpada, veliki broj ilegalnih i zatvorenih nesaniranih odlagališta
- Nedostatna pokrivenosti širokopojasnom internetu i pristupu suvremenim elektroničkim komunikacijskim uslugama
- Neriješeni imovinsko-pravni odnosi
- Nedostatak kvalitetnog kadra, posebice u području korištenja obnovljivih izvora energije

Razvojne potrebe

- Unaprjeđenje sustava (kvalitetom. brojem korisnika i implementacijom tehnoloških rješenja) vodoopskrbe, odvodnje i zbrinjavanja otpada na području cijele županije, s posebnim naglaskom na otočne zajednice
- Unaprjeđenje plinofikacije
- Osiguravanje kvalitetnog i pouzdanog širokopojasnog pristupa i drugih elektroničkih komunikacijskih usluga na području županije
- Edukacija lokalnog stanovništva i turista održivom korištenju vode, održivom gospodarenju otpadom i otpadnim vodama te obnovljive izvore energije
- Osmišljavanje sustava potporu za korištenje obnovljivih izvora energije

13. ODRŽIVI OKOLIŠ

Zaštita i očuvanje okoliša od presudne je važnosti za život svakog živog bića. Jedino održavanjem ravnoteže u okolišu i poštovanjem prirodnih značajki ekosustava moguće osigurati održivost i samoobnovljivost, a time i kakvoću života ljudi koji taj okoliš koriste. Zadarska županija je bogata krajobraznim posebnostima i staništima te se diči velikom biološkom raznolikošću s brojnim ugroženim i endemičnim vrstama. Antropogeni utjecaj i pritisak na okoliš u trajnom su porastu i potrebno je osigurati učinkovitost sustava i mjera te razviti navike i način života, koji će omogućiti smanjenje tog utjecaja.

13.1. INSTITUCIONALNI I STRATEŠKI OKVIR

Zakonom o zaštiti okoliša (NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18, 118/18) okoliš je prepoznat kao dobro od interesa za Republiku Hrvatsku, te se s ciljem njegove zaštite osigurava očuvanje kakvoće okoliša, očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti, racionalno korištenje prirodnih dobara i energije na najpovoljniji način, kao osnovni uvjet zdravog života i temelj održivog razvitka. Izražen utjecaj ljudskih aktivnosti na stanje okoliša zahtjeva jasno definirana načela zaštite okoliša i održivog razvitka, zaštitu sastavnica okoliša i zaštitu okoliša od utjecaja opterećenja, instrumente zaštite i praćenje stanja u okolišu popraćene informacijskim sustavima, sudjelovanje javnosti u okolišnim pitanjima te institucionalni okvir.[278]

Zakon o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19) uređuje sustav zaštite i cjelovitog očuvanja prirode i njezinih dijelova. Ciljevi i zadaće zaštite prirode, sukladno Zakonu, su očuvati i obnoviti bioraznolikost, krajobraznu raznolikost i georaznolikost u stanju prirodne ravnoteže i usklađenih odnosa s ljudskim djelovanjem, utvrditi i pratiti stanje prirode, osigurati sustav zaštite prirode radi njezina trajnog očuvanja, osigurati održivo korištenje prirodnih dobara bez bitnog oštećivanja dijelova prirode i uz što manje narušavanja ravnoteže njezinih sastavnica, pridonijeti očuvanju prirodnosti tla, očuvanju kakvoće, količine i dostupnosti vode, mora, očuvanju atmosfere i proizvodnji kisika te očuvanju klime, te spriječiti ili ublažiti štetne zahvate ljudi i poremećaje u prirodi kao posljedice tehnološkog razvoja i obavljanja djelatnosti.[279]

Institucionalni okvir za zaštitu okoliša i prirodne baštine na nacionalnoj razini predvodi **Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja** nadležno za poslove zaštite i očuvanja okoliša i prirode u skladu s politikom održivog razvoja Republike Hrvatske. Također obuhvaća poslove u vezi s gospodarenjem otpadom, procjenama utjecaja na okoliš, ublažavanjem klimatskih promjena i prilagodbom na njih, upravljanjem vodama te upravne i druge poslove iz područja energetike.[280]

Na regionalnoj razini **Upravni odjel za prostorno uređenje, zaštitu okoliša i komunalne poslove Zadarske županije** obavlja upravne i stručne poslove u području prostornog uređenja i zaštite okoliša u ostvarivanju uvjeta za održivi razvitak Zadarske županije, poslove zaštite prirode, gospodarenja otpadom i komunalnog gospodarstva, prati rad javnih ustanova i trgovačkih društava iz navedenih područja kojima je osnivač ili suosnivač Zadarska županija.[281]

[278] Zakon o zaštiti okoliša, NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18, 118/18 čl.3. st.2. , čl.3. st. 1. i čl.7. st.2.
[279] Zakon o zaštiti prirode, NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, čl.1. i čl.4.
[280] *O Ministarstvu*, MINGOR, 2020., dostupno na: https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/1065 (06.11.2020.)
[281] *O nama*, Upravni odjel za prostorno uređenje, zaštitu okoliša i komunalne poslove Zadarske županije, Zadarska županija, 2020., dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/o-nama-prostorno-uredenje-zastitu-okolisa-i-komunalne-poslove (06.11.2020.)

Zaštićenim područjima Zadarske županije upravljaju javne ustanove. Nacionalnim parkovima i parkovima prirode upravljaju javne ustanove koje osniva Vlada Republike Hrvatske, a Zadarska županija ostalim oblicima zaštite prirode upravlja preko **Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Zadarske županije „Natura Jadera“**.[282] Na području Zadarske županije djeluju Javna ustanova **Nacionalni park Paklenica, Javna ustanova Park prirode Telašćica te Javna ustanova Park prirode Vransko jezero**. Nadzor i praćenje utjecaja na okoliš na području Zadarske županije obavljaju i druge institucije te zavodi kao što su Hrvatske vode te Zavod za javno zdravstvo Zadarske županije.

Poslovanje Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Zadarske županije **Nature Jadere** regulirano je Zakonom o zaštiti okoliša (NN 80/13, članak 134., stavak 4.), Zakonom o ustanovama (NN 76/93, 29/97, 47/99, 35/08, članak 54., stavak 1.) i Odlukom o osnivanju (Službeni glasnik 2/01, 04/02, 12/12, članak 4., stavak 3.).[283] Na temelju Zakona o zaštiti prirode, od travnja 2003. godine Natura Jadera upravlja s 13 zaštićenih dijelova prirode Zadarske županije i područjima europske ekološke mreže Natura 2000 (osim područja koja su unutar granica NP Paklenica i PP Telašćica, Vransko jezero i Velebit). U sklopu svoje djelatnosti Natura Jadera vrši nadzor zaštićenih dijelova prirode, provodi mjere osiguranja i sprječavanja od oštećenja ili degradacije objekta područja, održava izvorne vrijednosti objekata i područja te osigurava šumske i agrotehničke mjere koje se provode u smislu održavanja, obavlja znanstvena proučavanja i istraživanja vrijednosti objekta i područja ili osigurava obavljanje tih poslova, vodi evidenciju relevantnih podataka o zaštićenoj prirodi, organizira i sudjeluje u organizaciji turističkih obilazaka objekata i područja i razmatra pristigle ponude i daje prijedloge za prvootkup zemljišta na objektima i područjima. Također, u svrhu zaštite, održavanja i promicanja zaštićenim područjima kojima upravlja, može upravljati područjem ekološke mreže te pružati turističke usluge u ostalim oblicima turističke ponude.[284]

Strateški okvir za zaštitu okoliša i prirodne baštine obuhvaćen je *Nacionalnom razvojnom strategijom 2+Republike Hrvatske do 2030. godine* te *Strategijom i akcijskim planom zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025.* godine.

U nastavku poglavlja analizirat će se prirodne značajke Zadarske županije – tlo, voda, zrak, biljni i životinjski svijet te zaštita biološke raznolikosti, europska ekološka mreža Natura 2000 i zaštita od buke i svjetlosnog onečišćenja.

13.2. TLO

Područje Zadarske županije karakterizira raznolikost vrsta tla u vidu njihovih fizikalnih svojstava i odraz su geološko-litoloških značajki područja s prevladavajućim vapnenačkim, flišnim i lesnim naslagama. Dominira smeđe tlo na vapnencu, koje se prostire na 33,3% površine Zadarske županije, crvenica na 12,3% površine te kamenjar na 9,5% površine.

Oko 55% obradivog prostora čine rendzine, koluvijalno-antropogenizirana tla, aluvijalno-koluvijalna tla i smeđa tla te regosoli koje karakterizira dobra vodopropusnost, stabilna struktura, povoljna tekstura i vodo-zračni odnos. Oko 25% obradivog prostora spada u kamenjar, karakteriziran

[282] *O nama*, Natura Jadera, 2020., dostupno na: https://natura-jadera.com/o-nama/ (08.11.2020.)
[283] *Statut Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Zadarske županije „Natura Jadera“*, Natura Jadera, Zadar, 2013., str.2.
[284] Ibid., str.3.

dominacijom kamena i krupnog šljunka i ekstremnom propustljivošću za vodu, što dio ovih tala čini nepogodnim za poljoprivredu, dok je dio pogodan za uzgoj pojedinih vrsta voća, povrća ili vinograda. Oko 20% obradivih tala zauzimaju hidromorfna tla pogodne dubine, ali s nepovoljnim fizikalnim svojstvima, kao što su teška tekstura, slaba vodopropusnost i mali kapacitet za zrak. Pojava slabo zaslanjenih tala prisutna je na području oko Vranskog jezera, što je posljedica navodnjavanja okolnih poljoprivrednih površina slabo zaslanjenom vodom iz jezera. Antropogena tla se odlikuju povoljnom razinom opskrbljenosti hranjivima, dok su ostala tla nepovoljne opskrbljenosti.[285]

Zaštita tla obuhvaća očuvanje zdravlja i funkcije tla, sprječavanje oštećenja, praćenje stanja i promjena kakvoća tla te saniranje i obnavljanje oštećenih tala i lokacija. Na kakvoću tla na području Zadarske županije nepovoljno može utjecati nepropisno korištenje kemijskih sredstava u poljoprivredi, erozija zemljišta, smanjivanje površina pod šumom, demografska ekspanzija i urbanizacija, industrija te pojava ekstremnih klimatskih uvjeta (duga sušna razdoblja, poplave). U konačnici, onečišćenje tla negativno utječe na proizvodnu kakvoću poljoprivrede.[286]

13.3. VODE

13.3.1. Slatka voda

Hidrografske značajke Zadarske županije odlikuju se izrazitom složenošću površinskih i podzemnih tokova uvjetovanih prevladavajućim krškim značajkama reljefa. U kršu je, zbog pukotinske poroznosti stijena, naglašena podzemna cirkulacija vode te su stalni površinski tokovi rijetki i iznimno važni. Zbog posebnih reljefnih značajki područja, vode se dreniraju u više slivnih područja. Najveći dio županije, područje Velebita i uz Velebit, Gračačka visoravan i Bukovica, spada u sliv Zrmanje; dio Ravnih kotara čini sliv Vranskog jezera, a dio se ulijeva izravno u more (npr. Miljašić Jaruga); mali dio uz granicu s BiH spada u sliv rijeke Une; a dio Bukovice te područje uz tok Guduče, u sliv Krke.[287]

Glavne tekućice su **Zrmanja s pritokom Krupom, Una Ričica, Otuča, Miljašić Jaruga, Bašćica, Karišnica, Kličevica** i **Kotarka.** Najduža i najznačajnija tekućica je Zrmanja, koja izvire u području Zrmanja vrela, te nakon 69 km toka s visinskim padom od 327 m, utječe u Novigradsko more 10 km nizvodno od Obrovca. **Zrmanja** teče uz podnožje južnog Velebita uskim dubokim kanjonom s riječnim proširenjima i poljima. Kao i njene glavne pritoke, Krupa s Krnjezom i Dobarnica, napaja se vodama iz ličkog područja, koje se dreniraju kroz krško podzemlje. U svome donjem toku (posljednjih 14 km, od Jankovića buka) Zrmanja je pod utjecajem mora. Uz Zrmanju postoji i niz izvora (Vrilina, Ledenik, Dožinovac) koji se koriste za vodoopskrbu okolnih naselja. Izvor na području sela Muškovci (u podnožju Velebita, SI od Obrovca) preko crpne stanice Dolac opskrbljuje regionalni vodovod sjeverne Dalmacije. Ričica, Otuča i Opsenica teku Gračačkom visoravni, a njihove vode se energetski koriste u RHE Obrovac.[288]

Vransko jezero smješteno je usporedno s morskom obalom jugoistočno od grada Biograda na Moru. Najveće je prirodno jezero u Republici Hrvatskoj i najznačajnija stajaćica na području Zadarske županije. Jezero je dugačko 13,6 km, površine 30 km² i dubine do 4 m, a njegovo slivno područje površine je oko 480 km². Voda u jezeru prirodno je bočata zbog blizine mora i poroznosti krške barijere

[285] *Program zaštite okoliša Zadarske županije, Zadarska županija*, Zagreb, 2020. str.12.
[286] *Stanovanje i okoliš, Briga o okolišu, Zaštita tla*, Središnji državni portal, Vlada Republike Hrvatske, 2020., dostupno na: https://gov.hr/moja-uprava/stanovanje-i-okolis/briga-o-okolisu/zastita-tla/1946 (05.11.2020.)
[287] *Program zaštite okoliša Zadarske županije,* Zadarska županija, Zagreb, 2020., str.15.
[288] Ibid.

kojom je jezero od njega odvojeno. Prirodna slanost vode dodatno je povećana umjetnim prokopom Prosika. Jezero je pod posebnom zaštitom u kategoriji parka prirode. Na području Zadarske županije postoje još tri jezera na otoku Pagu (slatkovodno jezero Velo blato te Malo blato i Kolanjsko blato s bočatom i slanom vodom), umjetna jezera Vlačine i Grabovac na Bašćici te Štikada na Ričici.[289]

Većina močvarnih površina i blata (Vransko polje, Bokanjačko i Nadinsko blato, Trolokve) isušivanjem su pretvorena u poljoprivredne površine. Stajaćice, posebno Vransko jezero te Veliko blato, Malo blato i Kolanjsko blato, iznimno su značajne u životnom ciklusu bogate ornitofaune, što je prepoznato njihovim uvrštanjem u zaštićena područja prirode.[290]

Brojni izvori i vrulje upućuju na postojanje većih rezervi kvalitetne podzemne vode područja Ravnih kotara i Like te su svrstana u zonu rezerve podzemnih voda prve kategorije.[291]

Područje Zadarske županije tijekom ljetnih mjeseci, uslijed sušnog razdoblja, suočava se s problemom dostupnosti vode za sve stanovnike, a posebno je ugroženo stanovništvo otoka koji nemaju osiguran javni vodoopskrbni sustav te ovise o lokalnim izvorima vode. Stoga stanovnici tih područja ovise o prikupljenoj kišnici, odnosno dopremljenoj vodi, u vodospremnicima (gusternama) ili o prirodnim vodospremnicima čiji su kapaciteti često ispod biološkog minimuma i nije ih moguće dugoročno rabiti za vodoopskrbu (slatka voda zbog utjecanja mora postaje bočata).

Javni vodoopskrbni sustav 2018. godine je kroz 10 vodovoda opskrbljivao 156.641 stanovnika Zadarske županije, odnosno 92,1% ukupnog stanovništva, te je prema tome iznad državnog prosjeka za istu godinu, koji iznosi 91,5%.[292]

Vodoopskrbni sustav kombinacija je regionalnog sustava s vodozahvatima u desnom zaobalju rijeke Zrmanje, u Bokanjačkom blatu, Ninu i lokalnih sustava s manjim lokalnim zahvatima (Starigrad, Žman na Dugom otoku i Kaštel Žegarski). Regionalni sustav zahvaća vodu iz četiri bunara (Bunari 4 i 5, Jezerce i Boljkovac), dva izvora (desnoobalni izvori rijeke Zrmanje i Golubinka) i izravno iz rijeke Zrmanje (površinski zahvat na lokaciji Berberovog buka koji se koristi samo za vrijeme ljetnih mjeseci).[293]

Periodična ispitivanja kvalitete lokalnih voda se provode već dugi niz godina. Monitoring vode za ljudsku potrošnju za 2019. godinu, sukladno odredbama Zakona o vodi za ljudsku potrošnju (NN 56/13, 14/14, 64/15), proveden je u skladu sa zahtjevima Pravilnika o suglasnosti i metodama analize vode za ljudsku potrošnju (NN 125/13, 141/13, 128/15). Svi izvori vode redovito se analiziraju u ovlaštenim laboratorijima.

Velik izazov vodoopskrbnog sustava predstavlja osiguravanje stalne i kvalitetne opskrbe otoka vodom, što se rješava dopremom vode s kopna preko podmorskih cjevovoda, brodovima vodonoscima, prikupljanjem kišnice u cisternama te najrjeđe opskrbom iz vlastitih izvora (lokalni vodozahvati). Vodonosac s najvećom zapremninom na podruju Zadarske županije je „Zrmanja“ kapaciteta 1.000 m^3, u privatnom vlasništvu.[294]

[289] *Program zaštite okoliša Zadarske županije,* Zadarska županija, Zagreb, 2020., str.28., dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/images/dokumenti/Program%20zastite%20okolisa%20Zadarske%20zupanije.pdf (31.12.2020.)
[290] Ibid., str.28.
[291] Ibid., str.28.
[292] *Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2018*., Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb, 2019., str. 362.
[293] *Izvješće uprave o stanju društva za 2018*., Vodovod Zadar d.o.o., Zadar, 2019, str.3.
[294] Klarica, S., (2019.): *Zahvaljući kiši i Zrmanji otočani nisu žedni*, Zadarski list, 12.08.2019., dostupno na: https://www.zadarskilist.hr/clanci/12082019/zadarski-otoci-zahvaljuci-kisi-i-zrmanji-otocani-nisu-zedni (04.11.2020.)

13.3.2. More

Zadarska županija ima vrlo razvedenu morsku obalu u duljini od oko 1.350 km (22% duljine obalne crte Republike Hrvatske) s više od 120 otoka i otočića, koji čine oko šestine (606 km^2) kopnenog teritorija županije. Morski dio teritorija prostire se na 3.632,9 km^2, odnosno obuhvaća 50% ukupnog teritorija Zadarske županije.[295]

Izražen proces litoralizacije na području Zadarske županije te gospodarske aktivnosti (ribarstvo, marikultura, brodogradnja, industrija, pomorski promet, turizam) koje prate taj proces i koriste ograničene morske resurse, značajno utječu na kakvoću morskog sustava. Stoga je prioritetno razvijati gospodarske aktivnosti u okviru održivosti i samoobnovljivosti sustava te ugraditi preventivne mjere od incidenata s ciljem smanjivanja negativnog utjecaja na okoliš. [296]Onečišćenje voda je izravno ili neizravno unošenje tvari ili topline u vodu, zrak ili tlo izazvano ljudskom djelatnošću, što može biti štetno za ljudsko zdravlje ili kakvoću vodnih ekosustava ili kopnenih ekosustava izravno ovisnih o vodnim ekosustavima, koje dovodi do štete za materijalnu imovinu, remeti značajke okoliša, zaštićene prirodne vrijednosti ili utječe na druge pravovaljane oblike korištenja okoliša.[297]

Radi zaštite okoliša sve luke otvorene za javni promet i luke posebne namjene moraju posjedovati i odgovarajuće brodice ili opremu za učinkovito uklanjanje manjih onečišćenja.[298] U lukama otvorenim za javni promet i lukama posebne namjene u kojima se odvijaju brojne ljudske aktivnosti, mogući utjecaji na okoliš su višestruki – onečišćenje naftnim derivatima, onečišćenje otpadnim vodama, onečišćenje otpadom, onečišćenje metalima, ekološke nesreće, onečišćenje balastnim vodama, aktivnosti vezane za akvatorij i objekte na kopnu.[299]

Skupljanjem otpada na području Lučke uprave Zadar bave se specijalizirane tvrtke s odobrenom koncesijom za obavljanje te djelatnosti. Koncesionari raspolažu različitom opremom te prijevoznim sredstvima za skupljanje otpada. Moguće je zbrinuti različite vrste otpada kao što su komunalni otpad, razne vrste zauljenih voda, motorno ulje, zauljene adsorbense, emulzije, otpadne boje i lakove. Na području Lučke uprave Zadar djelatnost prihvata i zbrinjavanja otpada s brodova obavljaju Čistoća d.o.o., Cian d.o.o. Split, Ciklon d.o.o. Zadar, Ind-Eko d.o.o. Rijeka, Dezinsekcija d.o.o. Rijeka, Sordes d.o.o. Zadar, MC čišćenje d.o.o. Sisak.[300] Količina potrebnih spremnika za odlaganje otpada je nezadovoljavajuća, a daljnje zbrinjavanje prikupljenog istog nije adekvatno riješeno na području Zadarske županije. Ta problematika u toku je rješavanja u okviru projekta uspostave Centra za gospodarenje otpadom u Biljanama.

13.3.2.1. Kakvoća mora

Na području Zadarske županije u 2019. godini kakvoća mora se pratila na 99 lokacija. Uzorkovanja su provedena 10 puta tijekom sezone kupanja na svim lokacijama te je ukupno testirano 997 uzoraka

[295] *Osnovna analiza - Dodatak 2., Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020.*, Zadarska županija, 2017., str.9. i str.117.
[296] Ibid., str.117.
[297] Zakon o vodama, NN 66/19, čl, 4.
[298] *Program praćenja stanja okoliša za područja luka otvorenih za javni promet i luka posebne namjene na području Zadarske županije*, Zadarska županija, Zadar, 2006., str. 17.
[299] Ibid., str. 17.
[300] *Plan gospodarenja otpadom s brodova na području pod upravljanjem Lučke uprave Zadar*, Lučka uprava Zadar, Zadar, 2014., str 18.

(990 u okviru redovnoj praćenja, a 7 zbog prijave iznenadnog onečišćenja mora). **Prema godišnjoj ocjeni, svih 99 plaža (100%) spada u kategoriju izvrsne, dobre i zadovoljavajuće kakvoće mora**. Nijedan od uzoraka nije bio nezadovoljavajuće kakvoće.[301]

Slika 13.1. Točke ispitivanja kakvoće mora na morskim plažama Zadarske županije
Izvor: Kakvoća mora na morskim plažama Zadarske županije u 2019. godine, Zavod za javno zdravstvo Zadar, 2020.

13.4. ZRAK

Prema Zakonu o zaštiti zraka (NN 127/19), zrak čija je kakvoća takva da može narušiti zdravlje, kakvoću življenja i/ili štetno utjecati na bilo koju sastavnicu okoliša, smatra se onečišćenim zrakom.[302] Kakvoća zraka određenog prostora kategorizira se ovisno o koncentracijama onečišćujućih tvari koje se nalaze u zraku, odnosno o propisanim graničnim vrijednostima za iste tvari. Područje Zadarske županije se uvrštava u regiju HR05, odnosno Dalmaciju.[303] S ciljem praćenja kakvoće zraka županije provode se redovna mjerenja na dvije mjerne postaje – Vela straža na Dugom otoku i u naselju Polači u Ravnim kotarima. Kvaliteta zraka tijekom 2015. godine za područje reprezentirano mjernom postajom Polača ocijenjena je kao kvaliteta I. kategorije. Zbog nedostatnog obuhvata podataka mjerenih onečišćujućih tvari kategorizacija zraka po svim parametrima na mjernoj postaji Vela straža (Dugi otok) nije napravljena. [304]

S obzirom da na području Zadarske županije ne postoje industrijska postrojenja koja imaju značajan utjecaj na kvalitetu zraka, **glavni izvor onečišćenja zraka je promet**. Uslijed velikog broja turista tijekom ljetne turističke sezone, značajno se poveća broj motornih vozila na autocesti A1 (Zagreb − Karlovac − Gospić − Zadar − Split – Dubrovnik), županijskoj prometnoj mreži koja povezuje najveća naselja Zadarske županije (Zadar, Nin, Pag, Biograd na moru, Benkovac, Obrovac i Gračac) te na Jadranskoj magistrali te na cestama u okolici Zračne luke Zadar. Najčešći nusprodukti intenzivnog

[301] *Kakvoća mora na morskim plažama Zadarske županije u 2019. godini*, Zavod za javno zdravstvo Zadar, Zadar, 2020., str.12.
[302] Zakon o zaštiti zraka, NN 130/11, čl. 9., st.35.
[303] *Kvaliteta zraka u Republici Hrvatskoj*, MINGOR, 2020. dostupno na: http://iszz.azo.hr/iskzl/ , pristup: 06.11.2020.
[304] *Izvješće o provedbi programa zaštite i poboljšanja kakvoće zraka na području Zadarske županije za proteklo četverogodišnje razdoblje od donošenja Programa (2012. godine)*, Zadarska županija, Zagreb, 2016., str. 12.

prometa su ugljični monoksid (benzinska vozila) te SO2 (dizel-motori), CO2, NOx, lebdeće čestice (PM10 i PM2,5), NMHOS i olovo (udio olova se uvelike smanjio uvođenjem bezolovnih benzina).[305]

Zimi onečišćenje zraka uzrokuju kućna ložišta na drva, ugljen i naftne derivate. U Zadarskoj županiji 85% domaćinstava grije se na drva i u prosjeku godišnje potroše 3,2 m^3 drva. To je osobito značajno u uvjetima stabilne atmosfere i niskog tlaka. Prisutni su i difuzni izvori onečišćenja kao što su poljoprivredna proizvodnja (staklenički plinovi), eksploatacija mineralnih sirovina (prašina uz lokalitete i putove transporta), odlagališta otpada (prvenstveno divlja odlagališta zbog emisije metana te eventualnih iznenadnih događaja koji rezultiraju nizom toksičnih spojeva) i neadekvatno izgrađen sustav otpadnih voda.[306] Nadalje, značajan je i antropogeni utjecaj, u vidu požara uzrokovanih neodgovornim ponašanjem ili u svrhu krčenja makije, što rezultira privremenim onečišćenjem zraka. Kao posljedica izgaranja, mogu nastati brojni kancerogeni spojevi.

13.5. VEGETACIJA

Područje Zadarske županije prema svojim klimatsko-vegetacijskim značajkama pripada pretežno sredozemnom podneblju s vegetacijskim zajednicama hrasta crnike, hrasta medunca i bijelog graba.[307]

Na otocima i u uskom priobalnom pojasu prevladavaju vazdazelene šume hrasta crnike te šume alepskog bora i crnog dalmatinskog bora. Uz hrast crniku, česta je pojava crnog jasena, smrdljike, borovica, planike i mirte. Na tom području također su rasprostranjeni devastirani oblici šumskog pokrova (posljedica stočarske i poljoprivredne aktivnosti) – makije, garizi, kamenjari i goleti. Područje Ravnih kotara i Bukovice karakteriziraju šume bijelog graba, crnog graba i hrasta medunca, kojeg prema jugu smjenjuju hrast dub, hrast cer, crni jasen i makljen.

Na južnim padinama Velebita i u Bukovici posebno se ističe degradirani tip šume bijelog graba i dračik. Brdski prostor Zadarske županije (iznad 600 m nadmorske visine) prekriva primorska šuma bukve visokog krša, s pojavom crnog graba, crnog jasena, javora gluhača i gorskog javora, te šume bukve i jele (do 1.200 m nadmorske visine). Na nadmorskim visinama od 1.100 m do 1.500 m, na području Velebita, prevladavaju bukove šume te šume jele i smreke. Na taj pojas, od 1.450 m nadmorske visine, nastavlja se vegetacija klekovine bora krivulja, koji čini zadnju zonu šumske vegetacije. Uz bor krivulj, česta je klekovina bukve, velelisna vrba, jarebika i planinska kozlokrvina. Iznad nje raste vegetacija planinskih travnjaka i pukotina stijena koja se odlikuje iznimnim bogatstvom endemičnih vrsta.

Zadarska županija stanište je više od 1.000 različitih biljnih vrsta, od čega je više od 80 endemičnih vrsta (pjeskarica, prozorski zvončić, hrvatsko zvonce, mrazovac, velebitska degenija, hrvatska sibireja, kitajbelov jaglac, velebitski klinčić, valdštajnova zvončika). Područje Parka prirode Velebit posebno se ističe kao stanište velikog broja endemskih vrsta, a s naglaskom na Nacionalni park Paklenica u kojem ih je dosada zabilježeno 79.[308]

[305] Ibid., str.19.
[306] Ibid.
[307] Magaš, D. (2001). *Osnovna geografska obilježja - Zadarska županija / Main geographical features - The County of Zadar*, dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/285597001_Osnovna_geografska_obiljezja_-_Zadarska_zupanija_Main_geographical_features_-_The_County_of_Zadar, str.24.
[308] *Priroda, Flora i Fauna*, TZO Starigrad Paklenica, 2020., dostupno na: http://www.rivijera-paklenica.hr/flora-fauna (06.11.2020.)

Područje akvatorija Srednjeg Jadrana, iznimno je bogato endemskim vrstama sa zabilježenih 535 vrsta zelene, crvene i smeđe alge. Među biljnim vrstama koje nastanjuju akvatorij Zadarske županije ističu se morska trava posidonija, jadranski klobučić i crvena alga. Negativan ekološki utjecaj ima invazivna tropska zelena alga grozdasta kaulerpa koja ugrožava sva staništa, primjerice livade alge posidonije. Strogo su zaštićene čvorasta morska resa, posidonija, morska svilina i patuljasta svilina.

13.5.1. Fauna

Zadarska županija odlikuje se bogatstvom životinjskih vrsta. Široko su rasprostranjene vrste poput divlje svinje, čaglja, lisice, vuka, srne, zeca, kunića, štakora, miša, šišmiša, puha, voluharice, kune, ježa i drugih sisavaca te gmazova, vodozemaca i ptica. Također su zastupljene i brojne mnoge rijetke i zaštićene vrste poput bjeloglavog supa, orla zmijara, vjetruše, kobca (Paklenica), smeđeg medvjeda (Paklenica, južni Velebit i Lika), kornjača čančara, veliki kormoran, daždevnjak, macaklin (Ravni kotari i primorje) i druge vrste.[309]

Posebni ornitološki rezervat Kolanjsko polje na otoku Pagu močvarno je područje od iznimnog značaja za ptičji svijet (čaplje, ibis, ćurlini veliki trstenjak i trstenjak cvrkutić, svilorepa, čapljica voljak, kokošica, mali gnjurac, mlakuša, ševa, morski kulik, mala čigra). Zabilježeno je 163 vrste ptica, od čega je 66 vrsta ptica gnjezdarica. Osim ptica, na prostoru Kolanjskog blata obitavaju i vretence jezerski regoč, kopnena kornjača, barska kornjača, zmija crvenkrpica te leptir dalmatinski okaš.[310] Uz Kolanjsko blato, na otoku Pagu, nalazi se posebni ornitološki rezervat Malo i Veliko blato te se ta dva područja međusobno nadopunjuju.

Park prirode Vransko jezero područje je s velikom raznolikošću ptičjeg svijeta i zabilježeno je 256 vrsta, od kojih je 102 vrste ptica gnijezdarica. Među pticama gnjezdaricama su četiri vrste ugrožene na europskoj razini i sedam vrsta ugroženih u Republici Hrvatskoj. Za ptice čaplju dangubu, veliku bijelu čaplju, malu bijelu čaplju i malog vranca Vransko jezero je jedino gnjezdilište u primorskoj Hrvatskoj, a preko 100.000 ptica vodarica zimi na tom području. Zbog velike bioraznolikosti ornitofaune, dio Parka prirode je proglašen posebnim ornitološkim rezervatom.[311]

Bogatstvo Jadranskog mora (440 vrsta riba), a time i akvatorija Zadarske županije, očituje se u velikoj raznovrsnosti ribljih vrsta i razlog je stoljetnog vrednovanja mora kao gospodarskog i kulturnog dobra. Među najčešćim ribama su srdele, inčuni, tune, palamide, gofovi, lice, arbuni, gavuni, oslići, kovači, zubataci, listovi, morski psi, morske mačke i dr. Od glavonožaca prevladavaju lignje, sipe i hobotnice te su još prisutni hlap, jastog, rakovica, škampi i kozice.[312] Jadransko more jedno je od područja u kojem obitava zaštićena sredozemna medvjedica, a među zaštićenim vrstama su i glavata želva, golema želva, sedmopruga usminjača, obični dupin, dobri dupin, svi kitovi, morski konjic, crveni koralj, spužve i druge.[313] Pojave tih vrsta u akvatoriju Zadarske županije su, osim dobrog dupina, vrlo rijetke.

---

[309] Magaš, D. (2001). *Osnovna geografska obilježja - Zadarska županija / Main geographical features - The County of Zadar*, dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/285597001_Osnovna_geografska_obiljezja_-_Zadarska_zupanija_Main_geographical_features_-_The_County_of_Zadar, str.25.

[310] *Kolanjsko blato-blato Rogoza (Otok Pag),* Natura Jadera, 2020., dostupno na: https://natura-jadera.com/prirodne-vrijednosti/posebni-rezervati/kolanjsko-blato-blato-rogoza/ (08.11.2020.)

[311] *Općenito*, Park prirode Vransko jezero, 2020., dostupno na: https://www.pp-vransko-jezero.hr/hr/opcenito/ (08.11.2020.)

[312] *Podjela morskih riba,* Športsko nautička ribolovna udruga MARJAN, 2015., dostupno na: http://marjan.hr/2015/01/10/podjela-morskih-riba/ (08.11.2020.)

[313] Murtić Hodžić, A. (2015.) *Ugrožene životinjske vrste u Jadranskom moru, Završni rad*, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, dostupno na: https://repozitorij.unipu.hr/islandora/object/unipu:10, (08.11.2020.)

13.5.2. Biološka raznolikost

Specifičan biogeografski položaj, reljefne i klimatske značajke Zadarske županije uvjetovali su razvitak velikog broja različitih stanišnih tipova (kopnenih, podzemnih i morskih), s velikim bogatstvom vrsta i podvrsta sa znatnim brojem endema. S obzirom da je najveći broj endemskih životinjskih vrsta koncentriran u podzemnim staništima, u krškim rijekama jadranskog sliva i na otocima, **područje Zadarske županije karakterizira velik broj tih endemskih svojti.**[314]

Opterećenje okoliša izravno ljudskim djelovanjem (zagađenjem, građevinskim intervencijama, intenzivnim prometom, prekomjernim korištenjem ograničenih prirodnih resursa) ili neizravnim putem (zanemarivanjem ili zapuštanjem te snažnim i dugotrajnim antropogenim pritiscima na osjetljivu prirodnu ravnotežu) jedno je od glavnih uzroka degradacije i propadanja staništa.[315] Kao posljedica tog procesa, stupanj ugroženosti značajnog broja vrsta se povećava.

Također, izuzetnu prijetnju biološkoj raznolikosti predstavljaju invazivne vrste koje vrlo štetno djeluju na autohtone vrste istiskujući ih i ugrožavajući njihov opstanak, služe kao prijenosnici zaraznih bolesti (na koje su često imune) te konačno stvaraju i modificiraju staništa. Na području Zadarske županije zabilježeno je 37 invazivnih vrsta, a neke od njih su žljezdasti pajasen, karpobrot, dudavac, jednogodišnja krasolika, mirisavi bagrem, gustocvjetna zlatika, ambrozija, grozdasta kaulerpa te babuška, gambuzija, crvenouha barska kornjača i druge vrste.

Na području akvatorija Zadarske županije izražena je velika raznovrsnost ribolovnih vrsta životinja, no zbog sve intenzivnijeg ribarstva te prekomjernog i neodrživog iskorištavanja ribljeg fonda, taj se prostor suočava s problemom smanjenja dostupne količine ribe u moru. Iako postoji niz mjera (izlovne kvote, lovostaj, dozvole, ograničenja na ribolovne alate i drugo) kojima je cilj osigurati održivo upravljanje ograničenim morskim resursima i samoobnovljivost sustava, u praksi se često te mjere ne poštuju, što dovodi do degradacije staništa i ugrožavanja opstanka pojedinih vrsta.[316]

Strategijom Europske Unije za bioraznolikost do 2030. godine planiran je niz aktivnosti kojima će se pridonijeti cilju postupnog oporavka okoliša Europske unije do 2030. godine, a nastavak je prethodne Strategije Europske Unije za bioraznolikost do 2020. godine. Gubitak bioraznolikosti dovodi do smanjenja prinosa usjeva i ulova ribe, većih gospodarskih gubitaka zbog poplava i drugih katastrofa te gubitka potencijalnih novih izvora lijekova.[317]

Od 2004. godine provedeno je nekoliko projekata koji su imali integriranu aktivnost inventarizacije biljnog i životinjskog svijeta i staništa. Napravljena je djelomična inventarizacija Zadarske županije, ali nisu objedinjeni na jednom mjestu i javno dostupni. Nacionalni parkovi i parkovi prirode provode inventarizaciju živog svijeta na svojim područjima te bi podaci trebali postati dijelom „baze zaštićenih područja RH“ produkta *projekta PAMS* (Protected Area Management System).[318]

Za područje PP Velebit napravljen je dio inventarizacije (flore, faune i staništa) u sklopu *projekta KEC* (Karst Ecosystem Conservation 2000.-2007). Intenzivnija inventarizacija flore, faune i staništa

[314] *Program zaštite okoliša Zadarske županije*, Zadarska županija, Zagreb, 2020., str. 29.
[315] Ibid.
[316] Prvan, M., Jakl, Z. (2016.) *Priručnik za zaštitu mora i prepoznavanje živog svijeta Jadrana*, Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce, Split, dostupno na: http://www.greenhome.co.me/fajlovi/greenhome/attach_fajlovi/lat/glavne-stranice/2017/06/pdf/Prirucnik_za_zastitu_mora.pdf (31.12.2020.)
[317] *Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030*., Europska komisija, 2020., dostupno na; https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/eu-biodiversity-strategy-2030_hr#zato-trebamo-zatititi-bioraznolikost (08.11.2020.)
[318] *Program zaštite okoliša Zadarske županije*, Zadarska županija, Zagreb, 2020., str.132.

provedena je i na području PP Vransko jezero u sklopu pripreme NATURA 2000 područja i pripreme plana upravljanja. Također, intenzivnija inventarizacija flore, faune i staništa provedena je u sjeverozapadnom dijelu Zadarske županije (otok Pag, područje uz Novigradsko i Karinsko more) u sklopu projekta COAST (Očuvanje i održivo korištenje biološke i krajobrazne raznolikosti na dalmatinskoj obali putem održivog razvitka obalnog područja; projekt trajao do 2012.), a u sklopu istog projekta (LOT-3) kartirana su i inventarizirana NATURA staništa na prirodnim obalama u Dalmaciji.[319]

13.6. PODRUČJE ZAŠTITE PRIRODE I NATURA 2000

Prema Zakonu o zaštiti prirode, zaštićeno područje je geografski jasno određen prostor koji je namijenjen zaštiti prirode i kojim se upravlja radi dugoročnog očuvanja prirode i pratećih usluga ekološkog sustava.[320] Utvrđeno je 9 kategorija zaštite prirode, od kojih su strogi rezervat, nacionalni park, posebni rezervat i park prirode od državnog značenja, a regionalni park, spomenik prirode, značajni krajobraz, park-šuma i spomenik parkovne arhitekture od lokalnog značenja.[321] Područjima od lokalnog značenja i područjima pod europskom ekološkom mrežom Natura 2000 na području Zadarske županije upravlja Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Zadarske županije „Natura Jadera". **U Zadarskoj županiji pod zaštitom se nalazi 21,68% ukupne površine** (79.064,74 ha), odnosno 20,45% kopnenog dijela i 1,23% morskog dijela.[322] Prema podatcima JU NATURA JADERA površina zaštićenih područja odstupa od podataka Bioportala nadležnog ministarstva i u Zadarskoj županiji iznosi 10,36% . Na području Zadarske županije 19 je područja pod sljedećim kategorijama zaštite (navedena je godina kada je područje zaštićeno):

1. Nacionalni park
    - Paklenica (1949.)
2. Park prirode
    - Telašćica (1988.)
    - Vransko jezero (1999.)
    - Velebit (1998.)
3. Posebni rezervati
    - Ornitološki rezervat Kolanjsko blato – blato Rogoza (otok Pag) (1988.)
    - Ornitološki rezervat Veliko i Malo blato (otok Pag) (1988.)
    - Rezervat šumske vegetacije Dubrava – Hanzine (otok Pag) (1988.)
    - Botanički rezervat Maslinik Saljsko polje (Dugi otok) (1969.)
    - Geološko-geomorfološki rezervat Brbišćica (Dugi otok)
4. Spomenici prirode
    - Geomorfološki spomenik prirode Spilja Modrič (Rovanjska) (1986.)
    - Hidrološki spomenik prirode Vrelo Une (Donja Suvaja) (1968.)
    - Rijetki primjerak drveća Zeleni hrast (Islam Latinski) (1957.)
    - Cerovačke spilje (Gračac) (1961.)
5. Značajni krajobrazi
    - Kanjon Zrmanje (1964.)

[319] *Izvješće o stanju okoliša Zadarske županije*, Zadarska županija, 2013., str. 201.
[320] Zakon o zaštiti prirode, NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, čl. 9.
[321] Ibid., čl. 111.
[322] *Bioportal*, MINGOR, Zavod za zaštitu okoliša i prirode, 2020., dostupno na: http://www.bioportal.hr/gis/ (31.12.2020.)

- Sjeverozapadni dio Dugog otoka (1967.)
- Dubrava Hanzina (otok Pag) (1988.)
- Otok Ošljak (1985.)

6. Spomenici parkovne arhitekture
    - Park Vladimira Nazora (Zadar) (1968.)
    - Park Folco Borelli (Sv. Filip i Jakov) (1964.)[323]

U pripremi za proglašenje ili u privremenoj zaštiti su park šuma Soline (Biograd na moru), geolokalitet Crnika (otok Pag), značajni krajobrazi Bijela i Karišnica (Karin) i Silbanski grebeni (Silba).

Natura 2000 europska je ekološka mreža koja povezuje područja temeljna za očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova Europske unije i čini najveće zaštićeno područje na svijetu. Cilj je očuvanje ili ponovna uspostava povoljnog stanja preko tisuću ugroženih i rijetkih vrsta te oko 230 prirodnih i poluprirodnih stanišnih tipova.[324] Natura 2000 se temelji na Direktivi o očuvanju divljih ptica i Direktivi o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore te se njihova provedba odvija prvenstveno kroz uspostavu ekološke mreže. Odabir područja se vrši prema znanstvenim mjerilima, a pri upravljanju tim područjima u obzir se uzima i interes i dobrobit ljudi koji u njima žive.[325] Ekološku mrežu Republike Hrvatske (mrežu Natura 2000) prema članku 5. Uredbe o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže (NN 80/19) čine područja očuvanja značajna za ptice (POP), područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS), vjerojatna područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (vPOVS) i posebna područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (PPOVS). (MGOR; ZZPO, 2020.)

Do prosinca 2019. godine u zemljama Europske unije proglašeno je ukupno 27.886 Natura 2000 područja, ukupne površine 1.358.143 km^2, od čega 785.018 km^2 površine kopna (18% teritorija Europske unije) i 573.125 km^2 površine mora (6% teritorija Europske unije).[326]

Na području Republike Hrvatske Natura 2000 obuhvaća 36,67% kopnenog teritorija i 16,26% teritorijalnog mora i unutarnjih morskih voda, odnosno 29,34% ukupne površine Republike Hrvatske.[327]

Udio kopnenog teritorija u ekološkoj mreži Natura 2000 u Zadarskoj županiji iznosi čak 50,33% dok je analizom preklapanja POP i POVS područja i obuhvatom cijele županije (kopno, more, otoci), taj postotak nešto manji i iznosi 34,75%.

13.7. PRIRODNA BAŠTINA

Prirodna baština Zadarske županije posebice njeni nacionalni parkovi i parkovi prirode svojom atraktivnošću privlače brojne turiste, izletnike i obrazovne institucije. Svojom ljepotom, bogatstvom i

[323] *Prirodne vrijednosti*, JU Natura Jadera, 2020., dostupno na: https://natura-jadera.com/prirodne-vrijednosti/, (08.11.2020.)
[324] *Natura 2000*, HAOP, MINGOR, 2020., dostupno na: http://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/odrzivo-koristenje-prirodnih-dobara-i-ekoloska-mreza/ekoloska-mreza/natura-2000 (08.11.2020.)
[325] Ibid.
[326] Ibid.
[327] *Ekološka mreža Natura 2000 u Republici Hrvatskoj*, MINGOR, 2020., dostupno na: https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-zastitu-prirode-1180/ekoloska-mreza-natura-2000/ekoloska-mreza-natura-2000-u-republici-hrvatskoj/1211 (09.11.2020.)

raznolikošću prirodna baština predstavlja i veliku gospodarsku vrijednost te je jedno od značajnih izvora edukativnih sadržaja.

Nacionalni park Paklenica – već je 1949. godine proglašen nacionalnim parkom zbog svojih posebnih geomorfoloških oblika i šuma. Obuhvaća prostor Velike i Male Paklenice koji su najočuvaniji i najveći šumski kompleks na području Dalmacije. Zauzima površinu od 95 km², a najviši vrhovi su Vaganski vrh i Sveto brdo koji su popularna turistička odredišta na području Zadarske županije. NP Paklenica nositelj je EU projekta **Podzemni grad u srcu Velebita** kojem je glavni cilj doprinijeti održivom razvoju i promociji NP Paklenica, ali i šireg velebitskog područja. Vrijednost projekta je 33 918 221,30 HRK te je s provedbom započeo 1. siječnja 2014., a traje do 31. ožujka 2021. godine.

Park prirode Telašćica – uvala je smještena u jugoistočnom dijelu Dugog otoka. Okružena je s 13 otoka i otočića, a sadrži i 6 otočića unutar uvale. Status parka prirode dobila je 1988. godine, iako je još od 1980. godine to područje zaštićeno zbog biljnog i životinjskog bogatstva, također i geološke i geomorfološke raznolikosti. Ukupna površina Parka prirode je 70,50 km^2, od čega je 25,95 km^2 na Dugom otoku i susjednim otočićima te 44,55 km^2 na moru. Na području parka prirode zastupljena je mediteranska vegetacija s oko 500 biljnih vrsta i jednako bogatom faunom. Podmorski svijet broji preko 300 biljnih i 300 životinjskih vrsta.

Park prirode Vransko jezero – najveće je prirodno jezero u Hrvatskoj, koje je status Parka prirode dobilo 1999. godine. Park zauzima površinu od 57 km^2, a najveći dio 30,02 km^2 odnosi se na Vransko jezero. Po svom položaju i karakteristikama specifično je u Hrvatskoj ali i na širem europskom prostoru. Ono je zapravo kraško polje ispunjeno boćatom vodom i predstavlja kriptodepresiju. Posebnost parku daje Posebni ornitološki rezervat koji je zbog svoje očuvanosti velikog tršćaka kao rijetkog močvarnog sustava, velike bioraznolikosti, izuzetne znanstvene i ekološke vrijednosti još 1983. g. dobio spomenuti status te je uvršten na listu važnih ornitoloških područja u Europi (*Important Bird Areas in Europe*). Osim toga od 2013. godine Park prirode Vransko jezero nalazi se na popisu svjetski važnih močvara, kao najveće prirodno, bočato, stalno vodeno tijelo u Republici Hrvatskoj, od iznimne važnosti za brojne ugrožene i u Europi rijetke vrste ptica. Uz ptice vrijednost parku daju i ribe u jezeru, a nove posebnosti u ovom Parku prirode stalno se iznova otkrivaju.

Park prirode Velebit – je najveće, a ujedno i najsloženije zaštićeno područje u Republici Hrvatskoj. Na području Velebita nalaze se dva nacionalna parka: Paklenica i Sjeverni Velebit. Park prirode Velebit dobiva status parka prirode 1998. godine, a u sastavu sadrži posebni rezervat šumske vegetacije (Štirovača), geomorfološki spomenik prirode (Cerovačke špilje), značajni krajobraz (uvala Zavratnica), paleontološki spomenik prirode (Velnačka glavica) te više značajnih reljefno-pejzažnih cjelina. Od 1978. godine Velebit je uvršten u mrežu međunarodnih rezervata biosfere UNESCO-a (*Man and the Biosphere Programme* – MAB). U sklopu programa nastoji se očuvati biološka raznolikost, ali također i ostvarenje razvojnih potreba lokalne zajednice.

13.8. BUKA I SVJETLOSNA ONEČIŠĆENJA

13.8.1. Zaštita od buke

Prema definiciji, buka okoliša je neželjen ili po ljudsko zdravlje i okoliš štetan zvuk u vanjskome prostoru izazvan ljudskom aktivnošću. Buka štetna po zdravlje ljudi je svaki zvuk koji prekoračuje

propisane najviše dopuštene razine s obzirom na vrstu izvora buke, mjesto i vrijeme nastanka. [328] Prirodni izvori zvuka na zdravlje ljudi ne uzrokuju trajne i teže posljedice, stoga se bukom smatraju umjetno stvoreni zvukovi.

U urbanim područjima najčešći vanjski izvor buke je promet, s najširim prostornim i vremenskim utjecajem. Postojani rast svih tipova prometa odražava se, osim na povećanje buke i vibracija, i na onečišćenje zraka, vode, tla, te sveukupno negativno djeluje na okoliš. Za razliku od stacionarnih izvora buke postrojenja, proizvodnih pogona i pojedinačnih zahvata u okolišu, buka prometa ovisi tipu prometnog sredstva, njegovoj brzini i broju vozila u jedinici vremena.[329]

Buka je jedan od negativnih psiholoških čimbenika života u gradu i nepovoljno utječe na kakvoću življenja. Izloženost buci ima akumulirajući karakter, te se štetni utjecaj buke uočava tek nakon duljeg vremena i očitije se kao loše raspoloženje, razdražljivost, umor, nesanica, glavobolja i gubitak koncentracije, što uzrokuje smanjenu radnu sposobnost.[330]

Zakonom o zaštiti od buke (NN 30/09, 55/13, 153/13, 41/16, 114/18), propisana je obveza izrade strateških karata buke i akcijskih planova za naseljena područja s više od 100.000 stanovnika.[331] Kako ni jedan grad na području Zadarske županije ne udovoljava tim uvjetima, lokalna i regionalna samouprava nije obavezna provoditi mjerenje razine buke te procjenu iste na zdravlje ljudi i životinja. Iz tog razloga, ne provodi se sustavno mjerenje niti su izrađeni akcijski planovi zaštite od buke na općinskoj i županijskoj razini.

S ciljem djelovanja u smjeru zaštite od buke, Zadarska županija, odnosno Upravni odjel za prostorno uređenje, zaštitu okoliša i komunalne poslove Zadarske županije, sudjelovao je od 2012. godine do 2015. godine u europskom projektu *i-SCOPE*. U jednoj fazi provedbe projekta izrađena je aplikacija za javnost kao instrument potpore izradi karte buke, koja radi na principu prijave lokacije i tipu zvučne ugroze.[332]

Na području Zadarske županije najučestaliji izvor buke je cestovni promet, a u manjoj mjeri industrijska postrojenja, turistički i ugostiteljski sadržaji. Cestovni, turistički i ugostiteljski izvori buke imaju izražene sezonalne značajke jer su vezani uz povećanje protoka ljudi i vozila tijekom ljetne sezone kada je tranzitni promet najintenzivniji. Velik je utjecaj tih izvora buke na kakvoću života u naseljima smještenim uz glavne prometnice (primjerice uz državnu cestu D8 – Jadransku turističku cestu) i u blizini ugostiteljskih objekata (primjerice na područje užeg centra grada Zadra na poluotoku).[333] Utjecaj zračnog prometa na razinu buke je lokaliziran zbog smještaja Zračne luke Zadar izvan stambenih prostora i naselja. Buka koja nastaje zbog pomorskog prometa nema značajniji utjecaj na život stanovnika u priobalnim naseljima, ali je znatno drugačije stanje u podmorju. Podvodna buka iz antropogenih izvora (zvuk motora, sonari, eksplozije i slično) negativno utječe na mnoge morske životinjske vrste koje se oslanjaju na sluh u komunikaciji, navigaciji i lovu te različite frekvencije zvuka mogu uzrokovati bol i oštećenje tkiva i organa ili poremetiti ponašanje i izazvati stres. U konačnici,

[328] Zakon o zaštiti od buke, NN 30/09, 55/13, 153/13, 41/16, 114/18, čl. 2.
[329] *Izvješće o stanju okoliša Zadarske županije,* Zadarska županija, 2020., str.190.
[330] *Izvješće o stanju okoliša Zadarske županije*, Zadarska županija, 2013., str. 241.
[331] Zakon o zaštiti od buke, NN 30/09, 55/13, 153/13, 41/16, 114/18, čl. 9..
[332] *Projekt i-SCOPE*, Zadarska županija, 2020., dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/projekti-prostorno/projekt-i-scope (11.11.2020.)
[333]*Izvješće o stanju okoliša Zadarske županije*, Zadarska županija, 2020., str.191.

dugoročna izloženost takvim uvjetima utječe na razvoj, razmnožavanje i imunitet jedinki, kao i na stanje populacija cijelog niza morskih organizama.[334]

Dobar primjer djelovanja s ciljem zaštite od buke je bila izrada elaborata „Stručna podloga za određivanje dopuštenih razina buke prilikom održavanja javnih skupova, razonode, zabavnih i drugih aktivnosti na području Grada Zadra“ 2011. godine, koji je bio osnova za donošenje Odluke o lokacijama i uvjetima za održavanje javnih skupova i manifestacija na području Grada Zadra.[335]

13.8.2. Zaštita od svjetlosnog onečišćenja

Svjetlosno onečišćenje vrlo je specifičan i tek u novije vrijeme prepoznat oblik onečišćenja okoliša, koji može biti uzrokom ekonomskih, astronomskih, sigurnosnih, ali i zdravstvenih problema koji utječu na čovjeka i izazivaju brojne neželjene zdravstvene učinke.[336] **Zakonom o zaštiti od svjetlosnog onečišćenja (NN 14/19)**, definirano je kao promjena razine prirodne svjetlosti u noćnim uvjetima uzrokovana emisijom svjetlosti iz umjetnih izvora svjetlosti, koja štetno djeluje na ljudsko zdravlje i ugrožava sigurnost u prometu zbog bliještanja, neposrednog ili posrednog zračenja svjetlosti prema nebu ometa život i/ili seobu ptica, šišmiša, kukaca i drugih životinja te remeti rast biljaka, ugrožava prirodnu ravnotežu na zaštićenim područjima, ometa profesionalno i/ili amatersko astronomsko promatranje neba i nepotrebno troši energiju te narušava sliku noćnog krajobraza.[337]

Svjetlosno onečišćenje ima niz štetnih posljedica, od kojih se ističu: poremećaj prirodne izmjene dana i noći utječe na ljudsko zdravlje i normalno funkcioniranje većine živog svijeta, pretjerana umjetna svjetlost noću u nekim ekosustavima predstavlja ozbiljnu prijetnju opstanku vrsta, nepotrebno trošenje energije i emisija ugljikovog dioksida.[338] Uzevši u obzir urbani način života, određena razina narušavanja prirodnog mraka umjetnom rasvjetom ulica, prometnica, javnih mjesta i spomenika je neophodna te se onečišćenjem smatra emisija svjetlosti u prostor izvan zone koju je potrebno osvijetliti.[339] Jedinice lokalne i regionalne samouprave zakonski su obvezne provoditi mjere zaštite od svjetlosnog onečišćenja, koje ne smiju ugroziti sastavnice okoliša, kvalitetu življenja sadašnjih i budućih naraštaja te ne smiju biti u suprotnosti s propisima u području zaštite na radu i zaštite zdravlja ljudi.[340]

Od svih oblika onečišćenja okoliša, svjetlosno onečišćenje najlakše je spriječiti ili sanirati uvođenjem promjena u dizajn i metode ugradnje rasvjete. Zakonom su predviđene promjene u pristupu osvjetljenju javnih površina, te je predviđeno smanjenje jakosti javne i ulične rasvjete i usmjerenost snopa svjetlosti isključivo na predmet osvjetljenja.[341]

---

[334] Prvan, M., Jakl, Z. (2016.) *Priručnik za zaštitu mora i prepoznavanje živog svijeta Jadrana*, Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce, Str.30.-31.

[335] *Stručna podloga za određivanje dopuštenih razina buke prilikom održavanja javnih skupova, razonode, zabavnih i drugih aktivnosti na području Grada Zadra*, Grad Zadar, 2011.

[336] *Svjetlosno onečišćenje*, MINGOR, Uprava za klimatske aktivnosti, 2020., dostupno na: https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-klimatske-aktivnosti-1879/svjetlosno-oneciscenje/1324 (11.11.2020.)

[337] Zakon o zaštiti od svjetlosnog onečišćenja, NN br. 14/19, čl. 5.

[338] *Svjetlosno onečišćenje*, Središnji državni portal, Vlada Republike Hrvatske, 2020., dostupno na: https://gov.hr/moja-uprava/stanovanje-i-okolis/briga-o-okolisu/svjetlosno-oneciscenje/1947 (11.11.2020.)

[339] Ibid.

[340] Zakon o zaštiti od svjetlosnog onečišćenja, NN 14/19, čl. 6. i 7.

[341] Stagličić, I. (2009.): *Svjetlosno onečišćenje je najlakše otkloniti*, Zadarski list, 29.04.2009. dostupno na: https://www.zadarskilist.hr/clanci/29042009/svjetlosno-oneciscenje-je-najlakase-otkloniti (11.11.2020.)

Zadarska županija u roku od 12 godina ima obavezu zamijeniti uličnu rasvjetu kako bi udovoljila zakonskoj regulativi, a posebno značajan aspekt bit će osvjetljavanje brojnih kulturnih znamenitosti, turističkih područja i marina (primjerice gradske zidine, riva, crkve, forum i druge lokacije).[342]

RAZVOJNI IZAZOVI

Osjetljivost ekosustava NP i PP i drugih oblika zaštite
Stanovništvo ne primjenjuje i nedovoljno uvažava trenutne mjere zaštite ribljeg fonda
Zaštićene povijesne jezgre gradova i mjesta
Stanovništvo nedovoljno osviješteno o mogućem nastanku posljedica od zagađenja od nelegalnih fekalnih ispusta

RAZVOJNE POTREBE

Utvrditi nosive kapacitete NP i PP te shodno tome planirati ekonomsku djelatnost i mjere očuvanja parkova
Zaštititi osjetljive ekosustave
Izraditi bazu podataka o krajobraznim strukturama
Sanirati degradirane dijelove krajobraza i omogućiti održivo korištenje
Uspostava morskih parkova u svrhu obnove ribljeg fonda
Upravljati vodama po načelu održivog razvoja
Održati kakvoću podzemnih i površinskih voda
Razminirati preostalo područje pod minama
Ekonomičnije gospodariti prostorom
Smanjiti antropogenih utjecaj na kvalitetu tla
Prevenirati efekte erozije
Regulirati intenzitet zahvata na poljoprivrednim površinama
Kartirati rasprostranjenost biološke raznolikosti
Razviti mehanizme zaštite biološke raznolikosti
Spriječiti unošenje stranih vrsta
Prevenirati ulazak invazivnih vrsta i drugih mora i oceana putem tankera i putničkih brodova
Uspostaviti sustav praćenja stanja morske flore i faune
Smanjiti količinu unosa onečišćujućih tvari u zadarski akvatorij

13.9. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE

Zadarska županija je prostor velike i raznolike prirodne baštine u kojoj se ističu različiti vrlo osjetljivi kopneni i morski ekosustavi. Kopno i otoke obilježava prirodni fenomen krš sa specifičnim mehanizmom otjecanja voda i često vrlo oskudnim uvjetima za rast i razvoj biljnih i životinjskih zajednica. Te biocenoze kao i zrak, tlo, kopnene vode i more izloženi su različitim ljudskim aktivnostima, posebno u zonama gušće naseljenosti i intenzivnijega gospodarstva. Zbog toga su razmjerno česte pojave onečišćenja (rjeđe i zagađenja ili trajne devastacije).

Razvojni potencijali

- Bogata prirodna baština velike bioraznolikosti

[342] Ibid.

- Zaštićeni dijelovi prirode

Razvojni izazovi

- Bogata prirodna baština ujedno je atrakcijska osnova turizma ali i stanovanja pa postoji mogućnost onečišćenja ili drugih oblika trajnog degradiranja okoliša
- Hidrogeološki fenomen krš, obala i more vrlo su osjetljivi ekosustavi
- Obala je prostor višestrukih kontakata i konflikata i najviše izložena negativnim posljedicama intenzivnoga korištenja

Razvojne potrebe

- Prostor tretirati kao dragocjeni resurs per se (kao takav, sam po sebi)
- Inventarizirati i po potrebi zaštiti biljne i životinjske zajednice
- Spriječiti širenje alohtonih vrsta životinja i biljaka
- Smanjiti pritisak na obalu betonizacijom i drugim zloupotrebama pomorskoga javnog dobra i drugih atraktivnih dijelova prostora
- Smanjiti unos štetnih tvari koje se koriste u poljoprivredi
- Unaprijediti sustav odvodnje i u gradovima i u ruralnim prostorima na kopnu i otocima

14. PROMET

Promet je jedna od osnovnih djelatnosti društva, a podrazumijeva transport ljudi, dobara i informacija. Razvijen promet na području Zadarske županije, osnovna je predispozicija za razvijeno gospodarstvo. U ovom poglavlju obradit će se cestovni, zračni i pomorski promet kroz prometne pokazatelje.

14.1. INSTITUCIONALNI I STRATEŠKI OKVIR

Ceste Zadarske županije i Županijska uprava za ceste Zadarske županije glavna su tijela kojima se regulira adekvatna infrastruktura i održavanje cesta na području Zadarske županije. Ceste Zadarske županije u svojoj djelatnosti imaju propisano redovno i izvanredno održavanje cesta. Županijska uprava za ceste Zadarske županije brine o građenju lokalnih i županijskih cesta, projektiranju te ishođenju dozvola za iste i svim ostalim poslovima koji su izravno povezani s upravljanjem županijskim i lokalnim cestama. Unutar Zadarske županije djeluje Upravni odjel za pomorsko dobro, more i promet, a unutar Grada Zadra Odsjek za izgradnju prometnog sustava. Unutar tih odjela rješavaju se upravni poslovi vezani uz promet na lokalnoj i regionalnoj razini.

Na županijskoj razini Županijskom strategijom Zadarske županije do 2020., Strategijom razvoja Grada Zadra do 2020. i Strategijom razvoja urbanog područja 2014. – 2020. definiran je strateški okvir razvoja prometa i prometne infrastrukture na području Zadarske županije.

14.2. PROMETNI POKAZATELJI

Zadarska županija ima izuzetno dobar geografski položaj. Dugogodišnje ulaganje u prometnu infrastrukturu doprinijelo je dobroj povezanosti Zadarske županije sa sjevernim dijelom Hrvatske i Europe, a pomorskim putevima i s prekomorskim zemljama. Razvoj prometne povezanosti utječe na razvoj nekog područja ponajviše u sociogeografskom području. Osim navedenog, cijelo gospodarstvo, kao i posebice razvoj turizma, ovise o stupnju razvijenosti prometne infrastrukture određenoga područja i međupodručne povezanosti. Prometni sustav Zadarske županije cjelovito je počeo funkcionirati tek u 20. st.[343] Tijekom druge polovice 20. stoljeća i 21. stoljeća, prometni sustav na području Zadarske županije toliko se razvio da je Zadarska županija jedna od najrazvijenih županija kada je u pitanju prometna povezanost.[344] Samo središte Zadarske županije, grad Zadar, jedan je od najbolje povezanih gradova na području Republike Hrvatske.

14.2.1. Cestovni promet

Javne ceste razvrstavaju se u četiri osnovne skupine i to: autoceste, državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste. Sljedeća slika pokazuje cestovnu infrastrukturu na području Zadarske županije.

[343] Pejdo, Ikić: Razvoj prometne infrastrukture Zadarske županije u okvirima Hrvatskog i Europskog prometnog sustava u: *Potencijali društveno-gospodarskog razvitka Zadarske županije,* Zadar, 2014., str. 86.
[344] Ibid.

Slika 14.1. Cestovna infrastruktura Zadarske županije
Izvor: Županijska uprava za ceste, 2020.

S obzirom na navedenu podjelu, sljedeća tablica prikazuje duljinu kilometara prema kategoriji ceste.

Tablica 14.1. Vrsta i duljina cesta na području Zadarske županije

Cesta	Duljina segmenta ceste ili cijele ceste koja se nalazi na području Zadarske županije
Autocesta Zagreb – Split (a1)	73 kilometra
Državne ceste	562 kilometra
Županijskih ceste	566 kilometra
Lokalne ceste	639 kilometra

Izvor: Prijedlog nacrta Prometnog masterplana Sjeverna Dalmacija, 2018.

Prometnoj povezanosti na području Zadarske županije najviše je doprinijela izgradnja autoceste A1, Zagreb – Split – Dubrovnik (izgrađena za sada do Ploča), kojom je Zadarska županija povezana u europske prometne koordinate. Duljina autoceste koja prolazi Zadarskom županijom iznosi 73 kilometra s 5 čvorišnih izlaza s autoputa. Na području same županije, važna su tri cestovna pravca: Zagreb – Lika – Zadar – Split, Rijeka – Zadar – Split i Zadar – Benkovac – Knin. Županijom prolazi i **Jadranska magistrala (D8)** koja je od važna za županijski promet. Ona čini okosnicu cestovne mreže Zadarske županije. Spaja dionice GP Pasjak – Šapjane – Rijeka – Zadar – Split – GP Klek – GP Zaton Doli – Dubrovnik – GP Karasovići.

Državne ceste na području Zadarske županije su u dobrom stanju. Sve više se grade biciklističkih staza uz iste. Na području grada Zadra dionice koje se klasificiraju kao državne ceste su: Zadar2-Gaženica (D424), Rijeka- Zadar – Split (D8), Vir – Nin – Zadar (D8), Zadar – trajektna luka Zadar (D8), čvor Babindub (D424) – Zračna luka Zadar. Ukupna duljina državnih cesta je 562 km, županijskih cesta iznosi 566 kilometara, a lokalnih 639 kilometara.

Prema podacima Cesta Zadarske županije na području županije nalaze se i makadamske ceste. Prema procjenama nisu dovoljno dobro opremljene i očuvane te im je potrebno podići sigurnost na veću razinu. Čak je 9% županijskih cesta bez asfaltnog kolnika, a 29% cesta od ukupne duljine lokalnih cesta asfalta.[345] Na većini otoka ima cesta. Ugljan i Pašman međusobno spaja most, a Vir i Pag su mostom spojeni s kopnom, što omogućava stanovništvu tih otoka lakšu prometnu povezanost nego što je to slučaj s ostalim otocima na području Zadarske županije.

Tablica 14.2. Udaljenost Zadra od ostalih gradova u županiji

Relacija	KM	Auto (min)
Zadar – Nin	16.9	21
Zadar – Biograd	30.4	39
Zadar – Pag	30.7	49
Zadar – Benkovac	40.3	38
Zadar – Obrovac	45	45

Izvor: Google Maps (12.03.2020.), obrada ZADRA NOVA

Prometna mreža Zadarske županije najveću prometnost bilježi na cestovnim pravcima koji čine cestovnu relaciju između Zadra i ostalih gradova na području županije. Velik broj radnog stanovništva zbog posla dnevno migrira u samo središte županije, grad Zadar. U tablici je prikazano vrijeme vožnje prema najkraćim relacijama do ostalih gradova u županiji. Većina prometnica na tim relacijama je obnovljena ili se obnavlja. Uz pojedine navedene dionice rade se i biciklističke staze čime se dodatno rasterećuje postojeći promet, ali i osigurava sigurnost biciklista. Također ulaganjem u javni prijevoz, nabavom novih autobusa i uvođenjem dodatnih linija, potiče se na rasterećenje cestovnog prometa od osobnih automobila, posebno na području grada Zadra. Takvi ciljevi se najbolje, najefikasnije i najekonomičnije ostvaruju kroz projekte financirane iz EU sredstava. Primjer dobre prakse realiziran je 2019. godine kada je Zadarska županija uspješno završila projekt nabavke 25 novih autobusa za gradski i prigradski prijevoz. Riječ je o autobusima koji pripadaju normi EURO VI, odnosno sadrže nisku emisiju $C0_2$ i prilagođeni su za upotrebu osoba s invaliditetom. Vrijednost ovoga projekta teži ukupno 44,9 milijuna kuna, od čega su 30,6 milijuna kuna bespovratna EU sredstva, a 5,4 milijuna kuna je podmireno iz državnoga proračuna. U sklopu tog projekta zamijenjena je čak trećina voznog parka Liburnije.

Liburnija na području Zadarske županije vrši prijevoz putnika u nekoliko kategorija:

1. gradski prijevoz
2. županijski prijevoz
   2.1. kopno
   2.2. otoci Ugljan i Pašman
   2.3. Dugi otok
   2.4. otok Iž
3. posebni linijski promet
   3.1. osnovne škole
   3.2. ostali ugovoreni prijevoznici
4. organiziran prijevoz osoba s invaliditetom[346]

[345] Ceste Zadarske županije, 2021., obrada: ZADRA NOVA

[346] *Izvješće o radu za 2018. godinu,* Liburnija Zadar, dostupno na: https://www.liburnijazadar.hr/pristup_informacijama.php?lang=hr#8, (30.3.2020)

Kroz redovnu djelatnost vrši se i terenska kontrola. Na području grada Zadra dnevno se odvija oko 16 redovnih linija, dok se na području Zadarske županije (bez grada Zadra) odvija njih 30. K tome, važni su učestalost, kvaliteta i duljina trajanja putovanja javnim prijevozom prema ostalim većim gradovima u Republici Hrvatskoj. Ne postoje, međutim, mjerenja koja bi pokazala koliki se udio veza u međugradskom prometu ostvaruje javnim prijevozom, a koliki se odnosi na prijevoz automobilima

Tablica 14.3. Udaljenost Zadra od većih i susjednih gradova u RH

RELACIJA	KM	AUTO (duljina vožnje)
Zadar – Zagreb	287	2,55 h
Zadar – Rijeka	293	2,56 h
Zadar – Split	159	1,46 h
Zadar – Osijek	565	5,15 h
Zadar – Dubrovnik	348	3,58 h
Zadar – Šibenik	88	1,02h
Zadar – Knin	110	1,41h
Zadar – Gospić	100	1,18h

Izvor: Google Maps (12.03.2020.), obrada ZADRA NOVA

Izgradnjom autoceste skratilo se vrijeme vožnje na relacijama od Zadra prema ostalim velikim gradovima na području RH. Zadarska županija tako je puno bolje i efikasnije povezana s ostalim dijelovima Republike Hrvatske. Dobra i brza cestovna povezanost od velikog je značaja i preduvjeta za brz i efikasan gospodarski rast Zadarske županije čemu svjedoče razni gospodarski trendovi nakon izgradnje autoceste i povezanosti Zadra s istom.

Broj registriranih vozila bilježi rast iz godine u godine.

Tablica 14.4. Broj registriranih cestovnih vozila

Godina	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Broj cestovnih registriranih vozila	72,159	73,966	77,155	80,572	85,148	89,259

Izvor: Registrirana cestovna vozila i cestovne prometne nesreće u 2014., 2015., 2016., 2017., 2018., 2019., DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Tablica 14.5. Broj osobnih automobila

Godina	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Broj osobnih automobila	58,031	59,485	62,061	64,587	68,129	71,186

Izvor: Vozači, registrirana vozila i cestovne nesreće, DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Ukupan broj osobnih automobila unatrag 5 godina, odnosno od 2014. godine do 2018., bilježi porast od oko 17,40% što utječe na prometno opterećenje i gužve, posebno u gradu Zadru.

Tablica 14.6. Cestovni prijevoz robe 2014. – 2019.

Godina	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Prijevoz robe u tonama	972	1,194	1,305	1,520	1,536	1,331

Izvor: Vozači, registrirana vozila i cestovne nesreće, DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Cestovni prijevoz robe na području Zadarske županije bilježi kontinuirani rast unatrag pet godina.

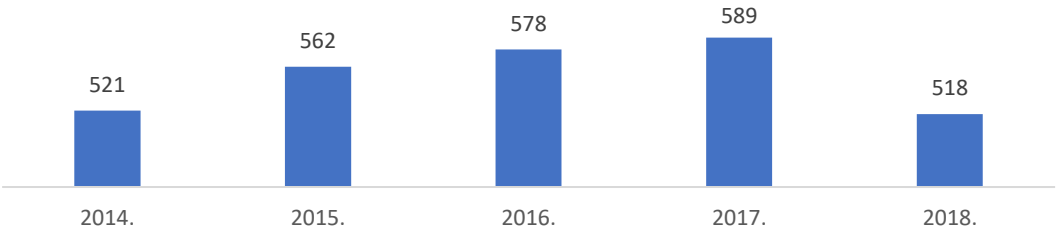

Slika 14.2. Broj nastradalih u prometnim nesrećama 2014. – 2019.
Izvor: Vozači, registrirana vozila i cestovne nesreće, DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

S 2014. godine na 2015. dolazi do velikog povećanja broja prometnih nesreća s nastradalim osobama u Zadarskoj županiji. Nakon trogodišnjeg kontinuiranog rasta, u 2018. godini je ipak zabilježen pad broja nastradalih osoba, koji se iznosio i manje nego u 2014. godini. Broj osoba stradalih u pometu u Zadarskoj županiji poklapa se sa statistikom o prometnim nesrećama. Najviše osoba je stradalo upravo u razdoblju kad se i bilježi najveći broj nesreća, odnosno kroz 2016. i 2017. godinu. Godine 2018. zabilježen je najmanji broj nesreća, kao i osoba koje su stradale u prometu.

14.2.2. Željeznički promet Zadarske županije

Željeznička infrastruktura na području Zadarske županije je u neadekvatnom stanju. U Zadarskoj županiji nalazi se dionica tzv. ličke željezničke pruge kojom se preko Knina s kontinentalnim dijelom države povezuju veliki gradovi na obali, odnosno Zadar, Split i Šibenik. Željeznička pruga Zadar – Knin trenutačno nije u funkciji što je otežavajuća okolnost koja se negativno održava na teretni promet u zadarskoj luci kao i na gravitacijske domete Zadra u smjeru Knina i ličkog dijela županije.

Tablica 14.7. Željezničke pruge na području Zadarske županije

Oznaka	Relacija	Duljina
M606	Knin – Zadar	41,5 km
M604	Oštarije – Knin – Split Predgrađe	52,7 km
R103	DG – L. D. Polje – Knin	16,4 km

Izvor: Prijedlog nacrta Prometnog masterplana Sjeverna Dalmacija, 2018., obrada ZADRA NOVA

Pruga je nastradala tijekom velikosrpske agresije na Hrvatsku, a u lošem je stanju bila i prije toga. Tehnički se smatra nezadovoljavajućom i nekonkurentnom i potrebna joj je cjelovita rekonstrukcija. K tome, poseban je problem što pruga prolazi kroz gusto naseljeni prostor Bibinja.

Stanje željezničke infrastrukture prelijeva se i na stanje broja putnika koji je posljednjih godina do potpunog prekida prometa bio izrazito malen.

Tablica 14.8. Broj putnika željezničke pruge u Zadru kroz razdoblje od pet godina, u tis.

Godina	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Otputovali putnici	6	4	3	3	4	4

Izvor: Transport-pregled po županijama, DZS, 2020., obrada ZADRA NOVA

Broj putnika koji koriste željeznicu u Zadarsko županiji uvjerljivo je najmanji od svih županija u kojima je zabilježen željeznički promet, osim Dubrovačko-neretvanske i Ličko-senjske županije. Osim evidentne potrebe za modernizacijom željezničke pruge, mali broj putnika može se pripisati i tome da

je autobusna povezanost županije dobra, ali i činjenica da većina kućanstava posjeduje osobne automobile te zbog sve boljih stanja i broja prometnica, nema potrebe za korištenjem željeznice. Također, infrastruktura ne zadovoljava razvoj moderne željeznice, pa je i vrijeme vožnje koju nudi postojeća željeznička infrastruktura jedan od glavnih razloga stagnacije željezničkoga prometa.

14.2.3. Zračni promet

Zadarska zračna luka Zemunik utemeljena je 1968. godine u blizini naselja Zemunik Donji, 7 km istočno od Zadra, na 88 metara nadmorske visine. Povezuje Zadar sa Zagrebom i Pulom redovitom linijom te s 40-ak europskih destinacija niskotarifnim zračnim prijevoznicima. Od velikog je značaja jer osim povezivanja Dalmacije i Like sa sjevernim dijelovima Hrvatske, zračna luka ima i međunarodnu važnost. Zbog svoje dvije poletno-sletne staze omogućeno je polijetanje i slijetanje avionima bez obzira na vremenske uvjete. Od 2019. u tijeku je rekonstrukcija staze kako bi ostvarila uvjete za prihvat zrakoplova oznake F, što je povećanja za dvije kategorije više od postojeće. Druga faza rekonstrukcije sastoji se od rekonstruiranja vozne staze. Prema prijašnjem stanju staze moglo se zaprimiti četiri do pet zrakoplova, a nakon završetka rekonstrukcije taj će se broj povećati i do pet puta. Nakon završetka projekta Zračna luka Zadar u Zemuniku bit će u mogućnosti zaprimanja interkontinentalnih letova. Sve to pridonosi pozitivnim trendovima poslovanja. Zračna luka bilježi porast broja putnika kroz godine.

Tablica 14.9. Broj putnika u Zračnoj luci Zadar 2015. – 2019.

Godina	Broj putnika	Povećanje u odnosu na prethodnu godinu
2015.	487.625	
2016.	520.226	+6,68%
2017.	589.468	+13,31%
2018.	604.039	+2,47%
2019.	801.347	+32,66%
2020.	120.747	-84,93%

Izvor: Statistika prometa, Zračna luka Zadar, 2021., obrada ZADRA NOVA

Detaljna mjesečna izvješća jasno pokazuju kako su ljetni mjeseci najfrekventniji po broju putnika, odnosno da turistička sezona ima najveći značaj te da o njoj ovisi broj putnika. Međutim porast broja putnika zabilježen je i u travnju i listopadu, što ukazuje na produženje turističke sezone u Zadarskoj županiji zahvaljujući niskotarifnim letovima u proljetnim i jesenskim mjesecima. Najveći broj putnika zabilježen je 2019. godina, koja je u odnosu na 2018. bila bolja za čak 32,66 %. Godine 2020. zbog pandemije broj putnika je značajno smanjen.

Valja napomenuti kako na Zračnoj luci Zadar postoji rent a car. U taxi prijevozu česte su zloupotrebe jer se prijevoz putnika između Zadra i zračne luke skupo naplaćuje. Potrebno je obuzdati divlje pojave koje nije moguće opravdati tržišnim uvjetima, a mnogo štete slici Zadra i Zadarske županije kao poželjne turističke destinacije te javnim prijevozom.

14.2.4. Pomorski promet

Među najvažnijim gospodarskim aktivnostima na području Zadarske županije su pomorski promet, brodogradnja i ribarstvo. Među 10 vodećih luka na području Republike Hrvatske čak tri su smještene na području Zadarske županije. Okosnicu pomorskog prometa u županiji čini najveća luka na području županije, Gaženica, smještena u Zadru. Njezinom izgradnjom rasteretio se pomorski promet koji je bio smješten u staroj luci smještenoj u središtu grada. Gaženica, osim dobre infrastrukture, ima i izravan priključak s autocestom i željeznicom te povoljan položaj s obzirom na blizinu sa Zračnom lukom Zadar.

Budući da jedina ima mogućnost iskrcaja specijalnih tereta na prometnice, slovi kao jedna od najznačajnijih luka na Jadranu te neosporno ima važnu ulogu za razvoj Zadarske županije. Prema Naredbi o razvrstavanju luka otvorenih za javni promet na području Zadarske županije (NN 29/2013) Gaženica je luka od međunarodnog značaja kao putnička i teretna. Osim Gaženice, luke koje su još prepoznate kao luke od međunarodnog gospodarskog značaja su luka Zadar, također kao putnička luka te luka Vela Lamjana kao ribarska luka. Osim luka od međunarodnog značaja, prema Naredbi o razvrstavanju luka otvorenih za javni promet na području Zadarske županije (NN 29/2019) postoje i više luka od županijskog te lokalnog značaja.

Tablica 14.10. Broj luka od županijskog i međunarodnog značaja

Luka	Broj
Županijskog značaja	8
Lokalni značaj	68

Izvor: Naredba o razvrstavanju luka otvorenih za javni promet na području Zadarske županije (NN 29/2019)

U Zadarskoj županiji se nalazi ukupno 76 luka od županijskog i lokalnog značaja, a njima upravlja Županijska lučka uprava (osnivač Zadarska županija). Lukom Zadar upravlja Lučka uprava Zadar. Čak je 17 trajektnih pristaništa namijenjenih povezivanju otočnih mjesta s Zadrom ili Biogradom. Poticanje daljnjeg razvoja obalnoga linijskog pomorskog prometa posebno je važno kako bi se spriječilo daljnje smanjenje broja otočnog stanovništva.

Slika 14.3. Karta trajektnih linija
Izvor: Jadrolinija Zadar, 2020.

Tablica 14.11. Broj putnika na području Zadarske županije po relacijama putovanja 2014. – 2019.

Broj linije	Relacija	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
401	Zadar-Ist-Olib-Silba-Premuda-M.Lošinj	28.852	30.592	34.090	31.174	33.436	33.438
405	Rava-Iž-Zadar	48.422	50.585	47.104	50.231	50.435	30.820
406	Sali-Zaglav-Zadar	29.813	29.333	32.344	34.430	35.405	38.803
409	Zadar-Preko	-	497.392	635.960	-	603.086	578.029

415	Vrgada-Pakoštane-Biograd	51.504	56.336	54.255	61.892	64.742	67.129
431	Zadar-Ošljak-Preko	1.645.921	1.068.266	992.985	1.072.959	1.097.792	1.141.235
431a	Zadar-Preko		635.960	619.800	619.800	603.086	578.029
432	Biograd-Tkon	447.500	450.875	454.347	473.010	471.495	483.249
433	Zadar-Rivanj-Sestrunj-Zverinac-Molat-Ist	19.025	17.653	19.267	18.723	20.227	20.242
434	Brbinj-Zadar/Gaženica	161.478	165.589	177.320	187.004	194.989	197.218
435	Zadar-Bršanj-Rava	29.390	31.705	35.308	36.641	37.397	37.137
9401	Olib-Silba-Premuda-Zadar	63.935	58.694	59.587	58.664	60.682	61.707
9 403	Ist-Molat-Zadar	40.056	40.699	41.590	42.954	42.915	42.807
9 404	Brbinj-Božava-Zverinac-Sestrunj-Rivanj-Zadar	27.049	36.949	37.581	37.857	36.298	36.795
9 404a	Zadar-Iž-Rava	28.829	29.546	29.404	30.683	30.678	30.820
9 406	Zadar-Sali-Zaglav-Bršanj	88.282	93.958	95.270	100.454	102.929	107.471
UKUPNO:		2.710.056	2.658.172	2.746.412	2.822.046	2.882.506	2.833.273

Izvor: Promet putnika i vozila na državnim linijama u 2014., 2015., 2016., 2017., 2018. i 2019., Agencija za obalni linijski promet, 2020., obrada ZADRA NOVA

Prema podacima iz izvješća o prometu putnika na državnim linijama Agencije za obalni linijski promet, u Zadarskoj županiji postoji 16 putničkih linija. Ukupan broj putnika na tim linijama raste unatrag 5 godina u kontinuitetu (jedino je u 2015. godini zabilježen lagani pad). Budući da postoji interes i potreba za pomorskim prometom, posebno zbog poslovnih, obrazovnih i ostalih svakodnevnih obveza otočnog stanovništva kao i brojnih vikendaša, a tijekom ljeta i turista, na području Zadarske županije to prometno područje ima tedenciju napretka i razvoja, kako infrastrukturnog tako i resursnog.

Osim Agencije za obalni linijski promet, podatke i statistike o broju putnika na području Zadarske županije, vodi i Lučka uprava Zadar.

Tablica 14.12. Broj domaćeg prometa putnika i vozila od 2014.-2019. godine

Godina	**2014.**	**2015.**	**2016.**	**2017.**	**2018.**	**2019.**
Broj putnika	2.080,812	2.156.480	2.238.312	2.348.950	2.354.127	2.390.575
Broj vozila	339.758	360.475	397.618	429.321	457.117	484.690

Izvor: Statistike, Lučka uprava Zadar, 2020., obrada ZADRA NOVA

Tablica 14.13. Međunarodni promet putnika i vozila od 2014.-2019. godine

Godina	**2014.**	**2015.**	**2016.**	**2017.**	**2018.**	**2019.**
Broj putnika	42,406	33,215	30,637	38,532	38,632	38,335
Broj vozila	7,354	5,580	5,496	8,116	8,218	7,263

Izvor: Statistike, Lučka uprava Zadar, 2020., obrada ZADRA NOVA

Tablica 14.14. Putnici i ticanje brodova na kružnim putovanjima

Godina	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Broj putnika	53,008	70,366	136,462	137,625	166,528	182,682
Broj ticanja	77	92	114	110	120	130

Izvor: Statistike, Lučka uprava Zadar, 2020., obrada ZADRA NOVA

Tablica 14.15. Ukupan broj putnika i vozila u razdoblju 2014. - 2019.

Godina	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Broj putnika	2,176,226	2,260,061	2,405,411	2,525,107	2,559,287	2,611,592
Broj vozila	347,112	366,055	403,114	437,437	465,335	491,953

Izvor: Statistike, Lučka uprava Zadar, 2020., obrada ZADRA NOVA

U domaćem pomorskom prometu nastupilo je povećanje broja putnika i broja vozila. Međutim, prateći trend međunarodnog pomorskog prometa, vidljivo je kako on ipak opada u odnosu na 2014. godinu i to u broju i putnika i vozila. Ipak, pozitivna je činjenica kako se u promatranom petogodišnjem razdoblju ne može govoriti o konstantnom padu, odnosno o uvjerljivom trendu smanjenja prometa.

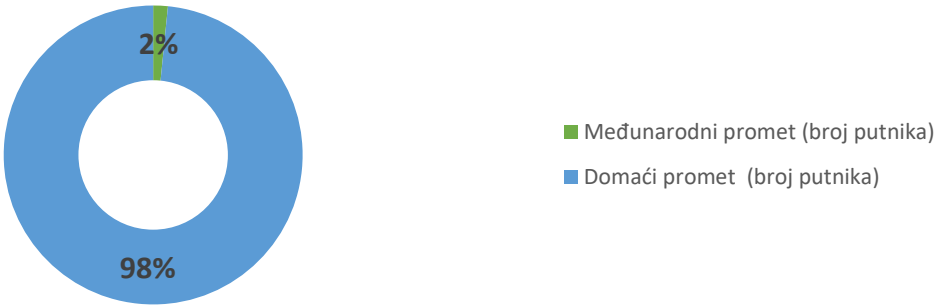

Slika 14.3. Usporedba domaćeg i međunarodnog prometa Lučke uprave Zadar na primjeru 2019. godine

Izvor: Statistike, Lučka uprava Zadar, 2020., obrada ZADRA NOVA

Broj putnika na relacijama domaćih prometa znatno je veći negoli onaj na međunarodnom. Međunarodni promet, posebno na relaciji Zadar – Ancona, nije dovoljno razvijen jer je veza između ta dva grada samo sezonska. Zadar stoga nije prepoznat kao stabilna i stalna točka putem koje se ostvaruje putnička veza s Italijom.

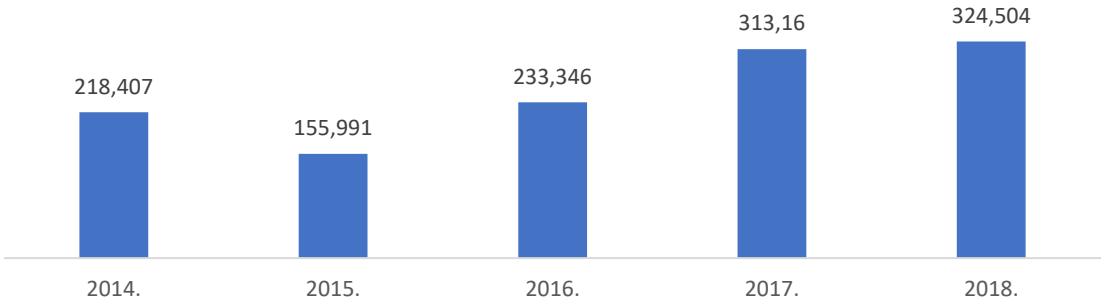

Slika 14.4. Promet teretne luke Gaženica po godinama (u tonama)

Izvor: Statistike, Lučka uprava Zadar, 2020., obrada ZADRA NOVA

Promet teretne luke Gaženica u 2015. godini bilježi znatan pad u odnosu na 2014., no već 2016. zamjetan je velik rast ukupnog teretnog prometa i taj trend se nastavlja sve do 2018. godine. Sveukupno gledajući možemo zaključiti kako ipak kad je u pitanju teretni promet, govorimo o trendu rasta. Uređenjem obale za teretni promet ostvarit će se dobri preduvjeti za intenzivniji razvoj robnog prometa, ali za preusmjeravanje robnih tokova u zadarsku luku potrebni su mnogi drugi iskoraci, a među njima su najvažniji razvoj sekundarnog sektora u Zadru i zadarskoj regiji te kvalitetna željeznička veza s kontinentalnim dijelom države.

RAZVOJNA OGRANIČENJA

Prometne gužve u samom središtu županije – gradu Zadru
Konstantan porast broja osobnih automobila
Loše stanje cesta u ruralnijim dijelovima županije
Nepovezanost otoka s kopnom (Pašman)
Loša željeznička infrastruktura
Nepostojanje željezničkog prometa
Neodgovarajući broj željezničkih pruga s obzirom na broj naselja
Nedovoljan broj biciklističkih staza
Starost brodske flote
Nedovoljna povezanost otoka u zimskim mjesecima, posebno udaljenijih
Nedovoljna međusobna povezanost otoka
Nedovoljno razvijen međunarodni pomorski promet

RAZVOJNE POTREBE

Rješavanje prometnih gužvi u gradu Zadru
Izgradnja novih biciklističkih staza
Obnavljanje prometnica u ruralnijim dijelovima županije
Izgradnja mosta Pašman- kopno
Povezivanje otoka međusobno
Uvođenje dodatnih pomorskih linija u zimskim mjesecima
Podizanje sigurnosti na županijskim i lokalnim cestama
Potpuna rekonstrukcija željezničke infrastrukture
Razvijanje željezničkog prometa

14.3. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE

Zadarska županija dosta je dobro povezana s drugim hrvatskim regijama u gotovo svim prometnim granama. Unutar županije prometni je sustav visoko razvijen. Najveći nedostatak je nefunkcionalnost željezničke veze s ostatkom Hrvatske koji nepovoljno utječe i na razvoj trgovačkog dijela zadarske luke. Tijekom turističke sezone povećan je pritisak na prometnu infrastrukturu te smanjena sigurnost sudionika u cestovnom i pomorskom prometu.

Razvojni potencijali

- Jako dobar geoprometni položaj na sjecištu jadranske longitudinale i jedne od panonsko-jadranskih transverzala
- Izvrsna temeljna prometna infrastruktura (autocesta, luka Gaženica, zračna luka)
- Mogućnosti intermodalnoga prometa

Razvojni izazovi

- Velika emisija CO_2 i drugih štetnih plinova
- Velika opterećenost prometne infrastrukture u ljetnim mjesecima
- Nedovoljno razvijena kapilarna prometna infrastruktura otežana ili onemogućena gustom i spontanom izgradnjom u gradovima te slabo razvijena u ruralnom prostoru
- Velika gustoća cestovnog prometa u naseljima zbog nedovoljnog korištenja javnog prijevoza i alternativnih oblika prometa (bicikli, pješačke zone i dr.)
- Nedostatak raspoloživih površina za cestovni promet u mirovanju
- Nedostatak komunalnih vezova za brodice u Zadru ali i u većini drugih luka i lučica na kopnenoj obali i na otocima
- Nepostojanje javnih putničkih veza među otocima, čak i onima u sastavu iste JLS

Razvojne potrebe

- Korištenje obnovljivih izvora energije ili ekološki prihvatljiviji energenata
- Povećanje frekvencije i gustoće te prostorne dostupnosti javnoga prijevoza
- Povećanje kapaciteta namijenjenih prometu u mirovanju
- Izgradnja suvremene željezničke pruge prilagođene nagibnim i drugim brzim vlakovima uz prikladno povezivanje s Gaženicom koje će izbjeći promet kroz naselja, posebno ne na razini drugih prometnica
- Povećanje kapaciteta komunalnih vezova za brodice i uređenje stalnoga i privremenog korištenja komunalnog veza
- Unaprijediti veze otoka s kopnom (most Pašman – kopno) te otoka međusobno (osobito onih susjednih te onih u sastavu iste JLS) putem modernih brodova pogonjenih ekološki prihvatljivim pogonskim gorivima

15. REGIONALNI RAZVOJ I INSTITUCIONALNO UPRAVLJANJE

Suvremena javna uprava je uz provedbu politike ravnomjernoga regionalnog razvoja temelj za osiguranje boljeg životnog standarda svih građana. Javna uprava u smislu ove analize obuhvaća tijela državne uprave i druga državna tijela, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravne osobe koje imaju javne ovlasti (javnopravna tijela).[347]

15.1. SUSTAV DRŽAVNE UPRAVE

Sustav državne uprave Republike Hrvatske uređuje se temeljem odredbi Zakona o sustavu državne uprave (NN 66/19) te Zakona o ustrojstvu i djelokrugu tijela državne uprave (NN 85/20), a čine ga 16 ministarstava i 12 državnih upravnih organizacija prikazanih u Tablici 15.1.

Tablica 15.1. Ministarstva i državne upravne organizacije Republike Hrvatske

Ministarstva Republike Hrvatske:	Državne upravne organizacije:
1. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova	1. Središnji državni ured za demografiju i mlade
2. Ministarstvo unutarnjih poslova	2. Središnji državni ured za razvoj digitalnog društva
3. Ministarstvo obrane	3. Središnji državni ured za središnju javnu nabavu
4. Ministarstvo financija	4. Središnji državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje
5. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja	5. Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske
6. Ministarstvo pravosuđa i uprave	6. Hrvatska vatrogasna zajednica
7. Ministarstvo znanosti i obrazovanja	7. Državni inspektorat
8. Ministarstvo kulture i medija	8. Državna geodetska uprava
9. Ministarstvo turizma i sporta	9. Državni hidrometeorološki zavod
10. Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije	10. Državni zavod za intelektualno vlasništvo
11. Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike	11. Državni zavod za mjeriteljstvo
12. Ministarstvo poljoprivrede	12. Državni zavod za statistiku
13. Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture	
14. Ministarstvoprostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine	
15. Ministarstvo hrvatskih branitelja	
16. Ministarstvo zdravstva	

Izvor: Zakon o ustrojstvu i djelokrugu tijela državne uprave (NN 85/20), obrada ZADRA NOVA

Poslovi državne uprave propisani su zakonom, a obuhvaćaju provedbu državne politike, neposrednu provedbu zakona, inspekcijski nadzor, upravni nadzor te druge upravne i stručne poslove.[348]

Sjedišta svih tijela državne uprave smještena su u glavnom gradu Republike Hrvatske dok se za obavljanje poslova izvan sjedišta osnivaju područni uredi i ispostave za jednu ili više jedinica područne (regionalne) samouprave. Pojedini poslovi državne uprave mogu se posebnim zakonom povjeriti jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave ili drugim pravnim osobama.[349]

Jedinice područne (regionalne) i lokalne samouprave ustrojavaju se temeljem odredbi Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 36/09, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 133/17, 98/19) i Zakona o područjima županija, gradova i

[347] *Strategija razvoja javne uprave za razdoblje od 2015. do 2020. godine*, NN 70/2015, od 24.06.2015.
[348] Zakon o ustrojstvu i djelokrugu tijela državne uprave, NN 85/20, od 22.07.2020., čl. 3.
[349] Ibid., čl. 7.

općina u Republici Hrvatskoj (NN 86/06, 125/06, 16/07, 46/10, 95/08, 145/10, 37/13, 44/13, 45/13, 110/15). Na području Republike Hrvatske ustrojeno je 20 jedinica područne i 555 jedinica lokalne samouprave, od čega 127 gradova i 428 općina. Kao zasebna teritorijalna i upravna jedinica sukladno odredbama Zakona o Gradu Zagrebu (NN 62/01, 125/08, 36/09, 119/14, 98/19) ustrojava se Grad Zagreb kao glavni grad Republike Hrvatske.[350]

15.2. ZADARSKA ŽUPANIJA

Zakonski uređenim upravno-teritorijalnim ustrojem Republike Hrvatske 16. travnja 1993. godine osnovana je Zadarsko-kninska županija, a izmjenama teritorijalnog ustroja 1997. godine njezin je prostorni obuhvat smanjen, a u skladu s time promijenjeno je i njezino ime pa se od tada naziva Zadarska županija. U svom samoupravnom djelokrugu obavlja poslove od područnog (regionalnog) značaja, a osobito poslove koji se odnose na obrazovanje, zdravstvo, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj, promet i prometnu infrastrukturu, održavanje javnih cesta, planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova, izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola, drugih akata vezanih uz gradnju te provedbu dokumenata prostornog uređenja za područje županije izvan područja velikoga grada.[351]

Za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga županije te povjerenih poslova državne uprave Odlukom o ustrojstvu i djelokrugu upravnih tijela Zadarske županije (Službeni glasnik Zadarske županije broj 25/19) u Zadarskoj županiji ustrojena su sljedeća upravna tijela:[352]

1. Ured župana
2. Služba za unutarnju reviziju
3. Upravni odjel za pravne i zajedničke poslove
4. Upravni odjel za financije i proračun
5. Upravni odjel za javnu nabavu i upravljanje imovinom
6. Upravni odjel za prostorno uređenje, zaštitu okoliša i komunalne poslove
7. Upravni odjel za poljoprivredu, ribarstvo, vodno gospodarstvo, ruralni i otočni razvoj
8. Upravni odjel za gospodarstvo, turizam, infrastrukturu i EU fondove
9. Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i šport
10. Upravni odjel za pomorsko dobro, more i promet
11. Upravni odjel za zdravstvo, socijalnu skrb, udruge i mlade
12. Upravni odjel za povjerene poslove državne uprave.

Sjedište Zadarske županije je u Zadru, a za obavljanje poslova iz djelokruga rada Upravnog odjela za prostorno uređenje, zaštitu okoliša i komunalne poslove te Upravnog odjela za povjerene poslove državne uprave uspostavljene su ispostave, i to u:[353]

- Benkovcu za područje grada Benkovca te općina Lišane Ostrovičke, Polača i Stankovci,

[350] *Popis županija, gradova i općina*, Ministarstvo pravosuđa i uprave, dostupno na: https://mpu.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo/uprava-za-politicki-sustav-i-opcu-upravu/lokalna-i-podrucna-regionalna-samouprava/popis-zupanija-gradova-i-opcina/22319 (31.12.2020.)
[351] Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 36/09, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 133/17, 98/19, čl. 20.
[352] *Odluka o ustrojstvu i djelokrugu upravnih tijela Zadarske županije*, Službeni glasnik Zadarske županije broj 25/19 od 06.12.2019
[353] Ibid., čl. 9. i čl. 15.

- Biogradu na Moru za područje Grada Biograda na Moru te općina Pakoštane, Pašman, Sveti Filip i Jakov i Tkon,
- Gračacu za područje Općine Gračac,
- Obrovcu za područje Gada Obrovca te Općine Jasenice,
- Pagu za područje Grada Paga te općina Povljana i Kolan.

U sastavu Upravnog odjela za povjerene poslove državne uprave za obavljanje poslova iz djelokruga rada koji se odnose na vođenje državnih matica, evidencije o hrvatskom državljanstvu, registra životnog partnerstva, sklapanje braka i životnog partnerstva i stjecanje hrvatskog državljanstva djeluju matični uredi, sukladno Uredbi o područjima matičnih ureda (NN 2/98) i to:[354]

1. Matični ured Zadar
2. Matični ured Zemunik
3. Matični ured Nin
4. Matični ured Preko
5. Matični ured Posedarje
6. Matični ured Biograd n/M
7. Matični ured Pag
8. Matični ured Obrovac
9. Matični ured Benkovac
10. Matični ured Gračac.

Na dan 31. prosinca 2019. godine Zadarska županija zapošljavala je 3 dužnosnika te 139 službenika i namještenika. Prema statusu zaposlenja 119 službenika i namještenika zaposleno je na neodređeno vrijeme (82 žene i 37 muškaraca) te 20 na određeno vrijeme (18 žena i 2 muškaraca). U navedenom razdoblju Zadarska županija je imala zaposlene 4 osobe s invaliditetom što odgovara propisanoj zakonskoj kvoti za zapošljavanje osoba s invaliditetom sukladno Zakonu o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom (NN 157/13, 152/14, 39/18). Preuzimanjem poslova državne uprave ukupni broj zaposlenika Zadarske županije uvećava se za 112 službenika i namještenika dotadašnjeg Ureda državne uprave u Zadarskoj županiji koji su dana 1. siječnja 2020. godine zatečeni na radu i preuzeti u Zadarsku županiju, Upravni odjel za povjerene poslove državne uprave. Službenici i namještenici redovito pohađaju seminare, stručne skupove i edukacije sukladno poslovima iz svoje nadležnosti.

Za obavljanje odgovarajućih poslova iz svoga samoupravnog djelokruga Županija osniva ustanove, trgovačka društva i druge pravne osobe sukladno Zakonu.[355] Zadarska županija osnivač je ukupno 63 te suosnivač 1 ustanove te 3 trgovačka društva. Većina ustanova (70,1%) osnovanih od strane Zadarske županije je u djelatnosti obrazovanja (27 osnovnih, 19 srednjih škola te srednjoškolskog đačkog doma), potom u području zdravstva i socijalne skrbi (11,9%), prometu (6,0%), prostornom uređenju i zaštiti okoliša (4,5%), gospodarstvu i upravljanju razvojem (4,5%) te u području kulture (3%). Županija nadzire rad i vodi brigu o racionalnom i zakonitom radu ustanova i pravnih osoba u svome vlasništvu.

[354] Ibid., čl. 16.
[355] *Statut Zadarske županije (pročišćeni tekst)*, Službeni glasnik Zadarske županije broj 11/18 od 29.06.2018., čl. 35.

Za daljnju analizu korišteni su podaci Ministarstva pravosuđa i uprave, Ministarstva financija te Hrvatske zajednice županija, a kao referentna godina korištena je 2018. godina radi usporedivosti dostupnih podataka.

U usporedbi s ostalim jedinicama područne (regionalne) samouprave, Zadarska županija pozicionirala se među deset prvih županija. Promatrano prema kopnenoj površini zauzima (3.646 km^2) koju Zadarska županija pozicionira na peto mjesto, prema broju stanovnika (170.017) na deseto, a prema gustoći naseljenosti (46,6 st./km^2) na sedmo mjesto. Po broju jedinica lokalne samouprave na petom je mjestu među hrvatskim županijama, a prema broju zaposlenih službenika i namještenika na dan 31. prosinca 2018. godine Zadarska županija zauzima sedmo mjesto.

Tablica 15.2. Pregled jedinica područne (regionalne) samouprave, 31.12.2018. godine

Jedinica područne (regionalne) samouprave	Površina (kopna) u km^2	Broj stanovnika (2011.)	Broj JLS	Zaposleni na dan 31.12.2018.	Proračun ostvarenje 2018 (HRK)	Ostvarenje *per capita* 2018. (HRK)
Kontinentalna Hrvatska						
Grad Zagreb	641	790.017	*	3.022	9.894.470.190	12.524
Zagrebačka	3.060	317.606	34	143	617.084.791	1.943
Krapinsko-zagorska	1.229	132.892	32	75	613.957.642	4.620
Varaždinska	1.262	175.951	28	87	922.311.170	5.242
Koprivničko-križevačka	1.748	115.584	25	71	419.629.678	3.631
Međimurska	729	113.804	25	69	476.096.316	4.183
Bjelovarsko-bilogorska	2.640	119.764	23	82	456.716.883	3.813
Virovitičko-podravska	2.024	84.836	16	46	428.989.288	5.057
Požeško-slavonska	1.823	78.034	10	45	391.025.579	5.011
Brodsko-posavska	2.030	158.575	28	96	684.958.922	4.319
Osječko-baranjska	4.155	305.032	42	219	709.794.642	2.327
Vukovarsko-srijemska	2.454	179.521	31	125	768.663.086	4.282
Karlovačka	3.626	128.899	22	84	604.655.169	4.691
Sisačko-moslavačka	4.468	172.439	19	100	721.783.798	4.186
Jadranska Hrvatska						
Primorsko-goranska	3.588	296.195	36	182	840.880.252	2.839
Ličko-senjska	5.353	50.927	12	67	292.336.702	5.740
Zadarska	3.646	170.017	34	115	804.550.720	4.732
Šibensko-kninska	2.984	109.375	20	77	563.897.823	5.156
Splitsko-dalmatinska	4.540	454.798	55	250	938.182.125	2.063
Istarska	2.813	208.055	41	170	1.069.374.805	5.140
Dubrovačko-neretvanska	1.781	122.568	22	103	612.755.812	4.999
UKUPNO	**56.594**	**4.284.889**	**555**	**5.228**	**22.832.115.393**	*
ARITMETIČKA SREDINA	**2.695**	**204.042**	**27,75**	**249**	**1.087.243.590**	**4.595**

Izvor: Javna uprava vama na usluzi Statistički prikaz Broj 14., Ministarstvo uprave, 2019.; Otvoreni proračun, Hrvatska zajednica županija, 2020., obrada ZADRA NOVA

Zadarska županija je 2018. godine ostvarila proračun od 804.550.720 HRK što ju je pozicioniralo na sedmo mjesto na razini Republike Hrvatske, odnosno na središnje, četvrto, mjesto na razini Jadranske Hrvatske, nakon Primorsko-goranske, Splitsko-dalmatinske i Istarske županije, a ispred Dubrovačko-neretvanske, Šibensko-kninske i Ličko-senjske županije. Ostvarenje proračuna u 2018. godini

promatrano *per capita* Zadarsku županiju smješta na deveto mjesto među hrvatskim županijama te na peto mjesto među županijama Jadranske Hrvatske.

Prihodi i primici proračuna Zadarske županije sastoje se od prihoda poslovanja, prihoda od prodaje nefinancijske imovine i primitaka od financijske imovine i zaduživanja.[356] U proračunu Zadarske županije u 2018. godini dominiraju prihodi od HZZO-a s udjelom od čak 51,31%, a slijede pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar općeg proračuna sa 14,41%. Slični su omjeri ostvareni i u 2019. godini kada su prihodi od HZZO-a zastupljeni s 55,03%, a pomoć iz inozemstva te subjekata unutar općeg proračuna sa 17,40% (Tablica 15.3.).

Tablica 15.3. Prihodi i primici Proračuna Zadarske županije za 2018., 2019. te 2020. godinu, u HRK

Naziv	Ostvarenje 2018.	Ostvarenje 2019.	Plan 2020.
PRIHODI POSLOVANJA	779.184.632,37	879.891.473,16	1.307.472.712,49
Prihodi od poreza	84.325.214,52	93.343.072,66	89.544.080,08
Pomoći iz inozemstva i ostalih subjekata	120.501.981,79	153.031.131,98	515.267.300,30
Prihodi od imovine	12.935.991,53	14.027.413,73	13.710.550,00
Prihodi od administrativnih pristojbi	70.588.363,32	71.287.345,93	78.981.325,00
Prihodi od prodaje proizvoda i robe, usluga, donacija	60.400.550,40	61.491.806,92	64.541.954,82
Prihodi iz nadležnog proračuna i HZZO-a temeljem ugovornih obveza	429.145.021,89	483.956.270,32	542.710.777,46
Kazne, upravne mjere i ostali prihodi	1.287.508,92	2.754.431,62	2.716.724,83
PRIHODI OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE	915.852,58	304.995,54	21.872.235,00
PRIMICI OD FINANCIJSKE IMOVINE I ZADUŽIVANJA	1.739.696,11	725.977,00	29.000.000,00
PRIHODI I PRIMICI	**781.840.181,06**	**880.922.445,70**	**1.358.344.947,49**
REZULTAT POSLOVANJA IZ PRETHODNE GODINE	54.386.032,45	-1.497.764,33	-16.344.947,49
UKUPNO	**836.226.213,51**	**879.424.681,37**	**1.342.000.000,00**

Izvor: Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna Zadarske županije za 2018. i 2019. godinu, Proračun Zadarske županije za 2020. godinu i projekcija za 2021. i 2022. godinu, Zadarska županija, 2020., obrada: ZADRA NOVA

Odnos prihoda i primitaka Zadarske županije i proračunskih korisnika u korist je proračunskih korisnika sa (2018.: 74,47%, 2019.: 75,10%) naspram proračuna Zadarske županije (2018.: 25,53%, 2019.: 24,90%).

[356] *Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna Zadarske županije za 2019. godinu - vodič za građane*, Zadarska županija, 2020., dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/proracun-i-financije (31.12.2020.)

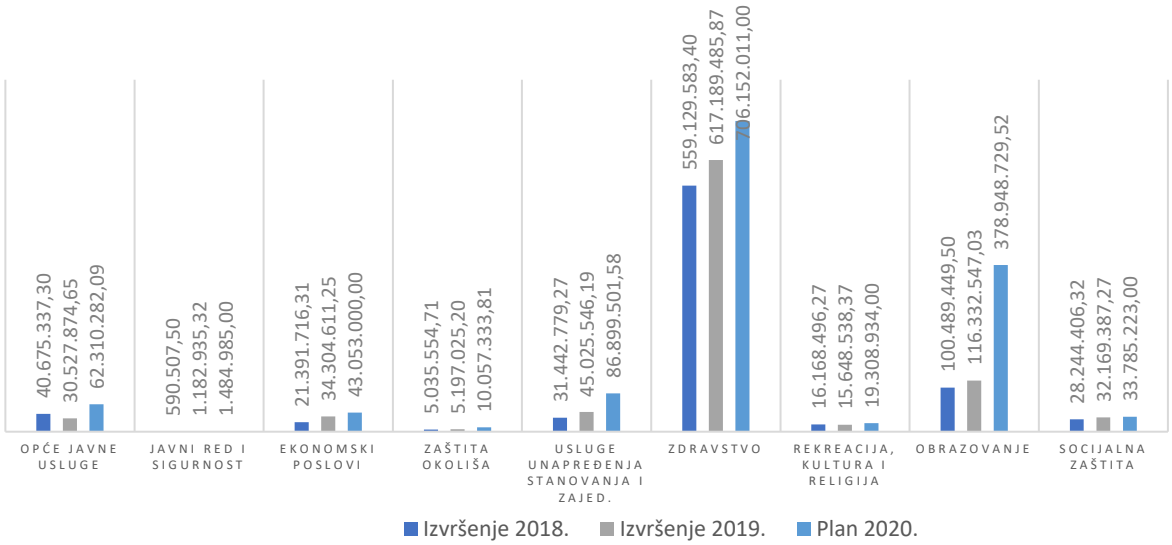

Slika 15.1. Prikaz strukture rashoda u proračunu Zadarske županije po funkcijskoj klasifikaciji, 2018. 2019. i 2020., u HRK

Izvor: Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna Zadarske županije za 2018. i 2019. godinu, Proračun Zadarske županije za 2020. godinu i projekcija za 2021. i 2022. godinu, Zadarska županija, 2020., obrada ZADRA NOVA

Rashodi i izdaci proračuna Zadarske županije sastoje se od rashoda poslovanja, rashoda za nabavu nefinancijske imovine i izdataka za financijsku imovinu i otplatu zajmova.[357] U ukupnim rashodima i izdacima proračuna Zadarske županije dominiraju rashodi poslovanja, i to rashodi za zaposlene (2018.: 46,54%, 2019.: 45,02%) te materijalni rashodi (2018.: 38,47%, 2019.: 38,10%). I po pitanju odnosa rashoda i izdataka Zadarske županije i proračunskih korisnika dominiraju rashodi proračunskih korisnika (2018. 72,86%, 2019.: 75,17%) u odnosu na Zadarsku županiju (2018.: 27,14%, 2019.: 24,83%). Prema funkcijskoj klasifikaciji rashoda u proračunu Zadarske županije više od dvije trećine (69%) rashoda namijenjeno je području zdravstva, a još (13%) pripada sektoru obrazovanja (Prikaz 1.).

Zadarska županija sa proračunskim korisnicima sudjeluje u projektima financiranim sredstvima Europske unije te drugim međunarodnim i nacionalnim izvorima financiranja. Tijekom 2018. godine Zadarska županija i proračunski korisnici ostvarili su prihode od projekata u iznosu od 24.273.198,22 kuna, a u 2019. prihodi su iznosili 55.475.463,95 kuna. Planirani rashodi po nositeljima projekata Zadarske županije i proračunskih korisnika u 2020. godini predviđeni su za 198.377.059,00 kuna. U projektima osim Zadarske županije i proračunskih korisnika sudjeluju i druge jedinice lokalne samouprave, javnopravna tijela, ali i privatni sektor te organizacije civilnog društva.

15.3. JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE ZADARSKE ŽUPANIJE

Na području Zadarske županije ustrojeno je 34 jedinica lokalne samouprave, od čega 6 gradova (Zadar, Benkovac, Biograd n/M, Obrovac, Pag i Nin) i 28 općina (Bibinje, Galovac, Gračac, Jasenice, Kali, Kolan, Kukljica, Lišane Ostrovičke, Novigrad, Pakoštane, Pašman, Polača, Poličnik, Posedarje, Povljana, Preko, Privlaka, Ražanac, Sali, Stankovci, Starigrad, Sukošan, Sveti Filip i Jakov, Škabrnja, Tkon, Vir, Vrsi i Zemunik Donji). U svome samoupravnom djelokrugu obavljaju poslove iz lokalnog djelokruga kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a osobito: poslove koji se odnose na uređenje naselja i stanovanja, prostorno i urbanističko planiranje, komunalno gospodarstvo, brigu o djeci, socijalnu skrb,

[357] Ibid.

primarnu zdravstvenu zaštitu, odgoj i osnovno obrazovanje, kulturu, tjelesnu kulturu i šport, zaštitu potrošača, zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša, protupožarnu i civilnu zaštitu, promet na svom području.[358]

Od 34 jedinice lokalne samouprave, Grad Zadar jedina je jedinica sa statusom velikog grada te predstavlja administrativno, gospodarsko, financijsko, kulturno, zdravstveno, prometno i znanstveno središte Zadarske županije i šireg okruženja. Sukladno statusu velikog grada u svom samoupravnom djelokrugu Grad Zadar obavlja i poslove održavanja javnih cesta te izdavanja građevinskih i lokacijskih dozvola te drugih akata vezanih uz gradnju i provedbu dokumenata prostornog uređenja.[359]

Za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga jedinica lokalne samouprave ustrojavaju se upravna tijela odnosno upravni odjeli i službe. Za obavljanje poslova iz svog djelokruga općine i gradovi Zadarske županije na dan 31. prosinca 2018. godine zapošljavali su 571 djelatnika. Najviše djelatnika zapošljavaju gradovi (307), od čega većinu Grad Zadar (201), dok općine u prosjeku zapošljavaju oko 9 djelatnika. Među općinama najviše djelatnika imaju Općina Sveti Filip i Jakov (43) te Vir (25), a najmanje Općina Kukljica (3).[360] Prema podacima dostavljenim u okviru analize jedinica lokalne samouprave Zadarske županije provedene u siječnju i veljači 2021. godine jedinice lokalne samouprave zapošljavale su ukupno 580 djelatnika, od čega je 301 djelatnik (51,90%) zaposlen u gradovima, a 279 djelatnika (48,10%) zapošljavaju općine. Od ukupnog broja djelatnika najviše je zaposlenih službenika (74,66%), dok je podjednak udio namještenika i rukovodećih službenika (14,14%). Promatrano prema podijeli na gradove i općine, gradovi imaju nešto veći udio službenika (85,05%) od općina (63,44%) u odnosu na broj rukovodećih službenika i namještenika. Prema stručnoj spremi više od 55% zaposlenika ima višu ili visoku stručnu spremu, 38,55% srednju stručnu spremu, a nešto manje od 5% osnovnu stručnu spremu. U usporedbi gradova i općina, gradovi imaju više zaposlenika sa višom i visokom stručnom spremom (65,78%) od općina (45,52%) gdje je najviše djelatnika zaposleno sa srednjom stručnom spremom (46,26%).

Većina zaposlenika zaposlena je na neodređeno vrijeme (88,45%), a tek 8 jedinica lokalne samouprave navodi kako dio naknada za rad djelatnika financira iz sredstava EU projekata, i to: Benkovac, Bibinje, Gračac, Nin, Pag, Sveti Filip i Jakov, Vrsi te Zadar. U financiranju plaća djelatnika iz EU fondova u odnosu na vlastita sredstva prednjači Grad Zadar sa 38 djelatnika angažiranih na projektima EU, odnosno čak 20% naknada za rad djelatnika financira se iz sredstava EU fondova.

S aspekta proračunskih prihoda i primitaka veličinom proračuna dominira Grad Zadar koji sa 380 mil. HRK u ukupnim prihodima i primicima proračuna svih gradova i općina na području Zadarske županije sudjeluje sa 40,8%, odnosno u 66,7% svih proračunskih prihoda i primitaka gradova Zadarske županije. Najveće proračunske prihode i primitke ima Općina Vir (43,6 mil. HRK) te Općina Sveti Filip i Jakov (36,8 mil. HRK). Najmanji proračunske prihode i primitke na području Zadarske županije imaju općine Lišane Ostrovičke (3,0 mil. HRK) te Galovac (3,2 mil. HRK).

[358] Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 36/09, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 133/17, 98/19, čl. 19.
[359] Ibid., čl. 19a
[360] *Javna uprava vama na usluzi, Statistički prikaz Ministarstva uprave, Broj 14*., Ministarstvo uprave Republike Hrvatske, Zagreb, 2019. str. 48.

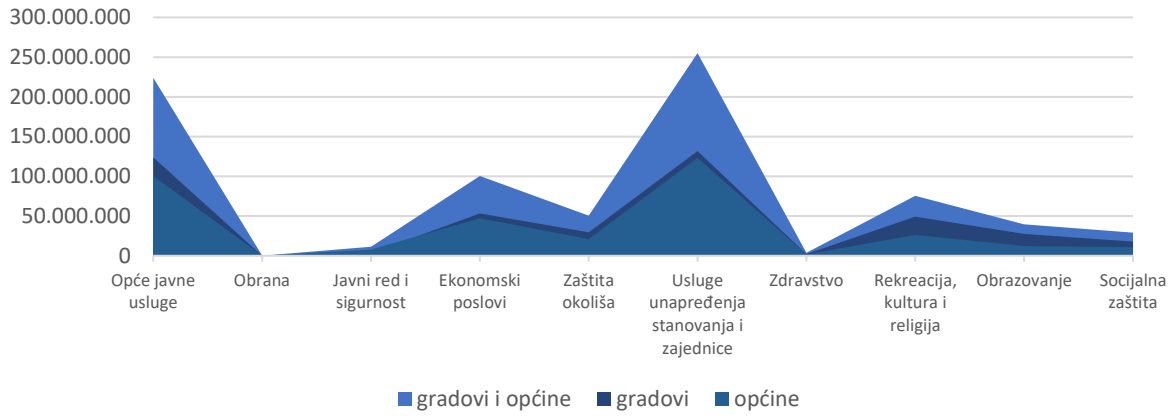

Slika 15.2. Prikaz strukture rashoda u proračunu općina i gradova Zadarske županije po funkcijskoj klasifikaciji u 2018. godini, u HRK

Izvor: PR-RAS i RAS-funkc za razdoblje 2014. - 2018., Ministarstvo financija RH, 2019., obrada ZADRA NOVA

Prema funkcijskoj klasifikaciji rashoda u proračunima jedinica lokalne samouprave prevladavaju rashodi za unaprjeđenje stanovanja i zajednice s oko 32,3%, od čega se najviše ulaže u razvoj zajednice (71,6%). Slijede opće javne usluge s 28,41%, ekonomski poslovi (12,73%) te rekreacija, kultura i religija (9,54%).

Prema podacima dostavljenim u okviru analize jedinica lokalne samouprave Zadarske županije provedene u siječnju i veljači 2021. godine, jedinice lokalne samouprave su od 2015. do 2020. godine provele ukupno 517 projekata, od čega 297 projekata financiranih iz nacionalnih te 220 projekata financiranih iz EU sredstava. Najviše projekata financiranih iz EU sredstava jedinice lokalne samouprave provele su u ulozi nositelja projekta (68,64%), dok je tek 31,36% provedeno u ulozi partnera u projektu. Najviše projekata financirano je iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj, odnosno (22,27%), potom iz Europskog fonda za regionalni razvoj (19,09%) te Europskog socijalnog fonda (15,91%). Najmanje projekata provedeno je u okviru Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo (3,64%). Najviše projekata provedenih u partnerstvu je u okviru INTERREG programa (31,88%) te Programa unije (20,29%). U promatranom razdoblju 29 jedinica lokalne samouprave (85,29%) sudjelovalo je u provedbi najmanje jednog projekta financiranog iz EU sredstava, dok je 5 jedinica lokalne samouprave (14,71%) navelo kako nije sudjelovalo u provedbi EU projekata, ni kao nositelj ni kako partner u projektu.

15.4. PREGLED JAVNOPRAVNIH TIJELA NA PODRUČJU ZADARSKE ŽUPANIJE

Sukladno dostupnim podacima Povjerenika za informiranje, Ministarstva pravosuđa i uprave na području Zadarske županije evidentirano je 308 javnopravnih tijela – obveznika Zakona o pravu na pristup informacijama (NN 25/13, 85/15) sa sjedištem na području Zadarske županije.

Najveći broj javnopravnih tijela sjedište ima na području gradova, i to Zadra (108), Biograda na Moru (17), Benkovca (16), Paga (12), Obrovca (10) te Nina (6). Izraženo u postotnom odnosu 54,9% javnopravnih tijela ima sjedište na području gradova, a 45,1% na području općina Zadarske županije. U prosjeku je 4,96 javnopravnih tijela sa registriranim sjedištem na području općina. Sa sjedištem na otoku registrirano je 66 javnopravnih tijela, odnosno 21,4% od ukupnog broja javnopravnih tijela na području Zadarske županije.

Prema pravnom statusu javnopravnih tijela uz 34 jedinica lokalne te 1 jedinicu područne samouprave evidentirano je 170 ustanova, 57 trgovačkih društava, 5 pravosudnih tijela, 9 udruga te 31 turistička zajednica u kategoriji naziva ostale pravne osobe i tijela s javnim ovlastima.

Republika Hrvatska osnivač je jedinica lokalne i područne samouprave te još 22 javnopravna tijela, Jedinice lokalne i područne samouprave osnivači su većine javnopravnih tijela u Zadarskoj županiji, odnosno 68,1% javnopravnih tijela, dok su ostala javnopravna tijela te druge fizičke i pravne osobe osnivači tek 13,3% javnopravnih tijela.

Najveći broj javnopravnih tijela osnovan je u svrhu obavljanja djelatnosti odgoja, obrazovanja, znanosti i sporta (38,3%), a zatim pružanja komunalnih usluga i djelatnosti vodnog gospodarstva (12,7%).

Tablica 15.4. Broj javnopravnih tijela u Zadarskoj županiji prema djelatnostima

Djelatnost	Broj javnopravnih tijela
Gospodarstvo	4
Javna uprava i politički sustav	35
Javni red i sigurnost	6
Komunalne usluge i vodno gospodarstvo	39
Kultura i umjetnost	22
Odgoj, obrazovanje, znanost i šport	118
Poljoprivreda, šumarstvo i veterinarstvo	6
Pravosuđe	5
Promet i komunikacije	6
Regionalni razvoj	3
Socijalna zaštita	17
Turizam	35
Zaštita okoliša i održivi razvoj	5
Zdravstvo	7
Ukupno	308

Izvor: Povjerenik za informiranje RH, 2020., dostupno na: https://tjv.pristupinfo.hr/, obrada ZADRA NOVA

Mreža javnopravnih tijela na području Zadarske županije je na zadovoljavajućoj razini te pored tijela koje su obveznici obveznika Zakona o pravu na pristup informacijama (NN 25/13, 85/15) na području Zadarske županije nalaze se i drugi pravni subjekti poput različitih komora, udruženja, lokalnih akcijskih grupa koji svojim djelovanjem čine sastavnicu poslovnog okruženja Zadarske županije te njezina društvenog razvitka.

15.5. INSTITUCIONALNI OKVIR ZA UPRAVLJANJE

Jedinice područne (regionalne) i lokalne samouprave nositelji su razvoja na svome području. U svrhu učinkovite koordinacije i poticanja regionalnog razvoja sukladno odredbama Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17, 118/18) osnivaju se regionalne razvojne agencije kao regionalni koordinatori. Uz regionalnog koordinatora na području Zadarske županije uspostavljena je mreža institucija i tijela u svrhu poticanja regionalnog razvoja, a ona obuhvaća regionalne razvojne agencije, lokalne razvojne agencije, lokalne akcijske grupe te partnerska vijeća.

Za područje Zadarske županije ulogu regionalnog koordinatora obavlja Javna ustanova Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA. U okviru svojih poslova Agencija za razvoj Zadarske županije

ZADRA NOVA kao regionalni koordinator obavlja poslove javnih ovlasti izrade planova razvoja i drugih strateških i razvojnih dokumenata za područje županije sukladno ovlaštenju osnivača, pružanja stručne pomoći u pripremi i provedbi programa potpore javnopravnim tijelima i javnim ustanovama s područja županije te pripremi i provedbi razvojnih projekata od interesa za razvoj županije, a osobito projekata sufinanciranih sredstvima iz strukturnih i investicijskih fondova Europske unije te obavlja i druge poslove sukladno Zakonu. [361]

Uz Agenciju za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA stručnu podršku u pripremi i provedbi projekata za područje Zadarske županije pružaju Agencija za ruralni razvoj Zadarske županije AGRRA te Ustanova za razvoj kompetencija, inovacija i specijalizacije Zadarske županije INOVAcija. Na razini jedinica lokalne samouprave djeluju Razvojna agencija Grada Benkovca te Razvojna agencija Općine Gračac.

Jedinice lokalne samouprave koordinaciju i poslove poticanja razvoja na svom području mogu provoditi i kroz djelovanje lokalne akcijske grupe (LAG-a). U Zadarskoj županiji djeluje pet LAG-ova te još tri FLAG-a kao zasebne kategorije LAG-ova s usmjerenjem na ribarstvo (Tablica 15.5.).

Tablica 15.5. Prikaz lokalnih akcijskih grupa i lokalnih inicijativa u ribarstvu na području Zadarske županije

LAG/LAGUR	Datum registracije	Obuhvat
LAG Laura	16. svibnja 2009.	Gradovi Benkovac i Biograd na Moru, općine Bibinje, Galovac, Lišane Ostrovičke, Pakoštane, Pašman, Polača, Sukošan, Sv. Filip i Jakov, Škabrnja, Stankovci i Tkon
LAG Bura	15. veljače 2012.	Grad Obrovac, općine Starigrad, Jasenice, Posedarje, Novigrad, Poličnik, Zemunik Donji, Vrsi i Ražanac
LAG Mareta	2. listopada 2012.	Dijelovi Grada Zadra (Iž, Rava, Molat, Ist, Premuda, Silba, Olib, te kopnena naselja Kožino i Petrčane) i grad Nin, općine Privlaka, Kali, Kukljica, Preko i Sali
LAG Lika	15. svibnja 2013.	Gradovi Gospić i Senj, općine Brinje, Donji Lapac, Gračac, Lovinac, Karlobag, Perušić, Plitvička jezera, Rakovica, Udbina i Vrhovine
LAG Mentorides	15. svibnja 2015.	Gradovi Pag, Novalja i Rab, općine Kolan, Povljana i Lopar
LAGUR Lostura	9. rujna 2014.	Grad Biograd na Moru, općine Sv. Filip i Jakov, Pakoštane, Pašman i Tkon
LAGUR Tri mora	29. siječnja 2016.	Grad Obrovac, općine Jasenice, Novigrad, Poličnik, Posedarje, Ražanac i Starigrad
LAGUR Plodovi mora	26. veljače 2016.	Grad Zadar, općine 1Kali, Kukljica, Preko i Sali

Izvor: Hrvatska mreža za ruralni razvoj, 2017., Katalog LAG-ova, Leader mreža Hrvatske 2018.

Partnersko vijeće Zadarske županije je savjetodavno tijelo osnovano Odlukom o osnivanju Partnerskog vijeća Zadarske županije od 2. prosinca 2019. u svrhu povezivanja dionika Zadarske županije za potrebe utvrđivanja zajedničkih prioriteta na području jedinice područne (regionalne) samouprave, predlaganja strateških projekata te obavljanja drugih poslova u skladu sa Zakonom.[362] Partnersko vijeće posebno pridonosi prepoznavanju zajedničkih razvojnih prioriteta različitih dionika, prepoznavanju i predlaganju strateških projekata te praćenju njihovih učinaka na razvoj, stvaranju kapaciteta i mogućnosti za poticanje i ubrzavanje društveno-gospodarskog razvoja, uspostavi integriranog razvoja uvažavanjem problema i potreba različitih kategorija dionika regionalnog razvoja.[363] Partnersko vijeće Zadarske županije ima 35 članova i zamjenika članova iz reda jedinice regionalne (područne) samouprave i regionalnog koordinatora, velikih gradova s područja županije, manjih gradova i općina s područja županije, visokoškolskih ustanova, pružatelja obrazovnih usluga i

[361] *Statut Javne ustanove Agencije za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA*, od 11.02.2020., ZADRA NOVA, dostupno na https://zadra.hr/images/dokumenti/Statut-Agencije-2020.pdf (31.12.2020.)
[362] Uredba o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada partnerskih vijeća, NN 103/2015, od 28.09.2015., čl. 5.
[363] Ibid., čl. 14.

usluga osposobljavanja te istraživačkih centara, gospodarskih i socijalnih partnera te organizacija civilnog društva s područja županije.[364]

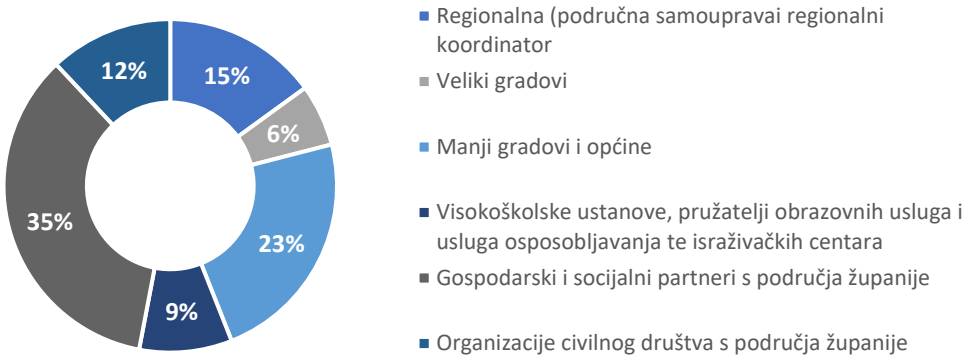

Slika 15.3. Prikaz zastupljenosti članova u Partnerskom vijeću Zadarske županije
Izvor: ZADRA NOVA, 2020.

15.6. RAZVIJENOST GRADOVA I OPĆINA ZADARSKE ŽUPANIJE I PODRUČJA S RAZVOJNIM POSEBNOSTIMA

Razvrstavanje stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave temelji se na indeksu razvijenosti[365], a provodi jednom u tri godine. Prema Odluci o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti (NN 132/17) Zadarska županija je sa indeksom razvijenosti od 104,654 svrstana u III. skupinu jedinica područne samouprave, a koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne samouprave.[366]

Indeks razvijenosti je kompozitni pokazatelj koji se računa kao prilagođeni prosjek standardiziranih vrijednosti društveno-gospodarskih pokazatelja radi mjerenja stupnja razvijenosti JLP(R)S-a u određenom razdoblju. Člankom 2. Uredbe o indeksu razvijenosti (NN 137/17) određeni su pokazatelji koji se koriste u svrhu izračuna indeksa razvijenosti jedinice lokalne i regionalne samouprave kako slijedi:

1. prosječni dohodak po stanovniku
2. prosječni izvorni prihodi po stanovniku
3. prosječna stopa nezaposlenosti
4. opće kretanje stanovništva
5. stupanj obrazovanosti stanovništva (tercijarno obrazovanje)
6. indeks starenja.[367]

Na temelju vrijednosti indeksa razvijenosti jedinice lokalne samouprave razvrstavaju se u osam skupina, od čega osmu skupinu čine općine i gradovi koji se nalaze u prvoj četvrtini iznadprosječno

[364] Odluka o osnivanju Partnerskog vijeća Zadarske županije, od 02.12.2019., Zadarska županija, dostupno na: https://zadra.hr/images/dokumenti/PRZD%202021-2027/odluka_%C5%BEupanija__1-merged.pdf (31.12.2020.)
[365] Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, NN 147/14, 123/17, 118/18, čl. 32.
[366] Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti, NN 132/17, od 29.12.2017., čl. 2.
[367] Uredba o indeksu razvijenosti, NN 137/17, od 28.12.2017., čl. 2.

rangiranih jedinica, a posljednju, prvu skupinu čine one koje se nalaze u zadnjoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave[368]. Od 34 jedinica lokalne samouprave Zadarske županije 79,41% je iznadprosječno razvijeno, a 20,59% prema indeksu razvijenosti nalazi se u ispod prosjeka Republike Hrvatske.

Tablica 15.6. Razvrstavanje jedinica lokalne samouprave Zadarske županije prema razvojnim skupinama i indeksu razvijenosti

Rang RH	Jedinica lokalne samouprave (JLS)	Razvojna skupina JLS	Indeks razvijenosti JLS
23	Kolan	8	111,579
33	Biograd na Moru	8	110,306
38	Vir	8	109,892
42	Zadar	8	109,370
71	Kali	7	107,130
80	Nin	7	106,441
104	Tkon	7	105,524
106	Privlaka	7	105,468
118	Kukljica	7	104,822
120	Jasenice	7	104,707
122	Pag	7	104,690
127	Pašman	6	104,505
135	Sukošan	6	104,201
141	Starigrad	6	103,997
154	Sveti Filip i Jakov	6	103,597
156	Povljana	6	103,307
164	Pakoštane	6	102,983
170	Sali	6	102,812
183	Bibinje	6	102,567
193	Preko	5	102,098
198	Vrsi	5	101,838
204	Novigrad	5	101,644
217	Posedarje	5	101,203
221	Zemunik Donji	5	101,094
228	Poličnik	5	100,946
233	Ražanac	5	100,777
248	Škabrnja	5	100,163
256	Galovac	4	99,917
257	Polača	4	99,911
286	Benkovac	4	98,971
307	Obrovac	4	98,301
309	Stankovci	4	98,233
462	Lišane Ostrovičke	2	93,654
519	Gračac	1	89,934

[368] Ibid., čl. 3.

Izvor: Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za izračun indeksa razvijenosti prema novom modelu izračuna na lokalnoj razini (razdoblje 2014.-2016.), MRRFEU, 2018., obrada: ZADRA NOVA

Najviši indeks razvijenosti imaju Općina Kolan, Grad Biograd na Moru, Općina Vir te Grad Zadar, dok najniži stupanj razvijenosti imaju Općina Lišane Ostrovičke te Općina Gračac.

Indeks razvijenosti računa se za cijelo područje jedinice lokalne samouprave zbog čega iz istoga nije moguće pratiti razinu razvijenosti pojedinih naselja u obuhvatu jedinice lokalne samouprave, a kao parametri ne razmatraju se niti dostupnost različitih upravnih, financijskih i drugih funkcija te sadržaja po pojedinoj jedinici lokalne samouprave.

Zbog svojih razvojnih posebnosti ističu se potpomognuta područja, brdsko-planinska područja, otoci te urbana područja.

Kao dijelom opće politike regionalnog razvoja Republike Hrvatske posebno je uređeno upravljanje potpomognutim područjima.[369] Status potpomognutog područja stječu jedinice lokalne samouprave koje se prema indeksu razvijenosti nalaze ispod prosjeka Republike Hrvatske, odnosno one koje su razvrstane u I., II., III. ili IV. razvojnu skupinu. Status potpomognutog područja u Zadarskoj županiji imaju općine Galovac, Polača, Stankovci, Lišane Ostrovičke i Gračac te gradovi Benkovac i Obrovac.

Kao zaseban dio opće politike regionalnog razvoja Republike Hrvatske ističu se brdsko-planinska područja te otoci kao područja s razvojnim posebnostima te urbana područja.

U brdsko-planinska područja Zadarske županije po obuhvatu razvrstavaju se Općina Gračac kao I. skupina koju čine jedinice lokalne samouprave sa statusom potpomognutog područja, te Općina Starigrad kao II. razvojna skupina koju čine one jedinice lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa razvijenosti nalaze u trećoj i četvrtoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave.[370]

U otočne jedinice lokalne samouprave, odnosno jedinice lokalne samouprave sa sjedištem na otoku spadaju općine Kolan, Vir, Kali, Tkon, Kukljica, Pašman, Povljana, Sali i Preko te grad Pag. Jedinice lokalne samouprave koje na svom području imaju otoke sa specifičnim položajem jesu općine Sali, Sv. Filip i Jakov, Pakoštane, Ražanac i Vrsi te gradovi Zadar i Biograd na Moru. Od ukupno 34 jedinice lokalne samouprave na području Zadarske županije gotovo trećina (10) ima sjedište na otoku, a zajedno s jedinicama koje u svom sastavu imaju otoke (6), čine čak 47,06 % jedinica lokalne samouprave u Zadarskoj županiji. Zakon o otocima (NN 116/18, 73/20), člankom 14. radi učinkovitog planiranja, usklađivanja i provedbe politike otočnog razvoja te radi fizičkog i gospodarskog razvoja i društveno-socijalne regeneracije otoka predviđa ustrojavanje otočnih prioritetnih područja kojim su obuhvaćeni pučinski otoci (nastanjeni i povremeno nastanjeni su Dugi otok, Grujica, Ist, Katina, Molat, Premuda, Sestrica Vela, Škarda), otoci sa specifičnim položajem (Olib, Molat, Iž, Sestrunj, Silba, Ist, Premuda, Zverinac, Škarda, Rava, Rivanj, Vrgada, Lavdara, Babac i Ošljak) i otoci I. skupine koju čine nerazvijeni otoci sukladno Odluci o razvrstavanju otoka prema otočnim razvojnim pokazateljima, a koja će se donijeti nakon provedenog postupka vrednovanja razvijenosti otoka .

Zakonom o regionalnom razvoju kao zasebna razvojna kategorija istaknute su urbane aglomeracije te veća i manja urbana područja. Urbane aglomeracije jesu područja s više od 100.000 stanovnika u

[369] Zakon o potpomognutim područjima, NN 118/18, od 27.12.2018., čl. 1.

[370] Odluka o obuhvatu i razvrstavanju jedinica lokalne samouprave koje stječu status brdsko-planinskog područja, NN 24/2019, od 11.03.2019., čl. 2.

središnjim naseljima, odnosno Zagreb, Split, Rijeka i Osijek. Veća urbana područja su područja koja imaju više od 35.000 stanovnika prema posljednje provedenom popisu stanovništva, a manja urbana područja jesu ona koja s više od 10.000 stanovnika. Urbane aglomeracije i područja u sebi obuhvaćaju jedinice lokalne samouprave koje zajedno stvaraju jedinstvenu prostorno-funkcionalnu cjelinu te za svoje usmjeravanje razvoja izrađuju strategiju. Za područje Zadarske županije ustrojeno je Urbano područje Zadar koje obuhvaća dva grada (gradove Zadar i Nin) te 13 općina (Bibinje, Galovac, Kali, Kukljica, Novigrad, Poličnik, Posedarje, Preko, Ražanac, Sukošan, Škabrnja, Vrsi i Zemunik Donji). Urbano područje Zadar u svome sastavu obuhvaća gotovo polovinu (44,12%) jedinica lokalne samouprave Zadarske županije.

Slika 15.4. Obuhvat Urbanog područja Zadar
Izvor: Održivi urbani razvoj, ITU mehanizam, MRRFEU, 2018.

RAZVOJNI IZAZOVI

Nedostatak stručnog kadra za pripremu i provedbu razvojnih projekata u tijelima županijske i lokalnih samouprava, ali i u svim relevantnim institucijama
Neadekvatna organizacijska struktura zaposlenih prema potrebama razvoja
Otežano novo zapošljavanje zbog zakonodavnih i pravnih okvira
Niska razina dostupnih javnih usluga putem Interneta javnopravnih tijela na lokalnoj i regionalnoj razini
Nedovoljna financijska sredstva Županije i JLS za realizaciju zacrtanih strateških ciljeva i razvojnih projekata
Česte izmjene i neprilagođenost zakona koja se tiču organizacije državne, regionalne i lokalne samouprave
Neuređene zemljišne knjige i katastarski operati utječu na dugotrajnost u provođenju projekata
Veliki disparitet grada Zadra i drugih jedinica lokalne samouprave (teritorijalno, geografski, demografski)
Značajne razlike u razvijenosti unutar pojedinih JLS
Fragmentiranost otočnog područja (primjer otoci poput Rivnja, Sestrunja, Zverinaca koji nisu izravno prometno povezani sa središtem JLS kojoj administrativno pripadaju)
Nedostatna infrastrukturna razvijenost i povezanost područja Ravnih kotara i Bukovice (nemaju prometnu povezanost sa sjedištem JLS kojoj administrativno pripadaju)
Indeks razvijenosti ne prikazuje (u potpunosti) realno stanje razvijenosti jedinice lokalne samouprave

RAZVOJNE POTREBE

Trajno jačanje kapaciteta za pripremu i provedbu razvojnih programa u projekata
Rješavanje imovinsko pravnih odnosa na nekretninama kako bi se osigurali temelji za prijavu i provedbu razvojnih projekata
Stvaranje regionalnog inovacijskog sustava (RIS) kroz potporu bespovratnih sredstava – implementacija modela pametne specijalizacije
Primjena regionalne inovacijske politike temeljene na regionalnim prostornim prednostima, dobrima i znanjima, izbjegavajući na taj način tradicionalne modele politike "jedan model odgovara svima-jednoznačne za sve“
Reorganizacija teritorijalnih jedinica u svrhu funkcionalnog objedinjavanja poslova te kvalitetnijeg funkcioniranja svih jedinica i smanjenja centralizacije
Modernizacija sadašnjeg IT sustava na novi, fleksibilan sustav uz korištenje otvorenih rješenja i manje troškove
Integrirana teritorijalna ulaganja uz ravnomjerniju raspodjelu sredstava na uključenom području
Mogućnost nadopune indeksa razvijenosti novim elementima s ciljem izrade modela evidencije standarda za JLS Zadarske županije
Poticati daljnju suradnja i umreženost JLS i Zadarske županije
Poticati međunarodnu i međuregionalnu suradnju

15.7. CIVILNI SEKTOR

Civilni sektor na području Zadarske županije čini 1.927 udruga te 5 zaklada. Od ukupnog broja udruga najviše je udruga sportske djelatnosti, njih 27%, zatim udruga koje djeluju u kulturi i umjetnosti 17% te udruga koje štite ljudska prava 6%. Od 5 zaklada na području Zadarske županije 2 su registrirane na području kulture, 2 na području socijalne skrbi te 1a na području zdravstva.

Tablica 15.7. Registar udruga republike Hrvatske po djelatnostima za Zadarsku županiju

Djelatnost	2016. god.	2021. god.
Sport	325	520
Kultura i umjetnost	125	338
Gospodarstvo	50	103
Ljudska prava	41	126
Hobistička djelatnost	7	21
Duhovna djelatnost	7	16
Demokratska politička kultura	22	101
Branitelji i stradalnici	21	46
Socijalna djelatnost	30	83
Održivi razvoj	39	101
Obrazovanje, znanost i istraživanje	24	81
Međunarodna suradnja	10	38
Ostala područja djelovanja	95	20

Izvor: Registar udruga Republike Hrvatske, Ministarstvo pravosuđa i uprave, obrada: ZADRA NOVA[1]

Kao važnog dionika civilnog sektora valja istaknuti Volonterski centar, koji djeluje na području Zadarske županije od 2013. godine. Osnovan je od strane Udruge socijalnih radnika Zadar u svrhu promicanja volonterskog rada u lokalnoj zajednici, povezivanja zainteresiranih za volontiranje i organizacija kojima su volonteri potrebni te poboljšanja kvalitete života korisnika uslugama volonterskog rada.[2] Od iznimnog značaja za scenu nezavisne kulture je zajednica udruga „Centar nezavisne kulture“, osnovana 2013. godine u svrhu povećavanja aktivnosti, kvalitete i utjecaja nezavisnog kulturnog sektora u gradu Zadru i Zadarskoj županiji. Među djelatnostima Centra za nezavisnu kulturu ističu se ostvarivanje zajedničkih interesa udruženih članica na području nezavisne kulture i civilnog sektora, poticanje aktivizma u lokalnoj zajednici, te promoviranje građanskih inicijativa i djelovanje u utvrđivanju kulturnih i razvojnih politika na lokalnoj razini. [3]

Centar za mlade u Zadru, koji je trenutno u izgradnji te se očekuje dovršetak radova u lipnju 2021. godine, zamišljen je kao mjesto približavanja različitosti, podrške izvaninstitucionalnim skupinama, neposrednog doticaja mladih s stvaralaštvom u kulturi, te mjestom koje će predstavljati prostor poticanja kreativnosti i prepoznavanja izvrsnosti i talenata. Novouređeni prostori prilagođeni su potrebama udruga mladih, nezavisne kulturne scene te građana kao korisnika prostora knjižnice u sklopu budućeg Centra te javnih prostora Centra za mlade. Centar za mlade omogućiti će korištenje višefunkcionalnih prostora za mlade, prostora za radionice, dvorana za predavanje, multimedijalne dvorane za koncerte, dvorane za ples kao i ostale društveno kulturne aktivnosti nezavisnog sektora i korisnika Gradske knjižnice.[4]

RAZVOJNI IZAZOVI

Nedovoljna transparentnost rada udruga
Nedovoljna razvijenost civilnog društva (izuzev sporta)
Loša suradnja između udruga i institucija
Preveliki broj udruga koje zastupaju ista područja
Nedostatak adekvatne infrastrukture
Nepostojanje sustava mjerenja učinka financiranja programa
Nedovoljna spremnost građana na volontiranje

RAZVOJNE POTREBE

Jačati upravljačke i stručne kapacitete udruga
Obrazovati djelatnike udruga u pisanju projektne dokumentacije i projekata
Poboljšati komunikacijske kanale sa turističkom zajednicom i JLS-om
Usmjeriti na veće korištenje prilika financiranja iz EU fondova
Poticati transparentnost udruga
Uključiti više građana u djelovanje civilnog sektora
Povećati međusobnu suradnju udruga
Omogućiti adekvatnu infrastrukturu udrugama

15.8. KLJUČNI RAZVOJNI POTENCIJALI, IZAZOVI I POTREBE

Zadarska županija je jedinica područne (samo)uprave koja je višestruko opravdala svoje osnivanje. Zadarska regija je važna prostorna cjelina okupljena oko Zadra koja ne podliježe gravitacijskim utjecajima niti jednoga drugog regionalnog središta osim glavnoga grada države. Institucije Zadarske županije umnogome pridonose funkcionalnoj integraciji velikog dijela kontaktnoga sjevernodalmatinsko-južnoličkog prostora. Unutar županije ustrojene su JLS koje uglavnom odgovaraju prostornoj organizaciji i svrhovito doprinose komunalnoj opremljenosti naselja. Međutim, u pojedine JLS ipak nisu ispunile očekivanja pa bi ih što prije trebalo funkcionalno objediniti, a ako se ni to ne pokaže korisnim, u doglednoj budućnosti trebalo bi razmišljati o okrupnjavanju s time da bi trebalo voditi računa da se kvaliteta usluga i zastupljenost, tj. reprezentativna participativnost u tijelima lokalne samouprave u niti jednom pogledu ne umanji. Instrument ITU-a pokazao se jako dobar, ali trebalo bi ubuduće više pažnje posvetiti ruralnim u odnosu na većinu društveno-gospodarskih aktivnosti perifernim prostorima.

Razvojni potencijali

- Županija kao izvrstan prostorni okvir za unutaregionalne društvene i gospodarske aktivnosti
- Izgrađene institucije, posebno one kojima se podupire razvoj (ZADRA NOVA, INOVACIJA, AGRRA i dr.)
- Međuregionalna projektna suradnja unutar Hrvatske i sa susjednim državama, posebno onima u okviru EU

Razvojni izazovi

- Nedovoljna financijska decentralizacija koja jedinicu područne (samo)uprave u nekim područjima djelovanja pretvara u transmitere s državne razine alociranih namjenskih sredstava (školstvo, zdravstvo) bez velikoga manevarskog prostora za samostalne društveno i gospodarski opravdane inicijative
- Distribucija ingerencija mnogih sastavnica javne uprave pri kojoj je Zadar ostao bez uloge prvorazrednoga regionalnog središta u korist Splita
- Administrativna usitnjenost na razini JLS s nedovoljnim kapacitetima za pripremi, prijavi i provedbu različitih projekata (su)financiranih iz EU fondova

Razvojne potrebe

- Status Zadra kao prvorazrednoga regionalnog središta koji je u svim aspektima javne uprave hijerarhijski podređen samo središnjim državnim tijelima u glavnom gradu
- Organizacijska transformacija teritorijalnih jedinica u svrhu funkcionalnog objedinjavanja poslova te kvalitetnijeg funkcioniranja svih jedinica
- Relokacija pojedinih poslova iz djelokruga područne (samo)uprave u subregionalna središta s ciljem harmoničnoga teritorijalnog razvoja cijele županije
- Veća participacija JLS u instrumentima kohezivne politike (ITU i dr.)

POPIS KRATICA

AGGRA	Agencija za ruralni razvoj Zadarske županije
APPRR	Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
ARKOD	Sustav za digitalnu identifikaciju zemljišnih parcela
B2B	Business to Business/Od poduzeća ka poduzeću
BDP	Bruto domaći proizvod
BDP pc	Bruto domaći proizvod *per capita* / Bruto domaći proizvod po stanovniku
BiH	Bosna i Hercegovina
br.	Broj
CB	Civilni band
CHMP	The Committee for Medicinal Products for Human Use / Povjerenstvo za humane lijekove
COVID-19	Coronavirus disease 2019 - Koronavirus
CZ	Civilna zaštita
CZSS	Centar za socijalnu skrb
čl.	Članak
DESI	The Digital Economy and Society Indeks/Indeks digitalnog gospodarstva i društva
DHMZ	Državni hidrometeorološki zavod
d.o.o.	Društvo s ograničenom odgovornošću
DVD	Dobrovoljno vatrogasno društvo
DZS	Državni zavod za statistiku
EEZ	Europska ekonomska zajednica
EMA	European Medicines Agency / Europska agencija za lijekove
EMS	European macroseismic scale / Europska makroseizmička ljestvica
EnU	Energetska učinkovitost
ESA	European System of Accounts / Europski sustav nacionalnih i regionalnih računa
EU	Europska unija
EUR	Euro
EZ	Europska zajednica
FINA	Financijska agencija - Fina
FLAG	Lokalna akcijska grupa u ribarstvu
FTE	Full-time equivalent/Ekvivalent punog radnog vremena
FZOEU	Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost
GWh	Gigavatsat
h	sati
Ha	hektar
HAKOM	Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti
HD	High Definition/Visoka rezolucija
HEP ODS	Hrvatska elektroprivreda Operator distribucijskog sustava
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HGSS	Hrvatska gorska služba spašavanja
HNK	Hrvatsko narodno kazalište
HOK	Hrvatska obrtnička komora
HP	Hrvatska pošta
HRK	Hrvatska kuna
HZMO	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
HZJZ	Hrvatski zavod za javno zdravstvo
HZZO	Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje
I sl.	I slično

Ibid	Ibidem – na istom mjestu
ICT	Informacijske i komunikacijske tehnologije
INOVACIJA	Ustanova za razvoj kompetencija, inovacija i specijalizacije Zadarske županije
IR	Istraživačko-razvojna djelatnost
ISGE	Informacijski sustav za gospodarenje energijom
IT	Informacijska tehnologija
ITU	Integrirana teritorijalna ulaganja
JLS	Jedinica lokalne samouprave
JLP(R)S	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
JP(R)S	Jedinica područne (regionalne) samouprave
JKU	Javna komunalna ustanova
JH	Jadranska Hrvatska
JVP	Javna vatrogasna postrojba
kg	kilogram
km	kilometar
KV	Kvalificirani radnik
kWh	Kilovatsat
LAG	Lokalna akcijska grupa
l/s	Litra u sekundi
mil.	milijun
min	minute
MINGOR	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
MHz	Megaherca
MKO	Miješani komunalni otpad
mlrd.	milijarda
MRD	Mobilno reciklažno dvorište
MRRFEU	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije
MSP	Malo i srednje poduzetništvo
MUP	Ministarstvo unutarnjih poslova
MWh	Megavatsat
MZO	Ministarstvo znanosti i obrazovanja
n/m	Na moru
NIAS	Nacionalni identifikacijski i autentifikacijski sustav
NKD	Nacionalna klasifikacijska djelatnost
NKPJS	Nacionalna klasifikacija prostornih jedinica za statistiku
NKV	Niskokvalificirani radnik
NN	Narodne novine
NUTS	Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku
NZJZ	Nastavni zavod za javno zdravtsvo
OB	Opća bolnica
OECD	Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj / Organisation for Economic Co-operation and Development
OIV	Odašiljači i veze
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
OŠ	Osnovna škola
PDV	Porez na dodanu vrijednost
PJ	Petadžul
PKV	Polukvalificirani radnik
PO	Područni objekt
PS	Područna služba
PZ	Poljoprivredna zadruga
RD	Reciklažno dvorište

RH	Republika Hrvatska
SKM	Standard kupovne moći
SPP	Stlačeni prirodni plin
SŠ	Srednja škola
st.	Stavak
str.	Stranica
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics/Znanost, tehnologija, inženjerstvo i matematika
t	tona
TDR	Toursim Density Rate / Stopa turističke gustoće
TIR	Tourism Intesity Rate / Stopa turističkog intenziteta
Tis.	Tisuća
TV	Televizor
TZ	Turistička zajednica
TZM	Turistička zajednica mjesta
TZO	Turistička zajednica općine
UHF	Ultra high frequency/Ultra visoka frekvencija
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization / Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu
UNP	Ukapljeni naftni plin
UO	Upravni odjel
ur.	Urednik
VKV	Visokokvalificirani radnik
VSS	Visoka stručna sprema
VŠS	Viša stručna sprema
ZADRA NOVA	Agencija za razvoj Zadarske županije
ZHMZŽ	Zavod za hitnu medicinu Zadarske županije
ZMO	Zakon o mirovinskom osiguranju
ZOI	Zaštićena oznaka izvornosti
ZZJZ	Zavod za javno zdravstvo

POPIS SLIKA

Slika 1.1.	Položaj, gradovi i općine Zadarske županije	9
Slika 1.2.	Prikaz udjela kontinentalnog, obalnog i otočnog područja Zadarske županije	10
Slika 1.3.	Geografski položaj prostorno-razvojnih cjelina Zadarske županije	13
Slika 1.4.	Klimatski dijagrami za odabrane meteorološke postaje u Zadarskoj županiji (1981.- 2011.)	15
Slika 1.5.	Usporedba broja stanovnika u gradovima ZŽ (Popis 2011. i Procjena 2019.)	17
Slika 1.6.	Procjena broja stanovnika u Zadarskoj županiji 2012. - 2019. g.	18
Slika 1.7.	Procjena st. prema dobnim skupinama i spolu u Zadarskoj županiji, sredinom 2019.g.	21
Slika 2.1.	BDP per capita i stopa promjene u odnosu na 2008. godinu za Zadarsku županiju 2008. – 2017., tekuće cijene (ESA 2010)	26
Slika 2.2.	Stopa promjene bruto društvenog proizvoda per capita (BDP pc) u odnosu na 2008. godinu za RH i Zadarsku županiju 2008. – 2017. (ESA 2010)	26
Slika 2.3.	BDP per capita i godišnja stopa promjene za Zadarsku županiju 2008. – 2017., tekuće cijene (ESA 2010)	27

Slika 2.4.	Kretanje ukupnih prihoda i rashoda gospodarstva Zadarske županije 2008. – 2019. godine (mil. HRK)	28
Slika 2.5.	Struktura ukupnih prihoda gospodarstva Zadarske županije u 2019. godini	28
Slika 2.6.	Struktura ukupnih prihoda gospodarstva Zadarske županije 2014. – 2019.	31
Slika 3.1.	Indeks digitalnoga gospodarstva i društva (DESI), poredak za 2019. godine	58
Slika 3.2.	Kretanje broja slobodnih radnih mjesta u djelatnosti Informacije i komunikacije u Zadarskoj županiji 2015.-2019. (NKD 2007)	59
Slika 3.3.	Ulaganja u Istraživanje i razvoj u RH od 2016. do 2019. godine, izraženo u milijardama HRK	62
Slika 3.4.	Izdaci za istraživanje i razvoj kao udio u BDP-u od 2016.-2019. godine, Izraženo u postotcima	62
Slika 3.5.	Zastupljenost znanstvenih područja u projektima u provedbi na Sveučilištu u Zadru	63
Slika 3.6.	Patentne prijave po županijama Jadranske Hrvatske u razdoblju od 2015. do 2019. godine	64
Slika 3.7.	Priznati patenti po županijama Jadranske Hrvatske u razdoblju od 2015. do 2019. godine	65
Slika 3.8.	Prijave žigova po županijama Jadranske Hrvatske u razdoblju od 2015. do 2019. godine	65
Slika 3.9.	Registrirani žigovi po županijama Jadranske Hrvatske u razdoblju od 2015. do 2019. godine	66
Slika 3.10.	Prijave industrijskih dizajna po županijama Jadranske Hrvatske od 2015. do 2019. godine	66
Slika 3.11.	Registrirani industrijski dizajni po županijama Jadranske Hrvatske od 2015. do 2019. godine	67
Slika 4.1.	Poljoprivredna gospodarstva po površini po JLS Zadarske županije u 2019.g.	72
Slika 4.2.	Poljoprivredne površine u Zadarskoj županiji prema vrsti i površini parcele	73
Slika 4.3.	Dobna struktura nositelja OPG-a u Zadarskoj županiji i RH (po razredima u %)	74
Slika 4.4.	Obrazovna struktura nositelja OPG-a u Zadarskoj županiji i RH	74
Slika 4.5.	Uzgoj različitih povrtnih kultura na površinama, u ha u Zadarskoj županiji u 2019.g.	75
Slika 4.6.	Uzgoj različitih voćnih vrsta na površinama, u ha, u Zadarskoj županiji u 2019. g.	76
Slika 4.7.	Površine u ha, po županijama na kojima se uzgajaju masline	78
Slika 4.8.	Poljoprivredne površine pod ekološkom proizvodnjom, u 2019. godini	80
Slika 4.9.	Ribolovne zone i podzone u RH	86
Slika 5.1.	Prikaz broja noćenja i dolazaka u Zadarskoj županiji od 2015. do 2020. godine (u mil.)	100
Slika 5.2.	Prikaz broja noćenja po mjesecima za područje Zadarske županije od 2015. do 2020. godine	101
Slika 5.3.	Kretanje rasta kapaciteta po vrsti turističkog smještaja za razdoblje od 2015. do 2020 godine	104
Slika 5.4.	Kretanje ukupnih prihoda i rashoda u Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u	105
Slika 5.5.	Osnovni koncept brenda turističke destinacije Zadarske županije	108
Slika 5.6.	Indeks turističke razvijenosti 2019. po jedinicama lokalne samouprave Zadarske županije	109
Slika 6.1.	Struktura kulturnih dobara prema registru kulturnih dobara RH	114

Slika 6.2.	Posjećenost muzeja 2008. – 2018. na nacionalnoj razini	124
Slika 6.3.	Kretanje broja posjetitelja najznačajniji muzeja 2015. - 2019. g.	126
Slika 6.4.	Broj posjetitelja muzeja Zadarske županije 2019. godine	127
Slika 6.5.	Posjećenost HNK Zadar u razdoblju 2015. - 2019. g.	128
Slika 6.6.	Broj posjetitelja Kazališta lutaka 2014. – 2019.	129
Slika 6.7.	Broj korisnika Gradske knjižnice Zadar u razdoblju 2016. - 2019.	130
Slika 6.8.	Broj korisnika Znanstvene knjižnice Zadar u razdoblju 2016. - 2019. g.	131
Slika 7.1.	Kretanje broja upisane djece u ustanove predškolskog odgoja u Zadarskoj županiji	140
Slika 7.2.	Prikaz osnovnih škola na području Zadarske županije	143
Slika 7.3.	Kretanje broja upisanih učenika u OŠ Zadarske županije 2015. - 2020. g.	143
Slika 7.4.	Usporedba broja upisanih učenika u OŠ u Zadarskoj županiji i na nacionalnoj razini	143
Slika 7.5.	Prikaz srednjih škola na području Zadarske županije	146
Slika 7.6.	Kretanje broja upisanih učenika u SŠ Zadarske županije i na nacionalnoj razini	146
Slika 7.7.	Kretanje broja učenika u srednjim školama Zadarske županije	147
Slika 7.8.	Pad broja učenika u SŠ po JLS u razdoblju 2013./2014. - 2020./2021.	147
Slika 7.9.	Osnovne i srednje škole na otocima Zadarske županije	151
Slika 7.10.	Kretanje broja upisanih učenika na otocima Zadarske županije	151
Slika 7.11.	Kretanje broja upisanih studenata na Sveučilištu u Zadru 2015. - 2019. g.	153
Slika 7.12.	Prvostupnici prema području završenog preddiplomskog studija u razdoblju 2016. - 2019. g.	156
Slika 7.13.	Magistri prema području završenog diplomskog studija 2016. - 2019. g.	157
Slika 7.14.	Mobilnost studenata i osoblja Sveučilišta u Zadru	157
Slika 8.1.	Radno sposobno stanovništvo u RH u razdoblju 2015. - 2019.	164
Slika 8.2.	Radno sposobno stanovništvo u RH u prvom tromjesečju 2020. g.	164
Slika 8.3.	Stopa registrirane nezaposlenosti u RH i Zadarskoj županiji za razdoblje 2013. – 2019.	165
Slika 8.4.	Broj nezaposlenih osoba u Zadarskoj županiji u razdoblju 2015. – 2019. g.	166
Slika 8.5.	Broj nezaposlenih osoba po dobnoj strukturi u Zadarskoj županiji za razdoblje 2015. – 2019. g.	166
Slika 8.6.	Broj nezaposlenih u Zadarskoj županiji po mjesecima 2019. g.	167
Slika 8.7.	Broj nezaposlenih u Zadarskoj županiji prema obrazovanju u 2018. i 2019. godini	169
Slika 8.8.	Registrirane nezaposlene osobe Zadarske županije po dobi i spolu u prosincu 2019. g.	170
Slika 8.9.	Nezaposlenost u Zadarskoj županiji uzrokovana virusom COVID-19	170
Slika 8.10.	Korisnici mjera aktivne politike zapošljavanja u Zadarskoj županiji u 2018. i 2019. godini	171
Slika 8.11.	Korisnici mjera aktivne politike zapošljavanja u Zadarskoj županiji u razdoblju 1./2020. – 10./2020.	172
Slika 8.12.	Novozaposleni s evidencije HZZ u RH u razdoblju 2015. – 2019.g.	173
Slika 8.13.	Novozaposleni s evidencije HZZ u Zadarskoj županiji u razdoblju 2015. – 2019. g.	173
Slika 8.14.	Osiguranici HZMO na području Zadarske županije u 2019. g.	175
Slika 8.15.	Zaposleni iz registra HZZ na području Zadarske županije u razdoblju 11/2018. - 10/2020. g.	177

Slika. 8.16.	Prosječne neto isplaćene plaće u RH i Zadarskoj županiji u razdoblju 2015. - 2019.g.	178
Slika 8.17.	Prosječna neto isplaćena plaća po djelatnostima u Zadarskoj županiji u 2017. g.	178
Slika 9.1.	Omjer zdravstvenog i ostalog osoblja u državnim zdravstvenim ustanovama	184
Slika 9.2.	Omjer zdravstvenog i ostalog osoblja u privatnim zdravstvenim ustanovama i ordinacijama u Zadarskoj županiji u 2018. g.	185
Slika 9.3.	Broj domaćih korisnika bolnice (po korištenju postelje, ne dnevnom posjetu)	187
Slika 10.1.	Broj korisnika obuhvaćenih zajamčenom min. naknadom u razdoblju 2016. – 2019.g.	200
Slika 10.2.	Broj umirovljenika koji su stekli pravo na mirovinu prema ZMO	200
Slika 10.3.	Stopa registrirane nezaposlenosti u ZŽ i RH u razdoblju 2013.-2019.g.	201
Slika 10.4.	Registrirana nezaposlenost po dobi u Zadarskoj županiji 2013. - 2019. g.	201
Slika 10.5.	Struktura nezaposlenosti po obrazovnoj strukturi u Zadarskoj županiji 2013. - 2019. godine	202
Slika 10.6.	Osobe s invaliditetom u Zadarskoj županiji 2013. - 2019. g.	202
Slika 10.7.	Vrste oštećenja koje uzrokuju invaliditet ili pridonose stupnju funkcionalnog oštećenja (05/2019)	203
Slika 11.1.	Procjena rizika od požara za područje RH	213
Slika 11.2.	Broj otvorenih požara u Zadarskoj županiji u razdoblju 2009. – 2019. g.	213
Slika 11.3.	Karta potresnih područja RH za poredbeno povratno razdoblje TNCR=95 godina	215
Slika 11.4.	Hidrografska mreža Zadarske županije	216
Slika 11.5.	Oborinske prilike za rujan 2017. godine na području RH	217
Slika 11.6.	Prikaz odstupanja količine oborina na području Zadarske županije	218
Slika 11.7.	Odstupanje srednje mjesečne temperature zraka za kolovoz 2018. g.	219
Slika 11.8.	Javni objekti u okruženju Tankerkomerca d.d.	223
Slika 11.9.	Površina MSP u Zadarskoj županiji 2014. - 2020. g.	224
Slika 11.10.	Minski sumnjiva područja na području Zadarske županije na dan 01.12.2019.g.	224
Slika 11.11.	Karta zagađenosti minama na području Zadarske županije	225
Slika 11.12.	Broj poziva u Županijski centar 112	225
Slika 12.1.	Vodovodna mreža Zadarske županije	229
Slika 12.2.	Porast potrošnje vode po godinama, u m^3	231
Slika 12.3.	Količina ispuštenih otpadnih voda u Zadarskoj županiji; izraženo u m^3	235
Slika 12.4.	Ukupna duljina kanalizacijske mreže u Zadarskoj županiji; izraženo u kilometrima (km)	235
Slika 12.5.	Centar za gospodarenje otpadom Biljane Donje – prikaz planiranih sadržaja	242
Slika 12.6.	JLS s najvećim udjelom u ukupnoj količini prikupljenog miješanog komunalnog, biorazgradivog i odvojeno prikupljenog otpada u Zadarskoj županiji u 2018. godini	245
Slika 12.7.	Ukupna količina proizvedenog komunalnog otpada u Zadarskoj županiji 2015. - 2019. godine	245
Slika 12.8.	Komunalni otpad u Zadarskoj županiji prema izvoru nastanka 2015. – 2019. godine	246
Slika 12.9.	Odvojeno prikupljen komunalni otpad u Zadarskoj županiji 2019. godine	246
Slika 12.10.	Količina komunalnog otpada po stanovniku u Zadarskoj županiji 2015. – 2019. godine	247
Slika 12.11.	Broj širokopojasnih priključaka po županijama RH (u tis.)	249

Slika 12.12.	Gustoća širokopojasnih priključaka po županijama RH	250
Slika 13.1.	Točke ispitivanja kakvoće mora na morskim plažama Zadarske županije	265
Slika 14.1.	Cestovna infrastruktura Zadarske županije	277
Slika 14.2.	Broj nastradalih u prometnim nesrećama 2014. – 2019.	280
Slika 14.3.	Karta trajektnih linija	282
Slika 14.3.	Usporedba domaćeg i međunarodnog prometa Lučke uprave Zadar na primjeru 2019. godine	284
Slika 14.4.	Promet teretne luke Gaženica po godinama	285
Slika 15.1.	Prikaz strukture rashoda u proračunu Zadarske županije po funkcijskoj klasifikaciji, 2018. 2019. i 2020., u HRK	292
Slika 15.2.	Prikaz strukture rashoda u proračunu općina i gradova Zadarske županije po funkcijskoj klasifikaciji u 2018. godini, u HRK	294
Slika 15.3.	Prikaz zastupljenosti članova u Partnerskom vijeću Zadarske županije	297
Slika 15.4.	Obuhvat Urbanog područja Zadar	300

POPIS TABLICA

Tablica 1.1.	Analiza broja stanovnika prema Procjeni broja stanovnika u 2019. g. i Popisu iz 2011. g.	16
Tablica 1.2.	Prirodno kretanje stanovništva u Zadarskoj županiji 2007. - 2019.	18
Tablica 1.3.	Migracijska kretanja u Zadarskoj županiji 2008. - 2019. g.	19
Tablica 1.4.	Stanovništvo prema starosti i spolu na području Zadarske županije u 2019. g.	20
Tablica 1.5.	Obrazovna struktura radno sposobnog st. u Zadarskoj županiji 2011. g.	21
Tablica 2.1.	Bruto domaći proizvod za RH i prema NKPJS-u 2012. i županije u 2017. godini	24
Tablica 2.2.	Kretanje BDP (mil. HRK) i BDP *per capita* (HRK) na razini RH i Zadarske županije 2008. - 2017.godine	25
Tablica 2.3.	Struktura gospodarstva Zadarske županije po prihodima 2016. – 2019.	32
Tablica 2.4.	Struktura mikro, malog, srednjeg i velikog poduzetništva u gospodarstvu Zadarske županije po prihodima 2016. – 2019. godine	35
Tablica 2.5.	Broj tvrtki i broj zaposlenih po JLS u mikro, malim, srednjim i velikim tvrtkama u 2019. godini	36
Tablica 2.6.	Ukupni prihodi i rashodi gospodarstva Zadarske županije u 2018. po veličini poduzetnika (u HRK)	38
Tablica 2.7.	Cehovski ustroj u aktivnim obrtima prema oznaci glavne djelatnosti (RH i Zadarska županija)	41
Tablica 2.8.	Robna razmjena Zadarske županije i udjel u RH 2013. – 2019. godine	42
Tablica 2.9.	Izvozni rezultati Zadarske županije 2014. – 2019. godine	42
Tablica 2.10.	Struktura robnog izvoza Zadarske županije po djelatnostima (%) 2017. - 2019. godine	43
Tablica 2.11.	Struktura robnog uvoza Zadarske županije po djelatnostima (%) 2017. - 2019. godine	43
Tablica 2.12.	Najveći izvoznici u Zadarskoj županiji u 2018. godini	44
Tablica 2.13.	Robna razmjena Zadarske županije s inozemstvom u 2018. g., prema zemljama partnerima, u tis. HRK	44
Tablica 2.14.	Poredak županija prema odabranim pokazateljima i HGK indeksu gospodarske snage županija	46
Tablica 2.15.	Promjene rangiranja županija prema HGK indeksu gospodarske snage 2018. - 2019.	47

Tablica 2.16.	Pregled aktivnih poduzetničkih zona u Zadarskoj županiji u 2020. godini	49
Tablica 2.17.	Inozemna izravna ulaganja (FDI) kumulativno 1993. - 2018.	50
Tablica 2.18.	Inozemna izravna ulaganja (FDI), najvažnije zemlje ulagači i najvažnije djelatnosti ulaganja (1993. – 2018.)	51
Tablica 3.1.	Rang lista županija u RH po broju jedinstvenih korisnik sustava e-Građani	60
Tablica 4.1.	Struktura županija prema poljoprivrednoj površini i broju poljoprivrednih gospodarstava u 2019. g.	71
Tablica 4.2.	Kretanje broja poljoprivrednih gospodarstava prema tipu u Zadarskoj županiji 2016. - 2019. g.	73
Tablica 4.3.	Županije Jadranske Hrvatske prema površini zemljišta pod vinogradima, br. parcela i br. PG	77
Tablica 4.4.	Struktura vinske proizvodnje po županijama Jadranske Hrvatske	78
Tablica 4.5.	Broj registriranih ekoloških proizvođača u Zadarskoj županiji 2015. – 2019. godine	79
Tablica 4.6.	Izabrane stavke bilance djelatnosti A 01 (Biljna i stočarska proizvodnja, lovstvo i uslužne djelatnosti povezane s njima) za 2017. i 2018. godinu	85
Tablica 4.7.	Kretanje stanja ribolovne flote u Zadarskoj županiji u razdoblju od 2015. do 2019. godine	87
Tablica 4.8.	Struktura plovila po dužini na području Zadarske županije i RH u 2019.	87
Tablica 4.9.	Broj plovila prema vrsti ribolovnih alata na području RH i Zadarske županije; kretanje broja u razdoblju od 2015. do 2019. godine	88
Tablica 4.10.	Ulov morske ribe u Zadarskoj županiji za razdoblje 2016. – 2019. godine (kg)	88
Tablica 4.11.	Ulov (iskrcaj) ribe i drugih morskih organizama (kg), Zadarska županija	89
Tablica 4.12.	Ukupni iskrcaj u RH po grupama morskih organizama 2015. - 2019. (kg)	91
Tablica 4.13.	Broj uzgajivača i uzgajališta bijele ribe, školjka i tune na području RH i Zadarske županije u 2018.g	92
Tablica 4.14.	Kretanje ukupne proizvodnje u marikulturi u RH u razdoblju od 2014. do 2018. g. (u tonama)	92
Tablica 4.15.	Popis riboprerađivača u Zadarskoj županiji	93
Tablica 4.16.	Popis iskrcajnih mjesta u Zadarskoj županiji u 2020. godini	94
Tablica 4.17.	Ribarske zadruge u Zadarskoj županiji	95
Tablica 4.18.	Lokalne akcijske grupe u ribarstvu (FLAG) u RH	95
Tablica 4.19.	Izabrane stavke bilance djelatnosti A 03 (Ribarstvo) za 2017. i 2018.g.	96
Tablica 5.1.	Prikaz turističkih prostorno-razvojnih cjelina Zadarske županije prema odabranim pokazateljima	101
Tablica 5.2.	Smještajni kapaciteti u Zadarskoj županiji u 2019.i 2020. godini	103
Tablica 6.1.	KUD-ovi koji djeluju na području Zadarske županije	120
Tablica 6.2.	Kategorizacija muzeja na području Zadarske županije	124
Tablica 6.3.	Struktura zaposlenih u HNK Zadar u razdoblju 2014. - 2018. g.	128
Tablica 6.4.	Broj posjetitelja događanja u organizaciji Koncertnog ureda Zadar	132
Tablica 6.5.	Broj koncerata u produkciji Koncertnog ureda Zadar 2015. - 2018. g.	132
Tablica 7.1.	Struktura upisane djece u ustanove predškolskog odgoja u Zadarskoj županiji	140
Tablica 7.2.	Broj i iznos stipendija darovitim i uspješnim učenicima u 2019. i 2020. godini (HRK)	148
Tablica 7.3.	Ukupan iznos sufinanciranja troškova javnog prijevoza redovitih učenika srednjih škola (HRK)	149
Tablica 7.4.	Broj upisanih učenika u završnim razredima na otocima	151

Tablica 7.5.	Kretanje broja upisanih studenata na preddiplomske studije Sveučilišta u Zadru	153
Tablica 7.6.	Kretanje broja upisanih studenata na diplomske studije i integriranje preddiplomske i diplomske studije Sveučilišta u Zadru	154
Tablica 7.7.	Kretanje broja studenata na integrirani preddiplomski i diplomski učiteljski studij u Zadru i Gospiću	156
Tablica 7.8.	Broj upisanih studenata prve godine i prijelazi s drugih visokih učilišta na više godine	158
Tablica 7.9.	Broj i iznos stipendija darovitim i uspješnim studentima u 2019. i 2020. godini (HRK)	159
Tablica 7.10.	Ustanove koje provode programe cjeloživotnog obrazovanja na području Zadarske županije	160
Tablica 8.1.	Obrazovni programi kojima treba povećati broj upisanih i stipendiranih učenika/studenata u ZŽ	167
Tablica 8.2.	Obrazovni programi u kojima treba smanjiti broj upisanih i stipendiranih učenika/studenata u ZŽ	168
Tablica 8.3.	Zaposleni po djelatnostima u Zadarskoj županiji u razdoblju 2015. – 2019.g.	173
Tablica 8.4.	Osiguranici HZMO u Zadarskoj županiji po djelatnostima u 5/2018. i 5/2019. g.	175
Tablica 8.5.	Zaposleni prema stupnju stručnog obrazovanja u ZŽ na dan 31. ožujka	176
Tablica 8.6.	Korisnici starosne i prijevremene starosne mirovine koji rade do polovice punog radnog vremena na dan 31. prosinca 2018. i 2019. godine	179
Tablica 9.1.	Djelatnici po pojedinim državnim ustanovama u Zadarskoj županiji u 2019. godini na neodređeno i određeno vrijeme (na datum 31.12.2019.)	183
Tablica 9.2.	Privatne zdravstvene ustanove i ordinacije u Zadarskoj županiji u 2019. godini s ugovorom i bez ugovora s HZZO-om	184
Tablica 9.3.	Specijalističko konzilijarne djelatnosti koja se obavlja u Domu zdravlja ZŽ	185
Tablica 9.4.	Broj liječnika, kreveta, iskorištenost kapaciteta i prosječno trajanje liječenja u 2018. godini	187
Tablica 9.5.	Donirana sredstva Specijalnoj bolnici za ortopediju Biograd	187
Tablica 9.6.	Mreža javne zdravstvene službe	188
Tablica 9.7.	Odnos broja specijalističkih ordinacija opće medicine i ordinacija opće medicine	189
Tablica 9.8.	Godišnje izvješće o obveznim imunizacijama za 2018. godinu	190
Tablica 9.9.	Broj zaraženih, preminulih i izliječenih od COVID-19 (stanje 31.12.2020.g.)	193
Tablica 10.1.	Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život	198
Tablica 10.2.	Broj korisnika i prava u socijalnoj skrbi u Zadarskoj županiji (stanje 31.12.2019.)	198
Tablica 10.3.	Naknade za novorođenu djecu u 2019. i 2020. g. u JLS Zadarske županije (HRK)	204
Tablica 10.4.	Zaposlenici u ustanovama socijalne skrbi u 2019. g. u Zadarskoj županiji	205
Tablica 10.5.	Odnos broja socijalnih radnika u Centrima za socijalnu skrb i gravitirajućeg broja stanovnika	206
Tablica 10.6.	Institucije sa smještajnim kapacitetom za više od 20 korisnika	206
Tablica 10.7.	Institucije za smještaj i boravak do 20 korisnika	207
Tablica 11.1.	Mjesečne količine oborine (mm) - GMP Zadar	217
Tablica 11.2.	Broj zaraženih, preminulih i izliječenih od COVID-19 (stanje 31.12.2020.g.)	220

Tablica 11.3.	Popis privrednih subjekata s posljedicama koje bi eventualna nesreća izazvala u okruženju	221
Tablica 12.1.	Potrošnja vode u Zadarskoj županiji (m^3) u razdoblju od 2014. do 2018. godine	230
Tablica 12.2.	Broj priključaka i pokrivenost (u %) jedinica lokalne samouprave sustavom odvodnje otpadnih voda	233
Tablica 12.3.	Davatelji javne usluge prikupljanja otpada i postojeće građevine za gospodarenje otpadom po jedinicama lokalne samouprave Zadarske županije za 2020. godinu	239
Tablica 12.4.	Ukupne odložene količine otpada u 2019. godini, po županijama	243
Tablica 12.5.	Količine prikupljenog miješanog komunalnog, biorazgradivog i odvojeno prikupljenog otpada po jedinicama lokalne samouprave u Zadarskoj županiji 2018. godine	244
Tablica 12.6.	Broj širokopojasnih priključaka po županijama Jadranske Hrvatske	249
Tablica 12.7.	Neposredna potrošnja energije na području Zadarske županije prema energentima i sektorima potrošnje (u PJ)	252
Tablica 12.8.	Distribucija prirodnog plina na području Zadarske županije (u kWh i PJ)	253
Tablica 12.9.	Neposredna potrošnja energije u industriji na području Zadarske županije (u MWh i PJ)	253
Tablica 12.10.	Broj vozila registriranih na području Zadarske županije u 2019. godini prema kategoriji vozila i pogonskom gorivu	253
Tablica 12.11.	Procjena potrošnje energije za različite vrste vozila (u kWh)	254
Tablica 12.12.	Neposredna potrošnja energije u cestovnom prometu Zadarske županije (u MWh i PJ)	255
Tablica 12.13.	Neposredna potrošnja energije u kućanstvima na području Zadarske županije	255
Tablica 12.14.	Neposredna potrošnja energije u uslužnom sektoru na području Zadarske županije	255
Tablica 12.15.	Potrošnja energije u objektima u vlasništvu Zadarske županije ili ustanovama kojima je Zadarska županija osnivač	256
Tablica 12.16.	Specifična potrošnja energije u objektima u vlasništvu Zadarske županije i ustanova kojima je Zadarska županija osnivač	256
Tablica 14.1.	Vrsta i duljina cesta na području Zadarske županije	277
Tablica 14.2.	Udaljenost Zadra od ostalih gradova u županiji	278
Tablica 14.3.	Udaljenost Zadra od većih i susjednih gradova u RH	279
Tablica 14.4.	Broj registriranih cestovnih vozila	279
Tablica 14.5.	Broj osobnih automobila	279
Tablica 14.6.	Cestovni prijevoz robe 2014. – 2019.	279
Tablica 14.7.	Željezničke pruge na području Zadarske županije	280
Tablica 14.8.	Broj putnika željezničke pruge u Zadru kroz razdoblje od pet godina	280
Tablica 14.9.	Broj putnika u Zračnoj luci Zadar 2015. – 2019.	281
Tablica 14.10.	Broj luka od županijskog i međunarodnog značaja	282
Tablica 14.11.	Broj putnika na području Zadarske županije po relacijama putovanja 2014. – 2019.	282
Tablica 14.12.	Broj domaćeg prometa putnika i vozila od 2014.-2019. godine	283
Tablica 14.13.	Međunarodni promet putnika i vozila od 2014.-2019. godine	283
Tablica 14.14.	Putnici i ticanje brodova na kružnim putovanjima	284
Tablica 14.15.	Ukupan broj putnika i vozila u razdoblju 2014. - 2019.	284
Tablica 15.1.	Ministarstva i državne upravne organizacije Republike Hrvatske	287

Tablica 15.2.	Pregled jedinica područne (regionalne) samouprave, 31.12.2018. godine	290
Tablica 15.3.	Prihodi i primici Proračuna Zadarske županije za 2018., 2019. te 2020. godinu, u HRK	291
Tablica 15.4.	Broj javnopravnih tijela u Zadarskoj županiji prema djelatnostima	295
Tablica 15.5.	Prikaz lokalnih akcijskih grupa i lokalnih inicijativa u ribarstvu na području Zadarske županije	296
Tablica 15.6.	Razvrstavanje jedinica lokalne samouprave Zadarske županije prema razvojnim skupinama i indeksu razvijenosti	298
Tablica 15.7.	Registar udruga republike Hrvatske po djelatnostima za Zadarsku županiju	306

POPIS IZVORA

UPRAVNA TIJELA/INSTITUCIJE:

1. Agencija za lijekove i medicinske proizvode – HALMED
2. Agencija za znanost i visoko obrazovanje
3. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
4. Arheološki muzej
5. Dječji vrtići u Zadarskoj županiji
6. Centar za rehabilitaciju sv. Filip i Jakov
7. Centar za socijalnu skrb Benkovac
8. Centar za socijalnu skrb Biograd
9. Centar za socijalnu skrb Zadar
10. Ceste Zadarske županije
11. Dom za odrasle osobe Zemunik
12. Dom za odrasle osobe sv. Frane
13. Dom za odgoj djece i mladeži Zadar
14. Dom za starije i nemoćne Ivan Pavao II
15. Dom za starije i nemoćne osobe Zadar
16. Državni hidrometeorološki zavod
17. Financijska agencija - FINA
18. Grad Zadar
19. Gradska knjižnica Zadar
20. Hrvatska gospodarska komora – Županijska komora Zadar
21. Hrvatsko narodno kazalište Zadar
22. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
23. Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područna služba Zadar
24. Jadrolinija Zadar
25. Javna vatrogasna postrojba Zadarske županije
26. Jedinice lokalne samouprave Zadarske županije
27. Kazalište lutaka Zadar
28. Koncertni ured Zadar
29. Lovački savez Zadarske županije
30. Hrvatski zavod za javno zdravstvo
31. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
32. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
33. Ministarstvo kulture
34. Ministarstvo poljoprivrede
35. Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike
36. Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije

37. Ministarstvo zdravlja
38. Muzej antičkog stakla
39. Narodni muzej
40. Sveučilište u Zadru
41. Turistička zajednica Zadarske županije
42. Vlada Republike Hrvatske
43. Veleučilište Baltazar Adam Krčelić - Zaprešić
44. Volonterski centar Zadar
45. Zadarska županija
46. Zavičajni muzej Benkovac
47. Znanstvena knjižnica Zadar
48. Županijska uprava za ceste

KNJIGE:

49. Faričić J, Marelić T. (2014): *Prirodno – geografske osnove razvitka Zadarske županije* u: Potencijali društveno-gospodarskog razvitka Zadarske županije, Sveučilište u Zadru, Zadar
50. Magaš, D. (2001.): *Osnovna geografska obilježja – Zadarska županija* u: Zadarska županija, ZADIZ – Zadar, Zadar
51. Pejdo A., Ikić D. (2014.): *Razvoj prometne infrastrukture Zadarske županije u okvirima Hrvatskog i Europskog prometnog sustava* u: Potencijali društveno-gospodarskog razvitka Zadarske županije, Sveučilište u Zadru, Zadar
52. Vojnović, N. (2018) Intenzitet turizma u vodećim hrvatskim turističkim gradovima i općinama // Geoadria, 23, 1; 29-50 doi:10.15291/geoadria.1453
53. Zrilić S., Bralić A. (2014): *Položaj Zadarske županije u upravno-teritorijalnom ustroju Republike Hrvatske* u: Potencijali društveno-gospodarskog razvitka Zadarske županije, Sveučilište u Zadru, Zadar

PUBLIKACIJE I DOKUMENTI:

54. *Akcijski plan energetske učinkovitosti Zadarske županije za razdoblje 2020. – 2022. godine*, Zadarska županija, Zadar, 2020.
55. *Akcijski plan za provedbu nastave na daljinu,* MZO, 2020., dostupno na: https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Vijesti/2020/10-6-2020/Akcijski%20plan%20za%20provedbu%20nastave%20na%20daljinu%20-%20Model%20nastave%20na%20daljinu%20-%20prijedlog%20-%2010.%20lipnja%202020..pdf (15.11.2020.)
56. *Aktivno stanovništvo u Republici Hrvatskoj u 2015., 2016., 2017., 2018., 2019. prosjek godine*, *Radno sposobno stanovništvo prema aktivnosti i spolu, Državni zavod za statistiku*, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/09-02-07_01_2019.htm (16.11.2020.)
57. *Analiza gospodarstva Zadarske županije u 2019. godini*, Hrvatska gospodarska komora, Zadar, 2020., dostupno na: https://www.hgk.hr/documents/analiza-gospodarskih-kretanja-zd-zupanijeweb5fb39cb253ef7.pdf (11.11.2020.)
58. *Bruto domaći proizvod – pregled po županijama*, Državni zavod za statistiku, 2020., dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/Pokazatelji/Bruto%20domaci%20proizvod.xls (11.11.2020.)
59. *Bruto domaći proizvod za Republiku Hrvatsku, NKJPS 2012.- 2. razina i županije u 2017.*, Državni zavod za statistiku, 2020. dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/12-01-03_01_2020.htm, (11.11.2020.)
60. *Dinamika zatvaranja odlagališta neopasnog otpada na području Republike Hrvatske*, Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Zagreb, 2018
61. *Digitalna komora*, Hrvatska gospodarska komora, 2020., dostupno na: https://digitalnakomora.hr/home (31.12.2020.)

62. *Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja*, Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/08-01-08_01_2020.htm
63. *Financijski izvještaji*, Specijalna bolnica za ortopediju Biograd na Moru, 2020., dostupno na https://ortopedija-biograd.hr/financijski-izvjestaji (31.12.2020.)
64. *G-1 Radno sposobno stanovništvo u prvom tromjesečju 2020. godine*, Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/09-02-06_03_2020.htm (16.11.2020.)
65. *Godišnje izvješće o radu upravnih tijela zadarske županije za 2018. godinu*, Zadarska županija, 2019., dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/proracun-i-financije (31.12.2020.)
66. *Godišnje izvješće o radu upravnih tijela zadarske županije za 2019. godinu*, Zadarska županija 2020.,dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/proracun-i-financije (31.12.2020.)
67. *Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna Zadarske županije za 2018. godinu - vodič za građane*, Zadarska županija, 2019, dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/proracun-i-financije (31.12.2020.)
68. *Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna Zadarske županije za 2019. godinu - vodič za građane*, Zadarska županija, 2020., dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/proracun-i-financije (31.12.2020.)
69. *Godišnjak 2018.*, HZZ PS Zadar, dostupno na: https://www.hzz.hr/content/stats/HZZ-Godisnjak.-2019.pdf (31.12.2020.)
70. *Godišnje statističko izvješće o zaposlenicima u ustanovama socijalne skrbi u 2019. godini*, Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, 2020., https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/MDOMSP%20dokumenti/Godi%C5%A1nje%20statisti%C4%8Dko%20izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20zaposlenicima%20u%20ustanovama%20socijalne%20skrbi%20u%20%202019%20godini.pdf (13.11.2020.)
71. *Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u RH u 2019.g.*, Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, dostupno na: https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/MDOMSP%20dokumenti/Godisnje%20statisticko%20izvjesce%20u%20Republici%20Hrvatskoj%20u%202019%20godini.pdf (16.11.2020)
72. *Gospodarska kretanja 5/6 2020.*, Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, 2020., dostupno na: https://www.hgk.hr/documents/gospodarskakretanja050620kor045f71cbb761cff.pdf (11.11.2020.)
73. *Gospodarska kretanja Zadarske županije broj 34*, Hrvatska gospodarska komora, Zadar, 2018., dostupno na: https://www.hgk.hr/documents/gospodarska-kretanja-zadarske-zupanije-broj-34-listopad-20185bed3d138d23c.pdf (31.12.2020.)
74. *Gospodarska kretanja Zadarske županije broj 35*, Hrvatska gospodarska komora, Zadar, 2019., dostupno na: https://www.hgk.hr/documents/gospodarska-kretanja-zdzupanije-122019kb5e60b1cce36b2.pdf (11.11.2020.)
75. *Gospodarska kretanja Zadarske županije broj 36,* Hrvatska gospodarska komora, Zadar, 2020., dostupno na: https://www.hgk.hr/documents/gospodarska-kretanja-zdzupanije-122019kb5e60b1cce36b2.pdf (31.12.2020.)
76. *Gospodarske specifičnosti Zadarske županije*, Hrvatska Gospodarska Komora, Županijska komora Zadar, 2019., dostupno na: https://www.hgk.hr/zupanijska-komora-zadar/geografske-specificnosti-zadarske-zupanije (20.07.2020.)
77. Gregorić, M., Hegeduš, I., Kolenko, K., *Važnost inovacija i poduzetništva za ekonomski razvoj Republike Hrvatske, Obrazovanje za poduzetništvo*, br.8., posebno izdanje, 2018., dostupno na: https://hrcak.srce.hr/196926, (16.12.2020.)
78. *Gustoća širokopojasnih priključaka po županijama RH*, HAKOM, 2020., dostupno na: https://www.hakom.hr/UserDocsImages/2019/e_trziste/KVA%20HRV%20Q1%202019%20Gusto%C4%87a%20priklju%C4%8Daka%20po%20%C5%BEupanijama_%C5%A0PI.pdf (14.11. 2020.)
79. *HGK indeks gospodarske snage županija*, Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, 2019., dostupno na: https://www.hgk.hr/documents/indeks-gospodarske-snage-zadnja5c3ef41c14f71.pdf (31.12.2020.)

80. *Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopisi za 2013., 2014., 2015., 2016., 2017., 2018.*, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, dostupno na: https://www.hzjz.hr/cat/hrvatski-zdravstveno-statisticki-ljetopis/ , (13.11.2020.)
81. *Investicije u 2018. godini*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2019., dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/12-02-01_01_2019.htm (31.12.2020.)
82. *Izdaci za istraživanje i razvoj kao udio u BDP-u od 2016.-2019. godine*, Ciljevi održivog razvoja, Državni zavod za statistiku, 2020., (12.11.2020.)
83. *Izvješće o izvršenju programa rada za 2018. godinu*, Turistička zajednica Zadarske županije, Zadar, 2019., dostupno na: https://www.zadar.hr/hr/o-nama/dokumenti (31.12.2020.)
84. *Izvješće o izvršenju programa rada za 2019. godinu*, Turistička zajednica Zadarske županije, Zadar, 2020., dostupno na: https://www.zadar.hr/hr/o-nama/dokumenti (31.12.2020.)
85. *Izvješće o stanju okoliša Zadarske županije*, Zadarska županija, 2013., dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/images/dokumenti/Izvjesce%20o%20stanju%20okolisa%20Zadarske%20zupanije.pdf (31.12.2020.)
86. *Izvješće o stanju okoliša Zadarske županije*, Zadarska županija, Zagreb, 2020., dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/images/dokumenti/237/Izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20stanju%20okoli%C5%A1a%20Zadarske%20%C5%BEupanije_2020.pdf (31.12.2020.)
87. *Izvješće o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj u 2019.*, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, 2019., dostupno na: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2019/05/Osobe_s_invaliditetom_2019.pdf (13.11.2020.)
88. *Izvješće o provedbi Plana gospodarenja otpadom Grada Zadra za 2018. godinu*, Grad Zadar, 2019., dostupno na: https://www.grad-zadar.hr/repos/doc/IZVJESCE%20o%20izvrsenju%20PGO%20za%202018.%20godinu.pdf (14.11.2020.)
89. *Izvještaj o zdravstvenoj ispravnosti vode za ljudsku potrošnju u Republici Hrvatskoj za 2019. godinu*, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb, 2020., dostupno na: https://www.hzjz.hr/sluzba-zdravstvena-ekologija/izvjestaj-o-zdravstvenoj-ispravnosti-vode-za-ljudsku-potrosnju-u-republici-hrvatskoj-za-2019-godinu/ (20.10.2020.)
90. *Izvješće o provedbi programa zaštite i poboljšanja kakvoće zraka na području Zadarske županije za proteklo četverogodišnje razdoblje od donošenja Programa (2012. godine)*, Zadarska županija, Zagreb, 2016., dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/images/dokumenti/IST_ProvedProgramKvaZrak_ZZ_final.pdf (31.12.2020.)
91. *Izvješća o komunalnom otpadu za 2015., 2016., 2017., 2018., 2019. godine*, Zadarska županija, 2020. (31.12.2020.)
92. *Izvješće uprave o stanju društva za 2018.*, Vodovod Zadar d.o.o., Zadar, 2019, dostupno na: https://www.vodovod-zadar.hr/themes/vodovod/assets/pdf/pravno/IzvjestajORadu_2018.pdf (04.11.2020.)
93. *Izvješće o radu za 2018. godinu,* Liburnija Zadar, dostupno na: https://www.liburnijazadar.hr/pristup_informacijama.php?lang=hr#8 (30.3.2020.)
94. *Jadransko more, Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020., dostupno na: https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=28478
95. *Javna uprava vama na usluzi, Statistički prikaz Ministarstva uprave Broj 14*, Ministarstvo uprave Republike Hrvatske, Zagreb, 2019., dostupno na: https://mpu.gov.hr/UserDocsImages//MURH-%20arhiva/Istaknute%20teme//Statisti%C4%8Dki%20prikaz%20broj%2014..pdf (31.12.2020.)
96. *Kakvoća mora na morskim plažama Zadarske županije u 2019. godini*, Zavod za javno zdravstvo Zadar, Zadar, 2020., https://www.grad-zadar.hr/repos/doc/Izvjesce%20o%20kakvoci%20mora%20u%202019..pdf (31.12.2020.)
97. *Katalog projekata zdravstvenog turizma*, Ministarstvo zdravlja, 2016., dostupno na: https://zdravstvo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Programi,%20projekti%20i%20strategije//Katalog%20projekata%20zdravstvenog%20turizma_HRV.pdf (01.06.2020)

98. *Kretanje broja slobodnih radnih mjesta u djelatnosti Informacije i komunikacije u Zadarskoj županiji 2015.-2019.* (NKD 2007.), HZZ PS Zadar, 2020., (03.03. 2021.)
99. Markotić Krstinić, B. (2018) *Katalog LAG-ova: Odobrene Lokalne akcijske grupe (LAG-ovi) u Republici Hrvatskoj*, LEADRE mreža Hrvatske, Ozalj, dostupno na: http://www.lmh.hr/images/lhm_katalog_v8b-min.pdf (31.12.2020.)
100. *Migracija stanovništva RH 2008. - 2019.g.*, Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/ (11.11.2020.)
101. Ministarstvo poljoprivrede; Popis subjekata u ekološkoj proizvodnji, dostupno na: https://poljoprivreda.gov.hr/istaknute-teme/poljoprivreda-173/poljoprivreda-175/ekoloska/popis-subjekata-u-ekoloskoj-poljoprivredi/208 Popis subjekata/
102. *Mjesečni statistički bilten 12/2019,* HZZ PS Zadar, dostupno na: https://www.hzz.hr/usluge-poslodavci-posloprimci/publikacije-hzz/ (31.12.2020)
103. *Mjesečni statistički bilten 12/2018*, HZZ PS Zadar, dostupno na: https://www.hzz.hr/usluge-poslodavci-posloprimci/publikacije-hzz/ (31.12.2020.)
104. *Mjesečni statistički bilten 12/2017*, HZZ PS Zadar, dostupno na: https://www.hzz.hr/usluge-poslodavci-posloprimci/publikacije-hzz/ (31.12.2020.)
105. *Mjesečni statistički bilten 12/2016*, HZZ PS Zadar, dostupno na: https://www.hzz.hr/usluge-poslodavci-posloprimci/publikacije-hzz/ (31.12.2020.)
106. *Mjesečni statistički bilten 10/2020*, HZZ PS Zadar, dostupno na: https://www.hzz.hr/usluge-poslodavci-posloprimci/publikacije-hzz/ (31.12.2020.)
107. Murtić Hodžić, A. (2015.) *Ugrožene životinjske vrste u Jadranskom moru, Završni rad*, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, dostupno na: https://repozitorij.unipu.hr/islandora/object/unipu:10 , (08.11.2020.)
108. *NAUTIČKI TURIZAM Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2019. BROJ/ NUMBER: 4.3.4.*, Držani zavod za statistiku, Zagreb, 2020., dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/04-03-04_01_2019.htm (31.12.2020.)
109. *Objedinjena izvješća jedinica lokalne samouprave Zadarske županije o provedbi Plana gospodarenja otpadom za 2018. godine, Zadarska županija, 2019.,* dostupno na:https://www.zadarska-zupanija.hr/images/dokumenti/58/OBJEDINJENO%20IZVJE%C5%A0%C4%86E%20Z%C5%BD%20OPROVEDBI%20PGP%20RH%202018.pdf (14.11. 2020.)
110. *Odluka o ustrojstvu i djelokrugu upravnih tijela Zadarske županije*, Službeni glasnik Zadarske županije broj 25/19 od 06.12.2019
111. *Održivi urbani razvoj, ITU mehanizam*, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske, Zagreb, 2018., dostupno na: https://strukturnifondovi.hr/wp-content/uploads/2019/04/ITU_brosura_03012019_web.pdf (31.12.2020.)
112. *Ovčarstvo, kozarstvo i male životinje*, Ministarstvo poljoprivrede, *2019.*dostupno na: https://hpa.mps.hr/wp-content/uploads/2019/05/gi-2018-ovcarstvo.pdf
113. *Patentne prijave po županijama Jadranske Hrvatske u razdoblju od 2015. do 2019. godine*, Državni zavod za intelektualno vlasništvo, 2020., (12.11.2020.)
114. *Plan djelovanja Zadarske županije u području prirodnih nepogoda za 2020. godinu,* Zadarska županija, 2019. dostupno na: https://glasnik.zadarska-zupanija.hr/images/glasnici/2019/25/11/11.1.%20PRILOG-Plan%20djelovanja%20Z%C5%BD%20u%20podru%C4%8Dju%20prirodnih%20nepogoda%20za%202020.pdf (04.11.2020.)
115. *Plan gospodarenja otpadom s brodova na području pod upravljanjem Lučke uprave Zadar*, Lučka uprava Zadar, Zadar, 2014., dostupno na: https://www.port-authority-zadar.hr/wp-content/uploads/2020/01/PLAN-GOSPODARENJA-OTPADOM-LUZ-2014.pdf (31.12.2020.)
116. *Plan i program rada ustanove za 2020. godinu, Dom za odrasle osobe Sv. Frane, 2020.*, dostupno na: http://www.dom-svfrane.hr/themes/svfrane/assets/izvjesca/Plan-zajednicki-za-2020-godinu.pdf, (31.12.2020.)

117. *Plan i program rada ustanove za 2020. godinu*, Dom za odrasle osobe Zemunik, 2019., dostupno na: https://dom-zemunik.hr/wp-content/uploads/2020/02/Izvjesce-o-radu-Doma-za-odrasle-osobe-Zemunik-za-2019.pdf (31.12.2020.)
118. *Plan i program rada za 2021. godinu*, Centar za rehabilitaciju sv. Filip i Jakov, 2020., dostupno na: https://www.centar-sv-filipjakov.hr/info-kutak/ (31.12.2020.)
119. *Plan razvoja kulture Grada Zadra 2019. - 2026.*, Grad Zadar, Zagreb, 2020., dostupno na: https://www.grad-zadar.hr/repos/doc/PLAN%20RAZVOJA%20KULTURE%20GZ%202019.-2026.[1].pdf (13.11.2020.)
120. *Podaci iz Vinogradarskog registra za 2019*., Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, dostupno na: https://www.apprrr.hr/registri/ (20.03.2020.)
121. *Popis stanovništva 2001. godine*, Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2001/census.htm , (11.11.2020.)
122. *Popis tijela javne vlasti*, Povjerenik za informiranje Republike Hrvatske, na dan 31.12.2020., dostupno na: https://tjv.pristupinfo.hr/ (31.12.2020.)
123. *Popis županija, gradova i općina*, Ministarstvo pravosuđa i uprave, dostupno na: https://mpu.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo/uprava-za-politicki-sustav-i-opcu-upravu/lokalna-i-podrucna-regionalna-samouprava/popis-zupanija-gradova-i-opcina/22319 (31.12.2020.)
124. *Potrošnja vode u Zadarskoj županiji u razdoblju od 2014. do 2018. godine*, Vodovod d.o.o. Zadar, 2020.
125. *Preporuke za obrazovnu upisnu politiku i politiku stipendiranja Zadarske županije*, prosinac 2019. godine, HZZ PS Zadar, (31.12.2020.)
126. *Prikaz broja i površina ARKOD-a po naseljima i vrsti uporabe poljoprivrednih zemljišta za 31.12.2019.*, ARKOD, APPRRR, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, ARKOD, dostupno na: https://www.apprrr.hr/arkod/ (02.03.2020.),
127. *Prikaz broja, površine ARKOD-a i broja PG-a s obzirom na veličinu i sjedište PG-a, 31.12.2019.*, ARKOD, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2020., dostupno na: https://www.apprrr.hr/arkod/ (02.03.2020.)
128. *Prijave industrijskih dizajna po županijama Jadranske Hrvatske od 2015. do 2019. godine*, Državni zavod za intelektualno vlasništvo, 2020., (13.11.2020.)
129. *Prijave žigova po županijama Jadranske Hrvatske u razdoblju od 2015. do 2019. godine,* Državni zavod za intelektualno vlasništvo, 2020., (12.11.2020.)
130. *Prirodno kretanje stanovništva 2007.- 2019.g*., DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU, dostupno na: https://www.dzs.hr/ (11.11.2020.)
131. *Priznati patenti po županijama Jadranske Hrvatske u razdoblju od 2015. do 2019. godine*, Državni zavod za intelektualno vlasništvo, 2020., (12.11.2020.)
132. *Procjena rizika od velikih nesreća*, Grad Zadar, 2018., dostupno na: http://krsevan.grad-zadar.hr/GradskoVijece/SAZIV%2017%20-%2021/GV%2011%20-%2018.07.18/07%20-%20procjena%20rizika%20od%20nesre%C4%87a.pdf (16.03.2020.)
133. *Procjena rizika od velikih nesreća za područje Zadarske županije*, Zadarska županija, 2019., dostupno na: https://civilna-zastita.gov.hr/UserDocsImages/CIVILNA%20ZA%C5%A0TITA/PDF_ZA%20WEB/Procjena_rizika%20od%20katastrofa_2019.pdf (04.11.2020.)
134. *Procjena stanovništva RH u 2012.*, Državni zavod za statistiku, dostupno na https://www.dzs.hr/hrv_eng/publication/2013/07-01-04_01_2013.htm (11.11.2020)
135. *Procjena stanovništva RH u 2013.,* Državni zavod za statistiku, dostupno na https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2014/07-01-04_01_2014.htm (11.11.2020)
136. *Procjena stanovništva RH u 2014.,* Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/07-01-04_01_2015.htm (11.11.2020)
137. *Procjena stanovništva RH u 2015.,* Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2016/07-01-04_01_2016.htm (11.11.2020)

138. *Procjena stanovništva RH u 2016.*, Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/07-01-03_01_2017.htm (11.11.2020)
139. *Procjena stanovništva RH u 2017.,* Državni zavod za statistiku, dostupno na https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/07-01-03_01_2018.htm (11.11.2020)
140. *Procjena stanovništva RH u 2018.,* Državni zavod za statistiku, dostupno na https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-03_01_2019.htm (11.11.2020)
141. *Procjena stanovništva 2019. godine*, Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/07-01-03_01_2020.htm (11.11.2020.)
142. *Procjenu ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara te okoliša od katastrofa i velikih nesreća za Zadarsku županiju*, Zadarska županija, 2015., https://www.zadarska-zupanija.hr/kolegij2015/36/6.2.pdf (04.11.2020.)
143. *Program rada Turističke zajednice Zadarske županije za 2021. godinu*, Turistička zajednica Zadarske županije, Zadar, 2020., dostupno na: https://www.zadar.hr/hr/o-nama/dokumenti (31.12.2020.)
144. *Program praćenja stanja okoliša za područja luka otvorenih za javni promet i luka posebne namjene na području Zadarske županije*, Zadarska županija, Zadar, 2006., dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/images/dokumenti/4_Program_pracenja_stanja_okolisa_za_luke.pdf (31.12.2020.)
145. *Program i plan rada Doma za starije i nemoćne osobe Zadar u 2020. godini*, Dom za starije i nemoćne osobe Zadar, 2019., dostupno na: http://duzd.hr/wp-content/uploads/2020/03/PLAN-I-PROGRAM-RADA-2020.pdf (31.12.2020.)
146. *Program zaštite okoliša Grada Zadra*, Grad Zadar, 2016., Zagreb, str.30, dostupno na: https://www.grad-zadar.hr/repos/doc/Program%20zastite%20okolisa%20Grada%20Zadra[2].pdf (05.03.2020.)
147. *Program zaštite okoliša Zadarske županije, Zadarska županija*, Zagreb, 2020., dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/images/dokumenti/Program%20zastite%20okolisa%20Zadarske%20zupanije.pdf (31.12.2020.)
148. *Prostorni plan Zadarske županije*, Zavod za prostorno planiranje, Zadarska županija, 2015., dostupno na: https://www.zpu-zadzup.hr/prostorno-uredjenje#1 (15.06.2020.)
149. Prvan, M., Jakl, Z. (2016.) *Priručnik za zaštitu mora i prepoznavanje živog svijeta Jadrana*, Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce, Split, dostupno na: http://www.greenhome.co.me/fajlovi/greenhome/attach_fajlovi/lat/glavne-stranice/2017/06/pdf/Prirucnik_za_zastitu_mora.pdf (31.12.2020.)
150. *PR-RAS i RAS-funkc za razdoblje 2014. - 2018.*, Ministarstvo financija Republike Hrvatske, Zagreb, 2019., dostupno na: https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/lokalna-samouprava/financijski-izvjestaji-jlp-r-s/pr-ras-i-ras-funkc-za-razdoblje-2014-2018/208?trazi=1&=&page=2 (31.12.2020.)
151. *Promet putnika i vozila na državnim linijama u 2014.*, Agencija za obalni linijski promet, dostupno na: http://agencija-zolpp.hr/novosti/promet-putnika-i-vozila-na-drzavnim-linijama-u-2014-godini/ (14.01.2020.)
152. *Promet putnika i vozila na državnim linijama u 2015.*, Agencija za obalni linijski promet, dostupno na: http://agencija-zolpp.hr/novosti/promet-putnika-i-vozila-na-drzavnim-linijama-u-2015-godini/ (14.01.2020.)
153. *Promet putnika i vozila na državnim linijama u 2016.*, Agencija za obalni linijski promet, dostupno na: http://agencija-zolpp.hr/novosti/promet-putnika-i-vozila-na-drzavnim-linijama-u-2016-godini/ (14.01.2020.)
154. *Promet putnika i vozila na državnim linijama u 2017.*, Agencija za obalni linijski promet, dostupno na: http://agencija-zolpp.hr/novosti/promet-putnika-i-vozila-na-drzavnim-linijama-u-2017-godini/ (14.01.2020.)
155. *Promet putnika i vozila na državnim linijama u 2018.*, Agencija za obalni linijski promet, dostupno na: http://agencija-zolpp.hr/novosti/promet-putnika-i-vozila-na-drzavnim-linijama-u-2018-godini/ (14.01.2020.)

156. *Promet putnika i vozila na državnim linijama 2019.*, Agencija za obalni linijski promet, dostupno na: http://agencija-zolpp.hr/novosti/promet-putnika-i-vozila-na-drzavnim-linijama-u-2019-godini/ (14.01.2020.)
157. *Proračun Zadarske županije za 2020. godinu i projekcija za 2021. i 2022. godinu – prezentacija*, Zadarska županija, 2019. dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/proracun-i-financije (31.12.2020.)
158. *Rang lista županija u RH po broju jedinstvenih korisnik sustava e-Građani,* Portal otvorenih podataka Republike Hrvatske, 2020., dostupno na: https://data.gov.hr/dataset/e-gradjani-statistika (12.11.2020.)
159. *Razvijenost statističkih regija NUTS 3 razine u Europskoj uniji*, Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, 2019., dostupno na: https://www.hgk.hr/documents/gospodarska-razvijenost-nuts-3-regija5c49bd13e22f8.pdf (31.12.2020.)
160. *Razvoj gospodarskih djelatnosti u prostoru*, IRMO, Zagreb, 2014., dostupno na: https://mgipu.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Prostorno/StrategijaPR//Razvoj_gospodarskih_djelatnosti_u_prostoru.pdf (31.12.2020.)
161. *Registrirani industrijski dizajni po županijama Jadranske Hrvatske od 2015. do 2019. godine*, Državni zavod za intelektualno vlasništvo, 2020., (13.11.2020.)
162. *Registrirani žigovi po županijama Jadranske Hrvatske u razdoblju od 2015. do 2019. godine*, Državni zavod za intelektualno vlasništvo, 2020., (12.11.2020.)
163. *Registar stočarskih farmi*, 2019., Ministarstvo poljoprivrede, dostupno na: https://hpa.mps.hr/jrdz-registar-farmi/ (05.03.2020.)
164. *Registar dozvola u akvakulturi*, 2019., Uprava ribarstva, Ministarstvo poljoprivrede, dostupno na: https://ribarstvo.mps.hr/default.aspx?id=415 , (18.12.2019.)
165. *Registar kulturnih dobara Ministarstva kulture*, Ministarstvo kulture, dostupno na: https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/kulturna-bastina/registar-kulturnih-dobara-16371/16371 (03.05.2020.)
166. *Registrirana cestovna vozila i cestovne prometne nesreće u 2014.*, Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/05-01-08_01_2015.htm, (30.3.2020.)
167. *Registrirana cestovna vozila i cestovne prometne nesreće u 2015.*, Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/05-01-08_01_2016.htm , (30.3.2020.)
168. *Registrirana cestovna vozila i cestovne prometne nesreće u 2016.*, Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/05-01-08_01_2017.htm, (30.3.2020.)
169. *Registrirana cestovna vozila i cestovne prometne nesreće u 2017.*, Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/05-01-08_01_2018.htm, (30.3.2020.)
170. *Registrirana cestovna vozila i cestovne prometne nesreće u 2018.*, Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/05-01-08_01_2019.htm, (30.3.2020.)
171. *Registrirana cestovna vozila i cestovne prometne nesreće u 2019.*, Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/05-01-08_01_2020.htm, (30.3.2020.)
172. *Rezultati poslovanja poduzetnika Zadarske županije u 2019. godini,* Financijska agencija – FINA, 2020., dostupno na: https://www.fina.hr/documents/52450/403674/Rezultati+poduzetnika+Zadarske+%C5%BEupanije+u+2019.+g.doc/2f63c35e-3c51-6e38-3d73-80da3a1164b6?t=1597994267550 (11.11.2020.)
173. *Ribolovne zone i podzone Jadrana*, Uprava za ribarstvo, Ministarstvo poljoprivrede, dostupno na: https://ribarstvo.mps.hr/default.aspx?id=4010 , (02.03.2020.)
174. *Robna razmjena županija RH s inozemstvom u 2017. godini*, Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, 2018., dostupno na: https://www.hgk.hr/documents/robna-po-zupanijama-za-2018-konacni-podaci5cfa6b6d5bcc5.pdf (11.11.2020.)
175. *Robna razmjena županija RH s inozemstvom u 2018. godini*, Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, 2019., dostupno na: https://www.hgk.hr/documents/robna-po-zupanijama-za-2018-konacni-podaci5cfa6b6d5bcc5.pdf (11.11.2020.)

176. *Robna razmjena županija RH s inozemstvom u 2019. godini – privremeni podaci*, Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, 2020., dostupno na: https://www.hgk.hr/documents/robna-po-zupanijama-za-2019-privremeni-podaci5e7b6e8489722.pdf (11.11.2020.)
177. Sandalić, D. (ur.), *Digitalna transfomracija u Hrvatskoj 2020*., Zagreb: Apsolon d.o.o., 2020., dostupno na:https://digitalni-indeks.hr/wp-content/plugins/b4b-angular-plugin/views//assets/data/studija_2020.pdf (11.11.2020.)
178. Schwab, K.,*The Global Competitiveness Report, World Economic Forum*, Cologny/Geneva, 2018., dostupno na: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf, (16.12.2020.)
179. *Socijalni plan Zadarske županije 2015. – 2020., Zadarska županija*, 2015., dostupno na: https://zadarska-zupanija.hr/kolegij2015/33/1.1.pdf (05.03.2020.)
180. *Statistika prometa*, Zračna luka Zadar, 2019., dostupno na Statistika prometa, dostupno na: https://www.zadar-airport.hr/statistika-prometa (14.12.2020.)
181. *Statistike*, Lučka uprava Zadar, dostupno na: https://www.port-authority-zadar.hr/centar-za-korisnike/statistike/ (04.04.2020.)
182. *Statistička analiza turističkog prometa u 2019. godini,* Turistička zajednica Zadarske županije*, Zadar, 2020. ,* dostupno na: https://www.zadar.hr/hr/o-nama/dokumenti (31.12.2020.)
183. *Statističke informacije, lipanj 2020*., Hrvatska obrtnička komora, Zagreb, 2020., dostupno na: https://www.hok.hr/sites/default/files/page-docs/2020-09/Statisti%C4%8Dke_informacije_lipanj_2020.pdf (11.11. 2020.)
184. *Statističke informacije*, *lipanj 2019.,* Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, https://www.mirovinsko.hr/default.aspx?id=723 , (05.03.2020)
185. *Statističke informacije za 2019. godinu*, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, dostupno na: https://www.mirovinsko.hr/hr/2019-922/922 (05.03.2020), obrada ZADRA NOVA
186. *Statistički ljetopis RH 2018.*, Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/hrv/publication/stat_year.htm (31.12.2020.)
187. Statističke informacije Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, broj 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12/2019., HZMO, dostupno na: https://www.mirovinsko.hr/UserDocsImages/statistika/statisticke-informacije/2020/12/Statisticke-informacije-HZMO-a-12-2020-sijecanj-2021.pdf (31.12.2020.)
188. *Statističke informacije Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje broj 5/2018.*, HZMO, str.13 dostupno na: https://www.mirovinsko.hr/hr/statistika/924
189. *Statističke informacije Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje broj 5/2019.*, HZMO, str.13 dostupno na: https://www.mirovinsko.hr/hr/statistika/924
190. *Statut Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Zadarske županije „Natura Jadera"*, Natura Jadera, Zadar, 2013., dostupno na: https://natura-jadera.com/wp-content/uploads/2018/11/statut_javne_ustanove_natura_jadera.pdf (08.11.2020.)
191. *Statut turističke zajednice Zadarske županije, od 31.08.2020.,* Turistička Zajednica Zadarske županije, Zadar, 2020., dostupan na: file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/Statut-TZZZ-2020.pdf (31.12.2020.)
192. *Statut Zadarske županije (pročišćeni tekst)*, Službeni glasnik Zadarske županije broj 11/18 od 29.06.2018., *Statutarna odluku o izmjeni i dopuni Statuta Zadarske županije*, Službeni glasnik Zadarske županije broj 05/20 od 05.03.2020, i broj 05/21 od 23.02.2021
193. *Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj – TOMAS HRVATSKA 2019*, Institut za turizam, Zagreb, 2020., dostupno na: http://www.iztzg.hr/hr/projekti/tomas-istrazivanja/ (31.12.2020.)
194. *Studija o procjeni utjecaja zahvata na okoliš, WYG International Ltd*/Komunalac d.o.o., 2019., dostupno na: https://mingor.gov.hr/UserDocsImages/UPRAVA-ZA-PROCJENU-UTJECAJA-NA-OKOLIS-ODRZIVO-GOSPODARENJE-OTPADOM/Puo/03_05_2019_Sazetak_UPOV_Aglomeracija_Biograd.pdf(16.10.2020.)
195. *Stručna podloga za određivanje dopuštenih razina buke prilikom održavanja javnih skupova, razonode, zabavnih i drugih aktivnosti na području Grada Zadra*, Grad Zadar, Zadar, 2011., dostupno na: https://www.grad-

zadar.hr/repos/doc/Strucna%20podloga%20za%20odredivanje%20dopustenih%20razina%20buke.pdf (31.12.2020.)
196. *Vozači, registrirana vozila i cestovne nesreće*, Državni zavod za statistiku, 2020., dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/Pokazatelji/Transport%20i%20komunikacije/Transport%20-%2017%20voza%C4%8Di,%20registrirana%20vozila%20i%20cestovne%20prometne%20nesre%C4%87e.xlsx (31.3.2020.)
197. *Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za izračun indeksa razvijenosti prema novom modelu izračuna na lokalnoj razini (razdoblje 2014.-2016.)*, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske, 2018., dostupno na: https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages//O%20ministarstvu/Regionalni%20razvoj/indeks%20razvijenosti//Vrijednosti%20indeksa%20razvijenosti%20i%20pokazatelja%20za%20izra%C4%8Dun%20indeksa%20razvijenosti_jedinice%20lokalne%20samouprave.pdf (31.12.2020.)
198. *Ukupne odložene količine otpada u 2019. godini, po županijama, Pregled podataka o odlaganju i odlagalištima otpada za 2019. godinu*, MINGOR, 2020., dostupno na: http://www.haop.hr/sites/default/files/uploads/inline-files/OTP_Izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20komunalnom%20otpadu%20za%202019_2.pdf (14.11.2020.)
199. *Ulaganja u Istraživanje i razvoj u RH od 2016. do 2019. godine*, Priopćenja i Statistička izvješća, DZS, 2020.
200. *Upisnik javnih i privatnih muzeja u RH*, Muzejski dokumentacijski centar, http://upisnik.mdc.hr/, https://mdc.hr/files/file/muzeji/statistika/Statisti%C4%8Dki-pregled-za-2018.pdf, https://mdc.hr/hr/muzeji/muzejska-statistika/statistika-hrvatskih-muzeja/ (17.03.2020.)
201. *Upisnik poljoprivrednika*, ARKOD, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2019., dostupno na: https://www.apprrr.hr/upisnik-poljoprivrednika/ (02.03.2020.)
202. *Upisnik turističkih zajednica*, Ministarstvo turizma i sporta Republike Hrvatske, 2020., dostupno na: https://mint.gov.hr/upisnik-turistickih-zajednica/20763 (15.11.2020.)
203. *Zaposlenost i plaće u 2018. godini,* Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/SI-1648.pdf, (30.3.2020.)
204. *Zaposlenost i plaće – pregled po županijama*, Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv/publication/FirstRelease/results.asp?pString=Zaposlenost&pSearchString=%Zaposlenost% (31.12.2020.)
205. *Zaposleni prema područjima djelatnosti i po županijama stanje 31.03.2015.*, Državi zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/09-02-04_01_2015.htm (31.12.2020.)
206. *Zaposleni prema područjima djelatnosti i po županijama stanje 31.03.2016.*, Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/09-02-04_01_2016.htm (31.12.2020.)
207. *Zaposleni prema područjima djelatnosti i po županijama stanje 31.03.2017.*, Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/09-02-04_01_2017.htm (31.12.2020)
208. *Zaposleni prema područjima djelatnosti i po županijama stanje 31.03.2018.*, Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/09-02-04_01_2018.htm (31.12.2020.)
209. *Zaposleni prema područjima djelatnosti i po županijama stanje 31.03.2019.*, Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/09-02-04_01_2015.htm (31.12.2020.)
210. *Zdravstveno-statistički ljetopis 2018*., Zavod za javno zdravstvo Zadar, 2019., dostupno na: https://www.hzjz.hr/hrvatski-zdravstveno-statisticki-ljetopis/hrvatski-zdravstveno-statisticki-ljetopis-za-2018/ (31.12.2020.)
211. *Zdravstveno-statistički ljetopis 2019*., Zavod za javno zdravstvo Zadar, 2020., dostupno na: https://www.hzjz.hr/periodicne-publikacije/hrvatski-zdravstveno-statisticki-ljetopis-za-2019-tablicni-podaci/ (31.12.2020.)

212. *ŽUPANIJE – razvojna raznolikost i gospodarski potencijali 2018./2019.*, Hrvatska gospodarska komora, Zagreb., 2019., dostupno na: https://www.hgk.hr/documents/analiza-zupanija-2018-web5bd31ccf68e7f.pdf (31.12.2020.)
213. *ŽUPANIJE – razvojna raznolikost i gospodarski potencijali 2020./2021.,* Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, 2020., dostupno na: https://www.hgk.hr/documents/analiza-zupanija-2020-web5ffd68620c52c.pdf (31.12.2020.)

ZAKONI:

214. Državni pedagoški standard, NN 63/2008, 90/2010
215. Nacionalna klasifikacija statističkih regija 2021. (HR_NUTS 2021.), NN 125/2019
216. Naredba o razvrstavanju luka otvorenih za javni promet na području Zadarske županije, NN 29/2019
217. Odluka o donošenju mreže telemedicinskih centara, NN 115/19, 103/20
218. Odluka o popisu iskrcajnih mjesta za ribarska plovila koja obavljaju gospodarski ribolov na moru, NN 10/2020
219. Pravilniku o programu i načinu osposobljavanja pučanstva za provedbu preventivnih mjera zaštite od požara, gašenje požara i spašavanje ljudi i imovine ugroženih požarom, NN 61/94
220. Pravilnik o granicama u ribolovnom moru Republike Hrvatske, NN 05/11
221. Zakon o obrtu, NN 143/2013
222. Odluka o obuhvatu i razvrstavanju jedinica lokalne samouprave koje stječu status brdsko-planinskog područja NN 24/2019
223. Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti, NN 132/17
224. Uredba o indeksu razvijenosti, NN 137/17, od 28.12.2017.
225. Zakon o brdsko-planinskim područjima, NN 118/18
226. Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 36/09, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 133/17, 98/19
227. Pravilnik o postupku utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta, NN 67/2014
228. Zakon o komunalnom gospodarstvu, NN 68/18, 110/18, 32/20
229. Zakon o Hrvatskom registru o osobama s invaliditetom, NN 64/01
230. Zakonu o mirovinskom osiguranju, NN 157/13, 151/14, 33/15, 93/15, 120/16, 18/18, 62/18, 115/18, 102/19
231. Zakon o otocima, NN 116/18, 73/20
232. Zakon o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, NN 86/06, 125/06, 16/07, 46/10, 95/08, 145/10, 37/13, 44/13, 45/13, 110/15
233. Zakon o potpomognutim područjima, NN 118/18
234. Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, NN 10/97, 107/07, 94/13, 98/19
235. Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, NN 147/14, 123/17, 118/18
236. Zakon o sustavu državne uprave, NN 66/19
237. Zakon o održivom gospodarenju otpadom, NN 94/13, 73/17, 14/19, 98/19
238. Zakonom o sustavu civilne zaštite, NN 82/15, 118/18, 31/20
239. Zakon o šumama, NN 68/2018
240. Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma, NN 52/19, 42/20
241. Zakon o vodama, NN 66/19
242. Zakon o vodnim uslugama, NN 66/2019
243. Zakon o zaštiti okoliša, NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18, 118/18,
244. Zakon o zaštiti prirode, NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19
245. Zakon o zaštiti zraka, NN 130/11
246. Zakon o zaštiti od buke, NN 30/09, 55/13, 153/13, 41/16, 114/18
247. Zakon o zaštiti od svjetlosnog onečišćenja, NN 14/19
248. Zakon o zdravstvenoj zaštiti, NN 100/18, 125/19, 147/20

249. Zakon o ustrojstvu i djelokrugu tijela državne uprave, NN 85/20

STRATEŠKI AKTI:

250. Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030., NN 13/2021, dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_13_230.html (20.02.2021.)
251. Prijedlog nacrta Prometnog masterplana Sjeverna Dalmacija, studeni 2018., dostupno na: https://www.grad-zadar.hr/repos/doc/Prijedlog%20nacrta%20Prometnog%20masterplana%20FR%20Sjeverna%20Dalmacija[1].pdf (31.12.2021.)
252. Strategija razvoja Sveučilišta u Zadru 2017. – 2022. godine, dostupno na: https://www.unizd.hr/Portals/0/doc/doc_pdf_dokumenti/strategije/Strategija_razvoja_Sveucilista_u_Zadru_2017_2022.pdf
253. Strategije pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje od 2016. do 2020. godine, dostupno na: https://www.obzor2020.hr/userfiles/obzor2020/pdfs/Strategija_pametne_specijalizacije_RH_2016_2020.pdf (15.12.2020.)
254. Strateški okvir za digitalno sazrijevanje škola i školskog sustava u Republici Hrvatskoj (2030.), MZO, Zagreb, 2020., dostupno na: https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/PristupInformacijama/Strateski-digitalno2030/Strateski%20okvir%20za%20digitalno%20sazrijevanje%20skola%20i%20skolskog%20sustava%20u%20Republici%20Hrvatskoj%20-%202030.pdf (12.11.2020.)
255. Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020., Zadarska županija, Zadar, 2017., dostupno na: https://www.zadra.hr/hr/izra%C4%91eni-strate%C5%A1ki-dokumenti/2627-%C5%BEupanijska-razvojna-strategija-zadarske-%C5%BEupanije-do-2020 (31.12.2020.)

MREŽNI IZVORI:

256. *20 milijuna kuna bespovratnih sredstava Općini Poličnik za izgradnju Centra za razvoj i edukaciju*, Općina Poličnik, dostupno na: https://www.opcina-policnik.hr/vijesti/obavijesti/20-milijuna-kuna-bespovratnih-sredstava-opcini-policnik-za-izgradnju-centra-za-razvoj-i-edukaciju (31.12.2020.)
257. *Akvakultura*, Uprava ribarstva, Ministarstvo poljoprivrede, dostupno na: https://ribarstvo.mps.hr/default.aspx?id=14 (13.11.2020.)
258. Aračabić, V. (2020.) *Korona kriza: pouke iz dosadašnjih recesija*, Ekonomski lab, dostupno na: https://arhivanalitika.hr/blog/korona-kriza-pouke-iz-dosadasnjih-recesija/ (11.11.2020.)
259. *Bioportal*, MINGOR, Zavod za zaštitu okoliša i prirode, 2020., dostupno na: http://www.bioportal.hr/gis/ (09.11.2020.)
260. *Bolesti i zdravstvena stanja koja mogu povećati rizik za teže oblike bolesti COVID-19,* Koronavirus.hr, dostupno na: https://www.koronavirus.hr/sto-moram-znati/o-bolesti/bolesti-i-zdravstvena-stanja-koja-mogu-povecati-rizik-za-teze-oblike-bolesti-covid-19/783 (05.01.2021.)
261. Centar za gospodarenje otpadom Biljane Donje – prikaz planiranih sadržaja, Eko d.o.o. Zadar, dostupno na : http://eko-go.hr/cgo-biljane-donje/foto-i-video/ (14.11.2020.)
262. *Cijepljenje protiv bolesti COVID-19: organizacija i primjena*, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, 2020., dostupno na: https://www.hzjz.hr/sluzba-epidemiologija-zarazne-bolesti/cijepljenje-protiv-covid-19-organizacija-i-primjena/ (31.12.2020.)
263. Čučković, N. (2020.): *Mala i srednja poduzeća u borbi s krizom: Ključna riječ – prilagodba*, dostupno na: https://seebiz.eu/kolumne/mala-i-srednja-poduzeca-u-borbi-s-krizom-kljucna-rijec-prilagodba/233224/ (13.11.2020.)
264. Digitalna Europa za razdoblje od 2021. do 2027., Europska Komisija, 2019., dostupno na : https://ec.europa.eu/croatia/news/eu_negotiators_agree_to_set_up_new_european_rules_to_improve_fairness_of_online_platforms%27_trading_practices_hr, (11.11.2020.)

265. Dječji vrtić Latica, https://mail.dv-latica.hr/home/o-nama.html (10.03.2021.)
266. Dom za odgoj djece i mladeži Zadar, 2020., dostupno na: https://domzaodgoj-zadar.hr/djelatnosti-doma/#boravak (31.12.2020.)
267. Dom za starije i nemoćne Ivan Pavao II, 2020., dostupno na: http://www.dom-ivanpavaoii.com/ (31.12.2020.)
268. Državni hidrometeorološki zavod, dostupno na: https://meteo.hr/klima.php?section=klima_pracenje&param=ocjena&MjesecSezona=8&Godina=2018 (16.03.2020.)
269. eGovernmentBenchmark 2019: trust in government is increasingly important for people, Europska Komisija, 2019., dostupno na : https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/egovernment-benchmark-2019-trust-government-increasingly-important-people, (12.11.2020.)
270. Eko d.o.o. Zadar, 2020., dostupno na: http://eko-go.hr/cgo-biljane-donje/projekt-cgo/ (14.11.2020.)
271. *Ekološka mreža Natura 2000 u Republici Hrvatskoj*, MINGOR, 2020., dostupno na: https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-zastitu-prirode-1180/ekoloska-mreza-natura-2000/ekoloska-mreza-natura-2000-u-republici-hrvatskoj/1211 (09.11.2020.)
272. *Enciklopedija*, http://enciklopedija.lzmk.hr/clanak.aspx?id=40823 (16.11.2020)
273. *Evo što za Hrvatsku znači Doing Business 2020 izvješće*, Poslovni dnevnik, 26. listopada 2019., dostupno na: https://www.poslovni.hr/hrvatska/evo-sto-za-hrvatsku-znaci-doing-business-2020-izvjesce-358945 (13.11.2020.)
274. Ethnodalmatia, http://www.ethnodalmatia.com/hr/destinacije/sjeverna-dalmacija/item/regija-ravni-kotari (24.07.2020.)
275. Flag mreža, dostupno na; https://flagmreza.hr/ (13.11.2020.)
276. *Glavni cilj mjera potpore je osigurati zaposlenost i plaće u sektorima koji su posebno pogođeni pandemijom Covida-19*, Ministarstvo turizma i sporta Republike Hrvatske, 2020., dostupno na: https://mint.gov.hr/vijesti/glavni-cilj-mjera-potpore-je-osigurati-zaposlenost-i-place-u-sektorima-koji-su-posebno-pogodjeni-pandemijom-covida-19/21972 (31.12.2020.)
277. *Gospodarski profil Zadarske županije*, Hrvatska gospodarska komora – Županijska komora Zadar, dostupno na: https://www.hgk.hr/zupanijska-komora-zadar/gospodarski-profil-zadarske-zupanije (31.12.2020.)
278. *Gripa u Hrvatskoj u sezoni 2019./2020. (19.4.2020.),* HZJZ, dostupno na: https://www.hzjz.hr/sluzba-epidemiologija-zarazne-bolesti/gripa-u-hrvatskoj-u-sezoni-2019-2020-19-4-2020/ (31.12.2020.)
279. HEP, 2020., dostupno na: https://www.hep.hr/projekti/obnovljivi-izvori-energije/neintegrirane-sunceve-elektrane/3422 (16.11.2020.)
280. *Hrvatski LAG-ovi,* Hrvatska mreža za ruralni razvoj*, 2017., https://hmrr.hr/ (31.12.2020.)*
281. *Hrvatski FLAG-ovi,* Hrvatska mreža za ruralni razvoj*, 2017., https://hmrr.hr/ (31.12.2020.)*
282. Hrvatski folklor, dostupno na: http://www.hrvatskifolklor.net/php/zadarskazupanijakud.php , (14.12.2020.)
283. *Indeks turističke razvijenosti 2019. po jedinicama lokalne samouprave Zadarske županije,* Institut za turizam, dostupno na: http://www.iztzg.hr/hr/itr/ (31.12.2020.)
284. *Ispostave,* Zavod za hitnu medicinu Zadarske županije, dostupno na: https://www.zhmzz.hr/ispostave (31.12.2020.)
285. *Istraživanje i razvoj u 2019.*, Priopćenje br. 8.2.1, DZS, 2020., dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/08-02-01_01_2020.htm (16.11.2020.)
286. *Karta zagađenosti minama na području Zadarske županije*, Ministarstvo unutarnjih poslova, dostupno na: https://misportal.hcr.hr/HCRweb/faces/simple/Map.jspx (09.03.2020.)
287. *Karte potresnih područja Republike Hrvatske*, dostupno na: http://seizkarta.gfz.hr/karta.php (27.02.2020.)
288. Klarica, S., (2019.): Zahvaljući kiši i »Zrmanji« otočani nisu žedni, Zadarski list, 12.08.2019., dostupno na: https://www.zadarskilist.hr/clanci/12082019/zadarski-otoci-zahvaljuci-kisi-i-zrmanji-otocani-nisu-zedni (04.11.2020.)
289. *Kolanjsko blato-blato Rogoza (Otok Pag),* Natura Jadera, 2020., dostupno na: https://natura-jadera.com/prirodne-vrijednosti/posebni-rezervati/kolanjsko-blato-blato-rogoza/ (08.11.2020.)

290. Količine odvojeno sakupljenog komunalnog otpada u sklopu javne usluge i usluge povezane s javnom uslugom po JLS, MINGOR, 2019., dostupno na: http://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/otpad-registri-oneciscavanja-i-ostali-sektorski-pritisci/gospodarenje-otpadom-0 (17.11.2020.)
291. *Kvaliteta zraka u Republici Hrvatskoj*, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, 2020., dostupno na: http://iszz.azo.hr/iskzl/ (06.11.2020.)
292. *Metadata, Statistička klasifikacija ekonomskih djelatnosti u Europskoj zajednici, Rev. 2*., Europska komisija, Eurostat, 2020., dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=DSP_NOM_DTL_VIEW&StrNom=NACE_REV2&StrLanguageCode=HR&IntPcKey=&IntKey=18514214&StrLayoutCode=HIERARCHIC&IntCurrentPage=1 (15.11.2020.)
293. Nacionalne strategije, Središnji državni portal, Ministarstvo zdravstva, dostupno na: https://zdravlje.gov.hr/nacionalne-strategije/1522 (31.12.2020.)
294. *Natura 2000*, HAOP, MINGOR, 2020., dostupno na: http://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/odrzivo-koristenje-prirodnih-dobara-i-ekoloska-mreza/ekoloska-mreza/natura-2000 (08.11.2020.)
295. *Natura 2000*, HAOP, MINGOR, 2020., dostupno na: http://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/odrzivo-koristenje-prirodnih-dobara-i-ekoloska-mreza/ekoloska-mreza/eu-direktive (08.11.2020.)
296. *O bolnici*, Opća bolnica Zadar, dostupno na: https://www.bolnica-zadar.hr/o-bolnici/ (25.03.2020.)
297. *O bolesti,* Koronavirus.hr, dostupno na: https://www.koronavirus.hr/sto-moram-znati/o-bolesti/103 (05.01.2021.)
298. *O Ministarstvu*, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja Republike Hrvatske, dostupno na: https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/1065 (31.12.2020.)
299. *O nama*, Upravni odjel za prostorno uređenje, zaštitu okoliša i komunalne poslove Zadarske županije, Zadarska županija, 2020., dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/o-nama-prostorno-uredenje-zastitu-okolisa-i-komunalne-poslove (06.11.2020.)
300. *O nama*, Inovativni Zadar d.o.o., dostupno na: https://inzad.hr/o-nama-1/ (31.12.2020.)
301. *O nama*, Natura Jadera, 2020., dostupno na: https://natura-jadera.com/o-nama/ (08.11.2020.)
302. *Obnovljivi izvori energije*, FZOEU, 2020., dostupno na http://www.fzoeu.hr/hr (16.11.2020.)
303. OB Zadar, dostupno na: https://www.bolnica-zadar.hr/potpisan-ugovor-sa-izvodacem-radova-za-izgradnju-dnevne-bolnice/ (31.12.2020.)
304. *Odobreno cjepivo protiv bolesti COVID-19 proizvođača BioNTech i Pfizer,* dostupno na: https://www.halmed.hr/COVID-19/Lijekovi-i-cjepiva/2020/Odobreno-cjepivo-za-lijecenje-bolesti-COVID-19-proizvodaca-BioNTech-i-Pfizer/2487 (05.01.2020.)
305. Općina Ražanac, dostupno na: https://www.opcina-razanac.hr/razanac-2/ (11.11.2020.)
306. *Općenito,* Park prirode Vransko jezero, 2020., dostupno na: https://www.pp-vransko-jezero.hr/hr/opcenito/ (08.11.2020.)
307. *Otvoreni proračun*, Hrvatska zajednica županija, 2020., dostupno na: https://www.opencity.hr/hrvzz/ (31.12.2020.)
308. *Poboljšanje pristupa primarnoj zdravstvenoj zaštiti s naglaskom na udaljena i deprivirana područja kroz ulaganja u potrebe pružatelje usluga zdravstvene zaštite na primarnoj razini na otocima Zadarske županije,* Zadarska županija, 2017., dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/novosti-zdravstvo-socijalnu-skrb/item/981-poboljsanje-pristupa-primarnoj-zdravstvenoj-zastiti-s-naglaskom-na-udaljena-i-deprivirana-podrucja-kroz-ulaganja-u-potrebe-pruzatelje-usluga-zdravstvene-zastite-na-primarnoj-razini-na-otocima-zadarske-zupanije (17.11.2020.)
309. *Podjela morskih riba,* Športsko nautička ribolovna udruga MARJAN, 2015., dostupno na: http://marjan.hr/2015/01/10/podjela-morskih-riba/, (08.11.2020.)
310. *Poduzetnička infrastruktura*, Središnji državni portal, dostupno na: https://gov.hr/moja-uprava/poslovanje/pokretanje-poslovanja/poduzetnicka-infrastruktura/1842 (31.12.2020.)
311. *Poredak za 2019. godinu, Indeks digitalnog gospodarstva i društva (DESI)*, 2020., (12.11.2020.), dostupno na: https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-economy-and-society-index-desi

312. Potpisani 18 milijuna kuna vrijedni ugovori za tri pretovarne stanice, Zadarska županija, 2018., dostupno na: https://zadarska-zupanija.hr/index.php/novosti/item/1308-potpisani-18-milijuna-kuna-vrijedni-ugovori-za-tri-pretovarne-stanice (15.11.2020.)
313. *Poziv za poduzetnike i potencijalne poduzetnike*, Grad Biograd na Moru, dostupno na: https://biogradnamoru.hr/obavijesti/1428-poziv-za-poduzetnike-i-potencijalne-poduzetnike (31.12.2020.)
314. *Pozivi*, efondovi, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, 2018., dostupno na: https://efondovi.mrrfeu.hr/MISCms/Pozivi/Poziv?id=55c74322-bc5c-48c3-a22a-95f86c950593 (17.11.2020.)
315. *Programi i projekti*, Zavod za javno Zdravstvo Zadar, 2019., dostupno na: https://www.zjz-zadar.hr/hr/programi-i-projekti/MELAdetect (31.12.2020.)
316. *Projekt i-SCOPE*, Zadarska županija, 2020., dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/projekti-prostorno/projekt-i-scope (11.11.2020.)
317. *Projekt Nin-Privlaka-Vrsi*, Hrvatske vode, 2020., dostupno na: https://www.voda.hr/hr/eu/nin-privlaka-vrsi (19.10.2020.)
318. Pr*ojekt poboljšanja vodno-komunalne infrastrukture aglomeracije Zadar-Petrčane*, strukturnifondovi.hr, dostupno na: https://strukturnifondovi.hr/natjecaji/projekt-poboljsanja-vodno-komunalne-infrastrukture-aglomeracije-zadar-petrcane/(16.10.2020.)
319. *Projekt stoljeća: Dva grada i 12 općina zajednički u povijesnom projektu*, Zadarska županija, 2020., dostupno na:https://www.zadarska-zupanija.hr/iz-medija-zd/item/2586-projekt-stolje%C4%87a-dva-grada-i-12-op%C4%87ina-zajedni%C4%8Dki-u-povijesnom-projektu (2.11.2020.)
320. *Priroda, Flora i Fauna*, TZO Starigrad Paklenica, 2020., dostupno na: http://www.rivijera-paklenica.hr/flora-fauna (06.11.2020.)
321. *Prirodne vrijednosti*, JU Natura jadera, 2020., dostupno na: https://natura-jadera.com/prirodne-vrijednosti/, (08.11.2020.)
322. Radovi na odlagalištu otpada Sv. Kuzam u gradu Pagu, Grad Pag, 2020., dostupno na: https://www.pag.hr/index.php/gradska-uprava/novosti-aktualnosti/2684-radovi-na-odlagalistu-otpada-sv-kuzam-u-gradu-pagu (14.11. 2020.)
323. *Registri*, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, dostupno na: https://www.apprrr.hr/registri/ (13.11.2020.)
324. Rihelj, G., (2021) *Udruživanjem 10 TZ-a dobili smo novi turistički brend – Zadar Region Island Adventure*, hrturizam.hr, dostupno na: https://hrturizam.hr/udruzivanjem-10-tz-a-dobili-smo-novi-turisticki-brend-zadar-region-island-adventure/ (10.01.2021.)
325. *Specijalističko usavršavanje doktora medicine Zavoda za hitnu medicinu Zadarske županije*, ZZHMZŽ, 2018., dostupno na: https://www.zhmzz.hr/images/eu/Specijalisti%C4%8Dko_usavr%C5%A1avanje_doktora_medicine_Zavoda_za_hitnu_medicinu_Zadarske_%C5%BEupanije.pdf (16.11.2020.)
326. Središnji državni portal, Vlada Republike Hrvatske, dostupno na: https://gov.hr/ (16.11.2020.)
327. *Stronger - Zajedno jači kroz razvoj poduzetništva*, 2020., dostupno na: https://www.stronger-project.eu/clanak?id=qYFYJ4qAekj16e8jgDYL (16.11.2020.)
328. *Stanovanje i okoliš, Briga o okolišu, Zaštita* tla, Središnji državni portal, Vlada Republike Hrvatske, 2020., dostupno na: https://gov.hr/moja-uprava/stanovanje-i-okolis/briga-o-okolisu/zastita-tla/1946 (05.11.2020.)
329. *Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030*., Europska komisija, 2020., dostupno na; https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/eu-biodiversity-strategy-2030_hr#zato-trebamo-zatititi-bioraznolikost (08.11.2020.)
330. *Svjetlosno onečišćenje*, MINGOR, Uprava za klimatske aktivnosti, 2020., dostupno na: https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-klimatske-aktivnosti-1879/svjetlosno-oneciscenje/1324 (11.11.2020.)
331. *Svjetlosno onečišćenje*, Središnji državni portal, Vlada Republike Hrvatske, 2020., dostupno na: https://gov.hr/moja-uprava/stanovanje-i-okolis/briga-o-okolisu/svjetlosno-oneciscenje/1947 (11.11.2020.)

332. Stagličić, I. (2009.): *Svjetlosno onečišćenje je najlakše otkloniti*, Zadarski list, 29.04.2009. dostupno na: https://www.zadarskilist.hr/clanci/29042009/svjetlosno-oneciscenje-je-najlakase-otkloniti (11.11.2020.)
333. *Telemedicina*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020., dostupno na: https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=60734 (17.11.2020.)
334. *Tjelesna aktivnost utječe na zdravlje*, Nastavni zavod za javno zdravstvo Splitsko - dalmatinske županije, 2020., dostupno na: http://www.nzjz-split.hr/index.php/sluzbe/sluzba-za-epidemiologiju-i-prevenciju-nezaraznih-bolesti/31-procitajte-i-ovo-nezarazna/202-tjelesna-aktivnost-utjece-na-zdravlje (16.11.2020.)
335. *Učinci pandemije bolesti COVID-19 na društveno-ekonomske pokazatelje*, Državni zavod za statistiku, 2021., dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv/Covid-19/bdp_3_q.html (01.02.2021)
336. *Utjecaj koronavirusa na gospodarstvo Zadarske županije u 2020. godini*, Hrvatska gospodarska komora Županijska komora Zadar, 2021. dostupno na: https://www.hgk.hr/zupanijska-komora-zadar/utjecaj-korona-virusa-na-gospodarstvo-zadarske-zupanije-u-2020-godini (24.02.2021.)
337. *Vrtići drugih osnivača*, Grad Zadar, dostupno na: https://www.grad-zadar.hr/vrtici-drugih-osnivaca-481/ (14.3.2021.)
338. *Zaposleni prema djelatnosti u rujnu 2020.*, DZS, 2020., dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/09-02-01_09_2020.htm (12.11.2020.)
339. Zadarska županija, dostupno na: https://zadarska-zupanija.hr/polozaj-i-osnovne-prostorne-karakteristike-zadarske-zupanije (22.02.2021.)
340. Zadarska županija, dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/odsjek-za-socijalnu-skrb-udruge-i-mlade/smjestaj-i-boravak-u-institucijama-socijalne-skrbi; https://www.zadarska-zupanija.hr/odsjek-za-socijalnu-skrb-udruge-i-mlade/smjestaj-i-boravak-do-20-korisnika (01.06.2020.)
341. Zadarski list, dostupno na: https://www.zadarskilist.hr/clanci/09092019/centar-112-u-srpnju-i-kolovozu-12735-poziva-od-cega-i-sest-zlonamjernih (09.03.2020.)
342. Zadarski list, dostupno na: https://www.zadarskilist.hr/clanci/25092017/%C5%BEupan-proglasio-elementarnu-nepogodu-i-za-op%C4%87ine-galovac-i-posedarje (09.03.2020.)
343. *Zašto DVB-T2 HEVC?,* Odašiljači i veze d.o.o., 2020., dostupno na https://oiv.hr/hr/vijesti/izdvojeno/zasto-dvb-t2-hevc/ (31.12.2020.)
344. *Znatno smanjena vrijednost robnog izvoza i uvoza*, Hrvatska gospodarska komora, 2020., dostupno na: https://www.hgk.hr/znatno-smanjena-vrijednost-robnog-izvoza-i-uvoza (06.11.2020.)
345. Registar udruga Republike Hrvatske, Ministarstvo pravosuđa i uprave, dostupno na : https://registri.uprava.hr/#!udruge/swcBAAEAAQAAAAAAAAAAJ8JAQABAgAAAAEaAAAAAAAAAAEBAW9p4gIA (22.04.2021.)
346. Registar udruga Republike Hrvatske, Ministarstvo pravosuđa i uprave, Zajednica udruga Centar nezavisne kulture, dostupno na: https://registri.uprava.hr/#!udruga-detalji/swcBAAEAAQFjZW50YXIgbmV6YXZpc25lIGt1bHR1cuUAAAAAAAAAAJ8JAQABAgAAAAEaAAAAAAAAAAAEBAW9p4gIBrowH (23.04.2021.)
347. Grad Zadar, Izgradnja Centra za mlade, dostupno na: https://www.grad-zadar.hr/vijest/opce-vijesti-28/krece-izgradnja-centra-za-mlade-5634.html (23.04.2021.)

PLAN RAZVOJA ZADARSKE ŽUPANIJE 2021. – 2027.

DODATAK III. SWOT ANALIZA: ANALIZA SNAGA, SLABOSTI, PRILIKA I PRIJETNJI ZADARSKE ŽUPANIJE

Zadar, ožujak 2021. godina

Sadržaj

– GOSPODARSTVO I DRUŠTVO – 2
– JAČANJE OTPORNOSTI NA KRIZE – 11
– ZELENA I DIGITALNA TRANZICIJA –..... 17
– RAVNOMJERAN REGIONALNI RAZVOJ –..... 26

– GOSPODARSTVO I DRUŠTVO –

SNAGE	SLABOSTI
GOSPODARSTVO	**GOSPODARSTVO**
• Pozitivan trend rasta BDP-a per capita posebno u odnosu na druge Županije (2. najuspješnija Županija po stopi rasta BDP-a per capita u 2017.godini) • Trend rasta ukupnih prihoda gospodarstva • Kontinuirani rast dobiti prije oporezivanja, neto dobiti i još izraženiji trend smanjenja gubitka u proteklim godinama • Prerađivačka industrija u zadnjem desetljeću bilježi kontinuirani rast u strukturi gospodarstva ZŽ, te povećanja broja zaposlenih • Rast poduzetništva, kontinuiran uzlazni trend povećanja broja aktivnih poduzetnika i njihovih zaposlenika • Rast broja poduzetnika u poslovnim zonama JLS u ruralnim područjima i trend povećanja njihovog udjela u gospodarstvu ZŽ • Visoka razina ekonomičnosti poduzetnika ZŽ (Zadarski poduzetnici po ekonomičnosti poslovanja zauzimaju 2.mjesto u RH u 2019.godini) • Suficit u vanjskotrgovinskoj razmjeni županije • Brojne, dobro opremljene poduzetničke zone , poduzetnički inkubatori i dobro razvijena mreža organizacija za poslovnu podršku (poduzetničke potporne institucije) • Uslužno obrtništvo bilježi iznadprosječne rezultate u odnosu na ostatak RH • Duga tradicija prerađivačke industrije (posebice metalo-prerađivačke i prehrambene) te obrtništva • Pomorska tradicija – najveći broj pomoraca u ukupnom broju stanovnika županije u odnosu na RH, te otvorena prva pomorska tvrtka osnovana u Zadru • Nautička tradicija	• BDP per capita ZŽ u odnosu na EU28=100 iznosi samo 51,2 • Visok udio turizma u BDP-u čini gospodarstvo osjetljivim na vanjske poremećaje • Trend pada visine bruto investicija u dugotrajnu imovinu poduzetnika • Značajne unutar-županijske razlike u razvijenosti gospodarstva • Loša struktura pasive kod MSP-a (nedovoljno vlastitih sredstava i sredstava rezerve) što za posljedicu ima nedovoljno ulaganje u dugotrajnu imovinu, slabiju konkurentnost, slabije izvozne rezultate, nedovoljno ulaganje u istraživanje i razvoj inovacija • Velika zaduženost mikro i malih poduzetnika • Niži prosjek plaća kod mikro i malih u odnosu na srednje i velike poduzetnike. • Niska produktivnost rada mjerena UP/broj zaposlenih • Manjak proizvodne djelatnosti u korist uslužnih djelatnosti • Zastupljena tradicionalna proizvodnja, nedovoljno razvijeni sektori s proizvodima više dodane vrijednosti • Ne postoji međusektorska suradnja poduzetnika (inovativne tvrtke, proizvodni MSP, marketinške tvrtke) koji bi plasirali na tržište cjelovite finalne proizvode visoke kvalitete • Nedostatak kvalitetnih i educiranih kadrova u svim sektorima za potrebe gospodarstva • Mali broj tvrtki na području Zadarske županije koje udovoljavaju temeljnim kriterijima za povlačenje sredstava iz EU fondova • Nedovoljna povezanost javnog i privatnog sektora •
PRILIKE	**PRIJETNJE**
GOSPODARSTVO	**GOSPODARSTVO**
• Povoljan geografski položaj županije za razvoj gospodarstva (prometna povezanost, klimatska obilježja, privlačnost zemljopisnog položaja županije za investitore) • Dobra prometna infrastruktura (blizina autoceste, potencijali zračne luke i luke Gaženica) • Postojanje poticaja za zapošljavanje i samozapošljavanje • Postojanje programa i mjera za poticanje poduzetništva, kreditiranje, subvencija • Pojednostavljenje administrativnih procedura za osnivanje gospodarskog subjekta • Smanjen broj poreznih plaćanja	• Velik broj fiskalnih, parafiskalnih i poreznih nameta • Spore reforme koje negativno utječu na poslovno i investicijsko okruženje • Loša nacionalna ekonomska politika koja ne potiče domaću proizvodnju i izvoz • Nedovoljna potpora države razvojnim projektima županije • Složena zakonska regulativa i dugotrajni postupci za realizaciju kapitalnih ulaganja • Porast sive ekonomije • Učestalo mijenjanje zakonskih propisa koja povećava poslovnu neizvjesnost

• Smanjen trošak registracije vlasništva, smanjen broj dana za dobivanje električnog priključka, smanjen vodni doprinosa • Digitalizacija uknjižbe zemljišta • Uspostavljanje Centara kompetentnosti u sektoru strojarstva i sektoru zdravstva koji će osigurati suvremeno obrazovanje kadrova u skladu s potrebama gospodarstva i tržišta rada • Unapređenje postojećih obrazovnih programa srednjih škola i sveučilišta, u kojima će učenici steći teorijska i praktična znanja i vještine u skladu s potrebama poslodavaca • Mogućnost razvoja Zelene županije, odnosno zelenog gospodarstva • Poticanje međusektorskog povezivanja u svrhu kreiranja novih finalnih proizvoda i povećanja izvoza • Povezivanje turističkog sektora s prehrambeno-prerađivačkim sektorom • Mogućnost korištenja EU fondova za unaprjeđenje usluga i infrastrukture poduzetničkih potpornih institucija i poduzetničkih zona • Daljnji razvoj Gospodarske zone Crno • Mogućnost korištenja EU fondova za financiranje projekata malog i srednjeg poduzetništva • Napredak na listi Svjetske banke po pitanju investicijske klime može privući više investicija • Ubrzano pozitivno restrukturiranje gospodarstva pod utjecajem globalnih trendova prouzrokovanih pandemijom koronavirusa	• Iseljavanje visokoobrazovane radne snage (odljev mozgova), što dodatno pogoršava manjak kvalificiranih stručnjaka na tržištu rada • Daljnja depopulacija ruralnog područja (otoci, zaleđe) što otežava gospodarski oporavak tih područja • Složene zakonske procedure, sporost administracije i nedovoljna autonomija na lokalnoj razini koja bi omogućila bržu realizaciju investicija • Nepovoljni uvjeti financiranja gospodarskog sektora • Slaba iskorištenost EU fondova namijenjenih privatnom sektoru • Negativni ekonomski trendovi kao posljedica pandemije uzrokovane korona virusom • Elementarne nepogode, ekološke katastrofe

SNAGE	SLABOSTI
TEHNOLOŠKI RAZVOJ I INOVACIJE	**TEHNOLOŠKI RAZVOJ I INOVACIJE**
• Uspostavljena mreža organizacija za poslovnu podršku u području tehnološkog razvoja, inovacija (INOVAcija, Inovativni Zadar, TIP d.o.o.) • Uspostavljena infrastruktura za poticanje istraživanja, inovacija, tehnološkog razvoja (CODE HUB, Centar za razvoj i edukaciju, Centar za kreativne industrije i druga primjenjiva infrastruktura) • Postojanje Zajednice tehničke kulture i drugih organizacija civilnog društva • Povećanje broja studijskih programa Sveučilišta u Zadru u tehničkom, biotehničkom i prirodnom području	• Nedostatak inovacija u gospodarstvu te mali broj inovativnih proizvoda na tržištu • Nedovoljna povezanost poduzetništva s istraživanjem i razvojem • Nedovoljno ulaganje u istraživanje i razvoj u odnosu na RH • Nedostatni ljudski potencijali u cjelokupnom području tehnološkog razvoja i inovacija • Mali broj zaposlenih u ICT sektoru u odnosu na prosjek RH (2020. RH: 3.36% zaposlenih u ovoj djelatnosti, na razini Zadarske županije 2019.: 1.14%) • Ispodprosječan broj prijavljenih i odobrenih patenata i žigova u usporedbi s nacionalnim prosjekom
PRILIKE	**PRIJETNJE**
• Snažnije povezivanje javnog, privatnog i znanstvenog-istraživačkog sektora i pametna specijalizacija • Umreženost institucija i MSP na razvoju novih proizvoda • Uspostava regionalnih centara kompetencija za strojarstvo i zdravstvo • Prilagođeni programi srednjih škola, visokoškolskih ustanova i ustanova za obrazovanje odraslih • Osnivanje inovativnih klubova za učenike osnovnih i srednjih škola • Inovacijski i znanstveni potencijal Sveučilišta u Zadru • Trenutna situacija (COVID) kao prilika za razvoj ICT sektora • Trend rada izvan poslovnog prostora (eng. smart working/remote working) • Zelene tehnologije • Mogućnost korištenja EU fondova za financiranje projekata tehnološkog razvoja i inovacija • Mogućnost umrežavanja i međunarodne suradnje sa institucijama i tvrtkama iz EU na razvoju na razvoju inovacija i novih proizvoda	• Nedostatna sredstva za ulaganje u istraživanje i razvoj uzrokovana negativnim ekonomskim trendovima kao posljedica pandemije uzrokovane korona virusom • Daljnje smanjenje dostupnosti ljudskih potencijala u sektoru • Cyber kriminal

SNAGE	SLABOSTI
TURIZAM	**TURIZAM**
• Izuzetno dobra prometna povezanost (autocesta, zračna luka, pomorska luka) • Dugogodišnja tradicija u turizmu • Dobre mogućnosti za obrazovanje u turizmu i ugostiteljstvu (Hotelijersko – turistička i ugostiteljska škola i Sveučilište u Zadru, Odjel za turizam i komunikacijske znanosti) • Postavljen temeljni strateški okvir za razvoj turizma na regionalnoj razini kroz prethodne procese strateškog planiranja (Glavni plan razvoja Zadarske županije 2013. – 2023.) • Razvijen sustav destinacijskih menadžment organizacija Zadarske županije za područje gotovo cijele županije • Visoka razina sigurnosti u destinaciji • Tradicija i razvojni potencijal nautičkog turizma i s njime povezanih djelatnosti • Tradicija i razvojni potencijal kamping turizma i s njime povezanih djelatnosti • Trend jačanja Zadra kao kruzerske destinacije. • Trend jačanja Zadra kao „city break“ destinacije • Trend jačanja kontinentalnog zaleđa Zadarske županije kao destinacije ruralnog turizma • Trend jačanja Zadarske županije kao destinacije aktivnog (outdoor) turizma	• Zadarska županija je prepoznata kao isključivo ljetna (sezonska) destinacija kupališnog turizma bez kvalitetnih turističkih sadržaja koji bi privukli goste izvan glavne sezone • Nedostatak kvalitetnih turističkih sadržaja koji bi privukli goste u kontinentalno zaleđe Zadarske županije(Zadarsku županiju karakterizira nejednak prostorni razmještaj turističke aktivnosti.) • Loša struktura smještajnih kapaciteta s naglaskom na privatni smještaj (u strukturi smještajnih objekata prevladava privatni smještaj) • Nedostatak kvalitetnih smještajnih kapaciteta, a osobito hotelskog smještaja u kategoriji 4 i 5 zvjezdica • Veliki broj neprijavljenih smještajnih kapaciteta i objekata na području županije • Veliki broj neevidentiranih gostiju na području županije • Nedostatak kvalificirane sezonske radne snage u turizmu • Slaba koordiniranost turističkih dionika, javnog i privatnog sektora • Slabo udruživanje u stvaranju zajedničke turističke ponude i promocije • Ne postoji koordinacija aktivnosti u turizmu • Problem zagušenja prometne infrastrukture, vodoopskrbnog sustava i sustava odvodnje kao posljedica velikog broja gostiju u vrijeme glavne sezone • Djelatnost turističkih zajednica u Zadarskoj županiji nije prilagođena stvarnim potrebama na terenu • Gastronomska uniformiranost umjesto korištenja brojnih specifičnosti tradicionalne gastronomije
PRILIKE	**PRIJETNJE**
• Dobar geostrateški položaj u odnosu na tržište, nacionalne parkove i druge važnije atrakcije • Otvaranje novih destinacije povećanjem uzletno-sletne staze Zračne luke Zadar za primanje interkontinentalnih letova • Bogata prirodna i kulturna baština kao poluga za stvaranje prepoznatljivosti destinacije • Prirodni resursi kao platforma za razvoj selektivnih oblika turizma • Razvedenost obale i veliki broj otoka kao vrijedna atrakcijska osnova • Prisutnost različitih tipova plaža uz naglasak na očuvanost prirodne komponente na plažama • Različita dobna struktura gostiju kao dobra osnova za razvoj različitih vrsta selektivnog turizma • Mogućnosti ulaganja i privatne investicije u turistički sektor • Korištenje EU fondova i drugih izvora financiranja turističkih projekata • Trend u turističkoj potražnji zasnovan na 3-E principu: zabava, uzbuđenje i obrazovanje („*Entertainment, Excitement, Education*“) te razvoj	• Smanjenje turističke potražnje kao posljedica mogućih ratnih sukoba, pojave pandemija ili ekološke katastrofe u bližem okruženju • Dug oporavak tržišta cruising turizma uslijed pandemije virusa SARS-COV-2 (COVID-19) • Nepoticajno poduzetničko okruženje (visoke takse, porezi i nestalna porezna politika, slaba prilagođenost nacionalnih zakonskih okvira) • Zastarjela kategorizacija smještajnih objekata neprilagođena potrebama i zahtjevima suvremenog gosta (usmjerenost na površinu prostorije umjesto na kvalitetu sadržaja) • Slaba mogućnost financiranja javne turističke infrastrukture iz EU fondova • Smanjenje autohtonosti destinacije i devastacija prostora („apartmanizacija“) kao posljedica nekontroliranog razvoja masovnog turizma • Niz negativnih učinaka kao posljedica nekontroliranog razvoja masovnog turizma (onečišćenje okoliša, buka, porast kriminaliteta i drugih oblika devijantnih ponašanja)

selektivnih vrsta turizma kao potencijal za smanjenje sezonalnosti turizma i prostornu disperziju turističke potražnje • Trend u turističkoj potražnji zasnovan na osobnoj sigurnosti – percepcija sigurne destinacije • Razvoj novih tehnologija u funkciji unaprjeđenja poslovanja i promocije hotelijerstva, nautičkog i drugih vrsta turizma • Bolje povezivanje turizma sa drugim sektorima (primjerice razvoj i integriranje poljoprivredne proizvodnje - ekološke) u turizam • Postoji mogućnost za razvoj raznovrsnih oblika turizma (filmski, sportski itd.)	• Nedostatak ljudskih resursa (nemogućnost pronalaska sezonske radne snage) • Ne postoji Plan upravljanja s održivim razvojem turizma

SNAGE	SLABOSTI
KULTURA I KREATIVNE INDUSTRIJE	**KULTURA I KREATIVNE INDUSTRIJE**
• Dostupnost knjižničarskih usluga cijeloj županiji (u mjestima bez stacionirane knjižnice Bibliobus donosi knjižničnu građu) • Iznimna vrijednost materijalne i nematerijalne kulturne baštine (paško čipkarstvo, klapsko pjevanje te mediteranski način ishrane, iško lončarstvo i četverokuka, tradicijske vještine u ribolovu, brodogradnji i dr.) • Dostupnost kulturno-povijesne arhivske baštine • Usmjerenost nezavisne kulturne scene na suvremenu umjetnost što obogaćuje raznovrsnost kulturne i turističke ponude ZŽ • Kontinuirano održavanje raznih kulturnih manifestacija (Glazbene večeri u sv. Donatu, Zadarsko kazališno kulturno ljeto, KvartArt, Pag art festival, susreti dalmatinskih klapa, itd.) • Iznimna posjećenost kulturnih manifestacija tijekom sezone • Iznimna intelektualna tradicija (prvo hrvatsko sveučilište utemeljeno u Zadru, bogata arhivska i knjižna građa) • Implementirani projekti revitalizacije i turističke valorizacije kulturne baštine na području cijele županije • Iskustvo u pripremi i provedbi projekata valorizacije kulturne baštine iz EU fondova • Značajan udio sredstava iz izvornog proračuna Zadarske županije izdvaja se za kulturu (KLZ i NMZ) • Dovoljan broj institucija u kulturi • Veliki broj organizacija civilnog društva u području kulture • Postojanje Filmskog ureda Zadar (Zadar film commission) – prvi filmski ured u RH • Otvoren/uspostavljen Centar kreativne industrije	• Nedovoljna sredstva za financiranje postojećih i novih kulturnih sadržaja • Iznimna ovisnost o vanjskom financiranju • Usitnjenost financijske potpore za kulturna događanja iz programa javnih potpora u kulturi na području cijele Zadarske županije te neadekvatna transparentnost kriterija za utvrđivanje iznosa potpora • Nepostojanje adekvatnih prostora za kulturna događanja (npr. koncertne dvorane sa 400-600 mjesta, ljetne pozornice itd.) • Nedovoljna umreženost i povezanost institucija i ustanova • Nezadovoljavajuća zainteresiranost obrazovnih institucija za kulturnu ponudu u gradu Zadru • Nedovoljna iskorištenost školskih knjižnica za odgoj i obrazovanje učenika i za stvaranje i promociju kulturnih sadržaja na lokalnoj razini • Nedostatak logističke potpore OCD u kulturi i neotpornost civilnog društva na različite krize • Centraliziranost i koncentriranost kulture u županiji (preko 90% kulturnog sadržaja u gradu Zadru) • Nedovoljna zaštićenost i valoriziranost kulturne baštine na ruralnim područjima • Nedovoljna promocija kulturne baštine kroz turizam, posebice na ruralnim područjima • Slaba iskorištenost mogućnosti međunarodnih suradnji i koprodukcija • Nerazvijenost alternativnog glazbenog izričaja • Nedovoljna promocija glagoljaške baštine • Mala baza konzumenta kulturnog sadržaja • Slaba uključenost djece i mladih (posebice sa ruralnih područja i otoka) u kulturu • Nedostatak formalnog stručnog vodstva KUD-ova • Nepostojanje cjelovite baze podataka kulturne baštine za područje Zadarske županije
PRILIKE	**PRIJETNJE**
• Težnja EU za očuvanjem kulturnih bogatstava • Bogata, ali nedovoljno valorizirana sakralna baština • Daljnja valorizacija fortifikacijskih sustava Zadarske županije i povezivanje sa zadarskim bedemima i UNESCO-vom baštinom • Postojanje snažnih lokalnih identiteta temeljenih na lokalnoj kulturnoj baštini • Potreba filmske industrije za novim lokacijama na širem području Zadarske županije • Razvoj kreativne industrije • Zainteresiranost stranih turističkih agencija za specifičnu kulturnu ponudu • Snažnija programska i promidžbena povezanost muzeja • Daljnje umrežavanje i suradnja institucija u kulturi i suradnja sa drugim sektorima	• Nesigurnost izvora financiranja • Veliki rizik od gubitka nematerijalne kulturne baštine • Veliki rizik od propadanja materijalne kulturne baštine • Osjetljivost spomeničke baštine na moguće elementarne nepogode

SNAGE	SLABOSTI
ODGOJ I OBRAZOVANJE	**ODGOJ I OBRAZOVANJE**
• Zadar – sveučilišni grad s dugom akademskom tradicijom • Raznolika mreža odgojno-obrazovnih institucija i programa, dostupnost srednjoškolskog obrazovanja za sve • Kvalitetan postojeći kadar u predškolskom obrazovanju • Postojanje Sveučilišta u Zadru u ekspanziji • Dostupnost velikog broja programa u srednjim školama (pokrivanje svih područja) • Stipendije za učenike i studente • Zadovoljavajući broj pomoćnika u nastavi • Portal za tržište rada, razvoj gospodarstva i mjere aktivnog zapošljavanja – POTRAGA • Dostupnost svih razina obrazovanja osobama s invaliditetom • Dovoljan broj smještajnih kapaciteta u Učeničkom domu • Postojanje 2 regionalna centra kompetentnosti: Strukovna škola Vice Vlatkovića (u sektoru strojarstva) i Medicinska škola Ante Kuzmanića (u sektoru zdravstva) • Zadarska županija potiče upis učenika deficitarnih zanimanja (osigurava besplatne udžbenike, besplatan prijevoz i besplatan smještaj u Domu) • U Zadarskoj županiji financira se zapošljavanje pomoćnika u nastavi za djecu s teškoćama u razvoju	• Nedostatan broj upisnih mjesta u predškolskim ustanovama na području Grada Zadra, ali i u pojedinim ruralnim područjima • Neujednačena dostupnost usluga predškolskog obrazovanja na području Zadarske županije • Nedostatan broj programa u dječjim vrtićima u pojedinim ruralnim područjima i na otocima • Nedostatna opremljenost predškolskih ustanova (nedostatak vanjskih sadržaja – igrališta) • Problem dislociranosti u ruralnim područjima te nedostatak izvannastavnih aktivnosti • Nedovoljni infrastrukturni kapaciteti školskih ustanova (škole rade u 2-3 smjene) • Dotrajalost pojedinih postojećih objekata i školske opreme u osnovnim i srednjim (strukovnim) školama • Nedovoljna usklađenost upisa u srednje škole i pojedinih smjerova Sveučilišta u Zadru sa potrebama (regionalnog) tržišta rada • Slaba povezanost sektora istraživanja, obrazovanja i tržišta rada • Slabo korištenje programa cjeloživotnog učenja zbog visoke cijene i neusklađenosti s potrebama gospodarstva • Nedovoljan broj stručnih suradnika (psiholog, pedagoga, defektolog) te edukacijsko - rehabilitacijskog profila u osnovnim i srednjim školama, te ustanovama predškolskog odgoja i obrazovanja • Nedostatak stručnog kadra iz pojedinih područja (fizika, matematika, kemija, biologija, informatika, glazbeni instrumenti, ing. elektrotehnike i strojarstva) • Nepostojanje uvjeta za organiziranje prehrane učenicima u pojedinim osnovnim školama • Nedovoljni smještajni kapaciteti u studentskom domu • Nepostojanje mogućnosti za izvođenje praktične nastave
PRILIKE	**PRIJETNJE**
• Postojanje sustava profesionalnog usmjeravanja HZZ-a • Decentralizacija srednjoškolskog obrazovnog sustava; vezano uz kreiranje nastavnih programa i utvrđivanje upisnih kvota • Razvoj novih kurikuluma kroz dostupna sredstva iz EU fondova • Priprema studijskih programa iz STEM područja na Sveučilištu u Zadru	• Stjecanje tercijarnog obrazovanja ispod prosjeka EU • Nedovoljna uključenost poslodavaca u proces obrazovanja • Opterećenost minimalnog financijskog standarda osnovnih škola troškovima prijevoza učenika • Slaba motiviranost učenika za trogodišnje strukovne škole • Nedostatak financijskih sredstava za realizaciju kapitalne investicije u školstvu • Neodgovarajući sustav praćenja djece s teškoćama u razvoju • Nedovoljan utjecaj osnivača na izbor upravljačkog tijela škola • Nepostojanje konkretnih kriterija za poticanje izvrsnosti učenika i nastavnika

	• Neuspostavljen zakonodavni okvir za regulaciju tržišta privatnih instrukcija

SNAGE	SLABOSTI
TRŽIŠTE RADA	**TRŽIŠTE RADA**
• Održavanje tržišta rada - konstantno održavanje zaposlenosti u kriznom razdoblju (povećao se broj zaposlenih za 13,0% u razdoblju od 2015. do 2019. godine) • Broj zaposlenih sa visokom stručnim obrazovanjem se povećava iz godine u godinu • Plaće su kontinuirano u porastu kako na nacionalnoj tako i na regionalnoj razini • Uspostavljen projektni sustav za zapošljavanje dugotrajno nezaposlenih i teže zapošljivih kadrova • Zadarska županija potiče upis učenika deficitarnih zanimanja (osigurava besplatne udžbenike, besplatan prijevoz i besplatan smještaj u Domu)	• Visok udio mladih (do 29 godina) u ukupnom broju nezaposlenih osoba u Zadarskoj županiji • Strukturna nezaposlenost (teže zapošljive i dugotrajno nezaposlene osobe zbog zastarjelih vještina) • Veća stopa nezaposlenosti žena u odnosu na muškarce • Broj neaktivnog stanovništva je u stalnom porastu • Velik udio ekonomski neaktivnog stanovništva u radno sposobnom stanovništvu • Osobe s invaliditetom u radno aktivnoj dobi teško dolaze do zaposlenja • Radna snaga na tržište rada ne dolazi s adekvatnim stupnjem primjenjivog operativnog znanja • Nedovoljan broj programa stipendiranja na razini JLS za poticanje deficitarnih zanimanja
PRILIKE	**PRIJETNJE**
• Postojanje poticaja za zapošljavanje • Mjere aktivne politike zapošljavanja s ciljem poticanja zapošljavanja (HZZ i MROSP) • Unapređenje postojećih obrazovnih programa srednjih škola, u kojima će učenici steći teorijska i praktična znanja i vještine u skladu s potrebama poslodavaca • Postojanje Partnerstva za tržište rada i razvoj ljudskih potencijala – spremnost lokalnih partnera za suradnju i inicijative u području suradnje gospodarstva i obrazovnog sustava • Postojanje mogućnosti korištenja sredstava iz EU fondova	• Iseljavanje visokoobrazovane radne snage (odljev mozgova), što dodatno pogoršava manjak kvalificiranih stručnjaka na tržištu rada • Daljnja depopulacija ruralnog područja (otoci, zaleđe) • Nepovezanost obrazovnog sustava s tržištem rada • Porast broja nezaposlenih uzrokovan pandemijom COVD-19

– JAČANJE OTPORNOSTI NA KRIZE –

SNAGE	SLABOSTI
ZDRAVSTVENA ZAŠTITA	**ZDRAVSTVENA ZAŠTITA**
• Zadovoljavajuća popunjenost mreže javno-zdravstvene službe • Opća bolnica Zadar koja kvalitetom medicinskog osoblja, opremom i uslugama nadilazi županijski značaj • Postojanje specijaliziranih bolnica izvan županijskog središta (Biograd i Ugljan) • U pripremi projekt izgradnje palijativnog centra u Babindubu • Postojanje i daljnji razvoj zdravstveno/socijalnih usluga (HALO program, program „Pomoć u kući“, pomoćnici u nastavi) • Iznimna aktivnost dobrovoljnog darivanja krvi • Suradnja sa Lučkom kapetanijom i HGSS-om po pitanju dostave lijekova ili prijevoza pacijenata • Početak provedbe projekta „Uspostava hitne pomorske medicinske službe brzim brodicama“ • RCK Medicinska škola Ante Kuzmanića • Osnovani sveučilišni preddiplomski i diplomski studiji sestrinstva Sveučilišta u Zadru • Brojne aktivnosti na prevenciji različitih bolesti • Uspostavljeni kapaciteti za pripremu i provedbu EU projekata u okviru zdravstvenih ustanova	• Nedovoljno razvijen sustav koordinacije i kanala komunikacije, s posebnim naglaskom na koordinaciju i komunikaciju u kriznim situacijama • Neusklađenost stanja pojedinih objekata i opreme u zdravstvu sa standardima kvalitete • Nedovoljna spremnost Opće bolnice te zdravstvenog sustava na povećano opterećenje tijekom turističke sezone te u situacijama epidemije/pandemije i krize • Ograničena dostupnost palijativne skrbi (prisutan veliki nedostatak kapaciteta u broju postelja) • Nedostatak liječnika, medicinskog i ostalog osoblja u sustavu zdravstva • Liste čekanja na preglede (na neke preglede se čeka i više od 12 mjeseci) • Velika opterećenost liječnika obiteljske medicine • Nedostatak zainteresiranih liječnika za rad na otocima i ruralnim područjima • Nedovoljan i neadekvatan prijevoz bolesnika na otocima u slučajevima hitnoće • Nepostojanje helidroma na otocima • Nedovoljna dostupnost usluga zdravstvene skrbi (ruralno stanovništvo i otoci) • Otežano popunjavanje mreže javno zdravstvenog sustava u ruralnom području • Nezainteresiranost za udomiteljstvo • Nedostupnost pojedinih zdravstvenih usluga osobama sa invaliditetom (dentalne, ginekološke itd.) • Nedovoljno razvijen sustav potpore onkološkim i kroničnim bolesnicima, posebice na ruralnim područjima i otocima (nepostojanje mobilnih timova koji bi donosili terapiju)
PRILIKE	**PRIJETNJE**
ZDRAVSTVENA ZAŠTITA	**ZDRAVSTVENA ZAŠTITA**
• Povećanje tržišta za zdravstveni i medicinski turizam • Jačanje konkurencije na tržištu zdravstvene zaštite i moguća izravna ulaganja u zdravstveni sektor • Prijenos znanja i najbolje prakse kroz intenzivniju komunikaciju i suradnju s europskim stručnjacima • Mogućnost korištenja EU fondova za unaprjeđenje usluga i infrastrukture u zdravstvu • Razvoj novih modela financiranja pojedinih segmenata zdravstvene zaštite, koji u sadašnjim uvjetima ne postižu zadovoljavajuće stanje, posebice u ruralnim i otočnim područjima • Povezivanje s akademskim, znanstveno-istraživačkim sektorom u provedbi istraživanja iz područja zdravstva, ali i sociološkog aspekta (primjerice ispitati razloge odlaska mladih educiranih zdravstvenih stručnjaka iz županije)	• Centraliziran zdravstveni sustav • Neodgovarajući koncept financiranja zdravstvenog sustava • Dugotrajno neulaganje u prevenciju bolesti koje se mogu spriječiti: KVB, hipertenzija, dijabetes, novotvorine, a koje trenutno najviše opterećuju zdravstveni sustav • Nedovoljna i nekvalitetna povezanost zdravstvenog sustava, lokalne i regionalne zdravstvene politike i obrazovnog sustava u županiji u postizanju boljih rezultata u prevenciji • Nedovoljan broj specijalista u zdravstvu • Odljev zdravstvenih djelatnika u inozemstvo • Nedovoljna ulaganja u kadrove u zdravstvenom sustavu

	• Vremenske neprilike uslijed kojih pojedini dijelovi županije postaju prometno nepovezani i odsječeni od zdravstvenih ustanova • Trend povećanja udjela starije populacije u ukupnom broju stanovnika • Dodatni pritisak stranih gostiju u Zadarskoj županiji tijekom turističke sezone čime se povećava potražnja službe hitne medicinske pomoći i bolnice tijekom turističke sezone • Otežan pristup redovnim zdravstvenim uslugama/pregledima tijekom epidemije (poput SARS-COV-2/COVID-19), posebice za kronične i onkološke bolesnike

SNAGE	SLABOSTI
SPORT I REKREACIJA	**SPORT I REKREACIJA**
• Brend KK Zadar • Zastupljenost gotovo svih sportova diljem županije • Potrebe građana u rekreaciji su primarno orijentirane na otvorene i javne prostore • Veliki broj aktivnih i nadarenih sportaša • Sustav športskog natjecanja u osnovnim i srednjim školama • Razvoj sustava akademskog sporta • Trend zajedničkih ulaganja ZŽ i JLS u sportsku infrastrukturu osnovnih škola na području županije	• Visoka neujednačenost u brojnosti i kvaliteti športskih građevina u gradovima i općinama izvan područja grada Zadra • Nije uspostavljena mreža športskih objekata • Neadekvatna specijalizacija sportskih objekata • Neadekvatni uvjeti za sportaše sa invaliditetom (pristupi borilištima, grijanje) • Nedostatna dostupnost sportskih sadržaja na otocima i manjim sredinama • Nedovoljan broj sportskih dvorana za srednje škole u gradu Zadru • Nedovoljno razvijena sportska infrastruktura i sustav potpora na lokalnoj razini za ravnomjeran razvoj sporta
PRILIKE	**PRIJETNJE**
SPORT I REKREACIJA	**SPORT I REKREACIJA**
• Titula Grad Zadar – Grad sporta EU 2021. • Težnja EU za poticanjem aktivnosti stanovništva • Rast mogućnosti korištenja EU fondova za izgradnju novih ili rekonstrukciju postojećih športskih objekata • Sportsko rekreativni turizam kao rastuća gospodarska grana u svijetu • Program za aktivan život osoba starije životne dobi	• Nesigurnost izvora financiranja • Trend sjedilačkog načina života utječe na motiviranost stanovništva za bavljenje sportom

SNAGE	SLABOSTI
SOCIJALNA ZAŠTITA	**SOCIJALNA ZAŠTITA**
• Dobra umreženost institucija i ustanova socijalne zaštite • Uspostava Centra za pružanje usluga u zajednici Mocire • Postojanje razvojnih i strateških planova u socijalnoj skrbi • Djelovanje Kabineta za ranu intervenciju • Aktivan Volonterski centar te organizacije civilnog društva • Otvorenost domova socijalne skrbi prema zajednici • Postojanje i razvoj nove zdravstveno/socijalne usluge (HALO program, program pomoć u kući, pomoćnici u nastavi)	• Neadekvatna infrastruktura za obavljanje usluga socijalne zaštite • Nedostatni kapaciteti za smještaj starijih i nemoćnih u institucionalnim ustanovama • Visoke cijene smještaja i neujednačena kvaliteta usluga u privatnim domovima za smještaj starijih i nemoćnih • Neujednačena dostupnost usluga na području županije • Nedovoljan broj stručnih radnika u sustavu zdravstvene i socijalne skrbi (njegovatelji i logopedi) • Nedostatni kapaciteti za pružanje usluga izvaninstitucionalne skrbi za starije i nemoćne • Nedostatan broj odjela specijaliziranih za osobe oboljele od Alzheimerove bolesti i drugih demencija • Nedostatni kapaciteti dnevnih boravaka izvaninstitucionalne skrbi (dnevni boravci za osobe sa invaliditetom) • Nedostaje centar za rehabilitaciju i sustavno pružanje pomoći djeci s teškoćama • Nepovoljan položaj obitelji djece s teškoćama u razvoju • Ograničena dostupnost palijativne skrbi (prisutan veliki nedostatak kapaciteta u broju postelja) • Nezainteresiranost za udomiteljstvo • Nedostatni kapaciteti prihvatilišta za beskućnike (postojeće prenoćište ima tek 11 mjesta za područje cijele županije) • Nepostojanje prihvatilišta za beskućnike za žene
PRILIKE	**PRIJETNJE**
SOCIJALNA ZAŠTITA	**SOCIJALNA ZAŠTITA**
• Usklađeno djelovanje prema nacionalnim strateškim dokumentima i provedba mjera • Socijalno poduzetništvo (novi model partnerstva javnog i privatnog sektora) • Prijenos znanja i najbolje prakse kroz intenzivniju komunikaciju i suradnju s europskim stručnjacima • Postojanje mogućnosti korištenja sredstava iz EU fondova • Program za aktivan život osoba starije životne dobi • Uvođenje multidisciplinarnog i integriranog pristupa u radu s pacijentima da hitne službe i liječnici primarne zdravstvene zaštite sudjeluju u prepoznavanju kandidata za palijativnu skrb i bolničko liječenje	• Postojeći sustav financiranja socijalne zaštite nije stimulativan (manjak proračunskih sredstava koja se izdvajanju za socijalnu zaštitu) • Vrlo visok stupanj centralizacije administracije, odlučivanja i financiranja u sustavu socijalne zaštite • Trend povećanja udjela starije populacije u ukupnom broju stanovnika • Stalni porast broja i kompleksnosti zahtjeva za socijalnom skrbi (pomoći i usluga) • Nedovoljan broj specijalista i socijalnih radnika na poslovima socijalne skrbi (logopedi, socijalni radnici) • Nemogućnost prijave na razne natječaje zbog neadekvatnih zakonodavnih okvira na nacionalnoj razini

SNAGE	SLABOSTI
DEMOGRAFIJA	**DEMOGRAFIJA**
• Većina obalnih gradova i općina Zadarske županije bilježi porast broja stanovnika • Vitalni indeks Županije pokazuje bolje rezultate u usporedbi s vitalnim indeksom na razini Republike Hrvatske • Pozitivan migracijski saldo • Očekivano trajanje života u kontinuiranom porastu • Postojanje aktivnih programa i mjera dijela JLS na području Zadarske županije u svrhu preveniranja depopulacije i povećanju stope nataliteta	• Negativan trend kretanja broja stanovnika Zadarske županije • Gradovi i općine u zaleđu bilježe značajan pad broja stanovnika • Negativan prirodni prirast u svim gradovima Zadarske županije • Visok postotak starije populacije u ukupnom broju stanovnika • Gustoća naseljenosti u Zadarskoj županiji je ispod prosjeka Republike Hrvatske • Iseljavanje mlađe populacije sa otočnih i ruralnih područja • Neuravnotežena naseljenost Županije • Nizak postotak stanovnika sa završenim višim i visokim obrazovanjem • Nepostojanje cjelovitog plana/istraživanja o utjecaju životnih navika i stavova mladih obitelji na demografska kretanja u Zadarskoj županiji
PRILIKE	**PRIJETNJE**
DEMOGRAFIJA	**DEMOGRAFIJA**
• Razvoj i sudjelovanje u programima i mjerama kojima će spriječiti depopulacija i pridonijeti povećanju stope nataliteta, temeljenim na istraživanju životnih navika i stavova mladih obitelji na demografska kretanja u Zadarskoj županiji • Mogućnosti korištenja dostupnih sredstava iz raspoloživih EU izvora za unapređenje ljudskih potencijala na području Zadarske županije • Ekonomski i društveni potencijali Županije kao osnova za buduća pozitivna demografska kretanja • Trend rada izvan poslovnog prostora (eng. smart working/remote working) • Iseljeništvo u povratku • Povezivanje mladih, volonterskih i drugih organizacija civilnog društva sa starijim stanovnicima	• Demografska kretanja, starenje stanovništva • Negativna gospodarska kretanja koja mogu potencirati daljnji pad broja i iseljavanje stanovništva • Pad broja i iseljavanje visokoobrazovne populacije • Nepostojanje programa i projekata koji se bave očuvanjem i unaprjeđenjem zdravlja starijih osoba kako bi što duže ostali vitalni i neovisni o tuđoj pomoći

SNAGE	SLABOSTI
SIGURNOST	**SIGURNOST**
• Sustav Civilne zaštite Zadarske županije čine institucije i članovi iz različitih sektora • Izrađeni dokumenti: Procjena rizika od velikih nesreća za Zadarsku županiju, Procjena ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara te okoliša od katastrofa i velikih nesreća za Zadarsku županiju, Plan djelovanja Zadarske županije u području prirodnih nepogoda • Vijeća za prevenciju kriminaliteta te zadovoljavajuća suradnja JLS-a i MUP-a • Veliki broj projekata MUP-a po pitanju prevencije na lokalnoj razini • Kontinuiran rad s mladima po pitanju svih aspekata sigurnosti • Postojanje i angažiranost HGSS-a • Angažiranost Hrvatske vojske u kriznim situacijama • Povezanost naselja, cestovna otvorenost i dostupnost šumskih i poljoprivrednih površina na većem dijelu županije je adekvatna te gasiteljima omogućuje brzu reakciju u slučaju požara • Trend konstantnog smanjenja minski sumnjivih područja	• Ranjivost od posljedica velikih nesreća i katastrofa • Nespremnost sustava da reagira na epidemije • Nedostatak ljudskih kapaciteta u području sigurnosti • Manjak stručnog kadra u ZJZ Zadar (epidemiolozi) • Manjak i nedostatak adekvatne opreme • Nedostatak sanitetskih vozila • Nepostojanje infrastrukture za HGSS • Nedostatak određenih sredstva i opreme za provedbu svih potrebitih segmenata u mjerama zaštite i spašavanja • Industrijska zona Gaženica te poslovne zone Benkovac, Stankovci, Poličnik i Bibinje, predstavljaju opasnost po pitanju tehničko tehnoloških nesreća • Nepostojanje helidroma na otocima
PRILIKE	**PRIJETNJE**
SIGURNOST	**SIGURNOST**
• Protiv Republike Hrvatske nije i u dužem vremenskom periodu neće biti, izražena neposredna konvencionalna prijetnja • Na području Zadarske županije se ne očekuju učinci olujnog ili orkanskog, te jakog vjetra sa obilježjem katastrofe ili velike nesreće Razvoj i korištenje novih tehnologija i modela prevencije u prometu – postavljanje kamera • Suvremeni sustavi za rano otkrivanje i praćenje požara raslinja mrežom naprednih video motrilačkih jedinica • Mogućnosti korištenja dostupnih sredstava iz raspoloživih EU izvora za unapređenje infrastrukture i ljudskih potencijala na području sigurnosti	• Postojanje minski sumnjivih područja (21,5 km² krajem 2019. godine) • Manjak proračunskih sredstava koja se izdvajaju za HGSS i Vatrogasce • Daljnje smanjenje ljudskih kapaciteta zbog neatraktivnosti materijalnog statusa djelatnika u sektoru sigurnosti • Ne postoji mogućnost predviđanja većih prirodnih nepogoda • Nepostojanje obveze služenja vojnog roka • Pojava novih epidemija/pandemija • Širenje lažnih vijesti/dezinformacije

– ZELENA I DIGITALNA TRANZICIJA –

SNAGE	SLABOSTI
ZAŠTITA OKOLIŠA I PRIRODNE BAŠTINE	**ZAŠTITA OKOLIŠA I PRIRODNE BAŠTINE**
• Uspostavljen sustav skrbi o zaštićenim dijelovima prirode na području Zadarske županije (NP, PP-i, Natura Jadera) • Uključenost akademske zajednice u znanstvena istraživanja s ciljem inventarizacije i zaštite prirodne baštine (monitoring) • Organizacije civilnog društva aktivne u području zaštite okoliša i prirode • Uspostavljen sustav za monitoring voda i kakvoće mora te zraka	• Nepostojanje baze podataka krajobrazne raznolikosti, što onemogućava detaljno utvrđivanje stanja • Nepostojanje lovnogospodarskih planova na razini JLS • Nepostojanje cjelovitog katastra zelenila u urbanim područjima (postoji više zasebnih i nepovezanih podloga i projekata) • Nepostojanje zemljišnih knjiga za pojedine katastarske općine na zaštićenim područjima prirode • Trend smanjenja zelenih površina u urbanim područjima i nedostatak javnih parkova u novim gradskim četvrtima • nepostojanje mehanizma osiguravanja visokog zelenila u urbanim područjima • Snažna gospodarska aktivnost vrši dodatni pritisak na ograničene morske resurse • Nekontrolirano stočarstvo na zaštićenim područjima prirode • Sustav za praćenje kvalitete tla nije uspostavljen za područje Zadarske županije • Nepostojanje sustava praćenja podzemnih voda iz aspekta zaštite okoliša i poljoprivrede • Zbog poljoprivrednih aktivnosti se nepovratno mijenja tlo (melioracija krša) • Nespremnost sustava da reagira na nepogode i ekološke incidente • Nedovoljno razvijena svijest stanovništva o potrebi zaštite okoliša i prirode • Nedovoljno funkcioniranje sustava sprječavanja odlaganja otpada u prirodu • Nedovoljni ljudski kapaciteti za provedbu nadzora i sankcija kod onečišćenja okoliša i odlaganja otpada u prirodu • Nedovoljno razvijena svijest stanovništva o razvrstavanju i zbrinjavanju otpada • Nedovoljno razvijeni kapaciteti organizacija civilnog društva aktivnih u području zaštite okoliša i prirode
PRILIKE	**PRIJETNJE**
ZAŠTITA OKOLIŠA I PRIRODNE BAŠTINE	**ZAŠTITA OKOLIŠA I PRIRODNE BAŠTINE**
• Znatna nacionalna i EU sredstva financiranja, za područje zaštite okoliša i očuvanja prirodne baštine • Nastojanje EU za očuvanjem biološke raznolikosti (Natura 2000) • Inicijativa EU za promjenom načina proizvodnje i potrošnje: Akcijski plan za kružno gospodarstvo i Nova strategija za potrošače za održivi oporavak	• Opasnost od onečišćenja mora uslijed havarije ili drugog ekološkog incidenta te nekontroliranim porastom nautičkog turizma • Naseljavanje invazivnih vrsta, posebice morskih - prenesene balastnim vodama ili uslijed migracija

• Očuvana visoka bio- i georaznolikost: visok stupanj bioraznolikosti zbog geomorfoloških i klimatskih značajki županije (više od 1000 različitih vrsta biljaka, od toga 80 endemičnih) te mnoge rijetke zaštićene vrste životinja • Veliki broj zaštićenih područja i značajan udio površine Zadarske županije pod nekim oblikom zaštite prirode (19 kategorija zaštite, 21,68 % ukupne površine/79.064,74 ha), čime se štite priroda okoliš u izvornom obliku • Međunarodna proglašenja (dezignacije) na području Zadarske županije: UNESCO-ov Popis svjetske baštine Bukove šume (NP Paklenica), UNESCO-ov Rezervat biosfere Planina Velebit (PP Velebit i NP Paklenica), RAMSAR – PP Vransko jezero (popis svjetski važnih vlažnih područja) • Zaštićena područja su najveći atraktanti i glavna turistička ponuda Županije, generatori prihoda za lokalnu zajednicu na neposredan i posredan način • Značajna zastupljenost šumskih područja (33.000 ha) • Bogatstvo vodnih resursa, rijeka Zrmanja, Vransko jezero te brojni podzemni vodotoci (Područje Ravnih kotara i Like svrstano u zone rezerve voda 1. kategorije) • Otpornost mora na manja incidentna onečišćenja zbog geomorfoloških osobina obale i otoka • More izvrsne kakvoće (od testiranih 997 uzoraka 100% je ocijenjeno kao more izvrsne kakvoće) • Dinamičan i atraktivan krajobraz • Visoka sačuvanost obalnog pojasa u izvornom obliku (karakteristična stjenovita obala i krš) • Nepostojanje velikih onečišćivača zraka i okoliša • Razvoj i sve češća primjena novih tehnoloških rješenja manje štetnosti za okoliš • Razvoj novih tehnoloških rješenja u svrhu praćenja kvalitete okoliša i kontrole te smanjenja onečišćenja • Primjena rješenja koja se temelje na prirodi (eng. „natural based solutions“) kao vid smanjenja pritisaka na komunalnu infrastrukturu • Uloga zaštićenih područja u edukaciji lokalnog stanovništva i posjetitelja	• Klimatske promjene i nekoordinirana urbanizacija uslijed kojih može doći do nestajanja karakterističnih i endemskih vrsta flore i faune • Opasnost od onečišćenja podzemnih vodotoka uslijed ekoloških incidenata na krškom području • Prodiranje morske vode i zaslanjanje slatkovodnih vodotoka uvjetovano klimatskim promjenama • Postojanje minski sumnjivih područja (2019.: 20 km^2) • Neutvrđenost nosivih kapaciteta Nacionalnog parka, parkova prirode i zaštićenih površina pod JU Natura Jadera • Nepostojanje standarda u zaštiti nepoljoprivrednih zemljišta • Sve snažniji pritisak na okoliš i prirodnu baštinu tijekom turističke sezone • Povećanje prijetnji od urbanih poplava uslijed smanjenja zelenih površina • Neriješen sustav zbrinjavanja otpadnih voda u pojedinim općinama u Županiji - velika prijetnja bioraznolikosti (more i podzemlje – osobito zatvorena mora i kanali)

SNAGE	SLABOSTI
KOMUNALNE DJELATNOSTI	**KOMUNALNE DJELATNOSTI**
• Organiziran odvoz komunalnog otpada u svim jedinicama lokalne samouprave • Organiziran odvoz komunalnog otpada s otoka • Sustavom organiziranog prikupljanja otpada na području Zadarske županije obuhvaćeno je 100% kućanstava jedinica lokalne samouprave • Kontinuirana provedba sanacije divljih odlagališta • Visoki stupanj realizacije projekta centra za gospodarenje otpadom	• Ograničeni kapaciteti aktivnih odlagališta otpada • Veliki broj evidentiranih i neevidentiranih divljih odlagališta otpada • Razvrstavanje otpada na kućnom pragu omogućeno je u ograničenim okvirima te tek u manjem broju jedinica lokalne samouprave • Velike količine odloženog komunalnog otpada po stanovniku županije uz prisutan trend povećanja • Nedovoljno razvijena svijest stanovništva o potrebi razdvajanja otpada

• Projekti izgradnje aglomeracija u visokom stupnju pripreme i realizacije • Kontinuirano povećanje duljine kanalizacijske mreže • Postavljen novi DAB+ odašiljač na otoku Ugljanu čime je osigurano poboljšanje kvalitete prijma i usluga televizijskih i radijskih sadržaja Pokrivenost 98% županije s mobilnim signalom te dostupan osnovni priključak na Internet • Mreža poštanskih ureda u potpunosti izgrađena i optimalna u odnosu na razmještaj stanovnika	• Nedovoljan broj stanovnika priključen na sustav odvodnje • Postojeći način zbrinjavanja otpadnih voda u pojedinim dijelovima županije (septičkim i sabirnim jamama) su prijetnja za okoliš • Neriješena odvodnja otpadnih voda na otocima • Nedovoljno izgrađena vodovodna mreža u odnosu na potrebe stanovništva za pitkom vodom te preopterećenost komunalne infrastrukture tijekom ljetnih mjeseci • Neadekvatno riješen sustav vodoopskrbe na otocima • Veliki gubici vode u vodoopskrbnom sustavu • Neriješeni imovinsko-pravni odnosi • Velik digitalni jaz između urbanih i ruralnih područja u pristupu širokopojasnom internetu
PRILIKE	**PRIJETNJE**
KOMUNALNE DJELATNOSTI	**KOMUNALNE DJELATNOSTI**
• Prelazak na kružno gospodarstvo, promicanje ekonomije koja učinkovitije iskorištava resurse, zelenija je i konkurentnija • Visok stupanj nezagađenosti podzemnih voda što ne zahtijeva posebnu obradu na vodocrpilištima • Mogućnosti izgradnje desalinizatora i projekata male komunalne infrastrukture koji mogu olakšati rad i život na otocima(Grad Zadar) • Dostupnost nacionalnih i EU izvora financiranja za infrastrukturne projekte • Razvoj i sve češća primjena novih tehnoloških rješenja veće učinkovitosti i manje štetnosti za okoliš	• Povećanje broja ilegalnih odlagališta zbog prelaska na sustav naplate prema količini komunalnog otpada • Daljnji rast razine mora što će negativno utjecati na podzemne vodotoke i sustav odvodnje • Ekološki incidenti - nespremnost sustava da reagira na ekološke incidente i prirodne nepogode • Nepostojanje kružnog toka otpada na nacionalnoj razini • Nedonošenje prostornih planova nižeg reda JLP(R)S zbog planiranja komunalne infrastrukture

SNAGE	SLABOSTI
PROMETNA INFRASTRUKTURA	**PROMETNA INFRASTRUKTURA**
• Dobro stanje postojeće cestovne prometne mreže kod cesta visoke uslužnosti • Županija je autocestom povezana s ostalim dijelovima Hrvatske • Opremljena zračna luka • Moderna putnička luka Gaženica s pripadajućom infrastrukturom (interne prometnice, priključak na autocestu, terminal, autobusna stanica te gatovi dubine gaza do 15m) i novoizgrađenim putničkim terminalom • Obnovljen dio luka i pristaništa na otocima • Izvrsna povezanost kopna i većih otoka	• Neriješeni imovinsko pravni poslovi za izgradnju nove i rekonstrukciju postojeće prometne infrastrukture • Neadekvatna prometna infrastruktura na području Grada Zadra (nije izgrađena više-tračna obilaznica) • Lošije stanje prometnica u ruralnom dijelu županije • Cestovna infrastruktura nije prilagođena osobama s posebnim potrebama • Nerazvijena mreža biciklističkih staza • Pješačke zone s izuzetkom užih gradskih središta nisu formirane ni lako dostupne (nepovezane) • Nedostatni kapaciteti putničkog terminala, glavne stajanke Zračne luke Zadar i uzletno-sletne staze za primanje interkontinentalnih letova • Nedovoljna opremljenost pomorskih luka komunalnom infrastrukturom (vodom i strujom te plinom, sustava za zaprimanje otpadnih voda, nedostani kapaciteti spremnika za otpad i sl.) te opremom za sprječavanje i kontrolu ekoloških incidenata i onečišćenja (apsorbirajuće brane) • Nedostatak parkirališta i vezova za brodice u urbanim cjelinama • Nedovoljna povezanost jedinica lokalne samouprave u ruralnim područjima autobusnim linijama • Nedovoljna međuotočna povezanost • Neadekvatna željeznička infrastruktura (npr. neelektrificirana pruga Zadar - Knin, željeznički kolodvor u iznimno lošem stanju) •
PRILIKE	**PRIJETNJE**
PROMETNA INFRASTRUKTURA	**PROMETNA INFRASTRUKTURA**
• Značajan geoprometni i geostrateški položaj (određena svojim središnjim prirodnim položajem, Zadarska županija ima veliki značaj i ulogu u prometnom povezivanju sjevera i juga Hrvatske) • Gaženica kao homeport za kružna putovanja • Razvoj i primjena novih tehnoloških rješenja veće učinkovitosti i manje štetnosti za okoliš • Podizanje kategorizacije uzletno-letne staze Zračne luke Zadar • Spajanje Zračne luke, luke Gaženica i gospodarske zone Crno željeznicom (stvaranje intermodalnog čvorišta)	• Veliki utjecaj turističke sezone na stanje u cestovnom, pomorskom i zračnom prometu • Terorizam - globalni rast terorizma može znatno utjecati na prometna kretanja • Zbog usitnjenosti i raspršenosti otoka, veliki zahtjevi za prometno povezivanje brodskim i trajektnim linijama otoka s kopnom te otoka međusobno • Nedostatak ljudskih resursa na otocima

SNAGE	SLABOSTI
GOSPODARENJE IZVORIMA ENERGIJE	**GOSPODARENJE IZVORIMA ENERGIJE**
• Izgrađen Magistralni plinovod kao preduvjet daljnjoj plinofikaciji te dio mreže u Zadru, Biogradu na Moru i Benkovcu • Razvijen sustav praćenja i gospodarenja energijom u javnim zgradama • Uspostavljen sustav informiranja javnosti o energetskoj učinkovitosti i OiE kroz EE urede (gradski i županijski) • Iskustvo u pripremi i provedbi projekata energetske učinkovitosti • U odnosu na ostale dijelove RH iznadprosječno iskorištenje obnovljivih izvora energije	• Podzastupljenost korisnika prirodnog plina (2019.: 1,17%) u usporedbi s preostalim derivatima nafte - mazut, loživo ulje, ukapljeni naftni plin (2019.: 8,7%) • U potrošnji energenata javnih zgrada prevladavaju naftni derivati - ekstra lako loživo ulje (2018.: 39%) i električna energija koji se koriste za grijanje u većini zgrada • Veliki broj energetski neučinkovitih zgrada • Podzastupljenost korisnika električne energije i prirodnog plina u cestovnom prometu (2019.: električna energija 0,005%, prirodni plin 0,05%) • Dio rasvjetnih sustava na području županije ne udovoljava propisima o energetskoj učinkovitosti i zaštiti od svjetlosnog onečišćenja • Nedostatak znanja i educiranosti gospodarstva vezano uz korištenje obnovljivih izvora energije
PRILIKE	**PRIJETNJE**
GOSPODARENJE IZVORIMA ENERGIJE	**GOSPODARENJE IZVORIMA ENERGIJE**
• Visoki potencijal korištenja obnovljivih izvora energije zbog postojećih prirodnih resursa (pogodna klima s velikim brojem sunčanih dana te pogodnim strujanjima zraka te potencijal za korištenje energije mora) • Porast zainteresiranosti ulagača u pojedine izvore energije i energetsku učinkovitost • Uspostavljanje institucionalnih uvjeta za uspostavu klastera proizvođača električne energije • Postojanje stimulativnih subvencija u području OiE i EnU • Trend smanjenja troškova energetske obnove	• Rast potrošnje energije (uslijed jeftine energije) • Složena zakonska regulativa za ulaganje u OiE • Dugotrajni postupci uključena izgradnje elektro energetske infrastrukture u prostorne planove • Nedonošenje prostornih planova nižeg reda JLP(R)S kod planiranja elektro energetske infrastrukture • Dug povrat investicije • Nedostatak ljudskih potencijala u području EnU i OiE • Veliki utjecaj turističke sezone na potrošnju energije, posebice u cestovnom prometu • Onemogućeno ili otežano financiranje i visoke cijene energetske obnove objekata sa statusom kulturnog dobra

SNAGE	SLABOSTI
POLJOPRIVREDA	**POLJOPRIVREDA**
• Poljoprivredna, prehrambena i veterinarska škola Stanka Ožanić • Kapaciteti Sveučilišta u Zadru, Odjela za ekologiju, agronomiju i akvakulturu, laboratorij i poljoprivredno dobro Baštica • Uspostavljen Centar za razvoj i edukaciju u Poličniku kao moderna poduzetničko-poslovna infrastruktura za unaprjeđenje poslovanja u industrijama pčelinjih proizvoda • Tradicija bavljenja poljoprivredom u zaleđu i na otocima • Sve veći broj visokokvalitetnih domaćih vina • Duga tradicija maslinarstva i visoka kvaliteta maslinovog ulja kao dobar temelj za registraciju oznaka izvornosti i zemljopisnog podrijetla proizvoda od masline • Trend rasta broja poljoprivrednih proizvođača za ekološku poljoprivredu • Postojanje autohtonih proizvoda visoke kvalitete i dodane vrijednosti • Tradicija u povrćarstvu i voćarstvu • Maksimalna iskoristivost proizvoda ovčarstva i kozarstva (meso, mlijeko i sir) u određenim dijelovima županije (otok Pag) • Postojanje LAG-ova • Moderne uljare • Moderni objekti za ruralni turizam	• Usitnjena poljoprivredna zemljišta i velik broj parcela koji onemogućuju suvremenu i konkurentnu poljoprivrednu proizvodnju • Nedovoljno razvijen sustav navodnjavanja • Nepovoljna starosna struktura nositelja OPG-a • Nedostatna opremljenost malih OPG-a • Mala prosječna veličina OPG-a koja ograničava ozbiljnu komercijalnu proizvodnju • Nedovoljna znanja i vještine za razvoj konkurentne poljoprivrede • Slabo udruživanje poljoprivrednika, nerazvijenost poljoprivrednih zadruga • Nedovoljan plasman i promocija autohtonih poljoprivrednih proizvoda, njihovih finalnih proizvoda i prerađevina kroz turističku ponudu • Nedovoljna povezanost lovo-ovlaštenika kao poduzetnika i niska razina organizacije za nastup na EU i svjetskom tržištu • Nedovoljan broj adekvatnih prodajno-doradbenih i skladišnih kapaciteta • Autohtone sorte i pasmine nisu u dovoljnoj mjeri gospodarski valorizirane • Nedostatak finalnih proizvoda u poljoprivredi i otežani plasman proizvoda (nedovoljno razrađeni kanali prodaje) • Tradicija nerješavanja imovinsko-pravnih odnosa • Neodržavani poljski putovi • Rascjepkani šumski privatni posjedi • Nepostojanje organizirane službe zaštite privatnih šuma • Sve veća prisutnost gradnje i nedozvoljenih aktivnosti na šumskom području na cijelom prostoru županije • Nepostojanje proizvodnih prerađivačkih pogona i radionica za zbrinjavanje, preradu i izradu (lovstvo) • Nedostatni ljudski kapaciteti u sustavu nadzora i inspekcije • Slaba osviještenost pojedinih poljoprivrednika o upotrebi i doziranju te štetnosti sredstava za zaštitu i poboljšanje prinosa
PRILIKE	**PRIJETNJE**
POLJOPRIVREDA	**POLJOPRIVREDA**
• Plodne i nezagađene poljoprivredne površine te povoljni klimatski uvjeti za razvoj poljoprivrede • Značajne neokorištene poljoprivredne površine dobar su potencijal za razvoj ekološke poljoprivrede • Povoljni uvjeti za razvoj ekološke poljoprivrede • Dostupna sredstva iz strukturnih EU fondova za jačanje sektora poljoprivrede i šumarstva(razvoj infrastrukture u poljoprivredi, edukacija kadra , razvoj dopunskih djelatnosti, poticanje proizvodnje i prerade, skraćivanje lanaca opskrbe)	• Sporo i teško okrupnjavanje posjeda • Pritisak uvoznih proizvoda i nelojalne konkurencije (jeftin uvoz) • Nedostatni sustavi potpora za ekološku poljoprivrednu proizvodnju • Zastupljenost konvencionalne poljoprivrede koja onemogućuje rast i razvoj ekološke i integrirane poljoprivrede • Nepostojanje sustavne kontrole korištenja državnog poljoprivrednog zemljišta

• Rastući trendovi u industriji zdrave hrane i ekološke poljoprivrede u svijetu • Trend uvrštavanja lokalnih proizvoda u ponudu trgovačkih lanaca • Orijentiranje prema proizvodima s dodanom vrijednošću • Razvoj stočarstva na prirodnim pašnjacima • Primjena novih tehnoloških dostignuća i okrupnjavanje posjeda kao temelj poticanja konkurentnije poljoprivrede • Idealni klimatski i pedološki uvjeti za intenzivniju konkurentniju proizvodnju voća i povrća • Mogućnost korištenja lovstva u turističke svrhe • Visok stupanj bioraznolikosti zbog strukture prirodnih šuma • Šumska područja s velikim potencijalom za razvoj lovnog turizma i ostalih rekreativnih aktivnosti • Udruživanje šumoposjednika • Uspostava sustava prikupljanja i korištenja otpada u poljoprivredi	• Nepostojanje tržnog reda (pravila trgovanja primarnim poljoprivrednim proizvodima) i nepostojanje burzi • Neorganiziranost tržišta za poljoprivredne proizvode zbog čega su proizvođači prepušteni sami sebi • Složen, dugotrajan i financijski zahtjevan proces zaštite i registracije naziva proizvoda zaštićenom oznakom izvornosti Neadekvatan sustav mjera osiguravanja suživota stočarske proizvodnje i predatora (ulazak divljih svinji, utjecaj vuka na stočarsku proizvodnju)Klimatske promjene (suše, poplave, požari, itd.) • Šumski požari i posljedično erozija tla • Zarazne i parazitarne bolesti • Nedovoljna kontrola bioresursa • Nedovoljna educiranost potrošača • Demografsko propadanje ruralnih prostora •

SNAGE	SLABOSTI
RIBARSTVO	**RIBARSTVO**
• Kapaciteti Sveučilišta u Zadru, Odjela za ekologiju, agronomiju i akvakulturu • Tradicija u ribolovu, akvakulturi i preradi ribe i povezanost s drugim sektorima (turistički sektor, brodogradnja) • Veliki GT ribarskih plovila čiji pogonski strojevi razvijaju veliku snagu pokazatelj su profesionalnosti, ozbiljnosti i gospodarskog značaja ribolovne flote ZŽ • Visok udio morskog ulova ZŽ u ukupnom morskom ulovu RH • Područja za marikulturu uvrštena u prostorni plan ZŽ prema principima Integralnog upravljanja obalnim područjem • Visok udio proizvodnje u marikulturi ZŽ u ukupnoj proizvodnji marikulture u RH • Postojanje snažnih ribarskih zadruga koje su dobar temelj za formiranje organizacije proizvođača • Postojanje i primjena integralnog upravljanja obalnim područjem (kroz ŽPP, sustav koncesioniranja, registar koncesija)	• Dobna struktura ribara (zastupljenost starijih dobnih skupina) • Nedovoljan broj iskrcajnih mjesta u odnosu na potrebe ribolovne flote ZŽ, a postojeća, u dobrom dijelu, sadržajno ili organizacijski, ne udovoljavaju stvarnim potrebama • Nepostojanje adekvatnih remontnih brodogradilišta i neadekvatna logistička podrška za opskrbu ribarskih plovila gorivom • Niska razina profitabilnosti u plivaričarskom ribolovu zbog nepovoljnog sastava ulova što vodi povećanju ribolovnog napora • Zastarjelost i nestanak dijela prerađivačkih kapaciteta za preradu sitne plave ribe • Degradacija kvalitete ribe zbog lošeg transporta i skladištenja, neprofesionalne manipulacije i nepravovremenog iskrcaja • Problem nedostatka ribarske infrastrukture – manjak vezova • Problem malih ribara koji se zakonskim aktima nepotrebno profesionaliziraju • Nedostatak otpremnih centara za školjkarstvo • Nedovoljno razvijena istraživačka infrastruktura • Nedostatak prostora na pomorskom dobru i na kopnu te nedostatak infrastrukture za potrebe razvoja akvakulture i za razvoj istraživačkih kapaciteta • Problem zbrinjavanja otpadnih voda riboprerađivačke industrije i domaćinstava na otocima • Nedovoljan broj finalnih zaštićenih autohtonih proizvoda u ribarstvu i marikulturi • Neusklađenost ulovnih i prerađivačkih kapaciteta
PRILIKE	**PRIJETNJE**
RIBARSTVO	**RIBARSTVO**
• Mogućnost uzgoja školjkaša u polikulturi s ribom • Mogućnost za off shore uzgoj na vanjskim dijelovima otoka • Diversifikacije proizvodnje kroz uzgoj novih vrsta i razvoj novih proizvoda i tehnologija te povezivanje sa sektorom prerade • Razvoj ekološkog uzgoja ribe • Državne potpore koje Republika Hrvatska isplaćuje u cilju omogućavanja održivog razvoja sektora ribarstva • Dostupnost EU fondova za sektor ribarstva i razvoj ribarske infrastrukture • Rast interesa sektora za školovanjem stručnog kadra • Postojanje FLAG-ova • Bogatstvo prirodnih resursa • Povoljni okolišni uvjeti, kakvoća mora i velika raznolikost morskog staništa koja utječe na iznimnu kvalitetu proizvoda ribarstva	• Visoke koncesijske naknade (neusklađena visina koncesije sa fazama razvoja) te prekratak period za koncesioniranje • Dugotrajan i zahtjevan proces dodjele koncesija na pomorskom dobru • Veličina sektora i razvojne potrebe ograničene nacionalnom razinom upravljanja biološkim resursima • Kapaciteti flote ograničeni su na vrijednost koju je RH unijela u trenutku pristupanja EU i smije se samo smanjivati • Stroge restrikcije ulova i uzgoja od strane Međunarodne organizacije za zaštitu i upravljanje tunama (ICCAT) • Nestabilnost tržišta tuna u pogledu potražnje i otkupnih cijena • Niska potrošnja proizvoda ribarstva i marikulture per capita • Konkurencija ribolovnih flota drugih država • Ekološke katastrofe

• Velika bioraznolikost ekonomski značajnih vrsta i raznolikost ribolova • Blizina velikih tržišta i postojanje turističkih tržišta • Uzgoj u recirkulirajućim sustavima na kopnu • Uzgoj novih vrsta mikro i makro algi	• Nedovoljna kontrola bioresursa • Neizgrađena mreža sustava odvodnje otpadnih voda (posebice za uzgoj školjkaša u području Novigrada, Jasenica) te problem zbrinjavanja otpadnih voda zbog velikog saliniteta • Kolizija marikulture i turizma (marikultura dolazi u sukob s turizmom zbog negodovanja lokalnog stanovništva na npr. zamućen okoliš, nautički turizam utječe na kvalitetu mora - broj brodova ispuštaju tzv. crne tankove)

– RAVNOMJERAN REGIONALNI RAZVOJ –

SNAGE	SLABOSTI
PROSTORNA OBILJEŽJA	**PROSTORNA OBILJEŽJA**
• Uspostavljen sustav znanstvenih istraživanja prostornih obilježja županije (Sveučilište u Zadru i druge znanstvene ustanove) • Uspostavljena koordinacija lokalne i županijske samouprave s akademskom zajednicom s ciljem prepoznavanja i vrednovanja prostornih resursa • Uspostavljen sustav za prostorno planiranje (Zavod za prostorno planiranje Zadarske županije)	• Nedovoljno iskorišten geoprometni i geopolitički položaj kao resurs za razvoj • Nedovoljna iskorištenost krajobrazne raznolikosti i prirodne baštine županije kao resurs za razvoj
PRILIKE	**PRIJETNJE**
PROSTORNA OBILJEŽJA	**PROSTORNA OBILJEŽJA**
• Značajan geoprometni i geostrateški položaj (određena svojim središnjim prirodnim položajem, Zadarska županija ima veliki značaj i ulogu u prometnom povezivanju sjevera i juga Hrvatske) • Karakterističan kontrast prostora Zadarske županije s obzirom na prirodno-geografska obilježja (razvedena obala s brojnim otocima, ravničarsko područje Ravnih kotara, planinsko područje Velebitskog masiva) • Visok stupanj bioraznolikosti zbog geomorfoloških i klimatskih značajki županije (više od 1000 različitih vrsta biljaka, od toga 80 endemičnih) te mnoge rijetke zaštićene vrste životinja • Veliki broj zaštićenih područja i značajan udio površine Zadarske županije pod nekim oblikom zaštite prirode (19 kategorija zaštite, 21,68 % ukupne površine/79.064,74 ha), čime se štiti okoliš u izvornom obliku • Značajno vodno bogatstvo Zadarske županije (velik broj izvorišta i rezervi pitke vode, atraktivnost tekućica i stajaćih voda kao što su rijeke Una i Zrmanja odnosno Vransko jezero) • Visoka kakvoća i ugodna temperatura morske vode(pogodna za razvoj kupališnog turizma i za razvoj marikulture) • Mediteranska klima • Velika mogućnost za razvoj raznih gospodarskih grana zbog diferenciranosti prostora Zadarske županije s obzirom na prirodno-geografska obilježja • Mogućnost ulaganja u obnovljive izvore energije (pogodna klima s velikim brojem sunčanih dana te pogodnim strujanjima zraka)	• Prirodne nepogode (poplave, suše, podizanje razine mora) • Ekološke katastrofe i onečišćenja • Prijetnje od klimatskih promjena • Minski sumnjiva područja (loša kvaliteta života stanovništva u blizini minski sumnjivih područja, nemogućnost razvoja poljoprivrede i turizma na minama zagađenim područjima)

SNAGE	SLABOSTI
REGIONALNI RAZVOJ I UPRAVLJANJE RAZVOJEM	**REGIONALNI RAZVOJ I UPRAVLJANJE RAZVOJEM**
• Uspostavljena mreža javnopravnih institucija dostupna građanima • Uspostavljen sustav znanstvenih istraživanja prostornih i društvenih resursa županije (Sveučilište u Zadru i druge znanstvene ustanove) i baza znanja • Uspostavljena koordinacija lokalne i županijske samouprave s akademskom zajednicom s ciljem prepoznavanja i vrednovanja društvenih resursa • Iskustvo radnog kadra u tijelima regionalne samouprave i potpornim institucijama u pisanju i provođenju projekata • Dobra pokrivenost županije prostorno-planskim dokumentima • Zadarska županija se prema vrijednosti indeksa nalazi u drugoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne samouprave RH (s indeksom razvijenosti od 104,654 svrstana u III. skupinu jedinica područne samouprave) • Od 34 jedinica lokalne samouprave Zadarske županije 79,41% je iznadprosječno razvijeno • Strategija upravljanja i raspolaganja nekretninama u vlasništvu Zadarske županije 2021. - 2027.	• Niska razina dostupnih javnih usluga putem Interneta javnopravnih tijela na lokalnoj i regionalnoj razini • Nedovoljna financijska sredstva Županije i JLS za realizaciju zacrtanih strateških ciljeva • Ograničeno iskustvo postojećeg radnog kadra u provođenju i pisanju projekata u tijelima lokalne samouprave te državne i javne uprave • Nedovoljan broj ljudi koji radi na projektima • Nedovoljna koordiniranost i preklapanje institucija na regionalnoj i lokalnoj razini • Koncentracija županijskih i državnih institucija u sjedištu županije • Nedovoljna participacija i zainteresiranost javnopravnih tijela za sudjelovanjem u procesu strateškog planiranja (nepopunjavanje zajedničke baze projektnih ideja) • Nejednaka teritorijalna razvijenost županije i grada Zadra • Značajne razlike u razvijenosti unutar pojedinih JLSZnačajne razlike u razvijenosti gospodarstva unutar-županije • Značajne razlike u životnom standardu i riziku od siromaštva • Veliki disparitet grada Zadra i drugih jedinica lokalne samouprave (teritorijalno, geografski, demografski) • Od 34 jedinica lokalne samouprave Zadarske županije 20,59% prema indeksu razvijenosti nalazi se u ispod prosjeka Republike Hrvatske sa statusom potpomognutog područja (općine Galovac, Polača, Stankovci, Lišane Ostovičke i Gračac te gradovi Benkovac i Obrovac) • Fragmentiranost otočnog područja (primjer otoci poput Rivnja, Sestrunja, Zverinaca koji nisu izravno prometno povezani sa središtem JLS kojoj administrativno pripadaju) • Nedostatna infrastrukturna razvijenost i povezanost područja Ravnih kotara i Bukovice (nemaju prometnu povezanost sa sjedištem JLS kojoj administrativno pripadaju) • Predugi i nepotrebno složeni administrativni postupci javnih institucija • Nedovoljna informiranost građana o ulogama javnopravnih tijela na lokalnoj i regionalnoj razini • Nedovoljno prijedloga kvalitetnih poduzetničkih inicijativa temeljenih na postignućima znanstvene zajednice • Mali broj poduzeća utemeljenih na znanju
PRILIKE	**PRIJETNJE**
• Mogućnost korištenja financijskih sredstava na nacionalnoj i europskoj razini namijenjenih regionalnom razvoju	• Česte izmjene i neprilagođenost zakona koja se tiču organizacije državne, regionalne i lokalne samouprave • Reorganizacija teritorijalnih jedinica na način da doprinosi daljnjoj centralizaciji

• Stvaranje regionalnog inovacijskog sustava (RIS) kroz potporu bespovratnih sredstava – implementacija modela pametne specijalizacije • Primjena regionalne inovacijske politike temeljene na regionalnim prostornim prednostima, dobrima i znanjima, izbjegavajući na taj način tradicionalne modele politike "jedan model odgovara svima-jednoznačne za sve“ • Reorganizacija teritorijalnih jedinica na način da doprinosi daljnjoj decentralizaciji • Modernizacija sadašnjeg IT sustava na novi, fleksibilan sustav uz korištenje otvorenih rješenja i manje troškove • Integrirana teritorijalna ulaganja uz ravnomjerniju raspodjelu sredstava na uključenom području • Mogućnost nadopune indeksa razvijenosti novim elementima s ciljem izrade modela evidencije standarda za JLS Zadarske županije • Reorganizacija teritorijalnih jedinica u svrhu funkcionalnog objedinjavanja poslova te kvalitetnijeg funkcioniranja svih jedinica i smanjenja centralizacije • Uključivanje građana u procese planiranja • Suradnja i umreženost JLS i Zadarske županije • Međunarodna i međuregionalna suradnja	• Indeks razvijenosti ne prikazuje (u potpunosti) realno stanje razvijenosti jedinice lokalne samouprave • Prevelika centralizacija ovlasti središnje državne uprave • Nedostatak kontinuiteta u planiranju projekata na nacionalnoj razini • Nedostatna komunikacija centralne i regionalne i lokalne vlasti putem javnih rasprava • Neuređene zemljišne knjige i katastarski operati utječu na dugotrajnost u provođenju projekata • Otežano novo zapošljavanje zbog zakonodavnih i pravnih okvira

PLAN RAZVOJA ZADARSKE ŽUPANIJE 2021. – 2027.

ANALIZA UPITNIKA ZA PREDSTAVNIKE JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE

SADRŽAJ

1. UVOD I METODA ISTRAŽIVANJA 1
1.1. Ciljevi konzultacija s predstavnicima JLS 2
1.2. Metoda, instrument i uzorak 2
1.3. Provedba istraživanja 2
2. REZULTATI KONZULTACIJA 3
2.1. Djelatnosti lokalne samouprave 3
2.2. Dostupnost usluga na području JLS 4
2.3. Status infrastrukture 6
2.4. Međuinstitucijska i međuregionalna suradnja 8
2.5. Kapaciteti JLS 11
2.6. Razvojni izazovi i prioriteti 12
3. ZAKLJUČAK **16**
4. POPIS KRATICA **17**
5. POPIS SLIKA **18**
6. POPIS TABLICA **20**

1. UVOD I METODA ISTRAŽIVANJA

Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20) uređuju se jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave, njihov djelokrug i ustrojstvo, način rada njihovih tijela, nadzor nad njihovim aktima i radom te druga pitanja od značenja za njihov rad. Prema spomenutom zakonu, jedinice lokalne samouprave (JLS) su općine i gradovi, dok su jedinice područne (regionalne) samouprave županije.

Zadarska županija je nositelj razvoja na regionalnoj razini, te u svom samoupravnom djelokrugu obavlja poslove od područnog (regionalnog) značaja, a osobito poslove koji se odnose na obrazovanje, zdravstvo, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj, promet i prometnu infrastrukturu, održavanje javnih cesta, planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova, izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola, drugih akata vezanih uz gradnju te provedbu dokumenata prostornog uređenja za područje županije izvan područja velikoga grada.

Na području Zadarske županije ustrojene su 34 jedinice lokalne samouprave, od čega 6 gradova (Zadar, Benkovac, Biograd n/M, Obrovac, Pag i Nin) i 28 općina (Bibinje, Galovac, Gračac, Jasenice, Kali, Kolan, Kukljica, Lišane Ostrovičke, Novigrad, Pakoštane, Pašman, Polača, Poličnik, Posedarje, Povljana, Preko, Privlaka, Ražanac, Sali, Stankovci, Starigrad, Sukošan, Sveti Filip i Jakov, Škabrnja, Tkon, Vir, Vrsi i Zemunik Donji).

U svome samoupravnom djelokrugu JLS obavljaju poslove iz lokalnog djelokruga kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a osobito: poslove koji se odnose na uređenje naselja i stanovanja, prostorno i urbanističko planiranje, komunalno gospodarstvo, brigu o djeci, socijalnu skrb, primarnu zdravstvenu zaštitu, odgoj i osnovno obrazovanje, kulturu, tjelesnu kulturu i šport, zaštitu potrošača, zaštitu i unaprjeđenje prirodnog okoliša, protupožarnu i civilnu zaštitu, promet na svom području. Osim navedenog, jedinice lokalne samouprave sudjeluju i u izradi strateških dokumenata kojima se planira i upravlja razvojem općina, gradova i županije. Od velikog značaja prilikom izrade Plana razvoja Zadarske županije 2021.–2027. bilo je sudjelovanje predstavnika jedinica lokalne samouprave.

Plan razvoja Zadarske županije 2021.–2027. temeljni je srednjoročni akt strateškog planiranja od značaja za Zadarsku županiju kojim se definiraju posebni ciljevi za provedbu strateških ciljeva iz dugoročnih akata strateškog planiranja. Planom razvoja Zadarske županije utvrđuju se srednjoročna vizija, prioriteti i ciljevi razvoja cjelokupnog područja Zadarske županije.

Zbog svega navedenog, a kako bi se uvažili razvojni izazovi i prioriteti koji čine sastavni dio Plana razvoja Zadarske županije, cjelokupan proces izrade spomenutog strateškog akta temeljio se na participativnom pristupu i u skladu s načelom partnerstva. Jedinice lokalne samouprave, kao relevantni dionici javnog sektora, uključili su se u proces izrade Plana razvoja Zadarske županije te su na taj način doprinijeli prepoznavanju problema i potreba, ali i prezentiranju izazova, prioriteta i potencijala koji će biti implementirani u Plan razvoja i čijem će se ostvarenju i razvoju težiti u narednom razdoblju.

1.1. Ciljevi konzultacija s predstavnicima JLS

Cilj konzultacija s predstavnicima jedinica lokalne samouprave bio je prikupljanje podataka od načelnika i gradonačelnika o stanju na području njihove općine ili grada, ali i na području čitave županije. Prikupljeni podaci korišteni su prilikom utvrđivanja srednjoročnih razvojnih potreba i potencijala Zadarske županije, kao i za potrebe definiranja vizije, prioritetnih razvojnih politika i ciljeva te projekata ključnih za razvoj svake JLS, ali i Zadarske županije.

1.2. Metoda, instrument i uzorak

Prilikom održavanja konzultacija koristila se metoda anketiranja. U prikupljanju podataka koristio se upitnik za strukturirani intervju. Osobno su intervjuirana 32 predstavnika jedinica lokalne samouprave. Dvije JLS se nisu odazvale na konzultacijske sastanke.

Upitnik je konstruiran po uzoru na upitnik korišten u svrhu anketiranja predstavnika JLS za potrebe izrade Županijske razvojne strategije do 2020., te sukladno dobrim praksama i sličnim istraživanjima koja se provode u EU. Upitnik se sastojao od 27 pitanja s ukupno 168 mogućih odgovora ili informacija o svakom području uključenom u anketiranje. Upitnikom su pokrivena sljedeća područja: djelatnosti lokalne samouprave, dostupnost usluga na području JLS, status infrastrukture, međuinstitucijska i međuregionalna suradnja, kapaciteti JLS, razvojni izazovi i prioriteti, slabosti, snage, prilike i prijetnje u razvoju JLS i Zadarske županije, zatim potencijali koje JLS i Zadarska županija imaju, a nisu dovoljno iskorišteni, sektori koje je potrebno prioritetno razvijati u sljedećih 7 godina te vizija ispitanika o identitetu Zadarske županije.

Na konzultacijskim sastancima sudjelovali su predstavnici Općina i Gradova u sastavu Zadarske županije, odnosno načelnici i gradonačelnici te djelatnici JLS koji su najviše upućeni i upoznati s općim stanjem na području njihove općine/grada.

1.3. Provedba istraživanja

Konzultacijski sastanci su se održavali od siječnja do ožujka 2021. godine u prostorijama Agencije za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA ili u prostorima pojedine JLS. Sastanke su vodile ravnateljica i stručnjakinje iz Odjela za strateško planiranje i upravljanje razvojem Agencije za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA. Na sastancima su sudjelovali svi gradovi s područja Zadarske županije (Zadar, Benkovac, Pag, Obrovac, Nin i Biograd n/m) i 26 općina (Bibinje, Galovac, Jasenice, Kali, Kolan, Kukljica, Lišane Ostrovičke, Novigrad, Pakoštane, Pašman, Polača, Poličnik, Posedarje, Povljana, Preko, Privlaka, Ražanac, Sali, Stankovci, Starigrad, Sukošan, Sveti Filip i Jakov, Škabrnja, Tkon, Vrsi i Zemunik Donji). Općine Gračac i Vir nisu sudjelovale u anketiranju. Za potrebe izrade Plana razvoja Zadarske županije 2021.–2027. načelnici i gradonačelnici imaju snažan utjecaj na razvoj dotičnih općina i gradova, te će njihovo znanje i mišljenje biti relevantan čimbenik ne samo u izradi Plana razvoja Zadarske županije, već i prilikom izrade Provedbenih programa koje su prema Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/2017) obvezni donijeti u roku od 120 dana od stupanja na dužnost načelnika i gradonačelnika.

2. REZULTATI KONZULTACIJA

2.1. Djelatnosti lokalne samouprave

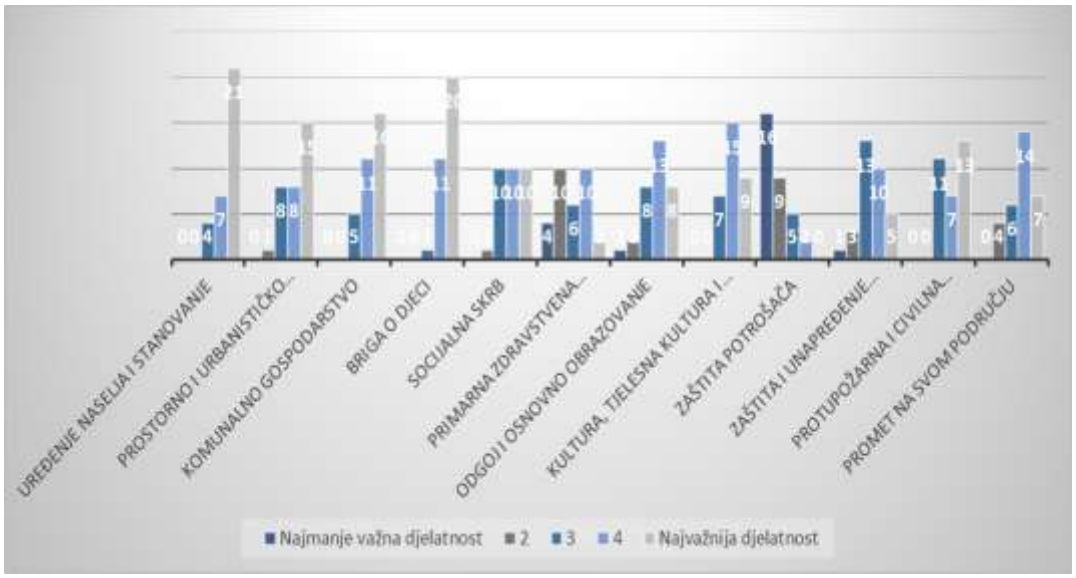

Slika 1. Odgovori na pitanje "Molimo procijenite zaokupljenost Vaše JLS navedenim djelatnostima. Na koju aktivnost je stavljen najveći naglasak?"
Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Na Slici 1. koja prikazuje zaokupljenost općina i gradova pojedinim djelatnostima, vidljivo je da je kod 21 ispitanika najvažnija djelatnost uređenje naselja i stanovanje. Za jednu od najvažnijih djelatnosti ocijenjena je briga o djeci (20 ispitanika). Šesnaest ispitanika ocijenilo je komunalno gospodarstvo, a njih 15 prostorno i urbanističko planiranje vrlo važnim djelatnostima. S druge strane, 16 ispitanika ocijenilo je zaštitu potrošača kao najmanje važnu djelatnost kojom je njihova JLS zaokupljena. Njih 4 navodi kako je njihova JLS najmanje zaokupljena socijalnom skrbi.

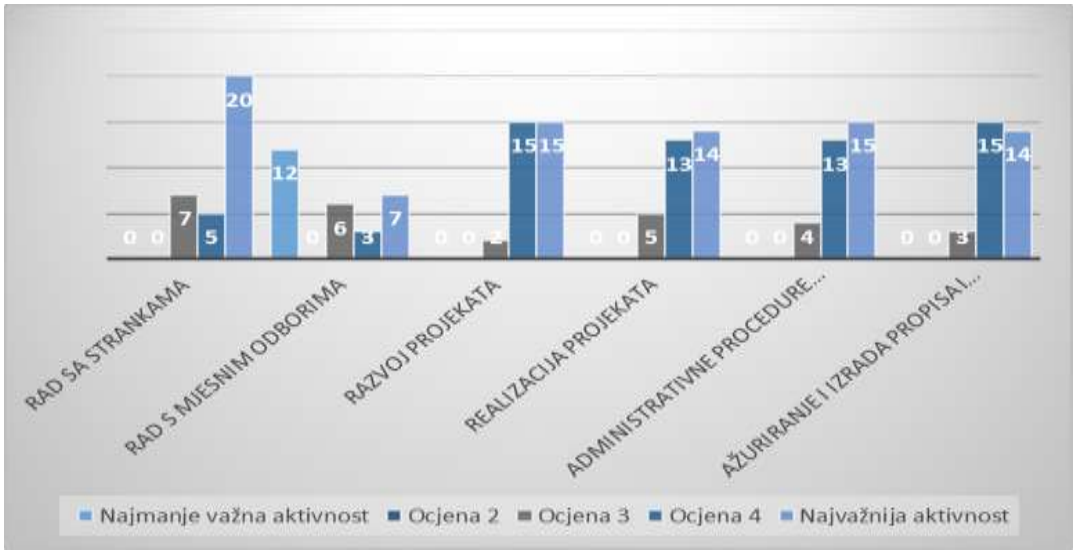

Slika 2. Pitanje na odgovor: „Molimo procijenite zaokupljenost Vaše JLS sljedećim aktivnostima. Na koju aktivnost je stavljen najveći naglasak?“
Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Na Slici 2 koja prikazuje zaokupljenost općina i gradova pojedinim aktivnostima, vidljivo je da je kod 20 ispitanika najvažnija aktivnost rad sa strankama. Za neke od važnijih aktivnosti ocijenjene su i aktivnosti razvoja projekata (15 ispitanika) te administrativne procedure i izvještavanja (15 ispitanika). Četrnaest ispitanika ocijenilo realizaciju projekata te ažuriranje i izradu propisa i odluka kao aktivnosti s kojima je najviše zaokupljena JLS. Međutim, 12 ispitanika ocijenilo je rad s mjesnim odborima kao najmanje važnu aktivnost kojom je njihova JLS zaokupljena.

2.2. Dostupnost usluga na području JLS

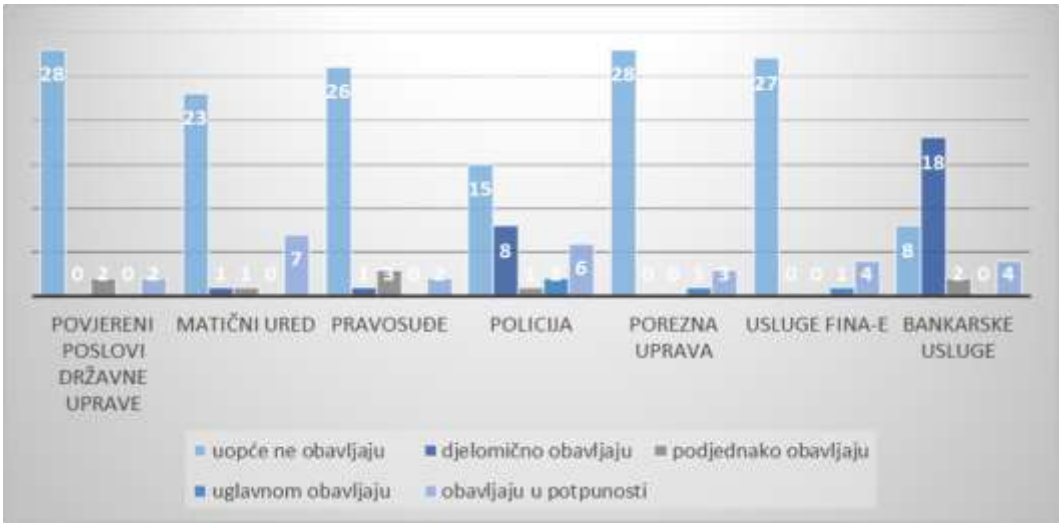

Slika 3. Odgovori na pitanje: „Kako ocjenjujete dostupnost sljedećih administrativnih, upravnih, društvenih i ostalih javnih funkcija na području Vaše JLS, odnosno u kojoj mjeri stanovnici Vašeg grada ili općine obavljaju ove funkcije na području Vaše JLS?“

Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Odgovori predstavnika lokalne samouprave o obavljanju pojedinih upravnih funkcija na području općine/grada, odnosno o dostupnosti pojedinih upravnih usluga na teritoriju općine/grada, predočeni na Slici 3, ukazuju na to da se većina funkcija uopće ne obavlja na teritoriju dotične općine ili grada. Primjerice, čak 28 ispitanika odgovorilo je da se povjereni poslovi državne uprave i aktivnosti vezane uz poreznu upravu uopće ne obavljaju na području njihove općine ili grada.

Slika 4. Odgovori na pitanje: „Kako ocjenjujete dostupnost sljedećih administrativnih, upravnih, društvenih i ostalih javnih funkcija na području Vaše JLS, odnosno u kojoj mjeri stanovnici Vašeg grada ili općine obavljaju ove funkcije na području Vaše JLS?“

Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Prema odgovorima ispitanika o dostupnosti obrazovnih usluga (Slika 4), vidljivo je kako je na području gotovo svih JLS (28) u potpunosti dostupna usluga obrazovanja djece od 1. do 4. razreda osnovne škole. Nešto manji broj ispitanika, točnije njih 20, navelo je da se usluge predškolskog odgoja – vrtići, u potpunosti obavljaju na području pripadajuće općine/grada, dok je njih 22 navelo da se usluge osnovne škole od 5. do 8. razreda u potpunosti obavljaju na području pripadajuće općine/grada. Srednjoškolsko obrazovanje, visoko obrazovanje te obrazovanje odraslih su istaknuti od većine ispitanika kao funkcije koje se uopće ne obavljaju na teritoriju dotične općine/grada.

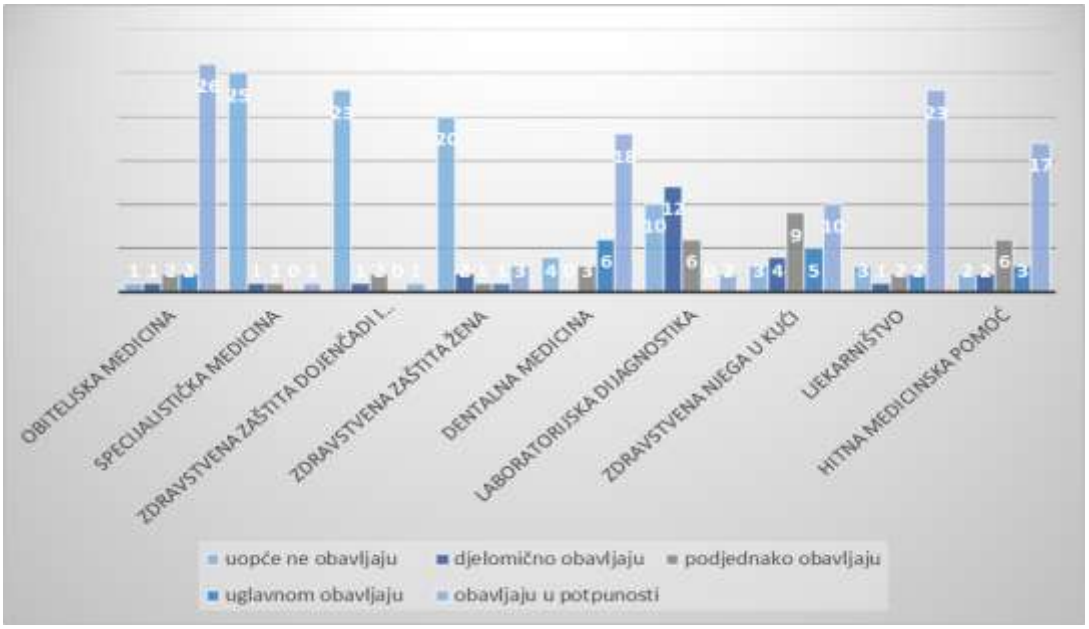

Slika 5. Odgovori na pitanje: „Kako ocjenjujete dostupnost sljedećih administrativnih, upravnih, društvenih i ostalih javnih funkcija na području Vaše JLS, odnosno u kojoj mjeri stanovnici Vašeg grada ili općine obavljaju ove funkcije na području Vaše JLS?“

Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Na Slici 5, na kojoj je prikazana dostupnost zdravstvenih usluga, vidljivo je da 26 ispitanika navodi da stanovnici na teritoriju njihove općine/grada u potpunosti obavljaju usluge obiteljske medicine, njih 23 istu tvrdnju navodi za ljekarništvo, a 17 ispitanika to navodi za usluge hitne medicinske pomoći. Međutim, da usluge specijalističke medicine na području svoje općine/grada ne obavljaju uopće, navodi čak 25 ispitanika, isto to navodi njih 23 za usluge zdravstvene zaštite dojenčadi i djece, a 20 ispitanika tvrdi da se na području njihove općine/grada uopće ne obavljaju usluge zdravstvene zaštite žena.

Slika 6. Odgovori na pitanje: „Kako ocjenjujete dostupnost sljedećih administrativnih, upravnih, društvenih i ostalih javnih funkcija na području Vaše JLS, odnosno u kojoj mjeri stanovnici Vašeg grada ili općine obavljaju ove funkcije na području Vaše JLS?“

Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Prema odgovorima većine ispitanika, (njih 25), na području njihove općine/grada uopće nisu u prilici posjećivati muzeje, dok njih 10 tvrdi isto za knjižnice. 14 ispitanika tvrdi da su šport i rekreacijske aktivnosti dostupne na području njihove općine/grada, dok ih 13 tvrdi da koncerte i slična događanja posjećuju podjednako na području svoje općine/grada i druge općine/grada.

Na podpitanje „U kojim jedinicama lokalne samouprave osim Vaše, stanovnici Vaše JLS najviše obavljaju navedene funkcije?“, nešto više od 80% ispitanika odgovorilo je kako se određene funkcije (administrativne, upravne, društvene i ostale javne funkcije) najčešće obavljaju u gradu Zadru, a nešto više od 18% odgovorilo je kako dotične funkcije obavljaju u Biogradu na moru, dok je manji dio naveo obližnje gradove kao mjesta obavljanja navedenih funkcija.

2.3. Status infrastrukture

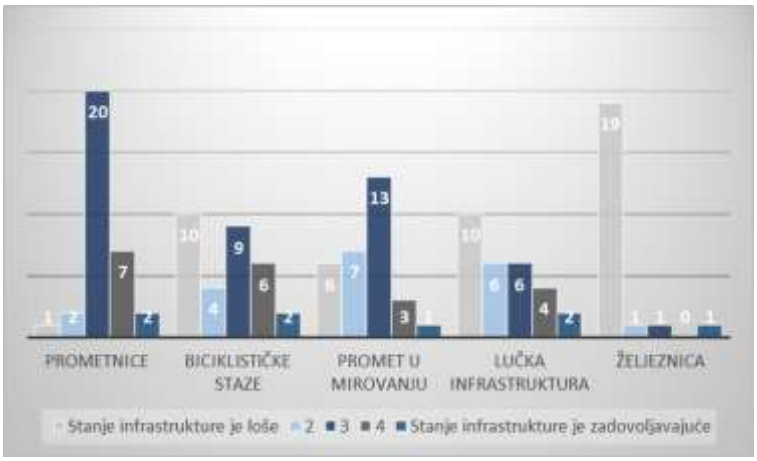

Slika 7. Odgovori na pitanje: „Kako ocjenjujete dostupnost, odnosno stanje infrastrukture u javnom vlasništvu na području Vaše JLS?“
Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Što se tiče stanja i dostupnosti prometne infrastrukture u javnom vlasništvu (Slika 7), većina ispitanika, tj. njih 20 ističe kako su prometnice na području njihove općine/grada u dobrom stanju, dok njih čak 19 navodi da je stanje željeznice loše. Deset ispitanika navodi kako su biciklističke staze i lučka infrastruktura na teritoriju njihove općine/grada u lošem stanju.

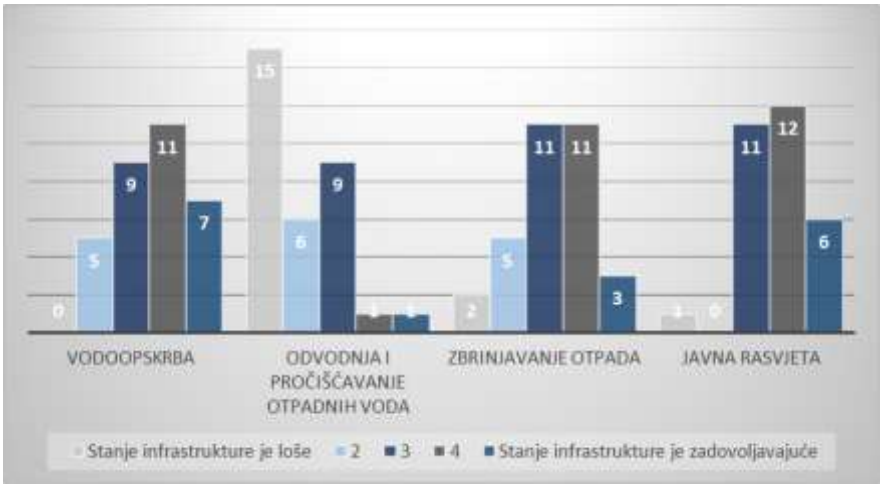

Slika 8. Odgovori na pitanje: „Kako ocjenjujete dostupnost, odnosno stanje infrastrukture u javnom vlasništvu na području Vaše JLS?“
Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Kada je riječ o komunalnoj infrastrukturi, 15 ispitanika navodi kako je infrastruktura za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda na području njihove općine/grada u lošem stanju. Njih 5 ističe kako infrastruktura za vodoopskrbu i zbrinjavanje otpada na teritoriju njihove županije nije zadovoljavajuća.

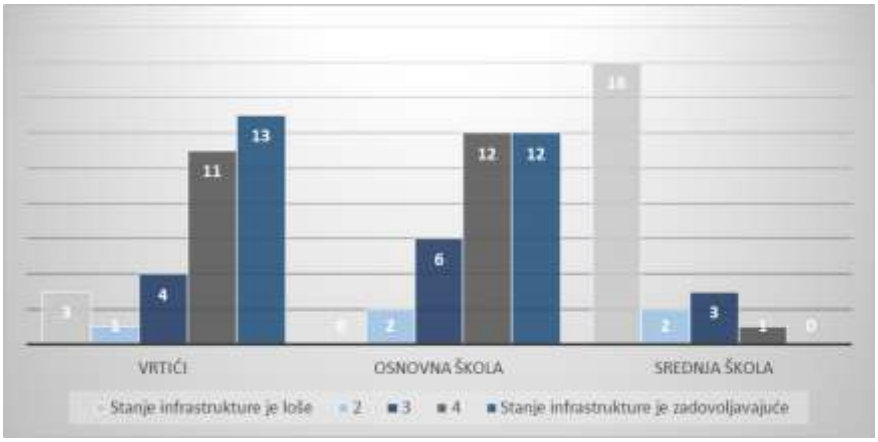

Slika 9. Odgovori na pitanje: „Kako ocjenjujete dostupnost, odnosno stanje infrastrukture u javnom vlasništvu na području Vaše JLS?"
Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Slika 9 prikazuje dostupnost i stanje obrazovne infrastrukture. Šesnaest ispitanika navodi kako je na području njihove općine/grada infrastruktura za srednjoškolsko obrazovanje u lošem stanju. Većina ispitanika ističe kako je infrastruktura za predškolski odgoj i osnovno obrazovanje u vrlo dobrom stanju i na zadovoljavajućoj razini.

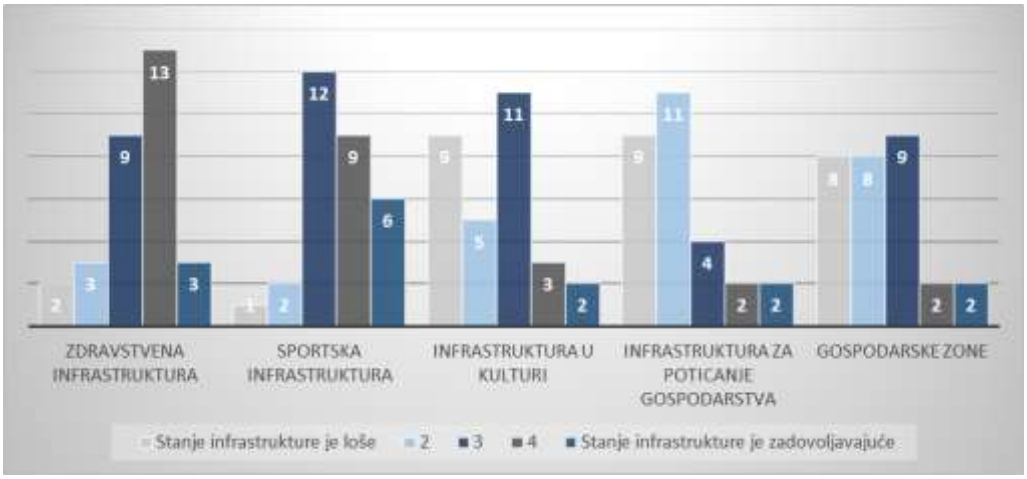

Slika 10. Odgovori na pitanje: „Kako ocjenjujete dostupnost, odnosno stanje infrastrukture u javnom vlasništvu na području Vaše JLS?"
Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Kada je riječ o zdravstvenoj infrastrukturi, većina ispitanika ističe da je zdravstvena infrastruktura na teritoriju njihove općine/grada u vrlo dobrom stanju, odnosno zadovoljavajućem. Sportska infrastruktura je u dobrom stanju, smatra 12 ispitanika, dok njih 15 ističe kako je sportska infrastruktura u vrlo dobrom stanju, odnosno zadovoljavajuća. Međutim, kada je riječ o kulturi, 9 ispitanika smatra da je infrastruktura u lošem stanju, dok samo 5 ispitanika smatra da je u vrlo dobrom stanju i zadovoljavajuća. Gotovo isti odgovori su i za infrastrukturu za poticanje gospodarstva: 9 ispitanika smatra da je infrastruktura u lošem stanju, a samo njih 2 da je zadovoljavajuća. Isto se odnosi i na gospodarske zone.

2.4. Međuinstitucijska i međuregionalna suradnja

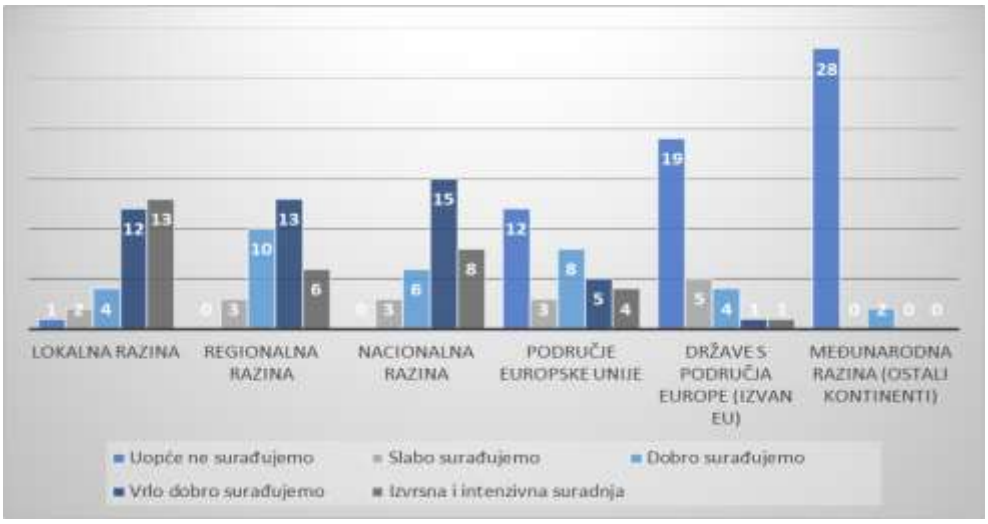

Slika 11. Odgovori na pitanje: „Molimo označite područje suradnje Vaše JLS. Uz navedeno područje označite i intenzitet suradnje.“

Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Što se tiče suradnje međuregionalne suradnje, gotovo svi ispitanici (njih 28) su naveli kako uopće ne postoji suradnja njihove općine/grada na međunarodnoj razini, dok je nešto manje ispitanika (19) isto navelo i za suradnju s državama s područja (izvan EU). Dvanaest ispitanika tvrdi da njihove JLS uopće ne ostvaruju suradnju na području EU. S druge strane, ostvarena je vrlo dobra i izvrsna suradnja na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini, pa tako 12 ispitanika tvrdi da vrlo dobro surađuju na lokalnoj razini, a njih 13 ističe da je suradnja na lokalnoj razini izvrsna i intenzivna. Kada je riječ o regionalnoj razini, 10 ispitanika tvrdi da je suradnja dobra, a njih 13 da je suradnja vrlo dobra. Na nacionalnoj razini je suradnja vrlo dobra, ističe 15 predstavnika JLS, dok njih 8 navodi da je suradnja na nacionalnoj razini izvrsna i intenzivna.

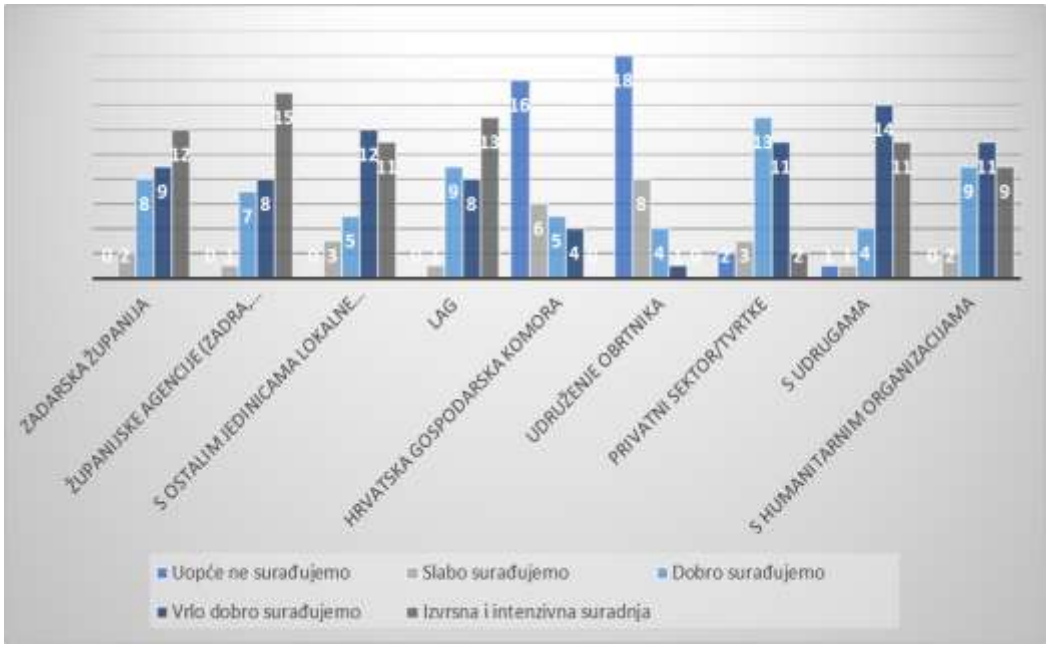

Slika 12. Odgovori na pitanje: „Molimo označite područje suradnje Vaše JLS. Uz navedeno područje označite i intenzitet suradnje.“

Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Na Slici 12 je vidljivo kako izvrsnu i intenzivnu suradnju najveći broj ispitanika (15) ima sa županijskim agencijama (ZADRA NOVA, AGRRA i INOVACIJA), LAG-ovima (13) i Zadarskom županijom (12). Vrlo dobra suradnja ostvaruje se s civilnim sektorom/udrugama, navodi 14 predstavnika JLS, te s ostalim JLS, ističe 12 ispitanika. Međutim, čak 18 ispitanika navodi kako uopće se surađuju s Udruženjem obrtnika, a gotovo isti broj njih (16) ističe kako uopće ne surađuju ni s HGK.

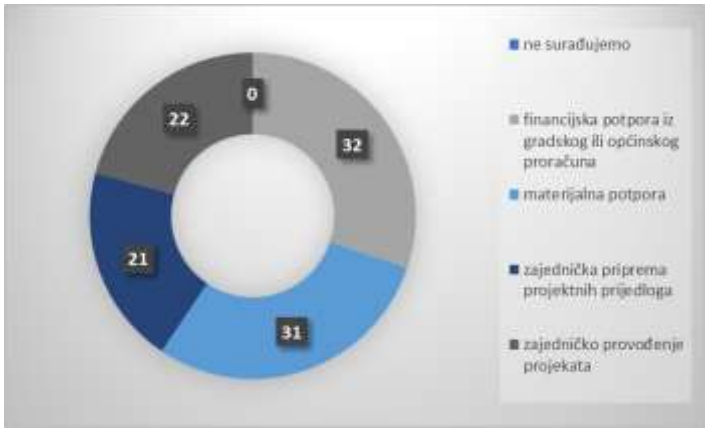

Slika 13. Odgovori na pitanje: „Na koji način Vaš Grad ili Općina surađuje s civilnim sektorom (udrugama) na području JLS?“
Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Predstavnici JLS-a ističu kako imaju vrlo dobru suradnju s civilnim sektorom, odnosno udrugama. Najčešći oblik suradnje s civilnim udrugama su financijska potpora iz općinskog/gradskog proračuna te materijalne potpore. Sve JLS na području Zadarske županije (koje su sudjelovale u anketiranju) osiguravaju financijske potpore za udruge iz svog proračuna. Ovom sektoru 31 JLS osigurava i materijalne potpore, dok njih 21 suradnju ostvaruje kroz zajedničku pripremu projektnih prijedloga, a čak 22 JLS zajedno provode projekte s udrugama.

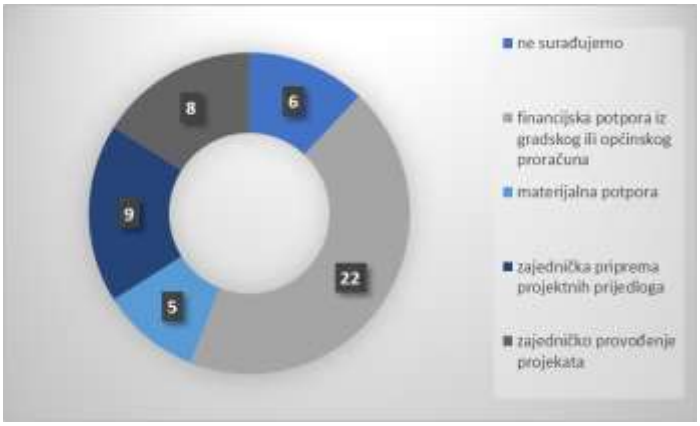

Slika 14. Odgovori na pitanje: „Na koji način Vaš Grad ili Općina surađuje s poduzetnicima na području JLS?“
Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Što se tiče suradnje s poduzetnicima na teritoriju njihovih JLS, u slučaju 22 JLS ona se ostvaruje kroz financijske potpore iz općinskog/gradskog proračuna, a njih 5 suradnju ostvaruju dodjelom materijalnih potpora. Devet predstavnika JLS ističe da surađuju s poduzetnicima prilikom zajedničke pripreme projektnih prijedloga, dok njih 8 zajedno provode projekte. Međutim, 6 ispitanika navodi kako uopće ne surađuju s poduzetnicima na svom teritoriju.

Od ispitane 32 JLS, njih 29 navodi da imaju iskustva s partnerskim pristupom. Svi predstavnici JLS smatraju kako bi partnerski pristup s drugim općinama/gradovima te pristup integriranih teritorijalnih ulaganja s drugim općinama/gradovima doprinio snažnijem razvoju njihove JLS.

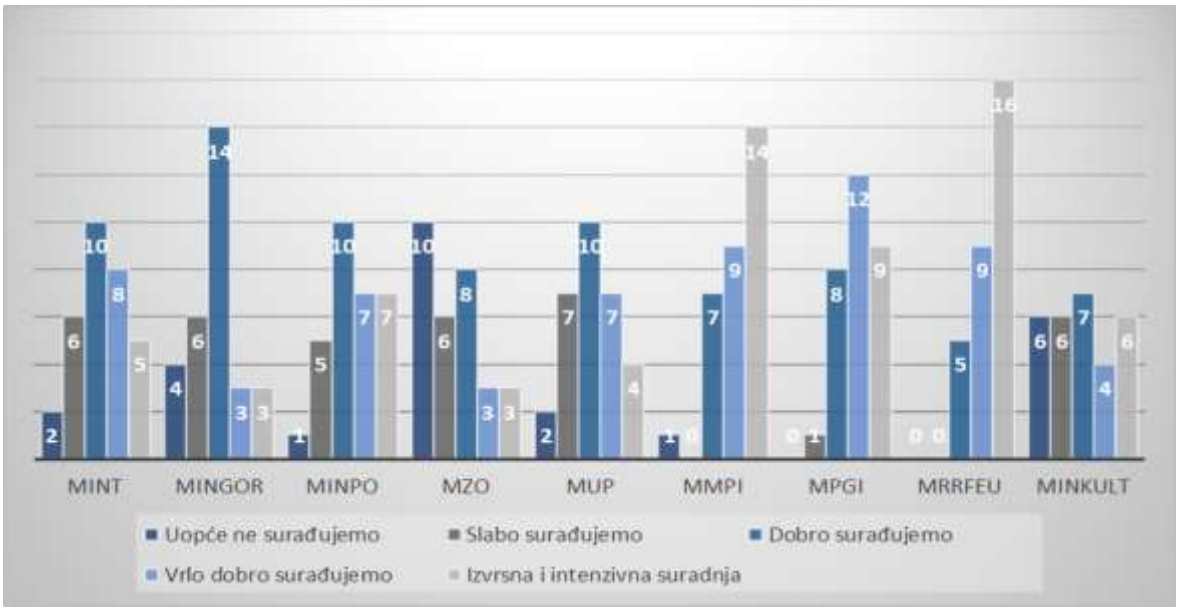

Slika 15. Odgovori na pitanje: „Kako ocjenjujete suradnju s nacionalnom razinom (ministarstvima, agencijama…)?“
Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Kada je riječ o suradnji s nadležnim ministarstvima, 16 predstavnika JLS ističe izvrsnu i intenzivnu suradnju s Ministarstvom regionalnog razvoja i fondova EU (MRRFEU), dok njih 9 navodi kako s istim Ministarstvom imaju vrlo dobru suradnju. Četrnaest ispitanika navelo je kako s Ministarstvom mora, prometa i infrastrukture (MMPI) ostvaruje izvrsnu i intenzivnu suradnju, dok njih 9 navodi kako s istim Ministarstvom imaju vrlo dobru suradnju. Od ostalih ministarstava, 9 ispitanika je istaknulo da imaju izvrsnu i intenzivnu suradnju s Ministarstvom prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine (MPGI), sa spomenutim Ministarstvom 12 JLS ostvaruje vrlo dobru suradnju. Četrnaest ispitanika navodi kako njihova JLS dobro surađuje s Ministarstvom gospodarstva (MINGOR). S druge strane, 10 ispitanika tvrdi da uopće ne ostvaruju suradnju s Ministarstvom znanosti i obrazovanja (MZO), a njih 6 isto tvrdi za Ministarstvo kulture i medija (MINKULT).

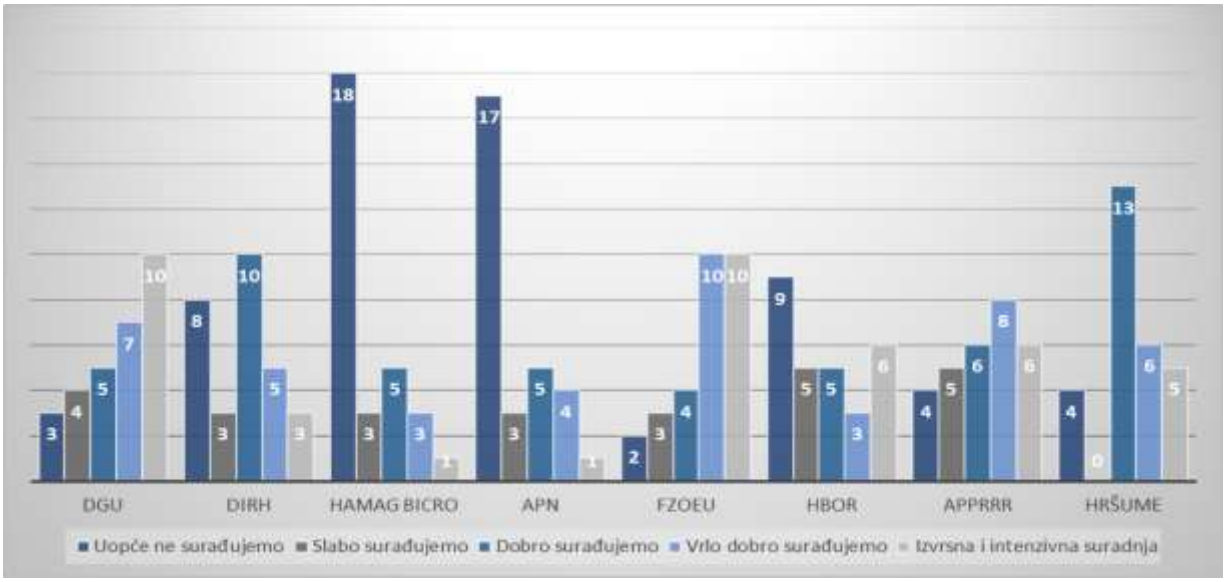

Slika 16. Odgovori na pitanje: „Kako ocjenjujete suradnju s nacionalnom razinom (ministarstvima, agencijama…)?“
Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Od ostalih institucija na nacionalnoj razini, na Slici 16 je vidljivo kako najveći broj ispitanika, njih 18, navodi kako uopće ne surađuju s Hrvatskom agencijom za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG BICRO), dok njih 17 tvrdi kako suradnju ne ostvaruju s Agencijom za pravni promet i posredovanje nekretninama (APN). S druge strane, 20 predstavnika JLS navodi kako ostvaruju vrlo dobru i izvrsnu suradnju s Fondom za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost (FZOEU). Izvrsnu i vrlo dobru suradnju 17 JLS ostvaruje i s Državnom geodetskom upravom. S Hrvatskim šumama, 13 JLS ostvaruje dobru suradnju, dok njih 11 ostvaruje vrlo dobru i izvrsnu suradnju s Hrvatskim šumama.

2.5. Kapaciteti JLS

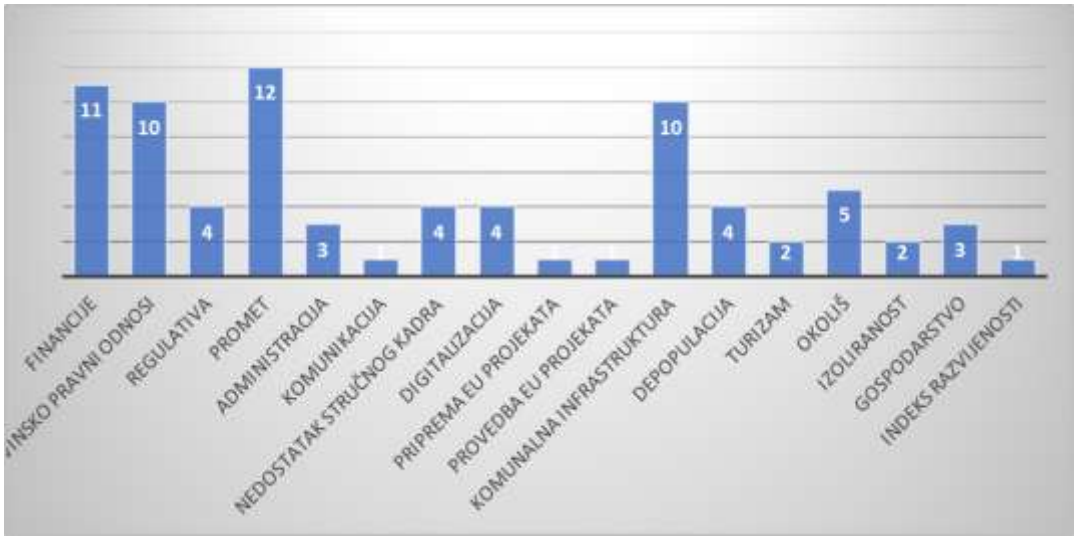

Slika 17. Odgovori na pitanje: „Navedite (barem tri) stvari za koje smatrate da su najveće SLABOSTI u radu Vašeg Grada ili Općine i samim time u razvoju grada ili općine?“
Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Kada je riječ o najvećim slabostima u radu i razvoju pojedine JLS, najviše ispitanika, njih 12, prometnu povezanost ističe kao najveću slabost. Njih 11 smatra da je nedostatak financijskih sredstava jedna od najvećih prepreka u razvoju općine/grada. Neriješeni imovinsko-pravni odnosi predstavljaju jednu od najvećih slabosti za 10 JLS, dok isti broj ispitanika ističe nerazvijenu komunalnu infrastrukturu na području svoje općine/grada kao najveću slabost. Međutim, na Slici 18 je vidljivo kako čak 71% predstavnika JLS smatra da nedostatak ljudskih potencijala otežava još učinkovitije obavljanje posla.

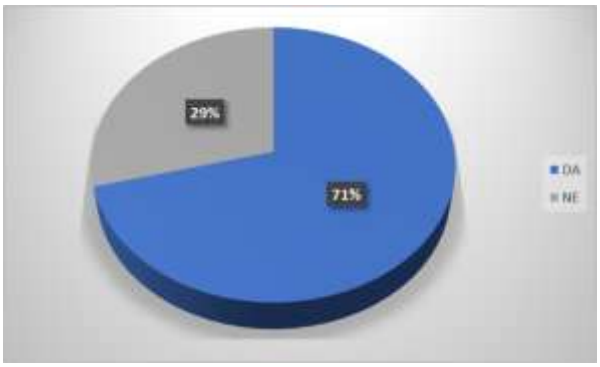

Slika 18. Odgovor na pitanje: Smatrate li da Vam nedostaje ljudskih potencijala (kadra) u JLS za još učinkovitije obavljanje posla?
Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Kada je riječ o informatizaciji i digitalizaciji poslovanja JLS, prosječna ocjena koju su dali predstavnici JLS je 3,38 (ni dostatni ni nedostatni), dok su kapaciteti JLS za pripremu i provedbu EU projekata ocijenjeni s 3,15 (ni dostatni ni nedostatni). Gotovo svi ispitanici smatraju da njihova JLS svoje poslove obavlja vrlo učinkovito.

2.6. Razvojni izazovi i prioriteti

Vizija Zadarske županije:

„Zadarska županija 2027. godine?
Konkurentna i razvijena županija koja predvodi u plavom i zelenom rastu gospodarstva Jadranske Hrvatske. Županija inovativnog i održivog razvoja sa sigurnim i poticajnim okruženjem za sve njezine stanovnike.“

Kako bi se postiglo željeno stanje u okruženju, gospodarstvu i društvu cijele Zadarske županije u budućnosti, potrebno je sinergijski uskladiti napore ustanova i institucija koje upravljaju razvojem. Za te potrebe, predstavnici JLS-a su definirali razvojne izazove i prioritete, odnosno snage, slabosti, prilike i prijetnje bitne za razvoj svakog od ključnih društveno-ekonomskih područja županije, kao i Zadarske županije u cjelini.

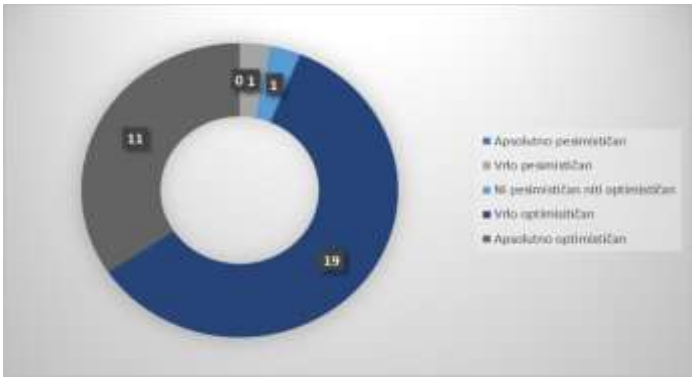

Slika 19. Odgovori na pitanje: „S obzirom na trenutnu situaciju jeste li pesimistični ili optimistični glede daljnjeg razvoja Zadarske županije?„
Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Slika 19 pokazuje kako je, u pogledu daljnjeg razvoja Zadarske županije, većina predstavnika, njih 19, vrlo optimistična, dok je njih 11 i apsolutno optimistično. Samo je 1 ispitanik vrlo pesimističan, a 1 ni pesimističan ni optimističan.

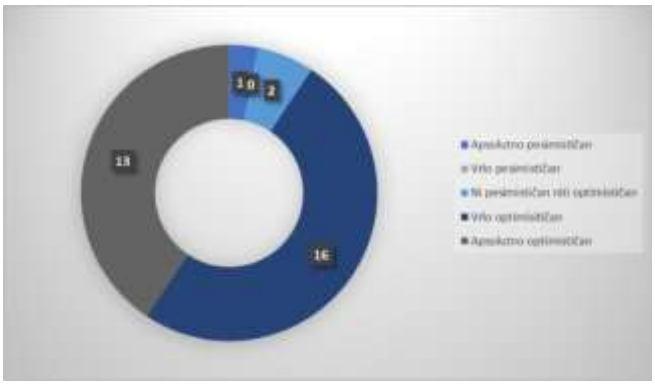

Slika 20. Odgovori na pitanje: „S obzirom na trenutnu situaciju jeste li pesimistični ili optimistični glede daljnjeg razvoja Vaše JLS?„
Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Slika 20 prikazuje kako je, u pogledu daljnjeg razvoja svoje JLS, većina predstavnika, njih 16, vrlo optimistično, dok je njih 13 i apsolutno optimistično. Samo je 1 ispitanik apsolutno pesimističan, a 2 ni pesimistični ni optimistični.

Odgovori na pitanja 21, 22, 23 i 24 iz Upitnika za predstavnike JLS, ujedinjeni su u tablice SWOT analize:

Tablica 1. SWOT analiza Zadarske županije

SNAGE	SLABOSTI
• Značajan geoprometni i geostrateški položaj • Dobra prometna povezanost • Novoizgrađena Luka Gaženica s pripadajućom infrastrukturom • Raznolikost prirodne i kulturne baštine • Razvijena poljoprivreda • Ekološka proizvodnja • Razvijena marikultura i ribarstvo • Obnovljivi izvori energije • Razvoj selektivnih oblika turizma • Međusektorska suradnja i partnerski pristup	• Neravnomjeran razvoj • Dobna struktura stanovništva (sve je više starijeg stanovništva) • Nedostatak kvalificirane radne snage • Neriješeni imovinsko-pravni odnosi • Birokracija; sporost kod ishođenja prostorno-planske dokumentacije • Prevelik udio turizma u gospodarstvu • Nepostojanje željezničkog prometa • Nedovoljno razvijena poljoprivreda • Komasacija zemljišta • Nedovoljno zaštićen okoliš • Nerazvijen/neadekvatan sustav gospodarenja otpadom • Obnovljivi izvori energije • Nedovoljno valorizirana prirodna i kulturna baština •
PRILIKE	**PRIJETNJE**
• Povoljan geostrateški položaj • Mogućnost korištenja EU fondova za financiranj projekata • Intermodalni promet • Novoizgrađena Luka Gaženica s pripadajućom infrastrukturom • Selektivni oblici turizma • *Smart farming* (pametna poljoprivreda) • Širokopojasni Internet • Ulaganja u prirodnu i kulturnu baštinu • Energetska učinkovitost u upravljanju okolišem • Obnovljivi izvori energije	• Pandemija • Nemogućnost osiguranja financijskih sredstava • Nedostatak poželjnog poslovnog okruženja • Nedostatak kvalificirane radne snage • Nepovoljno okruženje za razvoj nautike • Nepovoljno okruženje za razvoj poljoprivrede • Ekološka onečišćenja

Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Tablica 2. SWOT analiza jedinica lokalne i regionalne samouprave

SNAGE	SLABOSTI
• Dobra prometna povezanost • Unaprjeđena infrastruktura u poslovnoj zoni • Pozitivan trend rasta broja visokoobrazovanih stanovnika • Obrti, mala poduzeća i prerađivačka djelatnost • Razvoj poljoprivrede i OPG-a (projekt HOP) • *Smart farming* (pametna poljoprivreda) • Ekološka poljoprivreda • Razvoj društvene infrastrukture • Stabilnost	• Neriješeni imovinsko-pravni odnosi • Neuređenost zemljišnih knjiga • Pretjerana centraliziranost • Sezonalnost turizma • Nedostatak širokopojasnog interneta • Nerazvijena poslovna infrastruktura • Nedovoljno razvijena prometna infrastruktura; loša prometna povezanost • Nedostatak društvene infrastrukture • Nedovoljno razvijena turistička infrastruktura

• Sigurnost • Pozitivni trend rasta pokazatelja u turizmu • Nautički turizam • Ruralni turizam • Biciklističke staze • Stvoreni preduvjeti za pružanje potpora mladim obiteljima • Izgrađeni kapaciteti za razvoj OIE • Zelena energija	• Nerazvijena/neadekvatna komunalna infrastruktura • Nepostojanje/nerazvijen sustav vodoopskrbe i odvodnje • Ilegalna odlagališta otpada • Nepostojanje pročistača otpada • Nedovoljno razvijen sustav navodnjavanja • Nerazvijena/neadekvatna društvena infrastruktura • Nedostatak kvalificirane radne snage • Nedovoljan razvoj OIE
PRILIKE	**PRIJETNJE**
• Geostrateški položaj • Mogućnost korištenja EU fondova za financiranje projekata • Digitalizacija • Prostorno uređenje sa Urbanističkim planovima • Uključivanje znanstvene zajednice u potrebe lokalne zajednice • Poslovna infrastruktura/ poduzetničke zone • Razvoj društvene infrastrukture • Razvoj prometne infrastrukture • Razvoj cjelogodišnjeg turizma • Nautički turizam • Trajektna luka • Poljoprivreda i stočarstvo • Obnovljivi izvori energije • Solarna i zelena energija • Ulaganja u prirodnu i kulturnu baštinu •	• Pandemija • Centralizacija • Udaljenost od središta županije • Nepovoljni trendovi u privlačenju investicija • Nemogućnost osiguranja financijskih sredstava • Neriješeni imovinsko-pravni odnosi • Depopulacija; iseljavanje • Nedostatak poželjnog poslovnog okruženja • Nedostatak kvalificirane radne snage • Nepovoljno okruženje za razvoj nautike • Nepovoljno okruženje za razvoj poljoprivrede • Nedostatak financija • Klimatske promjene • Prirodne katastrofe/onečišćenja

Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

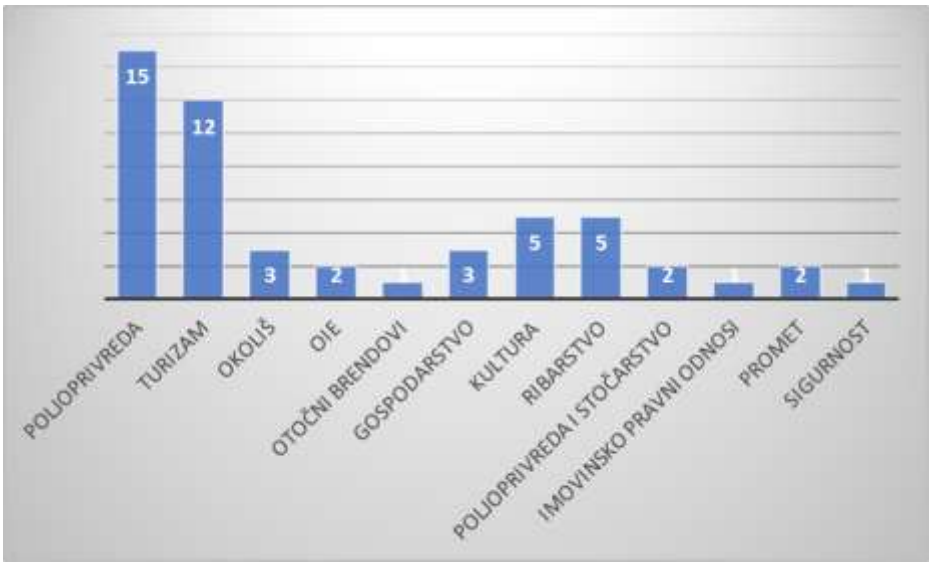

Slika 21. Odgovori na pitanje: „Postoji li potencijal koji Vaša JLS/Zadarska županija ima, a da nije dovoljno iskorišten?
Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Prema mišljenju predstavnika JLS (Slika 21), njihova općina/grad, ali i Zadarska županija u cijelosti, ima najveći i nedovoljno iskorišteni potencijal u razvoju poljoprivrede (15), turizma (12), te kulture (5) i ribarstva (5).

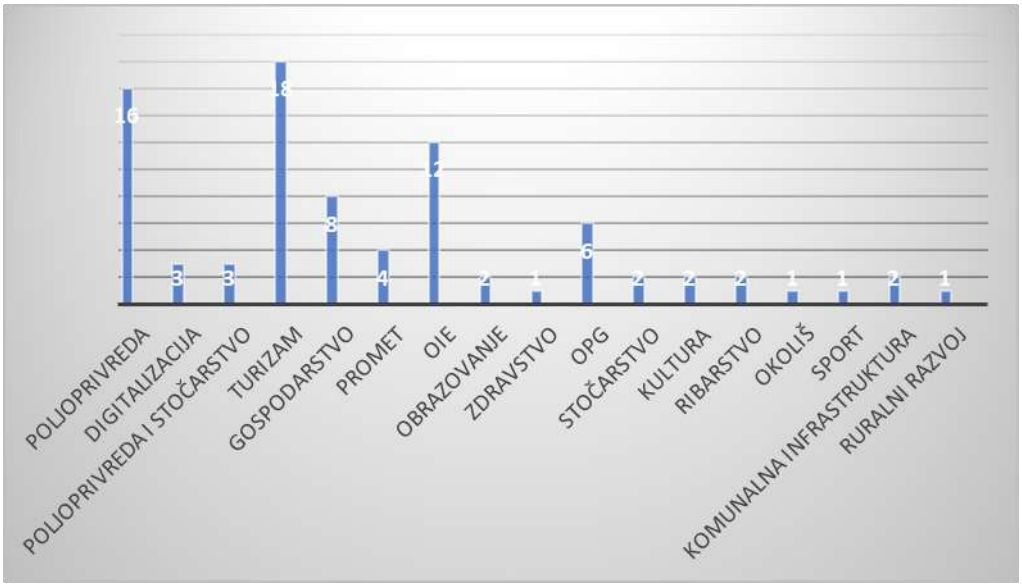

Slika 22. Odgovori na pitanje: „Koje sektore bi trebalo prioritetno razvijati u sljedećih 7 godina? Navedite nekoliko sektora za koje vam se čini da bi ih trebalo biti razvijen prema onima koje se može nešto sporije razvijati."
Izvor: Upitnik za predstavnike lokalne samouprave; obrada: ZADRA NOVA

Na Slici 22 prikazana su područja koje je potrebno prioritetno razvijati, prema mišljenju predstavnika JLS. Čak 18 ispitanika navelo je da je turizam grana koju je potrebno prioritetno razvijati u sljedećih 7 godina. Šesnaest ispitanika isto smatra za poljoprivredu, a njih 12 navodi kako je potrebno poseban naglasak staviti na razvoj obnovljivih izvora energije. Osam predstavnika JLS ističe gospodarstvo kao granu koju je potrebno prioritetno razvijati u sljedećih 7 godina.

Na posljednje pitanje Upitnika za predstavnike lokalne samouprave *„Kada zamislite Vašu županiju, što Vam prvo padne na pamet? Opišite županiju u nekoliko ključnih riječi",* odgovori ispitanika sažeti su u sljedeći opis:

Zadarska županija je županija primjerena za život mladih obitelji, privlačna turistička, nautička i ruralna destinacija. Na području županije uzgajaju se autohtoni proizvodi koji povezuju zeleno i plavo, poljoprivredu i ribarstvo. Županija je koja obiluje prirodnim različitostima i bogatstvima te kulturno povijesnom baštinom – ona je „Hrvatska u malom". Zadarska županija ima golemi potencijal u gospodarskom smislu, idealnog je geostrateškog i geoprometnog položaja te očuvanog okoliša.

3. ZAKLJUČAK

Plan razvoja Zadarske županije 2021.–2027. rezultat je dugotrajnog procesa strateškog planiranja na regionalnoj, ali i lokalnoj razini, kojim se definira cjelovit sustav strateškog planiranja na razini općina i gradova s područja Zadarske županije.

Kako bi se u Plan razvoja uvrstile potrebe, izazovi, prioriteti i potencijali svake jedinice lokalne samouprave s područja Zadarske županije, poštujući načelo partnerstva i participativni pristup, u proces strateškog planiranja uključene su općine i gradovi kao relevantni sudionici iz javnog sektora.

Mišljenja i stavovi predstavnika JLS su prikupljani u sklopu konzultacijskih sastanaka, putem strukturiranog Upitnika. Prikupljeni podaci korišteni su radi što kvalitetnijeg utvrđivanja srednjoročnih razvojnih potreba i potencijala Zadarske županije, kao i za potrebe definiranja vizije, prioritetnih razvojnih politika i ciljeva te projekata ključnih za razvoj svake JLS, ali i Zadarske županije u cjelini. Na konzultacijskim sastancima sudjelovali su predstavnici ZADRA NOVA-e te načelnici/gradonačelnici i djelatnici JLS koji su najviše upoznati sa stanjem na području njihove općine/grada. Održana su 32 sastanka s predstavnicima općina i gradova s područja Zadarske županije.

Izvješće nastalo detaljnom analizom Upitnika uvelike će oblikovati i definirati razvojni smjer svake općine, grada i Zadarske županije u cijelosti te time doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva i razvojnih projekata.

4. POPIS KRATICA

AGGRA	Agencija za ruralni razvoj Zadarske županije
APN	Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama
APPRR	Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
DGU	Državna geodetska uprava
DIRH	Državni inspektorat
EU	Europska unija
FINA	Financijska agencija
FZOEU	Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost
HABOR	Hrvatska banka za obnovu i razvitak
HAMAG BICRO	Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije
HRŠUME	Hrvatske šume
INOVACIJA	Ustanova za razvoj kompetencija, inovacija i specijalizacije Zadarske županije
JLS	Jedinica lokalne samouprave
LAG	Lokalna akcijska grupa
MINGOR	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
MINKULT	Ministarstvo kulture i medija
MINPO	Ministarstvo poljoprivrede
MINT	Ministarstvo turizma i sporta
MMPI	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
MPGI	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
MRRFEU	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije
MUP	Ministarstvo unutarnjih poslova
MZO	Ministarstvo znanosti i obrazovanja
n/M	na Moru
NN	Narodne novine
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
OŠ	Osnovna škola
RH	Republika Hrvatska
ZADRA NOVA	Agencija za razvoj Zadarske županije

5. POPIS SLIKA

Slika 1. Odgovori na pitanje "Molimo procijenite zaokupljenost Vaše JLS navedenim djelatnostima. Na koju aktivnost je stavljen najveći naglasak?" 3

Slika 2. Pitanje na odgovor: „Molimo procijenite zaokupljenost Vaše JLS sljedećim aktivnostima. Na koju aktivnost je stavljen najveći naglasak?“ 3

Slika 3. Odgovori na pitanje: „Kako ocjenjujete dostupnost sljedećih administrativnih, upravnih, društvenih i ostalih javnih funkcija na području Vaše JLS, odnosno u kojoj mjeri stanovnici Vašeg grada ili općine obavljaju ove funkcije na području Vaše JLS?“ 4

Slika 4. Odgovori na pitanje: „Kako ocjenjujete dostupnost sljedećih administrativnih, upravnih, društvenih i ostalih javnih funkcija na području Vaše JLS, odnosno u kojoj mjeri stanovnici Vašeg grada ili općine obavljaju ove funkcije na području Vaše JLS?“ 4

Slika 5. Odgovori na pitanje: „Kako ocjenjujete dostupnost sljedećih administrativnih, upravnih, društvenih i ostalih javnih funkcija na području Vaše JLS, odnosno u kojoj mjeri stanovnici Vašeg grada ili općine obavljaju ove funkcije na području Vaše JLS?“ 5

Slika 6. Odgovori na pitanje: „Kako ocjenjujete dostupnost sljedećih administrativnih, upravnih, društvenih i ostalih javnih funkcija na području Vaše JLS, odnosno u kojoj mjeri stanovnici Vašeg grada ili općine obavljaju ove funkcije na području Vaše JLS?“ 5

Slika 7. Odgovori na pitanje: „Kako ocjenjujete dostupnost, odnosno stanje infrastrukture u javnom vlasništvu na području Vaše JLS?“ 6

Slika 8. Odgovori na pitanje: „Kako ocjenjujete dostupnost, odnosno stanje infrastrukture u javnom vlasništvu na području Vaše JLS?“ 6

Slika 9. Odgovori na pitanje: „Kako ocjenjujete dostupnost, odnosno stanje infrastrukture u javnom vlasništvu na području Vaše JLS?“ 7

Slika 10. Odgovori na pitanje: „Kako ocjenjujete dostupnost, odnosno stanje infrastrukture u javnom vlasništvu na području Vaše JLS?“ 7

Slika 11. Odgovori na pitanje: „Molimo označite područje suradnje Vaše JLS. Uz navedeno područje označite i intenzitet suradnje.“ 8

Slika 12. Odgovori na pitanje: „Molimo označite područje suradnje Vaše JLS. Uz navedeno područje označite i intenzitet suradnje.“ 8

Slika 13. Odgovori na pitanje: „Na koji način Vaš Grad ili Općina surađuje s civilnim sektorom (udrugama) na području JLS?“9

Slika 14. Odgovori na pitanje: „Na koji način Vaš Grad ili Općina surađuje s poduzetnicima na području JLS?“ 9

Slika 15. Odgovori na pitanje: „Kako ocjenjujete suradnju s nacionalnom razinom (ministarstvima, agencijama…)?“ 10

Slika 16. Odgovori na pitanje: „Kako ocjenjujete suradnju s nacionalnom razinom (ministarstvima, agencijama…)?“ 10

Slika 17. Odgovori na pitanje: „Navedite (barem tri) stvari za koje smatrate da su najveće SLABOSTI u radu Vašeg Grada ili Općine i samim time u razvoju grada ili općine?“ 11

Slika 18. Odgovor na pitanje: Smatrate li da Vam nedostaje ljudskih potencijala (kadra) u JLS za još učinkovitije obavljanje posla? 11

Slika 19. Odgovori na pitanje: „S obzirom na trenutnu situaciju jeste li pesimistični ili optimistični glede daljnjeg razvoja Zadarske županije?„…….. 12

Slika 20. Odgovori na pitanje: „S obzirom na trenutnu situaciju jeste li pesimistični ili optimistični glede daljnjeg razvoja Vaše JLS?„ 12

Slika 21. Odgovori na pitanje: „Postoji li potencijal koji Vaša JLS/Zadarska županija ima, a da nije dovoljno iskorišten? 14

Slika 22. Odgovori na pitanje: „Koje sektore bi trebalo prioritetno razvijati u sljedećih 7 godina? Navedite nekoliko sektora za koje vam se čini da bi ih trebalo biti razvijen prema onima koje se može nešto sporije razvijati.“..... 15

6. POPIS TABLICA

Tablica 1. SWOT analiza Zadarske županije 13
Tablica 2. SWOT analiza jedinica lokalne i regionalne samouprave 13

PLAN RAZVOJA ZADARSKE ŽUPANIJE 2021. – 2027.

ANALIZA UPITNIKA ZA GRAĐANE "Budućnost Zadarske županije kakvu želimo"

- REZULTATI -

Zadar, ožujak 2021. godine

ANALIZA UPITNIKA ZA GRAĐANE "Budućnost Zadarske županije kakvu želimo"

PLAN RAZVOJA ZADARSKE ŽUPANIJE 2021. – 2027.

Javna ustanova Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA

Odjel za strateško planiranje i upravljanje razvojem

Izrazi koji se koriste u ovom dokumentu, a imaju rodno značenje, koriste se neutralno i odnose se jednako na muški i ženski spol.

O ISTRAŽIVANJU

Anketni upitnik bio je dostupan za popunjavanje građanima *online* u formi Google obrasca u razdoblju od 25. siječnja do 10. veljače 2021. godine. Svrha ovog upitnika bila je omogućiti stanovnicima Zadarske županije iznošenje njihovih stajališta i potreba o razvojnim prioritetima Zadarske županije i grada ili općine u kojem stanuju čime se pridonijelo ostvarenju specifičnih ciljeva Komunikacijske strategije Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. godine, i to Specifičnog cilja 1. *Informirati ključne dionike, ciljane skupine i javnost o procesu izrade i provedbe Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. godine* te Specifični cilj 3. *Osigurati mogućnost za aktivno uključivanje šire javnosti i dionika zainteresiranih za izradu i provedbu Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. godine.*

O SUDIONICIMA ISTRAŽIVANJA

U anketnom istraživanju je u razdoblju od 25. siječnja do 10. veljače 2021. godine zaprimljeno ukupno 313 odgovora. Uvidom u dostavljene odgovore te analizom istih utvrđeno je kako je jedan dio odgovora u cijelosti ponavljajući, te su isti filtrirani. U analizu je uključen po jedan takav odgovor, a nakon isključivanja ponavljajućih odgovora analizirano je ukupno 308 odgovora.

Osnovne informacije o sudionicima istraživanja obuhvaćene su pitanjima od 1 do 5. Ispitanici su odgovarali na pitanja o spolu, dobnoj skupini, razini stečenog obrazovanja, gradu ili općini u kojoj stanuju, a mogli su naznačiti i u kakvoj sredini žive, odnosno žive li u gradu, selu, zaleđu, primorju ili na otoku.

U anketnom istraživanju sudjelovala je 141 žena (45,78%) te 167 muškaraca (54,22%). Najčešća dob ispitanika je od 30 do 40 godina (104 ispitanika; 33,77%), a najmanje ispitanika je u dobi do 18 godina (2 ispitanika; 0,65%) (Slika 1.).

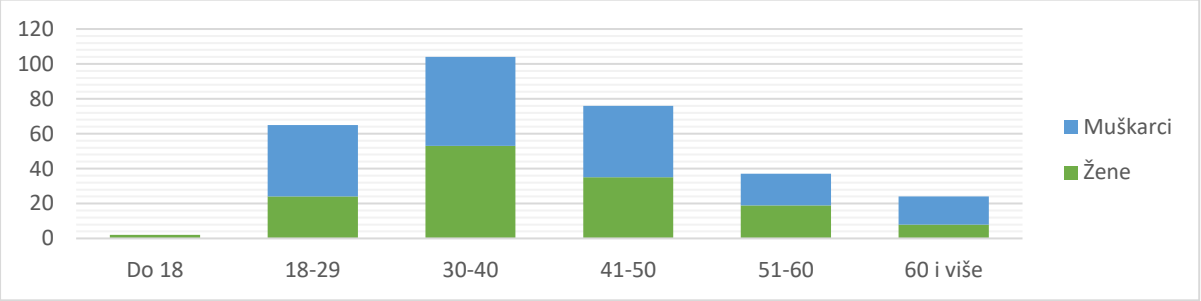

Slika 1. Distribucija uzorka s obzirom na dob i spol ispitanika

S obzirom na obrazovanje ispitanika, najviše ispitanika je visokoobrazovano, odnosno čak 71,43% ispitanika ima višu, visoku stručnu spremu ili poslijediplomski studij (Slika 2.).

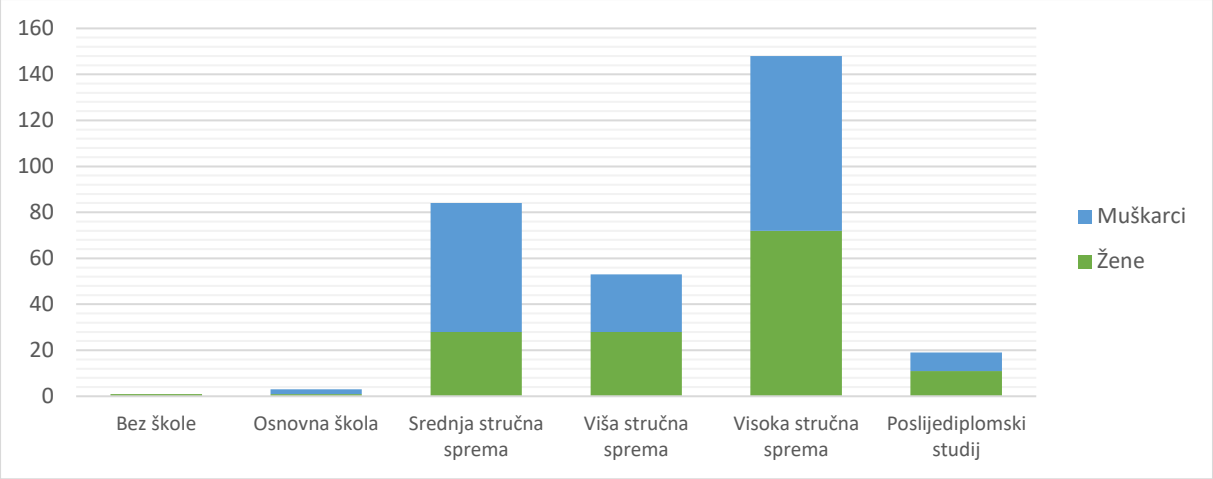

Slika 2. Distribucija uzorka s obzirom na obrazovanje i spol ispitanika

Najviše ispitanika je s područja Grada Zadra (52,95%), dok su ispitanici iz ostalih jedinica lokalne samouprave neznatno zastupljeni. U istraživanju su sudjelovali ispitanici iz 29 jedinica lokalne samouprave. Nisu sudjelovali ispitanici iz općina Jasenice, Kolan, Lišane Ostrovičke, Novigrad i Škabrnja.

Tablica 1. Distribucija uzorka prema općini/gradu stanovanja i spolu ispitanika

JLS	**Žene**	**Muškarci**	**Ukupno**	**Struktura**
Benkovac	7	4	11	3,57%
Biograd na Moru	10	2	12	3,90%
Nin	1	3	4	1,30%
Obrovac	0	2	2	0,65%
Pag	3	0	3	0,97%
Zadar	80	83	163	52,92%
Bibinje	0	3	3	0,97%
Galovac	1	3	4	1,30%
Gračac	1	1	2	0,65%
Kali	0	1	1	0,32%
Kukljica	1	0	1	0,32%
Pakoštane	2	3	5	1,62%
Pašman	1	4	5	1,62%
Polača	0	1	1	0,32%
Poličnik	3	2	5	1,62%
Posedarje	0	1	1	0,32%
Povljana	1	1	2	0,65%
Preko	1	5	6	1,95%
Privlaka	0	1	1	0,32%
Ražanac	2	1	3	0,97%
Sali	3	5	8	2,60%
Sv. Filip i Jakov	4	11	15	4,87%
Tkon	1	2	3	0,97%
Vir	4	4	8	2,60%
Vrsi	1	1	2	0,65%
Zemunik Donji	2	8	10	3,25%

Stankovci	4	8	12	3,90%
Sukošan	2	3	5	1,62%
Starigrad	3	0	3	0,97%
Izvan Zadarske županije	3	4	7	2,27%

Ispitanici su mogli navesti i sredinu u kojoj stanuju te su pri tom mogli odabrati dva odgovora od ponuđenih: grad, selo, primorje, otok, zaleđe. Najviše ispitanika navelo je kako stanuje u gradskoj sredini (47,40%), a zatim na selu (20,78%), u primorju (16,56%), na otoku (15,91%) te najmanje u zaleđu (9,09%).

STAVOVI I MIŠLJENJA STANOVNIKA ZADARSKE ŽUPANIJE O RAZVOJNIM PRIORITETIMA U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU

Stavovi i mišljenja sudionika istraživanja o razvojnim prioritetima i potrebama Zadarske županije obuhvaćeni su pitanjima od 6 do 12. Ispitanici su odgovarali na pitanja o sektorima koje je potrebno prioritetno razvijati te za koje smatraju da je potrebno osigurati najveća ulaganja, navesti koje su najveće slabosti Zadarske županije te grada ili općine u kojem žive, ali i ukratko opisati Zadarsku županiju u kakvoj bi voljeli živjeti.

Pitanje br. 6., prvo u setu pitanja o stavovima i mišljenjima stanovnika Zadarske županije o razvojnim prioritetima u srednjoročnom razdoblju propituje koliko su pojedini sektori važni za svakog ispitanika osobno te njegovu obitelj. Pitanje je propitivalo važnost 11 sektora, a ispitanici su mogli važnost svakog od sektora ocijeniti kao 1 – nevažno, 2 – manje važno, 3 – važno, 4 – vrlo važno te 5 – najvažnije.

Razvojni prioriteti navedeni su kako slijedi:

- Gospodarski rast i inovacije
- Održiva poljoprivreda i sigurnost hrane
- Zaštita okoliša i energetska učinkovitost
- Dobra prometna povezanost i obnova prometne infrastrukture
- Sigurnost stanovnika
- Dobro i učinkovito javno upravljanje
- Kvalitetno i dostupno obrazovanje
- Ravnomjeran regionalni razvoj
- Veća zaposlenost i smanjenje rizika od siromaštva
- Kvalitetna i dostupna zdravstvena skrb
- Educiranje i jačanje ljudskih potencijala

Kao najvažnija za ispitanike i njihove obitelji je *Kvalitetna i dostupna zdravstvena skrb* koja je ocijenjena prosječnom ocjenom 4,75 te je ovom segmentu najviše ispitanika dodijelilo je najvišu ocjenu, ocjenu 5 (280 ispitanika). Kao drugi sektor po važnosti jest ***Kvalitetno i dostupno obrazovanje*** **ocijenjeno prosječnom ocjenom 4,68**, a na trećem mjestu je ***Dobro i učinkovito javno upravljanje*** **(prosječna ocjena 4,63).** U svim razvojnim prioritetima najčešće dodijeljena ocjena (mod) te srednja vrijednost niza (medijan) je ocjena 5.

Tablica 2. Distribucija odgovora ispitanika na pitanje br. 6. o procjeni važnosti razvojnih prioriteta

	Aritmetička sredina	Najčešća vrijednost (mod)	Srednja vrijednost (medijan)	Raspon i broj dodijeljenih ocjena				
				1	2	3	4	5
Gospodarski rast i inovacije	4,44	5	5	8	3	21	90	186
Održiva poljoprivreda i sigurnost hrane	4,44	5	5	6	6	28	73	195
Zaštita okoliša i energetska učinkovitost	4,42	5	5	10	5	29	65	199
Dobra prometna povezanost i obnova prometne infrastrukture	4,40	5	5	9	6	26	78	189
Sigurnost stanovnika	4,59	5	5	4	8	15	57	224
Dobro i učinkovito javno upravljanje	4,63	5	5	9	3	8	53	235
Kvalitetno i dostupno obrazovanje	4,68	5	5	4	5	10	49	240
Ravnomjeran regionalni razvoj	4,26	5	5	12	7	36	86	167
Veća zaposlenost i smanjenje rizika od siromaštva	4,62	5	5	7	5	7	61	228
Kvalitetna i dostupna zdravstvena skrb	4,75	5	5	4	6	6	32	260
Educiranje i jačanje ljudskih potencijala	4,39	5	5	9	6	24	87	182
Demografska obnova stanovništva	4,23	5	5	16	10	39	65	178

Pitanje br. 7 Upitnika usmjereno je na EU fondove te propituje stavove i mišljenja ispitanika o snazi njihova utjecaja na razvoj, pri čemu se ocjenjivao utjecaj EU fondova na razvoj Zadarske županije te grada/općine u kojoj žive. Ispitanici su ocjenjivali prema skali: 1 – uopće ne utječu, 2 – slabo utječu, 3 – dovoljno utječu, 4 – vrlo dobro utječu, 5 – odlično utječu.

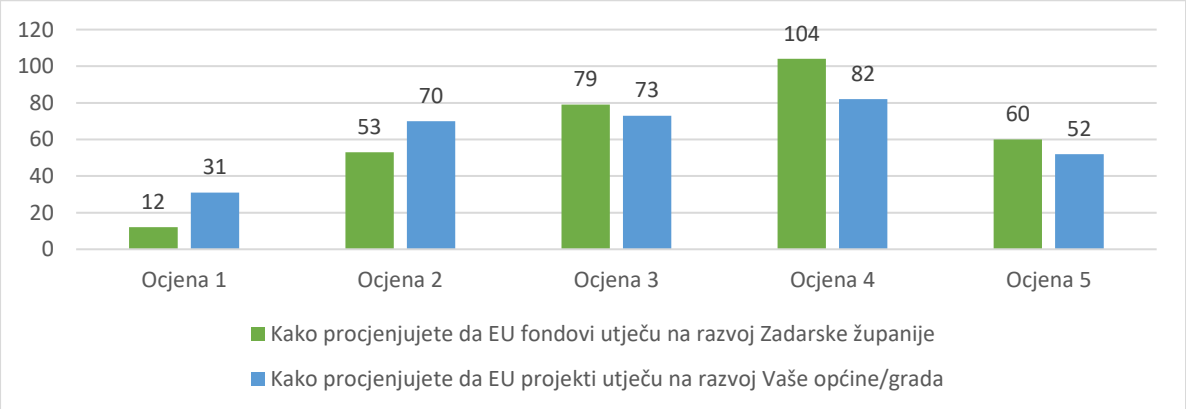

Slika 3. Ocjena utjecaja EU fondova na razvoj

Najveći broj ispitanika smatra kako EU fondovi vrlo dobro utječu na razvoj Zadarske županije te grada i općine u kojoj žive. Najčešća dodijeljena ocjena je 4. Nešto kritičnije prema utjecaju EU fondova na razvoj grada/općine u kojoj žive su žene koje su na ovom pitanju najčešće dodijelile srednju ocjenu 3 – dovoljno utječu. Čak desetina ispitanika izjasnila se kako EU fondovi uopće ne utječu na sredinu u kojoj stanuju, a na regionalnoj razini ovaj je udjel i manji (3,90%).

Tablica 3. Ocjena utjecaja EU fondova na razvoj, prema spolu ispitanika i ukupno

		Aritmetička sredina	Najčešća vrijednost (mod)	Srednja vrijednost (medijan)	Raspon i broj dodijeljenih ocjena				
					1	2	3	4	5
Ukupna ocjena	Kako procjenjujete da EU fondovi utječu na razvoj Zadarske županije	3,48	4	4	12	53	79	104	60
	Kako procjenjujete da EU projekti utječu na razvoj Vaše općine/grada	3,18	4	3	31	70	73	82	52
Žene	Kako procjenjujete da EU fondovi utječu na razvoj Zadarske županije	3,39	4	3	6	28	37	45	25
	Kako procjenjujete da EU projekti utječu na razvoj Vaše općine/grada	3,14	3	3	12	37	33	37	22
Muškarci	Kako procjenjujete da EU fondovi utječu na razvoj Zadarske županije	3,55	4	4	6	25	42	59	35
	Kako procjenjujete da EU projekti utječu na razvoj Vaše općine/grada	3,20	4	3	19	33	40	45	30

Pitanje br. 8. obuhvaćalo je sektore za koji ispitanici smatraju da je bitno osigurati veća ulaganja. Ispitanicima je bilo ponuđeno 12 područja, a mogli su odabrati do 5 područja za koja smatraju da je potrebno osigurati veća ulaganja:

- Zdravstvo i socijalna skrb
- Pravosuđe
- Obrazovanje
- Sigurnost stanovništva
- Razvoj gospodarstva i inovacije
- Prometna infrastruktura (željeznice, ceste, luke)
- Digitalno društvo
- Ravnomjeran regionalni razvoj i razvoj slabije razvijenih područja
- Razvoj poljoprivrede i bio-ekonomije
- Bolje upravljanje
- Kultura i turizam
- Čist i zdrav okoliš.

Najviše ispitanika odgovorilo je kako je potrebno osigurati veća ulaganja u *Razvoj gospodarstva i inovacije* (182), *Zdravstvo i socijalnu skrb* (164), *Obrazovanje* (162), *Čist i zdrav okoliš* (147) te *Razvoj poljoprivrede i bio-ekonomije* (142). Razlika u prioritetnim područjima ulaganja razlikuju se s obzirom na spol ispitanika, pa su tako muškarci na prvo mjesto stavili *Razvoj gospodarstva i inovacije* (81), *Obrazovanje* (88) i *Zdravstvo i socijalnu skrb* (81), dok su žene na prvo mjesto istaknule potrebu za većim ulaganjima u *Zdravstvo i socijalnu skrb* (83) *i Razvoj gospodarstva i inovacije* (76) te *Čist i zdrav okoliš* (75). Najmanje ispitanika ukupno (48) označilo je potrebu za većim ulaganjima u *Sigurnost stanovništva* (48), a kod ispitanica najmanje je potrebe za ulaganjima u *Digitalno društvo* (22).

Tablica 4. Sektori u koje je potrebno osigurati veća ulaganja, prema spolu ispitanika i ukupno

	Žene	Muškarci	Ukupno
Zdravstvo i socijalna skrb	83	81	164
Pravosuđe	35	65	100
Obrazovanje	74	88	162
Sigurnost stanovništva	23	25	48
Razvoj gospodarstva i inovacije	76	106	182
Prometna infrastruktura (željeznice, ceste, luke)	45	64	109
Digitalno društvo	22	46	68
Ravnomjeran regionalni razvoj i razvoj slabije razvijenih područja	54	34	88
Razvoj poljoprivrede i bio-ekonomije	71	71	142
Bolje upravljanje	46	57	103
Kultura i turizam	47	45	92
Čist i zdrav okoliš	75	72	147

Pitanje br. 9. postavljeno je kao pitanje otvorenog tipa, a ispitanici su u okviru upitnika proizvoljno imali priliku navesti tri sektora koja je prioritetno potrebno razvijati na području Zadarske županije. Odgovori ispitanika svrstani su u 16 pripadajućih kategorija prikazanih u Tablici 5. **Prva tri prioritetna sektora koja su ispitanici označili kao prioriteti za razvoj jesu u području *Poljoprivrede*, *Gospodarstva i poduzetništva* općenito te *Kulture i turizma* s osobitim naglaskom na turizam, nakon razvoja gospodarstva ističu se *Zdravstvo i socijalna skrb*, *Obrazovanje*, *Promet* i *Okoliš*.**

Tablica 5. Prioritetni razvojni sektori, prema spolu ispitanika i ukupno

	Žene	Muškarci	Ukupno
Poljoprivreda	64	75	139
Gospodarstvo i poduzetništvo	49	55	104
Kultura i turizam	44	58	102
Zdravstvo i socijalna skrb	57	34	91
Obrazovanje	34	36	70
Promet	31	37	68
Okoliš	33	27	60
Pravosuđe	12	16	28
Bolje upravljanje	12	9	21
Industrija	7	12	19
Digitalizacija	4	15	19
Vodoopskrba i odvodnja	9	3	12
Infrastruktura	5	6	11
Regionalni razvoj	10	0	10
Ribarstvo i marikultura	4	6	10
Znanost, inovacije, robotika	1	4	5

Pitanja 10 i 12. usmjerena su na prepreke u razvoju Zadarske županije. Ispitanici su navodili najveće slabosti u razvoju Zadarske županije te slabosti u razvoju grada, odnosno općine u kojoj stanuju. Odgovori su ponuđeni u slobodnoj formi, a u svrhu obrade podataka poopćeni su u istovjetne kategorije.

Tablica 6. Stavovi i mišljenja ispitanika o razvojnim slabostima Zadarske županije

Kategorija	**Broj ispitanika**	**% ispitanika**
Korupcija i nepotizam	61	19,81%
Upravljanje	60	19,48%
Neravnomjeran razvoj	46	14,94%
Politika	42	13,64%
Gospodarstvo	34	11,04%
Promet	30	9,74%
Pravosuđe	24	7,79%
Turizam	23	7,47%
Neplanski razvoj	22	7,14%
Poljoprivreda	22	7,14%
Urbanizam	18	5,84%
Okoliš	17	5,52%
Zdravstvo	14	4,55%
Birokracija	12	3,90%
Obrazovanje	9	2,92%
Kultura	9	2,92%
Demografija	7	2,27%
Netransparentnost	5	1,62%
Imovinsko-pravni odnosi	3	0,97%
Zapošljavanje	3	0,97%
Digitalizacija	3	0,97%

Otpad	3	0,97%
Inovacije	3	0,97%
Klijentelizam	3	0,97%
Ljudi	2	0,65%
STEM	2	0,65%
Dječji vrtići	1	0,32%
Mladi	1	0,32%
Neiskorištenost EU fondova	1	0,32%
Odvodnja	1	0,32%
Proizvodnja	1	0,32%
Socijalna politika	1	0,32%
Sporost	1	0,32%
Kulturna i prirodna baština	1	0,32%
Životni standard	1	0,32%
Nedovršenost projekata	1	0,32%

Kao slabosti Zadarske županije u okviru pitanja broj 10. ispitanici su u prvih 5 kategorija naveli: Korupciju i nepotizam, Upravljanje, Neravnomjeran razvoj, Politika i Gospodarstvo.

Najviše ispitanika kao najveće slabosti u razvoju županije navela su **korupciju i nepotizam (19,81%).**

Primjer navoda 1: *nepotizam, korupcija, nekažnjavanje prijestupa, neodgovornost za postupke*

Primjer navoda 2: *Korupcija, nepotizam, klijentelizam, nedovoljna informiranost, indiferentnost*

Primjer navoda 3: *Korupcija, nepotizam, nesposobnost*

Primjer navoda 4: *Kriminal i korupcija. Dok se to ne riješi nema promjene u nijednom sektoru.*

Primjer navoda 5: *politička korupcija, nepotizam, negativna kadrovska selekcija*

Kao slabost istaknuti su **javni servisi te javna uprava od strane 19,48% ispitanika.**

Primjer navoda 1: *provedbeni kapaciteti i javno upravljanje, georaznolikost područja*

Primjer navoda 2: *Loši javni servisi, Uplitanje politike u sve segmente, Ne postojanje jasne strateške usmjerenosti, Identificiranje i korištenje resursa (prvenstveno ljudskih) koji mogu i žele doprinijeti boljitku zajednice...*

Primjer navoda 3: *Loše upravljanje*

Primjer navoda 4: *Neinovatinost, stari kadar i lose upravljanje*

Primjer navoda 5: *Slabo upravljanje odnosno tko je na vlasti vuče sebi i svome kraju a drugima ništa*

Neravnomjeran regionalni razvoj kao slabost navodi 14,94% ispitanika. A posebno se ističu nejednak razvoj zaleđa i otoka u odnosu na Grad Zadar.

Primjer navoda 1: *Slabo ulaganje u zaleđe i otoke,nema vodovoda,ceste su loše,nema interneta*

Primjer navoda 2: *Nejednako razvijanje po opcinama i selima...nekom sve,nekom nista.*

Primjer navoda 3: *Sve izvan grada Zadra i obalne linije je marginalizirano*

Primjer navoda 4: *Neravnomjeran razvoj, općina Gračac treba veću pomoć županije*

Primjer navoda 5: *Neravnomjeran razvoj svih područja i slaba infrastruktura i povezanost (otoci)*

13,64% ispitanika kao slabost navodi politiku.

Primjer navoda 1: *Stranacka povezanost lokalnih sustava, zastarijelost ideja i lose kadroviranje...*

Primjer navoda 2: *politika koja upravlja svim segmentima razvoja*

Primjer navoda 3: *Loša politika i nefunkcioniranje državnog aparata*

Primjer navoda 4: *Naši političari*

Primjer navoda 5: *Politika, nepotizam, korupcija*

U kontekstu gospodarstva nezadovoljno je stanjem 11,04% ispitanika. Ispitanici zamjeraju nedostatak proizvodnje, preveliku usmjerenost na turizam, neiskorištavanje potencijala poljoprivrede.

Primjer navoda 1: *Što nema industrije. Sva ulaganja su vezana za turizam. Nedostatak sveobuhvatne i dugoročne strategije razvoja.*

Primjer navoda 2: *Nedostatak drugih sektora poput poljoprivrede, previše ovisimo o turizmu.*

Primjer navoda 3: *Nedovoljno iskorišteni resursi, slabe promotivne aktivnosti, nedovoljna ulaganja u gospodarstvo i turizam*

Primjer navoda 4: *Nedostatak kapaciteta malih poduzetnika, posebno u prehrambenom i poljoprivrednom sektoru (poduzetničkih i marketinških alata i vještina), kao i neadekvatno povezivanje i informiranje prije svega jer se često ne uzima u obzir niska razina digitalnih vještina. Nedostatak uredskih prostora inkubatora u manjim sredinama.*

Primjer navoda 5: *Nedostatak proizvodnje, nedostatak inovacija, neiskorištenost potencijala*

Pitanje br. 12. propituje stavove i mišljenja ispitanika o slabostima u razvoju grada ili općine u kojoj stanuju.

Tablica 7. Stavovi i mišljenja ispitanika o razvojnim slabostima grada ili općine u kojoj stanuju

Kategorija	**Broj ispitanika**	**% ispitanika**
Korupcija i nepotizam	57	18,51%
Upravljanje	49	15,91%
Politika	48	15,58%
Promet	30	9,74%
Urbanizam i prostorno planiranje	30	9,74%
Okoliš	28	9,09%
Gospodarstvo	26	8,44%
Turizam	22	7,14%
Neplanski razvoj	17	5,52%
Zdravstvo	15	4,87%
Neravnomjeran razvoj	12	3,90%
Odvodnja	10	3,25%
Pravosuđe	10	3,25%
Zapošljavanje	10	3,25%
Kultura	9	2,92%
Demografija	8	2,60%
Neiskorištenost EU fondova	8	2,60%
Obrazovanje	8	2,60%
Birokracija	6	1,95%
Imovinsko-pravni odnosi	6	1,95%
Poljoprivreda	6	1,95%
Životni standard	5	1,62%
Ljudi	4	1,30%
Dječji vrtići	3	0,97%
Inovacije	3	0,97%
Mladi	2	0,65%
Otpad	2	0,65%
Nedovršenost projekata	1	0,32%

Kao razvojnu slabost u okviru pitanja broj 12. ispitanici su u prvih 5 kategorija naveli: Korupciju i nepotizam, Upravljanje, Politika, Promet i Urbanizam i prostorno planiranje.

Najviše ispitanika kao i kod razvojnih slabosti županije i u razvoju grada ili općine u kojoj stanuju navode **Korupciju i nepotizam (18,51%), Upravljanje (15,91%) te Politiku (15,58%).** Primjeri navoda istovjetni su onima kod pitanja br. 10.

Kod razvojnih slabosti grada ili općina promet je naznačilo 9,74% ispitanika. Ispitanici naglašavaju lošu prometnu povezanost, posebice otoka, lošu infrastrukturu te nedostatak parkirnih mjesta.

Primjer navoda 1: *Zastarjelost prometne infrastrukture (zeljeznica, teretena luka i sl.)*

Primjer navoda 2: *Prometna povezanost*

Primjer navoda 3: *Nema mosta*

Primjer navoda 4: *Ceste*

Primjer navoda 5: *PARKING, PARKING, PARKING i općenito nebriga za domicilno stanovništvo*

Prostorno i urbanističko planiranje kao razvojnu slabost grada ili općine navelo je 30 ispitanika (9,74%). Kao najznačajnije slabosti navode se neplanska gradnja, nedostatak zelenih površina u gradu Zadru, betonizacija i apartmanizacija.

Primjer navoda 1: *Gradnja koja nije planska, neuređene turističke površine, loša infrastruktura rubnih kvartova*

Primjer navoda 2: *Premalo planski uređenih zelenih površina u naselju, užasne plaže i kupališta, betonizacija, projekti koji dugoročno nisu isplativi*

Primjer navoda 3: *Prekomjerna ružna i nekvalitetna izgradnja uništila je dalmatinski karakter Zadra, prometni kaos u gradu gdje se grade ulice upitne protočnosti, bez uvažavanja pješaka i biciklista i naravno bez stabala i zelenila (ne treba ni spominjati parkiranje). Zapuštenost javnih prostora i totalna bezidejnost u kreiranju novih pogotovo u novijim djelovima grada (trgovi, parkovi, spomenici, fontane, vodoskoci Itd.) nagriza samu bit "gradskog" u gradu. Zbog ljudske pohlepe za brzom i jednostavnom zaradom u Zadru su izgubljeni mnogi prostori u kojima su se okupljali Zadrani (kavane, barovi, plesnjaci, konobe) a poluotok se pretvorio u jeftine restorane, kioske i trgovine, koje ne mogu vise privući niti najsiromašnije ni najskrtavije turiste.*

Primjer navoda 4: *Preizgrađenost. Izgradnja kuća i zgrada bez prostornog plana, izgradnja zgrada bez potrebne infrstrukture (pristupnih cesta, kanalizacije), bez zelenila oko tih istih zgrada.*

Primjer navoda 5: *prostorni planovi koji na pojedinim mjestima pogoduju investitorima i uništavaju kvalitetu života građanima (parking, uske ulice koje ne zadovoljavaju minimum sigurnosti i veličine zgrada koje se na njih priključuju malo zelenila parkova sportskih igrališta i parking prostora (općenito zajedničkih sadržaja).*

Pitanje br. 11. glasilo je **Jednom rečenicom opišite Zadarsku županiju kakvu želite.**

Većina ponuđenih vizija Zadarske županije obuhvaća više razvojnih aspekata, od kojih su najistaknutiji jednake mogućnosti za sve i ulaganje u ljude (43%), snažan gospodarski rast (22%) i održiv okoliš (14%). Nešto manje od petine svih navedenih vizija sadržavaju elemente koji se mogu svrstati u više kategorija ili ne mogu niti u jednu od ponuđenih (18%).

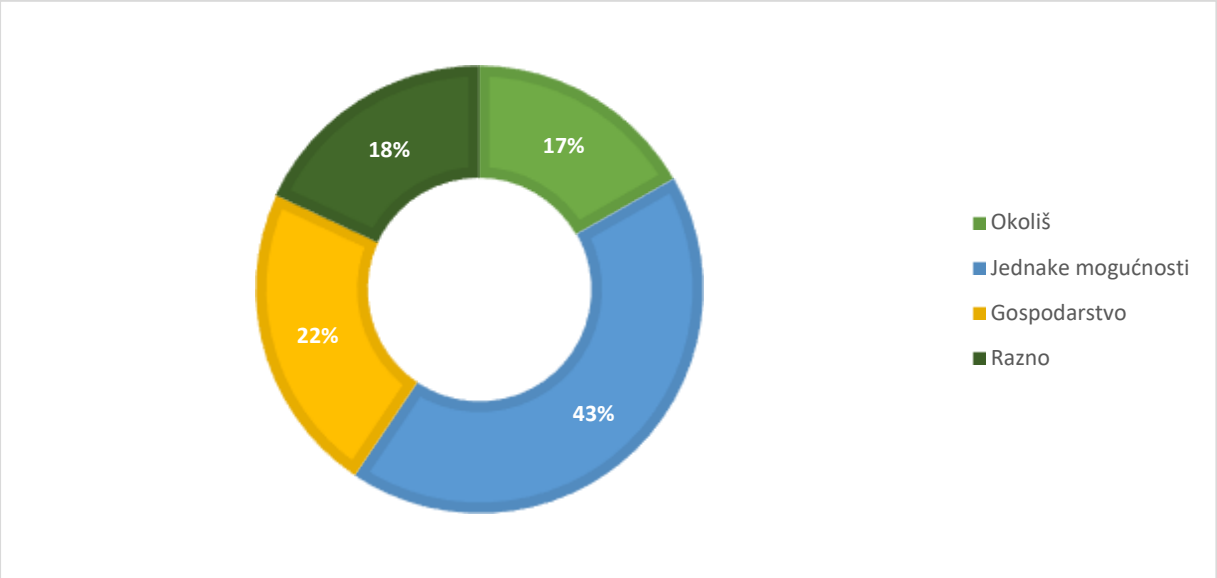

Slika 4. Najčešća područja sadržaja ponuđenih vizija Zadarske županije

U nastavku se iznose primjeri vizija prema najčešćim kategorijama i potkategorijama.

Primjeri vizije s aspekta jednakih mogućnosti za sve i ulaganja u ljude:

Primjer vizije 1: *Mjesto u koje se moje dijete želi vratiti...*
Primjer vizije 2: *Želim ulaganje u djecu jer djeca su naša budućnost.*
Primjer vizije 3: *Razvijenu u svakom pogledu po mjeri čovjeka i ovog građana*
Primjer vizije 4: *Zdravo okruzenje u kojem vlada pozitivno ozracje koje omogucava mladim i visokoobrazovanim ljudima okruzenje u kojem zele ostati.*
Primjer vizije 5: *Jednaku za svih, posebno za otoke i zadarsko zaleđe*

Primjeri vizija s aspekta gospodarskog razvoja Zadarske županije:

Primjer vizije 1: *Gospodarski uspješnu jer ima sve potrebne resurse*
Primjer vizije 2: *gospodarski samoodrživa*
Primjer vizije 3: *Županija koja spaja nove industrije (IT, Robotika) sa starim gospodarskim granam (poljoprivreda, turizam).*
Primjer vizije 4: *Globalno orijentiranu, inovativnu, s vrhunskim idejama te mladim ljudima.*
Primjer vizije 5: *Želim modernu i gospodarski snažnu županiju*

Primjeri vizija s aspekta održivog i zelenog razvoja Zadarske županije:

Primjer vizije 1: *Zelena oaza jednakih mogućnosti.*
Primjer vizije 2: *Zelenu (ekološka proizvodnja), povezanu (pješački, biciklistički, osim samo autima) i dobro naseljenu.*
Primjer vizije 3: *Plavu - zelenu, zaposlenu, čistu, sretnu*
Primjer vizije 4: *Ekološki osviještenu s educiranim stanovništvom, otvorenim za promjene.*
Primjer vizije 5: *Zelena (ekološka) županija*

Primjeri vizija Zadarske županije koji nisu uvršteni u gore navedene kategorije:

Primjer vizije 1: *Blistavu budućnost izgrađenu na temelju slavne prošlosti.*
Primjer vizije 2: *Prosperitetnu i ravnopravnu*
Primjer vizije 3: *Natprosječna i inovativna.*
Primjer vizije 4: *Zelim da bude centar Dalmacije u pravom smislu riječi*
Primjer vizije 5: *Sretno i zdravo okruženje za život u centru Jadrana*

ZAKLJUČNO

Rezultati upitnika za građane „Budućnost Zadarske županije kakvu želimo“ upućuju na to kako je za stanovnike Zadarske županije i njihove obitelji najvažnija ***kvalitetna i dostupna zdravstvena skrb, obrazovanje*** **te** ***učinkovita javna uprava.***

Za kvalitetnu i dostupnu zdravstvenu skrb te obrazovanje smatraju da su to prioritetni razvojni sektori Zadarske županije te da je za njih potrebno osigurati i veća ulaganja. Prva tri prioritetna sektora koja su ispitanici označili kao ***prioriteti za razvoj jesu gospodarstvo i poduzetništvo općenito, poljoprivreda i bio-ekonomija te kultura i turizam*** s osobitim naglaskom na turizam, ali i ***čist i zdrav okoliš te promet***.

Kao najveće zapreke u razvoju Zadarske županije te grada ili općine u kojoj stanuju ispitanici navode ***korupciju i nepotizam, tromu javnu upravu, neravnomjeran regionalni razvoj, gospodarstvo usmjereno isključivo na turizam, lošu prometnu povezanost i infrastrukturu te neplansku gradnju i nedovoljno zelenih i društvenih površina u urbanističkom i prostornom planiranju.***

Zadarsku županiju žele ravnomjerno razvijenu i jednaku za svih, posebno za otoke i zadarsko zaleđe. Modernu. Prosperitetnu i ravnopravnu. Gospodarski snažnu, samoodrživu i uspješnu koja spaja nove industrije (IT, robotika) sa starim gospodarskim granama (poljoprivreda, turizam). Zelenu (ekološka proizvodnja), povezanu (pješački, biciklistički, umjesto isključivo autima) i dobro naseljenu, koja ulaže u djecu i u koju će se djeca sutra željeti vratiti.

Obrazac Izvješća o savjetovanju s javnošću

IZVJEŠĆE O SAVJETOVANJU S JAVNOŠĆU U POSTUPKU DONOŠENJA PLANA RAZVOJA ZADARSKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE OD 2021. DO 2027. GODINE ZADARSKA ŽUPANIJA ZADAR, 21.siječnja 2022.godine	
Naziv akta za koji je provedeno savjetovanje s javnošću	Plan razvoja Zadarske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine
Naziv tijela nadležnog za izradu nacrta / provedbu savjetovanja	Zadarska županija
Razlozi za donošenje akta i ciljevi koji se njime žele postići uz sažetak ključnih pitanja	Proces izrade Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. odvija se sukladno Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem RH (NN 123/17), Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17, 118/18), Zakonu o proračunu (NN 87/08, 136/12, 15/15) te pratećim podzakonskim aktima. Na temelju novog zakonodavnog i metodološkog okvira, Županijska skupština Zadarske županije, na sjednici održanoj 31. listopada 2019., donijela je Odluku o pokretanju postupka izrade Plana razvoja Zadarske županije za razdoblje 2021. – 2027. (KLASA: 302-02/19-2/4, URBROJ: 2198/1-02-19-4). Plan razvoja Zadarske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine temeljni je srednjoročni akt strateškog planiranja od značaja za Zadarsku županiju kojim se definiraju posebni ciljevi za provedbu strateških ciljeva iz dugoročnih akata strateškog planiranja. Planom razvoja Zadarske županije utvrđuje se srednjoročna vizija, prioriteti i ciljevi razvoja Zadarske županije te drugi obvezujući elementi sadržaja srednjoročnih akata strateškog planiranja na područnoj (regionalnoj) razini propisani zakonom kojim se uređuje sustav strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske.
Objava dokumenata za savjetovanje	www.zadarska-zupanija.hr
Razdoblje provedbe savjetovanja	17. studenog 2021. – 20. prosinca 2021. godine
Pregled osnovnih pokazatelja uključenosti savjetovanja s javnošću	U okviru savjetovanja s javnošću zaprimljeni su komentari 4 organizacije raspoređeni kroz 9 pojedinačnih točaka, odnosno komentara. Prema vrsti komentara, 3 su u kategoriji načelni prijedlozi i mišljenje na nacrt akta ili dokumenta, a preostalih 6 je u kategoriji primjedbi na pojedine članke ili dijelove nacrta akta ili dokumenta (prijedlog i mišljenje). Od 9 zaprimljenih komentara, 3 komentara su prihvaćena, 2 komentara su djelomično prihvaćena, a 4 su primljena na znanje. Pregled zaprimljenih komentara i odgovora iskazan je u Prilogu I.
Pregled prihvaćenih i neprihvaćenih mišljenja i prijedloga s obrazloženjem razloga za neprihvaćanje	Iskazano u Prilogu I.
Ostali oblici savjetovanja s javnošću	Iskazano u Prilogu II.
Troškovi provedenog savjetovanja	0 kuna

Prilog 1. Pregled prihvaćenih i neprihvaćenih primjedbi

Redni broj	Sudionik savjetovanja (ime i prezime pojedinca, naziv organizacije)	Članak ili drugi dio nacrta na koji se odnosi prijedlog ili mišljenje	Tekst zaprimljenog prijedloga ili mišljenja	Status prijedloga ili mišljenja (prihvaćanje/neprihvaćanje s obrazloženjem)
1.	Željka Jurlina, Udruga Eko Zadar	Načelni prijedlozi i mišljenje na nacrt akta ili dokumenta	Načelno mišljenje o dokumentu je da je u njemu očit nesrazmjer između opisanih razvojnih izazova i mogućnosti te predloženih mjera i pokazatelja ishoda, a pogotovo u kontekstu potrebe za razvojem održivosti i otpornosti na klimatske promjene.	**Primljeno na znanje.** Zahvaljujemo na komentaru. Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem (NN 123/17), čl. 23. st. 1. propisano je kako se planom razvoja jedinice područne (regionalne) samouprave definiraju posebni ciljevi za provedbu strateških ciljeva iz dugoročnih akata strateškog planiranja iz članaka 17. i 18. predmetnog Zakona, odnosno Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. te drugih sektorskih i višesektorskih strategija. Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske postavljen je okvir za izradu Plana razvoja Zadarske županije do 2027. godine te su svi definirani posebni ciljevi, pripadajući pokazatelji ishoda i mjere usklađeni. U kontekstu odgovora na opisane razvojne izazove i mogućnosti predložen je okvir od 4 prioritetna područja, 20 posebnih ciljeva i 85 mjera usmjerenih ka ostvarenju vizije Zadarske županije kao konkurentne i razvijene županije koja predvodi u plavom i zelenom rastu gospodarstva Jadranske Hrvatske te županije inovativnog i održivog razvoja sa sigurnim i poticajnim okruženjem za sve njezine stanovnike. Posebni ciljevi i mjere se međusobno nadopunjavaju i prožimaju, a sam koncept održivog razvoja, posebice s aspekta očuvanja i zaštite okoliša, uključivši i pitanje otpornosti na klimatske promjene, izravno je uključen u 9 od 20 posebnih ciljeva, a neizravno kroz cijelu intervencijsku logiku.
2.	Željka Jurlina, Udruga Eko Zadar	Primjedbe na pojedine članke ili dijelove nacrta	Što se tiče Razvojnog smjera 3. „Zelena i	**Primljeno na znanje.**

		akta ili dokumenta (prijedlog i mišljenje)	digitalna tranzicija“, posebnog cilja 14. (Unaprjeđenje energetske učinkovitosti i infrastrukture uz tranziciju prema čistoj energiji i OiE) smatramo da su pokazatelji ishoda vrlo neambiciozni i da ne odgovaraju predloženim mjerama. Isto smatramo i za poseban cilj 15. (Razvoj konkurentne, otporne i održive poljoprivrede i prehrambenog sektora). Navedeni pokazatelji nam minimalno govore o načinu na koji će se u narednom razdoblju doprinijeti razvoju održivih praksi u poljoprivredi, odnosno smanjenju negativnog utjecaja poljoprivrede na smanjenje kvalitete tla i bioraznolikosti općenito. Što se tiče posebnog cilja 16., iz predloženih pokazatelja također nije razvidno kako će se doprinijeti razvoju održivih (u skladu sa zaštitom okoliša i klime) praksi u ribarstvu i akvakulturi. Što se tiče posebnog cilja 17. koji je povezan s ciljem razvoja održive mobilnosti, ni iz predloženih mjera, a ni pokazatelja, nije jasno na koji način se doprinosi razvoju održive mobilnosti, odnosno mobilnosti koja doprinosi smanjenju negativnog okolišnog otiska kroz smanjenje stakleničkih plinova. Tim više što je prometa na području Zadarske županije vodeći onečišćivač okoliša.	Zahvaljujemo na komentaru. Pokazatelji ishoda odabrani su iz Biblioteke pokazatelja koja se vodi pri Ministarstvu regionalnog razvoja i fondova EU RH. Definiranje pokazatelja izvršeno je prema SMART kriteriju u onoj mjeri koliko je to moguće u pogledu dinamike i mogućnosti osiguravanja kontinuiranog praćenja pojedinog pokazatelja na regionalnoj razini. Pokazatelji ishoda određuju se za razinu posebnih ciljeva, a za razinu mjera određuju se pokazatelji rezultata provedbenim programima jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave.
3.	Željka Jurlina, Udruga Eko Zadar	Primjedbe na pojedine članke ili dijelove nacrta	U dodatku III. – SWOT analizi smatramo da je i u slabostima korisno navesti nedovoljnu	**Prihvaća se.** Zahvaljujemo na komentaru.

		akta ili dokumenta (prijedlog i mišljenje)	razvijenost organizacija civilnog društva koje su aktivne u području zaštite okoliša i prirode jer takvih organizacija na području Zadarske županije zaista nedostaje, a njihov razvoj bi itekako mogao doprinijeti zaštiti okoliša i klime na ovom području kroz doprinos razvoju međusektorske suradnje, većem uključivanju građana i širenju svijesti o važnosti zaštite okoliša i klime, povlačenju sredstava iz fondova EU-a, poticanje razvoja društvenog poduzetništva s fokusom na zaštitu okoliša itd.	U dodatak III. SWOT analizu Plana razvoja Zadarske županije, u odjeljak slabosti upisana je izjava kako slijedi: „Nedovoljno razvijeni kapaciteti organizacija civilnog društva aktivnih u području zaštite okoliša i prirode“.
4.	Ante Fabijanić, Grad Pag	Načelni prijedlozi i mišljenje na nacrt akta ili dokumenta	Uz ovaj obrazac ponovno Vam dostavljamo tablicu projekata koje je potrebno realizirati na području Grada Paga i koja je sastavni prilog ovog obrasca	**Primljeno na znanje.** Zahvaljujemo na komentaru te dostavljenim podacima.
5.	Ante Fabijanić, Grad Pag	Primjedbe na pojedine članke ili dijelove nacrta akta ili dokumenta (prijedlog i mišljenje)	str.90 dopisati u ključne točke ostvarenja projekt Izgradnje i dogradnje OŠ Jurja Dalmatinca u Pagu i izgradnju sportske dvorane u Pagu str. 91. dopisati u ključne točke ostvarenja Izgradnja i opremanje otočkog Doma zdravlja u Gradu Pagu-balneološki turizam (ljekovito blato) str. 92. dopisati u ključne točke ostvarenja Izgradnja i opremanje staračkog doma u Gradu Pagu str. 92. dopisati u ključne točke ostvarenja Izgradnja i opremanje staračkog doma u Gradu Pagu str. 94. dopisati u ključne točke ostvarenja Energetska obnova sportske dvorane OŠ Jurjal Dalmatinca	**Djelomično se prihvaća.** Zahvaljujemo na komentaru. U okviru točke 7. Terminski plan provedbe projekata od strateškog značaja Plana razvoja Zadarske županije unose se isključivo strateški projekti Zadarske županije i ustanova te tvrtki kojima je Županija osnivač, odnosno projekti koji nadilaze značaj pojedine jedinice lokalne samouprave te projekti u određenoj fazi spremnosti za realizaciju. U točku 7. upisuju se sljedeći predloženi projekti: - Razvoj luksuznih teritorijalnih brendova „Magazini soli“ Pag -Dogradnja i opremanje OŠ Jurja Dalmatinca Pag -Energetska obnova RJ Benkovac, RJ Obrovac i RJ Pag -Izrađena projektno-tehnička dokumentacija aglomeracije Pag-Povljana-Kolan Ostali zaprimljeni projektni prijedlozi uneseni su u bazu

			Zatvaranje odlagališta komunalnog otpada Sv. Kuzam i izgradnja Etape 2 faze 2 (sortirnica) str. 101. dopisati u ključne točke ostvarenja izgrađena vodnokomunalna infrastruktura aglomeracije Pag-Povljana-Kolan	projektnih ideja za Plan razvoja Zadarske županije 2021. – 2027.
6.	Toni Herenda, GO SDP Pag	Načelni prijedlozi i mišljenje na nacrt akta ili dokumenta	Dopuna strateških projekta važnih za razvoj Grada Paga a dijelom i Zadarske županije te Republike Hrvatske	**Primljeno na znanje.** Zahvaljujemo na komentaru te dostavljenim podacima.
7.	Toni Herenda, GO SDP Pag	Primjedbe na pojedine članke ili dijelove nacrta akta ili dokumenta (prijedlog i mišljenje)	Izgradnja, obnova i uređenje Doma zdravlja Pag u sastavu kojeg će se pored osnovne djelatnosti pružati usluge i zdravstvenog turizma kroz korištenje ljekovitog blata, morske vode-salamure u bazenima soli , ljekovitog bilja, vjetra Izgradnja i opremanje Staračkog doma Pag Izgradnja i opremanje Muzeja grada Paga koji će obuhvatiti izlaganje paška čipke, narodne nošnje, sakralne umjetnosti, solarstva, lik i djela Bartola Kašića i dr. Zatvaranje odlagališta otpada Sv. Kuzam i izgradnja i opremanje sortirnice sa prostorom za odlaganje odvojeno sakupljenih sastavnica otpada za koje je ishodovana pravomoćna građevinska dozvola. Izgradnja rotora na križanju D106 i D 108 (Gorica Povljana) Izgrađena vodno komunalna infrastruktura aglomeracije Pag-Povljana-Kolan Energetska obnova Doma zdravlja ZŽ RJ Pag	**Djelomično se prihvaća.** Zahvaljujemo na komentaru. U okviru točke 7. Terminski plan provedbe projekata od strateškog značaja Plana razvoja Zadarske županije unose se isključivo strateški projekti Zadarske županije i ustanova te tvrtki kojima je Županija osnivač, odnosno projekti koji nadilaze značaj pojedine jedinice lokalne samouprave te projekti u određenoj fazi spremnosti za realizaciju. U točku 7. upisuju se sljedeći predloženi projekti: - Razvoj luksuznih teritorijalnih brendova „Magazini soli“ Pag -Dogradnja i opremanje OŠ Jurja Dalmatinca Pag -Energetska obnova škole i sportske dvorane OŠ Jurja Dalmatinca Pag -Energetska obnova RJ Benkovac, RJ Obrovac i RJ Pag -Izrađena projektno-tehnička dokumentacija aglomeracije Pag-Povljana-Kolan Ostali zaprimljeni projektni prijedlozi uneseni su u bazu projektnih ideja za Plan razvoja Zadarske županije 2021. – 2027.

			Energetska obnova sportske dvorane OŠ J .Dalmatinca Pag	
8.	Predrag Rukavina, Općina Povljana	Primjedbe na pojedine članke ili dijelove nacrta akta ili dokumenta (prijedlog i mišljenje)	Primjedba na „Dodatak II. Osnovna analiza stanja“, str. 243, Tablica 12.3. Davatelji javne usluge prikupljanja otpada i postojeće građevine za gospodarenje otpadom po jedinicama lokalne samouprave Zadarske županije za 2020. godinu; davatelj javne usluge prikupljanja otpada za Općinu Povljana je Čistoća Povljana d.o.o.	**Prihvaća se.** Zahvaljujemo na komentaru.
9.	Predrag Rukavina, Općina Povljana	Primjedbe na pojedine članke ili dijelove nacrta akta ili dokumenta (prijedlog i mišljenje)	Primjedba na „Dodatak II. Osnovna analiza stanja“, str. 50, Tablica 2.16. Pregled aktivnih poduzetničkih zona u Zadarskoj županiji u 2020. godini, u Općini Povljana aktivna je „Poslovna zona Povljana“ broj aktivnih poduzetnika je 2, a broj zaposlenih je 15	**Prihvaća se.** Zahvaljujemo na komentaru.

Prilog 2. Prikaz ostalih oblika savjetovanja s javnošću sukladno planu savjetovanja na lokalnoj i regionalnoj razini

Prikaz ostalih oblika savjetovanja s javnošću sukladno planu savjetovanja na lokalnoj i regionalnoj razini					
FAZA IZRADE PLANA RAZVOJA	**AKTIVNOSTI (MEHANIZMI)**	**VREMENSKI PERIOD**	**NOSITELJI**	**CILJNA SKUPINA**	**INDIKATORI**
Kontinuirano tijekom cijele izrade Plana razvoja, a osobito u sljedećim fazama: - Prikupljanje podataka i informacija za izradu analitičkih podloga - Utvrđivanje intervencijske logike i definiranje pokazatelja ishoda - Utvrđivanje konačnog teksta Plana razvoja	Organizacija sjednica Partnerskog vijeća	Od 02.12.2019. do 29.01.2022.	Zadarska županija i ZADRA NOVA	Partnerstvo u izradi i provedbi PR ZŽ	-broj održanih sjednica: 4 -broj sudionika: 40 organizacija, 70 sudionika
Kontinuirano tijekom cijele izrade Plana razvoja, a osobito u sljedećim fazama: - Prikupljanje podataka i informacija za izradu analitičkih podloga - Utvrđivanje intervencijske logike i definiranje pokazatelja ishoda - Utvrđivanje konačnog teksta Plana razvoja	Organizacija sastanaka članova radnih skupina	Od 15.12.2020. do 25.10.2021.	ZADRA NOVA	Krajnji korisnici	-broj održanih sastanaka: 6 -broj sudionika: 48 organizacija, 64 sudionika
Prikupljanje podataka i informacija za izradu analitičkih podloga	Organizacija sastanaka fokus grupa	Od 21. do 5. listopada 2020.	ZADRA NOVA	Dionici	-broj održanih sastanaka: 14 -broj sudionika: 93 organizacije, 140 sudionika
Kontinuirano tijekom cijele izrade Plana razvoja, a osobito u sljedećim fazama:	Anketiranje Jedinica lokalne samouprave	Od 16.02.2021. do 30.03.2021.	ZADRA NOVA	Partnerstvo u izradi i provedbi PR ZŽ	-broj anketiranih JLS: 32

- Prikupljanje podataka i informacija za izradu analitičkih podloga - Utvrđivanje intervencijske logike i definiranje pokazatelja ishoda - Utvrđivanje konačnog teksta Plana razvoja					-broj popunjenih anketa: 32
Utvrđivanje konačnog teksta dokumenta Plana razvoja Zadarske županije	Otvoreno savjetovanje za javnost	Od 17.11.2021. do 20.12.2021.	Zadarska županija	Opća javnost	-broj dana trajanja javnog savjetovanja: 34 - broj komentara: n/p
Utvrđivanje konačnog teksta dokumenta Plana razvoja Zadarske županije	Obavijest jedinicama lokalne samouprave o otvorenom savjetovanju za javnost	Od 17.12.2021. do 20.12.2021.	ZADRA NOVA	Opća javnost	-broj poslanih obavijesti: 1 e-mail upućen na adrese 34 JLS, 6 objava za medije, 4 gostovanja na radiopostajama
Kreiranje intervencijske logike Plana razvoja Zadarske županije	Anketiranje građana – o tome u kojem smjeru se ZŽ treba razvijati (on-line)	Od 25.01.2021. do 10.02.2021.	ZADRA NOVA	Opća javnost	-broj anketiranih građana: 308
Kontinuirano tijekom cijele izrade Plana razvoja, a osobito u sljedećim fazama: - Prikupljanje podataka i informacija za izradu analitičkih podloga - Utvrđivanje intervencijske logike i definiranje pokazatelja ishoda - Utvrđivanje konačnog teksta Plana razvoja	Vrednovanje Plana razvoja	Od 10.02.2020. do 21.01.2022.	Zadarska županija i ZADRA NOVA	Partnerstvo u izradi i provedbi PR ZŽ	-broj održanih sastanaka: 8 -broj sudionika: 6 organizacija, 13 sudionika

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO GOSPODARSTVA
I ODRŽIVOG RAZVOJA
10000 Zagreb, Radnička cesta 80
Tel: 01/ 3717 111 fax: 01/ 3717 149

AGENCIJA ZA RAZVOJ
ZADARSKE ŽUPANIJE
ZADRA NOVA - ZADAR
Primljeno: 07. 12. 2021.
Klasifikacijska oznaka: 302-02/19-01/04 | Org. jed.: 04
Urudžbeni broj: 517-21-249 | Privitak: 1 | Vrijed.:

Uprava za procjenu utjecaja na okoliš
i održivo gospodarenje otpadom

KLASA: 351-03/20-01/1094
URBROJ: 517-05-1-1-21-7

Zagreb, 3. prosinca 2021.

ZADAR NOVA
Agencija za razvoj Zadarske županije
Put Murvice 14
23000 Zadar

PREDMET: **Mišljenje o potrebi provedbe strateške procjene utjecaja na okoliš za Plan razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. godine**
– mišljenje, daje se

Uprava za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja (dalje u tekstu: Ministarstvo) zaprimila je 1. prosinca 2021. godine zahtjev Agencije za razvoj Zadarske županije – ZADAR NOVA (KLASA: 302-02/19-01/04; URBROJ: 2198-1-95/02-1-21-247 od 29. studenoga 2021. godine) za preispitivanjem mišljenja temeljem članka 66. stavka 1. Zakona o zaštite okoliša („Narodne novine". broj 80/13, 153/13, 78/15, 12/18 i 118/18; dalje u tekstu: Zakon) o potrebi provedbe postupka strateške procjene utjecaja na okoliš za Plan razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. godine (dalje u tekstu: Plan razvoja). Uz predmetni zahtjev dostavljeni su relevantni podaci o projektima/zahvatima Plana razvoja za koje su već ishođena odgovarajuća odobrenja te čiji su vjerojatno značajni utjecaji na okoliš već procijenjeni u provedenim postupcima strateške procjene za strategije, planove i programe iz područja regionalnog razvoja i prostornog planiranja, nacrt prijedloga Plana razvoja (listopad 2021.) te ispunjeni Obrazac o ocjeni o potrebi strateške procjene na okoliš iz Priloga II. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš („Narodne novine", broj 3/17; dalje u tekstu: Uredba).

Ministarstvo je temeljem zahtjeva Agencije za razvoj Zadarske županije – ZADAR NOVA iz srpnja 2020. godine zatražilo dopune istoga (KLASA: KLASA: 351-03/20-01/1094; URBROJ: 517-03-1-1-20-2 od 17. kolovoza 2020. godine), u kojima je potrebno navesti sve strateške projekte/zahvate definirane Planom razvoja, s posebnim naglaskom na projekte/zahvate čiji su vjerojatno značajni utjecaji na okoliš već procijenjeni u provedenim postupcima strateške procjene za strategije, planove i programe iz područja regionalnog razvoja i prostornog planiranja.

Agencija za razvoj Zadarske županije – ZADAR NOVA dostavila je 28. listopada 2021. godine ispunjeni Obrazac o ocjeni o potrebi strateške procjene na okoliš i nacrt prijedloga Plana razvoja (listopad 2021.), u kojemu su navedeni svi strateški projekti/zahvati na području Zadarske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine, kao i tekstualni osvrt na postupak donošenja VIII. Izmjena i dopuna Prostornog plana Zadarske županije, koji je još u tijeku i za koji se provodi strateška procjena utjecaja na okoliš.

Sukladno dostavljenoj dokumentaciji, Uprava za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom Ministarstva donijela je 9. studenoga 2021. godine Mišljenje (KLASA: 351-03/20-01/1094; URBROJ: 517-05-1-1-21-5) da je za Plan razvoja potrebno provesti stratešku procjenu, jer dopunama predmetnog zahtjeva nije dokazano jesu li vjerojatno značajni utjecaji na okoliš strateških projekata/zahvata Plana razvoja već procijenjeni u provedenim postupcima strateške procjene za strategije, planove i programe iz područja regionalnog razvoja i prostornog planiranja.

U zahtjevu za preispitivanjem mišljenja o potrebi provedbe strateške procjene za Plan razvoja dostavljen je dopunjeni Obrazac o ocjeni o potrebi strateške procjene na okoliš, kao i dokazi da su Planom razvoja predviđeni isključivo zahvati u prostoru koji već prethodno imaju ishođena odgovarajuća odobrenja ili su predviđeni Županijskom razvojnom strategijom Zadarske županije 2016. – 2020. godine, za koju je proveden postupak strateške procjene. Također, Plan razvoja prati glavne ciljeve Županijske razvojne strategije Zadarske županije 2016. – 2020. godine.

Sukladno navedenom, a temeljem dostavljene dokumentacije iz koje je razvidno da se Planom razvoja ne planiraju zahvati koji podliježu ocjeni o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš odnosno procjeni utjecaja na okoliš, a koji već nisu sagledani u postupku strateške procjene utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Zadarske županije 2016. – 2020. godine te koji nemaju ishođena odgovarajuća odobrenja, mišljenje Uprave za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom Ministarstva je da je u predmetnom slučaju moguće primijeniti odredbe članka 69. Zakona te za Plan razvoja nije potrebno provesti postupak strateške procjene utjecaja na okoliš.

Napominjemo, ako tijekom postupka izrade Plana razvoja budu definirani novi projekti koji podliježu ocjeni o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš odnosno procjeni utjecaja na okoliš, a koji već nisu sagledani u gore navedenim postupcima strateške procjene, Ministarstvo će na temelju tih novih podataka razmotriti primjenu članka 63. Zakona.

Donošenjem ovog mišljenja prestaje važiti Mišljenje (KLASA: 351-03/20-01/1094; URBROJ: 517-05-1-1-21-5 od 9. studenoga 2021. godine).

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO GOSPODARSTVA I ODRŽIVOG RAZVOJA
ZAGREB

RAVNATELJICA

Anamarija Matak

Završno izvješće o provedenom postupku prethodnog vrednovanja Plana razvoja Zadarske županije za razdoblje 2021. – 2027. godine

Plavi partner

Lipanj 2021.

Sadržaj

1 Sažetak 3
2 Uvod 5
2.1 Struktura izvješća 6
2.2 Svrha izvješća 6
3 Kontekst vrednovanja 7
4 Korištena metodologija 8
5 Opis Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. 11
6 Odgovori na evaluacijska pitanja 29
7 Zaključci 33

1 Sažetak

Jedan od važnih koraka u postupku izrade akta strateškog planiranja, sukladno pravnoj regulativi koja uređuje ovo područje, je i provedba postupka prethodnog vrednovanja navedenih akata.

Prethodno vrednovanje Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027., proveo je neovisni tim stručnjaka a postupak je rezultirao izvještajem u kojem su ocijenjeni postupci izrade te su izneseni ključni zaključci i određene preporuke ocjenjivača čiji je cilj unapređenje postupka izrade kao i kvalitete samog dokumenta.

Zaključci i preporuke odnose se na ocjenu o poštivanju i ispunjenju administrativno pravnih obveza izrađivača ali i sadržajnog zadovoljavanja propisanih i potrebnih karakteristika srednjoročnog akta strateškog planiranja.

Vrednovanje je provedeno poštujući postupak propisan postojećim pravnim okvirom kao i zahtjevom Naručitelja (Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA).

Plan razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. je koherentan i relevantan dokument koji u potpunosti zadovoljava ulogu akta strateškog planiranja kojim se srednjoročno usmjerava razvoj društva i gospodarstva u Zadarskoj županiji.

Dana 31. listopada 2019. godine, Županijska skupština Zadarske županije donijela je Odluku o pokretanju postupka izrade Plana razvoja Zadarske županije za razdoblje 2021. – 2027. Sukladno prethodno spomenutoj odluci, Javna ustanova Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA (dalje: Agencija za razvoj) ovlaštena je za koordinaciju i izradu Plana razvoja Zadarske županije. Agencija za razvoj ima status regionalnog koordinatora za Zadarsku županiju i osnovana je s ciljem učinkovite koordinacije i poticanja regionalnog razvoja za područje Županije te je zadužena za obavljanje poslova od javnog interesa.

Dana 19. studenog 2020. Agencija za razvoj donijela je Odluku o osnivanju i imenovanju članova Odbora za vrednovanje Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. te Odluku o osnivanju i imenovanju članova Tima za vrednovanje Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027.

Osnovane su tematske radne skupine i fokus grupe, provedena je anketa te su održani sastanci tematskih radnih skupina iz različitih područja djelovanja na kojima su sudjelovali bitni dionici iz različitih društvenih skupina odnosno predstavnici javnog, poslovnog, znanstveno-istraživačkog i civilnog sektora.

Uvidom u sadržaj, utvrđeno je kako je Planom definirana srednjoročna vizija koja pokazuje željeni smjer razvoja, utvrđeni su razvojni izazovi i potencijali kao i strateški ciljevi. Za posebne ciljeve utvrđeni su pokazatelji i njihove ciljane vrijednosti, a nositelj izrade izradio je i Komunikacijsku strategiju i komunikacijski akcijski plan. Navedeno potvrđuje kako su u postupku izrade poštivani ključni formalni i administrativni koraci.

Osnovna svrha postupka prethodnog vrednovanja je osigurati neovisno stručno mišljenje da je akt strateškog planiranja u što većoj mjeri relevantan i koherentan te poboljšati kvalitetu postupka same izrade ali i konačnog sadržaja plana. U izvješću je glavni fokus na ključnim aspektima akta, a to su ocjena definiranih razvojnih potreba i potencijala te posebnih ciljeva i pokazatelja.

Osnovni zaključci prethodnog vrednovanja su:

- nacrt Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. izrađen je uz puno poštivanje ključnih načela strateškog planiranja, načela partnerstva, načela točnosti i cjelovitosti te načela učinkovitosti i djelotvornosti. Proces izrade je bio participativan s uključivanjem širokog spektra dionika iz brojnih različitih područja (javni sektor, poslovni, znanstveno-istraživački, civilni itd.)

- prilikom izrade analitičkih podloga te definiranja zaključaka i ocjena razvojnih potreba i potencijala korišteni su relevantni, pouzdani, provjerljivi i usporedivi podaci što pokazuje poštivanje načela točnosti i cjelovitosti u postupku izrade

- temeljem ispravno donesenih zaključaka o razvojnim potrebama i potencijalima definirani su relevantni ciljevi usmjereni ostvarenju gospodarskog i društvenog razvoja Zadarske županije

- za sve postavljene ciljeve definirani su odgovarajući pokazatelji koji su mjerljivi i razumljivi, očekivani učinci su razumljivi, procjenjivi i mjerljivi što potvrđuje poštivanje načela učinkovitosti i djelotvornosti te načela transparentnosti

Iz svega utvrđenog tijekom postupka prethodnog vrednovanja, može se zaključiti kako je Plan razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. relevantan i cjelovit akt strateškog planiranja, koherentan u odnosu na nadređene politike te ciljeve utvrđene Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030.

Gledajući u cjelini, Plan razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. odgovara svrsi i ciljevima koji se njime žele postići, a to je postavljanje temelja za cjelovit i sveobuhvatan razvoj Zadarske županije.

2 Uvod

Predmet izvješća o provedenom postupku prethodnog vrednovanja jest dokument *Plan razvoja Zadarske županije za razdoblje 2021.-2027. godine* (dalje Plan razvoja). Plan razvoja temeljni je srednjoročni akt strateškog planiranja od značaja za Zadarsku županiju kojim se definiraju posebni ciljevi za provedbu strateških ciljeva iz dugoročnih akata strateškog planiranja.

Pravna osnova izrade i vrednovanja akata strateškog planiranja u Republici Hrvatskoj, uključujući i planove razvoja jedinica područne (regionalne) samouprave, su:

- Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/2017)
- Uredba o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 89/2018)
- Pravilnik o provedbi postupka vrednovanja (NN 66/2019)
- Priručnik o strateškom planiranju, verzija 3.0, svibanj 2020.
- Dodatak priručniku o strateškom planiranju, verzija 3.0, svibanj 2020.

Postupak vrednovanja akata strateškoga planiranja je neovisna usporedba i ocjena očekivanih i ostvarenih rezultata, ishoda i učinaka provedbe akata strateškog planiranja. Sukladno Pravilniku o provedbi postupaka vrednovanja (NN 66/2019) (dalje: Pravilnik), postupak vrednovanja primjenjuje se na dugoročne i srednjoročne akte strateškog planiranja. Srednjoročni akti strateškog

planiranja jesu nacionalni planovi i planovi razvoja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Vrednovanje provode unutarnji ili vanjski stručnjaci koji su funkcionalno neovisni o tijelima nadležnim za izradu i provedbu akata strateškog planiranja.

2.1 Struktura izvješća

Izvješće slijedi sadržajnu strukturu preporučenu Pravilnikom o provedbi postupka vrednovanja (NN broj 66/19). Izvješće započinje sažetkom nakon čega slijedi uvodni dio. U okviru uvodnog dijela definiran je predmet izvještaja kao i pravna osnova izrade i vrednovanja strateških razvojnih dokumenata. Osim toga, unutar uvodnog dijela definirana je i svrha samog postupka vrednovanja, metodološki pristup koji se primjenjivao u realizaciji te ključni koraci u postupku izrade Plana razvoja Zadarske županije i postupka vrednovanja. Slijedi svrha izvješća, kontekst vrednovanja, korištena metodologija, opis Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027., odgovori na evaluacijska pitanja te zaključci.

2.2 Svrha izvješća

Prethodno vrednovanje provodi se tijekom izrade akata strateškog planiranja, a njegova je svrha sljedeća:

- osigurati neovisno stručno mišljenje da je akt strateškog planiranja u što većoj mjeri relevantan i koherentan
- poboljšati kvalitetu postupka izrade i konačnog sadržaja strategije
- relevantnim dionicima pružiti prethodnu prosudbu o tome je li akt strateškog planiranja ispravno utvrđen, je li vidljiva koherentnost u odnosu na nadređene politike i smjernice, jesu li očekivani učinci realni i sl.
- pružiti potrebnu osnovu za praćenje i buduće vrednovanje, na način da osigurava oblikovanje jasnih i mjerljivih ciljeva te pokazatelja za praćenje ostvarenja ciljeva kao sastavni dio akata strateškog planiranja.

Pravilnik utvrđuje i ciljeve postupka vrednovanja koji obuhvaćaju:

1. Utvrđivanje jesu li postignuti rezultati ostvareni na ekonomičan način i na koji se način može postići veća ekonomičnost, u okviru ocjene vrijednosti za novac.
2. Utvrđivanje u kojoj mjeri su zastupljene preuzete obveze višeg reda iz Nacionalne razvojne strategije i relevantnih sektorskih i višesektorskih strategija, za srednjoročne akte strateškog planiranja.

3. Ocjena kvalitete postupka pripreme akta strateškog planiranja, uključujući razvojnu dijagnozu i analizu stanja, odabir ciljeva i pokazatelja, procjenu fiskalnog učinka, akcijski plan, plan savjetovanja i komunikacijsku strategiju.
4. Ocjena učinkovitosti praćenja kao sredstva za prepoznavanje i rješavanje mogućih problema uspješnosti.
5. Ispitivanje dionika i javnosti o procesu i rezultatima akata strateškog planiranja.
6. Definiranje preporuka do kojih se došlo temeljem nalaza vrednovanja, a koje mogu biti primijenjene u izradi novih akata strateškog planiranja ili revizija postojećih u cilju poboljšanja uspješnosti.
7. Doprinos budućem planiranju i donošenju odluka u relevantnom području javne politike.

Izrađivač izvješća je proveo postupak vrednovanja poštujući i provodeći prethodno definiranu svrhu i ciljeve relevantne za postupak prethodnog vrednovanja.

Zaključci prethodnog vrednovanja integriraju se u akte strateškog planiranja tijekom izrade.

3 Kontekst vrednovanja

Kao što je već Predmet ovog izvješća o provedenom postupku prethodnog vrednovanja jest Plan razvoja Zadarske županije 2021. – 2027.

Plan razvoja Zadarske županije temeljni je srednjoročni akt strateškog planiranja od značaja za Zadarsku županiju kojim se definiraju posebni ciljevi za provedbu strateških ciljeva iz dugoročnih akata strateškog planiranja.

Akti strateškog planiranja podliježu postupku vrednovanja tijekom izrade, tijekom provedbe i nakon provedbe. Predmet ovog izvješća je vrednovanje tijekom izrade (prethodno vrednovanje) koje provode vanjski stručnjaci.

Ovo izvješće naručeno je od Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA i izrađeno je prema Planu vrednovanja zadanom od strane naručitelja.

Svrha izrade Plana vrednovanja je utvrditi tijek postupka vrednovanja , a obuhvaća indikativni popis vrednovanja koja će se provesti, njihov sadržaj i svrhovitost, vremenski raspored vrednovanja, metode koje će se koristiti za pojedina vrednovanja i podatke koji će se tražiti,

dostupnost odnosno način prikupljanja podataka potrebnih za određena vrednovanja te okvirni proračun za provedbu plana vrednovanja.

Planom vrednovanja opisano je prethodno vrednovanje kao postupak osiguravanja neovisnog stručnog mišljenja o tome je li Plan razvoja relevantan i koherentan (i u kojoj mjeri), a zaključci se integriraju u Plan razvoja.

Sukladno Planu vrednovanja Plana razvoja Zadarske županije, prethodno vrednovanje provodi se u tri faze. Prvo fazno izvješće odnosi se na ocjenu izrađene analize srednjoročnih razvojnih potreba i potencijala. Drugo fazno izvješće je ocjena definiranih ciljeva i prioriteta, dok se Treće fazno izvješće odnosi na ocjenu identificiranih provedbenih mehanizama Plana razvoja te izrađenog financijskog okvira za provedbu identificiranih mjera.

Nakon faznih izvješća koja prate izradu dokumenta, evaluator izrađuje završno izvješće koje daje osvrt na kontekst vrednovanja, sadrži obrazloženje metodologije cjelokupnog postupka vrednovanja s posebnim osvrtom na pristup koji se primjenjivao, osnovne korake i aktivnosti u okviru pojedinih faza vrednovanja te rezultate (osvrte i komentare evaluatora) s tehničkog, financijskog i administrativnog aspekta u skladu s kriterijima vrednovanja.

4 Korištena metodologija

Postupak prethodnog vrednovanja proveden je u skladu s nacionalnim propisima koji uređuju sustav strateškog planiranja i postupak (prethodnog) vrednovanja izrade akata strateškog planiranja u Republici Hrvatskoj te Planom vrednovanja Plana razvoja Zadarske županije.

Zakon uređuje sustav strateškog planiranja Republike Hrvatske i upravljanje javnim politikama odnosno pripremu, izradu, provedbu, izvješćivanje, praćenje provedbe i učinaka te vrednovanje akata strateškog planiranja za oblikovanje i provedbu javnih politika koje sukladno svojim nadležnostima izrađuju, donose i provode javna tijela.

Zakon propisuje sljedeća ključna načela strateškog planiranja:

- Načelo točnosti i cjelovitosti
- Načelo učinkovitosti i djelotvornosti
- Načelo odgovornosti i usmjerenosti na rezultat
- Načelo održivosti

- Načelo partnerstva
- Načelo transparentnosti

Uredbom o smjernicama propisuju se obvezni sadržaj te postupci izrade, izvještavanja, praćenja i vrednovanja akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

U skladu s Uredbom o smjernicama, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije donosi *Priručnik o strateškom planiranju* (dalje: Priručnik).

Priručnik detaljno opisuje metodologiju i postupke u procesu pripreme, izrade, donošenja, provedbe, praćenja i vrednovanja akata strateškog planiranja i način upravljanja cjelokupnim sustavom strateškog planiranja i upravljanja razvojem.

Prema Priručniku, ključni koraci u izradi akata strateškog planiranja nakon odobrenja prijedloga za pokretanje izrade su:

- Uspostava radne skupine za izradu akta strateškog planiranja
- Definiranje vremenskog okvira i ključnih elemenata te procesa izrade akata strateškog planiranja
- Izrada strategije savjetovanja
- Definiranje razvojnih izazova i razvojnih potencijala (analiza stanja)
- Definiranje razvojnih smjerova, strateških ciljeva i/ili posebnih ciljeva
- Odabir pokazatelja uspješnosti
- Izrada akcijskoga plana
- Izrada fiskalne procjene
- Izrada komunikacijske strategije i akcijskoga plana

Ključni koraci u postupku vrednovanja definirani su Pravilnikom. Oni obuhvaćaju sljedeće:

1. Pokretanje postupka vrednovanja
2. Osnivanje Odbora za vrednovanje
3. Utvrđivanje opisa djelovanja Odbora za vrednovanje
4. Osnivanje tima za vrednovanje
5. Provođenje istraživanja i analize
6. Upravljanje postupkom vrednovanja

7. Dovršetak, provjera i odobravanje izvješća o vrednovanju i njegovih preporuka
8. Objava rezultata
9. Povratno integriranje rezultata u sustav strateškog planiranja
10. Povratno izvješćivanje o provedbi preporuka proizašlih iz vrednovanja

Za potrebe izrade izvješća izrađivaču su bili dostupni sljedeći dokumenti:

- Nacrt Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027.
- Nacrt analitičkih podloga – osnovna analiza stanja
- Nacrt Intervencijske logike Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. godine
- Nacrt Akcijskog plana Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. godine
- Komunikacijska strategija
- Plan vrednovanja Plana razvoja Zadarske županije
- Nacrt Strategije savjetovanja plana razvoja zadarske županije 2021. – 2027.
- Odluka o pokretanju postupka izrade Plan razvoja Zadarske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine
- Odluka o osnivanju partnerskog vijeća Zadarske županije
- Poslovnik o radu Partnerskog vijeća Zadarske županije
- Zapisnik s 1. sjednice Partnerskog vijeća Zadarske županije
- Izvještaji s fokus grupa na 12 tema:
    - Demografija i socijalne politike
    - Zdravlje i kvaliteta života
    - Promet i mobilnost
    - Odgoj i obrazovanje
    - Kultura i kreativne industrije (dvije fokus grupe)
    - Sigurnost
    - Gospodarstvo i razvoj poduzetništva
    - Hrana i biokemija (dvije fokus grupe)
    - Energija i održivi okoliš
    - Tehnološki razvoj, digitalno društvo i inovacije
    - Turizam
    - Teritorijalni razvoj i institucionalno upravljanje

- Odluka o donošenju komunikacijske strategije
- Odluka o osnivanju i imenovanju članova Odbora za vrednovanje
- Nacrt Opisa djelovanja Odbora za prethodno vrednovanje
- Odluka o osnivanju i imenovanju članova Tima za vrednovanje
- Odluka o izmjeni i dopuni Plana vrednovanja
- Nacrt prijedloga radnih skupina

Pravilnikom o provedbi postupka vrednovanja (NN broj 66/19) preporuča sljedeći sadržaj izvješća o prethodnom vrednovanju:

1. Kratki sažetak
2. Uvod
3. Kontekst vrednovanja
4. Metodološki pristup
5. Opis akta strateškog planiranja, mjera i proračuna
6. Odgovori na evaluacijska pitanja
7. Zaključci i preporuke

Pravilnikom je također određeno da će sadržaj izvješća ovisiti o vrsti vrednovanja koje se provodi te o opsegu vrednovanja.

5 Opis Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027.

Kako je u uvodnom dijelu izvješća spomenuto, pravna osnova za izradu akata strateškog planiranja u Republici Hrvatskoj obuhvaća Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/2017) (dalje: Zakon), Uredbu o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 89/2018) (dalje: Uredba o smjernicama).

Planovi razvoja jedinica područne (regionalne) samouprave (dalje: JP(R)S) su srednjoročni akti strateškog planiranja od značaja za JP(R)S kojima se definiraju posebni ciljevi za provedbu strateških ciljeva iz dugoročnih akata strateškog planiranja. Plan razvoja JP(R)S ne može biti u suprotnosti s nacionalnim planovima a donose se za razdoblje od 5 do 10 godina.

Sadržaj planova razvoja JLP(R)S obuhvaća:

- Srednjoročna vizija razvoja, usklađena s relevantnim dugoročnim aktima strateškog planiranja
- Opis srednjoročnih razvojnih potreba i razvojnih potencijala
- Opis prioriteta u srednjoročnom razdoblju
- Posebni ciljevi
- Popis ključnih pokazatelja ishoda (iz Biblioteke pokazatelja) i ciljanih vrijednosti pokazatelja
- Terminski plan provedbe projekata od značaja za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu, s naznačenim ključnim koracima i rokovima u provedbi
- Indikativni financijski plan s prikazom financijskih pretpostavki za provedbu posebnih ciljeva i projekata od značaja za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu
- Usklađenost s nacionalnom razvojnom strategijom, sektorskim i višesektorskim strategijama te dokumentima prostornog uređenja
- Okvir za praćenje i vrednovanje
- Dodatci:
    - sažetak rezultata prethodnog vrednovanja
    - sažetak provedenog postupka savjetovanja s javnošću

Evaluatoru je za potrebe izrade izvješća dostavljen nacrt Plana razvoja Zadarske županije koji se sastoji od sljedećih poglavlja:

- Uvod
    - Općenito o Planu razvoja Zadarske županije 2021.-2027.
    - Zakonodavni i institucionalni okvir
    - Proces izrade i struktura Plana razvoja Zadarske županije 2021. – 2027.
- Srednjoročna vizija razvoja
- Opis srednjoročnih razvojnih potreba i razvojnih potencijala
    - Globalni razvojni trendovi (s osvrtom na EU i Hrvatsku)
    - Razvojni izazovi i potencijali Zadarske županije u srednjoročnom razdoblju
        - Osnovna obilježja Zadarske županije
        - Gospodarstvo i razvoj poduzetništva

- Tehnološki razvoj, digitalno društvo i inovacije
- Hrana i bioekonomiju
- Turizam
- Kultura i kreativne industrije
- Odgoj i obrazovanje
- Tržište rada
- Zdravstvena zaštita
- Socijalna zaštita
- Sigurnost
- Komunalna infrastruktura
- Okoliš
- Promet
- Regionalni razvoj i institucionalno upravljanje

❖ Usklađenost s Nacionalnom razvojnom strategijom, sektorskim i višesektorskim strategijama te dokumentima prostornog uređenja

❖ Opis prioriteta javne politike u srednjoročnom razdoblju
  - ➢ Konkurentnost i inovativnost gospodarstva i društva
  - ➢ Izgradnja poticajnog okruženja otpornog na krize (izazove)
  - ➢ Resursna učinkovitost i povezanost Zadarske županije
  - ➢ Uravnotežen i pametan regionalni razvoj

❖ Popis posebnih ciljeva i ključnih pokazatelja ishoda

❖ Terminski plan provedbe projekata od strateškog značaja

❖ Indikativni financijski plan

❖ Okvir za praćenje i vrednovanje

❖ Prilozi

Pregledom dostavljenog dokumenta, evaluator je ustvrdio da se nositelj izrade plana razvoja JLP(R)S u potpunosti pridržavao naputaka iz propisa koji uređuju sustav strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske.

Nositelj izrade plana razvoja JLP(R)S radi odgovarajućeg informiranja, komunikacije i vidljivosti postupka planiranja javnih politika obvezno izrađuje i donosi komunikacijsku strategiju i komunikacijski akcijski plan. Komunikacijska strategija i komunikacijski akcijski plan donose se

u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu odluke predstavničkog tijela JLP(R)S o izradi akta strateškog planiranja.

Dana 28. siječnja 2020 ravnateljica Agencije za razvoj donijela je Odluku o donošenju Komunikacijske strategije i komunikacijskog akcijskog Plana razvoja Zadarske županije 2021.-2027. godine.

Strategija je izrađena od strane Agencije za razvoj u svrhu informiranja, komunikacije i vidljivosti postupka izrade i provedbe Plana razvoja.

S obzirom da je 31. listopada 2019. godine Županijska skupština Zadarske županije donijela Odluku o pokretanju postupka izrade Plana razvoja, rok od 90 dana je poštovan.

Nositelj izrade plana razvoja JLP(R)S izrađuje akcijski plan za provedbu plana razvoja koji sadrži pregled glavnih mjera s pokazateljima rezultata, ključnim točkama ostvarenja, rokovima i nositeljima provedbe te procjenom fiskalnog učinka. Nacrt akcijskog plana, priprema se i podnosi predstavničkom tijelu JLP(R)S, zajedno s prijedlogom plana razvoja JLP(R)S ili najkasnije 60 dana od dana donošenja plana razvoja JLP(R)S.

Nositelj izrade Plana razvoja u dokument je uvrstio opis prioriteta javne politike u srednjoročnom razdoblju što je bila jedna od preporuka evaluatora u drugom izvješću o prethodnom vrednovanju.

Dalje u dokumentu opisuju se posebni ciljevi, ključni pokazatelji ishoda odabrani iz Biblioteke pokazatelja s početnom i ciljanom vrijednosti, a za svaki posebni cilj određene su mjere i to kako slijedi:

NRS 2030 RAZVOJNI SMJER 1. Održivo gospodarstvo i društvo

NRS 2030 Strateški cilj: SC.1. KONKURENTNO I INOVATIVNO GOSPODARSTVO

Prioritetno područje (NRS): Razvoj globalno konkurentne, zelene i digitalne industrije

Posebni cilj 1: Poticanje industrijske tranzicije prema sektorima/nišama visoke dodane vrijednosti

Mjere za poticanje industrijske tranzicije prema sektorima/nišama visoke dodane vrijednosti

- **Mjera 1.1.:** Razvoj i unaprjeđenje regionalne infrastrukture u cilju jačanja atraktivnosti regija za privlačenje investicija
- **Mjera 1.2.:** Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja za razvoj proizvodnog sektora i sektora više i visoke dodane vrijednosti
- **Mjera 1.3.:** Uvođenje zelenih tehnologija, modernizacija i dekarbonizacija proizvodnog sektora
- **Mjera 1.4.:** Poticanje novih investicija u svrhu kreiranja i komercijalizacije novih finalnih proizvoda i povećanja izvoza
- **Mjera 1.5.:** Razvoj pametnih vještina za industrijsku tranziciju

Prioritetno područje (NRS): Razvoj poduzetništva i obrta

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.1.04 Dodana vrijednost proizvodnje kao postotak BDP-a i po stanovniku: - DVP kao % BDP-a: - DVP po stanovniku	 82,17 (2018.) 65.409,00 (2018.)	 84,00 70.000,00
OI.02.4.26 Produktivnost rada mjerena kao prihod po zaposlenom, HRK:	589.565,00 (2019.)	700.000,00
OI.02.1.11 Izvoz dobara i usluga (u BDP-a), %:	27,50 (2018.)	50

Posebni cilj 2. Stvaranje snažnog malog i srednjeg poduzetništva i poticajnog poslovnog okruženja

Mjere za stvaranje snažnog malog i srednjeg poduzetništva i poticajnog poslovnog okruženja

- **Mjera 2.1.:** Razvoj, modernizacija i jačanje kapaciteta poduzetničke infrastrukture i potpornih institucija
- **Mjera 2.2.:** Uspostava potpornih modela za olakšanje pristupa internacionalizaciji i financiranju razvoja i komercijalizacije novih proizvoda
- **Mjera 2.3.:** Poticanje digitalizacije i modernizacije poslovnih i proizvodnih procesa
- **Mjera 2.4.:** Razvoj društvenog poduzetništva i poticanje poduzetništva žena i mladih

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost 2027.

OI.02.1.07 Udio prihoda malih i srednjih poduzeća u ukupnom prihodu svih poduzeća, %:	54,36 (2019.)	60,00
OI.02.4.06 Broj novih malih i srednjih poduzeća po godini:	389 (2019.)	500
OI.02.1.31 Udio zaposlenih u mikro, malim i srednjim poduzećima u ukupnom broju zaposlenih, %:	85,70 (2019.)	90

Prioritetno područje (NRS): Razvoj znanosti i tehnologije

Posebni cilj 3. Povećanje uloge znanosti i istraživanja u gospodarstvu Zadarske županije

Mjere za povećanje uloge znanosti i istraživanja u gospodarstvu Zadarske županije

- **Mjera 3.1.:** Jačanje kapaciteta znanstveno-istraživačkih institucija
- **Mjera 3.2.:** Jačanje znanstvenoistraživačke dimenzije poslovnog sektora
- **Mjera 3.3.:** Jačanje i razvoj kapaciteta sustava za transfer znanja i tehnologija

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.9.41 Broj podnesenih prijava zaštite industrijskog vlasništva	79 (2019.)	120
(OI.02.4.11 - preformuliran) Udio rashoda JLPRS za istraživanje i razvoj u ukupnim rashodima, %:	1,71 (2019.)	5,00
OI.02.4.27 Bruto investicije u intelektualnu imovinu, u tis.	17.965 (2019.)	20.000

Prioritetno područje (NRS): Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma

Posebni cilj 4. Razvoj Zadarske županije kao prepoznatljive destinacije održivog, pametnog i cjelogodišnjeg turizma

Mjere za razvoj Zadarske županije kao prepoznatljive destinacije održivog, pametnog i cjelogodišnjeg turizma

- **Mjera 4.1.:** Razvoj sustava upravljanja destinacijom
- **Mjera 4.2.:** Razvoj i unaprjeđenje turističke infrastrukture
- **Mjera 4.3.:** Razvoj ključnih specifičnih oblika turizma
- **Mjera 4.4.:** Povećanje prepoznatljivosti destinacije

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.8.03 Neto stopa popunjenosti kreveta i spavaćih soba u hotelima i sličnom smještaju/ Iskorištenost kapaciteta u danima od siječnja do prosinca:	34 (2020.) 65 (2019.)	80
OI.02.8.50 Indeks turističke razvijenosti Zadarske županije (aritmetička sredina):	21,97 (2019.)	25,00
OI.02.8.25 Prosječna potrošnja turista po danu, u eurima:	94,14 (2019.)	150,00

Prioritetno područje (NRS): Poticanje razvoja kulture i medija

Posebni cilj 5. Očuvanje i valorizacija kulturne i povijesne baštine uz razvoj kreativnih industrija i dostupnost kulturnih sadržaja na području cijele Zadarske županije

Mjere za očuvanje i valorizaciju kulturne i povijesne baštine uz razvoj kreativnih industrija i dostupnost kulturnih sadržaja na području cijele Zadarske županije

- **Mjera 5.1.:** Unapređenje sustava upravljanja, očuvanja i valorizacije kulturne i povijesne baštine
- **Mjera 5.2.:** Jačanje financijskih, institucionalnih i ljudskih resursa u kulturi i kreativnim industrijama
- **Mjera 5.3.:** Unapređenje infrastrukture i poboljšana koordinacija dionika u kulturi i kreativnim industrijama
- **Mjera 5.4.:** Poboljšanje kvalitete i dostupnosti kulturnih sadržaja izvan urbanih područja
- **Mjera 5.5.:** Razvoj medija i medijske pismenosti

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.8.48 Rashodi za kulturu JLP(R)S, po stanovniku, HRK:	188,63 (2019.)	210,00
OI.02.8.49 Broj posjetitelja ustanova u kulturi i kulturnih manifestacija na području županije:	372.080 (2019.)	430.000

NRS 2030 strateški cilj: SC.2. OBRAZOVANI I ZAPOSLENI LJUDI

Prioritetna područja (NRS): Dostupnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, Stjecanje i razvoj temeljnih i strukovnih kompetencija, Unaprjeđenje visokog obrazovanja, Usklađeno i perspektivno tržište rada

Posebni cilj 6. Povećanje usklađenosti odgojno-obrazovnog sustava s potrebama društva i gospodarstva

Mjere za povećanje usklađenosti odgojno-obrazovnog sustava s potrebama društva i gospodarstva

- **Mjera 6.1.:** Unaprjeđenje obrazovne infrastrukture (obrazovni objekti, sportski objekti, učionice)
- **Mjera 6.2.:** Povećanje dostupnosti i osiguravanje jednakih uvjeta za sudjelovanje u programima ranog i predškolskog odgoja te svim razinama obrazovanja
- **Mjera 6.3.:** Unaprjeđenje visokog obrazovanja i jačanje prepoznatljivosti Zadra kao sveučilišnog grada
- **Mjera 6.4.:** Daljnji razvoj regionalnih centara kompetentnosti i unaprjeđenje kvalitete strukovnog obrazovanja
- **Mjera 6.5.:** Poticanje razvoja obrazovnih programa kroz prekvalifikaciju, doškolovanje i osposobljavanje
- **Mjera 6.6.:** Poticanje suradnje i jačanje sustava, programa i mjera za unaprjeđenje regionalnog tržišta rada i poticanje samozapošljavanja
- **Mjera 6.7.:** Podrška osposobljavanju i integraciji teško zapošljivih skupina u tržište rada

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.2.58 Rashodi za odgojno obrazovni sustav JLPRS, po stanovniku HRK:	478,57 (2019.)	560,00
OI.02.16.25 Zaposleni na puno radno vrijeme po stanovniku	0,31 (2019.)	0,40
OI.02.2.60 Broj dječjih vrtića i drugih pravnih osoba koje ostvaruju programe predškolskog odgoja:	85 (2019.)	90

NRS 2030 strateški cilj: SC.3.UČINKOVITO I DJELOTVORNO PRAVOSUĐE, JAVNA UPRAVA I UPRAVLJANJE DRŽAVNOM IMOVINOM

Prioritetna područja (NRS): Kompetentna, dostupna i učinkovita javna uprava, Upravljanje državnom imovinom

Posebni cilj 7. Poboljšanje kvalitete i učinkovitosti institucija javnog sektora i lokalne i regionalne samouprave

Mjere za poboljšanje kvalitete i učinkovitosti institucija javnog sektora i lokalne i regionalne samouprave

- **Mjera 7.1.:** Optimizacija i digitalizacija usluga i procesa javne uprave
- **Mjera 7.2.:** Jačanje ljudskih potencijala u javnom sektoru
- **Mjera 7.3.:** Razvoj civilnog društva i osnaženje kapaciteta i suradnje među svim akterima razvoja
- **Mjera 7.4.:** Jačanje kapaciteta za učinkovito korištenje fondova EU te pripremu i provedbu razvojnih projekata
- **Mjera 7.5.:** Poticanje snažnije međuregionalne i međunarodne suradnje
- **Mjera 7.6.:** Unaprjeđenje sustava upravljanja imovinom u vlasništvu lokalne i regionalne samouprave

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.14.54 Ukupni proračunski prihodi poslovanja JLP(R)S po stanovniku, HRK:	6.917,02 (2019.)	8.900,00
OI.02.14.55 Ugovorena sredstva fondova EU u BDP-u županije, %:	3,60 (2018.)	5,00

NRS 2030 RAZVOJNI SMJER 2. Jačanje otpornosti na krize

NRS 2030 strateški cilj: SC.5. ZDRAV, AKTIVAN I KVALITETAN ŽIVOT

Prioritetna područja (NRS): Kvalitetna i dostupna zdravstvena zaštita i zdravstvena skrb, Dostojanstveno starenje, Socijalna solidarnost i odgovornost, Zaštita dostojanstva hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji te civilnih stradalnika Domovinskog rata i članova njihovih obitelji

Posebni cilj 8. Poboljšanje dostupnosti i kvalitete zdravstvene zaštite i socijalne skrbi uz daljnji razvoj i jačanje programa prevencije za zdrav i kvalitetan život

Mjere za poboljšanje dostupnosti i kvalitete zdravstvene zaštite i socijalne skrbi uz daljnji razvoj i jačanje programa prevencije za zdrav i kvalitetan život

- **Mjera 8.1.:** Razvoj i modernizacija zdravstvene infrastrukture i usluga u skladu sa standardima kvalitete i potrebama zajednice, i razvoj telemedicine
- **Mjera 8.2.:** Razvoj i modernizacija infrastrukture i usluga socijalne skrbi u skladu sa standardima kvalitete i potrebama zajednice
- **Mjera 8.3.:** Daljnji razvoj i provedba programa promocije zdravlja, prevencije i ranog otkrivanja bolesti te programa prevencije u sustavu socijalne skrbi
- **Mjera 8.4.:** Razvoj i primjena modela osiguravanja dostatne zdravstvene radne snage te popunjavanje mreže javno zdravstvenog sustava na otocima i u ruralnom području
- **Mjera 8.5.:** Unaprjeđenje razine zdravstvene zaštite i socijalne skrbi na otocima i u ruralnim područjima

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.05.51 Rashodi za zdravstvo JLP(R)S, po stanovniku, HRK:	3.634,63 (2019.)	4.000,00
OI.02.3.63 Rashodi za socijalnu zaštitu JLP(R)S, po stanovniku, HRK:	281,98 (2019.)	310,00
OI.02.5.04 Gustoća liječnika (na 10 000 stanovnika): - Doktora medicine: - Zdravstvenih djelatnika:	 31,82 (2019.) 150,75 (2019.)	 34,00 160,00

Prioritetno područje (NRS): Zdravlje, zdrave prehrambene navike i aktivni život kroz sport

Posebni cilj 9. Razvoj i unaprjeđenje učinkovitosti sustava sporta za poticanje rekreacije i vrhunske sportske rezultate

Mjere za razvoj i unaprjeđenje učinkovitosti sustava sporta za poticanje rekreacije i vrhunske sportske rezultate

- **Mjera 9.1.**: Unaprjeđenje sportske infrastrukture i sustava za konkurentan natjecateljski sport
- **Mjera 9.2.**: Unaprjeđenje sportske infrastrukture i sustava predškolskog, školskog i akademskog sporta
- **Mjera 9.3.**: Poticanje i unaprjeđenje dostupnosti rekreacije i tjelesnog vježbanja građana

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.05.48 Rashodi za sport JLP(R)S, po stanovniku, HRK:	279,07 (2019.)	310,00
OI.02.05.49 Broj vrhunskih i vrsnih sportaša:	33 (2021.)	70

NRS 2030 strateški cilj: SC.6. DEMOGRAFSKA REVITALIZACIJA I BOLJI POLOŽAJ OBITELJI

Prioritetno područje (NRS): Ublažavanje negativnih demografskih trendova i izgradnja poticajnog okruženja za mlade i obitelji

Posebni cilj 10. Razvoj Zadarske županije kao poticajnog okruženja za mlade i obitelj

Mjere za razvoj Zadarske županije kao poticajnog okruženja za mlade i obitelj

- **Mjera 10.1.:** Razvoj i unaprjeđenje sustava potpora i programa temeljenim na istraživanju životnih navika i stavova mladih obitelji o demografskih kretanjima u Zadarskoj županiji
- **Mjera 10.2.:** Unaprjeđenje dostupnosti društvene infrastrukture za mlade i obitelji

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.3.02 Postotak stanovništva od 0 do 14 godina u ukupnom stanovništvu	14,85 (2019.)	15,00
OI.02.3.64 Iznos isplaćenih potpora za novorođenu djecu, HRK	2.900.000 (2020.)	3.200.000
OI.02.3.67 Saldo ukupne migracije, po županiji	419 (2019.)	500

NRS 2030 strateški cilj: SC.7. SIGURNOST ZA STABILAN RAZVOJ

Prioritetno područje (NRS): Jačanje otpornosti na rizike od katastrofa i unaprjeđenje sustava civilne zaštite, Unaprjeđenje sustava vatrogastva

Posebni cilj 11. Unaprjeđenje sustava za jačanje otpornosti Zadarske županije

Mjere za unaprjeđenje sustava za jačanje otpornosti Zadarske županije

- **Mjera 11.1.:** Jačanje kapaciteta sigurnosnih službi i sustava civilne zaštite kroz ulaganja u razvoj infrastrukture i primjenu novih tehnika i tehnologija
- **Mjera 11.2.:** Jačanje ljudskih kapaciteta i uvjeta rada sigurnosnih službi i sustava civilne zaštite
- **Mjera 11.3.:** Povećanje djelotvornosti sustava za provedbu prevencije i smanjenja rizika te djelotvornosti odgovara kod katastrofa i tehničko-tehnoloških ugroza

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.10.34 Rashodi za civilnu zaštitu, po stanovniku, HRK:	76,61 (2019.)	80,00
OI.02.16.57 Broj požara na 10 000 stanovnika	76 (2019.)	65
OI.02.10.33. Broj članova operativnih snaga civilne zaštite (na 10 000 stanovnika):	47 (2019.)	50

NRS 2030 RAZVOJNI SMJER 3. Zelena i digitalna tranzicija

NRS 2030 strateški cilj: SC.8. EKOLOŠKA I ENERGETSKA TRANZICIJA ZA KLIMATSKU NEUTRALNOST

Prioritetno područje (NRS): Zaštita prirodnih resursa i borba protiv klimatskih promjena

Posebni cilj 12. Unaprjeđenje sustava zaštite okoliša, očuvanja prirodne baštine i održivog upravljanja prostornim resursima

Mjere za unaprjeđenje sustava zaštite okoliša, očuvanja prirodne baštine i održivog upravljanja prostornim resursima

- **Mjera 12.1.:** Unapređenje sustava za praćenje stanja i zaštitu svih okolišnih sastavnica (zrak, vode, more, tlo, krajobraz, biljni i životinjski svijet te zemljina kamena kora)
- **Mjera 12.2.:** Unapređenje sustava upravljanja, očuvanja i valorizacije prirodne baštine

- **Mjera 12.3.:** Potpore očuvanju bioraznolikosti zaštićenih područja i područja Natura 2000 -ciljnih vrsta i stanišnih tipova
- **Mjera 12.4.:** Integralno upravljanje morem i obalnim područjem
- **Mjera 12.5.:** Poticanje kružnog gospodarenja prostorom i zgradama (brownfield investicija)
- **Mjera 12.6.:** Razvoj zelene infrastrukture na urbanim područjima i stvaranje zelenih gradova

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.6.5 Kopnena i morska zaštićena područja (% ukupne teritorijalne površine), %:	10,36 (2021.)	12,00
OI.02.6.62 Rashodi za zaštitu okoliša na području županije, po stanovniku, HRK:	419,91 (2019.)	450,00

Prioritetno područje (NRS): Zaštita prirodnih resursa i borba protiv klimatskih promjena

Posebni cilj 13. Unaprjeđenje kvalitete i održivosti komunalnih infrastrukturnih sustava i usluga

Mjere za unaprjeđenje kvalitete i održivosti komunalnih infrastrukturnih sustava i usluga

- **Mjera 13.1.:** Unaprjeđenje sustava gospodarenja komunalnim otpadom i poticanje prijelaza na kružno gospodarstvo
- **Mjera 13.2.:** Unaprjeđenje kvalitete i održivo upravljanje sustava vodoopskrbe i odvodnje (vodnog gospodarstva)
- **Mjera 13.3.:** Unaprjeđenje kvalitete i razvoj male komunalne infrastrukture i usluga

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.6.18 Stupanj recikliranja komunalnog otpada	15,6 (2018.)	25,00
OI.02.6.35 Stanovništvo priključeno na javnu vodoopskrbu, % :	92,13 (2019.)	97,00
OI.02.6.36 Stanovništvo priključeno na uređaje za pročišćavanje otpadnih voda:	19.812 (2021.)	40.000

Prioritetno područje (NRS): Energetska samodostatnost te tranzicija na čistu energiju

Posebni cilj 14. Unaprjeđenje energetske učinkovitosti i infrastrukture uz tranziciju prema čistoj energiji i OiE

Mjere za Unaprjeđenje energetske učinkovitosti i infrastrukture uz tranziciju prema čistoj energiji i OiE

- **Mjera 14.1.:** Unapređenje, modernizacija i razvoj energetske infrastrukture i sustava energoopskrbe
- **Mjera 14.2.:** Povećanje energetske učinkovitosti infrastrukture i zgrada u javnom i privatnom sektoru
- **Mjera 14.3.:** Poticanje i povećanje korištenja obnovljivih izvora energije u javnom i privatnom sektoru
- **Mjera 14.4.:** Poticanje inovacija u energetskom sektoru i prijelaza na čiste tehnologije

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.6.37 Potrošnja primarne energije (Neposredna potrošnja energije na području Zadarske županije, PJ):	10,2197 (2019.)	10,1827
OI.02.11.44 Broj javno dostupnih punionica za vozila na električni pogon:	4 (2020.)	8

NRS 2030 strateški cilj: SC.9. SAMODOSTATNOST U HRANI I RAZVOJ BIOGOSPODARSTVA

Prioritetna područja (NRS): Povećanje produktivnosti poljoprivrede i akvakulture i njihove otpornosti na klimatske promjene na okolišno prihvatljiv i održiv način, Doprinos klimatskoj neutralnosti, smanjenje upotrebe pesticida i povećanje ekološke proizvodnje u skladu s novim smjerovima EU-a u okvirima zelenog plana te strategije „od polja do stola“ i strategije EU-a za bioraznolikosti, Jačanje konkurentnosti i inovativnosti u poljoprivredi i akvakulturi

Posebni cilj 15. Razvoj konkurentne, otporne i održive poljoprivrede i prehrambenog sektora

Mjere za razvoj konkurentne, otporne i održive poljoprivrede i prehrambenog sektora

- **Mjera 15.1.:** Razvoj potporne infrastrukture za potrebe poljoprivredne proizvodnje
- **Mjera 15.2.:** Poticanje uvođenja novih tehnologija i proizvodnih praksi za potrebe povećanja otpornosti, produktivnosti i održivosti poljoprivredne proizvodnje i prerade
- **Mjera 15.3.:** Poticanje ulaganja u ekološku proizvodnju i zaštitu autohtonih poljoprivrednih proizvoda, sorti i pasmina
- **Mjera 15.4.:** Potpore organiziranju i udruživanju poljoprivrednih proizvođača u svrhu integracije poljoprivredno-prehrambene u lance vrijednosti

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.12.77 Subjekti upisani u Upisnik poljoprivrednih proizvođača:	8.000 (2019.)	8.500,00
OI.02.12.79 Udio prihoda poljoprivrednog sektora u BDP-u županije, %:	5,38% (2018.)	0,07
OI.02.12.10 Područje pod ekološkom poljoprivredom, ha:	8.492 (2020.)	10.000

Posebni cilj 16. Razvoj konkurentnog, održivog i otpornog ribarstva i akvakulture

Mjere za razvoj konkurentnog, održivog i otpornog ribarstva i akvakulture

- **Mjera 16.1.:** Razvoj potporne infrastrukture i suprastrukture za potrebe sektora ribarstva i akvakulture
- **Mjera 16.2.:** Poticanje uvođenja novih tehnologija i ekoloških praksi za potrebe povećanja otpornosti i održivosti sektora ribarstva i akvakulture
- **Mjera 16.3.:** Potpore organiziranju i udruživanju u sektoru ribarstva uz povezivanje sa sektorom prerade

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.12.80 Udio prihoda sektora ribarstva i marikulture u BDP-u županije:	9,62% (2018.)	12,50
OI.02.12.18 Ulovi – unutarnje vode, t:	21.048 (2018.)	25.000,00

NRS 2030 strateški cilj: SC.10. ODRŽIVA MOBILNOST

Prioritetna područja (NRS): Modernizacija željezničkih pruga, promicanje integriranog urbanog prijevoza i prijevoza tereta željeznicom, Uspostava novih prometnih procesa u svim vidovima prometa i autonomnih sustava za mobilnost, Razvoj pomorskog prometa, Razvoj zračnog prometa

Posebni cilj 17. Unaprjeđenje prometne povezanosti i modernizacija prometnih sustava za održivo i sigurno prometovanje

Mjere za unaprjeđenje prometne povezanosti i modernizaciju prometnih sustava za održivo i sigurno prometovanje

- **Mjera 17.1.:** Razvoj i unaprjeđenje Zračne luke Zadar i uspostava mreže helidroma
- **Mjera 17.2.:** Unapređenje infrastrukture i organizacije cestovnog prometa i prometa u mirovanju
- **Mjera 17.3.:** Razvoj i unaprjeđenje mreže pomorske infrastrukture i usluga
- **Mjera 17.4.:** Poticanje razvoja intermodalnog prijevoza i uspostava multimodalnog prometnog čvorišta
- **Mjera 17.5.:** Uvođenje sustava integriranog prijevoza putnika i poticanje primjene ekološki prihvatljivih prometnih rješenja
- **Mjera 17.6.:** Podizanje razine učinkovitosti i funkcionalnosti prometnog sustava u turističkoj sezoni i u otežavajućim vremenskim uvjetima
- **Mjera 17.7.:** Unapređenje međuotočne povezanosti i povezanosti otoka i kontinentskog zaleđa s funkcijama glavnih gravitacijskih centara u Županiji

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.11.02 Zračni prijevoz putnika glavnim zračnim lukama:	801.347 (2019.)	840.000
OI.02.11.46 Broj putnika na državnim linijama Agencije za obalni linijski promet:	13.808.890 (2019.)	14.000.000
OI.02.11.47 Ukupan broj prevezenih putnika po linijama autobusnog prijevoza (gradski, prigradski, otoci):	7.834.667 (2020.)	7.900.000

NRS 2030 strateški cilj: SC.11. DIGITALNA TRANZICIJA DRUŠTVA I GOSPODARSTVA

Prioritetno područje (NRS): Razvoj širokopojasnih elektroničkih komunikacijskih mreža

Posebni cilj 18. Razvoj i poticanje primjene kvalitetnih i prostorno ravnomjerno dostupnih elektroničkih komunikacijskih sustava

Mjere za razvoj i poticanje primjene kvalitetnih i prostorno ravnomjerno dostupnih elektroničkih komunikacijskih sustava

- **Mjera 18.1.:** Razvoj i izgradnja širokopojasne infrastrukture i elektroničkih komunikacijskih mreža vrlo velikog kapaciteta
- **Mjera 18.2.:** Podizanje digitalnih kompetencija i stvaranje uvjeta za digitalnu transformaciju i primjenu naprednih tehnologija u gospodarstvu i društvu

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.7.05 Kućanstva sa širokopojasnim pristupom internetu:	50.199 (2019.)	56.500
OI.027.35 Broj novih e-usluga za građane	0 (2020.)	2,00

NRS 2030 RAZVOJNI SMJER 4. RAVNOMJERAN REGIONALNI RAZVOJ

NRS 2030 strateški cilj: SC.12. RAZVOJ POTPOMOGNUTIH PODRUČJA I PODRUČJA S RAZVOJNIM POSEBNOSTIMA

Prioritetno područje (NRS): Razvoj potpomognutih i brdsko-planinskih područja; Razvoj pametnih i održivih otoka

Posebni cilj 19. Povećanje teritorijalne kohezije Zadarske županije i poticanje ravnomjernog i održivog razvoja

Mjere za povećanje teritorijalne kohezije Zadarske županije i poticanje ravnomjernog i održivog razvoja

- **Mjera 19.1.:** Demografska i gospodarska revitalizacija potpomognutih i brdsko-planinskih područja

- **Mjera 19.2.:** Demografska i gospodarska revitalizacija ruralnih područja i razvoj pametnih sela
- **Mjera 19.3.:** Održivi razvoj otočnih prioritetnih područja i razvoj pametnih otoka

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.13.36 Broj JLS koji imaju indeks razvijenosti ispod 100:	7 (2020.)	5
OI.02.12.81 Udio stanovništva koje živi na otocima u ukupnom broju stanovnika županije,%:	12,42 (2019.)	13
OI.02.13.35 Broj stanovnika mikroregije zaleđa Zadarske županije	27.436 (2019.)	28.000

NRS 2030 strateški cilj: SC.13. JAČANJE REGIONALNE KONKURENTNOSTI

Prioritetno područje (NRS): Pametna specijalizacija i jačanje pozicije regionalnoga gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti, Razvoj pametnih i održivih gradova

Posebni cilj 20. Poticanje daljnjeg razvoja pametne specijalizacije i pametnih gradova

Mjere za poticanje daljnjeg razvoja pametne specijalizacije i pametnih gradova

- **Mjera 20.1.:** Primjena regionalne inovacijske politike i stvaranje regionalnog inovacijskog sustava (RIS)
- **Mjera 20.2.:** Unaprjeđenje regionalnog eko i inovacijskih sustava za poduzetnike
- **Mjera 20.3.:** Jačanje pozicije regionalnog gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti kroz uvođenje strukturnih promjena
- **Mjera 20.4.:** Turistička valorizacija prirodne i kulturne baštine
- **Mjera 20.5.:**Teritorijalno brendiranje i promocija regionalnoga gospodarstva
- **Mjera 20.6.:** Održivi razvoj urbanih područja i razvoj pametnih gradova

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.13.37 Indeks gospodarske snage županije	89,8 (2020.)	100
0I.02.13.09 Stanovništvo koje živi u područjima s integriranim strategijama urbanog razvoja:	114.272 (2019.)	118.000

OI.02.9.39 Broj sporazuma o znanstvenoj i/ili tehnološkoj suradnji i programa prema razini suradnje	25 (2020.)	30,00

Planom razvoja definirani su projekti od strateškog značaja te sukladno propisanom obveznom sadržaju planova razvoja JLP(R)S-ova, terminski plan provedbe projekata od značaja za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu, s naznačenim ključnim koracima i rokovima u provedbi. Planom su definirani sljedeći strateški projekti:

1. Izgradnja i razvoj regionalnog inovacijskog ekosustava za poduzetnike
2. Izgradnja osnovnih i srednjih škola Zadarske županije
3. Pametna bolnica
4. Unaprjeđenje infrastrukture za dostojnu treću dob
5. Energetska obnova javnih zgrada Zadarske županije
6. Sustav javnog navodnjavanja Vransko polje
7. Razvoj ribarske luke s pripadajućom suprastrukturom u Gaženici – RIBARSKI HUB

Planom razvoja također je dan pregled projekata od strateškog značaja kojima se upravlja na nacionalnoj razini te onih koji su u nadležnosti jedinica lokalne samouprave te drugih javnopravnih tijela s područja Zadarske županije.

6 Odgovori na evaluacijska pitanja

Pravilnikom o provedbi postupka vrednovanja (NN broj 66/19) definirani su kriteriji vrednovanja koji služe kao osnova za formuliranje evaluacijskih pitanja. Kriteriji vrednovanja koji se koriste ovise o tipu intervencije i vremenu kada se vrednovanje provodi. Pravilnikom su definirane dvije vrste kriterija vrednovanja: obavezni i dodatni:

Obavezni kriteriji vrednovanja su:

- **Važnost (relevantnost)** kojom se provjerava jesu li ciljevi i prioriteti akta strateškog planiranja utemeljeni na stvarnim potrebama i razvojnim potencijalima odnosno do koje mjere su ciljevi opravdani u odnosu na potrebe.
- **Djelotvornost (efektivnost)** kojom se uspoređuje što je ostvareno u odnosu na planirano odnosno do koje mjere su ciljevi ostvareni te do koje mjere se očekuje da će se ostvariti (ovisno o vrsti vrednovanja).

- **Usklađenost (koherentnost)** podrazumijeva da se uključuje unutarnju i vanjsku usklađenost akta strateškog planiranja, odnosno logiku strategije; utvrđuje se jesu li odabrani prioriteti i mjere komplementarni i povezani; je li akt strateškog planiranja u skladu s relevantnim nacionalnim dokumentima. Vanjska usklađenost podrazumijeva usklađenost između ciljeva akta strateškog planiranja s ciljevima drugih javnih intervencija koje su s njim povezane. Unutarnja usklađenost podrazumijeva usklađenost ciljeva akta strateškog planiranja. Unutarnja povezanost implicira da postoji hijerarhija ciljeva, s time da hijerarhijski niži ciljevi logično doprinose ostvarenju viših ciljeva.

Dodatni kriteriji vrednovanja su:

- **Učinkovitost (efikasnost)** koja podrazumijeva postizanje željenog rezultata s minimalnim troškovima, odnosno postizanje najboljeg rezultata za danu razinu resursa.
- **Dosljednost (konzistentnost)** odnosi se na jasnoću i pridržavanje ciljeva i prioriteta u odnosu na viziju politike.
- **Komplementarnost** odnosno mjera u kojoj intervencija podržava druge javne politike.
- **Održivost** koja ocjenjuje mjeru u kojoj je izgledno da će učinci intervencije trajati nakon što ona završi, odnosno razmatra se jesu li rezultati, uključujući institucionalne promjene, trajni te može li se pretpostaviti da će biti trajni.
- **Jednakost** odnosno do koje mjere su ravnopravno raspoređeni učinci u odnosu na različite dionike, regije, rodnu pripadnost i sl.

U skladu s odredbama pravilnika, prilikom formiranja pitanja, u obzir su uzeti oni kriteriji koji su primjenjivi prethodno vrednovanje.

1. **Jesu li ciljevi i prioriteti akta strateškog planiranja utemeljeni na stvarnim potrebama i razvojnim potencijalima?**

Prilikom izrade Plana razvoja napravljena je detaljna analiza stanja vanjskog i unutarnjeg okruženja iz koje su identificirane razvojne potrebe i razvojni potencijali. U analizi društvenih i gospodarskih kretanja korišteni su pouzdani, provjerljivi, relevantni i usporedivi podaci. Podaci su korišteni i analizirani u relevantnim vremenskim serijama, te praćeni i uspoređivani kroz vremensko kretanju kao i kroz njih relativan odnos u odnosu na usporedive prostorne jedinice kao i nacionalne prosjeke.

Osim korištenja dostupnih sekundarnih podataka (DZS, FINA, HZZO, HNB i sl.) nositelj izrade proveo je istraživanje s ciljem prikupljanja primarnih podataka. Podaci su se prikupljali anketnim istraživanjem kao i provođenjem intervjua u svrhu identifikacije razvojnih potreba i potencijala, određivanja prioritetnih javnih politika te kao priprema za formuliranje vizije i posebnih ciljeva.

Prilikom izrade Plana razvoja Nositelj izrade vodio je računa da u proces uključi sve relevantne dionike kroz provedene fokus grupe tematske radne skupine. Evaluatorima su dostavljena izvješća i potpisne liste s održanih fokus grupa na 12 različitih tema, s tim da je održano ukupno 14 fokus grupa jer su za 2 teme održane dodatne fokus grupe. Također su dostavljeni izvještaji te popisi sudionika s četiri održane tematske radne skupine. Na fokus grupe i tematske radne skupine je bio uključen široki spektar dionika iz javnog i privatnog sektora koji su iznosili svoja stajališta i viđenje razvoja Zadarske županije. Nositelj izrade uvrstio je iznesene potrebe u Plan razvoja kao i prepoznate razvojne potencijale. Iz dostavljene dokumentacije može se zaključiti kako je Nositelj izrade razvoja uložio veliki trud kako bi u ciljevi i prioriteti Plana razvoja bili utemeljeni na stvarnim potrebama i razvojnim potencijalima što i jesu.

2. Jesu li odabrani prioriteti i mjere komplementarni i povezani?

Odabrani prioriteti i mjere su komplementarni i povezani. Nositelj izrade pokazao je dosljednost u izradi strateškog akta počevši od definiranja potreba i razvojnih potencijala pa sve do odabira pokazatelja uspješnosti iz biblioteke pokazatelja. Prioritetna područja usklađena su s prioritetnim područjima javnih politika NRS 2030, a definirane mjere povezane su međusobno, ali i s područjem za koje su određene. Također, prilikom izrade Plana, Nositelj izrade pazio je da definirane mjere izravno doprinose ostvarenju posebnog cilja, a neizravno ostvarenju strateškog cilja.

3. Je li akt strateškog planiranja u skladu s relevantnim nacionalnim dokumentima?

Prilikom izrade Plana razvoja Nositelj izrade čitavo vrijeme vodio je računa o usklađenosti akta s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine. Odnosno, posebni ciljevi definirani Planom razvoja doprinose ostvarenju strateških ciljeva NRS 2030, dok odabrane mjere doprinose ostvarenju posebnih ciljeva. Osim usklađenosti s NRS 2030, Plan razvoja Zadarske županije za razdoblje 2021.-2027. usklađen je i s drugim nacionalnim aktima strateškog planiranja te doprinosi ostvarenju njihovih ciljeva. U relevantnim dijelovima Plan razvoja

usklađen je sa Strategijom prometnog razvoja Republike Hrvatske 2017. – 2030., Strategijom i akcijskim planom zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025., Strategijom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske, Planom gospodarenja otpada Republike Hrvatske za razdoblje 2017. – 2022., Strategijom prilagodbe klimatskih promjena u RH za razdoblje do 2040. s pogledom na 2070. godinu., Integriranim nacionalnim energetskim i klimatskim planom za Republiku Hrvatsku za razdoblje od 2021. do 2030., Strategijom energetskog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050.

4. **Doprinose li posebni ciljevi ostvarenju definirane vizije politika?**

Sukladno Priručniku vizija je inspirativna deklaracija o tome što se želi postići te smjerokaz za odabir razvojnih i strateških ciljeva. Kao i u ostatku dokumenta, prilikom definiranja vizije do izražaja dolazi snažna suradnja s ključnim dionicima prilikom izrade Plana razvoja. Definirana vizija je jasna i precizna, a što je najbitnije predstavlja stvarnost i stremljenje ključnih dionika. Definirani posebni ciljevi jasno se pridržavaju doprinosu u odnosu na viziju.

5. **U kojoj mjeri je izgledno da će učinci intervencije trajati nakon što ona završi?**

Nositelj izrade Plana razvoja, prilikom definiranja posebnih ciljeva vodio je računa o održivosti i trajnosti rezultata. Plan razvoja i njegove komponente u skladu su s ključnim elementima ostvarivanja održivosti, budući da nedvojbeno dijele viziju potencijalnih dodanih vrijednosti i učinka s kontekstom i zahtjevima hijerarhijski viših strateških dokumenata, naročito NRS 2030. Gospodarska, socijalna i društvena održivost sukladno hijerarhijski viših strateških dokumenata, proteže se i kroz cijeli Plan razvoja Zadarske županije za razdoblje 2021. – 2027. Pri definiranju posebnih ciljeva, kroz istraživanje i neposrednu komunikaciju, kao temelj su uzete stvarne potrebe dionika s područja Zadarske županije, sve kako bi se fokusirano potencirala praktična upotrebljivost učinka Plana razvoja. Održivost je utemeljena u svrhovitosti same vizije Plana razvoja i njen je sastavni dio, kao i održivost ciljeva i mjera koje doprinose njenom ostvarenju.

6. **Do koje mjere su ravnopravno raspoređeni učinci u odnosu na različite dionike, regije, rodnu pripadnost i sl.**

Poštivanje načela partnerstva prilikom izrade Plana razvoja uvelike doprinosi odgovoru na kriterij jednakosti. Nositelj izrade u izradu je uključio široki spektar relevantnih dionika dok je regionalna

pokrivenost intervencije sveobuhvatna, odnosno intervencija obuhvaća čitav teritorij Zadarske županije.

7 Zaključci

Primjedbe i sugestije iz dosadašnjih izvješća o vrednovanju uvažene su prilikom izrade konačne verzije dokumenta Plana razvoja. Iz osnovne analize stanja mogu se uočiti osnovna obilježja razvojnih potreba i potencijala područja Zadarske županije, kao i buduće razvojne smjernice. Detektirani su najznačajniji razvojni problemi i ukazano je na nedovoljnu iskorištenost potencijala.

Budući razvoj Županije definiran je kroz prijedlog vizije te posebne ciljeve, prioritete i mjere. SWOT analiza u konačnoj verziji predstavlja logičnu poveznicu između nalaza dobivenih Analizom stanja i postavljenih razvojnih ciljeva. Mjere su oblikovane kao pojedine aktivnosti čija je realizacija i operacionalizacija predviđena Akcijskim planom provedbe Plana.

Na temelju cjelokupnog procesa prethodnog vrednovanja, te provedenog vrednovanja konačnog prijedloga nacrta Plana razvoja i konačne ocjene preporuča se usvojiti predloženi nacrt Plana razvoja Zadarske županije te početi provoditi Akcijski plan.

REPUBLIKA HRVATSKA

ZADARSKA ŽUPANIJA

ŽUPAN

KLASA: 602-02/21-1/111

URBROJ: 2198-01-22-3

Zadar, 4. travnja 2022. godine

Na temelju članka 48. stavka 1. točke 6. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“ broj: 33/01, 60/01, 106/03, 129/05, 109/07, 125/08, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20), članka 119. stavak 1. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi („Narodne novine“ broj: 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 7/17, 68/18, 98/19, 64/20) i članka 28. Statuta Zadarske županije („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj: 15/09, 7/10, 11/10, 4/12, 2/13, 14/13, 3/18, 11/18, 5/20, 5/21), župan Zadarske županije, dana 4. travnja 2022. godine, donosi

RJEŠENJE

O RAZRJEŠENJU ČLANA ŠKOLSKOG ODBORA

OSNOVNE ŠKOLE PETAR ZORANIĆ NIN

I.

LUKA PERINIĆ razrješuje se dužnosti člana u Školskom odboru Osnovne škole Petar Zoranić Nin, na koju je imenovan kao predstavnik osnivača Rješenjem o imenovanju članova/ica Školskog odbora („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 22/21).

II.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u „Službenom glasniku Zadarske županije

ŽUPAN

Božidar Longin, dipl. ing., v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA

ZADARSKA ŽUPANIJA

ŽUPAN

KLASA: 602-02/21-1/111

URBROJ: 2198-01-22-4

Zadar, 5. travnja 2022. godine

Na temelju članka 48. stavka 1. točke 6. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“ broj: 33/01, 60/01, 106/03, 129/05, 109/07, 125/08, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20), članka 119. stavak 1. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi („Narodne novine“ broj: 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 7/17, 68/18, 98/19, 64/20) i članka 28. Statuta Zadarske županije („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj: 15/09, 7/10, 11/10, 4/12, 2/13, 14/13, 3/18, 11/18, 5/20, 5/21), župan Zadarske županije, dana 5. travnja 2022. godine, donosi

R J E Š E NJ E

I.

U školski odbor **Osnovne škole Petar Zoranić Nin**, kao predstavnik osnivača, imenuje se Đani Glavan, univ. bacc. oec..

II.

Član školskog odbora iz točke I. ovog Rješenja imenuje se na vrijeme od četiri godine, odnosno do isteka mandata školskog odbora.

Mandat članova teče od dana konstituiranja školskog odbora.

III.

Ovo Rješenje bit će objavljeno u „Službenom glasniku Zadarske županije“.

ŽUPAN

Božidar Longin, dipl. ing., v.r.

Na temelju članka 35. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“ broj 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19 i 144/20) i članaka 30. i 31. Statuta Općine Povljana („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 13/21), Općinsko vijeće Općine Povljana na 7. (sedmoj) sjednici održanoj dana 28. ožujka 2022. godine donijelo je

ODLUKU

o imenovanju osobe za zastupanje Općine Povljana kao osnivač- član trgovačkog društva

„Vodovod Hrvatsko primorje-južni ogranak“ d.o.o., Senj

Članak 1.

Na temelju članka 2. Društvenog ugovora VODOVOD HRVATSKO PRIMORJE - JUŽNI OGRANAK d.o.o. za skupljanje, pročišćavanje i distribuciju vode, OSNIVAČ – ČLAN TRGOVAČKOG DRUŠTVA je OPĆINA POVLJANA, sa sjedištem na adresi Stjepana Radića 20, OIB: 47207249296.

Članak 2.

Na temelju članka 36. Društvenog ugovora VODOVOD HRVATSKO PRIMORJE- JUŽNI OGRANAK d.o.o. za skupljanje, pročišćavanje i distribuciju vode, Općinsko vijeće općine Povljana imenuje Predraga Rukavinu, načelnika Općine Povljana za osobu za zastupanje Općine Povljana kao osnivač – član trgovačkog društva Vodovod Hrvatsko primorje južni ogranak d.o.o., Senj, Stara cesta 3, OIB 71631587007 (dalje: Društvo) „Vodovod Hrvatsko primorje-južni ogranak“ d.o.o., Senj, Stara cesta 3, OIB:71631587007 (dalje: Društvo).

Članak 3.

Ovom Odlukom ovlašćuje se načelnik Općine Povljana u ime Općine Povljana, Povljana, Stjepana Radića 20, OIB 47207249296, kao osnivača – člana Društva, sukladno odredbi čl. 36. Društvenog ugovora Društva, na donošenje izmjena Društvenog ugovora na način naveden u nacrtu Odluke o izmjeni Društvenog ugovora koji se nalazi u prilogu I. Ove odluke i njen je sastavni dio (Odluka o izmjeni društvenog ugovora nije predmet objave u „Službenom glasniku Zadarske županije“), te na donošenje ostale dokumentacije vezane uz provedbu izmjene Društvenog ugovora u sudskom registru Trgovačkog suda u Rijeci.

Članak 4.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u „Službenom glasniku Zadarske županije“.

KLASA: 325-03/22-01/6

URBROJ:2198-25-01-1-22-1

Povljana, 28. ožujak 2022.

OPĆINSKO VIJEĆE OPĆINE POVLJANA

Predsjednik OV

Nikola Škoda, v.r.

Na temelju članka 48. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (»Narodne novine« broj 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 135/15, 123/17, 98/19 i 144/20) članka 20. Zakona o održivom gospodarenju otpadom (»Narodne novine« broj 94/13, 73/17, 14/19 i 98/19) i članka 46. Statuta Općine Privlaka („Službeni glasnik Zadarske županije“, broj 05/18, 07/21) općinski načelnik Općine Privlaka donosi

ODLUKU

o donošenju Izvješća o provedbi Plana gospodarenja otpadom

Članak 1.

Donosi se Izvješće o provedbi Plana gospodarenja otpadom Općine Privlaka za 2021. godinu.

Članak 2.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave, te će se objaviti u „Službenom glasniku Zadarske županije“ i na službenim internetskim stranicama Općine Privlaka.

KLASA: 351-02/22-01/08

URBROJ: 2198-28-02-22-2

Privlaka, 18. Ožujka 2022.godine

OPĆINA PRIVLAKA

Općinski načelnik

Gašpar Begonja, dipl. ing, v.r.

PRILOG - Izvješće o provedbi Plana gospodarenja otpadom Općine Privlaka za 2021. godinu

Općina Privlaka

Jedinstveni upravni odjel Općine Privlaka

Ivana Pavla II 46.

23 233 Privlaka

IZVJEŠĆE

o provedbi Plana gospodarenja otpadom

Općine Privlaka

za 2021. godinu

ožujak 2022.

Sadržaj:

1. UVOD 3

2. OBVEZE JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE 5

3. DOKUMENTI PROSTORNOG UREĐENJA OPĆINE PRIVLAKA 6

4. PLAN GOSPODARENJA OTPADOM OPĆINE PRIVLAKA 7

5. ANALIZA, OCJENA STANJA I POTREBA U GOSPODARENJU OTPADOM NA PODRUČJU OPĆINE PRIVLAKA, UKLJUČUJUĆI OSTVARIVANJE CILJEVA 9

6. PODACI O VRSTAMA I KOLIČINAMA PROIZVEDENOG OTPADA, ODVOJENO SAKUPLJENOG OTPADA, ODLAGANJU KOMUNALNOG I BIORAZGRADIVOG OTPADA TE OSTVARIVANJU CILJEVA NA PODRUČJU OPĆINE PRIVLAKA 10

7. PODACI O POSTOJEĆIM I PLANIRANIM GRAĐEVINAMA I UREĐAJIMA ZA GOSPODARENJE OTPADOM TE STATUS SANACIJE NEUSKLAĐENIH ODLAGALIŠTA I LOKACIJA ONEČIŠĆENIH OTPADOM, ... 12

8. PODACI O LOKACIJAMA ODBAČENOG OTPADA I NJIHOVOM UKLANJANJU 13

9. MJERE POTREBNE ZA OSTVARENJE CILJEVA SMANJIVANJA ILI SPRJEČAVANJA NASTANKA OTPADA, UKLJUČUJUĆI IZOBRAZNO-INFORMATIVNE AKTIVNOSTI I AKCIJE PRIKUPLJANJA OTPADA 14

10. OPĆE MJERE ZA GOSPODARENJE OTPADOM, OPASNIM OTPADOM I POSEBNIM KATEGORIJAMA OTPADA, ... 15

11. MJERE PRIKUPLJANJA MIJEŠANOG KOMUNALNOG OTPADA I BIORAZGRADIVOG KOMUNALNOG OTPADA, TE MJERE ODVOJENOG PRIKUPLJANJA OTPADNOG PAPIRA, METALA, STAKLA I PLASTIKE TE KRUPNOG (GLOMAZNOG) KOMUNALNOG OTPADA, ... 16

12. POPIS PROJEKATA VAŽNIH ZA PROVEDBU ODREDBI PLANA, ORGANIZACIJSKI ASPEKTI, IZVORI I VISINA FINANCIJSKIH SREDSTAVA ZA PROVEDBU MJERA GOSPODARENJA OTPADOM, ... 17

13. ROKOVI I NOSITELJI IZVRŠENJA PLANA 18

14. ZAKLJUČAK 19

1. UVOD

Općina Privlaka administrativno je smještena u Sjevernoj Dalmaciji, točnije Zadarskoj županiji. Obuhvaća sjeverozapadni dio Ravnih kotar na ravnom poluotoku koji sa sjeveroistočne strane zatvara Ninski zaljev, dok s jugozapadne Zadarski kanal. Općina je od središta Zadarske županije, Grada Zadra udaljena 18 km, a od povijesnog i najstarijeg hrvatskog grada Nina 5,5 km.

Obala Općine Privlaka izrazito je razvedena i njena dužina iznosi 14,65 km. Cijeli prostor je izrazito uravnjen i maritimno eksponiran, okružen Zadarskim kanalom s jugozapada, te Privlačkim gazom, Ninskim i Ljubačkim zaljevom sa sjeverozapada. Na Poljodjelsko zemljište otpada oko 50% ukupne površine, što je značajno više nego u drugim dijelovima Zadarske županije.

Područje Općine prostire se na površini od 11,11 km2 odnosno na 0,3% ukupne površine Zadarske županije koja iznosi 3.646,57 km2. Prema popisu stanovništva iz 2001. godine zabilježeno je 2.199 stanovnika, tj. prema popisu stanovništva iz 2011. godine zabilježeno je 2.253 stanovnika. Prema navedenim podacima prisutan je pozitivan prirast stanovništva od 3%.

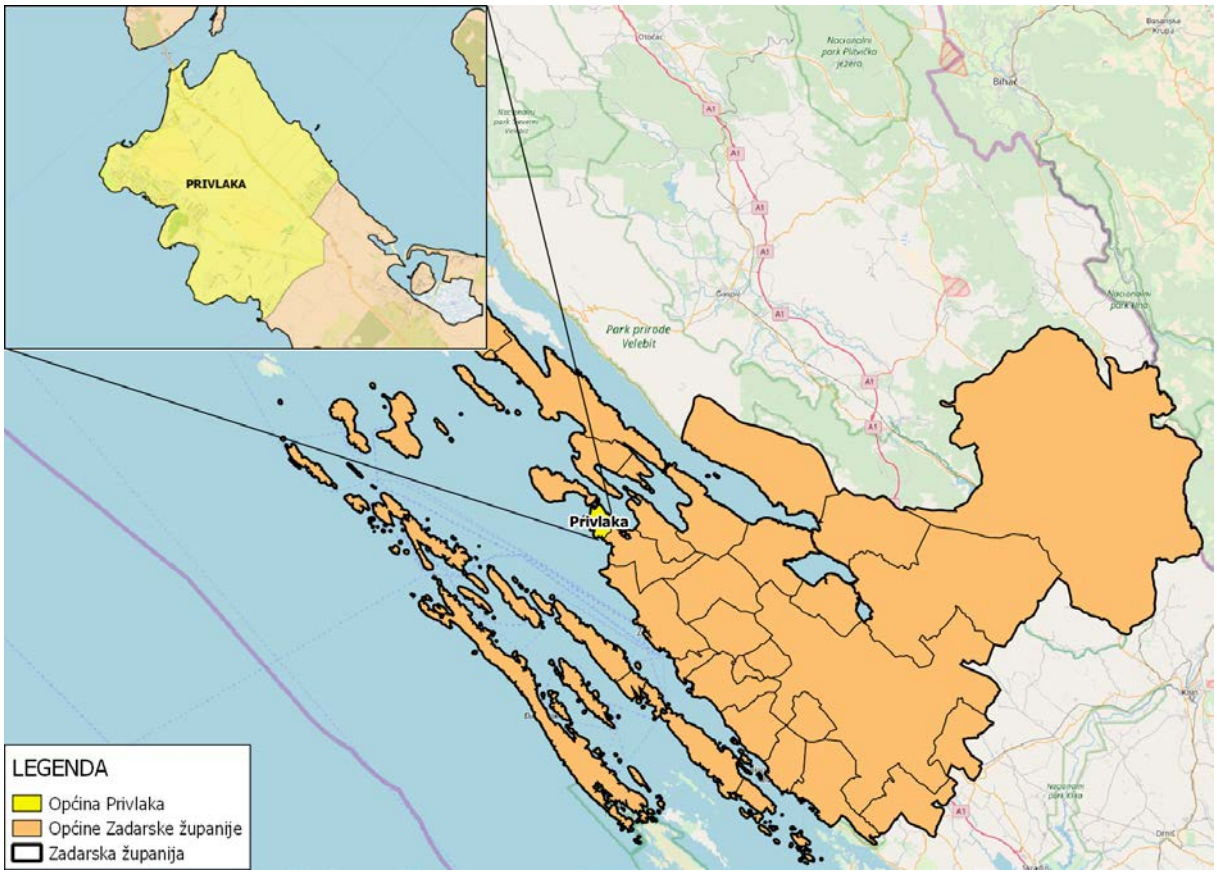

Slika 1: Položaj Općine Privlaka u Zadarskoj županiji

Općina Privlaka obuhvaća naselje Privlaka i dva turistička naselja, Sabunike i Škrapavac. Na području Općine prevladavaju obiteljske kuće s apartmanima i okućnicama.

Područja Sabunike i Škripavac sastavni su dio Općine u kojima prevladavaju kuće za odmor. Smještena su izravno uz more, a sastavljena su od bungalova i vola sa sobama i apartmanima.

Ukupan broj privatnih kućanstava u Općini prema popisu 2011. godine iznosi 823. Što se tiče stambenih jedinica ukupno ih je 3.218 na području Općine, od čega su za stalno stanovanje namijenjene tek 1.397. Moguće je zaključiti da je približno 1/3 stambenih jedinica namijenjena stanovanju a 2/3 svih stambenih jedinica namijenjeno za gospodarsku djelatnost ili kao turističko-rekreacijski stanovi (vikend stanovi).

Privlaka je naselje na jugoistočnoj obali Privlačkog zatona nasuprot otoku Viru, 7 km sjeverozapadno od Nina. Gospodarska je osnova poljodjelstvo, vinogradarstvo, stočarstvo i turizam. Naselje je povezano državnom cestom D 306 sa glavnim županijskim središtem Gradom Zadrom te Gradom Ninom i otokom Virom. Privlaka kao turističko mjesto posebno se oslanja na sve prirodne potencijale koji je okružuju, a to su more, ljekovita blata i bilje te blizina Velebita koji omogućava dodatne turističke animacije i aktivnosti.

Na području Općine Privlaka prikupljanje, odvoz i zbrinjavanje komunalnog otpada koji nastaje u kućanstvima i gospodarstvu obavlja trgovačko društvo Čistoća d.o.o. iz Zadra. Čistoća d.o.o. trgovačko je društvo čija je djelatnost održavanje čistoće, odlaganje komunalnog otpada, trgovina na veliko ostacima i otpadom, tehničko ispitivanje i analiza, postupanje s opasnim otpadom, sakupljanje otpada za potrebe drugih, prijevoz opasnog i neopasnog otpada za potrebe drugih, posredovanje u organiziranju oporabe ili zbrinjavanja otpada u ime drugih, sakupljanje, oporaba ili zbrinjavanje odnosno djelatnost gospodarenja posebnim kategorijama otpada, skladištenje opasnog i neopasnog otpada, stručni poslovi zaštite okoliša te čišćenje snijega i leda s javno prometnih površina, uključujući i posipanje soli. Prikupljeni otpad odlaže na lokaciju Diklo.

Za Plan gospodarenja otpadom Općine Privlaka za razdoblje od 2018. do 2022. godine ishođena je suglasnost od strane Zadarske županije te je donesen na općinskoj skupštini dana 5. ožujka 2018. godine.

Stavkom 1. članka 20. Zakona o održivom gospodarenju otpadom (Narodne novine broj 94/13, 73/17, 14/19 i 98/19) propisano je da jedinica lokalne samouprave dostavlja godišnje izvješće o provedbi Plana gospodarenja otpadom jedinici područne (regionalne) samouprave do 31. ožujka tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu i objavljuje ga u svom službenom glasilu.

2. OBVEZE JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE

Jedinica lokalne samouprave dužna je na svom području osigurati:

- javnu uslugu prikupljanja miješanog komunalnog otpada, i biorazgradivog komunalnog otpada,
- odvojeno prikupljanje otpadnog papira, metala, stakla, plastike i tekstila te krupnog (glomaznog) komunalnog otpada,
- sprječavanje odbacivanja otpada na način suprotan ovom Zakonu te uklanjanje tako odbačenog otpada,
- provedbu Plana,
- donošenje i provedbu Plana gospodarenja otpadom jedinice lokalne samouprave, odnosno Grada Zagreba,
- provođenje izobrazno-informativnih aktivnosti na svom području,
- mogućnost provedbe akcija prikupljanja otpada.

Više jedinica lokalne samouprave mogu sporazumno osigurati zajedničko ispunjenje jedne ili više obveza, te je dužna sudjelovati u sustavima sakupljanja posebnih kategorija otpada sukladno propisu kojim se uređuje gospodarenje posebnom kategorijom otpada, te osigurati provedbu obveze na kvalitetan, postojan i ekonomski učinkovit način u skladu s načelima održivog razvoja, zaštite okoliša i gospodarenja otpadom osiguravajući pri tom javnost rada.

3. DOKUMENTI PROSTORNOG UREĐENJA OPĆINE PRIVLAKA

Planom gospodarenja otpada za razdoblje od 2018. do 2022. godine predložena je lokacija za uspostavu reciklažnog dvorišta, koja je uvrštena u UPU zonu „Sabunike“. Za reciklažno dvorište rezervirana je površina parcele u iznosu od 1.370,37 m2, te je osigurana površina za smještaj osnovne građevine u iznosu od 405 m2. Katastarska čestica na kojoj je predložena lokacija budućeg reciklažnog dvorišta je k.č. 6766/23 k.o. Privlaka. Na istoj katastarskoj čestici planira se i izgradnja reciklažnog dvorišta za građevni otpad.

4. PLAN GOSPODARENJA OTPADOM OPĆINE PRIVLAKA

Za Plan gospodarenja otpadom Općine Privlaka za razdoblje od 2018. do 2022. godine objavljen je u službenom glasniku Zadarske županije (SG ZŽ 5/18). Za navedeni Plan nisu rađene izmjene i dopune, te je isto tako za Plan gospodarenja otpadom Općine Privlaka za razdoblje od 2018. do 2022. godine ishođena suglasnost Zadarske županije.

Navedeni Plan gospodarenja otpadom sadrži sljedeće:

- Analiza, te ocjena stanja i potreba u gospodarenju otpadom na području Općine Privlaka uključujući ostvarivanje ciljeva,
- Podaci o vrstama i količinama proizvedenog otpada, odvojeno sakupljenog otpada, odlaganju komunalnog i biorazgradivog otpada te ostvarivanju ciljeva,
- Podaci o postojećim i planiranim građevinama i uređajima za gospodarenje otpadom te statusu sanacije neusklađenih odlagališta i lokacije onečišćenih otpadom,
- Podaci o lokacijama odbačenog otpada i njihovom uklanjaju,
- Mjere potrebne za ostvarivanje ciljeva smanjivanja ili sprječavanja nastanka otpada, uključujući izobrazno-informativne aktivnosti i akcije prikupljanja otpada,
- Opće mjere za gospodarenje otpadom, opasnim otpadom i posebnim kategorijama otpada,
- Mjere prikupljanja miješanog komunalnog otpada i biorazgradivog komunalnog otpada,
- Mjere odvojenog prikupljanja otpadnog papira, metala, stakla i plastike te krupnog (glomaznog) komunalnog otpada,
- Popis Projekata važnih za provedbu odredbi Plana,
- Organizacijski aspekti, izvori i visina financijskih sredstava za provedbu mjera gospodarenja otpadom,
- Rokovi i nositelji izvršenja Plana.

Glavni cilj izrade i provedbe Plana gospodarenja otpadom Općine Privlaka je u zadanom roku unaprijediti i pospješiti postojeći sustav gospodarenja otpadom na području Općine. Propisani su sljedeći ciljevi:

- Unaprijediti sustav gospodarenja komunalnim otpadom,
    - Smanjiti ukupnu količinu proizvedenog komunalnog otpada za 5% do 2022. godine u odnosu na ukupno proizvedenu količinu komunalnog otpada u 2015. godini,
    - Odvojeno prikupiti 60% komunalnog otpada (prvenstveno papir, karton, staklo, plastiku, metal biootpad i dr.),
    - Odvojeno prikupiti 40% mase proizvedenog biootpada iz komunalnog otpada,
- Unaprijediti sustav gospodarenja posebnim kategorijama otpada,
    - Odvojeno prikupiti 75% građevnog otpada,
- Sanirati lokacije onečišćene otpadom,
- Kontinuirano provoditi izobrazno-informativne aktivnosti.

Isto tako u navedenom Planu gospodarenja otpadom propisane su sljedeće mjere:

- Provođenje mjera definiranih Planom sprječavanja nastanka otpada,
- Osiguranje potrebne opreme za provođenje kućnog kompostiranja,
- Izgradnja reciklažnih dvorišta,
- Provođenje izobrazno-informativnih aktivnosti,
- Uvođenje naplate prikupljanja i obrade miješanog i biorazgradivog komunalnog otpada po količini,
- Provođenje akcija prikupljanja otpada,
- Nabava opreme, vozila i plovila za odvojeno prikupljanje papira, kartona, metala, plastike, stakla i tekstila,
- Izgradnja postrojenja za sortiranje odvojeno prikupljenog papira, kartona, metala, stakla, plastike i dr. (sortirnica),
- Nabava opreme i vozila za odvojeno prikupljanje biootpada,
- Izgradnja i opremanje reciklažnih dvorišta za građevni otpad,
- Sanacija lokacija onečišćenih otpadom odbačenim u okoliš,
- Provedba aktivnosti predviđenih Programom izobrazno-informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom.

Plan gospodarenja otpadom Općine Privlaka izrađen je sukladno Zakonu o otpadu te Zakonu o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13, 73/17, 14/19 i 98/19).

Plan gospodarenja otpadom grada ili općine donosi gradsko, odnosno općinsko vijeće, uz prethodnu suglasnost upravnog tijela jedinice područne (regionalne) samouprave nadležnog za poslove zaštite okoliša.

Jedinica lokalne samouprave dostavlja godišnje Izvješće o provedbi Plana jedinici područne (regionalne) samouprave do 31. ožujka tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu i objavljuje ga u svom službenom glasilu.

5. ANALIZA, OCJENA STANJA I POTREBA U GOSPODARENJU OTPADOM NA PODRUČJU OPĆINE PRIVLAKA, UKLJUČUJUĆI OSTVARIVANJE CILJEVA

Na području Općine Privlaka prikupljanje, odvoz i zbrinjavanje komunalnog otpada koji nastaje u kućanstvima i gospodarstvu obavlja trgovačko društvo Čistoća d.o.o. iz Zadra. Čistoća d.o.o. trgovačko je društvo čija je djelatnost održavanje čistoće, odlaganje komunalnog otpada, trgovina na veliko ostacima i otpadom, tehničko ispitivanje i analiza, postupanje s opasnim otpadom, sakupljanje otpada za potrebe drugih, prijevoz opasnog i neopasnog otpada za potrebe drugih, posredovanje u organiziranju oporabe ili zbrinjavanja otpada u ime drugih, sakupljanje, oporaba ili zbrinjavanje odnosno djelatnost gospodarenja posebnim kategorijama otpada, skladištenje opasnog i neopasnog otpada, stručni poslovi zaštite okoliša te čišćenje snijega i leda s javno prometnih površina, uključujući i posipanje soli.

U 2021. godini na području Općine Privlaka odvojeno se prikupljao miješani komunalni otpad, krupni (glomazni) otpad, papirna i kartonska ambalaža, plastična ambalaža, staklo, tekstil i odjeća, te je provedena akcija od strane Čistoće d.o.o. Zadar u kojoj se prikupljao i komunalni biootpad u spremnicima od 9000 l. na određenim lokacijama.

Planom gospodarenja otpada za razdoblje od 2018. do 2022. godine predložena je lokacija za uspostavu reciklažnog dvorišta, koja još na području poslovno-industrijske zone „Sabunike“ koja je na građevinskom području, većim dijelom u poslovnoj zoni KI. Za reciklažno dvorište rezervirana je površina parcele u iznosu od 1.370,37 m2, te je osigurana površina za smještaj osnovne građevine u iznosu od 405 m2. Katastarska čestica na kojoj je predložena lokacija budućeg reciklažnog dvorišta je k.č. 6766/23 k.o. Privlaka. Na istoj katastarskoj čestici planira se i izgradnja reciklažnog dvorišta za građevni otpad.

Na području Općine uspostavljen je rad mobilnog dvorišta u 2 termina godišnje. Mobilno reciklažno dvorište je pokretna tehnička jedinica koja nije građevina ili dio građevine, a služi odvojenom prikupljanju i skladištenju manjih količina posebnih vrsta otpada kao što su: papir i karton, ambalaža od plastike, metal i staklo, ostala plastika, tekstil, baterije i akumulatori, lijekovi, boje, tinta, drvo koje sadrži opasne tvari, otpadna ulja (jestiva i motorna), metalna ambalaža pod tlakom, ambalaža od opasnih tvari, električni i elektronički otpad, fluorescentne i štedne žarulje, pesticidi, kiseline i lužine, fotografske kemikalije, deterdženti.

6. PODACI O VRSTAMA I KOLIČINAMA PROIZVEDENOG OTPADA, ODVOJENO SAKUPLJENOG OTPADA, ODLAGANJU KOMUNALNOG I BIORAZGRADIVOG OTPADA TE OSTVARIVANJU CILJEVA NA PODRUČJU OPĆINE PRIVLAKA

Miješani komunalni otpad je otpad iz kućanstava i otpad iz trgovina, industrije i iz ustanova koji je po svojstvima i sastavu sličan otpadu iz kućanstava, iz kojeg posebnim postupkom nisu izdvojeni pojedini materijali (kao što je papir, staklo i dr.) te je u Katalogu otpada označen kao 20 03 01. Miješani komunalni otpad s područja Općine Privlaka prikuplja Čistoća d.o.o. Zadar te ga zbrinjava na odlagalištu otpada Diklo. Navedena vrsta otpada sakuplja se na kućnim pragovima.

Krupni (glomazni) komunalni otpad je predmet ili tvar koju je zbog zapremine i/ili mase neprikladno prikupljati u sklopu usluge prikupljanja miješanog komunalnog otpada i određen je Naputkom o glomaznom otpadu (NN 79/15). Glomazni otpad na području Općine Privlaka također prikuplja Čistoća d.o.o. Zadar ili ga sami stanovnici mogu dovesti i odložiti u privremeno reciklažno dvorište ili na odlagalište otpada Diklo. Krupni (glomazni) komunalni otpad na području Općine Privlaka se počeo prikupljati i odvojeno odvoziti tek od 2014. godine.

Biorazgradivi komunalni otpad građani Općine Privlaka odlažu u spremnike za miješani komunalni otpad. Iako unutar PGO RH stoji da je utvrđen udio biootpada unutar miješanog komunalnog otpada na području Republike Hrvatske, te da on iznosi 37%, točne količine biorazgradivog komunalnog otpada sakupljenog u miješanom komunalnom otpadu za područje Općine Privlaka nisu poznate.

Na području Općine Privlaka zasebno se prikupljaju papir i plastika koji se odlažu u posebne vrećice koje dijeli O.K.D. Artić, te se odvoz navedenih vrsta otpada organizira svaka dva tjedna od strane Čistoće d.o.o. Zadar. Na području Općine u neposrednoj blizini zgrade općine, točnije u Ulici Ivana Pavla postavljen je jedan zeleni otok na kojem se odvojeno prikupljaju papir, staklo, metal i tekstil od strane Čistoće d.o.o. Zadar. Osim navedenog na području Općine Čistoća d.o.o. Zadar postavila je i 3 spremnika za papir („zvona“). Plastična ambalaža na području Općine Privlaka se počela prikupljati i odvojeno odvoziti tek od 2014. godine, dok se staklo počelo odvojeno prikupljati tek 2016. godine.

Tablica 1. Količina prikupljenog komunalnog otpada na području Općine Privlaka u 2021. godini

Tvrtka ili naziv	Područje sa kojeg je otpad skupljen (općina/grad)	Broj stanovnika obuhvaćen skupljanjem	Ključni broj otpada	Naziv otpada	Ukupno sakupljeno (preuzeto u tekućoj godini) tona
Čistoća d.o.o. Zadar	*Općina Privlaka*	*2.253*	*20 03 01*	*Miješani komunalni otpad*	*1.647,40 t*

Čistoća d.o.o. Zadar	*Općina Privlaka*	*2.253*	*20 03 07*	*Krupni (glomazni) komunalni otpad*	*20,66 t*
Čistoća d.o.o. Zadar	*Općina Privlaka*	*2.253*	*20 02 01*	*Biorazgradivi komunalni otpad*	*0*
Čistoća d.o.o. Zadar	*Općina Privlaka*	*2.253*	*15 01 02*	*Plastična ambalaža*	*15,01 t*
Čistoća d.o.o. Zadar	*Općina Privlaka*	*2.253*	*15 01 07*	*Staklo*	*0.72 t*
Čistoća d.o.o. Zadar	*Općina Privlaka*	*2.253*	*20 01 01*	*Papir i karton*	*14.55 t*
Čistoća d.o.o. Zadar	*Općina Privlaka*	*2.253*	*17 01 07*	*Mješavina betona opeke i crijepa*	*11.74 t*

Izvor: Čistoća d.o.o. Zadar

Ostvareni ciljevi u 2021. godini propisani Planom gospodarenja otpadom Općine Privlaka za razdoblje od 2018. do 2022. godine su sljedeći:

- Uspostava cjelovitog sustava otpadom implementacijom elemenata sustava koji uključuju spremnike za odvojeno prikupljanje otpada, zelene otoke i reciklažno dvorište uključujući edukaciju građana:
  - Parcijalno ostvareno nabavkom spremnika za prikupljanje biootpada, papira i plastike, te uspostavljanjem plana odvoza građevinskog otpada, glomaznog otpada i otpada iz vrtova i parkova (uključujući otpad sa groblja).
- Provoditi kontinuiranu edukaciju javnosti po pitanju provedenih unaprjeđenja sustava odvojenog prikupljanja otpada kao i edukaciju o problematici otpada i gospodarenja otpadom, kao i o mogućnostima za sprječavanje onečišćenja okoliša:
  - Parcijalno ostvareno provođenjem akcija prikupljanja otpada.
- Povećanje količine izdvojeno prikupljenog recikabilnog otpada:
  - Parcijalno ostvareno nabavkom mobilnog reciklažnog dvorišta.

7. PODACI O POSTOJEĆIM I PLANIRANIM GRAĐEVINAMA I UREĐAJIMA ZA GOSPODARENJE OTPADOM TE STATUS SANACIJE NEUSKLAĐENIH ODLAGALIŠTA I LOKACIJA ONEČIŠĆENIH OTPADOM

Na području Općine Privlaka ne nalazi se odlagalište otpada.

8. PODACI O LOKACIJAMA ODBAČENOG OTPADA I NJIHOVOM UKLANJANJU

Na području Općine Privlaka ne postoji nova detektirana lokacija onečišćena otpadom odbačenim u okoliš (divlje odlagalište otpada)

Tablica 2. Detektirane lokacije onečišćene otpadom odbačenim u okoliš

Redni broj	Naziv divljeg odlagališta	Procijenjena količina otpada u m^3	Najzastupljenija vrste odbačenog otpada	Divlje odlagalište uklonjeno
1.	Sabunike	120	Uglavnom građevni otpad (zemlja, kamenje, crijep, asfalt, drvo, plastika, šuta)	DA

9. MJERE POTREBNE ZA OSTVARENJE CILJEVA SMANJIVANJA ILI SPRJEČAVANJA NASTANKA OTPADA, UKLJUČUJUĆI IZOBRAZNO-INFORMATIVNE AKTIVNOSTI I AKCIJE PRIKUPLJANJA OTPADA

Kako bi se ostvario cilj smanjenja ili sprječavanja nastanka otpada, uključujući izobrazno-informativne aktivnosti i akcije prikupljanja otpada djelomično je zadovoljen sljedeći cilj:

- Provoditi kontinuiranu edukaciju javnosti po pitanju provedenih unaprjeđenja sustava odvojenog prikupljanja otpada kao i edukaciju o problematici otpada i gospodarenja otpadom, kao i o mogućnostima za sprječavanje onečišćenja okoliša:
    - Parcijalno ostvareno provođenjem akcija prikupljanja otpada,
- Unajmljeni Rolo kontejneri za odlaganje otpada. Vrijednost navedenih Rolo kontejnera iznosila je 102.085,73 kn, te je nabavka istih financirana u potpunosti od strane Općine Privlaka.

Općina Privlaka provodi akcije prikupljanja otpada, na način da se organiziraju akcije i grupno čišćenje parkova, šuma i ostalih zelenih površina i plaža. Akcije provode K.D.O. Artić, Dječji vrtić „Sabunić“, Osnovna škola Privlaka i Općina Privlaka. Za provođenje navedene akcije prikupljanja otpada nisu utrošena financijska sredstva.

10. . OPĆE MJERE ZA GOSPODARENJE OTPADOM, OPASNIM OTPADOM I POSEBNIM KATEGORIJAMA OTPADA

U vidu ostvarenja mjera za gospodarenje otpadom, opasnim otpadom i posebnim kategorijama otpada u 2021. godini nabavljeni su Rolo kontejneri za odlaganje navedenog otpada koji su bili postavljeni u prostoru/dvorištu komunalnog poduzeća OKD Artić te 7 do 8 puta godišnje pokraj Groblja u Privlaci. Vrijednost navedenih Rolo kontejnera iznosila je 102.085,73 kn, te je nabavka istih financirana u potpunosti od strane Općine Privlaka.

11. MJERE PRIKUPLJANJA MIJEŠANOG KOMUNALNOG OTPADA I BIORAZGRADIVOG KOMUNALNOG OTPADA, TE MJERE ODVOJENOG PRIKUPLJANJA OTPADNOG PAPIRA, METALA, STAKLA I PLASTIKE TE KRUPNOG (GLOMAZNOG) KOMUNALNOG OTPADA

U svrhu prikupljanja miješanog komunalnog otpada i biorazgradivog komunalnog otpada, te mjere odvojenog prikupljanja otpadnog papira, metala, stakla i plastike te krupnog (glomaznog) komunalnog otpada djelomično su ostvareni sljedeći ciljevi:

- Uspostava cjelovitog sustava otpadom implementacijom elemenata sustava koji uključuju spremnike za odvojeno prikupljanje otpada, zelene otoke i reciklažno dvorište uključujući edukaciju građana
    - Parcijalno ostvareno nabavkom spremnika za prikupljanje biootpada, papira i plastike, te uspostavljanjem plana odvoza građevinskog otpada, glomaznog otpada i otpada iz vrtova i parkova (uključujući otpad sa groblja)

Sakupljanje građevinskog otpada je trenutno riješeno na način da korisnici usmjeravaju na odlagalište otpada „Diklo“. Isto tako, tokom ljetne sezone, postavljeni su kontejneri za građevinski otpad na nekoliko mjesta u Općini Privlaka. Navedeni kontejneri za građevni otpad bili su postavljeni na lokaciji k.č. 3924 k.o. „LUG“ u trajanju od 1 mjeseca.

12. POPIS PROJEKATA VAŽNIH ZA PROVEDBU ODREDBI PLANA, ORGANIZACIJSKI ASPEKTI, IZVORI I VISINA FINANCIJSKIH SREDSTAVA ZA PROVEDBU MJERA GOSPODARENJA OTPADOM

U nastavku su popisani projekti definirani Planom gospodarenja otpadom Općine Privlaka za razdoblje od 2018. do 2022. godine, koji su ostvareni u 2021. godini:

Tablica 3. Projekti definirani u Planu gospodarenja otpadom koji su ostvareni u 2021. godini

Redni broj	Naziv provedenog projekta	Utrošena financijska sredstva	Izvor financijskih sredstava
1.	Provođenje akcija prikupljanja otpada	-	Proračun Općine Privlaka
2.	Provedba redovitog godišnjeg nadzora područja Općine radi utvrđivanja postojanja odbačenog otpada	-	Proračun Općine Privlaka
3.	Najam ROLO kontejnera za krupni (glomazni) otpad	102.085,73 HRK	Proračun Općine Privlaka

13. ROKOVI I NOSITELJI IZVRŠENJA PLANA

U nastavku su navedene aktivnosti predviđene Planom gospodarenja otpadom za 2021. godinu, te je navedeno jesu li navedene aktivnosti izvršene prema Planu.

Tablica 4. Aktivnosti predviđene Planom gospodarenja otpadom za 2021. godinu

Redni broj	Predviđeno PGO za 2021. god	Izvršeno DA/NE/DJELOMIČNO
1.	Provođenje akcija prikupljanja otpada	DA
2.	Provedba redovitog godišnjeg nadzora područja Općine radi utvrđivanja postojanja odbačenog otpada	DA
3.	Uvođenje naplate prikupljanja i obrade miješanog i biorazgradivog komunalnog otpada po količini	NE

14. ZAKLJUČAK

Planom gospodarenja otpadom Općine Privlaka za razdoblje od 2018. do 2022. godine dan je opis postojećeg stanja te ciljevi i mjere u okviru koncepta cjelovitog sustava gospodarenja otpadom Zadarske županije. Ciljevi iz Plana gospodarenja otpadom ostvaruju se postupno, zavisno od provedbenih mogućnosti i financijskih sredstava Općine.

Postojeći sustav prikupljanja otpada na području Općine Privlaka nije zadovoljavajući, posebno u dijelu prikupljanja komunalnog otpada. Daljnjom nabavom potrebnih spremnika za odlaganje otpada, nabavkom potrebnih vozila i opreme te uspostavom reciklažnog dvorišta i reciklažnog dvorišta za građevni otpad, riješiti će se sveobuhvatni problem odvojenog i održivog prikupljanja komunalnog otpada te će se stvoriti nužan preduvjet za uspostavu cjelovitog sustava za odvojeno prikupljanje otpada na području Općine Privlaka.

Općina Privlaka će i dalje provoditi nadzor lokacija divljih odlagališta otpada u svrhu sprječavanja nastajanja novih, pokrenuti akcije edukacije pravnih i fizičkih osoba, te unaprijediti sustav odvojenog sakupljanja otpada sukladno planovima višeg reda, kako bi se do kraja proveo program cjelovite uspostave sustava gospodarenja otpadom i zadovoljile zakonske odredbe.

OPĆINA PRIVLAKA

NAČELNIK

Gašpar Begonja dipl.ing.

Na temelju članka 35., a u svezi sa člankom 8. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi ("Narodne novine", br. 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19 i 144/20) i članka 30. Statuta Općine Privlaka ("Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 05/18, 07/21), Općinsko vijeće Općine Privlaka na 7. sjednici održanoj 30. ožujka 2022. godine, donijelo je

STATUTARNU ODLUKU

O IZMJENANAMA I DOPUNAMA

STATUTA OPĆINE PRIVLAKA

Članak 1.

Statut Općine Privlaka („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 05/18, 07/21) mijenja se članak 70. na način da se u istom dodaju se stavci 3. i 4. koji glase:

„(3) Opći akt stupa na snagu najranije osmi dan od dana njegove objave. Iznimno, općim se aktom može iz osobito opravdanih razloga odrediti da stupa na snagu prvog dana od dana objave.

(4) Opći akt ne može imati povratno djelovanje.“

Članak 2.

Ova odluka stupa na snagu u roku od osam dana od dana objave u „Službenom glasniku Zadarske županije”.

KLASA: 012-01/18-01/01

URBROJ: 2198-28-01-22-5

Privlaka, 30. ožujka 2022. godine

OPĆINSKO VIJEĆE

PREDSJEDNIK

Nikica Begonja, v.r.

Na temelju članka 86. Zakona o prostornom uređenju („Narodne novine“ broj 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19) i članka 30. Statuta Općine Privlaka ("Službeni glasnik Zadarske županije" broj 05/18, 07/21), Općinsko vijeće Općine Privlaka na 7. sjednici održanoj 30. ožujka 2022. godine donijelo je

ODLUKU O IZRADI IV. IZMJENA I DOPUNA PROSTORNOG PLANA UREĐENJA OPĆINE PRIVLAKA

Članak 1.

Pravna osnova za izradu i donošenje izmjene i dopune

Donosi se Odluka o izradi IV. Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Općine Privlaka (u daljnjem tekstu: Odluka).

Prostorni plan uređenja Općine Privlaka objavljen je u Službenom glasniku Zadarske županije broj 04/04, 02/07, 16/11, 16/19.

IV. Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Privlaka izrađuju se i donose u skladu s odredbama Zakona o prostornom uređenju („Narodne novine“ broj 153/13, 65/17, 114/18, 39/19 i 98/19).

Članak 2.

Razlozi za izradu IV. Izmjene i dopune PPUO Privlaka

Pristupiti će se izradi i donošenju IV. Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Općine Privlaka (u daljnjem tekstu: Plan) a koje se odnose na:

(a) Redefiniranje građevinskih područja i njihovo moguće proširenje (izgrađeno – neizgrađeno ...)

(b) Redefiniranje namjena površina

(c) Izmjena i korigiranje prometnih koridora i prometnih površina

(d) Izmjene i dopune tekstualnog dijela Plana (Odredbe za provođenje)

(e) Izmjene grafičkih priloga

(f) Izrada Plana na ažurnoj geodetskoj podlozi.

Članak 3.

Obuhvat izrade IV. Izmjene i dopune Plana

Ova Izmjena i dopuna obuhvaća cjelokupno administrativno područje Općine Privlaka.

Izmjena i dopuna Plana obuhvaća tekstualni i kartografski dio Plana.

Članak 4.

Sažeta ocjena stanja u obuhvata izmjene i dopune Plana

Sadašnje stanje u Planom obuhvaćenom prostoru je potrebno u manjoj mjeri ažurirati u skladu sa potrebama prostora i korisnika istog, a u smislu izmjene i dopune pojedinih namjena površina, odnosno manjih korekcija

građevinskih područja i prometnih koridora. Također je potrebno korigirati određene odredbe za provođenje radi jasnije i jednostavnije provedbe istih.

Članak 5.

Ciljevi i programska polazišta izmjene i dopune Plana

Cilj izrade izmjene i dopune Plana jest da se na prostoru Općine Privlaka poveća kvaliteta življenja i omogući brža i jednostavnija realizacija planiranih sadržaja te osigura kvalitetnije i sigurnije funkcioniranje istih.

Članak 6.

Popis sektorskih strategija, planova, studija i drugih dokumenata propisanih posebnim zakonima kojima, odnosno u skladu s kojima se utvrđuju zahtjevi za izradu izmjene i dopune Plana

Osobe iz članka 8. ove Odluke obvezne su dostaviti sektorske strategije, planove, studije i druge dokumente propisane posebnim propisima kojima, odnosno u skladu s kojima utvrđuju zahtjeve za izradu izmjene i dopune Plana.

Nositelj izrade dostavlja primjerak ove Odluke tijelima i osobama iz prethodnog stavka. Uz dostavu Odluke upućuju i poziv za dostavu zahtjeva (podaci, planske smjernice i propisani dokumenti) za izradu izmjene i dopune Plana.

Tijela i osobe određene posebnim propisima iz ovog članka moraju u dostavljenim zahtjevima sukladno Zakonu odrediti važeće propise i njihove odredbe te druge stručne i ostale dokumente, na kojima temelje svoje zahtjeve na obuhvatu izmjene i dopune Plana.

Rok za dostavu zahtjeva određen je u trajanju od 15 dana od datuma primitka obavijesti o izradi izmjene i dopune Plana i ove Odluke. Ukoliko tijela i osobe određene posebnim propisima ne dostave zahtjeve u određenom roku, smatrat će se da ih nemaju. U tom slučaju moraju se u izradi i donošenju Plana poštivati uvjeti koje za sadržaj prostornog plana određuju odgovarajući važeći propisi i dokumenti.

Članak 7.

Način pribavljanja stručnih rješenja izmjene i dopune Plana

Za potrebe izrade izmjene i dopune Plana, Općina Privlaka će pribaviti u digitalnom obliku aktualnu verziju nove katastarske izmjere za područje Općine Privlaka.

U izradi će se koristiti sva raspoloživa prostorna dokumentacija koju iz područja svog djelokruga osigurava Općina Privlaka.

Druga stručna rješenja nisu predviđena za izradu ove izmjene i dopune Plana.

Članak 8.

Popis javnopravnih tijela određenih posebnim propisima koja daju zahtjeve za izradu izmjene i dopune Plana te drugih sudionika korisnika prostora koji trebaju sudjelovati u izradi izmjene i dopune Plana

Za potrebe izmjene i dopune Plana utvrđuje se popis tijela i osoba određenih posebnim propisima od kojih će se zatražiti podatci, planske smjernice i dokumenti koja daju tijela i osobe određene posebnim propisima u skladu s odredbama članka 90. Zakona o prostornom uređenju:

1. Ministarstvo poljoprivrede, Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb

2. Ministarstvo poljoprivrede, Planinska 2a, 10000 Zagreb

3. Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, Miramarska cesta 22,10000 Zagreb

4. Ministarstvo obrane, Uprava za materijalne resurse, Trg kralja Petra Krešimira IV 1, 10 000 Zagreb

5. Hrvatske vode, Vodnogospodarski odjel za slivove južnog Jadrana, Vukovarska 35, 21 000 Split

6. Ministarstvo kulture i medija, Konzervatorski odjel u Zadru, Ilije Smiljanića 3, 23 000 Zadar

7. Općinsko komunalno društvo Artić d.o.o., Ivana Pavla II 46, 23233 Privlaka

8. Hrvatske ceste d.o.o., Nikole Tesle 14b, 23 000 Zadar

9. Županijska uprava za ceste Zadarske županije, Zrinsko-Frankopanska 10/2, 23 000 Zadar

10. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Uprava za zaštitu prirode, Radnička cesta 80 , 10 000 Zagreb

11. Ministarstvo unutarnjih poslova, PU Zadarska, Sektor upravnih i inspekcijskih poslova, Andrije Hebranga bb, 23 000 Zadar

12. Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Područni ured Zadar, Andrije Hebranga 11c, 23 000 Zadar

13. Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, Ulica Republike Austrije 20, 10 000 Zagreb

14. Zadarska županija, Upravni odjel za prostorno uređenje, zaštitu okoliša i komunalne poslove, Fra Brne Krnarutića 13/1, 23000 Zadar

15. Zadarska županija, Upravni odjel za pomorsko dobro, more i promet, Franka Lisice 77, 23000 Zadar

16. Zavod za prostorno uređenje Zadarske županije, Braće Vranjana 11, 23000 Zadar

17. Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti, Ulica Roberta Frangeša Mihanovića 9, 10 110 Zagreb

18. PLINACRO d.o.o., Sektor održavanja i razvoja transportnog sustava, Savska cesta 88a, 10 000 Zagreb

19. Lučka kapetanija Zadar, Liburnska obala 8, 23 000 Zadar

20. Županijska lučka uprava Zadar, Franka Lisice 77, 23 000 Zadar

21. Odašiljači i veze d.o.o., Ulica grada Vukovara 269 d, 10 000 Zagreb

22. Hrvatska elektroprivreda d.d., Elektra Zadar, Ulica kralja Dmitra Zvonimira 8, 23 000 Zadar

23. HOPS Hrvatski operator prijenosnog sustava d.o.o., Sektor za razvoj, investicije i izgradnju, Kupska 4, 10 000 Zagreb

24. HOPS Hrvatski operator prijenosnog sustava d.o.o., PRP Split , Ljudevita Posavskog 5, 21 000 Split

25. Grad Nin, Višeslavov trg 1, 23 232 Nin

26. Općina Vrsi, Dr. Franje Tuđmana 6, 23 235 Vrsi

27. Općina Vir, Trg sv. Jurja 1, 23 234 Vir

i druge ako se za to ukaže potreba tijekom izrade Plana.

Tijela i osobe iz ovog članka dužni su nositelju izrade, na njegov zahtjev, dostaviti bez naknade raspoložive podatke i drugu dokumentaciju iz njihovih djelokruga koji su potrebni za izradu Izmjena i dopuna Plana.

Članak 9.

Planirani rok za izradu izmjene i dopune Plana, odnosno njegovih pojedinih faza

Za izradu izmjene i dopune Plana planiraju se sljedeći rokovi:

(a) dostava zahtjeva tijelima i osobama za izradu izmjene i dopune Plana u roku od **8** dana od stupanja na snagu ove Odluke

(b) osobe i tijela iz članka 8. ove Odluke dužna su dostaviti zahtjeve na Plan u roku od **15** dana od dana dostave zahtjeva iz članka 6.ove Odluke

(c) izrada Prijedloga izmjene i dopune Plana u roku od **60** dana od isteka roka iz prethodne alineje

(d) javna rasprava će se objaviti najmanje **8** dana prije početka javne rasprave

(e) javni uvid - u trajanju najmanje **30** dana u skladu s objavom iz prethodne alineje

(f) mjesto i vrijeme javnog izlaganja, mjesto i vrijeme uvida u Plan te rok u kojem se nositelju izrade dostavljaju pisana očitovanja, mišljenja, prijedlozi i primjedbe na prijedlog Plana biti će definirani u objavi Javne rasprave

(g) javnopravno tijelo koje je dalo, odnosno trebalo dati zahtjeve za izradu Plana u javnoj raspravi sudjeluje davanjem mišljenja o prihvaćanju tih zahtjeva, odnosno mišljenja o primjeni posebnog propisa i/ili dokumenta koji je od utjecaja na Plan

(h) izrada Izvješća o javnoj raspravi - u roku od **15** dana od proteka roka za izdavanje pisanih prijedloga i primjedbi na Plan

(i) izrada konačnog prijedloga izmjene i dopune Plana u roku od **30** dana od javnog uvida

(j) Načelnik utvrđuje konačni prijedlog Plana i upućuje isti Županijskom Zavodu za prostorno uređenje Zadarske županije radi pribavljanja mišljenja Zavoda o usklađenosti konačnog prijedloga izmjena i dopuna Plana s Prostornim planom Zadarske županije

(k) nositelj izrade dostavlja Ministarstvu zahtjev za suglasnost u pogledu usklađenosti sa Zakonom o prostornom uređenju i propisima donesenih na temelju istog

(l) nositelj izrade izmjene i dopune Plana dužan je uputiti obavijest sudionicima javne rasprave prije upućivanja konačnog prijedloga izmjena i dopuna Plana općinskom vijeću na donošenje

(m) objava Odluke o donošenju izmjena i dopuna Plana u roku od **15** dana od dana izglasavanja u „Službenom glasniku Zadarske županije“ – stupanje na snagu osmi dan od dana objave.

Članak 10.

Izvori financiranja izrade izmjene i dopune Plana

Sukladno članku 63. Zakona o prostornom uređenju, sredstva za izradu izmjene i dopune Plana osigurat će Općina Privlaka.

Članak 11.

Druga pitanja značajna za izradu nacrta izmjene i dopune Plana

Tijekom izrade i donošenja izmjene i dopune Plana nema zabrane izdavanja akata kojima se odobravaju zahvati u prostoru i građenje.

Jedan primjerak ove Odluke dostavlja se Ministarstvu prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine – Zavodu za prostorni razvoj, a javnost će se po objavi ove Odluke obavijestiti o izradi na mrežnoj stranici Općine Privlaka i kroz informacijski sustav putem Zavoda.

Javna rasprava o prijedlogu prostornog plana objaviti će se u dnevnom tisku te na mrežnim stranicama Ministarstva i Općine Privlaka.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u »Službenom glasniku Zadarske županije«.

KLASA: 350-01/22-01/01

URBROJ: 2198-28-01-22-4

Privlaka, 30. ožujka 2022.g.

OPĆINSKO VIJEĆE

Predsjednik

Nikica Begonja, v.r.

Temeljem članka 104. stavak 1. Zakona o komunalnom gospodarstvu (“Narodne novine”, broj 68/18,110/18, 32/20) i članka 30. Statuta Općine Privlaka („Službeni glasnik Zadarske županije“, broj 05/18, 07/21), Općinsko vijeće Općine Privlaka na svojoj 7. sjednici održanoj dana 30. ožujka 2022. godine donosi

O D L U K U

o komunalnom redu Općine Privlaka

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovom Odlukom se propisuje komunalni red i mjere za njegovo provođenje na području Općine Privlaka (u daljnjem tekstu: Općina), a naročito se propisuje:

1. uređenje naselja, koje obuhvaća uređenje pročelja, okućnica i dvorišta zgrada u vlasništvu fizičkih ili pravnih osoba u dijelu koji je vidljiv površini javne namjene, te određivanje uvjeta za postavljanje tendi, reklama, plakata, spomen-ploča na građevinama i druge urbane opreme te klimatizacijskih uređaja, dimovodnih, zajedničkih antenskih sustava i drugih uređaja na tim zgradama koji se prema posebnim propisima grade bez građevinske dozvole i glavnog projekta, te određivanje uvjeta za držanje životinja
2. način uređenja i korištenja površina javne namjene i zemljišta u vlasništvu jedinice lokalne samouprave za gospodarske i druge svrhe, uključujući i njihovo davanje na privremeno korištenje, građenje građevina koje se prema posebnim propisima grade bez građevinske dozvole i glavnog projekta te održavanje reda na tim površinama
3. uvjete korištenja javnih parkirališta, javnih garaža, nerazvrstanih cesta i drugih površina javne namjene za parkiranje vozila
4. održavanje čistoće i čuvanje površina javne namjene, uključujući uređenje i održavanje javnih zelenih površina te uklanjanje snijega i leda s površina javne namjene,
5. prikupljanje, odvoz i postupanje s prikupljenim komunalnim otpadom
6. mjere za osiguranje mogućnosti korištenja površina javne namjene na način koji omogućava kretanje osoba s posebnim potrebama
7. mjere za provođenje Odluke uključujući i prekršajne odredbe.

Članak 2.

Komunalni red propisan ovom Odlukom obvezan je za sve fizičke osobe, fizičke osobe obrtnike ili osobe koje obavljaju drugu samostalnu djelatnost te pravne osobe na području Općine.

Članak 3.

Pojedini pojmovi u smislu ove Odluke imaju slijedeće značenje:

1. Javna površina je svaka površina u vlasništvu Općine čije je korištenje namijenjeno svima i pod jednakim uvjetima.

2. Površine javne namjene su površine koje nisu u vlasništvu Općine i čije je korištenje namijenjeno svima pod jednakim uvjetima kao npr. javne ceste, javno vodno dobro, autobusni kolodvori, željeznički kolodvori, tržnica na veliko, tržnice na malo, groblja, površine uz sportske i rekreacijske objekte.

3. Javnoprometne površine su javne ceste, nerazvrstane ceste, trgovi, šetnice, pješački prolazi, pješačke zone, nogostupi, pločnici, mostovi, podvožnjaci, nadvožnjaci, pothodnici, nathodnici, tuneli, parkirališta, javne garaže, stajališta javnog gradskog prometa i slične površine;

4. Javne zelene površine su površine s vegetacijom (parkovi, park-šume, drvoredi, živice, cvjetni rasadnici, travnjaci, skupine stabala, zemljišni pojas uz javnoprometne površine na kojima je zasađeno zelenilo, zeleni otoci, zelene površine uz cestu u naselju, zelene površine uz objekte javne namjene, te odmorišta i staze koji su sastavni dijelovi zelenih površina), kojih je korištenje namijenjeno svima i na kojima se osim biljnog materijala mogu nalaziti dječja igrališta, rekreacijske površine, te ostali sadržaji;

5. Ostale površine su površine uz sportske objekte, rekreacijske objekte i slično, objekte koji su namijenjeni za javne priredbe i druge slične površine

6. Pokretne naprave su lako prenosivi objekti koji služe za prodaju raznih artikala ili obavljanje određenih usluga, štandovi, klupe, kolica i sl., naprave za prodaju pića, napitaka i sladoleda, hladnjaci za sladoled, metalne i druge konstrukcije kao prodajni prostor ili prostor za uslužnu djelatnost, ambulantna, ugostiteljska i slična prikolica, otvoreni šank, naprave za igranje, automati, peći i drugi objekti za pečenje plodina, spremišta za priručni alat i materijal, pozornice i slične naprave, bankomati, stolovi, stolice, pokretne ograde i druge naprave koje se postavljaju ispred ugostiteljskih, zanatskih i drugih radnji, odnosno u njihovoj neposrednoj blizini, vaze za cvijeće, suncobrani, tende, pokretne ograde, podesti, samostojeće montažno-demontažne nadstrešnice i druga oprema postavljena na javnoj površini za potrebe ugostiteljskih objekata u svrhu organiziranja otvorenih terasa ispred ugostiteljskih objekata, šatori povodom raznih manifestacija, cirkuski šatori, lunaparkovi, zabavne radnje, čuvarske, montažne i slične kućice, automobili kao prezentacija, promocija ili nagradni zgodici, zaštitne naprave na izlozima i slično.

7. Kiosk je tipski objekt lagane konstrukcije građevinske bruto površine do 15 m^2 koji se može u cijelosti ili u dijelovima prenositi i postavljati pojedinačno ili u grupi, a služi za obavljanje gospodarske i druge djelatnosti.

8. Komunalni objekti, uređaji i drugi objekti u općoj uporabi su javna rasvjeta, obavijesna ploča, ormarić, pano s planom naselja, odnosno s oznakom kulturnih dobara, zaštićenih dijelova prirode ili s oznakom turističkih i sličnih objekata, nadstrešnica na stajalištu javnog prometa, javni sat, javni zahod, vodoskok, fontana, stalci za bicikla, javna telefonska govornica, samostojeći telekomunikacijski razvodni ormarići, poštanski sandučić, spomenik, skulptura i spomen-ploča.

9. Ploča s tvrtkom ili nazivom je ploča s tvrtkom pravne osobe ili imenom fizičke osobe obrtnika, odnosno nazivom obrta i drugo.

10. Zaštitne naprave su tende, roloi, zaštitne rešetke, kamere, alarmni uređaji i slični predmeti koji se postavljaju na pročelja.

11. Plakati su oglasi i slične objave reklamno-promidžbenog ili informativnog sadržaja.

12. Reklame su reklamne zastave, reklamna platna (na građevinskim skelama, ogradama i građevinama u rekonstrukciji ili gradnji), osvijetljene reklamne vitrine (city light), putokazne reklame, pokretne reklame, transparenti, reklamne naljepnice, reklamni ormarići, oslikane reklamne poruke (na zidovima građevina, ogradama, tendama i slično), reklamni natpisi i drugi predmeti koji služe reklamiranju, osim reklamnih panoa.

13. Reklamni panoi su panoi, reklamni uređaji, konstrukcije i slično - samostojeći ili na objektima, reklamni stupovi (totemi i slično).

14. Parkovna oprema postavlja se na javne zelene površine, a namijenjena je igri djece ili rekreaciji građana (ljuljačke, tobogani, penjalice, vrtuljci, slične naprave za igru djece, klupe, stolovi, parkovne ogradice, stupići, košarice za smeće i slično).

15. Vanjski dijelovi zgrade su pročelja, izlozi, balkoni, terase, ulazna i garažna vrata, prozori, žljebovi, krovovi, dimnjaci, klime, antene i drugo.

16. Privremene građevine su montažni objekti i drugi objekti koji se postavljaju za potrebe sajmova i javnih manifestaciji i prigodnog uređenja naselja.

17. Vozilima u smislu ove odluke smatraju se sve vrste vozila na motorni i električni pogon, kao što su osobni automobili, teretni automobili, autobusi, kamperska vozila, motocikli, mopedi, traktori, radni strojevi, priključna vozila i slično.

II. UREĐENJE NASELJA

Članak 4.

(1) Naselja na području Općine moraju biti uređena.

(2) Pod uređenjem naselja podrazumijeva se uređenje i održavanje urednim javnih površina, kao i drugih građevina i površina koje izgledom i smještajem utječu na uređenost naselja.

(3) Pod uređenjem naselja u smislu ove Odluke smatra se osobito izgled i uređenost:

- vanjskih dijelova zgrada

- dvorišta, zelenih površina, ograda uz zgradu i sličnih površina,

- ploča s imenom naselja, ulica, trgova, te pločica s kućnim brojem zgrada,

- izloga,

- zaštitnih naprava,

- ploča s tvrtkom ili nazivom,

- plakata, jarbola za zastave, reklamnih natpisa, reklama i reklamnih panoa,

- pokretnih naprava, kioska, reklama, reklamnih natpisa, reklamnih panoa i drugih naprava

- javnih zelenih površina,

- komunalnih objekata, uređaja i drugih objekata u općoj uporabi,

- kolodvora, stajališta, parkirališta, tržnica, ribarnica i groblja,

- neizgrađenog građevinskog zemljišta uz javnu površinu

- sanitarno –komunalne mjere uređenja naselja.

1.Vanjski dijelovi zgrada

Članak 5.

(1) Vanjski dijelovi zgrada smatraju se svi dijelovi građevina vidljivi s javnih površina ili površina javne namjene (pročelja, izlozi, balkoni, terase, ulazna i garažna vrata, prozori, žljebovi, krovovi, dimnjaci, klime, antene i drugo) i isti moraju biti ispravni, uredni, održavani i čisti.

(2) Vlasnik, korisnik, odnosno upravitelj zgrade dužan je neodržavane i neuredne vanjske dijelove zgrade obnoviti i održavati tako da se obnovljeni dijelovi zgrade uklapaju u cjeloviti izgled zgrade.

(3) Zabranjeno je djelomično uređivanje pročelja višestambenih zgrada, osim u slučaju kad višestambena zgrada ima više zasebnih ulaza, kada je dopušteno uređivanje pročelja za stanove koji pripadaju istom ulazu.

(4) Zabranjeno je pisati grafite, poruke i slično te na drugi način uništavati vanjske dijelove zgrade.

(5) Oslikavanje fasada u svrhu reklamiranja ili oglašavanja, postavljanje reklamnih ili oglasnih panoa, natpis i reklama, zaštitnih tendi, klima uređaja i fasadnih dimnjaka na vanjske dijelove zgrada i krovišta zgrada koja su uz površine javne namjene ili su vidljiva sa tih površina dopušteno je samo uz odobrenje Jedinstvenog upravnog odjela Općine Privlaka.

Članak 6.

(1) Vlasnici su dužni ukloniti napuštene, devastirane i ruševne objekte, te ih – ako su uz javnu površinu i ako su vidljivi površini javne namjene – ograditi odgovarajućom zaštitnom ogradom.

(2) Ako ne uklone ili na odgovarajući način ne ograde objekte koji predstavljaju izričitu opasnost po život i zdravlje ljudi, Jedinstveni upravni odjel naložit će vlasnicima uklanjanje u roku od najduže 15 dana i obavijestiti o istom građevinsku inspekciju.

Članak 7.

(1) Na prozorima, vratima, terasama, balkonima, lođama, ogradama i drugim vanjskim dijelovima zgrade, zabranjeno je vješati ili izlagati rublje, posteljinu, sagove, krpe i druge predmete, ako se time ometa ili onemogućava prolaz pješaka.

(2) Ukoliko na zgradi postoje otvori (vrata, grilje, škure i sl.) koji se otvaraju prema vani, isti u slučaju kada su otvoreni, moraju biti uz fasadu, na način da ne ometaju ili onemogućavaju prolaz pješaka ili vozila.

(3) S prozora, terasa, balkona, lođa, ograda i drugih vanjskih dijelova zgrade zabranjeno je istresati krpe, sagove i slično, bacati otpad, prolijevati vodu, cijediti vodu ili na drugi način onečišćavati javnu površinu.

(4) Zabranjeno je crtati, pisati, prljati, mehanički oštećivati, uništavati ili na drugi način nagrđivati pročelja zgrada.

Članak 8.

(1) Na prozorima, balkonima, terasama i drugim sličnim dijelovima zgrade, u pravilu, drži se cvijeće i ukrasno bilje i to na način da ne ugrožava sigurnost ljudi i imovine.

(2) Antene i druge uređaje za prijem zemaljskih i satelitskih programa, rashladne (klima uređaje) i solarne uređaje, vlasnici, odnosno korisnici zgrade mogu postaviti na vanjske dijelove zgrade i krovišta, koji nisu okrenuti na javnu površinu uz koju neposredno graniče i koji nisu vidljivi površini javne namjene

(3) Iznimno, kada ne postoji druga mogućnost, oprema i uređaji iz prethodnog stavka mogu se postavljati na vanjske dijelove zgrade koji su okrenuti na javnu površinu uz koju neposredno graniče, ali moraju biti postavljeni na visini od najmanje 3,5 metara od kote terena, a kapanje vode ne smije se izvoditi na javnu površinu.

(4) Za postavljanje opreme i uređaja iz stavka 2. ovog članka na objektima koji se nalaze na području stare jezgre naselja, potrebno je ishoditi odobrenje Jedinstvenog upravnog odjela Općine Privlaka.

Članak 9.

(1) Vlasnik, nositelj prava na zgradi koja ima svojstvo pojedinačnog kulturnog dobra ili se nalazi na području zaštićene kulturno-povijesne cjeline, kao i drugi imatelj kulturnog dobra, dužan je za sve zahvate na vanjskim dijelovima zgrade ishoditi odobrenje tijela nadležnog za zaštitu i očuvanje kulturnog dobra.

(2) Zabranjeno je bilo kakvo izvođenje zahvata na vanjskim dijelovima zgrade iz stavka 1. ovog članka bez odobrenja ili suprotno odobrenju tijela nadležnog za zaštitu i očuvanje kulturnog dobra.

(3) Zabranjeno je oštećivanje, ispisivanje poruka i grafita na zgradama iz stavka 1. ovog članka, djelomično bojanje pročelja bojama koje se ne uklapaju u cjelovitu sliku pročelja.

Članak 10.

(1) Zgrada koja svojim izgledom, zbog oštećenja ili dotrajalosti vanjskih dijelova, nagrđuje izgled ulice i naselja mora se urediti u roku od najviše godine dana od kada je ta okolnost utvrđena.

2. Uređenje dvorišta, zelenih i sličnih površina, ograda uz zgradu i neizgrađenog građevinskog zemljišta

Članak 11.

(1) Vlasnici odnosno korisnici zelenih površina uz zgrade, poljoprivrednog zemljišta, neizgrađenog građevinskog zemljišta kao i drugih sličnih površina u dijelu koji su vidljivi s javnih površina i površina javne namjene, dužni su iste održavati i držati urednima, redovito kositi travu, orezivati živicu, uklanjati šikaru, smeće, građevinski otpad, rezati suhe grane drveća, te uklanjati stabla i granje drveća koja ugrožavaju sigurnost ljudi i imovine na javnim površinama i površinama javne namjene, te sprječavaju preglednost prometne signalizacije i javne rasvjete.

(2) Dvorišta, vrtovi, neizgrađeno građevinsko zemljište i druge površine moraju se koristiti sukladno njihovoj namjeni te s njih ne smiju dolaziti nikakve štetne imisije na javne površine, susjedne zgrade i druge objekte. Svojim stanjem i izgledom ne smiju narušavati estetski izgled okolnih površina.

(3) Lišće, plodove i grane koji s površina iz stavka 1. ovog članka padnu na javnoprometnu površinu vlasnici, odnosno korisnici, dužni su odmah ukloniti i površinu očistiti.

(4) Na prostorima dvorišta, vrtova, zelenih i drugih površina u dijelu koji su vidljivi s javnih površina i površina javne namjene zabranjeno je odlagati komunalni i drugi otpad, a posebice neregistrirane automobile, strojeve, električne i druge aparate i predmete iz kućanstva, građevinski šut, daske, dotrajale predmete i drugo, što narušava izgled okoliša, te spaljivati sve vrste otpadnih tvari.

(5) Ako se dvorišta, vrtovi, zelene i druge površine zgrada, neizgrađeno građevinsko zemljište, te druge površine u dijelu koji su vidljivi s javnih površina i površina javne namjene ne održavaju urednima i čistima, komunalni redar naredit će njihovom vlasniku, odnosno korisniku otklanjanje uočenih nedostataka.

(6) Ukoliko vlasnici, odnosno korisnici prostora iz prethodnog stavka u ostavljenom roku ne postupe sukladno nalogu komunalnog redara, ti će se nedostaci otklonit putem treće osobe na trošak vlasnika, odnosno korisnika prostora.

Članak 12.

(1) Ograde uz javne površine i površine javne namjene moraju se postavljati tako da ne ometaju korištenje javne površine i površine javne namjene, da ne predstavljaju opasnost za sigurnost i imovinu

ljudi te da se vizualno uklapaju u okolni izgled te ne smiju biti izvedene od bodljikave žice, šiljaka i tome sličnih materijala, a vlasnici, odnosno korisnici moraju redovito održavati.

(2) Vlasnici, odnosno korisnici ograda od ukrasne živice ili drugog ukrasnog bilja, kada se one nalaze uz javnoprometne površine, dužni su prije započinjanja radova na orezivanju propisno označiti mjesto izvođenja radova te poduzeti sve mjere kako bi se za vrijeme rezidbe zaštitila imovina i ljudi. Vlasnici, odnosno korisnici dužni su odmah nakon završetka radova na orezivanju, javnu površinu očistiti.

(3) Ograde od ukrasne živice i drveće uz javnoprometne površine vlasnici, odnosno korisnici moraju redovito održavati i orezivati tako da ne prelaze preko regulacijske linije na javnoprometnu površinu, ne zaklanjaju preglednost, ne ometaju normalno kretanje pješaka i sigurnost prometa, ne zaklanjaju prometnu i svjetlosnu signalizaciju i javnu rasvjetu.

Članak 13.

Ako postoji opasnost od rušenja stabla na javnu površinu i površinu javne namjene i ozljeđivanja ljudi i/ili oštećenja imovine, komunalni redar će rješenjem narediti vlasniku, odnosno korisniku zemljišta potrebne zahvate na stablu.

Članak 14.

(1) Javne zelene površine ispred stambenih i poslovnih zgrada mogu se radi zaštite ograditi metalnim stupićima, žardinjerama s cvijećem ili ukrasnom živicom, ako to neće ometati normalno kretanje pješaka, prometovanje vozila i neće smanjivati preglednost.

(2) Odobrenje za ograđivanje javnih zelenih površina vlasniku građevine ispred koje se traži ograđivanje, izdaje Jedinstveni upravni odjel Općine Privlaka.

Članak 15.

(1) Pravna ili fizička osoba koja upravlja ili gospodari športskim, rekreacijskim i drugim sličnim objektima, park-šumama, spomen-područjima, grobljima i drugim sličnim površinama mora ih održavati urednima, čistima i redovito održavati zelenu površinu unutar tih prostora, te brinuti za njezinu zaštitu i obnovu.

(2) Vlasnik individualnog stambenog objekta, vlasnik ili korisnik poslovnog objekta, škole, bolnice, crkve, samostana i slično, obvezatan je osigurati obnovu, uređenje, održavanje i zaštitu zelene površine na zemljištu koje pripada objektu, odnosno zelenim površinama koje se nalaze u okviru ograđenog okoliša tog objekta.

(3) Vlasnik ili korisnik stambene zgrade s ograđenim okolišem kojemu je onemogućen slobodan pristup i korištenje od strane drugih građana, obvezatan je osigurati održavanje i zaštitu zelene površine na zemljištu koje služi redovitoj upotrebi i predstavlja okoliš zgrade.

(4) Pravna ili fizička osoba koja upravlja površinama iz stavka 1., 2. i 3. ovog članka mora objekte i uređaje na njima održavati urednima i ispravnima.

(5) Pravna ili fizička osoba koja se koristi ili upravlja površinama i objektima iz stavka 1. ovog članka mora, na vidnom mjestu, istaknuti pravila o održavanju reda, čistoće, zaštite zelenila i slično.

(6) Ukoliko osobe iz stavka 1. ovog članka ne ispune obvezu održavanja reda, čistoće i zaštite zelene površine, isto će se izvršiti preko treće osobe na njihov trošak.

3. Ploče s imenom naselja, ulica, trgova i pločice s brojem zgrade

Članak 16.

(1) Na području Općine naselja, ulice i trgovi moraju biti označeni imenom, a zgrade moraju biti obilježene brojevima.

(2) Naselja, ulice, trgovi i zgrade označavaju se i obilježavaju na način i po postupku propisanom posebnim propisom.

(3) Natpisne ploče moraju biti u pravilu plave boje, a natpisi na njima bijele boje.

Članak 17.

(1) Za označavanje imena naselja, ulica i trgova postavljaju se ploče, table, a na zgrade se postavljaju pločice s kućnim brojem zgrade.

(2) Vlasnici, posjednici ili korisnici stambenih i poslovnih građevina dužni su ih označiti kućnim brojem.

(3) Vlasnik, odnosno upravitelj zgrade, dužan je voditi brigu o tome da zgrada bude stalno obilježena brojem.

(4) Zabranjeno je oštećivati i uništavati te neovlašteno skidati i mijenjati table, ploče i pločice iz stavka 1. ovoga članka.

(5) U slučaju promjena kućnih brojeva vlasnik, posjednik ili korisnik dužan je postaviti novi kućni broj, najkasnije u roku od 30 dana od nastale promjene.

4. Izlozi

Članak 18.

(1) Izlozi, izložbeni ormarići i druga slična oprema poslovnog prostora (u daljnjem tekstu: izlog), a koji su vidljivi s javne površine i površine javne namjene, moraju biti tehnički i estetski oblikovani, odgovarajuće osvijetljeni u skladu s izgledom zgrade i okoliša, tako da izravno ne obasjavaju prometnu površinu, a svojim položajem ne smiju onemogućiti ili otežati korištenje javnih površina i površina javne namjene.

(2) Za postavljanje izloga na pročelje zgrade potrebno je ishoditi odobrenje Jedinstvenog upravnog odjela Općine Privlaka.

(3) Vlasnik, odnosno korisnik poslovnog prostora dužan je izlog držati urednim i čistim.

(4) Za blagdane i prigodne manifestacije izlozi mogu biti prigodno uređeni.

(5) Vlasnik, odnosno korisnik poslovnog prostora ne smije u izlogu držati ambalažu ili skladištiti robu, niti smije izlagati robu izvan izloga i poslovnog prostora.

(6) Zabrana iz prethodnog stavka ne odnosi se na vlasnike, odnosno korisnike poslovnog prostora u kojem se prodaje živo cvijeće ukoliko vlasnik odnosno korisnik ishodi odobrenje Jedinstvenog upravnog odjela Općine Privlaka.

Članak 19.

(1) Zabranjeno je uništavati izloge, te po njima ispisivati poruke i obavijesti, crtati, šarati i na drugi ih način prljati ili nagrđivati. Iznimno, na izlozima je dopušteno isticati privremene obavijesti o prigodnim i sezonskim sniženjima.

(2) Vlasnik, odnosno korisnik poslovnog prostora koji se ne koristi, dužan je izlog, vrata i ostale otvore uredno prekriti neprozirnim materijalom, te onemogućiti uvid u unutrašnjost poslovnog prostora.

(3) Vlasnik, odnosno korisnik izloga dužan je oštećenja na izlogu ukloniti bez odgode, odnosno najkasnije u roku od 15 dana od nastanka oštećenja.

(4) Komunalni redar rješenjem će narediti vlasniku, odnosno korisniku izloga uklanjanje oštećenja iz stavka 3. ovoga članka.

(5) Ako vlasnik, odnosno korisnik, ne postupi po rješenju iz stavka 4. ovoga članka, a postoji neposredna opasnost za sigurnost prolaznika, Općina će izvršenje rješenja provesti putem treće osobe na trošak vlasnika, odnosno korisnika poslovnog prostora.

5. Zaštitne naprave

Članak 20.

(1) Zaštitne naprave su tende, roloi, zaštitne rešetke, kamere, alarmni uređaji i slični predmeti, koji se postavljaju na vanjske dijelove zgrade.

(2) Zaštitne naprave iz prethodnog stavka moraju biti uredne i ispravne.

Članak 21.

(1) Kamere se postavljaju za provođenje nadzora radi prevencije protupravnih ponašanja i utvrđivanja počinitelja prekršaja, te zaštite imovine u vlasništvu Općine, sukladno posebnim propisima, s obvezom javnog isticanja natpisa da je prostor pod video nadzorom.

(2) Kamere se postavljaju na temelju rješenja Jedinstvenog upravnog odjela po prethodno pribavljenim suglasnostima.

(3) Pravna osoba ili fizička osoba obrtnik kojoj je Općina povjerila postavljanje i održavanje kamera dužna ih je održavati ispravnima.

6. Ploča s tvrtkom ili nazivom

Članak 22.

(1) Pravna osoba, fizička osoba obrtnik ili osoba koja obavlja drugu samostalnu djelatnost ističe ploču s tvrtkom ili nazivom obrta na poslovnu prostoriju u kojoj posluje.

(2) Ustanove i druge institucije ističu naziv na mjestu određenom posebnim propisima, odnosno na objekt u kojem se nalazi poslovni prostor ustanove, odnosno institucije.

(3) Pravna osoba ili fizička osoba obrtnik ili osoba koja obavlja drugu samostalnu djelatnost, te ustanova i druga institucija, može na pročelje zgrade u kojoj koristi poslovni prostor postaviti i ploču s natpisom i imenom poslovnog prostora, obavijest o djelatnosti koju obavlja, te obavijest o radnom vremenu (u daljnjem tekstu: natpis).

(4) Natpis mora biti tehnički i estetski oblikovan i uredan, maksimalnih dimenzija visine 0,5 m i dužine 1 m, a tekst pravopisno ispravno napisan.

(5) Svi natpisi većih dimenzija u smislu ove Odluke smatraju se reklamama i za njihovo postavljanje potrebno je odobrenje Jedinstvenog upravnog odjela Općine Privlaka.

Članak 23.

(1) Ploča s tvrtkom, nazivom i natpisom dimenzija veći od propisanih stavkom 4. prethodnog članka, na pročelje zgrade postavlja se na temelju rješenja Jedinstvenog upravnog odjela Općine Privlaka.

(2) Pravna ili fizička osoba iz stavka 1. i 2. prethodnog članka, mora održavati ploču s tvrtkom, nazivom i natpisom, urednom, čistom i čitkom, a u slučaju njezine dotrajalosti istu mora obnoviti, odnosno zamijeniti.

(3) Zabranjeno je predmete iz prethodnog stavka prljati i uništavati.

(4) Pravna ili fizička osoba iz stavka 1. i 2. prethodnog članka dužna je ukloniti ploču s tvrtkom, nazivom i natpisom s pročelja zgrade u roku od 15 dana od prestanka obavljanja djelatnosti, odnosno prestanka korištenja poslovnog prostora te pročelje zgrade vratiti u prvobitno stanje.

(5) Ako pravna ili fizička osoba iz stavka 1. i 2. prethodnog članka ne postupi sukladno stavku 4. ovoga članka, komunalni redar rješenjem će narediti uklanjanje ploče s tvrtkom, nazivom i natpisom.

(6) Ako pravna ili fizička osoba iz stavka 1. i 2. prethodnog članka ne postupi po rješenju komunalnog redara iz prethodnog stavka, ploča s tvrtkom, nazivom i natpisom, po nalogu Jedinstvenog upravnog odjela Općine Privlaka uklonit će se putem treće osobe na njihov trošak.

7. Određivanje uvjeta za postavljanje opreme i uređaja koji se grade bez građevinske dozvole i glavnog projekta

Članak 24.

(1) Na zgrade i druge građevine i pripadajuće okućnice u vlasništvu fizičkih i pravnih osoba, u dijelu koji je vidljiv s javnih površina i površine javne namjene dozvoljeno je postavljanje: tendi, reklama, plakata, spomen-ploča i drugih uređaja na tim građevinama koji se prema posebnim propisima grade bez građevinske dozvole i glavnog projekta.

(2) Uvjeti za postavljanje predmeta, uređaja i sustava iz stavka 1. ovog članka su:

1. ne smiju biti većih dimenzija nego što su dimenzije predmeta, uređaja i sustava koji se prema posebnim propisima mogu graditi bez građevinske dozvole i glavnog projekta u dijelu koji se odnosi na gradnju istih na javnoj površini;
2. ne smiju se postavljati na javnoj površini gdje se nalaze instalacije te na dijelu javne površine gdje će se umanjiti njena korisna površina;
3. ne smiju utjecati na sigurnost prometa i preglednost;
4. ne smiju ometat prolaz komunalnim službama;
5. ne smiju štetiti nasadima;
6. moraju biti od trajnog materijala koji se lako održava;
7. po vrsti materijala, obliku, veličini i sl. moraju biti primjereni lokaciji;
8. sadržaj ne smije biti uvredljiv ili diskriminirajući po bilo kojoj osnovi;
9. i drugi uvjeti određeni ovom Odlukom i Odlukom o reklamiranju.

(3) U slučaju predmeta većih dimenzija od onih iz stavka 2. točke 1. ovog članka mora se ishoditi, građevinska dozvola, odnosno glavni projekt, i postaviti uz uvjete iz stavka 2. točke 2. do 9. ovog članka.

(4) U slučaju postavljanja predmeta, uređaja i sustava iz stavka 1. ovog članka na javnoj površini odobrenje izdaje Jedinstveni upravni odjel Općine Privlaka.

7.1. Plakati, oglasi i slične objave

Članak 25.

(1) Plakati, oglasi i slične objave reklamno-promidžbenog ili informativnog sadržaja (u daljnjem tekstu: plakati) mogu se bez posebnog odobrenja postavljati samo na oglasnim ili reklamnim pločama, oglasnim stupovima, oglasnim ormarićima, oglasnim panoima i drugim oglasnim prostorima koji služe isključivo za navedenu namjenu.

(2) Iznimno, na temelju rješenja Jedinstvenog upravnog odjela za određene javne manifestacije plakati se mogu postavljati i na druga mjesta, osim na stabla, pročelja zgrada, ograde, stupove javne rasvjete i telefonske govornice, prometnu signalizaciju, trafostanice, energetske ormariće, objekte i uređaje javne namjene te druga mjesta koja nisu za to namijenjena.

(3) Za postavljene plakate odgovorna je osoba koja ih postavlja i organizator priredbe ili manifestacije, odnosno pravna ili fizička osoba čiji se proizvod ili usluga plakatom oglašava.

(4) Troškove uklanjanja plakata, kao i čišćenja mjesta na kojima ne smiju biti postavljeni, snosi organizator priredbe ili manifestacije, odnosno pravna ili fizička osoba čiji se proizvod ili usluga plakatom oglašava.

(5) Zabranjeno je postavljanje plakata na mjestima koja ne služe za tu namjenu bez rješenja ili suprotno rješenju Jedinstvenog upravnog odjela Općine Privlaka.

Članak 26.

(1) Uredno postavljene plakate zabranjeno je prljati, oštećivati ili uništavati.

(2) Osoba koja je postavila plakate, oglase i druge slične objave dužna ih je ukloniti po isteku roka na koji je imala odobrenje, a korištene površine očistiti i urediti.

(3) Ukoliko osoba ne ukloni, odnosno ne uredi i ne očisti korištene površine sukladno prethodnom stavku Općina će to učiniti putem treće osobe, a za nastale troškove teretit će se organizator priredbe ili manifestacije, odnosno pravna ili fizička osoba čija se priredba, proizvod ili manifestacija oglašava.

Članak 27.

Odredbe članka 25. i 26. ove Odluke odnose se i na oglašavanje za potrebe izborne promidžbe.

Članak 28.

(1) Jarbol za zastave postavlja se na pročelja zgrada, zemljištu uz objekte te javne površine.

(2) Na jarbolima se postavljaju državne zastave, županijske, općinska te prigodne zastave za određene manifestacije, kao i reklamne zastave.

(3) Jarbol se postavlja na temelju rješenja Jedinstvenog upravnog odjela Općine Privlaka.

(4) Zastava Republike Hrvatske ističe se sukladno posebnim propisima.

(5) Jarboli za zastave i zastave moraju biti uredni, čisti i neoštećeni.

Članak 29.

(1) Postavljanje reklamnih natpisa, reklama i reklamnih panoa uređeno je posebnom odlukom.

7.2. Reklamiranje zvučnim signalima

Članak 30.

(1) Reklamiranje zvučnim signalima može se izvršiti jedino po odobrenju Jedinstvenog upravnog odjela, a rješenjem kojim se odobrava reklamiranje odrediti će se:

- područje na kojem se može izvršiti reklamiranje, uz napomenu obveze poštivanja propisane razine buke,

- vrijeme reklamiranja u periodu od 9,00 do 14,00 sati i od 17,00 do 19,00 sati,

- visinu naknade.

8. Pokretni prodavači (ambulanta prodaja), pokretne naprave, kiosci i druge naprave na javnim površinama i zemljištu u vlasništvu pravnih i fizičkih osoba

Članak 31.

(1) Pokretnim prodavačima (ambulanta prodaja) u smislu ove Odluke podrazumijeva se prodaja bez stalnog parkirnog mjesta, putem uređenog i opremljenog vozila za prodaju robe, odnosno putem kolica kojima se roba prevozi od mjesta do mjesta, a koja su opremljena za prodaju na malo određenih proizvoda.

(2) Pokretni prodavači mogu obavljati prodaju isključivo na javnim površinama temeljem rješenja Jedinstvenog upravnog odjela u kojem će biti naznačena područja i lokacije za obavljanje djelatnosti, a uz zahtjev za izdavanje rješenja potrebno je pobliže naznačiti lokacije i period za koji se traži odobrenje za prodaju, opis robe koja je predmet prodaje i fotografiju vozila iz kojeg će se prodaja izvršiti.

(3) U rješenju iz stavka 2. ovoga članka odrediti će se i novčani iznos koji je pokretni prodavač kojem je odobrena prodaja dužan uplatiti u korist Proračuna Općine Privlaka.

Članak 32.

(1) Postavljanje pokretnih naprava i kioska na javnim površinama uređuje se posebnom odukom.

(2) Zabranjeno je postavljanje pokretnih naprava i kioska na zemljištu u vlasništvu fizičkih i pravnih osoba, osim kioska za prodaju pekarskih proizvoda koje je moguće postavti jedino uz suglasnost Jedinstvenog upravnog odjela Općine Privlaka.

(3) Navedena zabrana iz stavka 2. ovog članka ne odnosi se na fizičke osobe, vlasnike obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava kojima se dozvoljava da na svojoj parceli postave štand za prodaju proizvoda proizvedenih u vlastitom obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu uz uvjet da na vlastitoj parceli osiguraju najmanje dva parkirna mjesta za kupce.

(4) Unutar zone pretežno poslovne namjene (K1) dozvoljeno je postavljanje pokretnih naprava i kioska u svrhu obavljanja proizvodnih, prerađivačkih, zanatskih i servisnih djelatnosti, skladišnih prostora i ostalih sličnih djelatnosti u skladu s posebnim propisima kojima je uređeno to područje.

9. Uređenje javnih zelenih površina

Članak 33.

Javne zelene površine moraju se redovito održavati, tako da svojim izgledom uljepšavaju naselje i služe svrsi za koju su namijenjene.

Članak 34.

(1) Javne zelene površine održavaju se u skladu s Programom održavanja komunalne infrastrukture te prema operativnim i terminskim planovima koje utvrđuje općinsko vijeće.

(2) Pod održavanjem javne zelene površine smatra se posebice:

- sadnja i uzgoj biljnih nasada,

- podrezivanje stabala i grmlja,

- okopavanje i plijevljene grmlja i živice,

- košenje trave,

- gnojenje i prihranjivanje biljnog materijala koji raste u nepovoljnim uvjetima (drvoredi i slično),

- uklanjanje otpalog granja, lišća i drugih otpadaka,

- održavanje posuda sa ukrasnim biljem u urednom i ispravnom stanju,

- preventivno djelovanje na sprječavanju biljnih bolesti, uništavanje biljnih štetnika, te kontinuirano provođenje zaštite zelenila,

- održavanje pješačkih putova i naprava na javnoj zelenoj površini (oprema) u urednom stanju (bojanje i popravci klupa, košarica za otpatke, popločenja i slično),

- postavljanje zaštitne ograde od prikladnog materijala, odnosno živice na mjestima ugroženim od uništavanja,

- postavljanje ploča s upozorenjima za zaštitu javne zelene površine,

- obnavljanje, a po potrebi i rekonstrukcija, zapuštenih javnih zelenih površina,

- uređenje i privođenje namjeni neuređenih javnih zelenih površina.

(3) Javne zelene površine održava Općina Privlaka, odnosno pravna ili fizička osoba kojoj je Općina povjerila održavanje javnih zelenih površina.

10. Komunalni objekti, uređaji i drugi objekti u općoj uporabi

Članak 35.

Komunalni objekti, uređaji i drugi objekti u općoj uporabi (u daljnjem tekstu: objekti u općoj uporabi) postavljaju se na javnim površinama radi uređenja Općine Privlaka, pružanja usluga održavanja komunalne infrastrukture i lakšeg snalaženja građana na području općine.

Članak 36.

Objekti u općoj uporabi su:

- javna rasvjeta,

- ploče s orijentacijskim planom Općine Privlaka,

- dječja i sportska igrališta

- javni zahodi,

- vodoskoci, fontane, hidranti i slični objekti i uređaji,

- javne telefonske govornice i poštanski sandučići,

- spomenici, spomen-ploče, skulpture i slični predmeti,

- autobusna stajališta, parkirališta, tržnice, ribarnice i groblja,

- sanitarno komunalne mjere.

Članak 37.

(1) Pravna osoba ili fizička osoba obrtnik, kojoj je Općina povjerila na održavanje ili upravljanje objekte u općoj uporabi, odnosno vlasnik, dužan ih je održavati urednima, čistima i funkcionalno ispravnima.

(2) Osoba iz stavka 1. ovoga članka, dužna je nastala oštećenja i kvarove otkloniti u najkraćem roku, a najkasnije u roku od 10 dana od utvrđivanja oštećenja ili kvara.

(3) Zabranjeno je pisati grafite, poruke i slično te na drugi način oštećivati i uništavati objekte u općoj uporabi.

10.1. Javna rasvjeta

Članak 38.

(1) Javne prometne površine, javne zelene površine i ostale površine, moraju biti opremljene sustavom javne rasvjete.

(2) Javna rasvjeta mora biti izvedena u skladu sa suvremenom svjetlosnom tehnikom uvažavajući načelo energetske učinkovitosti te biti funkcionalna, ekološki prihvatljiva i estetski oblikovana.

(3) Pri postavljanju javne rasvjete mora se voditi računa o urbanističkoj vrijednosti i značenju te izgledu pojedinih dijelova grada, pojedinih javnih površina i njihovoj namjeni kao i potrebama prometa i građana.

(4) Fizička ili pravna osoba kojoj je Općina Privlaka povjerila održavanje javne rasvjete, opremu i uređaje javne rasvjete mora redovito održavati u stanju funkcionalne sposobnosti i ispravnosti (prati, ličiti, mijenjati dotrajale i oštećene dijelove, žarulje i slično).

(5) Zabranjeno je priključivanje električnih instalacija rasvjete i drugih instalacija na sustav javne rasvjete te drugo korištenje sustava javne rasvjete, bez suglasnosti Jedinstvenog upravnog odjela, osim ukrasne rasvjete za blagdane i manifestacije od strane tvrtke kojoj je Općina povjerila održavanje javne rasvjete.

Članak 39.

(1) Javna rasvjeta u pravilu mora svijetliti cijelu noć uz uvažavanje provedbe mjera uštede električne energije.

Članak 40.

(1) Zabranjeno je oštećivanje i uništavanje rasvjetnih stupova i rasvjetnih tijela.

(2) Zabranjeno je na rasvjetne stupove postavljanje transparenata, lijepljenje oglasa, obavijesti, reklama i slično, a iznimno se dopušta po odobrenju Jedinstvenog upravnog odjela Općine Privlaka.

(3) Postavljanje ukrasnih zastavica, informativno-promidžbenih panoa, vertikalne i svjetlosne prometne signalizacije i slične opreme na rasvjetne stupove može se privremeno dopustiti samo uz odobrenje

Jedinstvenog upravnog odjela Općine Privlaka.

10.2. Ploče s orijentacijskim planom Općine Privlaka

Članak 41.

(1) U cilju lakšeg snalaženja građana i turista, na području Općine Privlaka mogu se postavljati ploče s orijentacijskim planom Općine Privlaka.

(2) Ploče s orijentacijskim planom Općine Privlaka postavljaju se na mjestima na kojima se okuplja veći broj ljudi, na glavnim prilazima općini i na drugim za to određenim mjestima.

(3) U orijentacijskom planu moraju biti ucrtane glavne ulice, trgovi, parkovi, najvažniji objekte u Gradu (škola, dječji vrtić, pošta, banka, zdravstvena ustanova i slično) te oznaka mjesta na kojem se plan nalazi

10.3. Dječja i sportska igrališta

Članak 42.

(1) Dječja i športska igrališta i objekti na njima, moraju se održavati u urednom i ispravnom stanju.

(2) Za urednost tih površina i ispravnost objekata brinu se pravne osobe koje tim površinama upravljaju, a oštećenja objekata dužna su ukloniti u roku od 15 dana.

10.4. Javni zahodi

Članak 43.

(1) Javni zahodi grade se i postavljaju na trgovima, tržnicama, autobusnim kolodvorima i sličnim javnim prostorima, te u parkovima, park-šumama, izletištima, sportskim objektima, odnosno na mjestima na kojima se građani okupljaju i duže zadržavaju.

(2) Javni zahodi moraju ispunjavati odgovarajuće higijenske i tehničke uvjete, a vlasnik, odnosno ovlaštena pravna ili fizička osoba koja ih održava, mora ih održavati u urednom i ispravnom stanju.

(3) Javne zahode treba graditi na način da ih mogu koristiti osobe s posebnim potrebama.

(4) Vrijeme početka i završetka rada javnih zahoda utvrđuje Jedinstveni upravni odjel Općine Privlaka na prijedlog načelnika.

10.5. Vodoskoci, fontane, hidranti i slični objekti i uređaji

Članak 44.

(1) Na području Općine, uz odobrenje Jedinstvenog upravnog odjela, mogu se graditi i postavljati javni vodoskoci, fontane, javne česme i slični objekti i uređaji koji svojim izgledom uljepšavaju okoliš.

(2) Javni vodoskoci, fontane i slični objekti i uređaji moraju biti ispravni i uredni.

(3) Javne vodoskoke, fontane i slične objekte i uređaje zabranjeno je uništavati, onečišćavati, po njima šarati, crtati ili ih na drugi način prljati i nagrđivati, odnosno nenamjenski koristiti.

(4) U javnim vodoskocima i fontanama zabranjeno je kupanje te vađenje novca bačenog u javne vodoskoke i fontane.

(5) Protupožarni hidranti i hidranti za pranje i zalijevanje javnih površina moraju se održavati u ispravnom stanju.

(6) Zabranjeno je uništavanje, oštećivanje ili neovlaštena uporaba hidranata za vlastite potrebe (pranje automobila ili privatnih površina i prostora).

(7) Javne vodoskoke, fontane, hidrante i slične objekte i uređaje postavlja i održava Općina Privlaka, odnosno za to ovlaštena pravna ili fizička osoba.

10.6. Javne telefonske govornice, poštanski sandučići i bankomati

Članak 45.

(1) Javne telefonske govornice, poštanski sandučići i bankomati u pravilu se postavljaju na mjestima na kojima se građani okupljaju i dulje zadržavaju, kao što su trgovi, tržnice, bolnice, trgovački objekti ili prodajni centri, stambene zgrade s većim brojem stanova i slični prostori, tako da svojim izgledom ne narušavaju okoliš, te da zadovoljavaju estetske kriterije.

(2) Javne telefonske govornice, poštanski sandučići i bankomati, postavljaju se na mjestima koja posebnom odlukom odredi Jedinstveni upravni odjel, na način da ih mogu koristiti osobe s posebnim potrebama.

(3) Javne telefonske govornice, poštanske sandučiće i bankomate, postavljaju i održavaju pravne osobe koje pružaju telekomunikacijske, poštanske usluge i bankarske usluge.

(4) Zabranjeno je postavljati javne telefonske govornice, poštanske sandučiće i bankomate bez odobrenja Jedinstvenog upravnog odjela.

10.7. Spomenici, spomen-ploče, skulpture i slični predmeti

Članak 46.

(1) Na području Općine Privlaka na objekte, javne površine i druge prostore dopušteno je postavljati spomenike, spomen ploče, skulpture i slične predmete, te postavljene uklanjati, samo uz odobrenje Jedinstvenog upravnog odjela, ukoliko posebnim propisima nije drugačije određeno.

Članak 47.

(1) Uz zahtjev za postavljanje spomenika, spomen ploča, skulptura i sličnih predmeta, koji se podnosi Jedinstvenom upravnom odjelu, podnositelj zahtjeva obavezno dostavlja idejni projekt, tehnički opis, oznaku lokacije, obrazloženje o potrebi postave predmeta i drugu dokumentaciju.

(2) Osim navedenog, potrebno je pribaviti i suglasnost nadležnog konzervatorskog tijela, ukoliko se spomenici, spomen ploče, skulpture i slični predmeti, postavljaju ili uklanjaju sa područja zaštićene kulturno-povijesne cjeline ili pojedinačnog kulturnog dobra.

Članak 48.

(1) Osobe na čiji je zahtjev postavljen spomenik, spomen ploča, skulptura i slični predmeti, dužne su ih držati urednima i zaštiti od uništavanja, a ukoliko više ne postoje, o održavanju se brine Općina Privlaka.

(2) Postavljene spomenike, spomen ploče, skulpture i slične predmete, zabranjeno je prljati, po njima pisati, crtati ili ih na bilo koji drugi način oštećivati.

10.8. Autobusna stajališta, javna parkirališta, tržnice, ribarnice i groblja

Članak 49.

(1) Autobusna stajališta na području Općine moraju se održavati u čistom i urednom stanju.

(2) Na navedenim objektima zabranjeno je lijepiti plakate i oglase te postavljati reklame, reklamne natpise i slično.

(3) Autobusna stajališta moraju u pravilu biti natkrivena i opremljena klupama te se ne smiju koristiti protivno namjeni za koju su određena.

(4) Na stajalištima se obvezno postavljaju posude za otpatke i opuške, a stajališta održava ovlaštena pravna ili fizička osoba.

Članak 50.

(1) Javna parkirališta se moraju propisno označiti te stalno održavati čistim, urednim i u funkcionalnom stanju, a vozila se moraju parkirati unutar označenog parkirnog mjesta.

(2) Javna parkirališta održava Općina, odnosno ovlaštena pravna ili fizička osoba kojoj je to povjereno.

(3) Na javnim parkiralištima zabranjeno je zaustavljati i parkirati teretne automobile i autobuse, kamperska vozila, traktore, radne strojeve, priključna vozila, osim ako to nije izričito dopušteno prometnim znakom.

(4) Na javnim parkiralištima zabranjeno je neovlašteno trgovanje, pretovar robe i druge aktivnosti koje nisu u skladu s namjenom prostora.

(5) Na javnim parkiralištima dopušteno je, uz odobrenje Jedinstvenog upravnog odjela, postavljati parkirne automate, rampe i ostalu opremu potrebnu za rad parkirališta, te je zabranjeno oštećivanje istih.

(6) Na javnim parkiralištima zabranjeno je kampiranje, kao i na svima drugim javnim i privatnim površinama izvan zone određene za kampiranje.

Članak 51.

(1) Tržnice na kojima se obavlja promet poljoprivrednim i drugim proizvodima moraju se održavati čistima i urednima, te se na istima mora osigurati ispravnost i čistoća opreme i uređaja, urednost nasada i postaviti odgovarajuća opremu za odlaganje otpada, o čemu se brine Općina Privlaka, odnosno za to ovlaštena pravna ili fizička osoba.

(2) Klupe, suncobrani i slične naprave na otvorenoj tržnici moraju biti izrađeni od prikladnog materijala i ne smiju biti neuredni i oštećeni, moraju se uklapati u tehničke i estetske standarde koje određuje Općina Privlaka te biti proizvedeni od tvrtke koja se bavi proizvodnjom navedene opreme.

(3) Suncobrani i tende moraju biti bijele ili bež boje.

Članak 52.

(1) Tržni red uređuje se pravilnikom kojeg donosi načelnik.

(2) Tržnim redom posebno se utvrđuje:

- radno vrijeme,

- proizvodi koji se smiju prodavati,

- vrijeme dostave proizvoda,

- čišćenje i odvoz smeća.

(3) Tržni red mora biti istaknut na vidnom mjestu na prostoru tržnice.

Članak 53.

(1) Izlaganje ili prodaja poljoprivrednih, prehrambenih i drugih proizvoda izvan prostora tržnica dopušteno je samo uz odobrenje Jedinstvenog upravnog odjela.

(2) Općinski načelnik može odrediti prostore za prodaju izvan tržnica tzv. prodaju s klupa, te urediti način njihovog korištenja, upravljanja i održavanja.

Članak 54.

Nakon isteka radnog vremena tržnice Općina, odnosno ovlaštena pravna ili fizička osoba dužna je svakog dana dovesti tržnicu u čisto i uredno stanje.

Članak 55.

Odredbe ove Odluke koje se odnose na tržnicu, na odgovarajući se način primjenjuju i na ribarnicu.

Članak 56.

(1) Pravna ili fizička osoba kojoj je Općina povjerila upravljanje grobljima mora ih održavati čistima i urednima.

(2) Održavanje groblja, grobnih mjesta i nadgrobnih spomenika uređuje se posebnom odlukom.

10.9. Sanitarno-komunalne mjere

Članak 57.

(1) Čišćenje septičkih jama obavlja ovlaštena fizička ili pravna osoba u skladu sa sanitarno tehničkim uvjetima, a na zahtjev vlasnika odnosno korisika septičke jame.

Članak 58.

(1) Vlasnici, odnosno korisnici septičkih jama dužni su redovno i na vrijeme zatražiti čišćenje septičkih jama kako ne bi došlo do prelijevanja, a time i onečišćavanja okoline. Troškove čišćenja septičkih jama snosi vlasnik, odnosno korisnik septičke jame.

(2) Okolni prostor i septička jama nakon završenog čišćenja moraju se dezinficirati i dovesti u bezopasno stanje po zdravlje ljudi.

(3) Komunalno redarstvo kada utvrdi da se septička jama prelijeva ili propušta fekalije naredit će njezino čišćenje vlasniku, odnosno korisniku iste.

(4) Ako vlasnik, odnosno korisnik septičke jame ne postupi na način utvrđen u prethodnom stavku, čišćenje septičke jame izvršit će ovlaštena pravna osoba na teret njezinog vlasnika, odnosno korisnika.

(5) Pravna osoba koja upravlja vodovodom ili kanalizacijom kad utvrdi da se septička jama prelijeva ili propušta fekalije, odlučit će o prekidanju dovoda vode zgradi čije se fekalije izlijevaju iz septičke jame, dok se ista ne dovede u ispravno stanje.

(6) Ovlašteni vršitelj komunalne usluge koji odvozi fekalije dužan je iste izlijevati u kanalizacijsku mrežu ili na drugo za to određeno mjesto, na lokaciji koja je za to određena i snosi odgovornost za eventualno zagađenje okoliša, uz obvezu nadoknade počinjene štete.

(7) Zabranjeno je izlijevati fekalije u more i druge vodotoke, bunare, zemljište u privatnom vlasništvu ili na javnu površinu.

Članak 59.

(1) U svrhu zaštite zdravlja građana i stvaranja uvjeta za svakodnevni normalni život, tijekom godine obavlja se sustavna dezinsekcija, dok se sustavna deratizacija javnih površina obavlja dva puta godišnje (proljeće –jesen), uz njezino obvezno održavanje cijele godine.

(2) Pod pojmom sustavne dezinsekcije podrazumijeva se prskanje ili zamagljivanje odgovarajućim sredstvima, odnosno larvicidna dezinsekcija, u cilju uništavanja muha, komaraca i drugih insekata.

(3) Pod pojmom sustavne deratizacije podrazumijeva se postavljanje odgovarajućih mamaca za uništavanje štakora i drugih glodavaca.

(4) Opseg, način, vrijeme i ostali uvjeti obavljanja obvezne sustavne dezinsekcije i deratizacije utvrđuju se Programom mjera obvezatne preventivne dezinsekcije i deratizacije za područje Općine Privlaka, kojega donosi Zavod za javno zdravstvo Zadarske županije.

(5) Na poziv komunalnog redara, pravna ili fizička osoba kojoj su povjereni poslovi dezinsekcije i deratizacije, dužna je iste ponoviti ukoliko se ocjeni da je taj postupak potreban.

(6) Ovlaštena osoba iz stavka 5. ovog članka dužna je prije početka izvođenja sustavne dezinsekcije i deratizacije na odgovarajući način obavijestiti građane o početku i završetku izvođenja tih radova.

Članak 60.

(1) Zaštita bilja vrši se prema posebnom planu pravne osobe koja upravlja javnim površinama na kojima se uzgaja bilje.

Članak 61.

(1) Vlasnici, odnosno korisnici stambenog prostora, garažnog prostora, poslovnog prostora, građevinskog zemljišta, koje se koristi u svrhu obavljanja poslovne djelatnosti i neizgrađenog građevinskog zemljišta, dužni su uklanjati ustajalu vodu koja se nalazi unutar okućnica tih objekata i s navedenih površina, zbog sprječavanja razmnožavanja insekata, a time i onečišćenja okoliša i ugrožavanja zdravlja ljudi.

Članak 62.

(1) Unutar građevinskog područja Općine Privlaka zabranjeno je držati životinje:kopitare, papkare i perad.

(2) Kopitarima se smatraju konji, magarci, mazge i mule. Papkarima se smatraju goveda, ovce, koze i svinje. Peradi se smatraju kokoši, purani, guske, patke i druga domaća perad i pernata divljač.

(3) Izvan građevinskog područja naselja mogu se držati životinje iz stavka 1. ovog članka, pod uvjetom da njihovo držanje ispunjava higijensko-sanitarne, tehničke i druge propisane uvjete i ako su ta područja udaljena više od 50 metara od najbliže javne prometnice i 100 metara od najbližeg stambenog objekta.

(4) Zabranjeno je voditi domaće životinje bez uzice, brnjice te drugih elemenata koji služe za održavanje kontrole nad životinjama.

(5) Komunalni redar može rješenjem zabraniti držanje domaćih životinja i na područjima gdje je to dopušteno, ako nisu ispunjene higijensko-sanitarne, tehničke i druge mjere.

(6) Komunalni redar rješenjem će narediti uklanjanje životinja iz stavka 1. ovog članka, a ukoliko vlasnik životinje ne postupi sukladno rješenju u roku za njegovo izvršenje, izvršenje rješenja provesti će ovlaštena fizička ili pravna osoba.

III. KORIŠTENJE JAVNIH PARKIRALIŠTA, JAVNIH GARAŽA,

NERAZVRSTANIH CESTA I DRUGIH POVRŠINA ZA PARKIRANJE VOZILA

Članak 63.

(1) Javnim parkiralištem, u smislu ove Odluke, smatra se dio javno prometne površine namijenjen isključivo za parkiranje vozila i građevinski objekt namijenjen za parkiranje vozila (u daljnjem tekstu: javno parkiralište).

(2) Uvjeti korištenja javnih parkirališta urediti će su posebnom Odlukom.

Članak 64.

(1) Na području Općine Privlaka zabranjeno je za zaustavljanje i parkiranje vozila koristiti javnoprometne površine koje nisu označene prometnom signalizacijom kao javno parkiralište.

(2) Na javnim površinama ne smiju se ostavljati vozila koja se zbog dotrajalosti ne upotrebljavaju u prometu (oštećena u sudaru, neregistrirana, neispravna i slično).

(3) Zabranjuje se koristiti javne površine: trgove, šetnice, nogostupe, pješačke zone te staze za zaustavljanje, parkiranje i kretanje vozila.

(4) Zabrana iz prethodnog stavka ne odnosi se na vozila s posebnim odobrenjem nadležnog upravnog odjela, vozila ministarstva unutrašnjih poslova, obrane, hitnih službi te vozila komunalnih službi.

Članak 65.

Uvjeti korištenja nerazvrstanih cesta uređeni su sukladno zakonu kojim se uređuju ceste te općem aktu općine kojim se uređuju nerazvrstane ceste.

Članak 66.

Odredbe ove Odluke u dijelu kojim se propisuje komunalni red i mjere za njegovo provođenje na odgovarajući se način primjenjuju na javna parkirališta, nerazvrstane ceste i druge površine javne namjene za parkiranje vozila.

IV. ODRŽAVANJE ČISTOĆE I ČUVANJE JAVNIH POVRŠINA I POVRŠINA

JAVNE NAMJENE

1. Javne površine i površine javne namjene - općenito

Članak 67.

(1) Javne površine i površine javne namjene koriste se u skladu s njihovom namjenom.

(2) Javne površine i površine javne namjene treba održavati tako da budu uredne i čiste, te da služe svrsi za koju su namijenjene, a oprema i uređaji na njima moraju biti uredni i ispravni.

(3) Javne površine i površine javne namjene, te objekti i uređaje koji su na njima ili su njihov sastavni dio ne smiju se uništavati, oštećivati niti onečišćavati.

Članak 68.

(1) Pravna osoba ili fizička osoba obrtnik kojoj je Općina povjerila obavljanje komunalne djelatnosti održavanja čistoće javnih površina dužna ih je redovno i izvanredno održavati i čistiti sukladno Programu održavanja komunalne infrastrukture na području Općine koji donosi Općinsko vijeće Općine Privlaka.

Članak 69.

(1) Izvanredno čišćenje javnih površina i površina javne namjene podrazumijeva čišćenje javnih površina i površina javne namjene kada su zbog vremenskih nepogoda, više sile ili drugih razloga, prekomjerno onečišćene.

(2) Izvanredno čišćenje javnih površina odredit će se kada zbog vremenskih nepogoda ili sličnih događaja javne površine i površine javne namjene budu prekomjerno onečišćene te kada je iz drugih razloga javne površine potrebno izvanredno čistiti.

(3) Troškove izvanrednog čišćenja javnih površina snosi počinitelj onečišćenja, osim u slučajevima kada su ista posljedica vremenskih nepogoda ili sličnih događaja kada troškovi padaju na teret proračuna Općine.

(4) Komunalni redar u slučaju onečišćenja javne površine izazvanim vremenskim nepogodama ili drugim izvanrednim situacijama, naložiti će pravnoj ili fizičkoj osobi koja obavlja poslove održavanja, odnosno čišćenja, izvanredno čišćenje javne površine.

Članak 70.

(1) Na javne površine postavljaju se kante za otpatke, koje moraju biti izrađene od prikladnog materijala i estetski oblikovane.

(2) Kante za otpatke postavlja i održava Općina, odnosno pravna ili fizička osoba kojoj je Općina povjerio održavanje čistoće javnih površina.

(3) Mjesta za postavljanje kanti za otpatke određuje Općina, odnosno pravna ili fizička osoba kojoj je Općina povjerila obavljanje komunalne djelatnosti održavanja čistoće javnih površina i površina javne namjene.

(4) Zabranjeno je postavljanje kanti za otpatke na stupove na kojima se nalaze prometni znakovi, stupove javne rasvjete, drveća i jarbole za isticanje zastava, te na drugim mjestima na kojima bi narušavali izgled naselja, zgrada ili bi ometale promet.

Članak 71.

(1) Davatelj javne usluge prikupljanja mješovitog komunalnog otpada, biorazgradivog otpada, otpadnog papira, metala, stakla, plastike i tekstila te krupnog (glomaznog) komunalnog otpada u Općini, dužan je postaviti spremnike za odvojeno prikupljanje otpada uz objekte javne, odnosno društvene namjene (dječji vrtići, škole, bolnice i slično) sukladno posebnim propisima kojima se uređuje gospodarenje otpadom.

Članak 72.

(1) Pravna osoba ili fizička osoba obrtnik koja obavlja djelatnost zbog koje dolazi do onečišćavanja javnih površina dužna ih je redovito čistiti ili osigurati njihovo čišćenje.

(2) Vlasnik, odnosno korisnik sportskih ili rekreacijskih objekata, zabavnih parkova ili igrališta, organizator javnih skupova, javnih priredaba i korisnik javnih površina na kojima su postavljeni privremeni objekti (kiosci, pokretne naprave i slično), obvezan je čistiti javne površine koje služe kao pristup tim objektima.

(3) Organizator javne priredbe ili događanja dužan je odmah po završetku iste, očisti korištenu javnu površinu.

(4) Ako osobe iz stavka 1., 2. i 3. ovog članka ne postupe sukladno navedenim stavcima, komunalni redar rješenjem će im naredit poduzimanje radnja i mjera u svrhu održavanja komunalnog reda.

(5) Ako navedene osobe ne postupe po rješenju komunalnog redara izvršenje rješenja provest će se putem treće osobe na njihov trošak.

Članak 73.

(1) Na javnim površinama i površinama javne namjene nije dozvoljeno ostavljati bilo kakav otpad ili ih na druge načine onečišćivati, a osobito se zabranjuje:

1. bacanje ili ostavljanje komunalnog otpada izvan spremnika ili kanta za otpad ili vršenje drugih radnji koje onečišćuju javne površine,

2. odlaganje građevnog i otpadnog građevnog materijala, zemlje, šuta, ogrjeva, željeza, lima i sl.,

3. odlaganje glomaznog otpada i ambalaže,

4. ostavljanje vozila bez registarskih tablica, odnosno neregistriranih vozila, prikolica i drugih priključnih vozila, olupina vozila, plovila i olupina plovila,vozila oštećenih u sudaru, radnih strojeva i dr.,

5. ispuštanje otpadnih tekućina bilo koje vrste (ulja, kiseline, boje, otpadnih voda i slično),

6. popravak, servisiranje ili pranje vozila, te drugih uređaja i naprava,

7. oštećivanje posuda za odlaganje komunalnog otpada,

8. bacanje ili ostavljanje reklamnih i drugih letaka na javnim površinama,

9. bacanje gorućih predmeta u posude za odlaganje komunalnog otpada,

10. paljenje otpada, lišća i sl.,

11. svako onečišćavanje i umanjivanje funkcije slivnika i oborinskih kanala

12. obavljanje radnji kojima se onečišćuju javne površine ili propuštanje obavljanja radnji kojima se sprječava onečišćenje javnih površina,

13. neovlašteno premještanje komunalne opreme i uređaja,

14. bacanje životinjskog, medicinskog i drugog opasnog materijala, koji se zbrinjava u skladu s posebnim propisima,

15. odlaganje ili postavljanje bilo kakvih predmeta kojima se ometa redovito korištenje javne površine, odnosno nesmetan prolaz pješaka i vozila,

16. bojanje, crtanje i pisanje po javnim površinama, osim prometne signalizacije koja se vrši sukladno posebnim propisima,

17. pljuvanje i obavljanje nužde,

18. pranje osoba, vozila ili drugih predmeta na javnim vodovodnim uređajima i objektima,

19. korištenje dječjih igrališta i sprava za igru djece protivno njihovoj namjeni,

20. izlaganje i prodavanje predmeta, stvari, poljoprivrednih i drugih proizvoda, bez odobrenja upravnog tijela nadležnog za komunalne poslove.

21. bilo kakvo nenamjensko korištenje i prenamjena javne površine,

22. izvođenje radova bez odobrenja Jedinstvenog upravnog odjela.

23. puštanje otpadnih i oborinskih voda na javnu površinu na način kojim se ugrožava sigurnost prometa i prolaznika, odnosno vrši drugi oblik onečišćenja.

Članak 74.

(1) Vlasnici i korisnici objekata dužni su na javnim površinama i površinama javne namjene (izuzev javnoprometnih površina) ispred svojih objekta u širini svoje parcele uklanjati lišće, granje i drugo raslinje iz uličnih kanala za oborinsku odvodnju radi održavanja stalne funkcionalnosti.

(2) Zabranjeno je zatrpavanje i zacjeljivanje otvorenog kanala za oborinsku odvodnju ili izgradnja kolnog pristupa preko kanala za oborinsku odvodnju bez odobrenja Jedinstvenog upravnog odjela.

Članak 75.

(1) Zabranjeno je na javnim površinama i površinama javne namjene ispred poslovnih prostora (radnji, prodavaonica, skladišta i slično) odlagati drvenu, kartonsku i drugu ambalažu, kao i druge neprimjerene predmete i materijal.

(2) Zabranjeno je ispred zgrade i ograde, ili na zgradu i ogradu, odlagati uređaje i predmete koji mogu ozlijediti prolaznike ili im nanijeti neku štetu, te takve predmete i uređaje ostavljati na javnim površinama.

Članak 76.

(1) Obalni pojas uređenih i prirodnih plaža i zelenih površina mora se redovito održavati.

(2) Pravna ili fizička osoba koja obavlja poslove održavanja obalnog pojasa uređenih i prirodnih plaža i zelenih površina uz plažu dužna je iste održavati čistima i urednima, a jednom godišnje, najkasnije do početka travnja, detaljno ih očistiti od krupnih otpadaka na obali i u moru.

(3) Zabranjeno je bacati otpad u more i na morsku obalu.

(4) Na prirodnim i uređenim plažama zabranjeno je nakon korištenja plaže ostavljati ručnike, rekvizite za plažu i druge stvari osobne namjene.

(5) Stvari iz prethodnog stavka zatečene na prirodnim i uređenim plažama bez njihova vlasnika, odnosno korisnika, smatrat će napuštenima, te će biti uklonjene.

Članak 77.

(1) Čišćenje prirodnih i uređenih plaža za vrijeme turističke sezone mora biti svakodnevno i temeljito, a obavlja se u vremenu od 04:00 do 07:00 sati.

(2) Ukoliko plovni objekt masnim otpacima izazove zagađenje morske površine, vlasnik ili korisnik plovnog objekta dužan se usidriti, te pozvati predstavnike Lučke kapetanije Zadar radi dogovora o čišćenju i odstranjivanju masnih otpadaka s fizičkom ili pravnom osobom, koja je osposobljena za uklanjanje navedenog onečišćenja.

(3) Predstavnici Lučke kapetanije Zadar obvezni su informirati vlasnike plovila o dužnosti održavanja čistoće i reda u lukama, privezištima i općenito na pomorskom dobru.

(4) Zabranjeno je kod pretovara ribe u luci koristiti se vozilom težim od 3.5 tone na dijelovima šetnice i pješačke zone koji su popločani prirodnim kamenom ili drugim pokrovom, osim asfalta.

(5) Zabranjeno je na plovnim objektima u luci ložiti vatru i peči roštilj, te time zadimljavati javne površine, odnosno ispuštati štetne mirise (dim, miris roštilja) od navedenih radnji u okoliš. Za postupanje protivno ovom stavku odgovoran je vlasnik, odnosno korisnik plovnog objekta.

(6) Zabranjeno je dovođenje, pranje i kupanje domaćih životinja na uređenim plažama, osim na plažama na kojima je to dozvoljeno posebnom Odlukom.

Članak 78.

(1) Na svim javnim površinama i površinama javne namjene, u prolazima zgrada i drugim površinama koje se koriste kao javne, zabranjeno je konzumiranje alkoholnih pića, osim kada se javne površine, temeljem odobrenja Jedinstvenog upravnog odjela koriste za postavljanje terasa za pružanje ugostiteljskih usluga.

(2) Iznimno, rješenjem kojim se odobrava korištenje površine javne namjene za organiziranje javnog okupljanja radi ostvarivanja gospodarskih, vjerskih, kulturnih, humanitarnih, sportskih, zabavnih i drugih interesa, može se odrediti da je konzumiranje alkohola na tim površinama dopušteno.

2. Javnoprometne površine

Članak 79.

(1) Javnoprometne površine treba održavati tako da budu uredne i čiste, te da služe svrsi kojoj su namijenjene.

(2) Javnoprometna površina čisti se u pravilu danju, a pere noću između 21:00 i 05:00 sati.

(3) Javnoprometnu površinu čisti Općina, odnosno za to ovlaštena pravna ili fizička osoba.

(4) Prometna signalizacija : vertikalna, horizontalna i svjetlosna, kao i druga oprema i uređaji moraju se redovito održavati u čistom i ispravnom stanju.

(5) Ukrasna živica i drugo raslinje u tijelu prometnice i zoni raskrižja mora se redovito orezivati i održavati do visine do najviše 1,5 m kako se ne bi ugrožavala sigurnost prometa, a moraju biti udaljeni od prometnice najmanje 3 m.

Članak 80.

(1) Vozila koja sudjeluju u prometu ne smiju onečišćivati javnoprometne površine.

(2) Vozila koja prevoze tekući ili rasuti (sipki) materijal moraju imati sanduke i karoserije iz kojih se materijal ne može prosipati niti curiti.

(3) Vozila koji prevoze pijesak, papir, sjeno, lišće, PVC materijal i drugi rasuti (sipki) teret moraju se prekriti ceradom, gustom mrežom ili na drugi način osigurati da se materijal ne posipa po javnoprometnoj površini.

Članak 81.

(1) Za istovar, smještaj i ukrcaj građevinskog materijala, podizanje skela, ograda gradilišta, popravke vanjskih dijelova zgrada i slične građevinske radove, može se u opravdanim slučajevima i privremeno, koristiti javnoprometna površina, sukladno propisima o gradnji i sigurnosti prometa.

(2) Odobrenje za korištenje javnoprometne površine za radove iz stavka 1. ovog članka izdaje, na zahtjev izvođača ili investitora radova, Jedinstveni upravni odjel.

(3) Odobrenjem iz stavka 2. ovog članka odredit će se uvjeti, način i vrijeme izvođenja radova.

(4) Uz zahtjev za odobrenje investitor je dužan priložiti akt nadležnog tijela kojim se dokazuje legalnost gradnje.

(5) Za vrijeme obavljanja radova iz stavka 1. ovog članka, izvođač je dužan poduzeti sve propisane i uobičajene mjere sigurnosti.

(2) Za sigurnost radova odgovorni su izvođač i investitor radova solidarno.

3. Javne zelene površine

Članak 82.

(1) Javne zelene površine moraju se redovno održavati, čistiti i uređivati sukladno godišnjem Programu održavanja komunalne infrastrukture na području Općine koji donosi Općinsko vijeće.

(2) Javne zelene površine održava i uređuje pravna ili fizička osoba kojoj je to Općina povjerila.

Članak 83.

Pod održavanjem javnih zelenih površina podrazumijeva se osobito:

- kosidba trave,

- obnavljanje i rekonstrukcija zapuštenih zelenih površina,

- uklanjanje starih i bolesnih stabala i zamjena novima,

- uklanjanje otpalog granja, lišća i drugih otpadaka,

- održavanje posuda s ukrasnim biljem,

- održavanje pješačkih staza, naprava i opreme na javnim zelenim površinama,

- postavljanje zaštitnih ograda na mjestima uništavanja zelenih površina,

- redovito održavati, te zamjenjivati zaštitne stupiće i ograde,

- održavanje dječjih igrališta,

- obnova uništenog i dotrajalog biljnog materijala,

- rezidba i oblikovanje stabala i grmlja,

- okopavanje bilja,

- zalijevanje zelenih površina i bilja,

- preventivno djelovanje na sprječavanju biljnih bolesti, štetnika i slično,

- gnojidba i folijarno prihranjivanje bilja.

Članak 84.

Zabranjeno je na javnim zelenim površinama obavljati bilo kakve radove ili prekopavanja bez odobrenja Nadležnog odsjeka, osim redovnog održavanja tih površina.

Članak 85.

(1) Stabla i drugo zelenilo moraju se održavati tako da ne predstavljaju opasnost ili da ne ometaju promet ljudi i vozila na javnim površinama.

(2) Ukoliko stabla i drugo zelenilo predstavljaju opasnost ili ometaju promet ljudi ili vozila komunalni redar naredit će rješenjem poduzimanje mjera radi otklanjanja uočenih nedostataka.

(3) Ukoliko vlasnik ili korisnik ne postupi po rješenju iz prethodnog stavka, naložene radnje izvršit će se putem treće osobe, a na trošak vlasnika ili korisnika.

Članak 86.

(1) U cilju ukrašavanja općine ili zaštite javnih površina, Jedinstveni upravni odjel može izdati odobrenje za postavljanje prikladnih posuda sa ukrasnim biljem.

(2) Postavljene posude s ukrasnim biljem moraju se redovito održavati, što podrazumijeva i sadnju, te zalijevanje ukrasnog bilja, a održava ih pravna ili fizička osoba koja je posude postavila.

(3) Ukoliko se posude s ukrasnim biljem postavljene na javnim površinama ne održavaju u skladu s prethodnim stavkom, naredit će se njihovo uklanjanje.

Članak 87.

Na javnim zelenim površinama bez odobrenja Jedinstvenog upravnog odjela zabranjuje se:

1. raskopavanje,

2. izgradnja parkirališta i kolnih prilaza, odnosno prenamjena javnih zelenih površina,

3. odlaganje građevinskog i drugog materijala, kontejnera, organizacija gradilišta i sl.,

4. postavljanje bilo kakvih objekata, uređaja, pokretnih naprava, reklama i sl.,

5. postavljanje električnih, telefonskih, toplinskih i drugih vodova,

6. ograđivanje javnih zelenih površina,

7. sadnja ili uklanjanje drveća i grmolikog bilja,

8. kampiranje.

Članak 88.

(1) Radi očuvanja fonda stabala, orezivanje i sadnja stabala na javnim zelenim površinama, mogu se izvršiti samo uz odobrenje Jedinstvenog upravnog odjela.

(2) Odobrenjem se iz prethodnog stavka određuje se obujam zamjenske sadnje, biljna vrsta, lokacija i vrijeme.

Članak 89.

(1) Na javnim zelenim površinama osobito se zabranjuje:

1. zaustavljanje, ostavljanje i vožnja motornih vozila (osim vozila koja se koriste za održavanje javnih zelenih površina i komunalnih uređaja na njima),

2. oštećivanje drveća, grmlja, cvjetnjaka, živica i drugog raslinja, te na drveće lijepiti plakate,

3. brati plodove, rezati i otuđivati grane, listove i cvjetove, otuđivati bilje, te poduzimati i druge neovlaštene zahvate (sadnja bilja i slično),

4. uništavanje, mehaničko oštećivanje, uklanjanje ili premještanje parkovne opreme i pisanje grafita,

5. vezanje bicikla, motora, prikolica, kolica i sl. za drveće, grmlje i parkovnu opremu,

6. odlaganje građevnog materijala, glomaznog otpada, šuta, ulja, boja i dr.,

7. rezanje, odnosno prekidanje korijenja stabla, kao i polaganje podzemnih instalacija na udaljenosti manjoj od dva metra od debla pojedinog stabla bez odobrenja,

8. kopanje i odvoženje zemlje, pijeska, humusa i slično,

9. postavljanje bilo kakvih objekata, uređaja, naprava, reklama, reklamnih panoa i slično,

10. postavljanje stolova, stolica i slično.

11. uništavanje šahtova, rasprskivača, te ostalih nadzemnih dijelova vodonatapnih sustava,

12. šetanje i puštanje kućnih ljubimaca po uređenim javno zelenim površinama i njihovo onečišćenje,

13. loženje vatre i potpaljivanje stabala,

14. kampiranje,

15. nenamjensko korištenje javnih zelenih površina,

16. na bilo koji način onečišćivati i uništavati zelenu površinu, stabla, zasade i parkovnu opremu.

Članak 90.

Vlasnik, odnosno korisnik vozila odgovoran je za vožnju, zaustavljanje i ostavljanje vozila na javnim zelenim površinama.

Članak 91.

(1) Vlasnikom vozila se smatra vlasnik vozila koji je evidentiran u ogovarajućim evidencijama Ministarstva unutarnjih poslova, prema registracijskoj oznaci vozila, a za vozila koja nisu evidentirana, vlasnik vozila utvrđuje se na drugi način.

(2) Vlasnikom se smatra i primatelj leasinga kojemu je vozilo prepušteno na korištenje na temelju pravnog posla - leasinga, odnosno najmoprimac kojem je poduzetnik u obavljanju rent-a-car usluge prepustio vozilo na temelju ugovora o najmu.

Članak 92.

(1) Ako počinitelj prekršaja nije utvrđen u trenutku počinjenja prekršaja ili nije zatečen na mjestu počinjenja prekršaja, dužan je po primitku obavijesti o počinjenom prekršaju Jedinstvenom upravnom odjelu dostaviti podatke o osobi koja je vozilo koristila u trenutku počinjenja prekršaja, a u protivnom on snosi prekršajnu odgovornost za počinjeni prekršaj.

(2) Vlasnik, odnosno korisnik,vozila dužan je nadoknaditi Općini štetu koju je na javnoj zelenoj površini počinio parkiranjem vozila i to u iznosu koji, prema hortikulturnoj vrijednosti pojedinog dijela javne zelene površine, procijeni pravna osoba kojoj su povjereni poslovi održavanja javnih zelenih površina.

V. KORIŠTENJE JAVNIH POVRŠINA I POVRŠINA JAVNE NAMJENE

1. Privremeno korištenje javnih površina i površina javne namjene

Članak 93.

Privremeno korištenje javnih površina i površina javne namjene uređuje se posebnom odlukom kojom se utvrđuju uvjeti i način davanja istih na privremeno korištenje.

2. Prigodno uređenje javnih površina

Članak 94.

(1) U povodu državnih i drugih blagdana, obljetnica, raznih kulturnih i športskih manifestacija i sličnih događanja, može se organizirati prigodno uređivanje javnih površina.

(2) Prigodno uređivanje javnih površina iz stavka 1. ovoga članka organizira se privremenim postavljanjem objekata, uređaja, pokretnih naprava, opreme, ukrasa, ukrasnih žaruljica, božićnih drvaca i slično.

(3) Za privremeno postavljanje montažnih objekata, uređaja, pokretnih naprava, opreme i slično, na javne površine, potrebno je odobrenje Jedinstvenog upravnog odjela.

(4) Svjetleće žaruljice, ukrasni predmeti bez reklamnih poruka, ukrasna drvca i slično, postavljaju se prema uvjetima i na način koji utvrđuje Jedinstveni upravni odjel.

(5) Pravna ili fizička osoba koja je postavila predmete iz stavka 2. ovog članka iste je dužna ukloniti najkasnije u roku 7 dana od prestanka prigode iz stavka 1. ovog članka.

3. Parkiranje i zaustavljanje vozila na javnoprometnim površinama

Članak 95.

(1) Na području Općine javnoprometne površine koriste se za zaustavljanje i parkiranje vozila samo ako su iste posebnim propisima i odgovarajućom prometnom signalizacijom određene za tu namjenu.

(2) Na području Općine zabranjeno je za zaustavljanje i parkiranje autobusa, koji prevoze turističko-izletničke grupe, radi ulaska i izlaska putnika, koristiti javnoprometne površine koje nisu određene za tu namjenu.

(3) Na javnim površinama zabranjeno je ostavljati vozila koja se zbog dotrajalosti ne upotrebljavaju u prometu (oštećena u sudaru, neregistrirana, neispravna i slično).

(6) Zabranjuje se koristiti javne površine: trgove, šetnice, nogostupe, pješačke zone, staze, obalne putove i pristaništa, za zaustavljanje, parkiranje i kretanje vozila.

(7) Zabrana iz prethodnog stavka ne odnosi se na vozila s posebnim odobrenjem Jedinstvenog upravnog odjela.

4. Korištenje javnih zelenih površina

Članak 96.

(1) Za postavljanje objekata, uređaja i naprava, te obavljanje bilo kakvih radova na javnim zelenim površinama, osim radova redovnog održavanja javnih zelenih površina, potrebno je odobrenje Jedinstvenog upravnog odjela.

(2) Odobrenjem iz stavka 1. ovog članka određuje se: lokacija za postavljanje objekta, izgled objekta, uređaja ili naprave koja se postavlja, način uređivanja zauzete površine i vrijeme njenog korištenja.

(3) Ukoliko se radi o korištenju javnih zelenih površina u svrhu izvođenja određenih radova, odobrenjem iz stavka 1. ovog članka određuje se lokacija na kojoj se radovi obavljaju, vrsta radova, uvjeti za izvođenje radova, te obveza i način očuvanja i sanacije javne zelene površine nakon završetka radova.

(4) Uz zahtjev za izdavanje odobrenja iz stavka 1. ovog članka, podnositelj zahtjeva treba priložiti skicu lokacije, idejno rješenje ili fotomontažu mjesta na kojem se objekt, uređaj ili naprava postavlja, odnosno na kojem se izvode radovi (mikrolokacija).

(5) Zabranjeno je postavljanje objekata, uređaja ili naprava, te obavljanje bilo kakvih radova na javnim zelenim površinama, bez odobrenja ili suprotno odobrenju iz stavka 1. ovog članka.

Članak 97.

(1) Za postavljanje parkovne opreme na javnim zelenim površinama potrebno je odobrenje Jedinstvenog upravnog odjela.

(2) Pod parkovnom opremom u smislu ove Odluke smatra se: ljuljačka, tobogan, penjalica, vrtuljak i slične naprave za igru djece, klupa, stol, parkovna ogradica, zaštitni stupići, kante za otpatke i slično.

(3) U odobrenju iz stavka 1. ovog članka odredit će se mjesto i način postavljanja, izgled opreme i drugi uvjeti od značenja za izgled i uređenost javne zelene površine.

(4) Dotrajala parkovna oprema mora se u što kraćem roku popraviti ili zamijeniti novom.

(5) Zabranjeno je postavljanje parkovne opreme na javnim zelenim površinama bez odobrenja ili suprotno odobrenju iz stavka 1. ovog članka.

(6) Prilikom gradnje objekta uz javnu zelenu površinu, izvođač, odnosno investitor dužan je u pravilu sačuvati postojeća stabla, te ih zaštititi na način da se deblo obloži oplatama ili zaštiti na drugi način.

Članak 98.

(1) Bez odobrenja ili suprotno odobrenju Nadležnog tijela na javnoj zelenoj površini naročito je zabranjeno:

- prekopavati javne zelene površine,

- postavljati bilo kakve objekte, naprave, reklamne panoe,

- odlagati građevinski materijal,

- sjeći i saditi bilje,

(2) Troškove sanacije i čišćenja javne zelene površine na kojoj su obavljeni radovi bez odobrenja ili suprotno odobrenju, snose izvođač odnosno investitor radova solidarno.

5. Prokopi, istovar i utovar građevinskog materijala, postavljanje skela, krana i ograda, te ostali građevinski radovi na javnim površinama i površinama javne namjene

Članak 99.

(1) Zabranjeno je na javnim površinama i površinama javne namjene obavljati bilo kakve radove bez odobrenja, odnosno suprotno odobrenju Jedinstvenog upravnog odjela.

(2) U slučaju hitnih intervencija komunalnih poduzeća radi saniranja kvarova na vodovodnim, elektroenergetskim i dugim sustavima vitalnim za normalno funkcioniranje Općine ili građana, uz prethodnu obavijest, moguće je izvršiti prokop javnih površina i površina javne namjene bez odobrenja Jedinstvenog upravnog odjela.

(3) Investitor, odnosno izvođač radova, dužan je nakon izvršenih radova na javnim površinama i površinama javne namjene istu vratiti u prvobitno stanje.

(4) Ukoliko investitor, odnosno izvođač radova, ne vrati javnu površinu i površinu javne namjene u prvobitno stanje, Općina ili druga osoba koju Općina za to ovlasti izvršiti će povrat u prvobitno stanje o trošku investitora, odnosno izvođača radova.

Članak 100.

(1) Za prokope, istovar, smještaj i utovar građevnog materijala, postavu kontejnera za potrebe gradilišta, podizanje građevinskih skela, krana i ograda gradilišta za sanaciju i rekonstrukciju ili zaštitu od padanja dijelova fasada, popravak vanjskih dijelova zgrada i slične građevinske radove ili gradnju objekta, može se privremeno u opravdanim slučajevima koristiti javne površine i druge površine uz nju, sukladno propisima o gradnji i sigurnosti prometa.

(2) Za obavljanje radova iz prethodnog stavka na javnoj površini i drugim površinama uz nju investitor, odnosno izvođač radova dužan je ishoditi odobrenje Jedinstvenog upravnog odjeloa kojim će se utvrditi lokacija, uvjeti i vrijeme trajanja radova, mjere sigurnosti i zaštite, uvjeti saniranja javne površine i slično, te obveza dovođenja javne površine u stanje prije izvođenja radova (prvobitno stanje).

3) Zahtjev za izdavanje odobrenja iz stavka 2. ovog članka mora sadržavati: opis radova, vrijeme potrebno za obavljanje radova i zauzimanje javne površine, tehničku dokumentaciju o prokopu i dozvole sukladno propisima o gradnji.

(4) Zabranjeno je obavljanje radova iz stavka 1. ovog članka bez odobrenja ili suprotno odobrenju Jedinstvenog upravnog odjela.

Članak 101.

Nakon ishodovanja odobrenja iz prethodnog članka, te nakon završetka istih, investitor, odnosno izvođač radova dužan je o tome obavijestiti komunalno redarstvo.

Članak 102.

(1) Prilikom izvođenja radova iz članka 99. i 100. ove Odluke investitor, odnosno izvođač radova, dužan je poduzeti sve propisane i uobičajene mjere sigurnosti, te mjere zaštite javne površine.

(2) Za sigurnost radova i zaštitu javne površine odgovorni su investitor i izvođač radova solidarno.

Članak 103.

(1) Pod prokopima se podrazumijevaju radovi na iskopima kanala na javnoprometnim površinama i javnim zelenim površinama.

(2) Radi građenja, rekonstrukcije i održavanja objekata i uređaja komunalne i druge infrastrukture, može se vršiti prokop javne površine i površine javne namjene, privremeno zauzeti javna površina i površina javne namjene i privremeno ograničiti promet vozila i pješaka.

(3) Za privremenu regulaciju prometa potrebno je ishoditi prometni elaborat.

(4) Pod radovima u smislu stavka 1. ovog članka podrazumijevaju se gradnja, rekonstrukcija, sanacija, zamjena ili uklanjanje vodova, objekata i uređaja komunalne i druge infrastrukture, te postavljanje elektroenergetskog i telefonskog priključka na električni i telefonski sustav, kao i priključaka na komunalnu infrastrukturu (opskrba pitkom vodom, odvodnja otpadnih voda i drugo).

Članak 104.

(1) Privremeno korištenje javne površine i površina javne namjene za podizanje građevinskih skela, krana i ograda gradilišta i slično za potrebe gradilišta odobrava se na vrijeme do 6 mjeseci, uz mogućnost ponovnog produženja ukoliko to radovi zahtijevaju.

(2) Ako se s radovima na objektu ne započne u roku od sedam dana od dana postavljanja građevinske skele, krana ili ograde gradilišta, ili ako se na vrijeme duže od 30 dana zaustavi gradnja, investitor, odnosno izvođač radova (podnositelj zahtjeva) dužan je građevinsku skelu, kran ili ogradu gradilišta i drugi materijal odmah ukloniti s javne površine i površine javne namjene, osim u slučaju da ishodi odobrenje Jedinstvenog upravnog odjela za ostavljanje građevinske skele, krana i ograda na javnoj površini i površini javne namjene.

(3) Ako podnositelj zahtjeva ne postupi sukladno stavku 2. ovog članka, komunalni redar naredit će rješenjem investitoru, odnosno izvođaču radova uklanjanje građevinske skele, krana, ograde gradilišta i drugog materijala putem treće osobe, na trošak investitora, odnosno izvođača.

Članak 105.

(1) Investitor, odnosno izvođač građevinskih radova dužan je osigurati da se zemlja ne rasipa, da se vreće i otpad ne raznose po javnim površinama i površinama javne namjene, a ostali rastresiti materijal da se drži u sanducima i ogradama ako radovi na istom mjestu traju duže od 24 sata.

(2) Građevinski materijal mora biti stalno složen, tako da ne sprječava otjecanje oborinskih voda.

(3) Miješanje betona i morta dopušteno je smo u posebnim posudama (miješalicama), te na plastičnim folijama ili limovima.

(4) Prolaz ispod skela investitor, odnosno izvođač građevinskih radova dužan je zaštititi od sipanja i padanja materijala, a uz vodoravnu mora osigurati i okomitu zaštitu.

(5) Skelom ili ogradom zauzeti dio javnoprometne površine mora se propisno označiti i osvijetliti od sumraka do svanuća.

Članak 106.

Prigodom izvođenja radova iz članka 99. i 100. ove Odluke, investitor, odnosno izvođač građevinskih radova, dužan je poduzimati mjere sprečavanja onečišćavanja javnih površina i površina javne namjene, a osobito:

1. čistiti, odnosno osigurati čišćenje javnoprometne površine oko gradilišta od svih vrsta građevinskih i drugih materijala, blata i slično, čije taloženje na javnoprometnim površinama je posljedica izvođenja radova,

2. polijevati trošni materijal za vrijeme rušenja građevinskih objekata kako bi se spriječilo stvaranje prašine,

3. čistiti ulične slivnike u neposrednoj blizini mjesta na kojima se radovi izvode,

4. deponirati građevni materijal u okviru gradilišta tako da se ne ometa promet i slobodno otjecanje vode, te da se materijal ne raznosi po javnim površinama.

Članak 107.

Kod većih zemljanih radova Jedinstveni upravni odjel odredit će investitoru, odnosno izvođaču građevinskih radova ulice za odvoz i dovoz materijala.

Članak 108.

(1) Nakon završetka radova investitor, odnosno izvođač radova, dužan je s javne površine i površine javne namjene ukloniti sve materijale, opremu i predmete u roku od 3 dana od završetka radova, a oštećenja na javnim površinama i površinama javne namjene otkloniti o svom trošku u roku kojeg mu odredi komunalni redar, te zauzetu javnu površinu i površinu javne namjene vratiti u prvobitno stanje, odnosno u stanje u kakvom je bila prije izvođenja radova.

(2) Investitor, odnosno izvođač radova, dužan je najkasnije 24 sata nakon završetka radova i uklanjanja materijala i opreme s korištene javne površine i površine javne namjene, obavijestiti komunalno redarstvo da mu zauzeta javna površina i površina javne namjene više nije potrebna.

(3) Komunalni redar pregledat će korištenu javnu površinu i površinu javne namjene i ako ustanovi da postoji kakvo oštećenje naredit će investitoru, odnosno izvođaču radova, da o vlastitom trošku dovede korištenu javnu površinu u prvobitno stanje.

(4) Ukoliko izvođač, odnosno investitor, ne postupi po rješenju iz prethodnog stavka korištena javna površina i površina javne namjene dovest će se u prvobitno stanje putem treće osobe, a o trošku investitora, odnosno izvođača radova.

Članak 109.

(1) Investitor, odnosno izvođač građevinskih radova, dužan je višak zemlje od iskopa i otpadni građevinski materijal odlagati na za tu svrhu predviđena odlagališta-deponije.

(2) Određivanje lokacije deponija odrediti će Općina sukladno prostornim mogućnostima.

(3) Nakon što nadležno komunalno poduzeće stavi u funkciju predviđena odlagališta-deponije, izvođač radova dužan je najkasnije u roku od 10 dana od dana započinjanja izvođenja radova javiti se istom radi dogovora oko odlaganja svih vrsta otpada nastalog izvođenjem građevinskih radova.

(4) Komunalni redar će po početku izvođenja radova izići na radilište, te naložiti investitoru/izvođaču da otpad, koji će nastajati tijekom izvođenja radova i opremanja, preda davatelji javne usluge ili nadležnom upravitelju otpada.

(5) Zabranjeno je odlagati zemlju od iskopa, otpadni građevinski materijal i sav ostali otpad s gradilišta izvan odlagališta predviđenih za tu svrhu.

(6) Izvođač radova dužan je najkasnije u roku od 10 dana od dana započinjanja izvođenja radova javiti se nadležnom komunalnom poduzeću radi preuzimanja odgovarajućeg spremnika za odlaganje

miješanog komunalnog otpada (i drugih vrsta otpada koje sakuplja nadležno komunalno poduzeće) nastalog na gradilištu, ili s komunalnim poduzećem dogovoriti preuzimanje istog.

Članak 110.

(1) Ako se javna površina i površina javne namjene upotrebljava za istovar i utovar rastresitog materijala (šuta i slično) na njoj se smije složiti samo onoliko materijala koliko se može odvesti u tijeku jednog dana.

(2) Zabranjeno je uz drveće na javnoj površini i površini javne namjene odlagati građevinski materijal, šutu, glomazni i drugi otpad.

Članak 111.

(1) Utovar i istovar robe i materijala mora se obavljati ponajprije izvan javnih površina i površina javne namjene.

(2) U opravdanim slučajevima, kao npr. radi nedostatka prostora ili kolnog ulaza i slično, istovar i utovar robe i materijala mogu se privremeno obaviti na javnoprometnim površinama, osim na mjestima na kojima je to izričito zabranjeno.

(3) Ako se iznimno, roba i materijal moraju istovariti na javnoprometnu površinu, tada se moraju složiti tako da se ne ometa cestovni i pješački promet i moraju se odmah ukloniti.

VI. SKUPLJANJE, ODVOZ I POSTUPANJE SA SAKUPLJENIM KOMUNALNIM OTPADOM

Članak 112.

Skupljanje, odvoz i postupanje sakupljenim komunalnim otpadom uređeno je posebnom Odlukom.

VII. UKLANJANJE SNIJEGA I LEDA

Članak 113.

(1) Snijeg i led se obvezno uklanjaju s javnoprometnih površina i krovova zgrada uz javno prometne površine.

(2) Snijeg se s javnoprometnih površina uklanja kad napada do visine od 5 cm, a ako pada neprekidno, mora se uklanjati više puta tijekom dana.

(3) Snijeg i led sa krovova zgrada se uklanja kad postoji opasnost odronjavanja i ugrožavanja sigurnosti prolaznika.

(4) Led se s javnoprometnih površina uklanja čim nastane.

Članak 114.

(1) Snijeg i led s javnoprometnih površina (osim državnih, županijskih i lokalnih cesta) na području Općine dužno je ukloniti Općinsko komunalno društvo Artić d.o.o. u čijoj su nadležnosti poslovi čišćenja javnoprometnih površina.

(2) Snijeg i led s državne, županijske i lokalnih cesta na području Općine dužne su ukloniti ustanove koje upravljaju navedenim cestama.

Članak 115.

Snijeg i led s autobusnih stajališta, javnih parkirališta, športskih objekata i sličnih prostora dužna je ukloniti fizička ili pravna osobe koja upravlja tim površinama, odnosno koja obavlja poslovnu djelatnost.

Članak 116.

(1) Snijeg i led s nogostupa ispred stambenih objekata, zgrada, poslovnih prostora ili neizgrađenog građevinskog zemljišta, dužan je ukloniti njihov vlasnik, odnosno korisnik i to u cijeloj dužini čestice zemljišta bez obzira koji je dio te čestice izgrađen.

(2) Snijeg i led s nogostupa uz kioske i pokretne naprave dužan je ukloniti vlasnik, odnosno korisnik kioska ili pokretne naprave.

(3) Snijeg i led s nogostupa uz otvorene terase i s otvorenih terasa ugostiteljskih objekata dužan je ukloniti vlasnik, odnosno korisnik ugostiteljskog objekta.

(4) Uklanjanje snijega i leda s nogostupa mora se obavljati na način da se osigura siguran i nesmetan prolaz pješaka, u širini od najmanje 1,0 metar, osim ako nogostup nije uži.

(5) Nije dozvoljeno čišćenje nogostupa, tako da se snijeg i led odlažu na očišćeni kolnik i slivnike kanalizacije.

Članak 117.

(1) Ako osobe iz članka 114., 115. i 116. ove Odluke ne uklone snijeg i led, komunalni redar ostaviti će im obavijest da u roku od 12 sati uklone snijeg i led.

(2) Ako osobe iz stavka 1. ovoga članka ne postupe po obavijesti komunalnog redara, Općina će ukloniti snijeg i led putem treće osobe na odgovornost i trošak osoba iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 118.

Osobe iz članka 114., 115. i 116. ove Odluke odgovaraju za štetu nastalu zbog nečišćenja snijega i leda osobi koja je zbog toga pretrpjela štetu.

Članak 119.

(1) Javnoprometne površine mogu se, radi sprečavanja nastanka leda i sprečavanja klizanja, posipati solju ili drugim odgovarajućim materijalom.

(2) Osoba koja obavlja uklanjanje snijega i leda s javnoprometne površine dužna je osigurati da se sol ili drugi odgovarajući materijal kojim je posipana javnoprometna površina, ukloni u roku od jednog dana od dana otapanja snijega i leda.

Članak 120.

(1) Vlasnici ili korisnici zgrada uz javnoprometnu površinu, koji su kosinom krova okrenuti prema javnoj prometnoj površini, dužni su osigurati uklanjanje snijega i leda s takvog krova.

(2) U slučaju da nisu u mogućnosti osigurati uklanjanje snijega i leda s takvog krova, obvezni su na svakom kraju građevine postaviti zapreku s vidljivim i čitkim znakom upozorenja na prijeteću opasnost.

VIII. UKLANJANJE PROTUPRAVNO POSTAVLJENIH PREDMETA

Članak 121.

Predmeti, naprave i objekti postavljeni na javne površine i površina javne namjene suprotno odredbama ove Odluke i odluke kojima se određuju uvjeti i način davanja javnih površina na privremeno korištenje, smatraju se protupravno postavljenim napravama i objektima i moraju se ukloniti.

Članak 122.

(1) Vlasniku, odnosno korisniku protupravno postavljenog predmeta, naprave i objekta komunalni redar naredit će rješenjem njegovo uklanjanje.

(2) Ako vlasnik, odnosno korisnik,protupravno postavljenog predmeta, naprave i objekta ne postupi po rješenju komunalnog redara iz prethodnog stavka, izvršenje rješenja provest će se putem treće osobe na odgovornost i trošak vlasnika, odnosno korisnika.

Članak 123.

U slučaju potrebe hitnog oslobađanja javne površine i površine javne namjene od protupravno postavljenog ili ostavljenog predmeta, naprave i objekta, radi osiguranja javnog reda i sigurnosti, te otklanjanja neposredne opasnosti za život i zdravlje ljudi ili imovinu veće vrijednosti, komunalno redarstvo može uz pomoć odgovarajućih službi, takve predmete, naprave i objekte odmah ukloniti s javne površine, te rješenjem obvezati vlasnika, odnosno korisnika da u roku od 30 dana od dana dostavljanja rješenja preuzme predmet, napravu i objekta uz prethodno plaćanje troškova postupka, prijevoza, čuvanja i drugih troškova, ako ih je bilo.

Članak 124.

(1) Ukoliko je vlasnik ili korisnik protupravno postavljenog predmeta, naprave i objekta nepoznat, nalog za uklanjanje oglasit će se na oglasnoj ploči Općine Privlaka, u skladu s odredbama Zakona o općem upravnom postupku.

(2) Uklonjeni predmet, napravu ili objekt vlasnik će preuzeti po namirenju troškova čuvanja, prijevoza i drugih troškova, ako ih je bilo.

Članak 125.

Ako obaviješteni vlasnik ili korisnik ne preuzme uklonjen predmet, napravu ili objekt, ili ako vlasnik ili korisnik nije poznat ili ga nije bilo moguće obavijestiti u dva pokušaja, s uklonjenim predmetom, napravom ili objektom postupit će se po propisima koji uređuju postupanje s napuštenim stvarima.

Članak 126.

(1) Ako predmet, naprava ili objekt koji je postavljen na javnu površinu i površinu javne namjene temeljem odobrenja Jedinstvenog upravnog odjela ima nedostatke ili oštećenja ili nije postavljen sukladno odobrenju, komunalni redar naredit će vlasniku odnosno korisniku, uklanjanje nedostataka ili oštećenja, odnosno njegovo postavljanje sukladno odobrenju.

(2) Ako vlasnik ili korisnik predmeta, naprave ili objekta u ostavljenom roku ne ukloni nedostatke ili oštećenja ili ne postavi predmet, napravu ili objekt sukladno odobrenju, komunalni redar naredit će njegovo uklanjanje s javne površine i površine javne namjene, o trošku vlasnika odnosno korisnika.

Članak 127.

(1) Kad je za postavljanje predmeta, naprava i objekata na javnu površinu propisana ili ugovorena obveza plaćanja poreza i drugih naknada u korist Općine, a njihov vlasnik ili korisnik ne podmiri svoju

obvezu u roku od 30 dana od dana dospijeća, komunalni redar narediti će rješenjem uklanjanje postavljenog predmeta, naprave ili objekte s javne površine i površine javne namjene, po isteku roka od petnaest dana od izrečene pisane opomene.

(2) Ako vlasnik ili korisnik predmeta, naprave ili objekta ne postupi po rješenju komunalnog redara iz prethodnog stavka, izvršenje rješenja provest će se putem treće osobe na trošak vlasnika, odnosno korisnika.

Članak 128.

Korisniku javne površine i površine javne namjene koji u roku važenja odobrenja ili ugovora za korištenje javne površine i površine javne namjene, dva puta povrijedi odredbe ove Odluke, uskratit će se daljnje korištenje javne površine i površine javne namjene, na način da će mu se ukinuti odobrenje za korištenje javne površine, odnosno raskinuti ugovor o korištenju javne površine, te će mu se narediti uklanjanje svih predmeta, naprava i objekata koji se nalaze na javnoj površini i površine javne namjene.

Članak 129.

Povrede odredbi ove Odluke od strane korisnika javne površine i površine javne namjene dokazuju se zapisnicima komunalnog redarstva.

Članak 130.

(1) Komunalni redar naredit će vlasniku vozila koje se ne koristi u prometu (zbog dotrajalosti, oštećeno u sudaru, neregistrirano, neispravno i slično), kao i vlasniku kamperskog vozila, lake teretne prikolice i drugih priključnih vozila, koji se nalaze na javnoj površini i površini javne namjene ili uz te površine, da u roku od tri dana ukloni vozilo s javne površine.

(2) Ako komunalni redar ne utvrdi tko je vlasnik vozila iz stavka 1. ovoga članka, ostavit će na vozilu obavijest vlasniku da ga ukloni s javne površine ili površine javne namjene ili uz te površine, u roku od tri dana.

(3) Ako vlasnik vozila ne postupi po nalogu komunalnog redara, vozilo će biti uklonjeno putem treće osobe, a na odgovornost i trošak vlasnika vozila.

(4) Prisilno uklonjeno vozilo odvozi se na odgovarajuće odlagalište, o čemu je komunalno redarstvo, ako je to moguće, dužno obavijestiti vlasnika.

(5) Ako vlasnik vozila ne preuzme vozilo u roku od osam dana od dana primitka obavijesti i ne podmiri troškove uklanjanja i čuvanja (skladištenja) vozila, vozilo će biti prodano na javnoj dražbi.

(6) Iznimno od stavka 4. ovoga članka, neispravno vozilo koje vlasnik ne ukloni s javne površine ili površine javne namjene, a u takvom je stanju da nije za popravak, bit će na vlasnikov trošak odmah odvezeno na reciklažu.

Članak 131.

(1) Komunalni redar naložit će uklanjanje i premještanje vozila ostavljenog na javnoj zelenoj površini preko fizičke osobe obrtnika ili pravne osobe kojoj je Općina to povjerila, a na trošak vlasnika vozila.

(2) Komunalni redar naložit će uklanjanje i premještanje vozila bez registarskih pločica parkiranog na javnoj površini, preko pravne osobe ili fizičke osobe obrtnika kojoj je to Općina povjerila, a na odgovornost i trošak vlasnika vozila.

(3) Komunalni redar naložit će uklanjanje i premještanje vozila koje onemogućuje pristup vozilu za otpad do mjesta na kojem se nalaze posude za otpad, preko pravne osobe ili fizičke osobe obrtnika kojoj je Općina to povjerila, a na odgovornost i trošak vlasnika.

Članak 132.

(1) Reklame koje su postavljene bez odobrenja, odnosno suprotno odobrenju, ili po odobrenju kojem je istekao rok, odmah će se ukloniti.

(2) Reklame će se ukloniti posredstvom komunalnog redarstva ili putem treće osobe, a o trošku vlasnika.

Članak 133.

U postupku uklanjanja protupravno postavljenih predmeta, naprava i objekata na javnoj površini, pored stvarnih troškova premještanja i čuvanja, može se naplatiti i paušalni iznos troškova i to:

- 200,00 kuna za premještanje,

- 50,00 kuna dnevno po m² površine za skladištenje.

IX. MJERE ZA OSIGURAVANJE MOGUĆNOSTI KORIŠTENJA POVRŠINA JAVNE NAMJENE NA NAČIN KOJI OMOGUĆAVA KRETANJE OSOBA S POSEBNIM POTREBAMA

Članak 134.

(1) Komunikacija na javnim površinama a naročito na javnoprometnim površinama mora biti

izvedena na način da se omogući pristup osobama s posebnim potrebama, odnosno na način da

sukladno pozitivnim propisima budu uklonjene arhitektonske barijere.

(2) Na svim parkiralištima mora biti osiguran dovoljan broj parkirnih mjesta za osobe s invaliditetom sukladno pozitivnim zakonskim propisima.

(3) Uređaji javne namjene moraju biti, ako je to moguće, postavljeni na način da ih mogu koristiti

osobe s posebnim potrebama.

X. MJERE ZA PROVOĐENJE KOMUNALNOG REDA

Članak 135.

(1) Nadzor nad provedbom komunalnog reda propisanog ovom Odlukom obavlja komunalno redarstvo.

(2) Poslove komunalnog redarstva obavljaju komunalni redari.

(3) Pri obavljanju poslova i zadataka komunalni redari moraju imati službenu odjeću, iskaznicu i posebne oznake na odjeći.

(4) Oblik, sadržaj i način izdavanja iskaznica, izgled odjeće i oznake na njoj, utvrđuje pravilnikom Jedinstveni upravni odjel.

Članak 136.

(1) Pravna osoba, fizička osoba obrtnik i fizička osoba, dužne su komunalnom redaru u provedbi njegovih ovlasti omogućiti nesmetano obavljanje nadzora i pristup do mjesta postupanja (prostorija,

objekata, zemljišta, naprava i uređaja), dati osobne podatke i pružiti druge potrebne obavijesti o predmetima uredovanja.

(2) U cilju uspostavljanja komunalnog reda i zaštite imovine Općine komunalni redar može poduzimati odgovarajuće mjere u zajedništvu s nadležnim državnim i drugim tijelima, odnosno zaštitarskim tvrtkama.

(3) Komunalni redar u provedbi nadzora može zatražiti pomoć nadležne policijske uprave.

Članak 137.

(1) U obavljanju nadzora komunalni redar ovlašten je fizičkim osobama, fizičkim osobama obrtnicima i osobama koje obavljaju drugu samostalnu djelatnost, te pravnim osobama:

- rješenjem narediti mjere i radnje u svrhu održavanja komunalnog reda,

- rješenjem narediti uklanjanje protupravno postavljenih predmeta, naprava, objekata, uređaja, reklama i drugo,

- rješenjem zabraniti obavljanje radova,

- rješenjem zabraniti uporabu komunalnih objekata, uređaja i naprava, ukoliko postoje nedostaci, sve dok se oni ne uklone,

- rješenjem narediti vraćanje javne površine u prvobitno stanje,

- naplatiti novčanu kaznu na mjestu počinjenja prekršaja,

- izdati obavezni prekršajni nalog i izreći novčanu kaznu,

- podnijeti optužni prijedlog radi pokretanja prekršajnog postupka.

(2) Protiv rješenja komunalnog redara može se izjaviti žalba upravnom tijelu Zadarske županije nadležnom za poslove komunalnog gospodarstva, u roku od 15 (petnaest) dana od dana primitka rješenja.

(3) Žalba uložena nadležnom tijelu iz prethodnog stavka ne odgađa izvršenje rješenja.

(4) Ako pravne osobe, fizičke osobe obrtnici, osobe koje obavljaju drugu samostalnu djelatnost i fizičke osobe, ne postupe po rješenju komunalnog redara, izvršenje rješenja provest će se putem treće osobe na njihovu odgovornost i trošak.

Članak 138.

(1) Za prekršaje propisane ovom Odlukom komunalni redar može od počinitelja prekršaja naplatiti novčanu kaznu na mjestu počinjenja prekršaja u visini polovice propisanog minimuma novčane kazne, ako je prekršaj utvrdio obavljanjem nadzora u okviru svoje nadležnosti, neposrednim opažanjem, uporabom tehničkih uređaja, te pregledom vjerodostojne dokumentacije.

(2) Smatrat će se da je novčana kazna iz stavka 1. ovog članka naplaćena na mjestu počinjenja prekršaja ako počinitelj prekršaja nije u trenutku kada je zatečen na mjestu počinjenja prekršaja u mogućnosti platiti novčanu kaznu, a istu plati u roku od tri dana, te dokaz o izvršenoj uplati dostavi komunalnom redarstvu.

(3) Smatrat će se da je novčana kazna iz stavka 1. ovog članka naplaćena na mjestu počinjenja prekršaja ako počinitelj prekršaja nije utvrđen u trenutku počinjenja prekršaja ili nije zatečen na mjestu počinjenja prekršaja, a novčanu kaznu plati u roku od tri dana od primitka obavijesti o prekršaju te dokaz o izvršenoj uplati dostavi komunalnom redarstvu.

(4) Usmeno izrečenu novčanu kaznu prema uvjetima stavka 1. ovoga članka komunalni redar naplatiti će od počinitelja prekršaja, uz izdavanje potvrde o tome, a bez izdavanja obveznog prekršajnog naloga.

(5) Ako počinitelj prekršaja, sukladno stavku 1., 2. i 3 ovoga članka, plati izrečenu novčanu kaznu, neće se voditi prekršajni postupak, izrečena novčana kazna se ne unosi u prekršajnu evidenciju, a počinitelj prekršaja se ne smatra osobom osuđenom za prekršaj.

Članak 139.

(1) Ako počinitelj prekršaja ne pristane platiti novčanu kaznu na mjestu počinjenja prekršaja, komunalni redar izdat će mu obavezni prekršajni nalog s uputom da novčanu kaznu mora platiti u roku od osam dana od dana pravomoćnosti obaveznog prekršajnog naloga.

(2) Obaveznim prekršajnim nalogom osim novčane kazne može se izreći i paušalna svota troška izdavanja obaveznog prekršajnog naloga u iznosu do 200,00 kuna.

(3) Novčana kazna smatrat će se u cjelini plaćenom ako počinitelj prekršaja, u roku iz stavka 1. ovog članka plati dvije trećine izrečene novčane kazne.

Članak 140.

Komunalno redarstvo dužno je voditi evidenciju o počiniteljima prekršaja, te izrečenim novčanim kaznama, bilo da su iste naplaćene ili nenaplaćene.

XI. PREKRŠAJNE ODREDBE

Članak 141.

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 500,00 do 10.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj pravna osoba ako:

1. postupi protivno članku 5. Odluke
2. postupi protivno članku 6. Odluke,
3. postupi protivno članku 19. Odluke,
4. postupi protivno članku 25. Odluke,
5. postupi protivno članku 32. stavak 2. Odluke,
6. postupi protivno članku 37. stavak 3. Odluke,
7. postupi protivno članku 40. Odluke,
8. postupa protivno članku 44. stavak 3., 4. i 6. Odluke,
9. postupi protivno članku 49. stavak 2. Odluke,
10. postupi protivno članku 50. stavak 3. i 4. Odluke,
11. postupi protivno članku 58. stavak 6. i 7. Odluke,
12. postupi protivno članku 62. stavak 1. i 4. Odluke,
13. postupi protivno članku 64. Odluke,
14. postupi protivno članku 61. Odluke,
15. postupi protivno članku 73. Odluke,
16. postupi protivno članku 78. stavak 1. Odluke,
17. postupi protivno članku 84. Odluke,
18. postupi protivno članku 87. Odluke,
19. postupi protivno članku 89. Odluke,
20. postupi protivno članku 98. Odluke,
21. postupi protivno članku 99. Odluke,
22. postupi protivno članku 106. Odluke,
23. postupi protivno članku 109. stavak 5. Odluke,
24. postupi protivno članku 110. stavak 2. Odluke,

25. komunalnom redaru u provedbi njegovih ovlasti onemogući nesmetano obavljanje nadzora i pristup do mjesta postupanja (prostorija, objekata, zemljišta, naprava i uređaja), ne da osobne podatke i ne pruži druge potrebne obavijesti o predmetima uredovanja (članak 136. stavak 1. Odluke),

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovog članka kaznit će se i odgovorna osoba u pravnoj osobi novčanom

kaznom u iznosu od 500,00 do 1.000,00 kuna.

(3) Novčanom kaznom u iznosu od 300,00 do 5.000,00 kn kaznit će se za prekršaje iz stavka 1. ovog članka fizička osoba obrtnik i osoba koja obavlja drugu samostalnu djelatnost, koji je počinila u vezi obavljanja obrta ili druge samostalne djelatnosti.

(4) Novčanom kaznom u iznosu od 100,00 do 2.000,00 kn kaznit će se fizička osoba ako počini prekršaj iz stavka 1. ovog članka.

Članak 142.

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 10.000,00 do 20.000 kuna kaznit će se za prekršaj pravna osoba ako:

- komunalnom redaru ne omogući pregled isprave (osobne iskaznice, putovnice, izvoda iz sudskog registra i sl.) na temelju kojih može utvrditi identitet stranke odnosno zakonskog zastupnika stranke, kao i drugih osoba nazočnih prilikom nadzora;

- komunalnog redara ometa u provedbi nadzora

(2) Za prekršaj z stavka 1. ovog članka kaznit će se i odgovorna osoba u pravnoj osobi novčanom kaznom od 2.500,00 do 10.000,00 kuna.

(3) Novčanom kaznom u iznosu od 2.500,00 do 10.000,00 kuna kaznit će se fizička osoba za prekršaj iz stavka 1. ovog članka.

Članak 143.

(1) Novčana kazna može se naplatiti na mjestu počinjenja prekršaja uz izdavanje potvrde o uplati, u visini polovice propisane minimalne kazne iz prethodnog članka ove Odluke ako je komunalni redar utvrdio prekršaj: neposrednim opažanjem, uporabom tehničkog sredstva ili pregledom vjerodostojne dokumentacije.

(2) Uvjeti iz prethodnog stavka primjenjuju se i na plaćanje novčane kazne kada počinitelj zatečen na mjestu počinjenja prekršaja nije u mogućnosti platiti kaznu na mjestu počinjenja prekršaja, a istu uplati u roku od 3 dana te dostavi dokaz o izvršenoj uplati u Općinu.

(3) Uvjeti iz stavka 1. ovog članka primjenjuju se i na plaćanje novčane kazne kada počinitelj nije zatečen na mjestu počinjenja prekršaja ako novčanu kaznu plati u roku od 3 dana od primitka obavijesti o počinjenom prekršaju te dokaz o izvršenoj uplati dostavi u Općinu.

(4) Protiv osobe koja nije platila novčanu kaznu u roku iz prethodnog stavka izdat će se obavezni prekršajni nalog s novčanom kaznom iz prethodnog članka Odluke.

(5) Ako prekršitelj uplati novčanu kaznu u roku od 8 dana od dana uručenja obaveznog prekršajnog naloga, plaća 2/3 iste novčane kazne i oslobađa se plaćanja troškova izdavanja prekršajnog naloga.

(6) Naknada za troškove izdavanje prekršajnog naloga paušalno iznosi 100,00 kn. Ako počinitelj nije prije činio slične prekršaje, komunalni redar može umjesto novčane kazne izdati pisano ili izreći usmeno upozorenje počinitelju prekršaja.

XI. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 144.

Jedinstveni upravni odjel po potrebi donosi pojedinačne akte radi provedbe odredaba ove Odluke.

Članak 145.

Svi postupci započeti do stupanja na snagu ove Odluke završiti će se po odredbama Odluke o komunalnom redu („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 15/19, 05/20).

Članak 146.

Danom stupanja na snagu ove Odluke prestaje važiti Odluka o komunalnom redu („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 15/19, 05/20).

Članak 147.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenom glasniku Zadarske županije“.

KLASA: 363-02/22-01/03

URBROJ: 2198-28-01-22-2

Privlaka, 30. ožujka 2022.g.

OPĆINSKO VIJEĆE

PREDSJEDNIK

Nikica Begonja, v.r.

Na temelju članka 26., članka 33. stavak 1., članka 34. stavak 1., članka 44. stavak 2. i članka 48. stavak 2. Zakona o komunalnom gospodarstvu (“Narodne novine” broj 68/18, 110/18, 32/20) i članka 30. Statuta Općine Privlaka (“Službeni glasnik Zadarske županije” broj 05/18, 07/21), Općinsko vijeće Općine Privlaka na 7. sjednici održanoj dana 30. ožujka 2022. godine, donosi

ODLUKU O KOMUNALNIM DJELATNOSTIMA NA PODRUČJU OPĆINE PRIVLAKA

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovom Odlukom o komunalnim djelatnostima na području Općine Privlaka (u daljem tekstu: Odluka) utvrđuju se komunalne djelatnosti kojima se osigurava održavanje komunalne infrastrukture i komunalne djelatnosti kojima se pojedinačno korisnicima pružaju usluge nužne za svakodnevni život i rad na području Općine Privlaka, utvrđuju se komunalne djelatnosti od lokalnog značaja, način povjeravanja i uvjeti obavljanja komunalnih djelatnostite druga pitanja od značaja za obavljanje tih djelatnosti na području Općine Privlaka.

II. VRSTE KOMUNALNIH DJELATNOSTI

a) Komunalne djelatnosti kojima se osigurava održavanje komunalne infrastrukture

Članak 2.

(1) Na području Općine Privlaka obavljaju se slijedeće zakonom propisane komunalnedjelatnosti kojima se osigurava održavanje komunalne infrastrukture:

1. održavanje nerazvrstanih cesta,
2. održavanje javnih površina na kojima nije dopušten promet motornim vozilima,
3. održavanje građevina javne odvodnje oborinskih voda,
4. održavanje javnih zelenih površina,
5. održavanje građevina, uređaja i predmeta javne namjene,
6. održavanje groblja,
7. održavanje čistoće javnih površina,
8. održavanje javne rasvjete**.**

(2) Pod održavanjem nerazvrstanih cesta podrazumijeva se skup mjera i radnji koje se obavljaju tijekom cijele godine na nerazvrstanim cestama, uključujući i svu opremu, uređaje i instalacije, sa svrhom održavanja prohodnosti i tehničke ispravnosti cesta i prometne sigurnosti na njima (redovito održavanje), kao i mjestimičnog poboljšanja elemenata ceste, osiguravanja sigurnosti i trajnosti ceste i cestovnih objekata i povećanja sigurnosti prometa (izvanredno održavanje), a u skladu s propisima kojima je uređeno održavanje cesta.

(3) Pod održavanjem javnih površina na kojima nije dopušten promet motornih vozila podrazumijeva se održavanje i popravci tih površina kojima se osigurava njihova funkcionalna ispravnost.

(4) Pod održavanjem građevina javne odvodnje oborinskih voda podrazumijeva se upravljanje i održavanje građevina koje služe prihvatu, odvodnji i ispuštanju oborinskih voda iz građevina i površina javne namjene u građevinskom području, uključujući i građevine koje služe zajedničkom prihvatu, odvodnji i ispuštanju oborinskih i drugih otpadnih voda, osim građevina u vlasništvu javnih isporučitelja vodnih usluga koje, prema posebnim propisima o vodama, služe zajedničkom prihvatu, odvodnji i ispuštanju oborinskih i drugih otpadnih voda.

(5) Pod održavanjem javnih zelenih površina podrazumijeva se košnja, obrezivanje i sakupljanje biološkog otpada s javnih zelenih površina, obnova, održavanje i njega drveća, ukrasnog grmlja i drugog bilja, popločenih i nasipanih površina u parkovima, opreme na dječjim igralištima, fitosanitarna zaštita bilja i biljnog materijala za potrebe održavanja i drugi poslovi potrebni za održavanje tih površina.

(6) Pod održavanjem građevina i uređaja javne namjene podrazumijeva se održavanje, popravci i čišćenje tih građevina, uređaja i predmeta.

(7) Pod održavanjem groblja i krematorija unutar groblja podrazumijeva se održavanje prostora i zgrada za obavljanje ispraćaja i ukopa pokojnika te uređivanje putova, zelenih i drugih površina unutar groblja.

(8) Pod održavanjem čistoće javnih površina podrazumijeva se čišćenje površina javne namjene, osim javnih cesta, koje obuhvaća ručno i strojno čišćenje i pranje javnih površina od otpada, snijega i leda, kao i postavljanje i čišćenje košarica za otpatke i uklanjanje otpada koje je nepoznata osoba odbacila na javnu površinu ili zemljište u vlasništvu jedinice lokalne samouprave.

(9) Pod održavanjem javne rasvjete podrazumijeva se upravljanje i održavanje instalacija javne rasvjete, uključujući podmirivanje troškova električne energije, za rasvjetljavanje površina javne namjene, uključujući prigodno ukrašavanje i osvjetljavanje naselja za božično - novogodišnje blagdane i druge manifestacije.

(10) U sklopu obavljanja djelatnosti iz stavka 1. ovog članka može se osigurati i građenje komunalne infrastrukure.

b) Uslužne komunalne djelatnosti

Članak 3.

(1) Na području Općine Privlaka obavljaju se slijedeće zakonom propisane uslužne komunalne djelatnosti:

1. usluge parkiranja na uređenim javnim površinama,

2. usluge ukopa pokojnika.

(2) Pod uslugama *parkiranja na uređenim javnim površinama* podrazumijeva se upravljanje tim površinama, njihovo održavanje, naplata i kontrola naplate parkiranja i drugi poslovi s tim u vezi te obavljanje nadzora i premještanje parkiranih vozila na površinama javne namjene sukladno posebnim propisima.

(3) Pod uslugama *ukopa pokojnika* podrazumijevaju se ispraćaj i ukop unutar groblja u skladu s posebnim propisima.
(4) U sklopu obavljanja djelatnosti iz stavka 1. ovog članka može se osigurati i građenje i/ili održavanje komunalne infrastrukture potrebne za obavljanje tih djelatnosti.

c) Komunalne djelatnosti određene od strane predstavničkog tijela

Članak 4.

(1) Osim komunalnih djelatnosti iz članka 2. i 3. ove Odluke, ovom Odlukom određuju se i druge djelatnosti od lokalnog značaja za područje Općine Privlaka, kojima se kontinuirano zadovoljavaju potrebe od životnog značenja za stanovništvo na području Općine Privlaka i predstavljaju nezamjenjiv uvjet života i rada u naselju, a to su:

1. održavanje objekata javne namjene,
2. provođenje mjera obvezne preventivne dezinsekcije, dezinfekcije i deratizacije,
3. sakupljanje napuštenih i izgubljenih životinja te njihovo zbrinjavanje i usluge higijeničarske službe,
4. održavanje i čišćenje plaža,
5. prigodno ukrašavanje naselja,
6. postavljanje i održavanje oznaka ulica i trgova,
7. održavanje i čišćenje javnih WC-a.

(2) Pod *održavanjem objekata javne namjene* podrazumijeva se tekuće održavanje i operativno upravljanje objektima javne namjene koji su u vlasništvu/suvlasništvu Općine Privlaka odnosno ugovornom pravu korištenja na ime Općine Privlaka, a koji su u funkciji zadovoljavanja javnih potreba (kultura, sport, tehnička kultura i drugo). Objektima javne namjene smatraju se i sportske građevine u vlasništvu Općine Privlaka, a za čije je upravljanje i korištenje donesena i posebna odluka općinskog vijeća.

(3) Pod provođenjem mjera *obvezne preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije* podrazumijevaju se mjere suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca i štetnih glodavaca čije je planirano, organizirano i sustavno suzbijama mjerama dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije od javnozdravstvene važnosti, kao i izvanredno utvrđene potrebite aktivnosti po iznimno utvrđenim potrebama na zaštiti javnog zdravlja.

(4) Pod *sakupljanjem napuštenih i izgubljenih životinja te njihovim zbrinjavanjem i uslugama higijeničarske službe* podrazumijeva se usluga sakupljanja napuštenih i izgubljenih životinja te njihovo zbrinjavanje sukladno propisima kojima se uređuje zaštita životinja i usluge higijeničarske službe (sakupljanja i odvoz lešina i nusproizvoda životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi na uništavanje toplinskom preradom) sukladno propisima o veterinarstvu.

(5) Pod *održavanjem i čišćenjem plaža* podrazumijeva se održavanje i čišćenje plaža koje nisu pod koncesijom odnosno pomorskog dobra izvan luka i plaža pod koncesijama, a koja aktivnost obuhvaća održavanje opreme, instalacija i uređaja postavljenih na istima (šetnice u zahvatu plaža, stepeništa/rampe za ulaz u more, tuševi, psihološke barijere, WC-i, kabine za presvlačenje, klupe, koševi za otpatke i sl.) te čišćenje tih plaža sa odvozom prikupljenog otpada.

(6) Pod *prigodnim ukrašavanjem naselja* podrazumijeva se prigodno ukrašavanje naselja za državne praznike, božićno-novogodišnje blagdane i druge manifestacije, a koji ukrasi nisu svjetleći (zastavice, natpisi, novogodišnja drvca i slično).

(7) Pod *postavljanjem i održavanjem oznaka ulica i trgova* podrazumijeva se postavljanje naziva ulica itrgova sukladno odgovarajućoj odluci Općine Privlaka te njihovo održavanje.

(8) Pod *održavanjem i čišćenjem javnih WC-a* podrazumijeva se tekuće investicijsko održavanje javnih WC-a u vlasništvu Općine Privlaka uz osiguranje potrebitog potrošnog materijala te osiguranje redovnog čišćenja, a sve uz upravljanje istima.

III. NAČIN OBAVLJANJA KOMUNALNIH DJELATNOSTI

a) Povjeravanje obavljanja komunalnih djelatnosti trgovačkom društvu

Članak 5.

(1) Od komunalnih djelatnosti koje su navedene u članku 2., 3. i 4. ove Odluke povjeravaju se na obavljanje Općinskom komunalnom društvu Artić d.o.o. (u daljnjem tekstu: OKD Artić d.o.o.), kao trgovačkom društvu u vlasništvu Općine Privlaka slijedeće komunalne djelatnosti:

a) održavanje komunalne infrastrukture:

1. održavanje nerazvrstanih cesta;
2. održavanje javnih površina na kojima nije dopušten promet motornim vozilima;
3. održavanje građevina javne odvodnje oborinskih voda;
4. održavanje javnih zelenih površina;
5. održavanje građevina, uređaja i predmeta javne namjene;
6. održavanje groblja;
7. održavanje čistoće javnih površina;

b) uslužne komunalne djelatnosti:

1. usluge parkiranja na uređenim javnim parkiralištima;
2. usluge ukopa pokojnika;

c) komunalne djelatnosti određene od strane predstavničkog tijela:

1. održavanje objekata javne namjene;
2. održavanje i čišćenje plaža;
3. prigodno ukrašavanje naselja;
4. postavljanje i održavanje oznaka ulica i trgova;
5. održavanje i čišćenje javnih WC-a.

(2) OKD Artić d.o.o. obavljati će komunalne djelatnosti iz prethodnog stavka, sukladno ovoj Odluci, posebnim propisima kojima se regulira obavljanje pojedine komunalne djelatnosti i odlukama općinskog vijeća donesenih sukladno tim propisima.

(3) Obavljanje komunalnih djelatnosti iz stavka 1. ovog članka povjerava se OKD Artić d.o.o. na neodređeno vrijeme dok je trgovačko društvo registrirano za obavljanje povjerenih komunalnih djelatnosti.

(4) OKD Artić d.o.o. je dužno obavljati povjerene komunalne djelatnosti kao javnu službu i postupati u skladu s načelima na kojima se temelji komunalno gospodarstvo sukladno zakonu koji

uređuje komunalno gospodarstvo, a jednom godišnje društvo podnosi osnivaču izvješće o poslovanju.

(5) Obavljanje pojedine komunalne djelatnosti iz stavka 1. ovog članka, u slučaju ako OKD Artić d.o.o. nema dostatne kapacitete za izvršenje iste, općina može povjeriti i drugim pravnim i fizičkim osobama i to na temelju pisanog ugovora o povjeravanju komunalnih djelatnosti, odnosno koncesije, a sve nakon provedenog propisanog postupka.

Članak 6.

(1) OKD Artić d.o.o. povjerava se vršenje javnih ovlasti u obavljanju djelatnosti usluge održavanja groblja i ukopa pokojnika radi uređenja groblja i grobnih mjesta, dodjele grobnih mjesta, te rješavanja u pojedinačnim upravnim stvarima o pravima, obvezama i odgovornostima pravnih i fizičkih osoba u vezi sa tim.

(2) O žalbama na upravne akte iz prethodnog stavka, rješava Jedinstveni upravni odjel Općine Privlaka.

b) Ugovor o obavljanju komunalne djelatnosti

Članak 7.

(1) Od komunalnih djelatnosti koje su navedene u članku 2., 3. i 4. ove Odluke temeljem pisanog ugovora po pravnoj ili fizičkoj osobi mogu se obavljati slijedeće komunalne djelatnosti:

a) održavanje komunalne infrastrukture:

1. održavanje javne rasvjete;

b) komunalne djelatnosti određene od strane predstavničkog tijela:

1. provođenje mjera obvezne preventivne dezinsekcije, dezinfekcije i deratizacije;
2. sakupljanje napuštenih i izgubljenih životinja te njihovo zbrinjavanje i usluge higijeničarske službe.

(2) Postupak odabira pravne ili fizičke osobe s kojom se sklapa ugovor o povjeravanju obavljanja komunalnih djelatnosti, te sklapanje, provedba i izmjene tog ugovora provode se prema propisima o javnoj nabavi.

(3) Ugovor o povjeravanju obavljanja komunalnih djelatnosti iz stavka 1. ovog članka može se zaključiti najduže na vrijeme od 2 (dvije) godine.

(4) Opseg obavljanja poslova određene komunalne djelatnosti iz stavka 1. ovog članka određuje se na temelju Programa održavanja komunalne infrastrukture na području Općine Privlaka za pojedinu godinu.

Članak 8.

Jedinstveni upravni odjel Općine Privlaka vrši nadzor nad obavljanjem komunalnih djelatnosti po izvršitelju istih, predlaže nacrte ugovora, kao i nacrte akata u vezi načina i uvjeta obavljanja komunalnih djelatnosti, prava, obveza i ovlaštenja izvršitelja komunalnih djelatnosti koje su predmet ove Odluke.

IV. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 9.

Ugovori o obavljanju komunalnih djelatnosti zaključeni prije stupanja na snagu ove Odluke, ostaju na snazi do isteka roka na koji su zaključeni ili do raskida istih.

Članak 10.

Stupanjem na snagu ove Odluke prestaje važiti Odluka o komunalnim djelatnostima na području Općine Privlaka („Službeni glasnik Zadarske županije“, broj 13/15, 05/18, 10/19).

Članak 11.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u “Službenom glasniku Zadarske županije“.

KLASA:363-02/22-01/4

URBROJ:2198-28-01-22-2

Privlaka, 30. ožujka 2022.g.

OPĆINSKO VIJEĆE

Predsjednik

Nikica Begonja, v.r.

Na temelju članka 35. stavka 1. točke 4. i članka 53. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (Narodne novine, broj 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20) te članka 30. Statuta Općine Privlaka (Službeni glasnik Zadarske županije, broj 05/18), Općinsko vijeće Općine Privlaka na svojoj 7. sjednici održanoj dana 30. ožujka 2022. godine donosi sljedeću

O D L U K U

o izmjenama i dopunama Odluke o ustrojstvu i djelokrugu

Jedinstvenog upravnog odjela Općine Privlaka

Članak 1.

Predmet ove Odluke su izmjene i dopune Odluke o ustrojstvu i djelokrugu Jedinstvenog upravnog odjela Općine Privlaka („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 3/22).

U navedenoj odluci briše se članak 6. koji glasi:

„U cilju učinkovitijeg izvršavanja poslova općinske uprave unutar Jedinstvenog upravnog odjela osnivaju se unutarnje ustrojstvene jedinice – odsjeci i to:

1.) Odsjek za opće poslove, imovinsko-pravne poslove, društvene djelatnosti i razvojne projekte,

2.) Odsjek za komunalne poslove, infrastrukturu, prostorno i urbanističko planiranje,

3.) Odsjek za računovodstvo, proračun i financije.“

Sve ostale odredbe navedene Odluke ostaju nepromijenjene.

Članak 2.

Ova Odluka stupa na osmi dan od dana objave u „Službenom glasniku Zadarske županije“.

KLASA: 023-01/22-01/01

URBROJ: 2198-28-01-22-4

Privlaka, 30. ožujka 2022.g.

OPĆINSKO VIJEĆE

Predsjednik

Nikica Begonja, v.r.

Na temelju članka 10. stavka 1. Zakona o plaćama u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (“Narodne novine” broj 28/10) i članka 30. Statuta Općine Privlaka ("Službeni glasnik Zadarske županije" broj 05/18, 07/21), Općinsko vijeće Općine Privlaka na svojoj 7. sjednici održanoj dana 30. ožujka 2022. godine donosi sljedeću

Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o koeficijentima za obračun plaće službenika i namještenika

Članak 1.

Predmet ove Odluke su izmjene i dopune Odluke o koeficijentima za obračun plaće službenika i namještenika („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 3/22).

U navedenoj odluci mijenja se članak 2. koji sada glasi:

„Koeficijenti iz članka 1. ove Odluke iznose:

RADNO MJESTO	**KOEFICIJENT**
Pročelnik Jedinstvenog upravnog odjela	2,55
Viši stručni suradnik za proračun, financije i računovodstvo	2,20
Viši stručni suradnik za opće i pravne poslove i lokalnu samoupravu	2,20
Viši stručni suradnik za društvene djelatnosti i EU fondove	2,05
Viši stručni suradnik za financije i računovodstvo	1,85
Viši komunalni referent	1,80
Administrativni referent	1,70
Referent-komunalno -prometni redar	1,30
Referent-komunalni redar	1,25
Komunalni izvidnik	1,00
Spremačica	1,00

Sve ostale odredbe navedene Odluke ostaju nepromijenjene.

Članak 2.

Ova Odluka stupa na osmi dan od dana objave u „Službenom glasniku Zadarske županije“.

KLASA: 120-01/22-01/01

URBROJ: 2198-28-01-22-4

Privlaka, 30. ožujka 2022.g.

OPĆINSKO VIJEĆE

Predsjednik

Nikica Begonja, v.r.

Na temelju članka 457. stavka 1. Zakona o trgovačkim društvima (Narodne novine 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19), članka 35. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20) i članka 30. Statuta Općine Privlaka („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 05/18, 07/21), Općinsko vijeće Općine Privlaka, na 7. sjednici održanoj 30. ožujka 2022. godine donijelo je

Odluku o povećanju temeljnog kapitala Općinskog komunalnog društva

„Artić“ d.o.o.

Članak 1.

Općina Privlaka kao jedini član Društva – osnivač, odlučuje da se temeljni kapital Općinskog komunalnog društva „Artić“ d.o.o. sa sjedištem u Privlaci, Ivana Pavla II 46, Privlaka, OIB: 89308017307, poveća uplatom u novcu u vrijednosti od 1.500.000,00 kuna (milijunipetstotisućakuna).

Članak 2.

Sukladno članku 1. ove Odluke temeljni kapital Općinskog komunalnog društva „Artić“ d.o.o. se povećava, i to sa iznosa od 1.388.000,00 kuna (milijuntristoosamdesetosamtisućakunanulalipa) za iznos od 1.500.000,00 kuna (milijunipetstotisućakunanulalipa), na iznos od 2.888.000,00 kuna (dvamilijunaosamstoosamdesetosamtisućakunanulalipa).

Članak 3.

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenom glasniku Zadarske županije“.

KLASA:402-08/22-01/09

URBROJ: 2198-28-01-22-2

Privlaka, 30. ožujka 2022.g.

OPĆINSKO VIJEĆE

Predsjednik

Nikica Begonja, v.r.

Na temelju članka 62. Zakona o komunalnom gospodarstvu („Narodne novine“ broj 68/18, 110/18, 32/20) i članka 30. Statuta Općine Privlaka („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 05/18, 07/21) Općinsko vijeće Općine Privlaka na svojoj 7. sjednici održanoj dana 30. ožujka 2022. godine donijelo je

Odluku o ukidanju statusa javnog dobra u općoj uporabi na k.č. 2727, k.o. Privlaka

Članak 1.

Ukida se status javnog dobra u općoj uporabi na nekretnini oznake k.č. 2727, u naravi put površine 162 m², upisanoj u zk.ul. 6206, k.o. Privlaka.

Članak 2.

Na nekretnini iz članka 1. ove Odluke status javnog dobra u općoj uporabi prestaje, a nekretnina ostaje u vlasništvu Općine Privlaka.

Članak 3.

Nalaže se Općinskom sudu u Zadru, Zemljišnoknjižni odjel, izvršiti na nekretnini iz članka 1. ove Odluke brisanje statusa javnog dobra i upis prava vlasništva na ime i u korist Općine Privlaka, OIB: 86291327705.

Članak 4.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u Službenom glasniku Zadarske županije.

KLASA: 363-01/22-03/01

URBROJ: 2198-28-01-22-2

Privlaka, 30. ožujka 2022.g.

OPĆINSKO VIJEĆE

Predsjednik

Nikica Begonja, v.r.

Na temelju članka 59. i 62. Zakona o komunalnom gospodarstvu („Narodne novine“ broj 68/18, 110/18, 32/20) i članka 30. Statuta Općine Privlaka („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 05/18,07/21) Općinsko vijeće Općine Privlaka na svojoj 7. sjednici održanoj dana 30. ožujka 2022.godine donosi

Odluku o proglašenju komunalne infrastrukture - groblja javnim dobrom u općoj uporabi

Članak 1.

Ovom Odlukom proglašava se javnim dobrom u općoj uporabi komunalna infrastruktura na području Općine Privlaka :

1.	Naziv komunalne infrastrukture	Vrsta komunalne infrastrukture	Broj kat. i zk.čestice	Katastarska općina
2.	Mjesno groblje Privlaka	groblje	755	Privlaka

Članak 2.

Komunalna infrastruktura iz članka 1. ove Odluke u naravi je mjesno groblje u Privlaci.

Članak 3.

Nalaže se Općinskom sudu u Zadru navedenu komunalnu infrastrukturu iz čl.1. ove Odluke upisati u zemljišne knjige na način :

čest.zem. 755, k.o. Privlaka kao “JAVNO DOBRO U OPĆOJ UPORABI – Mjesno groblje Privlaka – neotuđivo vlasništvo Općine Privlaka, OIB: 86291327705”.

Članak 4.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u Službenom glasniku Zadarske županije.

KLASA: 363-01/22-03/01

URBROJ: 2198-28-01-22-2

Privlaka, 30. ožujka 2022.g.

OPĆINSKO VIJEĆE

Predsjednik

Nikica Begonja, v.r.

Na temelju članka 59. i 62. Zakona o komunalnom gospodarstvu („Narodne novine“ broj 68/18, 110/18, 32/20), članka 131. Zakona o cestama („Narodne novine“ broj 84/11, 22/13, 54/13, 148/13, 92/14, 110/19) i članka 30. Statuta Općine Privlaka („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 05/18,07/21) Općinsko vijeće Općine Privlaka na svojoj 7. sjednici održanoj dana 30. ožujka 2022. godine donosi

Odluku o proglašenju komunalne infrastrukture - nerazvrstane ceste javnim dobrom u općoj uporabi

Članak 1.

Ovom Odlukom proglašava se javnim dobrom u općoj uporabi komunalna infrastruktura na području Općine Privlaka :

1.	Naziv komunalne infrastrukture	Vrsta komunalne infrastrukture	Broj kat. i zk.čestice	Katastarska općina
2.	Ulica Škrapavac I	nerazvrstana cesta	8714	Privlaka

Članak 2.

Komunalna infrastruktura iz članka 1. ove Odluke u naravi je nerazvrstana cesta naziva Ulica Škrapavac I.

Članak 3.

Nalaže se Općinskom sudu u Zadru navedenu komunalnu infrastrukturu iz čl.1. ove Odluke upisati u zemljišne knjige kao “JAVNO DOBRO U OPĆOJ UPORABI – NERAZVRSTANA CESTA – neotuđivo vlasništvo Općine Privlaka, OIB: 86291327705”.

Članak 3.

Nerazvrstana ceste iz članka 1. ove Odluke izgrađena je do stupanja na snagu Zakona o cestama („Narodne novine“ broj 84/11).

Članak 4.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u Službenom glasniku Zadarske županije.

KLASA: 363-01/22-03/02

URBROJ: 2198-28-01-22-2

Privlaka, 30. ožujka 2022.g

OPĆINSKO VIJEĆE

Predsjednik

Nikica Begonja, v.r.

Na temelju članka 30. Statuta Općine Privlaka („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 05/18, 07/21), Općinsko vijeće Općine Privlaka na svojoj 7. sjednici, održanoj dana 30. ožujka 2022. godine donijelo je

ZAKLJUČAK

o prihvaćanju Izvješća o radu načelnika Općine Privlaka

za razdoblje od 01.01.2021. - 31. 12. 2021. godine

Članak 1.

Prihvaća se Izvješće o radu načelnika Općine Privlaka za razdoblje od 01.01.2021. - 31. 12. 2021. godine koje je sastavni dio ovog Zaključka.

Članak 2.

Ovaj Zaključak stupa na snagu prvog dana objave u će se u „Službenom glasniku Zadarske županije“.

KLASA: 022-06/22-01/03

URBROJ: 2198-28-01-22-2

Privlaka, 30. ožujka 2022.g.

OPĆINSKO VIJEĆE

Predsjednik

Nikica Begonja, v.r.

Na temelju članka 35.b Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“ broj 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20) i članka 48. Statuta Općine Privlaka („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 05/18, 07/21), **načelnik Općine Privlaka** podnosi Općinskom vijeću sljedeće

IZVJEŠĆE

O RADU NAČELNIKA OPĆINE PRIVLAKE

ZA RAZDOBLJE OD 01.01.2021. – 31.12.2021.g.

U izvještajnom razdoblju od 01.01.2021. do 31.12.2021. godine u okviru svog djelokruga, obavljao sam izvršne poslove iz samoupravnog djelokruga općine koji su mi povjereni zakonom, utvrđivao sam prijedloge općih akata koje donosi Općinsko vijeće, davao mišljenje o prijedlozima odluka i drugih akata, izvršavao i osiguravao izvršavanje općih akata općinskog vijeća, prostornih i urbanističkih planova te drugih akata Općinskog vijeća, upravljao nekretninama i pokretninama u vlasništvu općine kao i prihodima i rashodima općine, utvrdio prijedlog godišnjeg

proračuna Općine, usmjeravao djelovanje Jedinstvenog upravnog odjela općine u obavljanju poslova iz samoupravnog djelokruga općine, nadzirao njihov rad, te obavljao i druge poslove u skladu sa zakonom, statutom općine i aktima Vijeća.

Provedbu navedenih zadaća ostvarivao sam na brojnim sastancima i konzultacijama, radnim dogovorima, kroz djelovanje radnih tijela, kroz aktivnosti načelnika, kao i kroz rad Jedinstvenog upravnog odjela općine.

U izvještajnom razdoblju svakodnevno sam primao stranke koje su mi se obraćale radi rješenja svojih problema, od komunalnih, prostornih do socijalnih, kulturnih, sportskih i ostalih.

Održavao sam sastanke sa čelnicima Zadarske županije, Županijske uprave za ceste Zadarske županije, Županijske Lučke uprave, Lučke Kapetanije, Eletkre Zadar, LAG Marete, Vodovoda Zadar i drugih tijela javne vlasti.

Prisustvovao sam svim sjednicama Općinskih vijeća, sjednicama turističkog vijeća TZ Privlaka čiji sam predsjednik, skupštinama, kao i koordinacijama i susretima sa čelnicima susjednih gradova i općina naše Županije. Održao sam niz sastanaka u gradu Ninu na temu projekta aglomeracije te sam svakodnevno u kontaktu sa izvođačem zbog izgradnje kanalizacijskog sustava na području općine Privlaka.

Potpisao sam ugovor o zajedničkom financiranju proširenja i produbljenja plovnog kanala Privlački gaz (Općina Privlaka kao i susjedne općine sufinancira projekt u iznosu 1,7%), a tijekom 2021.godine Plov put d.o.o. proveo je postupak javne nabave radova na proširenju i produbljenju navedenog plovnog kanala te je odabrana ponuda Pomgrad inženjering d.o.o. s ponuđenom cijenom od 16.486.616,47 + PDV.

Održano je devet sjednica Općinskog vijeća Općine Privlaka kako slijedi:

- 36. sjednica OV održana 21. siječnja 2021. g. – sa 6 točaka dnevnog reda

- 37. sjednica OV održana 25. veljače 2021.g. – sa 8 točaka dnevnog reda

- 38. sjednica OV održana 13. travnja 2021.g. – sa 12 točaka dnevnog reda

- konstituirajuća sjednica OV održana 7. lipnja 2021.g.- sa 6 točaka dnevnog reda

- 2. sjednica OV održana dana 5. srpnja 2021.g.- sa 9 točaka dnevnog reda

- 3. sjednica OV održana dana 2. kolovoza 2021.g.- sa 4 točke dnevnog reda

- 4. sjednica OV održana dana 25. rujna 2021.g.- sa 20 točaka dnevnog reda

- 5. sjednica OV održana dana 15. prosinca 2021.g.- sa 28 točaka dnevnog reda.

Socijalna skrb, predškolski odgoj, školstvo i udruge

Građanima slabijeg imovinskog i zdravstvenog stanja kao i korisnicima zajamčene minimalne naknade (ZMN) pružene su jednokratne novčane pomoći ili drugi odgovarajući oblik pomoći (pomoć za ogrjev za 2 korisnika ZMN) u skladu s Odlukom o socijalnoj skrbi.

Povodom božićnih blagdana dodijeljene su božićnice korisnicima CZSS i umirovljenicima starijima od 65 godina koji imaju prebivalište na području Općine Privlaka u iznosu od 1.000,00 kuna.

Općina Privlaka financirala je radne bilježnice, radni materijal za tehničku kulturu i likovne mape za učenike I.-VIII.razreda Osnovne škole Privlaka koji imaju prebivalište na području Općine Privlaka za školsku godinu 2020./2021. godinu, te su tako, s obzirom da je Ministarstvo znanosti i obrazovanja preuzelo na sebe financiranje udžbenika, za tekuću školsku godinu za sve naše učenike knjige i radne bilježnice bile besplatne.

Učenicima srednjih škola sufinancirana je nabava školskih udžbenika iznosu od 500,00 kn po učeniku.

Stipendija u iznosu od 700,00 kuna isplaćena je studentima koji su stekli pravo na nastavak primanja stipendije i studentima koji su na istu ostvarili pravo temeljem javnog natječaja.

U izvještajnom razdoblju isplaćena je jednokratna novčana pomoć za 14 djece (sedam pomoći za prvorođeno, šest pomoći za drugorođeno i jedna pomoć za trećerođeno dijete).

U navedenom razdoblju donesena je Odluka o sufinanciranju troškova prijevoza za učenike srednjih škola s područja Općine u iznosu 10 % mjesečne karte za relaciju Privlaka-Zadar.

Proveden je Javni natječaj za financiranje programa/projekata koje provode udruge na području Općine Privlaka te je Općina Privlaka financirala programe, projekte i manifestacije udruga koje su se prijavile na Javni poziv sukladno provedenom natječajnom postupku.

Projekti

- Izgradnja nadstrešnice na groblju sa pokrovom (RIM, ZAVARIVAČKI OBRT – 273.800,00 kuna + PDV)

- Rekonstrukcija dionice Ž6273 izgradnjom nogostupa (otvoreni postupak javne nabave - Kruševo put d.o.o. – ukupna vrijednost radova 840.770,50 kuna + PDV).

Županijska uprava za ceste Zadarske županije sufinancirala radove u iznosu 472.921,63 kuna s PDV-om temeljem ugovora o sufinanciranju od 26. travnja 2021.g.

- Izgradnja dječjeg vrtića – (otvoreni postupak javne nabave Međimurje PMP d.o.o. 7.996.313,80 kuna + PDV) – rok završetka radova je 12 mjeseci od uvođenja izvođača u posao

- U listopadu su započeti radovi na sanaciji oštećenja podmorskog i nadmorskog dijela glavnog mula u „Selu“. Vrijednost radova iznosi 2.790.332,00 kn bez PDV-a. Projekt je sufinanciran sredstvima Ministarstva mora, prometa i infrastrukture Republike Hrvatske u iznosu od 1.000.000,00 kn, sredstvima Općine Privlaka u iznosu od 1.000.000,00 kn, a ostatak potrebnih sredstava osigurava Županijska lučka uprava Zadar.

Održavanje komunalne infrastrukture

Iz programa održavanja komunalne infrastrukture nastavljeni su radovi odvodnje atmosferskih voda i pročišćavanje otpadnih voda, održavanja čistoće, održavanja javnih površina, održavanja nerazvrstanih cesta i nogostupa (asfaltirane Ulica Sabunike III, Ulica Don Marka Kršlovića, Put Bilotinjka, Prilaz Virski put, Prilaz Put Škornice, Put Skoblara i zakrpane rupe nastale prekopavanjem zbog potrebe priključenja na vodovodnu mrežu), održavanja javne rasvjete (modernizirana javna rasvjeta u Put Mulića, Put Livadica s naseljem, Ulica Fausta Vrančića, Put Skoblara, Put Mletka prema Škrapavcu, Put Kandelica, Put Rasovice, Put Svetog Vida, Ulica Braće Seljana, Put Bilotinjka), deratizacije i dezinsekcije (tijekom ljetnih mjeseci izvršene su adulticidne dezinsekcije i deratizacije u više navrata), održavanja vodovodne mreže (vodovodna mreža u Sv Nikola, Put Kurtića, Zatonska Ulica, Put Livadica, Put Gornjih Begonjića –Kurtići, Biogradska -Branimirova obala, Put Kandelica), poslovi redovnog održavanja sportskih objekata i redovnog održavanja luka i obalnog pojasa.

Javna Nabava

- Otvoreni postupci jednostavne nabave

Osim gore spomenutih postupaka nabave radova na izgradnji dječjeg vrtića i radova naRekonstrukciji dionice županijske ceste ŽC6273 u Privlaci dogradnjom nogostupa, pokrenuti su otvoreni postupak nabave Energetske usluge provođenjem Mjera poboljšanja energetske učinkovitosti Sustava javne rasvjete Općine Privlaka procijenjene ukupne vrijednosti 2.800.000,00 kuna i otvoreni postupak nabave električne energije u kojem je prispjela jedna ponuda od HEP OPSKRBA d.o.o. s ponuđenom cijenom od 1.113.247,85 kuna + PDV te je s istim zaključen ugovor o opskrbi krajnjeg kupca.

- Postupci jednostavne nabave

Od postupaka jednostavne nabave, najznačajnije su usluge nadzora nad izgradnjom dječjeg vrtića

i usluge vođenja projekta izgradnje dječjeg vrtića, radovi na izgradnji nadstrešnice na groblju, modernizacija nerazvrstanih cesta (asfaltiranje) kao i sanacija istih (zakrpe) i modernizacija javne rasvjete.

Raspolaganje nekretninama i pokretninama

U izvještajnom razdoblju temeljem javnog natječaja prodane su nekretnine oznake čest. zem. 7909/2 i suvlasnički dio na nekretnini oznake čest.zem. 3753/2, a kupljena je nekretnina oznake čest.zem. 756/2 radi proširenja groblja za cijenu od 32.200,00 kuna te nekretnina oznake čest.zem. 4147/2 za cijenu od 4.136,75 kuna i nekretnina oznake 4229/2 za cijenu od 6.588,08 kuna, obje sa svrhom izgradnje kanala za oborinske vode u ulici koja spaja Put Kurtića i Put gornjih Begonjića.

Raspisani su natječaji za prodaju nekretnina za koje je postojala odluka Općinskog vijeća iz 2019.godine te za nekretninu oznake k.č. 7895 i k.č. 3687/4, čija je procijenjena tržišna vrijednost prema procjembenim elaboratima bila u okvirima u kojima je načelnik ovlašten donijeti odluku o raspolaganju istima.

Proveden je javni natječaj za zakup 8 nekretnina koje su se davale u zakup sve skupa u svrhu izgradnje suhog veza i servisiranja brodova (suha marina) u K1 zoni te je Odlukom vijeća prihvaćena jedina prispjela ponuda, međutim do zaključenja ugovora nije došlo budući da je ponuditelj odustao od sklapanja ugovora.

Raspisani su i natječaj za zakup još 5 nekretnina u istoj zoni kako bi se zona privela svrsi.

Početkom 2021.godine kupljena je i mobilna kućica u svrhu davanja iste na besplatno korištenje šesteročlanoj obitelji iz Petrinje, nakon razdornog potresa zbog kojeg je navedena obitelj ostala bez krova nad glavom.

Pomorsko dobro i javne površine

Godišnji plan upravljanja pomorskim dobrom na području Općine Privlaka za 2021. godinu te dvije izmjene i dopune istog. Osim redovitog upravljanja (čišćenje plaža i kupališta, nadohrana dijelova plaža, postavljanje i uklanjanje psiholoških linija i plutača radi zaštite i sigurnosti građana, postavljanje javnih wc-a i tuševa, kabina za presvlačenje), izdano je i 13 koncesijskih odobrenja za obavljanje djelatnosti na pomorskom dobru na mikrolokacijama predviđenima u planu odnosno njegovim izmjenama i dopunama.

Na javnim površinama dodijeljeno je u zakup 14 lokacija za obavljanje djelatnosti odnosno u svrhu postavljanja kioska, pokretnih ugostiteljskih radnji, zabavnih i tematskih parkova i drugih pokretnih objekata te za ostalo zauzimanje javnih površina u skladu s uvjetima javnog natječaja.

Prostorno planiranje

Donesena nova Odluka o izradi Urbanističkog plana uređenja „Luka Loznica“.

Osigurana su sredstva za izradu prostorno planske dokumentacije IV izmjena i dopuna PPU Općine Privlaka.

ZAKLJUČAK

Sve postignuto u izvještajnom razdoblju rezultat je zajedničkog rada općinskog načelnika, Općinskog vijeća Općine Privlaka i Jedinstvenog upravnog odjela s ciljem da se realizira svaka ideja koja će dovesti do poboljšanja života u Općini Privlaka.

KLASA: 022-06/22-01/03

URBROJ: 2198-28-02-22-1

Privlaka, 23. ožujka 2022.g.

Načelnik

Gašpar Begonja, dipl.ing., v.r.

Na temelju odredbe članka 30. Statuta Općine Privlaka (”Službeni glasnik Zadarske županije” broj 5/18, 07/21), članka 35. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju („Narodne novine“ broj10/97, 107/07, 94/13, 98/19), Općinsko vijeće Općine Privlaka na svojoj 7. sjednici održanoj dana 30. ožujka 2022. godine donosi

Odluku o izdavanju suglasnosti na Plan upisa djece u dječji vrtić ''Sabunić'' za pedagošku godinu 2022./2023.

I. Izdaje se suglasnost na Plan upisa djece u dječji vrtić "Sabunić" za pedagošku godinu 2022./2023., donesen na sjednici Upravnog vijeća održanoj 4. ožujka 2022.g., KLASA: 601-01/22-01/01, URBROJ: 2198-28-22-1.

II. Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku Zadarske županije".

KLASA: 601-01/22-01/01

URBROJ: 2198-28-01-22-2

Privlaka, 30. ožujka 2022.g.

OPĆINSKO VIJEĆE

Predsjednik

Nikica Begonja, v.r.

Na temelju članka 30. Statuta Općine Privlaka (“Službeni glasnik Zadarske županije” broj 05/18, 07/21), u svezi članka 51. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju (“Narodne novine” broj 10/97, 107/07, 94/13, 98/19) i Odluke Vlade Republike Hrvatske o materijalnim i nematerijalnim pravima, drugim naknadama te visini osnovice za obračun place službenika i namještenika u javnim službama (“Narodne novine” broj 33/22), po zahtjevu DV Sabunić za prethodnu suglasnost na usklađivanje osnovice za obračun plaće prema osnovici u osnovnom školstvu, Općinsko vijeće Općine Privlaka na 7. sjednici održanoj dana 30. ožujka 2022. godine donosi

Odluku

o prethodnoj suglasnosti za usklađivanje osnovice za obračun plaće zaposlenika u

Dječjem vrtiću Sabunić

I. Dječjem vrtiću Sabunić daje se prethodna suglasnost za usklađivanje osnovice za obračun plaće za zaposlenike prema osnovici u osnovnom školstvu u visini od 6.044,51 kuna bruto.

II. Ova Odluka stupa na snagu osmi dan od dana objave u Službenom glasniku Zadarske županije.

KLASA:601-01/22-01/02

URBROJ:2198-28-01-22-2

Privlaka, 30. ožujka 2022.g.

OPĆINSKO VIJEĆE

Predsjednik

Nikica Begonja, v.r.

Temeljem članka 48. Zakona o lokalnoj i područnoj samoupravi („Narodne novine“ broj 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20), članka 30. Statuta Općine Privlaka („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 05/18, 07/21) i članka 3. Odluke o uvjetima, načinu i postupku gospodarenja nekretninama u vlasništvu Općine Privlaka („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 19/13), Općinsko vijeće Općine Privlaka na 7. sjednici održanoj 30. ožujka 2022. godine donosi

Odluku o kupnji nekretnine

I. Općina Privlaka otkupiti će nekretninu oznake k.č. 5492, Grbići, u naravi pašnjak površine 203 m², upisane u zk.ul.br. 6053, k.o. Privlaka za cijenu od 105.700,00 kuna odnosno 520,69 kuna po m², u skladu sa Procjembenim elaboratom o tržišnoj vrijednosti nekretnine izrađenom po stalnom sudskom vještaku Draženu Kneževiću.

II. U ime Općine Privlaka sa prodavateljima će ugovor zaključiti osoba na koju će načelnik prenijeti ovlasti prema uputi Ministarstva pravosuđa i uprave.

III. Sredstva za provedbu ove Odluke osigurana su u Proračunu Općine Privlaka za 2022. godinu.

IV. Ova odluka stupa na snagu osmi dan od dana objave u Službenom glasniku Zadarske županije.

KLASA: 944-01/22-02/03

URBROJ: 2198-28-02-22-2

Privlaka, 30. ožujka 2022.g.

OPĆINSKO VIJEĆE

Predsjednik

Nikica Begonja, v.r.

OPĆI UVJETI PARKIRANJA

Članak 1.

Ovim Općim uvjetima utvrđuju se uvjeti, način korištenja, organizacija i način naplate parkiranja vozila na javnim parkiralištima, kojima na temelju Odluke o organizaciji i načinu naplate parkiranja na području Općine Privlaka (“Službeni glasnik Zadarske županije 7/21) upravlja trgovačko društvo KOMUNALNO ARTIĆ d.o.o.

Članak 2.

Javna parkirališta mogu biti ulična i izvanulična.

Izvanulična parkirališta mogu biti otvorenog ili zatvorenog tipa.

Otvorena parkirališta su ona parkirališta koja zbog prometne situacije nije moguće zatvoriti fizičkim preprekama.

Zatvorena parkirališta su ona parkirališta koja se u cilju kontrole ulaza i izlaza mogu fizički zatvoriti, a da se ne poremete prometni tokovi.

Članak 3.

Javna parkirališta moraju biti označena prometnom signalizacijom u skladu s propisima o sigurnosti prometa.

Javne površine na kojima se vrši naplata parkiranja moraju imati oznake kategorija, vrijeme naplate parkiranja, cijenu i dopušteno vrijeme parkiranja.

Članak 4.

Vertikalne oznake kategorija moraju biti istaknute brojčano i bojom.

Javna parkirališta na kojima se vrši naplata, a koja imaju asfaltiranu ili betonsku podlogu, označavaju se plavom bojom.

Horizontalne oznake u zoni ograničenja parkiranja i opskrbe označavaju se bijelom bojom.

Članak 5.

Javna parkirališta svrstavaju se u parkirne zone kako slijedi:

A ZONA:

- Vrilo

- Ivana Pavla II

- Crkva

- Sabunike: Put Kandelica

Hrvatskog sabora

Članak 6.

Za korištenje javnih parkirališta korisnik mora imati valjanu parkirališnu kartu.

Parkirališna karta za parkiranje na javnom parkiralištu izdaje se kao dnevna karta i vrijedi od trenutka izdavanja pa do istog vremena u prvom slijedećem danu u kojem se naplaćuje parkiranje, osim ako korisnik izričito ne zatraži sklapanje ugovora o korištenju jednog parkirališnog mjesta na javnom parkiralištu u trajanju kraćem ili dužem od 24 sata.

Za sklapanje ugovora o korištenju jednog parkirališno mjesta na javnom parkiralištu u trajanju kraćem od 24 sata izdaje se jednosatna ili višesatna parkirališta karta (dalje u tekstu: satna karta).

Za sklapanje ugovora o korištenju jednog parkirališnog mjesta na javnom parkiralištu u trajanju dužem od 24 sata izdaje se godišnja parkirališna karta.

Izgled i sadržaj parkirališnih karata za korištenje javnih parkirališta određuje organizator parkiranja.

Članak 7.

Korisnik javnog parkirališta može kupiti dnevnu kartu na ovlaštenim prodajnim mjestima i na blagajni organizatora parkiranja, odnosno istu može preuzeti s nalogom za plaćanje na javnom parkiralištu od osobe koju ovlasti organizator parkiranja.

Naplata dnevne karte na ovlaštenim prodajnim mjestima ili na blagajni organizatora parkiranja podrazumijeva istodobno plaćanje i preuzimanje dnevne karte.

Naplata preko naloga za plaćanje dnevne karte podrazumijeva neposredno preuzimanje dnevne karte na javnom parkiralištu od osobe koju ovlasti organizator parkiranja te plaćanje dnevne karte u roku od 8 (osam) dana od dana preuzimanja.

Članak 8.

Satna karta ističe se s unutarnje strane vjetrobranskog stakla.

Valjana satna karta je ona karta iz koje je vidljivo:

- da je plaćena za vremensko razdoblje u kojem se koristi parkirališno mjesto

- za parkirališnu zonu u kojoj se koristi parkirališno mjesto

- u okviru vremenskog ograničenja trajanja parkiranja

Valjana satna karta kupljena putem SMS-parking sustava dokazuje se primljenim brojem transakcije u povratnoj SMS-poruci.

Članak 9.

Naknada za parkiranje naplaćuje se kako slijedi:

A ZONA:

Od 1. lipnja do 15. rujna:

- u vremenu od 07:00 do 22:00 sata, svaki dan:

- satna parkirna karta za osobna vozila 8,00 kuna

- satna parkirna karta za kamp kućice 15,00 kuna

- satna parkirna karta za autobuse 30,00 kuna

- dnevna pakirna karta za osobna vozila 20,00 kuna

- dnevna parkirna karta za kamp kućice 50,00 kuna

- dnevna parkirna karta za autobuse 100,00 kuna

Parkirališna karta naplaćuje se svaki radni dan, nedjeljom, praznicima i blagdanima.

Članak 10.

U zonama postoji mogućnost naplate putem SMS-parkinga slanjem SMS-a na jedinstveni broj 708291 za satnu te 708292 za dnevnu kartu.

Članak 11.

U slučaju kupnje dnevne karte, vrijeme parkiranja na parkiralištima iznosi neograničeno jedan dan (24 sata) za vrijeme naplate u svim zonama.

Članak 12.

Zaustavljanjem ili parkiranjem vozila na javnom parkiralištu, vozač ili korisnik vozila sklapa s organizatorom parkiranja Ugovor o korištenju javnog parkirališta.

Ugovorom o parkiranju isključuje se obveza Organizatora parkiranja na čuvanja vozila te odgovornost za oštećenje ili krađu vozila.

Članak 13.

Nadzor nad parkiranjem vozila obavlja ovlaštena osoba Organizatora parkiranja (u daljnjem tekstu: Kontrolor).

Članak 14.

Korištenje parkirališta bez naknade dozvoljeno je:

- Vozilima hitne medicinske pomoći

- Vozilima vatrogasne službe

- Vozilima MUP-a i HV-a

- Službenim vozilima Općine Privlaka i trgovačkog društva KOMUNALNO ARTIĆ d.o.o.

Članak 15.

Parkirna karta sadrži oznake - ime tvrtke KOMUNALNO ARTIĆ d.o.o., OIB trgovačkog društva, broj računa (kod fiskalnih blagajni), druge znakove pomoću kojih se obilježava godina, mjesec, dan i vrijeme korištenja parkirališta te cijenu usluge.

Članak 16.

Za naplatu samoisticanjem karte koristi se fiskalna blagajna koja izdaje parkirnu kartu, za poluautomatsku naplatu koristi se ulazni print listić, a za automatsku naplatu “automat” parkirna karta te SMS poruka.

“Automat” parkirna karta ima obilježja iz članka 14. ovih Općih uvjeta te vrijeme do kojeg je plaćeno parkiranje.

Naplata satne karte mobilnim telefonom podrazumijeva elektroničku kupnju parkirališne karte o čemu korisnik parkiranja zaprima SMS poruku o plaćenoj parkirališnoj karti putem mobilnog telefona.

SMS poruka sadrži oznaku, cijenu usluge te vrijeme korištenja parkirališta.

Članak 17.

Kod zatvorenih parkirališta s poluautomatskom naplatom naknada se kompjuterski obračunava prema podacima s ulaznog listića te se ista naplaćuje kod izlaza sa parkirališta zajedničkim print računom.

Kontrola izlaza vrši se nakon radnog vremena najduže za dužinu dozvoljenog parkiranja.

Korisnicima koji ulaze na parkiralište u tom razdoblju izdaju se besplatni listići.

Članak 18.

Kod automatizirane naplate korisnik količinom ubačenih kovanica sam određuje dužinu plaćenog parkiranja sukladno vremenu ograničenja te kartu ističe na vidno mjesto ispod prednjeg vjetrobranskog stakla.

Članak 19.

Kod naplate samoisticanjem korisnik kupljenu kartu ističe na vidno mjesto ispod prednjeg vjetrobranskog stakla.

Članak 20.

Za parkiranje vozila osoba s invaliditetom osiguravaju se, prema važećim propisima, parkirališna mjesta na svim parkiralištima gdje se vrši naplata i u zonama ograničenog parkiranja i opskrbe.

Članak 21.

Vozila osoba s invaliditetom imaju besplatno parkiranje na parkirališnim mjestima označenim za osobe s invaliditetom, pod uvjetom da osoba s invaliditetom upravlja vozilom ili se ista njime prevozi.

Kontrolor parkinga ovlašten je zatražiti predočenje invalidske iskaznice.

Članak 22.

Ovlašteni djelatnici koriste odgovarajuću opremu koja omogućuje evidentiranje mjesta i vrijeme parkiranja, marke, tipa, boje i registracijske oznake vozila, te ispisivanje dnevne karte s nalogom za plaćanje, a sve u skladu s odredbama parkiranja iz ovih Općih uvjeta .

Članak 23.

Korisnik javnog parkirališta dužan je valjanu parkirališnu kartu u materijaliziranom obliku u roku od 15 minuta od parkiranja vozila istaknuti na vozilu tako da organizator parkiranja može provjeriti vjerodostojnost iste.

Ako korisnik javnog parkirališta ne istakne valjanu parkirališnu kartu u materijaliziranom obliku u roku iz stavka 1. ovog članka ili ako istu istakne tako da se u odnosu na istu ne može izvršiti provjera valjanosti, ili ukoliko korisnik nema SMS potvrdu plaćanja parkirne karte smatrat će se da isti nema satnu, višesatnu ili cjelodnevnu parkirališnu kartu.

Ako korisnik javnog parkirališta nema valjanu satnu, višesatnu ili trajnu (godišnju) parkirališnu kartu, smatrat će se da je isti s organizatorom parkiranja sklopio ugovor o korištenju jednog parkirališnog mjesta na javnom parkiralištu u trajanju od 24 sata (dnevna karta).

U slučaju iz stavka 3. ovog članka, osoba koju ovlasti organizator parkiranja ostavit će dnevnu kartu s nalogom za plaćanje od 80,00 kn na vozilu, koju je korisnik dužan platiti u roku od osam dana od dana sklapanja ugovora.

Dnevna karta s nalogom za plaćanje ostavljena na način iz stavka 4. ovog članka smatra se uredno dostavljenom.

Kasnija oštećenja ili uništenja dnevne karte s nalogom za plaćanje ne utječu na valjanost dostave iste te ne odgađaju plaćanje iste.

Članak 24.

Ako korisnik javnog parkirališta ne plati dnevnu kartu s nalogom za plaćanje iz članka 23. stavka 3. i 4. u roku od 8 dana, organizator parkiranja pokrenut će postupak prisilne naplate.

Članak 25.

Korisnik je dužan čuvati SMS poruku sa brojem transakcije ili parkirnu kartu koju je dužan istaknuti na vidnom mjestu da se omogući kontrola parkiranja od strane ovlaštenih djelatnika.

Kod naplate po članku 17. ovog Pravilnika korisniku bez ulaznog listića naplatit će se naknada kao da je vozilo parkirano od početka vremena parkiranja.

Članak 26.

Godišnja parking karta može se koristiti samo za vozilo za koje je izdana, a prilikom kupnje iste potrebno je predočiti osobnu iskaznicu te prometnu dozvolu.

Godišnja parking karta omogućuje parkiranje bez vremenskog ograničenja.

Članak 27.

Cijena godišnje parking karte iznosi:

- Za parkirnu zonu: ZONA A, za korisnike s mjestom prebivališta na području općine Privlaka: 200,00 kuna;

- Za parkirnu zonu: ZONA A, za korisnike s mjestom prebivališta izvan područja općine Privlaka : 400,00 kuna;

- Za parkirnu zonu: ZONA A, za pravne osobe i obrtnike sa sjedištem na području općine Privlaka: 500,00 kuna

Registrirani iznajmljivači smještaja, ostvaruju pravo na kupnju godišnjih turističkih parking karata.

Za parkirnu zonu: ZONA A, cijena godišnje turističke parking karte iznosi 350,00 kn.

Članak 28.

Godišnja parking karta ima obilježje tvrtke KOMUNALNO ARTIĆ d.o.o. (ime i grb) te registarsku oznaku vozila.

Godišnja karta vrijedi samo ako je ista aktivirana u sustavu naplate i kontrole parkiranja to jest evidentiranjem uplate i unosom u registar pretplatnika.

Članak 29.

Korisnik godišnje parking karte dužan je istaknuti kartu u vozilu ispred prednjeg vjetrobranskog stakla.

Članak 30.

Na parkiralištu kojim upravlja Organizator parkiranja može se dati u zakup parkirališno mjesto temeljem Ugovora o zakupu parkirališnog mjesta (rezervirano parkirališno mjesto).

Lokacije, visinu zakupa, broj rezerviranih parkirališnih mjesta te ulice koje gravitiraju istima određuje Organizator parkiranja.

Članak 31.

Rezervirana parkirališna mjesta mogu biti uređena i neuređena.

Pod uređenim rezerviranim parkirališnim mjestom smatra se asfaltirano mjesto standardnih dimenzija 5 m x 2,5 m, uz postavljeni element blokade koji se predaje korisniku u posjed dok traje zakup parkirališnog mjesta.

Parkirališta mjesta u zakupu za vrijeme trajanja zakupa biti će označena slovom “R” i brojčanom oznakom.

Pod neuređenim rezerviranim parkirališnim mjestom smatra se neasfaltirano ili asfaltirano parkirališno mjesto standardnih dimenzija 5m x 2,5m uz postavljanje 2 stupića visine 0,8 m.

Za vrijeme trajanja zakupa parkirališnog mjesta korisnik istoga odgovoran je za sigurnost i čuvanje rezerviranog mjesta, te isti nije ovlaštentrećim osobama predmetno parkirališno mjesto dati u podzakup.

Ugovor o zakupu rezerviranog parkirališnog mjesta ne uključuje obvezu čuvanja vozila te odgovornost za oštećenje ili krađu vozila.

Članak 32.

Zahtjev za zakup parkirališnih mjesta mogu podnijeti sve fizičke i pravne osobe vlasnici vozila (vozilo registrirano na njihovo ime), koje imaju prijavljeno stalno prebivalište ili sjedište u ulici na kojoj se nalazi rezervirano parkirališno mjesto i koje nemaju prijašnjih dugovanja prema trgovačkom društvu KOMUNALNO ARTIĆ d.o.o. prema bilo kojoj osnovi.

Članak 33.

S korisnikom rezerviranog parkirališnog mjesta Organizator parkiranja zaključuje Ugovor o zakupu sukladno odredbama ovih Općih uvjeta.

Ugovor o zakupu zaključuje se na vremensko razdoblje od 12 mjeseci.

Članak 34.

Cijena zakupa parkirnog mjesta iznosi:

- Za stanare (fizičke osobe) : 350,00 kuna

- Za pravne osobe i tvrtke: 450,00 kuna

Članak 35.

Ovi Opći uvjeti stupaju na snagu osmog dana od dana donošenja istih, a primjenjuju se od 30. travnja 2021. godine.

U Privlaci, 30. travnja 2021. g.

OKD Artić d.o.o.

Direktor

Marjan Begonja

REPUBLIKA HRVATSKA

ZADARSKA ŽUPANIJA

OPĆINA STARIGRAD

Općinsko vijeće

KLASA: 024-04/22-01/02

URBROJ: 2198-9-1-22-2

Starigrad Paklenica, 24. ožujka 2022. godine

Na temelju članka 35. b Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi («Narodne novine» br. 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19 i 144/20) te članka 30. Statuta Općine Starigrad («Službeni glasnik Zadarske županije», br. 3/18, 8/18, 3/20 i 3/21), Općinsko vijeće Općine Starigrad, na svojoj 6. sjednici održanoj dana 24. ožujka 2022. godine, donijelo je

ODLUKU

Usvaja se Izvješće o radu Općinskog načelnika Općine Starigrad za razdoblje od 01. srpnja 2021. do 31. prosinca 2021. godine

O b r a z l o ž e nj e

Temeljem članka 35 b. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi («Narodne novine», broj: 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19 i 144/20) te članka 48. Statuta Općine Starigrad («Službeni glasnik Zadarske županije», broj: 3/18, 8/18, 3/20 i 3/21), Općinski načelnik Općine Starigrad je dužan dva puta godišnje podnositi polugodišnja Izvješća o svom radu Općinskom vijeću Općine Starigrad.

Općinski načelnik Općine Starigrad, sukladno naprijed navedenim obvezama, podnio je na 6. sjednici Općinskog vijeća Općine Starigrad održanoj 24. ožujka 2022. godine predmetno Izvješće te je isto kao takvo i prihvaćeno.

Predsjednik

Marko Marasović, dipl. ing. građ., v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA

ZADARSKA ŽUPANIJA

OPĆINA STARIGRAD

Općinsko vijeće

KLASA: 400-08/20-01/01

URBROJ: 2198-9-1-22-7

Starigrad Paklenica, 24. ožujaka 2022. godine

Na temelju članka 108. do 113. Zakona o Proračunu („Narodne novine“, broj 87/08, 36/12 i 15/15), Pravilnika o polugodišnjem i godišnjem izvještaju o izvršenju proračuna („Narodne novine“, broj 24/13, 102/17, 01/20 i 147/20), te članka 30. Statuta Općine Starigrad („Službeni glasnik Zadarske županije“ br. 3/18, 8/18, 3/20 i 3/21) Općinsko vijeće Općine Starigrad na 6. sjednici održanoj 24. ožujka 2022. godine, donijelo je

Odluku o usvajanju Godišnjeg izvještaja o izvršenju

Proračuna Općine Starigrad za 2021. godinu

Članak 1.

Usvaja se Godišnji izvještaj o izvršenju Proračuna Općine Starigrad za 2021. godinu.

Članak 2.

Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna Općine Starigrad za 2021. godinu sadrži:

1. opći dio proračuna koji čini Račun prihoda i rashoda i Račun financiranja na razini odjeljka ekonomske klasifikacije,
2. posebni dio proračuna po organizacijskoj i programskoj klasifikaciji na razini odjeljka ekonomske klasifikacije,
3. izvještaj o zaduživanju na domaćem i stranom tržištu novca i kapitala,
4. izvještaj o korištenju proračunske zalihe,
5. izvještaj o danim jamstvima i izdacima po jamstvima,
6. obrazloženje ostvarenja prihoda i primitaka, rashoda i izdataka,

Članak 3.

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenom glasniku Zadarske županije“.

Predsjednik

Marko Marasović, dipl. ing. građ., v.r.

OPĆINA STARIGRAD
Trg Tome Marasovića 1
23244 Starigrad Paklenica
OIB: 52749374195

IZVJEŠTAJ O IZVRŠENJU PORAČUNA
ZA RAZDOBLJE OD 01.01. DO 31.12.2021. GODINE

1. OPĆI DIO

Račun / opis	Izvršenje 2020.	Izvorni plan 2021.	Izvršenje 2021.	Indeks 3/1	Indeks 3/2
A. RAČUN PRIHODA I RASHODA	1	2	3	4	5
6 Prihodi poslovanja	12,852,832.26	17,067,042.00	16,239,791.74	126.35%	95.15%
7 Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	200,692.82	1,000,000.00	821,012.38	409.09%	82.10%
UKUPNI PRIHODI	13,053,525.08	18,067,042.00	17,060,804.12	130.70%	94.43%
3 Rashodi poslovanja	13,269,857.75	14,662,905.00	12,246,758.14	92.29%	83.52%
4 Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	600,856.50	6,058,500.00	4,100,409.62	682.43%	67.68%
UKUPNI RASHODI	13,870,714.25	20,721,405.00	16,347,167.76	117.85%	78.89%
VIŠAK / MANJAK	-817,189.17	-2,654,363.00	713,636.36	-87.33%	-26.89%
B. RAČUN ZADUŽIVANJA / FINANCIRANJA					
8 Primici od financijske imovine i zaduživanja	0.00	0.00	0.00	0.00%	0.00%
5 Izdaci za financijsku imovinu i otplate zajmova	0.00	0.00	0.00	0.00%	0.00%
NETO ZADUŽIVANJE	0.00	0.00	0.00	0.00%	0.00%
UKUPNI DONOS VIŠKA / MANJKA IZ PRETHODNE(IH) GODINA	3,471,552.00	2,654,363.00	2,654,363.00	76.50%	100.00%
VIŠAK / MANJAK IZ PRETHODNE(IH) GODINE KOJI ĆE SE POKRITI / RASPOREDITI	3,471,552.00	2,654,363.00	2,654,363.00	76.50%	100.00%
VIŠAK / MANJAK + NETO ZADUŽIVANJE / FINANCIRANJE + KORIŠTENO U PRETHODNIM GODINAMA					
REZULTAT GODINE	2,654,362.83	0.00	3,367,999.36	126.90%	0.00%

A. RAČUN PRIHODA I RASHODA

Prihodi i rashodi prema ekonomskoj klasifikaciji

Račun / opis	Izvršenje 2020.	Izvorni plan 2021.	Izvršenje 2021.	Indeks 3/1	Indeks 3/2
A. RAČUN PRIHODA I RASHODA	1	2	3	4	5
6 Prihodi poslovanja	**12,852,832.26**	**17,067,042.00**	**16,239,791.74**	**126.35%**	**95.15%**
61 Prihodi od poreza	**5,953,225.18**	**7,621,000.00**	**7,657,053.60**	**128.62%**	**100.47%**
611 Porez i prirez na dohodak	**2,396,981.48**	**3,120,000.00**	**3,145,111.99**	**131.21%**	**100.80%**
6111 Porez i prirez na dohodak od nesamostalnog rada	2,396,981.48		3,145,111.99	131.21%	0.00%
613 Porezi na imovinu	**3,458,097.44**	**4,250,000.00**	**4,288,262.24**	**124.01%**	**100.90%**
6131 Stalni porezi na nepokretnu imovinu (zemlju, zgrade, kuće i ostalo)	1,400,999.77		1,577,634.45	112.61%	0.00%
6134 Povremeni porezi na imovinu	2,057,097.67		2,710,627.79	131.77%	0.00%
614 Porezi na robu i usluge	**98,146.26**	**251,000.00**	**223,679.37**	**227.90%**	**89.12%**
6142 Porez na promet	98,146.26		222,780.62	226.99%	0.00%
6145 Porezi na korištenje dobara ili izvođenje aktivnosti			898.75	0.00%	0.00%
63 Pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar općeg proračuna	**1,310,864.88**	**3,961,000.00**	**3,644,199.85**	**278.00%**	**92.00%**
632 Pomoći od međunarodnih organizacija te institucija i tijela EU		**2,200,000.00**	**2,189,116.07**	**0.00%**	**99.51%**
6324 Kapitalne pomoći od institucija i tijela EU			2,189,116.07	0.00%	0.00%
633 Pomoći proračunu iz drugih proračuna	**1,204,314.88**	**1,455,000.00**	**1,194,820.72**	**99.21%**	**82.12%**
6331 Tekuće pomoći proračunu iz drugih proračuna	199,525.95		421,560.72	211.28%	0.00%
6332 Kapitalne pomoći proračunu iz drugih proračuna	1,004,788.93		773,260.00	76.96%	0.00%
634 Pomoći od izvanproračunskih korisnika	**96,250.00**	**300,000.00**	**257,543.06**	**267.58%**	**85.85%**
6342 Kapitalne pomoći od izvanproračunskih korisnika	96,250.00		257,543.06	267.58%	0.00%
636 Pomoći proračunskim korisnicima iz proračuna koji im nije nadležan	**10,300.00**	**6,000.00**	**2,720.00**	**26.41%**	**45.33%**
6361 Tekuće pomoći proračunskim korisnicima iz proračuna koji im nije nadležan	10,300.00		2,720.00	26.41%	0.00%
64 Prihodi od imovine	**1,879,254.44**	**1,751,042.00**	**1,639,071.38**	**87.22%**	**93.61%**
641 Prihodi od financijske imovine	**362.89**	**21,002.00**	**68.03**	**18.75%**	**0.32%**
6413 Kamate na oročena sredstva i depozite po viđenju	362.89		68.03	18.75%	0.00%
642 Prihodi od nefinancijske imovine	**1,878,891.55**	**1,730,040.00**	**1,639,003.35**	**87.23%**	**94.74%**
6421 Naknade za koncesije	291,737.67		396,427.15	135.88%	0.00%
6422 Prihodi od zakupa i iznajmljivanja imovine	1,199,784.95		1,009,551.80	84.14%	0.00%
6423 Naknada za korištenje nefinancijske imovine	31.24		1,101.47	3525.83%	0.00%

6429 Ostali prihodi od nefinancijske imovine	387,337.69		231,922.93	59.88%	0.00%
65 Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada	**3,645,292.64**	**3,644,000.00**	**3,245,134.41**	**89.02%**	**89.05%**
651 Upravne i administrativne pristojbe	**316,801.29**	**572,000.00**	**464,781.29**	**146.71%**	**81.26%**
6512 Županijske, gradske i općinske pristojbe i naknade	50.00			0.00%	0.00%
6513 Ostale upravne pristojbe i naknade	3,347.40		2,058.16	61.49%	0.00%
6514 Ostale pristojbe i naknade	313,403.89		462,723.13	147.64%	0.00%
652 Prihodi po posebnim propisima	**134,589.79**	**222,000.00**	**171,510.15**	**127.43%**	**77.26%**
6522 Prihodi vodnog gospodarstva	13,444.38		5,677.96	42.23%	0.00%
6526 Ostali nespomenuti prihodi	121,145.41		165,832.19	136.89%	0.00%
653 Komunalni doprinosi i naknade	**3,193,901.56**	**2,850,000.00**	**2,608,842.97**	**81.68%**	**91.54%**
6531 Komunalni doprinosi	2,703,246.18		1,957,357.53	72.41%	0.00%
6532 Komunalne naknade	490,655.38		651,485.44	132.78%	0.00%
66 Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga i prihodi od donacija	**64,175.12**	**85,000.00**	**54,332.50**	**84.66%**	**63.92%**
661 Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga	**64,175.12**	**85,000.00**	**54,332.50**	**84.66%**	**63.92%**
6615 Prihodi od pruženih usluga	64,175.12		54,332.50	84.66%	0.00%
68 Kazne, upravne mjere i ostali prihodi	**20.00**	**5,000.00**		**0.00%**	**0.00%**
681 Kazne i upravne mjere		**5,000.00**		**0.00%**	**0.00%**
683 Ostali prihodi	**20.00**	**0.00**		**0.00%**	**0.00%**
6831 Ostali prihodi	20.00			0.00%	0.00%
7 Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	**200,692.82**	**1,000,000.00**	**821,012.38**	**409.09%**	**82.10%**
71 Prihodi od prodaje neproizvedene dugotrajne imovine	**166,299.50**	**850,000.00**	**789,855.40**	**474.96%**	**92.92%**
711 Prihodi od prodaje materijalne imovine - prirodnih bogatstava	**166,299.50**	**850,000.00**	**789,855.40**	**474.96%**	**92.92%**
7111 Zemljište	166,299.50		789,855.40	474.96%	0.00%
72 Prihodi od prodaje proizvedene dugotrajne imovine	**34,393.32**	**150,000.00**	**31,156.98**	**90.59%**	**20.77%**
721 Prihodi od prodaje građevinskih objekata	**34,393.32**	**150,000.00**	**31,156.98**	**90.59%**	**20.77%**
7214 Ostali građevinski objekti	34,393.32		31,156.98	90.59%	0.00%
3 Rashodi poslovanja	**13,269,857.75**	**14,662,905.00**	**12,246,758.14**	**92.29%**	**83.52%**
31 Rashodi za zaposlene	**1,518,278.62**	**1,709,200.00**	**1,502,386.99**	**98.95%**	**87.90%**
311 Plaće (Bruto)	**1,221,196.35**	**1,410,000.00**	**1,249,009.36**	**102.28%**	**88.58%**
3111 Plaće za redovan rad	1,221,196.35		1,249,009.36	102.28%	0.00%
312 Ostali rashodi za zaposlene	**101,311.55**	**78,550.00**	**51,546.51**	**50.88%**	**65.62%**
3121 Ostali rashodi za zaposlene	101,311.55		51,546.51	50.88%	0.00%
313 Doprinosi na plaće	**195,770.72**	**220,650.00**	**201,831.12**	**103.10%**	**91.47%**
3132 Doprinosi za obvezno zdravstveno osiguranje	195,765.87		201,831.12	103.10%	0.00%
3133 Doprinosi za obvezno osiguranje u slučaju nezaposlenosti	4.85			0.00%	0.00%
32 Materijalni rashodi	**7,406,328.98**	**9,912,450.00**	**8,467,731.99**	**114.33%**	**85.43%**

321 Naknade troškova zaposlenima	**30,137.44**	**62,000.00**	**34,839.14**	**115.60%**	**56.19%**
3211 Službena putovanja	8,511.00		11,788.00	138.50%	0.00%
3212 Naknade za prijevoz, za rad na terenu i odvojeni život	13,579.44		15,542.64	114.46%	0.00%
3213 Stručno usavršavanje zaposlenika	8,047.00		7,508.50	93.31%	0.00%
322 Rashodi za materijal i energiju	**502,145.48**	**712,408.00**	**598,928.79**	**119.27%**	**84.07%**
3221 Uredski materijal i ostali materijalni rashodi	51,564.59		65,957.06	127.91%	0.00%
3222 Materijal i sirovine	41,977.19		63,937.60	152.32%	0.00%
3223 Energija	393,231.70		457,227.13	116.27%	0.00%
3224 Materijal i dijelovi za tekuće i investicijsko održavanje	7,524.00		2,000.00	26.58%	0.00%
3225 Sitni inventar i auto gume	7,848.00		8,197.00	104.45%	0.00%
3227 Službena, radna i zaštitna odjeća i obuća			1,610.00	0.00%	0.00%
323 Rashodi za usluge	**6,499,217.97**	**8,234,100.00**	**7,220,565.79**	**111.10%**	**87.69%**
3231 Usluge telefona, pošte i prijevoza	38,698.67		37,418.14	96.69%	0.00%
3232 Usluge tekućeg i investicijskog održavanja	4,942,591.65		5,083,430.44	102.85%	0.00%
3233 Usluge promidžbe i informiranja	62,359.55		143,544.05	230.19%	0.00%
3234 Komunalne usluge	900,826.09		899,929.91	99.90%	0.00%
3236 Zdravstvene i veterinarske usluge	9,099.00		8,972.00	98.60%	0.00%
3237 Intelektualne i osobne usluge	303,620.78		361,217.14	118.97%	0.00%
3238 Računalne usluge	94,100.00		93,703.75	99.58%	0.00%
3239 Ostale usluge	147,922.23		592,350.36	400.45%	0.00%
324 Naknade troškova osobama izvan radnog odnosa	**2,185.15**	**0.00**		**0.00%**	**0.00%**
3241 Naknade troškova osobama izvan radnog odnosa	2,185.15			0.00%	0.00%
329 Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	**372,642.94**	**903,942.00**	**613,398.27**	**164.61%**	**67.86%**
3291 Naknade za rad predstavničkih i izvršnih tijela, povjerenstava i slično	135,053.88		124,123.40	91.91%	0.00%
3292 Premije osiguranja	27,007.37		39,550.53	146.44%	0.00%
3293 Reprezentacija	19,259.58		28,247.92	146.67%	0.00%
3294 Članarine i norme	11,978.96		14,786.76	123.44%	0.00%
3295 Pristojbe i naknade	105,907.00		176,696.78	166.84%	0.00%
3299 Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	73,436.15		229,992.88	313.19%	0.00%
34 Financijski rashodi	**98,395.63**	**126,350.00**	**112,816.40**	**114.66%**	**89.29%**
343 Ostali financijski rashodi	**98,395.63**	**126,350.00**	**112,816.40**	**114.66%**	**89.29%**
3431 Bankarske usluge i usluge platnog prometa	23,027.69		22,898.29	99.44%	0.00%
3433 Zatezne kamate	127.57		327.15	256.45%	0.00%
3434 Ostali nespomenuti financijski rashodi	75,240.37		89,590.96	119.07%	0.00%
36 Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna	**550,111.07**	**275,405.00**	**196,083.75**	**35.64%**	**71.20%**
363 Pomoći unutar općeg proračuna	**550,111.07**	**275,405.00**	**196,083.75**	**35.64%**	**71.20%**
3631 Tekuće pomoći unutar općeg proračuna	544,788.86		113,250.00	20.79%	0.00%
3632 Kapitalne pomoći unutar općeg proračuna	5,322.21		82,833.75	1556.38%	0.00%

37 Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade	**359,515.87**	**495,000.00**	**388,713.10**	**108.12%**	**78.53%**
372 Ostale naknade građanima i kućanstvima iz proračuna	**359,515.87**	**495,000.00**	**388,713.10**	**108.12%**	**78.53%**
3721 Naknade građanima i kućanstvima u novcu	229,534.87		247,985.70	108.04%	0.00%
3722 Naknade građanima i kućanstvima u naravi	129,981.00		140,727.40	108.27%	0.00%
38 Ostali rashodi	**3,337,227.58**	**2,144,500.00**	**1,579,025.91**	**47.32%**	**73.63%**
381 Tekuće donacije	**766,600.57**	**1,144,500.00**	**818,753.41**	**106.80%**	**71.54%**
3811 Tekuće donacije u novcu	766,600.57		818,753.41	106.80%	0.00%
386 Kapitalne pomoći	**2,570,627.01**	**1,000,000.00**	**760,272.50**	**29.58%**	**76.03%**
3861 Kapitalne pomoći kreditnim i ostalim financijskim institucijama te trgovačkim društvima u javnom sektoru	2,570,627.01		760,272.50	29.58%	0.00%
4 Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	**600,856.50**	**6,058,500.00**	**4,100,409.62**	**682.43%**	**67.68%**
41 Rashodi za nabavu neproizvedene dugotrajne imovine	**319,062.50**	**870,000.00**	**348,075.00**	**109.09%**	**40.01%**
411 Materijalna imovina - prirodna bogatstva		**50,000.00**		**0.00%**	**0.00%**
412 Nematerijalna imovina	**319,062.50**	**820,000.00**	**348,075.00**	**109.09%**	**42.45%**
4126 Ostala nematerijalna imovina	319,062.50		348,075.00	109.09%	0.00%
42 Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	**281,794.00**	**5,188,500.00**	**3,752,334.62**	**1331.59%**	**72.32%**
421 Građevinski objekti	**9,300.00**	**4,900,000.00**	**3,654,163.12**	**39292.08%**	**74.57%**
4214 Ostali građevinski objekti	9,300.00		3,654,163.12	39292.08%	0.00%
422 Postrojenja i oprema	**3,144.00**	**123,500.00**	**29,471.50**	**937.39%**	**23.86%**
4221 Uredska oprema i namještaj	2,945.00		11,369.00	386.04%	0.00%
4222 Komunikacijska oprema	199.00		1,499.00	753.27%	0.00%
4223 Oprema za održavanje i zaštitu			16,603.50	0.00%	0.00%
426 Nematerijalna proizvedena imovina	**269,350.00**	**165,000.00**	**68,700.00**	**25.51%**	**41.64%**
4262 Ulaganja u računalne programe	4,725.00		2,450.00	51.85%	0.00%
4264 Ostala nematerijalna proizvedena imovina	264,625.00		66,250.00	25.04%	0.00%

Prihodi i rashodi prema izvorima financiranja

Račun / opis PRIHODI I RASHODI PREMA IZVORIMA FINANCIRANJA	Izvršenje 2020. 1	Izvorni plan 2021. 2	Izvršenje 2021. 3	Indeks 3/1 4	Indeks 3/2 5
SVEUKUPNI PRIHODI	13,053,525.08	18,067,042.00	17,060,804.12	130.70%	94.43%
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI	7,178,875.84	9,492,040.00	9,337,418.86	130.07%	98.37%
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA	5,953,225.18	7,621,000.00	7,657,053.60	128.62%	100.47%
Izvor 1.2. PRIHODI OD FINANCIJSKE I NEFINANCIJSKE IMOVINE	1,199,770.84	1,059,040.00	1,009,618.83	84.15%	95.33%
Izvor 1.3. PRIHODI OD KAZNI		5,000.00		0.00%	0.00%
Izvor 1.4. PRIHODI OD ADMINISTRATIVNIH (UPRAVNIH) PRISTOJBI	50.00	2,000.00		0.00%	0.00%
Izvor 1.5. OSTALI OPĆI PRIHODI I PRIMICI	25,829.82	805,000.00	670,746.43	2596.79%	83.32%
Izvor 3. POMOĆI I DONACIJE	1,300,564.88	3,955,000.00	3,641,479.85	279.99%	92.07%
Izvor 3.1. TEKUĆE POMOĆI IZ DRŽAVNOG PRORAČUNA	99,525.95	255,000.00	251,560.72	252.76%	98.65%
Izvor 3.2. KAPITALNE POMOĆI IZ DRŽAVNOG PRORAČUNA	1,004,788.93	800,000.00	773,260.00	76.96%	96.66%
Izvor 3.3. TEKUĆE POMOĆI IZ ŽUPANIJSKOG PRORAČUNA	100,000.00	400,000.00	170,000.00	170.00%	42.50%
Izvor 3.4. OSTALE POMOĆI I DONACIJE	96,250.00	2,500,000.00	2,446,659.13	2541.98%	97.87%
Izvor 4. PRIHODI OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE	200,692.82	1,000,000.00	821,012.38	409.09%	82.10%
Izvor 4.1. PRIHODI OD PRODAJE GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA	166,299.50	850,000.00	789,855.40	474.96%	92.92%
Izvor 4.2. OSTALI PRIHODI OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE	34,393.32	150,000.00	31,156.98	90.59%	20.77%
Izvor 5. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE	4,265,486.54	3,462,000.00	3,112,948.03	72.98%	89.92%
Izvor 5.1. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE	1,027,404.96	562,000.00	461,338.78	44.90%	82.09%
Izvor 5.2. KOMUNALNA NAKNADA	490,655.38	750,000.00	651,485.44	132.78%	86.86%
Izvor 5.3. KOMUNALNI DOPRINOS	2,703,246.18	2,100,000.00	1,957,357.53	72.41%	93.21%
Izvor 5.4. NAKNADA ZA ZADRŽAVANJE NEZAKONITO IZGRAĐENIH ZGRADA	44,180.02	50,000.00	42,766.28	96.80%	85.53%
Izvor 8. IZVORI FINANCIRANJA - DV OSMJEH	107,905.00	158,002.00	147,945.00	137.11%	93.63%
Izvor 8.1. VLASTITI IZVORI - DV OSMJEH	397.00	2.00	1.00	0.25%	50.00%
Izvor 8.2. OSTALI IZVORI - DV OSMJEH	97,208.00	152,000.00	145,224.00	149.40%	95.54%
Izvor 8.3. POMOĆI - DV OSMJEH	10,300.00	6,000.00	2,720.00	26.41%	45.33%
SVEUKUPNI RASHODI	13,870,714.25	20,721,405.00	16,347,167.76	117.85%	78.89%
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI	5,835,671.18	9,492,040.00	7,583,269.28	129.95%	79.89%
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA	4,634,152.71	7,621,000.00	5,816,217.40	125.51%	76.32%
Izvor 1.2. PRIHODI OD FINANCIJSKE I NEFINANCIJSKE IMOVINE	1,137,768.47	1,059,040.00	1,037,811.55	91.21%	98.00%
Izvor 1.3. PRIHODI OD KAZNI		5,000.00	2,884.00	0.00%	57.68%
Izvor 1.4. PRIHODI OD ADMINISTRATIVNIH (UPRAVNIH) PRISTOJBI		2,000.00	922.96	0.00%	46.15%

Izvor 1.5. OSTALI OPĆI PRIHODI I PRIMICI	63,750.00	805,000.00	725,433.37	1137.93%	90.12%
Izvor 3. POMOĆI I DONACIJE	1,140,960.08	3,955,000.00	3,709,517.73	325.12%	93.79%
Izvor 3.1. TEKUĆE POMOĆI IZ DRŽAVNOG PRORAČUNA	47,500.00	255,000.00	86,400.00	181.89%	33.88%
Izvor 3.2. KAPITALNE POMOĆI IZ DRŽAVNOG PRORAČUNA	1,000,025.31	800,000.00	792,147.39	79.21%	99.02%
Izvor 3.3. TEKUĆE POMOĆI IZ ŽUPANIJSKOG PRORAČUNA		400,000.00	367,340.99	0.00%	91.84%
Izvor 3.4. OSTALE POMOĆI I DONACIJE	93,434.77	2,500,000.00	2,463,629.35	2636.74%	98.55%
Izvor 4. PRIHODI OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE	407,393.23	1,000,000.00	399,911.52	98.16%	39.99%
Izvor 4.1. PRIHODI OD PRODAJE GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA	316,038.06	850,000.00	399,911.52	126.54%	47.05%
Izvor 4.2. OSTALI PRIHODI OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE	91,355.17	150,000.00	0.00	0.00%	0.00%
Izvor 5. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE	3,749,315.56	3,462,000.00	2,682,339.86	71.54%	77.48%
Izvor 5.1. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE	929,285.71	562,000.00	305,893.31	32.92%	54.43%
Izvor 5.2. KOMUNALNA NAKNADA	525,044.49	750,000.00	748,724.78	142.60%	99.83%
Izvor 5.3. KOMUNALNI DOPRINOS	2,211,300.10	2,100,000.00	1,584,125.39	71.64%	75.43%
Izvor 5.4. NAKNADA ZA ZADRŽAVANJE NEZAKONITO IZGRAĐENIH ZGRADA	83,685.26	50,000.00	43,596.38	52.10%	87.19%
Izvor 7. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE	2,615,407.20	2,635,405.00	1,831,938.37	70.04%	69.51%
Izvor 7.1. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE	2,615,407.20	2,635,405.00	1,831,938.37	70.04%	69.51%
Izvor 8. IZVORI FINANCIRANJA - DV OSMJEH	121,967.00	176,960.00	140,191.00	114.94%	79.22%
Izvor 8.1. VLASTITI IZVORI - DV OSMJEH	397.00	2.00	1.00	0.25%	50.00%
Izvor 8.2. OSTALI IZVORI - DV OSMJEH	111,270.00	170,958.00	137,470.00	123.55%	80.41%
Izvor 8.3. POMOĆI - DV OSMJEH	10,300.00	6,000.00	2,720.00	26.41%	45.33%

Rashodi prema funkcijskoj klasifikaciji

Račun/Opis	Izvršenje 2020 1	Izvorni plan 2021 2	Izvršenje 2021 3	Indeks 3/1 4	Indeks 3/2 5
Funkcijska klasifikacija SVEUKUPNI RASHODI	13,870,714.25	20,721,405.00	16,347,167.76	117.85%	78.89%
Funkcijska klasifikacija 01 Opće javne usluge	2,140,398.28	3,201,890.00	2,295,927.68	107.27%	71.71%
011 Izvršna i zakonodavna tijela, financijski i fiskalni poslovi, vanjski poslovi	2,140,398.28	3,181,890.00	2,295,927.68	107.27%	72.16%
016 Opće javne usluge koje nisu drugdje svrstane		20,000.00			
Funkcijska klasifikacija 03 Javni red i sigurnost	402,379.86	480,000.00	441,557.40	109.74%	91.99%
032 Usluge protupožarne zaštite	364,680.00	410,000.00	408,125.00	111.91%	99.54%
036 Rashodi za javni red i sigurnost koji nisu drugdje svrstani	37,699.86	70,000.00	33,432.40	88.68%	47.76%
Funkcijska klasifikacija 04 Ekonomski poslovi	63,750.00	469,000.00	146,106.55	229.19%	31.15%
042 Poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo i lov		30,000.00			
047 Ostale industrije	63,750.00	439,000.00	146,106.55	229.19%	33.28%
Funkcijska klasifikacija 05 Zaštita okoliša	164,659.24	2,666,000.00	2,587,927.38	1571.69%	97.07%
051 Gospodarenje otpadom	164,659.24	2,666,000.00	2,587,927.38	1571.69%	97.07%
Funkcijska klasifikacija 06 Usluge unapređenja stanovanja i z	9,614,139.60	11,800,405.00	9,267,999.08	96.40%	78.54%
061 Razvoj stanovanja	20,000.00	220,000.00	30,000.00	150.00%	13.64%
062 Razvoj zajednice	4,270,132.71	7,290,405.00	5,254,715.09	123.06%	72.08%
063 Opskrba vodom	2,392,138.21	700,000.00	660,272.50	27.60%	94.32%
064 Ulična rasvjeta	1,237,878.02	1,395,000.00	1,264,960.57	102.19%	90.68%
066 Rashodi vezani za stanovanje i kom. pogodnosti koji nisu drugdje svrstani	1,693,990.66	2,195,000.00	2,058,050.92	121.49%	93.76%
Funkcijska klasifikacija 07 Zdravstvo	31,000.00	40,000.00	31,000.00	100.00%	77.50%
074 Službe javnog zdravstva	31,000.00	40,000.00	31,000.00	100.00%	77.50%
Funkcijska klasifikacija 08 Rekreacija, kultura i religija	108,000.00	280,000.00	119,465.79	110.62%	42.67%
081 Službe rekreacije i sporta	57,000.00	105,000.00	55,000.00	96.49%	52.38%
082 Službe kulture	36,000.00	85,000.00	44,465.79	123.52%	52.31%
084 Religijske i druge službe zajednice	15,000.00	90,000.00	20,000.00	133.33%	22.22%
Funkcijska klasifikacija 09 Obrazovanje	1,113,563.27	1,459,110.00	1,193,087.07	107.14%	81.77%
091 Predškolsko i osnovno obrazovanje	1,008,632.27	1,309,110.00	1,083,559.67	107.43%	82.77%
095 Obrazovanje koje se ne može definirati po stupnju	104,931.00	150,000.00	109,527.40	104.38%	73.02%
Funkcijska klasifikacija 10 Socijalna zaštita	232,824.00	325,000.00	264,096.81	113.43%	81.26%
109 Aktivnosti socijalne zaštite koje nisu drugdje svrstane	232,824.00	325,000.00	264,096.81	113.43%	81.26%

B. RAČUN FINANCIRANJA

Račun financiranja prema ekonomskoj klasifikaciji

Racun/Opis	Izvršenje 2020	Izvorni plan 2021	Izvršenje 2021	Indeks 3/1	Indeks 3/2
B. RAČUN ZADUŽIVANJA FINANCIRANJA	1	2	3	4	5
NETO FINANCIRANJE		2,654,363.00			
9 Vlastiti izvori		2,654,363.00			
92 Rezultat poslovanja		2,654,363.00			
922 Višak/manjak prihoda		2,654,363.00			
KORIŠTENJE SREDSTAVA IZ PRETHODNIH GODINA		2,654,363.00			

Račun financiranja prema izvorima financiranja

Račun / opis	Izvršenje 2020.	Izvorni plan 2021.	Izvršenje 2021.	Indeks 3/1	Indeks 3/2
B. RAČUN ZADUŽIVANJA FINANCIRANJA	1	2	3	4	5
KORIŠTENJE SREDSTAVA IZ PRETHODNIH GODINA		2,654,363.00			
7. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		2,635,405.00			
7.1. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		2,635,405.00			
8. IZVORI FINANCIRANJA - DV OSMJEH		18,958.00			
8.2. OSTALI IZVORI - DV OSMJEH		18,958.00			

2. POSEBNI DIO

2.1. Izvršenje po organizacijskoj klasifikaciji

RGP		Opis	Izvorni plan 2021 1	Izvršenje 2021 2	Indeks 2/1 3
		UKUPNO RASHODI I IZDATCI	20,721,405.00	16,347,167.76	78.89%
Razdjel	001	PREDSTAVNIČKA I IZVRŠNA TIJELA	370,000.00	307,253.38	83.04%
Glava	00101	OPĆINSKO VIJEĆE I POVJERENSTVA	370,000.00	307,253.38	83.04%
Razdjel	002	JEDINSTVENI UPRAVNI ODJEL	20,351,405.00	16,039,914.38	78.81%
Glava	00201	REDOVNA DJELATNOST JUO	7,822,295.00	6,046,052.28	77.29%
Glava	00202	VATROGASTVO I CIVILNA ZAŠTITA	480,000.00	441,557.40	91.99%
Glava	00203	KOMUNALNA INFRASTRUKTURA	10,035,000.00	7,999,036.61	79.71%
Glava	00204	KULTURA I SPORT	190,000.00	99,465.79	52.35%
Glava	00205	ŠKOLSTVO I PREDŠKOLSKI ODGOJ	1,459,110.00	1,193,087.07	81.77%
Proračunski korisnik	46403	DJEČJI VRTIĆ OSMJEH	1,119,610.00	922,189.89	82.37%
Glava	00206	SOCIJALNA SKRB I ZDRAVSTVO	335,000.00	260,715.23	77.83%
Glava	00207	POLJOPRIVREDA I GOSPODARSTVO	30,000.00		0.00%

2.2. Izvršenje po programskoj klasifikaciji

Organizacijska klasifikacija Izvori Projekt/Aktivn	VRSTA RASHODA I IZDATAKA	Izvorni plan 2021 1	Izvršenje 2021 2	Indeks 2/1 3
UKUPNO RASHODI I IZDATCI		20,721,405.00	16,347,167.76	78.89%
RAZDJEL 001 PREDSTAVNIČKA I IZVRŠNA TIJELA		370,000.00	307,253.38	83.04%
GLAVA 00101 OPĆINSKO VIJEĆE I POVJERENSTVA		370,000.00	307,253.38	83.04%
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		370,000.00	307,253.38	83.04%
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		370,000.00	307,253.38	83.04%
A01	Glavni program: POSLOVANJE OPĆINSKOG VIJEĆA I POVJERENSTAVA	370,000.00	307,253.38	83.04%
0101	Program: Redovna djelatnost Povjerenstava	10,000.00	5,912.50	59.13%
A100001	Aktivnost: Povjerenstvo za dodjelu koncesijskih odobrenja	10,000.00	5,912.50	59.13%
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		10,000.00	5,912.50	59.13%
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		10,000.00	5,912.50	59.13%
329	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	10,000.00	5,912.50	59.13%
3291	Naknade za rad predstavničkih i izvršnih tijela, povjerenstava i slično		5,912.50	
1001	Program: Redovna djelatnost Općinskog vijeća	305,000.00	255,813.13	83.87%
A100001	Aktivnost: Predstavnička tijela	165,000.00	120,037.90	72.75%
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		165,000.00	120,037.90	72.75%
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		165,000.00	120,037.90	72.75%
329	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	165,000.00	120,037.90	72.75%
3291	Naknade za rad predstavničkih i izvršnih tijela, povjerenstava i slično		118,210.90	
3293	Reprezentacija		1,827.00	
A100003	Aktivnost: Javna priznanja Općine Starigrad	10,000.00	7,005.33	70.05%
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		10,000.00	7,005.33	70.05%
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		10,000.00	7,005.33	70.05%
329	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	10,000.00	7,005.33	70.05%
3299	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja		7,005.33	
A100004	Aktivnost: Lokalni izbori	130,000.00	128,769.90	99.05%
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		130,000.00	128,769.90	99.05%
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		130,000.00	128,769.90	99.05%
329	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	130,000.00	128,769.90	99.05%
3299	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja		128,769.90	

1002	**Program: Program političkih stranaka**	**55,000.00**	**45,527.75**	**82.78%**
A100001	**Aktivnost: Redovan rad političkih stranaka**	**55,000.00**	**45,527.75**	**82.78%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**55,000.00**	**45,527.75**	**82.78%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**55,000.00**	**45,527.75**	**82.78%**
381	**Tekuće donacije**	**55,000.00**	**45,527.75**	**82.78%**
3811	Tekuće donacije u novcu		45,527.75	
RAZDJEL 002 JEDINSTVENI UPRAVNI ODJEL		**20,351,405.00**	**16,039,914.38**	**78.81%**
GLAVA 00201 REDOVNA DJELATNOST JUO		**7,822,295.00**	**6,046,052.28**	**77.29%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**3,249,890.00**	**2,238,465.09**	**68.88%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**3,233,850.00**	**2,232,142.28**	**69.02%**
Izvor 1.2. PRIHODI OD FINANCIJSKE I NEFINANCIJSKE IMOVINE		**9,040.00**	**2,515.85**	**27.83%**
Izvor 1.3. PRIHODI OD KAZNI		**5,000.00**	**2,884.00**	**57.68%**
Izvor 1.4. PRIHODI OD ADMINISTRATIVNIH (UPRAVNIH) PRISTOJBI		**2,000.00**	**922.96**	**46.15%**
Izvor 3. POMOĆI I DONACIJE		**2,965,000.00**	**2,768,541.85**	**93.37%**
Izvor 3.1. TEKUĆE POMOĆI IZ DRŽAVNOG PRORAČUNA		**165,000.00**	**10,000.00**	**6.06%**
Izvor 3.3. TEKUĆE POMOĆI IZ ŽUPANIJSKOG PRORAČUNA		**300,000.00**	**294,912.50**	**98.30%**
Izvor 3.4. OSTALE POMOĆI I DONACIJE		**2,500,000.00**	**2,463,629.35**	**98.55%**
Izvor 5. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE		**177,000.00**	**58,393.31**	**32.99%**
Izvor 5.1. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE		**177,000.00**	**58,393.31**	**32.99%**
Izvor 7. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		**1,430,405.00**	**980,652.03**	**68.56%**
Izvor 7.1. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		**1,430,405.00**	**980,652.03**	**68.56%**
A02	**Glavni program: POSLOVANJE JEDINSTVENOG UPRAVNOG ODJELA**	**7,822,295.00**	**6,046,052.28**	**77.29%**
0100	**Program: Redovna djelatnost JUO-a**	**2,711,890.00**	**1,930,409.78**	**71.18%**
A100001	**Aktivnost: Rashodi za zaposlene**	**1,011,000.00**	**891,806.42**	**88.21%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**1,011,000.00**	**891,806.42**	**88.21%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**1,011,000.00**	**891,806.42**	**88.21%**
311	**Plaće (Bruto)**	**800,000.00**	**730,214.08**	**91.28%**
3111	Plaće za redovan rad		730,214.08	
312	**Ostali rashodi za zaposlene**	**50,000.00**	**24,996.51**	**49.99%**
3121	Ostali rashodi za zaposlene		24,996.51	
313	**Doprinosi na plaće**	**120,000.00**	**115,374.33**	**96.15%**
3132	Doprinosi za obvezno zdravstveno osiguranje		115,374.33	
321	**Naknade troškova zaposlenima**	**41,000.00**	**21,221.50**	**51.76%**
3211	Službena putovanja		11,788.00	
3212	Naknade za prijevoz, za rad na terenu i odvojeni život		4,200.00	
3213	Stručno usavršavanje zaposlenika		5,233.50	
A100002	**Aktivnost: Rashodi za materijal i energiju**	**170,000.00**	**116,895.59**	**68.76%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**170,000.00**	**116,895.59**	**68.76%**

Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**170,000.00**	**116,895.59**	**68.76%**
322	**Rashodi za materijal i energiju**	**170,000.00**	**116,895.59**	**68.76%**
3221	Uredski materijal i ostali materijalni rashodi		20,861.48	
3223	Energija		96,034.11	
3225	Sitni inventar i auto gume		0.00	
A100003	**Aktivnost: Rashodi za usluge**	**1,309,040.00**	**773,077.37**	**59.06%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**1,196,040.00**	**726,494.83**	**60.74%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**1,181,000.00**	**720,499.17**	**61.01%**
323	**Rashodi za usluge**	**906,000.00**	**517,392.88**	**57.11%**
3231	Usluge telefona, pošte i prijevoza		34,462.14	
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja		5,856.00	
3233	Usluge promidžbe i informiranja		92,437.50	
3234	Komunalne usluge		49,675.53	
3237	Intelektualne i osobne usluge		157,645.76	
3238	Računalne usluge		93,703.75	
3239	Ostale usluge		83,612.20	
329	**Ostali nespomenuti rashodi poslovanja**	**275,000.00**	**203,106.29**	**73.86%**
3292	Premije osiguranja		33,233.81	
3293	Reprezentacija		26,420.92	
3295	Pristojbe i naknade		122,166.00	
3299	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja		21,285.56	
Izvor 1.2. PRIHODI OD FINANCIJSKE I NEFINANCIJSKE IMOVINE		**8,040.00**	**2,188.70**	**27.22%**
329	**Ostali nespomenuti rashodi poslovanja**	**8,040.00**	**2,188.70**	**27.22%**
3299	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja		2,188.70	
Izvor 1.3. PRIHODI OD KAZNI		**5,000.00**	**2,884.00**	**57.68%**
323	**Rashodi za usluge**	**5,000.00**	**2,884.00**	**57.68%**
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja		2,884.00	
Izvor 1.4. PRIHODI OD ADMINISTRATIVNIH (UPRAVNIH) PRISTOJBI		**2,000.00**	**922.96**	**46.15%**
323	**Rashodi za usluge**	**2,000.00**	**922.96**	**46.15%**
3239	Ostale usluge		922.96	
Izvor 3. POMOĆI I DONACIJE		**15,000.00**	**10,000.00**	**66.67%**
Izvor 3.1. TEKUĆE POMOĆI IZ DRŽAVNOG PRORAČUNA		**15,000.00**	**10,000.00**	**66.67%**
323	**Rashodi za usluge**	**15,000.00**	**10,000.00**	**66.67%**
3237	Intelektualne i osobne usluge		10,000.00	
Izvor 5. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE		**8,000.00**	**7,286.76**	**91.08%**
Izvor 5.1. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE		**8,000.00**	**7,286.76**	**91.08%**
329	**Ostali nespomenuti rashodi poslovanja**	**8,000.00**	**7,286.76**	**91.08%**
3294	Članarine i norme		7,286.76	

	Izvor 7. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE	**90,000.00**	**29,295.78**	**32.55%**
	Izvor 7.1. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE	**90,000.00**	**29,295.78**	**32.55%**
323	**Rashodi za usluge**	**10,000.00**	**5,325.00**	**53.25%**
3237	Intelektualne i osobne usluge		5,325.00	
329	**Ostali nespomenuti rashodi poslovanja**	**80,000.00**	**23,970.78**	**29.96%**
3295	Pristojbe i naknade		23,970.78	
A100004	**Aktivnost: Financijski rashodi**	**123,350.00**	**110,473.40**	**89.56%**
	Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI	**123,350.00**	**110,473.40**	**89.56%**
	Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA	**122,350.00**	**110,146.25**	**90.03%**
343	**Ostali financijski rashodi**	**122,350.00**	**110,146.25**	**90.03%**
3431	Bankarske usluge i usluge platnog prometa		20,555.29	
3434	Ostali nespomenuti financijski rashodi		89,590.96	
	Izvor 1.2. PRIHODI OD FINANCIJSKE I NEFINANCIJSKE IMOVINE	**1,000.00**	**327.15**	**32.72%**
343	**Ostali financijski rashodi**	**1,000.00**	**327.15**	**32.72%**
3433	Zatezne kamate		327.15	
A100005	**Aktivnost: Tekuća zaliha proračuna**	**30,000.00**	**22,839.00**	**76.13%**
	Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI	**30,000.00**	**22,839.00**	**76.13%**
	Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA	**30,000.00**	**22,839.00**	**76.13%**
329	**Ostali nespomenuti rashodi poslovanja**	**30,000.00**	**22,839.00**	**76.13%**
3299	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja		22,839.00	
K100001	**Kapitalni projekt: Uredska oprema**	**30,000.00**	**2,586.50**	**8.62%**
	Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI	**30,000.00**	**2,586.50**	**8.62%**
	Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA	**30,000.00**	**2,586.50**	**8.62%**
422	**Postrojenja i oprema**	**30,000.00**	**2,586.50**	**8.62%**
4221	Uredska oprema i namještaj		2,586.50	
K100002	**Kapitalni projekt: Računala, računalna oprema i programi**	**35,000.00**	**11,232.50**	**32.09%**
	Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI	**35,000.00**	**11,232.50**	**32.09%**
	Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA	**35,000.00**	**11,232.50**	**32.09%**
422	**Postrojenja i oprema**	**20,000.00**	**8,782.50**	**43.91%**
4221	Uredska oprema i namještaj		8,782.50	
426	**Nematerijalna proizvedena imovina**	**15,000.00**	**2,450.00**	**16.33%**
4262	Ulaganja u računalne programe		2,450.00	
K100003	**Kapitalni projekt: Telekomunikacijski uređaji i oprema**	**3,500.00**	**1,499.00**	**42.83%**
	Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI	**3,500.00**	**1,499.00**	**42.83%**
	Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA	**3,500.00**	**1,499.00**	**42.83%**
422	**Postrojenja i oprema**	**3,500.00**	**1,499.00**	**42.83%**
4222	Komunikacijska oprema		1,499.00	
0101	**Program: Financiranje udruga i ostale donacije**	**260,000.00**	**105,805.55**	**40.69%**

A100001	**Aktivnost: Tekuće donacije vjerskim zajednicama**	**90,000.00**	**20,000.00**	**22.22%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**40,000.00**	**20,000.00**	**50.00%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**40,000.00**	**20,000.00**	**50.00%**
381	**Tekuće donacije**	**40,000.00**	**20,000.00**	**50.00%**
3811	Tekuće donacije u novcu		20,000.00	
Izvor 3. POMOĆI I DONACIJE		**50,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 3.1. TEKUĆE POMOĆI IZ DRŽAVNOG PRORAČUNA		**50,000.00**	**0.00**	**0.00%**
381	**Tekuće donacije**	**50,000.00**	**0.00**	**0.00%**
3811	Tekuće donacije u novcu		0.00	
A100002	**Aktivnost: Tekuće donacije Crveni križ**	**50,000.00**	**44,381.58**	**88.76%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**50,000.00**	**44,381.58**	**88.76%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**50,000.00**	**44,381.58**	**88.76%**
381	**Tekuće donacije**	**50,000.00**	**44,381.58**	**88.76%**
3811	Tekuće donacije u novcu		44,381.58	
A100003	**Aktivnost: Tekuće donacije braniteljske udruge**	**20,000.00**	**3,225.00**	**16.13%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**20,000.00**	**3,225.00**	**16.13%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**20,000.00**	**3,225.00**	**16.13%**
381	**Tekuće donacije**	**20,000.00**	**3,225.00**	**16.13%**
3811	Tekuće donacije u novcu		3,225.00	
A100004	**Aktivnost: Tekuće donacije udrugama**	**30,000.00**	**2,200.00**	**7.33%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**30,000.00**	**2,200.00**	**7.33%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**30,000.00**	**2,200.00**	**7.33%**
381	**Tekuće donacije**	**30,000.00**	**2,200.00**	**7.33%**
3811	Tekuće donacije u novcu		2,200.00	
A100008	**Aktivnost: Obilježavanje obljetnica i spomendana Domovinskog rata**	**70,000.00**	**35,998.97**	**51.43%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**70,000.00**	**35,998.97**	**51.43%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**70,000.00**	**35,998.97**	**51.43%**
329	**Ostali nespomenuti rashodi poslovanja**	**45,000.00**	**24,944.99**	**55.43%**
3299	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja		24,944.99	
381	**Tekuće donacije**	**25,000.00**	**11,053.98**	**44.22%**
3811	Tekuće donacije u novcu		11,053.98	
0102	**Program: Poticanje razvoja gospodarstva**	**15,000.00**	**7,500.00**	**50.00%**
A100001	**Aktivnost: Članstvo u lokalnim akcijskim grupama**	**15,000.00**	**7,500.00**	**50.00%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**15,000.00**	**7,500.00**	**50.00%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**15,000.00**	**7,500.00**	**50.00%**
329	**Ostali nespomenuti rashodi poslovanja**	**15,000.00**	**7,500.00**	**50.00%**
3294	Članarine i norme		7,500.00	
0103	**Program: Turizam**	**439,000.00**	**146,106.55**	**33.28%**

A100001	**Aktivnost: Poticanje razvoja turizma**	**69,000.00**	**51,106.55**	**74.07%**
Izvor 5. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE		**69,000.00**	**51,106.55**	**74.07%**
Izvor 5.1. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE		**69,000.00**	**51,106.55**	**74.07%**
323	**Rashodi za usluge**	**69,000.00**	**51,106.55**	**74.07%**
3233	Usluge promidžbe i informiranja		51,106.55	
A100003	**Aktivnost: Turistička zajednica Općine Starigrad**	**120,000.00**	**95,000.00**	**79.17%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**120,000.00**	**95,000.00**	**79.17%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**120,000.00**	**95,000.00**	**79.17%**
323	**Rashodi za usluge**	**20,000.00**	**20,000.00**	**100.00%**
3239	Ostale usluge		20,000.00	
381	**Tekuće donacije**	**100,000.00**	**75,000.00**	**75.00%**
3811	Tekuće donacije u novcu		75,000.00	
K100002	**Kapitalni projekt: Destinacija aktivnog turizma**	**250,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 7. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		**250,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 7.1. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		**250,000.00**	**0.00**	**0.00%**
412	**Nematerijalna imovina**	**250,000.00**	**0.00**	**0.00%**
4126	Ostala nematerijalna imovina		0.00	
0104	**Program: Sufinanciranje ureda, poduzeća i drugih subjekata**	**530,405.00**	**238,250.00**	**44.92%**
A100001	**Aktivnost: Sufinanciranje UO Zadarske županije**	**20,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**20,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**20,000.00**	**0.00**	**0.00%**
363	**Pomoći unutar općeg proračuna**	**20,000.00**	**0.00**	**0.00%**
3631	Tekuće pomoći unutar općeg proračuna		0.00	
A100002	**Aktivnost: Sufinanciranje Županijske uprave za ceste**	**110,405.00**	**108,250.00**	**98.05%**
Izvor 7. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		**110,405.00**	**108,250.00**	**98.05%**
Izvor 7.1. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		**110,405.00**	**108,250.00**	**98.05%**
363	**Pomoći unutar općeg proračuna**	**110,405.00**	**108,250.00**	**98.05%**
3631	Tekuće pomoći unutar općeg proračuna		108,250.00	
A100003	**Aktivnost: Sufinanciranje projekata Vodovod d.o.o.**	**100,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 5. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE		**100,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 5.1. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE		**100,000.00**	**0.00**	**0.00%**
386	**Kapitalne pomoći**	**100,000.00**	**0.00**	**0.00%**
3861	Kapitalne pomoći kreditnim i ostalim financijskim institucijama te trgovačkim društvima u javnom sektoru		0.00	
A100005	**Aktivnost: Sufinanciranje skloništa za pse**	**50,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 7. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		**50,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 7.1. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		**50,000.00**	**0.00**	**0.00%**
363	**Pomoći unutar općeg proračuna**	**50,000.00**	**0.00**	**0.00%**

3631	Tekuće pomoći unutar općeg proračuna		0.00	
A100006	**Aktivnost: Sufinanciranje komunalnog poduzeća Argyruntum d.o.o.**	**100,000.00**	**100,000.00**	**100.00%**
Izvor 7. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		**100,000.00**	**100,000.00**	**100.00%**
Izvor 7.1. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		**100,000.00**	**100,000.00**	**100.00%**
386	**Kapitalne pomoći**	**100,000.00**	**100,000.00**	**100.00%**
3861	Kapitalne pomoći kreditnim i ostalim financijskim institucijama te trgovačkim društvima u javnom sektoru		100,000.00	
A100009	**Aktivnost: Pročišćivač otpadnih voda Benkovac**	**50,000.00**	**30,000.00**	**60.00%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**50,000.00**	**30,000.00**	**60.00%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**50,000.00**	**30,000.00**	**60.00%**
329	**Ostali nespomenuti rashodi poslovanja**	**50,000.00**	**30,000.00**	**60.00%**
3295	Pristojbe i naknade		30,000.00	
A100010	**Aktivnost: Aglomeracija Karinsko i Novigradsko more, Podvelebitski kanal i zapadni dio zadarskog zaleđa**	**100,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 3. POMOĆI I DONACIJE		**100,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 3.1. TEKUĆE POMOĆI IZ DRŽAVNOG PRORAČUNA		**100,000.00**	**0.00**	**0.00%**
386	**Kapitalne pomoći**	**100,000.00**	**0.00**	**0.00%**
3861	Kapitalne pomoći kreditnim i ostalim financijskim institucijama te trgovačkim društvima u javnom sektoru		0.00	
0105	**Program: Zaštita okoliša**	**2,666,000.00**	**2,587,927.38**	**97.07%**
A100001	**Aktivnost: Gospodarenje otpadom**	**120,000.00**	**82,833.75**	**69.03%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**30,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**30,000.00**	**0.00**	**0.00%**
422	**Postrojenja i oprema**	**30,000.00**	**0.00**	**0.00%**
4227	Uređaji, strojevi i oprema za ostale namjene		0.00	
Izvor 7. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		**90,000.00**	**82,833.75**	**92.04%**
Izvor 7.1. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		**90,000.00**	**82,833.75**	**92.04%**
363	**Pomoći unutar općeg proračuna**	**90,000.00**	**82,833.75**	**92.04%**
3632	Kapitalne pomoći unutar općeg proračuna		82,833.75	
K100003	**Kapitalni projekt: Odlagalište otpada Samograd**	**2,546,000.00**	**2,505,093.63**	**98.39%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**46,000.00**	**41,464.28**	**90.14%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**46,000.00**	**41,464.28**	**90.14%**
323	**Rashodi za usluge**	**46,000.00**	**41,464.28**	**90.14%**
3239	Ostale usluge		41,464.28	
Izvor 3. POMOĆI I DONACIJE		**2,500,000.00**	**2,463,629.35**	**98.55%**
Izvor 3.4. OSTALE POMOĆI I DONACIJE		**2,500,000.00**	**2,463,629.35**	**98.55%**
323	**Rashodi za usluge**	**450,000.00**	**444,350.92**	**98.74%**
3239	Ostale usluge		444,350.92	

421	**Građevinski objekti**	**2,050,000.00**	**2,019,278.43**	**98.50%**
4214	Ostali građevinski objekti		2,019,278.43	
0106	**Program: Održavanje općinskih objekata**	**430,000.00**	**369,780.52**	**86.00%**
K100002	**Kapitalni projekt: Sanacija zgrade stare škole u Selinama**	**10,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 7. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		**10,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 7.1. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		**10,000.00**	**0.00**	**0.00%**
412	**Nematerijalna imovina**	**10,000.00**	**0.00**	**0.00%**
4126	Ostala nematerijalna imovina		0.00	
T00001	**Tekući projekt: Tekuće i investicijsko održavanje općinskih objekata**	**420,000.00**	**369,780.52**	**88.04%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**120,000.00**	**74,868.02**	**62.39%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**120,000.00**	**74,868.02**	**62.39%**
323	**Rashodi za usluge**	**100,000.00**	**58,264.52**	**58.26%**
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja		58,264.52	
422	**Postrojenja i oprema**	**20,000.00**	**16,603.50**	**83.02%**
4223	Oprema za održavanje i zaštitu		16,603.50	
Izvor 3. POMOĆI I DONACIJE		**300,000.00**	**294,912.50**	**98.30%**
Izvor 3.3. TEKUĆE POMOĆI IZ ŽUPANIJSKOG PRORAČUNA		**300,000.00**	**294,912.50**	**98.30%**
421	**Građevinski objekti**	**300,000.00**	**294,912.50**	**98.30%**
4214	Ostali građevinski objekti		294,912.50	
1008	**Program: Razvoj vodoopskrbe na području Općine Starigrad**	**700,000.00**	**660,272.50**	**94.32%**
T100001	**Tekući projekt: Vodoopskrba zapadnog dijela Općine Starigrad**	**700,000.00**	**660,272.50**	**94.32%**
Izvor 7. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		**700,000.00**	**660,272.50**	**94.32%**
Izvor 7.1. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		**700,000.00**	**660,272.50**	**94.32%**
386	**Kapitalne pomoći**	**700,000.00**	**660,272.50**	**94.32%**
3861	Kapitalne pomoći kreditnim i ostalim financijskim institucijama te trgovačkim društvima u javnom sektoru		660,272.50	
1009	**Program: Uređenje prometnih površina**	**20,000.00**	**0.00**	**0.00%**
K100001	**Kapitalni projekt: Izgradnja nogostupa na području Općine Starigrad**	**20,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**20,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**20,000.00**	**0.00**	**0.00%**
421	**Građevinski objekti**	**20,000.00**	**0.00**	**0.00%**
4214	Ostali građevinski objekti		0.00	
1010	**Program: Unapređenje stanovanja**	**50,000.00**	**0.00**	**0.00%**
A100001	**Aktivnost: Poboljšanje sadržaja stanovanja**	**50,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**20,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**20,000.00**	**0.00**	**0.00%**
422	**Postrojenja i oprema**	**20,000.00**	**0.00**	**0.00%**
4227	Uređaji, strojevi i oprema za ostale namjene		0.00	

	Izvor 7. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE	30,000.00	0.00	0.00%
	Izvor 7.1. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE	30,000.00	0.00	0.00%
421	Građevinski objekti	30,000.00	0.00	0.00%
4214	Ostali građevinski objekti		0.00	
	GLAVA 00202 VATROGASTVO I CIVILNA ZAŠTITA	480,000.00	441,557.40	91.99%
	Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI	70,000.00	33,432.40	47.76%
	Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA	70,000.00	33,432.40	47.76%
	Izvor 7. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE	410,000.00	408,125.00	99.54%
	Izvor 7.1. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE	410,000.00	408,125.00	99.54%
A03	Glavni program: PROGRAM ZAŠTITE I SPAŠAVANJA	480,000.00	441,557.40	91.99%
1000	Program: Protupožarna zaštita	410,000.00	408,125.00	99.54%
A100001	Aktivnost: Osnovna djelatnost DVD-a Starigrad	360,000.00	360,000.00	100.00%
	Izvor 7. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE	360,000.00	360,000.00	100.00%
	Izvor 7.1. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE	360,000.00	360,000.00	100.00%
381	Tekuće donacije	360,000.00	360,000.00	100.00%
3811	Tekuće donacije u novcu		360,000.00	
K100001	Kapitalni projekt: Vatrogasni dom	50,000.00	48,125.00	96.25%
	Izvor 7. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE	50,000.00	48,125.00	96.25%
	Izvor 7.1. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE	50,000.00	48,125.00	96.25%
412	Nematerijalna imovina	50,000.00	48,125.00	96.25%
4126	Ostala nematerijalna imovina		48,125.00	
1001	Program: Civilna zaštita i Hrvatska gorska služba spašavanja	70,000.00	33,432.40	47.76%
A100001	Aktivnost: Civilna zaštita	50,000.00	13,432.40	26.86%
	Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI	50,000.00	13,432.40	26.86%
	Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA	50,000.00	13,432.40	26.86%
329	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	50,000.00	13,432.40	26.86%
3299	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja		13,432.40	
A100002	Aktivnost: Aktivnosti HGSS-a	20,000.00	20,000.00	100.00%
	Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI	20,000.00	20,000.00	100.00%
	Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA	20,000.00	20,000.00	100.00%
381	Tekuće donacije	20,000.00	20,000.00	100.00%
3811	Tekuće donacije u novcu		20,000.00	
	GLAVA 00203 KOMUNALNA INFRASTRUKTURA	10,035,000.00	7,999,036.61	79.71%
	Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI	3,965,000.00	3,591,041.32	90.57%
	Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA	2,110,000.00	1,830,312.25	86.74%
	Izvor 1.2. PRIHODI OD FINANCIJSKE I NEFINANCIJSKE IMOVINE	1,050,000.00	1,035,295.70	98.60%
	Izvor 1.5. OSTALI OPĆI PRIHODI I PRIMICI	805,000.00	725,433.37	90.12%
	Izvor 3. POMOĆI I DONACIJE	990,000.00	940,975.88	95.05%

	Izvor 3.1. TEKUĆE POMOĆI IZ DRŽAVNOG PRORAČUNA	90,000.00	76,400.00	84.89%
	Izvor 3.2. KAPITALNE POMOĆI IZ DRŽAVNOG PRORAČUNA	800,000.00	792,147.39	99.02%
	Izvor 3.3. TEKUĆE POMOĆI IZ ŽUPANIJSKOG PRORAČUNA	100,000.00	72,428.49	72.43%
	Izvor 4. PRIHODI OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE	1,000,000.00	399,911.52	39.99%
	Izvor 4.1. PRIHODI OD PRODAJE GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA	850,000.00	399,911.52	47.05%
	Izvor 4.2. OSTALI PRIHODI OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE	150,000.00	0.00	0.00%
	Izvor 5. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE	3,285,000.00	2,623,946.55	79.88%
	Izvor 5.1. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE	385,000.00	247,500.00	64.29%
	Izvor 5.2. KOMUNALNA NAKNADA	750,000.00	748,724.78	99.83%
	Izvor 5.3. KOMUNALNI DOPRINOS	2,100,000.00	1,584,125.39	75.43%
	Izvor 5.4. NAKNADA ZA ZADRŽAVANJE NEZAKONITO IZGRAĐENIH ZGRADA	50,000.00	43,596.38	87.19%
	Izvor 7. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE	795,000.00	443,161.34	55.74%
	Izvor 7.1. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE	795,000.00	443,161.34	55.74%
A04	Glavni program: ODRŽAVANJE I IZGRADNJA OBJEKATA KOMUNALNE I OS. INFRASTRUKTURE	10,035,000.00	7,999,036.61	79.71%
0100	Program: Održavanje komunalne infrastrukture	6,720,000.00	6,216,464.42	92.51%
A100001	Aktivnost: Održavanje javne rasvjete	1,395,000.00	1,264,960.57	90.68%
	Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI	350,000.00	331,688.21	94.77%
	Izvor 1.5. OSTALI OPĆI PRIHODI I PRIMICI	350,000.00	331,688.21	94.77%
322	Rashodi za materijal i energiju	350,000.00	331,688.21	94.77%
3223	Energija		331,688.21	
	Izvor 5. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE	650,000.00	590,111.02	90.79%
	Izvor 5.2. KOMUNALNA NAKNADA	250,000.00	248,743.74	99.50%
323	Rashodi za usluge	250,000.00	248,743.74	99.50%
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja		248,743.74	
	Izvor 5.3. KOMUNALNI DOPRINOS	400,000.00	341,367.28	85.34%
323	Rashodi za usluge	400,000.00	341,367.28	85.34%
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja		341,367.28	
	Izvor 7. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE	395,000.00	343,161.34	86.88%
	Izvor 7.1. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE	395,000.00	343,161.34	86.88%
323	Rashodi za usluge	395,000.00	343,161.34	86.88%
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja		343,161.34	
A100002	Aktivnost: Održavanje nerazvrstanih cesta	250,000.00	249,438.48	99.78%
	Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI	250,000.00	249,438.48	99.78%
	Izvor 1.2. PRIHODI OD FINANCIJSKE I NEFINANCIJSKE IMOVINE	250,000.00	249,438.48	99.78%
323	Rashodi za usluge	250,000.00	249,438.48	99.78%
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja		249,438.48	
A100003	Aktivnost: Održavanje i uređenje javnih površina	1,865,000.00	1,800,765.04	96.56%

Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**600,000.00**	**538,923.30**	**89.82%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**200,000.00**	**199,195.80**	**99.60%**
323	**Rashodi za usluge**	**200,000.00**	**199,195.80**	**99.60%**
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja		199,195.80	
Izvor 1.5. OSTALI OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**400,000.00**	**339,727.50**	**84.93%**
323	**Rashodi za usluge**	**400,000.00**	**339,727.50**	**84.93%**
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja		339,727.50	
Izvor 5. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE		**1,265,000.00**	**1,261,841.74**	**99.75%**
Izvor 5.2. KOMUNALNA NAKNADA		**500,000.00**	**499,981.04**	**100.00%**
323	**Rashodi za usluge**	**500,000.00**	**499,981.04**	**100.00%**
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja		499,981.04	
Izvor 5.3. KOMUNALNI DOPRINOS		**765,000.00**	**761,860.70**	**99.59%**
323	**Rashodi za usluge**	**765,000.00**	**761,860.70**	**99.59%**
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja		12,438.20	
3234	Komunalne usluge		749,422.50	
A100004	**Aktivnost: Održavanje groblja**	**150,000.00**	**31,031.79**	**20.69%**
Izvor 5. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE		**150,000.00**	**31,031.79**	**20.69%**
Izvor 5.3. KOMUNALNI DOPRINOS		**150,000.00**	**31,031.79**	**20.69%**
323	**Rashodi za usluge**	**150,000.00**	**31,031.79**	**20.69%**
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja		31,031.79	
A100005	**Aktivnost: Deratizacija i dezinsekcija**	**85,000.00**	**82,333.88**	**96.86%**
Izvor 5. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE		**85,000.00**	**82,333.88**	**96.86%**
Izvor 5.3. KOMUNALNI DOPRINOS		**85,000.00**	**82,333.88**	**96.86%**
323	**Rashodi za usluge**	**85,000.00**	**82,333.88**	**96.86%**
3234	Komunalne usluge		82,333.88	
A100006	**Aktivnost: Održavanje deponija otpada**	**50,000.00**	**13,535.60**	**27.07%**
Izvor 5. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE		**50,000.00**	**13,535.60**	**27.07%**
Izvor 5.3. KOMUNALNI DOPRINOS		**50,000.00**	**13,535.60**	**27.07%**
323	**Rashodi za usluge**	**50,000.00**	**13,535.60**	**27.07%**
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja		13,535.60	
A100008	**Aktivnost: Održavanje plaža i obalnog pojasa**	**950,000.00**	**913,043.21**	**96.11%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**250,000.00**	**247,852.85**	**99.14%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**250,000.00**	**247,852.85**	**99.14%**
323	**Rashodi za usluge**	**250,000.00**	**247,852.85**	**99.14%**
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja		247,852.85	
Izvor 3. POMOĆI I DONACIJE		**700,000.00**	**665,190.36**	**95.03%**
Izvor 3.2. KAPITALNE POMOĆI IZ DRŽAVNOG PRORAČUNA		**600,000.00**	**592,761.87**	**98.79%**
323	**Rashodi za usluge**	**600,000.00**	**592,761.87**	**98.79%**

3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja		592,761.87	
Izvor 3.3. TEKUĆE POMOĆI IZ ŽUPANIJSKOG PRORAČUNA		**100,000.00**	**72,428.49**	**72.43%**
323	**Rashodi za usluge**	**100,000.00**	**72,428.49**	**72.43%**
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja		72,428.49	
A100011	**Aktivnost: Sanacija i asfaltiranje nerazvrstanih cesta**	**1,955,000.00**	**1,854,605.85**	**94.86%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**1,305,000.00**	**1,276,327.81**	**97.80%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**450,000.00**	**436,452.93**	**96.99%**
323	**Rashodi za usluge**	**450,000.00**	**436,452.93**	**96.99%**
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja		436,452.93	
Izvor 1.2. PRIHODI OD FINANCIJSKE I NEFINANCIJSKE IMOVINE		**800,000.00**	**785,857.22**	**98.23%**
323	**Rashodi za usluge**	**800,000.00**	**785,857.22**	**98.23%**
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja		785,857.22	
Izvor 1.5. OSTALI OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**55,000.00**	**54,017.66**	**98.21%**
323	**Rashodi za usluge**	**55,000.00**	**54,017.66**	**98.21%**
3237	Intelektualne i osobne usluge		54,017.66	
Izvor 3. POMOĆI I DONACIJE		**200,000.00**	**199,385.52**	**99.69%**
Izvor 3.2. KAPITALNE POMOĆI IZ DRŽAVNOG PRORAČUNA		**200,000.00**	**199,385.52**	**99.69%**
323	**Rashodi za usluge**	**200,000.00**	**199,385.52**	**99.69%**
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja		199,385.52	
Izvor 5. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE		**450,000.00**	**378,892.52**	**84.20%**
Izvor 5.3. KOMUNALNI DOPRINOS		**400,000.00**	**335,296.14**	**83.82%**
323	**Rashodi za usluge**	**400,000.00**	**335,296.14**	**83.82%**
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja		335,296.14	
Izvor 5.4. NAKNADA ZA ZADRŽAVANJE NEZAKONITO IZGRAĐENIH ZGRADA		**50,000.00**	**43,596.38**	**87.19%**
323	**Rashodi za usluge**	**50,000.00**	**43,596.38**	**87.19%**
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja		43,596.38	
A100012	**Aktivnost: Veterinarsko higijeničarski poslovi**	**20,000.00**	**6,750.00**	**33.75%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**20,000.00**	**6,750.00**	**33.75%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**20,000.00**	**6,750.00**	**33.75%**
323	**Rashodi za usluge**	**20,000.00**	**6,750.00**	**33.75%**
3234	Komunalne usluge		6,750.00	
0101	**Program: Izgradnja komunalne infrastrukture**	**3,115,000.00**	**1,716,322.19**	**55.10%**
K100002	**Kapitalni projekt: Groblje Seline**	**2,640,000.00**	**1,435,072.19**	**54.36%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**1,100,000.00**	**940,060.67**	**85.46%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**1,100,000.00**	**940,060.67**	**85.46%**
421	**Građevinski objekti**	**1,100,000.00**	**940,060.67**	**85.46%**
4214	Ostali građevinski objekti		940,060.67	
Izvor 3. POMOĆI I DONACIJE		**90,000.00**	**76,400.00**	**84.89%**

Izvor 3.1. TEKUĆE POMOĆI IZ DRŽAVNOG PRORAČUNA		**90,000.00**	**76,400.00**	**84.89%**
323	**Rashodi za usluge**	**90,000.00**	**76,400.00**	**84.89%**
3237	Intelektualne i osobne usluge		76,400.00	
Izvor 4. PRIHODI OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE		**1,000,000.00**	**399,911.52**	**39.99%**
Izvor 4.1. PRIHODI OD PRODAJE GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA		**850,000.00**	**399,911.52**	**47.05%**
421	**Građevinski objekti**	**850,000.00**	**399,911.52**	**47.05%**
4214	Ostali građevinski objekti		399,911.52	
Izvor 4.2. OSTALI PRIHODI OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE		**150,000.00**	**0.00**	**0.00%**
421	**Građevinski objekti**	**150,000.00**	**0.00**	**0.00%**
4214	Ostali građevinski objekti		0.00	
Izvor 5. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE		**250,000.00**	**18,700.00**	**7.48%**
Izvor 5.3. KOMUNALNI DOPRINOS		**250,000.00**	**18,700.00**	**7.48%**
412	**Nematerijalna imovina**	**50,000.00**	**18,700.00**	**37.40%**
4126	Ostala nematerijalna imovina		18,700.00	
421	**Građevinski objekti**	**200,000.00**	**0.00**	**0.00%**
4214	Ostali građevinski objekti		0.00	
Izvor 7. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		**200,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 7.1. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		**200,000.00**	**0.00**	**0.00%**
421	**Građevinski objekti**	**200,000.00**	**0.00**	**0.00%**
4214	Ostali građevinski objekti		0.00	
K100004	**Kapitalni projekt: Rekonstrukcija nerazvrstanih cesta**	**15,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**15,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**15,000.00**	**0.00**	**0.00%**
323	**Rashodi za usluge**	**15,000.00**	**0.00**	**0.00%**
3237	Intelektualne i osobne usluge		0.00	
K100005	**Kapitalni projekt: Vodovodna mreža Općine Starigrad**	**235,000.00**	**181,250.00**	**77.13%**
Izvor 5. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE		**235,000.00**	**181,250.00**	**77.13%**
Izvor 5.1. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE		**235,000.00**	**181,250.00**	**77.13%**
412	**Nematerijalna imovina**	**235,000.00**	**181,250.00**	**77.13%**
4126	Ostala nematerijalna imovina		181,250.00	
K100009	**Kapitalni projekt: Sustav kanalizacije i pročišćavanja**	**100,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 7. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		**100,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 7.1. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		**100,000.00**	**0.00**	**0.00%**
412	**Nematerijalna imovina**	**100,000.00**	**0.00**	**0.00%**
4126	Ostala nematerijalna imovina		0.00	
K100011	**Kapitalni projekt: Sanacija ulica 112. brigade, 164. brigade i Jose Dokoza**	**25,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**25,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**25,000.00**	**0.00**	**0.00%**

412	**Nematerijalna imovina**	**25,000.00**	**0.00**	**0.00%**
4126	Ostala nematerijalna imovina		0.00	
K100014	**Kapitalni projekt: Izrada projektnih dokumentacija za buduće projekte**	**100,000.00**	**100,000.00**	**100.00%**
Izvor 7. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		**100,000.00**	**100,000.00**	**100.00%**
Izvor 7.1. VIŠAK PRIHODA IZ PRETHODNE GODINE		**100,000.00**	**100,000.00**	**100.00%**
412	**Nematerijalna imovina**	**100,000.00**	**100,000.00**	**100.00%**
4126	Ostala nematerijalna imovina		100,000.00	
0102	**Program: Prostorno i urbanističko planiranje**	**150,000.00**	**66,250.00**	**44.17%**
K100001	**Kapitalni projekt: Prostorno planska dokumentacija**	**150,000.00**	**66,250.00**	**44.17%**
Izvor 5. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE		**150,000.00**	**66,250.00**	**44.17%**
Izvor 5.1. PRIHODI ZA POSEBNE NAMJENE		**150,000.00**	**66,250.00**	**44.17%**
426	**Nematerijalna proizvedena imovina**	**150,000.00**	**66,250.00**	**44.17%**
4264	Ostala nematerijalna proizvedena imovina		66,250.00	
0104	**Program: Otkup zemljišta**	**50,000.00**	**0.00**	**0.00%**
K100001	**Kapitalni projekt: Otkup zemljišta**	**50,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**50,000.00**	**0.00**	**0.00%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**50,000.00**	**0.00**	**0.00%**
411	**Materijalna imovina - prirodna bogatstva**	**50,000.00**	**0.00**	**0.00%**
4111	Zemljište		0.00	
GLAVA 00204 KULTURA I SPORT		**190,000.00**	**99,465.79**	**52.35%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**190,000.00**	**99,465.79**	**52.35%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**190,000.00**	**99,465.79**	**52.35%**
A05	**Glavni program: DJELATNOSTI KULTURE I SPORTA**	**190,000.00**	**99,465.79**	**52.35%**
0100	**Program: Javne potrebe u kulturi**	**85,000.00**	**44,465.79**	**52.31%**
A100001	**Aktivnost: Tekuće donacije u kulturi**	**80,000.00**	**39,465.79**	**49.33%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**80,000.00**	**39,465.79**	**49.33%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**80,000.00**	**39,465.79**	**49.33%**
381	**Tekuće donacije**	**80,000.00**	**39,465.79**	**49.33%**
3811	Tekuće donacije u novcu		39,465.79	
A100002	**Aktivnost: Sufinanciranje Bibliobusa**	**5,000.00**	**5,000.00**	**100.00%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**5,000.00**	**5,000.00**	**100.00%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**5,000.00**	**5,000.00**	**100.00%**
363	**Pomoći unutar općeg proračuna**	**5,000.00**	**5,000.00**	**100.00%**
3631	Tekuće pomoći unutar općeg proračuna		5,000.00	
0101	**Program: Javne potrebe u sportu**	**105,000.00**	**55,000.00**	**52.38%**
A100001	**Aktivnost: Tekuće donacije u sportu**	**105,000.00**	**55,000.00**	**52.38%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**105,000.00**	**55,000.00**	**52.38%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**105,000.00**	**55,000.00**	**52.38%**

381	**Tekuće donacije**	**105,000.00**	**55,000.00**	**52.38%**
3811	Tekuće donacije u novcu		55,000.00	
GLAVA 00205 ŠKOLSTVO I PREDŠKOLSKI ODGOJ		**1,459,110.00**	**1,193,087.07**	**81.77%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**1,282,150.00**	**1,052,896.07**	**82.12%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**1,282,150.00**	**1,052,896.07**	**82.12%**
Izvor 8. IZVORI FINANCIRANJA - DV OSMJEH		**176,960.00**	**140,191.00**	**79.22%**
Izvor 8.1. VLASTITI IZVORI - DV OSMJEH		**2.00**	**1.00**	**50.00%**
Izvor 8.2. OSTALI IZVORI - DV OSMJEH		**170,958.00**	**137,470.00**	**80.41%**
Izvor 8.3. POMOĆI - DV OSMJEH		**6,000.00**	**2,720.00**	**45.33%**
A06	**Glavni program: ŠKOLSTVO, NAOBRAZBA I PREDŠKOLSKI ODGOJ**	**339,500.00**	**270,897.18**	**79.79%**
0100	**Program: Javne potrebe u školstvu**	**339,500.00**	**270,897.18**	**79.79%**
A100001	**Aktivnost: Sufinanciranje potreba u osnovnom školstvu**	**119,500.00**	**101,899.31**	**85.27%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**119,500.00**	**101,899.31**	**85.27%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**119,500.00**	**101,899.31**	**85.27%**
381	**Tekuće donacije**	**119,500.00**	**101,899.31**	**85.27%**
3811	Tekuće donacije u novcu		101,899.31	
A100002	**Aktivnost: Stipendije i školarine**	**100,000.00**	**88,500.00**	**88.50%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**100,000.00**	**88,500.00**	**88.50%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**100,000.00**	**88,500.00**	**88.50%**
372	**Ostale naknade građanima i kućanstvima iz proračuna**	**100,000.00**	**88,500.00**	**88.50%**
3721	Naknade građanima i kućanstvima u novcu		88,500.00	
A100003	**Aktivnost: Sufinanciranje prijevoza učenika**	**50,000.00**	**21,027.40**	**42.05%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**50,000.00**	**21,027.40**	**42.05%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**50,000.00**	**21,027.40**	**42.05%**
372	**Ostale naknade građanima i kućanstvima iz proračuna**	**50,000.00**	**21,027.40**	**42.05%**
3722	Naknade građanima i kućanstvima u naravi		21,027.40	
A100004	**Aktivnost: Sufinanciranje radnih materijala učenicima osnovne škole**	**70,000.00**	**59,470.47**	**84.96%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**70,000.00**	**59,470.47**	**84.96%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**70,000.00**	**59,470.47**	**84.96%**
372	**Ostale naknade građanima i kućanstvima iz proračuna**	**70,000.00**	**59,470.47**	**84.96%**
3721	Naknade građanima i kućanstvima u novcu		59,470.47	
PROR. KORISNIK 46403 DJEČJI VRTIĆ OSMJEH		**1,119,610.00**	**922,189.89**	**82.37%**
A06	**Glavni program: ŠKOLSTVO, NAOBRAZBA I PREDŠKOLSKI ODGOJ**	**1,119,610.00**	**922,189.89**	**82.37%**
0101	**Program: Predškolski odgoj**	**1,119,610.00**	**922,189.89**	**82.37%**
A100001	**Aktivnost: Dječji vrtić "Osmjeh"**	**1,119,610.00**	**922,189.89**	**82.37%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**942,650.00**	**781,998.89**	**82.96%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**942,650.00**	**781,998.89**	**82.96%**
311	**Plaće (Bruto)**	**610,000.00**	**518,795.28**	**85.05%**

3111	Plaće za redovan rad		518,795.28	
312	**Ostali rashodi za zaposlene**	**26,550.00**	**26,550.00**	**100.00%**
3121	Ostali rashodi za zaposlene		26,550.00	
313	**Doprinosi na plaće**	**100,650.00**	**86,456.79**	**85.90%**
3132	Doprinosi za obvezno zdravstveno osiguranje		86,456.79	
321	**Naknade troškova zaposlenima**	**15,000.00**	**11,342.64**	**75.62%**
3212	Naknade za prijevoz, za rad na terenu i odvojeni život		11,342.64	
322	**Rashodi za materijal i energiju**	**96,950.00**	**60,446.99**	**62.35%**
3221	Uredski materijal i ostali materijalni rashodi		3,732.58	
3222	Materijal i sirovine		27,209.60	
3223	Energija		29,504.81	
3224	Materijal i dijelovi za tekuće i investicijsko održavanje		0.00	
323	**Rashodi za usluge**	**87,000.00**	**72,090.47**	**82.86%**
3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja		24,173.75	
3237	Intelektualne i osobne usluge		47,916.72	
3239	Ostale usluge		0.00	
329	**Ostali nespomenuti rashodi poslovanja**	**6,500.00**	**6,316.72**	**97.18%**
3292	Premije osiguranja		6,316.72	
Izvor 8. IZVORI FINANCIRANJA - DV OSMJEH		**176,960.00**	**140,191.00**	**79.22%**
Izvor 8.1. VLASTITI IZVORI - DV OSMJEH		**2.00**	**1.00**	**50.00%**
322	**Rashodi za materijal i energiju**	**2.00**	**1.00**	**50.00%**
3221	Uredski materijal i ostali materijalni rashodi		1.00	
Izvor 8.2. OSTALI IZVORI - DV OSMJEH		**170,958.00**	**137,470.00**	**80.41%**
321	**Naknade troškova zaposlenima**	**6,000.00**	**2,275.00**	**37.92%**
3211	Službena putovanja		0.00	
3213	Stručno usavršavanje zaposlenika		2,275.00	
322	**Rashodi za materijal i energiju**	**91,456.00**	**87,177.00**	**95.32%**
3221	Uredski materijal i ostali materijalni rashodi		38,642.00	
3222	Materijal i sirovine		36,728.00	
3224	Materijal i dijelovi za tekuće i investicijsko održavanje		2,000.00	
3225	Sitni inventar i auto gume		8,197.00	
3227	Službena, radna i zaštitna odjeća i obuća		1,610.00	
323	**Rashodi za usluge**	**49,100.00**	**35,588.00**	**72.48%**
3231	Usluge telefona, pošte i prijevoza		2,956.00	
3234	Komunalne usluge		11,748.00	
3236	Zdravstvene i veterinarske usluge		8,972.00	
3237	Intelektualne i osobne usluge		9,912.00	
3239	Ostale usluge		2,000.00	

329	**Ostali nespomenuti rashodi poslovanja**	**21,402.00**	**10,087.00**	**47.13%**
3295	Pristojbe i naknade		560.00	
3299	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja		9,527.00	
343	**Ostali financijski rashodi**	**3,000.00**	**2,343.00**	**78.10%**
3431	Bankarske usluge i usluge platnog prometa		2,343.00	
Izvor 8.3. POMOĆI - DV OSMJEH		**6,000.00**	**2,720.00**	**45.33%**
312	**Ostali rashodi za zaposlene**	**2,000.00**	**0.00**	**0.00%**
3121	Ostali rashodi za zaposlene		0.00	
322	**Rashodi za materijal i energiju**	**4,000.00**	**2,720.00**	**68.00%**
3221	Uredski materijal i ostali materijalni rashodi		2,720.00	
GLAVA 00206 SOCIJALNA SKRB I ZDRAVSTVO		**335,000.00**	**260,715.23**	**77.83%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**335,000.00**	**260,715.23**	**77.83%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**335,000.00**	**260,715.23**	**77.83%**
A07	**Glavni program: DJELATNOSTI SOCIJALNE SKRBI I ZDRAVSTVA**	**335,000.00**	**260,715.23**	**77.83%**
0100	**Program: Socijalna zaštita**	**275,000.00**	**219,715.23**	**79.90%**
A100001	**Aktivnost: Naknade građanima i kućanstvima**	**50,000.00**	**24,315.23**	**48.63%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**50,000.00**	**24,315.23**	**48.63%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**50,000.00**	**24,315.23**	**48.63%**
372	**Ostale naknade građanima i kućanstvima iz proračuna**	**50,000.00**	**24,315.23**	**48.63%**
3721	Naknade građanima i kućanstvima u novcu		24,315.23	
A100002	**Aktivnost: Naknade za novorođenu djecu**	**75,000.00**	**62,500.00**	**83.33%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**75,000.00**	**62,500.00**	**83.33%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**75,000.00**	**62,500.00**	**83.33%**
372	**Ostale naknade građanima i kućanstvima iz proračuna**	**75,000.00**	**62,500.00**	**83.33%**
3721	Naknade građanima i kućanstvima u novcu		62,500.00	
A100003	**Aktivnost: Sufinanciranje prijevoza vode**	**120,000.00**	**119,700.00**	**99.75%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**120,000.00**	**119,700.00**	**99.75%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**120,000.00**	**119,700.00**	**99.75%**
372	**Ostale naknade građanima i kućanstvima iz proračuna**	**120,000.00**	**119,700.00**	**99.75%**
3722	Naknade građanima i kućanstvima u naravi		119,700.00	
A100004	**Aktivnost: Sufinanciranje troška dječjeg vrtića za djecu s posebnim potrebama**	**30,000.00**	**13,200.00**	**44.00%**
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		**30,000.00**	**13,200.00**	**44.00%**
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		**30,000.00**	**13,200.00**	**44.00%**
372	**Ostale naknade građanima i kućanstvima iz proračuna**	**30,000.00**	**13,200.00**	**44.00%**
3721	Naknade građanima i kućanstvima u novcu		13,200.00	
0101	**Program: Zdravstvena zaštita**	**60,000.00**	**41,000.00**	**68.33%**
A100001	**Aktivnost: Pomoć za rad zdravstvenih službi**	**60,000.00**	**41,000.00**	**68.33%**

Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		60,000.00	41,000.00	68.33%
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		60,000.00	41,000.00	68.33%
381	Tekuće donacije	60,000.00	41,000.00	68.33%
3811	Tekuće donacije u novcu		41,000.00	
GLAVA 00207 POLJOPRIVREDA I GOSPODARSTVO		30,000.00	0.00	0.00%
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		30,000.00	0.00	0.00%
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		30,000.00	0.00	0.00%
A08	Glavni program: RAZVOJ DJELATNOSTI IZ POLJOPRIVREDE I GOSPODARSTVA	30,000.00	0.00	0.00%
0101	Program: Poljoprivredni i gospodarski resursi	30,000.00	0.00	0.00%
A100002	Aktivnost: Sufinanciranje-potpore	30,000.00	0.00	0.00%
Izvor 1. OPĆI PRIHODI I PRIMICI		30,000.00	0.00	0.00%
Izvor 1.1. PRIHODI OD POREZA		30,000.00	0.00	0.00%
381	Tekuće donacije	30,000.00	0.00	0.00%
3811	Tekuće donacije u novcu		0.00	

3. IZVJEŠTAJ O ZADUŽIVANJU

U izvještajnom razdoblju Općina Starigrad se nije zaduživala, te ne postoje niti obveze za zaduživanja iz prethodnih godina. Proračunski korisnik Općine Starigrad Dječji vrtić Osmjeh također se nije zaduživao niti ima obveze za zaduživanja iz prethodnih godina.

4. IZVJEŠTAJ O KORIŠTENJU PRORAČUNSKE ZALIHE

U izvještajnom razdoblju se realiziralo 22.839,00 kn proračunske zalihe. Sredstva su raspoređena:

- 4.000,00 kn – isplata nagrade učenici A.B. za osvojeno 1. mjesto na Županijskom natjecanju iz engleskog jezika učenika osnovnih škola, Odluka o isplati nagrade (Odluka načelnika, KLASA: 604-02/21-01/01, URBROJ: 2198/09-2-21-2 od 11. lipnja 2021. godine). Navedena sredstva isplaćena su 29. lipnja 2021. godine.
- 3.839,00 kn – račun broj 6/1/1 Lokor d.o.o. za smještaj-noćenje 11 covid pozitivnih osoba za 1 noć koje su se zatekle na području Općine Starigrad, te ih je lokalni stožer smjestio u smještaj za izolaciju u zajednici. Navedena sredstva su plaćena 22. srpnja 2021. godine.
- 15.000,00 kn – isplata pomoći za liječenje P.A., Odluka o transferu sredstava (Odluka načelnika, KLASA: 402-08/21-01/28, URBROJ: 2198/09-2-21-1 od 17. prosinca 2021. godine). Navedena sredstva isplaćena su 17. prosinca 2021. godine.

5. IZVJEŠTAJ O DANIM JAMSTVIMA I IZDACIMA PO JAMSTVIMA

U izvještajnom razdoblju Općina Starigrad nije davala jamstva, te ne postoje ni izdaci po jamstvima.

6. OBRAZLOŽENJE OSTVARENJA PRIHODA I PRIMITAKA, RASHODA I IZDATAKA

U Proračun Općine Starigrad uključeni su vlastiti i namjenski prihodi i primici proračunskog korisnika Dječji vrtić „Osmjeh“ koji se uplaćuju na njihove žiro račune, te rashodi i izdaci proračunskih korisnika koje financiraju iz tih prihoda. Sukladno Uputama Ministarstva financija za izradu Proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave obvezno je planiranje navedenih prihoda i rashoda proračunskog korisnika u proračunu Općine, te moraju biti uključeni u polugodišnji i godišnji izvještaj o izvršenju proračuna.

6.1. Prihodi i primici

Ukupni prihodi i primici u razdoblju od 01.siječnja do 31. prosinca 2021. godine ostvareni su u iznosu od **17.060.804,12 kn**. Prihodi poslovanja ostvareni su u iznosu od **16.239.791,74 kn**, a prihodi od prodaje nefinancijske imovine u iznosu od **821.012,38 kn**.

6.1.1. Prihodi poslovanja

Prihodi od poslovanja ostvareni su u iznosu od 16.239.791,74 kn što je 95,15% od planiranih 17.067.042,00 kn. Najznačajnija stavka prihoda poslovanja su **prihodi od poreza** u iznosu 7.657.053,60 kn što je 100,47 % od planiranih 7.621.000,00 kn. Od iskazanih prihoda od poreza najznačajniji su prihod od poreza na dohodak u iznosu 3.145.111,99 kn, te prihod od porez na promet nekretnina ostvaren u iznosu od 2.710.627,79 kn.

Pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar općeg proračuna ostvarene su u iznosu od 3.644.199,85 kn što je 92,00% od planiranih 3.961.000,00 kn. Kapitalne pomoći od institucija i tijela EU ostvarene su u iznosu od 2.189.116,07 kn za projekt Sanacija odlagališta otpada Samograd, tekuće pomoći proračunu iz drugih proračuna ostvarene su u iznosu od 421.560,72 kn (pomoći iz županijskog proračuna i pomoć iz državnog proračuna – kompenzacijske mjere), kapitalne pomoći proračunu iz drugih proračuna u iznosu od 773.260,00 kn (Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU za projekt sanacije i asfaltiranja nerazvrstanih cesta i Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture za projekt uređenja plaža i obale), te sredstva Fonda za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost u iznosu od 257.543,06 kn za projekt Sanacija odlagališta otpada Samograd.

Sljedeća stavka u prihodima poslovanja su **prihodi od imovine**, ostvareni u iznosu od 1.639.071,38 kn ili 93,61 % od planiranih 1.751.042,00 kn. Među navedenim prihodima su najznačajniji prihodi od zakupa i najma imovine u iznosu od 1.009.551,80 kn.

Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada ostvareni su u iznosu od 3.245.134,41 kn što je 89,05% od planiranih 3.644.000,00 kn. Među navedenim prihodima najznačajniji su prihodi od komunalnog doprinosa u iznosu od 1.957.357,53 kn, te prihodi od komunalne naknade u iznosu od 651.485,44 kn.

Prihodi od prodaje prozivoda i robe te pruženih usluga i prihodi od donacija ostvareni su u iznosu od 54.332,50 kn što je 63,92% od planiranih 85.000,00 kn i odnose se na sredstva naplate od Hrvatskih voda u iznosu od 10 posto uplaćene naknade za uređenje voda.

Proračunski korisnik Dječji vrtić „Osmjeh“ ostvario je vlastite i namjenske prihode i primitke u iznosu od 147.945,00 kn, od toga 145.224,00 kn od sufinanciranja cijene usluge (boravak djece u programima vrtića), 2.720,00 kn prihoda od nenadležnog proračuna (sredstva Ministarstva znanosti i obrazovanja koja su dodjeljena sukladno Odluci o financijskom planu raspodjele sredstava namijenjenih sufinanciranju obveznog programa predškole za djecu predškolske dobi koji se ostvaruju u dječjim vrtićima i drugim pravnim osobama koje provode program) i 1,00 kn od kamata na oročena sredstva i depozite.

6.1.2. Prihodi od prodaje nefinancijske imovine

Prihodi od prodaje nefinancijske imovine ostvareni su u iznosu od 821.012,38 kn što je 82,10% od planiranih 1.000.000,00 kn. U prihode od prodaje nefinancijske imovne ubrajamo **prihode od prodaje građevinskog zemljišta** u iznosu od 789.855,40 kn i **prihode od prodaje grobnih mjesta** u iznosu od 31.156,98 kn.

6.2. Rashodi i izdaci

Ukupni rashodi i izdaci u izvještajnom razdoblju ostvareni su u iznosu od **16.347.167,76 kn** i od toga se na rashode poslovanja odnosi **12.246.758,14 kn**, a na rashode za nabavu nefinancijske imovine **4.100.409,62 kn**.

Od značajnijih rashoda navodimo nastavak projekta sanacije i asfaltiranja nerazvrstanih cesta na području Općine Starigrad, sanacija odlagališta otpada Samograd, radove na proširenju mjesnog groblja Seline, uređenje i adaptaciju dječjeg igrališta kod Dječjeg vrtića Osmjeh te održavanje i uređenje nerazvrstanih cesta, javnih površina, plaža i javne rasvjete i sufinanciranje projekta izgradnje vodovoda na području Općine Starigrad.

Rashodi i izdaci proračunskog korisnika DV Osmjeh ostvareni su u iznosu od 922.190,00 kn, od toga su rashodi i izdaci koji su financirani sredstvima Općine Starigrad 781.999,00 kn, te rashodi financirani vlastitim sredstvima iznose 140.191,00 kn.

6.2.1. Rashodi poslovanja

Rashodi poslovanja ostvareni su u iznosu od 12.246.758,14 kn ili 83,52 % od planiranih 14.662.905,00 kn.

Rashodi za zaposlene iznose 1.502.386,99 kn, a u njih su uključeni i rashodi za zaposlene u proračunskom korisniku Dječji vrtić "Osmjeh" u dijelu koji se financira iz proračuna Općine. Navedeni rashodi uključuju plaće za redovan rad (Općina Starigrad 730.214 kn, Dječji vrtić Osmjeh 518.795 kn), doprinose na plaće (Općina Starigrad 115.374 kn, Dječji vrtić Osmjeh 86.457 kn), te ostale rashode za zaposlene (Općina Starigrad 24.997 kn, Dječji vrtić Osmjeh 26.550 kn).

Materijalni rashodi su najznačajnija stavka među rashodima poslovanja i ostvareni su u iznosu od 8.467.731,99 kn. Odnose se na naknade troškova zaposlenima (službena putovanja, stručno usavršavanje zaposlenika i slično) u iznosu od 34.839,14 kn, rashode za materijal i energiju u iznosu od 598.928,79 kn (električna energija, uredski materijal, sitni inventar i autogume,materijal i sirovine za Dječji vrtić „Osmjeh“ – najveći dio odnosi se na električnu energiju za javnu rasvjetu), rashode za usluge koji čine najveći dio ovih

rashoda u iznosu od 7.220.565,79 kn (odnose se na troškove odvoza smeća, troškova vode, telefona i ostalih redovnih troškova, komunalne usluge, tekuće i investicijsko održavanje, intelektualne usluge, računalne usluge i ostale usluge koje se najvećim dijelom odnose na troškove usluga tehničke pomoći, nadzora nad radovima i projektantskog nadzora kod projekta sanacije odlagališta otpada „Samograd“ – najveći dio rashoda za usluge odnosi se na troškak sanacije i asfaltiranja nerazvrstanih cesta) te na ostale nespomenute rashode poslovanja (troškovi javnih radova i građanskih akcija, naknade za rad predstavničkih i izvršnih tijela i povjerenstava, održavanje lokalnih izbora – trošakovi izbornog povjerenstva, biračkih odbora i izborne promidžbe, reprezentacija, pristojbe i naknade, premije osiguranja i slično) u iznosu 613.398,27 kn.

Financijski rashodi ostvareni su u iznosu od 112.816,40 kn a odnose se na plaćanje kamate za bankarske usluge, zatezne kamate te naknadu Poreznoj upravi za utvrđivanje i naplatu prihoda od poreza.

Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna ostvarene su u iznosu od 196.083,75 kn (isplaćena sredstva Županijskoj upravi za ceste za sufinanciranje sanacije kolnika L63192 u naselju Starigrad, sredstva za Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost za sufinanciranje spremnika za odvojeno prikupljanje otpada), a **Naknade građanima i kućanstvima** u iznosu od 388.713,10 kn (stipendije studentima, naknade za novorođenu djecu, sufinanciranje prijevoza vode, jednokratne novčane naknade i ostale naknade).

Ostali rashodi ostvareni su u iznosu od 1.579.025,91 kn i odnose se na tekuće donacije (političkim strankama, vjerskim zajednicama, osnovnoj školi, DVD-u i ostalim udrugama) i kapitalne pomoći (sredstva kapitalne pomoći komunalnom poduzeću Argyruntum d.o.o. koje je u stopostotnom vlasništvu Općine Starigrad, te na sredstva za Vodovod d.o.o. za sufinanciranje projekta izgradnje vodovoda na području Općine Starigrad).

6.2.2. Rashodi za nabavu nefinancijske imovine

Rashodi za nabavu nefinancijske imovine ostvareni su u iznosu od 4.100.409,62 kn ili 67,68% od planiranih 6.058.500,00 kn. Naveden rashodi odnose se na projekte Sanacija odlagališta otpada Samograd koja je u cijelosti završena, Proširenje mjesnog groblja u Selinama koja je u tijeku i nastavlja se u 2022. godini, Dječje igralište u sklopu Dječjeg vrtića Osmjeh, na rashode za projektne dokumentacije (projektne dokumentacije za vodovodnu mrežu, zgradu DVD-a, prezentacijski centar mora), prostorno planske dokumentacije (Izmjene i dopune PPUO Starigrad i UPU Luka Starigrad) te uredsku opremu i namještaj, telekomunikacijske uređaje, ulaganja u računalne programe te videonadzorni sustav za zgradu Dječjeg vrtića Osmjeh.

6.3. Rezultat poslovanja

NAZIV	UKUPNI PRIHODI I PRIMICI	UKUPNI RASHODI I IZDACI	VIŠAK/MANJAK PRIHODA I PRIMITAKA	VIŠAK/MANJAK PRIHODA/PRENESENI	VIŠAK/MANJAK PRIHODA RASPOLOŽIVIH /ZA POKRIĆE
Općina Starigrad	16.912.859	16.206.977	705.882	2.635.405	3.341.287
Dječji vrtić	147.945	140.191	7.754	18.958	26.712

Osmjeh					
UKUPNO:	**17.060.804**	**16.347.168**	**713.636**	**2.654.363**	**3.367.999**

Općina Starigrad je u 2021. godini ostvarila 16.912.859 kn ukupnih prihoda i primitaka, te 16.206.977 kn ukupnih rashoda i izdataka što dovodi do ostvarenog financijskog rezultata viška prihoda i primitaka u iznosu od 705.882 kn. S obzirom na preneseni višak iz prethodnih godina u iznosu od 2.635.405 kn, raspoloživ višak prihoda za 2022. godinu iznosi **3.341.287 kn**.

Proračunski korisnik Dječji vrtić „Osmjeh“ u 2021. godini ostvario je 147.945 kn vlastitih prihoda i primitaka, te 140.191 kn rashoda i izdataka financiranih vlastitim prihodima i primicima što dovodi do ostvarenog financijskog rezultata viška prihoda i primitaka u iznosu od 7.754 kn. S obzirom na preneseni višak iz prethodnih godina u iznosu od 18.958kn, raspoloživ višak prihoda za 2022. godinu iznosi **26.712 kn**.

6.4. Potraživanja i obveze

Sukladno Pravilniku o izmjenama i dopunama Pravilnika o polugodišnjem i godišnjem izvršenju proračuna Obrazloženje ostvarenja prihoda i primitaka, rashoda i izdataka sadrži i: stanje nenaplaćenih potraživanja za prihode jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i njihovih proračunskih korisnika, stanje nepodmirenih dospjelih obveza jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i njihovih proračunskih korisnika, te stanje potencijalnih obveza po osnovi sudskih postupaka jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i njihovih proračunskih korisnika.

6.4.1. Stanje nenaplaćenih potraživanja

Na dan 31. prosinca 2021. godine stanje nenaplaćenih potraživanja proračunskog korisnika Dječjeg vrtića „Osmjeh“ iznose 25.770,00 kn, a Općine Starigrad 4.031.171,29 kn. Zaduženja i naplatu potraživanja za poreze za Općinu Starigrad vodi Porezna uprava Ispostava Zadar. Člankom 37.a Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o proračunskom računovodstvu i računskom planu propisani su uvjeti za provođenje ispravka vrijednosti potraživanja na kraju godine te je navedeno i provedeno i iznosi 5.691.571,70 kn kod Općine Starigrad, a kod Dječjeg vrtića Osmjeh nije provedeno s obzirom da ne postoje uvjeti za navedeno.

Potraživanja po osnovi poreza na tvrtku	27.097,56 kn
Potraživanja za porez na kuće za odmor	712.015,94 kn
Potraživanja po osnovi poreza na potrošnju	51.825,39 kn
Potraživanja po osnovi poreza na promet nekretnina	1.513.980,25 kn
Ukupno Potraživanja za poreze:	2.304.919,14 kn
Potraživanja za koncesijska odobrenja	14.000,00 kn

Potraživanja od zakupa i iznajmljivanja imovine	1.100.322,90 kn
Potraživanja za NZN	108.489,79 kn
Ukupno Potraživanja za prihode od imovine	1.222.812,69 kn
Potraživanja po osnovi komunalnih doprinosa	2.575.454,00 kn
Potraživanja po osnovi komunalnih naknada	843.415,74 kn
Potraživanja po osnovi za priključak na vodovodnu mrežu	0,60 kn
Potraživanja Naknada za razvoj vodoopskrbe	269.749,58 kn
Potraživanja Naknada za uređenje voda	1.339.851,98 kn
Ukupno Potraživanja za upravne i administrativne pristojbe, pristojbe po posebnim propisima i naknade	5.028.471,90 kn
Potraživanja za prihode od pruženih usluga	22.099,89 kn
Ukupno Potraživanja za prihode od prodaje proizvoda i usluga i za povrat po protestiranim jamstvima	22.099,89 kn
Ispravak vrijednosti potraživanja 169	-5.348.641,06 kn
Potraživanja od prodaje građevinskog zemljišta	908.042,01 kn
Potraživanja za grobnice	235.354,16 kn
Ukupno Potraživanja od prodaje nefinancijske imovine	1.143.396,17 kn
Ispravak vrijednosti potraživanja 179	-342.930,64 kn
Ostala potraživanja	1.043,20 kn
Ukupno Ostala potraživanja	1.043,20 kn
Potraživanja za prihode od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga – Proračunski korisnik Dječji vrtić „Osmjeh“	18.400,00 kn

Ostala potraživanja - Proračunski korisnik Dječji vrtić „Osmjeh“	7.370,00 kn
Ukupno Potraživanja Proračunski korisnik Dječji vrtić „Osmjeh“	25.770,00 kn

6.4.2. Stanje obveza

Stanje obveza na dan 31. prosinca 2021. godine kod Općine Starigrad iznosi 1.208.713 kn i od toga dospjele obveze iznose 38.003 kn i nedospjele obveze 1.170.709 kn. Dospjele obveze odnose se na obveze za materijalne rashode u iznosu od 33 kn, ostale tekuće obveze u iznosu od 22.110 kn i obveze za nabavu nefinancijske imovine u iznosu od 15.860 kn. Nedospjele obveze odnose se na obveze za rashode poslovanja u iznosu od 654.387 kn (plaće zaposlenih za prosinac 2021. godine koje dospijevaju u siječnju 2022. godine u iznosu od 70.558 kn, obveze za PDV odnose se na prijavljeni PDV za prosinac čije je dospijeće plaćanja do kraja siječnja 2022. godine u iznosu od 189.466 kn, obveze za Naknadu za uređenje voda odnose se na prijavljeni iznos NUV-a čije je dospijeće uplate Hrvatskim vodama do kraja siječnja 2022. godine u iznosu od 93.891 kn i materijalni rashodi koji se odnose na plaćanja troškova električne energije, odvoza smeća, opskrbu vodom, komunalnih usluga, tekućih održavanja, telefona, poštarine, promidžbe i informiranja, uredskog materijala, usluga održavanja računala, intelektualnih usluga, bankarskih usluga, ostalih usluga i ostalih redovnih troškova koji dospijevaju u siječnju 2022. godine u iznosu od 300.472 kn), te obveze za nabavu nefinancijske imovine u iznosu od 516.322 kn (izdani računi koji dospijevaju u siječnju 2022. godine i odnose se na račun za radove na proširenju mjesnog groblja u Selinama u iznosu od 225.392 kn, račun za radove na uređenju dječjeg igrališta u sklopu Dječjeg vrtića Osmjeh u iznosu od 235.930 kn i račun za izradu projektne dokumentacije za Prezentacijski centar mora u iznosu od 55.000 kn).

Stanje obveza na dan 31. prosinca 2021. godine kod Dječjeg vrtića Osmjeh iznosi 67.761 kn i navedeno su nedospjele obveze koje se odnose na obveze za rashode poslovanja (plaće zaposlenih za prosinac 2021. godine koje dospijevaju u siječnju 2022. godine i ostale obveze).

6.4.3. Stanje potencijalnih obveza po osnovi sudskih postupaka

Popis sporova koje za Općinu Starigrad kao tuženika vodi Odvjetničko društvo Franko Kotlar, Ana Vidov i partneri koji predstavljaju potencijalne obveze po sudskim sporovima te je uspostavljena izvanbilančna evidencija navedenih sporova u ukupnom iznosu od 11.900,00 kn:

Sudski sporovi u tijeku koji mogu postati obveza za Općinu Starigrad					
Redni broj	Poslovni broj	Tuženik	Tužitelj	Opis	VPS
1.	P-3264/19	Općina Starigrad i RH	Šime Bušljeta	Utvrđivanje prava vlasništva	11.000,00 kn
2.	P-411/20	Općina Starigrad	Miloš Kesića	Utvrđivanje prava vlasništva	/

3.	P-1330/21	Općina Starigrad	Franjo Zotman	Utvrđivanje prava vlasništva	/
4.	UsI-1591/21-15	Općina Starigrad	Petar Marasović	Poništenje rješenja	900,00 kn
					11.900,00 kn

Proračunski korisnik Dječji vrtić „Osmjeh“ nema potencijalnih obveza po osnovi sudskih postupaka.

6.5. Izvršenje po programima iz Posebnog dijela proračuna

Izvršenje po programima prikazano je u Posebnom dijelu proračuna po programskog klasifikaciji.

Program **Redovna djelatnost Općinskog vijeća** obuhvaća naknade za rad predstavničkog tijela, izdatke za proslavu Dana općine Starigrad i za javna priznanja. Općinsko vijeće predstavničko je tijelo građana i tijelo lokalne samouprave koje donosi odluke i akte u okviru prava i dužnosti Općine te obavlja i druge poslove u skladu sa Ustavom, zakonom i Statutom. Općinsko vijeće dodjeljuje i javna priznanja za osobita postignuća i doprinos od značaja za razvitak i ugled Općine, a osobito za naročite uspjehe ostvarene u području gospodarstva, znanosti, kulture, zaštite i unapređivanja čovjekovog okoliša, ljudskih prava, sporta, tehničke kulture, zdravstva i drugih javnih djelatnosti. Program je izvršen u iznosu od 255.813,13 kn.

Naziv programa	1001 Redovna djelatnost Općinskog vijeća
Zakonska osnova	• Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19) • Statut Općine Starigrad (Službeni glasnik Zadarske županije 03/18, 08/18, 03/20) • Izmjene i dopune Odluke o reguliranju naknade za predsjednika Općinskog vijeća, dopredsjednika Općinskog vijeća i vijećnike za sudjelovanje u radu na sjednicama Općinskog vijeća Općine Starigrad (Službeni glasnik Zadarske županije 17/14) • Poslovnik Općinskog vijeća Općine Starigrad (Službeni glasnik Zadarske županije 11/13) • Odluka o javnim priznanjima Općine Starigrad (Službeni glasnik Zadarske županije 03/18) • Zakon o lokalnim izborima (NN 144/12, 121/16, 98/19, 42/20)

Opis programa (aktivnosti)	• Aktivnost A100001 Predstavnička tijela • Aktivnost A100002 Dan Općine Starigrad • Aktivnost A100003 Javna priznanja Općine Starigrad • Aktivnost A100004 Lokalni izbori
Ciljevi programa	Djelotvorno izvršavanje funkcije Općinskog vijeća Općine Starigrad; Aktivno sudjelovanje vijećnika u radu Općinskog vijeća; Obilježavanje Dana Općine Starigrad; Dodjela javnih priznanja Općine Starigrad; Održavanje lokalnih izbora.
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 305.000,00 kn • Izvršenje 2021. godina = 255.813,13 kn
Pokazatelj rezultata	Redovito održavanje sjednica Općinskog vijeća; Obračun i uplata zakonskih davanja vijećnicima; Dodjela javnih priznanja.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Redovito su održane sjednice Općinskog vijeća; Obračunata su i uplaćena zakonska davanja vijećnicima; Nije održan Dan Općine Starigrad s obzirom na okolnosti vezane za pandemiju COVID-19, Održani su lokalni izbori.

Program **Redovna djelatnost Povjerenstva** odnosi se na sredstva naknada povjerenstva za koncesije na pomorskom dobru i izvršen je u iznosu od 5.912,50 kn.

Naziv programa	0101 Redovna djelatnost Povjerenstva
Regulatnorni okvir	• Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19) • Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (NN 158/03, 100/04, 141/06, 38/09, 123/11, 56/16, 98/19) • Uredbe o postupku davanja koncesijskog odobrenja na pomorskom dobru (NN 36/04, 63/08, 133/13, 63/14) • Godišnji plan upravljanja pomorskim dobrom na području Općine Starigrad za naredne godine pojedinačno koji će biti objavljen u Službenom glasniku Zadarske županije • Odluku o imenovanju Vijeća za dodjelu koncesijskih odobrenja Starigrad (Službeni glasnik Zadarske županije 14/17)
Opis programa (aktivnosti)	• Aktivnost A100001 Povjerenstvo za dodjelu koncesijskih odobrenja

Ciljevi programa	Izdavanje koncesijskih odobrenja za obavljanje djelatnosti na pomorskom dobru.
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 10.000,00 kn • Izvršenje 2021. godina = 5.912,50 kn
Pokazatelj rezultata	Redovito izdavanje koncesijskih odobrenja za obavljanje djelatnosti na pomorskom dobru, Evidencija izdanih koncesijskih odobrenja.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Izdavana su koncesijska odobrenja za obavljanje djelatnosti na pomorskom dobru u skladu sa zahtjevima; uspostavljena je Evidencija izdanih koncesijskih odobrenja.

Program političkih stranaka obuhvaća sredstva za financiranje političkih stranaka u iznosu od 55.000,00 kn. Pravo na redovito godišnje financiranje iz sredstava proračuna jedinice imaju političke stranke koje su prema konačnim rezultatima izbora dobile mjesto člana u predstavničkom tijelu jedinice i nezavisni vijećnici. Program je izvršen u iznosu 45.527,75 kn.

Naziv programa	1002 Program političkih stranaka
Regulatnorni okvir	• Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19) • Zakon o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma (NN 29/19, 98/19) • Odluka o raspoređivanju sredstava za financiranje političkih stranaka i predstavnika izabranih sa liste grupe birača za naredne godine pojedinačno koje će biti objavljene u Službenom glasniku Zadarske županije
Opis programa (aktivnosti)	• Aktivnost A100001 Redovan rad političkih stranaka
Ciljevi programa	Financijska potpora političkim strankama i nezavisnim vijećnicima
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 55.000,00 kn • Izvršenje 2021. godina = 45.527,75 kn
Pokazatelj rezultata	Aktivno sudjelovanje vijećnika i nezavisnih vijećnika u radu Općinskog vijeća.

Ostvareni ciljevi i rezultati	Aktivno sudjelovanje vijećnika i nezavisnih vijećnika u radu Općinskog vijeća; Isplaćena financijskih potpora u skladu sa Odlukom.

Program **Redovna djelatnost Jedinstvenog upravnog odjela** obuhvaća rashode za zaposlene, rashode za materijal i energiju, rashode za usluge, financijske rashode, tekuću zalihu proračuna, uredsku opremu, računala i računalnu opremu i programe, telekomunikacijske uređaje i opremu. Ovim programom se osiguravaju materijalni uvjeti za rad, aktivnosti kojima se osiguravaju sredstva za redovno financiranje prava zaposlenika iz radnog odnosa, aktivnosti za podmirenje materijalnih rashoda i rashoda za usluge, te nabavu opreme i programa za stvaranje kvalitetnijih uvjeta za rad. Za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga Općine te obavljanje poslova državne uprave koji su zakonom preneseni na Općinu, ustrojava se Jedinstveni upravni odjel. Jedinstveni upravni odjel u okviru svoga djelokruga neposredno izvršava i nadzire provođenje zakona i općih i pojedinačnih akata tijela Općine te poduzima propisane mjere: neposredno izvršava i osigurava provedbu zakona, odluka, općih i pojedinačnih akata Općinskog vijeća i Općinskog načelnika; neposredno izvršava poslove državne uprave prenijete u djelokrug Općine; prati stanje u područjima iz svog djelokruga i o tome izvještava Općinskog načelnika; priprema nacrte odluka i drugih općih akata koje donosi Općinsko viječe, nacrte akata koje donosi Općinski načelnik, te izvješća, analize i druge materijale iz svog djelokruga za potrebe Općinskog vijeća i Općinskog načelnika; pruža stručnu pomoć građanima u okviru prava i ovlasti Općine; podnosi izvješća Općinskom načelniku o svom radu; obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom. Program je izvršen u iznosu od 1.930.409,78 kn.

Naziv programa	0100 Redovna djelatnost Jedinstvenog upravnog odjela
Regulatorni okvir	• Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19) • Zakon o proračunu (NN 87/08, 136/12, 15/15) • Odluka o ustrojstvu Jedinstvenog upravnog odjela Općine Starigrad (Službeni glasnik Zadarske županije 06/06) • Pravilnik o unutarnjem redu Jedinstvenog upravnog odjela Općine Starigrad (Službeni glasnik Zadarske županije 06/06), Izmjene i dopune Pravilnika o unutarnjem redu Jedinstvenog upravnog odjela Općine Starigrad (Službeni glasnik Zadarske županije 07/16) i II. Izmjene i dopune pravilnika o unutarnjem redu Jedinstvenog upravnog odjela Općine Starigrad (Službeni glasnik Zadarske županije 17/17) • Odluka o visini osnovice i koeficijentima za obračun plaće / naknade za dužnosnike Općine Starigrad Starigrad (Službeni glasnik Zadarske županije 08/19) • Odluka o koeficijentima za obračun plaće službenika i namještenika u Jedinstvenom upravnom odjelu Općine Starigrad (Službeni glasnik Zadarske županije 15/13, 07/16) • Odluka o izmjeni Odluke o koeficijentima za obračun plaće službenika i namještenika u Jedinstvenom upravnom odjelu Općine Starigrad (Službeni glasnik Zadarske županije 08/19)

Opis programa (aktivnosti).	• Aktivnost A100001 Rashodi za zaposlene • Aktivnost A100002 Rashodi za materijal i energiju • Aktivnost A100003 Rashodi za usluge • Aktivnost A100004 Financijski rashodi • Aktivnost A100005 Tekuća zaliha proračuna • Kapitalni projekt K100001 Uredska oprema • Kapitalni projekt K100002 Računala, računalna oprema i programi • Kapitalni projekt K100003 Telekomunikacijski uređaji i oprema
Ciljevi programa	Osiguravanje materijalnih uvjeta za rad općinske uprave radi zadovoljavanja potreba građana u okviru zakonom utvrđenih zadaća koje obavlja jedinica lokalne samouprave; Pravovremeno izvršavanje aktivnosti iz nadležnosti općinske uprave; Poboljšanje kvalitete i brzine radnih procesa i postupaka rada kroz nabavku modernije opreme i stvaranje kvalitetnijih uvjeta rada djelatnika.
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 2.711.890,00 kn • Izvršenje 2021. godina = 1.930.409,78 kn
Pokazatelj rezultata	Pravovremeno doneseni akti; Pravovremeno obavljanje djelatnosti iz nadležnosti Jedinstvenog upravnog odjela.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Pravovremeno su se obavljale djelatnosti i poslovi iz djelokruga rada Jedinstvenog upravnog odjela; Osigurani su materijalni uvjeti za rad; Isplaćene su plaće i podmireni rashodi za materijal i energiju, usluge te financijski rashodi; Isplaćena su sredstva iz tekuće zalihe proračuna; Poboljšavani su uvjeti za rad.

Program **Financiranje udruga i ostale donacije** obuhvaća sredstva dodijeljena udrugama, vjerskim zajednicama i Crvenom križu temeljem Zakona i Pravilnika o financiranju javnih potreba. Program je izvršen u iznosu od 105.805,55 kn i odnosi se na izvršena sredstva za Crveni križ sukladno Zakonu o Hrvatskom crvenom križu, donacije vjerskim zajednicama, obilježavanje obljetnica i spomendana Domovinskog rata te tekuće donacije udrugama sukladno Pravilniku o financiranju javnih potreba Općine Starigrad.

Naziv programa	0101 Financiranje udruga i ostale donacije
Regulatnorni okvir	• Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19) • Zakon o Hrvatskom crvenom križu (NN 71/10)

	• Zakon o udrugama (NN 74/14, 70/17, 98/19) • Uredba o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge (NN 26/15) • Pravilnik o financiranju javnih potreba Općine Starigrad (Službeni glasnik Zadarske županije 16/16)
Opis programa (aktivnosti)	• Aktivnost A100001 Tekuće donacije vjerskim zajednicama • Aktivnost A100002 Tekuće donacije Crveni križ • Aktivnost A100003 Tekuće donacije braniteljske udruge • Aktivnost A100004 Tekuće donacije udrugama • Aktivnost A100008 Obilježavanje obljetnica i spomendana Dom. rata
Ciljevi programa	Financiranje prijavljenih programa i projekata; Sufinanciranje izgradnje zvonika Sv. Jurja; Obilježavanje datuma i obljetnica Domovinskog rata.
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 260.000,00 kn • Izvršenje 2021. godina = 105.805,55 kn
Pokazatelj rezultata	Broj uspješno provedenih programa i projekata; Zadovoljstvo građana kroz sufinanciranje udruga.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Financirani su prijavljeni programi temeljem Javnog natječaja; Obilježeni su datumi i obljetnice Domovinskog rata; Isplaćena su sredstva Crvenom križu sukladno Zakonu; Isplaćena su sredstva vjerskim zajednicama.

Program **Poticanje razvoja gospodarstva** u iznosu od 15.000,00 kn obuhvaća sredstva za LAG Bura i FLAG 3 mora. LAG Bura pokriva područje devet jedinica lokalne samouprave (JLS): Grad Obrovac i Općine Jasenice, Novigrad, Poličnik, Posedarje¸ Ražanac, Starigrad, Vrsi i Zemunik Donji i osnovan je kao organizacija civilnog društva i predstavlja partnerstvo između lokalnih samouprava, poduzetnika i civilnog društva područja kojeg obuhvaća u svrhu održivog razvoja. LAGUR/FLAG "Tri mora" nalazi se u Zadarskoj županiji na središnjem dijelu Jadranske Hrvatske. Područje LAGUR-a obuhvaća administrativna područja sedam jedinica lokalne samouprave i to Grad Obrovac i Općine Jasenice, Novigrad, Posedarje, Poličnik, Ražanac i Starigrad i predstavlja partnerstvo gospodarskog, javnog i civilnog sektora. LAGUR 3 mora na sjednici Skupštine zaključio da članovi koji su izvršili obvezu uplate članarine u 2020. godini se oslobađaju uplate članarine za 2021. godinu pa u ovoj godinu nemamo obvezu uplate članarine. Program je izvršen u iznosu od 7.500,00 kn.

Naziv programa	0102 Poticanje razvoja gospodarstva
	• Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01,

Regulatnorni okvir	129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19) • Statut Lokalne akcijske grupe Bura (Godišnja skupština Lokalne akcijske grupe Bura, 18.12.2017. godine) • Statut Lokalne akcijske grupe u ribarstvu „Tri mora“ (Osnovačka skupština FLAG Tri mora, 12.01.2016. godine)
Opis programa (aktivnosti)	• Aktivnost A100001 Članstvo u lokalnim akcijskim grupama
Ciljevi programa	Razvoj ruralnog područja podržavanjem lokalne poljoprivrede i malih poduzetnika; Napredak ruralnog lokalnog kraja i stanovništva; Razvoj ribarskog gospodarstva.
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 15.000,00 kn • Izvršenje 2021. godina = 7.500,00 kn
Pokazatelj rezultata	Uplaćena članarina za tekuću godinu; Sudjelovanje u radu akcijskih grupa.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Uplaćena je članarina; Aktivno se sudjelovalo u radu FLAG 3 mora i LAG Bura.

Program **Turizam** obuhvaća projekt Destinacija aktivnog turizma, sufinanciranje projekata Turističke zajednice i usluge oglašavanja Turističke zajednice Zadarske županije (Ryanair) u ukupnom iznosu od 439.000,00 kn. Jedinica lokalne samouprave u okviru svog samoupravnog djelokruga posebno vodi brigu o osiguranju uvjeta za razvoj turizma, a osobito o uređenju naselja, javnoj turističkoj infrastrukturi, zaštiti okoliša, prirodnoj i kulturnoj baštini i slično stoga se sufinanciraju projekti Turističke Zajednice Općine Starigrad. Sa Turističkom zajednicom Zadarske županije ugovorena je međusobna suradnja na realiziciji marketinških aktivnosti putem kanala strateških partnera, poglavito inozemnih avio-kompanija. Program je izvršen u iznosu od 146.106,55 kn.

Naziv programa	0103 Turizam
Regulatnorni okvir	• Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19) • Ugovor o suradnji na udruženim marketinškim aktivnostima između Općine Starigrad i Turističke zajednice Zadarske županije

	• Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 152/08)
Opis programa (aktivnosti)	• Aktivnost A100001 Poticanje razvoja turizma • Aktivnost A100003 Turistička zajednica Općine Starigrad • Kapitalni projekt K100002 Destinacija aktivnog turizma
Ciljevi programa	Poticanje daljnjeg razvoja turizma; Pozicioniranje Općine Starigrad kao vodeće destinacije aktivnog turizma
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godine = 439.000,00 kn • Izvršenje 2021. godine = 146.106,55 kn
Pokazatelj rezultata	Unapređenje turističkih sadržaja; Izrada projektne dokumentacije za projekt AAA destinacije; Povećanje broja noćenja turista.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Sufinancirani su projekti TZ Općine Starigrad i TZ Zadarske županije te su time unaprijeđeni turistički sadržaji.

Program **Sufinanciranje ureda, poduzeća i drugih subjekata** u iznosu od 530.405,00 kn obuhvaća sufinanciranje upravnih odjela Zadarske županije, sufinanciranje Županijske uprave za ceste, sufinanciranje projekata Vodovoda d.o.o., sufinanciranje skloništa za pse, sufinanciranje komunalnog poduzeća Argyruntum d.o.o., te sredstva za Pročišćivač otpadnih voda Benkovac i Aglomeraciju Karinskog i Novigradskog mora, Podvelebitskog kanala te zapadnog dijela zadarskog zaleđa za izgradnju vodno-komunalne infrastrukture. Program je izvršen u iznosu od 238.250,00 kn i odnosi se na sufinanciranje Županijske uprave za ceste, sufinanciranje komunalnog poduzeća Argyruntum d.o.o. te naknadu za korištenje pročišćivača otpadnih voda Benkovac.

Naziv programa	0104 Sufinanciranje ureda, poduzeća i drugih subjekata
Regulatnorni okvir	• Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19) • Zakon o financiranju vodnoga gospodarstva (NN 153/09, 90/11, 56/13, 154/14 , 119/15, 120/16, 127/17) • Zakon o zaštiti životinja (NN 102/17, 32/19)
Opis programa (aktivnosti)	• Aktivnost A100001 Sufinanciranje UO Zadarske županije • Aktivnost A100002 Sufinanciranje Županijske uprave za ceste • Aktivnost A100003 Sufinanciranje projekata Vodovod d.o.o.

	• Aktivnost A100005 Sufinanciranje skloništa za pse • Aktivnost A100006 Sufinanciranje komunalnog poduzeća Argyruntum d.o.o. • Aktivnost A100009 Pročišćivać otpadnih voda Benkovac • Aktivnost A100010 Aglomeracija Karinsko i Novigradsko more, Podvelebitski kanal i zapadni dio zadarskog zaleđa
Ciljevi programa	Osiguranje razvoja određenih područja i zadovoljenje zakonskih propisa kroz zajedničko financiranje.
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 530.405,00 kn • Izvršenje 2021. godina = 238.250,00 kn
Pokazatelj rezultata	Gradnja vodnih građevina; gradnja skloništa za pse na prostoru Zadarske županije; Poboljšanje funkacioniranja pročišćavanja otpadnih voda.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Osigurano je sufinanciranje komunalnog poduzeća Argyruntum d.o.o. i Županijske uprave za ceste; Isplaćena je naknada za korištenje pročišćivača otpadnih voda Benkovac.

Program **Zaštita okoliša** obuhvaća sredstva za sufinanciranje spremnika za odvojeno prikupljanje otpada (nabava spremnika sufinancira se sa **85% bespovratnih EU sredstava**, dok preostala sredstva osiguravaju jedinice lokalne samouprave i FZOEU), nabavku komunalne opreme – kante, te projekt Odlagalište otpada Samograd za koji je proveden postupak javne nabave i potpisan ugovor (sufinancira se sa **85% bespovratnih EU sredstava**, dok preostala sredstva osiguravaju jedinice lokalne samouprave i FZOEU), kojim bi se konačno saniralo navedeno odlagalište otpada. Program je izvršen u iznosu od 2.587.927,38 kn i odnosi se na projekt Odlagalište otpada Samograd i sufinanciranje spremnika za odvojeno prikupljanje otpada.

Naziv programa	0105 Zaštita okoliša
Regulatnorni okvir	• Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19) • Zakon o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13, 73/17) • Pravilnik o gospodarenju otpadom (NN 23/14, 51/14) • Zakon o Fondu za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost (NN 107/03, 144/12) • Zakon o zaštiti okoliša (NN 80/13, 153/13, 78/15)

Opis programa (aktivnosti)	• Aktivnost A100001 Gospodarenje otpadom • Kapitalni projekt K100001 Reciklažno dvorište • Kapitalni projekt K100003 Odlagalište otpada Samograd
Ciljevi programa	Uspostava odvajanja otpada na mjestu nastanka kako bi se smanjila količina miješanog komunalnog otpada koji nastaje; Sanacija odlagališta otpada Samograd; Provedba ciljeva i zadaća iz plana gospodarenja otpadom.
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 2.666.000,00 kn • Izvršenje 2021. godina = 2.587.927,38 kn
Pokazatelj rezultata	Uspostavljanje prakse odvajanja otpada; Izrada projekntih dokumentacija Odlagališta otpada Samograd i Reciklažno dvorište; Sanacija odlagalšta otpada Samograd.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Završena je sanacija odlagališta otpada Samograd; Isplaćena sredstva za sufinanciranje spremnika za odvojeno prikupljanje otpada.

Program **Održavanje općinskih objekata** obuhvaća održavanje općinskih objekata, uređenje zgrade stare škole u Selinama, te uređenje dječjeg igrališta kod dječjeg vrtića Osmjeh. Program je izvršen u iznosu od 369.780,52 kn.

Naziv programa	0106 Održavanje općinskih objekata
Regulatnorni okvir	• Zakon o gradnji (NN 153/13, 20/17, 39/19) • Zakon o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19) • Zakon o poslovima i djelatnostima prostornog uređenja i gradnje (NN 78/15, 118/18)
Opis programa (aktivnosti)	• Kapitalni projekt K100002 Sanacija zgrade stare škole u Selinama • Kapitalni projekt K100003 Sanacija i uređenje zgrade Društveni dom Starigrad • Tekući projekt T100001 Tekuće i investicijsko održavanje općinskih objekata
Ciljevi programa	Održavanje općinskih objekata u urednom stanju; Uređenje općinskih objekata.
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 430.000,00 kn • Izvršenje 2021. godina = 369.780,52 kn

Pokazatelj rezultata	Izrađena projektna dokumentacija za sanaciju zgrade Stare škole u Selinama; Tekuće održavanje općinskih objekata.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Izvršeno je tekuće održavanje općinskih objekata koji se drže u urednom stanju; Uređeno je dječje igralište kod dječjeg vrtića Osmjeh.

Program **Razvoj vodoopskrbe na području Općine Starigrad** odnosi se na projekt Podvelebitski pravac kojim će se rješiti problem opskrbe pitkom vodom zapadnog dijela Općine Starigrad. 80% sufinancirat će Hrvatske vode, a 20% Općina Starigrad. Općina Starigrad je ishodila sljedeće građevinske dozvole te su započeli sljedeći radovi: Vodosprema Starigrad, Hidrostanica Kruškovac i Produžetak magistralnog cjevoda do zaseoka Koići. U procesu projektiranja je: Rekonstrukcija magistralnog cjevovoda od Maslenice do Starigrada; Projektiranje glavnog cjevovoda od zaseoka Kojići u Starigradu do Mandaline (granica Zadarske županije) te VS Šibuljina, HS Šibuljina, HS Kruščica i HS Čavići-Milovac s dovodnim cjevovodima i tlačnim mrežama te vodovodne mreže naselja Tribanj (područja Kojići, Grabovača-Milovac-Čavići-Lađin porat, Šilježetarica, Kozjača, Šibuljina, Kopovine, Kruščica, Običaj, Lisarica i Mandalina). Program je izvršen u iznosu od 660.272,50 kn.

Naziv programa	1008 Razvoj vodoopskrbe na području Općine Starigrad
Regulatnorni okvir	• Pravilnik o jednostavnim i drugim građevinama i radovima (NN 112/17, 34/18, 36/19, 98/19, 31/20) • Zakon o gradnji (NN 153/13, 20/17, 39/19, 125/16) • Zakon o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19) • Zakon o poslovima i djelatnostima prostornog uređenja i gradnje (NN 78/15, 118/18, 110/19)
Opis programa (aktivnosti)	• Tekući projekt T100001 Vodoopskrba zapadnog dijela Općine Starigrad
Ciljevi programa	Sufinanciranje izrade projektne dokumentacije i sufinanciranje izgradnje.
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 700.000,00 kn • Izvršenje 2021. godina = 660.272,50 kn
Pokazatelj rezultata	Izrađena projektna dokumentacija i odrađeni radovi po planu.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Izrađena je projektna dokumentacija i odrađeni su radovi po planu.

Program **Uređenje prometnih površina** odnosi se na izgradnju nogostupa na području Općine Starigrad uz Jadransku magistralu kroz dijelove naselja Starigrad, Tribanj i Seline za koji su stavljena inicijalna sredstva dok se ne utvrdi točan iznos s obzirom da su Hrvatske ceste nositelj projekta.

Naziv programa	1009 Uređenje prometnih površina
Regulatnorni okvir	• Pravilnik o jednostavnim i drugim građevinama i radovima (NN 112/17, 34/18, 36/19, 98/19, 31/20) • Zakon o gradnji (NN 153/13, 20/17, 39/19, 125/16) • Zakon o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19) • Zakon o poslovima i djelatnostima prostornog uređenja i gradnje (NN 78/15, 118/18, 110/19)
Opis programa (aktivnosti)	• Kapitalni projekt K100001 Izgradnja nogostupa na području Općine Starigrad • Tekući projekt T100001 Sanacija Pakleničke ulice
Ciljevi programa	Unaprjeđenje kvalitete života; Povećanje prometne sigurnosti.
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 20.000,00 kn • Izvršenje 2021. godina = 0,00 kn
Pokazatelj rezultata	Izrada nogostupa.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Navedeni projekt nije realiziran.

Program **Unaprjeđenje stanovanja** odnosi se na dobavu i uređenje dječjih igrališta i urbane opreme (klupe) čime se poboljšavaju uvjeti stanovanja i osiguravaju dodatni sadržaji i nije bilo izvršenja.

Naziv programa	1010 Unapređenje stanovanja
Regulatnorni okvir	• Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17,

	98/19)
Opis programa (aktivnosti)	• Aktivnost A100001 Poboljšanje sadržaja stanovanja
Ciljevi programa	Osiguranje dodatnih sadržaja; Poboljšanje uvjeta stanovanja.
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 50.000,00 kn • Izvršenje 2021. godina = -
Pokazatelj rezultata	Nabava dječjeg igrališta; Nabava urbane opreme.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Nisu ostvareni – nije nabavljena dodatna urbana oprema niti nova dječja igrališta.

Program **Protupožarna zaštita** izvršen je u iznosu od 408.125,00 kn i odnosi se na tekuće donacije DVD-u Starigrad Paklenica i projektu dokumentaciju za Vatrogasni dom.

Naziv programa	1000 Protupožarna zaštita
Regulatnorni okvir	• Zakon o zaštiti od požara (NN 92/10) • Zakon o gradnji (NN 153/13, 20/17, 39/19, 125/16) • Zakon o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19) • Zakon o poslovima i djelatnostima prostornog uređenja i gradnje (NN 78/15, 118/18, 110/19)
Opis programa (aktivnosti)	• Aktivnost A100001 Osnovna djelatnost DVD-a Starigrad • Kapitalni projekt K100001 Vatrogasni dom
Ciljevi programa	Postizanje učinkovite protupožarne zaštite.
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 410.000,00 kn • Izvršenje 2021. godina = 408.125,00 kn
Pokazatelj rezultata	Isplaćena sredstva za poslovanje DVD-a; projekt uređenja Vatrogasnog doma.

Ostvareni ciljevi i rezultati	Isplaćena su sredstva za poslovanje DVD-a, te projektnu dokumentaciju za Vatrogasni dom.

Program **Civilna zaštita i Hrvatska gorska služba spašavanja** odnosi se na sredstva za HGSS sukladno Zakonu o hrvatskoj gorskoj službi spašavanja, te izdatke za poslove civilne zaštite i izvršen je u iznosu od 33.432,40 kn.

Naziv programa	1001 Civilna zaštita i Hrvatska gorska služba spašavanja
Regulatnorni okvir	• Zakon o sustavu civilne zaštite (NN 82/15, 118/18, 31/20) • Zakon o Hrvatskoj gorskoj službi spašavanja (NN 79/06, 110/15)
Opis programa (aktivnosti)	• Aktivnost A100001 Civilna zaštita • Aktivnost A100002 Aktivnosti HGSS-a
Ciljevi programa	Edukacija i osposobljavanje jedinice civilne zaštite; Djelotvorno izvršavanje poslova iz djelokruga rada HGSS-stanica Zadar.
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 70.000,00 kn • Izvršenje 2021. godina = 33.432,40 kn
Pokazatelj rezultata	Broj provedenih vježbi i osposobljavanja civilne zaštite; Djelotvorno izvršavanje poslova iz djelokruga rada HGSS-stanica Zadar.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Nabavljena oprema za članove Civilnog stožera; Isplaćana sredstva za rad HGSS-stanica Zadar.

Program **Održavanje komunalne infrastrukture** odnosi se na održavanje javne rasvjete, nerazvrstanih cesta, groblja, igrališta, deponija otpada, javnih površina, plaža i obalnog pojasa, te usluge deratizacije i dezinsekcije, veterinarsko higijeničarski poslovi i sanacija i asfaltiranje nerazvrstanih cesta. Komunalna infrastruktura održava se u skladu s programom održavanja komunalne infrastrukture ili u skladu s ugovorom ili drugim aktom određenim ovim Zakonom ili posebnim zakonom i ostvaren je u iznosu od 6.216.464,42 kn.

Naziv programa	0100 Održavanje komunalne infrastrukture

Regulatnorni okvir	• Zakon o komunalnom gospodarstvu (NN 68/18, 110/18, 32/20) • Zakon o gradnji (NN 153/13, 20/17, 39/19, 125/16) • Zakon o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19) • Zakon o cestama (NN 84/11, 22/13, 54/13, 148/13, 92/14, 110/19) • Zakon o zaštiti životinja (NN 102/17, 32/19) • Zakon o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti (NN 79/07, 113/08, 43/09, 130/17, 114/18, 47/20) • Odluka o komunalnim djelatnostima na području Općine Starigrad • Ugovor o obavljanju komunalne djelatnosti dezinsekcije, dezinfekcije i deratizacije na području Općine Starigrad za razdoblje 2020. – 2022. godine
Opis programa (aktivnosti)	• Aktivnost A100001 Održavanje javne rasvjete • Aktivnost A100002 Održavanje nerazvrstanih cesta • Aktivnost A100003 Održavanje i uređenje javnih površina • Aktivnost A100004 Održavanje groblja • Aktivnost A100005 Deratizacija i dezinsekcija • Aktivnost A100006 Održavanje deponija otpada • Aktivnost A100008 Održavanje plaža i obalnog pojasa • Aktivnost A100011 Sanacija i asfaltiranje nerazvrstanih cesta • Aktivnost A100012 Veterinarsko higijeničarski poslovi
Ciljevi programa	Održavanje prometnica; održavanje funkcionalnosti javne rasvjete i plaćanje troškova energenta; održavanje zelenih površina, šetnica, dječjih igrališta u funkcionalnom stanju; održavanje groblja u funkcionalnom stanju, čišćenje i odvoz krupnog otpada; provođenje mjera DDD; provođenje veterinarsko-higijeničarskih usluga; sanacija i asfaltiranje nerazvrstanih cesta.
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 6.720.000,00 kn • Izvršenje 2021. godina = 6.216.464,42 kn
Pokazatelj rezultata	Održavanje komunalne infrastrukture u urednom stanju i unapređenje postojećeg stanja.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Održavane su nerazvrstane ceste, javne površine i javna rasvjeta: Održavane su plaže i obalni pojas; Provedene su DDD mjere i veterinarsko higijeničarske usluge: Sanirana su i asfaltirane nerazvrstane ceste sukladno projektu.

Program **Izgradnja komunalne infrastrukture** obuhvaća sredstva za sljedeće projekte: Groblje Seline, Rekonstrukcija nerazvrstanih cesta, Vodovodna mreža, Sustav kanalizacije i pročišćavanja, Sanacija ulica 112. Brigade, 164. Brigade i J. Dokoza, te Izradu projektnih dokumentacija za buduće projekte. Građenje komunalne infrastrukture obuhvaća sljedeće radnje i radove: rješavanje imovinskopravnih odnosa na zemljištu za građenje komunalne infrastrukture; uklanjanje i/ili izmještanje postojećih građevina na zemljištu za građenje komunalne infrastrukture i radove na sanaciji tog zemljišta; pribavljanje projekata i druge dokumentacije potrebne za izdavanje dozvola i drugih akata za građenje i uporabu komunalne infrastrukture te građenje komunalne infrastrukture u smislu zakona kojim se uređuje gradnja građevina. Komunalna infrastruktura gradi se u skladu s programom građenja komunalne infrastrukture ili u skladu s ugovorom ili drugim aktom određenim posebnim zakonom. Program je ostvaren u iznosu od 1.716.322,19 kn i odnosi se na Groblje Seline, vodovodnu mrežu Općine Starigrad, te na izradu projektnih dokumentacija za buduće projekte.

Naziv programa	0101 Izgradnja komunalne infrastrukture
Regulatnorni okvir	• Zakon o komunalnom gospodarstvu (NN 68/18, 110/18, 32/20) • Zakon o gradnji (NN 153/13, 20/17, 39/19, 125/16) • Zakon o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19) • Pravilnik o jednostavnim i drugim građevinama i radovima (NN 112/17, 34/18, 36/19, 98/19, 31/20) • Zakon o poslovima i djelatnostima prostornog uređenja i gradnje (NN 78/15, 118/18, 110/19)
Opis programa (aktivnosti)	• Kapitalni projekt K100002 Groblje Seline • Kapitalni projekt K100003 Izgradnja javne rasvjete • Kapitalni projekt K100004 Rekonstrukcija nerazvrstanih cesta • Kapitalni projekt K100005 Vodovodna mreža Općine Starigrad • Kapitalni projekt K100006 Plaža Jaz Kulina • Kapitalni projekt K100008 Središnji obalni pojas • Kapitalni projekt K100009 Sustav kanalizacije i pročišćavanja • Kapitalni projekt K100011 Sanacija ulica 112. Brigade, 164. Brigade i Jose Dokoza • Kapitalni projekt K100012 Dječje igralište na području Brđani • Kapitalni projekt K100013 Projekt uređenja male KI na šumskom području • Kapitalni projekt K100014 Izrada projektnih dokumemntacija za buduće projekte
	Realizacija pojedinačnih projekata u sklopu programa; Poboljšanje uvjeta stanovanja;

Ciljevi programa	Kvalitetnija turistička ponuda.
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 3.115.000,00 kn • Izvršenje 2021. godina = 1.716.322,19 kn
Pokazatelj rezultata	Izgradnja komunalne infrastrukture kroz predložene projekte u cilju povećanje kvalitete života i stanovanja.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Započeti su radovi na groblju Seline koji će biti završeni tokom 2022. Godine, izrađene su projektne dokumentacije za vodovodne mreže i buduće projekte na području Općine Starigrad.

Program **Prostorno i urbanističko planiranje** ostvaren je u iznosu od 66.250,00 kn i odnosi se na izradu prostorno planske dokumentacije.

Naziv programa	0102 Prostorno i urbanističko planiranje
Regulatnorni okvir	• Zakon o komunalnom gospodarstvu (NN 68/18, 110/18, 32/20) • Zakon o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19)
Opis programa (aktivnosti)	• Kapitalni projekt K100001 Prostorno planska dokumentacija
Ciljevi programa	Izrada dokumenata prostorno planske dokumentacije.
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 150.000,00 kn • Izvršenje 2021. godina = 66.250,00 kn
Pokazatelj rezultata	Izrada izmjena i dopuna prostornog plana; Izrada urbanističkih planova uređenja.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Izrađene izmjene i dopune prostornog plana; Nastavljena izrada UPU Luka Starigrad.

Program **Otkup zemljišta** odnosi se na otkup zemljišta za potrebe Općine Starigrad i nije bilo izvršenja.

Naziv programa	0104 Otkup zemljišta
Regulatnorni okvir	• Zakon o komunalnom gospodarstvu (NN 68/18, 110/18, 32/20) • Zakon o gradnji (NN 153/13, 20/17, 39/19, 125/16) • Zakon o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19)
Opis programa (aktivnosti)	• Kapitalni projekt K100001 Otkup zemljišta
Ciljevi programa	Otkup zemljišta za buduće projekte.
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 50.000,00 kn • Izvršenje 2021. godina = -
Pokazatelj rezultata	Povećanje površine otkupljenog zemljišta.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Nisu ostvareni – nije bilo potrebe za otkup zemljišta.

Program **Javne potrebe u kulturi** ostvaren je u iznosu od 44.465,79 kn koje su raspoređena za Turistički zajednicu Općine Starigrad, Gradsku knjižnicu Zadar – Sufinanciranje Bibliobusa i KUD Podgorac.

Naziv programa	0100 Javne potrebe u kulturi
Regulatnorni okvir	• Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19) • Zakon o udrugama (NN 74/14, 70/17, 98/19) • Uredba o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge (NN 26/15) • Pravilnik o financiranju javnih potreba Općine Starigrad (Službeni glasnik Zadarske županije 16/16) • Zakon o financiranju javnih potreba u kulturi (NN 47/90, 27/93, 38/09)
Opis programa (aktivnosti)	• Aktivnost A100001 Tekuće donacije u kulturi • Aktivnost A100002 Sufinanciranje bibliobusa

Ciljevi programa	Ostvariti zadovoljstvo građana kroz poticanje i sufinanciranje; Zadovoljavanje kulturnih potreba građana kroz ostvarenje redovitog rada bibliobusa, poticanje kulturnog amaterizma i stvaralaštva, provođenje kulturnih projekata i programa, zaštitu kulturnih dobara i očuvanje kulturne baštine; Sufinanciranje djelovanje udruga koje u slobodno vrijeme okupljaju djecu, mlade i odrasle osobe sa svrhom izvođenja i poticanja aktivnosti na području glazbe, glazbeno scenske umjetnosti, dramske i likovne umjetnosti i sl.
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 85.000,00 kn • Izvršenje 2021. godina = 44.465,79 kn
Pokazatelj rezultata	Povećanje kulturnih događanja na području Općine i posjetitelja istih; Povećan broj aktivnih članova udruga, posebice djece i mladih: Veća zaštita tradicije i baštine, Broj organiziranih nastupa.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Raspoređena su sredstva za TZ Općine Starigrad za održana događanja i za KUD Podgorac; Isplaćena su sredstva za Gradsku knjižnicu Zadar za sufinanciranje Bibliobusa.

Program **Javne potrebe u sportu** ostvaren je u iznosu od 55.000,00 kn koje su raspoređene korisnicima temeljem javnog natječaja raspisanog tokom 2021. godine sukladno Pravilniku o financiranju javnih potreba Općine Starigrad i to za sportske udruge i sportska događanja: MNK Paklenica, PK Gorštak Velebit i Karate klub Velebit.

Naziv programa	0101 Javne potrebe u sportu
Regulatnorni okvir	• Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19) • Zakon o udrugama (NN 74/14, 70/17, 98/19) • Uredba o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge (NN 26/15) • Pravilnik o financiranju javnih potreba Općine Starigrad (Službeni glasnik Zadarske županije 16/16) • Zakon o sportu (NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20)
Opis programa (aktivnosti)	• Aktivnost A100001 Tekuće donacije u sportu
	Ostvariti zadovoljstvo građana kroz poticanje i sufinanciranje; Zadovoljavanje sportskih potreba građana; Uključivanju djece, mladih i ostalih građana u sportske programe.

Ciljevi programa	
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 105.000,00 kn • Izvršenje 2021. godina = 55.000,00 kn
Pokazatelj rezultata	Broj aktivnih klubova, broj djece i mladih u sportskim aktivnostima i klubovima, broj utakmica i organiziranih natjecanja, broj nagrada, te postizanje sportskih rezultata kao i promicanje Općine Starigrad kroz sportska natjecanja i sportske klubove.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Uključena su djeca i mladi u sportske programe; Odobrena su sredstva za djelovanje sportskih klubova temeljem javnog natječaja.

Program **Javne potrebe u školstvu** ostvaren je u iznosu od 270.897,18 kn i odnosi se na sufinanciranje potreba u osnovnom školstvu, stipendije, sufinanciranje prijevoza učenika srednjih škola te sufinanciranje radnih materijala učenicima osnovne škole.

Naziv programa	0100 Javne potrebe u školstvu
Regulatnorni okvir	• Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19) • Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 07/17, 68/18, 98/19, 64/20) • Pravilnik o stipendiranju i odobravanju drugih oblika potpore učenicima i studentima u Općini Starigrad (Službeni glasnik Zadarske županije 20/15) • Odluka o kriterijima i načinu financiranja troškova javnog prijevoza redovitih učenika srednjih škola za školsku godinu 2020./2021.
Opis programa (aktivnosti)	• Aktivnost A100001 Sufinanciranje potreba u osnovnom školstvu • Aktivnost A100002 Stipendije i školarine • Aktivnost A100003 Sufinanciranje prijevoza učenika • Aktivnost A100004 Sufinanciranje radnih materijala učenicima osnovne škole
Ciljevi programa	Ostvariti zadovoljstvo građana kroz poticanje i sufinanciranje; Kvalitetnije provođenje programa i dodatnih programa osnovne škole; Dodjela stipendija studentima; Osiguravanja radnih materijala učenicima osnovne škole; Osiguravanja besplatnog prijevoza učenicima srednje škole.
Planirana i izvršena	• Planirano 2021. godina = 339.500,00 kn

sredstva	• Izvršenje 2021. godina = 270.897,18 kn
Pokazatelj rezultata	Broj dodijeljenih stipendija; Broj dodijeljenih radnih materijala; Broj subvencija prijevoza učenicima srednje škole; Uspješno stjecanje srednjoškolskog i akademskog obrazovanja za što veći broj djece i mladih; Osiguravanje dodatnih programa u osnovnoj školi.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Dodijeljeni stipendije studentima; Dodijeljeni radni materijali učenicima osnovne škole; Sufinancirani su dodatni programi osnovne škole; Sufinanciran prjevoz učenika srednje škole.

Program **Predškolski odgoj** ostvaren je u iznosu od 922.189,89 kn i odnosi se na sredstva Proračunskog korisnika dječji vrtić „Osmjeh“i od toga su rashodi i izdaci koji su financirani financirani sredstvima Općine Starigrad 781.998,89 kn, te rashodi financirani vlastitim sredstvima 140.191,00 kn.

Naziv programa	0101 Predškolski odgoj
Regulatnorni okvir	• Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19) • Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju (NN 10/97, 107/07, 94/13, 98/19)
Opis programa (aktivnosti)	• Aktivnost A100001 Dječji vrtić Osmjeh
Ciljevi programa	Sufinancirati djelatnost predškolskog odgoja i obrazovanja radi što većeg obuhvata djece predškolskim programima i što kvalitetnijeg provođenja programa.
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 1.119.610,00 kn • Izvršenje 2021. godina = 922.189,89 kn
Pokazatelj rezultata	Broj upisane djece, uz poštivanje propisima određenih standarda, kroz kvalitetne programe koji se provode u vrtiću.
Ostvareni ciljevi i rezultat	Sufinanciran je program dječjeg vrtića Osmjeh.

Program **Socijalna zaštita** ostvaren je u iznosu od 219.715,23 kn i odnosi se na sufinanciranje prijevoza vode, naknade za novorođenu djecu, sufinanciranje troška dječjeg vrtića za djecu s posebnim potrebama, te

naknade građanima i kućanstvu (troškovi stanovanja, jednokratne novčane naknade i slično).

Naziv programa	0100 Socijalna zaštita
Regulatnorni okvir	• Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19) • Zakon o socijalnoj skrbi (NN 157/13, 152/14, 99/15, 52/16, 16/17, 130/17, 98/19, 64/20) • Odluka o socijalnoj skrbi Općine Starigrad (Službeni glasnik Zadarske županije 7/16) • Odluka o o jednokratnoj novčanoj potpori za novorođeno dijete (Službeni glasnik Zadarske županije 26/19) • Odluka i izmjene odluke o sufinanciranju prijevoza vode na području Općine Starigrad
Opis programa (aktivnosti)	• Aktivnost A100001 Naknade građanima i kućanstvima • Aktivnost A100002 Naknade za novorođenu djecu • Aktivnost A100003 Sufinanciranje prijevoza vode • Aktivnost A100004 Sufinanciranje troška dječjeg vrtića za djecu s posebnim potrebama
Ciljevi programa	Povećanje osnovnih životnih uvjeta socijalno ugroženim obiteljima i kućanstvima; Povećanje zadovoljstva stanovništa.
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 275.000,00 kn • Izvršenje 2021. godina = 219.715,23 kn
Pokazatelj rezultata	Isplata naknada prema programu socijalne zaštite.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Isplaćene su naknade prema programu socijalne zaštite.

Program **Zdravstvena zaštite** ostvaren je u iznosu od 41.000,00 kn i odnosi se na sufinanciranje rada dodatnog tima hitne pomoći u turističkoj sezoni, te sredstva pomoći za Opću bolnicu Zadar.

Naziv programa	0100 Zdravstvena zaštita
Regulatnorni okvir	• Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19) • Zakon o zdravstvenoj zaštiti (NN 100/18, 125/19) • Ugovor o organiziranju i financiranju dodatnog tima za vrijeme turističke sezone u Ispostavi Starigrad Zavoda za hitnu medicinu Zadarske županije
Opis programa (aktivnosti)	• Aktivnost A100001 Pomoć za rad zdravstvenih službi
Ciljevi programa	Osigurati potrebnu zdravstvenu zaštitu sufinanciranjem dežurstava; Sufinanciranje nabavke opreme za Opću bolnicu Zadar; povećanje zdravstvene zaštite stanovništva.
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 60.000,00 kn • Izvršenje 2021. godina = 41.000,00 kn
Pokazatelj rezultata	Rad turističke ambulante; Kupljeni uređaji zdravstvene zaštite.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Sufinanciran je rad dodatnog tima hitne pomoći: Isplaćena sredstva za Opću bolnicu Zadar.

Program **Poljoprivredni i gospodarski resursi** odnosi se na sredstva potpore u poljoprivredi za pčelare i nije bilo izvršenja.

Naziv programa	0101 Poljoprivredni i gospodarski resursi
Regulatnorni okvir	• Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19) • Zakon o poljoprivredi (NN 118/18, 42/20) • Program potpora u poljoprivredi Općine Starigrad
Opis programa (aktivnosti)	• Aktivnost A100001 Sufinanciranje-potpore

Ciljevi programa	Osigurati potporu za poljoprivrednike.
Planirana i izvršena sredstva	• Planirano 2021. godina = 30.000,00 kn • Izvršenje 2021. godina = -
Pokazatelj rezultata	Broj isplaćenih potpora za poljoprivredu.
Ostvareni ciljevi i rezultati	Nisu ostvareni.

REPUBLIKA HRVATSKA

ZADARSKA ŽUPANIJA

OPĆINA STARIGRAD

Općinsko vijeće

KLASA:400-01/20-01/09

URBROJ: 2198-9-1-22-5

Starigrad Paklenica, 24. ožujka 2022. godine

Na temelju članka 39. Zakona o proračunu (Narodne novine br. 87/08, 139/12 i 15/15) te članka 30. Statuta Općine Starigrad (Službeni glasnik Zadarske županije br. 3/18, 8/18, 3/20 i 3/21), Općinsko vijeće Općine Starigrad na svojoj 6. sjednici održanoj 24. ožujka 2022. godine donijelo je

Odluku o usvajanju Izvještaja o izvršenju Plana razvojnih

programa Općine Starigrad za 2021. godinu

Članak 1.

Ovom odlukom usvaja se izvršenje Plana razvojnih programa Općine Starigrad za 2021. godinu. Plan razvojnih programa za 2021. godinu je donesen je na 23.sjednici Općinskog vijeća 26. studenog 2020. godine, I. (prve) izmjene i dopune Plana razvojnih programa za 2021. godinu donesene su na 3. sjednici Općinskog vijeća 10. rujna 2021. godine i II. (druge) izmjene i dopune Plana razvojnih programa za 2021. godinu na 4. sjednici Općinskog vijeća 30. studenoga 2021. godine.

Članak 2.

Izvještaj o izvršenju Plana razvojnih programa za 2021. godinu dan je u tablearnom prikazu:

Naziv cilja	Naziv mjere	Program/ Aktivnost	Naziv programa /aktivnosti	Proračun 2021.	Izvršenje 01.01.-31.12.2021.	Pokazatelj rezultata	Polazna vrijednost	Ciljana vrijednost 2021.	Ciljana vrijednost 2022.	Ciljana vrijednost 2023.	Odgovornost za provedbu
CILJ 1.ODRŽAVANJE I	MJERA 1.1.OPREMANJE	**0100**	**Redovna djelatnost JUO-a**	**68.500,00**	**15.318,00**						**002**

RAZVOJ OBJEKATA I OPREME U VLASNIŠTVU OPĆINE STARIGRAD	OBJEKATA I NABAVA OPREME U VLASNIŠTVU OPĆINE STARIGRAD	K100001	Uredska oprema	30.000,00	2.586,50	Zadovoljavajuća opremljenost uredskom opremom	88%	89%	90%	91%	002
		K100002	Računala, računalna oprema i programi	35.000,00	11.232,50	Zadovoljavajuća opremljenost računalima i računalnom opremom	85%	87%	89%	91%	002
		K100003	Telekomunikacijski uređaji i oprema	3.500,00	1.499,00	Broj kupljenih uređaja godišnje	1 kom	1 kom	1 kom	1 kom	002
		1010	**Unapređenje stanovanja**	**50.000,00**	**0,00**						**002**
		A100001	Poboljšanje sadržaja stanovanja	50.000,00	0,00	Zadovoljavajuća opremljenost javnih površina opremom - dječja igrališta i urbana oprema	70%	75%	80%	85%	002
	MJERA 1.2.DODATNA ULAGANJA U ZGRADE U VLASNIŠTVU OPĆINE STARIGRAD	**0106**	**Održavanje općinskih objekata**	**10.000,00**	**0,00**						**002**
		K100002	Sanacija zgrade stare škole u Selinama	10.000,00	0,00	Uređenje zgrade	20%	25%	60%	80%	002
		K100003	Sanacija i uređenje zgrade Društveni dom	0,00	0,00	Uređenje zgrade	0%	5%	40%	80%	002
CILJ 2. UREĐENJE I IZGRADNJA INFRASTRUKTURE NA PODRUČJU OPĆINE STARIGRAD	MJERA 2.1.IZGRADNJA NOGOSTUPA	**1009**	**Uređenje prometnih površina**	**20.000,00**	**0,00**						**002**
		K100001	Izgradnja nogostupa na području OS	20.000,00	0,00	Provođenje projekta - povećanje sigurnosti pješaka u prometu	0%	10%	0%	0%	002
	MJERA 2.2 UREĐENJE CENTRA MJESTA	**1007**	**Uređenje centra Starigrad Paklenica**	**0,00**	**0,00**						**002**
		K100001	Uređenje Trga Stjepana Radića	0,00	0,00	Provođenje projekta - uređen trg	20%	50%	60%	100%	002

		K100002	Uređenje Jazina	0,00	0,00	Provođenje projekta - uređene Jazine	20%	20%	60%	100%	002
CILJ 3. ZAŠTITA I OČUVANJE OKOLIŠA	MJERA 3.1.UNAPREĐENJE SUSTAVA GOSPODARENJA OTPADOM	**0105**	**Zaštita okoliša**	**2.546.000,00**	**2.505.093,63**						**002**
		K100001	Reciklažno dvorište	0,00	0,00	Provođenje projekta u % - smanjenje mještanog komunalnog otpada	0%	10%	100%	100%	002
		K100003	Odlagalište otpada Samograd	2.546.000,00	2.505.093,63	Provođenje projekta u % - rast kvalitete zaštite okoliša	30%	95%	100%	100%	002
CILJ 4. RAZVOJ KONKURENTNOG I ODRŽIVOG GOSPODARSTVA	MJERA 4.1.RAZVOJ I JAČANJE TURISTIČKE INFRASTRUKTURE	**0103**	**Turizam**	**250.000,00**	**0,00**						**002**
		K100002	Destinacija aktivnog turizma	250.000,00	0,00	Provođenje projekata u % - Povećanje turističke ponude	5	20	70	95	002
	MJERA 4.2.RAZVOJ I JAČANJE KOMUNALNE INFRASTRUKTURE	**1000**	**Protupožarna zaštita**	**50.000,00**	**48.125,00**						**002**
		K100001	Vatrogasni dom	50.000,00	48.125,00	Broj DVD-a na području Općine – Kvalitetnija protupožarna zaštita	1	1	1	1	002
		0101	**Izgradnja komunalne infrastrukture**	**3.115.000,00**	**1.716.322,19**						**002**
		K100002	Groblje Seline	2.640.000,00	1.435.072,19	Uređenje groblja u Selinama	25	50	75	90	002
		K100003	Izgradnja javne rasvjete	0,00	0,00	Broj rasvjetnih tijela – Zadovoljavajuća javna rasvjeta	1400	1450	1500	1550	002

				na području općine					
K100004	Rekonstrukcija nerazvrstanih cesta	15.000,00	0,00	Broj metara rekonstruiranih ulica – poboljšanje kvalitete komunalne infrastrukture	0	50	500	800	002
K100005	Vodovodna mreža Općine Starigrad	235.000,00	181.250,00	Pripremljenost planirane projektne dokumentacije % - opskrbljenost građana vodom	50	60	70	100	002
K100006	Plaža Jaz Kulina	0,00	0,00	Uređenje plaže Jaz u % - povećanje kvalitete turističke ponude	85	90	95	100	002
K100008	Središnji obalni pojas	0,00	0,00	Provođenje projekta u % - povećanje kvalitete komunalne infrastrukture i turističke ponude	0	5	10	20	002
K100009	Sustav kanalizacije i pročišćavanja	100.000,00	0,00	Pokrivenost kanalizacijom % - priključenje građana na kanalizacijsku mrežu	5	10	12	15	002
K100011	Sanacija ulica 112. Brigade, 164. Brigade i J.Dokoza	25.000,00	0,00	Provođenje projekta u % - sanirane ulice	10	30	50	100	002
K100012	Dječje igralište na području Brđani	0,00	0,00	Provođenje projekta u % - izgrađeno igralište	20	100	100	100	002

		K100013	Uređenje male komunalne infrastrukture na šumskom području	0,00	0,00	Provođenje projekta u % - izređeno šumsko područje	20	20	60	100	002
		K100014	Izrada projektnih dokumentacija za buduće projekte	100.000,00	100.000,00	Broj izrađenih novih neplaniranih projektnih dokumentacija	1	2	2	2	002
		0102	**Prostorno i urbanističko planiranje**	**150.000,00**	**66.250,00**						**002**
		K100001	Prostorno planska dokumentacija	150.000,00	66.250,00	Broj novih prostorno planskih dokumenata	4	2	3	4	002
		0104	**Otkup zemljišta**	**50.000,00**	**0,00**						**002**
		K100001	Otkup zeljišta	50.000,00	0,00	Otkupljeno zemljište u m2	0	Ovisno o potrebi i budućim projektima.			002
SVEUKUPNO				6.309.500,00	4.351.108,82						

Članak 3.

Izvještaj o izvršenju Plana razvojnih programa za 2021. godinu stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenom glasniku Zadarske županije“.

Predsjednik

Marko Marasović, dipl. ing. građ., v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA

ZADARSKA ŽUPANIJA

OPĆINA STARIGRAD

Općinsko vijeće

KLASA: 400-01/20-01/10

URBROJ: 2198-9-1-22-4

Starigrad Paklenica, 24. ožujka 2022. godine

Na temelju članka 35. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“ broj 33/01, 60/01, 129/05, 109/07,125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19 i 144/20), članka 71. Zakona o komunalnom gospodarstvu („Narodne Novine“ br. 68/18, 110/18 i 32/20), te članka 30. Statuta Općine Starigrad ("Službeni glasnik Zadarske županije" br. 3/18, 8/18, 3/20 i 3/21) Općinsko vijeće Općine Starigrad na svojoj 6. sjednici održanoj 24. ožujka 2022. godine, donijelo je

Odluku o usvajanju Izvješća o izvršenju Programa građenja komunalne infrastrukture na području Općine Starigrad za 2021. godinu

Članak 1.

Ovom odlukom usvaja se Izvješće o izvršenju Programa građenja komunalne infrastrukture na području Općine Starigrad za 2021. godinu (dalje: Program). Program je donesen na 23. sjednici Općinskog vijeća 26. studenoga 2020. godine, I. (prve) izmjene i dopune Programa donesene su na 3. sjednici Općinskog vijeća 10. rujna 2021. godine, a II. (druge) izmjene i dopune Programa donesene su na 4. sjednici Općinskog vijeća 30. studenoga 2021. godine.

Članak 2.

Sredstva za Program građenja komunalne infrastrukture na području Općine Starigrad u Proračunu Općine Starigrad za 2021. godinu predviđena su u ukupnom iznosu od 2.425.000,00 kn, potom I. Izmjenama i dopunama povećana na iznos od 3.465.000,00 kn, II. izmjenama i dopunama smanjena na iznos od 3.315.000,00 kn, a izvršena su u iznosu od 1.782.572,19 kn.

Za ostvarivanje ovog programa predviđena su i izvršena sredstva iz sljedećih izvora:

Vrsta prihoda:	***Plan u kn***	***I. izmjene i dopune u kn***	***II. izmjene i dopune u kn***	***Izvršenje u kn***
Pomoći iz županijskog i državnog proračuna i EU	*880.000,00 kn*	*220.000,00 kn*	*90.000,00 kn*	*76.400,00 kn*
Prihodi od komunalnog doprinosa	*400.000,00 kn*	*300.000,00 kn*	*250.000,00 kn*	*18.700,00 kn*
Komunalna naknada	*100.000,00 kn*	*0,00 kn*	*0,00 kn*	*0,00 kn*
Prihodi za posebne namjene - ostali	*285.000,00 kn*	*335.000,00 kn*	*385.000,00 kn*	*247.500,00 kn*
Ostalih prihodi od prodaje nefin. imovine	*500.000,00 kn*	*500.000,00 kn*	*150.000,00 kn*	*0,00 kn*
Prihodi od poreza	*170.000,00 kn*	*1.120.000,00 kn*	*1.190.000,00 kn*	*940.060,67 kn*
Višak prihoda iz prethodnih godina	*50.000,00 kn*	*400.000,00 kn*	*400.000,00 kn*	*100.000,00 kn*
Ostali opći prihodi i primici	*40.000,00 kn*	*40.000,00 kn*	*0,00 kn*	*0,00 kn*
Prihodi od prodaje građevinskog zemljišta	*0,00 kn*	*550.000,00 kn*	*850.000,00 kn*	*399.911,52 kn*
Ukupno	***2.425.000,00 kn***	***3.465.000,00 kn***	***3.315.000,00 kn***	***1.782.572,19 kn***

Izvješće o Izvršenju Programa prikazano je u tablici kako slijedi:

Program građenja komunalne infrastrukture				
	Plan	I. izmjene i dopune	II. izmjene i dopune	Izvršenje
Izgradnja groblja				
Projektna dokumentacija groblje Seline	50.000,00	50.000,00	50.000,00	18.700,00
Radovi groblje Seline	1.000.000,00	2.500.000,00	2.500.000,00	1.339.972,19
Usluge stručnog nadzora i zaštite na radu	0,00	90.000,00	90.000,00	76.400,00
Izgradnja javne rasvjete				
Izgradnja javne rasvjete	50.000,00	0,00	0,00	0,00
Vodovodna mreža Općine Starigrad				
PD za vodovodnu mrežu	50.000,00	235.000,00	235.000,00	181.250,00
Rekonstrukcija nerazvrstanih cesta				
Rekonstrukcija – konzultantske usluge	15.000,00	15.000,00	15.000,00	0,00
Plaža Jaz Kulina				
Projektna dokumentacija	80.000,00	0,00	0,00	0,00

Radovi	100.000,00	0,00	0,00	0,00
Središnji obalni pojas				
PD Središnji obalni pojas	100.000,00	0,00	0,00	0,00
Središnji obalni pojas radovi	50.000,00	0,00	0,00	0,00
Sustav kanalizacije i pročišćavanja				
Projektna dokumentacija Sustav kanalizacije i pročišćavanja	100.000,00	100.000,00	100.000,00	0,00
Sanacija ulica 112. brigade, 164. brigade i Jose Dokoza				
Izrada projekte dokumentacije	25.000,00	25.000,00	25.000,00	0,00
Dječje igralište na području Brđani				
Izgradnja dječjeg igrališta	400.000,00	200.000,00	0,00	0,00
Izrada projektnih dokumentacija za buduće projekte				
Izrada projekte dokumentacije	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00
Prostorno i urbanističko planiranje				
Prostorno planska i projektna dokumentacija	150.000,00	100.000,00	150.000,00	66.250,00
Otkup zemljišta				

Otkup zemljišta	150.000,00	50.000,00	50.000,00	0,00
UKUPNO:	**2.425.000,00**	**3.465.000,00**	**3.315.000,00**	**1.782.572,19**

Članak 3.

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku Zadarske županije."

Predsjednik

Marko Marasović, dipl. ing. građ., v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA

ZADARSKA ŽUPANIJA

OPĆINA STARIGRAD

Općinsko vijeće

KLASA: 400-01/20-01/11

URBROJ: 2198-9-1-22-4

Starigrad Paklenica, 24. ožujka 2022. godine

Na temelju članka 35. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“ broj 33/01, 60/01, 129/05, 109/07,125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19 i 144/20) članka 74. Zakona o komunalnom gospodarstvu („Narodne Novine“ br. 68/18, 110/18 i 32/20), te članka 30. Statuta Općine Starigrad ("Službeni glasnik Zadarske županije" br. 3/18, 8/18, 3/20 i 3/21) Općinsko vijeće Općine Starigrad na svojoj 6. sjednici održanoj 24. ožujka 2022. godine, donijelo je

Odluku o usvajanju Izvješća o izvršenju Programa održavanja

komunalne infrastrukture na području Općine Starigrad za 2021. godinu

Članak 1.

Ovom odlukom usvaja se Izvješće o izvršenju Programa održavanja komunalne infrastrukture na području Općine Starigrad za 2021. godinu (dalje: Program). Program je donesen na 23. sjednici Općinskog vijeća 26. studenoga 2020. godine, I. (prve) izmjene i dopune Programa donesene su na 3. sjednici Općinskog vijeća 10. rujna 2021. godine, a II. (druge) izmjene i dopune Programa donesene su na 4. sjednici Općinskog vijeća 30. studenoga 2021. godine.

Članak 2.

Sredstva za Program održavanja komunalne infrastrukture na području Općine Starigrad u Proračunu Općine Starigrad za 2021. godinu predviđena su u ukupnom iznosu od 5.895.000,00 kn, potom I. Izmjenama i dopunama povećana na iznos od 6.390.000,00 kn, II. izmjenama i dopunama povećana na iznos od 6.720.000,00 kn, a izvršena su u iznosu od 6.216.464,42 kn.

Za ostvarivanje ovog programa predviđena su i izvršena sredstva iz sljedećih izvora:

Vrsta prihoda	***Plan***	***I. izmjene i dopune***	***II. izmjene i dopune***	***Izvršenje***
Prihod od komunalne naknade	*800.000,00 kn*	*900.000,00 kn*	*750.000,00 kn*	*748.724,78 kn*
Prihod od komunalnog doprinosa	*1.600.000,00 kn*	*1.700.000,00 kn*	*1.850.000,00 kn*	*1.565.425,39 kn*

Naknade od koncesija	*400.000,00 kn*	*400.000,00 kn*	*0,00 kn*	*0,00 kn*
Naknada za zadržavanje nezakonito izgrađenih zgrada u prostoru	*50.000,00 kn*	*50.000,00 kn*	*50.000,00 kn*	*43.596,38 kn*
Ostali prihodi proračuna: Prihodi od poreza, ostali opći prihodi i primici, prihodi od financijske i nefinancijske imovine, višak prihoda iz prethodne godine i kapitalne pomoći iz županijskog i državnog proračuna	*3.045.000,00 kn*	*3.340.000,00 kn*	*4.070.000,00 kn*	*3.858.717,87 kn*
Ukupno	***5.895.000,00 kn***	***6.390.000,00 kn***	***6.720.000,00 kn***	***6.216.464,42 kn***

Izvješće o izvršenju programa prikazano je u tablici kako slijedi:

Održavanje komunalne infrastrukture				
Održavanje javne rasvjete	Plan	I. izmjene i dopune	II. izmjene i dopune	Izvršenje
Električna energija za javnu rasvjetu	300.000,00	300.000,00	350.000,00	331.688,21
Održavanje javne rasvjete	600.000,00	965.000,00	1.045.000,00	933.272,36
Održavanje nerazvrstanih cesta				
Održavanje i sanacija nerazvrstanih cesta	200.000,00	200.000,00	250.000,00	249.438,48
Održavanje i uređenje javnih površina				
Održavanje javnih površina	500.000,00	550.000,00	700.000,00	699.176,84
Krupni otpad	400.000,00	400.000,00	400.000,00	339.727,50
Usluge tekućeg i investicijskog održavanja igrališta	15.000,00	15.000,00	15.000,00	12.438,20

Usluge čišćenja i uređenja javnih površina	750.000,00	750.000,00	750.000,00	749.422,50
Održavanje groblja				
Održavanje groblja u Tribnju	50.000,00	50.000,00	50.000,00	3.397,90
Održavanje Novog groblja u Starigradu	100.000,00	100.000,00	100.000,00	27.633,89
Deratizacija i dezinsekcija				
Deratizacija i dezinsekcija	85.000,00	85.000,00	85.000,00	82.333,88
Održavanje deponija otpada				
Usluge održavanja deponija otpada	50.000,00	50.000,00	50.000,00	13.535,60
Održavanje plaža i obalnog pojasa				
Tekuće i investicijsko održavanje plaža	150.000,00	700.000,00	700.000,00	691.001,87
Uređenje i sanacija obalnog pojasa	100.000,00	250.000,00	250.000,00	222.041,34
Sanacija i asfaltiranje nerazvrstanih cesta				
Sanacija i asfaltiranje nerazvrstanih cesta	2.500.000,00	1.900.000,00	1.900.000,00	1.800.588,19
Usluge stručnog nadzora nad radovima	75.000,00	55.000,00	55.000,00	54.017,66
Veterinarsko higijeničarski poslovi				
Veteriarsko higijeničarski poslovi	20.000,00	20.000,00	20.000,00	6.750,00
UKUPNO:	**5.895.000,00**	**6.390.000,00**	**6.720.000,00**	**6.216.464,42**

Članak 3.

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku Zadarske županije."

Predsjednik

Marko Marasović, dipl. ing. građ., v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA

ZADARSKA ŽUPANIJA

OPĆINA STARIGRAD

Općinsko vijeće

KLASA: 400-01/20-01/12

URBROJ: 2198-9-1-22-3

Starigrad Paklenica, 24. ožujka 2022. godine

Na temelju članka 35. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“, broj: 33/01, 60/01, 129/05, 109/07,125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19 i 144/20), članka 76. Zakona o sportu ("Narodne novine" broj: 71/06, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20 i 77/20) i članka 30. Statuta Općine Starigrad („Službeni glasnik Zadarske županije“, broj: 3/18, 8/18, 3/20 i 3/21) Općinsko vijeće Općine Starigrad na svojoj 6. sjednici održanoj dana 24. ožujka 2022. godine, donijelo je

Odluku o usvajanju Izvješća o izvršenju Programa

javnih potreba u sportu u 2021. godini

Članak 1.

Ovom odlukom usvaja se Izvješće o izvršenju Programa javnih potreba u sportu u 2021. godini (dalje: Program). Program je donesen na 23. sjednici Općinskog vijeća 26. studenoga 2020. godine, a I. (prve) izmjene i dopune Programa donesene su na 3. sjednici Općinskog vijeća 10. rujna 2021. godine.

Članak 2.

Sredstva za program javnih potreba u području sporta u Proračunu Općine Starigrad za 2021. godinu predviđena su u ukupnom iznosu od 135.000,00 kn, potom I. Izmjenama i dopunama smanjena na iznos od 105.000,00 kn, a izvršena u iznosu od 55.000,00 kn. Sredstva u iznosu od 55.000,00 kn raspoređena su korisnicima temeljem javnog natječaja raspisanog tokom 2021. godine sukladno Pravilniku o financiranju javnih potreba Općine Starigrad. Izvjeće o izvršenju Programa prikazano je u tablici kako slijedi:

	Plan 2021.	I. izmjene i dopune 2021.	Izvršenje 2021.
Program 0101 Javne potrebe u sportu			
Aktivnost A1000001 Tekuće donacije u sportu			
Sportska događanja	35.000,00 kn	35.000,00 kn	0,00 kn
Sportske udruge	70.000,00 kn	70.000,00 kn	55.000,00 kn
Memorijalni turnir D. T. Gavran	30.000,00 kn	0,00 kn	0,00 kn

Članak 3.

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku Zadarske županije."

Predsjednik

Marko Marasović, dipl. ing. građ., v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA

ZADARSKA ŽUPANIJA

OPĆINA STARIGRAD

Općinsko vijeće

KLASA: 400-01/20-01/13

URBROJ: 2198-9-1-22-3

Starigrad Paklenica, 24. ožujka 2022. godine

Na temelju članka 35. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“, broj: 33/01, 60/01, 129/05, 109/07,125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19 i 144/20), članka 9a. Zakona o financiranju javnih potreba u kulturi ("Narodne novine" broj: 27/93 i 38/09), članka 20. Zakona o tehničkoj kulturi ("Narodne novine" 76/93, 11/94 i 38/09) i članka 30. Statuta Općine Starigrad („Službeni glasnik Zadarske županije“, broj: 3/18, 8/18, 3/20 i 3/21) Općinsko vijeće Općine Starigrad na svojoj 6. sjednici održanoj dana 24. ožujka 2022. godine, donijelo je

Odluku o usvajanju Izvješća o izvršenju Programa

javnih potreba u kulturi za 2021. godinu

Članak 1.

Ovom odlukom usvaja se Izvješće o izvršenju Programa javnih potreba u kulturi u 2021. godini (dalje: Program). Program je donesen na 23. sjednici Općinskog vijeća 26. studenoga 2020. godine, a I. (prve) izmjene i dopune Programa donesene su na 3. sjednici Općinskog vijeća 10. rujna 2021. godine.

Članak 2.

Sredstva za program javnih potreba u području kulture u Proračunu Općine Starigrad za 2021. godinu predviđena su ukupnom iznosu od 105.000,00 kn, potom I. Izmjenama i dopunama smanjena na iznos od 85.000,00 kn, a izvršena u iznosu od 44.465,79 kn. Sredstva u iznosu od 20.211,50 kn raspoređena su korisnicima temeljem javnog natječaja raspisanog tokom 2021. godine sukladno Pravilniku o financiranju javnih potreba Općine Starigrad. Izvješće o izvršenju Programa prikazano je u tablici kako slijedi:

	Plan 2021.	I. izmjene i dopune 2021.	Izvršenje 2021.
Program 0100 Javne potrebe u kulturi			
Aktivnost A1000001 Tekuće donacije u kulturi			
Tekuće donacije udrugama/korisnicima	30.000,00 kn	30.000,00 kn	20.211,50 kn
Arheološki muzej Zadar	20.000,00 kn	20.000,00 kn	0,00 kn
Turistička zajednica Općine Starigrad	50.000,00 kn	30.000,00 kn	19.254,29 kn
Aktivnost A1000003 Sufinanciranje Bibliobusa			
Sufinanciranje Bibliobusa	5.000,00 kn	5.000,00 kn	5.000,00 kn

Članak 3.

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku Zadarske županije."

Predsjednik

Marko Marasović, dipl. ing. građ., v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA

ZADARSKA ŽUPANIJA

OPĆINA STARIGRAD

Općinsko vijeće

KLASA: 400-01/20-01/15

URBROJ: 2198-9-1-22-3

Starigrad Paklenica, 24. ožujka 2022. godine

Natemelju članka 35. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“, broj: 33/01, 60/01, 129/05, 109/07,125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19 i 144/20), članka 49. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju („Narodne novine“ broj 10/97, 107/07, 94/13 i 98/19), članka 141. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi („Narodne novine“ broj 87/08 do 64/20) te članka 30. Statuta Općine Starigrad („Službeni glasnik Zadarske županije“, broj: 3/18, 8/18, 3/20 i 3/21) Općinsko vijeće Općine Starigrad na svojoj 6. sjednici održanoj dana 24. ožujka 2022. godine, donijelo je

Odluku o usvajanju izvješća o izvršenju Programa javnih potreba u školstvu,

predškolskom odgoju i naobrazbi Općine Starigrad u 2021. godini

Članak 1.

Ovom odlukom usvaja se Izvješće o izvršenju Programa javnih potreba u školstvu, predškolskom odgoju i naobrazbi Općine Starigrad u 2021. godini (dalje: Program). Program je donesen na 23. sjednici Općinskog vijeća 26. studenoga 2020. godine, a I. (prve) izmjene i dopune Programa donesene su na 4. sjednici Općinskog vijeća 30. studenoga 2021. godine.

Članak 2.

Sredstva za program javnih potreba u školstvu, predškolskom odgoju i naobrazbi u Proračunu Općine Starigrad za 2021. godinu predviđena su u ukupnom iznosu od 1.589.500,00 kn, potom I. Izmjenama i dopunama smanjena na iznos od 1.459.110,00 kn, a izvršena su u iznosu od 1.193.087,07 kn. Izvješće o izvršenju Programa prikazano je u tablici kako slijedi:

	Plan 2021.	I. izmjene i dopune 2021.	Izvršenje 2021.
Program 0100 javne potrebe u školstvu			
Aktivnost A100001 Sufinanciranje potreba u osnovnom školstvu			
Sufinanciranje projekata O.Š. Starigrad	15.000,00 kn	15.000,00 kn	15.000,00 kn
Tekuće donacije O.Š. Starigrad	65.000,00 kn	65.000,00 kn	65.000,00 kn

Sufinanciranje projekta rano učenje njemačkog	39.500,00 kn	39.500,00 kn	21.899,31 kn
Aktivnost A100002 Stipendije i školarine			
Stipendije studentima	100.000,00 kn	100.000,00 kn	88.500,00 kn
Aktivnost A100003 Sufinanciranje prijevoza učenika			
Sufinanciranje troškova prijevoza učenika SŠ	50.000,00 kn	50.000,00 kn	21.027,40 kn
Aktivnost A100004 Sufinanciranje radnih materijala učenicima osnovne škole			
1. Sufinanciranje radnih materijale učenicima OŠ	70.000,00 kn	70.000,00 kn	59.470,47 kn
Program 0101 Predškolski odgoj			
Aktivnost 100001 Dječji vrtić Osmjeh			
1. Dječji vrtić „Osmjeh“	1.250.000,00 kn	1.119.610,00 kn	922.189,89 kn
1.1.Sredstva iz općinskog proračuna	1.085.000,00 kn	942.650,00 kn	781.998,89 kn
1.2. Vlastita sredstva DV „Osmjeh“	165.000,00 kn	176.960,00 kn	140.191,00 kn

Članak 3.

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku Zadarske županije."

Predsjednik

Marko Marasović, dipl. ing. građ., v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA

ZADARSKA ŽUPANIJA

OPĆINA STARIGRAD

Općinsko vijeće

KLASA: 400-01/20-01/14

URBROJ: 2198-9-1-22-2

Starigrad Paklenica, 24. ožujka 2022. godine

Na temelju članka 35. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“, broj: 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19 i 144/20), članka 117. Zakona o socijalnoj skrbi ("Narodne novine" broj: 157/13, 152/14, 99/15, 52/16, 16/17, 130/17, 98/19, 64/20 i 138/20) i članka 30. Statuta Općine Starigrad („Službeni glasnik Zadarske županije“, broj 3/18, 8/18, 3/20 i 3/21) Općinsko vijeće Općine Starigrad na svojoj 6. sjednici održanoj dana 24. ožujka 2022. godine, donijelo je

Odluku o usvajanju Izvješća o izvršenju

Programa socijalne skrbi Općine Starigrad za 2021. godinu

Članak 1.

Ovom odlukom usvaja se Izvješće o izvršenju Programa socijalne skrbi Općine Starigrad za 2021. godinu (dalje: Program). Program je donesen na 23. sjednici Općinskog vijeća 26. studenoga 2020. godine.

Članak 2.

Sredstva za program socijalne skrbi u Proračunu Općine Starigrad za 2021. godinu predviđena su u ukupnom iznosu od 275.000,00 kn, a izvršena u iznosu od 219.715,23 kn. Izvješće o izvršenju Programa prikazano je u tablici kako slijedi:

	Plan 2021.	Izvršenje 2021.
Program 0100 Socijalna zaštita		
Aktivnost A100001 Naknade građanima i kućanstvima		
Ostale naknade i pomoći stanovništvu	30.000,00 kn	24.315,23 kn
Komunalno opremanje – Zakon o hrvatskim braniteljima	20.000,00 kn	0,00 kn

Aktivnost A100002 Naknade za novorođenu djecu		
Naknade roditeljima novorođene djece	75.000,00 kn	62.500,00 kn
Aktivnost A100003 Sufinanciranje prijevoza vode		
Sufinanciranje prijevoza vode	120.000,00 kn	119.700,00 kn
Aktivnost A100004 Sufinanciranje troška dječjeg vrtića za djecu s posebnim potrebama		
Sufinanciranje troška dječjeg vrtića za djecu s posebnim potrebama	30.000,00 kn	13.200,00 kn

Članak 3.

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenom glasniku Zadarske županije“.

Predsjednik

Marko Marasović, dipl. ing. građ., v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA

ZADARSKA ŽUPANIJA

OPĆINA STARIGRAD

Općinsko vijeće

KLASA: 400-01/20-01/16

URBROJ: 2198-9-1-22-2

Starigrad Paklenica, 24. ožujka 2022. godine

Na temelju članka 31. stavka 3. Zakona o postupanju s nezakonito izgrađenim zgradama („Narodne novine“ broj 86/12, 143/13, 65/17 i 14/19) i članka 30. Statuta Općine Starigrad („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 3/18, 8/18, 3/20 i 3/21), Općinsko vijeće Općine Starigrad na svojoj 6. sjednici održanoj 24. ožujka 2022. godine donijelo je

Odluku o usvajanju Izvješća o izvršenju Programa korištenja naknade

za zadržavanje nezakonito izgrađenih zgrada u prostoru za 2021. godinu

Članak 1.

Ovom odlukom usvaja se Izvješće o izvršenju Programa korištenja naknade za zadržavanje nezakonito izgrađenih zgrada u prostoru za 2021. godinu. Program je donesen na 23. sjednici Općinskog vijeća 26. studenoga 2020. godine.

Članak 2.

Prihod proračuna Općine Starigrad za 2021. godinu od naknada za zadržavanje nezakonito izgrađenih zgrada u prostoru, a kao 30% ukupnog iznosa naknade, planiran je u iznosu 50.000,00 kuna, a ostvaren u iznosu od 42.766,28 kuna.

Članak 3.

Ostvareni prihod od naknada za zadržavanje nezakonito izgrađenih zgrada u prostoru utrošen je za dio troškova financiranja poboljšanja infrastrukturno nedovoljno opremljenih naselja, odnosno za sanaciju i asfaltiranje nerazvrstanih cesta na području Općine Starigrad u naseljima Starigrad Paklenica, Seline i Tribanj koje je planirano u posebnom dijelu proračuna Program 0100 Održavanje komunalne infrastrukture, Aktivnost A1000011 Sanacija i asfaltiranje neravrstanih cesta.

Članak 4.

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenom glasniku Zadarske županije“.

Predsjednik

Marko Marasović, dipl. ing. građ., v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA

ZADARSKA ŽUPANIJA

OPĆINA STARIGRAD

Općinsko vijeće

KLASA: 400-02/20-01/01

URBROJ: 2198-9-1-22-8

Starigrad Paklenica, 24. ožujka 2022. godine

Na temelju članka 35. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“ broj 33/01, 60/01, 129/05, 109/07,125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19 i 144/20), te članka 30. Statuta Općine Starigrad ("Službeni glasnik Zadarske županije" br. 3/18, 8/18, 3/20 i 3/21) Općinsko vijeće Općine Starigrad na svojoj 6. sjednici održanoj 24. ožujka 2022. godine, izdalo je

Suglasnost na izvještaj o izvršenju Financijskog plana

Dječjeg vrtića „Osmjeh“ za 2021. godinu

Članak 1.

Daje se suglasnost na izvještaj o izvršenju Financijskog plana Dječjeg vrtića „Osmjeh“ za 2021. godinu.

Članak 2.

Ova suglasnost stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenom glasniku Zadarske županije“.

Predsjednik

Marko Marasović, dipl. ing. građ., v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA

ZADARSKA ŽUPANIJA

OPĆINA STARIGRAD

Općinsko vijeće

KLASA: 350-03/22-01/01

URBROJ: 2198-9-1-22-1

Starigrad Paklenica, 24. ožujka 2022. godine

Temeljem članka 86. *Zakona o prostornom uređenju* (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19 i 98/19) te članka 30. Statuta Općine Starigrad ("Službeni Glasnik Zadarske županije" br. 3/18, 8/18, 3/20 i 3/21) Općinsko vijeće Općine Starigrad na svojoj 6. sjednici održanoj dana 24. ožujka 2022. godine, je donijelo

O D L U K U

o izradi izmjena i dopuna

URBANISTIČKOG PLANA UREĐENJA LUKE STARIGRAD

Članak 1.

Pravna osnova za izradu i donošenje izmjena i dopuna UPU luke Starigrad

(1) Donosi se Odluka o izradi izmjena i dopuna Urbanističkog plana uređenja luke Starigrad („Službeni glasnik Zadarske županije“ br. 3/21), u daljnjem tekstu: *Odluka*.

(2) Izmjene i dopune urbanističkog plana uređenja luke Starigrad izrađuju se i donose u skladu s odredbama Zakona o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19 i 98/19).

Članak 2.

Razlozi za izradu izmjena i dopuna UPU luke Starigrad

(1) Luka Starigrad je **postojeća** luka otvorena za javni promet od lokalnog značaja do 280 vezova (prema *Prostornom planu Općine Starigrad*).

(2) Pristupit će se izradi izmjena i dopuna *urbanističkog plana uređenja luke Starigrad* s pratećim sadržajima (u daljnjem tekstu: *Plan* ili *UPU*). UPU određuje uvjete za urbanu preobrazbu kopnenog i morskog dijela ove luke. Izmjene i dopune UPU-a se donose iz razloga koji slijede:

(a) Potrebno je redefinirati lučku infrastrukturu planirana UPU-om: gatovi planirani UPU-om će se smanjiti i uskladiti sa stvarnim potrebama i financijskim mogućnostima. Smanjenje gatova neće negativno utjecati na sigurnosti priveza plovila u luci niti će narušiti izvorna programska načela određena UPU-om.

(b) U postupku izrade izmjena i dopuna UPU-a postojeći i planirani prateći sadržaji u funkciji luke otvorene za javni promet mogu se revidirati ukoliko se za to pokaže potreba.

Članak 3.

Obuhvat izrade izmjena i dopuna UPU-a

Izmjena i dopuna UPU-a obuhvaća prvenstveno morski dio luke otvorene za javni promet (luka lokalnog značaja) u središnjom obalnom pojasu naselja Starigrad. Postojeći i prateći sadržaji u kopnenom dijelu luke mogu se djelomično preraspodijeliti ili izmijeniti ukoliko se za to pokaže potreba u toku izrade ovih izmjena i dopuna.

Članak 4.

Sažeta ocjena stanja u obuhvatu Plana

(1) U obuhvatu Plana nalazi se postojeća luka otvorena za javni promet. Vezovi su razmješteni u morskom dijelu luke i posloženi uz dva gata. Izmjene i dopune neće bitno utjecati na programska načela UPU-a koji je na snazi. Dakle, i dalje nisu planirani suhi vezovi niti mogućnost servisa plovila.

(2) Ostali sadržaji u obuhvatu Plana (komunalna infrastruktura, parkirališne i ostale javne površine) mogu se u manjoj mjeri preoblikovati ili preraspodijeliti ovim izmjenama UPU-a ali ne i ukinuti.

Članak 5.

Ciljevi i programska polazišta izmjena i dopuna Plana

Cilj izrade izmjena i dopuna Plana jest da se u području obuhvata iz članka 3. ove Odluke osigura realizacija planiranih sadržaja u okvirima stvarnih potreba i financijskih mogućnosti.

Članak 6.

Popis sektorskih strategija, planova, studija i drugih dokumenata propisanih posebnim zakonima kojima, odnosno u skladu s kojima se utvrđuju zahtjevi za izradu izmjena i dopuna Plana

(1) Osobe iz članka 8. ove Odluke obvezne su dostaviti sektorske strategije, planove, studije i druge dokumente propisane posebnim propisima kojima, odnosno u skladu s kojima utvrđuju zahtjeve za izradu izmjena i dopuna Plana.

(2) Nositelj izrade dostavlja primjerak ove Odluke tijelima i osobama iz prethodnog stavka. Uz dostavu Odluke upućuje i poziv za dostavu zahtjeva (podaci, planske smjernice i propisani dokumenti) za izradu izmjena i dopuna Plana.

(3) Tijela i osobe određene posebnim propisima iz ovog članka moraju u dostavljenim zahtjevima sukladno Zakonu odrediti važeće propise i njihove odredbe te druge stručne i ostale dokumente, na kojima temelje svoje zahtjeve u obuhvatu Plana.

(4) Rok za dostavu zahtjeva određen je u trajanju od 15 dana od datuma primitka obavijesti o izradi izmjena i dopuna Plana i ove Odluke. Ukoliko tijela i osobe određeni posebnim propisima ne dostave zahtjeve u određenom roku, smatrat će se da ih nemaju. U tom slučaju moraju se u izradi i donošenju Plana poštivati uvjeti koje za sadržaj prostornog plana određuju odgovarajući važeći propisi i dokumenti.

Članak 7.

Način pribavljanja stručnih rješenja izmjena i dopuna Plana

(1) Za potrebe izrade izmjena i dopuna Plana, Općina će pribaviti u digitalnom obliku aktualnu verziju topografsko-katastarskog plana za područje obuhvata Plana. Topografsko-katastarski plan mora prikazati visine na kopnenom dijelu i dubine u morskom dijelu obuhvata Plana. Potrebno je zahvatiti i neposredno kontakt područja uz granicu obuhvata Plana.

(2) U izradi izmjena i dopuna UPU-a će se koristiti sva raspoloživa prostorna dokumentacija koju iz područja svog djelokruga osigurava Općina Starigrad i koja se nalaze na web stranicama javnopravnih tijela

(BIOPORTAL, GEOPORTAL i dr.). Koristit će se i idejno rješenje uređenje luke otvorene za javni promet kojeg će osigurati Županijska lučka uprava Zadar.

(3) Druga stručna rješenja nisu predviđena za izradu Plana.

Članak 8.

Popis javnopravnih tijela određenih posebnim propisima koja daju zahtjeve za izradu izmjena i dopuna Plana te drugih sudionika korisnika prostora koji trebaju sudjelovati u izradi Plana

(1) Za potrebe izrade izmjena i dopuna Plana utvrđuje se popis tijela i osoba određenih posebnim propisima od kojih će se zatražiti podatci, planske smjernice i dokumenti koja daju tijela i osobe određene posebnim propisima u skladu s odredbama članka 90. Zakona o prostornom uređenju:

- Ministarstvo unutarnjih poslova, Ravnateljstvo civilne zaštite, PU Split, Služba CZ Zadar

- Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel u Zadru

- Javno poduzeće za upravljanje odvodnjom

- Argyruntum d.o.o., Starigrad Paklenica

- Hrvatske vode, VGO Split

- Vodovod d.o.o., Zadar

- HAKOM, Zagreb

- Županijska lučka uprava, Zadar

- Upravni odjel za pomorsko dobro, more i promet Zadarske županije

- Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Lučka kapetanija Zadar

- Hrvatske ceste d.o.o., Zadar

- Županijska uprava za ceste Zadarske županije, Zadar

- HEP ODS d.o.o., Elektra Zadar

- Park prirode Velebit

- i drugi ako se za to ukaže potreba u tijeku izrade Plana

(2) Tijela i osobe iz ovog članka dužni su nositelju izrade, na njegov zahtjev, dostaviti bez naknade raspoložive podatke i drugu dokumentaciju iz njihovih djelokruga koji su potrebni za izradu Plana.

Članak 9.

Planirani rok za izradu izmjena i dopuna Plana, odnosno njegovih pojedinih faza

Za izradu izmjena i dopuna Plana određuju se slijedeći rokovi:

(a) dostava zahtjeva tijelima i osobama za izradu izmjena i dopuna Plana sukladno članku 90. Zakona o prostornom uređenju

(b) osobe i tijela iz članka 8. ove Odluke dužna su dostaviti zahtjeve na izmjene i dopune Plan u roku od 15 dana od dana dostave zahtjeva iz članka 6. ove Odluke

(c) izrada nacrta prijedloga Plana u roku od 60 dana od isteka roka iz prethodne alineje

(d) javni uvid - u trajanju 15 dana

(e) mjesto i vrijeme javnog izlaganja, mjesto i vrijeme uvida u izmjene i dopune Plana te rok u kojem se nositelju izrade dostavljaju pisana očitovanja, mišljenja, prijedlozi i primjedbe na prijedlog Plana biti će definirani u Objavi javne rasprave

(f) javnopravno tijelo koje je dalo, odnosno trebalo dati zahtjeve za izradu izmjena i dopuna Plana u javnoj raspravi sudjeluje davanjem mišljenja o prihvaćanju tih zahtjeva, odnosno mišljenja o primjeni posebnog propisa i/ili dokumenta koji je od utjecaja na Plan.

(g) izrada Izvješća o javnoj raspravi - u roku od 30 dana od proteka roka za davanje pisanih prijedloga i primjedbi na Plan.

(h) izrada nacrta konačnog prijedloga Plana u roku od 30 dana od prihvaćanja izvješća o javnoj raspravi

(i) općinski načelnik utvrđuje konačni prijedlog Plana najviše 15 dana od primitka nacrta konačnog prijedloga Plana od izrađivača Plana i upućuje zahtjev Ministarstvu prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine za suglasnost na Plan.

(j) nositelj izrade Plana dužan je uputiti obavijest sudionicima javne rasprave prije upućivanja konačnog prijedloga Plana predstavničkom tijelu na donošenje

(k) objava Odluke o donošenju Plana u roku od 15 dana od dana izglasavanja Odluke objavljuje se u »Službenom glasniku Zadarske županije«.

Članak 10.

Izvori financiranja izrade izmjena i dopuna Plana

Sukladno čl. 63 Zakona o prostornom uređenju sredstva za izradu Plana osigurat će Općina Starigrad.

Članak 11.

Druga pitanja značajna za izradu nacrta Plana

(1) Tijekom izrade i donošenja izmjena i dopuna Plana nema zabrane izdavanja akata kojima se odobravaju zahvati u prostoru i građenje.

(2) Jedan primjerak ove Odluke dostavlja se Hrvatskom zavodu za prostorno uređenje i objavljuje se na internet stranicama Ministarstva. Odluka se objavljuje i na internet stranicama Općine.

(3) Obavijest o javnoj raspravi dostavlja se Ministarstvu prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine koje objavljuje istu na internet stranicama Ministarstva. Obavijest i prijedlog izmjena i dopuna Plana se objavljuje i na internet stranicama Općine.

(4) Izvješće o javnoj raspravi dostavlja se Ministarstvu prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine koje objavljuje istu na internet stranicama Ministarstva. Izvješće se objavljuje i na internet stranicama Općine.

(5) Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku Zadarske županije"

Predsjednik

Marko Marasović, dipl. ing. građ., v.r.